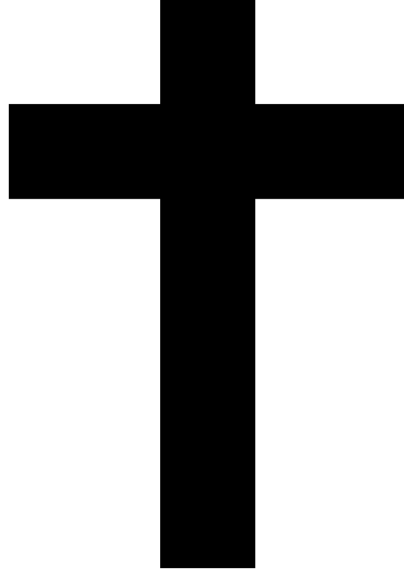

Kitapm ken Raa dooko
kiji ute jeege

New Testament in Kenga

Kitapm ken Raa doko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94

Contents

Matiye	1
Mark	60
Luk	96
Jan	158
Naabm jee kaan̄ naabm Isage	203
Ròmεge	264
1 Kòrint	291
2 Kòrint	316
Galat	333
Epεz	342
Pilip	351
Kòlòs	358
Tεsalonikη deete	364
Tεsalonikη γεν k-dige	370
Timote κεν deete	374
Timote γεν k-dige	382
Tit	388
Pilemon	392
Εbrege	394
Jak	414
Pier deete	421
Pier γεν k-dige	428
Jan deete	433
Jan γεν k-dige	440
Jan γεν k-mòtoge	442
Jud	444
Apokalips	447

Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Matiye

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Matiye

Taar jiga ɣɛn Isa al-Masi kɛn Matiye raanɔ se, naan raan jee al-Masige tun Yaudge. Naade Yaudge se bo jeel ak mɛtn Kitapm kɛn Raa dooko ute jeege do dakiɲ se. Matiye taad jeege tu ɔ Isa se, naan bo debm kɛn utu 'tedn kaasn nakgen kɛn Kitapm Raa dooko ute jeege do dakiɲa taadn se. Taa naan se bo maakɲ taariɲ kɛn naan raan se, daayum naan lee tuun tɔl taar Kitapm Raa dooko ute jeege do dakiɲ se maak ki. Kaad kɛn Matiye raanɔ Labar Jigan ɣɛn Isan ese se, jee al-Masigen Yaudge se, k'tuurde tuur naatn maakɲ beege tun Yaudge lee tusn maak ki ɣɛn keem Raa. Naade se lee tusu ɔ jee kɛn Yaudge ey se kic bo naade took akde ute naade. Ʉɛn Matiye ki num, Isa bo mel kɛn lee dooy jeege ute tɔɔgiɲa do nakge tun kɛn Raa jen ro ki. Isa se taadden doobm kiji kɛn naade an jeel kɔkɲ ko taargen maakɲ Kitap kɛn Raa dooko ute jeege do dakiɲ se. Isa se naan bo al-Masi kɛn Yaudge inɔ aak kaak kaamiɲ se. Kɛn naan jaay taadden taa maakɲ Gaar Raa se, naan deekden ɔ: Raa se naan bo gaarge ɔ naan baagga kɔsn gaara do jeege tun do naan ki ara. Maakɲ kitapiɲ ki se Matiye taad mɛtn taar Isan dooy jeege ute taargen jɛrl jɛrl ɔtɔ kaam miɲ aan ɔɔ kɛn naan dooy jeege do kɔs ki se (koɲ 5-7).

*Mɛtjil Isa *al-Masi (Lk 3.23-38)*

- ¹ Kɛse bo mɛtjil Isa al-Masige. Naan *goon Daud ɔ goon *Abraam.
- ² Abraam ooj Isak, Isak ooj *Yakub ɔ Yakub ooj Juda ute ɣɛnaangen gaabge*.
- ³ Juda bo ooj Pɛrɛz ute Zɛra† ɔ gaangen se Tamar bo koɲde. Pɛrɛz ooj Esrom. Esrom ooj Aram.
- ⁴ Aram ooj Aminadab. Aminadab ooj Naason. Naason ooj Salmon.
- ⁵ Salmon ooj Booz ɔ ko Booz se roɲ Raab. Booz se bo ooj Obed ɔ ko Obed se roɲ Rut.
- ⁶ Obed ooj Jɛsɛ. Jɛsɛ se bo ooj Gaar *Daud. Daud se bo ooj Salomon do mɛnd Uri ki.
- ⁷ Salomon ooj Roboam. Roboam ooj Abiya. Abiya ooj Asa.
- ⁸ Asa ooj Yozapat. Yozapat ooj Yɔram. Yɔram ooj Ozias.
- ⁹ Ozias ooj Yɔtam. Yɔtam ooj Akaz. Akaz ooj Ezevias.
- ¹⁰ Ezevias ooj Manase. Manase ooj Amon. Amon ooj Josias.
- ¹¹ Josias ooj Yekonia ute ɣɛnaangen gaabge ɔ kaad kɛn se bo gaan *Israɛlge k'tɔs k'baande ɔlu taa naan Babilon ki‡.
- ¹² Kɛn naade ɔaa aan Babilon ki se jaay bo, Yekonia ooj Salatiel ɔ Salatiel ooj Zorobabel.
- ¹³ Zorobabel ooj Abiud. Abiud ooj Eliakim. Eliakim ooj Azor.
- ¹⁴ Azor ooj Sadok. Sadok ooj Akim. Akim ooj Eliud.
- ¹⁵ Eliud ooj Eliezɛr. Eliezɛr ooj Matan. Matan ooj Yakub.
- ¹⁶ Yakub ooj Yusup. Yusup se bo gaabm Mari ɔ Mari se bo ooj Isan kɛn k'danɲ al-Masi se.

* **1:2** Ʉɛnaangen gaabgen se bo kɛn ɔaado ted taa beɛ gaan *Israɛlgen sik-kaar-dio. † **1:3** Naade se roɲgoɛ. ‡ **1:11** Aak 2Gar 24.12-16.

17 Metjildegen iin do Abraam ki bini aan do Daud ki se, aas metjili sik-kaar-saa. Ken iin do Daud ki bini k'tas k'baanden bulu taa naan Babilon ki se, aas metjili sik-kaar-saa. Ken naade baan Babilon ki jaay bini aan do al-Masi ki se, kic bo aas metjili sik-kaar-saa.

*Koojn Isa *al-Masi
(Lk 2.1-21)*

18 Te doobm gay jaay j'oojn Isa al-Masi: kon Mari se mend keesn Yusup, num ken naan baa te ron ki ey sum bo, Mari ted mendkaama ute taaon *Nirl Salal.

19 Gaabm keesin Yusup se, debm ken lee ted nakge te doobina aa je an kaaon metin naan jeege tu eyo. Taa naan se bo naan je an rese taa nam 'booy taarde eyo.

20 Kaad ken naan utu ing saap saap do taar ken se, gan *koon Meljege Raa maakn nin ki se teec naanin ki taadin aa: «Yusup, naai se metjil *Daud, onte beere Mari se akin 'tedn mendi, taa Mari se aam te Nirl Salal.

21 Naan se utu 'koojn goon gaaba aa goon se naai an dan Isa§, taa naan bo debm utu kaaon do jeenge maakn *kusin ki.»

22 Nakgen paacn ted se, taa taar Meljege Raa taado do daakin ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se aanga doobin ki ken aa:

23 *'Booyki! Goon mend ken gaaba baa te ron ki eyo, utu 'tedn mendkaama aa koojn goono aa goon se jeege an dan Emanuel.** Ro Emanuel se je deekn aa: *Raa ute naajege.

24 Ken Yusup jaay iin maakn bin ki se, naan took taar koon Meljege Raa taadina se. Gohn se, Mari se naan akin tedn mendina.

25 Num gan naan baate baa ron ki bini Mari oojn maak ki. Aa goon j'oojn se, Yusup ondin ron Isa.

2

Jee jeel k-dijge baado kaakn Isa

1 Isa se j'oojin maakn geger ken Betleem ken taa naan Jude ki, do Gaar *Erød ki. Ken Isa jaay j'oojin se, jee jeel k-dijge iino kaam kaada tookno aa baa aan maakn geger ken Jeruzalem ki.

2 Ken naade jaay aan se, naade tond metn jeege aa: «Goon k'j'oojin jaay ute koon gaar Yaudge se tap bo, gayo? Taa naaje se j'aako k-dijin kaam kaada tookno aa naaje k'baado kernn naanin ki.»

3 Ken Erød jaay booy taar se, nirlin teece taa gaarina; bin se al jee Jeruzalem ki paac se beere akde.

4 Gohn se Gaar Erød dan tus magal *jee tedn serke Raage tu paac aa ute jee jeel taadn taakn metn Ko Taar Raa paac ken maakn jeenge tu aa naan tond metde aa: «*Al-Masi do daakin Raa taad taa koojin se tap bo, j'an koojn gayo?»

5 Gohn se, naade terlin aa: «Naan se j'an koojn maakn geger ken Betleem ken taa naan Jude ki, aan gaa ken do daakin debm taad taar teeco taar Raa ki raanin aa:

6 *Geger ken Betleem ken taa naan Jude ki se, naai kic le maakn gegerge tun magal magal ken taa naan Jude ki. Taa maakn naan ki se bo utu ade teecn magal ken utu 'taadn *Israel jeemge aan gaa debm gaama se* .»*

7 Gohn jaay Erød dan jee jeel k-dijge kalde ki se, nam kic bo jeel eyo. Ken naade aan onin se, naan tond metde aa: «Ken tap ki se, k-dijn se tap bo naase aakin ki nun ki?»

§ 1:21 Ron Isa je deekn aa: Meljege aaj jeege. * 1:23 Aak Eza 7.14. * 2:6 Aak Mis 5.1.

8 Ɔo naan deekden ɔɔ: «'Baaki Betleem ki je ɔɲumkiro gɔtn goono se tak. Ken jaay ɔɲinkiroga num, 'terl 'baakiro 'taadumki gɔtina taa maam kic ɓo m'baa kergɲ naanin ki.»

9 Ken naade jaay booy taar gaarge aas sum se, gɔtn se naade iin ɓaa, ɔ ken naade ɓaa ɓaa se, k-dijn ken naade aakiɲo kaam gɔtn kaada tookɲo se, ter teec naande ki daala. K-dijn se tɔɔdde bini ɓaa daar do ɓee ken goon maak ki se.

10 Ken naade aak k-dijn se maakde raap sakan.

11 Ken naade aan se, end maakɲ ɓee ki ɔɔ ɔɲ goono ute kon Mari. Naade erg naan goon ki ɔɔ tɔɔmin jaay ɓo naade tɔɔd taa ɓɔɔndege ɔɔ ɛdin nakgen ɓee ɓee: daab, nakɲ ooto, ute uubm ootn k'danin *mir* se†.

12 Ken naade iin ɔɲ Mari sum se, *Raa ɔɔjde maakɲ nide ki ɔɔ j'ɔnten terl kaal gɔtn Gaar Erɔd ki. Taa naan se ɓo naade uun doobm kuuy ɔɔ terl ɓaa taa naande ki.

Yusup ute mendin Mari ɔɔ goonde aan ɓaa Masar ki

13 Ken jee jeel k-dijge jaay iin ɓaa sum se, kɔdn Meljege Raa kalan ɓaado taad Yusup ki maakɲ nin ki ɔɔ: «Iin ute mendi ɔɔ uun goono aan 'baaki taa naan Masar ki. Ing gɔtn naane bini maam m'ai taad jaay ɓo som naai ade terlɛ. ɓere, Gaar *Erɔd se je je goono taa an tɔɔɔ.»

14 Maakɲ nɔɔr ki se sum ɓo, Yusup iin ute mendina uun goono ɔɔ aan ɓaa taa naan Masar ki.

15 Naan ting gɔtn naane bini Gaar Erɔd ooyo. Nakɲ se aan doobin ki aan goɔ ken Meljege Raa taado ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki do dakin ɔɔ: *Maam m'dan m'ɔɔdo goonum gaaba naatn taa naan Masar ki.*‡

**Erɔd tɔɔl gaan seengen maakɲ naan ken Betleem ki*

16 Kaad ken se Erɔd utu zere; ɔɔ naan ken se naan ɓaado jeel ɔkga metina ken jee jeel k-dijge derlin derl se, gɔtn se naan maakin taarin makɔɲɔ. Naan und kulu ɔɔ num gaangen gaabgen ɔndo do ɓaar di ki jaay ɓɔɔyɔ ɓɔɔy paacɲ ken maakɲ gegɛr ken Betleem ki ute maakɲ naangen cɛɛs ki cɛɛs ki se, k'tɔɔlde paac. Taa ɓaar di ese se tum te kaadn ken jee jeel k-dijge taad Erɔd ki gen k-dijn naade aakiɲo.

17 Bin ɓo, nakɲ se aanga doobin ki aan goɔ ken debm taad taar teeco taar Raa ki, ron Jeremi, taaddeno do dakin ɔɔ:

18 *K'booy nɔɔ eem maakɲ naan Rama ki*

jeege tɔɔyɔ ɔɔ eem nɔɔ dena.

Kese Rasel ɓo eem taa geninge,

naan k'selin kic ɓo daar eyo gen tɔɔyɔ,

taa geninge utga.§

Yusup ute mendina ɔɔ goonde deet ɔɲ taa naan Masar

19 Ken Gaar *Erɔd jaay ooy sum se, kɔdn Meljege Raa taad Yusup ki maakɲ nin ki kaad ken naan utu taa naan Masar ki.

20 Naan taadin ɔɔ: «Iin ute mendi ɔɔ uun goono ɔk 'terl 'baaki taa naan *Israel ki taa jeegen ken je tɔɔl goono se, naade ooyga.»

21 Ɔo Yusup iin ute mendina, uun goono ɔɔ ɔk terl taa naan Israel ki.

22 Anum ken naan booy ɔɔ Arkelɛɔs ɔsga gaar gen taa naan Jude goɔ bubin Erɔd ki se, gɔtn se Yusup ɓeere ɔkin gen terl ɓaa taa naan Jude ki. Ɔo Meljege Raa taadin maakɲ nin ki ɔɔ n'iin ɓaa taa naan Galile ki.

† 2:11 Mir se kaagn k'tɛdn uubm ooto ɔɔ ɔɔɲɔ j'ɔt ro deb ken ooyga kooyo taa ruum eyo. ‡ 2:15 Aak Oz 11.1. § 2:18 Aak Jer 31.15.

²³ Naan̄ iin̄ ɓaa in̄g maak̄ŋ gɛgɛr kɛn k'dan̄ŋ Nazaret. Nakgen se aan doobin̄ ki aan gɔɔ kɛn jee taad̄ taar teeco taar Raa ki taado do dakin̄ ɔɔ: *Naan̄ se j'an̄ dan̄ŋ kɔd̄ Nazaret.*

3

*Jan-Batist *batiz jeege (Mk 1.2-8; Lk 3.1-20)*

¹ Kɛn kaad̄n̄ jaay aan sum se, Jan-Batist naar teec naan̄ jeege tu ɔɔ baag taad̄n̄ taar *Raa do kɔd̄-ɓaar kɛn taa naan̄ Jude ki. Naan̄ taad̄ jeege tu ɔɔ:

² «'Tɛrlki maakse taa *maak̄ŋ Gaar Raa se ɔɔppga gɔɔrɔ!»

³ Taa Jan se ɓo, debm taad̄ taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi taado taarin̄ do dakin̄ kɛn ɔɔ:

K'booy mind deba taad̄ mak̄ŋ do kɔd̄-ɓaar ki ɔɔ:

*'Daapki doobm Mɛljɛge ɔɔ 'tɛd̄insink̄i jiga 'tood̄n̄ tal.**

⁴ Jan uuso kal k'daapin̄ ute bɛɛk̄ŋ gin̄ji ɔɔ dɔɔk̄ maak̄ŋ te kɔl daara; nak̄ŋ kɔsin̄ iimi ute teeje.

⁵ Gɔtn se jeegeen̄ iin̄o maak̄ŋ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki ute kɛngen taa naan̄ Jude ki paac ɔɔ ute kɛngen iin̄o taa ool Jordan ki paac, naade ɓaado gɔtn Jan ki.

⁶ Naade tɔad̄ mɛtn̄ *kusin̄dege naan̄ jeege tu ɔɔ Jan-Batist batizde maak̄ŋ ool magal kɛn k'dan̄ŋ Jordan se.

⁷ Kɛn Jan aak *Parizige ute *Sadusege dɛna ɓaado ɔŋŋ taa naan̄ aden batiz se, naan̄ deekden ɔɔ: «Aakumki tu wɔɔjgen ara! Naŋa jaay ɓo dejseno taa aki kaan̄ kɔtn̄ maak-taar Raa kɛn utu ɓɔɔy do jeege tu se?

⁸ Naan̄ ki se, 'tɛd̄ki nakgen jiga kɛn 'taad̄n̄ jeege tu ɔɔ naase se 'tɛrlkiga maakse,

⁹ ɔɔ ɔŋte 'taad̄ki ɔɔki: naaje se ɛ k'gaan̄ *Abraamge. 'Booyki m'asen deeke, kogen ese se kɛn Raa je kic ɓo an̄ dɛlin̄ 'tɛd̄n̄ gaange Abraam ki.

¹⁰ Bɛrɛ, alpasa se ɛ k'daaringa mɛtn̄ ko kaag ki. Ko kaaggen paac̄ŋ jaay ooj jig ey se, j'aden tɔŋŋ tuun naatn̄ ɔɔ j'aden tɔɔcn̄ pood̄n̄.

¹¹ «Maam se, m'asen batizn̄ ute maane ɔɔ kɛse je deek̄ŋ ɔɔ naase 'tɛrlkiga kingse; num gan̄ debm utu ɓaado mɛtum ki se, naan̄ magal ciruma. Maam se saa jɛŋ ki kic ɓo m'aas gɛn kɔad̄ŋ eyo. Debm ese se ɓo utu asen *batizn̄ ute Nirl Salal ɔɔ ute pood̄o.

¹² Ute gert magalin̄ se naan̄ utu tuuy teen̄ina ɔɔ kɛn naan̄ jaay tuuy aasga num, kaam teen̄in̄ se naan̄ utu an̄ tɔsn̄ kɔmb̄ maak̄ŋ giijin̄ ki; num tɛsin̄ se, naan̄ utu an̄ kɔmb̄ maak̄ŋ pood̄ kɛn ooy eyo.»

*Isa *k'batizina (Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Jn 1.32-34)*

¹³ Gɔtn se Isa iin̄ taa naan̄ Galile ki ɔɔ ɓaado maak̄ŋ ool magal gɛn Jordan ki, ɓaado ɔŋ Jan taa an̄ batizina.

¹⁴ Num Jan se baate tooko, deek Isa ki ɔɔ: «Maam se, naai ɓo am batiz ey ɓo, tɛr naai ɓo ɓaado gɔtn maam ki la!»

¹⁵ Isa tɛrlin̄ ɔɔ: «Bɔrse se naai 'tooko, taa naajɛge se j'aki tɛd̄n̄ nak̄ŋ kɛn Raa maak̄ŋ jen ro ki ute doobina.» Gɔtn se Jan tooko.

¹⁶ Kɛn Isa k'batizin̄ jaay ooko maak̄ŋ maane ki sum se, naan̄ kɛn se sum ɓo maak̄ŋ raa ɔɔd̄ wan̄ ɔɔ naan̄ aak *Nirl Raa ɓɔɔyo don̄ ki tec aan̄ gɔɔ dɛɛrɛ.

¹⁷ Ɔɔ gɔtn se k'booy mind deba taad̄ maak̄ŋ raa ki ɔɔ: «Naan̄ se Goon̄ maak-jema. Maam ɓo m'bɛer m'ɔad̄ŋo taa naan̄ tɔɔlumi.»

* 3:3 Aak Eza 40.3.

4

Bubm sitange naam Isa(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)*

¹ Gətn se *Nirl Raa təəd ʔaan ute Isa do kəɔf-ʔaar ki, taa Bubm sitange aŋ ʔaa naama.

² Maakŋ ʔiige tun si-səə se, nəəɔ katara se Isa əs te dɪm eyo əə kən ʔii si-səə jaay aas se, naaŋ ʔo təəliŋa.

³ Bubm sitange, naaŋ debm naam jeege se, ʔaado əŋ Isa deekiŋ əə: «Kən naai 'Goon *Raa deer num, 'taad koge tun se ai dɛl nakŋ kəsə.»

⁴ Isa tərliŋ əə: «Taar se k'raaŋiŋa raan do dəkɪŋ kən əə: *Kən tɛd debkilimi iŋg se kəsə kalɪŋ ki sum eyo, num ute taargen paacŋ kən teeco taar Raa ki.**»

⁵ Tər Bubm sitange ʔaan ute Isa maakŋ gɛgɛr kən *salal Jeruzalem ki, ʔaa uun əliŋ do *Bee Raa ki raan lɛŋ lɛŋ,

⁶ əə deekiŋ əə: «Kən naai 'Goon Raa deer num, do ʔee ki ara se, iin aal naan ki. Taa taara se k'raaŋiŋa raan do dəkɪŋ kən əə:

Raa 'kund 'kulu kəɔŋge tu əə naade ai caapm kəkŋ jidege tu, taa jɛige se 'kəŋ rəkŋ ro ko kən gam eyo.†»

⁷ Isa tərliŋ əə: «Taar se kic k'raaŋiŋa raan do dəkɪŋ kən əə: *Bɛrɛ, naai se 'kəŋ 'naam Mɛli Raa eyo.*»

⁸ Tər Bubm sitange təəd ʔaansɪŋ do ko kən jɛrlɛ əə taadɪŋ taa naan gaariŋgen do naan ki paac ute nakŋ kaakŋ bɛɛdege.

⁹ Gətn se naaŋ deekiŋ əə: «Kən naai jaay 'ʔaado ɛrgga naanum ki əə 'daanunga num, nakgen se paac maam m'aisɪŋ kɛda.»

¹⁰ Anum Isa tərliŋ əə: «Iik naatn cɛɛm ki Bubm sitange! Taa taar se k'raaŋiŋa raan do dəkɪŋ kən əə: *Mɛli Raa kalaŋ tak se ʔo naai 'kergŋ naaniŋ ki əə aŋ 'tɛɔŋ naabiŋa.‡*»

¹¹ Gətn se Bubm sitange iin əŋiŋa əə *kəɔɔn Raage ʔaado aakiŋ doŋ ki.

*Isa baag tɛɔŋ naabiŋ taa naan Galile ki**(Mk 1.16-20; Lk 4.14-15; Jn 1.35-43)*

¹² Jan-Batist se k'j'əkɪŋa danɔay ki əə kən Isa jaay booy əə Jan j'əkɪŋa danɔay ki se, naaŋ iin tərɪ ʔaa taa naan Galile ki.

¹³ Kən naaŋ aan sum se, əŋ gɛgɛriŋ Nazaret əə ʔaa tiŋg maakŋ gɛgɛr kən Kaparnayum ki kən taa ʔaar ki, taa naan Zabulon ki ute gɛn Nɛptali ki.

¹⁴ Taa naaŋ se ʔo nakŋ kən debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadno do dəkɪŋ se, aanga doobiŋ ki kən əə:

¹⁵ *Naase jee taa naan Zabulon ki ute jee taa naan Nɛptali ki kən sak kaam aak ʔaar,*

naase ʔo jee kən iŋki jɛŋ ool Jordan kaam naane kən taa naan Galile kən jeenge Yaudge ey se;

¹⁶ *naase jeegen kən iŋki maakŋ gət kən əəɔ utu aki kaakŋ gət əsen wəəɔ kɛlɛŋ!*

Naasen kən iŋki taa naan kən əəɔ aan gəə jee ooyga kooy se,

gətŋ wəəɔ, ʔɛrɛ, aanga.§

¹⁷ Kaad kən se sum ʔo Isa baag taadŋ taar Raa jeege tu əə: «'Tərɪki maakse taa *maakŋ Gaar Raa se əəpɔa gəəɔ!»

Jee səə deet deetŋ kən iin ək mɛtŋ Isa

¹⁸ Isa jaay aan taa naan Galile ki se, naaŋ ʔaa lee taa ʔaar ki əə gətn se naan aak gɛnaage dio: deb kalaŋ ron Simon kən k'danɪŋ ute ro Pɛr kici əə gɛnaan se ron Andre, tund tund gɛndɛfɛ maan. Naade se jee toocŋ kɛŋjge.

* 4:4 Aak Dt 8.3. † 4:6 Aak KKR 91.11-12. ‡ 4:10 Aak Dt 6.13-14. § 4:16 Aak Eza 8.23-9.1.

19 Naan deekden oo: «'Baado daanumki! Borse maam m'asen tedn naase jee baa 'je jikilimge ade baa doobm Raa ki.»

20 Naade naar on genddege oo daaniina.

21 Utu iik naan ki coko se, naan aak genaage di kuuy, Jak te genaana Jan, gaan Zebedege, naade ute bubde se ing king maakn markabde ki daap daap genddege oo gotn se Isa danje.

22 Naade naar iin on bubde te markabde oo naade daan Isa.

Isa dooy jeege oo ed lapia jee koonge tu

23 Ter Isa lee dood taa naan Galile se paac dooy jeege maakn *beedege tun Yaudge lee tusn maak ki gen keem Raa. Naan taadden Labar Jiga gen *maakn Gaar Raa oo jeegen ok koonge paac ute jeegen ken koonge tujdenga tuju maakde ki se, naan edden lapia.

24 Gotn se *nookin eem dood taa naan Siri se paac. Oo jeege baano ute jee koonge paac ken dool koondege kaam kalan eyo oo lee dabarde aan goo: jee ok koon sitange, jee ok koon puputu oo jee k'runGuyge, paac se, naan edden lapia.

25 Jeege doolo dena ok metn Isa: naade se iino taa naan Galile ki, jeegen iino taa naan ken k'danin te ro Geergen Sik, kengen iino maakn geer ken Jeruzalem ki ute kengen taa naan Jude ki oo jeegen iino jen ool Jordan ken kaam kaada tookno.

Isa dooy jeege do kos ki

5

Jee maakde-raap naan Raa ki (Lk 6.20-26)

1 Ken Isa aak dool jeegen den ese se jaay baado ceen ki se, naan ookn ing do kos ki oo jeegen metin ki baado onina.

2 Gotn se Isa uun taara oo baagdén dooyo deekden oo:

3 «Maak-raapo jeege tun jeel rode ki naade se jee daayge naan *Raa ki, taa *maakn Gaar Raa se naade ki!

4 Maak-raapo jeege tun ing eem keeme, taa Raa utu aden sele.

5 Maak-raapo jeege tun dalul, taa do naanja se Raa utu adesiñ kedn naade ki.

6 Maak-raapo jeege tun ken je nakn ken tool Raa ki ute maakde paac taa nakn naade je se, Raa utu adesiñ kedn ute maraadiina.

7 Maak-raapo jeege tun ken ej do jeege tu, taa naade kic Raa utu aden keejn dode ki.

8 Maak-raapo jeege tun maakde *salal taa naade utu kaakn Raa.

9 Maak-raapo jeege tun je ano baa ute toose, taa naade se Raa utu aden dan oo: geniinge.

10 Maak-raapo jeege tun k'dabarde taa nakn ken naade lee ted jaay tool Raa ki, taa maakn Gaar Raa se naade ki.

11 Maak 'raapo naase ken jeege jaay naajse, dabarse oo tolsen taar jig eyo ute taargen met ki eyo dose ki, taa naase 'tedkiga jee maamge.

12 Onki maakse 'raapm den aak eyo, taa maakn raa ki se, Raa utu asen kogb bedse den aak eyo. Bin bo jee taadtaar teeco taar Raa ki do dakin baado naanse ki se kic, k'dabardeno bin kici.»

Naase bo kaata oo gotn woor gen do naanja

13 «Naase se bo aan goo kaatn gen do naanja. Num ken kaata jaay kingin nijim se gotoga num, j'an tedn j'oo di jaay 'tedn nijim gotin ki se? Ken nijimin se jaay gotoga num, naan se tedga nakn cere, j'an baa si naata oo jeege lee do ki.

14 «Naase se 6o g0tn w00r gen *dunia. Geger ken jaay j'0ndin do k0s ki raan se, j'aakin tal.

15 Ken j'00c l00mp0 se taa j'an deebm dugul don ki eyo, num j'an kuun k0l ro kaag ki raan taa w00r g0t0 jeege tun maakn bee ki se paac.

16 Bin num 0nki g0tn w00rse se w00r naan jeege tu paac, taa naan se 6o jeege kaakn naabsen jigan ken 'lee tedki se, naade *'nookn Bubsen maakn raa ki.»

*Isa dooy jeege do *Ko Taar ken Raa edo *Musa ki
(Lk 16.17, 12.58,59, 16.18)*

17 «Maakn Ko Taar ken Raa edo Musa ki ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki raan0 0 dooyno jeege do d0kin se, 0nten 'saapki 0ki maam m'6aad0 se taa Ko Taar se tedn g0t0, nabo maam m'6aad0 se taa m'an tedn 'kaasn doobin ki.

18 'Booyki bee m'asen taada: kaad ken maakn raa ute do naan0 utu deel te ey 60rt se, taar k'raanin do Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay naase ingki do ki se, maakn taar ki se dimin c0k0 kic 6o, 'k0n 'kut eyo bini, nakgen se paac kaan doobin ki.

19 Taa naan se 6o, maakn Ko Taarge tun ken Raa edo Musa ki taad 0 gen t0da jaay debm baate tedn ken kalan c0k0 aan g00 di kic 6o 0 dooy jeege 'tedn aan g00 ken naan ted se, debm bin se, 'k00pm debm baata *maakn Gaar Raa ki. Num debm took do taarge tun se, tedin paac te doobina 0 dooy jeege 'tedn aan g00 naan se, debm bin se utu 'tedn magala maakn Gaar Raa ki.

20 'Booyki m'asen taada: ken nakn naase 'tedki jaay t00l te Raa ki cir te gen jee jeel taadn t00kn metn Ko Taar Raage ute *Parizige ey se, naase aki k0n kend maakn Gaar Raa ki eyo.»

Isa dooy jeege do taar maak-taar ki

21 «Naase 'booykiroga taar ken k'taad0 bubsege tu do d0kin ken 00: 0nte t00l nam murs, 0 debm jaay t00lga nam murs se j'an k0kn k0lin g0tn k0jn b00r ki.*

22 Num maam se, m'deeksen m'00: debm ken jaay ted taamooyo ro genaan ki se j'utu j'an k0jn b00r0 don ki. 0 debm jaay naaj genaan 00: <Naai se 'dala> debm bin se, bee ki num, j'an k0l naan Yaudge tun *jee kaakn metn taarge se. 0 ter debm jaay naaj genaan 00: <Naai se debm derle> debm bin se, bee ki num, j'an k0kn k0l poodn, g0tn dubar ken gen daayum.

23 «Ken naai jaay '6aa 6aa kedn *serki g0tn ken k'j'iin gen lee tedn serke Raa ki se 0 g0tn ese se naai 'saap jaay 0k taara ute genaai num,

24 0n serki naai '6aan 6aa keda se ram 00 0k terl 6aa 0k taasa te genaai jaay 6o '6aad0 kedn serki se Raa ki.

25 «Ken naai jaay 0k taar dim te debm taamooyi se, ken utu '6aaki 6aa doob ki sum 6o, 'naar 'daapin ki taarse se ute naapa; ey num, 6ere, debm taamooyi se ai 6aa k0li g0tn debm k0jn b00r ki 0 debm k0jn b00r0 se le ai k0kn kedn ji magal asgarge tu 00 naan ai k0li dangay ki.

26 'Booy bee m'ai taada: nakn doi ki paac se, bini k0b0r0 kic 6o 0g nanin te ey se, naai 'k0n teecn maakn dangay ki eyo.»

Isa taad te jee ken lee ees mend jeege

27 «Naase 'booykiga ken *Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad 00: 0nte 'keesn mend nam, 0nte 'keesn gaaba nam.†

28 Num gan maam se m'deeksen m'00: debm ken jaay aak mend nam 00 d0nin te maakin se, debm bin se aan g00 toodnsinga.

29 Num ken 'kaami do ji daama 6o ai k0li maakn *kusin ki num, kaami se 00d und naatn. Roi kaam kalan se jaay g0t0 num, bee cir ken roi paac 6o '6aa maakn pood ken gen daayum.

* 5:21 Aak Ekz 20.13. † 5:27 Aak Ekz 20.14.

³⁰ Num ken naai aak ji daami jaay bo ai kəli maakŋ kusin ki num, naai 'gaan undin naatn. Ken roi kaam kalan se jaay gətə num, bεε cir ken roi paac bo 'baa maakŋ poof ken gen daayum.»

Isa təəkŋ metn taar piir gen gaaba te mēnda

³¹ «Tεr *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki taadsenga daala ə: *Debm ken jaay piir mēndin se an kēdn maktubm gen piirin jaayo.*‡

³² Num gan maam se m'deeksen m'ə: debm jaay an piir te mēndin se, ken mēndin εs kεs gaabge jaayo. Ey num debm jaay piir mēndin se, kεse gə əədin kəəf doobm gen kεesn gaabm nam. Ə debm ək mēnd nam k'piiringa piir se lε, kεse naan aan gəə debm εs mēnd nam kici.»

Isa taad ute jeegen naam taarde

³³ «Daala, naase 'booykiga taar ken k'taadə bubsege tu ken ə: <Taar naai naam taari ro ki naan Raa ki gen tēda se, ənte kuum kaalin naan ki. Num gan do nakge tun paacŋ naai 'naamga naam taari naan Mēli Raa ki se, naai an tēdina.>

³⁴ Num gan maam se m'deeksen m'ə: ənten 'naamki rose. Ənten 'naamki rose ute maakŋ raa, taa maakŋ raa se bo gətn kaag do Raa ro ki;

³⁵ ənten 'naamki rose ute do naanə, taa do naanə se gətn təəbm jε Raa; ənten 'naamki rose ute Jeruzalem, taa Jeruzalem se geger gen Gaar Magalaš.

³⁶ Ənten 'naam roi ute daan doi, taa bεeki doi ki se kalan tap bo, naai an kəŋ tēdin raap eyo ey lε ilim eyo.

³⁷ Ken taarse bo met ki lε əki: yεε met ki; ken met ki ey lε əki: gətə, met ki eyo. Ey num taar ken k'ziidin ziid do ki se iino gətn *Bubm sitange tu.»

*Isa taad ute jee ken k'tēddēga *kusiŋ num, je kəgŋ seede*

³⁸ Isa taadden daala ə: «Naase 'booykiga ken *Ko Taar Raa taad ə: *debm ken təəkga kaam nam num j'an təəkŋ kaam naan kici, ə debm ken jaay tεεcga naan nam lε, j'an tεεcŋ naan naan kici.**

³⁹ Num maam se m'deeksen m'ə: debm jaay tēdsenga kusin num ənten 'terlin ki kusina. Taa naan se bo ken nam jaay əndiga metn bi ken do ji daama num, 'terlin ken do ji jeele ki se kici.

⁴⁰ Ken nam jaay baansiga naan debm kəjn bəər ki taa 'kuun kali baat se num, kali magal se kic, əniŋsina.

⁴¹ Ken debm jaay əli taa təəgə ə 'lee kiləmetir kalan se†, naai 'leen kiləmetir dio sərək ute naanə.

⁴² Debm ken jaay tənd metn dīm gəti ki num, εdin ə debm jaay je dēm dīmi num, ənte 'kəəginə.»

Isa dooy jeege ə 'je debm taamooyi

⁴³ «Naase 'booykiga ken *Ko Taar Raa taad ə: *Naai 'je naapi*‡ ə naase əki: <Debm taamooyi se əəf undina.>

⁴⁴ Num gan maam se, m'deeksen m'ə: 'jeki jee taamooysege ə eemki Raa taa jeegen ken dabarse se.

⁴⁵ Bin jaay bo aki tēdn gaan Bubsen maakŋ raa ki. Taa Raa se naan bo debm lee ooko kaadin do jee kusinge tu ə do jeege tun bεε. Ə naan bo lee eedmaane do jeege tun tēdn nakgen ute doobina ə do jeege tun ken tēdn nakgen ute doobin ey se kici.

‡ **5:31** Aak Dt 24.1. Maktubm j'edin se je taadn ə j'undin kulu gen kəŋ gaabm kuuy. § **5:35** Gaar Magala gətn ara se je taadn ute Raa. * **5:38** Ekz 21.24; Lb 24.20; Dt 19.21. † **5:41** Do dakin se asgar *Rəmege se naade ək doobo gen tənd metn debm gay kic bo taa aden kuun daamde ə an baə gen kiləmetir kalan. ‡ **5:43** Aak Lb 19.18.

⁴⁶ Ɔo ken naase jaay 'jeki jeegen jese sum num, ute naan se 'saapki o aki kɔŋ bɛdse naan Raa ki ne? Ken bin num *jee tɔkŋ miirge kic ɓo ɔŋ tɛd bin kici.

⁴⁷ Num ken naase jaay 'lee 'tɛdki tɔɔsɛ genaase tu sum num, dɪm jaay naase 'tɛdki jaay 'cir gɛn jeege se tap ɓo ne dɪ? Taa jeegen Yaudge ey kic lɛ lee tɛd tɔɔsɛ ute naapa kici.

⁴⁸ Bin num aan gɔɔ Bubsen maakŋ raa ki debm mɛc se, naase kic 'tɛdki jeegen mɛc.»

6

Isa dooy jeege gɛn mɛtn taar kɛdn dɪm jee daayge tu (Lk 11.2-4)

¹ Tɛr Isa deek daala o: «Ken aki 'tɛdn naabm *Raa num, ɔnten 'tɛdnki naan jeege tu taa naade asen kaaka. Ey num naase aki kɔŋ bɛdse gɔtn Bɔbse ken maakŋ raa ki eyo.

² Ken naai 'je kɛdn dɪm jee daayge tu num, ɔnten 'tɛdn naan jeege tu taa naade ai kaaka aan gɔɔ gɛn jeegen tɛd rode jee bɛɛ jaay lee tɛd maakŋ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki o daan doobge tun gɔtn jeege lee tusni, taa jeege jaay aakdega num aden tɔom se. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: naade se ɔŋga bɛdde do naan ki ara sum.

³ Num gan ken naai se jaay 'je kɛdn dɪm jee daayge tu ute ji daama num, ɔnte kɔŋ ji jeeli 'jeele*.

⁴ Bin num nakŋ naai ɛd nam ki jaay ɔyin kɔy k'jeel gɔtin ey se, Raa Bubi se aak nakŋ naai tɛdn se, naan ɓo utu ai kɛdn bɛdi.»

Isa dooy jeege gɛn tɔnd mɛtn Raa

⁵ «Ken naase jaay aki tɔnd mɛtn Raa num, ɔnten 'tɛdki aan gɔɔ gɛn jeegen tɛd rode aan gɔɔ naade ɓo jee bɛɛ se. Taa ken naade jaay ɓaaga maakŋ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki, ey lɛ daan doobge tu se, naade daar daar jaay eem Raa taa je jeege aden kaaka. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: jee bin se naade ɔŋga bɛdde ɓorse do naan ki ara.

⁶ Num gan ken naai 'je keem Raa num, ɛnd maakŋ pakar toodi ki, 'gaas kaam taara doi ki o gɔtn se 'tɔnd mɛtn Bubi Raa ken ing cɛɛi ken naai ɔŋ aakiŋ ey se o Bubi Raa se, aak nakŋ ken naai 'tɛdn ɔyin kɔy jaay nam jeel gɔtin ey se, utu ai kɛdn bɛdi.

⁷ «Ken naase aki tɔnd mɛtn Raa num, ɔnten 'dɔlki taargen rɛŋ rɛŋ se cɔk cɔk aan gɔɔ jeegen Yaudge ey lee tɛd se. Naade saap o ute taargen naade dɔlden cɔk cɔk se sum ɓo Raa aden booyo.

⁸ Anum naase ɔnte 'tɛdki aan gɔɔ gɛn naade se, taa Bubsen Raa se jeele nakŋ naase 'jeki ken naase utu 'tɔndki te mɛtin ey kic num.

⁹ Bin num ken naase jaay aki keem Raa num, 'deekki o ki: Bubjen maakŋ raa ki, ɔŋ jeege paac ai jeeli naai kali ki sum ɓo Raa.

¹⁰ Ɔŋ naai ɓo kɔsn gaara do jeege tu paac.

Ɔŋ jeegen do naan ki ara paac se,

ai tɛdn maak-jei aan gɔɔ gɛn jeegen maakŋ raa ki.

¹¹ ɛdjeno kɔsn ken ajen kaasn jaaki.

¹² 'Tɔljen *kusinjen naaje k'tujŋ naani ki,

aan gɔɔ naaje kic ɓo k'tɛdn kaldɛ jeege tun ken tujjenga naaje ki kici.

¹³ Ɔnte 'kɔnje k'kend maakŋ nakŋ naam ki, num ɔdjen doje maakŋ ji *Bubm sitange tu.

* **6:3** Do ji jeele se je deekŋ o: bɛɛ naai tɛd se, debm gɔɔr ute naai kic ɓo ɔnte booyo.

[Taa gaara, tɔɔgɔ ɔɔ *nooko se gen naai gen daayum daayum. *Amin.]†»

14 Kɛn Isa jaay dooyden gen keem Raa aas se, ter naan taadden ɔɔ: «Kɛn naase jaay 'tedki kaldɛ jeege tun tujsen rose ki se, Bubsen maakɲ raa ki asen tɔɔl kusiɲ naase kici.

15 Num gan kɛn naase jaay 'baateki 'tedn kaldɛ jeege tu lɛ, Bubsen maakɲ raa ki se asen tɔɔl kusiɲse ey kici.»

*Isa taad mɛtn taar kuun *siam*

16 «Kɛn naase uunki kuun siam num, ɔɲte dɔɔkki naanse aan gɔɔ jeege tɛd rode aan gɔɔ jee bɛɛ se. Kɛn naade jaay uunga siam num, tɛd daan-kaamde taa jeege aakdega num 'deekɲ ɔɔ: jee se uun kuun siam. Anum 'booyki bɛɛ m'asen taada: naade se bɔrse ɔɲga bɛdde do naan ki ara.

17 Num naai, kɛn 'kuun siam num, 'tug daan-kaami ɔɔ 'tɛd uubu roi ki.

18 Bin ɔɔ jeege kaakɲ jeel eyo kɛn naai uun kuun siam. Num Bubi Raa kalin kɛn ɲg cɛɛi kɛn naai ɔɲ aakiɲ ey se ɔɔ, 'jeel sum. ɔɔ Bubi Raa kɛn aak nakɲ kɛn naai 'tɛdiɲ ɔyiɲ kɔy nam jeel ey se ɔɔ, utu ai kɛdn bɛdi.»

Isa taad ɔɔ 'tuski maalse maakɲ raa ki

(Lk 11.34-36, 12.15-34; 1Tim 6.9-10)

19 «ɔɲten 'dabarki rose gen 'tusn maalse do naan ki ara, taa maalsen 'tusiɲki do naan ki ara se, k-ɲɔɔge ute kuurge an kɔɲ tujɲ naatn ɔɔ jee ɔɔogge kic lɛ 'kɛnd beene ɔɔ an kɔɲ ɔɔogo.

20 Bin num 'tuski maalse maakɲ raa ki, gɔtn kɛn k-ɲɔɔge ute kuurge aden kɔɲ tuj eyo ɔɔ jee ɔɔogge kic kɔɲ 'kɛnd jaay an ɔɔog eyo.

21 Taa gɔtn maali ro ki se, gɔtn ese ɔɔ maak-saapi ɲg ro ki kici.»

Kaama se naan ɔɔ aan gɔɔ lɔɔmpɔn roa

(Lk 11.34-36, 12.22-31)

22 «Kaama se naan ɔɔ lɔɔmpɔn gen roa. Bin num kɛn kaami jaay lapi se, roi te deniɲ paac se, ɲg maakɲ gɔt kɛn wɔɔɔɔ.

23 Num kɛn kaamige jaay lapi ey se, roi paac ɔɔ ɲg maakɲ gɔt kɛn ɔɔdɔ. Kɛn nakɲ kɛn ai wɔɔr gɔtɔ se jaay tɛdga ɔɔd dɔrɔd num, gɔtɔ ai kilim doi ki dib!»

Raa ey lɛ gurs

24 «Deb kalan se 'kɔɲ tɛdn naaba gɔtn mɛlge tu di eyo. Kɛn naan ɔɔ tɛdn naaba gɔtɔ kaam di num, deb kalan naan an kɔɔdn kundu ɔɔ deb kalan naan an 'jea; ey lɛ deb kalan se, naan an kɔkɲ ɔɲɔ ɔɔ kɛn kuuy se, naan an kaal maak ki eyo. Taa naan se ɔɔ naase aki 'kɔɲ tɛdn naabm Raa ɔɔ ute gen gurs taa naapki eyo.»

Isa deek ɔɔ ɔɲten 'kuunki nirlse

25 «Taa naan se ɔɔ maam m'deeksen m'ɔɔ: taa kose se ɔɲten 'kuunki nirlse taa nakɲ naase aki kɔɔɔ, aki kaaye ɔɔ taa rose se ɔɲten 'kuunki nirlse do kal kɛn naase aki tuusu. Taa kose se, naan cir nakɲ kɔɔɔ ɔɔ rose se lɛ, naan cir kala.

26 Aakki tu yeelge se, naade lɛ ɔɔc eyo ɔɔ ɔk teen gen kɔj eyo ɔɔ giiji lɛ, naade ɔk eyo ɔɔ ɔmb dim maak ki eyo. Ute naan se kic ɔɔ Bubsen maakɲ raa ki ulde. Num naase se mɛt kando yeelge se, naase 'cirdeki?

27 Maakse ki se, nanja jaay ute kuun niriɲ sum ɔɔ 'kɔɲ ziidn bii kiɲgiɲ do naan ki ne?

28 Num gen di jaay naase uunki nirlse do kalge tun aki tuus se? Aakki tu pɔɔɲ nakgen taak bɛɛ maakɲ kaag ki se; naade se ɔɔ kuub eyo ɔɔ ɔnd cɛk eyo.

† 6:13 Taara ara se, maakɲ Kitapge tun do dakiɲ se, mɛtiɲge maakde ki se gɔtɔ.

²⁹ 'Booyki m'asen taada: Gaar Salomon do dakiñ se ute maaliñ den paac se kic bo, bii kalañ òñ uus te kal aak bæε tec aan gɔɔ gɛn naade se eyo.

³⁰ Mu jaaki daar maakñ kaag ki òɔ metbeeki sum bo j'utu j'an̄ tɔɔc se kic Raa tamarin̄ aak bæε bæε se bo, met kando asen kəñ kɛdn̄ kal tuusu naase ki ey ne? Bεε, naase se jee kɛn aalki te maakse paac do Raa ki eyo!

³¹ Bin num ɔñte 'kuunki nirlse ɔki: naaje tap bo j'kɔsn̄ dī, j'kaay dī, ey le j'tuusn̄ dī?

³² Nakgen bin se paac jee jeel Raa mal ey se bo daayum in̄g saap do ki. Ey num Bubsen maakñ raa ki se jeele nakñ kɛn naase 'jeki.

³³ Kɛn deet deet se, 'jeki bo Raa kɔsn̄ gaara dose ki ute nakñ kɛn tɔɔliñ òɔ nakgen ɔp paac se, naan̄ asesin̄ kɛdn̄ do ki.

³⁴ Bin num ɔñten 'kuunki nirlse do nakge tun 'tɛdn̄ metbeeki: taa nakñ 'tɛdn̄ metbeeki se, naase 'jeelki eyo. Dubar aan jaaki se bo aasga gɛn bii se sum.»

7

Ɔñte 'kɔjki bɔɔrɔ do jeege tu

(Lk 6.37,38,41,42, 11.5-13)

¹ Tɛr Isa deekden daala ɔɔ: «Ɔñten 'kɔjki bɔɔrɔ do jeege tu, bin se naase kic bo j'asen kɔjn̄ bɔɔrɔ dose ki eyo.

² Taa *Raa se utu asen kɔjn̄ bɔɔrɔ dose ki aan gɔɔ kɛn naase 'lee ɔjki do jeege tu, ɔɔ bin bo nakñ naase 'lee 'dɔɔjn̄ki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin̄ dɔɔjn̄ bin kici.

³ Mu ɔkɔn kɛn kaam gɛnaai ki bo naai òñ aakiña. Num gɛn dī jaay naai òñ aak gudum kaagñ kaami ki ey se?

⁴ Ute naan̄ se bo naai 'kəñ deekñ gɛnaai ki ɔɔ: Gɛnaama, 'baado m'ai kɔɔdn̄ mu kaami ki. Ey num naai ɔk met-gudum kaaga kaami ki se kici!

⁵ Nakñ naai 'tɛdn̄ se, met ki eyo. Bεeki num, ɔɔd met-gudum kaagñ kaami ki se ram, jaay naai 'kaakñ jiga ɔɔ tɛr kɔɔdn̄ mu ɔkɔn kɛn kaam gɛnaai ki kici!

⁶ «Ɔñten 'kɛdk̄i nakñ *salal gɛn Raa se besge* tu, bεε sɔm ba naade asen tɛrl dose ki ɔɔ asen doñ nεεpm cεrɛk cεrɛk. Ɔɔ meedgen te rode se ɔñte sideki kin̄zirge tu, sɔm ba naade lee do ki cεε.»

'Tɔndki mɛta, 'jeki, 'tɔndki kaam-taara

(Lk 6.31,43-49)

⁷ «'Lee 'tɔndki mɛta ɔɔ j'asen kɛda, 'lee 'jeki ɔɔ naase aki kəñɔ, 'lee 'tɔndki kaam-taara ɔɔ j'asen kɔɔdɔ.

⁸ Deere, debm tɔnd mɛta se j'an̄ kɛdɛ, debm je se 'kəñɔ ɔɔ debm tɔnd kaam-taara se le, j'utu j'an̄ kɔɔdɔ.

⁹ 'Saapki tu, kɛn gooni jaay tɔnd mɛtn mapp̄a gɔti ki se, maakse ki se nan̄a jaay an̄ kɛdn̄ koa?

¹⁰ Lɔbu kɛn gooni jaay tɔnd mɛtn kɛñje num, maakse ki se nan̄a jaay an̄ kɛdn̄ wɔɔjɔ?

¹¹ Naasen jeege kɛn jig ey se kic bo 'jeelki kɛdn̄ nakñ bæε gɛnsege tu. Num met kando Bubsen maakñ raa ki 'kɛdn̄ nakgen jiga jeege tun tɔnd mɛtin̄ ey ne!

¹² «Taa naan̄ se bo, nakñ paacñ jaay naase 'jeki jeege asen tɛdn̄ naase ki se, naase kic 'tɛdk̄i jeege tu bin kici. Kεse bo *Ko Taar kɛn Raa εdo Musa ki ute jee taad taar teeco taar Raa ki dooyno jeege do dakiña.»

Taa doobge kaam dio

* **7:6** Besge ute kin̄zirge se, Yaudgen kɛn in̄g do Ko Taar kɛn Raa εdo Musa ki se, yεemdε yεemε taa daagen se salal eyo naan̄ Raa ki ɔɔ jeege baate tookñ taar Raa se, naade se kic tec aan gɔɔ besge ute kin̄zirge.

13 Tēr Isa aal naagŋ taara deek ɔɔ: «Endki ute taa doobm baata! Taa taa doobm magal budul se, naan̄ ɓo kɛn ɔl jeege gɔtn kut ki ɔɔ jeege dɛna aal te doobm magal ese se.

14 Gaŋ taa doobm kɛn ɔl jeege gɔtn kaaj ki se, naan̄ se baata ɔɔ doobiŋ kic baat ŋɛlɛl, bin num jeegeŋ jaay end te taa doobm ese se, naade baata.»

Kaaga se k'jeeliŋ ute koojiŋa

15 «Ɔndki kɔnd te jeegeŋ jig eyo tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se. Naade baado ɔŋse ɔɔ tɛd rode dalul aan gɔɔ baatge, num gaŋ te maakde se naade jee *kusiŋ aan gɔɔ k-sogsogige.

16 Naase adeki kaakŋ jeel ro naabde ki aan gɔɔ k'j'aak k'jeel ko kaaga ute koojiŋ se. 'Jeelki, koojŋ mɔŋgɔ se j'aŋ tuugŋ do tɔndɔm ki eyo. Ɔɔ koojŋ goyab se j'aŋ tuugŋ do mɛɛŋj ki eyo.

17 Kaagŋ jaay jiga se ooj koojiŋ kic ɓo jiga, ɔɔ kaagŋ jaay kɔɔŋ† se, ooj koojiŋ kic ɓo jig eyo.

18 Kaagŋ jaay jiga se, k'kɔŋ koojŋ kaagŋ jig ey se do ki eyo. Ɔɔ kaagŋ jaay kɔɔŋ se lɛ k'kɔŋ koojŋ kaagŋ jiga se do ki eyo.

19 Kaagŋ paacŋ kɛn ooj koojiŋ jig ey se, j'aŋ gaŋa ɔɔ j'aŋ toocŋ naata.

20 Bin num, jeegeŋ jig ey jaay tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se, ute naabden naade tɛd se ɓo, naase adeki kaakŋ jeel ro ki bin kici.»

Jee mɛtn Isa kɛn mala mala

21 «Jeegeŋ kɛn danum ɔɔ: Meluma, Meluma se, naade se paac ɓo kɔŋ kend *maakŋ Gaar Raa ki eyo, num jeegeŋ kɛn tɛd maak-je Bubum kɛn maakŋ raa ki se sum ɓo 'kɛndde.

22 Bii kɛn kaam mɔɔtn se jeege dɛna am deekŋ ɔɔ: «Meluma, Meluma, ute ro naai se ɓo naaje k'taado taar Raa, ute ro naai se ɓo naaje k'tuuro sitange ro jeege tu, ɔɔ ute roi naai se ɓo, naaje k'tɛdo nakŋ-kɔɔbge dɛna!»

23 Bii kɛn se maam m'aden taadn m'ɔɔ: naase se, maam m'jeelseno te eyo. Iikki naatn cɛɛm ki dɔkɔ, naasen paacŋ jee tɛdn kusiŋge se!»

Beege dio

24 Tēr Isa aal naagŋ taara ɔɔ: «Debm kɛn jaay booy taaruma ɔɔ iŋg do ki se, naan̄ se tec aan gɔɔ debm mɛtekn̄ kɛn iin̄ been̄ do ko ki.

25 Bee se, kɛn maane eede ɔɔ oolge kic ɓo dooco ɔɔ kuul ɔl makɔŋɔ baado deeb bee se bat naɓo, ɔŋ ruiŋ te eyo, taa bee se k'j'iin̄ do ko ki.

26 Num gaŋ debm booy taaruma ɔɔ iŋg do ki ey se, naan̄ se tec aan gɔɔ debm dɛrl kɛn iin̄ been̄ do kɛɛs ki.

27 Bee se kɛn maane eede, oolge kic ɓo dooco ɔɔ kuul ɔl makɔŋɔ baado deeb bee se bat, ɔɔ bee se ru nan̄ tak.»

Isa dooy jeege ute tɔɔgiŋa

28 Kɛn Isa jaay taad nan̄ taariŋge sum se, jee dɛngen tus se jaay booy taar naan̄ dooyden se, ɔkden taad eyo.

29 Taa dooy naan̄ se ɔk tɔɔgɔ‡ ɔɔ tec aan gɔɔ gɛn jeedegen jeel taadn tɔɔkn̄ mɛtn Ko Taar Raage se eyo.

8

Isa ɛd lapi debm bikid ki

(Mk 1.40-45; Lk 5.12-14)

1 Kɛn Isa ɓɔɔyo do kɔs ki se dɔɔl jeege dɛna ɔk mɛtiŋa.

† 7:17 Kɔɔŋ ara se taad ute dɛm endga roŋ ki. ‡ 7:29 Dooy naan̄ ɔk tɔɔgɔ se je taadn ɔɔ naan̄ tuun tɔl taar nam gam eyo.

² Gətn se gaaba kalan ək kəən bikidi ɓaado cee Isa ki, erg naanin ki tənd metin ɔɔ: «Məlje, kən naai 'je num, edum lapia taa rom se ɗaapm 'toodn kələn kələn.»

³ Isa ɔl jin utina ɔɔ deekin ɔɔ: «Yee, maam m'jea, ɔn roi 'ɗaapm 'toodn kələn kələn!» Gətn se sum ɓo, debm kəən bikidn se ɔn lapia ɔɔ ron ɗaap tood kələn kələn.

⁴ Ter Isa deekin ɔɔ: «Iin 'ɓaao, naɓo ɔnte ɓaa taadn nam ki; num 'ɓaa 'taad roi *debm tɛdn serke Raa ki se ɔɔ 'ɓaa ed *serke Raa ki aan gɔɔ kən *Musa taadino maakn Kitap ki. Bin ɓo jeege paac 'jeele, naai se ɔnga lapia.»

*Isa ed lapi debm tɛdn naabm bubm asgarge tu kalan
(Lk 7.1-10)*

⁵ Kən Isa jaay end kənd maakn geger kən Kaparnayum ki se ɔɔ gətn se bubm asgarge kalan ɓaado ɔnina ɔɔ eemin nɔɔ ɔɔ:

⁶ «Məlje, maam se m'ək debm tɛdn naabum kalan se kəənɔ dena tood tood ɓeene. Kəənin se terecin k'runyuu ɔɔ dabarin den aak eyo.»

⁷ Gətn se Isa terlin ɔɔ: «Maam m'ɓaa bei ki ɔɔ m'an ɓaa kɛdn lapia.»

⁸ Gətn se bubm asgar *Romege se deekin ɔɔ: «Məlje, ɓere, maam se m'aas te debm naai 'ɓaa ɓeem ki eyo. Num gətn ɗaari ki se, naai 'taad ute taari sum ɓo, debm tɛdn naabum se 'kən lapia.

⁹ Taa maam se, kic m'kaam ji deb kuuy, naɓo m'ək asgarge kaam ji maam kici. Ɔɔ kən maakde ki se jaay m'deek deb kalan ki m'ɔɔ: <'Baa se> naan iin 'ɓaa. Ɔɔ m'deek deb kuuy ki m'ɔɔ: <'Baado se> naan iin ɓaado. Ɔɔ bulum ki se jaay, m'deekin m'ɔɔ: <'Tɛd nakn ese se> naan iin tɛdina.»

¹⁰ Kən Isa jaay booy taar gaabm ese se, taara se ɔkin taad eyo. Naan deek jeege tun daanin se ɔɔ: «Naase 'booyki ɓee m'asen taada: maakn gaan *Israelge tun ute dende se kic ɓo, maam m'ɔn te nam jaay aal maakin do *Raa ki aan gɔɔ gaabm ara se eyo.

¹¹ Anum m'deeksen m'ɔɔ: jeege dena utu ade kiin ɓaa gətn kaam kaada tooko, ɔɔ kaam kaada toocn ni, naade ade ɓaa utu tusn 'king kəsn ɓii laa ki ute maak-raapo ute ɓugjege *Abraam, Isaka ɔɔ *Yakub *maakn Gaar Raa ki tɛɛ.

¹² Num gaangen gen maakn Gaar Raa tap ɓo, naade se ɓo j'utu j'aden kəɔɔɔ ɔɔ j'utu j'aden kəmb naatn maakn gət kən ɔɔɔ dərɔɔ. Gətn se ɓo naade ɓaa keeme ɔɔ taan naandege.»

¹³ Ter Isa deek bubm asgar *Romege tu se ɔɔ: «Ɔk 'terl 'ɓaa bei ki. Ute kaal maaki naai aal dom ki paac se, nakn naai 'tənd meta ro ki se 'kən tɛda.» Ɔɔ kaad kən se sum ɓo, debm tɛdn naabin se ɔn lapia.

*Isa ed lapi jee kəənge tu dena
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)*

¹⁴ Ter Isa iin ɓaa ɓee Pier ki. Kən naan jaay aan sum se, ɔn moom Pier menda se kəənɔ tood tood danal ki ɔɔ naan ron ɔn kɛɛk.

¹⁵ Gətn se naan ɔl jin utina ɔɔ ron ɔng kɛɛk se terec urlu ɔɔ gətn se naan iin ɗaara ɔɔ baag tɛdn kəɔɔ Isa ki.

¹⁶ Kən kaada ooc jaay gət tɛd ilim se, jeege ɓaano ute jee kəən sitange se dena gətn Isa ki. Ute taarin se sum ɓo, naan tuur sitange naatn ro jeege tu ɔɔ jee kəənge se paac naan edden lapia kici.

¹⁷ Nakn Isa tɛd se aanga doobin ki aan gɔɔ taar kən debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadno do ɔkin kən ɔɔ:

*Kəənjege tujjeki rojege se, naan uuninga paac don ki.**

* 8:17 Aak Eza 53.4.

Jeegen ken je daan Isa
(Lk 9.57-62)

¹⁸ Ken Isa jaay aak jee denge ol gurugin se, gōtn se naan deek jeege tun metin ki ol k'gaan k'baaki jey baar ken kaam naane.

¹⁹ Gan maakj jee jeel taadn tōokj metn Ko Taar Raage se, deb kalan iiko ceyn ki deekin ol: «Debm dooy jeege, gōtn naai 'baa gay gay kic bo, maam m'ai daana.»

²⁰ Isa terlin ol: «'Booyo! K-bukumbōoge kic bo ol bee tooddege, ol yeelge kic le ol kujdege. Num gan maam *Goon Deba se m'ok gōtn maam m'an kol dom eyo.»

²¹ Maakj jeege tun metin ki se, deb kalan kuuy se deekin ol: «Melje, onum m'ade baa duubm bubum jaayo.»

²² Gan Isa terlin ol: «On jeegen aan gōo ooyga kooy naan Raa ki se 'duubm naapa, num naai se, 'baado 'daanuma.»

Isa ok daar kuulu
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³ Gōtn se Isa ook maakj markab ki ol jee metin ki baa ute naana.

²⁴ Gōtn se sum bo kuulu dōobō ol ol makōnō do baar ki. Kuulu se ted maane aal walak walak ol iin baa baa doocj markaba. Num naan ken se, Isa tood tood bia.

²⁵ Jee metin ki iiko ceyn ki tōnd durina ol deekin ol: «Melje, naakje! Ey num berε, naajege j'aki kutu.»

²⁶ Isa deekden ol: «Gen di jaay naase 'beerki bin se? Naase se aalki te maakse paac do Raa ki eyo.» Gōtn se naan iin daara, aac kaama kuul ki ute maane ki ol naan ken se, gōtō baa tood dil.

²⁷ Ken naade jaay aak nakj ese se, paac okden taad eyo ol deek ol: «Aakki tu nakage! Kese tap bo nana bini ken taad kuulu ute maane ki kic bo tookin taarin se?»

Isa ed lapia gaabge tu dio ken ok kōon sitange
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸ Ken Isa jaay aan jey baar ken kaam naane, taa naan jee Gadarge tu se, gōtn se gaabge dio ok kōon sitange teeco maakj iibge tun Yaudge tedino gen tal taal yodege se, baado dōodina. Gaabgen di se naade kusina ol gōtn naade inj se nam on aal te doobm se eyo.

²⁹ Ken naade jaay aakin se, gōtn se naade baag tōodn tōyō ol: «Goon Raa, naai 'je di roje ki? Ken kaadn Raa ondin se aas te ey bōrt sum bo, naai 'baado 'je ajen dabar la?»

³⁰ Naande ki dok cokō se ok dōol kinzirge dena k'gaamde gaama.

³¹ Sitange se eem nōō metn Isa ki, deekin ol: «Ken ajen tuur num, olje naaje k'baa kend maakj dōol kinzirge tu se.»

³² Isa deekden ol: «'Teec 'baaki.» Gōtn se sitange se teeco ro gaabge tun di se ol baa end maakj kinzirge tu. Naan ken se sum bo dōol kinzirgen te dende se dōob rus ol naar aano girdi girdi bōoy baa si maakj baar ki ol naade ooy ut kap.

³³ Ken jee gaam kinzirge jaay aak nakj ted se, naade dōob aan baa maakj geger ki ol baa taad metn taar nakgen deel se paac jeege tu nakj aan do gaabge tun di ken ok kōon sitange se.

³⁴ Gōtn se jee maakj geger ki se paac teec baado on Isa. Ken naade baado onjin sum se, naade selin metina ol deekin ol: «Naai se iin 'teec onjen naanje!»

9

Isa ed lapi debm k'runḡuy ki
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

- ¹ Ter Isa ook maakḡ markab ki, gaḡ baar ḡaa maakḡ ḡeḡerīḡ* ki.
² ḡoḡn se jeeḡ uuno debm k'runḡuyu do nakḡ toodīḡ ki, ḡo ḡaano ḡoḡn Isa ki. Ken Isa jaay aak naade aal maakde doḡ ki se, deek debm k'runḡuy ki se ḡo: «Aay kaami goonuma! *Kusiḡiḡe se, maam m'toḡlisinga naatn.»
³ Gaḡ jee jeel taadn toḡkḡ meḡn Ko Taar Raage kandum se baag taadn ute maakde ḡo: «Gaabm ese se naaḡ naaj naaj *Raa.»
⁴ Ken Isa jaay jeel saapde sum se, deekden ḡo: «Taa dī jaay naase 'saapki nakḡ jig eyo ute maakse bin se?
⁵ Gen naase ki num ken gay ḡo ḡoḡn ciri ken m'deekḡ m'ḡo: «Kusiḡiḡe se, maam m'toḡlisinga naatn» lḡbu ken m'deekḡ m'ḡo: «Iiḡi ḡo 'lea» se ḡo ḡoḡn cir lē?
⁶ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se, do naaḡ ki ara se, m'ok toḡḡo gen toḡl kusiḡiḡ jeeḡ.» ḡoḡn se, Isa deek debm k'runḡuy ki ḡo: «Iiḡi, uun nakḡ toodī se ḡo 'ḡaa ḡei ki!»
⁷ ḡoḡn se gaaba se iḡi ḡo ḡaa ḡeeḡ ki.
⁸ Ken doḡl jee denḡe jaay aak nakḡ ese se, ḡeere ḡaa okde ḡo ḡoḡn se naade toḡm Raa ken ed toḡḡn bin se jikilimge tu.

Isa dan Matiye
(Mk 2.13-22; Lk 5.27-39)

- ⁹ Ken Isa jaay deel deel naane se, naaḡ aak gaaba kalaḡ k'daḡiḡ Matiye *debm toḡkḡ miiri iḡ kiḡ ḡoḡn teḡdḡ naabiḡ ki. Naaḡ deekiḡ ḡo: «Iiḡi 'daanuma!» ḡoḡn se sum ḡo Matiye iḡi ḡo daaniḡa.
¹⁰ Bii kalaḡ Isa ute jee meḡiḡ ki iḡ ḡo kḡs ḡee Matiye ki se, *jee toḡkḡ miirge† dena te jee kusiḡiḡe se ḡaado iḡ ḡo te naade kici.
¹¹ Ken *Parizige jaay aak nakḡ ese se, naade deek jeeḡ tun meḡn Isa ki ḡo: «Gen dī jaay Debm dooyse se iḡ ḡo te jee toḡkḡ miirge ḡo jee teḡdḡ kusiḡiḡe se?»
¹² Ken Isa jaay booy taarde se, deekden ḡo: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num ken je daptor se, jee kḡoḡḡe.
¹³ Bin num 'ḡaa 'saapki do taar ken Raa taadno se ken ḡo: *Maam m'je amki toḡiḡ *serke sum eyo, num nakḡ maam m'je se, 'teḡki beḡ ḡo jeeḡ tu.‡* Maam m'ḡaado se gen daḡ jee ken saap ḡo naade aak beḡ naan Raa ki se eyo, num maam m'ḡaado se gen jee jeel rode ki, naade jee kusiḡiḡe se.»

*Isa taad taar kuun *siam*

- ¹⁴ ḡoḡn se jee meḡn Jan-Batist ki ḡaado toḡnd meḡn Isa deekiḡ ḡo: «Naaje j'ute *Parizige se k'lee k'tuun siam; anum gen dī jaay jee meḡn naai ki uun siam ey se?»
¹⁵ Isa terlden ḡo: «Jeegen ḡaado kḡkḡ mēnda jaay gaabm mēnda utu se, naade 'kḡ kiḡ maak-tuj ki la? Met ki eyo. Naade se kḡkḡ kuun siam eyo ken meḡ mēnda jaay utu te naade se. Num gaḡ bii kalaḡ kaadiḡ utu 'kaana gaabm mēnda j'an kḡoḡdḡ naatn se jaay ḡo meḡḡiḡe se 'kuun siam.
¹⁶ «'Booyki: nam kḡkḡ kaal kal kiji ro kal ken koon eyo. Ey num kal kiji se an neḡpm ute kal koono. ḡo ḡoḡn neḡpiḡ se 'teḡdḡ magal cir ken do doḡkiḡa.
¹⁷ ḡo toḡn kooḡiḡ biḡ utu iḡ kiḡ se j'an kḡkḡ maakḡ k-leḡterge tun koon eyo. Ey num toḡn kooḡiḡ biḡ utu iḡ kiḡ se an doḡbm ute k-leḡterge. ḡo toḡo se lē kḡoḡ naaḡ ki cere, ḡo k-leḡterge se lē tuḡiḡ kici. Bin num, toḡn kooḡiḡ biḡ utu iḡ kiḡ

* 9:1 ḡeḡerīḡ ara se, taad ute Kaparnayum. † 9:10 Jee toḡkḡ miirge se Yaudge aakden aan ḡo jee kusiḡiḡe. ‡ 9:13 Aak Oz 6.6.

se j'an kɔmbin maakɔ k-lɛɛterge tun kiji; taa bin se, tɔtn maak ki se lɛ tuj eyo
 ɔɔ k-lɛɛterge se lɛ kɔɔ 'dɔɔb eyo.»

Isa ɛd lapi mɛnd ki ɔɔ dur goon mɛnda daan yoge tu
 (Mk 5.22-43; Lk 8.40-56)

¹⁸ Kaad kɛn Isa utu taadden taad bɔrt sum ɓo, maakɔ magal Yaudge tu se
 deb kalan ɓaado ɔɔɔɔ, ɛrg naanin ki deekin ɔɔ: «Goonum mɛnda se te ooy kooy
 ɓorse sum, 'ɓaado kɔnd ji don ki taa naan duru.»

¹⁹ Gɔtn se Isa ute jee mɛtin ki iin ɔk mɛtin.

²⁰⁻²¹ Kɛn naade utu ɓaa ɓaa doob ki se, gɔtn se, mɛnda kalan bin se gɔtn
 moosin aan sum se ɔɔ daa eyo bini tɛd ɓaar sik-kaar-dio, naan ɔko mɛtn Isa
 ɔɔ taad te maakin ɔɔ: «Kɛn maam m'ɓaa jaay m'utga taa kalin sum ɓo, m'utu
 m'kɔɔ lapi.» Gɔtn se naan ɓaado naagɔ Isa ki ut taa kalina ɔɔ naar ɔɔ lapi.

²² Isa ɔk tɛrl aakina ɔɔ deekin ɔɔ: «Aay kaami goonuma! Taa naai aalga
 maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga.» Ɔɔ kaad kɛn se sum ɓo, mɛnda se
 ɔɔ lapi.

²³ Kɛn Isa jaay aan ɓee gaab kɛn magal Yaudge se, naan ɔɔ jee tuuy kaage
 ɔɔ jee denge se lɛ daa tɔɔy tɔɔy makɔɔ.

²⁴ Naan deekden ɔɔ: «'Teecki naatn! Bɛɛ, goon mɛnda se lɛ ooy te eyo, naan
 tood tood bi sum.» Gaɔ gɔtn se naade ooyin koogo mɛtin ki.

²⁵ Kɛn jee den jaay j'ɔɔɔdeno naatn se, Isa ɛnd maakɔ ɓee ki ɔɔ ɔk ji goon
 mɛnda ɔɔ gɔtn se goon mɛnda se iini.

²⁶ Gɔtn se labarin se wɔɔk dɔɔd taa naan gɔtn ese paac.

Isa ɔɔd kaam jee kaam-tɔɔkge dio

²⁷ Kɛn Isa iin gɔtn se jaay ɓaa ɓaa se, gɔtn se jee kaam-tɔɔkge dio ɔk mɛtin
 ɔɔ tɔɔd tɔɔy ɔɔ: «ɛɛjjen doje ki, naai *Goon Daud!»

²⁸ Kɛn Isa jaay aan ɓeen se, jee kaam-tɔɔkge se ɓaado ɔɔɔɔ ɔɔ naan deekden
 ɔɔ: «Naase 'took aalki maakse dom ki la kɛn maam m'ɔk tɔɔgɔ gen tɛdn nakɔ
 ese se?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Yɛɛ Mɛlje, naaje k'tooko.»

²⁹ Gɔtn se Isa uun jin tɔndden kaamdege tu ɔɔ deekden ɔɔ: «Aan gɔɔ naase
 aalkiga maakse dom ki se, nakɔ naase 'jeki se 'kaan kaama.»

³⁰ Naan kɛn se sum ɓo, kaamdege naar tɔɔd taaka. Num gɔtn ese se Isa
 aacden kaama ɔɔ deekden ɔɔ: «ɔndki kɔndɔ: taar se, ɔɔnte 'ɓaa taadin ki nam
 ki.»

³¹ Num gaɔ kɛn naade jaay iin ɓaa ɓaa sum se, nakɔ Isa tɛdden se, naade ɓaa
 wɔɔkin taa naan kɛn ese paac.

Isa ɛd lapi debm kɛn ɔɔ taad taar eyo

³² Gaɔ kɛn jee kaam-tɔɔkgen di se jaay teec ɓaa ɓaa sum se, naan kɛn se,
 naade ɓaano gɔtn Isa ki ute gaaba kalan bin se, ɔk kɔɔɔ sitan kɛn ɔlin ɔɔ taad
 taar eyo.

³³ Gɔtn se Isa tuur te sitan ro gaab kɛn ese se, ɔɔ gaabm ɔɔ taad taar ey se,
 baag taadn taara ɔɔy. Ɔɔ kɛn jee denge aak se nakɔ se deel dode ɔɔ ɔkden taad
 eyo ɔɔ deek ɔɔ: «Maakɔ *Israel ki paac se, nakɔ bin se ɓii kalan k'j'aak te eyo!»

³⁴ Gaɔ *Parizige se deek ɔɔ: «Ute *Bubm sitange se ɓo naan tuur sitange ro
 jeege tu.»

Isa ɛɛj do jee denge tu

(Mk 3.6-19; Lk 6.12-16, 10.2)

³⁵ Isa lee ɓaa maakɔ gɛgɛge tu ɔɔ maakɔ naange tu paac, lee dooy jeege
 maakɔ *ɓeege tun Yaudge lee tusn maak ki. Naan lee taadden Labar Jiga
 gen *maakɔ Gaar Raa ɔɔ lee ɛd lapi jee kɔɔnge tu paac ɔɔ jeege paacɔ kɔɔɔ
 tujdenga tuju.

³⁶ Ken naan aak jee denge se, naan εεjden dode ki taa naade se oorga o maakde tujga aan go baatgen ak debm gaam eyo.

³⁷ Gōtn se Isa deek jeege tun metin ki o: «Maakn-gōtn tedga gen kōjo se dena, nafo jee tedn naabge se, baata§.

³⁸ Bin num, 'tōndki metn Mēl maakn-gōto taa ade kol jee tedn naabge do ki gen kōjn maakn gōtinā.»

10

**jee kaan naabm Isagen sik-kaar-dio*

¹ Ter Isa danjo jee metin ken sik-kaar-dio. Naan edden toogo gen tuur sitange ro jeege tu o gen kedn lapi jee kōnge tu paac o jeegen paacn ken kōngō tujdenga tuju.

² Ken ara fo ro jee kaan naabm Isagen sik-kaar-dio: ken deet se, Simon k'danin Pier se ute genaon Andre; Jak ute genaon Jan, naaden di se gaan Zebedege;

³ Pilip o Bartelemi; Toma o Matiye ken naabin tokn miiri se; Jak goon Alpe o Tade;

⁴ Simon debm je kujn naanina* o Judas Iskariot, naan fo debm utu kutn Isa se.

*Isa ol *jee kaan naabingen sik-kaar-di se naaba (Mk 6.7-12; Lk 9.1-6)*

⁵ Naade se fo jee kaan naabm Isagen sik-kaar-di ken naan olden naaba. Ken olde kol se, naan dejde o taadden o: «On̄te 'baaki maakn naange tun melinge Yaudge eyo o maakn gegēr *Samarige tu se kalan kic fo on̄te 'kendki maak ki.

⁶ Num 'baaki gōtn gaan *Israelge tu, naaden tec aan go baatgen iigga kiig se.

⁷ Ken 'baaki ba doob ki se 'taaddeki taar *Raa oki: «Berε, *maakn Gaar Raa se opga gooro!»

⁸ Edki lapi jee kōnge tu, 'durki jeegen ooyga kooyo, edki lapi jee bikidge tu taa rode 'daapm tedn aak bεε naan Raa ki o 'tuurki sitange ro jeege tu. Taa naase le on̄ki cεε dey se, naase kic fo edin̄ki jeege tu cεε.

⁹ «Ken naase 'baaki ba se, on̄te 'kuunki daab, pudda ey le gurs maakn pos ki.

¹⁰ O ken 'baaki ba doob ki se on̄te 'kuunki doono, on̄ten 'toski kalge di dio, saage o on̄ten 'kuunki sirdi. Taa debm tedn naaba se, bεeki num, j'an̄ kedn kosina.

¹¹ «Ken naase jaay aki kend maakn gegēr ki ey le maakn naan ki se, 'jeki debm bεε ken asen doodn kōkn jiga. Naase ingki gōtn deb ken ese sum bini anki kiin̄ ba maak ki.

¹² Maakn bee ken jaay naase endkiga maak ki se, 'teddeki toose.

¹³ Ken jee maakn bee ki se jaay dood aksenga le, on̄ toose se king te naade. Num ken naade jaay dood aksen te ey le, on̄ toose se asen terl kōn gōtin̄ ki.

¹⁴ Ken maakn gegēr ki ey le maakn bee ken naase aki kend maak ki jaay, naade baate doodn kōkse se, o baate booy taarse num, naase 'teec on̄denki beede ey le maakn gegērde o ken teec 'baaki ba se, kudn jesege tu se kic fo 'tupdeki naatn.

§ 9:37 Ara se Isa taad te jeegen ing aak kaak kaama j'aden taadn labarin̄ ken jiga se nafo jeegen ba taad se, naade baata. * 10:4 Debm je naanin̄ ara se je deekn o: debm je kuun naanin̄ kaam ji jee wooydege tu. Jee wooydegen ara se je taadn ute *Romege, taa kaad ken ese se taa naan *Israel se kaam ji Romege.

15 'Booyki bεε m'asen taada: 6ii ken Raa 'kəjŋ bəərə do jeege tu se, jee maakŋ geger ken ese se bəər kooçŋ do naade ki se aden tɛdn əŋ cir gen jee taa naan Sədam ute gen Gəmər†!»

Dubar utu kaan do jeege tun mɛtn Isa ki

(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17; Lk 12.2-9)

16 «'Booyki! Maam m'əlse aan gəə baatge maakŋ k-sogsogige tu; nabo naase se ingki do mɛtɛkse ki aan gəə wəəjge əə 'tɛdki rose miskinge aan gəə dεerge.

17 ʒndki kəndə, taa jeege utu asen təkŋ 6aa gətn kəjŋ bəərge tu, naade asen tənd ute mεεje maakŋ *6eege tun Yaudge lee tusn maak ki.

18 Taa maam se naade asen təkŋ 6aa naan magalge tu əə naan gaaringe tu, taa bin se naase aki tɛdn saadumge naan naade ki əə naan jeege tun Yaudge ey se kici.

19 Ken jaay j'ək k'6aansinga naan təəgge tu num, gətn naane se ənte '6eerki do taar ken naase aki 6aa taada əə ute raay naase aki kəŋ jaay anki taadn taar se. Taa kaad ken se, Raa 6o asen kɛdn taar ken naase adeki taada.

20 Taa taar naase aki taad se, gen naase malinge eyo, num taar se Nirl gen Bubse Raa 6o asen kəl naase aki taada.

21 Naan ken se, gena utu kəl genaən j'aŋ 6aa təələ əə bubu kici utu kəl goonina j'aŋ 6aa təələ. Gaange utu tɛrl naaga bubdege tu əə je yode.

22 Taa maam se jeege paac utu asen kəədn kundu; nabo debm jaay aayga kaamin bini aanga do taar təəliŋ ki num, naan se utu 'kəŋ kaaja.»

23 Ken jaay k'dabarse maakŋ geger ken kaam kalan num, aən '6aaki maakŋ geger ken kuuyu. 'Booyki bεε m'asen taada: gegergen maakŋ naan *Israel ki se, naase adeki lee dəəf ey sum 6o, maam *Goon Deba se m'kaan ro ki.

24 «Debm lee mɛtn deb ken dooyiŋ se, 'kəŋ cir debm dooyiŋ eyo; əə debm tɛdn naaba gətn deb ki se, naan se 'kəŋ cir mɛliŋ eyo.

25 Anum debm lee mɛtn deb ken lee dooyiŋ se ŋ'tɛd aan gəə debm dooyiŋ se. ʒə debm 'tɛd naaba gətn deb ki se kic ɛ, ŋ'tɛd aan gəə mɛliŋ se. Taa debm ken mɛl 6ee se kic naade naajina əə naan 6o Belzebul‡, bin num mɛt kando k'naajŋ jeegeen maakŋ 6eeŋ ki se cir gen naan se daala!»

ʒnte '6eerki jeege tu

26 «Taa naan se 6o jeege se, ənten '6eerdeki! Taa kaadiŋ jaay utu 'kaan se, nakŋ paacŋ j'əyiŋga kəy se, utu 'toodn tal. ʒə nakŋ 6ərse k'jeelki mɛtiŋ ey se, j'utu j'aŋki jeele.

27 Nakŋ paacŋ maam m'taadsesiŋ maakŋ nəər ki se, '6aa 'taadiŋki jeege tu ute kaam kaada. Nakŋ ken naase 'booyiŋki k'taadsen naan ki mɛtn bisege tu se 'wəəkiŋki do 6eege tu kici.

28 ʒnte '6eerki jeege tun 'təəl daa roa, ey num kəŋ təəl ko ey se; num '6eerki 6o Raa ki, naan 6o debm ken ək təəgə ken təəl daa rose əə təəl kose maakŋ poof ken gen daayum se.

29 Yeelge sεem sεem di se k'dugiŋ ute kəbərə kalan sum ey la? Ute naan se kic 6o ken maakde ki se jaay kalan 'kooçŋ naan ki se ken Bubsen Raa tookga jaayo.

30 Num gan naase se bεekŋ dosege kic 6o Raa jeeliŋ kalan kalan.

31 Bin se, ənte '6eerki! Naan Raa ki se, naase se 'cirki yeelge se dəkə.

32 Debm jaay taad naan jeege tu əə naan debm maam se, maam kic m'taadn naan Bubum ken maakŋ raa ki m'deekŋ m'əə: naan se debm maama.

33 Num debm ken baatum naan jeege tu se, maam kic m'utu m'aŋ baatiŋ naan Bubum ken maakŋ raa ki kici.»

† 10:15 Aak Jen koŋ 13, 18 əə 19. ‡ 10:25 Belzebul se ro *Bubm sitange kici taa maakŋ Kitap ki se Bubm sitange se ək ro dɛna.

*Isa se baano ute tɔɔse ɓo do naan ki eyo num bɔɔrɔ
(Lk 12.51-53, 14.26-27)*

³⁴ Isa taad ɔɔ: «Ɔnten 'saapki ɔɔki maam se m'baano ute lapi ɓo do naan ki. Maam se m'baano ɓo ute lapi eyo, num m'baano ute bɔɔrɔ.

³⁵ Deere, maam se m'baado gen:
*gaan goon gaaba ute bubina,
goon mɛnda ute koŋa,
moom mɛnda ute mɛnd goonina.*

³⁶ *Jeegen maakŋ bei ki se ɓo utu 'tedn jee wɔɔyige. §*

³⁷ «Debm jaay je bubin ute koŋ cirum maam se, naan se aas te gen tedn debm maam eyo. Ɔɔ debm jaay je goonin gaaba ute goonin mɛnda cirum maam se, naan se aas te gen tedn debm maam eyo.

³⁸ Ɔɔ debm jaay baate kuun kaagn j'ansin tupm ro ki ɔɔ ɔk metum ey se, naan se aas te gen tedn debm maam eyo.

³⁹ Debm jaay je kaajn koŋ se, naan utu an kutu, ɔɔ debm jaay ut koŋa taa maam se, naan utu an kaaja.»

Debm ɔksen naase se aan gɔɔ ɔkum maama

⁴⁰ «Debm jaay dɔɔd ɔksen naase se, aan gɔɔ naan dɔɔd ɔkum maama ɔɔ debm dɔɔd ɔkum maam se le, aan gɔɔ naan dɔɔd ɔk debm ken ɔlumo.

⁴¹ Debm ken jaay dɔɔd ɔk debm taad taar teeco taar Raa ki, taa naan jeelin naan se debm taad taar teeco taar Raa ki se, naan 'kɔŋ beɗina aan gɔɔ gen debm taad taar teeco taar Raa ki se kici. Debm jaay dɔɔd ɔk debm ken ted naka ute doobina, taa naan jeelin naan debm daan ki se, naan se 'kɔŋ beɗina aan gɔɔ gen debm daan ki se kici.

⁴² 'Booyki beɛ m'asen taada: maakŋ gaange tun seem seem se, debm jaay edga maan kurlu cɔkɔ deb kalan ki, taa naan jeelin naan debm maam se, debm bin se, beɛ naan ted se 'kutn cer eyo, num naan utu 'kɔŋ beɗina.»

11

*Isa ute Jan-Batist
(Lk 7.18-35)*

¹ Ken Isa jaay dooy jee metin ken sik-kaar-di aas sum se, naan iin ɔŋ gɔtn ese ɔɔ ɓaa lee taad taar *Raa jeege tun maakŋ gegerge tun gen taa naan gɔtn ese ɔɔ dooyde.

² Kaad ken Jan-Batist utu maakŋ dangay ki se, naan booyga nakŋ paacŋ ken *al-Masi ted se. Ɔɔ naan danɔ maakŋ jeege tun metin ki se jeege kandum ɔɔ ɔlde gɔtn Isa ki.

³ Naade ɓaa tɔnd metin ɔɔ: «Naai ɓo debm ken jeege ing aak kaama j'ɔɔ utu ade ɓaa se lɔɓu, k'booy nam kuuy ne?»

⁴ Isa terlden ɔɔ: «'Baa taadki Jan ki nakŋ naase mala aakiŋki ute kaamse se ɔɔ booyin ki ute bise se:

⁵ jee kaam-tɔɔkge le, kaamdege tɔɔd taakga, jee cekedge le, leega talam talam, jee bikidge le, ɔŋga lapi ɔɔ rodege toodga kɔlɔŋ kɔlɔŋ, jee duguyge le, ɓorse booy booyo, jee ooyga kooy kic le, duroga daan yoge tu ɔɔ Labar Jiga se le, k'taadin ga jee daayge tu.

⁶ Maak-raapo deb ken jaay ai kaamin ɔnte doobm gen kaal maakin do maam ki eyo.»

⁷ Ken jee Jan ɔldeno naaba jaay ɔk terl ɓaa se, Isa baag taadn taar Jan se jee denge tu ɔɔ: «Do kɔd-ɓaar ki se, naase tap ɓo ingkiro kaakŋ nanja? Lɔɓu ingkiro kaakŋ mu taa baar ken kuul teen ɓaansin kaam ara kaam ara se la?

⁸ A-a! Bin num naase ingkiro kaakɲ naɲa? Lɔbu ingkiro kaakɲ gaabm ken tus kal aak bεε se ne? Gɔtɔ. Jee lee tus kalgen aak bεε gen koono se ting maakɲ bee gaaringe tu.

⁹ Lɔbu naase tap bo ingkiro kaakɲ naɲa? Naase se ingkiro kaakɲ debm taad taar teeco taar Raa ki se la? Deere, 'booyki m'asen taada: naan se debm taad taar teeco taar Raa ki naɔo naan magal cir debm taad taar teeco taar Raa ki se daala.

¹⁰ Naan se bo debm ken k'raanɔ metn taarin do dɔkin j'ɔɔ:
*'Booyo, maam m'ai kɔl debm kaan naabum naani ki,
taa ai daapm doobi.**

¹¹ 'Booyki bεε m'asen taada: maakɲ jeege tun mɛndge toojden do naan ki ara bini aan do Jan-Batist ki se, debm ken magal cirin Jan se, gɔtɔ. Anum debm *maakɲ Gaar Raa ki se baat aan gɔɔ di kic bo, naan se bo magal† cir Jan.

¹² Kaad ken Jan-Batist lee taado Taar Raa jeege tu bini aan bɔrse se, maakɲ Gaar Raa se jeege je kend ute taa tɔɔgɔ. Ɔɔ jeegegen tɛd naka ute taa tɔɔgɔ se, je an kuun maakɲ Gaar Raa se kaam jide.

¹³ Taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki taado ute *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki do dɔkin se, paac, bini aan do Jan ki se, taado metn taar Gaar Raa ken utu ade baa se.

¹⁴ Ken naase jaay 'je aki booy kɔkɲ num, *Eli ken naase ɔɔki utu ade baa se, Jan se bo naana.

¹⁵ Debm jaay ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se!

¹⁶ Jeegegen bɔrse tap bo m'aden kamb beye ute nanje? Naade tec aan gɔɔ gaangen ing bɔɔr ki jaay taad ute naapa ɔɔ:

¹⁷ Naaje k'tuuysen kaa
naɔo naase 'baate daamki.
Naaje k'j'aarsen kaa yoa
naɔo naase 'baate keemki.

¹⁸ «Ey num ken Jan baado se, naan je kɔs den eyo ɔɔ aay tɔtn‡ koojn bin eyo ɔɔ jeege deek ɔɔ: naan se debm sitan!

¹⁹ Ken *Goon Deba jaay baado se ɔɔɔ ɔɔ aaye, naɔo jeege deek ɔɔ: naan se debm kaam-kɔsɔ ɔɔ debm kaay-koono ɔɔ ɔk mɛdɛ ute *jee tɔkɲ miirge ɔɔ ute jee *kusinge! Num jeel-taar gen Raa se j'aak k'jeelin naan met ki se ute nakgen jikilinge tɛda, taa naade se took aalga maakde do Raa ki§.»

*Jee maakɲ gɛgɛrge tun ken baate tookɲ kaal maakde do Isa ki
(Lk 10.13-16)*

²⁰ Gɔtn se Isa mooy jeegegen maakɲ gɛgɛrge tun ese dena taa naade baate 'terl kingde, ey num gɔtn ese se bo, gɔtn naan tɛdno nakɲ-kɔɔbɛnge dena.

²¹ Naan deekden ɔɔ: «Utu asen kɔɔn aak eyo naasen jee maakɲ gɛgɛr ken Kɔrɔzin ki! Utu asen kɔɔn aak eyo naasen jee maakɲ gɛgɛr ken Betsaida ki! Taa nakɲ-kɔɔbɛgen tɛd gɔtse ki se jaay 'tɛdoga tɛd maakɲ gɛgɛrge tun Tir ki ute ken Sidɔn ki num, kaadn do dɔkin naade terloga maakde do Raa ki, naade tuusn kal kɔl doa ɔɔ bɔɔy burku dodege tu ɔɔ kɔn kusindege.

²² 'Booyki, m'asen taada: bii ken Raa utu 'kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu se, nakɲ utu 'kaan dose ki se utu 'kɔɔn cir ken aano do jeege tun Tir ki ute ken Sidɔn ki se daala.

²³ Ɔɔ naase, jee maakɲ gɛgɛr ken Kaparnayum ki, gen naase ki num, ɔɔki nookse se 'keem kaan maakɲ raa ki la? Gɔtɔ! Naase se utu aki kooy 'baa gɔtn

* **11:10** Aak Mal 3.1. † **11:11** Ken baano ute maakɲ Gaar Raa se, Isa. Taa naan se bo Matiye taad ɔɔ jee ken maakɲ Gaar Raa ki se naade cir Jan-Batist ken baado naan Isa ki gen daapm doobina. ‡ **11:18** Maakɲ taa naan *Israelge tu se jeege tɛd tɔtɔ ute teen eyo num ute koojn bin sum. § **11:19** Jeel-taar gen Raa se: naan ɔlo Goonin do duni ki.

jee ooyga kooy tusn ro ki se. Taa nakɲ-kɔɔɓgen tɛdo gɔti ki se jaay ɓo tɛdoga tɛd Sɔdɔm ki num, kaadn naane gɛgɛr Sɔdɔm se ɓorse kic tɛdn utu*.

²⁴ Taa naan se ɓo, 'booyki m'asen taada: ɓii kɔjn ɓɔɔr ki se, nakɲ utu 'kaan dose ki se utu 'cir nakɲ kɛn utu kaan do jeege tun taa naan Sɔdɔm ki se.»

Isa tɔɔm Raa
(Lk 10.21-22; 1Kɔr 1.26-29)

²⁵ Kaad kɛn se Isa deek ɔɔ: «Bua, naai ɓo Mɛl maakɲ raa ute gɛn do naanɲa, maam m'tɔɔmi taa nakgen se naai ɔyinga kɔyo jee jeel-taarge tu ute jee mɛtɛkge tu, ɔɔ ɓorse naai 'taadga mɛtiɲa gaan sɛɛmge tu.

²⁶ Deere, Bua, kɛse ɓo nakɲ jigan kɛn naai maaki 'jen ro ki.

²⁷ «Nakge paac se Bubum ɛdumsinga kaam jima. Ey num Goono se nam tap ɓo jeelin eyo; kɛn jeelin se Raa Bubu kalin ki sum. ɔɔ Raa Bubu se kic ey num, nam tap ɓo jeelin eyo num kɛn jeelin se, Goonin kalin ki sum ɔɔ Goonin se ɓo ɓaado taad Raa Bubu se jeege tu taa an jeele.

²⁸ «'Baakiro gɔtum ki, naasen paacɲ kɛn ɔɔrkiga kɔɔro ɔɔ daamse deerse se ɔɔ maam m'asen kɛdn gɔtn tɔɔl maaka.

²⁹ Uunki daamum se dose ki ɔɔ 'booy uunki taaruma. Taa maam se m'ɔɔp rom baata ɔɔ m'dalul. Ute maam se, naase aki kɔɲ gɔtn tɔɔl maakse.

³⁰ Deere, taarum m'ɔɔ aki kuun se ɛ, naan ɔɔɲ eyo, ɔɔ daamum m'ɔɔ aki kuun se kic ɛ, naan ɛɛɛɛ.»

12

*Isa se naan ɓo Mɛl *ɓii sebit*
(Mk 2.23-28, 3.1-6; Lk 6.1-11)

¹ Kaad kɛn se Isa deel maakɲ gɔtn gɛm ki ɓii sebit* ki ute jee mɛtiɲ ki. Kɛn naade deel deel se, jee mɛtiɲ ki jaay, ɓo tɔɔlde se baag tɛɛɛɛɛɛ do gɛmge ɔɔ ɔɔ.

² Kɛn *Parizige jaay aak nakɲ ese se, naade deek Isa ki ɔɔ: «Aaka, jee mɛti ki se tɛd nakɲ kɛn j'und te kulu gɛn tɛd eyo ɓii sebit ki!»

³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase 'dooyin ki te ey la, nakɲ kɛn *Daud tɛd ute jeeɲge kaad kɛn naade ɓo tɔɔlde se?

⁴ Gɔtn se Daud ɛndo maakɲ *kɔɔrɔr magal gɛn *Raa ki ɔɔ tɔs mappan j'ɛdɪnga kɛd *sɛrke Raa ki, ɔɔ ɔɔ ɛd jeeɲge tun mɛtiɲ ki kici. Ey num mappan se naade kɔɲ kɔs eyo; kɛn 'kɔs se, *jee tɛdn sɛrke Raage tu kalde ki sum.

⁵ Lɔɔbu naase 'dooyin ki te ey la, maakɲ *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, ɓii sebit ki se jee tɛd sɛrke Raage tu kɛn tɛd naaba maakɲ kɔɔrɔr magal gɛn Raa ki kic ɓo uum aal te ɓii sebit se naan ki eyo.

⁶ 'Booyki m'asen taada: nam utu gɔtn ara se, magal cir *Bee Raa se daala.

⁷ Taar kɛn taad ɔɔ: *Maam se m'je amki tɔjn sɛrke eyo, num m'je se naase aki 'kɛɛjn ɓo do naapge tu†* ɔɔ kɛn taar se jaay 'booy ɔkkiga mɛtiɲ num, jee se, naase adɛki tɔkɲ mindde eyo, taa naade se tuj te dim eyo.

⁸ Taa *Goon Deba se ɛ, naan ɓo Mɛl gɛn ɓii sebit.»

Isa ɛd lapi gaab kɛn jin ooyga kooyo

⁹ Isa iin ɔɲ gɔtn se ɔɔ ɓaa ɛnd maakɲ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki.

¹⁰ Gɔtn ese, naan ɔɲ gaaba kalan jin ooyga kooyo. Taa *Parizige je doobm an kɔkɲ mind Isa se, tɔnd mɛtiɲ ɔɔ: «Doobm naajege tu se, *ɓii sebit ki nam ɔk doobo kɛn kɛdn lapi debm kɔɔɲ ki la?»

¹¹ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Maakse ki se nam ɔk baata kalan sum, ɔɔ baatin se jaay ooc maakɲ gɔɔ ki ɓii sebit ki num, an ɓaa kɔɔdin ey ne?

* 11:23 Aak Jen 13. * 12:1 Bii sebit se ɓii kɛn Yaudge lee jamakɲ ro ki. † 12:7 Aak Oz 6.6.

12 'Booyki, debkilimi se naan̄ ɔn̄ cir baata! Bin num ɓii sebit ki se, jeege ɔk doobo gen̄ tɛdn̄ bɛɛ jeege tu.»

13 Gɔtn se Isa deek gaab ken̄ se ɔɔ: «'Sɛej jii!» Gɔtn se naan̄ sɛej jiɲa ɔɔ gɔtn ese sum ɓo jin̄ se ɔn̄ lapia aan̄ gɔɔ naapin̄ se.

14 Gɔtn se Parizige teeco naatn̄ maakn̄ ɓee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se, ɓaa tus dɔɔk taarde gen̄ je doobm an̄ 'kutn̄ Isa.

Isa se naan̄ ɓo debm̄ tɛdn̄ naabm̄ ken̄ Raa bɛɛɛ ɔɔɔɔ

15 Ken̄ Isa jaay booy ɔɔ naade dɔɔkga taarde gen̄ tɔɔlin̄ se, naan̄ iin̄ ɔn̄ gɔtn ese se ɔɔ jeege dɛna ɔk mɛtiɲa ɔɔ naan̄ ɛf̄lapi jee kɔɔn̄ge tu paac.

16 Num naan̄ aacden̄ kaama ɔɔ j'ɔn̄te taadn̄ jeege tu an̄ jeele.

17 Bin ɓo taar ken̄ debm̄ taad taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi taadno do dɔkin̄ se aanga doobin̄ ki, ken̄ ɔɔ:

18 «Ken̄ ara ɓo debm̄ tɛdn̄ naabum̄ ken̄ maam̄ Raa m' bɛɛɛ m' ɔɔɔɔ.

Naan̄ ɓo debm̄ maak-jema ɔɔ tɔɔlum̄ jaay maam̄ m' bɛɛɛ m' ɔɔɔɔ.

Maam̄ m'an̄ ɓɔɔy Nirlum̄ se don̄ ki ɔɔ doobm̄ maam̄ daan̄ ki se, naan̄ an̄ taadn̄ jikilim̄ge tu paac.

19 *Naan̄ se lɛ mooy te nam̄ eyo ɔɔ taad te makn̄ eyo.*

Taar naan̄ se j'an̄ booyin̄ doobge tun̄ kaam̄ ara kaam̄ ara se eyo.

20 *Mu taa baar ken̄ duḡ duḡ se kic ɓo, naan̄ an̄ tɛɛɛ eyo.*

Ɔɔ ɓɔmpɔn̄ poodin̄ ɓaa ɓaa kooyo se kic lɛ, naan̄ an̄ tɔɔl eyo.

Naan̄ tɛd̄ nakge ute doobin̄ se bini 'cir nakgen̄ bɛɛ ey se paac.

21 *Ɔɔ jee do naan̄ ki se paac kɔnd̄ dode do naan̄ ki.‡»*

*Isa ute *Bubm̄ sitange se taarde kalan̄ la?*

(Mk 3.20-27; Lk 11.14-23)

22 Gɔtn se jeege ɔk ɓaano gɔtn Isa ki ute gaaba kalan̄ ɔk kɔɔn̄ sitan̄ ɔɔ kɔɔn̄ sitan̄ se tɛdn̄ gaabm̄ se tɛd̄ kaam̄-tɔɔkɔ ɔɔ ɔn̄ taad taar eyo. Gaabm̄ se Isa ɛdn̄ lapia, kaamin̄ ɔɔɔd̄ aaka ɔɔ naan̄ baag taadn̄ taara cɛy.

23 Ɔɔ gɔtn se jee dɛnge paac aak nakn̄ se, deel dode ɔɔ ɔkden̄ taad eyo, deek ɔɔ: «Gaabm̄ ese se, teeco mɛtjil Gaar *Daud̄ ki ey la?»

24 Num gan̄ ken̄ *Parizige jaay booy taar se, naade deek ɔɔ: «Gaabm̄ se tuur sitange ro jeege tu ute tɔɔgn̄ Belzebul̄, naan̄ ken̄ Bubm̄ sitange se.»

25 Gan̄ Isa jeel maak-saapde dey se deekden̄ ɔɔ: «Maakn̄ taa naan̄ gaar ken̄ jeenge taarde ɔk mɛtn̄ naap eyo ɔɔ baagga tɛdn̄ ɓɔɔɔ ute naapa se, naan̄ se utu tɛɛɛɛ. Maakn̄ gɛgɛɛ, ey lɛ maakn̄ ɓee ken̄ malinge tɛd̄ taara ute naapa se kic ɓo, malinge 'kɔn̄ kinḡ eyo.

26 Ken̄ Bubm̄ sitange jaay tuur naapin̄ Bubm̄ sitange se, kɛse aan̄ gɔɔ naan̄ tɛd̄ ɓɔɔɔ ute ro naan̄ malina ɔɔ bin se naan̄ tɔp̄ga ron̄a. Ken̄ bin num, gaarin̄ se naan̄ an̄ kɔkn̄ ɔɔ dn̄o?

27 Naase ɔɔki maam̄ m'tuur sitange ute ro Belzebul̄ se; num jee mɛtse ki se, ken̄ ɛdd̄en̄ tɔɔgɔ jaay tuur sitange se, nan̄a? Bin num naade mala se ɓo asen̄ kɔjn̄ ɓɔɔɔ dose ki.

28 Ken̄ deer num, maam̄ se m'tuur sitange ute *Nirl̄ Raa, bin se 'jeelki, *maakn̄ Gaar Raa se aanga gɔtse ki.

29 Ken̄ nam̄ jaay je kend̄ kɔsn̄ ɓee debm̄ tɔɔg se, debm̄ se naan̄ ɔk dɔɔkinga jaay ɓo, kɔsn̄ ɓeeɲa.

30 Debm̄ jaay ute maam̄ ey se, naan̄ se debm̄ taamooyuma ɔɔ debm̄ jaay noogum gen̄ tusn̄ jeege ey se, debm̄ bin se wɔɔkden̄ wɔɔkɔ.

‡ 12:21 Aak Eza 11.12. § 12:24 Aak Mt 10.25.

31 «Taa naan se bo 'booyki m'asen taada: *kusiñ paacñ ken jikilimge tēda ute naajñ ken naade lee naaj Raa se kic bo, Raa adesiñ kəñ tōlo. Num debm jaay naaj Nirl Raa se, kusiñ naan se Raa ansiñ tōl eyo.

32 Anum debm jaay taad taar inğ kus ro maam *Goon Deb ki kic bo, Raa an tōl kusiñiña. Num gan debm jaay taad taar inğ kus ro *Nirl Salal ki se, Raa an tōl kusiñiñ do naan ki ara ki eyo ə boii ken kaam mōotn se ey kici.»

Ko kaaga ute koojiña

33 Isa deekden ə: «'Booyki. Kaagn jiga se ooj koojiñ kic bo jiga, num kaagn ken kōñə se, ooj koojiñ kic bo jig eyo. Taa kaaga se j'aak k'jeeliñ ute koojiña.

34 Aakumki tu wōjgen ara! Naase le jee beeki eyo, num te doobm gay jaay naase aki taadn nakñ be se? Taa taar ken jikilimge lee taad paac se iño maakde ki.

35 Debm be se, be se iño maakiñ ki ə taar ken teec taariñ ki kic bo be, ə debm *kusiñ se, kusiñiñ se kic bo iño maakiñ ki ə taar ken teec taariñ ki kic bo inğ kusu.

36 'Booyki m'asen taada: biin Raa kōjñ bōor do jeege tu se, taargen jeege taadiñ reñ reñ paac se, Raa utu baa tōnd mēde.

37 Taa ute taar ken 'teec taari ki se jaay bo ai daapa ey le ai kutu.»

Jeege je kaakñ nakñ-kōbō (Lk 11.24-32)

38 Gan gōtn se jee jeel taadn tōkñ mētn Ko Taar Raage kandum ute *Parizige naade deek Isa ki ə: «Debm dooy jeege, naaje k'je j'ai kaakñ naai ajen tēdn nakñ-kōbōm ken j'an kaakñ jeel ro ki naai se iño gōtn Raa ki.»

39 Naan deekden ə: «Jee bōorse jig eyo ə 'tuj ərmde naan Raa ki se je kaakñ nakñ-kōbō, nabo nakñ-kōbōm naade an kaakñ jeel ro ki se, tecñ aan gōo ken gen debm taad taar teeco taar Raa ki ken k'daniñ Yunus* se sum.

40 Aan gōo Yunus tēdo biin mōtō maakñ kenj ken magal se, *Goon Deba se kic bo 'tēdn biin mōtō maakñ naan ki.

41 Bii ken jaay Raa an kōjñ bōorə do jeege tu se, jeegen Ninib ki se kic utu 'kōkñ mind jeegen duni ken bōorse. Taa naade se booy uunga taar Yunus ə tērlga maakde do Raa ki, anum 'booyki debm ara se, cir Yunus se daala.

42 Bii ken Raa an kōjñ bōorə do jeege tu se, nēelgen iño kaam kaam bōoyō† gōtn duni daar ro ki se utu kōkñ mind jeegen duni ken bōorse se. Taa naan iño gōtn dōkə gen booy taar Gaar Salomon debm jeel-taara se, ə 'booyki, debm jeel-taar ara se, cir Salomon se daala.»

Sitan ək tērlə gōtiñ ki

43 Tēr Isa taadden ə: «Ken sitan jaay teec əngə nam se, naan baa leedo do kōd-baarge tu je gōtn kingi, nabo naan əno te eyo.

44 Ken naan jaay ən te ey num, baag taadn ute maakiñ ə: maam se m'kōkñ m'tērl gōtn ken m'iinno ro ki. Ken naan jaay ək tērl aan se, ən be se k'daapiñga aak be aac walak ə nam maak ki se gōtə.

45 Gōtn se naan ək tērlə ə baa əno sitangen kuuy cili ken kusiñ ciriñ naan se daala. Naade baado tēle end inğ maakñ gaab ken se ə king gaabm se tērl baa tēd kusiñ cir ken deet se daala. Deere, naan se bo nakñ ken utu kaan do jeegen do duni ken bōorse jig ey se.»

Gēnaa Isage ute kōnde (Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

46 Kaad ken Isa utu taad taad jee denge tu bōrt sum bo, gōtn se gēnaange ute kōnde daar naatn je taadn te naanə.

* 12:39 Aak Yunus 3.3-5. † 12:42 Aak 1Gar 10.1-13.

47 [Deb kalan baado taadin oo: «'Booyo! Koi ute genaage se utu naatn oo naade se je ai kaaka.»]‡

48 Gan Isa terl deb ken j'olinoo se oo: «Koyuma ute genaamge se tap bo nanje?»

49 Ter gotn se, naan uun jin toj ro jeenge tun metin ki oo deekden oo: «Aakki jee se bo koyumge ute genaamge.

50 Taa debm jaay ted nakj Bubum maakj raa ki maakin jen ro ki se, naan se bo genaam gaaba, ken menda oo koyuma.»

13

*Kaal naagj taar gen debm kənd buru**

(Mk 4.1-20; Lk 8.4-15)

1 Bii ken se sum bo, Isa teec on bea oo baa inj taa baar ken Galile ki.

2 Oo gotn se dool jeege dena tus ceen ki alin naan iin ook inj maakj markab ki oo jee ute dende se daar do jen baar ki.

3 Gotn se naan taaddenga taarge dena ute doobm kaal naagj taara deekden oo: «'Booyki, deb kalan tos kupina oo teec baa kənd buru.

4 Ken naan jaay ond kənd burin se, kupm metin si jen doob ki oo yeelge booy baado tuun osin naatn paac.

5 Kupm metin si do naan ken gotin ok koa. Kupm se naar teeco yokodo taa gotn se, naanin ceere.

6 Num gan ken kaada jaay baag təngə se, naan lawaka oo tuutu, taa gotn se iirin on end baa te dak eyo.

7 Kupm metin se si maakj ji kaag ken ok kərandə. Ji kaagj ute kərandə se teepe oo aayin taara.

8 Kupm metin si do naan ken jiga. Kupm se am tək doa oo ok kaama. Kengen metinge se ok kaama be be, kengen kuuy ok kaama dena oo kengen kuuy se ok kaama den ciri.»

9 Gotn se Isa deekden oo: «Debm jaay ok bi booyo num, booy ok taar se.»

Gen di Isa taadden ute kaal naagj taara

10 Jee metn Isa ki baado onina oo tond metin oo: «Gen di jaay naai 'taad jeege tu ute doobm kaal naagj taara se?»

11 Naan terlden oo: «Nakj j'oyinga koy maakj *Gaar Raa ki se, naase se *Raa taadsenga naase 'jeelinkiga. Gan jee kuuy se, nakj se Raa on taadden te metin eyo.

12 Taa naan se debm ken ok se j'an komb do ki 'tedn dena, num debm ken ok ey se le, ken cakon naan ok se kic bo j'an tosn naatn.

13 Taa naan se bo, maam m'taadden ute kaal naagj taara se:

taa naade aaka oo on aak ok eyo,

naade booyo oo on booy ok taar se eyo.

14 Bin bo taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadden do dakin se aanga doobin ki ken oo:

Taar se naase utu aki booy ute bise, nabo aki booy kək eyo

oo naase utu aki kaakj ute kaamse, nabo aki kaakj kək eyo.

15 *Deere, jee se maakde məngə,*

naade təlga kamba bidege tu oo turumga kaamdege,

ey num naade 'kəj kaaka, 'kəj booyo,

oo ute maakde kic naade 'kəj booy kuun jaay ade terl ro maam ki,

oo kaadn naane se, maam Raa m'aden kaaja.†»

‡ 12:47 Bersen ara se, maakj Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se, goto. * 13: Taa naan Yaudge tu se gemə se naade oocin se naade sin aan goo kənd buru. † 13:15 Aak Eza 6.9-10.

16 Isa taad ɔɔ: «Gaŋ naase maakse raapo taa kaamsege le aak kaaka ɔɔ bisege le booy booyo!

17 'Booyki bεε m'asen taada: jee taad taar teeco taar Raa ki dena ute jeegen tɛd nakŋ ute doobiŋ se, je ɔɔ ade kaakŋ nakŋ ɔɔrse naase aakki se, naɔo ɔŋ aakiŋ te eyo, ɔɔ je ɔɔ ade booy nakŋ ɔɔrse naase 'booyki se, naɔo ɔŋ booyiŋ te eyo.»

Isa taad tɔɔk metn kaal naagŋ taar gɛn debm kɔnd buru

18 «Naase 'booyki metn taar gɛn kaal naaŋ taar gɛn debm kɔnd buru se.

19 Jeegen booy metn taar Gaar Raa jaay ɔŋ booy ɔkiŋ ey se, tec aan gɔɔ kupm kɛn si jɛŋ doob ki se. Taar naade booyga se, *Bubm sitange baado ɔɔddesiŋ naatn maakde ki.

20 Num jee metiŋge se tec aan gɔɔ kupm si do naaŋ kɛn maakiŋ ɔk ko se; naade se kɛn booyga taar Raa se, naar ɔkiŋ maakde ki ute maak-raapo.

21 Naɔo naade se ɔŋ ɔŋ taar Raa ɔl iiri maakde ki eyo, taa naade ɔŋ ɔŋ te maakde kaam kalaŋ eyo. Kɛn dubar ɔŋdenga ey le k'baagdenga dabar gɛn taar Raa sum ɔo, naade naar rɛsn ute kaal maakden do Raa ki se naatn.

22 Kupm si maakŋ ji kaag ki se tec aan gɔɔ jeegen booy taar Raa, naɔo uun nirlde do nakge tun do duni ki ute je maala. Nakgen se ɔo, baado maakŋ saapde ki ɔɔ gaasiŋ taar Raa se ɔŋ tɛd naaba maakde ki eyo.

23 Kupm si do naaŋ kɛn jiga se tec jeegen booy taar Raa ɔɔ took aal maakde do ki. ɔɔ taar Raa se ɔlde naade tɛdŋ nakgen bεε bεε. Jee metiŋge se tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama bεε bεε, kengen metiŋge tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama dena ɔɔ kengen kuuy se tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama den cir se.»

Isa aal naagŋ taara ro dɛrɛŋgel‡ ki

24 Ter Isa taadden ute kaal naagŋ taar kuuy daala ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ gaabm tɔs kupm jiga ɔɔ baa kɔɔcŋ maakŋ-gɔtiŋ ki se.

25 Num kaad kɛn jeege tood tood bi naɔr se, debm wɔɔyiŋ baado ɔɔc dɛrɛŋgele maakŋ teen kɛn naaŋ ɔɔciŋ se ɔɔ naaŋ teec baa.

26 Kɛn teenje jaay baa teepe ɔɔ tɔk do se, gɔtn se dɛrɛŋgele kic baa tɔk kici.

27 Gɔtn se jee tɛdŋ naabge se baado ɔŋ melde ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Melje, naai ɔɔco kupm jiga ɔo maakŋ-gɔti ki ey la? Num dɛrɛŋgel maak ki se tap ɔo iino gay?»

28 Naaŋ terlden ɔɔ: «Kese debm wɔɔyɔ ɔo tɛdiŋ naaŋ se.» Jee tɛdŋ naabge se tɔnd metn melde ɔɔ: «'Je dɛrɛŋgelge se j'aden baa tɔɔdŋ si naatn la?»

29 Melde deekden ɔɔ: «Dɛrɛŋgelge se ɔŋte 'tɔɔddeki, ey num sɔm aki tɔɔdŋ teengen maak ki se, cɛrɛ.

30 ɔŋddeki naade teepm kalaŋ bini kaan kaadŋ kɔj ki, ɔɔ kɛn kaadŋ kɔjɔ aanga jaay ɔo maam m'taadŋ jee kɔjge tu m'ɔɔ: Deet deet se dɛrɛŋgelge se 'dɔɔk 'tusdeki kaam kalaŋ taa adeki tɔɔcŋ poodo. ɔɔ teenje se le ɔj 'tusdeki kaam kalaŋ 'baado 'tɔnd ɔmbiŋki maakŋ giijum ki.»

Isa aal naagŋ taar ute kaam nakŋ k'daŋiŋ mutard

(Mk 4.30-32; Lk 13.18-21)

31 Ter Isa taadden ute kaal naagŋ taara kuuy daala ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ kaam nakŋ k'daŋiŋ mutard, kɛn gaaba kalaŋ uun ɔɔciŋ maakŋ-gɔtiŋ ki.

32 Kaam nakŋ k'daŋiŋ mutard se, naaŋ baat cir kaam nakgen do naaŋ ki se paac. Num kɛn j'ɔɔciŋga teecga se, naaŋ teepe tɛd magal cir nakgen teec maakŋ ɔar ki se paac bini yeelgen kic ɔo baado uj kujdege tɛletinge tu.»

Isa aal naagŋ taara ute ɔrɔmɔ

‡ 13:23 Dɛrɛŋgele se jee metiŋge daŋiŋ biziri.

³³ Ter Isa taadden ute kaal naagñ taar kuuy daala ðð: «*Maakñ Gaar Raa se tec aan gðð ðrðm ken menda jaay tðsga rujñ gðmð dooc gðrn magala ðð ken naañ jaay deepinga ðð ðmbinga maak ki num, iinñ paac se.»

Taa ði jaay Isa taadden ute kaal naagñ taara

³⁴ Taargen paac se Isa dooy jee ðenge ute kaal naagñ taara. Ðð ðim jaay naañ dooyden ute kaal naagñ taar ey se, gðtð.

³⁵ Bin 60 taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki taado do ðakiñ se aanga doobiñ ki, ken ðð:

Maam m'utu m'aden taadñ ute kaal naagñ taara,

do nakge tun ko k'koyiña do ðakiñ kaad ken Raa utu aalo kaal do naañ se. §

Isa taad tðok metn taar kaal naagñ taar ro ðereñgel ki

³⁶ Gañ gðtn se Isa iin ðñ jee ðenge ðð ðk terl ðaa ðeene. Jee metiñ ki ðaado ðñiña tðnd metiñ ðð: «'Taad tðokjen tu metn taar kaal naagñ taar ro ðereñgel ken maakñ-gðt ki se?»

³⁷ Isa ðeekden ðð: «Debm ððc kupm jiga se, kðse maam *Goon Deba.

³⁸ Maakñ-gðtð se le do naañ se ðð kupm jiga se le, kðse jeegen gen *maakñ Gaar Raa, ðereñgele se le taadñ ute jee *Bubm sitange.

³⁹ Debm wðy ððco ðereñgele se, kðse Bubm sitange*, kðjð se le taad te ðiin dunia an nañ, ðð jee kðjge se le *kðdn Raage.

⁴⁰ Aan gðð ðereñgele se k'tusiñ jaay k'tðociñ poodñ se, ðiin dunia nañ se kic 60 utu tðdn bin kici.

⁴¹ Bin 60 maam Goon Deba m'ade m'kðl kððumge ðð jeegen jaay ðl jeege ðñ doobm Raa, ðð ðlde tðf *kusiña se, kðdn Raage aden tuur naatn maakñ gaariñ ki.

⁴² Kðdn Raage aden tðsn kðmb maakñ baal pood ki, ðð gðtn se 60 gðtn naade tðyð ðð taañ naañdege.

⁴³ Anum jeegen jaay tðf naka ute doobiñ naan Raa ki se, naade se wðr aan gðð kaada maakñ gaar Bubde ki. Debm ðk bi booyo num booy ðk taar se jiga!»

Isa aal naagñ taara ro kðrbðt ki ute meede

⁴⁴ «*Maakñ Gaar Raa se tec aan gðð kðrbðtn k'j'oyiñ maakñ-gðt ki ðð deba ðaado rek ðñiña ðð naañ ðyiñ gðtiñ ki ðð iin ðaa. Ute maak-raapm naañ ðk se, naañ ðaa dugñ ute nakñ naañ ðk se paac, ðð ðk terl ðaado dug maakñ-gðtn ese se.

⁴⁵ «Ter maakñ Gaar Raa se tec aan gðð debm tðdn suukñ ken je meedgen zode ðñð.

⁴⁶ Ken naañ je ðñ meedñ zon ðñ se, naañ ðk terl ðaa dugno ute nakñ naañ ðk se paac, ðð ðaado dug meedñ ese se.»

Isa aal naagñ taara ute gend

⁴⁷ «Ter *maakñ Gaar Raa se tec aan gðð gend j'undiñ maakñ baar ki ðð tðso napar kenjge ðena.

⁴⁸ Ken gend jaay tðso kenjge dooc se, naade iik teeciñ taar ki, ing naañ ki, ðer kengen jiga jiga ðmb maakñ es ki ðð kengen naapak ey se naade sin naatn.

⁴⁹ Bin 60 ðiin dunia an nañ se tecñ bini. *Kðdn Raage utu ðaa nigñ jeege kaam dio: jee *kusiñge gen doðe ðð jee tðf nakñ ute doobiñ se tðdn gen doðe kici.

⁵⁰ Jee kusiñge se kðdn Raage aden si maakñ baal pood ki ðð gðtn se 60, gðtn naade tðyð ðð taañ naañdege.»

⁵¹ Isa tond metn jee metin ki ɔ: «Taar se, naase 'booy ɔkkiga la?» Naade terlin ɔ: «Yɛɛ, k'booy j'ɔkga.»

⁵² Isa deekden ɔ: «Debm jeel taadn tɔokn metn Ko Taar Raa jaay k'dooyinga ute nakgen gen maakn Gaar Raa se, naan se tec aan gɔɔ mel bee ken ɔɔd taa kɔrbɔtin num ɔn nakgen kiji maak ki ɔ ken gen do dɔkin se kici.»

Jee Nazaret ki baate tookn kaal maakde do Isa ki

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Ken Isa jaay dooy jee metin ki ute kaal naagn taarge aas se, naan iin ɔn gɔtn se.

⁵⁴ Gɔtn se naan iin ɔaa maakn naanin ki† ɔ ken naan aan se, baag dooy jeege maakn bee ken Yaudge lee tus maak ki. ɔ ken jee se jaay booy taar ken naan dooyde se, tap ɔo ɔkden taad eyo deek ɔ: «Jeel-taara ute nakn-kɔɔbgen naan ted se tap ɔo, ɔniɔo gayo?»

⁵⁵ Naan ɔo goon debm tirdn lee ɔɔɔ daap nakge se ey la? Kon ron Mari ey la? Genaanɔge ɔo Jak, Yusup, Simon ɔo Jud se ey la?

⁵⁶ Genaanɔgen mendge ɔo utu ting ute naajege ara ki ey la? Anum tap ɔo tɔɔgn se paac naan ɔniɔo gayo?»

⁵⁷ Kɛse ɔo nakn ken tedden naade ɔn aal maakde don ki ey se. Gɔtn se Isa deekden ɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se jeege paac aalin maak ki; anum jee maakn naanin ki ute jee maakn been ki se ɔo aalin maak ki eyo.»

⁵⁸ Taa naan se ɔo, gɔtn se, Isa ɔn ted te nakn-kɔɔbge den eyo taa naade baate tookn kaal maakde don ki.

14

Kooy Jan-Batist

(Mk 6.14-29; Lk 9.7,9)

¹ Kaad ken se, Gaar *Erɔd Antipas naan ɔo magal taa naan Galile se, booy jeege ɔɔs kɔɔs maan Isa.

² Naan deek jee tedn naabinge tu ɔ: «Kɛse Jan-Batist ɔo duroga daan yoge tu! Taa naan se ɔo *Raa edinga tɔɔgɔ gen tedn nakn-kɔɔbge se.»

³ Jeelki do dɔkin se, Erɔd ɔl k'j'ɔk k'dɔɔko Jan ute zinzi ɔo ɔl k'ɔaa k'j'ɔlin maakn dangay ki, taa Erɔdiad mend genaon Pilip ken naan ɔkin menda se.

⁴ Taa Jan taadinga taad ɔo genaai utu te kaamin se, naai ɔk doobm jaay an kɔkn mendin eyo.

⁵ Erɔd se je tɔɔl Jan, naɔo beer jee denge tu taa jee denge se, Jan se naade aakin aan gɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki.

⁶ Bii kalan gaar Erɔd ted ted maak-raapm gen bii koojin se, goon Erɔdiad menda se daam naan jeege tun k'dandeno baado gɔtn tedn maak-raap ki se ɔo daamin se tɔɔl Gaar Erɔd ki.

⁷ Gɔtn se Gaar Erɔd naam taarin naan jeege tu ɔo deekin ɔ: «Nakn paacn naai tɔndga meta ro ki ɔo, maam m'ai kɛda.»

⁸ Kon ɔlin metin ɔo ɔaa deekin ɔ: «'Gaan edumo maakn supura ki ara, do Jan-Batist.»

⁹ Do taar ken se gaarge maakin tuju, naɔo naan le naamga naam taarin naan jeege tu se, naan took ɔl k'gaanɔ do Jan j'ed goon mend ki se.

¹⁰ Gɔtn se naan ɔl deba ɔaa maakn dangay ki ɔaa gaanɔ do Jan.

¹¹ Do Jan se k'gaan k'j'aalino maakn supura ki, j'edin goon mend ki se, ɔo goon mend se uun ɔaa edin kon ki.

¹² Jee metn Jan ki baado uun ɔaa duubina, jaay ɔo ɔaa taad metn taar nakn deel se Isa ki.

† 13:54 Maakn naanin ki se ron Nazaret, gɔtn ken naan teepmno maak ki.

Isa ed kəsə gaabge tu dupu-mii
(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Ken Isa jaay booy naan se, naan iin ook maakn markab ki ə gaan baa do kəf-baar ki kalin ki. Ken jee denge jaay booy labar se, naade teeco maakn gegerge tun cees ki cees ki ə uun jənə aal te taa baar.

¹⁴ Ken Isa aan jaay bəyo maakn markab ki se, naan aak jee denge se, naan ejden dode ki ə jee kəndege se naan edden lapiə.

¹⁵ Aan teger se jee metn Isa ki baado əjina ə deekin ə: «Bere, kaada se baaga, gətə se kic le daanin kəf-baara dək ute bea. Jee denge se ənde wəkən baa maakn naange tun cees ki cees ki baa dugn nakn kəsə.»

¹⁶ Gan Isa terlden ə: «Jee se baa eyo, naase mala bo eddeki kəsə.»

¹⁷ Gətn se naade terlin ə: «Naaje se j'ək bo mappa mii ə kenjge di sum.»

¹⁸ Isa deekden ə: «'Baandekiro naanum ki ara ki.»

¹⁹ Ter Isa deek jee denge tu se ə j'inj naan ki do mu ki ə gətn se, naan təs mappan mii ute kenjgen di se jin ki, uun kaamin raan, təam Raa, dup mappa ə edin jeege tun metin ki ə jee metin ki nigin jee denge tu.

²⁰ Naade paac əs deren te maraadde ə togə əp se k'tuunin se dooc gərnə sik-kaar-dio.

²¹ Jeegen əs paac se gaabge kalde ki sum bo baa baa nakn dupu-mii. Mendge ute gaange se maak ki eyo.

Isa lee do maane ki
(Mk 6.45-56; Jn 6.15-21)

²² Naan ken se, Isa naar deek jeege tun metin ki ə k'j'ook maakn markab ki, k'gaan k'deel k'baa naan ki jen baar ken kaam naane kər naan utu wək wək jeege bərt se.

²³ Ken naan jaay wək jee denge aas sum se, naan iin baa ook do kəs ki kalin ki gen keem Raa. Ken kaada ooc sum se, Isa əp kalin ki sum.

²⁴ Markabm jee Isage maak ki se baaga daan maan ki dək ə ken kuulu jaay əl deeb dode ki se, uuno maane undin ro markaba ki se das das.

²⁵ Ken gətə əppga baata aki kiip se, Isa baa kən jeenge se, leedo do maane ki.

²⁶ Ken jee metin ki jaay aakin naan leedo do maane ki se, naade nirlde tece deek ə: «Kese nirl nam!» Ken naade jaay beere əkden sum se, gətn se naade baag tədn təyo.

²⁷ Gan Isa naar taadden ə: «Əkki maakse təgo. Ənte 'beerki, kese maama!»

²⁸ Gətn se Pier terlin ə: «Meluma, ken deer naai num, ənum m'lee do maane ki m'ai baa kənə.»

²⁹ Isa deekin ə: «'Baado.» Pier iin bəyo maakn markab ki ə lee do maane ki sak Isa.

³⁰ Gan ken naan jaay aak kuulu əl denə ə ken beere baa əkin sum se, naan baag bəyo maan. Gətn se naan əd əyo ə: «Meluma 'naakuma!»

³¹ Gan Isa naar əl jin əkina deekin ə: «Gen di maaki naaja? Ken bin num naai aal te maaki paac dom ki eyo.»

³² Gətn se naade di paac ook maakn markab ki ə kuulu daara.

³³ Jeegen paacn maakn markab ki se erg naanin ki ə deekin ə: «Deere, naai se 'Goon Raa!»

Isa ed lapi jee kənge tun taa naan Genezaret ki

³⁴ Ken Isa ute jee metin ki gaan baar jaay aan taa naan Genezaret ki se, naade baa daar jen ki.

³⁵ Jee gətn se baa aak jeel Isa, ə taa naan ken se paac, naade taad labarin jeege tu ə jeege baano ute jee kənge paac gətn Isa ki.

³⁶ Gɔtn se naade eem nɔɔ mɛtn Isa ki ɔɔ ŋ'ɔnde naade kutn taa kalin sum. Ɔɔ jeegen paacɔn ut taa kalin se ɔn lapia.

15

Isa taad te nakɔ bubgen do dɔkiɔna (Mk 7.1-23)

¹ *Parizige mɛtinge ute jee jeel taad tɔakɔ mɛtn Ko Taar Raagen mɛtinge iinɔ Jeruzalem ki baadɔ ɔn Isa ɔɔ deekiɔn ɔɔ:

² «Gen di jaay jee mɛti ki baate tookɔ gen tɛdn nakɔ bubjegen do dɔkiɔn se? Taa naade tug te jidege aan gɔɔ gen bubgen do dɔkiɔn ey sum ɔɔ.»

³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Nakɔ ken *Raa taad ɔɔ gen tɛda tap ɔɔ, naase ɔnɔnki ɔɔ 'tɛdki nakɔ bubsege ɔɔ cir se, gen di?»

⁴ Ey num Raa se taadga taada ɔɔ: '*Sook koi ki te bubin ki** ɔɔ *Debm jaay naam koɔn te bubu se j'ani tɔɔɔ.*†

⁵ Num gan naase se, 'taadki ɔɔki: «Debm jaay deek koɔn ki ey le bubin ki ɔɔ: nakɔ maam m'ai kɛd jaay ai noog se, maam m'ɛdɔnga *sɛrke Raa ki.»

⁶ Naase ɔɔki debm bin se koɔn sookɔ koɔn ki te bubin ki eyo. Bin ɔɔ naase 'rɛsɔnki ute doobm taar Raa ɔɔ 'tɛdki nakɔ bubsege ɔɔ ciri.

⁷ Naase maa jee maakse dio! Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki se taadga taad taar se ro naase ki ɔɔ:

⁸ *Jeegen ese se tɔɔmum ute taarde sum, ey num maakde se dom ki eyo.*

⁹ «*Ken naade baadoga kergɔ naanum ki gen keemum kic ɔɔ, cɛr sum, taa nakɔ ken naade lee dooy jeege se le, dooyde ute nakɔ ken jikilimge lee tɛd se sum.*‡»

¹⁰ Gɔtn se Isa danɔ jee denge ɔɔ deekɛn ɔɔ: «Udki bia ɔɔ 'booyki bɛɛ!

¹¹ Ken tuj debkilimi naan Raa ki se, nakɔ ken naan ɔɔ jaay booy maakin ki se eyo, num gan nakɔ ken naan saapiɔna ɔɔ teec jig eyo taarin ki se ɔɔ, tujina.»

¹² Gan gɔtn se jee mɛtn Isa ki baadɔ ɔnɔna ɔɔ tɔnd mɛtin ɔɔ: «Naai 'jeele ute taar naai 'taad se, Parizige maakde tujga daamo?»

¹³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Kaaggen paacɔn Bubum maakɔ raa ki ɔɔ duubɛn ey se, j'utu j'aden tɔɔdn naatn§.

¹⁴ Ɔndeki naade se jee kaam-tɔokge ɔɔ tɔɔd jee kaam-tɔokge. Ken debm kaam-tɔokɔ jaay tɔɔd naapiɔn se, naaden di paac se 'si maakɔ gɔɔ ki!»

¹⁵ Gɔtn se Pier tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «'Taad tɔokjen tu mɛtn kaal naagɔn taar se.»

¹⁶ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase kic taar se 'booy ɔkki mɛtin ey ne?»

¹⁷ Naase 'jeelki ey la nakɔ ken debkilimi ɔɔ paac jaay booy ɔaa maakin ki se, tɛdga num, naan ɔaa naamin ci naagɔn boog ki naatn.

¹⁸ Num gan nakɔ iinɔ saapiɔn ki jaay teecga taarin ki se ɔɔ, ken tuj debkilimi naan Raa ki.

¹⁹ Saapgen jig ey paac se iinɔ maak ki. Kɛse ɔɔ ken ɔl jeege tɔɔl jeege, lee ɛɛs naapa rɛn rɛn, lee ɛɛs mɛnd jeege ɔɔ gaabm jeege, ɔoogo, taad taargen mɛt ki eyo ro jeege tu ɔɔ naaj jeege.

²⁰ Kɛse ɔɔ nakɔ ken tuj debkilimi naan Raa ki. Ey num ken ɔaa ɔaa kɔɔɔ jaay tug te ji ey kic num, an koɔn tujɔn naan Raa ki eyo.»

Mɛnd se mɛnd Yaud eyo ɔɔ aal maakin do Isa ki (Mk 7.24-30)

²¹ Isa iin ɔn gɔtn se, ɔɔ ɔaa taa naan ken Tir ute gen Sidɔn ki.

* 15:4 Aak Ekz 20.12 ɔɔ Dt 5.16. † 15:4 Aak Ekz 21.17. ‡ 15:9 Aak Eza 29.13. § 15:13 Ara 6o Isa taad taa Parizige.

22 Gɔtn se mɛnda kalan mɛnd *Kanan ing taa naan ken se baado ɔŋ Isa ɔɔ baag tɔɔy mɛtin ki ɔɔ: «Eɛjum dom ki Mɛluma *Goon Daud! Goonum mɛnda se ɔk kɔɔn sitan ɔɔ sitan se dabarin dɛna.»

23 Gan Isa tɛrlin taar eyo. Jee mɛtin ki iiko cɛɛn ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Mɛnd se 'tuurin naatn, taa naan lɛ tɔɔy ɔŋ eyo ɔɔ ɔk mɛtjege tak kaam mɔɔtn.»

24 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Maam se, Raa ɔlumo taa gaan *Israelge iigga kiig aan gɔɔ gaan baatge se.»

25 Gan mɛnda se baado ɛrg naanin ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Mɛluma, 'naakuma!»

26 Isa tɛrlin ɔɔ: «Mɛt ki eyo ken gaange ɔs dɛɛŋ te ey sum bo k'tɔsn kɛdn kɔsn se gaan bɛsge tu.»

27 Mɛnda tɛrlin ɔɔ: «Mɛluma, taari mɛt ki, naɔo gaan bɛsge kic bo ɔs kɔsgen si mɛtn tabil mɛldege tu.»

28 Gan Isa tɛrlin ɔɔ: «Mɛnda, naai se aalga maaki paac dom ki! ɔŋ Raa ai kɛdn nakŋ maaki jea.» ɔɔ kaad ken se sum bo goonin se ɔŋ lapia.

*Isa ɛd lapi jee kɔɔnge tu dɛna
(Mk 7.31-37)*

29 Isa iin gɔtn se ɔɔ baa taa baar ken k'danin Galile. ɔɔ gɔtn se naan ook baa inŋ do kɔs ki.

30 Dɔɔl jeege dɛna baado ɔŋina. Naade baado ute jee cɛkɛdɛge, jee kaam-tɔɔkge, jee dukurge, jee ɔŋ taad taar eyo ute jee kɔɔndegen kuuy kic dɛna. Naade baandeno naan Isa ki ɔɔ naan ɛddɛn lapia.

31 Gɔtn se dɔɔl jeege se jaay aak nakŋ se, paac bo ɔkden taad eyo, ken naade jaay aak jee ɔŋ taad taar eyo baag taada, ɔɔ jee dukurge ɔŋ lapia, jee cɛkɛdɛge baaga lee talam talam ɔɔ jee kaam-tɔɔkge baaga kaaka. Gɔtn se naade *nook Raa gɛn *Israel.

*Isa ɛd kɔsɔ gaabge tun dupu-sɔɔ
(Mk 8.1-10; Mt 14.25-31)*

32 Isa danɔ jee mɛtin ki ɔɔ deekden ɔɔ: «Jee se maam m'aakde ɔɔ m'ɛɛjdɛnga dode ki, taa naade tɛdga bii mɔtɔ ute maama ɔɔ dim kɔsde gɔtɔga. Maam m'ade kɔn naade baa te bode se eyo, ey num naade baa baatn doob ki.»

33 Jee mɛtin ki deekin ɔɔ: «Do kɔd-baar ken ara j'akiro kɔn mappa gay jaay j'aki kɛdn jeege tun dɛn se kɔsn dɛɛŋ se?»

34 Isa tɔnd mɛtde ɔɔ: «Naase ɔkki mappa kando?» Naade tɛrlin ɔɔ: «J'ɔk cili ute kenjge sɛɛm sɛɛm kandum.»

35 Gɔtn se Isa deek jee dɛnge tu ɔɔ j'inŋ naan ki.

36 Naan tɔs mappan cili se ute kenjge se jin ki, tɔɔm Raa, dup ɛdin jeege tun mɛtin ki ɔɔ jee mɛtin ki nigin jee dɛnge tu.

37 ɔɔ gɔtn se jeege paac se ɔs dɛɛŋ ute maraadde. ɔɔ jee mɛtin ki se tɔs toŋŋ ɔɔp se, dooc gɔrnɔ cili.

38 Jeege ɔs paac se gaabge kalin ki dupu-sɔɔ ɔɔ mɛndge ute gaange maak ki eyo.

39 Ken Isa jaay ɔl jee dɛnge baa sum se, naan ook maakŋ markab ki ɔɔ ɔmb gaan baar baa taa naan Magadan* ki.

16

**Parizige ute *Sadusege tɔnd mɛtn nakŋ-kɔɔbm ade kiin maakŋ Raa ki
(Mk 8.11-21; Mt 12.38-42)*

* 15:39 Taa naan Magadan se ɔrse jeege jeel gɔtin eyo lɛ daam, 'tɛdn Magdala.

¹ Parizige ute Sadusege baado an Isa. Naade je an goom kak se tond metin do: «Naaje k'je ajen tedn nakn-kadom ken j'an kaakn jeel ro ki, ken iino maakn *Raa ki.»

² Naan terlden do: «Ken aanga teger kaada aki kooc jaay, naase aakki maakn raa aac aan goo poodo se, naase 'taadki doki goto 'tedn jiga.

³ Do tanorin jaay naase aakkiga maakn raa se aac ilim zum zum se, naase 'taadki doki: «Jaaki se goto tedn jig eyo.» Ute nakgen ted maakn raa ki se bo naase 'jeelki nakgen utu 'teda. Anum gen di jaay naase aak 'jeelki nakgen aan borse ey se?

⁴ Jee borsen jig eyo do 'tuj arnde naan Raa ki se. Naade je do kaakn nakn-kadom, nabo nakn-kadom naade an kaakn jeel ro ki se, tecn aan goo ken gen Yunus se sum.» Gohn se ter Isa iin unde do baa.

*ondki kond ute dooy gen *Parizige ute gen *Sadusege*

⁵ Ken jee metn Isa ki jaay gaan omb baar baa jen ken kaam naane se, ken naade baa baa se dirigo toso te mapp eyo.

⁶ Gohn se Isa deekden do: «Dadki dose do ondki kond ute aram* Parizige ute gen Sadusege se!»

⁷ Jee metin ki baag taadn ute naapa do: «Naan taad bin se taa naaje k'taskiro te mapp eyo.»

⁸ Gan Isa se jeelga saapde do deekden do: «Naase aalki te maakse paac dom ki eyo, ey num gen di jaay naase 'taadki ute naapa doki: «Naan taad bin se taa naaje k'taskiro te mapp ey se?»

⁹ Borse kic naase 'booy okki te ey rok la? Naase 'saapinki tu, ken ute mapp mii sum bo gaabge dupu-mii oso do met koo pin se, naase 'taskiro gorn kando?

¹⁰ Do gen mappan cili jaay gaabge dupu-soo oso se, met koo pin se naase 'taskiro gorn kando?

¹¹ Taar maam m'taadsen m'oo: ondki kond ute aram Parizige ute gen Sadusege se, maam m'je m'taad te mapp eyo. Anum gen di jaay naase 'booy okumki ey se?»

¹² Gohn se jee metn Isa ki se baa booy okga taar Isan taadden se taa j'an kond bo ute aram k'ted mapp se eyo, num j'an kond bo ute dooy gen Parizige ute gen Sadusegen lee dooy jeege se.

*Pier taad do Isa se naan bo *al-Masi
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

¹³ Ken Isa jaay aan taa naan Sezare ken gen Pilip ki se, naan tond metn jee metin ki do: «Gen jeege tu num, *Goon Deba se tap bo nanja?»

¹⁴ Naade terlin do: «Jee metinge do naai Jan-Batist, jee metinge do naai *Eli, kengen metinge do naai Jeremi ey le debm taad taar teeco taar Raa ken gam.»

¹⁵ Isa tond metde do: «Gen naase ki num, doki maam tap bo m'nanja?»

¹⁶ Simon Pier terlin do: «Naai se al-Masi, Goon Raa zere.»

¹⁷ Gan Isa deekin do: «Simon goon Jan, naai maaki raapo taa taar naai taad se, debkilimi bo taadio metin eyo, num Bubum maakn raa ki bo taadio taar se.

¹⁸ Bin num 'booyo Pier: roi Pier se je deekn do *delbe* do do deleb ken ese bo, maam m'kiin *eglizuma do yoa ute toogin se kic bo an kan tedn dim eyo.

¹⁹ Maam m'ai kedn lekerlegen gen *maakn Gaar Raa. Nakn paacn jaay naai 'dookinga do naan ki se, maakn raa kic bo Raa dookinga. Do nakn paacn jaay naai 'tuutinga do naan ki ara ki se, maakn raa ki kic bo Raa an tuutu.»

²⁰ Gohn se jee metin ki naan aacden kaama do taar ken naan bo al-Masi se do j'unte taadn nam ki.

* 16:6 Ara se aram se je taad ute dooy ken Parizige ute Sadusege lee dooy jeege se.

Isa taaf ðo naan̄ utu 'kooyo ðo duru

²¹ Naan̄ ken se, Isa baag taadn̄ jeege tun metin̄ ki tal ðo: «Maam se, bæeki num m'baa Jeruzalem ki, ðo magal taa bæe Yaudge, magal jee tædn̄ *serke Raage tu, ute jee jeel taadn̄ tækn̄ metn̄ Ko Taar Raage se, naade se utu am dabar dena, am tælo ðo bii k-mætoge tu se m'ade 'dur daan yoge tu.»

²² Pier dan̄ baansin̄ cæes ki ðo baagin̄ mooyo ðo: «Meluma, Raa ai bæobæ! Ɔn̄ nakn̄ se 'kaan doi ki eyo! Ɔn̄ Raa ai bæobæ!»

²³ Num gan̄ Isa terl̄ aak Pier ðo deekin̄ ðo: «*Bubm sitange iik naatn̄ cæem ki gam naane! Taa naai se 'je am gaasn̄ naabm ken Raa je ðo m'an̄ tæd se ðo saapm naai se gen̄ Raa eyo, kese saapm jikilimge.»

Isa se j'an̄ daan j'ðo dī

²⁴ Ter Isa deek jeege tun metin̄ ki daala ðo: «Debm jaay je am daan num, 'baatn̄ ron̄ mala, 'kuun kaagn̄ yon̄a† jaay bo am daana.

²⁵ Taa debm je kaajn̄ kon̄ se utu an̄ kutu naan̄ Raa ki ðo debm ut kon̄a taa maam se, utu an̄ kaaja.

²⁶ Ken debm jaay *duni ute magalin̄ bo kaam jin̄ kic num, ken naan̄ kutn̄ kon̄ naan̄ Raa ki se, naan̄ an̄ kæn̄ dī ro ki? Lo debkilimi se kon̄a se, naan̄ an̄ dugin̄ ute dīo?

²⁷ Taa naan̄ se bo, *Goon Deba utu ade baa maakn̄ gaar Bubin̄ ki ute kædinge ðo nan̄a nan̄a kic bo naan̄ an̄ kæn̄ bæn̄ina ro naabin̄ ken naan̄ tæda.

²⁸ Deere, 'booyki bæe m'asen taada: maakn̄ jeege tun borse utu ara se, metin̄ge se kooy ey sum bo utu kaakn̄ Goon Deba ade baa maakn̄ gaarin̄ ki.»

17**Raa ooj ro Isa*

(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36; 2Pr 1.16-18)

¹ Ken bii mæce jaay deel se, Isa dan̄ Pier, Jak ute genaann̄ Jan. Naade baa do ko ki jærlæ kalde ki.

² Ken naade aan se, gøtn se Raa ooj terl̄in̄ ron̄a naande ki. Daan kaamin̄ se baa tæd raap aan gøð kaada ðo kalinge kic baa tæd raap lak lak aan gøð gøtn wøðrø.

³ Gøtn se jee metin̄ ken mætø se naar aak *Musa ðo *Eli, teec naande ki. Ɔo ken naade aakde se, naade daar taad taad ute Isa.

⁴ Gan̄ Pier deek Isa ki ðo: «Meluma, bæeki num, j'aki king gøtn ara. Maam m'taal daabge mætø: kalan̄ naai ki, kalan̄ Musa ki ðo ken kalan̄ Eli ki.»

⁵ Kaad ken naan̄ utu taad taad børt sum bo, gapar wøðr gøtø se baado naar deebde bat. Ɔo maakn̄ gapar ki se k'booy mind deba taad ðo: «Naan̄ se Goonuma, Goon maak-jema ðo naan̄ tælum jaay maam m'bæer m'æðfin̄o, 'booy uunki taarin̄a!»

⁶ Ken jee metin̄ ki jaay booy taar se, nirlde teece, bæere økde se ðo naade taal tooco ðo tønd naandege naan̄ ki.

⁷ Isa baado iiko cæede ki øl jin̄ tuutde ðo deekden ðo: «lin̄ 'daarki! Naase ønte 'bæerki!»

⁸ Ken jee metin̄ ki jaay uun kaamde aak se, øp Isa kalin̄ ki sum, nam kuuy gøtø.

⁹ Kaad ken naade utu bøyo bøoy kon se, Isa dejde ðo: «Bære, nakn̄ naase aakkiro se, ønte 'taadki nam ki, bini *Goon Deba se ade dur daan yoge tu jaayo.»

*Jee metn̄ Isa ki tønd metin̄ taa *Eli*

† 16:24 Kese je deekn̄ ðo øn̄ roi dabara bini kooy taa Isa.

¹⁰ Gan jee metn Isa ki tond metin ɔɔ: «Gen di jaay jee jeel taadn tɔɔkn metn Ko Taar Raage taad ɔɔ Eli ade ɓaa jaay *al-Masi ade ɓaa se?»

¹¹ Naan terlden ɔɔ: «Deere, Eli utu ade ɓaao ɔɔ naan ɓo utu tond daapm nakge paac ute doobiɓa.

¹² Num 'booyki m'asen taada: Eli se le ɓaadoga, naɓo jeege jeelin te eyo, tedinga nakn maakde je don ki. Ɔɔ bin ɓo *Goon Deba kic naade utu an dabar bini.»

¹³ Do taar ken se jaay jee metin ki se ɓaa booy ɔkga taar Isa taadden se, naan taad ute Jan-Batist.

*Isa ed lapia goon ken ɔk koon puputu
(Mk 9.14-32; Lk 9.37-45)*

¹⁴ Ken Isa ute jee metin ki jaay aan ceɛ jee denge tu se, gaaba kalan ɓaadɔ erg naan Isa ki,

¹⁵ ɔɔ deekin ɔɔ: «Meluma, goonum se ejiɓn don ki. Naan se ɔk koon puputu ɔɔ lee dabarin dena, daayum ɔlin naan tooc maakn poof ki ey le maakn maane ki.

¹⁶ Maam m'baansiɓo ɓɔtn jeege tun meti ki, naɓo naade ɔn edino te lapi eyo.»

¹⁷ Isa eep taariɓa ɔɔ deek ɔɔ: «Jee do naan ken ɓorse se, jee naaj taarge ɔɔ jee beeki eyo. Maam tap ɓo m'king ute naase bini nun ki? Maam tap ɓo m'asen serkn bini nun ki? Goono se ɔk 'baamsinkiro tu ara!»

¹⁸ Isa aac kaama sitan ken ted goono puputu se ɔɔ n'teec naatn ro goon ki se. Ɔɔ kaad ken se sum ɓo goono se ɔn lapia.

¹⁹ Ter jee metn Isa ki dan ɓaansiɓ ceɛs ki ɔɔ tond metin ɔɔ: «Gen di jaay ɓo sitan se naaje k'j'ɔn k'tuuriɓ te ey se?»

²⁰ Isa terlden ɔɔ: «Taa naase kaal maakse baata. 'Booyki beɛ m'asen taada: ken naase jaay ɔkki kaal maakn do Raa ki magal aan ɓɔ kaam koobi se num, naase aki deekn ko ken ese se ɔɔ iin deete ɔɔ ko se kiin deete. Nakn jaay asen cir se ɓɔɔ.»

²¹ [Ter Isa deekden ɔɔ: «Napar sitan bin se ken naase jaay ɔn uunki te *siam gen tond metn Raa ey num, naan se 'kɔn teec eyo.»]*

Isa taad daala ɔɔ naan utu kooyo ɔɔ duru

²² Bii kalan jee metn Isa ki tus paac taa naan ken Galile ki ɔɔ ɓɔtn se, Isa deekden ɔɔ: «*Goon Deba se j'utu j'an kɔkn kɔl ji jeege tu.

²³ Naade utu an tɔɔɔ ɔɔ bii k-matoge tu se naan ade dur daan yoge tu.» Ken jee metin ki jaay booy taar se, naade rofe oojde walak.

*Isa ute Pier ɔg miir gen *Bee Raa*

²⁴ Ken Isa ute jee metin ki jaay aan maakn geger ken Kaparnayum ki se, jeegen lee tok gursn miir gen Bee Raa se ɓaadɔ ɔn Pier ɔɔ tond metin ɔɔ: «Melse tap ɓo, lee ɔg miir taa gen Bee Raa lɔɔu ɓɔɔ?»

²⁵ Pier terlin ɔɔ: «Yeɛ naan ɔɓɔ.» Ken jaay Pier ɓaa been se, Isa ɓo uun taara deete ɔɔ deekin ɔɔ: «Gen naai ki num saap ɔɔ di, Simon Pier: gaaringen do naan ki se, ken lee ɔgden miiri tap ɓo nanje? Jee maakn naandege tu lɔɔu mertge?»

²⁶ Pier terlin ɔɔ: «Mertge.» Isa kic terlin ɔɔ: «Ken deer num, gaan naanje se lee ɔg miiri eyo!

²⁷ Naɓo, naaje se k'je jee se maakde tuj eyo, taa naan se ɓo Pier, 'ɓaa taa baar ki und kuuyi maan, ɔɔ kenj ken naai an kɔkn deet deet se, eepin taariɓa ɔɔ kɔn tamma kalan aas kɔgn miir jeege dio. Uuniɓa ɔɔ 'ɓaa edden taa tɔɔl bed gen miir maama ɔɔ gen naai.»

* 17:21 Taargen ara se maakn Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se, ɓɔɔ.

18

*Maakŋ *Gaar Raa ki se nanja 6o tɛdn magala*

(Mt 5.29-30; Mk 9.33-50; Lk 9.46-50)

¹ Kaad kɛn se jee mɛtn Isa ki ɓaado ɔŋina ɔɔ tɔnd mɛtin ɔɔ: «Nanja 6o 'tɛdn magal cir jeege paac *maakŋ Gaar Raa ki?»

² Isa danjo goon cɔkɔ ɓaado daar daande ki,

³ ɔɔ deekden ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: kɛn naase 'tɛrlki te maakse te eyo ɔɔ 'tɛdki te rose aan gɔɔ gɛn gaangen sɛɛm ey se, naase aki kɔŋ kɛnd maakŋ Gaar Raa ki eyo.

⁴ Taa naan se 6o debm jaay ɔɔp ron baat aan gɔɔ goon cɔkɔn ese se, naan 6o debm 'tɛdn magal cir jeege paac maakŋ Gaar Raa ki.

⁵ Taa maam jaay, debm ɔkga goon cɔkɔ jiga aan gɔɔ goon ese se, kɛse aan gɔɔ naan ɔkum maam mala.»

*Ŋnte kɔl gɛnaai maakŋ *kusiŋ ki*

⁶ «Gaŋ maakŋ gaange tun sɛɛm kɛn aalga kaal maakde dom ki se jaay, nam ɔlga deb kalan maakŋ kusiŋ ki se, debm kɛn ɔlin se ɔŋ bɛɛki num, j'uuno ko tootn magala ɔɔ k'dɔakiŋ mindiŋ ki ɔɔ j'uun j'undiŋ maakŋ baar kɛn jɛrlɛ.

⁷ Jeegen do duni ki se utu aden tɛdn ɔɔŋ aak eyo taa nakgen kɛn utu kɔl jeege maakŋ kusiŋ ki se utu 'tɛdn den aak eyo. Deere, nakgen bin se utu tap, naɔo ɔɔŋɔ deb kɛn 'kɔl jeege maakŋ kusiŋ ki se.

⁸ Kɛn jii ey lɛ jɛi jaay 6o ai kɔl maakŋ kusiŋ ki num, gaan siden dɔkɔ. Kɛn ɔɔpi jii kalan ey lɛ jɛi kalan jaay kɔŋ kaaja se, bɛɛ cir kɛn 'kiŋg te jige dio ey lɛ jɛige dio ɔɔ ɓaa maakŋ pood kɛn gɛn daayum.

⁹ Kɛn kaami jaay 6o ai kɔli maakŋ kusiŋ ki num, kaami se ɔɔd und naata. Kɛn ɔɔpi kaami kalan jaay kɔŋ *kaajŋ gɛn daayum se, bɛɛ cir kɛn 'kiŋg te kaamige dio ɔɔ ɓaa maakŋ pood kɛn gɛn daayum.»

Mɛtn taar baatn iig jaay j'ɔŋina

¹⁰ «Ŋndki kɔndɔ gaan sɛɛmgen ese se, nam kalan kic 6o ɔŋte aakiŋki aan gɔɔ nakŋ cɛrɛ! Anum 'booyki m'asen taada: kɔddegen iŋg cɛɛ Bubum ki maakŋ raa ki se, daayum utu aakden dode ki.

¹¹ [Taa maam *Goon Deba m'ɓaado se taa kaajŋ jeegen iigga kiigi.]*

¹² «Naase tap 6o 'saapiŋki ɔki di? Kɛn deba jaay ɔk baatge kaaru ɔɔ maakde ki se kɛn kalan iigga num, baatgen sik-jernan-kaar-jernan kuuy se naan ade kɔŋ maakŋ ko ki taa 'ɓaa je kɛn kalan iig kiig se ey la?

¹³ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: kɛn naan jaay je ɔŋinga se, naan maakiŋ raapm dena do baat kɛn se cir do kenge tun si-jernan-kaar-jernan kɛn iig te ey se.

¹⁴ Taa naan se 6o Bubsen maakŋ raa ki kic num, je ɔɔ maakŋ gaange tun sɛɛm se, nam kalan tap 6o kut eyo.»

'Tɛdki kaldɛ naapge tu

¹⁵ «Kɛn gɛnaai jaay tɛdiga *kusiŋa num, 'ɓaa ɔŋiŋ kali ki ɔɔ 'mooyina. Kɛn naan jaay booy uunga taari num, kɛse naai 'daapiŋga.

¹⁶ Kɛn naan jaay baate booy kuun taari se, ɔk 'tɛrl 'ɓaa ɔŋo deb kalan ey lɛ jeege dio taa naan jeege tun dio ey lɛ mɔtɔ se 6o, ai tɛdn saadige ɔɔ ute naade se 6o, naase aki nan taarse†.

¹⁷ Kɛn jee se jaay naan baate booyde taarde kic num, 'ɓaa 'taadn mɛtn taar se *egliz ki. Ɔɔ kɛn jee egliz ki ɓaa ɔŋiŋ jaay naan baate booy kuun taarde daal num, naai aakiŋ aan gɔɔ debm jeel *Raa mal eyo ey lɛ aan gɔɔ *debm tɔkŋ miiri.

* **18:11** Bersen ara se, maakŋ Kitapge tun do dakiŋ se, mɛtinge maakde ki se, gɔtɔ. † **18:16** Aak Dt 19.15.

¹⁸ 'Booyki bæe m'asen taada: nakɲ paacɲ jaay naase 'dɔɔkiɲkiga do naanɲ ki se, maakɲ raa kic ɓo Raa an dɔɔkɔ. Ɔɔ nakɲ paacɲ jaay naase 'tuutinga do naanɲ ki ara ki se, maakɲ raa ki kic ɓo Raa an tuutu.

¹⁹ «'Booyki m'asen taadɲ daala: do naanɲ ki ara jaay jeege dio maakse ki taarde kalan ɔɔ tɔnd metn dɪm se, nakɲ naade je se, Bubum ken maakɲ raa ki adesin keda.

²⁰ Deere, taa gɔtn jaay jeege dio ey le mɔtɔ jaay tus ute ro maam se, maam m'utu daande ki.»

²¹ Gaɲ Pier baado ɔɲ Isa ɔɔ tɔnd metin ɔɔ: «Mɛluma, ken genaam jaay tedumga kusiɲa num, m'an tedn kaldɛ met kando? Bin num m'an tedn dɔɔl cili ne?»

²² Isa terlin ɔɔ: «Maam m'deeki m'ɔɔ: dɔɔl cili sum eyo, num sik-cili-cili met cili.»

Metn taar debm sɛɛ baate tedn kaldɛ genaanɲ ki

²³ «Taa naan se ɓo 'booyki m'ɔɔ: *maakɲ Gaar Raa se tec aan gɔɔ gaar ken tus jee tedn naabinge taa kaakɲ sɛɛɲ do jeege tu.

²⁴ Ken naan utu baag baag kaakɲ gursin sum ɓo, j'ɔk k'baano ute gaaba kalan ken an kɔɲɲ gurs dupu-kaar kando kando‡.

²⁵ Aan gɔɔ gaabm se ɔk dɪm naan an kɔɲɲ sɛɛɲ gɔtɔ dey se, gaarge deek ɔɔ: «'Baa 'duginɲi naana, mendina, geninge ɔɔ nakɲ naan ɔk paac se, k'duginɲa ɔɔ gursin se k'baado k'l'ɔgum sɛɛma.»

²⁶ Gɔtn se gaabm ese se baado ooc metn jɛɲ ki ɔɔ erg naan melin ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Aay kaami, udum bia, sɛɛi se paac m'utu m'aisin kɔɲɔ!»

²⁷ Gɔtn se melin ɛɛjin don ki, ɔɔ tɔɔl te sɛɛɲ se naata ɔɔ ɔɲin iin baa.

²⁸ Ken gaabm ese jaay teec baa baa se, baa dɔɔd ute medin kalan ken naade ted naaba kalan. Debm se ɔkoga kɔkɲ sɛɛɲ tamma kaaru§. Gɔtn se naan ɔkin bɔrlin ki ai karat ɔɔ deekin ɔɔ: «Ɔgumo sɛɛma!»

²⁹ Gɔtn se medin se ooc metn jɛɲ ki ɔɔ eemin nɔɔ metin ki ɔɔ: «Aay kaami, udum bia, sɛɛi se maam m'utu m'aisin kɔɲɔ!»

³⁰ Gaabm se baate, ɔk medin se baa ɔlin dangay ki kɔr naan an kɔɲɲ nan sɛɛɲ se.

³¹ Meddegen k'ted naaba kalan jaay aak nakɲ ken gaabm ese ted se, naade paac maakde taju ɔɔ baa taad taar se melde ki.

³² Gɔtn se melde se ɔl k'dano gaabm ese se ɔɔ deekin ɔɔ: «Naai se debm jig eyo! Ey num naai eemum nɔɔ sum ɓo sɛɛige se, maam m'tɔlinɲinɔ naatn.

³³ Aan gɔɔ maam m'ɛɛji doi ki se, naai kic ɛɛj do medɪ ki ey la!»

³⁴ Ken melin jaay maakin tuj se, gaabm se naan ɔk ɔlin dangay ki taa j'an baa dabara bini kɔɲɲ nan sɛɛɲ se maak ki.»

³⁵ Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Ken naase jaay debm ɔɲ ted te kaldɛ genaanɲ ki te maakin paac ey se, Bubum maakɲ raa ki kic an tedn kaldɛ ey bin kici.»

19

Isa taad metn taar piiri

(Mk 10.1-12; Dt 24.1-4; Mt 5.31-32)

¹ Ken Isa taad nan taarin se, naan iin ɔɲ Galile ɔɔ baa taa naan Jude ki, kaam aak jɛɲ ool k'danin Jordan ken kaam naane.

² Dɔɔl jeege dena ɔk metina ɔɔ gɔtn se naan edden lapia.

³ *Parizige metinge se baado ɔɲ Isa je doobm an goom kɔk se, naade tɔnd metin ɔɔ: «Deba se, do taar dɪm ken gay kic ɓo, naan ɔk doobo ken 'piir mendin la?»

‡ **18:24** Gurs naan an kɔɲ se aas gen kɔɲɲ debm ted naaba gen baara sik-kaar-mii. § **18:28** Gurs naan an kɔɲ se aas gen kɔɲɲ debm ted naaba gen bii kaaru.

⁴ Isa terlden ɔɔ: «Naase 'dooyinki te ey la, taar k'raaniŋo maakŋ Kitap ki se? Do kupm met ki se, *Raa Mɛl Kaala aalo gaaba ute mɛnda,

⁵ ɔɔ deek ɔɔ: *Taa naan se ɓo gaaba teecn kɔŋ kɔŋ te bubina, ɓaa tum te mɛndina, ɔɔ naaden di se tum tɛdga daa ro kalan.**

⁶ Bin se naade se tɛdga aan gɔɔ jee di eyo, num aan gɔɔ deb kalan sum. Nakŋ jaay Raa dɔakiŋa dɔok se, debkilimi ɔŋte tuutiŋa!»

⁷ Parizige tɔnd metiŋ ɔɔ: «Gen di jaay *Musa deek ɔɔ gaaba raan maktubm gen piiri, kɛdn mendiŋ ki jaay aŋ piir se?»

⁸ Isa terlden ɔɔ: «Kese taa do-mɔŋgse ɓo, Musa ɔɔdsen doobm piir mɛndsege. Ey num do kupm met ki se bin eyo.

⁹ 'Booyki m'asen taada: nam jaay 'piir mendiŋ se, ken mendiŋ ɛs kɛs gaabge jaayo, ɔɔ ken naan jaay ɔkga mɛnd kuuy se, naan se aan gɔɔ debm ɛs mɛnd nam.»

¹⁰ Jee metn Isa ki deekiŋ ɔɔ: «Ken daan gaaba ute mɛnda jaay kingde bin num, naan se ken debm ɔk te mɛnda ey kic num bɛɛ kaca!»

¹¹ Isa terlden ɔɔ: «Jeege paac se kɔŋ booy kɔŋ taar se eyo. Jeegen aŋ booy kɔk se, jeegen ken Raa ɛddenga jeele gen booy kɔŋ metn taar se jaayo.

¹² Deere, doobm jaay gaasn gaabge gen tɔkŋ mɛndge se dɛna: jee mɛtinge se j'oojde ɓo rode gɔɔ, jee mɛtinge se le jikilimge ɓo tɛdde rode tɛd gɔɔ, ɔɔ kengen mɛtinge se taa taar Raa ɓo naade baate tɔkŋ mɛndge. Debm kɔŋ booy kɔŋ taar se num, ɔŋiŋ aŋ booy kɔk!»

*Isa ɔɔd ɓooro gaange tu
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)*

¹³ Gɔtn se jeege ɓaano ute gaangen sɛɛmɛ gɔtn Isa ki taa naan aden tɔnd jin dode ki ɔɔ tɔnd metn Raa taa naade, naɓo jee metiŋ ki uunde kaamde naatn.

¹⁴ Gaŋ Isa deekden ɔɔ: «ɔŋdeki gaangen sɛɛm se ade ɓaa gɔtum ki, ɔŋte 'gaasdeki, taa *maakŋ Gaar Raa se gen jeegen tec aan gɔɔ gaangen sɛɛm se.»

¹⁵ Ken naan jaay tɔnd jin dodege tu aas se, naan iin ɔŋ gɔtn se, ɔɔ ɓaa.

*Isa ute debm maala
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30; 1Tim 6.9-10)*

¹⁶ Gaŋ gaaba kalan ɓaadɔ ɔŋ Isa ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Debm dooy jeege, bɛɛ maam m'tɛd jaay am kɛdn *kaajŋ gen daayum se, ken gay?»

¹⁷ Isa terliŋ ɔɔ: «Gen di 'tɔnd metum ro nak ken bɛɛ se? Ken bɛɛ se, Raa kalin ki sum. Ken naai jaay 'je 'kɔŋ kaajŋ gen daayum num, 'tɛdn nakŋ ken Raa taad ɔɔ gen tɛda se.»

¹⁸ Gaaba se deekiŋ ɔɔ: «Ken gayo?» Isa terliŋ ɔɔ: «*ɔŋte 'tɔl nam, ɔŋte 'kɛsn mɛnd nam, ɔŋte 'kɛsn gaabm nam, ɔŋte 'ɓoogo, ɔŋte 'tɔkŋ taar-kɔɔɓɔ do nam ki,*

¹⁹ *'sook koi ki te bubi ki†* ɔɔ 'je naapi aan gɔɔ ro naai mala.‡»

²⁰ Gaaba se terliŋ ɔɔ: «Nakgen se maam m'lee m'tɛdiŋo tɛd paac tap, anum ɔɔpum ken gay daala?»

²¹ Isa deekiŋ ɔɔ: «Ken naai jaay je tɛdn debm bɛɛ mala mala naan Raa ki num, maali naai ɔk paac se, 'ɓaa 'dugin naatn ɔɔ gursiŋ se 'nigiŋ jee daayge tu. Ken tɛdiŋga bin se, ai toodn kɔrbɔtɔ maakŋ raa ki. ɔɔ naai le, 'ɓaadɔ 'daanuma.»

²² Ken goon kɔɔ se jaay booy taar ken Isa taadiŋ se, ɔk terl ɓaa ɓaa se maakiŋ tuj kasak kasak, taa naan debm nak dɛna.

²³ Isa deek jeege tun metiŋ ki ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm nak dɛna se kendiŋ kɔɔŋɔ *maakŋ Gaar Raa ki.

²⁴ M'deek m'ɔɔlsen daala: ken giŋji jaay deel ute ɓee luppaa se ɔɔŋɔ; naɓo debm nak dɛna jaay 'kɛnd maakŋ Gaar Raa ki se, ɔɔŋ cir naan se daala!»

* 19:5 Aak Jen 2.24. † 19:19 Aak Ekz 20.12-16 ɔɔ Dt 5.16-20. ‡ 19:19 Aak Lb 19.18.

²⁵ Ken jee metin ki jaay booy taar se, okden taad eyo deek oo: «Ken bin num nanja jaay 'kooj kaaja?»

²⁶ Isa uun kaamin aakde oo deekden oo: «Gen jikilimge tu sum num nakj se oonoo, num Raa ki se, ne dim oonin goto.»

²⁷ Gootn se Pier deek Isa ki oo: «'Booyo, naaje se k'j'oonoga nakge paac taa j'ai daan naai, num naaje tap bo j'kooj di?»

²⁸ Isa terlden oo: «'Booyki be m'asen taada: kaad ken Raa utu tedn nakge paac 'tedn kiji se, maam *Goon Deba m'utu m'king do kaag do ken iino gootn Raa ki oo naasen sik-kaar-di ken lee daanumkiro se, utu aki king do kaag do ken sik-kaar-dio gen koojn booro do taa bee gaan *Israelge tun sik-kaar-di se.

²⁹ Oo debm jaay oono beenge, genaangen gaabge ute kengen mendge, bubina, kooja, geninge ey le maakj-gotinge taa maam se, nakgen se paac se naan utu aden kooj den cir ken naan oono, oo 'kooj kaajn gen daayum.

³⁰ Num maakj jeege tun boorse naan ki se, denin utu koojpm mootn. Oo maakj jeege tun boorse mootn se, denin utu tedn jee naan ki.»

20

Isa aal naagj taara ute mel jinene oo jee tedn naabinge

¹ Ter Isa deek daala oo: «*Maakj Gaar Raa se tec aan goo mel bee ken iin tanoorin noorin je jeege taa aden kol baa tedn naaba maakj jinenin ki.

² Mel jinene se taad dook taarin ute jee tedn naabge se ken naade ted naaba lekga se, deba kic bo naan an kedn tamma* kalan kalan. Bin jaay bo naan olden maakj jinenin ki.

³ Ken aan kaadn mes ki se, naan teeco beej ki oo jeege ing king cere.

⁴ Gootn se naan deekden oo: «Naase kic 'baa 'tedki naaba maakj jinenum ki oo maam m'asen kooj te doobina.»

⁵ Gootn se jee tedn naabge se iin baa maakj jinene ki. Ken aan katar ki tir se, ter naan teeco oo katar do teger ki kic naan teeco. Oo ken naan teeco jaay oo jeegeen kuuy ing king cere daal se, naan olden oo k'baa tedn naaba maakj jinenin ki kici.

⁶ Ken aan teger se, naan teeco daala oo oo jeegeen ing king cer se, naan deekden oo: «Gen di jaay naase ing 'lekki cer se?»

⁷ Naade terlin oo: «Nam ajen kuun gen naaba bo goto.» Naan deekden oo: «Naase kic 'baa 'tedki naaba maakj jinenum ki.»

⁸ Ken aan teger kaada baa baa kooco se, mel jinene se deek debm tedn naabin ki oo: «'Baa 'danjo jee tedn naabge se paac oo nanja nanja kic bo ogin nakin nakin. 'Baag do jeege tun kaam mootn bini 'kaan do jeege tun ken baado deete.»

⁹ Gootn se jeegeen jaay baag tedn naaba kaam mootn des se, baado oo nanja kic bo j'edin tamma kalan kalan.

¹⁰ Ken gen kooj jeegeen baag naaba deet se, naade saap oo kaadn naane, naade 'kooj cir naapdege. Nabo deba kic bo oo tamma kalan kalan sum.

¹¹ Ken naade jaay aak bedden j'edden se, maakde taarde mooy naan ki dir dir do mel bee ki se.

¹² Oo deekin oo: «Jee se baado kaam mootn oo naaba kic bo naade ted ler kalan sum, oo naai ogden aas kaas ute naajen ken k'dabar k'lek tec maakj kaad ki.»

¹³ Ganj mel jinene se deek deb kalan ki oo: «Meduma, maam m'tuji te dim eyo oo taarje se le k'taad k'toolinoga toolo m'oo ken jaay naai 'tedn naaba lekga num, m'ai kooj tamma kalan se, naai 'tookoga took ey la?»

* **20:2** Tamma kalan se aas kooj debm ted naaba gen 6ii kalan.

¹⁴ Borse, ak bedi ɔɔ 'baa bei ki. Ɔɔ debm tɛdn naabm baag kaam mɔɔtn se, ken maam m'je se maam m'an kɛdn bedin aan gɔɔ gen naai se sum kici.

¹⁵ Ute gursum se, nakn maam m'je bo m'an tɛdn ro ki ey la? Lɔbu do bɛɛ ken maam m'tɛd se, naai 'maaki ilim ro ki la?»

¹⁶ Taa naan se bo Isa deek ɔɔ: «Jeegen kaam mɔɔtn se, utu tɛdn jeegen naan ki. Ɔɔ jeegen naan ki se ɛ, utu kɔɔpm kaam mɔɔtn.»

*Isa taad gen k-mɔtɔge tu ɔɔ naan utu kooyo ɔɔ ade dur daan yoge tu
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ Isa ook baa Jeruzalem ki ɔɔ ken naade baa baa doob ki se, naan dan jee metin sik-kaar-di kalde ki ɔɔ deekden ɔɔ:

¹⁸ «'Booyki, borse naaje k'j'ook k'baaki baa Jeruzalem ki ɔɔ *Goon Deba se, j'utu j'an kɔkn kɔl ji *magal jee tɛdn serke Raage tu ute jee jeel taadn tɔɔkn metn Ko Taar Raa. Naade utu an kɔjn bɔɔɔ don ki ɔɔ an kɔl j'an baa tɔɔɔ.

¹⁹ Naade an kɔkn kɔl ji jeege tun Yaudge eyo, utu an tooy koogo metin ki, an tɔnd te mɛɛje jaay an tupm tɔɔl ro kaag ki. Ɔɔ bii k-mɔtɔge tu se, naan ade dur daan yoge tu.»

*Jak te gɛnaan Jan konde tɔndde meta gɔtn Isa ki
(Mk 10.35-45; Lk 22.24-47)*

²⁰ Gɔtn se gaan Zebedege baado ute konde naan Isa ki. Konde se ɛrg naan ki taa tɔnd metina.

²¹ Ken Isa aakin se deekin ɔɔ: «Naai tap bo 'je di?» Mɛnda se terlin ɔɔ: «Ɔn genungen di naani ki se maakn gaari ki se, ɔn deb kalan 'king do ji daami ki ɔɔ ken kalan do ji jeeli ki.»

²² Isa terlden ɔɔ: «Nakn naase 'tɔndki meta ro ki se, naase 'jeel ɔkki te metin eyo. *Kɔɔpm dubar maam m'utu m'kaay se, naase anki kɔn kaasn gen kaayin la?» Naade terlin ɔɔ: «Yɛɛ, naaje j'an kɔn kaasa.»

²³ Isa deekden ɔɔ: «Deere, kɔɔpm dubarum se naase anki kaayina, naɔo gen gɔtn king jaay do ji daamum ki ey ɛ do ji jeelum ki se, ɔlum maam eyo. Gɔtn se Bubum daapinga daap malinge tu.»

²⁴ Ken jee metn Isa ken sik jaay baa booy taar ese se, naade maakde tuj do gena naapge tun di se.

²⁵ Gan gɔtn se Isa danɔeno paac ɔɔ deekden ɔɔ: «'Jeelki, jeegen k'tɔlde gaarge se ing do jeege tu ɔɔ magalgen k'tɔndde se tɛd jeege te taa tɔɔɔ.

²⁶ Num naase se ɔnte 'tɛdki bini. Ken maakse ki jaay nam je tɛdn magalse se, ɔn ron tɛdn debm kaan naabse.

²⁷ Ken maakse ki se jaay nam je tɛdn naanse se ɔn ron asen tɛdn bulse.

²⁸ Taa *Goon Deba baado se, taa jeege bo an tɛdn naab eyo, num naan baado se taa naan bo tɛdn naaba jeege tu ɔɔ kɛdn kon gen dugn do jee dena.»

*Isa ɛd lapi jee kaam-tɔɔkge tu dio
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

²⁹ Ken Isa ute jee metin ki jaay teec teec maakn gegɛr ken Jeriko ki se, jeege dena ɔk metina.

³⁰ Gɔtn se naade ɔn jee kaam-tɔɔkge di ing king jɛn doob ki. Ken jee kaam-tɔɔkge se booy jaay ɔɔ Isa bo deel deel se, naade baag tɔɔdn tɔɔɔ ɔɔ: «Mɛlje, *Goon Daud ɛjjen doje ki!»

³¹ Gɔtn se jee denge uunde kaamde ɔɔ deekden ɔɔ: «'Doki!» Gan jee kaam-tɔɔkgen se ter tɔɔd tɔɔy makn daala ɔɔ: «Mɛlje, Goon Daud ɛjjen doje ki!»

³² Gɔtn se Isa ɔk daara, danɔeno ɔɔ deekden ɔɔ: «Naase 'jeki m'asen tɛdn di?»

³³ Naade terlin ɔɔ: «Mɛlje, ɔn kaamjege 'tɔɔdn taaka!»

³⁴ Gōtn se Isa εεjden dode ki, uun jin tōndden kaamdege tu ðð kaamdege naar tōð taaka ðð naade ðk metiṇa.

21

Isa end Jeruzalem ki aan gōð gaarge

(Mk 11.1-10; Lk 19.28-44; Jn 12.12-19; Eza 12.6)

¹ Ken Isa ute jee metiṇ ki jaay aan gōðr ute Jeruzalem, cεε naan ken k'danjin Betpaje do *kōsn ðlib ki se, gōtn se, maakṇ jeege tun metiṇ ki se, Isa ðl jeege di naaba.

² Naan deekden ðð: «'Baaki maakṇ naan ken naanse ki se, ðð naase aki ðaa naar kōṇ ko buuru k'dōōkinga dōōkō ute gooniṇ cεεṇ ki. Koṇ se 'tuutiṇkiro ðð naade di paac 'ðaaṁdekiro.

³ Ken nam jaay deeksenga taar ðim num, 'terliṇki ðaki: Kεse Melje ðo jede. Ðo naan asesiṇ naar kōṇð naase andekiro 'ðaa.»

⁴ Nakṇ se paac jaay aan se taa taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki raanjo do ðakiṇ se kaan doobiṇ ki, ken ðð:

⁵ 'Deekki jeege tun maakṇ gεger ken Sion *ki ðaki:

Aakki, gaarse te ðaaseno kōṇð,

naan se debm dalul ooko do ko buur ki,

ðð do gooniṇ ki ken koṇ k'lee k'j'uun daama se.†

⁶ Gōtn se jee metn Isa ki iin ðaa ðð ðaa tediṇ aan gōð ken Isa taaddeno ro ki.

⁷ Naade tuut ko buuru ute gooniṇa ðð ðaandeno. Gōtn se naade tōð taal kal magaldege do buurge tu‡ se jaay Isa iṇḡ do ki.

⁸ Jeege ðena tōð taal kal magaldege doob ki ðð jee metiṇge gaanjo doomo ðaado tōmbiṇ doob ki.

⁹ Jee te ðende paacṇ daaniṇ se, jee naan ki, jee mōōtn dōōb ðoy ðð:

«Ozaana *Goon Daud!»

«*Raa tedn beṇṇ do deb ken ðaado te ro Meljege Raa!»

«Ozaana Raa ken raan maakṇ raa ki!»

¹⁰ Ken Isa jaay end maakṇ gεger ken Jeruzalem ki se, jee maakṇ gεger ki se paac taad gajalan ðð taad ute naapa ðð: «Naan se tap ðo nanja?»

¹¹ Jee ðengen ðko metiṇ se terliṇ ðð: «Kεse Isan debm taad taar teeco taar Raa ki, ken iinjo Nazaret ken taa naan Galile ki.»

*Isa tuur te jee lee tedn zogen daan bōōr *Bee Raa ki*

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Naan ken se Isa ðaa end daan bōōr Bee Raa ki ðð gōtn se naan baag tuur jeegen ðaano te nakdege gen zoa ute jeegen ðaado dugu. Naan tōt tōl tuun te tabil jee pēlekṇ gursge naatn ðð tōt tōl te nakgen jee tedn zo ðεerge lee tiṇḡ do ki se kici.

¹³ Ðo deekden ðð: «Taar se k'raanṇinga raan maakṇ Kitap ki j'ðð: *Bee maam se tedn bee ken jeege ansum keeme,*§ num gan naase 'tediṇki tedga gōtn jee boogge!*

¹⁴ Gōtn se jee kaam-tōōkge ute jee cεkedge ðaado oṇ Isa daan bōōr Bee Raa ki ðð naan εdden lapia.

¹⁵ Ken *magal jee tedn serke Raage tu, ute jee jeel taadn tōōkṇ metn Ko Taar Raage jaay aak nakṇ-kōōbgen Isa tedo se, ðð booy gaangen jaay tōð tōoy daan bōōr Bee Raa ki ðð: Ozaana, *k'nookki *Goon Daud se; gōtn se naade maakde tuj aak eyo.

* 21:5 Sion se ro Jeruzalem kici. † 21:5 Aak Zak 9.9. ‡ 21:7 Deere maakṇ Matiye ki se taad ðð Isa ook do buur ki ute do gooniṇ ki num maakṇ Kitapm Mark ki se, 11.2 taad ðð Isa se ooko do goon buur ki sum. § 21:13 Aak Eza 56.7. * 21:13 Aak Jer 7.11.

¹⁶ Ɔɔ naade taad Isa ki ɔɔ: «Taar gaangen taad se, naai utu 'booy dey?» Isa terlden ɔɔ: «Yee, m'utu m'booyo. Num naase tap bo 'dooyinki te ey la, taar ken Kitap ɔɔ:

Ute taar gaangen seeme ɔɔ kengen k'taacege se bo, naai 'nook roi aan gɔɔ ken naai maaki jen ro ki?†»

¹⁷ Gɔtn se Isa iin ɔnde ɔɔ baa tood naan ken Betani ki.

Isa naam ko ba

(Mk 11.12-14,19-26; Lk 13.6-9)

¹⁸ Metbeenki tanɔrin ken Isa iin Betani ki jaay ɔk terlo baado baa Jeruzalem ki se, naan naam bo tɔlina.

¹⁹ Naan aak ko ba se daar daar cee doob ki. Naan baado metn ko ba ki se, nabo ɔn kamba sum. Gɔtn se naan taad ko ba ki se ɔɔ: «Naan ki se, mɔɔtn naai kooj ey sum!» Ɔɔ gɔtn se sum bo ko ba se naar tuutu.

²⁰ Ken jee metin ki jaay aak nakn Isa ted se, ɔkden taad eyo, deek ɔɔ: «Ted ɔɔ di jaay ko ba se naar tuut yɔkɔd bin se?»

²¹ Isa terlden ɔɔ: «'Booyki bee m'asen taada: ken naase jaay aalki maakse do Raa ki ɔɔ ɔkki naaja maakse ki ey se, naase aki kɔn tedn nakn maam m'ted do ko ba ki se sum eyo, num aki deekn kɔs ki ɔɔki: «Iin ooc maakn baar ki» ɔɔ naan 'kiin kooco.

²² Ken nakn paacn naase 'tɔndki meta ro ki jaay aalki maakse paac do Raa ki se, naase utu anki kɔnɔ.»

Magal Yaudge dem tɔɔgn Isa

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ Isa baado end daan bɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ baag dooy jeege. Gan *magal jee tedn serke Raage tu ɔɔ magal taa bee Yaudge baado ɔnina ɔɔ tɔnd metin ɔɔ: «Naai tap bo tɔɔgi se ɔnino gay jaay ɔli 'ted nakgen bin se? Ken undi kulu ted nakgen se tap bo nanja?»

²⁴ Isa terlden ɔɔ: «Maam kic m'ɔk taara kalan m'je tɔnd metse. Ken naase jaay ɔn 'terlunkiga num, maam kic m'asen taadn debm ken undum kulu gen tedn nakgen se.

²⁵ 'Taadumki tu: ken ɔlo Jan-Batist *batiz jeege se, Raa lɔbu jikilinge le?» Naade baag taad ute naapa ɔɔ: «Ken k'taadkiga j'ɔɔki: Raa bo ɔlino le, naan ajeki deekn ɔɔ: Gen di jaay 'baate 'kuunki taar Jan se?

²⁶ Ken k'deekkiga j'ɔɔki: «Jikilinge bo ɔlino» le, jee denge ajeki kɔn eyo, taa naade jeel Jan se debm taad taar teeco taar Raa ki.»

²⁷ Gɔtn se naade terl Isa ki ɔɔ: «Naaje se k'jeel eyo.» Ter Isa kic deekden ɔɔ: «Maam kic num, m'asen kɔn taadn debm ken undum kulu gen tedn nakgen se eyo.»

Isa aal naagn taara ro gaange tu dio

²⁸ Ter Isa deekden daala ɔɔ: «Saapm naase ki num ɔɔki di: gaaba kalan ɔk gaangen gaabge dio. Naan baa ɔn goonin deet se ɔɔ deekin ɔɔ: «Goonuma, jaaki se 'baa tedo naaba maakn jinene ki.»

²⁹ Goonin terlin ɔɔ: «Maam m'baa eyo.» Naan ing cɔkɔ se taar naan taad se saapin jig eyo, ɔɔ naan iin baa maakn jinene ki.

³⁰ Ter bubde baado ɔn goonin kuuy se taadin aan gɔɔ ken naan taado goonin ken deet se kici. Goonin se terlin ɔɔ: «Yee, maam m'baao» nabo gan baate baa.

³¹ Maakn gaange tun di se ken gay bo took uunga taar bubina?» Naade terlin ɔɔ: «Goon deete.» Isa taadden ɔɔ: «'Booyki bee m'asen taada: *jee tɔkn miirge ute mend keesn gaabge se, kend *maakn Gaar Raa ki dose ki.

† 21:16 Aak KKR 8.3.

³² Deere, Jan-Batist se baado taadsenga doobm gen tedn nakgen ute doobina, nabo naase 'tookkiro te taarin eyo. Ey num *jee takn miirge, ute mend keesn gaabge se kic bo, tookga taarina. Gan naase se, ken aakdeki naade took taarin se kic bo, naase 'baate 'terlki maakse oo on 'tookki te taarin eyo.»

Isa aal naagj taara ute jee tedn naabgen jig eyo

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19; Eza 5.1-7)

³³ Ter Isa taadden oo: «'Booyki kaal naagj taar kuuy daala! Gaaba kalan ted jinen bin, iin gurugin te durdur, naan uf goo do ko ki gen rii koojn binina oo iin goto jerle gen king boobm jinenina. Gohn se maakj jinenin se, naan onin kaam ji jee tedn naabge tu oo naan iin baa mertε.

³⁴ Ken kaadn kugj koojn bin jaay aan se, naan ol jee tedn naabinge se gohn jeege tun naan onde jinenin kaam jide se, taa ano kakj bedina.

³⁵ Num gan jee ken naan onde jinenin kaam jin se tak jee ken naan oldeno se. Deb kalan naade tond derenina oo deb kalan kuuy se naade toolina oo ken kuuy kalan se, kic naade tund toolin te koa.

³⁶ Ter naan ol jee tedn naabgen kuuy den cir jeegen deet se daala, nabo naade se kic bo, naade tedden bini.

³⁷ Bin num kaam moohn se naan oldeno goonina, taa naan saap oo: «Goonum mala se naade utu tookj kuun taarina.»

³⁸ Gan ken naade jaay aak goonin se, naade taad ute naapa oo: «Naan se bo ken bubin ooyga num utu 'tedn mel jinene se! Bin num 'baakiro k'toolinki oo jinene se ε, ajenki koojpm naajege tu!»

³⁹ Gohn se naade ok oodo goono se maakj jinen ki se naata oo baa tooлина.»

⁴⁰ Gohn se Isa tond metde oo: «'Booyki metn taar se: ken mel jinene se jaay baadoga num, jee tedn naabgen maakj jinen ken ese se naan aden tedn oo di?»

⁴¹ Naade terlin oo: «Jee ted beε ey bin se, naan aden keejn dode ki eyo oo aden tool naatn oo jinene se ε, naan an kedn ji jeege tun kuuy taa ansin kaaka. Oo ken aanga kaadn koojn bin ki se, jee se ano kakj bedina.»

⁴² Isa terlden oo: «Naase 'dooyinki te ey la taar ken Raa taad maakj Kitap ki se oo:

Ko ken jee kiin beege baatin se, naan se bo tedga ko ken 'gakj bea;

kesε bo naabm Meljege Raa oo naajege tu se j'aakinki se okjeki taad eyo.‡

⁴³ «Taa naan se bo 'booyki m'asen taada: *maakj Gaar Raa se j'utu j'asesin kood naatn jise ki oo Raa utu an kedn jeege tun anga tedn naabina.

⁴⁴ Nam jaay oocga do ko ken jee kiin beege baatin se ε, 'terεεε oo debm ken ko se oocga don ki ε, an daala.»

⁴⁵ Num *magal jee tedn serke Raage tu ute *Parizige booy kaal naagj taar ese se, naade baa jeel okga rode ki kaal naagj taar se taad ute naade se.

⁴⁶ Gohn se naade je doobm an kaka, nabo naade beer jee denge tu, taa jee denge se jeel Isa se, naan debm taad taar teeco taar Raa ki.

22

Isa aal naagj taara ute jee k'dandε gohn kas ki bii kakj mend ki

(Lk 14.16-24)

¹ Ter Isa baagden taadn ute kaal naagj taara daala oo:

² «*Maakj Gaar Raa se tec aan goo gaar ken ted kasoo dena bii kakj mend goonin ki.

³ Naan ol jee tedn naabinge taa ade baa dan jeegen k'dandeno gohn kakj mend ki se, nabo jee se baate baado.

‡ 21:42 Aak KKR 118.22-23.

⁴ Ter naan ol jee tedn naabgen kuuy baa deek jeege tun k'dandeno se oo: <Borse koso se beega, kos taarumge ute maalungen teer se m'tooldenga. Oo bere, koso se ooyga, 'baakiro aki koso!>

⁵ Nafo jee se taar se naade an dim eyo oo wook baa naabdege tu. Deb kalan baa maakn-gatin ki oo ken kalan baa gatin tedn zo nakinge tu.

⁶ Jeegen kuuy se kic iin tok jee tedn naabge se dabarde oo toode naatn.

⁷ Gatin se gaarge maakin taarina, ol asgaringe gen baa taal jeegen taal jee tedn naabinge se oo toon gegerde se naatn.

⁸ Gatin se naan deek jee tedn naabinge tu oo: <Koso se ooyga, nafo jeegen k'dandeno se on aasin te gen kosn kosn ese se eyo.>

⁹ 'Baaki gatin jeege tun lee tusn daan doobge tu se, jeegen paacn naase ondekiga bo 'dandekiro ade baa gatin kokin mend ki se.>

¹⁰ Jee tedn naabge se baa daan doobge tu oo dan tuso jeegen naade ondeno paac se kaam kalan, ken jee be, ken jee be eyo; oo baandeno maakn bee ken jeege utu an kosn maak ki se oo maakn bee se jee ken k'dandeno se baado doocin tal.

¹¹ Gatin se gaarge end maakn bee ki gen kaakn jeegen maak ki se, gan aak deb kalan se uuso kal tec gen jeegen baado gatin kokin mend ki se eyo.

¹² Gatin se gaarge deekin oo: <Meduma, ted oo di jaay naai endo gatin ara? Naai le ok kal tec aan goo jeegen baado gatin kokin mend ki ey se.> Num gaabm se ok taar ken an terl eyo.

¹³ Gatin se gaarge deek jee tedn naabinge tu oo: <Gaabm se, 'dookin jinge ute jenge oo uun undin ki naatn maakn got ken odo, oo gatin se bo gatin naan an toyo oo an taan naanina.>>

¹⁴ Ter Isa deek oo: «Deere, *Raa se danga jeege dena, nafo jeegen naan beer tooddenga tood se baata.»

Metn taar kogin miiri

(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Gatin se *Parizige baa tus dook taarde gen goom kokin Isa do taarin ki.

¹⁶ Naade ol maakn jeege tun metn Parizige tu ute jee *Erode kandum se gatin Isa ki oo naade baa deekin oo: <Debm dooy jeege, naaje k'jeele naai se taad taar met ki. Oo doobm Raa se naai 'dooy jeege ute ken met ki oo naai le taar jeegen kuuy se naai 'tedn naaba ro ki eyo.>

¹⁷ Maak-saapm naai ki num, taadjen tu Sezar se j'ok doobm j'an kogin miiri lobu goto?»

¹⁸ Num gan Isa se jeel saapden jig ey se deekden oo: «Naase se jeegen 'tedki rose aan goo jee taad taar met ki se. Gen di naase oomumki bin se?»

¹⁹ 'Taadamki tu tamman gen kogin miiri se, m'an kaaka.» Gatin se naade uun taadin tamma kalan.

²⁰ Naan tond metde oo: «Kaam-nirl doa te ro ken k'raanin ro ki se tap bo gen nana?»

²¹ Naade terlin oo: «Gen Sezar.» Gatin se Isa deekden oo: «Ken bin num, nakn gen Gaar Sezar se edin ki nakinna oo gen Raa le edin ki nakin kici.»

²² Ken naade jaay booy taar Isa taad se, taar se akden taad eyo. Gatin se Isa se naade onina oo iin baa.

Jee naaj metn taar jeegen ade duru daan yoge tu

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Bii ken se sum bo, jeegen k'dandee *Sadusege ken taad oo jeege ooyga num dur ey sum se baado on Isa oo tond metin oo:

24 «Debm dooy jeege, *Musa se taadjenga taad maakŋ Kitap ki ɔɔ: kɛn deba jaay ɔk mɛnda ɔɔ ooy ɔŋ te goon ey se, ɔŋ gɛnaan kɔkŋ mɛndiŋa ɔɔ koojŋ mɛtjili gɛnaan kɛn ooy se.

25 Gaŋ maakjege tu se gɛnaage cili konde kalan. Debm deet deet se ɔk mɛnda naɔo ooy ooj te goon eyo, ɔɔ mɛnda se ɔɔp gɛnaan gɔɔsiŋ ki.

26 Gɔɔsiŋ kic baado ɔk mɛnd se ɔɔ naan kic ooy ooj te goon eyo. Ter debm gɛn k-mɔtɔge tu se kic ɔo baado ɔk mɛnd se ɔɔ naan ooyo ooj te goon eyo; bini aan do deb kɛn gɛn k-cilige tu.

27 Kɛn naaden cili se jaay ooy paac se, kaam mɔɔtn se mɛnda se kic baado ooyo.

28 Bin num ɔii kɛn jaay jeegen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, maakŋ gɛnaage tun cili se, mɛnd se tap ɔo 'tɛdn mɛnd naŋa? Taa naade paac lɛ tɔk naamiŋga naam mɛnd se.»

29 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase se, ɔɛɛ, iigkiga, taa taar Raa se lɛ 'jeelki eyo ɔɔ tɔɔŋ Raa kic lɛ naase ɔndki te mɛtiŋ eyo.

30 Taa ɔii kɛn jaay jeegen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, gaabge te mɛndge se 'tɔkŋ naap ey sum. Num naade se tecŋ aan gɔɔ *kɔdn Raagen maakŋ raa ki.

31 Gɛn jeegen ooyga kooy jaay utu dur daan yoge tu se, taar Raa taadsen maakŋ Kitapiŋ ki se, naase 'dooyiŋki te ey la kɛn ɔɔ:

32 *Maam se m'Raa gɛn *Abraam m'gɛn Isaka ɔɔ m'gɛn *Yakub.** Raa se, naan Raa jeegen ooyga kooy eyo, num naan se, Raa jee zɛɛɛɛ.»

33 Kɛn jee dɛnge jaay booy taar kɛn Isa dooyde se, taar se tap ɔo ɔkden taad eyo.

*Kɛse taar magal cir paac maakŋ *Ko Taar Raa ki*

(Mk 12.28-34; Lk 10.25-37)

34 Kɛn *Parizige jaay booy ɔɔ *Sadusege ɔŋ aasiŋ te ro Isa ki ey se, naade dan tus naapa.

35 Maakde ki se, deb kalan se debm jeel taadŋ tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raa, je doobm an goom kɔkŋ Isa se, baado tɔnd mɛtiŋ ɔɔ:

36 «Debm dooy jeege, maakŋ Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se taar gɛn tɛda kɛn cirde paac se, kɛn gay?»

37 Isa tɛrlin ɔɔ: «*Mɛli Raa se, 'jen ute maaki paac ute roi paac ɔɔ ute saapi paac.*†

38 Kɛse ɔo taar deet deetn gɛn tɛda kɛn cirde paac paac.

39 Ter kɛn mɛtiŋ ki tecin tec se kɛn ɔɔ: *'Je naapi aan gɔɔ ro naai mala.*‡

40 Maakŋ Ko Taar Raa ki ute taargen jee taad taar teeco taar Raa ki taado paac se, don ɔo ɔɔs do taarge tun di ese sum.»

**Al-Masi ute *Daud*

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

41 Aan gɔɔ *Parizige lɛ tusga dey se, Isa tɔnd mɛtde ɔɔ:

42 «Gɛn naase ki num, al-Masi se tap ɔo naŋa? Naan tap ɔo goon naŋa?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Naan se mɛtjil Daud.»

43 Isa deekden ɔɔ: «Num tɛd ɔɔ di jaay *Nirl Raa ɔl Daud danin ɔɔ: Mɛluma? ɔɔ naan mala taadga taad maakŋ Kitap ki ɔɔ:

44 *Mɛljege Raa taado Mɛlum ki ɔɔ:*

'Baado inŋ do ji daamum ki

bini jee taamooyige se m'aden tɛdn naai utu 'king dode ki.§

* 22:32 Aak Ekz 3.6. † 22:37 Aak Dt 6.5. ‡ 22:39 Aak Lb 19.18. § 22:44 Aak KKR 110.1.

⁴⁵ Kɛn Daud jaay danj al-Masi ɔɔ Mɛluma, anum tɛd ɔɔ di jaay Mɛlinj 'tɛdn goon Daud se?»

⁴⁶ Maakde ki se, nam jaay anj tɛrl taara kalanj Isa ki kic ɓo gɔtɔ ɔɔ naanj kɛn se mɔɔtn nam tɔnd te mɛtinj do taar dim kɛn kuuy ey sum.

23

*Isa deek ɔɔ j'ɔnd kɔnd ute jee jeel taadn tɔɔkɔ mɛtn taar Raage te *Parizige (Mk 12.38-39; Lk 11.39-52, 20.45-46)*

¹ Isa deek jee dɛnge tu ute jeege tun mɛtinj ki ɔɔ:

² «Parizige ute jee jeel taadn tɔɔkɔ mɛtn Ko Taar Raage se, naade se ɓo kɛn lee dooy jeege ute *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki.

³ Kɛn bin num 'tookdeki taarde ɔɔ 'tɛdki nakgen paacɔ naade lee taadsen se. Naɓo ɔnten 'tɛdki aan gɔɔ naade, taa naade nakgen naade taad paac se, naade ɔnj tɛdinj eyo.

⁴ Naade dɔɔk daam deere ɔɔ tɔnd do jeege tu ɔɔ naade malinge tap ɓo baate kutinj te goon jide.

⁵ Naabden naade tɛd paac se je taa jeege adɛn kaaka. Ɔɔ taar Raagen mɛtingen k'raanj jaay naade ɔɔsinj aan gɔɔ laaye ɔɔ lee dɔɔk do naandɛge tu ey lɛ keydege tu se, naade tɛdinj magal magal cir gɛn jeege. Ɔɔ taa kaldege se, naade tɔɔs ziidinj taar ki tɛdn jɛrl cir gɛn jeege*.

⁶ Kɛn k'dandɛnga gɔtn kɔs ki se, naade je gɔtn king naan ki. Ɔɔ kɛn ɓaaga maakɔj ɓeege tun Yaudge lee tusn maak ki se, naade je gɔtn king naan ki kici.

⁷ Kɛn aanga ɓɔɔr ki kic lɛ, naade je j'adɛn tɛdn tɔɔsɛ naade ki ɓo deete ɔɔ je j'adɛn danj: jee dooy jeege.

⁸ Num naase ɔnten 'kɔnkɔ j'asɛn danj jee dooy jeege taa naase 'paacki se gɛnaage ɔɔ debm dooyse lɛ kalanj sum.

⁹ Do naanj ki ara se ɔnten 'danjki nam ɔɔki: *Bubje*, taa naase ɔkki Bubu kalanj sum ɔɔ naanj kɛn injj maakɔj raa ki.

¹⁰ Ɔnten 'kɔnkɔ j'asɛn danj *Debm dooy jeege*, taa naase mɛl dooyse se *al-Masi kalinj ki sum.

¹¹ Debm jaay tɛdn magala maakse ki se, ɔnj ronj tɛdn debm tɛdn naabse.

¹² Taa debm magal ronj se utu kɔɔpm baata, ɔɔ debm jaay ɔɔp ronj baat se, ronj utu kookɔj raan.

¹³ «Naasen jee jeel taadn tɔɔkɔ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizigen kɛn 'tɛdki rose aan gɔɔ jee taadn taar mɛt ki se utu asɛn tɛdn ɔɔnj aak eyo; taa naase 'gaaski doobm *maakɔj Gaar Raa jeege tu. Ɔɔ naase mala kic lɛ baate kendki, ɔɔ jeegeen je kendɛ se lɛ, naase 'gaasdeki doobo.

¹⁴ [Naasen jee taadn tɔɔkɔ mɛtn taar Raage ute Parizigen kɛn 'tɛdki rose aan gɔɔ jee taadn taar mɛt ki se utu asɛn tɛdn ɔɔnj aak eyo! Taa naase ɔski ji mɛnd daayge ɔɔ tɔndki mɛtn *Raa ɔnkɔ eyo taa jeege asɛn kaaka. Taa naanj se ɓo ɓɔɔrɔ utu kooɔn dose ki se utu asɛn tɛdn ɔɔnj aak eyo.]†

¹⁵ Naasen jee jeel taadn tɔɔkɔ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizige se, naasen kɛn 'tɛdki rose aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki utu asɛn tɛdn ɔɔnj aak eyo. Naase 'leeki do baarge tu ɔɔ gɔtɔ ɓaa se paac ɔɔ jeki aki tɛdn jeege 'tɛdn Yaudge aan gɔɔ naase se ɔɔ kɛn naase ɔnkɔga deb kalanj jaay uunga doobse se, debm se naase 'tɛdinjki debm aas gɛn ɓaa maakɔj pood ki mɛt dio cirse naase se.

* **23:5** Nakɔj naade tɛd se k'raanjɔnoga raanj maakɔj Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki naɓo naade se tɛdinj magal magal ɔɔ jɛrlɛ taa jeege adɛn kaaka aan gɔɔ naade ɓo jee daan Raa cir jeege. † **23:14** Bersen ara se, maakɔj Kitapge tun do dɔkinj se, mɛtinge maakde ki se, gɔtɔ.

16 «Naasen jee kaam-tɔɔkgen jee tɔɔdn̄ jeege utu asen tɛdn̄ ɔɔn̄ aak eyo! Naase taadki ɔɔki: «Ken nam jaay naam te ro *Bee Raa se tɛd̄ d̄im eyo. Num nam jaay naam te ro daabm maakn̄ Bee Raa ki se, kɛse ɔo ken ɔɔn̄.»

17 Naase jee kaam-tɔɔkgen jee d̄erlge ara! Ken gay ɔo ɔɔn̄ ciri? Daab lɔɔu Bee Raa ken k'ɔaanooga te daab maak ki jaay daabm se, tɛd̄ gɛn Raa se ne?

18 Ter naase 'deeki ɔɔ: «Ken nam jaay naam ron̄ te *gɔtn̄ k'j'iin̄ k'daapin̄ gɛn tɛdn̄ sɛrkɛ do ki se, tɛd̄ d̄im eyo, num ken naan̄ jaay naam ron̄ te nakn̄ k'ɔaano do ki gɛn tɛdn̄ *sɛrkɛ Raa ki se, kɛse ɔo ken ɔɔn̄.»

19 Jee kaam-tɔɔkge 'taadumki tu: nakn̄ k'ɔaano gɛn tɛdn̄ sɛrkɛ se ɔo cir lɔɔu, gɔtn̄ k'j'iin̄ k'daapin̄ gɛn tɛdn̄ sɛrkɛ ɔɔ sɛrkɛ k'j'ɔmbinga do ki num, taad ɔɔ sɛrkɛ se tɛd̄ga gɛn Raa se ɔo cir ne?

20 Bin num debm jaay naam ron̄ te gɔtn̄ k'j'iin̄ daapin̄ gɛn tɛdn̄ sɛrkɛ do ki se, kɛse naan̄ naam te ro nakgen paacn̄ k'ɔaano gɛn tɛdn̄ sɛrkɛ do ki se kici.

21 Debm ken naam ron̄ te Bee Raa se, kɛse naan̄ naam ron̄ te ro melin̄ Raa ken in̄g maak ki se kici.

22 Debm jaay naam ron̄ te maakn̄ raa se naan̄ naam ron̄ ute kaag do Raa ɔɔ ute melin̄ ken in̄g do ki.

23 «Naasen jee jeel taadn̄ tɔɔkn̄ mɛtn̄ Ko Taar Raage ute Parizigen ken tɛdki rose aan gɔɔ jee taadn̄ taar mɛt ki se, utu asen tɛdn̄ ɔɔn̄ aak eyo! Nakgen naase ɔkki sɛm sɛm ken 'lee 'tɔmbki maakn̄ taadsege tu ken tɛdn̄ nijim se kic ɔo, naase 'lee 'nigin̄ki gɔtɔ kaam sik ɔɔ ken kaam kalan̄ se ɛdki Raa ki. Naɔo taargen maakn̄ Ko Taar ken Raa ɛdɔ *Musa ken bɛɛ bɛɛ tap ɔo, naase aalin̄ki maak ki eyo ken taadsen ɔɔ 'tɛdki nakn̄ ute d̄oobiɔa, kɛɛjn̄ do jeege tu ɔɔ gɛn tujn̄ ɔrm eyo. Kɛse ɔo nakgen, bɛɛki num, an̄ki lee tɛd̄a ɔɔ nakgen ken naase lee gaan̄deki gɔtɔ kaam sik jaay ken kalan̄ ɛdki Raa ki se kic ɔo ɔɔn̄ten 'dirigin̄ki kici.

24 Jee kaam-tɔɔkgen 'lee tɔɔdki jeege! Naase ɔɔyki maanse te rɛɛɛ taa bɔtɔr kalan̄ bɔɔy maak ki eyo, gan̄ naase tap ɔo tulki gin̄jge‡.

25 «Naasen jee jeel taadn̄ tɔɔkn̄ mɛtn̄ Ko Taar Raage ute Parizigen 'tɛdki rose aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki se, asen 'tɛdn̄ ɔɔn̄ aak eyo! Taa naase 'tugki naagn̄ nakgen naase 'lee aayki ɔɔ ɔsn̄ki se aac walak, num gan̄ maakin̄ tap ɔo, naase 'd̄oocin̄ki ute nakgen naase 'ɔoogkiro ɔɔ 'tujkiro gɛn jeege.

26 Kɔd̄ Parizi naai se debm kaam-tɔɔkɔ! 'Tug 'd̄aap maakn̄ naki ken naai lee aay maak ki se jaay ɔo naagin̄ kic 'tɛdn̄ aak bɛɛ.

27 «Naase jee jeel taadn̄ tɔɔkn̄ mɛtn̄ Ko Taar Raage ute Parizigen ken tɛdki rose aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki se, asen tɛdn̄ ɔɔn̄ aak eyo! Taa naase 'tecki do ɔaadgen k'tɛdd̄en raap kaar kaar aak bɛɛ kaam ki, gan̄ maakdege d̄ooc te cɛn̄ jeegeen ooyga kooyo ɔɔ ruumga ruumu maak ki se paac.

28 Naase kic 'tecki bini, taa naan̄ jeege tu se, naase 'tɛdki rose jee bɛɛ, gan̄ maakse d̄ooc te taar mɛt ki eyo ɔɔ te *kusiɔa.

29 «Naasen jee jeel taadn̄ tɔɔkn̄ mɛtn̄ Ko Taar Raage ute Parizigen ken tɛdki rose aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki se, asen tɛdn̄ ɔɔn̄ aak eyo! Naasen 'lee iin̄ 'd̄aapki do ɔaadn̄ jee taad taar teeco taar Raa ki do d̄ɔkiɔa, ɔɔ jeegeen ken leedɔ ute ken mɛt ki se, naase 'tamardeki do ɔaaddege aak bɛɛ bɛɛ.

30 ɔɔ ter naase 'deekki ɔɔki: Ken do bubjege tu naane jaay naaje j'utu num, naaje k'tookde taarde eyo gɛn tɔɔl jee taad taar teeco taar Raa ki.

31 Ken bin num naase mala ɔo 'taadki ɔɔki naase se ɔo mɛtjil jee ken tɔɔlo jee taad taar teeco taar Raa ki.

‡ 23:24 Maakn̄ nakge tun sɛm sɛm ken Yaudge lee yeemde se bɔtɔrɔ se ɔo ken baat cirde ɔɔ maakn̄ daage tun magal magal ken Yaudge lee yeemde se gin̄ji se ɔo ken magal cirde.

³² Kɛn bin num 'baaki ute naan se, naabm bubsege lee tɛdo se, naase 'tɛd nanjɪnki sɔrɔk cir gɛn naade se.

³³ «Aakumki tu wɔɔjgen ara ɔɔ mɛtjil k'mɔrpɔpgen ara! Naase aki kɔŋ kaan kɔtn dubar poof kɛn gɛn daayum se ɔɔ dɪ?

³⁴ Taa naan se ɔɔ 'booyki m'deekseni: maam m'aseno kɔl jee taad taar teeco taar Raa ki, jee jeel-taarge ute jee jeel taadn tɔɔkɪ mɛtn Ko Taar Raage. Num jee mɛtinge utu adeki tɔɔɔ ɔɔ jee mɛtinge adeki tupm tɔɔl ro kaag ki, jee mɛtinge utu adeki tɔnd te mɛɛje maakɪ *bɛege tun naase lee tusnki maak ki. Ɔɔ kɛngen mɛtinge adeki tuuru ɔɔ adeki lee je maakɪ gɛgɛrge tu.

³⁵ Ɔɔ jee kɛn lee ute kɛn mɛt kɛn naase tɔɔldɛki jaay moosde ɔɔy do naan ki se, kɛn iino do yo Abel ki bini aan do yo Zakari kɛn goon Baraci, kɛn naase 'tɔɔlɪnki daan Bee Raa ute *gɔtn kɛn k'lee k'tɛdn sɛrke Raa ki se asen kɔɔpm mindse ki.

³⁶ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: moosn jeege k'tɔɔldɛ paac se utu kɔɔpm do jeege tun ɔɔrse utu se.»

Isa eem nɔɔ taa Jeruzalem

³⁷ Isa deek ɔɔ: «Waay Jeruzalem, waay Jeruzalem, naai kɛn debm tɔɔl jee taad taar teeco taar Raa ki ɔɔ jee kɛn Raa ɔldeno gɔti ki kic ɔɔ, naai ɔɔ debm tund tɔɔldɛ! Mɛt kando, maam m'je m'tusn gɛnige aan gɔɔ ko kɔrɔnj kɛn lee tus gɛninge taa bɛɛkɪ keyɪn ki tu, naɔo naase 'jeki te eyo.

³⁸ 'Booyki, kɛn bin num *Bee Raase se utu 'toodn kuudu.

³⁹ Taa naan se ɔɔ 'booyki m'asen taada: naan ki se mɔɔtn naase amki kɔŋ kaak ey sum, bini kaan kaad kɛn aki deekɪ ɔɔki: *Ɔŋ Mɛlje Raa tɛdn bɛɛŋa do deb kɛn utu baado ute ro naan!*§»

24

*Isa taad ɔɔ *Bee Raa se jeege utu an tɔɔkɔ (Mk 13.1-37; Lk 21.5-30, 17.22-37)*

¹ Kaad kɛn se Isa teecoga naatn maakɪ Bee Raa ki ɔɔ kɛn ɔaa ɔaa se, jee mɛtin ki ɔaaɔ ɔŋɪna taa an taadn Bee Raa kɛn k'j'iinɪnga aak bɛɛ se.

² Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Bee se paac aakiŋki se jiga daamo? Naɔo 'booyki bɛɛ m'asen taada: ɔɔɛ daar aak bɛɛ se jeege utu an ru nan tak. Kɔŋgen rɛɛs aak bɛɛ bɛɛ se, utu wɔɔkɪ kalan kalan ɔɔ ko tap ɔɔ 'kɔŋ toodn do naapiŋ ko ki eyo.»

Dubar utu kaan do jeege tu

³ Naan kɛn se, Isa ɪŋ do *kɔsn ɔlib ki. Gɔtn se jee mɛtin ki ɔaaɔ ɔŋɪna ɔɔ tɔnd mɛtin ɔɔ: «'Taaɔjɛn tu nakgen se 'kaan nuŋ ki? Ɔɔ naan se 'tɛdn ɔɔ dɪ jaay ɔɔ naaje j'an kaakɪ jeel ro ki gɛn ɔii kaani ɔɔ ɔiin dunia an nan se?»

⁴ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Ɔndki kɔndɔ nam ɔŋten 'dɛrlse!»

⁵ Taa jeege dɛna utu adɛ ɔaa ute roma ɔɔ nana kic utu asen taadn ɔɔ: maam ɔɔ *al-Masi! Ɔɔ kɛn naade 'tɛd bin se utu 'dɛrl jeege dɛna.

⁶ Naase utu aki booy gɔtn ɔɔrɔ ɔɔ jeege utu asen kɔɔsn maan ɔɔrɔ, anum ɔɔrɛ, ɔndki kɔndɔ, ɔŋten 'ɔɛerki! Taa nakgen se utu 'kaana, naɔo duni se 'kɔŋ nan ey ɔɔrtɔ.

⁷ Jee taa naan kaam kalan utu kiin ɔɔrɔ ute jee taa naan kuuy. Taa naan gaar kaam kalan utu kiin ɔɔrɔ te taa naan gaar kɛn kuuy. Maakɪ naange tun mɛtin naan utu 'tea ɔɔ gɔtn mɛtin ɔɔ utu tɔɔl jeege.

⁸ Aan gɔɔ mɛnd kɛn maakiŋ tuuniŋ gɛn koojo se, nakgen se paac kic ɔɔ baaga kaana num, kɛse je taadn ɔɔ dunia ɔɔpga gɔɔrɔ.

⁹ «Kaad kɛn se j'utu j'asen dabar dɛna ɔ j'asen tɔɔɔ. Ɔɔ taa maam se jee do naan ki se paac utu asen kɔɔɔn kundu.

¹⁰ Gan kaad kɛn se jeege dɛna utu an rɛsn ute kaal maakden do *Raa ki. Naade kutn naapge naan tɔɔge tu ɔ tɔɔn tund naapa.

¹¹ Jee tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se, utu adɛ ɔaa dɛna ɔ dɛrl jeege dɛna.

¹² *Kusin se ziidn ɔaa ute naanina ɔ jeege dɛna maakjedege utu tɛdn baata do naapge tu.

¹³ Naɔo debm jaay aayga kaamin bini aanga do taar tɔɔlin ki num, naan se utu 'kɔn kaaja.

¹⁴ Labar Jigan gɛn *maakn Gaar Raa ese se j'utu j'an taadin jeege tun do naan ki paac, kɛse tɛdn saada jeege tun ɔaa se paac jaay ɔo sɔm kaam mɔɔtn duni nanja.»

Dubar ɔn utu ɔaadɔ

¹⁵ «Naase utu aki kaakn Deb tuj deelga te gɔtin se utu kɛnd king maakn *Bee Raa ki, gɔt kɛn *salal se, aan gɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki, ron Daniel, taadɔ do dɔkin se. Bin num debm jaay dooy taar ese se n'booy n'ɔkin jiga jaayo!

¹⁶ Kaad kɛn se ɔn jee kɛn ing taa naan Jude ki se, k'j'aañ j'look maakn koge tu.

¹⁷ Debm ing king do been ki raan se, n'ɔnte bɔɔyo naan ki gɛn tɔsn nakingen maakn been ki.

¹⁸ Debm jaay ɔaaga maakn-gɔtin ki kic ɛ, n'ɔnten tɛrlo ɔeene gɛn kuun kalina.

¹⁹ Bii kɛn se, mɛndgen mɛndkaamge ute ko gaangen gɛndege aay kaay si se, adɛn tɛdn ɔn aak eyo.

²⁰ Eemki Raa taa nakgen se 'kaan kaadn kuul ki eyo ey ɛ *bii sebit ki eyo.

²¹ Kaad kɛn se jeege utu dabar dɛna ɔ dubar se gɔtn Raa aal dunia tap ɔo nam naam te eyo, ɔ mɔɔtn dubar naan ki jaay 'kɔn cir naan ese se gɔtɔ.

²² Num Raa se bii dubar ese se, naan gaaninga duuku taa jeege naan bɛɛr tɔɔdde se. Kɛn biigen se jaay naan gaanɛn te duuk ey num, nam 'kɔn kaaja tap ɔo gɔtɔ.

²³ Kaad kɛn se jaay nam taadsenga ɔ: 'Baadɔ aakki, *al-Masi utu ara ey ɛ taadsen ɔ: Naan utu naane! Ɔnten 'tookki taarina.

²⁴ 'Booyki! Jeege kɛn tɛd rode ɔ naade ɔo al-Masige ute jeege tɛd rode ɔ naade jee taad taar teeco taar Raa ki se utu adɛ ɔaa. Naade utu 'tɛdn nakn-kɔɔge ute nakgen deel doa, taa 'kaan jeege dala. Ɔ jee kɛn Raa bɛɛr tɔɔddenga tɔɔd se kɛn naade ɔnga doobo num, adɛn kaan dal kici.

²⁵ 'Booyki! Bɛɛ, taar se ɛ, maam m'aalsenga kaal bise ki.

²⁶ «Kɛn k'taadsenga j'ɔ: Al-Masi utu do kɔd-ɔaar ki naane num, ɔnten ɔaaki. Ey ɛ kɛn j'ɔ: naan utu oom ara! Num ɔnten 'tookki taarde.

²⁷ Taa bii kɛn *Goon Deba adɛ ɔaa se tecn aan gɔɔ maan aalo kaam kooko wusuk bini dɔɔk te gɔtn kaada toocni.

²⁸ Bii kaanum kic tecn aan gɔɔ gɔtn daa dim gam ooyga jaay ɔo marlge kic lee bɔɔy tus ro ki se.

²⁹ «Kɛn biigen gɛn dubarge se jaay naar deelga num,

kaada se utu 'tɛdn ilim dib

ɔ laapa se ɛ wɔɔr eyo.

K-dijgen maakn raa ki adɛ si naan ki

*ɔo nakgen ɔk tɔɔgɔ maakn raa ki se utu 'tea.**

* 24:29 Aak Eza 13.10 ɔo 34.4.

30 «Gɔtn se jeege an kaakɲ nakɲ jeel maakɲ raa ki kɛn taad ɔɔ Goon Deba utu baado ɔɔ jeegen do naanɲ ki paac keem nɔɔ an kaakɲ Goon Deba ade bɔɔy maakɲ gapara ki ute tɔɔgɲ Raa ɔɔ gɔtɔ wɔɔr kelɛɲ.

31 Pulu 'keem makɔnɔ maakɲ raa ki ɔɔ Goon Deba ade kɔl kɔdɪnge taa te 'tusn jee kɛn naanɲ bɛɛr tɔɔddɛ mɛtn naanɲ kɛn kaam sɔɔ ɔɔ kɛn ɪng mɛtn raa kɛn kaam gay gay kici.»

Isa aal naagɲ taara ute ko ba

32 «Naase ɔndki doa te ko ba: kɛn naanɲ jaay baaga kɔɔdn̄ taa-oomo ɔɔ dɔɔb kamba se, naase 'jeelki ɔkki mɛt-kijiri aanga ɔɔ bara ɔɔpɲga gɔɔrɔ.

33 Bin num naase kic ɓo, kɛn aakkiga nakgen se paac jaay aanga num, 'jeelki *Goon Deba se naanɲ aan ɔɲsega gɔɔr kaam taarse ki.

34 'Booyki bɛɛ m'asen taada: jee duni kɛn ɓɔrse se 'kooy nanɲ ey sum ɓo nakgen se paac utu 'kaana.

35 Maakɲ raa ute do naanɲa se utu 'deele, num taar maam se 'kɔɲ deel eyo.

Nam jaay jeel bii kaan Isa se gɔtɔ

36 «Num ganɲ kɛn gɛn kaadɪɲ ute ɓiɪɲ *Goon Deba ano ɓaa se, nam tap ɓo jeel eyo. *Kɔdn̄ Raage maakɲ raa ki kic ɛ jeel eyo, ɔɔ Goono kic ɛ jeel eyo. Nam jeel ɓiɪɲ se, gɔtɔ. Kɛn jeel se, Bubu kaliɲ ki sum.

37 Bii kɛn Goon Deba ade ɓaa se, 'tecɲ aan gɔɔ nakgen deelo do Noe† ki.

38 Naanɲ kɛn naane se, kaad kɛn maan magala bɔɔyo gɔɔb te jeege ey ɓɔrt se, jeege ɔɔɔ, aaye, tɔk mɛndge, tɔk gaabge ɔɔ ɔl gɛndɛge kic ɓo tɔkɲ naapge bini aan ɓiɪ kɛn Noe ɛnd maakɲ markab kɛn magala.

39 Gɔtn se jeege se, nakɲ utu kaan doɔde ki se, naade ɔnd eyo bini maan magala baado gɔɔb tɔɔldɛ paac. Kɛn Goon Deba ade ɓaa se kic ɓo 'tecɲ bini.

40 Bii kɛn se gaabge dio tɛd tɛd naaba maakɲ-gɔtɛde ki se, deb kalanɲ j'anɲ kuunu ɔɔ deb kalanɲ 'kɔɔpɔ.

41 Ɔɔ mɛndgen di daar uus kuus do toot ki se kic, deb kalanɲ j'anɲ kuunu ɔɔ deb kalanɲ 'kɔɔpɔ.

42 ɪngki zɛɛɛ daayum, taa naase kic ɓo 'jeelki eyo ɓiɪn Mɛlse ade ɓaa se.

43 Naase 'jeelki kɛn mɛl ɓee jaay jeel kaadɪn̄ debm ɓoogo ano ɓaa nɔɔr num, naanɲ toodɪn̄ bi eyo ɔɔ kɔɲ debm ɓoogo an̄ tɛɛɛɲ ɓeeɲ eyo.

44 Taa naanɲ se ɓo naase kic 'daapki rose, ɪngki do mɛtɛkse ki, taa Goon Deba jaay ade ɓaa se ɛ, kaad kɛn naase 'jeelki eyo.»

Debm tɛdn̄ naabm mɛtɛkɛ ɔɔ tuj ɔrminɲ eyo

(Lk 12.41-48)

45 Isa deek ɔɔ: «Debm tɛdn̄ naabm mɛtɛkɛ ɔɔ tuj ɔrminɲ ey se kɛn gay? Naanɲ ɓo debm kɛn mɛlinɲ ɔɲɪɲ jee tɛdn̄ naabgen kuuy kaam jɪɲa, ɔɔ kɛn aanga kaadɪɲ ki num, lee ɛddɛn kɔɔɔ.

46 Maak-raapo debm tɛdn̄ naabm kɛn mɛlinɲ aan jaay ɔɲɪɲ naanɲ utu tɛdn̄ tɛdn̄ naabm kɛn naanɲ ɔɲɪnsɪɲ kaam jɪɲ se.

47 'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm tɛdn̄ naabm bin se, mɛlinɲ utu an̄ kɔɲ nakiɲge paac kaam jɪɲa.

48 Num ganɲ kɛn naanɲ ɓo debm tɛdn̄ naabm jig eyo ɔɔ taad ute maakiɲ ɔɔ: Mɛlum se ade kɔɲ tɛrl yɔkɔd eyo,

49 ɔɔ gɔtn se ɪɪɲ baag tɔnd jeengen k'tɛd naaba tel se, naanɲ ɔɔɔ ɔɔ aay te jee kaay koonge.

50 Ganɲ mɛl gaabm ese se, ɓiɪn jaay naanɲ ano tɛrl se, naanɲ ɔnd eyo ɔɔ kaad kɛn naanɲ aan kaan kic ɛ, naanɲ saap do ki eyo.

† 24:37 Aak Jen koɲ 6-8.

⁵¹ Debm tēdn naabm bin se, kēn mēlin jaay aanga num, utu an tuur naata əw an kəlin 'dabar ute jeegen tēd rode aan gəw jee taad taar mēt ki. Ɔw gətn se 6w gətn naade təwəw əw taan naanđege.»

25

Isa aal naagŋ taara gēn gaan mēndgen sik

¹ Tēr Isa aal naagŋ taara deek əw: «Maakŋ *Gaar Raa se, naan tec aan gəw gaan mēndgen sik təs ləmpdege əw teec 6aa dəwɔn gaabm 6aa kəkŋ mēnda*.

² Num maakŋ gaan mēndge tun sik se, jee mii se mēnd dərige əw kēngen kuuy mii se mēnd mētəkge.

³ Mēnd dərige se, təs 6aan te ləmpdege ək uubu maak ki, na6w uun te zaadn uubm kuuy ey sum.

⁴ Gaŋ mēndgen mii mēnd mētəkge se təs 6aan te ləmpdege ək uubu maak ki əw tēr ək maakŋ nakge tun kuuy do ki.

⁵ Aan gəw gaabm mēnda lē aan yəkəw ey dēy se, gaan mēndgen se bi 6aa təwde əw naade paac tood bia.

⁶ Kēn aan daan 6ee se k'booy nam baag taadn makəw əw: 'Booyki! Gaabm mēnda se, 6ere, aanga. 'Teec 6aa 'dəwɔnki!

⁷ Gətn se gaan mēndgen sik se paac iin duru əw təw təl tənd 6aap ləmpdege.

⁸ Num gaŋ mēnd dərige se tənd mētn mēnd mētəkge se əw: «Edjekiro uubsege se cəkə, ey num ləmpjege se uubin 6aa 6aa naŋa.»

⁹ Gaŋ mēnd mētəkge se tərlden əw: «A-a, uubu se ajenki kəŋ kaasn k'paacki eyo! Naase '6aa 'dugkiro gətn jee zoge tu.»

¹⁰ Kaad kēn mēnd dərige se iin 6aa gēn dugŋ uubu se, gaŋ gaabm mēnda se iin aana. Ɔw naan əŋ gaan mēndgen mēnd mētəkge se inŋ aak kaak kaamina. Naan end ute naade maakŋ 6ee mēnd mərəb ki se əw kēn naade jaay end se, kaam-taara se k'gaasina.

¹¹ Cəkə se, mēnd dərige se aana əw baag tənd kaam taara deek əw: Məlje, Məlje, əwɔŋ kaam taara!

¹² Gaŋ naan tərlden əw: 'Booyki bēe m'asen taada: 6ere, maam se m'jeelsen eyo.»

¹³ Tēr Isa taadden əw: «Taa naan se 6w, inŋki zere! Taa 6ii ute kaadn maam m'ano 6aa se, naase 'jeelki eyo.»

Isa aal naagŋ taara ute jee tēdn naabgen mətə

(Lk 19.12-27)

¹⁴ «Tēr daala, kēse tec aan gəw debm 6aa 6aa merte jaay dan tus jee tēdn naabinge əw əwɔn maalin paac se kaam jide.

¹⁵ Deb kalan naan eɔin gəkəl† daab magal magal mii, debm kuuy naan eɔin gəkəl daab magal magal dio, əw kēn kuuy naan eɔin gəkəl daab magal kalan. Naŋa kic 6w naan eɔin kaam do ron rona, jaay 6w naan naar iin 6aa gətn mētin ki.

¹⁶ Debm j'eɔin gəkəl daab magal magal mii se, naan naar 6aa tēdin oojo gəkəl daab magal magal kuuy mii do ki.

¹⁷ Debm j'eɔin gəkəl daab magal magal di se, naan kic 6aa tēdin oojo gəkəl daab magal magal kuuy di do ki.

¹⁸ Na6w debm kēn mēlin eɔin gəkəl daab magal kalan se, naan 6aa ud gəw duubin naan ki, nam jeel gətin eyo.

* **25:1** Gaabm 6aa kəkŋ mēnda se, mēnd naan 6aa kəkə se maakŋ gaan mēndge tun sik se eyo. † **25:15** Gəkəl se əwɔn dena kaam kəŋn deba laapa kando kando.

19 «Gɔtn mertiŋ ki se, mɛldɛ se ɓaa ɪŋgoga den jaay ɔk tɛrl ɓaado. Ɔɔ kɛn naan jaay aan se, dan tɔnd mɛtdɛ do gɔkɔl daabge tun magal magal kɛn naan nigdesiŋ se.

20 Debm kɛn j'ɛdiŋ gɔkɔl daab mii se iiko cɛɛŋ ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, naai ɛdumo gɔkɔl daab mii ɔɔ maam m'tɛdiŋ oojga kɛn kuuy mii do ki daala.»

21 Mɛliŋ deekiŋ ɔɔ: «Kɛse jiga. Naai se debm tɛdn naabm bɛɛ ɔɔ tuj ɔrmi ey se. Ute nakŋ maam m'ɛdi cɔkɔ se kic, naai tuj te ɔrmi ey se; ɓɔrse maam m'ai kɛdn nakge dɛna kaam ji. 'Baado 'tɛd maak-raapo ute maama.»

22 Debm kɛn j'ɛdiŋ gɔkɔl daab di se kic iiko cɛɛŋ ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, naai ɛdumo gɔkɔl daab dio ɔɔ maam m'tɛdiŋ oojga kɛn kuuy di do ki daala.»

23 Mɛliŋ deekiŋ ɔɔ: «Kɛse jiga! Naai se debm tɛdn naabm bɛɛ ɔɔ tuj ɔrmi ey se. Ute nakŋ maam m'ɛdi cɔkɔ se kic, naai tuj te ɔrmi ey se; ɓɔrse maam m'ai kɛdn nakge dɛna kaam ji. 'Baado 'tɛd maak-raapo ute maama.»

24 Debm kɛn j'ɛdiŋ gɔkɔl daab kalan se, naan kic iiko cɛɛŋ ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, maam m'jeele naai se debm aali ɔɔŋɔ. Maakŋ-gɔtn naai ɔɔc te ey kic ɓo, naai ɔj naai ki ɔɔ gɔtn naai duub te ey kic ɓo, naai ɔjɔ.»

25 Bin num maam se ɓeere ɔkuma. Taa naan se ɓo gɔkɔl daabi kɛn naai ɛdumsiŋ se, maam m'ɓaa duubiŋo naan ki ɔɔ ɓɔrse ara ɔk naki.»

26 Gaŋ mɛliŋ tɛrliŋ ɔɔ: «Naai se debm tɛdn naabm jig eyo ɔɔ debm kaar naaba! Naai 'jeelum maam se maakŋ-gɔtn maam m'ɔɔc te ey kic ɓo, maam m'ɔjɔ ɔɔ gɔtn maam m'duub te dɪm ey kic ɛ, maam m'ɔj maam ki.»

27 Bɛɛki num, gɔkɔl daabum se, naai aŋo kɔmb maakŋ banŋi ki; ɔɔ kɔr maam m'ade tɛrl se, m'aŋ kɔŋiŋ am koojŋ ziidŋ do ki.

28 Gɔkɔl daabm jiŋ ki se, uuniŋki ɔɔ ɛdiŋki deb kɛn ɔk gɔkɔl daabge sik se.

29 Taa, debm kɛn ɔk se, j'aŋ kɛdn do ki, taa nakiŋ aŋ ziidŋ tɛdn dɛna. Num gaŋ debm ɔk ey se ɛ, kɛn naan ɔk cɔkɔn se kic ɓo, j'an kuun naatn.

30 Num debm tɛdn naabm jaay tɔɔl sɛr ey se, ɔk undiŋki naatn maakŋ gɔt kɛn ɔɔɔ. Ɔɔ gɔtn se ɓo gɔtn tɔɔyɔ ɔɔ gɔtn taan naanɔ.»»

Bii kɔjŋ ɓɔr kaam mɔɔtn

31 Isa deek daala ɔɔ: «Bii kɛn maam *m'Goon Deba m'ade ɓɔy maakŋ gaarum ki ute kɔdumge paac se, maam m'utu m'kiŋg do kaag do gaarum ki.

32 Jee do naan ki paac tus naanum ki ɔɔ maam m'aden nigŋ aan gɔɔ debm gaam nigŋ baatinge ute bɛŋiŋge se.

33 Baatge se, maam m'aden kɔl do ji daamum ki ɔɔ bɛŋge se ɛ, do ji jeelum ki.

34 Gɔtn se maam gaarge m'deekiŋ jeege tun do ji daamum ki m'ɔɔ: «'Baakiro, naasen kɛn Bubum tɛdsenga tɛdn bɛɛŋ se; ɛndki maakŋ gaariŋ kɛn naan daapsesiŋga daap do dɔkiŋa, kaad kɛn naan utu aalo kaal do naanɔ se.

35 Taa maam ɓo tɔɔlumo ɔɔ naase ɛdumkiroga kɔɔ; maane tɔɔlumo ɔɔ naase ɛdumkiroga m'aayga; m'ɪŋgoga mɛrtɛ gɔtse ki ɔɔ naase ɔkumkiroga jiga.

36 Kɛn maam mɛt-beere, naase ɛdumkiroga kal kuusu. Kɛn maam m'kɔɔŋo naase 'ɓaa aakumkiroga. Kɛn maam j'ɔkum dangay ki, naase 'ɓaa aakumkiroga.»

37 «Gaŋ jeege tɛdo nakŋ ute doobiŋ se utu aŋ tɛrl ɔɔ: «Mɛlje, nuŋ ki jaay naaje k'j'aakio naai ɓo tɔɔlio jaay k'j'ɛdio kɔɔ se? Ey ɛ kɛn maane tɔɔlio jaay k'j'ɛdio maan kaaye se?»

38 Naai ɪŋgo mɛrtɛ gɔtje ki nuŋ ki jaay naaje k'j'ɔkkio jiga se? Ey ɛ nuŋ ki jaay naaje k'j'aakio naai 'mɛt-beere jaay naaje k'j'ɛdio kal tuusu se?

39 Nuŋ ki jaay naai ooco kɔɔŋo ey ɛ maakŋ dangay ki, jaay naaje k'ɓaado k'j'aakkiga se?»

⁴⁰ Gətn se gaarge aden tərɪ ɔɔ: ‹'Booyki bɛɛ m'asen taada: maakŋ ɣenaamge tun se debm baat aan ɣɔɔ dɪ kic jaay, naase 'tɛdɪŋkiroga bɛɛ se, kɛse ɣɔɔ 'tɛdɪŋkiro maam ki.›

⁴¹ ‹Tɛr gaarge utu deekŋ jeege tun do ji jeeliŋ ki se ɔɔ: ‹Iikki naatn cɛɛm ki dɔkɔ, naasen jee *Raa naamsenga naam se! 'Baaki maakŋ poof kɛn ɣɛn daayum kɛn Raa tɛdɪŋ ɣɛn *Bubm sitange ute kɔdɪŋge.›

⁴² Taa maam ɓo tɔɔlumo ɔɔ naase ɛdumkiro te kɔs eyo; maane tɔɔlumo ɔɔ naase ɛdumkiro te maan kaay eyo.

⁴³ Maam m'ingɔ mɛrtɛ ɣɔtse ki ɔɔ naase dɔɔd ɔkumkiro te eyo. Maam mɛt-beere ɔsumo kic ɓo, naase ɛdumkiro te kal kuus eyo; kɛn m'ooco kɔɔŋɔ ɔɔ j'ɔkumo danɣay kic ɓo, naase 'ɓaa aakumkiro te eyo.›

⁴⁴ ‹Gan jee do ji jeeliŋ ki utu an tərɪ ɔɔ: ‹Mɛlje, nuŋ ki jaay kɛn naaje k'j'aaki naai ɓo tɔɔlio, ey lɛ maane tɔɔlio, kɛn mɛrtɛ, kɛn mɛt-beere, kɔɔŋɔ ey lɛ maakŋ danɣay ki, jaay naaje k'ɓaado k'naaki te ey se?›

⁴⁵ Gətn se naan utu aden tərɪ ɔɔ: ‹'Booyki bɛɛ m'asen taada: maakŋ gaange tun sɛɛm se, debm baat aan ɣɔɔ dɪ kic jaay naase 'tɛdɪŋkiro te bɛɛ ey se, kɛse ɣɔɔ naase 'tɛdumkiro te maam ki eyo.›

⁴⁶ Jee do ji jeeliŋ ki se utu ɓaa tiŋg maakŋ dubar ki ɣɛn daayum, ɔɔ jeeɣen kɛn tɛd nakgen ute doobiŋ se lɛ, kɔŋ *kaajŋ ɣɛn daayum.›

26

Jee magalge ɛnd tɛl kutn Isa

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

¹ Kɛn Isa jaay dooy jeege aas sum se, naan taad jeege tun mɛtiŋ ki ɔɔ:

² ‹'Jeelki *laa Paak ɣɛn Yaudge se ɔɔpɣa ɓii di sum ɓo 'kaana ɔɔ *Goon Deba se j'utu j'an kɔkŋ kɔl ji jeege tu ɔɔ naade an ɓaa tupm tɔɔl ro kaag ki.›

³ Gətn se *magal jee tɛdŋ sɛrke Raage tu ɔɔ magal taa ɓee Yaudge tus maakŋ ɓee magal debm tɛdŋ sɛrke Raa ki kɛn ron Kayip se,

⁴ naade tus dɔɔk taarde je doobm an goon kɔkŋ Isa taa an ɓaa tɔɔlɔ.

⁵ Naade taad ute naapa ɔɔ: ‹J'ɔŋte kɔkiŋki ɓii laa ki, ey num jeege kiin ɣɛn tɛdŋ taara ɔɔ ɣɔtɔ tujɔ.›

Mɛnda ɓaado ɔɔy itir do Isa ki

(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8; Lk 7.36-50)

⁶ Kaad kɛn Isa Betani ki maakŋ ɓee Simon kɛn k'danŋ debm bikidɪ se,

⁷ mɛnda kalan ɓaado ɔŋiŋa. Naan se ɔk naka kalan aan ɣɔɔ k-ɓɔkɔlɔ, nakŋ se ko ɓo k'cɔɔc k'daapiŋa. K-ɓɔkɔl se k'danŋ *albatir*. Ɔɔ itir maak ki se itir salal ɔɔ ɔɔŋɔ. Naan ɓaado ɔɔyiŋ do Isa ki, kaad kɛn Isa inɣ ɔs kɔsɔ.

⁸ Kɛn jee mɛtiŋ ki jaay aak nakŋ mɛnd se tɛd se, maakde tujɔ ɔɔ baag taadŋ ute naapa ɔɔ: ‹Gɛn dɪ jaay itir se naan tujin bin se?›

⁹ Itir se j'an dugin te zo ɔɔŋɔ ɔɔ gursin se j'an nigin jee daayge tu.›

¹⁰ Kɛn Isa jaay booy taarde se, naan deekden ɔɔ: ‹Gɛn dɪ jaay naase 'tɛrɛcki mind mɛnda se? Nakŋ naan tɛdum maam ki se, kɛse nakŋ jiga.›

¹¹ Jee daayge se daayum utu te naase. Num gan maam se, daayum m'kɔŋ king te naase eyo.

¹² Itir mɛnd ɔɔyɔm rom ki se, daapumga roma ɣɛn kɛnd maakŋ ɓaad ki.

¹³ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: do naanja ute magalin se ɣɔtn gay gay kic ɓo, kɛn jeege utu 'taadŋ Labar Jiga se, nakŋ kɛn mɛnd se jaay tɛdum se, jeege paac utu kɔɔsn maaniŋa ɔɔ saapm do nak kɛn naan tɛd ese se.›

Judas ut Isa

(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

14 Ter Judas Iskariot, naan maakn jee metn Isa ken sik-kaar-di se, 6aa onj *magal jee tedn serke Raage tu,

15 6a deekden 6a: «Ken maam m'ok m'edsenga Isa num, naase amki kedn dio?» G6tn se naade med edin gurs tamma si-m6to.

16 Naan ken se sum 6o Judas baag je doobm an kutn Isa.

*Isa ted *laa Paak gen Yaudge ute jee metin ki
(Mk 14.12-31; Lk 22.7-34; Jn 13.1-38; 1Kor 11.23-25)*

17 Bii deet deetn gen laa mappan ok 6rom ey se, jee metn Isa ki 6aado t6nd metin 6a: «K6sn gen laa Paak se, naai 'je j'aisin tedn kaam gay?»

18 Isa deekden 6a: «'Baaki maakn geger ki, g6tn gaab ki kalan bini 6a deekin ki 6aki: «Debm dooyje deek 6a 6ere, kaadin 6opga g666 6a naan ute jee metin ki se je 6aa tedn laa Paak se 6ei ki.»»

19 Jee metin ki 6aa tedin aan g66 ken Melde taaddeno 6a naade 6aa ted k6sn gen laa Paak se g6tn ese.

Isa taadjeege tun metin ki 6a deb kalan utu an kutu

20 Ken aan do teger g6to 6aa ok jin se, Isa ute jee metin ken sik-kaar-di se 6aado ing 6s do tabil ki.

21 Kaad ken naade ing 6s k6s se, Isa deekden 6a: «'Booyki 6ee m'asen taada: maakse ki se, deb kalan utu am kutu.»

22 G6tn se jee metin ki se maakde tuj kasak kasak 6a nana nana kic 6o baag t6nd metn Isa 6a: «Meluma, lo nakn se tedn maam le?»

23 Isa terlden 6a: «Debm ken 6l jin maakn baay ki ute maam se, naan 6o debm utu am kutu.

24 Deere, *Goon Deba se, utu 'kooy aan g66 ken *Raa taadno maakn Kitap ki, num gan 6on deb ken an kut se! Debm bin se ken j'oojin te ey kic 6o 6ee kaca.»

25 Judas, naan 6o debm ken utu kutn Isa se, t6nd metin 6a: «Debm dooyje, lo nakn se tedn maam le?» 6a Isa terlin 6a: «Aan g66 ken naai deekin se.»

Isa edden k6sn taad metn taar yona

26 Kaad ken naade 6s k6s se, Isa uun mappa jin ki, t66m Raa 6a dup edin jeege tun metin ki deekden 6a: «Ok 6ski, kese roma.»

27 Ter naan uun *k66p dooc te t6tn koojn kaagn k'danin bin se jin ki, t66m Raa 6a eddesina, deekden 6a: «Paacki se, nana nana kic 6o ok aaye aaye,

28 kese moosuma ken taad 6a *Raa d66kga ute naase. Moosn se 6oy taa jee dena, taa Raa aden t66l *kusin dege.

29 'Booyki m'asen taada: t6tn ese se, m66tn maam m'kaay ey sum, bini m'6aa kaay t6tn koojn bin kiji ute naase se maakn gaar Bubum ki jaay sum.»

Isa taad 6a Pier utu an baate

30 Ken naade aar kaa gen keem Raa aas se, naade teec 6aa ook do *k6sn 6lib ki.

31 Ken naade utu 6aa 6aa sum 6o, Isa taadjeege tun metin ki 6a: «Maakn n66r ken jaaki se, naase paacki utu amki kaan r66e. Taa Raa taadga taad maakn Kitapin ki 6a: *Maam m'utu m't66l debm gaam baatge, 6a baatinge se le utu 'kaan w66k6.*»

32 Num ken maam jaay m'oooy m'duroga num, maam m'k6nd naana m'asen 6aa booy taa naan Galile ki.»

33 G6tn se Pier deekin 6a: «Ken jee meti ki jaay r66si paac kic 6o, maam se m'ai k6n r66 eyo!»

34 Isa terlin 6a: «'Booy 6ee m'ai taada: maakn n66r ken jaaki se, k6r k666njo 'k66y ey sum 6o, naai am 'baatn d66l m66to 'deekn 6a 'jeelum eyo.»

* 26:31 Aak Zak 13.7.

³⁵ Pier deekiñ ðo: «Maam se ken am kaan te yoa kic ðo, m'ai baati eyo!» Ðo jee metiñ ken kuuy se kic ðo paac taad aan goo gen Pier se.

Isa tond metn Raa Getsemane ki
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46; Eb 5.7)

³⁶ Gøtn se Isa ute jeegen metiñ ki aan gøt ken k'danin Getsemane ki se ðo naan deekden ðo: «Ingi gøtn ara, kør maam m'kiikñ cøkø m'ade ðaa tond metn Raa se.»

³⁷ Naan ok ðaan ute Pier ðo gaan Zebedege dio, gøtn se maakin baag tuju ðo taar maakin ki nan tak.

³⁸ Gøtn se naan deekden ðo: «Maam se maakum tujga ðo nirlum teecga aan goo m'aki kooyo. Anum naase se ingki gøtn ara; ðo onten 'toodki bia, ingki zεεε ute maama.»

³⁹ Naan iin iik naan ki cøkø se, ðaa erg ond naanin naan ki ðo baag tond metn Raa deek ðo: «Bubuma, ken naai 'je num iikum *køøpm dubar se† rom ki naata! Naðo 'ted aan goo ken naai maaki jea, num aan goo ken maam ðo m'je se eyo.»

⁴⁰ Ken naan ok terl ðaado on jee metiñ ken mətø se, tood tood bia, ðo naan deek Pier ki ðo: «Ler kalan kic ðo naase on aasin ki te gen king zεεε te maam ey ne?»

⁴¹ Naase ingki zεεε, 'tøndki metn Raa, taa naase aki kooçñ maakñ nakñ naam ki eyo. Maakñ debkilimi se je tedn nakñ bæε, naðo daa roñ ðo on aasin eyo.»

⁴² Ter naan ok terl gen k-dige iik naan ki cøkø daala ðo ðaa tond metn Raa ðo: «Bubuma, køøpm dubar se jaay naai aasin kiik eyo ðo ken m'an kaay tak num on maakje naai ðo 'teda!»

⁴³ Ken naan ok terlo daal se, ðaado on jee metiñ ki tood tood bia ðo ken bi økde se, kaamde kic on aak eyo.

⁴⁴ Isa iin onde ken naan iik naan ki cøkø se, naan baag tond metn Raa gen k-mətøge, ðo maakñ tond metiñ ki se naan ing døl taar ese sum.

⁴⁵ Ter naan ok terl ðaado on jee metiñ ki ðo deekden ðo: «Maakñ toodn bise ki se naase utu 'tood 'tølki tøl køørse røk la? Bεεε, bæεga, kaadin aasga ðo *Goon Deba se j'an køkñ køl ji jee tedn kusinje tu.

⁴⁶ Iin ki, k'ðaaki! Aakki, debm am kut se aanga.»

Isa jeege økina
(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-11)

⁴⁷ Kaad ken Isa utu taad nan te taarin ey sum ðo, gan maakñ jeege tun metiñ ken sik-kaar-di se, debm roñ Judas se aana. Naan ðaado ute døl jeege dena metiñ ki ken ok gørd-jerldege ðo te sirddege. Jee se *magal jee tedn serke Raage tu ute magal taa ðee Yaudge ðo øldeno.

⁴⁸ Judas, naan ðo debm utu kutn Isa se, taadoga taad jeege tun ese se ðo: «Debm jaay maam m'an baam køkø ðo m'kaay ciilin se, kεse ðo naana! Økin ki.»

⁴⁹ Judas naar ðaado cεε Isa ki ðo deekiñ ðo: «Debm dooyje, tøøε!» Gøtn se naan baam økina ðo aay ciilina.

⁵⁰ Ðo Isa terlin ðo: «Mεdumä, nakñ naai 'ðaado teda se, 'tedina.» Gøtn se jee denggen k'ðaado tel se, iij-økina.

⁵¹ Gan ken Isa jaay j'økin se, maakñ jeege tun metiñ ki se, deb kalan ødø gørd-jerlina ðo øg gaan te bi debm tedn naabm magal debm tedn serke Raa ki.

⁵² Gøtn se Isa deekiñ ðo: «Gørd-jerli se 'terl ølin maakñ saapin ki gøtin ki. Taa jeegen tøl jeege ute gørd-jerldege se, naade j'utu j'aden tøl ute gørd-jerldege kici.

† 26:39 Køøpm ara taadn ute kaadn ken naan utu dabara dena do kaag ki aan goo debm kusina.

53 Naai 'jeel ey la, ken maam jaay m'tondga metn Bubum num, naan am naar naakn ute dɔal kɔdɪŋge sik-kaar-di se?

54 Ken bin ey num taar Kitap taad se 'kaan doobin ki ɔɔ dɔo?»

55 Naan ken se Isa deek jee denge tu se ɔɔ: «Naase 'teeckiro ute gɔrd-jerlsege ɔɔ te sirdsege jaay, 'baamkiro kɔkɔ aan gɔɔ debm boogo se. Ey num bii-raa maam m'lee dooy jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki se, naɔo naase ɔɔ ɔkumkiro te eyo.

56 Num gan nakn se jaay aan se, taa taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raanɔo maakn Kitap ki do dɔkin se, 'kaan doobin ki.» Gan gɔtn se, jee metin ki paac baatina ɔɔ aan resina.

*Isa j'ɔk k'baansin naan Yaudge tun *jee kaakn metn taarge
(Mk 14.53-65; Lk 22.54,63-65; Jn 18.12,13,19-24)*

57 Jee ɔko Isa se baansino bee Kayip ki, naan bo *magal debm tedn serke Raa ki. ɔɔ maakn bee naan ki se bo jee jeel taadn tɔɔkn metn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge baado tusn maak ki.

58 Pier ɔko metn Isa daande goon dɔkɔ, daanino bini aan daan bɔɔr bee magal debm tedn serke Raa ki. Pier endo baa ing ute jee tedn naabge, taa kaakn nakn ken utu 'kaan do Isa ki.

59 Anum magal jee tedn serke Raage tu, ute magal Yaudgen kuuy paacn jee kaakn metn taarge se, naade je tɔl taara do Isa ki taa an kɔkn mindin num j'an baa tɔɔɔ,

60 naɔo naade ɔɔ te taar dim eyo. Ey num saadge dena baado tɔlin taar-kɔɔɔ doɔn ki taa an kɔkn mindina.

Cɔkɔ se maakn naade ki se jeege di baado,

61 ɔɔ taad ɔɔ: «Naaje k'booyga gaabm ese se taado ɔɔ: *Bee Raa se maam m'an tɔɔkn naatn ɔɔ maakn biige tun mɔtɔ sum bo m'an kiinɔn gɔtin ki.»

62 Gɔtn se magal debm tedn serke Raa ki se iin daara ɔɔ deek Isa ki ɔɔ: «Naai tap bo 'terlden taar dim ey la do taarge tun naade tɔli doi ki se?»

63 Gan Isa do dek ɔɔ terlin taar dim eyo. Ter magal debm tedn serke Raa ki se taadin daala ɔɔ: «Ute ro Raa zεεε m'tond meti, 'taadjen tu naai bo *al-Masi, Goon Raa se la?»

64 Isa terlin ɔɔ: «Kese naai bo 'deekina. Naɔo 'booyki m'asen taada: naan ki se, naase utu aki kaakn *Goon Deba se, ing king do ji daam Sidburku ki ɔɔ ken naan ade bɔɔy se ade king do gapar ki.»

65 Gɔtn se magal debm tedn serke Raa ki iin nεεpm te kalina ɔɔ deek ɔɔ: «'Booyki! Gaabm se naan naaj Raa! Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala! Naase le 'booykiga te bise ken naan naaj Raa se.

66 Anum naase 'saapki ɔɔki di?» Jee den se terlin ɔɔ: «Deere, naan se nakin yoa!»

67 Gɔtn se naade tupin booro daan-kaamin ki ɔɔ tɔndina. Jee kuuy se tɔndin metn bin ki,

68 deekin ɔɔ: «Naai al-Masi, debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, 'taadjen tu: debm ken tɔndi se, nanja?»

*Pier naaj ɔɔ naan jeel Isa eyo
(Mk 14.66-72; Lk 22.55-62; Jn 18.15-18,25)*

69 Naan ken se, Pier ɔɔp ing naata daan bɔɔr ki. Gɔtn se menda kalan, mend tedn naaba, baado ɔɔnina ɔɔ deekin ɔɔ: «Bεεε, naai kic bo debm Isan kɔd Galile.»

70 Gan naan jeege tu paac se, naan naaja deek ɔɔ: «Taar naai 'taad se le, maam m'booy m'ɔk metin eyo.»

71 Ter Pier iin ɔɔn gɔtn se ɔɔ baa baa kaam taa doob ken magal se, mend tedn naabm kuuy aakina ɔɔ deek jeege tun gɔtn ese se ɔɔ: «Bεεε, gaabm ese kic debm Isan kɔd Nazaret se!»

⁷² Gətn se Pier baag naaja daala əd naam taariŋ əd: «Bere, gaabm se maam m'jeeliŋ eyo!»

⁷³ Ken naade jaay ing cəkə se, jeegen paacŋ ing gətn ese se iiko ceeŋ ki deekiŋ əd: «Deer deer, naai se metn naade, taa taari taad se kic 60 tec gen naade!»

⁷⁴ Gətn se Pier baag naam taariŋ əd: «Bere, maam m'naam rom te Raa, m'taadsen m'əd: gaabm se maam m'jeeliŋ eyo!» Gaŋ gətn se sum 60 kəronjə naar əd əyə.

⁷⁵ Gətn se, Pier naar saap do taar ken Isa taadiŋo əd: «Kə kəronjə təy ey sum 60, naai am baatn dəal mətə.» Gətn se naaŋ teeco əd baag keem gab gab.

27

Isa j'ək k'baansiŋ naan təg ki roŋ Pilat (Mk 15.1; Lk 22.66-71, 23.1)

¹ Tanəariŋ nəariŋ se, *magal jee tēdn serke Raage tu paac, ute magal taa 6ee Yaudge tus dək taarde kalan gen təl Isa.

² Gətn se naade əl j'ək k'dək Isa əd naade 6aa eđiŋ magal *Rəmege tu, roŋ Pilat.

Kooy Judas (NJKN 1.16-20)

³ Judas, debm ken ut Isa se, ken naaŋ jaay aak Isa j'ək kinga gen 6aa kutu se, gətn se naaŋ niriŋ teece. Gursn tamman si-mətə ken j'ediŋ se, naaŋ ək tər 6aa eđiŋ *magal jee tēdn serke Raage tu ute magal taa 6ee Yaudge tu gətiŋ ki.

⁴ Naaŋ deekden əd: «Maam se m'tujga naan *Raa ki, ken m'kutn debm ken tuj te đim ey se!» Gaŋ naade tərliŋ əd: «'Baa tēdn gam naane, keŋe əljen naaje eyo!»

⁵ Gətn se Judas 6aa sin te gurs se maakŋ *Bee Raa ki əd naaŋ maliŋ 6aa aal ooc ooyo.

⁶ Magal jee tēdn serke Raage tu təs gursn se əd deek əd: «Gursn se naaje j'əkki đoobm jaay j'anŋi kəmb maakŋ Bee Raa ki eyo, taa gursn se, gursn ut ko debkilimi.»

⁷ Naade tus dək taarde kalan əd gursn se naade 6aa dugŋ maakŋ-gətn debm kəb dukulge əd maakŋ-gətn se naade əniŋ gətn duubm mertge.

⁸ Taa naaŋ se 60 maakŋ-gətn se 6orse kic naade utu danŋi *Maakŋ-gətn ut ko debkilimi*.

⁹ Bin 60 taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki roŋ Jeremi taadno do dəkŋ se, aanga đoobiŋ ki ken əd: *Naade took əkga tamman si-mətə se, keŋe 60 zo ken gaan *Israełge jen ro ki,*

¹⁰ əd gursn se naade dugŋ maakŋ-gətn debm kəb dukulge əd keŋe 60 taar *Meljege Raa əlum əd m'aden taada*.*

Pilat tənd metn Isa (Mk 15.2-20; Lk 23.1-4,13-25; Jn 18.28-19.16)

¹¹ Isa k'j'ək k'baansiŋ naan magal *Rəmege tu roŋ Pilat əd naaŋ tənd metiŋ əd: «Naai 60 Gaar Yaudge la?» Isa tərliŋ əd: «Aan gə əd ken naai 'deekiŋ se.»

¹² Gətn se *magal jee tēdn serke Raage tu ute magal taa 6ee Yaudge əkiŋ mindiŋa, nəb 60 naaŋ tərlden taar đim eyo.

¹³ Gətn se Pilat se deekiŋ əd: «Naai 'booy ey la taar naade təli doi ki taa ai kəkŋ mindi se?»

¹⁴ Nəb do taarge tun k'təliŋ doŋ ki se, taar đim tap 60 Isa tərliŋ te eyo. Ken magal Rəmege jaay aakiŋ se paac 60, əkiŋ taad ey paac paac.

* 27:10 Aak Zak 11.12-13 əd Jer 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

Jeege je yo Isa

15 Kɛn aanga *laa Paak ɣɛn Yaudge se tak ɓo, magal *Rɔmɛge se lee tɔɔf tɔldɛn tɔl debm dangay kalan ɛn jee dɛnge jɛnga ro ki.

16 Kaad kɛn se, naade ɔk debm dangay kalan ɛn jeege jeeliŋ paac, roŋ Isan Barabas.

17 Gɔtn se Pilat tɔnd mɛtn jee dɛngen tus se ɔɔ: «Naase 'jeki m'asen kɔɔdn kɔl naŋa: Isan Barabas lɔbu Isan k'danŋi *al-Masi se?»

18 Taa Pilat se jeele kɛn naade ɔk ɓaano ute Isa se, naade tɛf tɛf maak-kilimi ɓo roŋ ki.

19 Kaad kɛn Pilat utu gɔtn kɔjŋ ɓɔɔr ki se, mɛndiŋ ɔlo jeege ɓaado taadiŋ ɔɔ: «Gaabm ese se naan debm bɛɛ ɔɔ tuj te dim eyo! Bɛɛ, ɔntɛn kɔl doi maakŋ taariŋ ki taa maakŋ nɔɔr kɛn deel se, maakŋ nim ki se, maam m'dabarga dɛna taa naana.»

20 Gaŋ *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute magal taa ɓee Yaudge ɔl mɛtn jee dɛnge ɔɔ k'tɔnd mɛtn Pilat num adɛn kɔɔdn kɔl Barabas ɔɔ Isa se lɛ, k'tɔliŋ naatn.

21 Magal Rɔmɛge se ɛɛp taariŋ daala ɔɔ: «Maakŋ naade kɛn di se, 'jeki m'asen kɔɔdn kɔl naŋa?» Naade tɛrliŋ ɔɔ: «Barabasi.»

22 Pilat tɔnd mɛtde ɔɔ: «Num debm k'danŋi Isa al-Masi se m'an tɛdn m'ɔɔ di?» Naade paac tɛrliŋ ɔɔ: «K'tup k'tɔliŋ ro kaag ki!»

23 Pilat tɔnd mɛtde ɔɔ: «Naan tap ɓo tujga di?» Tɛr naade dɔɔb ɔɔy makŋ cir daala ɔɔ: «K'tup k'tɔliŋ ro kaag ki!»

24 Kɛn Pilat jaay aak naan 'kɔŋ tɛdn dim eyo, ɔɔ jeege lɛ tɔɔy dɔɔk taara ɔŋ ey se, naan uun maane, tug jiŋ naan jee dɛnge tu ɔɔ deekden ɔɔ: «Yo gaabm se ɔlum maam eyo. Kɛse naase mala aakiŋki!»

25 Jeege paac se tɛrliŋ ɔɔ: «ɔŋ moosn naan se ajɛn kɔɔpm mindje ki ɔɔ mind ɣɛnjege tu!»

26 Gɔtn se Pilat ɔl k'ɓaa k'j'ɔɔf j'ɔlden Barabas. Gaŋ ɣɛn Isa se, naan ɔl k'j'ɔndiŋ ute mɛɛje ɔɔ ɔk ɔliŋ ji jeege tu taa j'an ɓaa tupm tɔɔl ro kaag ki.

Asgarge tooy koogo mɛtn Isa ki

27 Gɔtn se asgargɛn ɣɛn magal *Rɔmɛge ɔk ɓaan te Isa maakŋ ɓee magalde ki maak ki naane, ɔɔ gɔtn se dɔɔl asgarge paac ɓaado tus ɔl gurugiŋa.

28 Naade tɔɔdn te kalinge naata ɔɔ uun uusiŋ kal kuuy aac boŋ†.

29 Tɛr naade uj daapo jɛke ɣɛn kɔrɔndo ɓaado ɔndiŋ doŋ ki ɔɔ ɛdiŋ naka aan gɔɔ naala ji daamiŋ ki. Gɔtn se naade ɛrg naaniŋ ki ɔɔ tooyiŋ koogo mɛtiŋ ki ɔɔ: «'Tɔɔɛ naai ki, Gaar Yaudge!»

30 Naade tupiŋ ɓooro roŋ ki ɔɔ uun kaagŋ tec naala se, tɔndiŋ doŋ ki.

31 Kɛn naade tooyiŋ koogo mɛtiŋ ki aas se, naade ɔk ɔɔdn naatn te kal aac boŋ kɛn naade uusiŋo se, ɔɔ tuusiŋ kal naange gɔtiŋ ki, jaay ɔk ɓaansiŋ naata taa j'an ɓaa tupm tɔɔl ro kaag ki.

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mk 15.21-41; Lk 23.26-49; Jn 19.16-30)

32 Kɛn asgarge ɔko Isa teecŋsiŋo teec naatn maakŋ gɛgɛr ki se, naade dɔɔf ute gaaba kalan kɔf Sirɛn k'danŋi Simon. Naade ɔkiŋ taa tɔɔgɔ ɣɛn kuun kaagŋ j'an tupm Isa ro ki.

33 Naade ɔk ɓaansiŋ gɔt kɛn k'danŋi Golgota; Golgota se je deekŋ ɔɔ: gɔtn kaadn do deba.

34 Gɔtn se naade ɛdiŋ ŋ'aay tɔtn koojŋ biŋ deep te yɔrlɔ, naɓo kɛn Isa jaay uum naamiŋ se, baate kaaye.

† 27:28 Kal aac boŋ j'uusiŋ se kɛse kal gaariŋge.

³⁵ Kɛn naade jaay tup tɔlo Isa ro kaag ki ɔ uun ɗaariŋ raan se, kalinge se naade tɛdiŋ salatia jaay ɓo nigina ɔ debm oociŋga ɓo uunu uunu.

³⁶ Ter naade inj naan ki gɔtn ese ɔ bɔɔb Isa.

³⁷ Naade raan ɔlin kaam don ki mɛtn taar kɛn naade tɔalsiŋ ro ki ɔ: Kɛse ɓo Isan, Gaar Yaudge se.

³⁸ Gɔtn se asgarge tup jee ɓoogge dio ro kaagge tu cɛɛ Isa ki se kici, deb kalan k'j'uun k'daariŋ do ji daamin ki ɔ deb kalan k'j'uun k'daariŋ do ji jeelin ki.

³⁹ Jee deel deel gɔtn se jaay ɗaar aakiŋ se, naade siik dofe ɔ naajiŋa,

⁴⁰ deek ɔ: «Naai ɓo kɛn ɔ tɔɔkɲ *Bee Raa ɔ an kiin kuuy daan ɓiige tun mɔto se, aaj roi mala. Kɛn naai jaay Goon Raa num, 'bɔɔyɔ do kaag ki se naata!»

⁴¹ *Magalgen jee tɛdn sɛrke Raage tu, jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage ute magal taa ɓee Yaudge se kic, tooyiŋ koogo mɛtin ki ɔ deek ɔ:

⁴² «Jee kuuy se, naan aajdenoga num ɔn aasiŋ gen kaajiŋ ro naan malin eyo! Naan Gaar *Israelge dey se, n' bɔɔyɔ naatn ɓorse ro kaag ki ɔ naaje j'tookɲ kaal maakje don ki.

⁴³ Naan ɔ aal maakiŋ do Raa ki, ɔ kɛn Raa jaay ɓo jeŋ deer num, ɔn ɓorse an kaaja! Taa naan taadga taad ɔ: Maam se m'Goon Raa.»

⁴⁴ Jee ɓooggen k'tup tɔalde do kaagge tun cɛɛsn Isa ki se kic ɓo naajiŋ bin kici.

Kooy gen Isa

⁴⁵ Aan katar tir se, do naanja te magalin se gɔto ɓaa tɛd ilim dib bini aan katar do tɛger ki.

⁴⁶ Aan katar do tɛger ki se, Isa ɔɗ ɔy makɔn ute taar naajiŋa ɔ: «Eli, Eli‡, lɛma sabaktani?» Taar se je deekɲ ɔ: Raama Raama, naai 'rɛsum gen dɪʃ?

⁴⁷ Maakɲ jeege tun ɗaar gɔtn ese se kɛn booyiŋ naan taad bin se, jee mɛtinge taad ute naapa ɔ: «'Booyki tu, naan dan dan *Eli.»

⁴⁸ Deb kalan naar an ɓaa uuno naka kalan kɛn uun maane, ɔlin maakɲ tɔtn koojɲ bin kɛn mooyo jaay uun ɔlin taa gard ki ɔ uun ɔlin taar Isa ki taa n'suubu.

⁴⁹ Jee mɛtinge ɔp se taad ɔ: «ɔnki jaay sɔm j'utu j'an kaaka kɛn Eli jaay utu ade ɓaa an kaajiŋ se!»

⁵⁰ Gɔtn se Isa ɔɗ ɔy makɔnɔ daala ɔ ɔn koŋ teece.

⁵¹ Gɔtn se, kal deer k'gaan maakɲ *Bee Raa se nɛɛpo raan bini aan naan ki tak. Naanja tea ɔ linge tɔp pak pak.

⁵² Taa ɓaadn jeegeŋ *salal ooyga kooy do dɔkiŋ se tɔɗ kaldɛ ki ɔ naade duro daan yoge tu,

⁵³ ɔ teeco maakɲ ɓaaddege tu. ɔ kɛn Isa jaay ooy duro se, naade ɓaa end maakɲ gɛger kɛn salal Jeruzalem ki, ɔ jeege dɛna aakdenga.

⁵⁴ Kɛn bubm asgarge ute asgargen kuuy kɛn ɗaar bɔɔb Isa se, aak naanja tea ute nakgen deel paac se, ɓeere ɔkde taad ɔ: «Deer deer, gaabm ara se Goon Raa!»

Isa j'ɔlinga maakɲ ɓaad ki

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁵ Gɔtn se mɛndge dɛna ɗaar dɔkɔ aak Isa. Mɛndgen se, baago kɔkɲ mɛtin taa naan Galile ki ɔ naade tɛdiŋo naaba.

⁵⁶ Maakde ki se Mari kɛn iinɔ Magdala ki, Mari ko Jak ute gen Yusup ɔ ko gaan Zebedege.

⁵⁷ Kɛn kaada ɓaa ɓaa kooco se, gaaba kalan debm maala, kɔɗ Arimate ron Yusup ɓaado. Naan kic debm maakɲ jeege tun mɛtn Isa ki.

‡ 27:46 Maakɲ kitapgen kuuy se: Eli, Eli. Ara se Isa taad ute taar naajiŋa kɛn k'danjin Aramayik.

§ 27:46 Aak KKR22.2.

⁵⁸ Gaabm se baa ɔŋ Pilat ɔɔ tɔnd mɛtiŋa taa aŋ kɔŋ ro Isa se naan aŋ baa kɔl maakŋ iib ki. Gɔtn se Pilat tooko undiŋ kulu ɔɔ k'bɔɔyiŋsiŋo.

⁵⁹ Yusup uun ro Isa se ɔɔ teeliŋ ute kal duubm kiji.

⁶⁰ Naan uun baa ɔl aaliŋ maakŋ iib kɛn j'ɔŋ ko sum ɔo j'ud* k'daapiŋa ɔɔ baadŋ se lɛ kiji, ɔɔ dircil aaliŋ ko magal taar ki jaay ɔo naan baa.

⁶¹ Mari kɛn iinɔ Magdala ki ute Mari kuuy se, naade utu iŋg dɔk cɔkɔ ute taa baada.

Asgarge bɔɔb do baadŋ Isa

⁶² Bii kɛn Yaudge daap daap rode gen *bii sebit jaay deel se, mɛtbeenki se, *magal jee tɛdŋ sɛrke Raage tu ute *Parizige tuso naapa baado ɔŋ Pilat,

⁶³ ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Jaamus, naaje k'saap j'ɔŋga taar kɛn debm taar-kɔɔbm se taado kaad kɛn naan utu zɛɛr se ɔɔ: «Maakŋ biige tun mɔtɔ se maam m'utu m'ade dur daan yoge tu.»

⁶⁴ 'Deek asgarge tu se, 'bɔɔbm taa baada se bini kaan bii k-mɔtɔge tu, ey num sɔm jee mɛtiŋ ki se ade baa te aŋ ɔoogo ɔɔ taadŋ jeege tu ɔɔ: «Naan duroga daan yoge tu!» Kɛn bin num taar-kɔɔbm naade tɛd se 'cir kɛn deete†.»

⁶⁵ Pilat deekden ɔɔ: «Naase kic ɔkki asgarge kaam jise. Bin num ɔldeki asen bɔɔbm do baada aan gɔɔ kɛn naase 'jenki ro ki.»

⁶⁶ Naade baa daap rode gen bɔɔbm do baada se, ɔɔ ko magal kɛn naade dircil aaliŋ taa baad ki se, naade gaasn taa baada tak tak tɛdŋ nakŋ kaakŋ jeele ro ko kɛn naade gaasiŋ se ɔɔ ɔl asgarge daar bɔɔbiŋa.

28

Isa duroga daan yoge tu

(Mk 16.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-20; 1Kɔr 15.4-7)

¹ Kɛn *bii sebit jaay deel se, bii dumas ki tanɔɔriŋ nɔɔriŋ se, Mari kɛn iinɔ Magdala ki ute Mari kɛn kuuy se, naade baa gen kaakŋ taa baada.

² Gɔtn ese sum ɔo naana naar te makɔŋɔ ɔɔ kɔdŋ Meljege bɔɔyo maakŋ raa ki baado dircil ko taa baad ki se ɔɔ iŋg do ki.

³ Naan se roŋ wɔɔr gɔtɔ aan gɔɔ maan aal wusuk wusuk ɔɔ kaliŋ kic ɔo raap lak lak aan gɔɔ kuubu.

⁴ Anum asgargen daar bɔɔb do baada gɔtn ese se, kɛn naade aakiŋ se, ɔeere ɔkde se, rode ook marga jɛg jɛg ɔɔ si naan ki aan gɔɔ jee ooyga kooyo.

⁵ Gan *kɔdŋ Raa se deek mɛndge tu se ɔɔ: «Naase se, ɔŋten 'beerki. Maam m'jeele naase 'jeki je Isan kɛn k'tup k'tɔliŋ ro kaag ki se.

⁶ Bere, gɔtn ara se naan gɔtɔ! Naan se duroga daan yoge tu aan gɔɔ kɛn naan mala taado. 'Baado aakki gɔtn kɛn j'ɔl j'aalsiŋa.

⁷ 'Naar 'baa 'taadki jeege tun mɛtiŋ ki ɔɔki: naan se duroga daan yoge tu ɔɔ ɔndga naana asen baa booy taa naan Galile ki. Gɔtn naane se ɔo naase aŋki 'baa kaaka.» Kese ɔo taar m'taadseno.

⁸ Ey num mɛndge ɔeere ɔkdega, nabo maakde raap aak eyo. Naade iin taa baad ki naar aan baa taad labar se jeege tun mɛtn Isa ki.

⁹ Kɛn naade jaay baa baa se, naade aak Isa naar teeco piris naande ki, deekden ɔɔ: «'Tɔɔse ki.» Gɔtn se, naade iiko cɛɛŋ ki, baam ɔk jɛŋa ɔɔ erg naaniŋ ki.

¹⁰ Gɔtn se, Isa taadden ɔɔ: «ɔŋte 'beerki! 'Baa 'taadki genaamge tu k'baa taa naan Galile ki. Gɔtn naane ɔo, naade utu am kaakŋ te kaamde.»

Magal Yaudge rej asgargen bɔɔb do baada

* **27:60** Yaudge se uf baada maakŋ koge tu se. † **27:64** Isa tɛd roŋ ɔɔ naan ɔo *al-Masi kɛn utu ade baa. Kese ɔo taar-kɔɔbm kɛn Yaudge saap ɔɔ Isa taad jeege tu deet deet se.

¹¹ Kaad kɛn mɛndgen ese iinɔ taa baad ki jaay ɔk tɛrlo tɛrlɛ aan te ey sum ɓo, gan asgargen jee bɔɔbm do baada se, mɛtinge baa maakɲ gɛgɛr ki, ɔ baa taad *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu nakgen deel paac se.

¹² Kɛn magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu jaay booy taar se, dan tuso magal taa ɓee Yaudge. Naade dɔɔk taarde kalan, uun gurs dɛna ɔ ɛd asgarge tu,

¹³ dɛjde ɔɔ: «'Baa 'taadki ɔki num: <Nɔɔr kaamje ɔk bi sum ɓo, jee mɛtin ki baado ɓoog ɔɔd uun baansinga.>

¹⁴ Ɔɔ kɛn taar se jaay oocga bi magal *Rɔmɛge tu kic ɓo, naaje j'an kurl maakiɲa ɔ taar dim tap ɓo 'kooɔn dose ki eyo.»

¹⁵ Gɔtn se asgarge took uun gurs ɔɔ baa taad jeege tu aan gɔɔ taar k'dɛjdeno se. Anum taar se Yaudge paac baa booyiɲa ɔɔ ɓɔrse kic ɓo taar se j'utu k'lee k'taadin taada.

Isa ɔl jee mɛtin ki naaba

¹⁶ Anum jee mɛtn Isa kɛn sik-kaar-kalan se, naade iin baa taa naan kɛn Galile ɔ baa ook do ko kɛn Isa taadden ɔ k'baa do ki se.

¹⁷ Kɛn naade jaay aan do ko ki se, gɔtn se naade aak Isa ɔɔ erg naanin ki. Nabo maakde ki se, jee mɛtinge maakde naaja.

¹⁸ Gɔtn se, Isa iiko cɛɛde ki ɔɔ deekden ɔɔ: «*Raa ɛdumga tɔɔgɔ do nakge tu paac kɛn maakɲ raa ki ɔɔ kɛn do naan ki.

¹⁹ 'Baa 'taadki mɛtijil jeege tun do naan ki se paac ɔɔ 'tɛddɛki naade tɛdn jee mɛtum ki. *'Batizɛki ute ro Bubu, Goono, te *Nirl Salal.

²⁰ 'Dooyɛki naade tookɲ kuun taar kɛn maam m'dooyeno paac se ɔɔ king do ki. Maam se, daayum m'utu te naase, bini ɓii kɛn dunia an nan ro ki.»

Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Mark Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Mark

Labar Jiga ɣɛn Isa al-Masi kɛn Mark raanɔ se, jee kɛn naan raanɔ se, naade paac Yaudge eyo. Labar Jigan ɣɛn Isa kɛn jee kuuy raanɔ se, Labar Jigan kɛn Mark raanɔ se, naan duuk cirde paac. Taa naan se ɓo maakɲ kitapiɲ ki se, naan taad te mɛtn taar Isan utu baat se eyo. Mɛtn taar Isan kɛn lee dooy jeege jɛrl jɛrl se kic ɓo gɔɔ maakɲ kitapiɲ ki. Num gan j'ɔɲ ɓo mɛtn taargen kɛn naan ɛd lapia ute naajɲ kɛn naan naajo ute jeege se gɔɔ kaam dena. Ɔo gɔɔn mɛtiɲ se, taar kɛn naan taad se, maakɲ labarge tun jiga gɔɔ kuuy se, gɔɔ. Mɛtn taar kɛn Mark raanɔ se, taad jeege tu ɔɔ: «Isa se tap ɓo naɲa?» Mark noog jeege ɔkɔ ɔkɔ bini 'jeel kɔkɲ Isa. Gan Isa jaay taad ute ro naan maliɲ se, naan taad ɔɔ naan *Goon Deba*. Ɔo ro goon deba se je taadɲ ɔɔ Raa ɛdinga tɔɔgɔ do nakge tu paac ɔɔ ɣɛn kɔɲɲ ɓɔɔɔ do jeege tu ɔɔ ɣɛn tɔɔl kusiɲ jeege kici. Ter Goon Deba se je deekɲ ɔɔ Isa se, debkilim mala mala. Kɛse je taadɲ ute nakgen k'jeel mɛtiɲ eyo kɛn taad ro Isa ki ɔɔ do naabiɲ ki. Mark taad jeege tu ɔɔ Isa se naan Goon Raa (koɲ 1.1) ɔɔ do taar tɔɔl taariɲ ki se, naan raan ɔɔ Goon Raa ooy se, k'tup k'tɔɔliɲ ro kaag ki (koɲ 15.39).

*Jan-Batist *batiz jeege
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18)*

¹ Kupm mɛtn Labar Jiga ɣɛn Isa *al-Masi, Goon *Raa.

² Aan gɔɔ kɛn Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki taadno maakɲ Kitapiɲ ki do dakiɲ kɛn ɔɔ:

*'Booyo, maam m'ai kɔl debm kaan naabum naani ki
taa ai daapm doobi.*

³ Ter Ezayi deek ɔɔ:

K'booy mind deba taad makɔɲ do kɔd-baar ki ɔɔ:

*'Daapki doobm Mɛljege ɔɔ 'tɛdɪnsɪki jiga 'toodɲ tal.**

⁴ Debm taad taar teeco taar Raa ki roɲ Ezayi taadɲ se, naan ɓo Jan-Batist. Naan naar teec naan jeege tu do kɔd-baar ki se. Gɔɔn se naan taadden ɔɔ: «'Terlki maakse ɔɔ ɔɲ j'asen batizi ɔɔ Raa asen tɔɔl *kusiɲsege.»

⁵ Jee taa naan Jude ki paac ute jee paacɲ iɲno maakɲ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki se, naade ɓaado gɔɔn Jan ki. Naade tɔɔd mɛtn kusiɲdege naan jeege tu ɔɔ Jan-Batist batizde maakɲ ool magal kɛn k'danɲ Jordan se.

⁶ Jan uuso kal k'daapiɲ ute beekɲ ginji ɔɔ dook maakiɲ te kɔl daara; nakɲ kɔsiɲ iimi ute teeje.

⁷ Naan taad jeege tu ɔɔ: «Debm utu ade ɓaa mɛtum ki se, naan magal ciruma. Maam se kɔl saan kic ɓo m'aas ɣɛn no tuutiɲ eyo.

⁸ Maam se m'batizsenga ute maane, num gan naan se ɓo utu asen *batizɲ ute Nirl Salal.»

*Isa k'batiziɲa ɔɔ *Bubm sitange naamiɲa
(Mt 3.13-17, 4.1-11; Lk 3.21-23, 4.1-13)*

⁹ Anum, maakɲ ɓiige tun se, Isa iɲno maakɲ gɛgɛr kɛn Nazaret, kɛn taa naan Galile ki, ɓaa ɔɲ Jan-Batist ɔɔ Jan *batiziɲ maakɲ ool Jordan ki.

* 1:3 Aak Eza 40.3.

¹⁰ Kɛn Isa jaay teeco naatn maakɲ maane ki sum ɓo, aak maakɲ raa ɔɔf wan ɔɔ *Nirl Raa ɓɔɔyo don ki tec aan gɔɔ dɛɛɛ.

¹¹ Naan booy mindi taad maakɲ raa ki, deek ɔɔ: «Naai se 'Goon maak-jema, m'ɓɛɛr m'ɔɔɔio taa naai 'tɔɔlumi.»

¹² Gɔtn se Nirl Raa naar tɔɔɔ ɔlin do kɔɔf-ɓaar ki.

¹³ Naan ting ɓii si-ɔɔ do kɔɔf-ɓaar ki. Maakɲ ɓiige tun se, Bubm sitange ɓaado naamina. Naan ing ute daagen maakɲ kaag ki ɔɔ *kɔɔɔn Raage ɓaado ɔɲina ɔɔ naade aakiɲ don ki.

Isa ɓɛɛr tɔɔɔ jee metiɲ ki ɔɔ

(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11; Jn 1.35-43)

¹⁴ Kɛn Jan-Batist k'j'ɔkinga dangay ki jaay ɓo Isa iin ɓaa taa naan Galile ki ɔɔ baag wɔɔkɲ Labar Jiga gen Raa se jeege tu

¹⁵ ɔɔ: «Kaadin aasga, Gaar Raa se ɓaadoga gɔɔɔ. 'Terlki maakse ɔɔ aalki maakse do Labar kɛn Jiga.»

¹⁶ Kaad kɛn Isa deel deel taa baar kɛn Galile ki se, aak Simon ute genaana Andre tund tund gendde maan. Naade se jee toocɲ kenjge.

¹⁷ Isa deekden ɔɔ: «'Baakiro 'daantumki! ɓorse maam m'asen tedn naase jee ɓaa 'je jikilimge ade ɓaa doobm Raa ki.»

¹⁸ Naade naar ɔɲ genddege ɔɔ daanina.

¹⁹ Utu iik naan ki cɔkɔ se, naan aak Jak te genaana Jan; naade se gaan Zebedege ing king maakɲ markabde ki, daap daap genddege.

²⁰ Gɔtn se Isa naar danɔde. Naade iin ɔɲ bubde Zebede maakɲ markab ki ute jee tedn naabiɲge ɔɔ naade ɓaa metn Isa ki.

Gaaba kalan ɔk kɔɔɲ sitan

(Mt 8.14-17; Lk 4.31-44; NJKN 10.38)

²¹ Isa end maakɲ geger kɛn Kaparnayum ute jee metiɲ ki. ɔɔ kɛn *ɓii sebit jaay aan se naan end maakɲ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ baag dooy jeege.

²² Jeege booy taar kɛn naan dooyde se, ɔkden taad eyo. Taa dooy naan se ɔk tɔɔgɔ ɔɔ tec aan gɔɔ gen jee jeel taadn tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage se eyo.

²³ Maakɲ ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, debm ɔk kɔɔɲ sitan naar endo gɔtn se ɔɔ ɔɔɔ ɔɔyɔ,

²⁴ ɔɔ: «Naai Isan Nazaret. Naai tap ɓo naaje j'ɔɲ di ute naai? Naai se 'ɓaado gen kutje la? Maam se m'jeeli, naai se Debm *Salal kɛn Raa ɓo ɔlio.»

²⁵ Gan Isa aaciɲ kaama ɔɔ: «'Doa! 'Teec naatn ro gaab kɛn se!»

²⁶ Gɔtn se sitan baag tiikɲ gaaba se zak zak, ɔɔɔ ɔɔy makɔɲ ɔɔ teec naatn ron ki.

²⁷ Jeege paac taar se ɔkden taad eyo ɔɔ naade tɔnd metn naapa ɔɔ: «Kese tap ɓo taar ɔɔ dio? Kese dooy kiji ɔɔ naan dooy jeege ute tɔɔgin mala. Naan taad sitange tu ɔɔ sitange kic ɓo tookiɲ taarina.»

²⁸ Gɔtn se nookiɲ naar eem dɔɔɔ taa naan Galile ute magalina.

Isa aaj jee kɔɔnge dena

²⁹ Kɛn naade iin teec naatn maakɲ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se sum ɓo, Isa ɓaa ɓee Simon te gen Andre ki. Jak ɔɔ Jan daanina.

³⁰ Gɔtn se moom Simon menda se kɔɔɲɔ, tood tood danal ki, naan ron ɔɲ kedek. Kɛn Isa jaay aan se, jeege naar taadin taa mend se.

³¹ Naan iik cɛɛɲ ki, ɔk jina, uun daarina. Gɔtn se ron kɛn ɔɲg kedek se terɛc urlu, naan iini ɔɔ baagden tedn kɔɔɔ.

³² Kɛn kaada ooc jaay gɔtɔ ted ilim se, jeege baag ɓaano te jee kɔɔnge ute jee ɔk kɔɔɲ sitange paac.

³³ Jeegen maakɲ gɛgɛr ki se paac tus taa ɓee kɛn ese.

³⁴ Gɔtn se Isa ɛd lapia jee kɔɔnge tu dɛna ɔ kɔɔndege se naparin dɛna. Ɔ naan tuur sitange dɛna ro jeege tu. Gan sitange se Isa ɔnden doobo gɛn taadn taar eyo, taa naade se jeeliɲa.

Isa lee taa naan Galile ki

³⁵ Metbeenki tanɔɔrin-nɔɔrin gɔt utu ilim sum ɓo, Isa iin teec naatn maakɲ naan kɛn se, ɓaa do kɔd-ɓaar ki gɔto kaam kalan. Gɔtn se, naan inɲ eem *Raa.

³⁶ Simon ute mɛdɲnge teec ɓaa lee jɛna.

³⁷ Kɛn naade jaay ɔɲin se, deekiɲ ɔɔ: «Jeege paac jei jea.»

³⁸ Isa deekden ɔɔ: «K'ɓaaki maakɲ naange tun kuuy kɛn cɛɛs ki cɛɛs ki, m'ɓaa taadn Labar Jiga gɔtn naane kici. Anum, taa naan se ɓo maam m'teecn m'ɓaadɔ se.»

³⁹ Naan lee dɔɔd taa naan Galile ute magaliɲa, taadden taar Raa maakɲ *ɓeedege tun kɛn naade lee tusn maak ki ɔ naan tuur sitange ro jeege tu.

Isa ɛd lapia debm bikid ki

(Mt 8.2-4; Lk 5.12-16, 17.12-19)

⁴⁰ Gaaba kalan ɔk kɔɔn bikidi ɓaadɔ cɛɛ Isa ki, ɛrg naanin ki, eemin nɔɔ ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Kɛn naai 'je num, ɛdum lapia taa rom se daapm 'toodn kɔlɔn kɔlɔn.»

⁴¹ Isa aakiɲ se, ɛɛjin don ki, ɔl jin utiɲa ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Yɛɛ, maam m'jea, ɔɲ roi daapm 'toodn kɔlɔn kɔlɔn!»

⁴² Gɔtn se sum ɓo, gaabm se bikidin ɔɲiɲa ɔɔ ron daap tood kɔlɔn kɔlɔn.

⁴³ Gɔtn se, Isa aaciɲ kaama ɔɔ naar tuuriɲa,

⁴⁴ ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «'Booy bɛɛ: ɔɲte ɓaa taadn nam ki. Num gan 'ɓaa 'taad roi *debm tɛdn serke Raa ki ɔɔ ɛd *serke Raa ki aan gɔɔ kɛn *Musa taadiɲo maakɲ Kitap ki, taa naai roi daapga toodga kɔlɔn kɔlɔn se. Bin ɓo jeege paac 'jeele, naai se ɔɲga lapia.»

⁴⁵ Num kɛn gaabm se jaay iin ɓaa se ɔɔ gɔto ɓaa se paac naan baag taadn labar nakɲ aaniɲ don ki se jeege tu. Taa naan se ɓo, naan jeege tu se Isa ɔɲ end te maakɲ gɛgɛr ki eyo, num ɓaa ting do kɔd-ɓaar ki ɔɔ jeege iinɔ gɔto ɓaa se paac, ɓaadɔ ɔɲiɲa.

2

Isa ɛd lapi debm k'runɲuy ki

(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹ Kɛn tɛd bii kandum se, Isa ɔk tɛrl maakɲ gɛgɛr kɛn Kaparnayum ki, k'booy j'ɔɔ naan utu ɓeene.

² Jeege ɓaadɔ tus dɛna end dooc maakɲ ɓee se tak, bini aan kaam taar ki kic ɓo gɔto gɔto. Gɔtn se Isa taadden taar *Raa.

³ Kaadkɛn Isa utu taad taad ɓort se, jeege ɓaano ute debm k'runɲuyu. Daande ki se gaabge ɔɔ ɓo uuniɲo.

⁴ Taa jeegen den den se, naade ɔɲ ɓaansiɲ te gɔtn Isa ki eyo. Gɔtn ese naade ook do ɓee ki, ud buut do ɓee kɛn Isa inɲ maak ki ɔɔ uun ɓɔɔyo debm k'runɲuyu do nakɲ toodɲin ki.

⁵ Kɛn Isa jaay aak naade aal maakde don ki se, deek debm k'runɲuy ki ɔɔ: «Goonuma, *kusiɲige se, maam m'tɔɔlisiɲga naatn.»

⁶ Gɔtn se jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage kandum utu inɲ gɔtn ese jaay booy taar Isa taad se, naade taad ute maakde ɔɔ:

⁷ «Gaabm se, je taadn ɔɔ dɔo? Naan naaj naaj Raa. Kɛn 'kɔɲ tɔɔl kusiɲ deba se Raa kaliɲ ki sum ey la?»

⁸ Num ganj taar naade taad ute maakde se, Isa naar jeelga do deekden do: «Taa di jaay naase 'taadki ute maakse bin se?»

⁹ Gen naase ki num, ken gay bo doo ciri: ken m'deekn debm k'runGuy ki m'oo: «Kusiinge se, maam m'toolisinga naatn» lobo m'deekn m'oo: «Iini, uun nakn toodi se do 'lea» se bo doo cir le?»

¹⁰ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se m'ok too go gen tool kusin jeege do naan ki ara.» Gohn se, Isa deek debm k'runGuy ki do:

¹¹ «M'deeki m'oo: iini, uun nakn toodi do 'baa bei ki.»

¹² Gaaba se naar iin uun nakn toodina do teec naan jeege tun te dende se. Jeegen ing aakin se, nakn se okden taad eyo. Naade toom Raa deek do: «Nakn bin se bii kalan j'aak te eyo.»

Isa dan Lebi

(Mt 9.1-17; Lk 5.27-39)

¹³ Isa ok terl jen baar ken Galile ki daala. Jeege dena baado onina do naan dooyde ute taar Raa.

¹⁴ Ken naade deel deel gohn ese se, Isa uun kaamin aak Lebi goon Alpe, *debm tokn miiri, ing king gohn tedn naabin ki. Naan deekin do: «Iini 'daanuma.» Gohn se sum bo Lebi iini do daanina.

¹⁵ Bii kalan Isa ute jee metin ki ing os kos bee Lebi ki se; *jee tokn miirge dena te jee *kusiinge se baado ing os te naade, taa jeege dena oko metn Isa.

¹⁶ Jee jeel taadn tokn metn Ko Taar Raagen maakn *Parizige tu se aakin naan ing os kos ute jee kusiinge do te jee tedn miirge se, deek jeege tun metin ki do: «Aaki tu naan ing os kos te jee tokn miirge ute jee kusiinge!»

¹⁷ Ken Isa jaay booy taarde se, deekden do: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num ken jee je daptor se, jee kooenge. Maam m'baado se gen dan jee ken saap do naade aak bee naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki, naade jee kusiinge se.»

*Dooy Isa se tec aan go dooy *Parizige eyo*

¹⁸ Bii kalan se jee metn Jan-Batist ki ute Parizige uun kuun *siam. Naade baado tond metn Isa do: «Jee metn Jan ki ute gen Parizige se uun siam; anum gen di jaay jee metn naai ki uun ey se?»

¹⁹ Isa terlden do: «Jeegen baado tokn menda jaay gaabm menda utu se, naade kuun siam do dio? Met ki eyo. Naade se kon kuun siam eyo ken mel menda jaay utu te naade se.

²⁰ Num ganj bii kalan kaadin utu 'kaan se gaabm menda j'utu j'an koodn naata. Kaad ken se jaay bo, medinge se 'kuun siam.

²¹ «'Booyki, nam 'kon kaal kal kiji ro kal ken koono eyo. Ey num kal kiji se an neepm ute kal koono do gohn neepin se 'tedn magal cir ken do dakinna.

²² Do totn koojn bin utu iin kiin se, j'ombin maakn k-leeerge tun koono eyo. Ey num totn koojn bin se an doobm ute k-leeerge se naatn. Totn se le 'kooj naan ki cere do k-leeerge se le, 'doobm tuju. Num ganj beeki num, totn koojn bin utu iin kiin se, k'j'ombin maakn k-leeerge tun kiji.»

*Isa taad taa *bii sebit*

(Mt 12.1-4; Lk 6.1-11)

²³ Bii kalan bii sebit ki se, Isa ute jee metin ki deel maakn gohn gem ki. Ken naade deel deel se jee metin ki baag teren do gemge.

²⁴ Ken *Parizige aak nakn ese se, taad Isa ki do: «Aaka, jee meti ki ted nakn ken j'und te kulu gen ted eyo bii sebit ki!»

²⁵ Isa terlden do: «Bii kalan naase 'dooyin ki te ey la, nakn ken *Daud ted ute jeenge kaad ken naade ok nakn kos eyo do bo toalde se?»

²⁶ Kaad ken se, Abiatar 6o *magal debm tedn serke Raa ki. Gōtn se Daud endo maakn *kōrōr magal gen Raa ki, tōs mappan j'edīnga kef *serke Raa ki se ɔɔ ɔɔ. Ey num, ken ɔk doobm 'kōs se jee tedn serkge Raa ki sum. Gaŋ Daud tōs ed jeege tun metin ki se kici.»

²⁷ Ter Isa deekden daala ɔɔ: «Bii sebit se, Raa tedn taa debkilimi ey num debkilimi 6o Raa tedn taa bii sebit eyo.

²⁸ Taa naan se 6o *Goon Deba se, naan 6o Mel gen bii sebit.»

3

Isa ed lapi gaab ken jin ooyga kooyo

¹ Bii kalan Isa 6aa end maakn *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki se daala. Gōtn ese, ɔk gaaba kalan jin ooyga kooyo.

² Jee ing gōtn se ɔnd kaama Isa ki tak, taa naade je an kaaka ken n'kedn lapi gaab ken se *bii sebit ki num, taa naade an kōkn mindina.

³ Isa taad gaab ken jin ooyga kooy se ɔɔ: «Iini, 'daar naan jeege tu.»

⁴ Isa tōnd metn jeegen ing aakin se ɔɔ: «Bii sebit ki se, j'undsenga kulu gen tedn bee lōbu, gen tedn *kusiŋ le? Ɔɔ ɔŋ deba num an kaaj, lōbu an tōɔl le?» Gaŋ naade se do dek.

⁵ Gōtn se Isa uun kaamin aak dōɔdde paac. Naan maakin taarin dode ki ɔɔ bōɔdde makōŋɔ. Ute do-mōŋgde se, naade tuj nanin maakin tak tak. Naan deek gaab ken jin ooyga kooy se ɔɔ: «'Seej jii!» Ɔɔ gaabm se seej jina ɔɔ gōtn ese sum 6o jin ɔŋ lapi.

⁶ Ken *Parizige jaay teeco maakn 6ee ken Yaudge lee tusn maak ki sum se, naade naar 6aado tus dōɔk taarde ute jee *Erōdge taa naade je doobm an 'kutn Isa.

Jeege dena ɔk metn Isa

(Mt 10.1-15; Lk 6.12-19; NJKN 1.13)

⁷⁻⁸ Isa iik tōk 6aa te jee metin ki jen baar Galile ki. Gōtn se jeege dōɔɔ dena ɔko metina. Naade se iino taa naan ken Galile. Ken dōɔɔ jeege jaay booy nakgen naan lee ted se, jee metinge iino taa naan Jude ki kengen metinge iino maakn gegēr ken Jeruzalem ki, kengen se iino taa naan Idume ki, ɔɔ kengen kuuy se iino jen ool Jordan ken kaam naane ɔɔ kengen kuuy se iino taa naan Tir ute gen Sidōŋ ki. Naade 6aado ɔŋina.

⁹ Gōtn se naan taad jeege tun metin ki ɔɔ k'daapiŋ markaba kaam jina taa jee denge se an kōtn kōl kund eyo.

¹⁰ Isa se edga lapi jee kōŋge tu dena. Taa naan se 6o, jeegen paacn ɔk kōŋge se 6aado tooc roŋ ki je an kutn te jide.

¹¹ Ken jee ɔk kōŋ sitange jaay aakin se, naade taal tooc metn jen ki tōɔf tōɔy ɔɔ: «Naai se Goon *Raa.»

¹² Gaŋ Isa aacden kaama makōŋɔ ɔɔ j'ōŋte taadn jeege tu an jeele.

Isa beer tōɔf jee kaan naabinge sik-kaar-dio

¹³ Gōtn se, Isa 6aa ook do kōs ki ɔɔ dan jee ken naan jede ɔɔ naade 6aado ɔŋina.

¹⁴ Maakde ki se naan beer tōɔf gaabge sik-kaar-dio, ken naan danje jee kaan naabinge, taa 'king te naana ɔɔ aden kōl gen lee taadn taar Raa jeege tu,

¹⁵ ɔɔ naan edden tōɔgō gen tuur sitange.

¹⁶ Kese 6o ro jee sik-kaar-di ken naan beer tōɔdde: Simon naan ɔndin roŋ Pier*,

¹⁷ Jak te genaŋ Jan, naade se gaan Zebedege ken Isa danje ute ro Bonerges ken je deekn ɔɔ: jeegen se tec aan gōɔ raa taata.

* 3:16 Pier se je deekn ɔɔ: delbe.

18 Kengen kuuy se, Andre, Pilip, Bartelemi, Matiye, Tōma, Jak goon Alpe, Tade, Simon debm je kujn naanina,

19 ɔ Judas Iskariot, naan ɔ debm utu kutn Isa.

Isa taasinge baano jea

(Mt 12.22-37; Lk 11.14-23)

20 Isa terl baa beene. Gɔtn se jeege baado tus den daala, bini naan ute jee metin ki se gɔtn naade 'kon jaay an kas kic ɔ gɔto.

21 Ken taasinge jaay booy bin se, naade je ansin kon baa beene, taa naade taad ɔ: «Isa se don biga.»

**Bubm sitange ute Isa taarde baa eyo*

22 Jee jeel taadn ton metn Ko Taar Raagen iino Jeruzalem ki se, naade taad ɔ: «Naan se ak Belzebul†.» ɔ: «Ute Bubm sitange se ɔ naan tuur sitange ro jeege tu.»

23 Ken Isa jaay booy taarde se, naan danɔeno ceen ki ɔ taadden ute kaal naagn taara ɔ: «Bubm sitange jaay tuur ron mala se, an tuur ɔ dio?»

24 Ken maakn taa naan gaar ken jeenge taarde ak metn naap ey se, naade 'kon king kalan eyo.

25 Jee maakn bee ki jaay taarde ak metn naap ey se, jil jee se kingde kon baa eyo.

26 Ken Bubm sitange jaay baagga tedn bɔɔɔ ute ro naan malin se bin se naan tɔpga rona, naan se tɔgin tedn gɔto ɔ gaarin kic le 'tedn gɔto.

27 «Ken nam jaay je kend kasn bee debm tɔg se, debm se naan ak dookinga jaay ɔ, 'kasn beena.

28 'Booyki bee m'asen taada: *kusin ken jikilimge ted paac ute naajn ken naade naaj Raa se kic ɔ, Raa adesin tɔlo.

29 Num gan debm jaay naaj *Niril Salal se, kusin naan se moɔtn Raa ansin tɔl eyo, anum kusin naan se, an ting yemina.»

30 Isa taadden bin se taa naade taadga taada ɔ naan n'ok sitan.

Gɛnaa Isage ute konde

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

31 Gɔtn se gɛnaa Isage ute konde jaay aan se, naade daar naatn al ɔ k'danɔeno Isa.

32 Gɔtn ese jeege dena ing gurug Isa, k'deekin j'ɔ: «'Booyo! Koi ute gɛnaaigen mendge ute ken gaabge utu naatn, je ai kaaka.»

33 Isa terlden ɔ: «Koyuma ute gɛnaamge se tap ɔ nanɔge?»

34 ɔ naan uun kaamina aak jee ing gurugin se, deek ɔ: «Aakki, jee se ɔ koyuma ute gɛnaamge.

35 Taa debm jaay ted nakn Raa maakin jen ro ki se, keese ɔ gɛnaam gaaba, ken menda ɔ koyuma.»

4

Kaal naagn taar gɛn debm kɔnd buru

(Mt 13.1-23; Lk 8.1-15)

1 Ter daala Isa baag dooy jeege taa baar ken Galile ki. Taa jeegen tus ron ki den se ɔ, alin naan ook ing maakn markab ken do maane ki. ɔ jee ute denɔ se le, daar do jen baar ki.

2 Gɔtn se naan dooyden te nakge dena ute doobm kaal naagn taara. Maakn dooyin ki se, naan deekden ɔ:

3 «'Booyki! Deba kalan tɔs kupina ɔ teec baa kɔnd buru.

† 3:22 Belzebul ro kuuy gen Bubm sitange lobu Iblis, naan ken tok mind jeege.

⁴ Num kɛn naan jaay ɔnd kɔnd burin se, kupm metin si jɛn doob ki ɔ yeele booy baado naar tuun ɔsin naatn.

⁵ Kupm metin si do naan kɛn gɔtn maakin ɔk koa. Kupm se naar teeco yɔkɔdo taa gɔtn se, naanin cɛɛɛ.

⁶ Num gan kɛn kaada jaay baag tɔngɔ se, naan lawaka ɔ tuutu, taa gɔtn se iirin ɔɲ end ɔaa te dɔk eyo.

⁷ Kupm metin se si maakɲ ji kaag kɛn ɔk kɔrɔndo. Ji kaagɲ ute kɔrɔndin se teepe ɔ aayin taara ɔ bur se, ɔɲ ooj te eyo.

⁸ Num kupm metin se si do naan kɛn jiga. Gɔtn se naan teece, teepe, am tɔk doa ɔ ɔk kaama. Do kalaɲ ɔk kaama bɛɛ bɛɛ, kengen kuuy ɔk kaama dɛna ɔ kengen kuuy se ɔk kaama dɛn ciri.»

⁹ Gɔtn se Isa deekden ɔ: «Debm ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se!»

¹⁰ Kɛn Isa iik tɔk naatn cɛɛ jee dɛnge tu se, jee cɛɛɲ ki ute jee metin kɛn sik-kaar-di se tɔnd metin ɔ n'aden taadn tɔkɲ metn kaal naagɲ taargen se.

¹¹ Naan terlden ɔ: «Nakɲ j'oyinga kɔy maakɲ *Gaar Raa ki se, *Raa taadsenga metin naase ki. Num gan jee kuuy se taargen se paac, naade booyin aan gɔɔ kaal naagɲ taara,

¹² taa naan se ɔo:

Naade aaka nabo ɔɲ aak ɔk eyo,

naade booyo nabo ɔɲ booy ɔk eyo.

Kɛn naade booy ɔkga num, daan naane,

*naade terlga maakde do Raa ki ɔ naan aden tɔɔl *kusiɲde.* »*

Isa tɔɔk metn kaal naagɲ taar gɛn debm kɔnd buru

¹³ Gɔtn se, Isa deekden ɔ: «Kaal naagɲ taar maam m'taadsesin ese se jaay naase 'booy ɔkiɲki ey se, num kaal naagɲ taar kɛn kuuy paac se, anki 'booy kɔkɲ ɔ di?

¹⁴ Debm kɔnd buru se lɛ tec aan gɔɔ debm taad taar Raa.

¹⁵ Jee metinge se tec aan gɔɔ kupm kɛn si jɛn doob ki se. Kɛn naade jaay booyga taar Raa se, *Bubm sitange naar baado ɔɔf taar se maakde ki naatn.

¹⁶ Num jee metinge se, tec aan gɔɔ naan maakin ɔk koa. Jee se jaay booyga taar Raa se, naar ɔkiɲ maakde ki ute maak-raapo.

¹⁷ Nabo naade se ɔɲ ɔkiɲ tɔɔg eyo, ɔɲ taar Raa ɔl iiri maakde ki eyo, taa naade ɔɲ ɔɲ te maakde kaam kalaɲ eyo. Kɛn dubar ɔɲdɛnga ey lɛ k'baagdɛnga dabar gɛn taar Raa sum ɔo, naade naar rɛsn ute kaal maakden do Raa ki se naatn.

¹⁸ Jee metinge se, tec aan gɔɔ gɔtn ɔk jii kaagɲ ute kɔrɔndina. Naade se booyga taar Raa,

¹⁹ nabo naade uun nirlde do nakge tun do *duni ki, je maala ute nakgen jeege lee dɔɲ se. Nakgen se ɔo, baado maak-saapde ki ɔ gaasin taar Raa se ɔɲ tɛf naaba maakde ki eyo.

²⁰ 'Booyki, kupm si do naan kɛn jiga se tec aan gɔɔ jeegen booy taar Raa ɔ took aal maakde do ki. ɔɔ taar Raa se ɔlde naade tɛdn nakgen bɛɛ bɛɛ. Jee metinge se tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama bɛɛ bɛɛ, kengen metinge tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama dɛna ɔ kengen kuuy se tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama dɛn cir se.»

Kaal naagɲ taar gɛn lɔampɔ

(Lk 8.16-18)

²¹ Ter Isa deekden daala ɔ: «Nam ɔɔcga lɔampin num, deebin dukulu don ki ne? Lɔ andin metn danal ki la? Bɛɛki num, an kuun kɔl raan ey la, taa wɔɔr gɔtɔ?

* 4:12 Aak Eza 6.9-10.

22 Taa dī nakŋ ko k'kəyɪŋ se utu toodŋ tal, nakŋ kɛn jeege jeel mɛtɪŋ ey se, jeege utu 'jeel mɛtɪŋ paac.

23 'Booyki bɛɛ. Debm ək bi booyo num, booy ək taar se!»

24 Isa tɛrl deekdɛn daala ɔɔ: «Ōndki kəndɔ ute taar naase 'lee 'booyki se. Taar kɛn Raa ɛdsesɪŋ se, utu asesɪŋ dɔɔjɔ, ute nakŋ kɛn naase 'lee 'dɔɔjŋki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesɪŋ dɔɔjŋ doocŋ cirr cirr daala.

25 Taa debm ək se j'an kəmb do ki, num debm ək ey lɛ, kɛn cəkən naaŋ ək se kic ɓo, j'an təsn naatn.»

Kaal naagŋ taar gɛn nakŋ teec kalɪŋ ki (Mt 13.31,32; Lk 13.18,19)

26 Isa tɛrl taad daala ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ nakŋ ese: deba kalaŋ ɓaa kənd buru maakŋ gɔtɪŋ ki.

27 Kɛn maakŋ nɔɔr kɛn naaŋ tood toodo lɔ, katar kɛn lɛk lɛkɛ, gɔtn se kupu teec kalɪŋ ki ɔɔ teepe, gaŋ naaŋ jeel mɛtɪŋ eyo.

28 Naaŋ se, tɛd kupu teec kalɪŋ ki, teepe, am tɔɔk doa ɔɔ do se ək kaama jiga.

29 Kɛn debm maakŋ-gɔtɔ jaay aak nakiŋ aacga se, naaŋ uun gərɔɔ, baag kəjŋ nakiŋa, taa kaadŋ kɔjɔ se aanga.»

Kaal naagŋ taar gɛn kaam nakŋ k'daŋɪŋ mutard

30 Tɛr Isa taad ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se maam m'an kəmb bɛyɛ ute dī? Ɔɔ ute kaal naagŋ taar gay jaay maam m'an taadɪŋ jeege tu se?

31 Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ kaam nakŋ k'daŋɪŋ *mutard*. Kɛn j'utu j'ɔɔciŋ kɔɔc naaŋ ki se, naaŋ baat cir kaam nakgen do naaŋ ki se paac.

32 Num gaŋ k'j'ɔɔciŋga num, naaŋ magal cir nakgen teec maakŋ ɓar ki se paac. Naaŋ teep tɛd magala, tɔp tɛd lɛtɛ ɔɔ bini yeelge kic ɓo ɓaado uj kujdege do ki.»

33 Isa dooy jeege ute kaal naagŋ taarge dɛna tec aan gɔɔ napar naanŋen ese se ɔɔ naaŋ taaddɛn Taar Raa kɛn naade aŋ kəŋ kaasn gɛn booy kəkɔ.

34 Naaŋ dooy jeege ute kaal naagŋ taara salal. Num kɛn naaŋ ɔɔpga kalɪŋ ki ute jee mɛtɪŋ ki num, naaŋ iŋg tɔɔkden mɛtɪŋa.

Isa ək ɗaar kuulu (Mt 8.18-27; Lk 8.22-25)

35 Bii kɛn se sum ɓo, aan tɛgɛr se, Isa deek jee mɛtɪŋ ki ɔɔ: «K'gaan k'ɓaaki jɛŋ baar kɛn kaam naane.»

36 Jee mɛtɪŋ ki se iɪŋ ɔŋ jee dɛn se ɔɔ naade uun markabm kɛn Isa iŋg maak ki se ɔɔ ɓaansiŋa. Gɔtn se markabgen kuuy kic ɓo ɓaa te naade.

37 Gɔtn se kuulu dɔɔbɔ makəŋɔ, ɔl maane aal walak walak ɔɔ iɪŋ dooc dooc maakŋ markaba.

38 Gaŋ Isa aal doŋ do wasad ki tood tood'bia kaam mɔɔtn maakŋ markab ki. Jee mɛtɪŋ ki tənd duriŋa deekiŋ ɔɔ: «Debm dooyje, ɓɛɛɛ, naajege j'aki kutu ɔɔ naai 'tənd mɛt ey bin se gɛn dīo?»

39 Isa jaay dur se, iɪŋ aac kaama kuul ki ɔɔ deek maane ki ɔɔ: «'Doa, 'tood kaam kalaŋ!» Gɔtn se kuulu ɗaara ɔɔ gɔtɔ do dil.

40 Isa deekden ɔɔ: «Gɛn dī jaay naase 'ɓeerki bin se? Bɔrse kic ɓo ɔŋ aalki te maakse dom ki ey la?»

41 Naade aak nakŋ Isa tɛd se, nirlɔde teece ɔɔ gɔtn se naade baag taadŋ ute naapa ɔɔ: «Kɛse tap ɓo naŋa bini, kɛn kuulu ute maane ki kic ɓo tookɪŋ taariŋ se?»

5

*Isa ed'lapia debm koon sitan ki
(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)*

¹ Gōtn se naade aan taa baar Galile ken kaam naane taa naan jeege tun k'danjen Gerazenige.

² Ken Isa ute jee metin ki jaay booyo naatn maakn markab ki sum se, gōtn se gaaba kalan naar teeco maakn iibge tun Yaudge tedino gen tal taal yodege se oo naan baa dood Isa. Gaabm se ok koon sitan.

³ Naan ting maakn iibge tun se oo gaabm se k'doonkin ute zinzi kic bo, on okin eyo.

⁴ Daayum j'aalin dokodom maala jen ki oo jin k'doonkin te zinzi, num gan naan gaan ute dokodom maala oo tond teren ute zinzi se naatn. Nam nam tooj jaay an okn daar se goto.

⁵ Nooro katara, daayum, naan ting maakn iibge tu oo do kosge tu, naan tooj tooj oo tond gaan ron ute koge.

⁶ Ken naan aak Isa met dok se, naan aan baa erg naanin ki,

⁷ oo naan ood ooy makono oo: «Isa Goon *Raa Taaro, j'on di ute naai? Bere, m'aali Raa mindi ki, onte 'dabaruma.»

⁸ Ken naan taad bin se taa Isa taadnga taada oo: «Sitan, 'teec naatn ro gaab ken se!»

⁹ Ter Isa tond metn gaaba se oo: «Naai roi nana?» Oo naan terlin oo: «Maam se rom Dool asgarge, taa naaje k'ro naap ki.»

¹⁰ Naan eemin noo metin ki koni koni oo n'onte tuurde naatn maakn taa naan ken ese se.

¹¹ Kaam metn kos ki se ok dool kinzige dena gaam gaama.

¹² Gōtn se sitange eem noo metn Isa ki deekin oo: «Oje naaje se k'baa kend maakn kinzige tun ese se.»

¹³ Oo naan undden kulu. Gōtn se sitange se teeco ro gaab ken se oo baa end maakn kinzige tu. Dool kinzigen te dende se doobo rus oo naar aano girdi girdi booy baa si maakn baar ki oo paac maane osde. Kinzige se baa baa nakn dupu-dio.

¹⁴ Ken jee gaam kinzige jaay aak nakn ted se, naade doob an baa taad nakn se jeege tun maakn geger ki ute jeegen ing bee naatge tu. Oo jeege se baado aak nakn ken ted se.

¹⁵ Ken naade aan on Isa se, naade aak gaabm ken dool sitange ingo ron ki se, naan metekga oo ing king ute kalin ron ki. Ken naade aakin se, beere baa okde.

¹⁶ Jee ken aako nakn aan do gaab ken ok sitange ute gen kinzige se, naade oos maanin jeege tu,

¹⁷ oo jee se baa eem noo metn Isa ki oo n'iin n'onnden taa naande.

¹⁸ Ken Isa ook maakn markab ki baa baa se, gaabm tedo koon sitange se eemin noo metin ki oo 'baa te nana.

¹⁹ Gōtn se Isa undin te kul eyo, gan naan deekin oo: «'Baa bei ki on jeeige se, 'taadfen nakgen paacn Raa tedi naai ki se, oo kejin ken naan eji doi ki se.»

²⁰ Ken naan jaay baa baa se, baag taadn jeege tun taa naan ken k'danin Gegergen-Sik taa bee paacn ken Isa tedin naan ki se. Oo jeegen booy taar se, paac se, okden taad eyo.

*Isa tooj cir koon ute yoa
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

²¹ Isa iin gōtn se ook maakn markab ki oo ok terl baado jen baar ken kaam naane. Ken naan jaay aan se, jee denge se baado tus ceen ki.

22 Gōtn se gaaba kalan k'danin Jayrus, naan se magal gen bee Yaudgen lee tusn maak ki, baado jaay aak Isa se, erg metn jen ki.

23 Naan eemin noo metin ki koni koni do deekin do: «Maam se, goonum mend baat se baa baa kooyo. 'Baado ond ji ron ki, taa naan 'kon lapia do 'kiini.»

24 Isa tooko do baa te naana. Do jee te dende se ak metina do tuurin kaam ara kaam ara.

25 Gōtn se menda kalan bini, gōtn moosin aan sum se on daar eyo. Moosin se, okga baara sik-kaar-dio ron ki.

26 Naan lee dabarga ron dena gōtn jee dawage tu do utga jin paac nabo on te lapie eyo. Num gan kōnin se cirin cir do ki daala.

27-28 Num naan booyga ken j'os maan Isa se, taa naan se bo, naan taad ute maakin do: «Ken maam m'baa jaay m'utga kalin sum bo, m'utu m'kon lapia.» Naan end daan jeege tu, baado naagn Isa ki do ut kalina.

29 Naan ken se sum bo, moosin non daara do naan naam ok rona.

30 Gōtn se Isa naar naam toogo teec ron ki se, naan terl aak jee denge do tond metde do: «Nana jaay ut kalum se?»

31 Gan jee metin ki terlin do: «Aaka, jeege bo tuuri kaam ara kaam ara, jaay terl naai 'tond meta do: «Nana bo utum se?» Gen di?»

32 Num gan Isa terl aak jeegen gurugin se, taa kaakn nam jaay utin se.

33 Gōtn se menda se beer baa okina do ron ook marga, taa naan jeel nakn aan ron ki se. Naan baado ooc metn jen ki do taadin nakn ken aan don ki se paac.

34 Isa deekin do: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga. 'Baa ute lapia; kōni se ai tedn dim ey sum.»

35 Ken Isa utu daar taad taad bort se sum bo, jeegen iino bee Jayrus ki, naan ken magal *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se, baado taadin do: «Bere, gooni menda se le, ooyga; Debm dooy jeege se onin kaam kalan.»

36 Gan taar naade se Isa tond met eyo. Naan deek Jayrus ki do: «On te 'beere; ond maaki kaam kalan.»

37 Isa on nam ak metin eyo dop Pier, Jak, ute genaon Jan sum.

38 Ken naade jaay aan maakn bee ken gen magal bee ken Yaudge lee tusn maak ki se, Isa aak jeege se ted gaaja gaaja, jee metinge eem keeme, kengen metinge tooy tooy se.

39 Isa end maakn bee ki se deekden do: «Gen di jaay naase eemki do 'tedki gaaja gaaja se? Bere, goon se le ooy te eyo; naan tood tood bi sum.»

40 Gōtn se naade baagin tooy koogo metin ki. Gan Isa tuur dof jee se paac naatn, dop bubm goono ute kona do jeegen baado ute naan se. Gōtn se, Isa end maakn bee ken j'aal goono maak ki se.

41 Naan ok ji goono do deekin do: «*Talita kuum!*» Taar se je deekn do: m'deeki m'oo goon menda, iini!

42 Gōtn se goon menda naar iini do baag lea. Goon menda se goon baara sik-kaar-dio. Ken jeege jaay aak nakn se, baa deel dode do okden taad eyo.

43 Gan Isa dejden do: «Nakn se, j'on te taadn nam ki.» Ter deekden do: «Goon menda se j'edin kos.»

6

Jee Nazaret aal Isa maak ki eyo

(Mt 13.54-58; Lk 4.16-30)

1 Isa iin on gōtn se baa maakn naanin ki do jee metin ki baa te naana.

2 *Bii sebit jaay aan se, naan end maakn *bee ken Yaudge lee tusn maak ki do baag dooy jeege. Jee den ing booy taar naan ing taad se, taar se tap bo okden

taad eyo. Naade taad ɔɔ: «Nakgen se tap ɔ naan ɔŋiŋo gay? Ɔɔ jeel-taar se nana ɔ taadiŋo, jaay ɔlin tɛd nakŋ-kɔɔbgen bin se?»

³ Naan se debm tirdŋ goon Mari, kɛn lee ɔɔɔ daap nakge se ey la? Naan se gɛnaa Jak, gɛn Joos, gɛn Jud, ute gɛn Simon ey la? Ɔɔ gɛnaangen mɛndge ɔ utu ting te naajege ara ki ey la?» Kɛse ɔ nakŋ kɛn tɛddɛn naade ɔŋ aal maakde don ki ey se.

⁴ Gɔtn se Isa taaddɛn ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, jeege paac aalin maak ki, num kɛn aalin maak ki ey se, jee maakŋ naanŋi ki, taasinge, ute jee kɛn maakŋ beɛŋ ki.»

⁵ Gɔtn se Isa ɔŋ tɛd te nakŋ-kɔɔbm gam eyo, naɔ tɔnd jin ɔ do jee kɔɔŋge tu kandum bin sum ɔɔ naade se ɔŋ lapia.

⁶ Kɛn Isa jaay aakde naade baate tookŋ kaal maakde don ki se, tap ɔ, ɔkiŋ taad eyo.

Isa ɔl jeengen sik-kaar-di se naaba

(Mt 10.5-14; Lk 9.1-6, 10.1-20)

Gɔtn se Isa iin ɔaa lee dooy jeege maakŋ naanŋe tun ɔɛɛ gɛgɛr Nazaret ki.

⁷ Naan danɔ jee mɛtiŋ kɛn sik-kaar-di se baagde tɔl naaba jeege di dio. Gɔtn se naan ɛddɛn tɔɔgɔ gɛn cir sitange,

⁸ ɔɔ dɛjden ɔɔ: «ɔŋte 'kuunki dim gɛn kɔkŋ doobo; ɔŋte 'kuunki kɔsɔ, ɔŋte 'kuunki ɔɔɔnɔ, ɔŋte 'kuunki gurs, num kɛn 'baaki ɔaa se, 'tɔski sirdge ɔ jisege tu sum.

⁹ 'Tɔlki saasege jesege tu num gan ɔŋte 'tɔski kalge di dio.»

¹⁰ Tɛr naan deekden daala ɔɔ: «Kɛn naase aankiga jaay, ɛndkiga ɔee nam ki num, inŋki gɔtn ese sum bini anki kiin ɔaa maak ki. Ɔŋte ɔaa ɔee nam kɛn kuuyu.

¹¹ Gɔtn naase 'baaki jaay jeege baate dɔɔdn kɔkse se ɔɔ baate booy taarse num, naase 'teec ɔndeki naanŋe ɔɔ kɛn 'teecki teec se, 'kuɔdn jesege tu kic ɔ 'tupdenki naatn. Taa kɛse aden tɛdn saada.»

¹² Kɛn naade jaay ɔaa se taad taar *Raa jeege tu deekden ɔɔ k'tɛrl maakde.

¹³ Naade tuur sitange dɛna ro jeege tu ɔɔ jee kɔɔŋge dɛna naade ɔtdɛn uubu rode ki ɔɔ naade ɛddɛn lapia.

**Erɔd tɔɔl Jan-Batist*

(Mt 14.1-12; Lk 3.19-20, 9.7-9)

¹⁴ Gaar Erɔd se booy jeege ɔɔs maan Isa, taa nookin eem dɔɔd gɔtɔ ɔaa se paac. Jee mɛtiŋge ɔɔ: «Jan-Batist ɔ duroga daan yoge tu. Taa naan se ɔ Raa ɛdiŋga tɔɔgɔ gɛn tɛdn nakŋ-kɔɔbge.»

¹⁵ Jee mɛtiŋgen kuuy se deek ɔɔ: «Naan ɔ *Eli*.» Ɔɔ jeege kuuy daala deek ɔɔ: «Naan se debm taad taar teeco taar Raa ki tec deb kalan maakŋ jeejege tun taad taar teeco taar Raa kɛn do dɔkiŋ se.»

¹⁶ Gan kɛn Erɔd booy j'ɔsiŋ maan Isa se, deek ɔɔ: «Kɛse Jan-Batist kɛn maam m'ɔl k'gaan don se ɔ duroga daan yoge tu.»

¹⁷⁻¹⁸ Kɛn naan taad bin se taa naan ɔkga kɔk Erɔdiad, mɛnd gɛnaan Pilip. Num gan Jan ɔaado deekin ɔɔ: «Kɔkŋ naai ɔk mɛnd gɛnaai se doobiŋ eyo.» Taa naan se ɔ, Erɔd ɔl k'j'ɔk k'dɔɔko Jan ɔɔ ɔl k'ɔaa k'j'ɔlin maakŋ dangay ki.

¹⁹ Taa naan se ɔ, Erɔdiad kic ɔ ɔk Jan ute taar-maaka. Naan je doobm an tɔɔl ɔ, gan ɔŋ eyo.

²⁰ Erɔd se aal Jan maak ki taa naan jeele Jan se tɛd nakge te doobiŋa, naan se debm *salal. Taa naan se ɔ, Erɔd aakin don ki. Kɛn Jan jaay baaga taadn

* **6:15** *Eli se debm taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋa ɔɔ naan se Raa uun ɔaansiŋa maakŋ raa ki, ooy te eyo. Aak 2Gar 2.11.

taara num, doobm roṅ tap ʒo, naaṅ jeel eyo. Ute naaṅ se kic ʒo, keṅ Jan jaay baaga taadn taara num, Erɔd booy se, maakin raapo.

²¹ Gaṅ bii kalaṅ se, Erɔdiad ɔṅ doobm geṅ teḏn nakṅ keṅ naaṅ maakin jen ro ki, kaad keṅ Erɔd teḏ teḏ maak-raapm bii koojin se. Erɔd teḏ kɔsɔ te kaaye dɛna, danjo jee magalgen cɛɛṅ ki, magal asgaringe ɔɔ magalgen taa naaṅ Galile ki kici.

²² Keṅ jeege jaay tus maakṅ ʒee ki geṅ teḏn maak-raapde se, gɔtn se goon Erɔdiad mɛnda se, ʒaado end ɔṅde ɔɔ baag daama. Keṅ Erɔd te jeenge jaay aakin naaṅ daam daama se, naade paac maakde raapo. Taa naaṅ se, gaarge taadin ɔɔ: «Nakṅ naai maaki je se, 'tɔnd metuma, m'aisin kɛda.»

²³ Naaṅ deekin ɔɔ: «Maam se m'naam roma, nakṅ naai 'je di di bini cɛesn taa naaṅum kic ʒo, m'aisin kɛda.»

²⁴ ɔɔ goono se teec ʒaa tɔnd meṅn koṅa ɔɔ: «Kaaya, maam se m'tɔnd meṅn nakṅ gay?» Gaṅ koṅ terlin ɔɔ: «'Baa 'deek ɔɔ: maam se m'je do Jan-Batist.»

²⁵ Gɔtn se, goono naar end ʒaa ɔṅ gaarge, deekin ɔɔ: «'Gaan edumo yɔkɔdɔ do Jan-Batist se maakṅ supura ki.»

²⁶ Keṅ gaarge jaay booy taar se, maakin tuju. Naʒo aan gɔɔ naaṅ naamga naam taarin naaṅ jeege tu se, doobm naaṅ an kɔɔdn donɔ se, gɔtɔ.

²⁷ Gɔtn se sum ʒo, gaarge naar ɔl asgar taa ano ʒaa ute do Jan-Batist. Asgar se iin ʒaa gaano do Jan-Batist maakṅ dangay ki.

²⁸ Naaṅ uuniṅo do Jan se maakṅ supura ki, ʒaado edin goon mɛnd ki ɔɔ goon mɛnd se uun ʒaa edin koṅ ki.

²⁹ Keṅ jee meṅn Jan jaay booyo ɔɔ mɛlde ooyga se, naade uun ʒaa duubiṅa†.

Isa ed kɔsɔ jeege tun dupu-mii

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ *Jee kaan naabm Isage ʒaado tus cɛɛṅ ki ɔɔ taadin nakgen paacṅ naade teḏo ɔɔ dooy keṅ naade dooyo jeege.

³¹ Gɔtn se ɔk jeege dɛna, jee ʒaa ʒaao, jee terlo terle, gɔtn naade an kɔs kic ʒo gɔtɔ. Taa naaṅ se, Isa deekden ɔɔ: «Naase se, iik 'tɔk 'ʒaaki do kɔd-ʒaar ki taa aki ʒaa tɔl kɔɔr se cɔkɔ.»

³² Gɔtn se naade ook maakṅ markab ki ɔɔ gaan ʒaa do kɔd-ʒaar ki kalde ki.

³³ Gaṅ naade jaay ʒaa ʒaa se, jee den se aak jeeldega. Gɔtn se naade naar teeco maakṅ gegerge tu paac, naade aan deel naan ki te jɛde. Gɔtn naade ʒaa ʒaa se, naade ʒo nɔṅ aan deete.

³⁴ Keṅ Isa aan jaay ʒɔyoyo maakṅ markab ki se, naaṅ aak jee denge se, naaṅ ɛjden dode ki, taa jeege se tec aan gɔɔ baatgen ɔk debm gaam eyo ɔɔ gɔtn se naaṅ baagde dooy ute taarge dɛna.

³⁵ Gɔtn se, jee meṅin ki aak kaada ʒaa se, ʒaado ɔṅina deekin ɔɔ: «Berɛ, gɔtn ese daanin kɔd-ʒaara, dɔk ute ʒea ɔɔ kaada le kic ʒo ʒaaga.

³⁶ Jeege se ɔṅde wɔkṅ ʒaa ʒee naatge tu ute maakṅ naange tun gɔɔr gɔɔr ute gɔtn ese se, geṅ ʒaa je dugṅ nakṅ kɔsɔ.»

³⁷ Gaṅ Isa terlden ɔɔ: «Jeege se, naase mala eddeki kɔsɔ!» Gɔtn se naade deekin ɔɔ: «'Je j'ade ʒaa dugṅ mappa geṅ tamma kaaru di‡ jaay j'aden keḏn naade kɔs la?»

³⁸ Isa deekden ɔɔ: «Naase ɔkki mappa kando? 'Baa aakin ki tu!» Keṅ naade ʒaa aakin se, terl ʒaado taadin ɔɔ: «Naaje se j'ɔk mappa mii ute keṅjge dio.»

³⁹ Gɔtn se Isa taad jeege tun meṅin ki ɔɔ jee se paac gaanɔdeki dɔɔlɔ dɔɔlɔ ɔɔ k'jinṅ do mu zɛɛrge tu.

⁴⁰ Naade inj rɛɛs se: jee meṅingen kaaru kaaru, jee meṅingen si-mii si-mii.

† 6:29 Yaudge se naade duub yodege naaṅ ki eyo, num naade tɔl taalin maakṅ iibge tu. ‡ 6:37 Tamman keṅ kaaru di se aas te gursn debm teḏn naabm j'ogin geṅ bii kaaru dio.

⁴¹ Gōtn se Isa tōs mappan mii ute kēnjgen di se jin ki, uun kaamiñ raan, tōom Raa, mappa se naan dupina ə ədīn jeege tun mētiñ ki ə naade ɓaa nigin jeege tu. Ɔ kēnjgen di se kic, Isa gaan nigin jeege tu paac.

⁴² Ɔ gōtn se naade paac əs dēreñ ute maraadde.

⁴³ Togh mappan naade əs əp se, k'tuuniñ se dooc gōrnə sik-kaar-dio ə kēnjgen naade əs se kic ɓo əpga.

⁴⁴ Jeege əs paac se, naade gaabge dupu-mii.

*Isa lee do maane ki
(Mt 14.22-36; Jn 6.15-22)*

⁴⁵ Naan kēn se sum ɓo, Isa deek jeege tun mētiñ ki ə k'l'ook maakñ markab ki, k'gaan k'deel k'ɓaa do jēñ kēn naane kaam aak gēgēr Betsaida kōr naan utu wōk wōk jeege se.

⁴⁶ Kēn Isa wōk jeege aas se, naan iin ɓaa ook do kōs ki gēn keem Raa.

⁴⁷ Kēn markaba jaay aan daan maane ki se, kaada ɓaaga ə Isa əp do jēñ ki kalin ki.

⁴⁸ Kaad kēn Isa jaay aakde, naade dabar gēn deepm maane taa kuulu əl deeb dode ki se. Kēn gōtə əpga baata aki kiip se, Isa ɓaa kōñ jeenge se, leedo do maane ki, sakde əmb bēyε aan gō ədega deele.

⁴⁹ Kēn naade jaay aak Isa lee do maane ki se, naade aakiñ se saap ə nirl nam. Gōtn se naade baag tōdn tōyɔ,

⁵⁰ taa naade paac aakiñga, kēse ɓo teecden nirlde. Gan Isa naar taadden ə: «Ɔkki maakse tōgɔ. Ɔñte 'ɓeerki, kēse maama.»

⁵¹ Naan ook maakñ markab ki ute naade. Gōtn se kuulu ɗaara, num nakñ se deel dode ə əkden taad eyo.

⁵² Taa nakñ-kōɓm naan tēd ro mappa ki se, naade ənd te te mētiñ eyo, taa bide əñ booy ək mētn nakñ se eyo.

Isa ed lapia jee kōñge tun taa naan Genezarət ki

⁵³ Kēn naade gaan baar jaay aan taa naan Genezarət ki se, naade ɓaa ɗaar jēñ ki ə dōk markabde.

⁵⁴ Kēn naade jaay ɓōyɔ maakñ markab ki naatn se, jee se naar ɓaa aak jeel Isa.

⁵⁵ Jeege se aan wōk taa naan kēn se paac ə tuuno jee kōñge do nakñ tooddege tu ə ɓaano gōtn naade booy j'ə Isa utu se.

⁵⁶ Gōtn naan aanga tak se, kēn maakñ gēgērgē tu, maakñ naan baat ki, kēn maakñ naan magal ki, lə kēn ɓee naat ki, jeege ɓaano ute jee kōñdege ɓōr ki. Ɔ naade sēl mētn Isa ə n'əñde num naade kutn taa kalin sum. Ɔ jeege paacñ ut taa kalin se, əñ lapia.

7

*Isa taad te nakñ ɓugñ Yauɗge
(Mt 15.1-9; Lk 11.37-41)*

¹ *Parizige ute jee jeel taadn tōkñ mētn Ko Taar Raage kandum iino Jeruzalem ki, ɓaadɔ tus gōtn Isa ki.

² Gōtn se naade aak jee mētiñ kēn mētiñge se, tug te jidege aan gō gēn ɓugdege ey sum ɓo, baag kōsɔ.

³ Taa Parizige ute Yauɗge paac se uun nakñ ɓugdege. Kēn naade jaay tug te jidege aan gō gēn ɓugdege ey se, naade əs dim eyo.

⁴ Kēn naade ɓaaga suuk ki jaay ɓaadoga num, naade tug rode jaay baag kōsɔ. Num naan se sum eyo, tēd nakñ ɓugdegen kuuy kic ɗena aan gō kēn əp kōpdege, nakñ takñ maandēge ə gidirdege.

⁵ Parizige ute jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Taa di jaay jee mɛti ki baate kuun nakɲ bugjege se? Gen di jaay naade tug te jidege aan gɔɔ gen bugjege ey sum ɔɔ, baag kɔsɔ se?»

⁶ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase maa jee maakse dio! Do dɔkiɲ kic se Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki se taadga taad taar se ro naase ki ɔɔ:

*Jeegen ese se tɔɔmum ute taarde sum,
ey num maakde se dom ki eyo.*

⁷ *Kɛn naade baadoga kɛrgɲ naanum ki gen keemum kic ɔɔ, cɛr sum,
taa nakɲ kɛn naade lee dooy jeege se lɛ,
dooyde ute nakɲ kɛn jikilimge lee tɛd se sum.**

⁸ Nakɲ kɛn *Raa taad ɔɔ gen tɛda tap ɔɔ, naase ɔɲki ɔɔ uunki nakɲ jikilimge lee tɛd se ɔɔ ciri.»

⁹ Tɛr Isa taaddɛn daala ɔɔ: «Nakɲ kɛn Raa taad gen tɛda tap ɔɔ, naase 'rɛsiɲki naatn ɔɔ 'tɛdki ɔɔ nakɲ bugsege.

¹⁰ Ey num *Musa taad ɔɔ ne: 'Sook koi ki te bubi ki.† «Tɛr naan taad daala ɔɔ: *Debm jaay naam koɲ te bubiɲ se k'tɔliɲa.‡*

¹¹⁻¹² «Num gan naase se, 'taadki ɔɔki nakɲ kɛn deba kɛdn koɲ ki ey lɛ bubiɲ ki se, jaay deekga ɔɔ: «Kese tɛdga kɔrban.» Kɔrban se je deekɲ ɔɔ: nakɲ se ɔɔpɲa gen Raa. ɔɔki, debm bin se kɔɲ noogɲ koɲ ute bubiɲ ey sum. Kɛn bin se naan je tɛdn bɛɛ koɲ ki ute bubiɲ ki kic num, naase 'gaasiɲki.

¹³ 'Tɛdki bin se, naase 'tujui taar Raa, 'dooyki jeege ɔɔ ute nakɲ bugsege. ɔɔ naase utu 'tɛdki nakgen kuuy dɛna tec napar nakgen se.»

Nakɲ tuj debkilimi naan Raa ki

¹⁴ Gɔtn se Isa danɔ jee dɛnge daala ɔɔ deekɛn ɔɔ: «Udki bia ɔɔ 'booy ɔɔki taar kɛn maam m'asen taad se!

¹⁵ Kɛn tuj debkilimi naan Raa ki se nakɲ naan uun ɔɔl taariɲ ki jaay ɔɔa maakiɲ ki se eyo, num gan nakɲ iɲo saapiɲ ki jaay teec taariɲ ki se ɔɔ, kɛn tuiɲ naan Raa ki.

¹⁶ ['Booyki bɛɛ, debm ɔk bi booyo num, 'booy ɔk taar se.]§

¹⁷ Kɛn Isa jaay iɲ ɔɲ jee dɛnge ɔɔ ɔɔa been se, gɔtn se jee mɛtiɲ ki tɔnd mɛtiɲa ɔɔ: «'Taadjɛn tu mɛtn kaal naagɲ taar se.»

¹⁸ ɔɔ naan tɛrlɛn ɔɔ: «Naase kic taar se 'booy ɔɔki mɛtiɲ ey ne? Naase 'jeelki ey la nakɲ kɛn debkilimi ɔs jaay bɔɔy ɔɔa maakiɲ ki se an kɔɲ tuiɲ naan Raa ki eyo.

¹⁹ Taa nakɲ debkilimi jaay ɔs se, bɔɔy ɔɔa maakiɲ ki ɔɔ tɛdga num, ɔɔa naamiɲ ci naatn.» Kɛn Isa taad bin se ɔɔ nakɲ kɔsɔ paac se ɔk taar eyo, debkilimi 'kɔɲ kɔsɔ.

²⁰ Isa tɛrl taaddɛn daala ɔɔ: «Nakɲ iɲo saapm debkilim ki jaay teec taariɲ ki se ɔɔ, kɛn tuiɲ naan Raa ki.

²¹ Taa saapgen jig ey paac se teeco maakɲ debkilim ki. Kɛse ɔɔ kɛn ɔɔl jeege lee ɛɛs naapa rɛɲ rɛɲ, ɔɔogo, tɔɔl jeege,

²² ɛɛs mɛnd jeege ɔɔ gaabm jeege, tɛd jee tamage, tɛd *kusiɲ ɔɔa ute naande, aan jeege dala, tɛd nakɲ maakde jea, tɛd maak-kilimi ro jeege tu, naaj jeege, nook rode ɔɔ ɔɔlde naade tɛd jee dɛrlge.

²³ Nakgen kusiɲ ese paac se teeco saapm debkilim ki, kɛse ɔɔ kɛn tuiɲ naan Raa ki.»

Mɛnd se mɛnd Yaud eyo ɔɔ aal maakiɲ do Isa ki (Mt 15.21-28)

* 7:7 Aak Eza 29.13. † 7:10 Aak Dt 5.16. ‡ 7:10 Aak Ekz 20.12, 21.17 ɔɔ Dt 5.16. § 7:16 Bersen ara se maakɲ kitapgen mɛtiɲge se gɔtɔ.

²⁴ Kēn Isa taad nanj taariñ se, naan̄ iin̄ ɔñ gɔtn se ɔɔ ɓaa taa naan̄ Tir ki. Naan̄ aan se, ɛnd maakɗ ɓee ki. Naan̄ je nam jeel gɔtin̄ eyo, nabo ɔñ te gɔtn naan̄ an koom eyo.

²⁵⁻²⁶ Gɔtn se mēnda kalan̄ bini, mēnd Yaud eyo. Naan̄ se mēnd Penisi ting taa naan̄ Siri ki ɔɔ naan̄ ɔk goon mēnda ɔɔ gooniñ se ɔk kɔɔñ sitan. Mēnd se booyga j'ɔɔs kɔɔs maan̄ Isa, gɔtn se naan̄ naar ɓaado ɔñina, ɛrg mētn jēñ ki ɔɔ tɔnd mētin̄ ɔɔ ñ'tuuriñ sitan ro gooniñ ki se naatn.

²⁷ Gan̄ Isa taad̄in̄ ɔɔ: «Ɔñ gaange se ɔs aasde jaayo. Mētn ki eyo kēn gaange ɔs dēreñ te ey sum ɓo k'tɔsn kēdn̄ kɔsn se gaan ɓesge tu.»

²⁸ Num gan̄ mēnda se tērlin̄ ɔɔ: «Deere Mēluma, kɔsn si ji gaange* tu mētn tabil ki se ɓo gaan ɓesge tuun ɔɔ.»

²⁹ Isa tērlin̄ ɔɔ: «'Baa, do taari ki se gooni sitan teec ɔñinga.»

³⁰ Kēn mēnda jaay tērl̄ aan ɓeen̄ ki se, ɔñ gooniñ sitan teec ɔñinga ron̄ tɔlinga, tood tood dan̄al ki.

Isa ɛd lapia debm duguy ki (Mt 15.29-31)

³¹ Naan̄ kēn se, Isa iin̄ ɔñ taa naan̄ Tir ɔɔ tērl̄ ɓaa taa naan̄ Sidɔñ ki ɔɔ naan̄ aal kaam taa naan̄ kēn k'dan̄in̄ Gēgērgen Sik jaay ɔk tērl̄o kaam aak taa baar Galile.

³² Gɔtn se j'ɔk k'ɓaano ute debm duguyu ɔɔ debm duguy se kēn taad̄ kic ɓo j'ɔñ k'booy k'j'ɔk mēc eyo, jeege eem nɔɔ mētn Isa ki ɔɔ ñ'ɔnd jin̄ don̄ ki taa an̄ kēdn̄ lapia.

³³ Isa ɔk gaabm se, ɓaansiñ dɔk ute jee denge, ɔl jin̄a bin̄ ki ɔɔ tērl̄ tup ɓooro jin̄ ki ɔɔ ut rɔɔñina.

³⁴ Gɔtn se naan̄ uun kaamiñ raan ɔɔ ɔl kon̄ pirr ɔɔ naan̄ deek gaab kēn se ɔɔ: «Eppata!» Eppata se je deekɗ ɔɔ: ɔɔdɔ!

³⁵ Gɔtn se gaaba naar booyo, rɔɔñin̄ tērl̄e ɔɔ naan̄ baag taad̄n cey.

³⁶ Isa taadden ɔɔ j'ɔnte taad̄n nam ki. Gan̄ jee se taad̄ jeege tu uun sird sird.

³⁷ Naade aak nakɗ se deel dode ɔɔ ɔkden taad̄ eyo, deek ɔɔ: «Naan̄ se tēdn̄ nakgen paacɗ jig aak eyo. Tēd jee duguyge booyo ɔɔ jee ɔñ taad̄ taar ey kic ɓo taada!»

8

Isa ɛd kɔsɔ jeege tun dupu-sɔɔ (Mt 15.32-39; Mk 6.35-44; 2Gar 4.42-44)

¹ Maakɗ ɓiige tun se, jeege ɓaado tus dēn daala num dīm naade kɔs kic ɓo gɔtɔ. Gɔtn se Isa dan̄o jee mētin̄ ki ɔɔ taadden ɔɔ:

² «Jee dēn ese maam m'aakde se m'ɛɛjdenga dode ki, taa naade tēdga ɓii mɔtɔ ute maama ɔɔ dīm kɔsde gɔtɔga.

³ Kēn m'ɔnden naade ɓaaga ute ɓode num, naade ɓaa baatn doob ki, taa jee mētinge se iin̄o gɔtn dɔkɔ.»

⁴ Jee mētin̄ ki tērlin̄ ɔɔ: «Gɔtɔ lē dɔk ute ɓea; gɔtn ara se j'ade kɔñ mappa gay jaay j'ade kēdn̄ naade kɔsn dēreñ se?»

⁵ Isa tɔnd mētdē ɔɔ: «Naase tap ɓo ɔkki mappa kando?» Ɔɔ naade tērlin̄ ɔɔ: «Naaje k'j'ɔk cili.»

⁶ Gɔtn se Isa deek jee denge tu ɔɔ k'j'ing naan̄ ki. Naan̄ tɔs mappan cili se jin̄ ki, tɔɔm *Raa aas se, naan̄ dup ɛdin̄ jeege tun mētin̄ ki ɔɔ naade ɓaa nigin̄ jee denge tu.

* **7:28** Gaan Yaudge se naade tēd rodē aan gɔɔ gaangen maakɗ ɓee ki ɔɔ jee mētijl naade ey se naade aakde aan gɔɔ ɓesge.

⁷ Naade ok kenjge seem seem kandum bin kici. Taa naan se Isa tōom Raa kici oo deek jee metin ki oo baa nigdesin ki kici.

⁸ Gōtn se jeege os dērenj ute maraadde. Oo tognj oop se, jee metin ki tōs ombin maakj gōrnge tu cili.

⁹ Jeegen os se baa baa nakj dupu-sōo. Jaay Isa olden k'wōok k'baa.

¹⁰ Gōtn se naan naar ook maakj markab ki ute jee metin ki oo gaanj baa taa naan ken k'danjin Dalmanuta*.

Isa ute magal Yaudge

(Mt 16.1-12, 12.38,39; Lk 11.16,29)

¹¹ *Parizige baado baag naajn ute Isa. Naade je anj goom kōkj do taarin ki, tōnd metin oo n'tēdden nakj-kōōbm ken iinj gōtn Raa ki.

¹² Isa ol konj pirr, deek oo: «Jee duni ken bōrse jaay je nakj-kōōbo se gen di? 'Booyki bēē, m'asen taada, jee se j'aden tēdn nakj-kōōbm gam eyo.»

¹³ Gōtn se Isa ute jee metin ki iinj oñde, ook maakj markab ki oo gaanj deel baa jēj ken kaam naane.

*Ondki kōndō ute dooy gen *Parizige ute gen *Erōd*

¹⁴ Ken naade baa baa te markabde do maane ki se, jee metin ki aak se oopdenga mappa kalanj sum, taa naade dirigidenoga tōso te mapp eyo.

¹⁵ Gōtn se Isa baagde deje oo: «Oodki dose oo ondki kōndō ute oōm Parizige oo ute gen Erōd se.»

¹⁶ Gōtn se jee metin ki baag naajn ute naapa se, taa naade tōso te mapp eyo.

¹⁷ Ganj Isa jeelga maak-saapde se deekden oo: «Taa di jaay naase 'naajki ute naapa oo k'j'uunkiro te mapp ey se? Bōrse kic bo naase aak okki te eyo oo 'booy okki te ey rōk la? Lōbu 'booy okki te metn taar se ey le?»

¹⁸ Nakj maam m'tēdse, naase aakinjiga naōo aak okin te eyo oo nakj maam m'taadsen se 'booyki naōo 'booy okin te eyo. Naase 'saapki tu,

¹⁹ ken m'dup mappan mii jaay m'ēd gaabge tun dupu-mii os se, ken oop se naase 'tuun 'doockiro gōrnō kando?» Naade terlinj oo: «Sik-kaar-dio.»

²⁰ «Oo ken m'dupo mappagen cili jaay m'ēd jeege tun dupu-sōo os se, met kōopinj se naase 'tōskiro gōrnō kando?» Naade terlinj oo: «Cili.»

²¹ Gōtn se Isa terl taadden daala oo: «Te naan se kic bo, naase 'booy okki te ey bōrt la?»

Isa ed lapia debm kaam-tōok ki

(Mk 10.46-52; Jn 9.1-11)

²² Isa ute jee metin ki jaay aan naan ken Betsaida ki se. Gōtn se jeege ok baano ute debm kaam-tōokō oo eeminj nōo oo n'ol jinj n'utinā.

²³ Isa ok ji debm kaam-tōokō oo tōōd teecnsinj naata maakj naan ken se. Oo naan baaginj tupm booro kaaminj ki oo ond jinj donj ki oo tōnd metinā oo: «Naai aak dim lōbu gōtō?»

²⁴ Debm kaam-tōokō se oōd kaaminā oo deek oo: «Yēē, maam m'aak jeege lee lea, naōo m'aakden tec aan gōō kaagge.»

²⁵ Gōtn se, Isa terl ond jinj kaam gaab ken se daala oo gaabm se oñ lapia, kaaminj oōd aak kelenj.

²⁶ Isa taadinj oo: «Oñte 'kaal ute maakj bea oo uun doobi, 'baa bei ki.»

*Pier taad oo Isa se naan bo *al-Masi*

(Mt 16.13-28; Lk 9.18-27)

* **8:10** Dalmanuta se naan gegēr ute baar Galile ki se, naan sak kaam kaada toočni.

27 Isa iin̄ ɓaa ute jee m̄etin̄ ki, ɓaa maakɲ naange tun c̄eɛ ḡeɣer Sezare ken̄ taa naan̄ Pilip ki. Ken̄ naade ɓaa ɓaa doob ki se, Isa t̄ond̄ m̄et̄de ɔɔ: «Gen̄ jeege tu num, maam se tap ɓo m'naɲa?»

28 Naade t̄erlin̄ ɔɔ: «Jee m̄etinge ɔɔ naai Jan-Batist, jee kuuy ɔɔ naai *Eli; kengen kuuy taad̄ ɔɔ naai se deb̄ kalan̄ maakɲ jeege tun taad̄ taar teeco taar Raa ki do d̄akiɲ se.»

29 Num Isa t̄ond̄ m̄et̄de daala ɔɔ: «Gen̄ naase ki num, ɔɔki maam tap ɓo m'naɲa?» Pier t̄erlin̄ ɔɔ: «Naai ɓo al-Masi.»

30 Ḡotn se Isa aacden̄ kaama ɔɔ taar se j'ɔnt̄e ɓaa taadn̄ nam ki.

Isa taad̄ taa yona ute gen̄ duriɲa

31 Ḡotn se, Isa ɓaag dooy jee m̄etin̄ ki ɔɔ b̄eeki se, *Goon Deba se utu 'dabar kusin̄ aak eyo. Magal taa ɓee Yauɗge, *magal jee t̄ed̄n̄ s̄erke Raage tu, ute jee jeel taadn̄ t̄okɲ m̄etn̄ Ko Taar Raage, naade se utu an̄ k̄oɔdn̄ kundu ɔɔ utu an̄ t̄oɔɓ. Naan̄ ooy, t̄ed̄ga ɓii m̄ot̄o jaay ɓo s̄om, ade duru.

32 Taar se naan̄ taaddesiɲ tal tal. Gan̄ ḡotn se Pier dan̄ ɓaansiɲ c̄eɛs ki ɔɔ baagin̄ mooyo.

33 Num gan̄ Isa t̄erl aak jee m̄etin̄ ki, aac kaama Pier ki, ɗeekiɲ ɔɔ: «*Bubm sitange, iik naatn̄ c̄eɛm ki gam naane! Taa saapm naai se gen̄ Raa eyo, k̄ese saapm jikilimge.»

Isa se j'an̄ daan̄ j'ɔɔ d̄i

34 Ḡotn se Isa dan̄o jee d̄enge ute jee m̄etin̄ ki, taadden̄ ɔɔ: «Debm̄ jaay je am daan̄ num, 'baatn̄ roɲ mala, 'kuun kaagɲ yona† jaay ɓo am daana.

35 Taa debm̄ jaay je kaajɲ koɲ se utu an̄ kutu naan̄ Raa ki, ɔɔ debm̄ ut koɲa taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se utu an̄ kaaja.

36 Ken̄ debm̄ jaay *duni ute magalin̄ ɓo kaam jin̄ kic num, ken̄ naan̄ kutn̄ koɲ naan̄ Raa ki se, naan̄ an̄ k̄oɲ d̄i ro ki?

37 Ey num debkilimi se koɲa se, naan̄ an̄ dugin̄ ute d̄io?

38 Ɔɔ jee dunia ken̄ ɓorse t̄ed̄ga jee *kusiɲge ɔɔ tujga ɔrm̄de naan̄ Raa ki se, naan̄ naade ki se jaay debm̄ t̄ed̄ s̄ok̄oɲ taa maama ɔɔ taa taarum se, maam *Goon Deba kic ɓo s̄ok̄oɲ utu am t̄oɔl taa naan̄ kici, ɓiin̄ m'ade ɓaa maakɲ Gaar Bubum ki ɔɔ ute gen̄ k̄oɲgen̄ *salal se.»

9

1 Ḡotn se Isa ɗeekden̄ daala ɔɔ: «Deere, 'booyki b̄eɛ, m'asen taada: maakɲ jeege tun ɓorse utu ara se, m̄etinge se kooy ey sum ɓo utu kaakɲ maakɲ *Gaar Raa ken̄ ade ɓooy te t̄oɲɲa.»

**Raa ooj ro Isa*

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36; 2Pr 1.16-18)

2 Ken̄ ɓii m̄eɛɛ jaay deel se, Isa dan̄ Pier, Jak ute Jan ɔk ɓaande do ko ki jerle kalde ki. Ken̄ naade aan̄ se, ḡotn se Raa ooj t̄erlin̄ roɲa naande ki.

3 Kalin̄ge ɓaa t̄ed̄ raap lak lak ɔɔ ɔmb̄ m̄et̄ ki birin̄ birin̄. Debm̄ do naan̄ ki jaay k̄eɲ̄ k̄oɔdn̄ kalin̄ aan̄ ḡoo naan̄ se, ḡot̄o.

4 Ḡotn se, jee m̄etin̄ ken̄ m̄ot̄o se naar aak *Eli ute *Musa teec naande ki, ɗaar taad̄ taad̄ ute Isa.

5 Pier ɗeek Isa ki ɔɔ: «Debm̄ dooyje, b̄eeki num, j'aki kinḡ ḡotn ara ki ɓo jiga; ɔɲ j'asen taal daabge m̄ot̄o, kalan̄ naai ki, kalan̄ Musa ki ɔɔ kalan̄ Eli ki.»

6 Ken̄ naade ɓeere jaay ɓaa ɔkde se, taar ken̄ Pier taad̄ se kic ɓo taad̄ reɲ sum, jeel m̄etin̄ eyo.

† 8:34 K̄ese je ɗeekɲ ɔɔ naai 'tookɲ dabar bini gen̄ kooy taa Isa aan̄ ḡoo ken̄ Isa dabar ooy ro kaag ki taa naai se.

⁷ Gōtn se, gapara naar baado deebde bat. Ɔo maakŋ gapar ki se, k'booy mind deba taad ɔ: «Naan se Goonuma, ken maam jena. 'Booy uunki taariŋa!»

⁸ Gōtn se, jee metiŋ ki naar terl aak ceesde ki se, nam gōtɔ ɔp Isa kalin ki bo ute te naade sum.

⁹ Kaad ken naade utu booyɔ booy kon se, Isa dejde ɔ: «Beɛɛ, nakŋ naase aakkiro se, ɔnte 'taadki nam ki, bini *Goon Deba se ade dur daan yoge tu jaayo.»

¹⁰ Gōtn se naade uun taariŋa, gaŋ naade naaj ute naapa do taar ken naan taad ɔ utu ade dur daan yoge tu se, taar se tap bo, je taadn ɔ di?

¹¹ Gōtn se naade tōnd metiŋ ɔ: «Gen di jaay jee jeel taadn tōkŋ metn Ko Taar Raage taad ɔ Eli ade baa jaay *al-Masi ade baa se?»

¹²⁻¹³ Naan terlden ɔ: «Deere, Eli utu ade baao ɔ naan bo utu tōnd daapm nakge paac ute doobiŋ jaayo. Num 'booyki m'asen taada: Eli se le baadoga, naɔo jeege tedinga nakŋ naade maakde je don ki, aan gɔo ken Kitap taado do dakiŋa. Num ter maakŋ Kitap ki se, Raa taadga taad kic ey la ɔ Goon Deba se, utu dabar kusiŋa ɔ jeege utu an baate.»

Isa ed'lapia goon ken ɔk kōŋ sitan

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

¹⁴ Ken Isa ute jee metiŋ ken mōtɔ jaay baado ɔ jee metingen kuuy se, naade aak jeege dena ing gurugde. Gōtn se jee jeel taad tōkŋ metn Ko Taar Raage kic bo utu daan jeege tun se. Naade ing naaj naaj ute jee metiŋ ken se.

¹⁵ Ken jeege jaay aak Isa utu baado se, naade paac dōrlɔ ɔ aan baado tedin tōse.

¹⁶ Isa tōnd metde ki ɔ: «Ɔŋki di jaay naase ing 'naajki taara ute naade se?»

¹⁷ Deb kalan maakŋ jee denge tu se deekiŋ ɔ: «Debm dooy jeege, maam se m'baano ute goonum gaaba ɔ goonum se ɔk kōŋ sitan gaasiŋ ɔ taad taar eyo.

¹⁸ Gōtn metiŋ se ken sitan ɔkinga tak bo, uun undiŋ naan ki, tedin taariŋ tiin gupiyu, ɔlin taan naanina, tedga num, ron buj biŋ. Maam m'tōndo metn jee meti ki m'ɔ am tuur sitan ro goonum ki, naɔo naade ɔ aasiŋ te eyo.»

¹⁹ Isa deekden ɔ: «Naase jee do duni ken bōrsen aalki maakse do Raa ki ey se, maam tap bo m'king ute naase bini nun ki jaayo? Maam tap bo m'asen serkŋ bini nun ki? Goono se ɔk 'baamsiŋkiro!»

²⁰ Naade jaay ɔk baano baa ute goono se ɔ ken sitan jaay aak Isa se, baag tiikŋ goono, uun undiŋ naan ki ɔ dirciliŋa ɔ taariŋ tiin gupiyu.

²¹ Isa tōnd metn bubina ɔ: «Kōŋŋ se teesiŋ nun ki?» Bubm goono se terlin ɔ: «Kōŋŋ se teesiŋ baatiŋ ki.

²² Gōtn metinge sitan se iinga num ɔlin naan tooc maakŋ poof ki ey le maakŋ maane ki taa je an tōlɔ. Eejjen doje ki, 'noogje ken naai jaay an kaasiŋ num.»

²³ Gaŋ Isa terlin ɔ: «Gen di jaay naai taad ɔ: «Ken an kaasiŋ num» se? 'Booyo, ne dim ɔŋ cir deb ken aal maakiŋ do Raa ki se gōtɔ.»

²⁴ Gōtn se, bubm goono naar ɔd'ɔyɔ ɔ: «Maam m'aal maakuma naɔo 'baado 'nooguma taa maam m'kaal maakum paac don ki.»

²⁵ Ken Isa jaay aak jeege dena aan baado ɔnde kōŋ se, naan aac kaama sitan ki ɔ: «Naai sitan debm tedn jeege duguyu ɔ gaasde ɔ taad taar ey se, m'deeki: 'teec naatn ro goon ki se ɔ mōtn 'baado eyo!»

²⁶ Num sitan se tōy makōŋ, tiikiŋ zak zak, jaay teece. Gōtn se jeege baag taadn ɔ: «Goono se ooyga!» Taa naade aakiŋ naan tood pɛyɛd.

²⁷ Gaŋ Isa ɔk ji goono, uuniŋa ɔ goono se iin daar te jena.

²⁸ Ken Isa jaay ɔk terl baa been se, ɔpiŋ kalin ki ute jee metiŋ ki sum se, naade tōnd metina ɔ: «Gen di jaay bo sitan se naaje j'ɔŋ k'tuuriŋ te ey se?»

²⁹ Isa tərlden ɔ: «Napar sitangen bin se, kən k'tənd te mətɪn Ra a ey num, ɔŋ teec eyo.»

Isa taad taa yona ɔ taa durin daala
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45; Mk 8.31-33)

³⁰ Naade iin ɔŋ gətn se ɔ gaan ɔaa taa naan Galile ki. Naan kən se, Isa je jeege 'jeel gətin eyo,

³¹ taa naan dooy dooy jee mətɪn ki ɔ taadɔden ɔ: «*Goon Deba se j'utu j'an kəkɪ kəl ji jeege tu. Naade utu an tɔɔɔ ɔ bii k-mətɔge tu se naan ade dur daan yoge tu.»

³² Num gan jee mətɪn ki se, taar se, naade ɔŋ booy ɔk te mətɪn eyo, gan naade ɔeere gən tənd mətɪna.

Maakjege tu se nanja ɔo magal ciri
(Mt 18.1-9, 5.29-30; Lk 9.46-50; Mk 10.35-45)

³³ Naade aan Kaparnayum ki. Kən naade jaay ɛnd ɔeen se, gətn se Isa tənd mətɔde ɔ: «Taa di jaay naase 'naajkiro taara doob ki se?»

³⁴ Gan naade do dək, taa doob ki se, naade naajo ute naapa ɔo maakde ki se, nanja ɔo magal ciri.

³⁵ Gətn se, Isa inŋ naan ki ɔo danjo jee mətɪn kən sik-kaar-dio deekden ɔ: «Debm jaay je tɛdn magal se, n'ɔɔp ron baata ɔo n'tɛd debm tɛdn naabm jeege paac.»

³⁶ Isa uuno goon ɔkɔ ɔaano daarin daande ki, uun ɔkin kaadin ki deekden ɔo:

³⁷ «Taa maam jaay, debm ɔkga goon ɔkɔ jiga aan gɔɔ goon ese se, kɛse aan gɔɔ naan ɔkum maam mala. ɔo debm ɔkum maam se, ɔkum maam sum eyo, num ɔk debm kən ɔlumo.»

Jee tɛdn naaba ute ro Isa

³⁸ Gətn se Jan deek Isa ki ɔo: «Debm dooyje, naaje j'əŋo deb kalan bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'ano gaasa, taa naan lɛ, lee ute naajege eyo.»

³⁹ Gan Isa tərlden ɔo: «Ŋte 'gaasinki, taa debm jaay tɛd nakɪ-kɔɔɔ te rom se, kəŋ naar tər taadn kusin rom ki eyo.

⁴⁰ Debm jaay debm taamooyjege ey se, naan se debm naajege.

⁴¹ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: debm jaay tak ɛdsenga maan kaaye ɔkɔ taa naan jeelin naase 'tɛdkiga tɛd jee *al-Masige se, debm bin se, bɛɛ naan tɛd se 'kutn ɔer eyo, num naan utu 'kəŋ bedina.»

*Ŋte kəl genaai maakɪ *kusin ki*

⁴² «Gan maakɪ gaange tun sɛɛm kən aalga kaal maakde dom ki se jaay, nam ɔlga deb kalan maakɪ kusin ki se. Debm kən ɔlin se, ɔŋ bɛɛki num, j'uuno ko tootn magala k'dɔɔkin mindin ki ɔo j'uun j'undin maakɪ baar ki.

⁴³ Kən nakɪ naai 'tɛd te jii sum ɔo ai kəl maakɪ kusin ki num, jii se 'gaan und naata. ɔopi jii kalan ɔo kəŋ kaaja gən daayum, bɛɛ cir kən 'king te jii dio ɔo 'ɔaa maakɪ pood kən gən daayum.

⁴⁴ [*]

⁴⁵ Kən nakɪ naai 'tɛd te jei jaay ai kəl maakɪ kusin ki num, jei se 'gaan und naata. ɔopi jei kalan ɔo kəŋ kaaja gən daayum se, bɛɛ cir kən 'lee te jei dio ɔo 'ɔaa maakɪ pood kən gən daayum se.

⁴⁶ [†]

* **9:44** Bersen ese se maakɪ Kitapgen mətɪnge se, gətn. «Gətn naane se, kuurge lee tɔs daayum jee rode tinŋ aan gɔɔ ruumga ruumu ɔo inŋ maakɪ pood kən gən daayum.» † **9:46** Aak berse 44.

⁴⁷ Kɛn 'kaami jaay ɓo ai kɔli maakɲ kusɲ ki num, kaami se ɔɔf und naata. Ai kɔɔpm kaami kalan ɔɔ 'ɓaa *maakɲ Gaar Raa ki bɛɛ cir kɛn 'lee te kaami dio ɔɔ j'ai 'ɓaa kundi maakɲ pood kɛn gɛn daayum se.

⁴⁸ Ɔɔ gɔtn naane se: *kuurge lee tɔs daayum jee rode tɲg aan gɔɔ ruumga ruumu ɔɔ ɲg maakɲ pood kɛn gɛn daayum se.*‡

⁴⁹ Ey num aan gɔɔ poodo daap nakge se, Raa kic ɓo ɔɲ dubar, taa daapm debkilimi tɛɔn bɛɛ naanɲ ki.

⁵⁰ «Kaata se naan nakɲ jɲga, num kɛn nijim kaata se nanɲa num, j'an tɛɔn j'ɔɔ dɪ jaay nijim gɔtɲ ki se? Bin se, naase kic ɓo 'tɛɔki jee jɲga aan gɔɔ kaatn ɲg bɛɛ se ɔɔ ɲgki lapia te naapa.»

10

Isa taad mɛtn taar piiri

(Mt 19.1-12; Dt 24.1-4; Mt 5.31,32)

¹ Ter Isa iɲ gɔt kɛn se ɔɔ ɓaa taa naanɲ Jude ki, kaam aak jɛɲ ool k'danɲ Jordan kɛn kaam naane. Jee dɛnge ɓaado tus cɛɛn ki daala ɔɔ naanɲ baagde dooyo aan gɔɔ kɛn naanɲ lee dooy jeege.

² Gɔtn se *Parizigen mɛtɲge ɓaado taa an naama. Naade tɔnd mɛtɲ ɔɔ: «Deba se j'undinga kulu gɛn piir mɛndɲ la?»

³ Naanɲ tɛrlɔn ɔɔ: «Do taar kɛn se, *Musa tap ɓo taadseno ɔɔ dɪ maakɲ Kitap ki?»

⁴ Naade tɛrlɲ ɔɔ: «Musa se und kulu ɔɔ k'raanɲ maktubm gɛn piiri, j'ɛd mɛnd ki jaay ɓo j'an piiri.»

⁵ Ganɲ Isa taadden ɔɔ: «Taa do-mɔngse ɓo Musa raansɛn taar se.

⁶ Ey num do kupm mɛt ki se, *Raa aalo gaaba ute mɛnda.*

⁷ Taa naanɲ se ɓo gaaba teecɲ kɔɲ kɔɲ te bubiɲa, ɓaa tum te mɛndɲa,

⁸ ɔɔ naaden di se tum tɛdga daa ro kalan.† Bin se naade se tɛdga aan gɔɔ jee di eyo, num aan gɔɔ deb kalan sum.

⁹ Nakɲ jaay Raa dɔkinga dɔk se, debkilimi ɔɲte tuutiɲa!»

¹⁰ Kɛn naade jaay aan been se, jee mɛtɲ ki tɔnd mɛtɲ do taar kɛn se daala.

¹¹ Naanɲ tɛrlɔn ɔɔ: «Kɛn deba jaay piir te mɛndɲa ɔɔ ɔk mɛnd kuuy se, aan gɔɔ debm teec ɔɲ mɛndɲa ɔɔ ɓaa ɛɛs mɛnd nam.

¹² Ɔɔ mɛnda kic ɓo, kɛn piir te gaabiɲa ɔɔ ɔk gaabm kuuy se, naanɲ se aan gɔɔ mɛnd teec ɔɲ gaabiɲa ɔɔ ɓaa ɛɛs gaabm nam.»

Isa ɔɔf ɓooro gaange tu

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³ Gɔtn se, jeege ɓaano te gaangen sɛɛmɛ gɔtn Isa ki, taa adɛ tɔnd jɲ dode ki, naɓo jee mɛtɲ ki uunde kaamde naatn.

¹⁴ Kɛn Isa jaay aak nakɲ naade tɛd se, maakiɲ tuju, deekden ɔɔ: «Ɔɲki gaangen sɛɛm se adɛ ɓaa gɔtum ki, ɔɲte 'gaasdeki. Taa jeegen tec aan gɔɔ gaangen se ɓo utu 'kɔɲ gɔɔ *maakɲ Gaar Raa ki.

¹⁵ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: debm jaay took te Raa kɔsn gaar donɲ ki aan gɔɔ goon ɔkɔ ey se, naanɲ se 'kɔɲ kɛnd maakɲ Gaar Raa ki eyo.»

¹⁶ Gɔtn se naanɲ tuun tɔkde kaadiɲ ki, tɔnd jɲ dodege tu ɔɔ ɔɔɔden ɓooro.

Debm maala ɓaado ɲ Isa

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷ Kɛn Isa jaay ɓaa ɓaa doob ki se, gaaba kalan aan ɓaado ɛrg naanɲ ki ɔɔ tɔnd mɛtɲa ɔɔ: «Debm dooy jeege, naai debm bɛɛ se, maam tap ɓo m'tɛɔn m'ɔɔ dɪ jaay m'kɔɲ *kaajɲ gɛn daayum se?»

‡ 9:48 Aak Eza 66.24. * 10:6 Aak Jɛn 1.27. † 10:8 Aak Jɛn 2.24.

¹⁸ Isa tərliŋ ɔɔ: «Gɛn di jaay naai ɔɔ maam debm bɛɛ se? Debkilim bɛɛ se tap ɓo gɔtɔ; kɛn bɛɛ se, Raa kaliŋ ki sum.

¹⁹ Naai lɛ 'jeele nakŋ kɛn Raa taad gɛn tɛd se, kɛn ɔɔ: *ɔŋte 'tɔɔl nam, ɔŋte 'kɛsn mɛnd nam, ɔŋte 'kɛsn gaabm nam, ɔŋte 'ɓoogo, ɔŋte 'tɔkŋ taar-kɔɔɓɔ dɔ nam ki, ɔŋte 'kujun nam, 'sook koi ki te bubu ki.*»

²⁰ Gaabm se tərɪ Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, nakgen se paac, gɔtn m'iiŋ baatum ki tap ɓo, maam m'lee m'tɛdiŋ tɛd tap.»

²¹ Isa jaay aak gaabm se, maakiŋ jɛna ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «ɔɔpiga naka kalaŋ sum. Nakŋ naai ɔk paac se, 'ɓaa dugiŋ naatn ɔɔ gursiŋ se 'ɓaa 'nigiŋ jee daayge tu, bin se ai toodŋ kɔɔɓɔɔ maakiŋ raa ki. ɔɔ naai lɛ, 'ɓaado 'daanuma.»

²² Num gaŋ kɛn gaaba jaay booy taar se, roŋ tɛɛciŋ bardak, ɔk tərɪ ɓaa ɓaa se maakiŋ tuj kasak kasak, taa naaŋ debm nak dɛna.

²³ Isa uun dona aak jee mɛtiŋ kɛn iŋg cɛɛŋ ki se, deekden ɔɔ: «Kɛn jee nak dɛnge jaay, kɛnd *maakiŋ Gaar Raa ki se ɔɔŋ aak eyo!»

²⁴ Jee mɛtiŋ ki jaay booy taar se ɔkden taad eyo, num Isa tərɪ deekden ɔɔ: «Gɛnumge, kɛnd maakiŋ Gaar Raa ki se ɔɔŋ aak eyo!»

²⁵ Deere, kɛn giŋji jaay deel ute ɓee luppaa se ɔɔŋ; naɓo debm nak dɛna jaay 'kɛnd maakiŋ Gaar Raa ki se, ɔɔŋ cir naaŋ se daala!»

²⁶ Jee mɛtiŋ ki jaay booy taar se, ɔkden taad eyo cir daala. Naade taad te naapa ɔɔ: «Kɛn bin num, naŋa ɓo 'kɔŋ kaaja?»

²⁷ Isa uun kaamiŋ aakde ɔɔ deek ɔɔ: «Gɛn jikilinge tu sum num nakŋ se ɔɔŋ, num Raa ki se, ne diŋ ɔɔŋiŋ gɔtɔ.»

²⁸ Gɔtn se Pier taadiŋ ɔɔ: «Anum 'booyo, naaje se k'j'ɔŋoga nakge paac taa j'ai daan naai.»

²⁹ Isa tərliŋ ɔɔ: «'Booyki bɛɛ, m'asen taada. Kɛn nam jaay ɔŋo ɓeege, gɛnaagen gaabge ute kɛngen mɛndge, koa, bubu, gaange ey lɛ maakiŋ-gɔtiŋge taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se,

³⁰ nakgen se paac se, naaŋ utu aden kɔŋ mɛt kaaru ɓeege, gɛnaagen gaabge ute kɛngen mɛndge, koge, gaange, maakiŋ gɔtge, ɔɔ ute dubar kɛn jeege utu aŋ dabar taa maam se. ɔɔ kɛn kaadiŋ jaay aanga num, naaŋ 'kɔŋ kaajiŋ gɛn daayum.

³¹ Maakiŋ jeege tun ɓorse naan ki se, dɛniŋ utu kɔɔpm mɔɔtn. ɔɔ maakiŋ jeege tun ɓorse mɔɔtn se, dɛniŋ utu 'tɛdn jee naan ki.»

*Isa taad gɛn k-mɔtɔge tu ɔɔ naaŋ utu kooyo ɔɔ ade dur daan yoge tu
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34; Mk 8.31-33)*

³² Naaŋ kɛn se, naade uun doobo gɛn kookŋ ɓaa Jeruzalɛm ki ɔɔ kɛn naade jaay ɓaa ɓaa se, Isa deel naande ki. Jee mɛtiŋ ki se nakŋ se deel dode ɔɔ jee dɛn ɔk mɛtiŋ se lɛ, ɓeere ɔkde. Gɔtn se naaŋ dan jee mɛtiŋ sik-kaar-di kalde ki ɔɔ baagdɛn taadn nakŋ utu kaan doŋ ki se daala.

³³ Naaŋ deekden ɔɔ: «'Booyki, ɓorse naaje k'j'ook k'ɓaaki ɓaa Jeruzalɛm ki ɔɔ *Goon Deba se, j'utu j'aŋ kɔkŋ kɔl ji *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute ji jee jeel taadn tɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage. Naade utu aŋ kɔjŋ ɓɔɔɔ doŋ ki kɛn j'aŋ ɓaa tɔɔɔ ɔɔ utu aŋ kɔkŋ kɔlin ji jeege tun Yaudge eyo.

³⁴ Naade se utu aŋ tooy koogo mɛtiŋ ki, aŋ tupm ɓooro roŋ ki, aŋ tɔnd te mɛɛje ɔɔ utu aŋ tɔɔɔ. Anum, kɛn ooy tɛdga bii mɔtɔ se, naaŋ utu ade dur daan yoge tu.»

*Jak ute gɛnaaŋ Jan tɔnd mɛta gɔtn Isa ki
(Mt 20.20-28; Lk 22.24-27; Jn 13.3-17)*

³⁵ Jak te Jan gaan Zebedege ɓaado ɔŋ Isa ɔɔ tɔnd mɛtiŋa ɔɔ: «Debm dooyje, bɛɛki num, nakŋ naaje k'je k'tɔnd mɛti ro ki se, naai ajɛn tooko.»

³⁶ Isa tərɪden ɔɔ: «Naase 'jeki m'asen tɛdn di?»

³⁷ Naade terliṅ ɔɔ: «Ken naai afe terl maakṅ gaari ki se, ɔṅjen deb kalan king do ji daami ki ɔɔ ken kalan do ji jeeli ki.»

³⁸ Gan Isa terlden ɔɔ: «Nakṅ naase 'tɔndki meta ro ki se, naase 'jeel ɔkki te metiṅ eyo.» Gɔtn se naan deekden ɔɔ: «*Kɔɔpm dubar maam m'utu m'kaay se, naase anki kɔṅ kaasn gen kaayiṅ la? Lo *batem maam m'utu m'ted se, naase anki 'kɔṅ kaasn gen tedṅ la?»

³⁹ Naade terliṅ ɔɔ: «Yee, naaje j'an kɔṅ kaasa.» Naɔo Isa deekden ɔɔ: «Deere, naase utu aki kaay kɔɔpm ken maam m'utu m'kaay se ɔɔ utu aki tedn batem aan gɔɔ ken maam m'utu m'ted se.

⁴⁰ Naɔo gen gɔtn king jaay do ji daamum ki, ey le do ji jeelum ki se, ɔlum maam eyo. Gɔtn se Raa daapinga daap malinge tu.»

⁴¹ Ken jee metn Isa ken sik jaay ɔaa booy taar ese se, maakde tuju do Jak te Jan ki.

⁴² Isa danɔeno paac ɔɔ deekden ɔɔ: «'Jeelki, jeegen k'talde gaarge do metjil jeege tun ɔaa se paac se, naade ing dode ki ɔɔ magalgen k'tondde se ted jeege te taa tɔɔgɔ.

⁴³ Num daan naase ki se ɔṅte 'tedn bini. Ken maakse ki jaay nam je tedn magalse se, ɔṅ ron tedn debm kaan naabse.

⁴⁴ ɔɔ maakse ki se jaay nam je tedn naanse se ɔṅ ron asen tedn bulse paac.

⁴⁵ Taa *Goon Deba ɔaado se, taa jeege ɔo an tedn naab eyo; num naan ɔaado se taa naan ɔo tedn naaba jeege tu ɔɔ kedn kon gen dugṅ do jee dena.»

Isa ed'lapia debm kaam-tɔɔk ken ron Bartime (Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Isa te jee metiṅ ki aan maakṅ geger ken k'danṅ Jeriko ki. Ken naade deel deel jaay aan taar ki se, jeege dena ɔk metde. Gɔtn se naade ɔṅ debm kaam-tɔɔkɔ jɛṅ doob ki ing baay baaya ron Bartime, goon Time.

⁴⁷ Ken naan booy jaay j'ɔɔ Isan Nazaret ɔo deel deel se, naan baag tɔɔy ɔɔ: «Isa, naai *Goon Daud‡, eejum dom ki!»

⁴⁸ Jeege dena uuniṅ kaamiṅa ɔɔ n'doa, gan naan tɔɔd tɔɔy makɔṅɔ cir daala ɔɔ: «Goon Daud, eejum dom ki!»

⁴⁹ Isa ɔk daara ɔɔ deek ɔɔ: «'Danumsin'kiro.» Naade ɔaa ɔṅiṅa, deekiṅ ɔɔ: «Isa danji. ɔk 'maaki tɔɔgɔ, iini.»

⁵⁰ Gɔtn ese debm kaam-tɔɔkɔ ɔɔd und te kal magaliṅa, naar iin kirit ɔɔ ɔaa gɔtn Isa ki.

⁵¹ Isa tɔnd metiṅ ɔɔ: «'Je m'ai tedn di?» Debm kaam-tɔɔkɔ terliṅ ɔɔ: «Debm dooyje, ɔɔdum kaamuma.»

⁵² Isa taadiṅ ɔɔ: «'Baa. Taa naai aalga maaki dom ki se, ɔṅga lapia.» Gɔtn se kaamiṅ naar ɔɔd aaka ɔɔ naan ɔk doobo ute Isa tele.

11

Isa end Jeruzalem ki aan gɔɔ gaarge (Mt 21.1-11,14-17; Lk 19.20-44; Jn 12.12-19)

¹ Ken Isa te jee metiṅ ki jaay aan gɔɔr te Jeruzalem se, naade aan do *kɔsn ɔlib ki ken ceɛ naanɛ tun k'danɔe Betpaje te Betani. Gɔtn se maakṅ jeenɛ tun metiṅ ki se, Isa ɔl jeege di naaba.

² Naan deekden ɔɔ: «'Baaki maakṅ naan ken naanse ki se. Ken naase endki kend se, aki kɔṅ goon buuru k'dɔɔkinga dɔɔkɔ ɔɔ nam ɔii kalan ook te do ki eyo. 'Tuut 'ɔaansin'kiro.

‡ 10:47 Goon Daud se gooniṅ mal eyo, num taad'taa *al-Masi ken afe teecṅ maakṅ metjiliṅ ki.

³ Ken nam jaay deeksenga ɔɔ: gen di jaay naase 'tedki nakɲ se? 'Terlinki ɔɔki: Melje ɔo jena ɔɔ tedga sum ɔo, asesino naar terl gɔtin ki.»

⁴ Ken naade jaay ɔaa aan se, ɔɲ goon buuru doob ki k'dɔɔkinga dɔɔk taa ɔee ki ɔɔ naade tuutiɲo.

⁵ Jee ken naade ɔnde gɔtn ese se, jee metinge aakde se deekden ɔɔ: «Goon buuru se, 'tuutinki gen di?»

⁶ Naade terlden aan gɔɔ ken Isa taadɔeno ɔɔ jee se ɔnde naade tuuto goon buuru se.

⁷ Naade ɔk ɔaansin Isa ki, tɔɔd taal kal magaldege do buur ki se jaay Isa inɲ do ki.

⁸ Jeege dena tɔɔd taal kal magaldege doob ki. ɔɔ jee metinge gaanɔ doomo maakɲ kaag ki, ɔaado tɔmbin doob ki se kici.

⁹ Jee deel naanin ki ɔɔ jee ɔk metina dɔɔb ɔɔy ɔɔ:

«Ozaana! Ozaana!»*

«*Raa tedn been do deb ken ɔaado te ro Meljege Raa!»

¹⁰ «Raa tedn been do deb ken ɔs gaar gen bubjege *Daud!»

«Ozaana Raa ken raan maakɲ raa ki!»

¹¹ Isa end maakɲ gegɛr ken Jeruzalem ki ɔɔ naan ɔaa end maakɲ *Bee Raa ki. Ken naan beer aak dɔɔd nakge paac aas se, kaad ken se kaada ɔaaga. Gɔtn se naan teec ɔaa ute jee metin ken sik-kaar-di se Betani ki.

Isa naam ko ba

(Mt 21.12-13,18-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-17; Lk 13.6-9)

¹² Metbeenki, ken naade iino Betani ki se, Isa naam ɔo tɔolina.

¹³ Ken naan jaay uun kaamin aak ko ba daar daar te kambin dɔk naane se ɔɔ kaadn naane kɔɲ koojin kɔsɔ. Naɔo ken naan jaay ɔaa metin ki se naan ɔɲ kamba sum taa kaadn koojn ko ba se ute ɔortɔ.

¹⁴ Gɔtn se Isa taad ko ba ki se ɔɔ: «Naan ki se mɔɔtn nam kɔsn naam kooji ey sum.» Gan taar naan taad se jee metin ki se booyga.

*Isa tuur jee tedn zogen maakɲ *Bee Raa ki*

¹⁵ Naade aan Jeruzalem ki ɔɔ gɔtn se, Isa ɔaa end daan ɔɔr Bee Raa ki ɔɔ naan baag tuur jeegen ɔaano te nakdege gen zoa ɔɔ jeegen ɔaado dugu gɔtn ese se. Naan tɔt tɔl tuun te tabil jee pelekɲ gursge naatn ɔɔ tɔt tɔl te nakgen jee tedn zo dɛerge lee tinɲ do ki se kici.

¹⁶ Naan gaasde ɔɔ nam ɔnte deel ɔaano ute ne dim daan ɔɔr Bee Raa ki.

¹⁷ Gɔtn se naan dooyde, taadɔen ɔɔ: «Raa taad maakɲ Kitap ki ɔɔ:

Bee maam se tedn bee ken metjil jeegen ɔaa se paac ansum keeme.†

Num gan naase 'tedinki tedga gɔtn jee ɔoogge!‡»

¹⁸ *Magal jee tedn serke Raage tu ɔɔ ute jee jeel taadn tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage jaay booy nakɲ ken Isa ted se, naade je doobm an tɔɔɔ. Naɔo naade beerin beere, taa jee dengɲ tus se jaay booy taar Isa dooyden se, ɔkden taad eyo.

¹⁹ Ken aan teger gɔtɔ ɔk jin se, Isa te jee metin ki teec naatn maakɲ gegɛr ken Jeruzalem ki se.

Metn taar ko ba ken tuutu

²⁰ Metbeenki tanɔɔrin-nɔɔrina, ken naade terlo terl Jeruzalem ki se, naade aak ko ba ken Isa naamin se, tuutga nes.

²¹ Gɔtn se Pier saap do taar ken Isa taado se, deekin ɔɔ: «Debm dooyje, aaka! Ko ba naai 'naamin se, tuutga nes.»

²² Isa terl taad jeege tun metin ki ɔɔ: «Naase se aalki maakse do Raa ki!

* 11:9 Ozaana se je deekɲ ɔɔ: Raa aaja. † 11:17 Aak Eza 56.7. ‡ 11:17 Aak Jer 7.11.

²³ 'Booyki bεε, m'asen taada. Ken deba jaay deek ko ki oo: «Iini ooc maakin baar ki» oo debm se jaay ok naaja maakin ki eyo oo aal maakin do taar ken naan taad se, nakn se Raa ansin kon tɛda.

²⁴ Taa naan se oo, maam deeksen m'oo: nakn paacn naase 'je aki tond metn gɔtn Raa ki se, aalki maakse aan goo onjinkiga oo Raa asenin kɛda.

²⁵ Ken naase iin daarkiga raan 'baaki 'baa tond metn Raa jaay, okki taar te nam num, 'baa okinki naagin jaayo. Bin jaay Bubsen maakin raa kic oo asen taal *kusiŋsege.»

²⁶ [§]

Magal Yaudge dem taogɔn Isa
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Isa ute jee metin ki terl baado Jeruzalem ki daala. Kaad ken naan lee baa kaam ara kaam ara daan boor *Bee Raa ki se oo, *magal jee tɛdn serke Raa ki, jee jeel taadn taokn metn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge se baado onjina.

²⁸ Naade tond metin oo: «Naai tap oo ken undi kulu gen tɛdn nakgen se tap oo nana? Ey le ken edi taogo gen tɛdn nakgen se, tap oo nana?»

²⁹ Isa terlden oo: «Maam m'je tond metse naka kalan sum. Ken naase jaay 'terlumkiga num, maam kic m'asen taadn debm ken undum kulu gen tɛdn nakgen se.

³⁰ 'Taadumki tu, nana jaay olo Jan-Batist *batiz jeege se: Raa lɔbu jikilimge le?»

³¹ Oo gɔtn se naade baag saapa oo taad te naapa oo: «Naan se j'anki terl oo dio? Ken k'taadkiga j'okki: «Raa oo olinoo» le, naan ajeki deekn oo: «Gen di jaay baate tookn kuunki taar Jan se?»

³² Anum ken k'taadkiga j'okki: «Jikilimge oo olinoo» le? A-a.» Taa naade se beer beer jeege tu, taa jeege paac se jeel maade ki Jan se debm taad taar teeco taar Raa ken mala mala.

³³ Gɔtn se naade terl Isa ki oo: «Naaje se k'jeel eyo.» Ter Isa terlden oo: «Maam kic num, m'asen kon taadn debm ken undum kulu gen tɛdn nakgen se eyo.»

12

Isa aan kaa taara ro magal Yaudge tu
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19; Eza 5.1-7)

¹ Gɔtn se Isa baag taadn jeege tu ute kaal naagn taara oo: «Gaaba kalan tɛd jinɛn bin, iin gurugin te durdur, ud goo do ko ki gen rii koojn binina oo iin gɔto jerle gen king boobm jinɛnina. Gɔtn se maakin jinɛnin se naan onin kaam ji jee tɛdn naabge tu oo jee tɛdn naabge se tɛdga num utu kon bedde oo gɔtn se naan iin baa mertɛ.

² Ken kaadn kugn koojn bin jaay aan se, naan ol debm tɛdn naabin se gɔtn jeege tun naan onde jinɛnin kaam jide se, taa ano kon bedina.

³ Num ken debm tɛdn naabin jaay aan jinɛn ki se, jee se ok tond dɛrɛnjina oo tuurin onin baa jin sik.

⁴ Ken mel jinɛn jaay aakin naan baado jin sik se, naan ol debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan kic ken baa aan se, naade ok tondin don ki oo naajina.

⁵ Naan ken se, ter debm jinɛn ol debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan se naade ok taolina. Ter debm jinɛn se olo jee tɛdn naabgen kuuy den daala. Naade se kic oo jee metinge naade tond dɛrɛnde oo kengen metinge naade taalde.

§ 11:26 Bersen ese se maakin kitapgen metinge se naan gɔto. «Ken naase jaay 'baateki kon naagn naapge le, Bubsen maakin raa ki kic oo asen kon taal kusiŋsege eyo.»

⁶ Debm ken ɔppin se, kɛse goon maak-jɛna. Naan saap ɔɔ: «Goonum mala se naade utu tookɲ kuun taariɲa.» Taa naan se ɓo, naan ɔliɲo kaam mɔɔtn.

⁷ Gan jee tɛɗn naabgen ese jaay aakiɲ se, baag taadn te naapa ɔɔ: «Naaɲ se ɓo ken bubin ooyga num utu 'tɛɗn mɛl jinɛnɛ se; ken bin num 'ɓaakiro, k'tɔɔlinɲi ɔɔ jinɛnɛ se ajeki kɔɔpm naajege tu.»

⁸ Gɔtn se naade ɔkiɲa, tɔɔliɲa ɔɔ maakɲ jinɛn ki se, naade uun undin naatn.»

⁹ Num Isa tɔnd mɛtɔde ɔɔ: «Ken mɛl jinɛnɛ jaay ɓaadoga num, jee se naan aden tɛɗn ɔɔ di? Ken naan ɓaadoga num, jee se naan aden tɔɔl naatn ɔɔ jinɛnin se ɛ, naan an kɛɗn kaam ji jeege tun kuuy.

¹⁰ Naase 'dooyinɲiga te ey la taar ken *Raa taadn maakɲ Kitap ki se ɔɔ:

*Ko ken jee kiin beege baatin se,
naan se ɓo tɛɗga ko ken 'gakɲ bea;*

¹¹ *kɛse ɓo naabm Mɛljege Raa*

*ɔɔ naajege tu se j'aakiɲki se ɔkɲeki taad eyo!**»

¹² Num magal Yaudge se jeelga kaal naagɲ taar ken Isa taad se, taad te naade. Gɔtn se naade je doobm ken an kɔkɔ, naɓo naade beer jee dɛnge tu. Gɔtn se naade iin ɔɲiɲa.

Mɛtn taar kɔgɲ miiri gɛn Gaar magal ron Sezar

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Magal Yaudge ɔl *Parizigen mɛtinge te jee *Eɔɔɗgen mɛtinge, taa ɓaa goom kɔkɲ Isa do taarin ki.

¹⁴ Naade ɓaado taadin ɔɔ: «Debm dooy jeege, naaje k'jeele naai se 'taad taar mɛt ki ɔɔ taar jeegen kuuy se naai 'tɛɗn naaba ro ki eyo ɔɔ jeegen jeege jeelde jee magalge se, taar naadege se naai ɔli dim maak ki eyo. Num naai dooy jeege te doobm taar Raa mɛt ki. Bɔɔse 'taadɲen tu: j'ɔk doobo gɛn kɔgɲ miir Sezar ki lɔɓu gɔɔɔ? J'an kɔg lɔɓu j'an kɔg ey ɛ?»

¹⁵ Num gan Isa jeele taar naade taad se, taar maakde eyo. Naan deekden ɔɔ: «Gɛn di jaay naase oomumki bin se? Uun 'ɓaankiro te tamma kalan, m'an kaak tu.»

¹⁶ Naade uun ɓaano te tamma kalan ɔɔ Isa tɔnd mɛtɔde ɔɔ: «Kaam-nirl doa te ro ken k'raanin ro ki se tap ɓo gɛn naɲa?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Gɛn Gaar Sezar.»

¹⁷ Gɔtn se Isa tɛrlɛɗen ɔɔ: «Ken bin num, nakɲ gɛn Gaar Sezar se ɛɗinɲi nakiɲa ɔɔ nakɲ gɛn Raa ɛ, ɛɗinɲi nakiɲ kici.» Num ken naade jaay booy taar Isa taad se, ɔkɛɗen taad eyo.

Jeege naaj mɛtn taar jeegen utu kooy duru

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸ Jeegen k'dandɛ *Sadusege ken taad ɔɔ jeege ooyga num dur ey sum se, ɓaado gɔtn Isa ki ɔɔ tɔnd mɛtin ɔɔ:

¹⁹ «Debm dooy jeege, *Musa raanɲeno maakɲ Kitap ki ɔɔ: ken deba ɔk mɛnda jaay ooy ɔɲ te goon ey se, bɛɛki num, gɛnaaɲ se 'kɔkɲ mɛndinɲa taa koojɲ mɛtjili gɛnaaɲ ken ooy se.

²⁰ Num 'booyo, gɛnaage cili, koɲde kalan. Debm deet deet se ɔk mɛnda naɓo ooy ooj te goon eyo.

²¹ Debm mɛtin ki ɓaado ɔk mɛndinɲa ɔɔ naan kic ooy ooj te goon eyo. Debm k-mɔtɔge tu se kic ɓo ɓaado ɔk mɛnd se, naan kic ɓo ooy ooj te goon eyo kici.

²² Ɔɔ naaden cili se paac tɔkɲ naamga mɛnd se, naɓo naade paac ooyo ɔɔ goono kalan kic ɓo nam ooj te eyo. Ɔɔ kaam mɔɔtn se, mɛnda se kic ɓaado ooyo.

²³ Bin num, ɓii ken jaay jeegen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, mɛnd se tap ɓo 'tɛɗn mɛnd naɲa? Taa naaden cili se ɛ, tɔk naamɲga paac.»

* **12:11** Aak KKR 118.22-23.

24 Isa terlden ɔɔ: «Naase se, ɓere, iigkiga, taa taar Raa se le 'jeelki eyo ɔɔ tɔɔŋ Raa kic le, naase ɔndki te metiŋ eyo.

25 'Booyki, ɓii ken jaay jeegen ooyga kooy afe dur daan yoge tu se, gaabge te mendge se tɔkŋ naap ey sum. Num naade se tecŋ aan gɔɔ *kɔdn Raagen maakŋ raa ki.

26 Gen metn taar jeegen ooyga kooy jaay utu dur daan yoge tu se, taar maakŋ Kitapm Musa ki se, naase 'dooyiŋki te ey la ken ɔɔ: Musa aako poodo ɔk kɔk maakŋ ji kaag ki ɔɔ maakŋ pood ken se Raa taadiŋ ɔɔ: *Maam se m'Raa gen *Abraam m'gen Isaka ɔɔ m'gen *Yakub?*†

27 Raa se, naan Raa jeegen ooyga kooy eyo, num naan se, Raa jee zere. Naase se, ɓere, deer deer iigkiga.»

*Maakŋ *Ko Taar Raa ki se kese ɓo taar gen tɛda ken magal cir paac
(Mt 22.34-46; Lk 10.25-37; Rm 13.8-10)*

28 Kaad ken Isa naaj naaj ute *Sadusege se, debm jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raa kalan bini utu te naade. Ken naan jaay booy Isa taad tɔk metn taara nijim bin se, naan iiko ceen ki ɔɔ tɔnd metiŋ ɔɔ: «Maakŋ taarge tun ken Raa taad ɔɔ k'tɛd paac se, ken gay ɓo cirde?»

29 Isa terliŋ ɔɔ: «Taar cirde paac se ken ɔɔ: 'Booyki gaan *Israelge, Meljege Raa se, naan kalin ki sum ɓo Raa.

30 Naai 'je Meli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute saapi paac ɔɔ ute tɔɔgi paac.‡»

31 Ter ken metiŋ ki ɔɔ: «'Je naapi aan gɔɔ 'je ro naai mala. § Maakŋ taarge tun ken Raa taad ɔɔ gen tɛda se, ken cir taargen ese se gɔɔ.»

32 Debm jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raa deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, kese jiga. Taar naai 'taad se taar met ki. Raa se naan kalin ki sum ɔɔ Raa kuuy se, gɔɔ.

33 Debkilimi je Raa se, an je te maakiŋ paac, ute saapiŋ paac, ute tɔɔgin paac ɔɔ je naapiŋ aan gɔɔ ro naan mala. Taargen se cir *serkŋ ken naan ɛd Raa ki ɔɔ cir serkŋ ken naan tɔɔ ɔɔ tɔɔciŋ se.»

34 Isa jaay booy taar gaabm terliŋ nijim bin se, naan deekiŋ ɔɔ: «Naai se 'dɔk te *maakŋ Gaar Raa eyo.» Gɔtn se naade mɔɔtn nam tɔnd te metiŋ gen taar dim kuuy ey sum.

**Daud dan *al-Masi ɔɔ: Meluma
(Mt 22.41-45; Lk 20.41-44)*

35 Gan ken Isa dooy dooy jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki se, naan tɔnd metde ɔɔ: «Gen di jaay jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raage taad ɔɔ al-Masi naan goon Daud se?

36 Daud mala kic ɓo *Nirl Salal ɔliŋ deek ɔɔ:

Meljege Raa taado Melum ki ɔɔ:

'Baado iŋg do ji daamum ki,

*bini jee taamooyige se m'aden tɛdn naai utu 'king dode ki.**

37 Daud mala kic ɓo danjŋ ɔɔ: Meluma, anum 'tɛdn gooniŋ se, 'tɛdn ɔɔ di daala?»

Ken jee den jaay booy taar se ɛdden maak-raapo.

*Isa deek jeege tu ɔɔ j'ɔnd kɔnd te jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raage se
(Mt 23.1-14; Lk 20.45-47)*

38 Ter Isa deek jeege tun naan dooyde dooy se ɔɔ: «ɔndki kɔndo te jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raage se, taa naade se je lee te kal magaldege gen magal rode ɔɔ ken ɓaaga bɔɔr ki se, naade je jeege aden tɛdn tɔɔse naade ki.

† 12:26 Ken Raa jaay deek bin se, je taadn ɔɔ naan naan ki se, jeegen do dakiŋ se utu zere. ‡ 12:30 Aak Dt 6.4-5. § 12:31 Aak Lb 19.18. * 12:36 Aak KKR 110.1.

³⁹ Ɔo ken naade jaay aanga maakɲ *ʒee Yaudge lee tusn maak ki se, naade je king gɔtn naan ki. Ɔo ken aanga gɔtn kɔs ki kic ɛ, naade je gɔtn naan ki.

⁴⁰ Naade se ʒo ken baagga keem Raa num, eem ɛk tɛc tɛd aan gɔɔ naade ʒo jee bɛɛ taa jeege aden kaaka ɔɔ naade ʒo jee ken ɔs nan ji mɛnd-daayge. Num gan naade se, bɔɔr utu koocɲ dode ki se ɔɔɲ aak eyo.»

*Mɛnd-daaye ɛd *sɛrke Raa ki
(Lk 21.1-4)*

⁴¹ Gɔtn se, daan bɔɔr *Bee Raa ki, Isa utu ing cɛɛ tukul kaag ken jeege lee tɔmb sɛrke maak ki ɔɔ naan aak jee dɛngen ʒaado ɔmb sɛrke Raa ki maakɲ tukul kaag ki se. Gɔtn se jee maalge ro naap ki ʒaado ɔmb gurs dɛna.

⁴² Gɔtn se, mɛnd-daay kalan ʒaado ɔmb tammage sɛem sɛem dio ɔɔ tammagen se kɔbɔrɔ kic ʒo aas eyo.

⁴³ Gɔtn se Isa dan jee mɛtin ki ɔɔ deekden ɔɔ: «'Booyki bɛɛ, m'asen taada. Mɛnd-daay ken daay nan takɲ ese se, nakɲ naan ɔmb maakɲ tukul kaag ki se den cir gen jee ʒaa se paac.

⁴⁴ Taa jeege se ɛd do nak dɛndɛge tu, gan mɛnd-daay se ute daayin se kic ʒo, nakɲ naan ɔkɲ ken an tinɲ se ʒo, naan ʒaado ɔmbin paac.»

13

*Isa taad ɔɔ *Bee Raa se jeege utu an tɔɔkɔ
(Mt 24.1-51; Lk 21.5-36; Mt 10.16-23; Lk 17.22-37)*

¹ Kaad ken Isa teeco teec maakɲ Bee Raa ki se, maakɲ jeenge tun mɛtin ki se, deb kalan deekin ɔɔ: «Debm dooyje, aak tu kogen aak bɛɛ ken j'iin ʒee se! Aak tu ʒee se j'iininga aak bɛɛ aak eyo!»

² Isa tɛrlin ɔɔ: «Aaka, ʒee magal daar aak bɛɛ bɛɛ ese se, jeege utu an ru nan tak. Kongen rɛɛs aak bɛɛ bɛɛ se, utu wɔɔkɲ kalan kalan ɔɔ ko tap ʒo 'kɔɲ toodn do naapin ko ki eyo.»

Jee Raage j'utu j'aden dabara

³ Naan ken se, Isa ook ing do *kɔsn ɔlib ki ɔɔ ɔl kaamin aak kaam sak *Bee Raa. Gɔtn se jee mɛtin ki se, Pier, Jak, Jan ɔɔ Andre naade se sum ʒo ute te naana ɔɔ naade tɔnd mɛtin ɔɔ:

⁴ «'Taadjen tu, nakgen se 'kaan nun ki? Ɔo naan se 'tɛdn ɔɔ di jaay ʒo naaje j'an kaakɲ jeel ro ki ken nakgen se jaay kaadin 'kaan se?»

⁵ Gɔtn se Isa baagden taada ɔɔ: «Ɔndki kɔndɔ, ɔnte 'kɔɲki nam ɔnten 'dɛrlse.

⁶ Jeege dɛna utu ade ʒaa ute roma ɔɔ asen taadn ɔɔ: «Maam ʒo *al-Masi!» Ɔo ken naade 'tɛd bin se utu 'dɛrl jeege dɛna.

⁷ Ken 'booykiga jeege jaay baaga kɔɔsn maan bɔɔrge, ken gɔɔr utu naase ɔɔbu 'dɔkɔ, anum ʒɛɛ, ɔnten 'ʒeerki. Taa nakgen se utu 'kaana, naʒo duni se 'kɔɲ nan ey ʒɔrtɔ.

⁸ Jee taa naan kaam kalan utu kiin bɔɔrɔ ute jee taa naan kuuy. Taa naan gaar kaam kalan utu kiin bɔɔrɔ te taa naan gaar ken kuuy. Maakɲ naange tun mɛtin naana utu 'tea ɔɔ gɔtn mɛtin ʒo utu tɔɔl jeege. Aan gɔɔ mɛnd ken maakɲ tuunin gen koojo se, nakgen se kic ʒo baaga kaana num, kɛse je taadn ɔɔ dunia ɔɔpɔga gɔɔrɔ.

⁹ Num naase jee mɛtum ki se ingki do mɛtek se ki. Taa jeege se utu asen kɔnd bɔɔrɔ ɔɔ asen ʒaa tɔnd dɛɛɲ maakɲ *ʒeege tun Yaudge lee tusn maak ki. Taa maam se naade asen tɔkɲ ʒaa naan magalge tu ɔɔ naan gaaringe tu. Taa bin se, naase aki tɛdn saadumge naan naade ki.

¹⁰ Anum bɛɛki se Labar Jigan gen Isa al-Masi se, j'utu j'an taadn mɛtijil jeege tun do naan ki se paac jaayo.

11 Kɛn j'ɔk k'baanse ɓaa gɔtn kɔjn bɔɔr ki se, nirlse ɔnte kaay se do taar kɛn naase aki ɓaa taada, taa taar kɛn naase aki ɓaa taad kaad kɛn se naase mala eyo, num *Nirl Salal ɓo asen kɔl naase aki 'taada.

12 Naan kɛn se gena utu kɔl gena j'an ɓaa tɔɔɓ ɔɔ bubu kici utu kɔl gooniɲa j'an ɓaa tɔɔɓ. Gaange utu ɛrl naaga bubdege tu ɔɔ je yode.

13 Taa maam se jeege paac utu asen kɔɔɗn kundu; naɓo debm jaay aayga kaamin bini aanga do taar tɔɔlin ki num, naan se utu 'kɔn kaaja.»

Dubar ɔn kusina utu ɓaado

(Mt 24.15-51; Lk 21.20-36; Lk 17.22-37)

14 «Kaadin utu kaan se naase utu aki kaakɲ Debm tuj deelga te gɔtin se utu 'kɛnd king maakɲ *Bee Raa ki, gɔt kɛn *salal se, kɛn bɛɛki num, naan kɛnd eyo. Bin num debm jaay dooy taar ese se booy n'ɔkin jiga jaayo! Kɛn jaay aakkiga nakgen se num, ɔn jee kɛn ing taa naan Jude ki se, k'j'aan j'look maakɲ koge tu.

15 Debm ing king do been ki raan se, kɛn naan bɔɔy jaay aan kaan se, n'ɔnte bɔɔyo gen ɛsn nakingen maakɲ been ki.

16 Debm jaay maakɲ gɔtin ki kic le n'ɔnte ɛrlo ɓeene gen kuun kal magaliɲa.

17 Bii kɛn se, mɛndgen mɛndkaamge ute ko gaangen gɛndege aay kaay si se, aden ɛɗn ɔn aak eyo.

18 Eemki *Raa taa nakgen se 'kaan kaadn kuul ki eyo.

19 Kaad kɛn se jeege utu dabar dɛna ɔɔ dubar se gɔtn Raa aal dunia tap ɓo nam naam te eyo ɔɔ mɔɔtn dubar naan ki jaay 'kɔɔn cir naan ese se gɔtɔ.

20 Num Mɛljege Raa, ɓii dubar se, naan gaanɲinga duuku taa jeegen naan bɛɛr tɔɔɗɗe se, kɛn ɓiigen se jaay naan gaanɗen te duuk ey num, nam kɔn kaaja tap ɓo gɔtɔ.

21 Kaad kɛn se jaay nam taadsenga ɔɔ: <'Baado aakki, *al-Masi utu ara!> Ey le taadsen ɔɔ: <Aakki! Naan utu naane!> Naase, ɔnten 'tookki taariɲa.

22 'Booyki! Jeegen kɛn ɛɗ rode ɔɔ naade ɓo al-Masige ute jeegen ɛɗ rode ɔɔ naade jee taad taar teeco taar Raa ki se utu ade ɓaao. Naade utu 'ɛɗn nakɲ-kɔɔɓge ute nakgen deel doa, taa 'kaan jeege dala. Ɔɔ jee kɛn Raa bɛɛr tɔɔɗɗenga tɔɔɗ se kɛn naade ɔnɲa doobo num, aden kaan dal kici.

23 Num, naase se ɔndki kɔndɔ! Bɛɛɛ, taar se le, maam m'aalsenga kaal paac bise ki.»

**Goon Deba utu ade ɛrle*

24 Ɖɛr Isa taadden daala ɔɔ:
«Kɛn ɓiigen gen dubarge se jaay deelga num,
kaada se utu 'ɛɗn ilim dib
ɔɔ laapa se le wɔɔr eyo.

25 K-dijgen maakɲ raa ki ade si naan ki
ɔɔ nakgen ɔk tɔɔgɔ maakɲ raa ki paac se, utu 'tea.*

26 «Gɔtn se j'kaakɲ *Goon Deba ade bɔɔy maakɲ gapara ki ute tɔɔɲ Raa kɛn wɔɔr gɔtɔ kɛɛɲ.

27 Ɔɔ Goon Deba se ade kɔl *kɔɗn Raage ɔɔ naade utu 'tusn jee kɛn naan bɛɛr tɔɔɗɗe, mɛtn naan kɛn kaam ɔɔɔ, gɔtn do naanɲa iin ro ki bini daar ro ki ɔɔ bini gɔtn mɛtn raa daar ro ki.»

Isa aal naagɲ taara ute ko ba

28 «Naase ɔndki doa te ko ba: kɛn naan jaay baaga kɔɔɗn taa-oomo ɔɔ dɔɔɓ kamba se, naase 'jeelki ɔkki mɛt-kijiri aanga ɔɔ ɓara ɔɔpɲa gɔɔrɔ.

29 Bin num naase kic ɓo, kɛn aakkiga nakgen se jaay aanga num, 'jeelki *Goon Deba se, naan aan ɔnɲega gɔɔr kaam-taarse ki.

* 13:25 Eza 13.10 ɔɔ 34.4.

³⁰ 'Booyki bεε, m'asen taada: jee duni ki ɓarse se 'kooy nan ey sum ɓo, nakgen se utu 'kaana.

³¹ Maakɲ raa ute do naanɶ se utu 'deele, num taar maam se 'kɔŋ deel eyo.»

*Raa kaliŋ ki sum ɓo jeel ɓii kaan *Goon Deba*

³² «Num gan ken gen kaadiŋ ute ɓiiŋ Goon Deba ano ɓaa se, nam tap ɓo jeel eyo. Kɔdgen maakɲ raa ki kic ɛ jeel eyo, ɔ Goono kic ɓo, jeel eyo. Nam jeel ɓiiŋ se, gɔɓɔ. Ken jeel se, Bubu kaliŋ ki sum.

³³ ɔndki kɔndɔ, ɔŋte 'toodki bia, taa kaadŋ Goon Deba ade ɓaa se, naase 'jeelki eyo.

³⁴ Kεse tec aan gɔɔ debm ɓaa ɓaa mεrte. Naan ɔŋ ɓeen kaam ji jee tɛdŋ naabiŋge. Nanɶ kic naan taadiŋ naabiŋ naabiŋa ɔ debm ɓɔɔbm taa doobo se naan taadiŋ ɔ ŋ'ɔŋte toodŋ bia.

³⁵ Inŋki zεεε daayum, taa naase kic ɓo 'jeelki eyo kaadŋ ken mel ɓee ade ɓaa se, ken naan ɓo 'kaan tεger, daan ɓea, do-mεtbεeki, ɓ tanɔɔriŋa.

³⁶ ɔndki kɔnd ey num sɔm naan asen kaan kɔŋ pirsil kaad ken naase utu toodki tood bia.

³⁷ Taar ken maam m'taadsen se, m'taadiŋ jeege tu paac: daayum inŋki zεεε.»

14

Jee magalge εnd tɛl kutn Isa

¹ ɔɔpga ɓii di sum ɓo, Yaudge 'tɛdŋ *laa Paak ute laa mappan ɔk ɔrɔm eyo. Gɔtn se *magal jee tɛdŋ sεrke Raage tu ute jee jeel taadŋ tɔɔkɲ mεtn Ko Taar Raage je doobm an goon kɔkɲ Isa taa an ɓaa tɔɔɓɔ.

² Naade taad ɔɔ: «J'ɔŋte 'kɔkiŋki ɓii laa ki, ey num jeege kiŋ gen tɛdŋ taara ɔɔ gɔɓɔ tuju.»

*Mɛnda ɓaado ɔt itir ro Isa ki
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8; Lk 7.36-50)*

³ Isa ɓaa maakɲ naan ken Betani ki ɔ kaad ken naan inŋ ɔs kɔsɔ maakɲ ɓee Simon ken k'danŋ debm bikidŋ se, mɛnda kalan ɓaado uuno naka aan gɔɔ k-ɓɔkɔɓɔ kalan ɔ nakɲ se ko ɓo k'cɔɔc k'daapiŋa. K-ɓɔkɔɓɔ se k'danŋ *albatir*. ɔ itir maak ki se itir salal ɔɔ ɔɔŋɔ ɔɔ k'danŋ *nard*. Mɛnd se ɓaado tɔɔk k-ɓɔkɔɓɔ se ɔɔ ɔɔy itir maak ki se do Isa ki.

⁴ Jee mεtingen inŋ gɔtn se aak se, maakde tuju ɔɔ baag taadŋ te naapa ɔɔ: «Gen di jaay itir se naan tujin bin se?

⁵ Itir se jaay k'ɓaa k'dugiŋa num, ano ɓaa te tamma cir kaar-mɔɓɔ ɔɔ gursn se j'an nigiŋ jee daayge tu*!» Taa naan se ɓo naade taad taargen inŋ kusu ro mɛnd ken se.

⁶ Gan Isa deekden ɔɔ: «Mɛnda se ɔniŋki jeɛk, ɔŋte 'tεrεciŋki mindiŋa. Nakɲ naan tɛdum maam ki se, nakɲ jig aak eyo.

⁷ Jee daayge se daayum utu te naase ɔ ken naase 'jeki num adeki kɔŋ tɛdŋ bεε. Num gan maam se m'kɔŋ kiŋ te naase daayum eyo.

⁸ Ey num, mɛnd se naan tɛdga bεε ken naan kɔŋ tɛda. ɔ itir naan ɔtum se daapunga roma ken tɛdga num j'utu j'am kɔl maakɲ ɓaad ki se.

⁹ 'Booyki bεε, m'asen taada: do naanɶ ute magaliŋ se gɔtn gay gay kic ɓo, ken jeege utu 'taadŋ Labar Jiga se, nakɲ ken mɛnd se jaay tɛdum se, jeege paac utu kɔɔsn maaniŋa ɔɔ saapm do nakɲ ken naan tɛdŋ ese se.»

*Judas ut Isa
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)*

* 14:5 Tamman kaar-mɔɓɔ se aas te gursn debm ken tɛd naaba ɔŋ maakɲ ɓaar ki.

¹⁰ Judas Iskariot se, naan maakŋ jee meŋn Isa ken sik-kaar-dio. Naan iin ɓaa taad *magal debm teɗn serke Raage tu taa naan je aden taadn doobm ken naade an kəkŋ Isa.

¹¹ Ken naade booy taar Judas se, maakde raapo ɔɔ naade taadŋga taad ɔɔ utu an keɗn gurs. Naan ken se, Judas baag je ɓo doobm an kutn Isa sum.

*Isa ɔl jee meŋn ki teɗɗen kɔsn gen *laa Paak*

(Mt 26.17-36; Lk 22.7-18,21-39; Jn 13.1-38; 1Kor 11.23-25)

¹² Bii deet deetn gen laa mappan ɔk ɔrom eyo jaay aan se, bii ken se ɓo k'tɔjn gaan baatge gen laa Paak gen Yaudge. Jee meŋn Isa ki tɔnd meŋn ɔɔ: «Kɔsn gen laa Paak se, naai 'je j'aisiŋ teɗn kaam gay?»

¹³ Gɔtn se Isa ɔl maakŋ jeege tun meŋn ki se jeege dio, deekden ɔɔ: «'Baaki maakŋ geger ki ɔɔ ken 'ɓaaki ɓaa se, naase aakki dɔɔɗn ute gaaba uuno kɔɔyo dooc te maane se. Okki meŋna,

¹⁴ ɔɔ gɔtn naan an kend maak ki se, 'taadki mel ɓee ki se ɔɔki debm dooy jeege ɔljeno, ɔɔ k'tɔnd meŋi ɔɔ ɓee gay jaay ɓo naan an kɔsn kɔsn laa Paak te jee meŋn ki se?»

¹⁵ Gɔtn se naan asen taadn ɓee magala ken do ɓee ki raan, ɔɔ maakŋ ɓee ki se, nakiŋge paac aas kart. Gɔtn ese ɓo ajeki teɗn kɔsn gen laa Paak se.»

¹⁶ Ken jee meŋn ki jaay ɓaa aan maakŋ geger ken ese se, naade ɔŋ nakge se paac aan gɔɔ ken Isa taadɗeno. Gɔtn se ɓo naade teɗ kɔsn gen laa Paak.

¹⁷ Ken aan teger gɔto ɓaa ɔk jin se, Isa ɓaado ute jee meŋn ken sik-kaar-dio.

¹⁸ Ken naade jaay ing gɔtn kɔs ki baag kɔso se, Isa deekden ɔɔ: «'Booyki ɓee, m'asen taada: maakse ki se, debm ing ɔs kɔs te maam se ɓo utu am kutu.»

¹⁹ Ken naade jaay booy taar ese se, naade maakde tuju. Gɔtn se nana nana kic ɓo baag tɔnd meŋn Isa ɔɔ: «Lɔ, nakŋ se teɗn maam le?»

²⁰ Isa terlden ɔɔ: «Maakŋ naase ken sik-kaar-di se, debm ɔl kɔl jin maakŋ baay ki ute maam se ɓo, naana.

²¹ Deere, *Goon Deba se, utu 'kooy aan gɔɔ ken *Raa taadno maakŋ Kitap ki, num gan ɔɔŋ deb ken an kut se! Debm bin se ken j'oojin te ey kic ɓo, ɓee kaca.»

Isa ed kɔsn taadn meŋn taar yona

²² Kaad ken naade ɔs kɔs se, Isa uun mappa jin ki, tɔom Raa ɔɔ dup eɗin jeege tun meŋn ki deekden ɔɔ: «ɔk ɔski, kese roma.»

²³ Ter naan uun *kɔɔp dooc te tɔtn koojn kaagŋ k'danjin bin se jin ki, tɔom Raa, eɗdesina ɔɔ naade paac nana kic ɓo ɔk aaye aaye.

²⁴ Isa deekden ɔɔ: «Kese moosuma ken taad ɔɔ *Raa dɔɔkga ute naase. Moosn se ɔɔy taa jee dena.

²⁵ 'Booyki ɓee, m'asen taada: tɔtn koojn bin ese se, mɔɔtn maam m'kaay ey sum, bini m'ɓaa kaay tɔtn koojn bin kiji se, *maakŋ Gaar Raa ki jaayo.»

²⁶ Ken naade aar kaa gen keem Raa aas se, naade teec ɓaa ook do *kɔsn ɔlib ki.

Isa taad ɔɔ Pier utu an baate

²⁷ Gɔtn se Isa taad jeege tun meŋn ki ɔɔ: «Naase 'paacki utu amki kaan rese, taa Raa taadga taad maakŋ Kitap ki ɔɔ:

Maam m'utu m'tɔɔl debm gaam baatge,

ɔɔ baatinge se le utu 'kaan wɔɔkɔ.†

²⁸ Num ken maam jaay m'ooy m'duroga num, maam m'kɔnd naana, m'asen ɓaa booy taa naan Galile ki.»

²⁹ Gɔtn se Pier deekin ɔɔ: «Ken jee meŋi ki jaay aan resi paac kic ɓo, maam se m'ai kɔŋ res eyo.»

† 14:27 Aak Zak 13.7.

30 Gañ Isa terliñ ðð: «'Booy bæε, m'ai taada: maakñ nòor kën jaaki se, kòr kòrònjò 'kòoy dòol di ey sum òo, naai 'naajñ dòol mətò 'deekñ ðð naai 'jeelum eyo.»

31 Gañ Pier deekiñ ðð: «Gətò! Maam se kën am kaan te yoa kic òo, m'ai baati eyo!» ðð jee metiñ kën kuuy se kic òo paac taad aan gòo gen Pier se.

*Isa tønd metn Raa Getsemane ki
(Mt 26.36-46; Lk 22.40-46)*

32 Naan kën se, naade aan gət kën k'daññ Getsemane. Kën naade aan se, Isa taadñ jee metiñ ki ðð: «Ingi gətn ara, kòr maam m'ade òaa tønd metn Raa se.»

33 Naan òk òaan te Pier, Jak ðð Jan. Gətn se nirlin baag teece ðð taar maakin ki nan tak.

34 Isa deekden ðð: «Maam se maakum tujga ðð nirlum teecga aan gòo m'aki kooyo. Anum naase se ingki gətn ara ðð ɔnten 'toodki bia.»

35 Naan iin iik naan ki cəkò, ooc naan ki ðð baag tønd metn Raa deek ðð: «Kën naai 'je num, kaadñ dubar kën utu kaan dom ki se, iikin naatn dəkò.»

36 Naan terl taad daala ðð: «Abba, Bua, nakñ ɔññ ciri naai ki se, gətò. Iikum *kòppm dubar se rom ki naata. Num gan 'ted aan gòo kën naai maaki jen ro ki, aan gòo kën maam òo m'je se eyo.»

37 Kën naan terl òaado ɔñ jee metiñ ki se, kaamde ɔkga bia. Naan deek Simon Pier ki ðð: «Simon, naai 'tood tood bi la? Ler kalan kic òo naai ɔñ aasiñ te gen king zεεr ey ne?

38 Naase ingki zεεrε, 'tøndki metn Raa, taa naase aki koocñ maakñ nakñ naam ki eyo. Maakñ debkilimi se je tedñ nakñ bæε, nabo daa ron òo ɔñ aasiñ eyo.»

39 Ter Isa iik naan ki cəkò daala, òaa tønd metn Raa, naan ing dòol taar ese sum.

40 Kën naan òk terlo daal se, òaado ɔñ jee metiñ ki tood tood bia ðð kën bi ɔkde se, kaamde kic ɔñ aak eyo. Gətn se taar naade an taad kic òo jeel eyo. Isa òk terl òaa tønd metn Raa daala.

41 Kën naan terl òaado ɔñde gen k-mətəge se, deekden ðð: «Maakñ toodñ bise ki se naase utu 'tood 'tòolki tòol kòorse rək la? Bεεga, kaadñ aanga. 'Booyki, *Goon Deba se, j'utu j'an kəkñ kəl ji jee tedñ *kusinge tu.

42 Iin ki, k'òaki! Aakki, debm am kut se aanga!»

*Isa j'òkinga
(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.2-12)*

43 Kën Isa utu taad nan te taariñ ey sum òo, gətn se Judas aana; naan se maakñ jeege tun metn Isa kën sik-kaar-dio. Naan òaado ute dòol jeege dēna metiñ ki kën òk gərd-jerldege ðð te sirddege. Jee se, *magal jee tedñ serke Raage tu, jee jeel taadñ təkñ metn Ko Taar Raage ute magal taa òee Yaudge òo oldeno.

44 Judas, naan òo debm utu kutn Isa se, taadga taad jeege tun ese se ðð: «Debm jaay maam m'an baam kəkò ðð m'kaay ciilin se òo, kεse òo naana! Òk 'òaansiñki ðð 'òòbiñki jiga.»

45 Kën Judas jaay òaado aan se, naar òaa cεε Isa ki ðð deekiñ ðð: «Debm dooyje!» Gətn se naan baam ɔkiña ðð aay ciilina.

46 Jee kuuy k'òaado tel se ðð iij-òkiña.

47 Num maakde ki se, deb kalan ɔdo gərd-jerlina, ɔg gaan te bi debm tedñ naabm magal debm tedñ serke Raa ki se.

48 Gañ Isa deekden ðð: «Naase 'teeckiro ute gərd-jerlsege ðð te sirdsege se, aan gòo 'òakiro kəkñ debm òoogo.

⁴⁹ Ey num bii-raa maam m'tinggo ute naase daan bɔɔr *Bee Raa ki m'lee dooy jeege, naɔ naase ɔŋ ɔkumkiro te eyo. Num jaaki jaay m'baamkiro kɔkɔ se, taa taar k'raanŋo maakŋ Kitap ki do dɔkiŋ se, 'kaan doobiŋ ki.»

⁵⁰ Gaŋ gɔtn se, jee mɛtiŋ ki paac baatiŋa ɔɔ aañ rɛsiŋa.

⁵¹ Anum, gɔtn se goon kɔdɔ kalan bini ɔk mɛtn Isa ɔɔ naañ aal kal kuulu sum ɔo ron ki. Jee se ɔkiŋa,

⁵² naɔo naañ an ɔnde kalin jide ki, aañ ɔaa mɛt-beere.

*Isa j'ɔk k'baansin naan magal Yaudge tun *jee kaakŋ mɛtn taarge
(Mt 26.57-68; Lk 22.54,63-65; Jn 18.13-24)*

⁵³ Naade ɔk ɔaan te Isa ɔee *magal debm tɛdn serke Raa ki. Gɔtn se magal jee tɛdn serke Raage tu, magal taa ɔee Yaudge ute jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage se, paac tus gɔtn ese.

⁵⁴ Pier ɔko mɛtn Isa daande goon dɔkɔ, ɛnd ɔaa bini aan daan bɔɔr ɔee magal debm tɛdn serke Raa ki. Gɔtn se naañ inŋ riib riib poodo te jee tɛdn naabge.

⁵⁵ Anum magal jee tɛdn serke Raage tu, ute magal Yaudgen kuuy paacŋ jee kaakŋ mɛtn taarge se, naade je tɔl taara do Isa ki taa an kɔkŋ mindiŋ num, j'an ɔaa tɔɔɔ, naɔo naade ɔŋ te taar dim eyo.

⁵⁶ Ey num saadge dɛna ɔaado tɔliŋ taar-kɔɔɔ doŋ ki, naɔo saaddege ɔk mɛtn naap eyo.

⁵⁷ Jee mɛtinge uun taar mɛt ki eyo, ɔliŋ doŋ ki taa an kɔkŋ mindiŋa, deek ɔɔ:

⁵⁸ «Naaje k'booyo naañ taad ɔɔ: *Bee Raa ken jeege ɔo iiniŋ te jide se, maam m'an tɔɔkŋ naatn ɔɔ daan ɔiige tun mɔtɔ se, maam m'kiiniŋ ken kuuy gɔtiŋ ki. Bee maam m'an kiiniŋ se, jikilimge ɔo an kiiniŋ te jide eyo.»

⁵⁹ Ute naañ se kic ɔo, saadgen ɔaado taad taar se, taarde ɔk mɛtn naap eyo.

⁶⁰ Gɔtn se magal debm tɛdn serke Raa ki se iin daa daan jeege tu ɔɔ tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Naai tap ɔo t'ɛrlɛn taar dim ey la do taarge tun naade tɔli doi ki se?»

⁶¹ Gaŋ Isa do dek ɔɔ tɛrliŋ taar dim eyo. Tɛr magal debm tɛdn serke Raa ki tɔnd mɛtiŋ daala ɔɔ: «Naai ɔo *al-Masi ken Goon Raa ken jeege lee tɔamin se la?»

⁶² Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Yɛɛ, keese maama. ɔɔ naase utu aki kaakŋ *Goon Deba se, inŋ king do ji daam Sidburku ki ɔɔ ken naañ ade bɔɔy se ade king do gapar ki.»

⁶³ Gɔtn se magal debm tɛdn serke Raa ki, iin nɛɛpm te kalinge ɔɔ deek ɔɔ: «'Booyki! Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala!»

⁶⁴ Naase le 'booykiga te bise ken naañ naaj naaj Raa se! Anum naase 'saapki ɔɔki di?» Jee gɔtn ese paac ɔjiŋ bɔɔrɔ doŋ ki ɔɔ: «Naan se nakiŋ yoa!»

⁶⁵ Jee mɛtinge baagin tupm ɔooro ron ki, teeliŋ kaamiŋa, tɔndiŋ ute kutupu ɔɔ tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «'Taadjen tu, debm taad taar teeco taar Raa ki, ken tɔndi se, naŋa?» Gɔtn se asarge kic ɔo ɔk ɔaansiŋa ɔɔ tɔndiŋ mɛtn biŋ ki.

*Pier baate Isa
(Mt 26.59-75; Lk 22.55-62; Jn 18.15-18,25-27)*

⁶⁶ Kaad ken Pier jaay utu neŋ daan bɔɔr ki se, maakŋ mɛndge tun jee tɛdn naabm *magal debm tɛdn serke Raa ki se, deb kalan ɔaado.

⁶⁷ Ken naañ aak Pier inŋ riib riib poodo se, gɔtn se naañ ɔndiŋ kaama tak, deekiŋ ɔɔ: «Bɛɛ, naai kic ɔo debm Isan kɔd Nazaret se.»

⁶⁸ Gɔtn se Pier baag naaja deek ɔɔ: «Gaabm se maam m'jeeliŋ eyo ɔɔ taar naai 'taad se le, maam m'booy m'ɔk mɛtiŋ eyo.» Gɔtn se Pier iin teec naatn ɔaa maakŋ ɔee ken taa doob ki. [Gaŋ gɔtn se sum ɔo kɔrɔŋjɔ ɔɔd ɔɔyɔ]‡.

⁶⁹ Num mɛnda se tɛrl aakiŋa ɔɔ baag taadn jeege tun inŋ gɔtn ese ɔɔ: «Gaabm ese kic ɔo mɛtn naade!»

‡ 14:68 Taara se maakŋ kitapge tun mɛtinge se gɔtɔ.

⁷⁰ Gan Pier terl naaj daala. Ter cəkə sum 60, jee ing gətn ese deekiŋ daala ɔ: «Deer deer, naai se mɛtn naade, taa naai kic 60 kəf Galile.»

⁷¹ Num Pier baag naam taariŋ ɔ: «Berɛ, maam m'naam rom te Raa, m'taadsen m'ɔ: gaabm se maam m'jeeliŋ eyo ɔ kɛn m'taadga taar-kəɔbɔ kic 60 ɔŋ Raa am naama.»

⁷² Gan gətn se sum 60 kərəŋjɔ ɔɔf ɔy gen k-dige ɔ Pier naar saap do taar kɛn Isa taadiŋo ɔ: «Kər kərəŋjɔ kəy dɔɔl di se, naai am baatn dɔɔl mətɔ.» Gətn se naan saap do taar kɛn se, naar teeco ɔ baag keeme.

15

Isa j'ək k'6aansiŋ naan Pilat ki

(Mt 27.1-2,11-14; Lk 22.66-71, 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Tanəəriŋ nəəriŋ se, *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, ute magal taa 6ee Yaudge ɔ jee jeel taadn tɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage, naade se 60 magal Yaudgen *jee kaakŋ mɛtn taarge, naade paac tus taad dɔɔk taarde kalan. Kɛn naade taarde tɛd kalan se, gətn se ɔl k'j'ək k'dɔɔk Isa ɔ ɔk 6aa ɛdiŋ Pilat ki.

² Kɛn naade aan se, Pilat tɔnd mɛtn Isa ɔ: «Naai 60 Gaar Yaudge la?» Isa terliŋ ɔ: «Yɛɛ aan gɔɔ kɛn naai 'deekiŋ se.»

³ Magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu se tɔliŋ taarge dɛna doŋ ki taa aŋ kəkŋ mindiŋa.

⁴ Ter Pilat tɔnd mɛtiŋ daala ɔ: «Naai 'terlden ey la? Naai 'booy ey la taar naade tɔli doi ki taa ai kəkŋ mindi se?»

⁵ Num gan Isa terliŋ te taar dim eyo. Kɛn Pilat aakiŋ se, ɔkiŋ taad eyo.

Isa j'utinga

(Mt 27.11-31; Lk 23.1-4,13-25; Jn 18.28-40, 19.1-16)

⁶ Kɛn aanga *laa Paak gen Yaudge se tak 60, jeege se 6aado tɔnd mɛtn Pilat ɔ j'ɔɔf j'ɔlden debm dangay kalan kɛn naade jenga ro ki.

⁷ Naan kɛn se, gaaba kalan bini debm dangay k'daniŋ Barabas, j'ɔkiŋ dangay ki te sawarge. Kaad kɛn jeege teec sawar se, naade tɔɔlga deba.

⁸ Gan bii kɛn se sum 60, jeege dɔɔbɔ ook ɔŋ Pilat ɔ tɔnd mɛtiŋ ɔ adɛ kɔɔdn debde kalan aan gɔɔ kɛn naan ŋ'lee ŋ'tɛfa.

⁹ Pilat terlden ɔ: «'Jeki m'asen kɔɔdn kɔl Gaar Yaudge se la?»

¹⁰ Taa Pilat se jeele, kɛn *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu jaay ɔk 6aano ute Isa se, naade tɛd tɛd maak-kilimi 60 roŋ ki.

¹¹ Anum magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu ɔl mɛtn jee denge ɔ k'tɔnd mɛtn Pilat num, taa j'aden kɔɔdn kɔl Barabasi.

¹² ɔ jeege se, Pilat tɔnd mɛtde daala ɔ: «Num gaabm naase 'daniŋki Gaar Yaudge se, m'aŋ tɛdn m'ɔɔ di?»

¹³ Gətn se, ter jeege dɔɔbɔ ɔy caa ɔ: «Naan se, 'tup 'tɔliŋ ro kaag ki!»

¹⁴ Pilat terlden ɔ: «Naan tap 60 tujga di?» Num gan jeege se tɔy dɔɔk taara ɔŋ eyo ɔ: «Naan se, 'tup 'tɔliŋ ro kaag ki!»

¹⁵ Pilat je raapm maakŋ jee denge se, ɔl k'6aa k'j'ɔɔf j'ɔlden Barabas. Gan gen Isa se, naan ɔl k'j'ɔndiŋ ute mɛɛje ɔ ɔk ɔliŋ asgarge tu taa j'aŋ 6aa tupm tɔɔl ro kaag ki.

Asgarge tooy koogo mɛtn Isa ki

¹⁶ Asgarge ɔk baan te Isa daan bɔɔr 6ee kɛn maak ki ɔ 6ee se gen magal taa naan gətn ese. Gətn se naade danjo dɔɔl asgarge paac.

¹⁷ Naade uun uusiŋ kal gaariŋge aac boŋ ɔ uj daapo jɛkɛ* gen kərəndɔ, 6aado ɔndiŋ doŋ ki.

* 15:17 Jɛkɛ se laatn gaariŋge.

18 Naade baagin tēdn tōsse ɔɔ: «Tōsse naai ki, Gaar Yaudge!»

19 Gan gōtn se, naade tōndin don ki te kaagn tec naala, tupin ɔoro ron ki, ɔaado tēge ɔɔ no naanin ki.

20 Ken naade tooyin koogo metin ki aas se, kal aac bon se naade ɔɔdin naatn ɔɔ tuusin kal naange gōtin ki jaay ɔk ɔaansin naata, taa j'an ɔaa tupm tōl ro kaag ki.

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mt 27.32-56; Lk 23.26-49; Jn 19.17-37)

21 Gōtn se, gaaba kalan k'danin Simon kōd Siren. Naan se bubm Alekzander te gen Rupus. Naan iino naatn ɔɔ deel deel te doobm se. Asgarge ɔkin taa tōgo gen kuun kaagn j'an tupm Isa ro ki se.

22 Naade ɔk ɔaan te Isa gōt ken k'danin *Golgota*; Golgota se je deekn ɔɔ: gōtn kaadn do deba†.

23 Naade ɔdin tōtn koojn bin deep te dawa k'danin mir, gan Isa baate kaaye.

24 Gōtn se, naade tupin ro kaag ki ɔɔ uun daarin raan ɔɔ kalinge se, asgarge tēdin salatia jaay ɔo nigin ɔɔ debm oocinga ɔo uunu uunu.

25 Naade tup Isa ro kaag ki se kaadn mes ki.

26 Naade tupin aas se, raan ɔlin kaam don ki metn taar ken naade ansin tōlɔ, naade raan ɔɔ: Kese ɔo Gaar Yaudge.

27 Naade iin tup jee ɔoogge dio ro kaagge tu kici. Deb kalan k'j'uun k'darin do ji daamin ki ɔɔ deb kalan k'j'uun k'darin do ji jeelin ki.

28 [‡]

29 Jee deel deel gōtn se jaay daar aakin se, naade siik dode ɔɔ naajin ɔɔ: «Wayal Naai ɔo debm ɔɔ 'tōkn *Bee Raa ɔɔ an kiin kuuy daan ɔiige tun mōtɔ se,

30 aaj roi mala; 'bōy do kaag ki se naata!»

31 *Magalgen jee tēdn serke Raage tu ute jee jeel taadn tōkn metn Ko Taar Raage se kici, taad te naapa ɔɔ tooyin koogo metin ki ɔɔ: «Jee kuuy se, naan aajdenoga num, ɔn aasin gen kaajn rō naan mal eyo.

32 Naan *al-Masi ken Gaar *Israelge dey se, n'bōyɔ naatn ɔorse ro kaag ki ɔɔ ken naaje jaay j'aakinga naan bōyoga num, j'kaal maakje don ki.» Jee ɔooggen k'tup k'tōlde do kaagge tun cēsna Isa ki se kic ɔo naajina.

Isa ooyga

33 Ken kaada jaay aas katar tir se, do naanja te magalin se gōtɔ ɔaa tēd ilim dib bini aan katar do tēger ki.

34 Aan katar do tēger ki se, Isa ɔɔd ɔy makōn ute taar naajina ɔɔ: «*Eloyi, Eloyi, lema sabaktani?*» Taar se je deekn ɔɔ: *Raama, Raama, naai 'resum gen dī?*§

35 Maakn jeege tun daar gōtn ese se ken booyin naan taad bin se, jee metinge taad ute naapa ɔɔ: «'Booyki tu, naan dan dan *Eli!»

36 Gōtn se deb kalan aan ɔaa uuno naka kalan ken uun maane, ɔlin maakn tōtn koojn bin ken mooyo jaay, uun ɔlin taa gard ki ɔɔ uun ɔlin taar Isa ki taa n'suubu. Ter deek ɔɔ: «Ōnki jaay sōm j'aakin ki, ken Eli jaay utu ade ɔaa an bōyin naatn ro kaag ki se num.»

37 Gōtn se, Isa ɔɔd ɔy makōn ɔɔ kon teece.

38 Naan ken se, kal deer k'gaan maakn *Bee Raa se, nēpo raan bini aan naan ki tak.

† 15:22 Golgota se kōsn baata ɔɔ ken aakin num tec aan gō kaadn do deba. ‡ 15:28 Kitap gen metinge ziidn naan se: Taa naan se ɔo, taar ken Raa taadn maakn Kitap ki se aanga te doobina ken taadn ɔɔ: «Naan se, j'aakin aan gō debm kusina daan jee kusinge tu.» Aak Eza 53.12 ɔɔ Luk 22.37 kici. § 15:34 Aak KKR 22.2.

³⁹ Bubm asgarge kalan ken daar kaadn Isa ki se, jaay booy Isa ood ooyo oo kaakn naan aak kooyin se, deek oo: «Deer deer, gaabm ara se Goon *Raa!»

⁴⁰ Gohn se mendge daar dokoo oo aakiina. Maakde ki se Mari ken iino Magdala ki, Mari ko Jakn baata te gen Yoze oo ute menda ron Salome.

⁴¹ Ken Isa utu Galile ki se, naade leedo te naana oo tedino naaba. Gohn se mendgen kuuy kic dena baado te naana Jeruzalem ki tele.

Isa j'olin baadn

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Bii ken se bo, Yaudge daap daap rode gen *bii sebitn ken 'baagn teger ken goto okga jin se. Ken kaadn teger jaay aan se,

⁴³ gaaba kalan bini kod Arimate ron Yusup baado. Maakn magal Yaudge tun jee lee kaakn metn taarge se, naan kic bo debm k'jeel jeel gotina. Oo naan kic ing aak kaak kaam *maakn Gaar Raa ken utu 'kaan se. Naan aay kaamin baa end on Pilat oo tond metina taa an kon ro Isa se naan an baa kol maakn baadki.

⁴⁴ Ken Pilat jaay booy j'oo Isa ooyga se, okin taad eyo. Naan ol k'dango bubm asgarge tond metin oo: «Isa ooy se daanin dokga la?»

⁴⁵ Ken bubm asgarge jaay deekin oo: «Yee» naan ken se jaay Pilat on Yusup baa ood ro Isa.

⁴⁶ Num Yusup iin dugo kal duubu, booyo ro Isa naatn ro kaag ki oo teelin te kal se, uun olin maakn baad ken j'on ko bo j'ud k'daapiina oo dircil aalin ko taar ki.

⁴⁷ Mari ken iino Magdala ki ute Mari ko Yoze, naade aak gohn j'ol j'aalsina.

16

Isa duroga daan yoge tu

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-8; Jn 20.1-2)

¹ Ken *bii sebit jaay deel se, Mari ken iino Magdala ki, Mari ko Jak ute Salome dugo nakn oot nijimi gen baa kon ro Isa ki aan goo ken Yaudge lee teda.

²⁻³ Num bii dumas* ki tanorin noorin, naade iin baa baa taa baad ken j'ol j'aalo ro Isa maak ki se, taad te naapa oo: «Nana jaay ajeki dircil ko taa baad ki se?» Ken naade jaay aan taa baad ki se, kaada utu ooko kooko.

⁴ Ken naade jaay uun kaamde aak se, ko taa baad ki se nam dircilinga, ey num, ko se magal bee eyo.

⁵ Ken naade aan se, end maakn baad ki. Kaam do ji daamde ki se, aak goon kod ing ute kalin raap raapo. Ken naade aakin se, doro oo nirdde teece.

⁶ Gan goon kod se taadden oo: «Onten 'beerki! Naase se 'jeki je Isan kod Nazaretn ken k'tup k'tolin ro kaag ki se; naan se duroga daan yoge tu; gohn ara se, naan goto. Aakki tu, kese bo gohn ken j'ol j'aalsina.

⁷ Bin num, 'baa 'taadki Pier ki te jee metn Isa ken kuuy se oki: naan se ondsenga naana, asen baa booy taa naan Galile ki. Gohn naane se bo, naase anki 'baa kaaka, aan goo ken naan taadseno.»

⁸ Naade teec an on taa baada taa naade se nirdde teecga oo rode kic bo ok marga jeg jeg. Ken beere okde se, taar dim kic bo naade on taad nam ki eyo.

Isa teec naan jeenge tu

(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

†[

* **16:2-3** Maakn suuk kalan ki se bii dumas se bo iin baag deet deet. † **16:8** Taar naan ki se (kon 16.9-20) maakn kitapge tun metinge se taar se goto.

⁹ Isa duro daan yoge tu se ʒii dumas ki tanəəriŋ nəəriŋ. Deet deet se naan teec naan Mari kən iinŋo Magdala ki, naan ʒo kən Isa tuuriŋo sitange cili roŋ ki.

¹⁰ Mənd se ʒaa taad jeege tun tiŋgo te Isa ʒo kən naan əŋde se, naade maakŋ kəl do ki ʒo iŋg eem keeme.

¹¹ Kən naade jaay booy taar naan taadden ʒo Isa se duroga daan yoge tu ʒo naan mala aakiŋoga ute kaamiŋ se, gaŋ jee se baate tookŋ taariŋa.

¹² Kən nakgen se jaay deel se, jee mətiŋ kən dio ʒaa ʒaa ʒee naata. Kən naade jaay ʒaa ʒaa doob ki se, Isa teec naande ki ute ro kuuy.

¹³ Jee se tərɫ ʒaado taad jeedege tun kuuy ʒo jee se kic ʒo naade baate tookŋ taarde.

¹⁴ Tər Isa ʒaado teec naan jee mətiŋ kən sik-kaar-kalan, kaad kən naade iŋg ʒs kəsə. Gətn se naan mooyde taa naade baate kaal maakde don ki ʒo taa do-məŋgden kən əlde naade baate tookŋ taar jeegen ʒaado taadden ʒo naan duroga ʒo naade aakiŋga te kaamde se.

¹⁵ Naan taadden ʒo: «'Baaki do naan ki paac ʒo 'taadki Labar Jiga se jeege tu paac.

¹⁶ Debm took aalga maakiŋ se j'an *batizi ʒo naan kəŋ kaaja, num debm baate tookŋ kaal maakiŋ lɛ bəər utu kəŋ don ki.»

¹⁷⁻¹⁸ 'Booyki! Jee aalga maakde dom ki se, naade kəŋ tuur sitange te roma ʒo naade kəŋ taadn taar naanŋen kuuy. Naade təkŋ wəŋge te jide ʒo kən aayga kaagŋ təɔɔ kic ʒo, ade kəŋ tɛdn dim eyo. Naade tənd jidege do jee kəŋge tu ʒo jee kəŋge 'kəŋ lapia. Kɛse ʒo nakŋ-kəŋgen naade tɛda.

*Isa ək tərɫ gətn *Raa ki*

¹⁹ Kən Məljege Isa jaay taad nan taariŋ se, Raa uun ʒaansiŋ maakŋ raa ki ʒo naan iŋg do ji daamiŋ ki.

²⁰ ʒo jee mətiŋ ki se ʒaa gətə ʒaa se paac taad Labar Jiga gen Isa se jeege tu. ʒo Məlje Isa noogde maakŋ naabde ki, naade tɛdga nakgen deel doa taa jeege jeele taar naade taad se, taar mət ki.]

Labar Jigan gɛn Isa al-Masi gɛn Luk Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy Labar Jigan gɛn Isa al-Masi gɛn Luk

Luk kɛn raan Labar Jigan ese se, naan ɓo debm kɛn raan kitapm gɛn Naabm jee kaan naabm Isage se kici. Maakɲ kitap kɛn deet deet kɛn naan raanɲo se, naan raan mɛdɲ Teopil ki ɔ ute doobm Teopil se naan taad jeege tun jee al-Masige tun Yaudge eyo ɔ naade taad taar Gɛk. Naan taad tɔkɔden mɛtn taar nakgen naade jeel ɔk mɛtɲ eyo ute king Yaudge. Bin ɓo jeegen Yaudge ey gɔtɔ ɓaa se paac se 'jeele Isa se naan ɓo Mɛl Kaajɔ. Maakɲ raanɲ ki se, nakɲ kɛn naan ɔɲɲɲ jiga cir paac se, mɛtn taar kɛn Isa dooy jeege ute kingɲa naan ɔ: Raa ɔlo goonɲ Isa al-Masi se taa kaajɲ jeegen kɛn tookɲ taariɲa. Jee kɛn jeege aalde maak ki ey se, Isa ɔkɔden ɔɲɲɔ aan gɔɔ: jee kusiɲge, gaan sɛɛmge, jee daayge, jee kɔɔɲge ɔ mɛrtge. Jee al-Masigen Luk raanɲden taar ara ese se, jee mɛtɲɲge jee maalge. Taa naan se ɓo naan raanɲde mɛtn taarge dɛna kɛn Isa taad taa maala, aan gɔɔ mɛtn taar kɛn j'ɔɲɲɲ maakɲ kon 12.16-21 ɔ kon 16. Taa naan se ɓo, Luk taad jee al-Masige tu ɔ maalde se k'tɛdɲ naabm Raa ɔ k'noogɲ jeege. Maakɲ kitapɲ ki se Luk taad ɔ: Isa se naan ɓo Mɛlɛ.

*Mɛtn Taar Jigan gɛn Isa *al-Masi kɛn Luk raanɲo
(Mk 1.1; NJKN 1.1-3)*

¹ Teopil, jeege dɛna raanɲoga mɛtn taar nakgen deel daanjege tu se.

² Jeegen ɓaado taadjeki mɛtn taar nakgen deel ese se ɔ naade se ɓo jee saadgen mɛtn-jiki aako ute kaamɔde, ɔorse naade se ɓo kɛn tɛdga jee lee wɔɔk taar *Raa se.

³ Taa naan se ɓo, Jaamus, gɔtn nakɲ se jaay uuno mɛtɲ sum se, maam m'tuuro mɛtɲ tak tak jaay ɓo maakɲ tɔɔlumi ɔ m'je m'aisɲ raan te doobiɲa.

⁴ Bin ɓo do nakge tun k'taadɔ mɛtɲ se, naai 'jeele kɛse ɓo taar mɛt ki.

**Kɔdɲ Raa ɓaado taad taar koojɲ Jan-Batist*

⁵ Kaad kɛn *Eɔd inɲo gaar taa naan Jude se, gaaba kalan, *debm tɛdɲ sɛrke Raa ki k'danɲ Zakari. Naan se mɛtn jee Abiage ɔ mɛndɲ se roɲa Elizabet; naan kic mɛtjil gɛn *Aarunge.

⁶ Naaden di se paac jee bɛɛ naan Raa ki, naade inɲ do *Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ *Musa ki ɔ nakgen kɛn Raa ɔ k'tɛd se, naade paac tɛdɲ te doobiɲa.

⁷ Gaɲ naade se ɔk gaange eyo, taa mɛndɲ Elizabet se mɛndkarta ɔ naade di se lɛ paac gɔɔlga.

⁸ Bii kalan se, aan kaabm Zakari ki ute jeenge gɛn ɓaa tɛdɲ *sɛrke maakɲ *Bee Raa ki.

⁹ Aan gɔɔ jee tɛdɲ sɛrkgen naan Raage tu kɛn lee tɛd do dɔkɲ se, kɛn kaadɲ jaay aanga num, naade bɛɛɔ ɔdɔ deb kalan te salatia gɛn ɓaa kɛnd ɓee Mɛljege tu Raa ki ɔ taa 'ɓaa tɔɔcn nakɲ oot nijim naanɲ ki.

¹⁰ Kaad kɛn jaay Zakari ɛnd maakɲ Bee Raa ki gɛn tɔɔcn nakɲ oot nijim se, jee dɛn se inɲ naatn eem keem Raa.

¹¹ Gɔtn se, kɔdɲ Mɛljege Raa teec naan Zakari ki ɔ naan daar do ji daam ki gɔtn kɛn k'lee k'tɔɔcn nakɲ oot nijim se.

¹² Kɛn Zakari jaay aakiɲ se, niriɲ teece ɔ ɓeere ɔkiɲa.

¹³ Gaɲ kɔdɲ Raa deekiɲ ɔ: «ɔɲte 'ɓeere Zakari! Taa Raa se naan booyiga keemi. Mɛndi Elizabet se utu ai koojɲ goon gaaba ɔ naai aɲ kɔnd roɲ Jan.

14 Goon se ai tedi naai maaki ute raapm den aak eyo do bii koojin ki se, jeege dena maakde utu 'raapm kici.

15 Taa naan se utu 'tedn debm magala naan Meljege tu. Totn koojn bin ute totn te oromin se, naan 'kaay eyo. Num ken naan utu maakn kon ki sum bo, Raa utu an doocin te *Nirl Salal.

16 Naan an taddn baa ute gaan *Israelge dena naan Melde Raa ki.

17 Do naan utu 'lee naan Raa ki ute taddn *Eli do ute Nirl Raa ken booyo don ki se, taa naan 'tedn bubge ute gaange se 'kokn taasa ute naapa, do jeege ken baate tookn taar Raa se le, naan aden terl maakde 'tedn jee ken ted nakge ute doobina. Bin jaay bo, naan 'tedn jeege se 'daap rode gen booy Melde.»

18 Zakari deek kodn Raa ki do: «Naan se maam m'an m'jeelin m'ao dio? Taa maam le m'goolga do mendum kic le goolga goolo.»

19 Gotn se kodn Raa terlin do: «Maam bo m'Gabriel ken m'daar naan Raa ki gen tedn naabina. Naan bo olumo taa m'taadn te naai do m'ai taadn labar jigan ese se.

20 'Booyo! Aan go do naai uun te taarum ey se, naan ki se, naai 'booyo, nabo 'kon taadn taar eyo bini, taar maam taadi se 'kaan doobin ki.»

21 Kaad ken se jee den se ing aak kaamina do nakn se deel dode ken Zakari end maakn Bee Raa ki jaay teeco yokod ey se.

22 Ken naan teeco sum se, naan on taad taar eyo. Naan ken se, jee den se saap jeelga do Zakari aakoga ne dim maakn Bee Raa ki. Ken naan jaay teeco se, naan taad te jina, on taadga ute taarin ey sum.

23 Ken bii tedn naabin jaay aas se, Zakari ok terl baa been ki.

24 Ken nakgen se jaay deel se, mending Elizabet ted mendkaama. Ken Elizabet jaay uun maaka sum se, maakn laap ken mii se, naan oy ron maak ki do taad te maakin do:

25 «Kese bo bee ken Melum tedum maam ki do sokonum se, naan do dumsinga naatn naan jeege tu.»

**Kodn Raa taad metn taar koojn Isa*

(Mt 1.18-23)

26 Ken Elizabet jaay uun maaka do ok laapa mee se, ter Raa olo kodin Gabriel daala taa naan Galile ki, maakn geger ken k'danin Nazaret,

27 gotn goon mend ki. Do goon mend se jeel te gaab eyo. Naan se ron Mari, gaabm keesin se ron Yusup do Yusup se, naan metjil *Daud.

28 *Kodn Raa end onin been ki do deekin do: «Tosse Mari, naai se on maaki raapm sakan. Taa Meljege Raa se naan tediga bee do naan utu te naai.»

29 Ken Mari jaay booy taar ese se, taar se deel dona do naan taad te maakin do: «Kese bo tedn tadsn do dio bini?»

30 Kodn Raa terlin do: «Mari, onte gen beere, taa naai se onga bee naan Raa ki!

31 'Booyo. Naai utu 'tedn mendkaama utu 'koojn goon gaaba do goon se an kond ron Isa.

32 Naan utu 'tedn magala naan Raa ki do j'an danin Goon Raa Taaro. Meljege Raa utu an kedn gaar bugin Daud.

33 Naan 'kohn gaara gen daayum do gaan *Israelge tu do gaar naan se 'kon nan eyo.»

34 Mari tond metn kodn Raa do: «Nakn se tap bo 'tedn do dio? Maam le m'jeel te gaab ey barto.»

35 Kodn Raa terlin do: «*Nirl Salal utu ade booy doi ki, do taddn Raa Taaro se utu ai deebm ute Nirlin bat. Taa naan se bo, goon naai an kooj se 'tedn goon *salal do naan se j'an danin Goon Raa.

36 'Booyo: taasi Elizabet ken mendkarta se kic 6o do goolin ki se, tedga mendkaama borse okga laapa mεεε.

37 Bere, ne dim jaay on Raa ki se, gatε.»

38 Gɔtn se Mari deek εε: «Maam se m'bul gen Raa. Maam m'tooko do taari ki. On 'tedn aan goε ken naai 'taadam ro ki se.»

On gɔtn se kɔdn Raa iin onina.

*Mari 6aa kaaky Elizabet
(1Sam 2.1-10; KKR 113)*

39 Naan ken se, Mari naar ook 6aa maakn koge tun taa naan Jude ki maakn gegεε ki kalan bini.

40 Naan 6aa end bee Zakari ki εε ted tεεε mendiη Elizabet ki.

41 Ken Elizabet jaay booy tedn tεεsn Mari se, goon maakin ki kic 6o baag tεεbm rona εε *Nirl Salal se dooc maakn kon Elizabet.

42 Gɔtn se naan εεf εoy makεnε εε deek Mari ki εε:

«Maakn mendge tu se,

naai sum 6o ken Raa tediga bεε cir paac

εε goon ken maaki ki se kic 6o, Raa tedinga bεεna!

43 Maam ara 6o m'nanja kaca jaay 6o

ko Meluma baado 6aa gɔtum ki taa am kaak se!

44 «'Booyo: ken jaay maam booy tedn tεεsn naai sum se, goon maakum ki kic 6o maakin 6aa raapo εε baag tεεbm maakum ki.

45 Naai se 'maaki raapo taa naai 'tookga taar ken Meljege taadi se, taa nakn naan taadi se utu 'kaan doobiη ki.»

Mari tεεm Raa ute kaa

46 Gɔtn se Mari deek εε:

«Maam se *m'nook Melum Raa ute maakum paac.

47 Maakum dooc te maak-raapo do Raa ki; naan se Mel Kaajuma.

48 Maam m'buliη ken jeege aalum maak ey se, naan saapga dom ki.

Deere, naan ki se, kengen j'utu j'adega tooj paac se,

utu am danum mend maak-raapo.

49 Taa Raa Sidburku se tedumga nakgen bεε den aak eyo

εε ro naan se, ro ken *salal.

50 Daayum naan ted bεεna do jeege tun beeriη.

51 Raa se taadga tεεgiηa

εε jee ken magal rode se, naan wεεkdeηga.

52 Gaaringen tεεgiη k'jeel jeel gatde se,

naan tuurdege naatn maakn gaardege tu.

Num gan jee εεp rode baat se, naan uundeηga rode raan.

53 Jee 6o tεεlde se, naan εdeηga kεεε ute maraadde

εε jee maalge se εε, naan tuurdeηga te jide sik.

54 Raa se naan dirig te gen tedn bεεη jeeηge tu eyo

«εε naan baadoga noogiη jee tedn naabiηgen gaan *Israelge.

55 Kεεε 6o nakn ken naan taado bubjege tu

εε utu 'tedn *Abraam ki ute metjiliη ki gen daayum daayum se.»

56 Ter gɔtn se, Mari ting te Elizabet se 6aa 6aa nakn laapa mεεε jaay, εε terl 6aa beeη ki.

Bii koojn Jan-Batist

57 Bii ken Elizabet an kooj jaay aan se, naan ooj goon gaaba.

58 Ken jee do daamboogiηge ute taasiηge jaay booy bεε ken Raa tediη se, naade ted maak-raapo ute naana.

⁵⁹ Ken ooj jaay ok bii marta se, naade uun baano ute goono taa j'an *kajin pando. Gohn se jeege do goono se j'an danin ute ro bubin Zakari.

⁶⁰ Gohn se kona ep taarina do taadden do: «Bin eyo! Goono se j'an danin Jan.»

⁶¹ Naade terlin do: «Taa beese ki se nam rona bin se, bere, goto.»

⁶² Do naade tond metn bubina ute jide, taa n'aden taada goono se tap bo naan je j'an danin naja?

⁶³ Bubin taadden ute jina do k'baano ute kaaga paak paaka*. Naan raan ro ki do: goono se ron Jan. Jeegen paacn ing gohn ese jaay aak nakn se tap bo okden taad eyo.

⁶⁴ Gan gohn se sum bo, Zakari, Raa epin taarina baag taadn taara do naan toom Raa.

⁶⁵ Jee do daamboogdege jaay booy se, beere baa okde do jeegen ing maakn koge tun ken taa naan Jude ki paac se, naade lee doo maana do nakge tun deel se.

⁶⁶ Jeegen paacn booy metn taar nakgen ese se, taar se naade okin maakde ki do naade taad ute naapa do: «Goon se tap bo 'tedn goon do di?» Anum goon se, deere, Raa utu te naana.

Zakari toom Raa

⁶⁷ Gohn se, Zakari bubm Jan se, maakin dooc ute *Nirl Salal do Nirl Salal se olin taad do:

⁶⁸ «K'toomki Meljege, naan bo Raa gen gaan *Israelge, taa naan baadoga kaakn jeenge do dugdenga dode.

⁶⁹ Maakn bee gen bulin Gaar *Daud se, naan edjekiga Debm Kaajn toogo.

⁷⁰ Kese bo taar ken jeegen *salal ken taad taar teeco taar Raa ki taado do okin jeege tu se.

⁷¹ Naan taadjekiga do naan utu ajeki kaadn dojege maakn ji jee taamooyjege tu do ji jeege tun paacn jejeke eyo.

⁷² Taa naan tedga bee do bubjege tu do naan se saapga do *dook ken salal ken naan dooko ute naade se,

⁷³ aan goo ken naan naamo taarina bubjege tu *Abraam ki.

⁷⁴ Ken naan jaay dojekiga dojege ji jee taamooyjege tu se, naan utu ajeki tedn bee do naajege j'anki keem kic bo j'anki beer eyo,

⁷⁵ do daayum naanin ki se j'aki tedn jee salal, j'aki kakn taarin doo do j'aki tedn nakge ute doobina.

⁷⁶ Anum, naai goonum se, j'utu jaay danj debm ken taad taar teeco taar Raa ken Taaro. Taa naai se utu 'lee naan Meli Raa ki taa an daapm doobina,

⁷⁷ do naai 'tedn jeenge 'jeele, Raa se debm taal *kusiinde do naan bo debm aden kedn kaaja.

⁷⁸ Taa Raa naajege se, naan debm bee den aak eyo. Taa bee naan se bo, naan utu ajekiro kol gohn wooro taa ajeki woor goto aan goo boor kaadn utu ooko kook se.

⁷⁹ Naan utu woor jeegen ing maakn got ken doo do jee ken ing taa yo ki, taa naan ajeki kaadn te doobm ken j'anki kon lapia.»

[Gohn se Zakari taad nan taarin bini†.]

* **1:63** Kaagn paak paaka se nakn raan ro ki aan goo gen paakarmajige. † **1:79** Taargen ara se maakn Kitap ki eyo.

⁸⁰ Goono se teepe ð metek 6aa te naaniṅa. Naan 6aa ing do kɔd-6aar ki ð ting bini aan 6ii ken naan baag tedn naabiṅ naan gaan *Israelge tu.

2

Kaadn koojn Isa

(Mt 1.18-25; Mis 5.1-2; Eza 7.14, 9.5)

¹ Kaad ken se, Gaar magal ing *Rom ki ken k'danin Sezar Ogust se, ɔlo ð jee taa naanin ki paac se j'aden '6aa mede.

² Medn deet deet bin se baag kaad ken Kirinius 6o magal jee taa naan Siri ki.

³ Jeege paac, nanja nanja kic 6o iin 6aa maakn naanin ki taa j'an 6aa mede.

⁴ Taa naan se 6o Yusup iino maakn geger ken Nazaret ken taa naan Galile ki, naan kic ook 6aa maakn geger ken Betleem ken taa naan Jude ki. Betleem se, gotn j'oojn Gaar *Daud. Ken ɔlin Yusup jaay 6aa naane se, taa naan kic iino metjil Daud ki ð teeco kaag 6ee naan ki.

⁵ Naan 6aa ute mend kesin Mari mendkaama maakin magalga magala taa j'an 6aa mede.

⁶ Ken naade aan Betleem ki se, kaad ken naade ting naane se 6o, 6ii ken Mari an kooj se, aasa.

⁷ Gotn se Mari ooj goon paragin gaaba. Naan teelin ute kala ð uun aalin maakn kɔlay ki taa naade ɔn te got eyo maakn 6ee toodn mertge tu se.

**Kɔdn Raage baado ɔn jee gaam baatge*

⁸ Maakn taa naan gotn ese se naatn ces ki ces ki se, jee gaam baatge ting lee gaam baatdege noor.

⁹ Gotn se sum 6o kɔdn Raa naar teec naande ki, ð Meljege *Raa tedden goto woer kelɛn ð naade nirlde teece.

¹⁰ Num kɔdn Raa se deekden ð: «ɔnten '6eerki! 'Booyki: maam 6aanseno ute Labar Jiga ken utu 'raapm maakn jeege paac den bee eyo.

¹¹ Taa noor jaaki ara se, j'oojsega Debm Kaaja maakn geger gen Gaar *Daud ki. Naan 6o *al-Masi ken Raa taado metn taarin do dɔkina. Naan se 6o, Meljege.

¹² Ken naase jaay 6aa aankiga se, naase aki kɔn goon k'taace se k'teelinga teel ute kala ð j'aalinga tood tood maakn kɔlay ki. Kese 6o nakn ken naase anki kaakn jeel ro ki.»

¹³ Got ken se sum 6o kɔdn Raagen kuuy dɔɔɔ naar baado ɔn debde se ð baag toom Raa tele ute kaa ð:

¹⁴ «*K'nookki Raa ken ing raan maakn raa ki.

Naan 6o debm ed tɔɔse jeege tun do naan ki ken naan jede.»

¹⁵ Ken kɔdn Raage jaay iin ɔnde ð ɔk terl 6aa maakn raa ki se, gotn se jee gaam baatge baag taadn ute naapa ð: «K'6aaki 6orse Betleem ki j'aki 6aa kaakn nakn ken ted jaay Meljege taadjekiro metin se.»

¹⁶ Gotn se naade naar iin 6aa. Ken naade aan se ɔn Mari, Yusup ð goon k'taace tood tood maakn kɔlay ki.

¹⁷ Ken naade jaay aakin se, naade baag kɔosn maanin jeege tu taar ken kɔdn Raa taaddeno ro goon ki se.

¹⁸ ɔ jee paacn ken booy maan jee gaam baatge paac se, naade booy taar se ɔkden taad eyo.

¹⁹ Gan Mari se, taargen deel paac se, naan ɔkin maakin ki tak ð ting saap do ki.

²⁰ Gotn se jee gaam baatge ɔk terl uun doobm baatdege. Ken naade 6aa 6aa se, nook Raa ð tɔomin ute kaa taa nakgen naade aako ð booyo se, taa nakgen se paac, naade 6aa ɔnin te doobiṅa aan goɔ ken kɔdn Raa taaddeno se.

²¹ Kεn goono k'j'oojin jaay ək bii marta se, kεse 6o bii kεn j'ɔjin pɔndɔ. Goono se j'ɔndin ron Isa, ro se 6o kεn kɔdn Raa taaddesin kaad kεn koŋa utu aam te ey 6orto.

*Isa j'uun k'baansin maakŋ *Bee Raa ki*

²² Kεn nakgen se jaay deel paac se, kaadin aas se naade baado maakŋ geger kεn Jeruzalem ki end maakŋ Bee Raa ki gen tugŋ daapm rode. Naade tedn aan gɔɔ *Ko Taar kεn Raa εdo Musa ki taadno. Ɔɔ kaad kεn se 6o naade uun baano ute goono baado taadin naan Meljege tu Raa ki kici.

²³ Taa maakŋ Ko Taar kεn Raa εdo Musa ki se k'raanga raan j'ɔɔ: *Gaan paragen gaabge paac se, j'edin Meljege tu Raa ki.**

²⁴ Taa naan se ter Ko Taar kεn Raa εdo Musa ki se taad ɔɔ gen tedn *serke Raa ki se j'ano 6aa ute: *dεerge dio ey le napar gaan dεergen kuuy dio.†*

Simεon tɔɔm Raa taa Isa

²⁵ Anum maakŋ Jeruzalem ki se, gaaba kalan ron Simεon. Naan se debm daan ki ɔɔ ək doobm Raa ɔɔnɔ. Naan inŋ aak kaam debm kεn utu 'kaajn gaan *Israelge ɔɔ *Nirl Salal utu te naana.

²⁶ Nirl Salal taadinoga taada ɔɔ: «Naai se 'kooy eyo 'ting bini utu 'kaakŋ ute kaami *al-Masi kεn Meljege Raa utu aŋo kɔl se jaayo.»

²⁷ Nirl Salal ɔl Simεon iin 6aa maakŋ *Bee Raa ki ɔɔ kaad kεn se 6o bubm Isa ute koŋa baansino naan Raa ki gen tedn nakŋ kεn *Ko Taar kεn Raa εdo Musa ki ɔɔ k'ted se.

²⁸ Gɔtn se Simεon uun Isa jin ki ɔɔ tɔɔm Raa deek ɔɔ:

²⁹ «Borse Meluma, taar naai 'taadum se aanga doobin ki, ɔn buli se 'kooy 6aa ute lapia.

³⁰ Taa kaamum se aakga Debm-kaajn kεn naai ɔliŋo se.

³¹ Kεse 6o Debm-kaajn kεn naai ɔlo jeege tu paac.

³² Naan 6o debm kεn utu wɔɔr gɔtɔ ɔɔ tedn jeege Yaudge eyo 'jeel Raa

ɔɔ ute ro naan se, gaan Israelge rode utu 'kookŋ raan.»

³³ Taar kεn Simεon taad ro goon ki, jaay bubin ute koŋ booy se, taar se tap 6o ɔkden taad eyo.

³⁴ Gɔtn se Simεon ɔdden 6ooro ɔɔ deek Mari koŋ ki ɔɔ: «'Jeele, ute goon ese se gaan Israelgen den metinge se, utu 'kiigi ɔɔ jee metinge se utu 'kaaja. Taa naan 6o 'tedn debm kεn jeege an jeel Raa, nabo jeege metinge se 'took eyo.

³⁵ Ute naan se maak-saapm naade se, Raa utu an 'tedin 'toodn tal ɔɔ naai, Mari koŋ se, utu 'dabara aan gɔɔ debm k'j'ɔsin ute gɔrd-jerle.»

*Ann ɔŋ Isa maakŋ *Bee Raa ki*

³⁶ Gɔtn se mend gɔɔlɔ kalan se, ron Ann. Naan se, goon Panuel, metjil gen Aserge. Naan se mend taad taar teeco taar Raa ki. Ute gaabin se, naade tingo 6aara cili sum.

³⁷ Gɔtn gaabin ooy sum se, naan ɔɔp mend-daaye ɔɔ kaad kεn se naan 6aarin sik-marta-kaar-sɔɔ naan lee maakŋ Bee Raa ki daayum gen tedn naabm Raa. Ɔɔ nɔɔrɔ katara naan eem Raa ɔɔ iinga num lee uun *siam.

³⁸ Num kaad kεn jaay k'baano ute goon Isa naan Raa ki se, naan baag tɔɔm Raa ɔɔ taad metn taar goon se jeege tun paacŋ kεn inŋ aak kaak kaam debm kεn utu 'kɔdn do jee kεn Jeruzalem ki.

Yusupge ɔk terl 6aa Nazarɛt ki

* 2:23 Aak Ekz 13.2. † 2:24 Aak Lb 12.8.

³⁹ Kɛn naade jaay tɛd aas nakɲ kɛn *Ko Taar kɛn Mɛljege Raa ɛdɔ *Musa ki jaay aas se, naade ɔk tɛrl ɓaa taa naan Galile ki, maakɲ gɛgɛrdɛ kɛn Nazaret ki.

⁴⁰ Goono se teep ɓaa ute naaniɲa ɔ naan mɛtɛkɛ ɔ jeel-taara dɛna ɔ daayum Raa se tɛdɪn bɛɛɲa.

Isa aas goon ɓaara sik-kaar-dio

⁴¹ Aanga ɓaara tak ɓo, ko Isa ute gaabiɲ se lee ɓaado Jeruzalɛm ki gɛn tɛdɪn *laa Paak gɛn Yaudge.

⁴² Kɛn Isa jaay ɓaariɲ aas sik-kaar-di se, naade ɔk ɓaansiɲ Jeruzalɛm ki gɛn tɛdɪn Laaden kɛn naade lee tɛd se.

⁴³ Kɛn ɓii Laa Paak jaay nan sum se, naade ɔk tɛrl ɓaa Nazaret ki. Num goonde Isa se ɔp ing Jeruzalɛm ki, naɓo kon ute bubin se, gɔtn goonde ɔp se, naade jeel te eyo.

⁴⁴ Gɛn kon te bubin ki num ɔ kaadɪn naane, naan utu ɓaado ute jeedegen k'ɓaado ɓaa kalaɲ se. Kɛn naade lee lɛk tɛc se jaay ɓo naade ɓaa saap don ki ɔ gɔtn se, naade baagin je gɔtn jee jeeldege tu ɔ gɔtn taasdege tu.

⁴⁵ Kɛn naade jaay je bini ɔɲin ey se, naade ɔk tɛrl ɓaan je Jeruzalɛm ki.

⁴⁶ Naade jen ɓii mɔtɔ jaay ɓo ɓaa ɔɲin maakɲ *Bee Raa ki ing king daan jee jeel tɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage. Naan ing booy booy taarde ɔ do taardege tu se naan tɔnd mɛtɛde.

⁴⁷ Jeegen paacɲ ing ud bi do taar kɛn naan tɛrlɛn se, naade booy jeelin se deel dode ɔ ɔkɛn taad eyo.

⁴⁸ Kɛn kongɛ jaay ɔɲin se, naade aakiɲ se tap ɓo, ɔkɛn taad eyo. Ɔ gɔtn se kon deekiɲ ɔ: «Goonuma, kɛse naai 'tɛdjen nakɲ-kɔɔɓm di bini? 'Booyo, maam ute bubi se, nirlje teecga k'lee k'jei jea.»

⁴⁹ Num gɔtn se Isa tɛrlɛn ɔ: «Naase 'jemki gɛn di? Naase 'jeelki ey la kɛn maam m'ɓaado tap ɓo gɛn maakɲ bee Bubum se?»

⁵⁰ Gan taar kɛn naan taadden se, naade ɔn booy ɔk te mɛtin eyo.

⁵¹ Gɔtn se naan iin ɓɔy ɓaa ute naade Nazaret ki ɔ daayum naan lee took taarde. Anum nakgen deel paacɲ ese se, kon se ɔkiɲ maakiɲ ki.

⁵² Ɔ Isa se teepe ɔ jeel-taara ɓaa te naaniɲa. Kɛn Raa aakiɲ se, tɔlin ɔ tɔl jeege tu kici.

3

Jan-Batist daap doobm Mɛljege

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.6-8,19-28)

¹ Kaad kɛn Tiber Sezar, Gaar magal ing *Rɔm ki, jaay ɔk ɓaara sik-kaar-mii maakɲ gaariɲ ki se ɔ naan kɛn se Pons Pilat ɓo magal gɛn taa naan Jude ɔ *ɛrɔd se gaar gɛn taa naan Galile ɔ gɛnaan Pilip se gaar gɛn taa naan Iturɛ ute taa naan Trakonitis ɔ Lisaniyas se gaar gɛn taa naan Abilɛn.

² Kaad kɛn se Annan ute Kayip ɓo *magal jee tɛdɪn ɛrkɛ Raage tu. Naan kɛn se ɓo *Raa ɓaado taad Jan goon Zakari kɛn ing do kɔd-ɓaar ki se.

³ Ɔ Jan se ɓaa lee taa naan ool magal kɛn Jordan ki se paac ɔ naan taad jeege tu ɔ: «'Tɛrlki maakse ɔ ɔn j'asen *batizi ɔ Raa asen tɔl *kusiɲsege.

⁴ Aan gɔɔ kɛn Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki raanɔ do dakiɲa maakɲ Kitapiɲ ki kɛn ɔ:

K'booy mind deba taad makɔn do kɔd-ɓaar ki ɔ:

'Daapki doobm Mɛljege ɔ 'tɛdɪnsɪki jiga 'toodɪn tal.

⁵ *Gɔɔgen daan koge tu se, k'tuurumɛ naata*

ɔ koge ute kɔsge se k'tɔkɛde naatn.

Ɔ doobgen dug dug se k'tɛddɛ 'tɔɔɲ 'toodɪn tal

24 Eli se goon Matat,
 Matat se goon Lēbi, Lēbi se goon Mēlki,
 Mēlki se goon Yanay, Yanay se goon Yusup,
 25 Yusup se goon Matatias, Matatias se goon Amōs,
 Amōs se goon Naum, Naum se goon Ešli,
 Ešli se goon Nagay,
 26 Nagay se goon Maat,
 Maat se goon Matatias, Matatias se goon Semeyin,
 Semeyin se goon Yōsek, Yōsek se goon Yōda,
 27 Yōda se goon Yōanan, Yōanan se goon Rēsa,
 Rēsa se goon Zorobabel, Zorobabel se goon Salatīel,
 Salatīel se goon Neri,
 28 Neri se goon Mēlki,
 Mēlki se goon Addi, Addi se goon Kōsam,
 Kōsam se goon Elmadam, Elmadam se goon Er,
 29 Er se goon Jēzu, Jēzu se goon Eliēzer,
 Eliēzer se goon Yōrim, Yōrim se goon Matat,
 Matat se goon Lēbi,
 30 Lēbi se goon Simēon,
 Simēon se goon Juda, Juda se goon Yusup,
 Yusup se goon Yōnam, Yōnam se goon Eliakim,
 31 Eliakim se goon Mēlea, Mēlea se goon Mēnna,
 Mēnna se goon Matata, Matata se goon Natan,
 Natan se goon *Daud,
 32 Daud se goon Jēse,
 Jēse se goon Obed, Obed se goon Booz,
 Booz se goon Sala, Sala se goon Naason,
 33 Naason se goon Aminadab, Aminadab se goon Admin,
 Admin se goon Arni, Arni se goon Ezerōm,
 Ezerōm se goon Pērez, Pērez se goon Juda,
 34 Juda se goon *Yakub, Yakub se goon Isak,
 Isak se goon *Abraam, Abraam se goon Tera,
 Tera se goon Naōr,
 35 Naōr se goon Seruk,
 Seruk se goon Ragau, Ragau se goon Pēleg,
 Pēleg se goon Eber, Eber se goon Sala,
 36 Sala se goon Kaynam, Kaynam se goon Arpakzad,
 Arpakzad se goon Sem, Sem se goon Noe,
 Noe se goon Lemēk,
 37 Lemēk se goon Matuzala,
 Matuzala se goon Enōk, Enōk se goon Yēred,
 Yēred se goon Maalalēel, Maalalēel se goon Kaynam,
 38 Kaynam se goon Enōs, Enōs se goon Set,
 Set se goon Adum, Adum se goon Raa.

4

**Bubm sitange naam Isa
 (Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)*

1 Gōtn se Isa dooc te *Nirl Salal se, iino taa ool magal Jordan ki ə Nirl Salal se tōd olin do kōd-baar ki.

² Maakŋ ßiige tun si-səə se, Bubm sitange ßaado naamiŋa. Nəorə katara se Isa əs te dim eyo əə kən ßiigen si-səə jaay aas se, naan ʒo təəliŋa.

³ Gətn ese se, Bubm sitange deekiŋ əə: «Kən naai 'Goon *Raa deer num, 'taad ko ki se ai dəl nakŋ kəsə.»

⁴ Ɔə Isa tərliŋ əə: «Taar se Kitap taadga taada əə: *Kən təd debkilimi iŋg se kəsə kalin ki sum eyo.**»

⁵ Tər Bubm sitange təəd əliŋ gətn raan. Gətn ese sum ʒo naan naar taadŋ taa naan gaariŋgen do naan ki paac se.

⁶ Ɔə Bubm sitange deekiŋ əə: «Maam m'ai kədŋ təəgə paac ute nakgen aak bεε kən do naan ki kaam jii, taa nakgen se j'ədumsinŋa kəd maam ki əə maam m'aŋ kədŋ deb kən maakum jəŋa.

⁷ Ɔə kən naai jaay 'ßaado ɛrgga naanum ki əə 'daanumga num, nakgen se paac maam m'aisiŋ kədə.»

⁸ Isa tərliŋ əə: «Taa Kitap taadga taad əə: *Meli Raa kalaŋ tak se ʒo naai 'kergŋ naaniŋ ki əə aŋ 'tədŋ naabiŋa.†*»

⁹ Tər Bubm sitange təəd ßaansiŋ maakŋ geger kən Jeruzalem ki əə ʒaa uun əliŋ do *Bee Raa ki raan ləŋ ləŋ əə deekiŋ əə: «Kən naai 'Goon Raa deer num, do ʒee ki ara se iin aal naan ki.

¹⁰ Taa Kitap se taadga taad əə:

Raa 'kund 'kulu kədŋge tu ai bəəbə

¹¹ əə *naade ai caapm kəkŋ jidege tu*

taa jεige se 'kəŋ rəəkŋ ro ko kən gam eyo.‡»

¹² Isa tərliŋ əə: «Kitap taadga taad əə: *Bεε, naai se 'kəŋ 'naam Meli Raa eyo.§*»

¹³ Kən Bubm sitange naamiŋ kaam ara kaam ara jaay aas se, naan iin əŋiŋa əə booy bini aan kaad kən Raa mala əndiŋ se jaayo.

Isa aan taa naan Galile əə baag tədŋ naabiŋa

¹⁴ Gətn se Isa dooc te təəgŋ *Nirl Salal, ək tər ʒaa taa naan Galile ki əə nookiŋ eem dəəd taa naan gətn ese paac.

¹⁵ Naan lee dooyde maakŋ *ʒeege tun kən Yaudge lee tus maak ki əə jeege paac təəmiŋa.

Jee Nazaret ki baate Isa

¹⁶ Isa tər ʒaa maakŋ geger kən Nazaret gətn naan teepmno ro ki. Kən *ʒii sebit jaay aanga num, aan gəə daayum naan lee ʒaa maakŋ *ʒee kən Yaudge lee tusn maak ki gən keem Raa dey se, naan end maak ki əə ʒii kən se ʒo, naan iin daara gən dooy Kitap naan jeege tu.

¹⁷ Gətn se j'uun j'ediŋ Kitapm gən debm taad taar teeco taar Raa ki kən k'danŋ Ezayi. Naan wərgiŋa, əə əŋ gətn kən k'raaniŋ j'əə:

¹⁸ *Nirl gən Meljege se, utu maakum ki,*

taa naan bεε əədumo gən taadŋ Labar Jiga se jee daayge tu.

Naan əlumo taa m'taadŋ bulge tu se

j'utu j'aden kəədŋ dode

əə jee kaam-təəkge se utu 'kaaka

əə jee kən j'əədde yεεbde cεε se, j'utu j'aden kəədŋ dode,

¹⁹ əə *maam m'ßaado se m'asen taadŋ*

*baar kən Raa tədŋ bεεŋ jeege tu kici.**

²⁰ Kən naan jaay dooy Kitap aas se, naan teeliŋa†, əə ediŋ gaab kən tədŋ naaba gətn ese se əə naan tər iŋg gətiŋ ki əə jee iŋg maakŋ ʒee kən gətn ese paac əndiŋ kaama.

* 4:4 Aak Dt 8.3. † 4:8 Aak Dt 6.13-14. ‡ 4:11 Aak KKR 91.11-12. § 4:12 Aak Dt 6.16. * 4:19 Eza 61.1-2. † 4:20 Kitap do dəkŋ se k'teeliŋ teele aan gəə raaga.

21 Gōtn se naan̄ baagdēn taada ɔ: «'Booyki, taar Kitapm kēn naase 'booyiŋki jaaki se, aanga doobiŋ ki.»

22 Gōtn se jeegen paacŋ iŋg booy taariŋ se taad taargen jiga roŋ ki ɔ taariŋ nijim kēn naan̄ taadden se, ɔkden taad eyo. Naade deek ɔ: «Kese tap ɔo goon Yusup ey la?»

23 Gōtn se Isa deekden ɔ: «Deere, kaan̄ kaa taar kēn jeege lee taad se utu amsiŋki tēdn̄ dom ki kēn taad ɔ: «Kēn naai jaay daptor num, aaj roi mala.» Bin se naase kic utu amki taadn̄ ɔ: nakŋ naaje k'booy kēn naai 'tēdo maakŋ geger kēn Kaparnayum ki se, ɔorse naai 'tēdiŋ maakŋ naan̄i ki ara kici.»

24 Tēr naan̄ taadden ɔ: «Deere, 'booyki m'asen taada: ɔii kalan̄ debm taad taar teeco taar Raa ki gam j'akiŋ te ɔon̄ maakŋ naan̄iŋ ki eyo.

25 'Booyki bεε m'asen taada: do dakiŋ do *Eli ki se, *Israel ɔk mēnd-daayge dēna ɔ kaad kēn se ɔaara mōtō ute laapa mεε se, maane baate keede ɔ ɔo tōal tēd daama maakŋ naan̄ ki.

26 Num gan̄ Eli se, Raa ɔliŋ te gōtn mēnd-daay kēn gam kēn maakŋ taa naan̄ Israel ki se eyo; num ɔliŋ gōtn mēnd-daay kēn iŋg maakŋ geger kēn k'dan̄iŋ Sarepta kēn taa naan̄ Sidōŋ ki.

27 Do dakiŋ do Elize ki kēn debm taad taar teeco taar Raa ki se kic ɔo, Israelge se ɔk jee bikid̄ge dēna. Naɔo maakde ki paac se, deb kalan̄ kic ɔo Elize ed̄iŋ te lapi eyo; num gan̄ ed̄ lapi ɔo gaab ki kalan̄ kēn k'dan̄iŋ Naaman kēn kōd Siri.»

28 Kēn jee maakŋ ɔee kēn Yaudge lee tusn̄ maak ki jaay booy taar kēn naan̄ taadden se, naade maakde taarde don̄ ki pirin̄.

29 Aan̄ gō ɔo geger se lε do ko ki se, naade iin̄ iij-akiŋ teecŋsiŋ naatn̄ ɔ ɔaansin̄ taa an̄ 'kōtn̄ kōl ziri ki.

30 Num gōtn se naan̄ iik uj jide ki ɔ but aal daande ki se ɔo uun̄ doobiŋ ɔaa.

Isa taad tōogin̄a

31 Gōtn se Isa ɔooy ɔaa maakŋ geger kēn Kaparnayum kēn taa naan̄ Galile ki. *Bii sebit jaay aan̄ se, naan̄ ɔaa dooy jeege.

32 Jeegen booy taar kēn naan̄ dooyde se ɔkden taad eyo, taa naan̄ dooyden ute tōogin̄ mala.

33 Jee iŋg maakŋ *ɔee kēn Yaudge lee tusn̄ maak ki gōtn ese se, gaaba kalan̄ se ɔk kōon̄ sitan. Kēn naan̄ aak Isa se ɔod̄ ɔoy makōn̄ ɔ:

34 «Waay! Naai Isan̄ Nazarēt. Naai tap ɔo naaje j'ōŋ dī ute naai? Naai se 'ɔaado gen̄ kutje! Maam se m'jeeli, naai se Debm *Salal kēn Raa ɔo ɔlio.»

35 Gan̄ Isa aaciŋ kaama ɔ: «'Doa! 'Teec naatn̄ ro gaab kēn se!» Gōtn se gaabm se ooc daan̄ jeege tu ɔo sitan se teec naatn̄ roŋ ki ɔo tēdiŋ te dīm eyo.

36 Jee paacŋ aak nakŋ se, ɔeer ɔkde ɔo lee taad ute naapa ɔ: «Kese taar ɔo dī ɔo bini! Gaabm se ute tōogin̄ se, naan̄ taad sitange tu ɔo naade teec aana.»

37 Gōtn se nookiŋ eem dōod̄ taa naan̄ gōtn ese paac.

Isa ed̄ lapi jee kōon̄ge tu

38 Kēn Isa jaay teeco maakŋ *ɔee kēn Yaudge lee tusn̄ maak ki se, naan̄ ɔaa ɔee Simon ki ɔo ɔŋ moomin̄ mēnda se roŋ ɔŋg kēdek kēdek. Gōtn ese naade tōnd̄ mētn̄ Isa ɔo ŋ'saapm don̄ ki.

39 Isa ɔaado no don̄ ki aac kaama kōon̄ ki ɔo roŋ ɔŋg kēdek se tērec urlu. Gōtn ese sum ɔo mēnda se naar iin̄ daara ɔo baagdēn tēdn̄ kōsō.

40 Kaad kēn jaay kaada ɔaa ɔaa kooco se, jeege dēna ɔaano ute jee kōon̄ge napar napar gōtn Isa ki ɔo nan̄a nan̄a kic ɔo naan̄ ɔndin̄ jin̄ don̄ ki, ɔo jee kōon̄gen se paac ɔŋ lapi.

⁴¹ Gɔtn ese kic sitange dɛna teec naatn ro jeege tu ɔɔ kɛn naade teec teec se tood tooy makɔn ɔɔ: «Naai se, 'Goon Raa.» Gan Isa aacden kaama ɔɔ j'ɔnte taada, taa naade se jeeliɔa naan ɓo *al-Masi.

Isa ɓaa taad Labar Jiga taa naan Jude ki

⁴² Tanɔɔriɔn-nɔɔriɔn se, Isa iin teec ɓaa do kɔd-ɓaar ki gɔto kaam kalan. Gɔtn se jee dɛnge se iin taa jɛna ɔɔ kɛn naade jaay ɔɔɔn se, jee se je naan aɔe kɔnɔ eyo, num 'kɔɔpm king ute naade.

⁴³ Gan Isa tɛrlɔden ɔɔ: «Bɛɛki se, m'ɓaa taadn Labar Jigan gɛn Gaar Raa se, maakɔ gɛgɛrge tun kuuy kici. Taa naan se ɓo Raa ɔlumo.»

⁴⁴ Isa lee taad taar Raa maakɔ *ɓeege tun kɛn Yaudge lee tusn maak ki kɛn taa naan Jude ki se paac.

5

Jee ɔɔ deet deet kɛn took gɛn tɛɔn jee mɛtn Isa ki

(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Bii kalan, Isa ɔaar ɔaar taa baar kɛn k'danɔn Genezaret se ɔɔ gɔtn se jee dɛnge ɓaado deebiɔn bat gɛn booy taar *Raa.

² Gɔtn se Isa aak markabge dio ɔaar ɔaar taa baar ki ɔɔ jee toocɔ kɛɔnɔgen ɓɔɔyo maak ki se ɔaar tug tug gɛndɔge.

³ Gɔtn se Isa ook maakɔ markab kɛn kalan ɔɔ markabm ese se gɛn Simon. Naan taad Simon ki ɔɔ: «Iik 'ɓaa naan ki ɔɔkɔ.» Gɔtn se Isa inɔg maakɔ markab ki ɔɔ baag dooy jee dɛnge.

⁴ Kɛn naan jaay taad nan taariɔn se, naan deek Simon ki ɔɔ: «Iik 'ɓaa gɔtn kɛn maaniɔn jɛrlɛ, ute jeeige se, 'tuunki gɛndsege maan gɛn toocɔ kɛɔnɔge.»

⁵ Simon tɛrliɔn ɔɔ: «Debm dooy jeege, daan nɔɔr ki ute magaliɔn se, naaje k'dabarga dɛna naɓo j'ɔn te ɔim eyo. Num gan do taari ki se, gɛndge se maam m'aden tuun maan.»

⁶ Kɛn naade jaay tuun gɛndɔge maan se, naade uuno kɛɔnɔge dɛna; bini gɛndɔge kic ɓo ɓaa ɓaa nɛɛɛ!

⁷ Naade dan mɛɔɔdegen maakɔ markab kɛn kuuy se te jidɛ taa aɔe ɓaa num, aɔen noogo. Mɛɔɔdege jaay ɓaado ɔɔɔde se, markabdegen di se paac naade ɔoocɔn tal tal ute kɛɔnɔge, bini ɓaa ɓaa duubm maan.

⁸ Kɛn Simon Pier jaay aak nakɔn ese se, naan ɓaado ooc mɛtn jɛ Isa ki deekiɔn ɔɔ: «Mɛluma, iik naatn ɔɛɛm ki; taa maam se m'debm *kusiɔa.»

⁹ Taa kɛɔnɔgen den kɛn naade uuno se, Pier ute mɛɔɔnge se ɓeere ɓaa ɔkɔde.

¹⁰ Mɛɔɔngen Jak ute Jan kɛn gaan Zebedege se aak se, ɓeere ɔkɔde kici. Gɔtn se Isa deek Simon ki ɔɔ: «ɔnɔte ɓeere! Naan ki se, naai 'ɓaa je jikilimge ɓo andeno ɓaa ɔoobm Raa ki.»

¹¹ Markabdege se naade tiik ɓaano taa jɛn ki ɔɔ gɔtn ese sum ɓo, naade rɛsn te nakdege paac ɔɔ daaniɔa.

Isa ɛɔ lapia debm bikid ki

(Mt 8.2-4; Mk 1.40-45)

¹² Bii kalan Isa iin ɓaa maakɔ gɛgɛr kɛn kalan ɔɔ gɔtn se debm bikid ɓaado ɔɔɔna. Gaabm se ron paac taal aace. Kɛn naan aak Isa se, naan ooc mɛtn jɛn ki ɔɔ tɔnd mɛtiɔn ɔɔ: «Mɛlje, kɛn naai 'je num, ɛɔum lapia taa rom se ɔaapm 'toodn kɔlɔn kɔlɔn.»

¹³ Isa ɔl jin utiɔna ɔɔ deekiɔn ɔɔ: «Yɛɛ, maam m'jea, ɔn roi ɔaapm 'toodn kɔlɔn kɔlɔn!» Gɔtn se sum ɓo, gaabm se kɔɔɔniɔn ɔɔɔna.

¹⁴ Gɔtn se Isa deekiɔn ɔɔ: «ɔnɔte ɓaa 'taadn nam ki. Taa naai ɔnɔga lapi se 'ɓaa 'taad roi *debm tɛɔn sɛrke Raa ki se ɔɔ 'ɓaa ɛɔ *sɛrke Raa ki aan gɔɔ kɛn *Musa

taadīno maakŋ Kitap ki, taa naai se roi daapga toodga kəlŋ kəlŋ se. Bin 6o, jeege paac 'jeele, naai se ōŋga lapia.»

¹⁵ Gōtn se jeege baag kōosn maanīŋ gōtō baa se paac ɔ jeege dēna lee tusu gēn booy taarīna ɔ jee kōōŋge se lē bāado se gēn je lapia rode.

¹⁶ Gaŋ Isa se teec baa do kōd-baar ki kaliŋ ki gēn tōnd mētn Raa.

Isa ɛd lapia debm k'runḡuy ki
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ Bii kalan Isa dooy dooy jeege ɔ maakŋ jeege tun naan dooyde dooy se ɔk *Parizige ute jee jeel taadn tōkŋ mētn Ko Taar Raage. Naade se iino maakŋ naanḡe tun taa naan Galile ki ute kēngen taa naan Jude ki ɔ ute kēngen iino maakŋ gēgēr kēn Jeruzalem ki. Gōtn se Isa ute tōgŋ Mēljege se, ɛd lapi jee kōōŋge tu.

¹⁸ Gōtn ese sum 6o jeege uuno debm k'runḡuyu do nakŋ toodīn ki. Kēn naade aan se, naade je doobm an kēnd kōŋ Isa.

¹⁹ Na6o taa jeege dēn dēn se naade ōŋ te doobm an kēnd kōŋ Isa eyo. Taa naan se 6o naade uun ookŋsiŋ do bēe ki raan ɔ ɔd taa bōl ɔ naade bōoyīno do nakŋ toodīn ki naan Isa ki daan jeege tu.

²⁰ Kēn Isa jaay aak naade aal maakde don ki se, deek ɔ: «Gaaba, *kusiŋige se, maam m'tōolisīŋga naatn.»

²¹ Kēn jee jeel taadn tōkŋ mētn Ko Taar Raage ute Parizige jaay booy se, naade baag naajŋ te naapa ute mind naan ki ɔ: «Naan se tap 6o nanja jaay naaj Raa bin se? Kēn 'kōŋ tōl kusiŋ deba se, Raa kaliŋ ki sum ey la?»

²² Aan gō ɔ Isa jeel maak-saapde se, naan tērliden ɔ: «Taa dī jaay naase 'taadki ute maakse bin se?»

²³ Gēn naase ki num, kēn gay 6o ɔŋ ciri, kēn m'deekŋ m'ɔ: «Kusiŋige se, maam m'tōolisīŋga naatn» lōbu m'deekŋ m'ɔ: «Iini ɔ 'lee» se lē?

²⁴ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se m'ɔk tōgō gēn tōl kusiŋ jeege.» Gōtn se, Isa deek debm k'runḡuy ki ɔ: «M'deeki m'ɔ: iini, uun nakŋ toodī se ɔ 'baa bei ki.»

²⁵ Gōtn ese se sum 6o, gaabm se, iin daara naan jeege tu, uun nakŋ toodīna ɔ baa bēeŋ ki. Kēn naan baa baa se naan tōom Raa.

²⁶ Jee gōtn ese paac nakŋ se deel dode ɔ naade tōom Raa kici. Gōtn se naade bēere ɔkde se, taad ute naapa ɔ: «Nakage, jaaki se, j'aakkiga nakgen kēn deel do aak eyo!»

Isa dan Lēbi
(Mt 9.9-17; Mk 2.13-22)

²⁷ Kēn nakgen se jaay deel se, Isa teec teec se aak *debm tōkŋ miiri roŋ Lēbi iŋg kiŋg gōtn tēdn naabiŋ ki. Naan deekiŋ ɔ: «Iini 'daanuma!»

²⁸ Gōtn se sum 6o Lēbi iini, ōŋ nakiŋge paac ɔ daan Isa.

²⁹ Gōtn se Lēbi tēdkōs dēna ɔ dan Isa bēeŋ ki gēn baa kōs. ɔ jeege dēna iŋg ɔs te naade ɔ maakde ki se *jee tōkŋ miirge ɔ jee kuuy se kici ute te naade.

³⁰ Gōtn se, *Parizige ute jee jeel taadn tōkŋ mētn Ko Taar Raage se jaay aakde se mooy naan ki dir dir ɔ taad jeege tun mētn Isa ki se ɔ: «Gēn dī jaay naase ɔski ɔ aayki ute jee tōkŋ miirge ɔ jee *kusiŋge se?»

³¹ Isa tērliden ɔ: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num kēn je daptor se, jee kōōŋge.

³² Maam m'baado se gēn dan jee kēn saap ɔ naade aak bēe naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gēn jee jeel rode ki naade jee kusiŋge, taa 'tērl maakde do Raa ki.»

*Mētn taar *siam*

³³ Naan̄ ken se jeege baado taad Isa ki do: «Jee metn Jan-Batist ki ute jee metn *Parizige se tedga num lee tuun siam do tond metn Raa. Num jee metn naai ki se do do aaye.»

³⁴ Isa terlden do: «Jeegen baado kəkɲ mɛnda jaay gaabm mɛnda utu te naade se, kaad̄ ken se naade 'kəɲ kuun siam la? Met ki eyo.

³⁵ Num gan̄ bii kalan̄ kaad̄ɲ utu kaana gaabm mɛnda se j'utu j'an̄ kəodn̄ naata do naan̄ ken se jaay bo, mɛd̄ɲge se lee tuun siam gen̄ tond metn Raa.»

³⁶ Isa taadden̄ ute kaal naagɲ taara daala do: «Nam ok kala koono nɛɛpɲa nɛɛp se, ade kəɲ nɛɛpm̄ taar kal kiji jaay an̄ kal do ki eyo; ey num taa kal kijin̄ ken̄ k'nɛɛpo se cɛɛ sum, do ken̄ j'aalinga kic̄ num, naade se kəɲ tum eyo.

³⁷ Do tətn̄ koojɲ bin̄ utu iin̄ kiin̄ se, j'ombin̄ maakɲ k-lɛɛterge tun̄ koono eyo; ey num tətn̄ koojɲ bin̄ se, an̄ dəobm̄ ute k-lɛɛterge se naatn̄. Do tətn̄ koojɲ bin̄ se lɛ 'kəoy naan̄ ki cɛɛ do k-lɛɛterge se lɛ, dəobm̄ tujɲ kici*.

³⁸ Num gan̄ bɛɛki num, tətn̄ kaam ki se j'an̄ kəomb̄ maakɲ k-lɛɛterge tun̄ kiji kici.

³⁹ Do debm̄ aayga kaay tətn̄† cood̄i təolum se lɛ, tətn̄ kaam ki se, boɲ təolin̄ ey sum. Taa naan̄ deek do: ken̄ nijim̄ cir paac se tətn̄ ken̄ cood̄i təolum se.»

6

*Isa se naan̄ bo mɛl *bii sebit*

(Mt 12.1-14; Mk 2.23-28, 3.1-6)

¹ Bii kalan̄ bii sebit ki se, Isa ute jee metin̄ ki deel maakɲ gətn̄ gem̄ ki. Gətn̄ se jee metin̄ ki tɛɛc do gem̄ge do doo kaamin̄ maakɲ jide ki do taane.

² Num *Parizigen̄ kandum̄ gətn̄ ese taadden̄ do: «Gen̄ di jaay naase 'tedki nakɲ ken̄ j'und te kulu eyo gen̄ ted̄ bii sebit ki se?»

³ Isa terlden̄ do: «Naase 'dooyin̄ki te ey la, nakɲ ken̄ *Daud̄ ted̄ ute jeenge kaad̄ ken̄ naade bo təalde se?

⁴ Naan̄ endo maakɲ *kəɔɔɔ gen̄ *Raa ki, do təs mappan̄ j'ed̄ɲga ked̄ *sɛrkɛ Raa ki, do do edo jeenge tun̄ metin̄ ki kici. Ey num, ken̄ ok doobm̄ 'kəsn̄ se jee ted̄n̄ sɛrkge Raa ki kalde ki sum.»

⁵ Do tɛr Isa deekden̄ do: «*Goon Deba se lɛ, naan̄ bo Mɛl gen̄ bii sebit.»

⁶ Ken̄ aan̄ bii sebit ken̄ kuuy se, Isa baa end̄ maakɲ *bɛe ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se do dooy jeege. Gətn̄ ese, naan̄ əɲ gaaba kalan̄ ji daamin̄ ooyga kooyo.

⁷ Jee jeel taadn̄ təkɲ metn̄ Ko Taar Raage ute Parizige se ond̄ kaama Isa ki tak taa naade je an̄ kaaka ken̄ n̄'ked̄n̄ lapia gaab ken̄ se bii sebit ki num, bin̄ se naade an̄ kəkɲ mind̄ɲa.

⁸ Aan̄ gəo Isa jeel saapm̄-maakde ki se, naan̄ deek gaab ken̄ jin̄ ooyga kooy se do: «lin̄i 'daar naan̄ jeege tu.» Do gaabm̄ se iin̄ daara.

⁹ Gətn̄ se Isa taadden̄ do: «Maam m'je tənd̄ metse: bii sebit ki se, j'undsenga kulu gen̄ ted̄n̄ bɛɛ ləbu gen̄ ted̄n̄ *kusin̄ lɛ? Do əɲ deba jaay d̄im̄ an̄ don̄ ki num, an̄ kaaj ləbu an̄ kəɲɲ naan̄ 'kut lɛ?»

¹⁰ Gətn̄ se Isa uun̄ kaamin̄ aak dəodde paac do deek gaabm̄ ken̄ jin̄ ooyga kooy se do: «'Sɛɛj jii!» Do gaabm̄ se sɛɛj jin̄a do gətn̄ ese sum bo jin̄ əɲ lapia.

¹¹ Ken̄ Parizige ute jee jeel taadn̄ təkɲ metn̄ Ko Taar Raage jaay aak nakɲ se, maakde taarde don̄ ki piriɲ do taad̄ ute naapa do nak ken̄ naade utu 'ted̄n̄ do Isa ki.

Isa bɛɛr təod̄jee kaan̄ naabingen̄ sik-kaar-dio

(Mk 3.13-19; Mt 10.1-15; NJKN 1.13)

* **5:37** Yaudge se təomb̄ tədfegen̄ gen̄ koojɲ bin̄ se maakɲ k-lɛɛterge tu. † **5:39** Tətn̄ Yaudge se daayum taad̄ ute tətn̄ koojɲ bin̄ se sum.

¹² Kaad ken se sum 6o, bii kalan Isa 6aa ook do ko ki gen keem Raa ɔo maakn nɔɔr ken te magalin se, naan eem Raa.

¹³ Ken gɔto jaay iip se, naan dan jee metin ki ɔo maakde ki se, naan beer tɔɔd jeege sik-kaar-dio ken naan danɔe jee kaan naabinge. Kese 6o ro jee se:

¹⁴ Simon se, naan danin te ro Pier, Andre se genaana, Jak, Jan, Pilip, Bartelemi,

¹⁵ Matiye, Toma, Jak goon Alpe, Simon debm je kujn naanina,

¹⁶ Jud goon Jak ɔo Judas Iskariot, naan 6o debm utu kutn Isa se.

*Isa dooy jeege ɔo ed lapia jee kɔɔnge tu
(Mt 5.2-12)*

¹⁷ Ken Isa jaay booy do ko ki ute jee metin ken sik-kaar-di se naan ɔn gɔtn toodtal jaay naan daara ɔo gɔtn se naan ɔn jee den metin ki ute jeege dɔɔɔ dena iino taa naan Jude ki, kengen iino maakn gegere ken Jeruzalem ki, ɔo kengen kuuy se iino taa naan Tir ute gen Sidon ki ken ing maakn gegere tun taa baar ki.

¹⁸ Naade baado se gen booy taarina ɔo gen je lapi rode, ɔo jee ɔk kɔɔn sitangen ken lee dabarde se kic 6o ɔn lapia.

¹⁹ Jee denggen tus paac se nanja nanja kic 6o je kutn ro Isa taa debm utga ron num, tɔɔg Isan 'teec ron ki se, edden lapia.

Jee maak-raapge ute jee ken aden kaan nakn ɔɔnɔ

²⁰ Gɔtn se Isa uun kaamina aak jee metin ki ɔo taadden ɔo:

«Maak-raapo naase jee daayge tu,

taa *maakn Gaar Raa se naase ki.

²¹ Maak-raapo naase jee 6o tɔɔlsen ɔorse se,

taa naase utu aki kɔsn dɛren te maraad se!

Maak-raapo naase ken ɔorse maakn kaa-maan ki,

taa naase se utu aki kooy koogo.

²² Maak-raapo naase ken jeege jese eyo, ɔɔd undse naatn,

naajse ɔo tɔlsen taar jig eyo dose ki,

taa naase aalki maakse do *Goon Deb ki*.

²³ «Ken nakgen se jaay aanga dose ki num, bii ken se ɔnki maakse 'raap sakan ɔo 'daamki te maak-raapo! Taa maakn raa ki se, Raa utu asen kɔgn bedse den aak eyo. Bin 6o bugdegen do dakin se lee dabaro jee taad taar teeco taar Raa ki se bin kici.

²⁴ «Num gan asen kɔɔn naasen jee nak denge

taa ɔorse naase ɔnkiga dose.

²⁵ Asen kɔɔn naasen ken ɔorse dim daaysen ey se,

taa naase 6o utu asen tɔɔɔ.

Asen kɔɔn naasen jee ing 'tooyki koogo ɔorse,

taa naase se maakse utu 'tuju ɔo utu aki keeme.

²⁶ Asen kɔɔn naasen ken jeege paac taad taargen nijim rose ki sum se,

bin 6o bugdegen do dakin se tɛdo ute jeegen tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki bin kici.»

'Jeki jee taamooysege

(Mt 5.38-48; Rm 12.17-21)

²⁷ «Gan maam m'taadsen naase ken ing booyki taarum se, m'ɔɔ: 'jeki jee taamooysege, 'tɛdki beer jeege tun jese eyo.

²⁸ ɔɔdki 6ooro do jeege tun naamse ɔo eemki Raa taa jeegen ken dabarse se.

²⁹ Ken nam jaay ɔndiga metn bi ki num, 'terlin ken do ji kuuy se kici. Ken nam jaay uunga kali magal se, kali baatn maak ki se kic num, ɔnte 'kɔɔgin.

* 6:22 Goon Deba je taad te Isa *al-Masi.

³⁰ Debm ken jaay tond metn dim gati ki num, edin do nam jaay uunga dimi num, onte 'baa baayina.

³¹ Bee ken naase 'jeki jeege asen tedse, naase kic num, 'tedki jeege tu bin kici.

³² «Ken naase jaay 'jeki jeege jese sum num, bin se nakn jaay j'asen toom ro ki tap bo goto. Taa jee *kusinge kic le je naapa bin kici!

³³ Do ken naase jaay 'tedki bee jeege tun 'tedsen bee naase ki sum num, bin se nakn jaay j'asen toom ro ki se tap bo goto. Taa jee kusinge kic le lee ted bee ute naapa kici!

³⁴ Ken naase jaay edki see bo jeege tun utu asenin terl kogon gatin ki sum num, bin se nakn jaay j'asen toom ro ki se tap bo goto. Taa jee kusinge kic bo lee ed ked see ute naapa, taa naade jeele j'adesin kogon gatin ki!

³⁵ Num gan naase se, 'jeki jee taamooysege; 'tedki bee jeege tu do ken edkiga see jeege tu num, onte 'saapki doki j'asesin kogo. Bin bo Raa utu asen tedn been den aak eyo do naase se j'utu j'asen dan gaan Raagen Taaro. Taa Raa se naan debm jiga do naan ted beena do jeege tun k'tedden bee kic bo naade jeel eyo do ted bee jee kusinge tu kici.

³⁶ 'Kercelki aan godo Bubsen maakn raa ki, kercel se.»

Onte 'kajki booro do jeege tu (Mt 7.1-5,15-20, 12.33-37)

³⁷ «On ten 'kajki booro do jeege tu, do naase kic bo j'asen kojn booro dose ki eyo. On ten 'kendki tel nam gen kutina, bin se naase kic j'asen kon kut eyo. Ken naase jaay 'lee okki naagn naapa num, Raa kici asen tool kusinge.

³⁸ Edki naka jeege tu taa j'utu j'asen kedn naase ki kici: ute gorn ken naase 'lee 'doojnki jeege tu se, Raa utu asenin doojn, doocn kond gazagaza do asenin doojn cir cir. Bin bo ute nakn ken naase 'lee 'doojnki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin doojn bin kici.

³⁹ «Ter Isa taadden ute kaal naagn taara kuuy daala do: debm kaam-tooko 'kon toodn naapin debm kaam-tooko la? Naaden di paac se 'si maakn godo ki ey ne?

⁴⁰ Debm lee metn deb ken dooyin se 'kon cir debm dooyin eyo. Num gan debm metn deb ki jaay melin dooy okinga se, naan utu 'tedn aan godo melina.

⁴¹ «Mu cokon ken kaam genaai ki bo naai on aakina. Num gen di jaay naai on aak gudum kaagn kaami ki ey se?

⁴² Ute naan se bo, naai 'kon deekn genaai ki do: Genaama, 'baado m'ai koodn mu kaami ki. Nakn naai 'tedin se, met ki eyo! Ey num naai ok met-gudum kaagn kaami ki se kici! Bee ki num, doo met-gudum kaagn kaami ki se ram, jaay bo kaami 'koodn kaakn jiga bin jaay 'koodn mu cokon ken kaam genaai ki se!»

Kaaga ute koojina

⁴³ «Kaagn jiga se koojin aak kus eyo do kaagn koono le on ooj koojin jig ey kici.

⁴⁴ Taa kaage se j'aak k'jeelde ute koojidege: taa naan se bo j'kon tuugn koojin mongo do kaag ken ute korandin eyo do kon tuugn koojin k-yooko se do k-lili ki ey kici.

⁴⁵ Debm bee se, been se iino maakin ki, do debm *kusin se, kusinge se kic bo iino maakin ki. Taa taar ken jikilinge lee taad paac se iino maakde ki.»

Beegen dio

(Mt 7.21-29; 2Pr 1.5-10)

⁴⁶ «Naase inj 'danum ki: Meluma, Meluma. Num gen di jaay bo naase 'baateki gen tedn nakn ken maam m'taadsen m'oo aki ted se?

⁴⁷ Debm baado gɔtum ki, booy taaruma ɔɔ inɔ do ki se, 'booyki m'asen taadn nakn ken naan tecin tece.

⁴⁸ Naan se tec aan gɔɔ debm baa kɔbm beena: naan uf gɔɔ jerle bini aan do ko ki jaay ɔo ɔndo metn beena. Ken naan jaay iinɔn aas sum se, maane eed dena ɔo oolge kic ɔo dooco ɔo ɔɔy makɔnɔ baado deeb bee se bat naɔo, ɔn tedn te dim eyo, taa bee se k'j'iinɔnga jiga.

⁴⁹ Num gan debm booy taaruma ɔɔ inɔ do ki ey se, naan se tec aan gɔɔ debm ken uf te gɔɔ ey sum ɔo iin beena. Ken oolge dooco jaay ɔɔyɔ makɔnɔ ɔo baado deebi bat se, bee se ru nan tak.»

7

Isa ute bubm asgarge (Mt 8.5-13)

¹ Ken Isa jaay taad nan taarin naan jeege tu aas se, naan baa end maakn gegɛr ken Kaparnayum ki.

² Gɔtn se bubm asgarge se ɔk bulu kalan bin se naan jen den aak eyo. Naɔo bulin se ooc kɔɔnɔ kaam yoa.

³ Ken gaabm se jaay booy j'ɔɔs maan Isa se, gɔtn se naan iin ɔl magal Yaudge kandum taa baa sel metn Isa num, ade baa utu kedn lapia bulin ki se.

⁴ Ken magal Yaudge jaay aan gɔtn Isa ki se, naade eemin nɔɔ ɔɔ: «Bee ki num, gen tedn bee se, 'tedn gaab ken se.

⁵ Taa naaje Yaudge se, gaabm se jejeki dena ɔo naan mala ɔo iinjeki bee ken k'lee k'tusn maak ki se.»

⁶ Gɔtn se Isa baa ute naade. Num ken naan aan te ceɛ bee magal asgarge tu ey sum ɔo, bubm asgar *Romege ɔlo medinge taa an taadn ɔɔ: «Meluma, ɔnte dabar roi gen baado beem ki, taa maam se m'aas dim naani ki eyo.

⁷ Taa naan se ɔo, maam m'ɔn m'baa te gɔti ki ey se. Num gɔtn daari ki se, naai 'taad ute taari sum ɔo, debm tedn naabum se 'kɔn lapia.

⁸ Taa maam se, kic m'kaam ji deb kuuy, naɔo m'ɔk asgarge kaam ji maam kici. Ken m'ingga num m'deek deb kalan ki m'ɔɔ: 'Baa se, naan iin 'baa. ɔo m'deek deb kuuy ki m'ɔɔ: 'Baado se, naan iin baado. ɔo bulum ki se jaay, m'deekin m'ɔɔ: 'Tedn nakn ese se, naan iin tedina.»

⁹ Ken Isa jaay booy taar ese se, taara se ɔkin taad eyo. Gɔtn se naan terl aak jee dengen baado metn ki se ɔo naan deekden ɔɔ: «'Booyki m'asen taada: maakn gaan *Israelge tun ute dende kic ɔo maam m'ɔn te nam jaay aal maakin do *Raa ki aan gɔɔ gaabm ara se eyo.»

¹⁰ Kor jee naan ɔldeno naaba jaay aan been se, naade ɔn bul se ɔnga lapia.

Isa dur goon mend-daay daan yoge tu

¹¹ Naan ken se jaay, Isa iin baa maakn gegɛr ken k'danɔn Nayn. Jee metn ki ute jeege dena baa ute naana.

¹² Ken Isa ute jeege jaay aan taa doob ken j'an kend maakn gegɛr ki se, naade aak jeege uuno yoa ɔo ken ooy se goon mend-daaye ɔo naan kalin ki sum ɔo maakn kon ki. Gɔtn se jeege dena daan mend se.

¹³ Ken Meljege jaay aak ko goono se, naan ejin don ki ɔo deekin ɔɔ: «ɔnte 'tɔɔyɔ.»

¹⁴ Gɔtn se Isa iiko ceɛ jeege tun uuno yo se, ɔnd jin do barangal ki ɔo gɔtn se, jee baan baa ute yo se daara ɔo Isa deek goon kɔd ki se ɔɔ: «M'deeki m'ɔɔ, iini!»

¹⁵ Gɔtn se goon kɔdn ooyga kooy se duru iin inɔ ute metina ɔo baag taadn taara. ɔo Isa ɔk edin kon ki.

¹⁶ Kɛn jeege jaay aak nakɲ se, ɓeere ɓaa ɔkɔe paac ɔɔ naade *nook Raa ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki magal se, ɓere, ɓaadoga daanjege tu. Kɛse Raa mala ɓo ɓaadoga kaakɲ jeenge!»

¹⁷ Taa naan se ɓo jee taa naan Jude ki ute jee kɛn taa naanje tun cɛɛs ki se, paac se ing ɓo gɛn kɔɔsn maana do nakge tun kɛn Isa tɛdo se.

Jan-Batist ute Isa

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Gɔtn se jee mɛtn Jan-Batist ki ɓaado taad mɛlde ki. Kɛn Jan jaay booy taarde sum se, maakde ki se naanɲ dan jeege dio,

¹⁹ ɔɔ ɔlde gɔtn Mɛlje Isa ki taa 'ɓaa tɔnd mɛtin ɔɔ: «Naai ɓo debm kɛn jeege ing aak kaama j'ɔɔ utu ade ɓaa se lɔɓu k'booy nam kuuy lɛ?»

²⁰ Kɛn naade jaay aan gɔtn Isa ki se, jee se taad ɔɔ: «Naaje se Jan-Batist ɓo ɔljeno gɔti ki ɔɔ k'tɔnd mɛti: naai ɓo debm kɛn jeege ing aak kaama j'ɔɔ utu ade ɓaa se lɔɓu k'booy nam kuuy lɛ?»

²¹ Naande ki se sum ɓo, Isa ɛd lapia jee kɔɔndege tu dɛna. Maakde ki se jeegen kɛn kɔɔnɔ tujɔnga tuju ute jee ɔk kɔɔn sitange se kic naan ɛdden lapia ɔɔ jee kaam-tɔɔkge dɛn se kic ɓo naan ɔdden kaamdege.

²² Gɔtn se Isa deek jeege tun Jan ɔldeno naaba se ɔɔ: «'Baa 'taadki Jan ki nakɲ naase mala aakiɲkiga ute kaamse ɔɔ booyiɲkiga ute bise: jee kaam-tɔɔkge lɛ aakga, jee cɛkɛdɛge lɛ leega talam talam, jee bikidɛge lɛ ɔnga lapia ɔɔ rodege lɛ toodɛga kɔlɔn kɔlɔn, jee duguyge lɛ ɓorse booy booyo, jee ooyga kooy kic lɛ duroga daan yoge tu ɔɔ Labar Jiga se lɛ, k'taadiɲga jee daayge tu.

²³ Maak-raapo debm kɛn jaay ai kaamiɲ ɔnte doobm gɛn kaal maakiɲ do maam ki ey se.»

²⁴ Kɛn jee Jan ɔldeno naaba jaay ɔk tɛrl ɓaa se, Isa baag taadn taar Jan se jee denge tu ɔɔ: «Do kɔd-ɓaar ki se naase tap ɓo ingkiro kaakɲ naɲa? Lɔɓu ingkiro kaakɲ mu taa baar kɛn kuul teen ɓaansiɲ kaam ara kaam ara se la?

²⁵ A-a! Bin num naase ingkiro kaakɲ naɲa? Lɔɓu ingkiro kaakɲ gaabm kɛn tus kalge aak bɛɛ se lɛ? Gɔtɔ. Jee lee tus kalgen aak bɛɛ gɛn koono se ute jee maalge se, naade se tiɲg maakiɲ ɓee gaariɲge tu.

²⁶ Lɔɓu naase tap ɓo ingkiro kaakɲ naɲa? Naase se ingkiro kaakɲ debm taad taar teeco taar Raa ki se la? Deere, 'booyki m'asen taada: naan se debm taad taar teeco taar Raa ki naɓo naan magal cir debm taad taar teeco taar Raa ki se daala.

²⁷ Naan se ɓo debm kɛn Raa taado taariɲ do dakiɲ maakiɲ Kitap ki ɔɔ: *'Booyo, maam m'ai kɔl debm kaan naabum naani ki, taa ai 'daapm doobi.**

²⁸ «'Booyki m'asen taada: maakiɲ jeege tun mɛndge toojden do naan ki ara bini aan do Jan ki se, debm kɛn magal cirɲ Jan se, gɔtɔ. Anum debm *maakiɲ Gaar Raa ki se baat aan gɔɔ dɪ kic ɓo, naan se ɓo magal cir Jan.

²⁹ «Jee denge ute *jee tɔkɲ miirge jaay booy taariɲ se, Jan *batizde taa naade jeelga Raa se tɛd naka ute doobiɲa.

³⁰ Num gan *Parizige utu jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se, naade se baate tookɲ do nakge tun kɛn Raa je ɔɔ adɛn tɛdn naade ki se. Bin ɓo, naade baate tookɲ kɛn Jan adɛn batizi.»

³¹ Tɛr Isa taadden ɔɔ: «Jee ɓorse tap ɓo, m'adɛn kɔmb bɛyɛ ute nange? Naade tap ɓo tec nange?

³² Naade se tec aan gɔɔ gaangen ing ɓoor ki jaay taad ute naapa ɔɔ:

Naaje k'tuuyesen kaa naɓo naase 'baate daamki.

* 7:27 Aak Mal 3.1.

*Naaje k'j'aarsen kaa yoa
nabo naase 'baate keemki.*

³³ «Ey num Jan-Batist baado se, naan as mapp eyo do aay totn koojn bin eyo do naase doki num: naan se debm sitan!

³⁴ Ken *Goon Deba jaay baado se do do aaye, nabo naase doki num: naan se debm kaam-kaso do debm kaay-koono do ak mede ute jee takj miirge do ute jee *kusinge!

³⁵ Num gan jee took aal maakde don ki se, aak okga jeel-taar Raa se ute doobina.»

*Isa ute mend tedn *kusiṅa*

³⁶ Bii kalan kod *Parizi kalan bini, dan Isa been ki, gen baa kasn ute naana. Ken Isa jaay baa been ki se, gotn se naade tood ute cesde jaay bo baag kaso do tabil ki.

³⁷ Mendan kalan iino maakj geger ken se do jeege paac jeelin naan se, mend tedn kusina. Naan baado nde taa naan booyga booy j' do Isa utu ing as kas gotn kod Parizi ki se. Ken naan baado baa se, naan uuno naka aan go k-bokolo kalan ko bo k'caco k'daapiṅa. K-bokol se k'daapiṅ ute nakj ken k'danin albatir†, do naan se dooc ute itir.

³⁸ Naan baado kaam je Isa ki do naan eeme on kaa-maanin se neet je Isa do naan otinsin ute beekina do baam ok aay jen se ute maak-raapo do doyin itir do jen ki.

³⁹ Kod Parizi ken dan Isa been ki jaay aak nakj bin se, taad ute maakin do: «Ken gaabm se jaay debm taad taar teeco taar Raa ki deer num, mend baado utin se, naan an 'jeelin naan se, mend tedn kusina.»

⁴⁰ Gotn se Isa taadin do: «Simon, maam se m'ok taara m'ai deeke.» Naan terlin do: «Debm dooy jeege, 'taada.»

⁴¹ Isa do: «'Booyo. Debm kalan ok jee sege dio. Deb kalan se ey num an kogj tamma kaar-mii do debm kuuy se le ey num an kogj tamma si-mii.

⁴² Num gan dim naade aan kogj sege goto se, naade di se paac, naan toolden seedege se naata. Num maakj naade ken di se, debm eden se se ken gay bo an 'je ciri?»

⁴³ Simon terlin do: «Gen maam ki num m' do, debm ken seen den jaay bo k'toolinsin se.» Isa deekin do: «Kese naai 'taada taar met ki.»

⁴⁴ Gotn se Isa uun terl aak mend se, do deek Simon ki do: «Naai aak mend se daamo! Gotn maam m'endo bei ki se, naai edum te maan tugj jem eyo; num gan mend se neetum jem ute kaa-maanina do otumsin ute beekina.

⁴⁵ Do naai 'baam ok aay te taarum ute maak-raap eyo; num mend se ken maam m'aan sum se, gotn naan baam ok aay jema ute maak-raapo sum se, onum te eyo.

⁴⁶ Naai otum te uubm oot dom ki eyo; num mend se otum itir jem ki.

⁴⁷ 'Booyo m'ai taada: mend se kusinigen den se, Raa toolisinga naatn. Taa naan se bo, naan jem den se. Gan debm k'toolin kusinin baat se, naan kic bo ok maak-je baata.»

⁴⁸ Ter Isa taad mend ki do: «Kusinge se maam m'toolisinga naata.»

⁴⁹ Jeege ing as ute naade se, baag taadn ute naapa do: «Kese tap bo nana jaay taad taa 'tool kusin jeege se?»

⁵⁰ Isa deek mend ki do: «Menda, ute kaal maaki ken naai aal dom ki se, aajiga. Iini, 'baa ute lapia.»

† 7:37 Albatir se napar koa aama ken k'caco k'daapiṅa gen komb itir.

8

Mendgen lee metn Isa ki

¹ Naan ken se jaay Isa baa lee maakn gegerge tu ð maakn naange tu. Naan taad wæk Labar Jigan gen Gaar Raa se jeege tu. Gøtn se jee kaan naabingen sik-kaar-dio,

² ute mendge kandum se lee ute naana. Mendgen se bo ken naan eddeno lapia gen koon rodege tu ð tuurdeno sitange rodege tu se. Maakde ki se, Mari iino Magdala ð ro naan ki se bo, Isa tuuriño sitange cili se.

³ Ðo Yoanna ken mend Kuza, gaabiñ se Gaar *Erød onin maalin paac kaam jina ð Suzaan ute mendgen kuuy den kici. Naade se bo ken lee noog Isa ute jee metin ki ute nakgen naade ðko.

Isa aal naagñ taara te debm kønd buru

(Mt 13.1-23; Mk 4.1-25)

⁴ Jeege dena iino maakn gegerge tu paac ð baado tus gøtn Isa ki ð naan taadden ute kaal naagñ taara ð:

⁵ «Bii kalan deba kalan teec baa kønd buru. Ken naan jaay ond kønd buriñ se, kupm metin si jey doob ki; gøtn se jeege tuumiña ð yeelge baado tuun ðsin naatn paac.

⁶ Kupm metinge se si gøt ken naanin maakin ðk koa. Ken naan jaay utu teec teec sum bo naar tuutu taa gøtn se naanin cεεε.

⁷ Kupm metin se, si maakn ji kaag ken ðk kørondø se, naan teece naðo aan gø teep maakn ji kaag ki se, ji kaaga aayin taara.

⁸ Num kupm ken si do naan ken jiga se, gøtn se naan teece, teepe, tøk doa ð ðk kaama den aak eyo.» Do taar ken se, Isa uun mindin raan deekden ð: «Debm jaay ðk bi booyo num, booy ðk taar se.»

⁹ Jee metn Isa ki se tønd metin ð: «Kaal naagñ taar ken naai 'taad se tap bo je deekñ ð dño?»

¹⁰ Isa terlden ð: «Nakñ j'oyinga koy *maakñ Gaar Raa ki se, naase se *Raa taadsenga naase 'jeelinkiga. Num gan jee kuuy se k'taadden ute kaal naagñ taara se, taa:

*Naade 'kaakñ ute kaamde naðo 'kaakñ køk eyo,
'booy ute bide naðo 'booy køk eyo.* »*

Kaal naagñ taar se, Isa taad tøk metina

¹¹ «'Booyki kaal naagñ taar ese se je deekñ ð: kupm maam m'taadn se, kεse taar Raa.

¹² Kupm ken si jey doob ki se, kεse taad ute jeegen booy taar Raa naðo *Bubm sitange baado ðd taar se maakde ki naatn, taa som naade booy uunga num 'køn kaaja.

¹³ Kupm ken si gøtn naanin ðk ko maak ki se, kεse taad te jeegen metn-jiki booy uun taar Raa ute maak-raapo naðo naade on ðkin tøg eyo. Kaad ken gøto utu bæ se naade ðk taar Raa se on, gan nakñ naama jaay aanga dode ki num, naade rεsn naatn ute taar Raa se.

¹⁴ Kupm si maakn ji kaag ken ðk kørondø se, kεse taad te jeegen booy ðk taar Raa naðo, naade uun nirlde, je maal *dunia ð je nakñ ken daa rode bo jea. Kεse bo tedden kaal maakde baa tedn nakñ cεεε sum se.

¹⁵ Num kupm ken si do naan ken jiga se, kεse taad te jeegen maakde bæ, booy uun taar Raa ð ðkin maakde ki jiga ð jee se, naade aay kaamde aal maakde do Raa ki ð tedn nakgen jiga.»

Isa aal naagñ taar ute lompø

(Mk 4.21-26)

* 8:10 Aak Eza 6.9.

16 «Nam 'kəɔɔŋ ləmpə jaay aŋ deebm dukulu don ki, ey lɛ aŋ kəl kənd mɛtn daŋal ki se, gətɔ. Gaŋ ləmpə se k'j'əɔɔŋa num, j'uun j'əliŋ raan ro kaag ki taa jee end gətn ese se, 'kaakŋ gətn wəɔɔ.

17 Taa nakŋ j'əyiŋ kəy se j'utu j'aŋ kaakŋ 'toodŋ tal əɔ nakŋ jeege jaay jeel mɛtiŋ ey se jeege utu 'jeel mɛtiŋ paac əɔ j'utu j'aŋ kaakŋ kaam kaad ki utu 'toodŋ tal.

18 Bin se kɛn aki booy taar Raa num, ɔndki kəndɔ! Taa debm ək se j'aŋ kəmb do ki, num debm ək ey se lɛ, kɛn nakŋ naaŋ saap əɔ ək se kic ɓo, j'aŋ təsn naatn.»

Gɛnaa Isage ute kəndɛ

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

19 Gətn se gɛnaa Isage ute kəndɛ ɓaano kaaka, naɓo taa jeege den se, naadɛ əŋ aan te gətiŋ ki eyo.

20 Nam ɓaadɔ taad Isa ki əɔ: «Koi ute gɛnaaige se utu naatn əɔ naadɛ je ai kaaka.»

21 Isa tɛrlɛn əɔ: «Koyuma ute gɛnaamge se, kɛse jee kɛn booy taar Raa əɔ took iŋg do ki.»

Isa ək ɗaar kuulu

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

22 Bii kalaŋ se, Isa ook maakŋ markab ki ute jee mɛtiŋ ki əɔ naaŋ deekɛn əɔ: «K'gaan k'ɓaaki jɛŋ baar kɛn kaam naane.» Ɔo gətn se naadɛ iin ɓaa.

23 Kɛn naadɛ ɓaa ɓaa do maane ki se, gətn se Isa kaamiŋ ɓaa ək bia. Kaad kɛn se guduray dəɓɔ do baar ki əɔ əl maane end dooc dooc maakŋ markaba se əɔ naaŋ kɛn se gətɔ ɓaa tɛddɛn əŋ.

24 Naadɛ iiko cɛɛ Isa ki, duriŋa əɔ deekiŋ əɔ: «Debm dooyje, Debm dooyje, ɓɛɛ, naajege j'aki kutu!» Kɛn naaŋ jaay iin se, naaŋ aac kaama kuul ki ute maane ki əɔ gətn se, kuulu ute maan se ək ɗaara əɔ gətɔ do dil.

25 Gətn se naaŋ deekɛn əɔ: «Kaal maaksen jaay naase aalki dom ki se, tap ɓo gay?»

Kɛn naadɛ jaay aak nakŋ ese se, əkɛn taad eyo əɔ ɓeere ɓaa əkɛn əɔ gətn se, naadɛ baag taadn ute naapa əɔ: «Kɛse tap ɓo naŋa bini, kɛn taad kuul ki ute maane ki kic ɓo tookiŋ taariŋ se?»

Isa ɛɗ lapia debm kəŋ sitan ki

(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

26 Gətn se naadɛ ɓaa aan taa naaŋ jeege tun k'danɗɛn Gerazɛnige kɛn sak kaam taa naaŋ Galile ki.

27 Kɛn naadɛ aan taa jɛŋ ki jaay Isa ɓəy ɓəy naaŋ ki se, gətn se gaab kalaŋ bini ək kəŋ sitan iino maakŋ gɛgɛr kɛn ese əɔ ɓaadɔ dəɓɗ Isa. Ɔo gaabm se, naaŋ tiŋg ɓeen eyo əɔ lee ute kal ey se daaniŋ dəkga, num naaŋ se tiŋg maakŋ iibge tun Yaudge tɛdiŋo gɛn təl taal yodege se.

28 Kɛn naaŋ jaay aak Isa se, əɓɗ əy makəŋ əɔ ɓaadɔ ooc mɛtn jɛŋ ki əɔ deekiŋ əɔ: «Isa Goon Raa Taaro, j'əŋ di ute naai? M'eemi nəɔ mɛti ki, ɔŋte gɛn dabaruma!»

29 Kɛn əliŋ taad bin se, taa Isa deekiŋa deek əɔ ŋ'teec naatn ro gaab kɛn se. Taa sitan se, iinga num tɛɗ gaabm se kusina əɔ əl k'dəekiŋ ute sɛsɛɛ əɔ j'aaliŋ dəkəɗm maala se kic ɓo, naaŋ gaan naatn əɔ sitan se əliŋ aŋ teec ɓaa do kəɗ-ɓaar ki.

30 Ɔo Isa tənd mɛtiŋ əɔ: «Naai, 'roi naŋa?» Naaŋ tɛrliŋ əɔ: «Maam rom Dəɔl asgarge,» taa gaabm se ək sitange roŋ ki dɛna.

31 Gətn se sitange eem nəɔ mɛtn Isa ki əɔ deekiŋ əɔ: «Ŋte 'təkŋ kəmbje maakŋ gəɔ kɛn jɛrl zuzu se.»

³² Gan gətn se ək dɔɔl kinzirge dɛna lee gaam gaam do kəs ki. Gətn se sitange se sel mɛtn Isa ɔɔ: «Ŋnje naaje k'baa kɛnd maakŋ kinzirge tu se.» Gətn se Isa tookdɛn.

³³ Ɔɔ sitange se teeco ro gaab kɛn se baab ɛnd maakŋ kinzirge tu se ɔɔ dɔɔl kinzirgen te dɛndɛ se dɔɔbɔ rus ɔɔ naar aanɔ girdi girdi bɔɔy baab si maakŋ baar ki ɔɔ maane ɔsde paac.

³⁴ Kɛn jee gaam kinzirge jaay aak nakŋ tɛd se, naade dɔɔb baab taad jeege tun maakŋ gɛgɛr ki ute jeege tun inŋ bɛe naatge tu.

³⁵ Kɛn jeege jaay baab booy se, naade baado gɛn kaakŋ nakŋ tɛd se. Kɛn naade jaay aan ŋ Isa se, ŋ gaabm debm sitan se, sitaningɛ se teecga naatn ron ki ɔɔ naan inŋ kinŋ mɛtn jɛ Isa ki ɔɔ tusga kala ron ki jiga jiga. Kɛn naade jaay aakin se, bɛere baab əkde.

³⁶ Jeegeen aako nakŋ se ute kaamde se, baado taad jeege tu nakŋ kɛn Isa tɛdo do gaabm kɛn debm sitan jaay bo ŋ lapi se.

³⁷ Gətn se jee inŋ taa naan Gerazɛ ki paac se, kɛn naade jaay bɛere baab əkde se, naade taad Isa ki ɔɔ: «Inŋ ŋnje, 'baab dəkɔ.» Gətn se Isa ook maakŋ markab ki gɛn tɛrl baab.

³⁸ Gaabm kɛn sitange teec ŋnin se, tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Ŋnum m'baab ute naai.» Gan Isa taadin ɔɔ:

³⁹ «'Tɛrl baab bɛi ki ɔɔ taad nakŋ paacŋ kɛn Raa tɛdi naai ki se.» Kɛn gaabm se jaay ək tɛrl baab bɛen ki se, baab taadin jeege tun maakŋ gɛgɛr ki se paac nakŋ kɛn Isa tɛdino naan ki se.

*Isa ɛd lapi mɛnd ki ɔɔ dur goon Jayrus mɛnda daan yoge tu
(Mt 9.1,18-26; Mk 5.21-43)*

⁴⁰ Kɛn Isa jaay aan se, jee dɛnge dɔɔdina, taa naade se inŋ aak kaak kaamina.

⁴¹ Gaaba kalan k'danin Jayrus; naan se magal *bɛe kɛn Yaudge lee tusn maak ki. Naan baado ooc mɛtn jɛ Isa ki eemin nɔɔ ɔɔ n'baado bɛen ki.

⁴² Taa naan ək goon mɛnda kalan lak, baarin baab baab sik-kaar-dio ɔɔ goonin se tood kɔɔnɔ kaam yoa.

Kaad kɛn Isa baab baab gətn goon mɛnd ki se, jeege dɛna tus ron ki ɔɔ gətn lee kic naan ŋ eyo.

⁴³ Maakŋ jee dɛnge tu se, mɛnda kalan bin se, gətn moosin aan sum se ŋ daar eyo əkga baara sik-kaar-dio ron ki. Naan utga jin paac gətn jee dawage tu, nabɔ nam ŋ ɛdin te lapi eyo.

⁴⁴ Mɛnd se baado naagŋ Isa ki ɔɔ ut taa kalina ɔɔ gətn ese sum bo, moosin naar daara.

⁴⁵ Isa tɔnd mɛta ɔɔ: «Kɛn əl jin utum se nanɔ?» Aan gɔɔ jeege paac baaga naaja se, gətn se Pier deek Isa ki ɔɔ: «Mɛluma, aaka jeege bo lee uri mak mak se dey!»

⁴⁶ Gan Isa deek ɔɔ: «Num nam əlga jin utumga, taa maam m'naamga tɔɔgŋ kɛn teec rom ki se.»

⁴⁷ Kɛn mɛnd se jaay jeel jeege an jeel se, bɛere baab əkin se ron ook marga ɔɔ baado ooc mɛtn jɛ Isa ki. Gətn se naan taad naan jeege tu paac nakŋ kɛn əlin jaay bo, naan əl jin ut taa kal Isa se. Mɛnd se taadden ɔɔ: «Maam m'naar m'ut kali sum bo, m'ŋ lapi.»

⁴⁸ Gətn se Isa deekin ɔɔ: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga. 'Baab ute lapi.»

⁴⁹ Kɛn Isa utu daar taad taad bɔrt se sum bo, deb kalan iino gətn Jayrus ki ɔɔ baado taadin ɔɔ: «Bɛrɛ, gooni mɛnda se lɛ ooyga. Ŋnte dabar Debm dooy jeege se cɛrɛ.»

⁵⁰ Num kɛn Isa jaay booy taar se, naan taad Jayrus ki ɔɔ: «Ŋnte bɛere; ənd maaki kaam kalan. Gooni mɛnda se utu 'kaaja.»

⁵¹ Kēn Isa jaay aan 6ee Jayrus ki se, jee dēn se naan̄ gaasde naatn. Gōtn se ɔp̄ Pier, Jan, Jak ɔ ko goono ute bubm goono sum 6o end ute naana.

⁵² Jeege paac eeme ɔ tɔy makɔn̄ do yo ki se. Num gan̄ Isa deekden̄ ɔ: «Ōnte 'keemki. Goono se ooy te eyo; naan̄ le toof toof bi sum.»

⁵³ Kēn naade jaay booy taariñ se, naade baag tooy koogo metiñ ki taa naade jeele goon mēnda se le, ooyga deere.

⁵⁴ Gōtn se Isa ɔk jina, uun mindiñ raan ɔ: «Goonuma, iini!»

⁵⁵ Gōtn se sum 6o goono se duru ɔ naar iin̄ daara. Ter Isa taadden̄ ɔ: «Goono se, j'ediñ kɔsɔ.»

⁵⁶ Kēn bubin̄ ute kon̄ jaay aak nakñ se, nakñ se 6aa deel dode ɔ ɔkden taad̄ eyo. Gōtn se Isa dejdēn ɔ nakñ deel se, j'onte 6aa taadiñ nam ki.

9

Isa ɔ jee kaan̄ naabinge sik-kaar-di se naaba

(Mt 10; Mk 6.7-13)

¹ Bii kalan̄ Isa tus jee kaan̄ naabingen sik-kaar-dio ɔ naan̄ edden̄ tɔgɔ do sitange tu paac ɔ edden̄ tɔgñ gen̄ kedn̄ lapi jee kɔn̄ge tu.

² Naan̄ ɔlden̄ naaba se taa '6aa taadn̄ labar gen̄ *maakñ Gaar Raa se jeege tu ɔ gen̄ kedn̄ lapi jee kɔn̄ge tu.

³ Naan̄ taadden̄ ɔ: «Kēn '6aaki 6aa merte se, ɔnte 'kuunki dīm, ɔnte 'kuunki sirdi, 6ɔn̄ɔ, kɔsɔ ɔ ɔnte 'kuunki gurs kici. Ɔɔ maakse ki se, nam ɔnte 'tɔsn̄ kalge dio.

⁴ Bee kēn naase 'bɔȳkiga maak ki se, 'toodki gōtn ese, bini anki kiin̄ 6aa maak ki.

⁵ Gōtn naase '6aaki jaay jeege baate dɔɔdn̄ kɔkse num, kēn naase 'teecki teec maakñ gegerde kēn ese se, kudn̄ jesege se kic 6o 'tupdenki naatn, kese aden̄ toodn̄ saada.»

⁶ Bin̄ 6o, *jee kaan̄ naabm Isage se 6aa lee maakñ naange tu, taad̄ Labar Jiga jeege tu ɔ gɔtɔ 6aa se paac, naade ed̄ lapi jee kɔn̄ge tu.

*Nookñ Isa se ed̄ saapm maaka *Erɔd ki*

(Mt 10; Mk 6.7-13)

⁷ Kēn Gaar Erɔd Antipas naan̄ 6o magal taa naan̄ Galile se jaay booy j'ɔɔs maan̄ nakgen deel se, taar se 6aa deel don̄a taa jee metinge deek ɔ: «Kese Jan-Batist 6o duroga daan yoge tu.»

⁸ Ɔɔ jee metingen̄ kuuy taad̄ ɔ: «*Eli do dɔkiñ se 6o, 6aadoga.» Ɔɔ kengen̄ kuuy kic taad̄ ɔ: «Kaadn̄ naane maakñ jeege tun taad̄ taar teeco taar Raa ki do dɔkiñ se 6o, deb kalan̄ duroga daan yoge tu.»

⁹ Taa naan̄ se 6o ɔl Erɔd taad̄ ɔ: «Nakage, ey num Jan-Batist se le maam mala 6o m'ɔl k'gaan̄o ute don̄a. Num kese tap 6o debm gay daala jaay m'booy ted̄ nakgen bin̄ se?» Gōtn se naan̄ je Isa taa an̄ kaaka.

Isa ed̄ kɔsɔ gaabge tu dupu-mii

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Kēn *jee kaan̄ naabm Isage jaay terl 6aa ɔñ Isa se, taadiñ metn̄ nakgen naade tedo paac se. Gōtn se naan̄ ɔk 6aande cees ki kaam gegere kēn sak Betsaida.

¹¹ Kēn jee denge jaay booy labar se, naade ru 6aa metiñ ki. Ɔɔ Isa dɔɔd̄ ɔkde ɔ gōtn se, naan̄ taadden̄ taar *maakñ Gaar Raa ɔ jee kēn 6aad̄o je lapi rode se, naan̄ edden̄ lapi.

¹² Gan̄ kēn kaada 6aa 6aa kooco se, jee kaan̄ naabm Isagen sik-kaar-di se, 6aad̄o taadiñ ɔ: «'Deek jeege tu se k'wɔk k'6aa maakñ naange tu ɔ maakñ

bee naatge tun gɔɔr gɔɔr se. Taa gɔtn naane se, naade 'kɔŋ nakŋ kɔsɔ ɔɔ 'kɔŋ gɔtn toodo kici. Ey num gɔtn ara se, naajege k'do kɔd-baar ki.»

¹³ Gan Isa tɛrlɔden ɔɔ: «Naase mala ɛdfeki kɔsɔ.» Gɔtn se naade tɛrliŋ ɔɔ: «Mappan j'ɔk se lɛ cir mii eyo ɔɔ kɛnjge kic lɛ k'j'ɔk di sum. Kɛn jee se jaay 'kɔŋ kɔsɔ paac num, naan se naaje j'ade ɔɔ dugŋ kɔsɔ kuuy do ki.»

¹⁴ Jee tus gɔtn ese paac se, gaabge kalde ki sum ɔɔ ɔɔ ɔɔ naan nakŋ dupu-mii. Gɔtn se Isa taad jeege tun mɛtiŋ ki ɔɔ: «'Taadki jeege tu k'j'ing naan ki ɔɔ 'gaanɔeki jeege se si-mii si-mii.»

¹⁵ Naade tɛd jeege paac ing naan ki.

¹⁶ Num Isa tɔs mappan mii ute kɛnjgen di se jin ki, naan uun kaamiŋ raan, tɔɔm *Raa, dup mappa ɔɔ ɛdiŋ jeege tun mɛtiŋ ki taa 'kɛdn jee denge tu.

¹⁷ Naade paac ɔs dɛrɛŋ ute maraade ɔɔ togŋ ɔɔp se k'tuun k'tusiŋ maakŋ gɔrŋge tu sik-kaar-dio.

*Pier taad ɔɔ Isa se naan ɔɔ *al-Masi*

(Mt 16.13-28; Mk 8.27-9.1)

¹⁸ Bii kalan se, Isa iik took ɛɛs ki kaliŋ ki gen tɔnd mɛtn Raa. Naan kɛn se, jee mɛtiŋ ki utu te naana. Gɔtn se naan tɔnd mɛtde ɔɔ: «Jee denge tap ɔɔ taad ɔɔ maam m'nanja?»

¹⁹ Naade tɛrliŋ ɔɔ: «Jee mɛtiŋge ɔɔ naai Jan-Batist ɔɔ jee kuuy ɔɔ naai *Eli kɛn do dɔkiŋa ɔɔ kɛngen kuuy daala ɔɔ naai se kaadn naane maakŋ jeege tun taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋ se ɔɔ, deb kalan duroga daan yoge tu daam.»

²⁰ ɔɔ Isa deekden ɔɔ: «Kɛn maak-saap naase ki num ɔɔki maam m'nanja?» Pier ɛɛp taariŋ ɔɔ: «Naai ɔɔ al-Masi kɛn Raa ɔɔlo.»

²¹ Gɔtn se Isa aacden kaama ɔɔ taar se j'ɔnte ɔɔ ɔɔ taadn nam ki.

²² Tɛr naan taadden mɛtiŋ ɔɔ: «Bɛɛki num, *Goon Deba utu 'dabar kusina. Magal taa ɔɔ Yaudge, *jee magal tɛdn sɛrke Raa ki, ute jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage, naade se utu an kɔɔdn kundu ɔɔ utu an tɔɔl ɔɔ daan bii k-mɔtɔge tu se, naan utu ade dur daan yoge tu.»

Jee je daan Isa

²³ Gɔtn se naan taadden paac ɔɔ: «Debm jaay je am daan maam se, naan 'baatn ron mala ɔɔ bii-raa 'kuun kaagŋ yona jaay ɔɔ am daana.

²⁴ Taa debm je kaajŋ kon se utu an kutu naan Raa ki ɔɔ debm utu kon taa maam se, utu an kaaja.

²⁵ Kɛn debm jaay *duni ute magaliŋ ɔɔ kaam jin kic num, kɛn naan kutn kon naan Raa ki se, an kɔŋ di ro ki?

²⁶ Taa naan se ɔɔ, debm jaay tɛd sɔkɔŋ taa maama ɔɔ ro taarum ki se, maam *Goon Deba kic ɔɔ, bii m'ade ɔɔ ɔɔ maakŋ *nookum ki gen Bubum ki ɔɔ ute gen kɔdingen *salal se, maam kic sɔkɔŋ utu am tɔɔl taa naan kici.

²⁷ Deere, 'booyki m'asen taada: maakŋ jeege tun ɔɔse utu ara se, mɛtiŋge se kooy ey sum ɔɔ, utu 'kaakŋ Raa 'kɔsn gaara dode ki.»

Raa ooj ro Isa

(Mt 17.1-9; Mk 9.2-10; 2Pr 1.16-18)

²⁸ Kɛn Isa taad aas taariŋ jeege tu jaay ɔk nakŋ ɔɔ ɔɔ bii marta se, naan ɔk Pier, Jan ɔɔ Jak ɔɔ naade ook do ko ki gen ɔɔ ɔɔ keem Raa.

²⁹ Kaadkɛn Isa eem keem Raa se, daan-kaamiŋ ɔɔ tɛrl kuuy ɔɔ kaliŋ se ɔɔ tɛd raap lak lak ɔɔ ɔɔ mɛt ki biriŋ biriŋ.

³⁰ Gɔtn se naade aak gaabge dio daar taad taad ute Isa ɔɔ jee di ese se, *Musa ute *Eli.

³¹ ɔɔ gɔtn Musa ute Eli daar ro ki se, Raa tɛdiŋ gɔtɔ wɔɔr kɛlɛŋ. Gɔtn se naade taad mɛtn taar kɛn tɛdga num, Isa utu 'kooy Jeruzalem ki se.

³² Gan Pier ute medinge se bi baa cirde. Num ken naade duro maakn bide ki se, naade aak Isa se ron woor goto kelen do naade aak jee di se daar daar ceen ki.

³³ Ken Musa ute Eli jaay iin on kon Isa se, Pier deek Isa ki do: «Debm dooyje, beeki num, j'aki king gotn ara ki bo jiga; on j'asen taal daabge moto, kalan naai ki, kalan Musa ki do kalan Eli ki.» Gan taar naan taad se tap bo, ond te metin eyo.

³⁴ Ken Pier utu taad taad sum bo, gapara naar baado deebde bat. Ken naade jaay aak gapara baa deebde se, beere baa okde.

³⁵ Ter naade booy mind deba taad maakn gapar ki do: «Kese goonum ken maam m'beer m'odino. 'Booy uunki taarina.»

³⁶ Kaad ken naade booy mind deba utu taad taad se, kor naade aak ok se, dop Isa kalin ki sum. Nahn naade aakin paac se, kaad ken se naade taadin te nam ki eyo, num naade boobin maakde ki.

Isa ed lapia goon gaab ki ken ok koon sitan
(Mt 17.14-21; Mk 9.14-29; Mk 1.23-27)

³⁷ Do metbeenki se, ken naade booy booy do ko ki se, jeege dena baado doon Isa.

³⁸ Maakn jeege tu se, gaaba kalan danin makono do: «Debm dooy jeege, m'eemi noo 'baado aakum tu goonum ara se. Bere, goonum bo kalan ese sum.

³⁹ Gotn metin se ken sitan okinga tak bo, goono tooy makono, uun undin naan ki, tiikin zak zak do taarin kic bo tiin gupiyu. Ken sitan se jaay okinga num, tedin on jaay teec ron ki dabarin bini nanin toogin jaay onina.

⁴⁰ Maam m'tondo metn jee meti ki m'oo am tuur sitan ro goonum ki se naatn, nabo naade on aasin te eyo.»

⁴¹ Isa deekden do: «Naase jee do naan ken borse aalki maakse do Raa ki ey se. Naase se jee naajn taarge do jee beeki eyo! Maam tap bo m'king ute naase se bini nun ki do m'asen serkn bini nun ki? Ok baano ute gooni se ara.»

⁴² Ken goono jaay k'baano baa gotn Isa ki se, sitan uun undin naan ki do naan baag tiikn zak zak. Gan ken Isa jaay aakin se, naan aac kaama sitan ki do sitan teec on goono. Do goono se, Isa uun edin bubin ki.

⁴³ Ken jeege jaay aak nakn ted se, baa deel dode do okden taad eyo do deek do: «Deere, Raa se magal aak eyo.»

Ter Isa taad taa dubar ken utu 'kaan don ki

Kaad ken jeege paac utu aak kaak nakn ken Isa ted jaay okden taad ey se, Isa deek jeege tun metin ki do:

⁴⁴ «Udki bi jiga ro taar ken maam m'je m'asen taadse. *Goon Deba se, j'utu j'an kokn kol ji jeege tu.»

⁴⁵ Num gan jee metin ki se, taar se, naade on booy ok te metin eyo; taa taar se metin ute don naade ond te eyo. Do gen tond metin le, naade beerin beere.

Jee metn Isa ki naar magala
(Mt 18.1-7; Mk 9.33-42)

⁴⁶ Jee metn Isa ki baag naajn ute naapa do maakde ki se, nana bo 'tedn magalde.

⁴⁷ Aan goo Isa jeel maak-saapde se, naan uuno goon oko baado ondin ceen ki.

⁴⁸ Do naan deekden do: «Goon ese se jaay debm okin jiga taa maam se, kese naan okum maam mala. Do debm okum maam se, naan ok debm ken olumo. Taa naan se bo, maakn naase ken paac se, debm dop ron baat se, naan bo asen 'tedn magalse.»

Jee tedn naaba ute ro Isa

49 Gōtn ese Jan εεp taarin deekin ɔɔ: «Debm dooyje, naaje j'əŋo deb kalan bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'aŋo gaasa, taa naan ɛ lee ute naajege eyo.»

50 Gan Isa deekin ɔɔ: «Ōnte 'gaasiŋki! Debm jaay debm taamooyse ey se, naan se debm naase.»

*Jee *Samari baate dɔɔdn kəkŋ Isa naanɔe ki*

51 Kaadn naan aan kiin kən do naan jaay aan se, Isa uun doa ute maakin paac gen ɓaa Jeruzalem ki.

52 Gōtn se naan ɔl jeege naanin ki ɔɔ jee se jaay ɓaa aan maakŋ naan ken kalan gen taa naan Samari ki se, naade je an ɔaapm gōtɔ.

53 Num gan taa naan ɓaa ɓaa Jeruzalem ki se, jee se baate kəkin gōtɔe ki.

54 Ken naade jaay aak nakŋ ese se, jee metin ken Jak ute Jan se deekin ɔɔ: «Mɛlje, ken naai je num j'aki 'tənd metn Raa aɔe ɓooy poodo dode ki taa aden kəsn nanja.»

55 Ken Isa jaay booy taarde se, naan ɔk tɛrl mooyɔe.

56 Gōtn se naade uun doobm naan kuuy.

Debm je daan Isa

(Mt 8.19-22)

57 Ken naade ɓaa ɓaa doob ki se, deb kalan deek Isa ki ɔɔ: «Gōtn naai 'ɓaa gay gay kic ɓo, maam m'ai daana.»

58 Isa tɛrlin ɔɔ: «'Booyo! K-bukumbɔɔge kic ɓo ɔk ɓee toodɔege, ɔɔ yeelge kic ɛ ɔk kujɔege. Num gan maam *Goon Deba se m'ɔk gōtn maam m'an kəl dom eyo.»

59 Naan deek deb kuuy ki ɔɔ: «'Daanuma!» Gaabm se tɛrlin ɔɔ: «Ōnum m'ade ɓaa duubm bubum jaayo.»

60 Gan Isa tɛrlin ɔɔ: «Ōn jeegeen aan gɔɔ ooyga kooy naan Raa ki se 'duubm naapa. Num naai se, 'ɓaa taad labar gen *maakŋ Gaar Raa se jeege tu.»

61 Tɛr deb kuuy daala ɓaado ɔŋin deekin ɔɔ: «Mɛlje, maam se m'je m'ai daana, naɓo ɔnum m'ade tɛdn tɔɔse jeemge tun maakŋ ɓeem ki jaayo.»

62 Isa tɛrlin ɔɔ: «Debm ken naab naab ute maranɔe jaay tɛrl aak metin ki se, debm bin se aas gen 'kəŋ tɛdn naaba maakŋ Gaar Raa ki eyo.»

10

Isa ɔl jee metin ken sik-cili-kaar-di se naaba

(Mt 10.7-16)

1 Ken nakgen se jaay deel se, Mɛljege ɓɛɛr tɔɔɔ jee kuuy sik-cili-kaar-dio, nigde di dio ɔɔ ɔlden naaba maakŋ gɛgɛrge tu ɔɔ maakŋ naanɔe tun ken naan mala utu ɓaa maak ki kici.

2 Gōtn se Isa deekden ɔɔ: «Maakŋ-gōtn tɛdga gen kɔjɔ se utu dena, naɓo jee tɛdn naabge se, baata. Bin num, 'təndki metn Mɛl maakŋ-gōtɔ taa aɔe kəl jee tɛdn naabge do ki gen kɔjŋ maakŋ gōtina.»

3 Isa deekden ɔɔ: «Iin 'ɓaaki! Naɓo 'booyki: maam se m'ɔlsen aan gɔɔ gaan baatge maakŋ k-sogsogige tu.

4 Ken 'ɓaaki ɓaa se, ɔnte 'kuunki k'ɓənd gurs, ɓoɔnɔ, saa ɔɔ daan doob ki se, ɔnte 'daarki gen tɛdn tɔɔse nam ki.

5 «Maakŋ ɓee ken naase endkiga maak ki deet deet se, 'tɛddɛki tɔɔse.

6 Maakŋ ɓee ken jaay ɔŋkiga debm jaay je tɔɔse se, ɔŋki tɔɔse se 'kɔɔpm maakŋ ɓeen ki; ken ɔŋki nam jaay je tɔɔse ey num, tɔɔse se 'tɛrl ute naase.

7 Maakŋ ɓee jaay mɛlinɔe ɔksenga jiga num, inɔki gōtn ese; ɔski ɔɔ aayki, taa debm tɛdn naaba se, ɓɛɛki num, j'an kəŋ dal dubarina. Ɔɔ inɔki kaam kalan, ɔnte 'leeki ɓee jeege tu.

8 «Maakŋ geger ken naase endkiga jaay melinge aksenga jiga se, kosn ken naade baansenoga se ante 'baatiŋki, aski.

9 Jee koonŋen goŋn ese eddeki lapia do jee se 'taaddeki doki: berε, borse *maakŋ Gaar Raa se aanga gotse ki.

10 Num gaŋ, maakŋ geger ken naase endkiga jaay, melinge baatsenga koki num, 'teecki naatn boor ki do 'deekdeki doki:

11 Kudn maakŋ geger se ken uun naagŋ jeje ki se kic bo, k'tupsesiŋ naatn naanse ki. Berε 'jeelki: maakŋ Gaar Raa se aanga gotse ki!

12 'Booyki m'asen taada: bii ken *Raa 'kokiŋ booro do jeege tu se, jee ese se boor ken koocon do naade ki se aden tedn doŋ cir gen jee maakŋ geger Sodom ki se dok*.»

Jee maakŋ geger ken baate kaal maakde do Isa ki

13 Isa deekden do: «Utu asen koon aak eyo naasen jee maakŋ geger ken Korozin ki do utu asen koon aak eyo naasen jee maakŋ geger ken Betsaida ki! Taa nakŋ-kooŋgen ken tedo gotse ki se, jaay 'tedoga ted maakŋ gegerge tun Tir ki ute ken Sidon ken jee *kusiŋge se num, kaadn do dokiŋ naade terldega maakde do Raa ki, naade tuusn kal kol doa do booy burku dodege tu.

14 Deere, bii ken Raa utu 'kokiŋ booro do jeege tu se, nakŋ utu 'kaan dose ki se utu 'koon cir ken aano do jeege tun Tir ki ute Sidon ki se daala.

15 Do naase jee geger ken Kaparnayum ki, gen naase ki num, doki nookse se 'keem kaan maakŋ raa ki la? Got! Naase se utu aki kooy 'baa bee yoge tu.»

16 Ter Isa taadden do: «Debm booy uun taar naase se, booy uun taar maam kici do debm baatse naase se, baatum maam kici. Anum debm ken baatum maam se, baate debm ken olumo se kici.»

Jee metiŋ ken sik-cili-kaar-di se ok terl baado

17 Ken jee metn Isa ken sik-cili-kaar-di jaay naŋo naabde se, naade ok terl baado on Isa ute maak-raapo do deekiŋ do: «Melje, ken naaje k'tuuro sitange ute ro naai se, naade kic bo tookjeno taarje.»

18 Goŋn se Isa terlden do: «Maam m'aak *Bubm sitange booy ooco maakŋ raa ki aan go maan ken aal wusuk wusuk se.

19 'Booyki, kese bo tooŋŋ ken maam m'edsen taa anki tuum woojge ute iŋge do ute tooŋŋ se, naase anki cir jee woysege do naade se paac asen 'kon tedn dim eyo.

20 Bin num maakse ante raapo taa sitange beersenoga do booyesenoga taarse, num gaŋ 'tedki maak-raapo taa rosege se Raa raanŋga raan maakŋ raa ki.»

Maak-raapm gen Isa

(Mt 11.25-27)

21 Naan ken se sum bo, Isa dooc ute *Nirl Salal, do goŋn se maakiŋ-raap sakan do baag toom Raa do: «Bua, naai bo Mel maakŋ raa ute gen do naana, maam m'toomi taa nakgen se naai oyiŋga koyo jee jeel-targe tu ute jee metekge tu, do borse naai 'taadga metina gaan seemge tu. Deere, Bua, kese bo nakŋ jigan ken naai maaki jen ro ki.

22 Nakge paac se Bubum edumsinga kaam jima. Ey num Goono se nam tap bo jeeliŋ eyo; ken jeeliŋ se Raa Bubu kaliŋ ki sum. Do Raa Bubu se kic ey num, nam tap bo jeeliŋ eyo num ken jeeliŋ se, Gooniŋ kaliŋ ki sum do Gooniŋ se bo je an taadn Raa Bubu se jeege tu.»

23 Goŋn se Isa terl aak jee metiŋ ki do taadden naade kalde ki sum do: «Naase 'maakse raapo taa nakŋ ken naase aakiŋki ute kaamse se.

* 10:12 Aak Jen 19.24.

24 'Booyki m'asen taada: jee taad taar teeco taar Raa ki dena ute gaaringen do dakin den se, je do ade kaakj nakj ken borse naase aakki se, nabo oj aakin te eyo, do je do ade booy nakj borse naase 'booyki se, nabo oj booyin te eyo.»

*Isa aal naagj taara ute kod *Samari debm bee*

25 Bii kalan debm jeel taadn tookj metn Ko Taar Raa kalan bini iin daar tond metn Isa taa an naama do deekin do: «Debm dooy jeege, m'tedn m'oo di jaay m'konj *kaajj gen daayum se?»

26 Isa terlin do: «Do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se k'raano j'oo di? Ken naai 'dooyin se 'booy okin do dio?»

27 Gaaba se terlin do: «Ken maam dooyin se deek do: *Naai 'je Meli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute toogi paac, ute saapi paac do 'je naapi se aan god 'je ro naai mala.*†»

28 Isa terlin do: «Taar se, naai 'terlinga ute doobina. 'Baa 'tedn naan se do naai 'konj kaajj gen daayum.»

29 Num gaaba je daapm taarin se tond metn Isa do: «Naapum tap bo nana?»

30 Isa deekin do: 'Booy m'ai taadn metn taara kalan. Bii kalan se, gaaba kalan iino maakj geger ken Jeruzalem ki booy baa baa maakj geger ken Jeriko ki. Ken naan baa baa se, baa ooc ji jee boogge tu. Gotn se jee boogge se okina, toadn te kalin naatn, do tond aalin par kaam yoa; jaay bo naade aan resina.

31 Num gotn se, *debm tedn serke Raa ki kalan bini, baado baa te doobm se ren sum bo, gan ken naan aak gaabm tood par se, naan aal ces ki doko uun doobin baa.

32 Ter kod Lebi‡ kalan bin kic, aalo te doobm se. Num ken naan jaay aan gotn se, naan aak gaabm tood par se do naan kic aal ces ki doko do uun doobin baa kici.

33 Num gan kod Samari§ kalan bin kic baa baa mertε ute doobm se. Ken naan jaay aak gaabm tood par se, naan εjin don ki.

34 Naan baado onina, tugin taan-duna ute totn koojn bin, otin uubu do saaminsina; jaay bo uun andin do buurin ki do baansin bee booy mertge tu do ing don ki.

35 Metbeenki se, naan doo tamma dio, ed debm tedn mertge tu se do deekin do: «Gaabm se, aakin don ki. Nakj naai utga cir naan se num, maam m'terloga se, m'utu m'aisin kogj gotin ki.»

36 Gotn se Isa tond metn debm jeel taadn tookj metn Ko Taar Raa se do: «Maakj naai ki num, maakj jeege tun moto se, gaab ken jee boogge tondin se ken gay bo naapina?»

37 Naan terl Isa ki do: «Jaay debm ken ted bee deb ken jee boogge tondin se.» Gotn se Isa deekin do: «Naai kic 'baa 'ted bin kici.»

Isa baa bee Mart ute gen Mari ki

38 Ken Isa jaay baa baa doob ki ute jee metin ki se, naan baa end maakj naan ki kalan bini, do gotn se menda kalan ron Mart dood okin been ki.

39 Naan ok gena roj Mari do Mari se, baado ing metn je Meljege tu do naan ing booy booy taar Meljege taad se.

40 Ken Mart jaay naaba baa deel don se, naan baado deek Isa ki do: «Meluma, aaka genaam se. Naaba se paac onumsin dom ki. Kese tap bo naai an dim ey ne? 'Deekin 'baado utu am noogo!»

† 10:27 Aak Dt 6.4-5. ‡ 10:32 Lebige, naade se metjil Lebi ki se do naade lee noog jee ted serke Raage tu maakj Bee Raa ki. § 10:33 Samarige se ute Yajudge se taarde baa eyo.

⁴¹ Num Mɛljɛgɛ tɛrlɪn ɔɔ: «Mart, Mart, naai se uun nirli do nakge tun paacn kɛn naai tɛd se; taa naan se ɓo naai 'baate roi tak tak ɔɔ 'tɛdɪ ɓaa kaam ara kaam ara.

⁴² Num Mart, 'booyo. Naka kalan sum ɓo jiga cir paac. Kɛn se ɓo Mari bɛɛr uunga. Num nakn Mari bɛɛr uun se, nam anɣɪn kɔn kɔɔf eyo.»

11

*Isa dooyjee mɛtɪn ki gɛn keem *Raa* (Mt 6.9-13, 7.7-11)

¹ Bii kalan Isa ing gɔtɔ kaam kalan bini, gɛn keem Raa. Kɛn naan jaay eem Raa aas se, maakn jeege tun mɛtɪn ki se, deb kalan ɓaadɔ tɔnd mɛtɪnɔ ɔɔ: «Mɛljɛ, 'dooyje gɛn keem Raa aan gɔɔ kɛn Jan dooyjee mɛtɪn ki se.»

² Isa taadden ɔɔ: «Kɛn naase jaay aki keem Raa num, 'deekki ɔɔki: Bua, ɔn jeege paac ai jeeli naai kali ki sum ɓo Raa. ɔn naai ɓo kɔsn gaara do jeege tu paac.

³ ɛdʒeno kɔsn kɛn ajen kaasn ɓii-raa.

⁴ 'Tɔɔlje *kusiŋje taa naaje kic ɓo k'tɛdn kaldɛ jeege tun paacn kɛn tujjenga naaje ki kici.

ɔnte 'kɔnje k'kɛnd maakn nakn naam ki.»

⁵ Gɔtn se Isa deekden daala ɔɔ: «Kɛn maakse ki se jaay, deb kalan ɔk mɛdɛ ɔɔ mɛdɪn se ɓaadɔ ɔniŋ daan nɔɔr ki ɔɔ tɔnd mɛtɪn ɔɔ: «Mɛduma, ɛdumo tu mappa mɔtɔ,

⁶ taa maakn mɛdumge tu se, deb kalan ɓaadoga mɛrtɛ gɔtum ki, naɓo maam m'ɔk dɪm m'aŋ kɛd eyo.»

⁷ Num kɛn debm maak ki se jaay, tɛrlɪn ɔɔ: «ɔnum, m'toodn kaam kalan. ɔorse kaam taarum lɛ m'gaasiŋga, ɔɔ maam m'ute gɛnumge paac kic lɛ, k'toodga. Bin num, maam se m'kɔn kiin jaay m'ai kɛdn mapp eyo.»

⁸ Gaŋ 'booyki m'asen taada: naan 'kiin an kɛd se taa gaaba se mɛdɪn sum eyo, num taa naan dɔɔk taar tɔnd mɛta ɔn ey se ɓo, naan 'kiini an kɛda.

⁹ «Maam m'deeksen m'ɔɔ: 'lee 'tɔndki mɛta ɔɔ j'asen kɛda, 'lee 'jeki ɔɔ naase aki kɔnɔ, 'lee 'tɔndki kaam-taara ɔɔ j'asen kɔɔɔ.

¹⁰ Deere, debm tɔnd mɛta se j'aŋ kɛdɛ, debm je se 'kɔnɔ ɔɔ debm tɔnd kaam-taara se lɛ, j'utu j'aŋ kɔɔɔ.

¹¹ 'Saapki tu, maakse ki se bubm gay jaay, gooniŋ tɔnd mɛtn kɛnjɛ gɔtɪn ki num, naan an kɔn kɛdn wɔɔjɔ ne?

¹² Ey lɛ, kɛn tɔnd mɛtn kaabm kɔrɔnjɔ se, an kɔn kɛdn iini ne?

¹³ Naasen jeege kɛn jig ey se kic ɓo 'jeelki kɛdn nakn bɛɛ gɛnsege tu. Num mɛt kando Bubm kɛn maakn raa ki 'kɛdn *Nirl Salal jeege tun tɔnd mɛtɪn ey ne!»

*Isa ɔɔ *Bubm sitange* (Mt 12.22-45; Mk 3.22-30)

¹⁴ Gaaba kalan bini ɔk kɔɔn sitan ɔɔ naan ɔn taad taar eyo. Bii kalan, Isa tuuriŋ sitan se naatn ron ki. Kɛn sitan jaay teec ɔniŋ se, gaabm ɔn taad taar ey se baag taadn taara cɛy. ɔɔ kɛn jee dɛnge aak se nakn se deel dɔdɛ ɔɔ ɔkɛn taad eyo.

¹⁵ Num gaŋ maakdɛ ki se jee kandum deek ɔɔ: «Ute Belzebul, naan kɛn Bubm sitange se ɓo, naan tuur sitange ro jeege tu.»

¹⁶ Mɛtɪngen kuuy se je an naam se, tɔnd mɛtɪn ɔɔ n'aden tɛdn nakn-kɔɔbm kɛn naadɛ an kaakn jeel ro ki, kɛn ɓɔɔyo maakn raa ki.

¹⁷ Gañ Isa jeel maak-saapde dey se, deekden ð: «Maakñ taa naañ gaar ken jeenge taarde ðk metn naap eyo ð baagga tedn bõrõ ute naapa se, naañ se utu terede ð gõtñ utu 'toodn kuudu.

¹⁸ Naase ðki: ute tõgñ Bubm sitangen Belzebul se ðo, maam m'tuur sitange ro jeege tu. Ken Bubm sitange ted bõrõ ute ro naañ maliñ se, bin se naañ tõpga roña. Ken bin num, gaariñ se naañ an kækñ ð dño?

¹⁹ Naase ðki: maam m'tuur sitange ute ro Belzebul se; num jee metse ki se, ken edden tõgõ jaay tuur sitange se, naja? Bin num naade mala se ðo asen køjñ bõrõ dose ki.

²⁰ Num gañ ken maam jaay m'tuur sitange ute tõgñ Raa deer num, kese *maakñ Gaar Raa se bõy aanga gõtse ki.

²¹ Ken debm gaabm bõrõ jaay ing ute bõriñ ðeen ki ð ken naañ jaay bõb ðeen jiga se, maalinge se 'køj kut eyo.

²² Num gañ debm kuuy ken tõg ciriñ jaay ðaado oociña ð ciriña jaay tõsn ute bõriñgen naañ ðndo do ki se num, maalinge se, naañ an tõsn nigñ jeege tu.

²³ «Debm jaay ute maam ey se, naañ se debm taamooyuma ð debm jaay noogum gen tusn jeege ey se, debm bin se wõkden wõkõ.»

Sitan ðk terl gõtñ ki

²⁴ Ter Isa taadden ð: «Ken sitan jaay teec õnga nam se, naañ ðaa leedo do kof-ðarge tu je gõtñ an tõl maakiña naðo naañ jaay õjo te ey se. Ken naañ jaay õj te ey num, baag taadn ute maakiñ ð: «Maam se m'kækñ m'terl gõtñ ken m'iinno ro ki.»

²⁵ Ken naañ jaay ðk terl aan se, õj ðee se j'õtinga aac walak ð nakiñge se k'rees k'daapiña ute doobina.

²⁶ Gõtñ se naañ ðk terle ð ðaa õjo sitangen kuuy cili ken kusiñ ciriñ naañ se daala. Naade ðaado tele end ing maakñ gaab ken se ð king gaabm se terl ðaa ted kusiñ cir ken deet se daala.»

Maak-raapo jeege tun uun taar Isa

²⁷ Ken Isa jaay utu taad taad taariñ se, menda kalan uun mindiñ raan daan jee ðenge tu ð deekiñ ð: «Mend ken ooji naai ð ken naai aayo siñ se, õj maakiñ 'raapm aak eyo.»

²⁸ Gañ Isa terliñ ð: «Jeegen booy taar Raa ð ðkiñ maakde ki se ðo õj maakdege 'raapm cir daala.»

Isa uun maan nakñ-kõbm ken Raa tedo ute Yunus

(Mt 12.38-42)

²⁹ Aan gõ jeege baag tus tedn ðen se, Isa baagden taad ð: «Jeegen duni ken ðorse se, jee jig eyo. ðo naade je kaakñ nakñ-kõbõ, naðo nakñ-kõbm naade an kaakñ jeel ro ki se, tecñ aan gõ ken gen Yunus se sum.

³⁰ Aan gõ nakñ aan do Yunus ki jaay taad jeege tun Ninib ki taa an kaakñ jeel ro ki Raa ðo ðliño gõtde ki se*, *Goon Deba se utu 'tedn bin kici, taa 'taadn jeege tun duni ken ðorse se, an 'kaakñ jeel ro ki naañ kic Raa ðo ðliño.

³¹ Bii ken Raa an køjñ bõrõ do jeege tu se, neelgen iño kaam kaam bõyõ† gõtñ duni ðaar ro ki se utu kækñ mind jeegen duni ken ðorse se. Taa naañ iño gõtñ ðõkõ gen booy taar Gaar Salomon debm jeel-taara se, ð 'booyki, debm jeel-taar ara se, cir Salomon se daala.

³² Bii ken jaay Raa an køjñ bõrõ do jeege tu se, jeegen Ninib ki se kic utu 'kækñ mind jeegen duni ken ðorse. Taa naade se booy uunga taar Yunus ð terlga maakde do Raa ki, anum 'booyki, debm ara se cir Yunus se daala.»

* **11:30** Aak Yunus 3.3-5. † **11:31** Aak 1Gar 10.1-13.

Kaama se aan gɔɔ lɔmpɔn roa
(Mt 5.15, 6.22-23)

³³ Ter Isa taadden ɔɔ: «Nam jaay ɔɔcga lɔmpɔ num ɔyiɲ mɛtn dɪm ki eyo ey lɛ deebiɲ ute dɪm eyo, num j'uun j'ɔlin raan ro kaag ki taa jee end gɔtn ese 'kaakɲ gɔtn wɔɔrɔ.

³⁴ Kaami se, naan ɔ lɔmpɔn gen roi. Bin num ken kaami jaay lapi se, roi te deniɲ paac kic inɲ maakɲ gɔt ken wɔɔrɔ. Num ken kaami jaay kɔɔnɔ num, roi ute deniɲ paac kic maakɲ gɔt ken ɔɔɔ.

³⁵ Bin se, ɔnd kɔndɔ ute gɔtn wɔɔr ken naai ɔkse, ɔnte kɔniɲ 'tɛdn gɔtn ɔɔɔ.

³⁶ Ken kingi jaay paac inɲ gɔt ken wɔɔr se ɔ ken dɪm ɔɔɔ cɔkɔ kic gɔtɔ roi ki num, bin se, kingi ute deniɲ paac se, 'tɛdn gɔtn wɔɔrɔ aan gɔɔ lɔmpɔn ken lee wɔɔri gɔtɔ kelɛɲ se.»

*Isa mooy *Parizige*
(Mt 23.1-36)

³⁷ Ken Isa utu taad taad ɔart sum ɔ, kɔɔ Parizi kalan bini danɲ ɔɔ k'ɔaa kɔsn beɛɲ ki. Ken naade jaay aan se, naade tood ute cɛsɛde jaay ɔ baag kɔsɔ do tabil ki.

³⁸ Ken kɔɔ Parizi jaay aak Isa tug te jɲ aan gɔɔ ken naade lee tug se ey sum ɔ, baag kɔsɔ se, naan aak se ɔkiɲ taad eyo.

³⁹ Gɔtn se Mɛljege deek kɔɔ Parizi ki ɔɔ: «Naase Parizige se, naase 'tugki naagɲ nakgen naase 'lee aayki ɔɔ ɔsnki se aac walak, num ganɲ maakiɲ tap ɔ ɔniɲki dooc ute saapm gen ɔoogo ute nakgen *kusiɲa.

⁴⁰ Kalɛ jee derlge! Raa ken ɔɔ daa roi se, ken maak ki kic naan ɔ debm kɔɔni ey la?

⁴¹ Nakɲ naase ɔkki maakɲ baay kɔssege tu se, ɛdɪɲki *sɛrke jee daayge tu, bin jaay ɔ maakse 'tɛdn aak beɛ naan Raa ki.

⁴² «Num naasen Parizige utu asen tɛdn ɔɔɲ aak eyo, taa nakgen naase ɔkki sɛem sɛem ken 'lee tɔmbki maakɲ taadsege tu ken tɛdɲ nijimi ute naksegen maakɲ jinen ki se kic ɔ, naase 'lee 'nigiɲki gɔtɔ kaam sik ɔ ken kaam kalan se, naase 'lee ɛdɪɲki Raa ki. Naɔ naase 'tɛdki nakge ute doobiɲ eyo ɔɔ 'jeki Raa eyo. Beɛki num, naase aki tɛdn nakgen ute doobiɲa ɔɔ aki je Raa jaay ɔ, naksegen ken naase 'lee ɛdki sɛrke Raa ki sɛem sɛem se kic ɔ, ɔnten 'dirigiɲki kici.

⁴³ «Naasen Parizige utu asen tɛdn ɔɔɲ aak eyo, naasen ken 'ɔaakiga maakɲ *ɔee ken Yaudge lee tusn maak ki se, 'jeki ɔki naase ɔ aki king naan ki. ɔ ken aankiga ɔɔr ki kic lɛ, 'jeki ɔki jeege ɔ asen tɛdn tɔɔse naase ki ɔ deete.

⁴⁴ «Utu asen tɛdn ɔɔɲ aak eyo, naasen ken 'tecki aan gɔɔ yogen k'duubde maakɲ ɔaad ki ken jeege ɔɲ aakde eyo, jaay lee do ki se‡.»

⁴⁵ Gɔtn se debm jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raa kalan bini deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, taar ken naai inɲ 'taad se, kɛse naai 'naajen naaje kici.»

⁴⁶ Ganɲ Isa terlin ɔɔ: «Naasen jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se utu asen tɛdn ɔɔɲ aak ey kici, taa naase 'tuun 'tɔndki daam deer se do jeege tu, num naase, ute goon jisen baat se kic ɔ utiɲki eyo.

⁴⁷ «Utu asen tɛdn ɔɔɲ aak eyo naasen 'lee iɲ 'daapki do ɔaadn jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiɲa ɔɔ naade se ɔugsege ɔ ken tɔɔldeno.

⁴⁸ Ken bin num, naase ute bubsege se taarse kalan; jee taad taar teeco taar Raa ki se, naade ɔ jee tɔɔldeno ɔɔ naase ɔ jee kiɲ do ɔaaddege.

⁴⁹ Taa naan se ɔ, Raa ken jeel-taar mala mala se taadɔ ɔɔ: M'utu m'aseno kɔl jee taad taar teeco taarum ki ute jee kaan naabumge ɔɔ mɛtiɲge naade utu adɛn tɔɔɔ ɔɔ mɛtiɲgen kuuy se, naade utu adɛn dabara.

‡ 11:44 Do dɔkiɲ se Yaudge jaay leega do ɔaad ki num, saap ɔ naade tɛdga aak kusu naan Raa ki.

⁵⁰ Taa naan se 6o, jee duni ken 6orse se, taa moosn jeegen taad taar teeco taar Raa ki se, naan utu aden kəkŋ mindde do yodege tun baago kaad ken Raa utu aalo kaal do dunia,

⁵¹ ken iino do yo Abel ki bini aan do yo Zakari, ken k'toolino daan *gətn ken k'lee k'tedn serke Raa ki ute *Bee Raa. Deere, 'booyki m'asen taada: jee duni ken 6orse se Raa utu aden kəkŋ mindde.

⁵² «Naasen jee jeel taadn təkŋ metn Ko Taar Raage se utu asen tedn əŋ aak eyo! Taa naase 'gaaskiga doobm ken 'kəl jeege gətn Raa ki əŋ naase malinge le 'baate kendki, əŋ jeegen je kende se le, naase 'gaasdeki doobo.»

⁵³ Ken Isa jaay taad nan taarina əŋ teeco teec gətn ese se, jee jeel taadn təkŋ metn Ko Taar Raage ute Parizige se iin roŋ ki cey əŋ naade baag tond metin do taarge tu dena.

⁵⁴ Do taarge tun Isa taad se, naade goomin ken naan jaay taad tujinga num, naade an kəkŋ mindina.

12

Jee taad tal əŋ naade se jee Isage (Mt 6.12, 10.16-39)

¹ Kaad ken se, jeege tus dupu kando kando bini baag tuum naapa. Gətn se Isa baag taadn jeege tun metin ki se 6o deete deekden əŋ: «Naase se, əndki kəndo ute ərom *Parizige. Ərom naade se je taadn əŋ naade ted rode aan gəŋ naade 6o jee taad taar met ki.

² «Taa kaadin jaay utu 'kaan se, nakŋ paacŋ j'əyinga kəy se, utu toodn tal. Əŋ nakŋ 6orse k'jeelki metin ey se, j'utu j'anŋki jeele.

³ Bin 6o, nakŋ paacŋ naase 'taadinŋki maakŋ nəŋ ki se, '6aa 'taadinŋki jeege tu ute kaam kaada. Nakŋ ken naase 'booyinŋki k'taadsen naan ki metn bisege tu maakŋ 6ee ki se, 'wəŋkiŋki do 6eege tu kici.

⁴ «Medumge, taar se maam m'taadsen naase ki: əŋte '6eerki jeege tun 'təŋ daa roa, num məŋtn asen kəŋ tedn dim ey se.

⁵ Num 'booyki m'asen taadn debm ken naase anŋki 6eere: '6eerki deb ken ooykiga kic 6o, naan ək təŋŋ ken asen kəl maakŋ pood ken gen daayum. Deere, 'booyki m'asen taada: kese 6o debm ken naase anŋki 6eere.

⁶ «'Jeelki, yeelge seem seem mii se k'dugin ute kəbərə di sum ey la? Ute naan se kic 6o, *Raa əŋ dirig kalan maakde ki eyo.

⁷ Num gan naase se bini bəkŋ dosege se kic 6o, Raa jeelin kalan kalan. Bin se, əŋte '6eerki! Naan Raa ki se naase 'cirŋki yeelge se dəkə.

⁸ «'Booyki m'asen taada: debm taad naan jeege tu əŋ naan debm maam se, maam *Goon Deba kic 6o maam m'taadn naan *kədn Raage tu m'əŋ naan se debm maama.

⁹ Num debm ken baatum naan jeege tu se, maam kic m'utu m'an baatin naan kədn Raage tu.

¹⁰ Əŋ debm ken tuj taarina ro Goon Deb ki se, Raa an təŋ *kusiŋin ese se; num debm ken jaay naaj *Nirl Salal se, naan se Raa an təŋ kusiŋin se eyo.

¹¹ Ken naase jaay k'tək k'6aansenga maakŋ *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki se ey le naan gaaringe tu əŋ gətn təŋge tu se num, naase əŋte '6eerki do taar ken naase aki 6aa taadn naande ki ken anki nakŋ kədn dose.

¹² Taa kaad ken se, Nirl Salal 6o asen kəl naase aki jeel taadn taara naande ki.»

Debm maal debm derle

13 Maakŋ jee denge tu se, deb kalan bini baado ɔŋ Isa ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Debm dooy jeege, gɛnaam se ɔl nam baa 'taadiŋ, ŋ'baado num maal bubje se ɔŋ naai ɔɔ ajesiŋ nigi.»

14 Gɔtn se Isa terliŋ ɔɔ: «Debm ken ɔndum gen kaakŋ metn taarsege ey le gen nigŋ maalsege se, tap ɔɔ naŋa?»

15 Ter naan taad jeege tu paac ɔɔ: «ɔndki kɔndo! ɔɔ naase se ɔndki dose daan ki, bɔɔbki rose ro tama ki. Taa debkilim se, maaliŋ den aan gɔɔ di kic ɔɔ, ken ɔliŋ iŋg se, maaliŋ eyo.»

16 Gɔtn se ter Isa taadden ute kaal naagŋ taara ɔɔ: «Debm maala kalan bin se, maakŋ gatiŋ ooj tuun karat karat.

17 Ken naan aak nakiŋ jaay ooj den se, naan baag taadn ute maakiŋ ɔɔ: «Baar jaaki tap ɔɔ, maam m'tedn rom m'ɔɔ di? Bere, gɔtn am kaasn m'an kɔmb nakumge se le gɔto.»

18 Ter naan taad ute maakiŋ ɔɔ: «Borse, kese ɔɔ nakŋ maam m'utu m'teda: giijumge se m'aden tɔɔkŋ paac naatn ɔɔ m'kɔbm kengen kuuy magala magala cir naadege se daala. Ken m'ɔɔdenga jaay aasga num, teenumge ute nakumge paac se, m'aden tusn kɔmb maak ki.

19 Gɔtn se maam m'deekŋ rom ki m'ɔɔ: ai roma, 'tɔɔl kɔari gen baara baara, taa kɔɔ ute kaayi le, dena. Taa naan ki se maam m'kɔɔ, m'kaaye ɔɔ m'ted nakgen ken maakum jea.»

20 Num gan Raa deekiŋ ɔɔ: «Kale debm derle, maakŋ naor ken ese sum ɔɔ, naai le 'kooyo; num nakigen naai 'tusiŋ se, tap ɔɔ 'kɔɔpm nan ki?»

21 'Booyki! Kese nakŋ ken utu 'kaan do deb ken tusn maala dena do duni ki, naɔo naan Raa ki se, naan ɔk dim ey se.»

Aalki maakse do Raa ki (Mt 6.19-34)

22 Gɔtn se Isa taad jeege tun metiŋ ki ɔɔ: «Taa naan se ɔɔ, maam m'deeksen m'ɔɔ: taa kose se ɔnten 'kuunki nirlse taa nakŋ naase aki kɔɔ ɔɔ taa rose se ɔnten 'kuunki nirlse do kal ken naase aki tuusu.

23 Taa kose se, naan cir nakŋ kɔɔ ɔɔ rose se le, naan cir kala.

24 Aakki tu gaakge se; naade le ɔɔc eyo ɔɔ ɔk teen gen koj eyo ɔɔ giiji le, naade ɔk eyo ɔɔ gɔtn kɔmb kɔrbɔtde kic ɔɔ, naade ɔk eyo. Ute naan se kic ɔɔ, Raa ulde. Num naase se met kando yeelge se, naase 'cirdeki?

25 Maakse ki se, naŋa jaay ute kuun niriŋ sum ɔɔ 'kɔŋ ziidn bii kiŋgiŋ do naan ki ne?

26 Ken ese jaay naase ɔŋ aasiŋki te ey num, gen di jaay naase uunki nirlse do nakge tun ɔɔp baa se?

27 «Aakki tu pɔɔŋ nakgen taak bee maakŋ kaag ki se; naade se ɔɔ kuubu eyo ɔɔ ɔnd ceke eyo. Naɔo 'booyki m'asen taada: Gaar Salomon do dakiŋ se, ute maaliŋ den paac se kic ɔɔ, bii kalan ɔŋ uus te kal aak bee tec aan gɔɔ gen naade se eyo.

28 Mu jaaki daar maakŋ kaag ki ɔɔ metbeeki sum ɔɔ j'utu j'an tɔɔc se kic ɔɔ Raa tamarin aak bee bee se, met kando asen kɔŋ kedn kal tuusu naase ki ey ne? Bere, naase se jee ken aalki te maakse paac do Raa ki eyo.

29 ɔɔ ɔnte 'kuunki nirlse gen je nakŋ naase aki kɔɔ ɔɔ aki kaaye.

30 Nakgen bin se paac, jee jeel Raa mal ey ɔɔ daayum iŋg saap do ki. Ey num, Bubsen maakŋ raa ki se jeele nakŋ ken naase 'jeki.

31 Num naase se 'jeki ɔɔ Raa kɔsn gaara dose ki ɔɔ nakgen ɔɔp se, naan asesiŋ kedn do ki.

32 Naasen dɔɔl baatgen cɔkɔ ara, ɔnte 'beerki! Taa Bubsen maakŋ raa ki se, nakŋ ken tɔɔliŋ naan ki se, naase utu aki kiŋg ute naan maakŋ gaariŋ ki.»

Kərbətn maakŋ raa ki

³³ «Bin se, nakŋ naase əkki se, dugiŋki naatn əb gursiŋ se, ɛdiŋki *sɛrke jee daayge tu. Bin se gəb naase əmbkiga naksege gətn 'kəŋ 'tuj eyo əb daayum asen toodŋ kərbətn maakŋ raa ki. Gətn naane se, debm ɓoogo gətn əb k-ŋəb kic ɓo aŋ kəŋ tuj eyo.

³⁴ Taa gətn maalse ro ki se, gətn ese ɓo maak-saapse iŋ ro ki kici.»

Ŋnte 'toodki bia

(Mk 13.33-37; Mt 24.42-51)

³⁵ «Iŋki daayum ute kal tɛdŋ naabse rose ki, əb ŋnte 'kəŋki ləmpsege 'kooyo.

³⁶ Ɔəb naase iŋki aan gəb jeegen kɛn iŋ aak kaak kaam mɛlden kɛn utu aɛ tɛrl gətn kəŋki mɛnd ki se. Taa kɛn naaŋ jaay aanga əb təndga kaam taara num, naade aŋ naar kəbɔ.

³⁷ Maak-raapo naade kɛn mɛldɛ ɓaado ŋdɛga jaay naade utu iŋ kiŋg zɛɛr se. 'Booyki bɛɛ m'asɛn taada: mɛldɛ se, naaŋ mala 'kuun kuusn kal tɛdŋ naabiŋa adɛn kəŋ naaŋ ki əb naaŋ ɓo adɛn kɛdŋ kəbɔ.

³⁸ Maak-raapo naade kɛn mɛldɛ 'kaan daan nɔɔr ki lə do mɛtbeeki kɛn adɛn kəŋ naade utu iŋg zɛɛr se.

³⁹ «Naase 'jeelki, kɛn mɛl ɓee jaay jeel kaadŋ debm ɓoogo ano ɓaa num, naaŋ 'kəŋ ɓeeŋ se debm ɓoogo aŋ tɛrɛc eyo.

⁴⁰ Naase kic 'daapki rose, iŋki do mɛtɛkse ki, taa kaadŋ kɛn *Goon Deba jaay aɛ ɓaa se lɛ, naase 'jeelki eyo.»

⁴¹ Gətn se Pier tənd mɛtiŋ əb: «Mɛluma, kaal naagŋ taar kɛn naai taad se, taad ute naaje sum ləbɔ ute jeege paac lɛ?»

⁴² Mɛljɛge tɛrliŋ əb: «Debm tɛdŋ naabm mɛtɛkɛ əb tuj ɔrmiŋ ey se kɛn gay? Naaŋ ɓo debm kɛn mɛliŋ utu aŋ kəŋ jee tɛdŋ naabgen kuuy kaam jiŋa əb kɛn aanga kaadiŋ ki num, adɛn lee 'niŋŋ nakŋ kəbɔ.

⁴³ Maak-raapo debm tɛdŋ naab kɛn mɛliŋ aan jaay ŋiŋ naaŋ utu tɛdiŋ tɛdŋ naabm kɛn naaŋ ŋiŋsiŋ kaam jiŋ se.

⁴⁴ 'Booyki bɛɛ m'asɛn taada: debm tɛdŋ naabm bin se, mɛliŋ utu aŋ kəŋ nakiŋge paac kaam jiŋa.

⁴⁵ Num gaŋ kɛn debm tɛdŋ naabm se jaay taad ute maakiŋ əb: Mɛlum se aɛ kəŋ tɛrl yəkɔɔf eyo, əb gətn se naaŋ iŋ baag tənd jee tɛdŋ naabgen mɛndge ute gaabge, jaay naaŋ əb əb aay oono.

⁴⁶ Gaŋ mɛl gaabm ese se, ɓiŋ jaay naaŋ ano tɛrl se, naaŋ ɔnd eyo əb kaad kɛn naaŋ aan kaan kic lɛ, naaŋ saap do ki eyo. Kɛn mɛliŋ jaay aanga num, utu aŋ tuur naata əb aŋ kəliŋ 'dabar ute jee kɛn baate kaal maakɛ do Raa ki.

⁴⁷ Debm tɛdŋ naabm kɛn jeel naabm kɛn mɛliŋ maakiŋ jen ro ki se, naɓo ŋ tɛdiŋ te ey se, naaŋ se mɛliŋ utu aŋ kənd dɛn aak eyo.

⁴⁸ «Num gaŋ debm tɛdŋ naabm jeel eyo naabm kɛn mɛliŋ maakiŋ jen ro ki se, kɛn naabiŋ se jaay tujga kic num, j'aŋ kəndiŋ kaam dəɔdiŋki sum.

«Taa naaŋ se ɓo, debm kɛn j'ɛdiŋga nakge dɛn num, k'je gətiŋ ki kic ɓo dɛna əb debm kɛn j'ɔŋiŋga nakge dɛn kaam jiŋ se, j'utu k'tənd mɛtn nakge dɛna gətiŋ ki kici.»

Taa Isa se jeege utu 'gaan ute taasdege

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Isa taad əb: «Maam se m'ɓaano ute poodo do naaŋ ki əb m'je poodŋ se 'kəkə.

⁵⁰ Kəb naaŋ se kaan se, maam m'ək *batɛm dubar kɛn maam m'utu m'batizi. Naaŋ se ɓo, nakŋ deerum kɛn iŋg booyum bini m'utu m'aŋ tɛdŋ 'kaasn jaay se.

⁵¹ «Ōn̄ten 'saapki ɔ̄ki maam se m'baano ute lapia ɔ̄ do naan̄ ki. Gɔ̄tɔ! 'Booyki, m'asen taada: maam se m'baado ɔ̄ gen gaan̄ jeege ute naapa.

⁵² Taa naan̄ se ɔ̄, naan̄ ki se, jee maak̄n̄ beede ki mii se utu gaan̄ ute naapa. Maakde ki se, jee mɔ̄tɔ taarde 'kɔ̄n̄ kɔ̄k̄n̄ m̄etn̄ naapa ute jee di eyo ɔ̄ jee di se kic ɔ̄ taarde 'kɔ̄n̄ kɔ̄k̄n̄ m̄etn̄ naapa ute jee mɔ̄tɔ eyo.

⁵³ Naade utu gaan̄ ute naapa: bubu se, utu 'gaan̄ te goonin̄ gaaba ɔ̄ goon gaaba se, utu 'gaan̄ ute bubin̄ kici; ko se, utu 'gaan̄ ute goonin̄ m̄enda ɔ̄ goon m̄enda se, utu 'gaan̄ ute koŋa kici. Moom m̄enda se, utu 'gaan̄ ute m̄end goonina ɔ̄ m̄end goono se, utu 'gaan̄ ute moomin̄ m̄enda kici.»

Jee se jeel kaak̄n̄ kaad̄n̄ nakge

⁵⁴ Isa taad̄ jee denge tu daala ɔ̄: «Ken naase jaay aakkiga gapara ɔ̄sga m̄etn̄ raa ki num, ɔ̄rse sum ɔ̄ naase naar ɔ̄ki maane utu ade baao. Ō maane se baado deere.

⁵⁵ Ken naase jaay aakkiga kuulu baagga kɔ̄l ɔ̄aa kaam kaam berde se*, naase ɔ̄ki, jaaki se gɔ̄tɔ utu 'kɔ̄n̄gɔ̄ ɔ̄ gɔ̄tɔ baado ɔ̄n̄g deere.

⁵⁶ Ken naase jaay 'jeelki kaak̄n̄ jeel kaad̄n̄ nakgen ken t̄ed̄ do naan̄ ki, ute ken t̄ed̄n̄ maak̄n̄ raa ki num, 't̄ed̄ ɔ̄ di jaay 'jeel ɔ̄kki m̄etn̄ nakgen ken deel daanse ki ey se? Naase se jee ken saap ɔ̄kki m̄etn̄ nakge eyo.

'Daap taari ute debm taamooyi

⁵⁷ «Gen di jaay naase ɔ̄n̄ aak ɔ̄kki m̄etn̄ nakgen gen t̄ed̄ ute doobin̄ ey se?

⁵⁸ Taa naan̄ se ɔ̄, ken naai 'ɔ̄aa ɔ̄aa gɔ̄tn̄ kɔ̄jn̄ bɔ̄ɔ̄r ki num, doob ki se, ute debm taamooyi se naai ai kaami daap taari. Ey num, ɔ̄ere, naan̄ ai ɔ̄aa kɔ̄li gɔ̄tn̄ debm kɔ̄jn̄ bɔ̄ɔ̄r ki ɔ̄ debm kɔ̄jn̄ bɔ̄ɔ̄rɔ̄ se le ai kɔ̄li gɔ̄tn̄ asgarge tu ɔ̄ asgarge se, ai kɔ̄k̄n̄ kɔ̄li dangay ki.

⁵⁹ 'Booy m'ai taada: nak̄n̄ doi ki paac se, bini kɔ̄bɔ̄rɔ̄ kic ɔ̄ ɔ̄g nan̄in̄ te ey se, naai 'kɔ̄n̄ teecn̄ maak̄n̄ dangay ki eyo.»

13

*Bɔ̄rse 'terlki maakse do *Raa ki*

¹ Kaad̄ ken se, jee m̄etinge baado taad̄ Isa ki taa Galilegen baado t̄ed̄n̄ *serke jaay ɔ̄, Pilat tɔ̄ld̄e kaad̄ ken naade t̄ed̄ t̄ed̄ serke se.

² Gɔ̄tn̄ se Isa t̄erlden̄ ɔ̄: «Saapm naase ki num, ɔ̄ki Galilegen ken Pilat tɔ̄ld̄e se ɔ̄, t̄ed̄ga jee *kusin̄ cir Galilegen ɔ̄aa se paac la?

³ Gɔ̄tɔ! 'Booyki m'asen taada: ken naase jaay 'terlki te maakse do Raa ki te ey se, naase paac utu aki 'kutn̄ bin kici.

⁴ Lɔ̄ jeegen sik-kaar-martn̄ ɔ̄ee j̄erle k'dan̄in̄ Siloe ken ooc dode ki jaay tɔ̄ld̄e se, gen naase ki num, jee Jeruzalem ki te dend̄e se, ɔ̄ki naaden ken ooy se ɔ̄, jee kusinge cir jee ɔ̄aa se paac la?

⁵ Gɔ̄tɔ! 'Booyki m'asen taada: ken naase jaay 'terlki te maakse do Raa ki ey se, naase paac utu aki 'kutn̄ bin kici.»

Kaal naaḡn̄ taara ro ko ba ken ooj eyo

⁶ Gɔ̄tn̄ se Isa taad̄ ute kaal naaḡn̄ taara ɔ̄: «Gaaba kalan̄ ɔ̄k ko ba maak̄n̄ jin̄enin̄ ki ɔ̄ naan̄ baado je koojina, naɔ̄o ɔ̄n̄ te koojin̄ eyo.

⁷ Gan̄ naan̄ deek deb ken t̄ed̄in̄ naaba maak̄n̄ jin̄enin̄ ki se ɔ̄: «Aaka, ko kaaḡn̄ se maam m'leega ɔ̄aara mɔ̄tɔ ɔ̄ m'je koojin̄ naɔ̄o m'ɔ̄n̄ eyo. Bɔ̄rse ɔ̄g 'gaan̄ undin̄ naatn̄, taa naan̄ le daar gaas gɔ̄tɔ ɔ̄ere sum.»

⁸ Num debm t̄ed̄n̄ naaba se t̄erlin̄ ɔ̄: «Meluma, ɔ̄n̄umsin̄ gen ɔ̄aara kalan̄ daala; maam m'an̄ kud̄n̄ m̄etina ɔ̄ m'utu m'an̄ kɔ̄mb̄ yeɛn̄e.

* 12:55 Taa naan̄ *Israel se gapara ute maane se baado kaam kaad̄ tooc̄ni.

⁹ Bin sum 6o ute naan se kor baar kuuy se, som utu 'koojo daam; ken naan jaay ooj te ey le, an kogj kund naatn.»

*Isa ed'lapia mend ki *bii sebit ki*

¹⁰ Bii kalan, bii sebit ki se, maakj *beege tun ken Yaudge lee tusn maak ki se, gotn se Isa baa end maakj bee ken kalan do baag dooy jeege.

¹¹ Gotn se, menda kalan ok koon sitan do gotn koonin okin sum se, okga baara sik-kaar-marta. Do koonin se okin durunin ki tedin tap bo on seej eyo.

¹² Ken Isa jaay aakin se, danina do taadin do: «Menda 'booyo, maam se m'odiga doi maakj kooni ken lee dabari se.»

¹³ Gotn se Isa ond jina do mend ken se, do mend se naar on lapia, iin daara seej tal do baag *nookj Raa.

¹⁴ Gan magal bee ken Yaudge lee tusn maak ki jaay aak Isa ed'lapia mend ki, bii sebit ki se, naan maakin taarina. Gotn se naan uun mindin raan taad jeege tu do: «'Booyki! Naajeege se, j'okki bii mee gen tedn naaba. Bin se, debm je lapia ron num, n'baado daan biige tun se. Ey num bii sebit se, bii tedn naab eyo.»

¹⁵ Gan Meljeege terlin do: «Aak jeege ken ted rode aan goo jee taad taargen met ki ara! Maakse ki se, nanja jaay aanga bii sebit ki num, kon kon maranina ey le buurina metn belen ki do an tuutn gen baa kedn maan ey se?

¹⁶ Num mend se le, naan metjil *Abraam mala, do aaka, gotn *Bubm sitange okin sum se okga baara sik-kaar-marta. Bee ki num, bii sebit ki se bo, j'an koon dona maakj ji Bubm sitange tu se ey la?»

¹⁷ Ken jee taamooyinge jaay baa booy taar se, sokono baa toalde; gan jee denggen aak nakj-kobgen paacj naan ted se, maakde raapo.

*Isa aal naagj taara ute kaam nakj k'danin mutard
(Mt 13.31-33; Mk 4.30-32)*

¹⁸ Gotn se, Isa ter taadden daala do: «Ken Raa utu 'kohn gaar do jeege tu tap bo 'tecj aan goo di? Maam m'an komb beye ute di?

¹⁹ *Maakj Gaar Raa se, tecj aan goo kaam nakj k'danin mutardn ese se, ken gaaba kalan uun docin maakj jinenin ki. Ken naan jaay docin sum se, naan teece do teep ted ko kaaga. Bini yeelge kic bo baado uj kujdege teltinge tu.»

Isa taad kaal naagj taara ute orom

²⁰ Isa deek daala do: «*Maakj Gaar Raa se tap bo m'an komb beye ute di?

²¹ Naan se tec aan goo orom ken menda jaay tos rujn gem dooc gorn magala do ken naan jaay deepinga do ombinga maak ki num, iinin paac se.»

*Doobm ken aljeege *maakj Gaar Raa ki
(Mt 7.13-14, 21-23, 8.11-12)*

²² Ken Isa jaay baa baa Jeruzalem ki se, naan aal teeco maakj gegerge tu do maakj naange tu do naan ken se, naan lee dooy jeege.

²³ Gotn se nam kalan bini tond metin do: «Meluma, jee ken utu kaaj se, baat ey ne?» Gotn se Isa terlden do:

²⁴ «Aayki kaamse endki ute taa doobm baata, taa maam m'deeksen m'oo: jeege dena utu 'je doobm 'kendε nabo naade an kon kaas eyo.

²⁵ Ken kaadin jaay utu kaan se, mel bee utu kiini do 'gaasn kaam taarina do naasen aki koopm naatn se aki baagj tond kaam taara aki deekj oki: Melje, odjen kaam taara! Gan naan maak ki se asen terl do: Naase tap bo, iinkiro gayo? Maam se, m'jeelsen eyo.

²⁶ Kaad ken naane se, naase anki taadn oki: naaje se j'oso do j'aayo ute naai tele do naai dooy jeege daan doobjege tu kici.

²⁷ Gan naan utu asen terl ɔɔ: Naase iinkiro gay gay se, maam m'jeelsen eyo. Iikki naatn cɛɛm ki dɔkɔ, naasen paacɔ jee tɛdn *kusinge se!

²⁸ Gɔtn naane se, naase aki ɓaa keeme ɔɔ aki taan naan̄sege ken aki ɓaa kaakɔ *Abraam, Isak ɔɔ *Yakub ute jee taad taar teeco taar Raa ki paac maakɔ Gaar Raa ki; naɓo naase se, j'asen tuur naatn.

²⁹ Bii ken se, jee mɛtinge se ade kiin gɔtn kaada tookɔ ɔɔ jee mɛtinge se ade kiin gɔtn kaada toocɔni, ɔɔ kengen mɛtinge ade kiin kaam kaam kooko ɔɔ kengen kuuy se ade kiin kaam kaam ɓɔɔɔ, ɔɔ paac naade ade ɓaa utu tusn 'king kɔsn bii laa ki ute maak-raapo maakɔ Gaar Raa ki.

³⁰ 'Booyki! Bin ɓo, jee kaam mɔɔtn se ɓo, utu 'tɛdn jee deet deete ɔɔ jee deet deet se ɓo, utu 'tɛdn jee kaam mɔɔtn.»

*Isa ute *Eɔd
(Mt 23.34-39)*

³¹ Naan̄ ken se sum ɓo, *Parizige kandum bini ɓaado ɔɔ Isa ɔɔ deekin ɔɔ: «Bɛɛ, iin̄ gɔti ki se 'ɓaa; taa Eɔd se lɛ je ai tɔɔɔ.»

³² Isa terlden ɔɔ: «'Baa ɔɔki k-bukumbɔɔ ken ese ɔɔ 'taadin̄ki ɔɔki: 'Booyo, maam se m'tuur tuur sitange ɔɔ m'ɛd'kɛd'lapia jee kɔɔɔge tu jaaki ɔɔ mɛtbeeki; ɔɔ maakɔ bii k-mɔtɔge tu se, maam m'nan̄ naabuma.

³³ Bin num, jaaki, mɛtbeeki ɔɔ pɛlɛn se, maam m'ɓaa ute naanuma, taa doobin̄ eyo ken debm taad taar teeco taar Raa ki jaay 'kooy Jeruzalem ki ey se.»

Isa eem taa Jeruzalem

³⁴ Isa deek ɔɔ: «Waay Jeruzalem, waay Jeruzalem, naai ken debm tɔɔl jee taad taar teeco taar Raa ki ɔɔ jee ken Raa ɔldeno gɔti ki kic ɓo, naai ɓo debm tund tɔɔldɛ! Mɛt kando, maam m'je m'tusn genige aan gɔɔ ko kɔɔɔɔ ken lee tus genige taa bɛɛkɔ keyin̄ ki se, naɓo naase 'jeki te eyo.

³⁵ 'Booyki! *Bee Raase se utu 'toodn̄ kuudu. 'Booyki m'asen taada: naan ki se, naase 'je amki kaak kic ɓo amki 'kɔɔ eyo, bini utu 'kaan kaad'ken naase utu aki deekɔ ɔɔki: ɔɔ Mɛlje Raa tɛdn bɛɛɔa do debm ken utu ɓaado ute ro naan̄a!»

14

*Ter Isa ɛd'lapia debm kɔɔɔ ki *ɓii sebit ki
(Lk 6.6-11, 13.10-17)*

¹ Bii kalan se, Isa ɓaa kɔsn maakɔ ɓee magal *Parizige tu kalan bini, gan ɓiin se, ɓii sebit. ɔɔ jee ing gɔtn ese ɔndin̄ kaama tak.

² Gɔtn se gaaba kalan mɔɔɓga mɔɔɓ se, ɓaado daar naan̄in̄ ki.

³ Naan̄ ken se, Isa taad jee jeel taadn̄ tɔɔkɔ mɛtn Ko Taar Raage tu ute Parizige tu ɔɔ: «Gen naase ki num, ɓii sebit ki se, debm kɔɔɔ se j'ɔk doobm j'an̄ kɛdn̄ lapia lɔɓu gɔtɔ lɛ?»

⁴ Gan naade do dɛk ɔɔ baate terlin̄ taara. Gɔtn se Isa ɔk debm kɔɔɔ se, ɛdin̄ lapia ɔɔ ɔnin̄ ɓaa been̄ ki.

⁵ Ter Isa deekden ɔɔ: «Maakse ki se jaay, debm ken goonina ey lɛ maranina ooc maakɔ bud'ki ute ɓii sebit se, 'bɔɔɔ an̄ naar kuun ey ne?»

⁶ Gɔtn ese, taar ken naade 'kɔɔ jaay an̄ terl tap ɓo, ɔk eyo.

'Bɛɛr gɔtn king kaam mɔɔtn

⁷ Ken Isa aak jeegen k'dan̄deno gɔtn kɔs ki jaay je je gɔtn king naan ki se, naan̄ aan̄den kaa taara ɔɔ:

⁸ «Ken naai jaay k'dan̄iga gen ɓaa kɔsn gɔtn kɔkɔ mɛnd ki num, ɔɔnte 'ɓaa king naan ki. Ey num sɔm, maakɔ jeege tun k'dan̄deno se, nam kuuy magal ciri naai se utu ade ɓaa.

⁹ Ɔo debm ken danŋseno se, utu afe ɓaa, ai deekŋ ɔɔ: «Mɛduma, iin ɔŋ gɔtn ese; kese gɔtn king naai eyo.» Ken naai 'kiin gɔtn ese jaay ɓo, 'ɓaa king gɔtn kaam mɔɔtn se, naan ken se, naai sɔkɔŋɔ ai tɔɔɓ.

¹⁰ Num taa naan se ɓo, ken k'danŋiga num, 'ɓaa inŋ gɔt ken kaam mɔɔtn. Bin se debm danŋi se jaay aanga num ɔɔ aaki naai inŋ king kaam mɔɔtn se, gɔtn se naan ai deekŋ ɔɔ: «Mɛduma, iin 'ɓaado inŋ naan ki ara.» Naan ken se, jee ken k'danŋdeno gɔtn kɔs ki se paac ute naai se, naade ai kaaki se ai kaali maak ki.

¹¹ Taa debm nookŋ roŋa raan se, utu 'kɔɔpm baate ɔɔ debm ɔɔp roŋa baat se, roŋa utu 'kookŋ raan.»

Doobm ken anki danŋeege gen kɔsɔ

¹² Gɔtn se Isa taad gaab ken danŋino been ki se kici, deekiŋ ɔɔ: «Ken naai jaay 'danŋeege katar ki ey le tegeer gen kɔsɔ, ɔŋte danŋo mɛdige, genaaige, taasige ɔɔ ɔŋte danŋee do daamboogigen jee maalge. Ey num sɔm, biin kuuy se, naade utu ai danŋ kici ɔɔ nakŋ naai eɗdesinga se le, naade aisinŋ terl gɔŋ ki.

¹³ Num ganŋ ken naai jaay 'je keɗn kɔsn ɓii laa ki ute maak-raapo num, 'danŋo jee daayge, jee ken kɔŋ tujdege tujɔ, jee cekɛdɛge ɔɔ jee kaam-tɔɔkge.

¹⁴ Bin se, ai 'teɗi maaki 'raapo, taa nakŋ naai eɗden se le, naade aisinŋ kɔŋ terl gɔŋ ki eyo. Num naan se, *Raa mala ɓo aisinŋ terl gɔŋ ki, kaad ken naan utu 'dur jee ken teɗ nakge ute doobiŋa daan yoge tu se.»

Isa aal naagŋ taara ute debm ken danŋeege been ki gen kɔsɔ (Mt 22.2-14)

¹⁵ Maakŋ jeege tun ken ɓaado kɔsn gɔtn ese se, deb kalan jaay booy taar Isa taad se, naan deek Isa ki ɔɔ: «'Maak-raapo deb ken jaay utu 'ɓaa kɔsn *maakŋ Gaar Raa ki se!»

¹⁶ Gɔtn se Isa terlinŋ ute kaal naagŋ taara ɔɔ: «Gaaba kalan se, teɗ kɔsɔ dena ɔɔ naan danŋo jeege kic ɓo dena.

¹⁷ Ken kaadn kɔsɔ jaay aas se, gaabm se ɔl debm teɗn naabinŋ gen ɓaa danŋeege k'danŋdeno gɔtn kɔs ki se, deekden ɔɔ: «'Baakiro ɓorse! Beere, kɔsɔ se ooyga.»

¹⁸ Ganŋ gɔtn se, jee ken k'danŋe paac se baag ɗaapm taardege. Debm deet deet se deek debm ken j'oliŋo se ɔɔ: «Maam se, m'utu m'dugu dug maakŋ gɔtɔ. Beeki num, m'aŋ m'ɓaa kaakiŋ jaayo. Bin se 'ɓaa deekiŋ ŋ'mooyuma, maam se m'kɔŋ kaan eyo.»

¹⁹ Ɔo deb kuuy se deekiŋ ɔɔ: «Maam se m'utu m'dugu dug maranŋe sik gen teɗn naaba ɔɔ maam m'je m'aden ɓaa naam gen teɗn naaba. Bin se 'ɓaa deekiŋ ŋ'mooyuma, maam se m'kɔŋ kaan eyo.»

²⁰ Ter deb kuuy deekiŋ ɔɔ: «Maam se, m'utu m'ɔk kɔk mɛnda. Taa naan se ɓo, maam m'kɔŋ kaan eyo.»

²¹ Ken debm teɗn naabm se jaay terl ɓaa ɔŋ melinŋ se, naan taadinŋ meɗn taargen k'taadinŋo se paac. Ken melinŋ jaay booy se, maakiŋ taariŋa ɔɔ deek debm teɗn naabinŋ ki se ɔɔ: «Yɔkɔɗɔ, 'ɓaa gɔtn jeege lee tusni daan doobge tu maakŋ gegeer ki, 'ɓaa danŋo jee daayge, jee ken kɔŋ tujdeki tujɔ, jee kaam-tɔɔkge ute jee cekɛdɛge 'ɓaandeno gɔtn ara.» Gɔtn se debm teɗn naabinŋ se iin ɓaa.

²² Ken naan jaay terl ɓaado ɔŋ melinŋ se deekiŋ ɔɔ: «Meluma, naabm naai ɔlum taariŋ se, maam m'teɗinŋoga, ganŋ ute naan se kic ɓo, gɔtɔ utu tap.»

²³ Gɔtn se melinŋ deekiŋ ɔɔ: «'Baa daan doobge tu ɔɔ naagŋ salige tu, jee se 'ɓaandeno ute taa tɔɔgɔ taa afe 'ɓaa utu 'doocŋ maakŋ beem se.»

²⁴ Taa naan se ɓo, maam m'deeksen m'ɔɔ: maakŋ jeege tun k'danŋdeno paac jaay baate ɓaado se, maakde ki se deb kalan kic ɓo, 'kɔŋ nam kɔsum se eyo.»

*Debm ken baate te roŋ ey se, 'kəŋ tɛdn debm mɛtn Isa ki eyo
(Mt 10.37-39)*

²⁵ Ken jee dɛnge jaay ɓaa ɓaa doob ki ute Isa se, gɔtn se naan tɛrl aakde ɔɔ deekden ɔɔ:

²⁶ «Debm ken je ade ɓaa mɛtum ki jaay, je bubina, koŋa, mɛndina, gɛninge, gɛnaangen gaabge ute kɛngen mɛndge cir maama ɔɔ jem te maam cir roŋ mal ey se, naan 'kəŋ tɛdn debm mɛtn maam ki eyo.

²⁷ Debm ken baate kuun kaagŋ j'ansin tupm ro ki ɔɔ ɔk mɛtum ey se, naan se 'kəŋ tɛdn debm mɛtn maam ki eyo kici.

²⁸ «Taa naan se ɓo, maakse ki se nam jaay je kiin ɓee jɛrlɛ num n'ing naan ki, mɛdn kaakŋ gursin ken an kaasn kiin ɓeen se, jaay ey la?

²⁹ Ey num, ken naan jaay uunga mɛta ɔɔ ɔɓ nanin te ey se, jee deel deel gɔtn ese jaay aakga num, an tɛɛɛn mɛtin ki,

³⁰ an deek ɔɔ: «Aakki tu! Gaabm ara ɔɔ iin kiin ɓeen kaca, naɓo ɔŋ aasin te eyo.»

³¹ Ken gaar gam jaay ɓaa tɛdn ɓɔɔɔ ute gaar kuuy num, naan 'king naan ki, 'kaakŋ asgaringen dupu-sik se, 'kaasn tɛdn ɓɔɔɔ ute asgargen dupu-si-di jaay ey la?

³² Ey num, ken gaar naane utu dɔk sum ɓo, naan 'kəl jeege gɔtin ki taa j'kəkŋ taasa.

³³ Bin ɓo, maakse ki se debm jaay ɔnte nakinge ey paac se, 'kəŋ tɛdn debm mɛtn maam ki eyo.

³⁴ «Deere, nakŋ nijim aan gɔɔ kaata se gɔɔ. Num ken kaata jaay kingin nijim se gɔɔga num, j'an tɛdn j'ɔɔ di jaay 'tɛdn nijim gɔtin ki se?

³⁵ Ken kaata jaay kingin teecga se, k'sin naan ki lɛ ɔŋ daapm naan eyo ɔɔ ɔŋ tɛd gɔɔ gur eyo. Naan se, bɛɛki num, nakin si naatn sum.» Tɛr naan deekden ɔɔ: «Debm ken jaay ɔk bi gɛn booyo num, 'booy taar se.»

15

*Mɛtn taar baatn iig jaay j'ɔŋina
(Mt 18.12-14)*

¹ Gɔtn se *jee təkŋ miirge ute jeegen jeege paacŋ jeelde naade se jee *kusinge se, paac utu ɓaado gɔtn Isa ki gɛn booy taarina.

² *Parizige ute jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage ken gɔtn ese se, mooy naan ki dir dir deek ɔɔ: «Gaabm se ting ɓo gɛn kəkŋ jee kusinge roŋ ki sum ɔɔ tɔs ute naade!»

³ Gɔtn se Isa taadɛn ute kaal naagŋ taara ɔɔ:

⁴ «Aan gɔɔ maakse ki se, debm ken ɔk baatge kaaru jaay maakde ki se kalan iigga num, baatgen sik-jernan-kaar-jernan kuuy se naan ade kəŋ kɔd-ɓaar ki, taa 'ɓaa je ken kalan iig kiig se, an je bini aŋo kəŋ jaay ey la?

⁵ Ken jaay ɓaa ɔŋina se, naan aŋo kuun kaal daamin ki ute maak-raapo.

⁶ ɔɔ ken naan jaay tɛrl ɓaadoga ɓeen se, naan 'dan tusn mɛdinge ute jee do daambooginge ɔɔ deekden ɔɔ: «'Baakiro, j'aki tɛdn maak-raapo ute maama, taa baatum iigo se, maam m'ɔŋina.»

⁷ Bin ɓo 'booyki m'asen taada: maakŋ jee kusinge tu se, deb kalan jaay tɛrlga maakina do *Raa ki num, taa debm ese se jee maakŋ raa ki paac se maakde-raapm don ki cir jee si-jernan-kaar-jernan ken an dim eyo gɛn tɛrl maakde do Raa ki se.»

Mɛtn taar tamman iig jaay j'ɔŋina

8 «Lɔ aan gɔɔ mɛnd jaay ɔk tamma* sik. Ɖɔ kɛn kalan jaay oocga num, naan utu 'kɔɔcn lɔɔmpɔ ɔɔ 'kɔtn maakɲ ɓeɛna se bini an je kɔɲ jaay ey la?

9 Kɛn naan jaay ɔɲinga num, naan aɗe dan tusn mɛdɲige ute jee do daamboogɲige ɔɔ aɗen taadn ɔɔ: «'Baakiro, j'aki tɛdn maak-raapo ute maama, taa tamman iigo se, maam m'ɔɲinga.»

10 Bin ɓo, 'booyki m'asen taada: kɛn debm *kusiɲ kalan sum ɓo tɛrlga maakiɲ do Raa ki se, taa debm ese se, *kɔdn Raage maakde raapo.»

Kaal naagɲ taar gɛn goon gaabm teec ɔɲ ɓee bubɲa

11 Gɔtn se Isa tɛr taadden daala ɔɔ: «Gaaba kalan ɔk gaangen gaabge dio.

12 Goon baat se deek bubɲ ki ɔɔ: «Bua, maakɲ maalige tun kɛn naai ooyga num j'ajesɲ nig se, ɛdumo bɛduma.» Gɔtn se bubɲ tooko ɔɔ nigdesɲa.

13 Kɛn j'ɛdɲ bɛdɲ jaay tɛd ɓii kandum se, nakiɲge se, naan tɔs dugde naatn ɔɔ ute gursn se, naan iin ɓaa taa naan dɔkɔ. Gɔtn naane se, naan ɲɲ cɛɛpm te gursɲ se cɛɛɛ.

14 Kɛn naan jaay ut nan gursɲ sum se, gɔtn se, ɓo ɛnd maakɲ naan kɛn se ɔɔ tɔɔl tɛd daama jeege tu ɔɔ ɓo se, ɔliɲ maakɲ daay ki.

15 Gɔtn se, naan iin ɓaa tɛdn naaba gɔtn gaab ki kalan bini, gaabm se ɔliɲ n'ɓaa n'ɓɔɔbm kiɲziriɲge† maakɲ-gɔt ki.

16 Naan je 'kɔsn kɔɲɲ mɔrɔmb kɛn kiɲzirge lee ɔs se kic ɓo, gan nam ɛdɲ eyo.

17 «Gɔtn se, naan baag saapm do ron ki ɔɔ taad te maakiɲ ɔɔ: «Nakage, bubum se ɔk jee tɛdn naabge kando kando kɛn ɔs ɔɔp taarde ki, naɓo maam m'kɔɲ rom gɔtn ara m'kooy gɛn ɓo ne?»

18 Ɔɔɓɛ, maam m'kiɲ tɛrl ɓaa gɔtn bubum ki, m'an ɓaa deekɲ m'ɔɔ: bua, maam se m'tujga naan Raa ki ɔɔ m'tujga naai ki kici;

19 ɔɔ maam se, m'aas te gɛn kɔɲ tɛdn gooni ey sum; aakum aan gɔɔ jee tɛdn naabige se sum.»

20 Gɔtn se naan iin uun doobm ɓee bubɲa.

«Kɛn naan ɓaa ɓaa jaay utu teeco dɔk naane sum ɓo, bubɲ aakiɲ se, ɛɛɲɲ don ki ɔɔ naan aan ɓaa dɔɔdɲa, baam ɔkiɲ kaadɲ ki.

21 Gɔtn se gooniɲ deekiɲ ɔɔ: «Bua, maam se m'tujga naan Raa ki ɔɔ m'tujga naai ki. Ɖɲte 'kaakum aan gɔɔ m'gooni sum.»

22 Gan bubɲ deek jee tɛdn naabiɲge tu ɔɔ: «'Baankiro ute kal aak bɛɛ se yɔkɔɔ, uusiɲsiɲki ron ki, ɔliɲki kɔdɔkɔ jɲ ki ɔɔ 'tɔliɲki saa jɛɲ ki.

23 Ɖk 'ɓaankiro ute goon maraɲ kɛn eer sal sal se, 'tɔliɲki, ɔɔ 'tɛdɲeki kɔsɔ, taa j'aki tɛdn maak-raapjege.

24 Taa goonum kɛn ey num ooyga kooy dɛl dɛl se, aajga ɔɔ naan kɛn iigga kiig dɛl dɛl se, ɔk tɛrl ɓaadoga ɓeene.» Gɔtn se naade baag tɛdn maak-raapde.

25 «Kaad kɛn se, gooniɲ magal se utu maakɲ-gɔt ki. Kɛn naan ɓaadɔ ɓaa jaay aan gɔɔr ute ɓee se, naan booy kaa ɔkga let ɔɔ jeege daam daama.

26 Gɔtn se maakɲ jee tɛdn naabm bubɲge tu se, naan danɔ deb kalan ɔɔ tɔnd mɛtiɲ ɔɔ: «Di ɓo tɛda?»

27 Gaabm se tɛrlɲ ɔɔ: «Gɛnaai ɓo ɓaadoga. Taa naan tɛrl ɓaadɔ ɔɲga bubɲ ute lapi se ɓo, bubɲ tɔɔliɲga goon maraɲ eer sal sal se.»

28 Gɔtn se goon magal se maakiɲ tuju ɔɔ naan baate kɛnd ɓeene. Naan kɛn se, bubɲ teec ɓaadɔ ɔɲɲa ɔɔ sɛliɲ mɛtiɲa.

29 Naɓo naan tɛrl bubɲ ki ɔɔ: «'Booyo! Baara ɓaara ɓo, maam m'lee m'tɛdi naabige se aan gɔɔ debm tɛdn naabi sum ɔɔ ɓii kalan tap ɓo, m'baate te taari eyo. Ute naan se kic ɓo, ɓii kalan jaay naai am kɛdn goon biɲi kalan taa m'an tɛdn maak-raapo ute mɛdumge kic ɓo gɔtɔ.»

* 15:8 Tamma ara se aas kɔɲɲ nam kɛn tɛd naaba gɛn ɓii kalan. † 15:15 Yaudge saap ɔɔ kiɲzirge se tɛdɲega aak kusu naan Raa ki.

³⁰ Num gan gooni ken ut nanjo maalige ute mend keesn gaabge jaay ok terlo se, naai 'töolin goon maran eer sal sal se!»

³¹ Gətn se bubin terlin ə: «Goonuma, naai se daayum utu te maama əə maal maam m'ok se le, paac gen naai.

³² Gan beeki num, baado j'aki kəsə əə j'aki tēdn maak-raapjege. Aaka! Genai se ey num ooyga kooy dēl dēl, našo aajga əə naan ken iigga kiig dēl dēl se, ok terl baadoga beene.»»

16

Kaal naagj taara debm maala ute debm tēdn naabina

¹ Gətn se Isa taad jeege tun metin ki ə: «Debm maala kalan bin se ok debm ken naan ənin maalin kaam jina. Bii kalan k'baado k'taadin j'ə: «Debm tēdn naabi se, bεε, utn kut ute maalige.»

² Naan əl k'dan k'baansiŋo əə tənd metin ə: «Taa ken k'taad roi ki se, maam m'booyga. Bin se, 'baado mēdm maalumge se naanum ki. Taa naan ki se, maam m'ai kəŋ kəŋ maalum kaam ji ey sum.»

³ Gətn se debm ken k'j'ənin maala kaam jin se baag saapa əə taad ute maakin ə: «Maam se m'tēdn rom m'əə di? Mēlum le əkga te maalin jim ki naatn. Borse, gen kursu le, maam təgum gətə əə ken m'baa lee baaya le, səkəŋ am tələ.

⁴ Maam se m'saap m'əŋga nakj maam m'tēda. Ken mēlum se jaay təŋga ute maalin jim ki kic num, m'utu m'kəŋ jeegen utu am kəkj jiga.»

⁵ Taa naan se šo, naan əl k'danə jeegen ok sεε mēlin se kalan kalan. Debm deet deet se, naan tənd metin ə: «Gətn mēlum ki se, naai tap šo uunga sεε kando?»

⁶ Gaabm se terlin ə: «Maam se m'uunga birmil uubu kaaru.» Num debm ken naan ənin maalin kaam jina se terlin ə: «'Booyo: maktubm sēi se utu jim ki ara. Inj naan ki keske, 'naar 'raan ə: maam se m'uunga birmil uubu si-mii.»

⁷ Ter naan deek deb kuuy ki ə: «Naai uunga sεε kando gətn mēlum ki se?» Naan terlin ə: «Maam m'uunga suwal teen kaaru.» Num debm tēdn naabm se deekin ə: «'Booyo: maktubm sēi se utu jim ki ara. Borse 'raan ə: maam m'uunga suwal sik-marta.»

⁸ Debm ken naan ənin maalin kaam jina ken dērl mēlin se, mēlin jaay booy nakj naan tēd se, naan təmina, taa naan ənin naan se debm mētekε. Taa naan se šo, jee *duni ki ute naapa se, naade mētek cir gaan gət ken wəəə.»

*Gurs ute *Raa se debkilimi ade kəŋ je taa naap ki eyo*

⁹ Ter Isa taadden ə: «'Booyki m'asen taada: əkki mēdge ute maalsegen ənin ki do naan ki ken tēdga sum šo utu 'deel se. Ken maalse se jaay baado utga kic šo, bεε ken naase lee 'tēdki jeege tu se anki šaa kəŋ maakj *Bee Raa ki gen daayum.

¹⁰ «Debm j'ənin nakj cəkə kaam jin jaay əkin jiga se, ken j'ənin nakj dēn kic šo naan an kəkj jiga. Əə debm j'ənin nakj cəkə kaam jina jaay naan əŋ əkin te jig ey se, ken j'ənin nakj dēn kic šo, naan an kəŋ kəkj jig ey kici.

¹¹ Ken maal do naan ken utu 'deel se jaay naase əŋ əkin ki te jig ey se, Raa se asen kəŋ kēdn maal mala mala ken maakj raa ki ey se kici.

¹² Ken maal naase ey jaay əkin ki te jig ey se, nanə jaay ase kēdn maal naase maalinge kaam jise se?

¹³ «Deb kalan se 'kəŋ tēdn naaba gətn mēlge tu kaam di eyo. Ken naan šo tēd naaba gətə kaam di num, deb kalan naan an kəədn kundu əə deb kalan naan an jea; ey le deb kalan se, naan an kəkj əŋə əə ken kuuy se, naan an kaal

maak ki eyo. Taa naan se 60 naase aki 'kɔŋ tɛdn naabm Raa ɔɔ ute gɛn gurs se taa naap ki eyo.»

¹⁴ Ganj *Parizigen jee je gursge se jaay booy taar Isa taad paac se, naade tɛrɛciŋ mɛtiŋ ki.

¹⁵ Isa deekden ɔɔ: «Naase se 'jeki 'taadn rose naan jeege tu aan gɔɔ jee kɛn tɛdn nakge ute doobiŋa; num ganj Raa se, jeel nakŋ maakse ki. Taa naan se 60 nakŋ aak bɛɛ naan jikilimge tu se, naan Raa ki se naan aakiŋ se aakiŋ kus.

¹⁶ «Kaadn kɛn Raa ɛdo *Ko Taariŋ *Musa ki ute gɛn jeege taad taar teeco taar Raa ki se ing bini aan do Jan-Batist ki. Num kɛn Jan-Batist aan sum se, k'baago taad Labar Jiga gɛn *maakŋ Gaar Raa se jeege tu ɔɔ naan kɛn se, naŋa naŋa kic 60 aay kaamiŋ je kɛnd maak ki.

¹⁷ Maakŋ raa ute do naanŋa se deeliŋ 'kɔɔŋ eyo, na60 taargen k'raaniŋo maakŋ Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, dimiŋ ɔkɔ kic 60, 'koocŋ naan ki eyo.

¹⁸ «Debm jaay piir te mendiŋ se ɔɔ ɔk mend kuuy se, debm bin se aan gɔɔ debm teec ɔŋ mendiŋa ɔɔ 6aa ɛɛs mend nam. ɔɔ debm ɔk mend gaabiŋ piiringa piir se, naan kic aan gɔɔ debm teec ɔŋ mendiŋa ɔɔ 6aa ɛɛs mend gaaba.»

*Debm maala ute Lazar
(Lk 12.15-21, 6.20-21,24-25)*

¹⁹ «Gaaba kalan bin se ɔk maala dena. Naan tuus kal ute ronŋa dɛrɛc ɔɔ bii-raa ɔs bɛɛ ɔɔ ing ute maraadiŋa.

²⁰ Ganj gaaba kalan bin se, k'daniŋ Lazar. Naan se debm daaye ɔɔ ronŋ se taan-du sum. Naan lee tood taa doobm gaab kɛn debm maala se.

²¹ Naan je kɔsn kɛn si bɔɔr gaab kɛn se kic 60 ɔŋ eyo. Num tɛr do naan ki se, besge baado tɔn taan-duŋa.

²² Kɛn debm daay jaay ooy se, *kɔdn Raage uun 6aansiŋ maakŋ raa ki cɛɛ *Abraam ki ɔɔ gɔtn se, debm maala se kic 60 ooyo ɔɔ k'6aa k'duubiŋa.

²³ «Maakŋ 6ee yoge tu se, debm maala baag kɔɔd yɛɛbiŋa, ɔɔ maakŋ kɔɔd yɛɛbiŋ ki se, naan und kaamiŋ aak Abraam ute Lazar ing kiŋg cɛɛŋ ki dɔk naane.

²⁴ Kɛn naan aak Abraam se, naan ɔɔd ɔy daniŋ ɔɔ: «Abraam, bua, ɛɛjum dom ki. ɔl Lazar '6aa 'kol goon-jiŋ maan taa ade 6aa am kaadn maane rɔɔŋum ki, taa maakŋ pood kɛn ara se, maam m'utu m'ɔɔd yɛɛbum kusiŋ aak eyo.»

²⁵ Gɔtn se Abraam deekiŋ ɔɔ: «Goonuma, 'saap tu. Do naan ki se naai ɔŋoga bɛɛ, ganj Lazar se ɔɔdoga yɛɛbiŋa. ɔɔ bɔrse gɔtn ara se, naan ɔŋga gɔtn bɛɛ ɔɔ ganj naai lɛ ɔŋga gɔtn kɔɔdn yɛɛbɛ.

²⁶ 'Jeele, daan naaje ute naase se, j'ɔkki gɔɔ magala ɔɔ jɛrl zuzu, taa jee gɔtn ara jaay je 6aa gɔtn naase ki se naade 'kɔŋ 6aa eyo ɔɔ jee gɔtn naase ki jaay je ɔɔ ade 6aa gɔtn naaje kic ara lɛ ade kɔŋ 6aa ey kici.»

²⁷ «Gɔtn se debm maala deekiŋ ɔɔ: «Kɛn bin num, m'eemi nɔɔ mɛti ki, Bua, ɔl Lazar se '6aa kɔŋ jee kɛn maakŋ 6ee bubum ki se.

²⁸ Taa maam se m'ɔk gɛnaagen gaabge mii. ɔŋ naan aden 6aa taada, taa naade ade 6aa gɔtn kɔɔd yɛɛb kɛn ara ey sum.»

²⁹ Abraam deekiŋ ɔɔ: «Naade ɔk *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ute Kitapm gɛn jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋa; ɔŋde naade 'booy taar naaden se.»

³⁰ Ganj debm maala se tɛrl Abraam ki ɔɔ: «Bin eyo, Abraam bua. Kɛn debm ooyga kooy jaay 6aa ɔŋdega ɔɔ taaddeŋga se, naade 'tooko ɔɔ 'tɛrl maakde do Raa ki.»

³¹ Naan kɛn se Abraam tɛrliŋ ɔɔ: «Kɛn naade jaay took uun te Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki eyo ɔɔ ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋ ey se, kɛn debm ooyga kooy jaay dur daan yoge tu ɔɔ 6aa ɔŋde kic 60, naade 'kɔŋ tookŋ taariŋ eyo.»»

17

*Nakɲ ɔt deba doobm *Raa ki
(Mt 18.6-9,21-22; Mk 11.22-26)*

¹ Ter ɓii kalanɲ Isa deek jeege tun metiɲ ki ɔ: «Nakɲ utu 'tujɲ jeege naan Raa ki se utu tap, naɓo ɔɲ debm ken jaay ɓo 'kɔl jeege 'tujɲ naan Raa ki se.

² Beeki num, debm bin se, j'anɲ dɔɔkɲ ko tooto magala mindiɲ ki ɔ j'uun j'undiɲ naatn maakɲ baar ki kic ɓo keese ɔɲ eyo. Num ken maakɲ gaan seemge tu se jaay naan tujga deb kalanɲ naan Raa ki se, nakɲ utu kaan donɲ ki se, ɔɲ cir keese daala.

³ Ken bin num, ɔndki kɔndɔ! Ken genaai jaay tujiga num, 'mooyiɲa. Ken naan jaay jeelga *kusiɲiɲ se, 'tediɲ kaldɛ.

⁴ Ken maakɲ ɓii ki ɓo, naan tuj dɔɔli met cili kic ɓo ken naan jaay ɓaado taadi ɔ: «Genaama, maam se m'tujɲga roi ki, m'ɔki naagi.» Gɔtn se naai anɲ tedn kaldɛ.»

⁵ Gɔtn se jee kaan naabinge terliɲ ɔ: «Melje, 'ziidjen kaal maakje do Raa ki.»

⁶ Isa terlden ɔ: «Ken naase jaay ɔkki kaal maakɲ do Raa ki magal aan gɔɔ kaam koobi se num, naase aki kɔɲ deekɲ ko kaag ken magal ese se ɔɔki: «Iiɲ gɔtn se, 'ɓaa daara maakɲ baar ki naane» ɔ naan 'tookɲ taar se.»

Bul ken jeel tedn naabm meliɲa

⁷ Ter Isa deekden ɔ: «Maakse ki se, nam ken ɔk ɓulu jaay ɓuliɲ ingo naaba, ey le ingo gaam maalge, ken naan utu aan kaan been sum ɓo, naan anɲ naar taadn ɔ: «'Baado, yɔkɔdɔ inɲ naanɲ ki ɔ 'kɔsɔ» bin ne?

⁸ Num bin eyo! Ganɲ naan anɲ deekɲ ɔ: «Kali se 'ɓaa toodiɲa, uusu kal tedn naabi ɔ 'ɓaado 'tedum kɔsɔ. Ken edumga maam m'ɔsga ɔ m'aayga jaay ɓo sɔm, naai kic utu 'kɔsɔ ɔ utu 'kaaye.»

⁹ Taa nakɲ naan ted se, ɓul se meliɲ anɲ kɔɲ tɔɔm eyo.

¹⁰ Naase kic ken 'tedkiga naabm ken k'taadsenoga se num 'taadki ɔɔki: «Naaje se, k'ɓulge cere sum ɔ naabm naaje k'ted se le, naabm ken k'taadjen taad sum.»»

Isa ed lapia jee bikidge tu sik

¹¹ Ken Isa ɓaa ɓaa Jeruzalem ki se, naan aal teec daan taa naan *Samari ute taa naan Galile ki.

¹² Ken naan jaay aan maakɲ naan ki kalanɲ bin se, jee bikidge sik ɓaado ɔɲiɲa. Gɔtn se, naade daar dɔkɔ,

¹³ ɔ uun mindde raan deekiɲ ɔ: «Isa, Debm dooy jeege, εjjen doje ki.»

¹⁴ Ken Isa aakde se, deekden ɔ: «'Baa 'taadki rosege se *jee tedn serke Raage tu.» Ɔ ken naade utu ɓaa ɓaa sum ɓo, naade ɔɲ lapia ɔ rode daap tood kɔlɔɲ kɔlɔɲ.

¹⁵ Deb kalanɲ maakde ki jaay aak naan ɔɲga lapia se, naan ɔk terl ɓaado gɔtn Isa ki, uun mindiɲ raan ɔ *nook Raa.

¹⁶ Gɔtn se naan ɓaado ooc metn je Isa ki ɔɔs donɲ naan ki ɔ tɔɔmiɲa. Ganɲ gaabm se, naan kɔd Samari.

¹⁷ Naan ken se Isa deekiɲ ɔ: «Naaden sik se ɔɲ te lapia paac ey la? Num jee ɔɔp jernanɲ se gay?

¹⁸ Bini maakde ki se, mertɛ jaay ɓaado nook Raa se.»

¹⁹ Anum Isa deek kɔd Samari ki se ɔ: «Iiɲ 'ɓaa ute lapia. Kaal maaki ken naai aal dom ki se, aajiga.»

*Gaar Raa se baadoga gɔtse ki
(Mt 24.3-42)*

20 Bii kalan *Parizige tønd metn Isa ɔ: «Nun ki jaay Raa utu kɔsn gaara do jeege tu se?» Naan terlden ɔ: «Ken Raa jaay kɔsn gaara do jeege tu se j'an kɔn kaakn ute kaam eyo.

21 J'aki kɔn deekn j'ɔki naan utu ara ey le utu naane eyo. Taa Raa se ɔsga gaara daanse ki.»

*Biin *Goon Deba ade ɓaa*

22 Gɔtn se Isa deek jeege tun metin ki ɔ: «Kaadin utu 'kaan se, naase utu aki je gen kaakn Goon Deba, naɓo gen kaakn bii kalan kic ɓo, anki kɔn kaak eyo.

23 J'asen taadn j'ɔ naan utu naane ey le naan utu ara. Anum ɔnte 'baaki ɔ ɔnte 'naarki rose.

24 Taa bii ken Goon Deba ade ɓaa se tecn aan gɔɔ maan aal wusuk jaay wɔɔr maakn raa berɗ gɔɔ lak se.

25 Num kɔr nakgen se jaay 'kaan se, naan 'dabar dena ɔ jee do duni ken ɓorse se, an kɔɔdn kundu.

26 «Bii ken Goon Deba ade ɓaa se, 'tecn aan gɔɔ nakgen deelo do Noe ki.

27 Kaad ken naane se jeege ɔɔ, aaye, tɔk mendge ɔ tɔk gaabge, bini aan bii ken Noe end maakn markab ken magala. Naan ken se, maan magala ɓɔyɔ ɔ ɓaado gɔɔb tɔl te jeege paac.

28 «Ey le nakn utu 'kaan se 'tecn aan gɔɔ nakgen ken aano do Lot ki se kici. Kaad ken se jeege se ɔɔ ɔ aaye, dugn nakge ɔ dugn ute nakdege, duub jinenge ɔ iin beedege.

29 Num gan, bii ken jaay Lot teec ɔn Sɔɔm se, Raa ɓɔyɔden poodo ute kudn ɔng se dode ki tɔl utde kap.

30 Biin Goon Deba ade ɓaa se, utu 'tedn bin kici.

31 «Bii ken se, debm ing king do been ki raan se, n'ɔnte ɓɔyɔ gen 'tɔsn nakingen maak ki ɔ debm maakn gɔt ki se le, n'ɔnte terl been ki gen 'tɔsn nakinge kici.

32 'Saapki tu do metn taar mend Lot ki!

33 Debm je kaajn kon se utu an kutu ɔ debm utga kon le, utu 'kaaja.

34 'Booyki m'asen taada: maakn nɔɔr ken se, jeege di jaay tood tood do danal ki kalan se, deb kalan se, Raa an kuun ɓaa ɔ debm kuuy se, naan an reɛɛ.

35 ɔ mendgen di daar uus kuus do toot ki se kic, deb kalan se, Raa an kuun ɓaa ɔ debm kuuy se, naan an reɛɛ.»

36 [ɔ gaabge di ken ing king maakn gɔt ki se kic le, deb kalan Raa an kuun ɓaa ɔ deb kuuy se, naan an reɛɛ.]*

37 Gɔtn se jee metn Isa ki tønd metin ɔ: «Melje, nakgen se 'deel kaam gay?» Isa terlden ɔ: «Gɔtn jaay daa ooy toodn se ɓo, gɔtn ese ɓo marlge kic lee ɓɔy tus ro ki.»

18

Kaal naagn taara ute mend-daaye

1 Ter Isa taad jeege tun metin ki ute kaal naagn taara, taa naan je aden taadn ɔ j'aay kaamde daayum j'eem *Raa ɔ j'ɔnte kɔnɔ.

2 Naan taadden ɔ: «Maakn geger ki kalan bin se, ɔk gaaba kalan, debm kɔjn ɓɔɔɔ ɔ gaabm se le, beer Raa ki eyo ɔ nam tap ɓo, naan aalin maak ki eyo.

3 ɔ gɔtn ese ɔk mend-daay kici, ɔ mend-daay se, bii-raa ɓaado gɔtin ki deekin ɔ: «Aakum tu metn taaruma ute debm taamooyum se.»

* 17:36 Taar se, maakn Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se gɔɔ.

⁴ Mænd-daay se lee dɔal gətɪŋ ki cɔk cɔk, naʒo naaŋ baate kaakiŋ mɛtn taariŋa. Gaŋ aan gɔɔ mɛnd se ɔŋiŋ ey se, naaŋ taad ute maakiŋ ɔɔ: «Ey num maam se, Raa kic ʒo m'ʒeeriŋ eyo ɔɔ nam tap ʒo maam m'aaliŋ maak ki eyo,

⁵ naʒo mɛnd se lɛ, ɔŋum ey dey se, maam m'aŋ kaakɪ mɛtn taariŋ se. Kɛn m'aakiŋ te mɛtn taariŋ ey num, mɛnd se sɔm am kaal kɔɔdum cɛɛ.»

⁶ Tɛr Mɛljege taadden daala ɔɔ: «'Booyki tu mɛtn taar debm kɔŋɪ bɔɔr kɛn bɛɛ ey se.

⁷ Anum Raa se, 'kɔŋ kooɔŋ mɛtn jeengen kɛn tɔnd mɛtiŋ jaay eemiŋ nɔɔ nɔɔɔ ɔɔ katara se ey ne? Naaŋ ade 'kɔŋ 'kiŋg kaakɪ kaama bin sum ne?

⁸ 'Booyki, m'asen taada: Raa se 'naar utu aden kooɔŋ mɛtde! Naʒo kɛn *Goon Deba jaay utu ade tɛrl ʒaa do naaŋ ki se, naaŋ utu 'kɔŋ jeegen aal maakde doŋ ki dey?»

*Kɔɔd *Parizi ute *debm tɔkɪ miiri*

⁹ Gɔtn se tɛr Isa taadden ute kaal naagɪ taara daala, do jee mɛtiŋge tun aak rode aan gɔɔ naade ʒo jee tɛd nakge ute doobiŋa ɔɔ jee kuuy se naade aalde maak ki eyo.

¹⁰ Naaŋ deekden ɔɔ: «Gaabge dio ook ʒaa *Bee Raa ki gɛn keem Raa. Deb kalaŋ se, naaŋ kɔɔd Parizi ɔɔ debm kuuy se, naaŋ *debm tɔkɪ miiri.

¹¹ Kɔɔd Parizi jaay iin daaŋ gɛn keem Raa se, naaŋ taad te maakiŋ ɔɔ: «Raama, maam se m'tɔɔmi, taa maam se m'tec aan gɔɔ jee mɛtiŋge se eyo. Naaden kɛn jee kujun jeege ɔɔ jee tɛd naka ute doobiŋ eyo, jee kɛɛsn mɛnd jeege ey lɛ maam aan gɔɔ debm tɔkɪ miir kɛn daaŋ se eyo.

¹² Maakɪ bii cili ki se, maam m'uun *siam bii dio ɔɔ nakɪ kɛn m'ɔk paac se nigin gɔtɔ kaam sik, ɔɔ kɛn kaam kalaŋ se m'ɔɔd m'edi naai ki.»

¹³ «Num gaŋ debm tɔkɪ miiri se, iin daaŋ dɔkɔ ɔɔ doŋ raan kic ʒo uun eyo. Gɔtn se naaŋ tɔnd tarkaadɪŋa* deek ɔɔ: «Raama, ɛɛjum dom ki taa maam se m'debm *kusiŋ naani ki.»

¹⁴ Isa deekden ɔɔ: «'Booyki m'asen taada: debm tɔkɪ miiri se, kɛn naaŋ jaay tɛrl ʒaa beɛŋ ki se, tɛdga debm aak bɛɛ naan Raa ki ɔɔ kɔɔd Parizi se lɛ ɔŋ tɛd te aak bɛɛ naan Raa ki eyo. Taa debm uun roŋ raan se, ute 'kɔɔpm baata ɔɔ debm jaay ɔɔp roŋ baat se, Raa utu aŋ kuun roŋ raan.»

Isa ɔɔd ʒooro gaange tu

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Bii kalaŋ jeege ʒaano te gaangen utu aay kaay sia gɔtn Isa ki, taa Isa aden tɔnd jin dode ki. Naʒo kɛn jee mɛtiŋ ki jaay aak k'ʒaano ute gaange gɔtn Isa ki se, jee se naade uunde kaamde naatn.

¹⁶ Kɛn Isa jaay aak nakɪ naade tɛd se, ɔl ɔɔ k'ʒaano ute gaange se cɛɛŋ ki ɔɔ gɔtn se naaŋ deekden ɔɔ: «Ŋŋki gaangen sɛɛm se ade ʒaa gɔtum ki, ɔŋte 'gaasdeki. Taa jeegen tec aan gɔɔ gaangen se ʒo utu 'kɔŋ gɔtɔ *maakɪ Gaar Raa ki.

¹⁷ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: debm jaay took te Raa kɔsn gaar doŋ ki aan gɔɔ goon cɔkɔn ey se se, naaŋ se 'kɔŋ kɛnd maakɪ Gaar Raa ki eyo.»

Debm maala ute Isa

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Bii kalaŋ magal Yaudge kalaŋ bini ʒaado tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Debm dooy jeege, naai debm bɛɛ se, maam tap ʒo m'tɛdn m'ɔɔ di jaay m'kɔŋ *kaajɪ gɛn daayum se?»

¹⁹ Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Gɛn di jaay naai ɔɔ maam debm bɛɛ se? Debkilim bɛɛ se tap ʒo gɔtɔ; kɛn bɛɛ se, Raa kaliŋ ki sum.

* **18:13** Tɔnd tarkaadɪn ara je deekɪ ɔɔ ɔnd jin kaadɪŋ ki kɛn je deekɪ ɔɔ: naaŋ se maakiŋ tujga kasak kasak.

20 Naai le 'jeele nakɲ kɛn Raa taad ɔɔ gen tɛda se, naan ɔɔ: *ɔnte 'kɛɛsn mɛnd nam, ɔnte 'kɛɛsn gaabm nam, ɔnte 'tɔɔl deba, ɔnte 'boogo, ɔnte 'tɔkɲ taar-kɔɔbɔ do nam ki, ɔɔ 'sook koi ki ute bubu ki.*†»

21 Gaabm se tɛrl Isa ki ɔɔ: «Nakgen se, gɔtn m'iin baatum ki kic ɓo, maam m'lee m'tɛdɪn tɛd paac tap.»

22 Kɛn Isa jaay booy taarin se, deekin ɔɔ: «Ɔɔpiga naka kalan sum. Nakɲ naai ɔk paac se, 'ɓaa dugin naatn ɔɔ gursin se 'ɓaa 'nigin jee daayge tu. Bin se, ai toodn kɔrbɔtɔ maakɲ raa ki; ɔɔ naai le 'ɓaadɔ 'daanuma.»

23 Kɛn gaabm se jaay booy taar se, maakin tuj kasak kasak, taa naan debm maal mala mala.

24 Kɛn Isa jaay aakin naan ron tɛɛcin bardak se, naan deek ɔɔ: «Kɛn jee nak denge jaay, kɛnd *maakɲ Gaar Raa ki se ɔɔn aak eyo!

25 Deere, kɛn ginji jaay deel ute ɓee luppaa se ɔɔn; naɓo debm nak dena jaay 'kɛnd maakɲ Gaar Raa ki se, ɔɔn cir naan se daala!»

26 Jeegen ing booy taarin se jaay, booy taar se deekin ɔɔ: «Kɛn bin num, nana jaay 'kɔn kaaja?»

27 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Nakɲ ɔɔn jikilimge tu se, Raa ki se ɔɔnin eyo.»

28 Gɔtn se Pier taad Isa ki ɔɔ: «'Booyo, naaje se k'j'ɔnoga nakge paac taa j'ai daan naai.»

29 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: taa maakɲ Gaar Raa jaay debm ɔnɔ ɓeɛna, mɛndina, genaangen gaabge, kon te bubina ey le geninge se,

30 debm bin se, kɔr naan utu do naan ki ara sum ɓo, naan utu kɔn den cir nakgen kɛn naan ɔnɔ; ɔɔ naan ki se, kɛn kaadin jaay aanga num, naan 'kɔn kaajn gen daayum.»

Isa taad mɛtn taar kooyina ute gen durina daala

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34; Lk 9.22,44-45)

31 Gɔtn se Isa iik tɔɔk cɛɛs ki ute jee mɛtin kɛn sik-kaar-di se ɔɔ naan deekden ɔɔ: «'Booyki, ɓorse naaje k'j'ook k'ɓaaki ɓaa Jeruzalem ki ɔɔ taargen jee taad taar teeco taar Raa ki raanɔ do dakin paac kɛn taad ro *Goon Deb ki se, utu 'kaan doobin ki.

32 Naade se utu an kɔkɲ kɔl ji jeege tun Yaudge eyo, naade utu an tɛɛcn mɛtin ki, an naaja ɔɔ an tupm ɓooro ron ki,

33 tɛr naade utu an tɔnd ute mɛɛje ɔɔ utu an tɔɔɔ. Ɔɔ kɛn naan jaay ooy tɛdga ɓii mɔtɔ num, utu ade dur daan yoge tu.»

34 Gan jee mɛtin ki se ɔnd te mɛtn taar se eyo, taa taar se le, Raa taadden te mɛtin eyo; ɔɔ taar Isa taadde se tap ɓo, naade booy ɔk mɛtin eyo.

Isa ɛd lapia debm kaam-tɔɔk ki

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

35 Kɛn Isa jaay aan gɔɔr ute gɛger Jeriko ki se, naan ɔn ɔn debm kaam-tɔɔkɔ jɛn doob ki ing baay baaya.

36 Kɛn debm kaam-tɔɔkɔ jaay booy jee denge deel deel se, naan tɔnd mɛta ɔɔ: «Ne di ɓo tɛda?»

37 Gɔtn se k'taadin j'ɔɔ: «Kɛn deel se, Isan Nazaret.»

38 Kɛn naan jaay booy bin se, ɔɔd ɔy makɔn ɔɔ: «Isan, *Goon Daud, naai ɛejum dom ki!»

39 Jee kɛn deel naan ki se, uunin kaamina ɔɔ n'doa, gan naan tɔɔd tɔy makɔn cir daala ɔɔ: «Goon Daud, ɛejum dom ki!»

40 Kɛn Isa jaay booy taarin se, naan ɔk daara ɔɔ ɔl k'dan k'ɓaansiɲo. Kɛn naan jaay aan ɔn Isa se, naan tɔnd mɛtina ɔɔ:

† 18:20 Aak Ekz 20.12-16.

⁴¹ «Naai tap bo l'je m'ai tɛdn dī?» Gaabm se tɛrlin ɔɔ: «Mɛluma, maam m'je kaamum 'kɔɔdn kaaka.»

⁴² Isa tɛrlin ɔɔ: «Ŋ kaami 'kɔɔdn kaaka; taa kaal maaki naai aal dom ki se, aajiga.»

⁴³ Gɔtn se sum bo, kaamin naar ɔɔf aaka, naan ɔk mɛtn Isa ɔɔ *nook Raa. Kɛn jee dɛnge paac jaay aak nakɲ se, naade tɔɔm Raa kici.

19

Isa baa bee Zaka ki

¹ Kɛn Isa jaay ɛnd maakɲ gɛgɛr kɛn Jeriko ki se, naan aal teec daan ki.

² Kɛn naan aal teec teec daan ki se, gɔtn se gaaba kalan k'danin Zaka. Gaabm se magal *jee tɔkɲ miirge ɔɔ naan debm nak dɛna.

³ Naan je kaakɲ Isa naɔo naan ɔɲ doob eyo, taa jeege lɛ dɛna ɔɔ naan kic lɛ debm duuku.

⁴ Naan aan deel naan ki ɔɔ baa ook do kaag kɛn k'danin sikamor, gɛn kaakɲ Isan utu 'deel gɔtn ese.

⁵ Kɛn Isa jaay aan gɔt kɛn ese se, naan uun kaamin aakina ɔɔ deekin ɔɔ: «Zaka, 'booyo kɛskɛ! Jaaki se, maam m'je m'baa king bee naai ki.»

⁶ Zaka naar aal booyo jɛs ɔɔ dɔɔf ɔkin ute maak-raapo.

⁷ Kɛn jee dɛnge paac jaay aak nakɲ se, naade baag mooy naan ki dir dir ɔɔ: «Aakki tu, gaabm se baaga king bee debm tɛdn *kusin ki.»

⁸ Num Zaka daar naan Mɛljege tu, deekin ɔɔ: «'Booyo, Mɛluma. Mɛtn maalum se, maam m'an kɛdn jee daayge tu ɔɔ kɛn maam bo m'uunga nakɲ nam lɛ, m'an sin kɔgɲ mɛt sɔɔ.»

⁹ Gɔtn se Isa tɛrlin ɔɔ: «Jaaki, jee maakɲ bee kɛn ese se ɔɲga kaaja, taa naai kic 'teeco maakɲ mɛtjil *Abraam ki.

¹⁰ Taa *Goon Deba se, baado je jee kɛn iigga kiigi ɔɔ aden kaaja.»

Isa aal naagɲ taara ute jee tɛdn naabgen sik

(Mt 25.14-30)

¹¹ Kɛn jeege jaay booy booy taarin se, kaad kɛn se naan aanga gɔɔr te Jeruzalem. Gɔtn se, jeege saap ɔɔ kɛn naan jaay aanga sum bo, *Raa utu kɔsn gaara do jeege tu. Taa naan se bo, Isa taadden ute kaal naagɲ taara.

¹² Naan taadden ɔɔ: «Gaaba kalan bin se, j'oojin bo naan deb gaara. Naan iin baa taa naan kɛn dɔkɔ, taa j'an baa kɔl gaara jaay bo sɔm ade tɛrlɛ.

¹³ Kɛn naan iin baa baa se, danjo jee tɛdn naabinge sik ɔɔ nigden tammage gɛn daab; deba kic naan ɛdin kalan kalan* ɔɔ deekden ɔɔ: «Tammagen se, oojin ki donɔ kɔr maam m'ade tɛrl se.»

¹⁴ Gan jee naanin ki mala se, ɔɔf undina ɔɔ naade ɔl jeege baa taad deb kɛn an kɔl gaara se ɔɔ: «Gaabm se naaje k'je ajen tɛdn gaarje eyo.»

¹⁵ «Kɛn naan j'olin gaara jaay ɔk tɛrl baado naanin ki se, naan ɔl k'danjo jee tɛdn naabingen naan nigden gurs se, taa 'kaakɲ nakɲ kɛn naade ɔɲ do ki se.

¹⁶ Debm deet deet se, baado deekin ɔɔ: «Mɛluma, tammi gɛn daab kɛn naai ɛdum se, maam m'tɛdin ooja kɛn kuuy sik do ki daala.»

¹⁷ Mɛlin deekin ɔɔ: «Kese jiga! Naai se debm tɛdn naabm mɛc; taa nakɲ cɔkɔn maam m'ɛdi jaay, naai ɔkinga jiga se, bɔrse, do gɛgerge tun sik se, maam m'ai kɔnd naai bo 'tɛdn magalina.»

¹⁸ Debm gɛn k-dige jaay aan se, deekin ɔɔ: «Mɛluma, tammi gɛn daabm kɛn naai ɛdum se, maam m'tɛdin ooja kɛn kuuy mii do ki daala.»

¹⁹ Naan deek deb kɛn se ɔɔ: «Kese jiga! Naai kic, m'ai kɔnd magal do gɛgerge tun mii se.»

* **19:13** Tamman gɛn daab se ɔɲ dɛna kaam kɔgɲ deba laapa kando kando.

²⁰ Deb kuuy baado deekiñ ð: «Meluma, aaka! Kεse 6o tamman gen daabi se. Maam m'daak m'oyisiñ maakñ koon kal ki.»

²¹ Taa maam ε m'beeri beere, naai ε tedi ðñð. Ken nakñ naai ey kic 6o, naai uun naai ki ð maakñ-gatn ken naai ðc te ey kic 6o, naai 6aa oojiñ naai ki.»

²² Gañ meliñ se deekiñ ð: «Do taari ken naai taadum se sum 6o, maam m'jeeli, naai se debm tediñ naabm jig eyo. Naai ε 'jeelum maam se tediñ ðñð ð nakñ maam ey kic ε, maam m'uun maam ki, ð maakñ-gatn maam m'ðc te ey kic ε, maam m'oj maam ki.»

²³ Num gen di jaay 'baate kambum gursum banji ki se? Bin se, 6ii ken maam m'ade terl se, m'an kaniñ am koojñ ziidñ do ki!»

²⁴ Gatn se, ter naan taad jeege tun ing ceeñ ki gatn ese se ð: «Tammiñ jiniñ ki se, uuniñki ð edinñki deb ken ak tamma sik se.»

²⁵ Jee se deekiñ ð: «Melje, naan 6o ak tammage siki!»

²⁶ Gatn se melde deekden ð: «'Booyki m'asen taada: debm ken ak se, j'an kedñ do ki. Num debm ak ey se ε, ken cakon naan ak se kic 6o j'an tosn naatn.»

²⁷ Num jee taamooyumgen je ð maam m'aden tediñ gaarde ey se, 'tak 'baandekiro ara ð 'taaldeki naanum ki.»

*Isa end maakñ gegere ken Jeruzalem ki aan gaa gaarge
(Mt 21.1-9; Mk 11.1-10; Jn 12.12-19)*

²⁸ Ken Isa jaay taad nan taariñ se, naan deel naan jeege tu ð uun doobo gen kookñ 6aa Jeruzalem ki.

²⁹ Ken Isa aan gaa ute Betpaje ute Betani ken ceesn *kasn alib ki se, maakñ jeege tun metiñ ki se, naan ol jeege di naaba,

³⁰ ð naan deekden ð: «'Baaki maakñ naan ken naanse ki se. Ken naase endki kend se, aki kan goon buuru k'daakinga daak, ken 6ii kalan nam ook te do ki eyo. 'Tuut 'baansinkiro.»

³¹ Ken nam jaay tondga metse ð: «Goon buuru se, 'tuut 'baanki gay num, 'terlinki ðki: kεse Melje 6o jena.»

³² Jee ken j'olde naaba se, 6aa on nakñ se aan gaa ken Isa taaddeno.

³³ Ken naade jaay tuut tuut goon buuru se, melinge deekden ð: «Goon buuru se, 'tuut 'baanki gay?»

³⁴ Naade terlden ð: «Kεse Melje 6o jena.»

³⁵ Gatn se, naade ak baano ute goon buuru se Isa ki, ð naade tood taal kal magaldege do buur ki ð uun ond Isa do ki.

³⁶ Ken naan jaay 6aa 6aa se, jeege tood taal kal magaldege doob ken naan aan deel se.

³⁷ Ken naan booy booy do *kasn alib ki se, jee metiñ ken te deniñ se, maakde raapo ð baag toom Raa makon taa nakñ-kabgen ken naade aako se.

³⁸ Naade deek ð:

«On Raa 'tedn beena do Gaar ken baado ute ro Meljege Raa se!

*On toose 'tedn maakñ raa ki ð Raa ken raan maakñ raa ki se on j'an *nooko†.»*

³⁹ Gatn se *Parizigen kandum maakñ jee denge tu se, deek Isa ki ð: «Debm dooy jeege, jee meti ki se, uunden kaamde k'doa!»

⁴⁰ Isa terlden ð: «'Booyki m'asen taada: ken naade jaay doge kic ε, kogen tood 6aa se 6o 'taadn tooy.»

Isa eem taa Jeruzalem

⁴¹ Ken Isa aan ce Jeruzalem ki jaay uun kaamiñ aak gegere se, naan baag keeme,

⁴² deek ð: «Jeruzalem, beeki num, 6ii jaaki se 6o naai 'jeel doobm ken naai an 'kan lapia nabo aaca, nakñ se naai on aak ak te metiñ eyo.»

† 19:38 Aak KKR 118.26.

⁴³ Deere, biigen utu ade baa naan ki se, jee wɔɔyige utu kiin gurugɲ nakɲ kɛn 'gaasn jeeige kɔɲ teec eyo, jaay bo naade utu ai kooco.

⁴⁴ Jee wɔɔyige se utu ai tɛrɛɛ ɔɔ an tɔɔl ute jeeige ɔɔ beigen j'iinin se, naade utu an ru nan tak tak ɔɔ ko gam tap bo j'an kɔɲ do naapiɲ ki eyo. Taa bii kɛn Raa baayo kaaka se ɛ, naai 'jeel te eyo.»

*Isa tuur jee tɛdn zogen daan bɔɔr *Bee Raa ki
(Mt 21.10-16; Mk 11.15-18; Jn 2.13-17)*

⁴⁵ Naan kɛn se, Isa baa end daan bɔɔr Bee Raa ki, ɔɔ naan baag tuur jeegen baano te nakdege gɛn zoa.

⁴⁶ Naan taadden ɔɔ: «Taar se k'raanɲinga raan maakɲ Kitap ki, j'ɔɔ: *Bee maam se tɛdn bee kɛn jeege ansum keeme.*‡ Nabo gan naase, 'tɛdnki tɛdga: *gɔtn jee boogge.*§»

⁴⁷ Bii-raa, Isa se lee dooy jeege daan bɔɔr Bee Raa ki; gɔtn se *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage ute magal Yaudge se, je doobm an tɔɔɔ.

⁴⁸ Nabo nakɲ jaay naade an tɛdn don ki se, naade ɔɲ te doobiɲ eyo, taa jeege paac je bo gɛn king booy taariɲ kɛn naan lee dooyde se sum.

20

*Jeege dem tɔɔgɲ Isa
(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)*

¹ Bii kalan kɛn Isa dooy dooy jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki, ɔɔ taadden taadn Labar Jiga se, gɔtn se, *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge se, baado ɔɲina,

² ɔɔ tɔnd mɛtina ɔɔ: «'Taadjɛn tu, naai tap bo tɔɔgi se ɔɲino gay jaay ɔli 'tɛd nakgen bin se? Ey ɛ, kɛn ɛfi tɔɔgɔ jaay ɔɔ 'tɛdn naan se, tap bo nanɲa?»

³ Isa tɛrlden ɔɔ: «Maam kic m'ɔk taara kalan, m'je tɔnd mɛtse. 'Taadumki tu:

⁴ kɛn ɔlo Jan-Batist jaay *batiz jeege se, *Raa, ɔbu jikilimge?»

⁵ Gɔtn se, naade baag saapa ɔɔ taad te naapa ɔɔ: «Naan se, j'an ki tɛrl j'ɔɔki dio? Kɛn k'taadkiga j'ɔɔki: «Raa» ɛ, naan ajeki deekɲ ɔɔ: «Gɛn di jaay 'baate 'kuunki taar Jan se?»

⁶ Num kɛn k'taadkiga j'ɔɔki: «Jikilimge bo ɔliɲo» ɛ, jee denge se ajeki tund tɔɔl ute koa, taa jeege se ɛ paac jeel maakde ki Jan-Batist se, naan debm taad taar teeco taar Raa ki.»

⁷ Gɔtn se, naade tɛrlin ɔɔ: «Gɔtn naan baano se, naaje k'jeel eyo.»

⁸ Isa tɛrlden ɔɔ: «Maam kic num, m'asen kɔɲ taadn debm kɛn ɛdum tɔɔgɔ gɛn tɛdn nakgen se eyo.»

*Kaal naagɲ taara te jee tɛdn naabgen jig eyo
(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)*

⁹ Gɔtn se, Isa baag taadn jeege tu ute kaal naagɲ taara ɔɔ: «Gaaba kalan tɛd jinɛn bin, ɔɲin kaam ji jeege ɔɔ taadden ɔɔ: kɛn jinɛnɛ se jaay oojga num naase kic aki kɔɲ bɛdse. Ɔɔ naan iin baa mɛrtɛ se gɛn tɛrl kɛskɛ eyo.

¹⁰ Kɛn kaadn kugɲ koojn bin jaay aan se, naan ɔlo debm tɛdn naabin gɔtn jeege tun lee tɛdn naaba maakɲ jinɛnin ki se, taa anɔ 'kɔkɲ bɛdina. Num gan jee se ɔk tɔnd dɛrɛɲ debm kɛn naan ɔliɲo naaba se ɔɔ ɔɲin baa jin sik.

¹¹ Kɛn mɛl jinɛnɛ jaay aakin naan baado jin sik se, naan ɔl debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan kic kɛn baa aan se, naade naajina ɔɔ tɔnd dɛrɛɲina tuurin baa jin sik.

‡ 19:46 Aak Eza 56.7. § 19:46 Aak Jer 7.11.

12 Ter naan̄ ɔl debm̄ tɛdn̄ naabm̄ kuuȳ gɛn̄ k-mətɔge. Naan̄ se, naadē tɔnd̄ awariṅā ɔ tuuriṅ naatn̄.

13 «Gɔtn̄ se, mɛl̄ jinɛnɛ̄ se baaḡ taad̄ ute maakiṅ̄ ɔ: «Kesē tap̄ ɓo m'an̄ tɛdn̄ m'ɔɔ̄ dī? Bɔrsē maam̄ m'aden̄ kɔl̄ goon̄ maak-jema; bin̄ sum̄ ɓo sɔm̄ naadē 'took̄ kuun̄ taariṅā.»

14 Num̄ kɛn̄ goon̄ maak-jɛn̄ jaaȳ ɓaā ɔṅdē se, ɔ jeē tɛdn̄ naabgē maakiṅ̄ jinɛnɛ̄ ki jaaȳ aakiṅ̄ se, naadē baaḡ taad̄n̄ ute naapā ɔ: «Naan̄ se ɓo, kɛn̄ bubin̄ ooygā num̄ utū 'tɛd̄ mɛl̄ jinɛnɛ̄ se; iin̄ki k'tɔlin̄ki ɔ jinɛnɛ̄ se, ajekī kɔɔpm̄ naajegē tu!»

15 Bin̄ se, naadē ɔk̄ teec̄siṅ̄ naatn̄ maakiṅ̄ jinɛnɛ̄ ki se ɔ ɓaā tɔnd̄ tɔlin̄ā.»

Isā tɔnd̄ mɛtdē ɔ: «Bin̄ se, kɛn̄ mɛl̄ jinɛnɛ̄ jaaȳ ɓaad̄ogā num̄, jeē se naan̄̄ aden̄ tɛdn̄ ɔ dī?

16 Kɛn̄ naan̄̄ jaaȳ ɓaad̄ogā se, jeē se naan̄̄ aden̄ tɔl̄ naatn̄, ɔ jinɛniṅ̄ se lɛ̄ naan̄̄ an̄̄ kɛd̄in̄̄ kaam̄̄ ji jeegē̄ tun̄̄ kuuȳ.» Kɛn̄̄ jeegē̄ jaaȳ̄ booȳ̄ taar̄̄ kɛn̄̄ Isā̄ taadd̄en̄̄ bin̄̄ se, naadē̄ deek̄̄ ɔ: «Nakgen̄̄ bin̄̄ se, ɔṅtē̄ 'kaana!»

17 Gɔtn̄ se, Isā aakdē daan̄ kaamdē ki tɛn̄ɛn̄ ɔ deekden̄ ɔ: «Taar̄ kɛn̄ Raā taad̄n̄ maakiṅ̄ Kitap̄ ki gɔtn̄ ese, jē deek̄n̄ ɔ dī kɛn̄ ɔ:

Kō kɛn̄ jeē̄ kiin̄̄ beegē̄ baatiṅ̄̄ se, naan̄̄ se ɓō tɛd̄gā̄ kō kɛn̄̄ 'gakiṅ̄̄ ɓea.

18 ɔ̄ debm̄̄ jaaȳ̄ oocgā̄ dō kō kɛn̄̄ jeē̄ kiin̄̄ beegē̄ baatiṅ̄̄ se lɛ̄, 'tɛrɛɛɛ, ɔ̄ debm̄̄ kɛn̄̄ kō se oocgā̄ don̄̄ ki lɛ̄, an̄̄ daala.*»

19 Gɔtn̄ esē sum̄ ɓo, jeē̄ jeel̄̄ taad̄n̄̄ tɔɔk̄n̄̄ mɛtn̄̄ Kō Taar̄ Raagē̄ utē *magal̄̄ jeē̄ tɛdn̄̄ sɛrkē Raagē̄ tū jaaȳ̄ booȳ̄ taar̄̄ se, naadē̄ naar̄̄ jē̄ an̄̄ kɔkɔ, naɓō naadē̄ ɓeer̄̄ jeegē̄ tu. Eȳ num̄, kaal̄ naagn̄̄ taar̄̄ kɛn̄̄ Isā̄ taad̄̄ se, naadē̄ jeelga, kɛsē naan̄̄ taad̄̄ ute naadē.

*Mɛtn̄̄ taar̄̄ kɔṅṅ̄̄ miirī̄ gɛn̄̄ Gaar̄̄ magal̄̄ kɛn̄̄ in̄ḡ̄ *Rɔm̄̄ k'dan̄̄iṅ̄̄ Sezar̄̄ (Mt̄̄ 22.15-22; Mk̄̄ 12.13-17)*

20 Naan̄̄ kɛn̄̄ se, jeē̄ jeel̄̄ taad̄n̄̄ tɔɔk̄n̄̄ mɛtn̄̄ Kō Taar̄ Raagē̄ utē *magal̄̄ jeē̄ tɛdn̄̄ sɛrkē Raagē̄ tu se baagiṅ̄̄ tɔnd̄̄ baala; naadē̄ ɔlin̄̄ jeegē̄ gɔtiṅ̄̄ ki ɔ jeē̄ se aal̄̄ raaȳ̄ aan̄̄ gɔɔ̄ naadē̄ jeē̄ tɛdn̄̄ nakgen̄̄ utē dɔobiṅā. Naadē̄ jē̄ kɛn̄̄ Isā̄ jaaȳ̄ taad̄̄ tujṅgā num̄, naadē̄ an̄̄ kɔk̄n̄̄ kɔlin̄̄ kaam̄̄ ji magal̄̄ taā naan̄̄ gɔtn̄ ese.

21 Naadē̄ ɓaad̄ō taad̄in̄̄ ɔ: «Debm̄̄ dooȳ̄ jeegē̄, naajē̄ k'jeelī̄ naaī̄ se 'taad̄̄ taarā ɔ 'dooȳ̄ jeegē̄ utē dɔobiṅā, ɔ naaī̄ lɛ̄ 'taad̄̄ 'bɛɛr̄̄ nam̄̄ ki eyo; dɔobm̄̄ Raā se naaī̄ 'dooyiṅ̄̄ jeegē̄ tu utē kɛn̄̄ mɛt̄̄ ki.

22 Bɔrse, 'taad̄jen̄̄ tu: dō *Kō Taar̄ naajegē̄ tu se, Sezar̄ se j'an̄̄ kɔṅṅ̄̄ miiri, lɔɓū j'an̄̄ kɔḡ̄ eȳ lɛ?»

23 Gan̄̄ Isā̄ jeel̄̄ raaydē se, deekden̄ ɔ:

24 «Uun̄̄ 'ɓaankirō te tammā̄ kalan̄, m'an̄̄ kaak̄ tu.» Naadē̄ uun̄̄ ɓaanō utē tammā se Isā ki ɔ naan̄̄ tɔnd̄̄ mɛtdē ɔ: «Kaam̄-nirl̄̄ doā te rō kɛn̄̄ k'raaniṅ̄̄ maak̄ ki se tap̄ ɓō gɛn̄̄ naṅa?» Naadē̄ tɛrlin̄̄ ɔ: «Gɛn̄̄ Gaar̄ Sezar.»

25 Gɔtn̄ se naan̄̄ tɛrliden̄ ɔ: «Kɛn̄̄ bin̄̄ num̄, nak̄n̄̄ gɛn̄̄ Gaar̄ Sezar̄ se, ɛd̄in̄̄kī nakiṅā, ɔ gɛn̄̄ Raā lɛ, ɛd̄in̄̄kī nakiṅ̄̄ kici.»

26 Utē taar̄ kɛn̄̄ Isā̄ jaaȳ̄ taadd̄en̄̄ naan̄̄ jeegē̄ tu se, naadē̄ ɔṅin̄̄ naan̄̄ taad̄̄ tujin̄̄ te eyo. Num̄ taar̄ kɛn̄̄ naan̄̄ tɛrlɛsiṅ̄̄ se, ɔkden̄̄ taad̄̄ eyo ɔ gɔtn̄ se ɔldē naadē̄ dō dɛk.

Mɛtn̄̄ taar̄̄ jeegen̄̄ utū̄ 'dur̄̄ daan̄̄ yogē̄ tu (Mt̄̄ 22.23-33; Mk̄̄ 12.18-27; 1Kɔr̄̄ 15)

27 Gɔtn̄ se jeegen̄̄ k'dan̄̄dē̄ *Sadusegē̄ se, kandum̄̄ bini, ɓaad̄ō ɔṅ̄ Isa. ɔ̄ naadē̄ se ɓō kɛn̄̄ naaj̄̄ ɔ̄ jeegen̄̄ ooygā̄ kooȳ̄ se, adē̄ kɔṅ̄ dur̄̄ daan̄̄ yogē̄ tu eȳ sum. Taā naan̄̄ se ɓo, naadē̄ tɔnd̄̄ mɛtn̄̄ Isa ɔ:

* 20:18 Aak̄̄ KKR̄̄ 118.22.

28 «Debm dooy jeege, *Musa raanjeno maakɲ Kitap ki ɔɔ: kɛn deba ɔk mɛnda jaay ooy ɔn te goon ey se, bɛɛki num, gɛnaaɲ se 'kɔkɲ mɛndiɲa taa koojɲ mɛtjili gɛnaaɲ kɛn ooy se.

29 'Booyo, gɛnaage cili, koɲde kalaɲ. Debm deet deet se ɔk mɛnda, naɔo ooy ooj te goon eyo.

30 Debm k-dige se kic ɔaado ɔk mɛnd se.

31 Ɔo debm gɛn k-mɔtɔge tu se kic ɔo ɔaado ɔk mɛnd se, bini ɔl naaden cili se tɔkɲ naamga mɛnd se paac. Naɔo maakde ki se, deb kalaɲ tap ɔo ooj te goon eyo.

32 Ɔo kaam mɔɔtn se, mɛnda se kic ɔaado ooyo.

33 Bin se, ɔii kɛn jaay jeegeen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, mɛnd se tap ɔo 'tedɲ mɛnd naɲa? Taa naaden cili se le, tɔk naaminga paac.»

34 Gaɲ Isa tɛrlden ɔɔ: «'Booyki: jee do naaɲ ki ara se, gaabge ute mɛndge se lee tɔkɲ naapa.

35 Num ɔii kɛn Raa dur jeegeen ooyga kooy daan yoge tu se jee kɛn naaɲ bɛɛr tɔɔddɛnga tɔɔdn kɛn ɔaa tiɲg maakɲ duni kɛn kuuy se, naade se 'kɔɲ tɔkɲ naap ey sum.

36 Anum mɔɔtn naade 'kɔɲ kooy eyo, taa naade se 'tec aan gɔɔ *kɔdn Raage. Ɔo naade se 'tedga gaan Raage taa naade duroga daan yoge tu se.

37 Ɔo mɛtn taar jeegeen utu 'dur daan yoge tu se, Musa mala, taadinga taad do dɔkiɲa, kaad kɛn naaɲ aako poodo ɔk kɔk maakɲ ji kaag ki. Naaɲ kɛn se ɔo, Musa dan Mɛljege Raa ɔɔ Raa gɛn *Abraam, Raa gɛn Isaka ɔɔ Raa gɛn *Yakub.

38 Raa se, naaɲ Raa jeegeen ooyga kooy eyo, num naaɲ se, Raa jee zɛɛɛ; gɔtn naaɲ ki se, jeege paac utu iɲg zɛɛɛ.»

39 Gɔtn ese, jee jeel taadɲ tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage kandum, deekiɲ ɔɔ: «Debm dooy jeege, taari se, naai taadinga jig aak eyo.»

40 Taa naaɲ se, gɛn tɔnd mɛtiɲ do taarge tun kuuy se, mɔɔtn nam tɔnd te mɛtiɲ ey sum.

**Daud ute *al-Masi
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)*

41 Tɛr Isa tɔnd mɛtde ɔɔ: «'Tɛd ɔɔ di jaay naase 'taadki ɔɔki al-Masi, naaɲ Goon Daud se?

42 Taa Daud mala, taad maakɲ Kitapm Kaa Keem Raa ki deek ɔɔ:

Mɛljege Raa taado Mɛlum ki ɔɔ:

'Baado iɲg do ji daamum ki,

43 *bini jee taamooyige se m'aden tedɲ naai utu 'kiɲg dode ki.†*

44 «Kɛn Daud jaay ɔo danjɲ Mɛlum se, anum tɛd ɔɔ di jaay Mɛliɲ 'tedɲ goon Daud se?»

*Ɔndki kɔnd te jee jeel taadɲ tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage
(Mt 23.1-33; Mk 12.38-40)*

45 Kaad kɛn jee dɛnge paac iɲg booy booy taariɲ se, Isa deek jeege tun mɛtiɲ ki ɔɔ:

46 «Ɔɔdki dose ro jee jeel taadɲ tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se, taa naade se je lee te kal magaldege gɛn magal rode, ɔɔ kɛn ɔaaga ɔɔr ki se, naade je jeege adɛn tedɲ tɔɔɛ naade ki. Ɔo kɛn naade jaay aanga maakɲ *ɔee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, naade je kiɲg gɔtn naan ki ɔɔ kɛn aanga gɔtn kɔs ki se, naade je gɔtn naan ki kici.

47 Naade se ɔo jee kɛn ɔs naɲ ji mɛnd-daayge ɔɔ kɛn naade jaay ɔaaga keem Raa num, naade uulu uulu taa jeege ade kaaka. Num gaɲ naade se, Raa utu ade dabar kusiɲ aak eyo.»

† 20:43 Aak KKR 110.1.

21

*Mend-daaye ed *serke Raa ki*

(Mk 12.41-44)

¹ Gɔtn se, daan bɔɔr *Bee Raa ki se, Isa uun kaamiŋ aak jee maalgen ɔmb kɔmb serke Raa ki maakŋ tukul kaag ki se.

² Maakde ki se, naan aak mend-daay kalan kic ken ɔɔf kɔɔf yeɛbiŋa baado ɔmb tammage seem seem dio.

³ Ɔɔ Isa deekden ɔɔ: «'Booyki bee, m'asen taada: mend-daay ken daay nan takŋ ese se, ɔmbga den cir jee baa se paac.

⁴ Taa jeege se paac se ed do nak dende ki, gan mend-daay se nakŋ naan ɔkŋ ken an ting se bo, naan baado ɔmbiŋ paac.»

*Isa taad ɔɔ *Bee Raa se, jeege utu an tɔkɔ*

(Mt 24.1-5; Mk 13.1-37)

⁵ Gɔtn se jee metiŋge taad ɔɔ: «*Bee Raa se, ute kogen j'iiniŋga ute nakgen jeege baano *serke Raa ki jaay k'tamarin tɛd aak bee bee se.» Gan Isa deekden ɔɔ:

⁶ «Bii kalan se, bee ken aakiŋki daar aak bee bee se, jeege utu an ru nan tak. Kongen rees aak bee bee se, utu wɔɔkŋ kalan kalan ɔɔ ko tap bo 'kɔŋ toodn do naapiŋ ko ki eyo.»

Biigen kaam mɔɔtn se gɔtɔ utu 'taju

⁷ Gɔtn se, jee metiŋ ki se tɔnd metiŋa ɔɔ: «Debm dooyje, 'taadjen tu, nakgen se 'kaan nun ki? Ɔɔ naan se 'tɛdn ɔɔ di jaay bo naaje j'an kaakŋ jeel ro ki se?»

⁸ Isa taadden ɔɔ: «ɔndki kɔndɔ! Ɔnte 'kɔŋki jeege asen kaan dala. Taa jeege dena utu ade baa ute roma ɔɔ utu asen taadn ɔɔ: «Maam bo *al-Masi» ɔɔ: «Bere, kaadn dunia aan nan se, ɔɔpga gɔɔrɔ.» Jee bin se, ɔnte 'tookki taarde.

⁹ «Ken 'booykiga jeege jaay baaga kɔɔsn maan bɔɔrɔ, ɔɔ jeege baagga tɛdn pitini te naapa num, ɔnte 'beerki. Taa nakgen se jaay utu 'kaana nabo, duni se 'kɔŋ nan ey bɔrtɔ.»

¹⁰ Ter Isa taadden ɔɔ: «Naase utu aki kaakŋ jee taa naan kaam kalan utu kiin bɔɔrɔ ute jee taa naan kuuy. Taa naan gaar kaam kalan utu kiin bɔɔrɔ te taa naan gaar ken kuuy.

¹¹ Maakŋ naanŋe tun metiŋ naanŋa utu 'te makɔŋ ɔɔ gɔtgen metiŋge se bo utu 'tɔɔɔ ɔɔ kɔɔŋgen det det se utu 'kaan do jeege tu. Maakŋ raa ki se, naase utu aki kaakŋ nakŋ-kɔɔbgen magal magal ken utu 'teecn nirl jeege.

¹² «Kɔr jaay nakgen se 'kaan se, naase j'utu j'asen tɔkɔ, j'asen dabara ɔɔ j'utu j'asen kɔŋ bɔɔrɔ maakŋ *bee ken Yaudgen lee tusn maak ki se ɔɔ j'utu j'asen tɔl dangay ki. Ɔɔ taa maam se, j'utu j'asen baa naan gaariŋge tu ute naan magal taa naanŋe tu.

¹³ Ken nakgen se jaay 'kaan dose ki se, naase amki tɛdn saadumge.

¹⁴ Ken 'baaki baa se ɔndiŋki dose ki jiga ɔɔ ɔnte 'saapki do taar ken naase anki nakŋ dose,

¹⁵ num maam mala bo m'utu m'asen kedn jeel-taara ute taargen naase aki baa taada; ken naase jaay 'baagkiga taada se, jee taamooysege se paac 'kɔŋ naajŋ do taarse ki eyo ɔɔ 'kɔŋ doobm ken asen 'kɔŋ terl taar eyo.

¹⁶ Ɔɔ ter kenŋsege ute bubsege, gɛnaasege, taassegen gɔɔrɔ ute medsege se, utu asen tɔkŋ tɔl ji jee wɔɔysege tu ɔɔ maakse ki se, jee metiŋge j'utu j'aden tɔɔɔ.

¹⁷ «Taa maam se, jeege paac utu asen kɔɔdn kundu.

¹⁸ Nabo beekŋ dose kic bo, kalan 'kɔŋ kut eyo.

¹⁹ Ɔkki maakse tɔɔgɔ. Aayki kaamse ɔɔ naase aki kɔŋ *kaajŋ gɛn daayum.»

Jeruzalem utu 'terεε

²⁰ Ter Isa taadden daala ə: «Ken naase jaay aakkiga asgarge baado əl gurugga Jeruzalem num, 'jeelki kεse kaadn terεcin, bεε aanga.

²¹ Bin se, jee ken ing taa naan Jude ki se k'j'aaŋ k'j'ook maakŋ koge tu ə jeegen ing maakŋ gεger ken Jeruzalem ki se, k'j'aaŋ k'teecŋ naatn ə jeegen naatn lε, j'ənte terlo beene.

²² Taa bii ken se 60, *Raa utu 'kəjŋ bəərə do jeege tu aan gəə ken Kitapm Raa taadno.

²³ Bii ken se, mēndgen mēndkaamge ute ko gaangen gēndege aay kaay si se, adēn tēdn əŋ aak eyo. Taa Raa se, maakiŋ taariŋ do jeege tun taa naan ken gətn ese ə naade se, utu 'kəədn yεεbde dεna.

²⁴ Jee Jeruzalem ki se, j'utu j'aden təəl ute gərd-jerle ə j'aden diriŋ bulu ə j'aden wəəkŋ maakŋ naange tu paac. Ə Jeruzalem se, j'utu j'an kəsə, ə jeegen Yaudge ey se utu kiŋg dode ki bini kaadde utu 'kaas jaayo.»

**Goon Deba utu ade terle*

²⁵ Ter Isa taadden daala ə: «Naan ken se, daan kaad ki, laap ki ə maakŋ k-dijge tu se utu aki kaakŋ nakŋ-kəəbge. Ə kuulu utu 'kəl do baar ki ə 'tēdn maane 'tənd te naapa 'keem makəŋ pum pum ə 'tēdn jeegen do naan ki paac se, beere adēn kəkə ə nirlde utu 'teece.

²⁶ Jeege jaay 'kaakŋ nakgen əŋ utu baado do naan ki se, jee mētiŋge se beere sum 60 utu adēn təəl, taa nakgen ək təəgə maakŋ raa ki paac se, utu 'tea.

²⁷ Gətn se, jeege 'kaakŋ Goon Deba utu ade bəəy maakŋ gapara ki ade 6aa ute təəgŋ Raa, ken 'tēdn gətə wəər kelen.

²⁸ Ken nakgen se jaay baagga kaan num, 'faapki rose ə uunki dose raan, taa Raa se əppga gəərə asen kəədn dose.»

Kaal naagŋ taara ute ko ba

²⁹ Ter Isa aalden naagŋ taara ə: «Aakki tu ko ba ute kaaggen kuuy paac se.

³⁰ Ken naade jaay baagga dəəb kamba num, naase 'jeelki əki mēt-kijiri aanga ə bara əppga gəərə.

³¹ Bin num, naase kic 60 aakkiga nakgen se jaay baagga kaan se, 'jeelki *maakŋ Gaar Raa se əppga gəərə.

³² 'Booyki bεε m'asen taada: jee duni ken 6ərse se 'kooy nan ey sum 60, nakgen se paac utu 'kaana.

³³ Maakŋ raa ute do naana se utu 'deele, num taarumge se, 'kəŋ deel eyo.»

Ingki do mεtekse ki

³⁴ Isa taadden daala ə: «Əndki kəndə. Ənte 'dərki rose gen kaay koono, ro kəs magal ki ə ənte kuunki nirlse do nakge tun *duni ki; ey num bii ken *Goon Deba ade 6aa se, asen kəkŋ do jise ki,

³⁵ aan gəə gakala lee tənd daage se. Jeege paac do naan ki se kic 60 nakŋ se utu adēn kaan dode ki bini.

³⁶ Num naase ingki do mεtekse ki; eemki Raa daayum taa nakgen se ken aan dose kic 60 asen tēd dim eyo. Ə bii ken naane se, naase aki 6aa daar naan Goon Deb ki.»

³⁷ Bii-raa Isa lee dooy jeege daan bəər *Bee Raa ki ə ken aanga nəər num, naan teec 6aa lee tood do *kəsn əlib ki.

³⁸ Ken gətə iipga num, jeege paac baado lee əŋiŋ daan bəər Bee Raa ki gen booy taariŋa.

22*Magalge end tēl kutn Isa
(Mt 26.1-16; Mk 14.1-16)*

¹ Bii laa mappan ok orom eyo ken k'danin *laa Paak jaay oop goor se,
² gotn se, *magal jee tedn serke Raage tu ute jee jeel taadn toojnj metn Ko Taar Raage je doobm an goon koken Isa taa an baa tooo, nabo naade beer beer jeege tu.

³ Gotn se *Bubm sitange baado end maaknj Judas, ken k'danin Iskariot se oo naan kic metn jee Isagen ken sik-kaar-dio.

⁴ Naan baa taad ute magal jee tedn serke Raage tu ute magal jee ken lee boob *Bee Raa se, taa 'kon raay ken naan an koken Isa adesiñ keda.

⁵ Ken naade booy taar se, maakde raapo oo naade taadnga taad oo utu an kedn gurs.

⁶ Naan ken se, Judas tooko oo baag toom Isa taa ken naan jaay aak jeege goto num, naan adesiñ taada oo naade an koko.

*Isa ted *laa Paak ute jee metin ki
 (Mt 26.17-29; Mk 14.12-25; 1Kor 11.23-29)*

⁷ Bii gen laa mappan ok orom ey jaay aan se, bii ken se bo beeki num, k'tojn gaan baatge gen laa Paak gen Yaudge.

⁸ Taa naan se bo, Isa ol Pier ute Jan deekden oo: «'Baa 'tedjeki koso gen laa Paak taa j'aki baa koso.»

⁹ Naade tond metin oo: «Naai 'je j'aisin tedn kaam gay?»

¹⁰ Isa terlden oo: «'Booyki: ken 'baaki baa maaknj geger ki se, naase aki doodn ute gaaba uuno kooyo dooc te maane se. Okki metinga oo 'baaki maaknj bee ken naan an kend maak ki se.

¹¹ Ken aankiga num, 'taadki mel bee ki se okki: «Debm dooy jeege ojeno oo k'tond meti oo bee gay jaay bo naan an kosn kosn laa Paak te jee metin ki se?»

¹² Num naan asen taadn bee magala ken j'iinin do bee ki raan, oo maaknj bee se, nakiñge paac aas kart. Gotn ese bo ajeki tedn kosn gen laa Paak.»

¹³ Ken naade baa aan se, oj nakge se paac aan goo ken Isa taaddeno. Gotn se bo naade ted kosn gen laa Paak.

Kosn gen Meljege

¹⁴ Ken kaadn koso jaay aan se, Isa baado inj kaadn tabil ki ute jee kaan naabinge.

¹⁵ Gotn se Isa deekden oo: «Maam m'je ute maakum paac m'kosn *laa Paak ute naase jaay bo m'dabara.

¹⁶ 'Booyki m'asen taada: maam mootn tap bo Laa Paak se, m'kon kos ey sum, bini naknj ken Laa Paak je taada se utu 'kaan doobin ki *maaknj Gaar Raa ki.»

¹⁷ Gotn se naan uun *koojpm ken ok totn koojn bin se jin ki, toom *Raa oo deekden oo: «Okki oo 'nig aayinki ute naapa.

¹⁸ 'Booyki m'asen taada: totn koojn bin ese se, mootn m'an kon kaaye dool ute naase ey sum, bini maaknj Gaar Raa ade baa.»

¹⁹ Ter naan uun mappa jin ki, toom Raa oo dup eddesina oo deekden oo: «Kese bo roma ken m'edin *serke taa naase. Naknj se 'lee 'edin ki bini oo 'saapki dom ki.»

²⁰ Ken naade os aas se, naan uun koojpm ok totn koojn bin se oo tedn bin kici, taadden oo: «Totn koojn bin ken maaknj koojpm ese se kese je taadn oo: *Raa dookga kiji ute naase oo kese bo moosum ken ooy taa naase.»

²¹ Ken naade inj os kos se, Isa deekden oo: «Aakki, debm am kut se olga jin maaknj baay ki ute maam tele.

²² *Goon Deba se, utu 'kooy aan goo ken Raa taadni, num gan oon deb ken an kut se!»

²³ Ken naade jaay booy taar se, naade baag taadn ute naapa oo maakde ki se, nana bo 'kon tedn naknj se.

Jee mɛtn Isa ki naar magala

(Jn 13.2-17; Mt 18.1-4; Mk 10.35-45)

²⁴ Gətn se, jee mɛtn Isa ki baag tɛdn dɛkɛɲɛ ɔɔ naaj ute naapa ɔɔ maakde ki se, naŋa ɔɔ 'tɛdn magala.

²⁵ Gaŋ Isa deekden ɔɔ: «'Jeelki, gaaringen do naan ki se ing do jeege tu tɛd jeege kusina, ɔɔ magalgen ting do jeege tu se, je jeege aden dan jee bɛɛ.

²⁶ Num naase se, ɔɲte 'tɛdki bini. Anum maakse ki se, debm je 'tɛdn magal se, ɔɲ 'tɛd ron aan goon cəkɔ ɔɔ debm je tɛdn naana se, ɔɲ 'tɛdn debm kaan naabse.

²⁷ Debm magal ɔɔ kɛn gay: debm kɛn ing ɔɔ kɔs lɔbu debm kɛn kɔsɔ ooyga num lee ɔɔaado tɔndin jeege tu se ne? Debm ɔɔ kɔs se ɔɔ debm magal ey la? Anum maam m'ing maakse ki se aan gɔɔ m'debm tɛdn naabse.

²⁸ Kɛn maam maakŋ dubar ki se, naase ɔɔ, jee daayum ingkiro ute maama.

²⁹ Aan gɔɔ Bubum ɔɲum gaara maam ki se, maam kic m'ɔnsen gaara naase ki,

³⁰ taa naase aki ɔɔa kɔsɔ ɔɔ aki kaaye ute maama maakŋ gaarum ki. ɔɔ naase utu aki king do kaag doge tu gen kɔjn ɔɔɔɔ do taa ɔɔee gaan *Israelge tun sik-kaar-di se.»

Isa ɔɔ Pier utu aŋ baatiŋa

³¹ Gətn se Isa deek Simon ki ɔɔ: «Simon, Simon, 'booyo! *Bubm sitange se tɔndga mɛta ɔɔ je ai lɔyɔ aan gɔɔ teen k'lɔyinj maakŋ gert ki se.

³² Gaŋ maam m'tɔndga mɛtn Raa taa naai, taa kaal maaki kɛn naai aal dom ki se, 'tɛdn cɛr eyo. ɔɔ kɛn naai jaay tɛrloga gɔtum ki num, genaaige se, ɛdɛn kaay kaama taa 'tɛdn jee tɔɔgɔ naan maam ki.»

³³ Gaŋ Pier tɛrliŋ ɔɔ: «Mɛluma, maam m'tookŋ m'ɔaa danjay ki ute naai ɔɔ m'kooy ute naai.»

³⁴ Tɛr Isa tɛrliŋ ɔɔ: «'Booyo, Pier, m'ai taada: jaaki se, kɔr kɔrɔnjɔ 'kɔoy ey sum ɔɔ, naai 'naajŋ dɔɔl mɔɔɔ ɔɔ 'deekŋ ɔɔ 'jeelum eyo.»

'Daapki rose

³⁵ Gətn se, Isa deekden daala ɔɔ: «Kaaf kɛn m'ɔlseno naaba jaay m'taadsen m'ɔɔ ɔɲte 'kuunki gursi, ɔɔɔɔɔ ɔɔ saa se, dim baatsege la?» Naade tɛrliŋ ɔɔ: «Dim baatje te eyo.»

³⁶ Tɛr naan deekden daala ɔɔ: «Bɔrse se, debm ɔk gurs lɛ, uunu ɔɔ debm ɔk ɔɔɔɔɔ kic lɛ, uunu; ɔɔ debm ɔk gɔrd-jɛrlɛ ey lɛ dugŋ naatn ute kal magaliŋa ɔɔ ŋ'dugŋ gɔrd-jɛrlɛ.

³⁷ Taa naan se, maam m'deekseni: taar kɛn Kitap taad rom ki se, utu 'kaan doobiŋ ki kɛn ɔɔ: *naan se se jaalga mun maakŋ jee tujge tu.* *
«Taar se ɔɔ ɔɔrse aanga doobiŋ ki.»

³⁸ Gaŋ jee mɛtin ki tɛrliŋ ɔɔ: «Mɛlje, naaje j'ɔk gɔrd-jɛrlɛ di ara.» Naan tɛrlden ɔɔ: «Kɛse bɛɛga sum, taarse se ɔɲinŋi.»

*Isa tɔnd mɛtn Raa do *kɔsn ɔlib ki*

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42; Jn 18.1-2)

³⁹ Gətn se Isa teec ɔɔa ook do kɔs ɔlib ki, gətn kɛn naan lee ɔɔaan ro ki. ɔɔ jee mɛtin ki se, ɔɔa ute naana.

⁴⁰ Kɛn naade aan gətn ese se, naan deekden ɔɔ: «'Tɔndki mɛtn Raa taa naase aki koocon maakŋ nakŋ naam ki eyo.»

⁴¹ Tɛr Isa iik tɔɔk cɛɛs ki daande ute jee mɛtin ki se kaam kund koa; gətn se naan erg naan ki ɔɔ baag tɔnd mɛtn Raa,

* 22:37 Aak Eza 53.12.

⁴² deek ɔɔ: «Bua, kɛn naai 'je num, *kɔɔpm dubar utu 'kaan dom ki se, naai iikiŋ naatn dɔkɔ rom ki. Num gaŋ 'tɛd aan gɔɔ kɛn naai maaki jen ro ki, aan gɔɔ kɛn maam ɓo m'je se eyo.»

⁴³ Gɔtn ese *kɔdn Raa bɔɔyo maakŋ raa ki ɓaado ɛdɪŋ gaab tɔɔgɔ.

⁴⁴ Kɛn Isa jaay maakɪŋ tuj kasak kasak se, naaŋ tɔnd mɛtn Raa bini gɔtɔŋgiŋ teec roŋ ki jaay tad naaŋ ki se tec aan gɔɔ mooso.

⁴⁵ Kɛn naaŋ tɔnd mɛtn Raa jaay aas se, iin ɓaado ɔŋ jee mɛtiŋ ki ɔɔ ute maak-tujde se ɔlden naade tood bia.

⁴⁶ Naaŋ deekden ɔɔ: «Gɛn dɪ jaay 'toodki bi se? Iin ki raan ɔɔ 'tɔndki mɛtn Raa, taa aki kooçŋ maakŋ nakŋ naam ki eyo.»

Jeege ɔk Isa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Kɛn Isa utu taad taad ɓɔrt sum ɓo, jee denge teeco ɔɔ debm tɔɔddeno se roŋ Judas. Naaŋ se mɛtn jee Isagen sik-kaar-di se. Naaŋ ɓaado cɛɛ Isa ki, baam ɔkiŋa ɔɔ aay ciilin.

⁴⁸ Ɔɔ Isa tɛrlin ɔɔ: «Judas, ute baam kɔkŋ kɛn naai 'baam ɔkuma ɔɔ aay ciilum se ɓo, naai an kutn *Goon Deba ne?»

⁴⁹ Jee kɛn cɛɛ Isa ki jaay aak nakŋ kɛn utu 'tɛd se, naade deekiŋ ɔɔ: «Mɛlje, jee ese j'aden tɔŋŋ ute gɔrd-jerljege se la?»

⁵⁰ Maakde ki se, deb kalaŋ ɔɔdo gɔrd-jerliŋa ɔɔ ɔg gaan te bi do ji daama gɛn debm tɛdn naabm *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki.

⁵¹ Num gaŋ Isa taadden ɔɔ: «Ɔŋki! Ɔŋte 'tɛdki bini.» Ɔɔ Isa ɔl jin ut bi gaabm se ɔɔ gaabm se ɔŋ lapia.

⁵² Gɔtn se Isa taad jeege tun ɓaano kɔkɔ ɔɔ jee se, magal jee tɛdn sɛrke Raage tu, magal jee kɛn lee ɓɔɓ *Bee Raa ute magal taa Bee Yaudge ɔɔ deekden ɔɔ: «Naase 'teeckiro ute gɔrd-jerlsege ɔɔ sirdsege se, aan gɔɔ 'ɓaakiro kɔkŋ debm ɓoogo.

⁵³ Ey num ɓii-raa, maam m'tingo ute naase daan ɓɔɔr Bee Raa ki ɔɔ nam tap ɓo ɔŋ ɔl te jin rom ki eyo. Naɓo ɓorse se, kaadn naasen ɔkki tɔɔgɔ maakŋ gɔt kɛn ɔɔd se ɓo, aanga.»

Pier naaj ɔɔ naaŋ jeel Isa eyo

(Mt 26.57-75; Mk 14.53-72; Jn 18.12-27)

⁵⁴ Kɛn naade jaay ɔk Isa se, naade ɓaansiŋo maakŋ ɓee *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki. Naaŋ kɛn se, Pier lee tɔl goosde kaam mɔɔtn dɔkɔ.

⁵⁵ Kɛn naade jaay aan se, ɔŋ gɔtn se k'tuuyga tuuy poodo daan ɓɔɔr ki ɔɔ jeege inŋ riib riibi ɔɔ Pier ɓaado inŋ riib ute naade kici.

⁵⁶ Mɛnd tɛdn naabm gɔtn ese jaay aakiŋ naaŋ inŋ riib riib poodo se, naaŋ ɔndin kaama tak ɔɔ deek ɔɔ: «Gaabm se kic debm naaŋa.»

⁵⁷ Gaŋ Pier naaj ɔɔ: «Mɛnd ara, ɓɛɛ, gaabm se maam m'jeelin eyo.»

⁵⁸ Tɛr ɔkɔ sum ɓo, deb kuuy aakiŋ se, deekiŋ ɔɔ: «Naai kic 'mɛtn naade.» Ɔɔ Pier tɛrlin ɔɔ: «A-a, maam mɛtn naade eyo.»

⁵⁹ Ɔkɔ sum se, deb kuuy ɓaado deekiŋ daala ɔɔ: «Deer deer, gaabm ese debm naaŋ kici, taa naaŋ se kic kɔd Galile.»

⁶⁰ Gaŋ Pier tɛrlin ɔɔ: «Taari se tap ɓo, naai 'je deekŋ ɔɔ dɪo?» Gaŋ kɔr naaŋ utu taad taad ɓɔrt se sum ɓo, kɔrɔŋjo naar ɔɔd ɔɔyo.

⁶¹ Gɔtn se, Mɛljege tɛrl aak Pier, ɔɔ kɛn kaamde jaay dɔɔd se, Pier naar saap do taar kɛn Mɛljege taadiŋo, kɛn ɔɔ: «Jaaki, kɔr kɔrɔŋjo tɔɔy ey sum ɓo, naai am baatn dɔɔl mɔɔo.»

⁶² Gɔtn se naaŋ teeco ɔɔ baag keeme gab gab.

⁶³ Jee inŋ ɓɔɓ Isa se, naade tɛɛciŋ mɛtiŋa ɔɔ tɔndiŋa.

⁶⁴ Naade teelin kaamina, tondiina ð taadin ð: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, 'taadjen tu: debm ken tondi se tap bo nanja?»

⁶⁵ Gøtn ese, naade naajin rap rap.

*Isa j'ok k'baan naan Yaudge tun *jee kaakj metn taarge*

⁶⁶ Tanöörin nöörin se, magal taa bee Yaudge, *magal jee tedn serke Raage tu ute jee jeel taadn töökj metn Ko Taar Raage, naade se bo jee ken lee aak metn taarge, naade tusu paac ð ol j'ok k'baano te Isa naande ki.

⁶⁷ Aan gøtn se, naade tond metina ð: «Ken naai bo *al-Masi le, 'deekjeni.» Isa terlden ð: «Maam m'taadsenga kic le, naase aki 'tookki eyo.

⁶⁸ Jo ken m'tond metse kic le, naase amki 'køj terl eyo.

⁶⁹ Num naan ki se, *Goon Deba se utu 'baa king do ji daam Raa Sidburku ki.»

⁷⁰ Naade paac terlin ð: «Do taari ki se, naai je deekj ð naai bo 'Goon Raa daamo?» Isa terlden ð: «Kese naase malinge bo 'taadki ðki maam Goon Raa.»

⁷¹ Gøtn se naade deek ð: «Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala! Naajege le, k'booyinkiga te bijege, naan mala bo taadjeki ute taarina.»

23

Isa j'ok k'baansin naan Pilat ki

(Mt 27.2,11-14; Mk 15.2-5; Jn 18.28-37)

¹ Jee se iino paac taa naap ki, oko Isa ð baansin naan magal *Rømege tu k'danin Pilat.

² Gøtn se, naade baagin töal taara don ki ð: «Naaje k'j'ønjo gaabm se ted ted pitini maakj naanje ki. Naan gaas jeege ð j'ønje køkj miiri Gaar magal inj Røm ki ken k'danin Sezar se ð deek jeege tu ð naan bo *al-Masi, naan bo gaarge.»

³ Gøtn se Pilat tond metin ð: «Naai bo Gaar Yaudge la?» Isa terlin ð: «Aan gøo ken naai 'deekin se.»

⁴ Jo Pilat terl aak *magal jee tedn serke Raage tu ute jee denge se ð deekden ð: «Gaabm se, maam m'ønjin tuj te dim ken aas kutin eyo.»

⁵ Gan naade döök taar on eyo ð deek ð: «Gaabm se ðs metn jeege ute dooy ken naan lee dooy jeege se. Naan baago dooy jeege taa naan Galile ki ute taa naan Jude ki ð bini borse aanga gøtjege tu Jeruzalem ki ara kici.»

*Isa naan Gaar *Erød ki*

⁶ Ken Pilat jaay booy taarde se, tond meta ð: «Gaabm se tap bo, 'tedn kød Galile la?»

⁷ Ken k'taadin j'oo Isa se metn jee Gaar Erødge se, gøtn se naan olin gøtn Erød ki, taa bii ken se, Erød kic utu Jeruzalem ki.

⁸ Ken Erød jaay aak Isa se, maakin raap aak eyo, taa do dakin tap bo, naan je an kaaka taa naan se, booyga booy jeege lee ðs køs maanina. Jo naan je an tedn nakj-køöm gam naanin ki ð naan 'kaaka.

⁹ Naan tond metin döal cök cök, naöo Isa terlin taar dim eyo.

¹⁰ Kaad ken se, *magal jee tedn serke Raage tu ute jee jeel taadn töökj metn Ko Taar Raage se tolin taargen deer deer don ki.

¹¹ Jo Erød ute asgaringe se tedin ren ren ð tercin metin ki. Ter naade uusin kal ute ronä omb birin birin, jaay bo naade olin gøtn Pilat ki.

¹² Ey num, do dakin Erød te Pilat se taarde baa eyo; num gan bii ken se sum bo, naade tedn medn naapge.

Isa k'j'utinga

(Mt 27.15-30; Mk 15.6-19; Jn 18.38-19.16)

13 Gətn ese Pilat dan tus *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, magalgen gətn ese ɔɔ ute jee dɛnge paac,

14 ɔɔ naan deekden ɔɔ: «Naase ɔk 'baamkiro te gaabm ese se ɔki naan ɔɔs kɔɔs mɛtn jeege ɔɔ naanse ki se sum ɓo, maam tɔnd mɛtɪna do taarge tun naase 'tɔlɪnki don ki paac se, naɓo maam m'ɔŋɪn naan tuj te dɪm kɛn aas kutɪn eyo.

15 *Eɾɔd kic ɓo ɔŋ te taar kɛn aas tɔlɪn eyo jaay ɔlumsɪno gətn ara se. ɔɔ gaabm se ne dɪm naan tuj jaay j'ansɪn tɔl ro ki se gɔɔ.

16 Bɔɾse, maam m'aŋ kɔnd ute mɛɛjɛ ɔɔ m'aŋ kɔŋ 'ɓaa.»

17 [Kɛn *laa Paak jaay aanga tak ɓo, maakŋ jeedeɛge tun k'tɔkde dangay ki se, Pilat lee tɔɔd tɔlde tɔl debm dangay kalan.]*

18 Gətn se naade dɔɔb ɔɔd ɔɔy taa naapki caa ɔɔ: «Gaabm se, 'tɔlɪna ɔɔ ɔɔd ɔljeno Barabasi!»

19 Ey num Barabas se, j'ɔkiŋ dangay ki taa pitin kɛn naan tɛdo maakŋ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki. Naan kɛn se naan tɔloga tɔl deba.

20 Tɛr Pilat tɔnd mɛtde daala, taa naan je dɔobm kɛn aŋ kɔɔdn kɔl Isa.

21 Kɛn naade jaay booy taar se, tɛr dɔɔb ɔɔy caa ɔɔ: «Naan se, 'tup 'tɔlɪn ro kaag ki! 'Tup 'tɔlɪn ro kaag ki!»

22 Gətn se Pilat tɔnd mɛtde gɛn k-mɔtɔge tu ɔɔ: «Gaabm se tap ɓo tujga dɪ? Ey num maam m'ɔŋ te ne dɪm kɛn aas tɔlɪn eyo. Bɔɾse, maam m'aŋ kɔnd te mɛɛjɛ ɔɔ m'aŋ kɔɔdn kɔlɔ.»

23 Gaŋ naade tɔɔy makɔŋɔ ɔŋ eyo ɔɔ taad ɔɔ: «Gaabm se k'tup k'tɔlɪn ro kaag ki.» Kɛn naade tɔɔy se, tɛd dir dir ɓaa deel doa.

24 Gətn se Pilat took gɛn tɛdn nakgen kɛn naade maakde jen ro ki se.

25 Naan ɔl k'ɓaa k'j'ɔɔd j'ɔlden gaabm kɛn naade jɛŋ se; ey num naan ɓo debm pitin tɔlɔ deba jaay j'ɔlɪn dangay ki se. Gaŋ gɛn Isa se, naan ɛddɛsɪn kaam jɪde ɔɔ deekden ɔɔ: «'Tɛdɪnki aan gɔɔ kɛn naase maakse jen ro ki.»

Isa k'tupɪnga ro kaag ki

(Mt 27.31-56; Mk 15.20-41; Jn 19.16-37)

26 Kɛn naade ɓaan ɓaa te Isa se, naade dɔɔd ute gaaba kalan k'danɪn Simon kɔd Sɪɾɛn. Naan iɪno naatn ɔɔ deel deel te dɔobm se. Naade ɔkiŋ taa tɔɔgɔ gɛn kuun kaagŋ j'aŋ ɓaa tupm Isa ro ki se ɔɔ naan uun kaagŋ se ɔɔ leen mɛtn Isa ki.

27 Kɛn Isa ɓaa ɓaa se, jeege dɛna ɔk mɛtɪna. Maakde ki se mɛtɪnge mɛndge ɔɔ mɛndgen se jaay aakiŋ se, tɔnd tarkaaddege† tɔɔyɔ eemiŋ nɔɔ.

28 Isa tɛrl aakde ɔɔ deekden ɔɔ: «Mɛndgen Jeruzalem ki, ɔŋte 'keemki taa maama. Num eemki ɓo taa naase malinge ɔɔ taa gɛnsege.

29 'Booyki, kaadɪn utu 'kaan se k'deekŋ j'ɔɔ: maak-raapo mɛndkartge tu, mɛndgen ooj nam te te eyo ɔɔ kɛngen sidege gaange aay nam te te eyo.

30 Bii kɛn naane se, jeege 'taadn koge tu ɔɔ: ‹'Toocki doje ki ɔɔ 'taadn kɔsge tu ɔɔ: ‹'Deebki doje ki.‡

31 Taa nakgen se jaay aan do ko kaag kɛn zɛɛɛ se, do ko kaag kɛn tuutu se, tap ɓo 'tɛdn ɔɔ dɪo?»

32 Gətn se k'tɔk k'ɓaano ute jeege dio ɔɔ jee se, jee kɛn tujga tuj dɪm, taa j'aden ɓaa tɔl ute Isa.

33 Kɛn naade jaay aan gətn k'danɪn: kaadn do deba se, naade tup Isa ro kaag ki ɔɔ jee kɛn tujga tuj dɪm se kic k'tupde ro kaagge tu. Deb kalan k'j'uun k'daariŋ do ji daamiŋ ki ɔɔ deb kalan k'j'uun k'daariŋ do ji jeeliŋ ki.

34 Kɛn Isa jaay k'tup k'daariŋ ro kaag ki se, deek ɔɔ: «Bua, 'tɔlde *kusiŋde, taa nakŋ naade tɛd se, naade jeel eyo.»

* 23:17 Taar se, maakŋ Kitapge tun do dɔkiŋ se, mɛtɪnge maakde ki se gɔɔ. † 23:27 Tɔnd tarkaaddege gətn naade ki se je deekŋ ɔɔ: keem nɔɔ. ‡ 23:30 Aak Oz 10.8.

Gen nign kal Isa se, naade tedin salatia do debm ken oocinga bo uunu uunu.

³⁵ Gōtn se jee denge daar aakiṅa; do jee magalge se, doyiṅ koogo metin ki do deek do: «Jee kuuy se, naan aajdenoga; ken naan bo *al-Masi ken *Raa beer doḍin deer num, boorse ṅ'aaj roṅ mala.»

³⁶ Asgarge kic bo terēcin metin ki; naade baado ceen ki do edin totn koojn bin ken mooy se,

³⁷ do deekin do: «Ken naai jaay 'Gaar Yaudge num, aaj roi mala!»

³⁸ Ken naade jaay utu tupin tup ro kaag ki se bo, naade raan ḍin kaam don ki do: Kese bo Gaar Yaudge.

³⁹ Maakṅ jeege tun di ken tujga tuj dim jaay k'tup k'toalde ro kaagge tu ute naan se, deb kalan naajin do: «Naai bo al-Masi ey la? Ken bin num, naai mala aaj roi do aajje naaje kici.»

⁴⁰ Gan deb kalan uunin kaamin deekin do: «Naai se, 'beer Raa ki eyo. Ey num, naai 'maakṅ dubar ki aan goḍ naan kici.

⁴¹ Gen naaje se, ken k'dabarje kic doobiṅa. Taa naaje se k'tujga tuju. Num gan naan se, tuj te dim eyo.»

⁴² Gōtn se naan deek Isa ki do: «Isa, diin naai ade baa maakṅ gaari ki se, 'saap dom ki.»

⁴³ Isa terlin do: «'Booy be m'ai taada: jaaki sum bo, naai 'baa te maam gōtn Raa ki.»

Kooy Isa

⁴⁴ Ken kaada jaay baa kaasn katar tir se, do naanja te magalin se gōto baa ilim dib bini aan katar do teger ki.

⁴⁵ Kaada paac, j'ōṅ j'aakin eyo. Naan ken se, kal deer magal ken k'gaan maakṅ *Bee Raa se, neepo raan daan ki bini aan naan ki tak.

⁴⁶ Gōtn ese, Isa doḍ dooy makōḍ do: «Bua, kom se, m'ōṅisṅ kaam ji.» Ken naan taad taarin aas se, oṅ koṅ teece.

⁴⁷ Ken bubm asgarge jaay aak nakṅ deel se, naan *nook Raa do deek do: «Deer deer, gaabm se, naan debm daan ki!»

⁴⁸ Do jeegen ken baado aak nakṅ deel se, ken naade jaay uun terl baa baa se, maakde tuj se tōnd tarkaaddege.

⁴⁹ Num jee deelga deel ute naanja do mendgen baago kōṅ metin taa naan Galile ki se, naade se paac daar gōtn dōkō jaay bo aakiṅa.

Isa k'j'ōlin maakṅ iib ki

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Gōtn se, gaaba kalan roṅ Yusup do naan se, maakṅ magalge tun ken lee aak metn taarge se. Naan se debm be do debm daan ki.

⁵¹ Gaabm se iino maakṅ geger Yaudge tun k'danin Arimate. Do nakṅ jeenge ted paac se, naan ol te taarin maak ki eyo. Taa naan ing aak kaak kaam *maakṅ Gaar Raa ken utu 'kaan se.

⁵² Gaabm se baa oṅ Pilat do tōnd metina taa an kōṅ ro Isa se, naan an baa kōl maakṅ iib ki.

⁵³ Pilat oṅisṅina do naan baa booy ro Isa naatn ro kaag ki. Gōtn se Yusup teelin ute kal duubu do baa ol aalin maakṅ iib ken j'ōṅ ko sum bo j'ud'k'daapina. Do iibm se, bii kalan j'ol k'naam te nam maak ki eyo.

⁵⁴ Bii se, jeege daap daap rode taa teger sum bo, *bii sebit se baaga.

⁵⁵ Mendgen baago daan Isa Galile ki se, baa te Yusup kalan gen baa kaakṅ iibm ken j'ol j'aal ro Isa maak ki se.

⁵⁶ Do ken naade jaay ok terl been se, naade baa tedo nakṅ oot nijimi ute itir gen baa kōtn ro Isa ki. Bii sebit ki se, naade ing tōl maakde taa *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se gaasdenga gaasa do j'ōṅte tedn dim.

24

Isa duroga daan yoge tu

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-11; Jn 20.1-10)

¹ Bii dumas ki, tanəorin nəorin sum 60, mēndgen se iin 6aa taa 6aad ken j'ol j'aalo ro Isa maak ki se, ute nakn oot nijimi ɔɔ ute itir ken naade tediŋo se.

² Ken naade jaay aan se, ɔŋ ko ken k'gaasn taa 6aada se, k'dircilinga naatn.

³ Num ken naade jaay end maak ki se, ɔŋ te ro Meljege Isa eyo.

⁴ Naade aak nakn se, ɔkden taad eyo. Gətn ese sum 60, naade naar aak gaabge dio ute kaldege raap lak lak.

⁵ Ken naade aak jeegen se, dərlo ɔɔ nirlde teece ɔɔ gətn se naade no dode naan ki. ɔɔ gaabgen se taadden ɔɔ: «Debm zεεε jaay 'jenki daan jeege tun ooyga kooy se tap 60, gen di?»

⁶ Gətn ara se, naan gətə! Gaŋ naan se duroga daan yoge tu. Naase 'saapki tu do taar ken naan taadseno taa naan Galile ki,

⁷ ken naan deekseno ɔɔ: «*Goon Deba se j'utu j'an kəkŋ kəl ji jee *kusinge tu. Naade utu an tupm ro kaag ki ɔɔ 6ii k-mətəge tu se, naan utu 'duru.»

⁸ Gətn ese se naade naar saap do taar ken Isa taaddeno se.

⁹ Taa 6aad ki se, naade ɔk tərlo 6aado taad jee metin ken sik-kaar-kalanj ute jee kuuy paacŋ ing te naade se.

¹⁰ Mēndgen 6aano ute labar se, naade Mari ken iino Magdala ki ute Jaan, Mari ko Jak ute mēndgen metinge kuuy kici; naade 6aado taadn nakn se *jee kaan naabm Isage tu.

¹¹ Ken jee kaan naabm Isage jaay booy taar se, naade baate tooko, booydesin aan gəɔ taar jee dərige.

¹² Anum Pier se, iin aan 6aa taa 6aad ki. ɔɔ ken naan jaay aan se, no aak maakŋ 6aada, aak kalge kalin ki sum ɔɔ num nakn ken deel se, ɔkin taad eyo. Gətn se naan ɔk tərlo 6aa 6een ki.

Doob Emaus ki se, Isa teec naan jee metin ken dio

(Mk 16.12-13)

¹³ Bii ken se sum 60, jee metn Isa ken di se, iin 6aa 6aa maakŋ naan ken k'danin Emaus. Emaus ute Jeruzalem se, daanin dək cəkə.

¹⁴ Ken naade 6aa 6aa se, uun maan nakgen ken deelo Jeruzalem ki se.

¹⁵ Ken naade jaay maan maan ute naapa se, gətn se Isa mala ɔŋ metde ɔɔ ɔk doob ute naade telε.

¹⁶ Naade aakinj ute kaamde, na6o dim gaasde naade ɔŋ aak ɔkinj eyo.

¹⁷ Gətn se Isa tənd metde ɔɔ: «Metn taar di jaay '6aaki 6aa jaay 'lee 'naajki te naapa se?» Gətn se naade ɔk daar yip ɔɔ maakde tuju.

¹⁸ Maakde ki se, deb kalanj k'danin Kleopas se tərliŋ ɔɔ: «Jee Jeruzalem ki paac booyga nakgen deel 6iin naane se. ɔɔ naai 'kali ki sum 60, 'booy te ey ne!»

¹⁹ Isa tənd metde ɔɔ «Di 60 tɛda?» Naade tərliŋ ɔɔ: «Nakŋ jaay aan do Isan iino Nazaret ki se. Naan se debm magal taad taar teeco taar Raa ki. Naan *Raa ki ɔɔ naan jeege tu se, naan taad taara ute tɔɔŋŋ Raa ɔɔ tɛd nakgen deel doa.

²⁰ Gaŋ *magal jee tɛdn serke Raajege tu, ute magaljege se ɔk ɔlin ji jeege tu ɔɔ ɔjin bəɔrɔ don ki taa j'an 6aa tɔɔlɔ ɔɔ naade 6aa tup tɔɔlin ro kaag ki.

²¹ Ey num, naaje k'j'ing k'j'ond doje j'ɔɔ, naan 60 debm ken utu kəɔdn do gaan *Israεlge. Num nakgen se jaay deel sum se, 6orse tɛdga 6ii mətə.

²² Deere, mēndgen kandum maakje ki se, 6aado taadjfen taar deel doa, taa naade, tanəorin nəorin se, iin ingo taa iib ki,

²³ ɔɔ naade ɔŋ te ro Isa eyo. Naade ɔk tərlo 6aado taadjfen ɔɔ naade aako *kəɔdn Raage ɔɔ kəɔdn Raage se deekdeno ɔɔ: «Isa num, utu te kaamina!»

24 Jeejegen mētinge kic iin̄ ingo taa iib̄ ki ɔɔ ɔŋo nakge se aan gɔɔ kɛn mēndge taadjeno se sum, nab̄o yon̄ se, naade aakin̄ te te eyo.»

25 Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Naase se dose biga ɔɔ taargen jee taad̄ taar teeco taar Raa ki taado se ɛ, naase booy ɔkki mētin̄ eyo ɔɔ naase ɛ 'took aalki maakse do ki yɔkɔd̄ eyo!

26 Bɛɛki se, *al-Masi 'dabar, jaay ɔo Raa an̄ *nooko.»

27 Ɔɔ naan̄ baagden tɔɔkŋ mētn taargen kɛn Kitap taad̄ ron̄ ki ɔɔ naan̄ uun mētin̄ ute Kitapm *Musa bini aan do Kitapm jee taad̄ taar teeco taar Raa ki paac.

28 Kɛn naade jaay aan cɛɛ naan̄ kɛn naade ɔaa ɔaa maak ki se, Isa ɔaa aan gɔɔ aki gaan̄ taaro.

29 Num gan̄ naade ɔk ɔaar mētin̄ ki tak deekin̄ ɔɔ: «Ɔɔp te naaje, taa kaada ɔaaga ɔɔ gɔtɔ kic ɛ, ɔkga jin̄a.» Ɔɔ naan̄ tooko ɛnd̄ ɔaa in̄g ute naade.

30 Kɛn naade in̄g ɔs kɔs do tabil ki se, Isa uun mappa jin̄ ki, tɔɔm Raa, dupin̄a ɔɔ ɛddesin̄a.

31 Gɔtn se kaamde ɔɔd̄ aaka ɔɔ naade aak jeelin̄a; nab̄o kaad̄ kɛn se sum ɔo, naan̄ iig naande ki.

32 Naade taad̄ ute naapa ɔɔ: «Kɛn k'ɔaakiro ɔaa ɔoob ki jaay, naan̄ taad̄ tɔɔkjeki mētn taar maakŋ Kitap ki se, taarin̄ se ɔs maakjege aak eyo.»

33 Naan̄ kɛn se sum ɔo, naade naar iij-ɔk tɛrl Jeruzalem ki; ɔɔ naade ɔaa ɔŋ jeegen sik-kaar-kalan̄ se, tusga ute jee kɛn leed̄o ute naade kalan̄ se.

34 Kɛn naade jaay aan se, jee se ɔɔddden ute taargen se ɔɔ deekden ɔɔ: «Deere, Mɛljege se, duroga daan yoge tu deer deer ɔɔ teecoga naan̄ Simon ki!»

35 Ɔɔ naade kic taadden nakŋ kɛn aandeno ɔoob ki ɔɔ kaad̄ kɛn Isa uun mappa, tɔɔm Raa jaay ɔo, naade aak jeelin̄ ro ki se.

*Isa teec naan̄ jeege tun mētin̄ kɛn sik-kaar-kalan̄
(Mk 16.14-18; Jn 20.19-29)*

36 Kɛn naade utu taad̄ taad̄ sum ɔo, gɔtn se naade aak Isa mala ɔaar ɔaar daande ki. Ɔɔ naan̄ deekden ɔɔ: «Ɔŋ tɔɔsn Raa 'tɛdn̄ te naase!»

37 Num kɛn naade aakin̄ se, nirlde teece ɔɔ beere ɔkde ɔɔ naade saap ɔɔ kaadn̄ naane nirl nam.

38 Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Nirlse teec bin se gɛn dī? Gɛn dī jaay maakse naaj bin se?

39 Aakki jinge ute jemge. Kɛse maam mala. Aakki ɔɔ 'ɔaado utu 'naamum ki ute jise. Nirl se, naan̄ ɔk cɛnge ute daa ro aan gɔɔ gɛn maam se eyo.»

40 Kɛn naan̄ jaay taadden aas se, naan̄ taadden jinge ute jen̄ge.

41 Kɛn naade aakin̄ se, maakde-raapo nab̄o, maakde ɔk naaja taa nakŋ se deel dode ɔɔ ɔkden taad̄ eyo. Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Gɔtse ki ara se, ɔkki nakŋ kɔsɔ la?»

42 Ɔɔ naade ɛɛp ɛdin̄ kɛnj kɛn naade naan̄inga naan̄ se.

43 Naande ki se sum ɔo, naan̄ uun ɔsɔ.

44 Tɛr Isa deekden ɔɔ: «Kɛse ɔo taargen m'ing m'taadseno, kaad̄ kɛn m'tinggo te naase. Bɛɛki num, taargen *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki, jee taad̄ taar teeco taar Raa ki ute Kaa Keem Raa taado rom ki se, utu 'kaan ɔoobin̄ ki paac.»

45 Gɔtn se, naan̄ ɔɔdden bid̄e gɛn booy kɔkŋ mētn taar maakŋ Kitap ki.

46 Tɛr naan̄ deekden daala ɔɔ: «Taa naan̄ se ɔo, Kitap taad̄ ɔɔ: *al-Masi se utu 'dabara ɔɔ 'kooyo ɔɔ daan ɔii k-mɔtɔge tu se, naan̄ utu 'dur daan yoge tu.

47 Anum j'ade kupm mɛta Jeruzalem ki ɔɔ k'ɔaa taadn̄ mɛtjil jeege tun do naan̄ ki paac ute roma gɛn tɛrl maakde do Raa ki taa Raa se ad̄en tɔɔl *kusiŋdege.

48 Ɔɔ naase se ɔo amki 'tɛdn̄ saadumge.

⁴⁹ ጋጋ maam m'utu m'aseno kəl nakŋ kən Bubum taad ጋጋ utu aseno 'kəd se. Bin num, naase se, inŋki Jeruzalem ki ara bini aki kəŋ təጋŋ ade kiin ጋጋtn Raa ki se.»

Raa uun baan ute Isa maakŋ raa ki

(Mk 16.19-20; NJKN 1.4-12)

⁵⁰ ጋጋtn se Isa baande naatn kaam aak Betani ጋጋ kən naade jaay aan ጋጋtn ese se, naan uun jin raan ጋጋ ጋጋdden ጋጋoro.

⁵¹ Kən naan utu ጋጋdden kəጋጋ ጋጋoro sum ጋጋ, ጋጋtn se naan iik took ute naade cəkə ጋጋ Raa uun baansiŋ maakŋ raa ki.

⁵² Kən naade jaay ergo naaniŋ ki ጋጋ təጋmiŋo aas se, naade iij-ək tərɪ ጋጋa Jeruzalem ki ute maak-raapo dɛna.

⁵³ ጋጋ ጋጋii-raa, naade lee təጋm Raa daan bəər *Bee Raa ki.

Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Jan

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Jan

Labar Jiga ɣɛn Isa al-Masi kɛn Jan raanjin se, naan raanjin jeege tun ing taa naange tun kuuy kɛn maakɲ naan Yaudge tu eyo. Jan se raan tɔnd daap taaringe kaam kuuy tec aan gɔɔ taar jigan kɛn jee kuuy raanden se eyo ɔɔ maakɲ taaringe tun naan taad se kic ɓo tec kuuy. Ɔɔ ko taargen maak ki se kic ɓo kaam kuuy. Taargen kɛn naan aakin jiga cir paac se, taargen kɛn jeege jeel mɛtin eyo kɛn Isa taad ɔɔ ute nakgen kɛn naan tɛda. Labar Jigan ɣɛn Isa kɛn Jan raanjin se, denin taad ute Yaudge. Ɔɔ tap tap se naan taad ute magalgen jeel tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. Naade se ɓo jee taamooy Isage. Ey num Isa, ute jee mɛtin ki se kic ɓo, Yaudge aan gɔɔ naade. Kɛn Jan jaay taad mɛtn taar ro Yaudge tu se, ute Yaudgen ute dɛnde sum eyo, num naan taad ute jeege paacɲ do naan ki kɛn baate tookɲ taariɲa. Maakɲ kitapm kɛn Jan raan se, taad te mɛtn taar koojn Isa eyo ute mɛtn kuun naabin naan jeege tu ey kici. Naɓo kɛn naan utu uun kuun mɛtn taariɲ se, naan taadga dɛna kɛn ɔɔ Isa se naan ɓo Taara ɔɔ Taara se baado uun ro deba ɔɔ ting daan jeege tu taa adɛn 'tɛdn gaan Raage.

Isa se naan ɓo debm kɛn k'danjin Taara se

¹ Do dɔkin kɛn *Raa utu aalo kaal do naanja se, debm kɛn k'danjin Taara se, naan utu tap. Ɔɔ naan ting te Raa ɔɔ naan mala kic ɓo Raa.

² Anum do dɔkin kɛn Raa utu aalo kaal do naanja se, debm k'danjin Taara se, naan ing te Raa tɛɛ.

³ Nakgen kɛn Raa aalde paac se, naan aalde te debm kɛn k'danjin Taara se ɔɔ ne dim kɛn Raa aalin jaay te naan ey se, gɔɔ.

⁴ Debm kɛn k'danjin Taara se, naan ɓo debm ɛdkaaja jeege tu. Ɔɔ kaajn naan ɛdden se ɓo, wɔorden gɔɔ.

⁵ Ɔɔ gɔtn wɔor se, wɔor maakɲ gɔtn kɛn ɔɔdo naɓo gɔtn ɔɔd se ɔɲ gaasin te eyo.

⁶ Bii kalaɲ se Raa ɔlo debm kaan naabiɲa ɔɔ naan se ron Jan*.

⁷ Naan baado ɣɛn tɛdn saada, taa taadn saadn gɔtn wɔor se jeege tu, kɛn bin se jeege paac jaay booy ɔkga taariɲ num, 'kuunu.

⁸ Jan se, naan ɓo gɔtn wɔor eyo, num naan se baado taadn saadn debm kɛn k'danjin gɔtn wɔor se ɓo jeege tu.

⁹ Debm k'danjin Taara se, naan se ɓo gɔtn wɔor mala mala, kɛn naan jaay baado do naan ki se, wɔor gɔɔ jeege tu paac.

¹⁰ Num debm k'danjin Taara se, naan baadoga do naan ki ɔɔ Raa aalo do naanja se utu ro naanja, naɓo jee do naan ki se, ɔɲ jeelin te eyo.

¹¹ Naan baado gɔtn taasinge tu, naɓo taasinge mala kic ɓo baate dɔɔdn kɔkiɲa.

¹² Num gan jee mɛtingen took uunga taariɲa ɔɔ aalga maakde don ki se, naan ɔɔddɛnga doobo taa naade tɛdn gaan Raage.

¹³ Kɛn naade jaay tɛd gaan Raage se, naade se jikilinge ɓo toojde eyo ɔɔ kɛse ute maakje jikilinge eyo, num Raa mala ɓo tɛdden naade se tɛdga ɣɛninge.

¹⁴ Debm kɛn k'danjin Taara se, tɛdga debkilimi ɔɔ naan baado ing daanjege tu ɔɔ naaje se j'aakga *nookiɲa; ɔɔ nookɲ naan se Bubin Raa ɓo ɛdino, naan ɓo

* 1:6 Jan ara se k'taad ute Jan-Batist.

Gooniṅ kalan lak se. Ɔo naan se, debm bεε aak eyo ɔo taad taar met ki ɔo ken taad jeege tu jaay ɔlden naade jeel Raa mala mala se kic ɔo, naana.

¹⁵ Ken Jan jaay aakiṅ se naan taad saadn naan se jeege tu ɔo: «Aakki! Kεse ɔo gaabm maam taadseno taariṅa m'ɔo: <Debm utu ɔaado metum ki se, naan magal cirum maama ɔo naan se do dakiṅ ken j'oojum te ey kic ɔo, naan utu tap.>»

¹⁶ Taa naan se ɔo aan gɔo naan maakiṅ jiga do jeege tu se, tɛdjekiga bεε den aak eyo. Ɔo bεεṅ se ɔorse kic ɔo, utu tɛdjek i tɛd rɔk.

¹⁷ Do dakiṅ se Raa ɔlo *Musa ɔo ɔaado taad *Ko Taariṅ jeege tu. Num ken ɔaado taad bεε Raa ute taar met ki se, Isa *al-Masi.

¹⁸ Nam nam ɔii kalan aak te Raa eyo. Num Gooniṅ kalan lakṅ ting te Bubiṅ tɛɛ se ɔo, taad jeege tu ɔlden naade jeel Raa se.

Jan-Batist taad saadiṅa

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.15-18; Jn 5.33-36)

¹⁹ Gɔtn se magal Yaudgen maakiṅ geger ken Jeruzalem ki ɔlo *jee tɛdn serke Raage tu ute Lebige ɔaado tɔnd metn Jan ɔo: «Naai tap ɔo naṅa?»

²⁰ Ɔo Jan se ɔyden te taar dim eyo, deekdensiṅ naande ki tal ɔo: «Maam se, *m'al-Masi eyo.»

²¹ Ter naade tɔnd metiṅ daala ɔo: «Bin se naai tap ɔo naṅa? Lɔ naai ɔo *Eli do dakiṅ se la?» Naan terlden ɔo: «Maam se m'naan eyo.» Ter naade tɔnd metiṅ kuuy daala ɔo: «Lɔ naai ɔo debm taad taar teeco taar Raa ki ken taado do dakiṅ se la?» Naan terlden ɔo: «Gɔtɔ.»

²² Gɔtn se naade deekiṅ ɔo: «'Taadjɛn tu naai tap ɔo naṅa? Taa naaje se, j'ɔljeno kɔl naaba gɔti ki taa naaje k'ɔaa taadn jeege tun ɔljeno se. Naai mala tap ɔo taadjɛn tu, naai tap ɔo naṅa?»

²³ Jan-Batist terlden ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki k'danṅi Ezayi ken taado do dakiṅ ɔo:

Maam ɔo mind debm ken taad do kɔd-ɔaar ki m'ɔo:

Doobm Mɛljege se 'tɛdiṅsiṅki jiga toodn tal.†

²⁴ Gaṅ jeege magal Yaudge ɔldeno gɔtn Jan-Batist ki se jee metiṅge se, *Parizige.

²⁵ Gɔtn se naade tɔnd metiṅ ɔṅ eyo ɔo: «Ken naai ɔo al-Masi eyo, ɔo *Eli eyo, ɔo ter debm taad taar teeco taar Raa ki ken utu ade ɔaa se eyo, num naṅa taa di jaay ɔo *batiz jeege se?»

²⁶ Gaṅ Jan-Batist terlden ɔo: «Maam se m'batiz jeege ute maane sum. Anum debm kalan utu maakse ki se, naase 'jeeliṅki eyo.

²⁷ Naan ɔo debm ken utu ɔaado metum ki ɔo maam se, kɔl saan kic ɔo m'aas gen no tuutiṅ eyo.»

²⁸ Nakgen se paac deel maakiṅ naan Betani ki do ool Jordan ken kaam naane, gɔtn se ɔo gɔtn ken Jan-Batist lee batizn jeege.

*Isa se naan ɔo *Goon Baatn Raa*

²⁹ Metbeenki se, Jan-Batist jaay aak Isa utu ɔaado gɔtiṅ ki se, naan deek ɔo: «Aakki! Kεse ɔo Goon Baatn Raa ken utu kɔadn *kusiṅ jeege do naan ki se.

³⁰ Taa naan se ɔo maam m'taado m'ɔo: debm utu ɔaado metum ki se, naan magal cirum maama. Ken do dakiṅ j'oojum te ey ɔort se, naan utu tap.

³¹ Maam mala kic ɔo m'jeeliṅ eyo ken kεse ɔo naana se, anum m'ɔaado *m'batiz jeege te maane se, taa m'an taadiṅ gaan *Israelge tu an jeele.»

³² Ter Jan-Batist taad saadn gen Isa deek ɔo: «Maam m'aako *Niri Raa ɔoojo maakiṅ raa ki aan gɔo dεεε ɔaado ing don ki.

† 1:23 Aak Eza 40.3.

³³ Ey num maam se, m'jeeliṅ eyo naḅo debm ḅlumo ḅḅ m'batiz jeege ute maane se, naaṅ ḅo debm taadumo ḅḅ: debm naai utu 'kaakṅ Nirl Raa 'ḅḅḅḅ ḅaado kiṅ doṅ ki se, naaṅ se ḅo debm ken utu *batizn jeege ute Nirl Salal.

³⁴ Nakṅ se maam mala m'aako te kaamuma ḅḅ maam se m'saada, naaṅ se Goon Raa deere.»

Jee mētn Isa ken deet deet
(Mt 4.18-22)

³⁵ Mētn beeki se, Jan-Batist ḅaado iṅg te jee mētiṅ ken di se gōtn ese daala.

³⁶ Ken jaay Isa deel deel se, Jan-Batist ḅndiṅ kaama tak ḅḅ deek ḅḅ: «Aakki! Kēse ḅo *Goon Baatn Raa.»

³⁷ Ken jee mētn Jan-Batist ken di jaay booy naaṅ taadden se, naade iṅg ḅk mētn Isa.

³⁸ Isa jaay tērl aakde naade utu ḅaado mētiṅ ki se, naaṅ deekden ḅḅ: «Naase 'jeki dīo?» Naade tērlṅ ḅḅ: «Raabi, naai iṅg gay?» (Raabi se, je deekṅ ḅḅ: Debm dooy jeege.)

³⁹ Gōtn se Isa tērliden ḅḅ: «'Baakiro aki ḅaa kaaka.» ḅḅ naade tumo te naaṅ tēle ḅḅ ḅaado aak gōtn ken naaṅ iṅg. ḅḅ naade ḅḅp iṅg te naaṅa. Kaadken naade aan gōt ken ese se tēger.

⁴⁰ Gaṅ maakṅ jeege tun di ken booyo taar Jan-Batist, jaay ḅko mētn Isa se, deb kalaṅ se roṅ Andre; naaṅ ḅo gēnaa Simon Pier.

⁴¹ Ken Andre jaay iṅg ḅḅ Isa se, naaṅ ḅaa ḅḅ gēnaaṅ Simon Pier ḅo deete. Gōtn se naaṅ deekiṅ ḅḅ: «Naaje se, j'ḅḅḅḅḅ *al-Masi. (Al-Masi ute taar Grēk se je deekṅ ḅḅ: *Krist)‡.»

⁴² Andre se ḅk ḅaan te gēnaaṅ gōtn Isa ki. Ken naade jaay aan se, Isa ḅnd kaama ro Simon ki ḅḅ deekiṅ ḅḅ: «Naai se Simon goon Jan, num naan ki se jaay danj Sepas.» (Ro Sepas se, ute taar *Ebre se je deekṅ ḅḅ: dēlbe.)

⁴³ Mētn beeki se Isa uun doa gēn ḅaa taa naaṅ Galile ki. Gōtn se, naaṅ ḅḅ Pilip ḅḅ deekiṅ ḅḅ: «Naai se ḅk mētn.»

⁴⁴ Pilip se, naaṅ goon jee Betsaida ḅḅ Betsaida se ḅo, maakṅ naaṅ Pier ute gēn gēnaaṅ Andre kici.

⁴⁵ Tērl Pilip se ḅaa ḅḅ Natanael deekiṅ ḅḅ: «Naaje j'ḅḅḅḅḅ debm ken Raa ḅḅ *Musa raanḅḅḅḅḅ maakṅ *Ko Taar Raa ki ute kēngen jee taad taar teeco taar Raa ki raanḅḅḅḅḅ se kici. Naaṅ ḅo, Isan kōd Nazaret ken goon Yusup se.»

⁴⁶ Gōtn se Natanael tērlṅ ḅḅ: «Maakṅ naaṅ ken Nazaret ki se ḅo, ade kōṅ teecṅ nakṅ bēe kic dey la?» Gaṅ Pilip deekiṅ ḅḅ: «'Baado aaka.»

⁴⁷ Ken Isa jaay aak Natanael utu ḅaado gōtiṅ ki se, naaṅ taad jeege tu ḅḅ: «Aakki! Kēse ḅo kōd *Israel mala. Naaṅ taad taar mētn ki *salal.»

⁴⁸ Gōtn se Natanael tērlṅ ḅḅ: «A-a naka, naai 'jeel ḅḅḅḅḅ gay?» Gaṅ Isa tērlṅ ḅḅ: «Ken Pilip jaay utu ḅaaḅḅḅ ḅaa danja se, maam m'aaki naai iṅg kiṅ mētn ko ba ki se.»

⁴⁹ Natanael tērlṅ ḅḅ: «Debm dooy jeege, naai se Goon Raa; naai ḅo Gaar Israelge.»

⁵⁰ Gaṅ Isa tērlṅ ḅḅ: «Taa maam taadiga taad m'ḅḅ m'aakiga kaak mētn ko ba ki se ḅo, naai aal maaki dom ki la? Naan ki se, naai utu kaakṅ nakgen magal cir naaṅ se daala.»

⁵¹ Tērl Isa taadiṅ ḅḅ: «'Booyki bēe m'asen taada: utu aki kaakṅ maakṅ raa utu kōd waṅ ḅḅ ute doobm *Goon Deba se *kōdn Raage utu ano ḅḅḅḅḅ ḅḅ an kooko.»

‡ 1:41 Krist se je deekṅ ḅḅ: naaṅ ḅo debm Raa ḅo ḅliṅḅḅḅ gēn kaajṅ jeege.

2

Isa ute jee metin ki baa gotn kəkɲ mɛnd ki

¹ Kɛn bii di jaay deele ɔɔ aan bii k-mətɔge tu se, jeege baa kəkɲ mɛnda maakɲ naan kɛn Kana kɛn taa naan Galile ki. Ɔɔ biin se ko Isa kic ɓo utu gɔtn ese.

² Gɔtn se Isa kic ute jee metin ki, k'danjdeno baadoga gɔtn kəkɲ mɛnd kɛn se kici.

³ Gan tɔtn koojn biɲ kɛn j'ɛd jeege tun baado se baa nanja. Gɔtn se ko Isa baa taad gooniɲ Isa ki ɔɔ: «Bɛɛɛ, tɔtde se nanja.»

⁴ Num gan Isa tɛrl koɲ ki ɔɔ: «Kaaya, naabm maam m'tɛd se, naai ɓo am taad eyo, ɔɔ kaadn maam m'an tɛdn naabm se ɛ, utu aan te ey ɓɔrtɔ.»

⁵ Gɔtn se ko Isa taad jee tɛdn naabge tu ɔɔ: «Nakɲ naan utu asen taad paac se, 'tɛdnɛsiɲki.»

⁶ Anum gɔtde ki se, ɔk dugulgen gen koa mɛɛɛ kɛn Yaudge tɔmb maane gen lee tugɲ rode taa tɛdn aak bɛɛ naan *Raa ki ɔɔ duguldege se ɔs kɔɔyɔ ɔɔ ey ɛ ɔs kɔɔyɔ mii.

⁷ Isa taad jee tɛdn naabge tu ɔɔ: «Dugulge se baa doocdeki ute maane.» Ɔɔ jee tɛdn naabge se, baa tak dooc maane dugulge tun se cɛlɛl cɛlɛl.

⁸ Kɛn naade dooc dugulge aas se, Isa taad jee tɛdn naabge tu ɔɔ: «Bɔrse se, 'tak 'baa ɛdki debm kɛn j'ɔndiɲ naan gen kɔsɔ se.» Ɔɔ naade tak baa ɛdiɲ.

⁹ Kɛn naan jaay uum naam maane se, naamiɲ delga tɔtn koojn biɲ. Num tɔtn se naan jeel gɔtn k'baansiɲ eyo. Anum jee tɛdn naabgen takɔ maane se, naade kaldɛ ki sum ɓo jeel gɔtiɲa. Gɔtn se debm kɛn j'ɔndiɲ naan gen kɔsɔ se, naar danɔ gaabm mɛnda se,

¹⁰ ɔɔ naan deekiɲ ɔɔ: «Jeege paac kɛn jaay baadoga gɔtn kəkɲ mɛnd ki num, j'ɛdden tɔtn koojn biɲ atak ɓo deete. Ɔɔ kɛn naade aay dɛɛɲga te maraadde jaay ɓo, j'ɛdden tɔtn kɛn atak baat se, kaam mɔɔtn. Gan naai num ɛd tɔtn atak baat se ɓo deete ɔɔ ɔɲ kɛn atak tap ɓo kaam mɔɔtn.»

¹¹ Kana kɛn taa naan Galile ki se ɓo, gɔtn kɛn Isa baag tɛdn nakɲ-kɔɔbɲgen deet deetn kɛn j'ansiɲ kaakɲ jeele. Nakɲ-kɔɔbɲgen naan tɛd se, naan taad *nookiɲ jeege tu ɔɔ jee metin ki se took aal maakde don ki.

¹² Kɛn nakgen se jaay deel se, Isa iin te kɔna, jee metin ki ɔɔ te genaange bɔɔy baa maakɲ gɛgɛr kɛn Kaparnayum ki. Naɓɔ, Kaparnayum ki se, naade tinjo ɓii kandum sum.

*Isa tuur jee tɛdn zogen maakɲ *Bee Raa ki*

(Mk 11.15-18; Mt 12.38-40; Lk 19.45,46)

¹³ Kɛn Isa jaay aak *laa Paakɲ gen Yaudge ɔɔpɲga gɔɔr se, naan iin ook baa Jeruzalem ki.

¹⁴ Kɛn naan aan Jeruzalem ki, jaay end daan bɔɔr Bee Raa ki se, ɔɲ jee tɛdn zo maranɲe, gen baatge, ute gen dɛɛrge ɔɔ gɔtn se, naan ɔɲ jee lee peɛɛkɲ gursgen gen taa naanɲen kuuy utu inɲ king gɔtn ese kici.

¹⁵ Kɛn Isa jaay aakde se naan tɔs kɔɔɔ ɔɔ tɛdiɲ ria. Gɔtn se naan tuurde paac daan bɔɔr Bee Raa ki se, baatdege ute marandege. Naan tɔt tɔɔl tund te tabil jee peɛɛkɲ gursgen ese, ɔɔ gursdege se kic ɓo si wɔɔk kalaɲ kalaɲ.

¹⁶ Ɔɔ naan taad jee tɛdn zo dɛɛrge tu ɔɔ: «Naksege se ɔɔd teecdeki naatn gɔtn ara! Ɔɲte 'tɛdki bee Bubum se 'tɛdn gɔtn tɛdn suuk!»

¹⁷ Jee metin ki jaay saap do nakɲ naan tɛd se, naade saap ɔɲ taar kɛn k'raanɲiɲo do dɔkiɲ kɛn ɔɔ: *Raama, maam se m'je bei. Maakje kɛn maam m'ɔk do bee naai ki se dɛn aak eyo ɔɔ tulum maakum ki aan gɔɔ poodo.**

* 2:17 Aak KKR 69.10.

18 Gañ magal Yaudge taadin̄ ɔɔ: «Nakñ kɔɔɔm gay kɛn naai ajen 'tɛd̄ jaay naaje j'an kaakñ jeel ro ki ɔɔ ajen taadn̄ ɔɔ naai se ɔk doobo gen̄ tɛdn̄ nakgen se?»

19 Isa tɛrl̄den ɔɔ: «Bee Raa daar se, 'tɔɔkink̄i naatn̄, daan biige tun mɔtɔ sum ɓo maam m'an̄ kiin̄in̄ gɔtin̄ ki.»

20 Gɔtn̄ ese magal Yaudge tɛrl̄in̄ ɔɔ: «Bee Raa se, naaje j'ɔk ɓaara si-sɔɔ-kaar-mɛɛɛ jaay j'iin̄ j'aasiŋa. Gañ naai num ɔɔ daan biige tun mɔtɔ ki sum ɓo an̄ 'kiin̄ kaasn̄ gɔtin̄ ki bin ne?»

21 Kɛn Isa jaay taadden̄ taa ɓee bin se, naan̄ aald̄en̄ kaal naagn̄ taara. Ey num naan̄ taad̄ te ron̄ mala.

22 Taa naan̄ se ɓo kɛn Isa jaay ooy duro daan yoge tu se, jee mɛtin̄ ki ɓaa saap ɔŋ taar kɛn naan̄ taaddeno se ɔɔ tɛr naade took do taar kɛn k'raan̄in̄o do dɔkiŋa ɔɔ ute taargen̄ Isa taaddeno.

Isa jeel nan̄ nakñ maakñ debkilim ki

23 Kaad̄ kɛn Isa utu Jeruzalem̄ ki maakñ *laa Paak gen̄ Yaudge se, naan̄ tɛd̄oga nakñ-kɔɔɔge dɛna kɛn taad̄ jeege tu an̄ kaakñ jeel ro ki ɔɔ kɛn jeege jaay aak nakñ-kɔɔɔgen̄ naan̄ tɛd̄ se, maakdē ki se, jeege dɛna aal maakdē don̄ ki.

24 Gañ Isa aaldē maak ki eyo, taa naan̄ se jeel nan̄ maakdē paac.

25 Nakñ maakñ debkilim ki se naan̄ je nam ɓo an̄ tɛdn̄ saadin̄ eyo, taa naan̄ mala se jeel nan̄ nakñ kɛn maakñ debkilim ki.

3

Nikodem ɓaa tɔnd̄ mɛtn̄ Isa (Mt 18.3; Jn 1.12-13; 1Pr 1.3,23)

1 Maakñ jeege tun k'dan̄dē *Parizige se, gaaba kalan̄ k'dan̄in̄ Nikodem ɔɔ naan̄ se debm̄ maakñ magal Yaudge tu kici.

2 Bii kalan̄ naan̄ ɓaado ɔŋ Isa nɔɔr tɔnd̄ mɛtin̄ ɔɔ: «Debm̄ dooy jeege, naaje se k'jeeli naai se debm̄ dooy jeege *Raa ɓo ɔlio, taa nakñ-kɔɔɔgen̄ naai 'tɛdn̄ se, debm̄ kɛn Raa te naan̄ ey num an̄ kɔŋ tɛdn̄ eyo.»

3 Gañ Isa tɛrl̄in̄ ɔɔ: «'Booy ɓɛɛ m'ai taada: debkilim jaay j'ooj k'dɔɔlin̄ te kuuy ey se, naan̄ kɔŋ kaakñ *maakñ Gaar Raa eyo.»

4 Gɔtn̄ se Nikodem tɛrl̄in̄ ɔɔ: «Debkilimi gɔɔlga gɔɔl kic ɓo j'an̄ kɔŋ koojn̄ dɔɔl la? Naan̄ 'kɔŋ kend̄ maakñ kon̄ ki daal jaay j'an̄ koojn̄ dɔɔl ne?»

5 Isa tɛrl̄in̄ ɔɔ: «'Booy ɓɛɛ m'ai taada: debm̄ jaay j'oojin̄ te ute maane eyo ɔɔ te *Nirl Raa ey se, naan̄ 'kɔŋ kend̄ maakñ Gaar Raa ki eyo.

6 Debm̄ kɛn debkilimi ɓo oojin̄ se, naan̄ goon debkilimi, num gañ debm̄ kɛn Nirl Raa ɓo oojin̄ se, naan̄ se gen̄ Nirl Raa.

7 Taar kɛn maam m'taad̄i m'ɔɔ: ɓɛɛki num j'asen̄ koojn̄ dɔɔl kuuy se, ɔnt̄e deel doi.

8 Kɛn kuulu jaay baagga kɔɔ se, naan̄ ɔl ɓaa gɔtn̄ naan̄ jen ro ki; naai se 'booy booy ɓo gɔtin̄ sum, ey num gɔtn̄ naan̄ iin̄no ɔɔ gɔtn̄ naan̄ ɔl ɓaa se, naai 'jeel eyo. Bin ɓo debm̄ kɛn j'oojin̄ te Nirl Raa se, tec aan̄ gɔɔ naan̄ se kici.»

9 Gɔtn̄ se Nikodem deekin̄ ɔɔ: «Nakñ se 'tɛdn̄ ɔɔ d̄io?»

10 Isa tɛrl̄in̄ ɔɔ: «Naai debm̄ dooy *Israelge kic ɓo, taar se naai 'jeel ɔk mɛtin̄ ey la!

11 'Booy ɓɛɛ maam m'ai taada: naaje se k'taad̄ nakgen̄ naaje k'jeel j'ɔk mɛtiŋa, ɔɔ k'taad̄sen̄ nakñ naaje j'aako te kaamje, gañ naase se ɔŋ 'tookki te do saad̄n̄ naaje ki eyo.

12 Kɛn maam m'taad̄sen̄ te nakgen̄ do naan̄ ki se kic ɓo, naase 'tookki eyo. Ɔɔ kɛn m'baagsega taad̄n̄ te nakgen̄ maakñ raa ki se, naase aakki kuun taarum ɔki d̄io?

¹³ Taa 6ii kalan nam ook aan te maakŋ raa ki eyo; ken bɔɔyo maakŋ raa ki se, *Goon Deba kaliŋ ki sum.

¹⁴ Aan gɔɔ *Musa do kɔd-baar ki se, ɗaap wɔɔjŋ maala* ɔɔ uun ɗaariŋ raan do kaag ki, maam Goon Deba kic 6o j'utu j'am kuun kɔlum raan bini.

¹⁵ Bin 6o debm ken aalga maakiŋ do maam ki se, naan 'kɔŋ *kaajŋ gen daayum.

¹⁶ Taa Raa se, naan je jeege den aak eyo, naan ɔlo Goon naan kalan lak, taa debm jaay aal maakiŋ do naan ki se, naan 'kɔŋ kut eyo, gaŋ naan se kɔŋ kaajŋ gen daayum.

¹⁷ Raa jaay ɔlo Gooniŋ do naan ki se, gen kɔjŋ bɔɔrɔ do jeege tu eyo. Num gaŋ naan ɔliŋo do naan ki se gen kaajŋ jeege.

¹⁸ Debm jaay aalga maakiŋ do naan ki se, bɔɔrɔ koocŋ don ki eyo. Num gaŋ debm baate kaal maakiŋ do naan ki se, naan se bɔɔrɔ oocga don ki. Taa naan baatega kaal maakiŋ do Goon Raa kalan lak se.

¹⁹ Kɛse 6o bɔɔr ken Raa utu kɔjŋ do jeege tu. Taa debm ken k'daŋiŋ gɔtn wɔɔr se 6aado do naan ki, na6o jikilimge se je gɔtn ɔɔd se 6o cir gɔtn wɔɔrɔ taa nakgen naade tɛd se, nakgen *kusiŋa.

²⁰ Taa debm tɛdn nakŋ kusiŋ se, naan je gɔtn wɔɔr eyo ɔɔ je aɗe 6aa gɔt ken wɔɔr eyo taa naan 6eere sɔm nakgen naan tɛd se mɛtiŋ teece.

²¹ Gaŋ debm ken lee te ken mɛt ki se, naan 6aa gɔt ken wɔɔrɔ taa j'kaakŋ naabm naan tɛd se 'tood tal ɔɔ naabiŋ naan tɛdiŋ se aan gɔɔ ken Raa jen ro ki.»

Jan-Batist taaf taar Isa daala

²² Ken nakgen se jaay paac deel se, Isa iin 6aa te jee mɛtiŋ ki taa naan Jude ki. Naade 6aa ting gɔtn ese ɔɔ Isa lee *batiz jeege.

²³ Kaad ken se Jan-Batist kici utu iŋg Aynon ki ken cɛɛ Salim ki, naan kic lee batiz jeege, taa gɔtn se ɔk maane dena. Gɔtn se jeege 6aado gɔtiŋ ki ɔɔ naan batizɗe.

²⁴ Taa kaad ken se, Jan-Batist j'ɔkiŋ te danɗay ki ey 6ɔrtɔ.

²⁵ Gaŋ 6ii kalan maakŋ jee mɛtn Jan-Batist ki se, baag naajŋ te kɔd Yaud kalan bini taa tug ro ken debkilimi tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki se.

²⁶ Jee mɛtn Jan-Batist ki se, 6aa ɔŋ Jan ɗeekiŋ ɔɔ: «Debm dooy jeege, debm ken iŋgo te naai do jɛŋ ool Jordan ken kaam naane se, ɔɔ ken naai 'taado saadiŋ jeege tu se, 6ɔrse naan kic baagga batizŋ jeege ɔɔ jeege se paac ru 6aa 6aa gɔtn naan ki.»

²⁷ Jan-Batist tɛrlɗen ɔɔ: «Debkilimi se, ken Raa jaay undiŋ te kul dim ey se, naan kaliŋ ki kɔŋ tɛdn dim eyo.

²⁸ Naase mala saadumge ken maam taadseno m'ɔɔ: maam se, *m'al-Masi eyo, num gaŋ maam Raa ɔlumo kɔl 6o naaniŋ ki.

²⁹ Naase kic 'jeelki, debm ɔk mɛnda se, naan 6o gaabm mɛnd se ɔɔ mɛdn gaabm mɛnd iŋg cɛɛŋ ki se booy taariŋa ɔɔ taariŋ se ɛdiŋ maak-raap den aak eyo. Maam kic maakum-raapo ɔɔ maak-raapm se den aak eyo.

³⁰ Bɛɛki se, ɔŋ naan magal 6aa ute naaniŋa ɔɔ maam m'kɔɔpm baata m'bɔɔy m'6aa ute naanuma.»

Debm ken bɔɔyo maakŋ raa ki

³¹ Jan taaf daala ɔɔ: «Debm ken bɔɔyo maakŋ raa ki se, naan magal do nakge tun 6aa se paac. Gaŋ debm ken j'oojŋ do naan ki se, naan se debm do naan ki ɔɔ naan taaf kic 6o te nakgen do naan ki ese sum. Num debm ken bɔɔyo raan se, naan magal do nakge tun 6aa se paac.

* **3:14** Taa debm wɔɔjɔ ɗɔɔŋiŋga jaay tɛrl aakga wɔɔjŋ ken k'ɗaapiŋ ute maala se ɔŋ lapia. Aak Nmb 21.9.

³² Naan̄ se saad̄a do nak̄ŋ k̄en naan̄ aako te kaamīna ɔ̄ k̄en naan̄ booyo te bīna, nābo nam jaay took̄ŋ do saad̄n naan̄ ki se ḡot̄ɔ̄.

³³ Gaŋ debm took do saad̄n naan̄ ki se, naan̄ jeel maakīŋ ki, Raa se taad̄ taar mēt ki *salal.

³⁴ Taa debm k̄en Raa ɔ̄līno se, naan̄ taad̄ taar Raa, taa Raa ēdīŋ Nirlīna ɔ̄ ēdīnsīŋ te maraadīna.

³⁵ Raa Bubu se je Goonīna ɔ̄ naan̄ ɔ̄nīŋ nakge paac kaam jīna.

³⁶ Debm jaay aalga maakīŋ do Goon ki se le, naan̄ k̄oŋ *kaaj̄ŋ gēn daayum. Ɔ̄o debm jaay baate kaal maakīna do Goon k̄en se le, naan̄ k̄oŋ kaaj̄ eyo, num gaŋ daayum Raa se maak-taarīŋ iŋg don̄ ki.»

4

*Isa taad̄ te m̄end *Samari*

¹ K̄en Isa jaay booy ɔ̄ *Parizige booyga ɔ̄ naan̄ jee mētīŋ ki tēdga dēna ɔ̄ naan̄ lee *batiz jeege dēn cir gēn Jan se,

² k̄en tap se, Isa mala ɔ̄o lee batiz jeege eyo, num jee mētīŋ ki ɔ̄o lee batiz jeege.

³ Ḡot̄n se Isa īīŋ ɔ̄ŋ taa naan̄ Jude se ɔ̄ ɔ̄k tērl̄ ɔ̄aa taa naan̄ Galile ki daala.

⁴ Gēn ɔ̄aa Galile ki se, bēeki se, naan̄ utu 'kaal taa naan̄ Samari ki jaayo.

⁵ K̄en naan̄ jaay aal kaal taa naan̄ Samari ki se, naan̄ aan maak̄ŋ naan̄ k̄en k'dan̄īŋ Siikar. Ɔ̄o Siikar se, naan̄ cēe maak̄ŋ ḡot̄ k̄en *Yakub ēdo do d̄ōkīŋ goonīŋ Yusup ki.

⁶ Ḡot̄n ese ɔ̄k bud̄u ɔ̄ bud̄n se k'dan̄īŋ bud̄n Yakub. K̄en Isa jaay aan ḡot̄n ese se, kaada aasga katara tir ɔ̄ naan̄ jaay lee ɔ̄or se ɔ̄aa iŋg cēe bud̄ k̄en ese.

⁷ Ḡot̄n se m̄end Samari kalaŋ bini ɔ̄aado gēn tak̄ŋ maane. Isa deekīŋ ɔ̄: «ēdumo tu maane m'kaaye.»

⁸ Kaad̄ k̄en se jee mētīŋ ki ɔ̄aaga maak̄ŋ gēger ki taa ad̄eno ɔ̄aa duḡŋ nak̄ŋ k̄ōɔ̄.

⁹ Gaŋ m̄end k̄en m̄end Samari se deek Isa ki ɔ̄: «Naai le k̄ōd̄ Yaud, num 't̄ōnd mētn maan kaaye ḡot̄n maam m̄end Samari ki se, gēn dīo?» (Taa Yaudge ute Samarige se le, taarde ɔ̄aa eyo.)

¹⁰ Ḡot̄n se, Isa tērlīŋ ɔ̄: «K̄en naai jaay 'jeel nak̄ŋ k̄en *Raa utu kēdn̄ jeege tu se num, debm k̄en deekī ɔ̄ ēdumo maane m'kaay se, ey num naai ɔ̄o 't̄ōnd mētn maan kaaye ḡot̄ŋ ki. Ɔ̄o naan̄ se ai kēdn̄ maan daayum tood̄ ɔ̄y k̄ōl k̄ōl ɔ̄ ēd̄ kaaja.»

¹¹ Gaŋ m̄enda se deekīŋ ɔ̄: «Naka, bud̄u se le jērle ɔ̄ naai le ɔ̄k dēle eyo. Num maan daayum tood̄ ɔ̄y k̄ōl k̄ōl ɔ̄ ēd̄ kaaja se aŋ k̄oŋ gay?

¹² Bugje Yakub k̄en ud̄jeno bud̄n se, naan̄ mala, gēnīŋge ɔ̄ te maalīŋge kic ɔ̄o aayo bud̄ k̄en ara. Num naai se, magal cir bugje Yakub la?»

¹³ Isa tērlīŋ ɔ̄: «Debm k̄en aay maan bud̄ k̄en ese se, tēdga sum ɔ̄o maane utu aŋ t̄ōl kuuy daala.

¹⁴ Num debm k̄en jaay 'kaay maan maam m'aŋ kēd se, m̄ōtn̄ kuuy maane aŋ t̄ōl eyo, taa maan maam m'aŋ kēd se, daayum tood̄n̄ k̄ōy k̄ōl k̄ōl maakīŋ ki ɔ̄ aŋ kēdn̄ *kaaj̄ŋ gēn daayum.»

¹⁵ Ḡot̄n se m̄enda deekīŋ ɔ̄: «Naka, ēdumo maan se taa m̄ōtn̄ kuuy maane am t̄ōlum eyo, ɔ̄ maam le m̄ōtn̄ m'ade ɔ̄aa ara gēn tak̄ŋ maan ey sum.»

¹⁶ Isa deekīŋ ɔ̄: «'Baa dan̄o gaabi ɔ̄o tum 'baakiro kalaŋ ḡot̄n ara.»

¹⁷ Gaŋ m̄enda se tērlīŋ ɔ̄: «Maam se m'ok̄ gaab eyo.» Ḡot̄n se, Isa tērlīŋ ɔ̄: «Taar k̄en naai 'taad̄ ɔ̄ maam se m'ok̄ gaab ey se, kēse mēt ki.

¹⁸ Taa naai se 't̄okoga gaabge mii, num gaabm k̄en naai iŋg ɔ̄orse se gaabi eyo. Taa naan̄ se, taar naai 'taad̄ se taar mēt ki.»

¹⁹ Gōtn se mēnda deekiñ ḡ: «Naka, maam m'aaki naai se, debm taad taar teeco taar Raa ki.

²⁰ Ey num bubm naajege se, eem Raa do ko kēn ese, num naase Yaudge le ḡki gōtn keem Raa se, maakñ gēger Jeruzalem ki kaliñ ki sum.»

²¹ Isa deekiñ ḡ: «Ko naka, 'took taar kēn maam m'taadi se: kaadiñ utu kaana gēn keem Raa Bubu se, naase aṅki ḡaa kōñ keem do ko kēn ara ki eyo ḡ Jeruzalem ki eyo kici.

²² Naase jee Samari ki se le, eemki Raa kēn naase 'jeel ḡkki metiñ eyo. Num gañ naaje Yaudge se naaje k'l'eem Raa kēn naaje k'jeel j'ḡk metiña, taa debm utu kaajñ jeege se ade teecñ daan Yaudge tu.

²³ Num kaadiñ se utu 'kaana ḡ ḡorse kaadiñ se aasga, *Nirl Raa se utu tēdn jeege se 'jeel keem Raa mala mala. Jeegen eem Raa bin se ḡo kēn Raa Bubu jen ro ki.

²⁴ Raa se naañ ḡo Mēl-kaaja ḡ jee jaay aṅ keemiñ naañ mala mala se, jee se kēn Nirlñ tēddenga naade aasga jee aṅ lee keeme. Naade se ḡo kēn naañ ēddenga kaaja.»

²⁵ Gōtn se mēnda taadiñ ḡ: «Maam se m'jeel debm k'daññ *al-Masi, kēn ute taar Grēk k'daññ *Krist se, utu ade ḡaao. Kēn naañ jaay ḡaadoga se utu ajen taadñ tōkñ metn nakgen se paac kalan kalan.»

²⁶ Isa terliñ ḡ: «Debm kēn taadi se ḡo, maama.»

²⁷ Gōtn se jee metiñ ki ḡaadō ḡñña. Kēn naade jaay aak Isa taad taad te mēnda se*, paac ḡkden taad eyo. Num gañ debm kēn jaay aṅ taadñ ḡ naai 'je di? Lō taad te mēnd se, gēn di se gōtō?

²⁸ Gōtn ese mēnda iin ḡñ kōyina ḡ ḡk terl ḡaa maakñ gēger ki ḡ ḡaa taad jeege tu ḡ:

²⁹ «'Baadō aakki tu. Maam m'ḡñḡo gaabm naane se, taad tōḡdumo metuma do nakge tun maam tēdō se paac. Naañ se ḡo 'tēdn al-Masi le ḡaam?»

³⁰ Jeege se teeco maakñ gēger ki ḡ ḡaadō ḡñ Isa.

³¹ Kaad kēn mēnda jaay terl ḡaa ḡeen se, jee metn Isa ki taad dōakiñ taara ḡ: «Debm dooyje, ḡaadō ḡs jaayo.»

³² Gañ naañ terlden ḡ: «Nakñ kōsn kēn maam m'lee m'ḡs se naase 'jeelki eyo.»

³³ Gōtn se jee metiñ ki taad te naapa ḡ: «Kaadñ naane nam ēdiñga nakñ kōso le ḡaam?»

³⁴ Ter Isa taadden daala ḡ: «Kese ḡo nakñ kōsuma: maam Raa ḡlumo se, taa m'añ 'tēdn nakñ kēn maakiñ jen ro ki, ḡ naabm kēn naañ ēdumsin se m'añ tēd kaas te dōobiña.

³⁵ Naase lee 'taadki ḡki: «Kaadñ kōḡ se, ḡppga laapa ḡḡ jaayo.» Num maam m'deeksen m'ḡ: uunki kaam se, aakki maakñ-gōtō se tēdga gēn kōḡ.

³⁶ Debm kōjñ maakñ gōtō se ḡorse ḡo baagga kōñ ḡediña, taa naañ tus tus nakgen naañ ḡj† se gēn tiñg gēn daayum. Taa naañ se debm kōcō ute debm kōjñ maakñ gōtō se, naade paac maakde raap aas kaasa.

³⁷ Kaan kaa taar ese se, taad taar met ki, kēn deek ḡ: «Deb kalan ḡaadō ḡcō, debm kuuy ḡo ḡaadō ḡḡ.»

³⁸ Maam se m'ḡlse gēn kōjñ maakñ gōtn kēn naase 'naamki te dubar naabiñ eyo; jee kuuy naab dabaro, num gañ naase se, 'ḡaadō ḡñki ḡo ḡjki kōj sum.»

³⁹ Maakñ gēger kēn ese se *Samarige dēna kēn took aal maakde do Isa ki, do taar mēnd kēn deekdeno ḡ: «Nañ taad tōḡdumo metuma do nakge tun maam m'tēdō se paac.»

* **4:27** Taa debm dooy jeegeen maakñ Yaudge tu se taad ute mēndge eyo. † **4:36** Nakgen naañ ḡj tus se je taadñ ute jeegeen took aal maakde do Isa ki.

⁴⁰ Kɛn Samarige jaay ɓaado ɔŋ Isa se, naade tɔnd metiŋ ɔɔ: «Inŋ te naaje.» Gɔtn se Isa ɔɔp inŋ te naade bii dio.

⁴¹ Gɔtn se do taar kɛn Isa taadden se, jee took aal maakde don ki se den cir daala.

⁴² Gɔtn se naade taaf mɛnd ki ɔɔ: «Naaje j'aal maakje don ki se, do taar naai ki sum eyo. Num naaje mala k'booyga te bije ɔɔ k'jeeliŋga deere, naan se ɓo Debm Kaajŋ jeegen do naan ki.»

Magala kalan bin se Isa ɛd lapi gooniŋ kɛn gaaba

(Lk 7.1-10)

⁴³ Gɔtn se Isa tɛd bii dio, jaay ɓo iin ɔŋ gɔtn ese ɔɔ ɔk tɛrl ɓaa taa naan Galile ki daala.

⁴⁴ Taa naan mala taadga taad te taariŋa ɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki se, jee maakŋ naanŋ ki mala se aalin maak ki eyo.

⁴⁵ Num kɛn naan jaay aan taa naan Galile ki se, jee Galile ki dɔɔd ɔkiŋ jiga taa naade kic ingo Jeruzalem ki gen *Iaa Paak ɔɔ naade kic aakkiga nakgen paacŋ kɛn Isa tɛdo se.

⁴⁶ Gɔtn se Isa tɛrlo maakŋ naan Kana ki kɛn taa naan Galile ki; gɔtn se ɓo kɛn naan del maane tɛd tɔtn koojŋ bin se. Gan maakŋ Kaparnayum ki se magala kalan bin se gooniŋ gaaba kɔŋɔ.

⁴⁷ Kɛn gaabm se jaay booy j'ɔɔ Isa iino taa naan Jude ki ɔɔ ɓaadoga taa naan Galile ki se, gɔtn se naan ɓaado ɔŋina ɔɔ tɔnd metiŋ ɔɔ: «Jaamus, 'bɔɔy 'ɓaado ɛdum lapi goonum kɛn ɔɔpga baata ɓaa ɓaa kooyo se.»

⁴⁸ Isa deekiŋ ɔɔ: «Kɛn naase se, jaay aakki te nakŋ-kɔɔɓ eyo, te nakŋ kɛn deel do debkilimi ey se, naase maakse 'took eyo.»

⁴⁹ Magal se deekiŋ ɔɔ: «Jaamus, kɔr goonum ooy te ey ɓort se 'bɔɔy 'ɓaado.»

⁵⁰ Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Iin 'ɓaa, gooni gaaba se aajga.» Gaabm se aal maakŋ do taar kɛn Isa taadiŋ se ɔɔ naan uun doobiŋa ɔk tɛrl ɓaa.

⁵¹ Kɛn gaabm se jaay uun doobo tɛrl ɓɔɔy ɓaa ɓaa se, jee tɛdn naabiŋge an ɓaado dɔɔdiŋa ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Gooni gaaba se aajga.»

⁵² Naan tɔnd metde ɔɔ: «Goono se ɔŋ lapi kaad di?» Naade tɛrliŋ ɔɔ: «Tɛrko katar do tɛger ki sum ɓo ron ɔŋ kedɛk se tɔliŋ.»

⁵³ Gɔtn se bubm goono saap ɔŋ kaadn ese ɓo, kaadn kɛn Isa taadiŋ ɔɔ: «Gooni kɛn gaaba se aajga.» Gɔtn ese se sum ɓo, naan ute jee maakŋ been ki se paac took aal maakde do Isa ki.

⁵⁴ Kɛse ɓo nakŋ-kɔɔɓm gen k-dige, kɛn Isa tɛdiŋ taa naan Galile ki kaad kɛn naan iino taa naan Jude ki.

5

Isa ɛd lapi debm k'runŋuy ki

(Jn 7.19-24, 9.1-17)

¹ Kɛn nakgen se jaay deel se, bii kalan Yaudge tɛd tɛd laade, ɔɔ Isa ook ɓaa Jeruzalem ki taa laade se.

² Jeruzalem ki se ɔk taa doobo, ɔɔ taa doobm se k'danŋ taa doobm baatge, ɔɔ gɔɔr te gɔtn ese ɔk gɔɔ kɛn j'iin k'daapiŋ gen kɔkŋ maane. Gɔɔ se, k'danŋ te taar *Ebre *Betzata*, ɔɔ gɔtn se ɔk daabgen gen lɛke, gɔto kaam mii, kɛn ol gurug gɔɔ ese.

³ ɔɔ metn daabgen se, jee kɔŋge tood dooc tak tak, jee kaam-tɔokge jee cɛkedge ute jee kɛn jidege ute jɛdege ooyga kooyo. [Naade se inŋ booy kaadn maane utu tɛd dagalec dagalec.

⁴ Taa tēdga num *kōdn Raa kalan lee booy booy maakn maan ken se, ɔ ken maane jaay baagga tēdn dagalec dagalec se, debm kōon jaay booy deet deet maakn maan ken se, ken kōonin se kōon ɔ dī kic ɓo, ɔn lapia.]*

⁵ Taa naan se ɓo gaaba kalan bin se k'runḡuyu, ɔ gōtn naan tēd k'runḡuyu sum se ɔkga ɓaara sik-mōtō-kaar-marta.

⁶ Ken Isa jaay aak gaabm se toof toodo, ɔ Isa se jeele, gaabm se gōtn naan tēd k'runḡuyu sum se, daanin dōkga. Naan deekin ɔ: «Naai 'je kōn lapi la?»

⁷ Gaḡ debm k'runḡuyu se tērlin ɔ: «Naka, ken maane jaay baagga tēdn dagalec dagalec se, nam am kuun kolum maak ki se gōtō. Kōr jaay m'ɔ m'kiin ɓaa se ɛ, deb kuuy naar booy deet naanum ki.»

⁸ Gōtn se Isa deekin ɔ: «lini! 'Teel raagi ɔ 'lee 'ɓaa.»

⁹ Gōtn se sum ɓo gaaba se naar ɔn lapia, naan uun raagina ɔ baag lea. Gaḡ bii se, *ɓii sebit.

¹⁰ Gōtn se magal Yaudge deek gaab ken ɔn lapi se ɔ: «Jaaki se bii sebit; naai ɔk doobm gen kuun raagi eyo.»

¹¹ Gaḡ gaabm se tērlēn ɔ: «Gaabm ken ɛdum lapi se ɓo deekumo ɔ: Uun raagi se, iin 'lee 'ɓaa.»

¹² Gōtn se naade tōnd metin ɔ: «Debm ken taadi ɔ: Uun raagi ɔ 'lee 'ɓaa se, naḡa?»

¹³ Num gaḡ gaabm se debm jaay ɛdin lapi se naan jeelin eyo. Taa Isa se, ɛdga maakn jeege tun dēn se, naan jeel te gōtin eyo.

¹⁴ Num gaḡ cōkō se, Isa ɓaa ɔnin maakn ɓōr *Bee Raa ki ɔ deekin ɔ: «'Booyo, ɓōrse naai ɔnḡa lapia. Mōotn ɔnte tēdn *kusin sum, ey num naan ki se naai utu 'kōn nakn ɔn cir naan se daala.»

¹⁵ ɔ gaabm se ɓaa taad magal Yaudge tu ɔ ken ɛdin lapi se, Isa.

¹⁶ Gōtn se magal Yaudge baag je tēdn kusin Isa ki, taa naan tēdga tēd nakn se bii sebit ki.

¹⁷ Num gaḡ Isa tērlēn ɔ: «Bubum *Raa se ɓōrse kic utu tēd tēd naabin rōk, ɔ maam kic m'tēdn naabm ese kici.»

¹⁸ Taa naan se ɓo magal Yaudge je ɔn doobm taar kuuy ken 'cir naan se daala ken an tōl Isa. Taa Isa se aal deelga do taarde, ɔn ɓōb te bii sebit se eyo; naan se sum eyo, num gaḡ naan taadga taad kici ɔ Raa se bubin mala. Bin se naan tēd rōn aas te Raa mala.

Raa ɛd tōḡḡ goonin ki

¹⁹ Isa tērl taadden daala ɔ: «'Booyki bē ɛ m'asen taada: goono se kōn kuun do kalin ki jaay 'tēdn nakn gen don eyo, num nakn ken Bubin tēd se ɓo, naan aaka ɔ tēdin kici. Taa nakn ken Bubu lee tēd se ɓo, Goono kic lee tēdin bin kici.

²⁰ Taa Bubu se je Goonina, ɔ taadin nakgen naan mala ing tēd se paac ɔ naan utu an taadn nakgen magal cir kengen deel ken naase aakkiro se daala. Bin se naase utu aki kaak se asen cōkḡ taad eyo.

²¹ Aan gōḡ Bubu dur jee ooyga kooyo ɔ ɛdēn kaaja se, Goono kic ɛd kaaja jeege tun aan gōḡ ken naan jen ro ki.

²² Bubu se naan ɔ ɓōrō do nam ki eyo, num gaḡ gen kōjn ɓōr do jeege tu paac se, naan ɔnin kaam ji Goonina.

²³ Taa naan se ɓo jee paac aal Goono maak ki se, kēse aan gōḡ naade aal Bubu ɓo maak ki ɔ debm jaay baate kaal Goono maak ki se, Bubm ken ɔlino se kic ɓo naan aalin maak ki eyo.

²⁴ «'Booyki bē ɛ m'asen taada: debm jaay booy uun taar maama ɔ aal maakin do deb ken ɔlumo se, naan ɔnḡa *kaajn gen daayum. Naan se ɓōrō kooon don ki eyo. Num gaḡ naan se teecga naatn maakn yo ki ɔ ɔnḡa kaaja.

* 5:4 Taar se, maakn Kitapge tun do dōkin se, metinge maakde ki se gōtō.

25 «'Booyki bεε m'asen taada: bii kalan kaadın utu 'kaana ə borse kaadın se aasga ken jeegen aan gə jee ooyga kooy naan Raa ki se utu booy mind Goon Raa ə jee ken booy uunga se, utu 'kə kaaja.

26 Taa aan gə Raa Bubu se naan 60 Məl-kaaja, taa naan se 60 Goonın kic naan tedin tedga Məl-kaaja kici.

27 Gen kəjn bəər do jeege tu se, naan ənınsinga kaam jına taa naan se *Goon Deba.

28 Naase taar se ənte gen deel dose, bii kalan kaadın utu 'kaan se jeegen ooyga kooy paac se utu 'booy mindına.

29 Jee ken tedga nakı aak bεε se, utu 'duru ə utu 'ting gen daayum. Ə jee ken ted nakı aak kus se lε, naade se kic utu 'duru, na6o bəərə utu kooçı dode ki.

30 Nakı maam ted se, m'uun dom ki kalum ki 60 m'ted eyo, maam m'əj bəərə te ken maam m'booyo ə kəjn bəər maam se ken met ki. Taa maam se, m'ted nakı do maak-jem ki eyo, num gan maam m'ted nakı ken do maak-je deb ken əlumo.»

Saadn ken Raa taad ro Isa ki

31 «Ken maam mala 60 m'ted saada gen dom sum num, saad maam se 'kəsn kaay eyo.

32 Num gan deb kuuy 60 tedum saaduma, ə maam m'jeele saadn naan se saadn ken met ki.

33 Bii kalan naase əkiro jeege gətn Jan-Batist ki ə saadn ken naan taadseno ro maam ki paac se, ken met ki.

34 Maam se m'je nam kuuy 60 am taadn saadum eyo, num gan ken əlum maam taad bin se taa naase aki 'kə kaaja.

35 Ə Jan-Batist se, naan tecı aan gə əmpən ken j'əcinga num wəər gəto se. Kaad ken naane se, naase maakse raapo do gətn wəər ken wəərseno gəto se.

36 Num gan saad maam se cir gen Jan-Batist. Kεse 60 naabm ken Bubum edumo ə m'an tēdn kaasn ute doobın se. Naabgen se 60 ken taad saadn maama, ə naade se 60 taad ə maam se Bu 60 əlumo.

37 Bu ken əlumo se, naan mala kic 60 saaduma, na6o naase se bii kalan 'booyki te mindın eyo ə aakiıki te te eyo.

38 Ə naase lε əkki taarın maakse ki eyo, taa dı naase 'baate kaalki maakse do deb ken naan əlıno se.

39 Naase ing 'dooyki taargen k'raanjıno do dəkiı ese, maakse ki se, 'saapki əki te naan ese sum 60, naase aki 'kə *kaajı gen daayum. Gan taar ken taad taargen se, taad te maama.

40 Ken akiro 6aa gətum ki jaay, gen kə kaajı gen daayum se lε, naase 'baateki.

41 «Maam m'je jeege 60 am nook eyo.

42 Anum maam se m'jeelse naase se 'jeki Raa eyo.

43 Maam 6aadə se, te ro Bubuma, num gan naase 'baate 'tookki taaruma. Ə deb kuuy ken utu ade 6aa gen doı se, naan se naase utu aki tookı taarına.

44 Ə naase se 'jeki 60 təəm naapa sum. Ey num naase se 'jeki Raa 60 asen təəm eyo. Bin se naase aki 'kə kaal maakse dom ki ə dıo?

45 Ənte 'saapki əki maam 60 m'asen 6aa kəkiı mindse naan Bu ki. Num ken asen 6aa kəkiı mindse se, *Musan ken naase əndki dose doı ki se.

46 Ken naase jaay aalki maakse do Musa ki deer num, naase aki kə kaal maakse do maam ki kici. Taa Musa se taar ken naan raajo se, taad te maama.

47 Num ken naase 'tookki te taar ken naan raajo do dəkiı ey se, naase aki tookı taar maam taadsen se ə dı?»

6

*Isa ed kəsə gaabge tu dupu-mii**(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)*

¹ Ken nakgen se jaay deel paac se, Isa gaan ɓaa taa baar Galile ki ken kaam naane ɔ baar Galile se ɓo k'danin baar Tiberiad se kici.

² Gətn se jeege dɛna ək mɛtiɲa, taa naade aakga kaak nakɲ-kəɔɓgen Isa tɛdo do jee kəɔŋge tu se.

³ Taa naan se ɓo, Isa ute jee mɛtiɲ ki se iin ook ɓaa inɲ do kəs ki.

⁴ Kaad ken se, laa Yaudgen k'danin *Paak se, ɔɔɓga gəɔɔ.

⁵ Gətn se, Isa uun kaamiɲa ɔ aak jee dɛnge utu ɓaado gətin ki. Naan deek Pilip ki ɔ: «'Je j'akiro ɓaa dugɲ mappa kaam gay jaay 'kaasn kəsɲ jeeɲen se?»

⁶ Ken Isa jaay taad bin se, naan je nan taar maakɲ Pilip ki sum. Ey num Isa se jeele nakɲ ken jaay naan ɓaan tɛda se.

⁷ Gətn se Pilip tɛrliɲ ɔ: «Ken j'uuno tamma kaar-dio* jaay k'dugɲ mappa ɔ k'nigdesin cəkə cəkə kic ɓo adɛn kəɲ kaas eyo.»

⁸ Maakɲ jeege tun mɛtiɲ ki se deb kalaɲ ron Andre, naan se ɓo gɛnaa Simon Pier deekiɲ ɔ:

⁹ «Goon gaaba utu ese se ək mappa mii ken k'tɛdiɲ ute rujɲ ɔɲ† ute kenjge sɛɛm sɛɛm dio. Num jee te dɛnde se kɛse adɛn kaasn di?»

¹⁰ Gətn se ək mu zɛɛɛ dɛna; Isa deek jee mɛtiɲ ki ɔ: «Jee se 'taaddeki j'inɲ naan ki.» Gətn se naade taadden ɔ naade inɲ naan ki. Ɔ jee se gaabge kaliɲ ki ɓo ɓaa ɓaa nakɲ dupu-mii.

¹¹ Gətn se Isa təs mappa jin ki, tɔɔm *Raa ɔ dup ɔl k'nigin jeege tun se paac. Ɔ kenjge kic naan tɛdiɲ bini naade ɔs dɛɛɲ te maraadde.

¹² Ken naade jaay ɔs dɛɛɲ te maraadde aas se, Isa deek jeege tun mɛtiɲ ki ɔ: «Togɲ ɔɔp se 'tuunin ki, ɔɲte kəɲki kalaɲ 'kutn cɛɛ.»

¹³ Togɲ mappan mii ute kenjgen naade ɔs ɔɔp se, k'təsɲ se dɔoc gərnɔ sik-kaar-dio.

¹⁴ Ken jeege jaay aak nakɲ-kəɔɓm ken Isa tɛd se, naade deek ɔ: «Deere, kɛse ɓo debm taad taar teeco taar Raa ki mala mala, ken j'ɔ te adɛ ɓaa do naan ki se, kɛse ɓo naana.»

¹⁵ Anum Isa se jeele, jee se utu an kuun kəl gaara taa tɔɔg se, gətn se naan iin iik cɛɛs ki ɓaa inɲ do ko ki kaliɲ ki.

*Isa lee do maane ki**(Mt 14.22-34; Mk 6.45-53)*

¹⁶ Ken kaadɲ tɛgɛr jaay aan se, jee mɛtn Isa ki se, iin ɓɔɔy ɓaado taa baar ki.

¹⁷ Naade ook maakɲ markab ki, gɛn ɓaa Kaparnayum ki, jɛɲ baar ken kaam naane. Kaad ken se gətɔ tɛdga nɔɔɔ, ɔ Isa se aan ɔɲden te ey ɓɔɔtɔ.

¹⁸ Gətn se kuulu dɔɔɔ ɔ ɔl makəɲ do maane ki. Ɔ ɔlin maane se aal walak walak.

¹⁹ Kaad ken se naade ɓaaga nakɲ kilɔmɛtir mii lɔ mɛɛɛ do maane ki ken jee mɛtn Isa ki jaay aak Isa lee do maane ki ɔ utu ɓaado ɓaa cɛɛ markab ki se. Gətn se naade ɓeere əkde.

²⁰ Gan Isa deekden ɔ: «Ɔɲte 'ɓeerkɲ, kɛse maama.»

²¹ Gətn se naade je an kuunin maakɲ markab ki, naɔo markaba se naar aanga jɛɲ ki, gət ken naade ɓaan ɓaa ro ki se.

*Isa se naan aan gəɔ kəsɲ ɓɔɔyɔ raan**(Jn 3.14-16; 1Jn 5.10-13; 1Kɔɔr 11.23-26)*

* **6:7** Kaad ken se tamma kalaɲ se aas kəɲɲ deba gɛn naabm ɓii kalaɲ. † **6:9** Ɔɲ se napar gɛmɛ kici.

22 Metbeenki se, jee denggen ɔɔpo do jɛŋ kɛn kaam naane se, naade aako markaba se ɔɔpga kalan sum, ɔɔ Isa ute jee metin ki se ook te maakŋ markab kɛn se eyo. Jee metin ki se baaga kalde ki.

23 Kaad kɛn se, markabgen kuuy iino Tiberiad ɔɔ baado gɔɔr ute gɔtn kɛn Isa tɔs mappajin ki, jaay tɔɔm Raa ɔɔ ed jeege tu ɔs se.

24 Kɛn jee denge jaay aak Isa ute jee metin ki, gɔtɔ gɔtn ese se, naade took maakŋ markabge tu ɔɔ baa Kaparnayum ki taa baa je Isa.

25 Kɛn naade jaay baa ɔŋin naan baar kɛn kaam naane se, naade tɔnd metin ɔɔ: «Debm dooy jeege, naai tap bo aan gɔtn ara nun ki?»

26 Gɔtn se Isa terlden ɔɔ: «'Booyki bɛɛ maam m'asen taada: naase 'jemki se, taa nakŋ-kɔɔbm maam m'ted se bo naase 'jeel ɔkkiga kɔk metin eyo, num gan naase 'jemki se, taa nakŋ kɔsn naase ɔs 'dɛrɛŋkiro te maraadse se.

27 ɔŋte 'tedki naaba kalin ki gen nakŋ kɔsn kɛn tedga sum bo 'ruum se. Num 'tedki naaba taa nakŋ kɔsn kɛn 'ting gen daayum. Nakŋ kɔsn ese bo kɛn maam *Goon Deba m'utu m'asen kɛda, taa Raa Bubu mala se edga tɔɔgin goonin ki.»

28 Gɔtn se naade tɔnd metin ɔɔ: «Naabm Raa se j'an tedn ɔɔ di jaay bo j'aki tedn aan gɔɔ kɛn naan jen ro ki se?»

29 Isa terlden ɔɔ: «Kese bo naabm kɛn Raa je ɔɔ naase aki tɛda; naan je ɔɔ aki kaal maakse do deb kɛn naan ɔlino.»

30 Naade terlin ɔɔ: «Num naai tap bo ajen 'tedn nakŋ-kɔɔbm di jaay naaje k'kaaka, jaay bo j'kaal maakje doi ki se? Nakŋ naai 'baa 'teda tap bo ne di?

31 Do kɔd-baar ki se, bubeje ɔso nakŋ kɔsn kɛn k'danin maan, kese bo taar kɛn k'raanin taado ɔɔ: *Gen kɔsde se Raa eddeno mappan bɔɔyo raan.*‡»

32 Gan Isa terlden ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen deeke: kɛn edseno mappan bɔɔyo raan se *Musa eyo, num mappan mala mala kɛn bɔɔyo raan se, Bubum bo, edseni.

33 ɔɔ mappan gen Raa se, naan bo debm kɛn bɔɔyo raan, ɔɔ naan bo debm ed kaaja jeege tun do naan ki.»

34 Gɔtn se naade deekin ɔɔ: «Jaamus, bii-raa edjen mappan ese.»

35 Isa terlden ɔɔ: «Maam bo mappan kɛn ed kaaja se, debm kɛn jaay baado gɔtum ki se, mɔɔtn bo an tɔɔl eyo; ɔɔ debm jaay aal maakin do maam ki se, mɔɔtn maane an tɔɔl eyo.

36 Ey num maam m'taadsenoga, ɔɔ naase mala kic bo aakumkiroga naɔo naase 'baate 'kaalki maakse dom ki.

37 Jeegen paacŋ Bu bo edumde se utu ade baa gɔtum ki, ɔɔ debm kɛn baado gɔtn maam ki se, maam m'an kɔŋ kɔɔdn kund eyo.

38 Taa maam m'bɔɔyo raan se, gen tedn nakŋ kɛn maam bo m'je eyo, num gan m'baado se, gen tedn nakŋ kɛn debm ɔlumo se bo jea.

39 Debm ɔlumo se, nakŋ naan je se, jeegen naan edumsin paac se, m'ɔnte kutn deb kalan. Num naan je bii kɛn kaam mɔɔtn se, maam m'aden dur daan yoge tu.

40 Kese bo nakŋ kɛn Bubum jea. Debm jaay aak Goono ɔɔ aal maakin don ki se, naan se ɔŋga *kaajin gen daayum. Bii kɛn kaam mɔɔtn se, maam m'an durin daan yoge tu.»

41 Gɔtn ese Yaudge baag mooy naan ki dir dir utu naapa ro Isa ki, taa Isa taadga taad ɔɔ: «Maam bo kɔsn kɛn bɔɔyo raan.»

42 Ter naade taad ɔɔ: «Kese Isan kɛn goon Yusup se ey la? Kɛn kon ute Bubin k'jeeldeki se ey la? Ted ɔɔ di jaay borse num taad ɔɔ: «Maam bɔɔyo raan se?»»

43 Gɔtn se Isa terlden ɔɔ: «ɔŋte 'taadki naan ki ute naapa rom ki.

‡ 6:31 Aak Ekz 16.15 ɔɔ KKR 78.24.

⁴⁴ Bu ken olumo se, nam nam jaay naan tiik olin te gotum ki ey se, ade kon baa gotum ki eyo. Jo debm ken Bu olumsinga se, bii ken kaam moon se maam m'an durin daan yoge tu.

⁴⁵ Jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dakin o: *Raa se, utu dooy jeege paac.*§

«Jo debm ken jaay ondga bin do taar Bubum ki, o booy okga taarin ken naan dooy jeege se, ade kon baa gotum ki.

⁴⁶ Taa nam, bii kalan aak te Bu eyo. Debm ken iino gotn Raa ki se naan kalin ki sum bo aakkiga Bua.

⁴⁷ 'Booyki bee m'asen taada: debm jaay aalga maakin do maam ki se, naan onga kaajn gen daayum.

⁴⁸ Taa maam bo m'mappan ken ed kaaja jeege tu.

⁴⁹ Do kod-baar ki, do dakin naane se, bubsege so nakn kosn ken k'danin maan. Te naan se kic bo naade ooyga.

⁵⁰ Num kese bo mappan booyo raan, debm jaay osga naan se num, naan 'kon kooy eyo.

⁵¹ Maam bo kosn booyo raan o ken ed kaaja. Debm jaay osga kosn ese num, naan utu ting gen daayum daayum. Kosn ken maam m'utu m'asen ked se, kese daa rom mala; naan se bo ken utu kedn kaaja jeege tun do naan ki.»

⁵² Ken Yaudge jaay booy taar se, naade baag naajn te naapa makono o: «Gaabm se jaay o ajeki kedn daa ron bo j'aki kos se, j'an ki kosn o dio?»

⁵³ Gotn se Isa deekden o: «'Booyki bee m'asen taada: ken naase jaay oski te daa ro maam Goon Deb eyo, o aayki te moosum ey se, naase aki kon kaajn mala eyo.

⁵⁴ Debm os daa roma o aay moosum se, naan onga kaajn gen daayum, o ken naan ooyga kic bo, bii ken kaam moon se maam m'an durin daan yoge tu.

⁵⁵ Deere, daa rom se, kese bo nakn kosn mala mala, o moosum se le, naan bo nakn kaay mala mala kici.

⁵⁶ Jo debm ting tos daa roma, o ting taay moosum se, naan se ing *dook ute maama, o maam m'ing dook te naana.

⁵⁷ Aan goo Bua ken ed kaaja nakge tun baa se paac se, naan bo debm ken olumo o naan bo debm edum kaaja maam ki kici. Taa naan se bo, debm ken os daa ro maam se 'kon kaaja gotum ki.

⁵⁸ Kese mappan ken booyo raan. Naan se tec aan goo kosn ken bubsege so do dakin do kod-baar ki se eyo. Ute naan se kic bo naade ooyga, num gan debm os mappan ese se, naan 'kon kaajn gen daayum.»

⁵⁹ Taargen se bo, Isa dooy jeege maakn *bee ken Yaudge lee tusn maak ki gen keem Raa ken maakn geger ken Kaparnayum ki.

Jee metn Isa ken metinge se, iin resina

⁶⁰ Jee metin ki, ken metinge se jaay booy taar Isa taad bin se, maakde ki se jeege dena baag taadn o: «Taar se, on aak eyo! Nana jaay 'kon 'booy taar se?»

⁶¹ Isa jeel maak-saapde ken jee metin ki jaay baag mooy naan ki ron ki se, do taar ken naan taad se deekden o: «Naase maakse tujga do taar ken se la?

⁶² Num ken naase amki kaakn maam *Goon Deba m'kookn baa gotum ken deet se, naase tap bo aki taadn oki di?

⁶³ Ken ed kaaja jikilimge tu se, *Nirl Raa; ey num jikilimge kalde ki se, 'kon kaajn rode eyo. Taargen maam taadsesino se, iino gotn Nirl Raa ken lee ed kaaja jeege tu se.

⁶⁴ Num gan maakse ki se, jee mētinge aal maakde dom ki eyo.» Taa gōtn do dōkiñ tap 6o Isa se, naan jeel jeegen aal maakde don ki ey se, ɔ debm ken utu an kutiñ se kic 6o, naan jeeliña.

⁶⁵ Ter Isa taadden ɔ: «Taa naan se 6o maam taadseno m'ɔ: debm ken Raa ɔdñ te doob ey se, naan ade kōñ 6aa gōtum ki eyo.»

⁶⁶ Ken jee metiñ ki jaay booy taar bin se, deniñ iin rēsina ɔ baate 6aa ute naana.

⁶⁷ Gōtn se Isa tōnd metn jee metiñ ken ɔp sik-kaar-di se ɔ: «Num naase se, 'je aki 6aa ey la?»

⁶⁸ Gōtn se Simon Pier terliñ ɔ: «Mēluma, naai 6o ɔk taar ken ɛd *kaajñ gen daayum. Ken jaay kōñ naai se k'6aa gōtn nan ki?»

⁶⁹ Taa naaje se j'aalga maakje do naai ki ɔ k'jeeli naai se Debm *Salal ken iino gōtn Raa ki.»

⁷⁰ Ter Isa taadden ɔ: «Naasen sik-kaar-di ki se, maam 6o m'beer tōdseno ey la? Num gan maakse ki se, deb kalañ se, tec sitan te kaamiña.»

⁷¹ Kese naan taad te Judas goon Simon ken Iskariot; naan 6o debm ken maakñ jeege tun sik-kaar-dio ken utu an kut se.

7

Isa se genaange mala kic 6o aal maakde don ki eyo (Jn 5.44, 15.18-19; Mt 10.16)

¹ Ken nakgen se paac jaay deel se kic 6o, Isa utu lee lee taa naan Galile ki rōk. ɔ naan baate 6aa lee taa naan Jude ki taa magal Yaudge se je je doobm an tōlo.

² Kaad ken se, laa Yaudgen ken k'dañiñ *laa Daabge se, ɔppga gōro.

³ Gōtn se genaange deekiñ ɔ: «Beer ki num, naai 'kiñ 6aa taa naan Jude ki, taa nakñ-kōbgen naai 'ted gōtn ara se, '6aa tēdñ naane kici taa jee mēti ki '6aa kaaka.

⁴ Ken debm jaay je ɔ jeege jeel gōtiñ se, naan tēd nakge tal tal, ɔyiñ kōy eyo. Taa di nakñ-kōbgen naai 'lee tēd se, 6aa tēdñ naan jeege tu, taa jeege paac ai kaakñ jeele.»

⁵ Taa gena Isage mala kic 6o, naade aal maakde don ki eyo.

⁶ Gōtn se Isa deekden ɔ: «Gen tēdn nakñ ese se, kaadum aas te ey 6ōrtō. Num gan gen naase ɛ, kaadñ gay gay kic 6o jigsen naase ki.

⁷ Jee do naan ki se asen kōñ kōadñ kund naase eyo; num gan maam se naade ɔd undum naata. Taa maam m'lee m'tōdden tōd metn *kusiñdege.

⁸ Gen 6aa tēdn laa se, naase '6aaki. ɔ maam se m'6aa eyo, taa kaadum aas te ey 6ōrtō.»

⁹ Ken Isa jaay taad nan taariñ se, naan ɔp ing taa naan Galile ki.

*Isa 6aa gen tēdn *laa Daabge*

¹⁰ Ken genaange jaay iin 6aa gen tēdn laa se, naan kic iin 6aa. Na6o ken naan 6aa 6aa se goon goono ɔ ken aan naane se kic 6o tōy tōy roña.

¹¹ Maakñ biige tun Yaudge tēd tēd laa taal Daabge se, magal Yaudge lee je je Isa deek ɔ: «Nan tap 6o gay?»

¹² Jeege dena gōtn se taad naan ki, ɔ naaj te naapa ro Isa ki. Jee mētinge deek ɔ: «Gaabm se, naan debm jiga.» ɔ kengen kuuy deek ɔ: «Beer naan se, iig kiig 6o jeege.»

¹³ Num gan debm jaay 'taadñ taa Isa tal naan jeege tu se gōtō, taa naade se beer beer magal Yaudge tu.

¹⁴ Kaad ken jeege tēd tēd laa gen taal Daabge jaay aan daaniñ ki se, Isa 6aadō ɛnd daan bōr *Bee Raa ki ɔ baag dooy jeege.

15 Kɛn Yaudge jaay booy naan ing dooy dooy jeege se, ɔkɛn taad eyo, deek ɔɔ: «Gaabm se ɛ, ingo te gɛn dooyo gam eyo, num jeel nakge dɛn bin se ɔɲiɲo gay?»

16 Num gan Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Taargen maam dooy jeege se, m'tɛrɛc daan dom ki eyo, num taargen se, debm kɛn ɔlumo se ɓo taadumsiɲo.

17 Debm kɛn je tɛɗn nakɲ kɛn *Raa maakiɲ ɓo jen ro ki se, kɔɲ 'jeele taargen maam dooy jeege se, m'tɛrɛc te daan dom ɓo m'taad eyo num taargen se iɲo gɔtn Raa ki.

18 Debm kɛn jaay tɛrɛc te daan don sum ɓo, taad se naan je jeege ɓo an *nooko. Num gan debm je jeege nookɲ debm ɔliɲo naaba se, naan se taad taar mɛt ki ɔɔ ɔk taar-kɔɔb eyo.

19 Kɛn ɓaadɔ taadsen *Ko Taar Raa se, *Musa ey la? Gan maakse ki se, debm jaay ɔk Ko Taar Raa jiga se gɔtɔ, ey num kɛn naase jaay 'je amki tɔɔl se taa dɪ?»

20 Gɔtn se jee dɛnge tɛrliɲ ɔɔ: «Naai se ɔk sitan! Nam nam je aay tɔɔl naai se tap ɓo nanja?»

21 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Bii kalan se, maam tɛɗo nakɲ-kɔɔbɔ kalan bini, ɔɔ nakɲ-kɔɔbm se deelo dose, ɔɔ ɔksen gɛn taad eyo.

22 Musa se taadseno ɔɔ gaangen gaabge se 'tɔɲɔeki pɔndɔ, num gan *kɔɲɲ pɔndɔ se iɲo do bubge tun do dɔkiɲa, do Musa ki sum eyo. Taa naan se ɓo kɛn aanga *ɓii sebit ki kic ɓo, naase lee 'tɔɲki pɔndɔ gɛnsege tu.

23 Taa naan se ɓo, naase 'tɔɲki pɔndɔ gɛnsege tu utu ɓii sebit kic ɓo tuj Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki se eyo. Num gan debkilimi ute magaliɲ ɓo maam m'ɛɗiɲ lapi ɓii sebit ki jaay naase maakse taarse se taa dɪ?

24 Kɛn jaay aki kɔɲɲ ɓɔɔrɔ do nam ki num, ɔɲte kɔɲki do nakge tun, kɛn naase aki ute kaamse sum eyo, num ɔɲki ɓɔɔrɔ ute ɗoobiɲa.»

25 Gɔtn se jee Jeruzalem kɛn mɛtinge deek ɔɔ: «Kɛse ɓo gaabm kɛn k'je j'an tɔɔl se ey la?

26 'Booyki naan daar tal taad taad naan jeege tu, ɔɔ tɔɔgjege se, nam tap ɓo taadiɲ taar dɪm eyo. Lɔ bin se naade jeeliɲga naan *al-Masi deer ne?

27 Num al-Masi jaay utu aɗe ɓaa se, gɔtn naan ano kiɲ tap ɓo nam jeel eyo. Gan gaabm se ɛ, naaje k'jeelki gɔtn naan iɲno ro ki.»

28 Kaad kɛn Isa dooy dooy jeege daan ɓɔɔr Bee Raa ki se, kɛn naan jaay booy taarde se, uun mindiɲ raan deekɛn ɔɔ: «Deere, naase 'jeelumki ɔɔ 'jeelki gɔtn maam m'iɲno. Anum, maam se m'iɲno gɛn dom ɓo m'ɓaadɔ eyo. Num deb kuuy ɓo ɔlumo, ɔɔ debm ɔlumo se taad taar mɛt ki. Num gan naan se naase 'jeeliɲki eyo.

29 Anum debm se maam m'jeeliɲa taa maam se m'iɲno gɔtiɲ ki, ɔɔ naan ɓo ɔlumo.»

30 Gɔtn se naade je an kɔkɔ naɓo nam ɔɲ ɔl te jɲ roɲ ki eyo, taa kaadiɲ aas te ey ɓɔrtɔ.

31 Gan maakɲ jee dɛnge tu se, jee mɛtinge took aal maakɗe don ki ɔɔ naade deek ɔɔ: «Kɛn al-Masi utu aɗe ɓaa se 'kɔɲ 'tɛɗn nakɲ-kɔɔbɛn dɛn cir gɛn gaabm ese tɛɗ se la?»

32 Gɔtn se *Parizige ɓaa booy taar kɛn jeege lee taad naan ki ro Isa ki se, naade ute magal jee tɛɗn sɛrkge se, ɔl asgargen lee ɓɔɔb Bee Raa se, gɛn ɓaa kɔkɲ Isa.

33 Gan Isa deekɛn ɔɔ: «Maam se, ɔɔpumga baata kɛn m'king te naase ɔɔ tɛɗga ɓo maam ɓaa kɔɲ debm kɛn ɔlumo.

34 Naase utu amki jea, naɓo amki je kɔɲ eyo. Taa gɔtn maam ɓaan ɓaa se, naase aki kɔɲ kaan eyo.»

³⁵ Gɔtn se Yaudge baag taadn te naapa ɔɔ: «Naan tap ɔɔ ɔɔa kaam gay, jaay naaje j'an̄ki kɔŋ kɔŋ ey se? Ɔɔ ɔɔa ting daan Yaudge tun wɔɔk maakŋ Grɛkge tu se la? Ɔɔ gɔtn naane se naan ɔɔa dooy Grɛkge la?»

³⁶ Ey num taar naan taad ɔɔ: «Naase utu amki jea, naɔo amki je kɔŋ eyo, taa gɔtn maam ɔɔa ɔɔa se, naase aki kɔŋ kaan eyo.» Taar se tap ɔɔ naan je deekŋ ɔɔ dɔo?»

Isa taad taar maan ken ɛd kaaja jeege tu

³⁷ Bii magal cir paacŋ gen *laa Daabge se, ɔɔiin ken kaam mɔɔtn. Bii se ɔɔ Isa iin daara ɔɔ uun mindin raan ɔɔ baag taada ɔɔ: «Debm ken jaay maane tɔɔlin se n'ɔɔaado gɔtum ki ɔɔ n'kaaye.

³⁸ Aan gɔɔ taar ken k'raanɔ do dɔkin taad ɔɔ: debm jaay aalga maakin dom ki se, 'kɔŋ maan ken ɛd kaaja. Ɔɔ maan ken ɛd kaaja se, ade kiin maakin ki ɔɔ 'toodn kɔɔy maakin ki kɔl kɔl aan gɔɔ maan maakŋ oolge tu.»

³⁹ Ken Isa jaay taad taar se, naan je taadn taa *Nirl Raa, ken tɛdga num, jee aalga maakde don ki se utu 'kɔŋɔ. Taa kaad ken se, Nirl Raa ɔɔɔy te ey ɔɔrtɔ; taa Isa se ook ɔɔa te raan gɔtn j'ansen nook ey ɔɔrtɔ.

Jeege naaj taara te naapa ro Isa ki

⁴⁰ Ken jeege jaay booy taar se, jee mɛtinge deek ɔɔ: «Gaabm se, deere naan se debm taad taar teeco taar Raa ki mala mala.»

⁴¹ Jee mɛtinge taad ɔɔ: «Naan se ɔɔ *al-Masi.» Gan jee mɛtingen kuuy taad ɔɔ: «Al-Masi ɔɔ ade kiin taa naan Galile ki ne? Kɛse gɔɔɔ.

⁴² Ey num taargen do dɔkin k'raaninga raan se deek ɔɔ: *Al-Masi se, ade teecŋ mɛtjil *Daud ki ɔɔ ade kiin Betleem ki, ken maakŋ naan Daud ki ey la?**»

⁴³ Taa Isa se jee den se, taarde ɔɔa ɔk mɛtn naap eyo.

⁴⁴ Gɔtn se jeege kandum maakde ki se je an kɔkɔ naɔo nam ɔŋ ɔl te jin ron ki eyo.

⁴⁵ Asgargen lee ɔɔɔb *Bee Raa se ɔk tɛrlo ɔɔaado ɔŋ *magal jee tɛdn serke Raage tu ute *Parizige. Naade taad asgarge tu ɔɔ: «Gen di jaay naase 'baate kɔkŋ ɔaansin̄kiro se?»

⁴⁶ Gɔtn se asgarge tɛrlden ɔɔ: «Bii kalan tap ɔɔ nam ɔŋ taad te taara aan gɔɔ gen gaabm se eyo.»

⁴⁷ Anum Parizige se, tɛrlden ɔɔ: «Naase kic gaabm se taad bisenga dose kic la?»

⁴⁸ Maakŋ magalge tu ey lɛ maakŋ Parizige tu se aakkiga nam kalan tookga taarin la?

⁴⁹ Num gan jee den took taarin se naade jeel *Ko Taar ken Raa ɛdɔ Musa ki se eyo, ɔɔ naade se lɛ jee ken Raa naamdega naama.»

⁵⁰ Gan maakŋ Parizige tu se gaaba kalan ron Nikodem, naan se ɔɔii kalan in̄goga king gɔtn Isa ki kici deekden ɔɔ:

⁵¹ «Ko Taar ken Raa ɛdjekiro se, debkilimi jaay k'booy te taarin eyo, ɔɔ j'aak te nakŋ ken naan tɛd ey se, j'an̄ kɔkŋ mindin j'ɔɔ dɔi?»

⁵² Gɔtn se naade tɛrlin ɔɔ: «Naai kic 'tɛdn kɔd Galile la? 'Baa dooy ɔk taargen k'raan̄deno do dɔkin se jiga jaayo, ɔɔii kalan tap ɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki gam teeco te taa naan Galile ki eyo.»

⁵³ [Gɔtn se, nan̄a nan̄a kic ɔɔ iin uun doobm ɔɔeɔa ɔɔeɔa.]

8

Mɛnd gaaba j'ɔkin ute gaabm kuuy

¹ Naan ken se Isa iin ɔɔa do *kɔsn ɔlib ki.

* 7:42 Aak Jn 8.42, KKR 120.10-12, 2Sam 7.12 ɔɔ Mis 5.1-3.

² Metbeenki tanɔəriŋ nɔəriŋ se, naaŋ ɔk tɛrlo daan bɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ jeege paac baado ɔŋiŋa. Gɔtn se naaŋ booy iŋg naaŋ ki ɔɔ baagden dooyo.

³ Gɔtn se jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage ute *Parizige se ɔk baano te mɛnd gaaba kalaŋ bin se j'ɔkiŋo te gaabm kuuy. Naade baado ɔndiŋ daan jeege tu.

⁴ Naade deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, mɛnd se tɛdga nakŋ *kusiŋa j'ɔŋiŋo tood tood te gaabm kuuy.

⁵ Maakŋ *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se taadjeki ɔɔ: «Mɛndgen bin se j'aden tund tɔɔl te koa.» Num gɛn naai ki num ɔɔ di?»

⁶ Kɛn naade jaay taad bin se, je kɛn naaŋ taadga taar dim ɔkɔ sum ɔo, naade aŋ goom kɔkɔ taa aŋ kɔkŋ mindiŋa. Num gaŋ gɔtn se, Isa no doŋ naaŋ ki ɔɔ baag raaj naaŋ ki ute goon jiŋa.

⁷ Aan gɔɔ naade dɔɔk taara tɔnd mɛtiŋ ɔŋ ey se, gɔtn se Isa uun doŋ deekden ɔɔ: «Maakŋ naase kɛn 'paacki se, nam nam bii kalaŋ jaay tɛd te nakŋ kusiŋ ey num, uun koa und mɛnd se deete.»

⁸ Gɔtn se tɛr naaŋ no doŋ naaŋ ki daala ɔɔ baag raaj naaŋ ki.

⁹ Kɛn naade jaay booy taar ese se, naŋa naŋa kic ɔo uun doobiŋ doobiŋa. Jee magalge se ɔo baag kiin ɔaa deet deet. Gɔtn se ɔɔp Isa kaliŋ ki te mɛnd kɛn naade ɔk baano daande ki se.

¹⁰ Num gɔtn se Isa uun doŋ daala deek mɛnd ki se ɔɔ: «Mɛnda, jee se ɔaaga gay? Maakde ki se, nam nam 'daar jaay 'kɛnd teeli gɛn kuti se gɔtɔ ne?»

¹¹ Mɛnda se deekiŋ ɔɔ: «Jaamus, nam utum te eyo.» Gɔtn se Isa deekiŋ ɔɔ: «Maam kic m'je kuti eyo. 'Baao naɔo mɔɔtn ɔŋte tɛdn nakŋ kusiŋa.»

Isa se naaŋ gɔtn wɔɔr gɛn jeege paac

¹² Isa deek jeege tu daala ɔɔ: «Maam se, m'gɔtn wɔɔr gɛn jeege paac. Debm kɛn baadoga mɛtum ki se, naaŋ se lee maakŋ gɔt kɛn ɔɔd eyo. Gaŋ naaŋ se 'kɔŋ gɔtn wɔɔr kɛn aŋ tɔɔdn kɔl gɔtn kɛn naaŋ an kɔŋ kaaja.»

¹³ Gɔtn se *Parizige deekiŋ ɔɔ: «Naai ɔo 'tɛdn saadn gɛn naai mala se, saadn naai se ɔs aay eyo.»

¹⁴ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Kɛn maam m'tɛdn saadn maam mala kic ɔo, saadn maam se ɔs aaye. Taa maam m'jeel gɔtn maam m'iinno ɔɔ gɔtn maam m'an ɔaa. Num gaŋ naase gɔtn maam m'iinno lɛ, 'jeelki eyo ɔɔ gɔtn maam ɔaan ɔaa ro ki kic ɔo, naase 'jeelki eyo.

¹⁵ Naase ɔjki bɔɔrɔ do jeege tu aan gɔɔ kɛn jikilinge lee tɛda. Num maam lɛ m'ɔj bɔɔrɔ do nam ki eyo.

¹⁶ Kɛn jaay aanumga gɛn kɔjŋ bɔɔrɔ kic num, kɔjŋ bɔɔr maam se kɛn mɛt ki. Taa maam se m'kalum ki eyo, num Bu kɛn ɔlumo se kic utu te maama.

¹⁷ Maakŋ *Ko Taar kɛn Raa ɛdseno se, k'raaŋiŋga raaj j'ɔɔ: kɛn jeege di jaay taad taarde ɔk mɛtn naapa se saadn naade se, ɔs aaye.

¹⁸ Maam mala ɔo m'taadn saaduma ɔɔ Bubum kɛn ɔlumo se kic taad saadn maama.»

¹⁹ Gɔtn se naade tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Bubi naai 'taadn se gay?» Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase lɛ 'jeelumki eyo. ɔɔ Bubum kic naase 'jeeliŋki eyo. Kɛn naase jaay 'jeelumki maam num, Bubum kic ɔo naase aŋki 'kɔŋ jeel kici.»

²⁰ Isa taad taargen se, kaad kɛn naaŋ dooy dooy jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki. Naaŋ kɛn se, naaŋ iŋg cɛɛ nakŋ kɛn jeege lee tɔmb *sɛrkɛ maak ki; num gaŋ gɔtn se, nam ɔŋ ɔl te jiŋ roŋ ki eyo taa kaadiŋ aas te ey ɔɔrtɔ.

Isa taad ɔɔ naaŋ utu tɛrl gɔtn Bubiŋ ki

²¹ Isa taadden daala ɔɔ: «Maam se m'ɔaa ɔaa ɔɔ naase utu amki jea, naɔo naase se utu aki kooy maakŋ *kusiŋse ki. Taa gɔtn maam m'an ɔaa se lɛ, naase aki kɔŋ ɔaa eyo.»

22 Gətn se magal Yaudge taad te naapa ɔɔ: «Taar ken naan taad ɔɔ gətn maam m'baan ɔɔ se naase aki kəŋ ɔɔ eyo. Bin se, naan kalin ki ɔɔ ɔɔ ɔɔ tɔɔl ron la?»

23 Isa tərlden ɔɔ: «Naase se, jee do naan ki, num maam ɛ, m'iino raan. Naase se, jee do naan ki ara, num maam se, m'metn jee do naan ki ara ki eyo.

24 Taa naan se ɔɔ maam taadseno m'ɔɔ, naase se utu aki kooy maakŋ kusinsege tu. Ken naase jaay 'baate 'kaalki maakse do maam ken m'ing daayum se, naase se utu aki kooy maakŋ kusinsege tu.»

25 Gətn se naade tənd metin ɔɔ: «Naai tap ɔɔ naŋa?» Isa tərlden ɔɔ: «Do kupm met ki tap ɔɔ maam m'ɔŋ te eyo num m'taadsenoga.

26 Do naase ki se, maam m'ɔk taarge dɛna ken m'asen taada ɔɔ gen kəŋ bɔɔɔ dose ki. Num gan Debm ken ɔlumo se, naan taad taar met ki. ɔɔ taar ken maam taad jeege tu se, m'booyo gətn naan ki.»

27 Num taar jaay naan taadden te *Raa Bubu se, naade ɔnd te metin eyo.

28 Gətn se Isa deekden daala ɔɔ: «Ken naase jaay 'tup 'tɔɔlkiga *Goon Deba ro kaag ki uun daarinŋiga raan se, kaad ken se jaay naɔo naase aki jeele, maam se ɔɔ debm ken m'ing gen daayum. ɔɔ maam se m'ted naka gen dom eyo, num maam taad se m'taad te nakŋ ken Bubum dooyumo.

29 Debm ken ɔlumo se, naan utu te maama. Naan ɔŋ ɔnum te kalum ki eyo, taa maam se daayum m'ted nakŋ ken tɔɔlin naan ki.»

30 Gətn se ken jeege jaay booy taar Isa taad bin se, jeege dɛna took aal maakde don ki.

*Gaan Raage ute gaan *Bubm sitange*

31 Gətn se Isa taad Yaudge tun aalga kaal maakde don ki se ɔɔ: «Ken naase jaay ɔkki taarum maakse ki tɔɔg se, naase aki tedn jee metum ken mala mala.

32 Ute naan se naase aki jeel taar met ki, ɔɔ taar met ki ken naase aki jeel se ɔɔ, asen kɔɔdn dose maakŋ bul ki.»

33 Naade tərliŋ ɔɔ: «Naaje se k'metjil *Abraamge ɔɔ bii kalan naaje k'ted te bul nam gam eyo. Naai 'taadjɛn ɔɔ: naase aki kəŋ tedn bul ey sum se, taa dɪ?»

34 Isa tərlden ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm jaay ted nakŋ *kusiŋ se, naan ɔɔp tedga bul gen kusiŋa.

35 Bulu se naan kəŋ king maakŋ ɔɔee ki gen daayum eyo, num goono ɔɔ debm 'king maakŋ ɔɔee ki gen daayum.

36 Taa naan se ɔɔ ken Goon Raa jaay ɔɔdsenga maakŋ bul ki num, naase aki kəŋ dose deer deer.

37 Maam m'jeele naase se metjil Abraamge. Naɔo naase 'baate 'kuunki taaruma ɔɔ taa naan se ɔɔ naase 'je amki tɔɔɔ.

38 Maam se m'taadsen nakŋ ken maam m'aako gətn Bubum ki. Gan naase se 'tedki nakŋ ken naase 'booykiro gətn bubse ki.»

39 Naade tərliŋ ɔɔ: «Bubm naaje se, Abraam.» Isa tərlden ɔɔ: «Ken naase jaay gaan Abraamge deer num, naase aki tedn nakgen aan gɔɔ Abraam tedo se.

40 Num ɔɔrse naase 'je amki tɔɔɔ. Taa maam m'taadsenga taad taar met ki ken maam booyo gətn Raa ki. Nakgen bin se Abraam ɔŋ tedin te eyo.

41 Num gan naase se 'tedki nakgen ken bubse lee tedɔ.» Naade tərliŋ ɔɔ: «Naaje se k'gaan bumige eyo. Naaje j'ɔk Bubu kalan sum, ɔɔ Bubm naaje se, Raa!»

42 Isa deekden ɔɔ: «Ken Raa jaay Bubse num kaadn naane, naase amki jea. Maam m'iino gətn Raa ki ɔɔ m'baado kic ɔɔ taa naana: maam se m'baado gen dom eyo, num naan ɔɔ debm ken ɔlumo.

43 Gen dɪ naase 'booy ɔkki taarum ey se? Taa taar maam m'taadsen se naase aasinŋi gen booy kəkin eyo.

⁴⁴ Bubm naase se, naan Bubm sitange. Ɔo naase 'jeki tɛdn nakɲ kɛn bubse maakin jea. Do dɔkin kic ɓo, naan ɓo debm tɛɛso gɛn tɔɔl jeege. Ɔo naan se taad taar mɛt ki eyo, taa nakɲ mɛt ki se gɔtn naan ki gɔtɔ. Kɛn naan baaga taadn taar-kɔɔɓɔ se taargen se naan uun don ki ɓo taada, taa naan se debm taar-kɔɔɓɔ ɔɔ bubm jee taar-kɔɔɓge.

⁴⁵ Num gan maam se m'taadsen taar mɛt ki. Taa naan se ɓo naase 'baate 'tookki taaruma.

⁴⁶ Maakse ki se nanja jaay am kɔɲ taadn kusin kɛn maam tɛda ɔɔ kɛn maam m'taad taar mɛt ki num, naase 'baate kuunki taarum se gɛn di?

⁴⁷ Debm gɛn Raa se, booy uun taar Raa. Num naase se, jee Raage eyo, taa naan se ɓo naase 'baate 'booyki taaruma.»

⁴⁸ Gɔtn se magal Yaudge taad Isa ki ɔɔ: «Kɛn k'deek j'ɔɔ naai kɔd *Samari ɔɔ debm sitan se, taarje mɛt ki.»

⁴⁹ Gan Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Maam se debm sitan eyo. Num maam se *m'nook Bubuma, gan naase aalumki maak ki eyo.

⁵⁰ Maam se m'je jeege ɓo am nook eyo, num deb kuuy ɓo je jeege am nooko, naan ɓo debm utu 'kɔɲɲ bɔɔɔ.

⁵¹ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm jaay booy uun taar maam se, mɔɔtn naan se 'kɔɲ kooy eyo.»

⁵² Gɔtn se, magal Yaudge deekin ɔɔ: «Bɔɔse naaje k'jeeliga naai se debm sitan! Ey num Abraam te jee taad taar teeco taar Raa ki kɛn do dɔkin se kic ɓo ooyga, gan naai 'taad ɔɔ debm jaay booy uunga taar naai num, mɔɔtn 'kɔɲ kooy eyo.

⁵³ Bin se bubjen Abraam kɛn ooyga se naai magal cirin la? Ey num jee taad taar teeco taar Raa ki se kic ɓo ooyga ɔɔ naai magal roi bin se 'je kaasn te nanja?»

⁵⁴ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Kɛn maam ɓo m'nook rom mala sum num, nookɲ ro maam se nakɲ cɛɛ. Kɛn nookum maam se, Bubuma, ɔɔ naan ɓo kɛn naase 'taadki ɔɔki naan ɓo Raase se.

⁵⁵ Gan naase 'jeel ɔkin ki eyo ɔɔ maam se m'jeel m'ɔkin mala mala. Kɛn maam jaay m'taad m'ɔɔ m'jeel m'ɔkin ey se, m'tɛdn debm taar-kɔɔɓɔ aan gɔɔ naase kici. Num maam se m'jeel m'ɔkina ɔɔ m'ɔk taarin se maakum ki.

⁵⁶ Bubse Abraam se maakin raapo ɔɔ naan aak kaam ɓiin m'ano 'ɓaa do naan ki. Kɛn naan jaay aak naan se sum se, naan maakin raap den aak eyo.»

⁵⁷ Do taar kɛn naan taad se magal Yaudge deekin ɔɔ: «Naai kɛn ɓaari si-mii kic aas te ey sum ɓo aakga Abraam ne?»

⁵⁸ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: kaad kɛn j'ooj te Abraam ey se, maam m'utu tap.»

⁵⁹ Gɔtn se naade tɔs koa je an tundu, naɓo naan end iig daan jeege tu ɔɔ iin teec daan bɔɔɔ *Bee Raa ki se naatn.

9

Isa ɛd lapi gaab kɛn j'oojin tap ɓo kaam-tɔɔkɔ (Mk 8.22-25, 10.46-52)

¹ Bii kalan Isa deel deel se, aak gaaba kalan bin se j'oojin ɓo kaam-tɔɔkɔ.

² Gɔtn se jee metin ki tɔnd metin ɔɔ: «Debm dooyje, kɛn tuj *Raa ki jaay ɔɔ gaabm se j'oojin kaam-tɔɔkɔ se, naan mala lɔɓu bubin te kon lɛ?»

³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Kɛn ɔɔ jaay k'j'oojin kaam-tɔɔkɔ se, taa *kusin kon te bubin eyo, ɔɔ gɛn naan mal eyo. Num ute naan se, Raa ɓo 'je taadn naabin jeege tu!

⁴ Kɛn kaada jaay utu se, bɛɛki se, k'tɛdki naabm gɛn debm ɔlumo. Ey num kɛn nɔɔɔ jaay aanga num, nam 'kɔɲ tɛdn naab dim eyo.

⁵ Kaad ken maam m'utu do naan ki bɔrt se, maam bo gɔtn wɔɔr gen jee do naan ki.»

⁶ Ken Isa jaay taad nan taarin se, tup boorin naan ki, deepin te naana ɔ uun ɔtinsin kaam gaab ken kaam-tɔɔkɔ se.

⁷ Ɔɔ deekin ɔɔ: «Baa tug kaami maakɲ gɔɔ ken ɔk maane ɔɔ gɔɔ se bo ken k'danin Siloam se.» Siloam se je deekɲ ɔɔ: *j'blinga*. Gɔtn se debm kaam-tɔɔkɔ iin baa tug kaamina ɔɔ ken naan terlo terl se, naan aak kaaka.

⁸ Jee do daambooginge ute jee jeelin do dɔkina jaay aakiɲo naan le, baayo baay se deek ɔɔ: «Kese bo debm kaam-tɔɔkɲ ken ing le baayo se ey la?»

⁹ Jee metinge deek ɔɔ: «Kese bo naana.» Kengen kuuy deek ɔɔ: «Gɔtɔ! Kese naan eyo. Nam bo tecin tece.» Gan gaabm kaam-tɔɔkɔ se taadden ɔɔ: «Kese maam mala.»

¹⁰ Gɔtn se naade tɔnd metin ɔɔ: «Ted ɔɔ di jaay kaami ɔɔɔ aak se?»

¹¹ Naan terlden ɔɔ: «Gaabm k'danin Isa se bo deep boorin te naana ɔɔ ɔtumsin kaamum ki ɔɔ deekum ɔɔ: <'Baa tug kaami maakɲ Siloam ki se.> Gɔtn se bo maam m'iin baa tug kaamuma ɔɔ kaamum ɔɔɔ aaka.»

¹² Naade tɔnd metin ɔɔ: «Gaabm se utu gay?» Naan terlden ɔɔ: «Maam jeel gɔtin eyo.»

**Parizige tɔnd metn gaabm debm kaam-tɔɔkɲ Isa edin lapi se*

¹³ Gɔtn se j'ɔk k'baan te gaabm, ken ingo kaam-tɔɔkɔ se, gɔtn Parizige tu.

¹⁴ Gan bii ken Isa deep naana ute boorin jaay ɔt kaam gaab ken debm kaam-tɔɔkɔ ɔɔ kaamin ɔɔɔ aak se, biin se *6ii sebit.

¹⁵ Taa naan se bo Parizige kic tɔnd metin ɔɔ: «Ted ɔɔ di jaay kaami ɔɔɔ aak se?» Naan terlden ɔɔ: «Gaabm ken k'danin Isa se bo, deep boorin ute naana ɔɔ ɔtum kaamum ki ɔɔ m'baa m'tug kaamuma ɔɔ kaamum ɔɔɔ aaka.»

¹⁶ Maakɲ Parizige tu se jee metinge deek ɔɔ: «Gaabm se debm Raa eyo. Taa bii sebit kic bo naan aalin maak ki eyo.» Gan jee kuuy deek ɔɔ: «Debm *kusin naan Raa ki sum bo, 'kɔɲ tedn nakɲ-kɔɔbgen deel do bin ne?» Gɔtn se taarde baa ɔk metn naap eyo.

¹⁷ Gɔtn se ter naade tɔnd metn gaabm ingo kaam-tɔɔkɔ se daala ɔɔ: «Maak-saapm naai ki num, gaabm ɔɔɔio kaami se, naai ɔɔ di?» Naan terlden ɔɔ: «Naan se debm taad taar teeco taar Raa ki.»

¹⁸ Gan magal Yaudge se baate tooko ken gaabm se jaay j'oojin bo kaam-tɔɔkɔ ɔɔ bɔrse kaamin ɔɔɔ aakga kaak se; taa naan se bo, naade danjo kon te bubin se.

¹⁹ Gɔtn se naade tɔnd metde ɔɔ: «Gaabm se bo kese goonsen ɔɔki oojinki kaam-tɔɔkɔ se ne? Ɔɔ bɔrse 'ted ɔɔ di jaay kaamin ɔɔɔ aak se?»

²⁰ Bubin ute kon terlden ɔɔ: «Kese goonje mala. Naaje se deere j'oojin bo kaam-tɔɔkɔ.

²¹ Gan ted ɔɔ di jaay kaamin ɔɔɔ aak se, naaje j'ɔnd eyo ɔɔ nam nam ɔɔɔin kaamin se le, naaje k'jeelin eyo. Naan le debm magala, 'tɔndki metina naan mala asen taadn metina.»

²² Ken ɔl kon ute bubin jaay taad bin se, taa naade beer beer magal Yaudge tu. Taa magal Yaudge se dɔɔkga dɔɔk taarde ɔɔ debm ken jaay taadga ɔɔ: «Isa bo *al-Masi se» naade an tuurin maakɲ *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki se naatn.

²³ Taa naan se bo kon te bubin deek ɔɔ: «Naan le debm magala, tɔndki metina.»

²⁴ Ter Parizige se danjo gaabm ken ingo kaam-tɔɔkɔ se, daala, deekin ɔɔ: «Naan Raa ki se, naai taad taar met ki. Gaabm se le naaje k'jeelin naan se debm kusina.»

25 Naan̄ t̄erlden̄ ɔ: «Ken̄ gaabm̄ se ɓo debm̄ kusin̄a, ɓo debm̄ kusin̄ eyo, maam̄ jeel̄ eyo. Nak̄n̄ maam̄ jeel̄ se, maam̄ se j'oojum̄ kaam-tɔɔkɔ ɔ ɓorse kaamum̄ ɔɔf̄ aakga.»

26 Naadē taad̄ gaab̄ ken̄ se ɔ: «Naan̄ tap̄ ɓo t̄edī ɔ ɔ ɔ? Ɔo kaamī se naan̄ t̄edin̄ ɔ ɔ ɔ jaaȳ ɔɔf̄ aak̄ se?»

27 Naan̄ t̄erlden̄ ɔ: «Taar̄ se maam̄ taadsengā taad̄ m̄etin̄a. Naɓō naasē mala, 'baatē 'tookkī taar̄ se! 'Jekī m'asen̄ taad̄ m̄etin̄ daal̄ se ḡen̄ ɔ? Lɔ̄ naasē 'jē akī t̄ed̄n̄ jeē m̄etin̄ kī kic̄ l̄e?»

28 Gɔtn̄ se Parizigē baagin̄ naajā deekin̄ ɔ: «Naaī ɓo m̄etn̄ gaabm̄ se eȳ num! Naajē se k'jeē m̄etn̄ *Musā kī.

29 Naajē k'jeel̄ se Raā se taad̄o Musā kī. Num̄ gan̄ naan̄ se iin̄o gɔtn̄ gaȳ gaȳ se, naajē k'jeel̄ eyo!»

30 Gɔtn̄ se gaabm̄ ingō kaam-tɔɔkɔ se t̄erlden̄ ɔ: «Ken̄ naasē jaaȳ ɔɔkī 'jeelkī gɔtn̄ naan̄ iin̄o eȳ se taar̄ se deel̄ doa! Eȳ num̄ gaabm̄ se naan̄ ɓo debm̄ ɔɔɔumo kaamuma.

31 Naajē k'jeelkī Raā se, booȳ keem̄ nɔɔ̄ jeē kusin̄gē eyo. Num̄ gan̄ Raā se booȳ keem̄ nɔɔ̄ debm̄ ken̄ aalin̄ maak̄ kī ɔ t̄ed̄ nak̄n̄ ken̄ Raā maakin̄ jen̄ rō kī.

32 Biī kalan̄ jaaȳ k'booȳ j'ɔ̄ nam̄ ɔɔɔgā kaam̄ debm̄ j'oojin̄ ɓo kaam-tɔɔkɔ se gɔtɔ.

33 Ken̄ gaabm̄ se jaaȳ debm̄ Raā eȳ se, naan̄ 'kɔn̄ t̄ed̄n̄ ɔim̄ eyo!»

34 Naadē t̄erlin̄ ɔ: «Naaī ɓo j'oojī maak̄n̄ kusin̄ kī tappī ɔ gan̄ t̄er̄ 'jē ajen̄ dooȳ naajē ne?» Gɔtn̄ se naadē tuur̄ ɔɔɔin̄ naatn̄.

35 Ken̄ Isā jaaȳ booȳ ɔ naadē tuuringā naatn̄ se, gɔtn̄ se naan̄ ɓaā jē ɔjin̄a ɔ deekin̄ ɔ: «*Goon̄ Debā se, naaī aal̄ maakī don̄ kī la?»

36 Gaabm̄ se t̄erlin̄ ɔ: «Naka, 'taadum̄ tū naan̄ nanā jaaȳ maam̄ m'kaal̄ maakum̄ don̄ kī se?»

37 Isā deekin̄ ɔ: «Aaka! Debm̄ ken̄ naaī aakin̄ ɔaar̄ naanī kī jaaȳ taadī se, k̄esē ɓo naanā.»

38 Gaabm̄ se deek̄ ɔ: «M̄eluma, maam̄ m'aalgā maakum̄ doī kī.» Gɔtn̄ se naan̄ nō naan̄ kī ɔ ɔ erḡ naanin̄ kī.

39 Gɔtn̄ se Isā deek̄ ɔ: «Maam̄ m'ɓaad̄ō dō naan̄ kī se taā kɔjn̄ ɓɔɔrɔ, taā jeē kaam-tɔɔkgē se kaam̄dē kɔɔɔn̄ kaaka, ɔ jeegen̄ kaam̄dē utū aak̄ kaak̄ se l̄ē utū 't̄ed̄n̄ jeē kaam-tɔɔkgē.»

40 Parizigen̄ utū tē naan̄ se, ken̄ naadē jaaȳ booȳ taar̄ esē se deekin̄ ɔ: «Ken̄ bin̄ se naajē kic̄ k'jeē kaam-tɔɔkgē la?»

41 Isā t̄erlden̄ ɔ: «Ken̄ naasē jaaȳ 't̄ed̄kigā t̄ed̄ jeē kaam-tɔɔkgē num, kaad̄n̄ naanē naasē akī t̄ed̄n̄ jeē kusin̄gē eyo. Num̄ gan̄ ɓorsē naasē 'deekkī ɔɔkī: «Naajē se jeē kaam̄jē aak̄ kaaka.» Taā naan̄ se ɓo naasē utū inj̄kī maak̄n̄ kusin̄sē kī se.»

10

Isa aal naaḡn̄ taarā utē debm̄ gaam̄ baatgē

1 T̄er̄ Isā taad̄den̄ ɔ: «'Booykī ɓ̄ē m'asen̄ taadā: debm̄ end̄ t̄ɔr̄n̄ baatgē tū jaaȳ aal̄ tē taā ɔoob̄ eyo, gaan̄ aal̄ gɔt̄ kuuȳ se, naan̄ se debm̄ ɓoogo ɔ debm̄ tuj̄n̄ jeegē.

2 Num̄ gan̄ debm̄ aal̄ tē taā ɔoobō se, naan̄ se ɓo debm̄ gaam̄ baatgē.

3 Ɔō debm̄ ken̄ inḡ ɓɔɔb̄ taā ɔoobō se, ɔɔɔin̄ kaam̄ taarā ɔ baatgē se booȳ mindin̄a. Ɔō baatn̄ naangē malā se, naan̄ dan̄dē tē rodē ɔ ɔɔf̄ teec̄n̄dē naatn̄.

4 Ken̄ naan̄ jaaȳ ɔɔf̄ teec̄n̄degā naatn̄ se, naan̄ leē naandē ki, ɔ naadē ɔk̄ m̄etin̄ā taā naadē booȳ jeel̄ mindin̄a.

⁵ Num naade se kəŋ kəkŋ mɛtn nam kuuy eyo. Ken naade booyga mindin kic 6o aanin kaana, taa deb kuuy se naade booy jeel mindin eyo.»

⁶ Isa se taadden te kaal naagn taara, num gan jee se booy ək mɛtn taar ken naan taadden se eyo.

Isa naan debm gaam bεε

⁷ Tεr Isa taadden daala ə: «'Booyki bεε m'asen taada: maam se 6o aan gəə m'taa doobm baatge.

⁸ Jeegen baado paac deet naanum ki se, naade se jee 6oogge ə jee tujn jeege, na6o baatge se took te taarde eyo.

⁹ Ɔə maam 6o aan gəə m'taa doobo. Ken debm jaay εnd te doobm maam se, naan 'kəŋ kaaja. Naan kəŋ kende ə teecŋ 6aa gaam te maraadiŋa.

¹⁰ Debm 6oogo baado se, gen 6oogo, gen təə, gen kutu. Num gan maam m'baado se, taa jeege 'kəŋ kaaja ə 'kəŋ kaajn gen taad eyo.

¹¹ «Maam se m'debm gaam bεε: debm gaam bεε ken utu kutn koŋa taa baatinge.

¹² Ɔə debm ken gaam gen gurs sum se, naan se mel baatge eyo ə baatge se le gen naan eyo. Ken aakga k-sogsogi utu baado se, naan an rεsn te baatge. Ɔə k-sogsogi se baado ooc baatge ə wəəkde naatn.

¹³ Taa naan le ted naabm gen gurs sum, əlin dim te baatge eyo.

¹⁴ Num maam se m'debm gaam bεε, maam m'jeel baatumge ə baatumge kic 6o jeelum maama

¹⁵ aan gəə Bubum jeeluma ə maam jeelin naan se, maam m'utu kutn koma taa baatumge.

¹⁶ Ɔə maam m'ək baatgen kuuy ken te naatn kici. Naade se kic 6o m'utu m'adeno kəŋ 6aao. Naade se kic utu 'booy jeel minduma. Bin se naade utu tum tedn dəəl baatgen kalan ə debm gaamde kic 6o 'tedn kalan.

¹⁷ Bu se jema taa maam m'utu m'kedn koma ə tedga num maam m'utu m'duru.

¹⁸ Nam nam jaay am kəədn kəmb taa təəgə se gətə. Maam mala 6o m'kedn koma taa maam se m'ək təəgə ken m'je le m'kedn koma ə m'ək təəgə ken m'utu m'duru. Kεse 6o nakŋ ken Bubum taadumo ə m'teda.»

¹⁹ Gətn se Yaudge jaay booy taar Isa taad bin se, taarde 6aa ək mɛtn naap ey daala.

²⁰ Maakde ki se, jee den taad ə: «Naan le debm sitan ə do le tedga gen naan eyo. Num ing 'booyki taarin se gen di?»

²¹ Gan jee mεtinge deek ə: «Debm sitan 'kəŋ taadn taargen bin eyo; ə sitan se 'kəŋ təədn kaam jee kaam-təəkge la?»

Yaudge əd und Isa

²² Kaad ken se kaadn kuul ki, ə bii ken se Jeruzalem ki Yaudge ted ted maak-raapde gen bii ken naade daapo *Bee Raa tεdo salal*.

²³ Gətn se daan bəər Bee Raa ki mɛtn daabm ken k'danin daabm Salomon se, Isa lee 6aa kaam ara kaam ara.

²⁴ Yaudge baado əl gurugiŋa deekin ə: «Naaje tap 6o j'ai booy bini nun ki jaay naai ajesiŋ taadn tal se? Ken naai 6o al-Masi le, 'taadjesiŋa!»

²⁵ Isa tεrlden ə: «Ey num maam m'taadsenga, na6o naase 'baate 'tookki taaruma. Nakgen maam m'ted te ro Bubum paac se kic 6o, taad saadn maama.

²⁶ Gan naase 'baate tookki taarum se, taa naase se baatn maamge eyo.

* **10:22** Laa ken ara se əl gaan *Israelge saap do kaad ken Juda Makabe daap Bee Raa ken Jeruzalem ki ken do dəkŋ Antioŋ tujinə maakin se ə naan se maakŋ 6aar ken kaaru ute si-mεε-kaar-sə (164) kaad ken se j'ooj te Isa *al-Masi ey 6ərtə.

27 Baatn maamge se booy jeel minduma, maam jeelde ð naade se ðk metuma.

28 Ðo maam m'aden kedn *kaajñ gen daayum. Ðo naade se 'kəñ kut eyo ð nam kuuy aden kəñ kujñ jim ki eyo.

29 Bubum ken edumdəno se naañ magal do nakge tu paac, nam 'kəñ kujñ ne ðim jin ki eyo.

30 Maam te Bubum se, naaje k'kalan.»

31 Ken Yaudge jaay booy taar se, naade taso ko daala gen tund təliña.

32 Gañ ter Isa taadden ð: «Nakgen jiga sum se, maam m'tedga dēna te ro Bubuma ð naase aakkiga te kaamse. Num taa nakñ ken gay jaay naase je amki tund təol se?»

33 Yaudge terlin ð: «Taa nakñ jigan naai tēd se ʒo, naaje k'je j'ai tund təol eyo. Num gañ naai ʒo naaj *Raa, taa naai debkilimi sum ʒo 'tēd roi aan ʒo Raa.»

34 Isa terlden ð: «Maakñ *Ko Taar Raa naase ki se, taar se k'raañinga raanja j'ð: *Naase se raage.*»†

35 «'Booyki, Raa jaay dan *raage*, jeegen ken naañ taadden taariñ se. Bin se, k'jeelki taar Raa k'raañinga raanj se nam añ kəñ təol eyo.

36 Gañ maam ken Bu mala ʒo bēer ədumo ð olumo do naañ ki, taa maam m'taadga taad m'ð maam Goon Raa sum ʒo, naase ðki maam m'naaj naaj Raa.

37 Ken maam jaay m'tēdn naabm gen Bubum ey num, əñte 'kaalki maakse dom ki.

38 Num ken naabm maam m'tēd se jaay gen Bubum num, ken naase 'baate 'kaalki maakse do maam ki kic num, naase aalki maakse do naab ken maam m'tēd se. Ute naañ se naase aki kəñ jeel Bubum se, utu te maama, ð maam m'ing te naaña.»

39 Gətn se magal Yaudge iin daala, je añ kəkə, gañ naañ iik uj jide ki.

40 Naañ ðk terl ʒaa ing do ool gen Jordan ken kaam naane, gətn se ʒo ken Jan lee *batizno jeege.

41 Gətn se jeege dēna ʒaado əñña, naade deek ð: «Deere, Jan-Batist əñ tēd te nakñ-kəðm gam eyo, num gañ taargen paacñ naañ taad ro gaab ken se, kalan kic ooc te naañ ki eyo.»

42 Gətn se jeege dēna took aal maakde do Isa ki.

11

Yo Lazar

1-2 Gaaba kalan k'daññ Lazar, naañ se gena Mari te gen Mart ð naade se ting Betani ki. Mari ese ʒo ken əto uubm oot koot je Melje Isa ki, ð ətiñsiñ te bēekiña. Gañ ʒii kalan genaañ Lazar se ooc kəññ.

3 Genaanen mendge se əl deba ʒaa taad Isa ki ð: «Melje ʒere, debm naai 'jen se oocga kəññ.»

4 Ken Isa jaay booy taar se, naañ deek ð: «Kəññ Lazar se añ kəñ təol eyo, num naañ se utu 'taadn nookñ *Raa. Ðo ute kəññ Lazar se, Goon Raa *nookñ ute 'keeme.»

5 Ey num Mart te genaañ Mari ð Lazar se, Isa jede aak eyo.

6 Gañ gətn ese ken Isa jaay booy ð Lazar kəññ se, naañ əp tēd ʒii dio gət ken k'ʒaado j'əññ se.

7 Ken ʒii di jaay deel se, naañ deek jee metiñ ki ð: «J'iin k'terl k'ʒaaki taa naañ Jude ki.»

† 10:34 Aak KKR 82.6.

⁸ Gōtn se jee mētiñ ki deekiñ ə: «Debm dooyje, gōər gōər ese sum 6o Yaudge je ai tund tōli te koa se 6o, naai 'je tērl 6aa gōtn naane daal ne?»

⁹ Isa tērlēn ə: «Gōtə jaay iipga ə kaada jaay ookga se naan̄ lēk bini aan tēgēr jaay ooc ey la? Taa naan̄ se 6o debm lee te kaam kaada se naan̄ rōk eyo, taa te kaam kaada se naan̄ aak nakgen do naan̄ ki.

¹⁰ Anum debm lee nōər se, naan̄ 'rōkñ kooco taa gōtn wōər kēn an̄ wōər gōtə se gōtə.»

¹¹ Kēn Isa jaay taad̄ nan̄ taariñ se, naan̄ tē deekden ə: «Bēē, mēdjege Lazar se, kaamiñ əkga bia, gan̄ maam m'utu m'an̄ 6aa duru.»

¹² Jee mētiñ ki se deekiñ ə: «Mēlje, kēn naan̄ jaay toodga bi se, naan̄ utu 'kəñ lapi.»

¹³ Ute naan̄ se Isa jeden taad̄n ə Lazar se ooyga. Gan̄ maak-saapm naadē ki se, ə daan naane Isa taadden te tood̄n bi aan gō kēn jeege lee tood se sum.

¹⁴ Gōtn se Isa taaddesiñ tal ə: «Bēē, Lazar se ooyga.

¹⁵ Num kēn Lazar ooy jaay maam gōtə gōtn naane se, maam maakum-raapo taa naase. Taa bin se naase aki kaal maakse dom ki paac. Bōrse j'iin̄ k'6aa k'j'əñjiki.»

¹⁶ Gōtn se debm mētiñ kēn k'dan̄iñ Tōma ə ron̄ Tōma se je deekñ ə rəñə, naan̄ deek jee mētn Isa kēn mētiñge se ə: «Naaje kic 6o j'iin̄ k'6aaki te naan̄a j'aki 6aa kooy kalañ.»

Isa tōg maakñ Mart te gēn Mari

¹⁷ Kēn Isa jaay aan se, əñ Lazar əkga 6ii sōə maakñ 6aad kēn aan gōə iibi se.

¹⁸ Aan gōə Betani se gōər te Jeruzalem, daandē se ək kilōmetir 6aa 6aa nakñ mōtə sum se,

¹⁹ taa naan̄ se 6o, Yaudge dēna 6aadō taa 'daar ro Mari ute Mart ki taa yo gēnaadē.

²⁰ Kēn Mart jaay booy ə Isa utu 6aadō se, naan̄ iin̄ 6aa əñina, gan̄ Mari se əp̄ in̄g beene.

²¹ Kēn Mart jaay aan se deek Isa ki ə: «Mēluma, kēn naai jaay utu gōtn ara ki num, kaad̄n naane gēnaam 'kooy eyo.

²² Gan̄ bōrse kēn naan̄ ooyga kic 6o maam m'jeele nakñ paacñ kēn naai 'tōndga mēta gōtn Raa ki se, Raa se naan̄ aisiñ kēdā.»

²³ Isa deekiñ ə: «Gēnaai se utu 'duru.»

²⁴ Gōtn se Mart tērlin̄ ə: «Mēluma, maam m'jeele 6iin̄ dunia nan̄ jaay jeege utu adē dur se, naan̄ kic utu adē duru.»

²⁵ Isa deekiñ ə: «Maam 6o debm dur jeege daan yoge tu ə kēn εd̄kaaja jeege tu. Debm kēn jaay aal maakiñ do maam ki se, ooyga kic 6o utu 'kəñ kaaja.

²⁶ Debm jaay in̄g ə aal maakiñ do maam ki se, naan̄ se mōətn 'kəñ kooy eyo. Num do taar kēn se naai 'took la?»

²⁷ Gōtn se Mart tērlin̄ ə: «Yēē Mēluma, maam se m'aal maakum doi ki taa naai 6o *al-Masi, Goon Raa, kēn utu adē 6aa do naan̄ ki se.»

²⁸ Kēn Mart jaay taad̄ nan̄ taariñ se, naan̄ iin̄ 6aa əñ gēnaan̄ Mari ə taad̄in̄ naan̄ ki ə: «Debm dooyje se 6aadōga ə naan̄ dan̄i.»

²⁹ Kēn Mari jaay booy taar se, naan̄ naar iin̄ 6aa gōtn Isa ki.

³⁰ Naan̄ kēn se Isa end te Betani ki ey bōrtə. Naan̄ utu in̄g kin̄g gōt kēn Mart əñin̄o se.

³¹ Gan̄ Yaudge se in̄g kin̄g beene ute Mari, naadē in̄g sēlin̄ sēlē. Kēn naadē jaay aakiñ naan̄ naar iin̄ teec se, naadē ək mētiñ. Taa naadē saap ə: «Kaad̄n naane naan̄ 6aa 6aa taa 6aad̄ ki se, gēn 6aa keeme.»

³² Kɛn Mari jaay aan ɔŋ Isa gɔt kɛn naan inŋ se, jaay naan aakin se, ooc mɛtn jɛn ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Mɛluma, kɛn naai jaay utu gɔtn ara ki num, kaadn naane gɛnaam se 'kooy eyo.»

³³ Kɛn Isa aak Mari te Yaudgen ɔko mɛtiŋa jaay baag keeme se, gɔtn se Isa maakin ɔŋ daar eyo, gɔtn se maakin tuju.

³⁴ Naan tɔnd mɛtɔe ɔɔ: «Naase aalinkiga kaam gay?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Mɛlje, 'baado kaaka.»

³⁵ Gɔtn se Isa eeme.

³⁶ Gaŋ Yaudge taad ɔɔ: «Aakki tu! Lazar se naan jɛn dɛn aak eyo!»

³⁷ Anum maakɔe ki se, jee kandum deek ɔɔ: «Debm kaam-tɔkɔ kic naan ɔɔdin kaamina, num Lazar ɓo ŋ'ɔŋ gaasiŋ te yo ki ey la?»

Isa dur Lazar daan yoge tu

³⁸ Gɔtn se tɛr Isa maakin ɔŋ daar ey daala, naan iin ɓaa taa ɓaad ki. Baadn se aan gɔɔ iibi ɔɔ taariŋ se naade gaasiŋ te koa.

³⁹ Gɔtn se Isa deekɔen ɔɔ: «Ko taar ki se ɔɔdin ki naata.» Mart, gɛnaa debm ooy se, deekin ɔɔ: «Mɛluma, naan se ɔkga bii ɔɔɔ maakŋ ɓaad ki; ɓorse naan tɛdn ootga.»

⁴⁰ Gaŋ Isa deekin ɔɔ: «Maam taadiga taada m'ɔɔ kɛn naai jaay aalga maaki do maam ki num naai utu 'kaakŋ *nookŋ Raa ey la?»

⁴¹ Gɔtn se naade ɔɔɔ und te ko taar ki se naata, Isa uun kaamin raan ɔɔ deek ɔɔ: «Bua, m'tɔɔmi taa naai 'booyumga.

⁴² Deere, maam se m'jeele daayum nakŋ maam m'tɔndga mɛti ɓo, naai 'lee 'booyum booyo. Anum m'taad se taa jee dɛn gurug aalum se, naade 'jeele naai ɓo ɔlumo.»

⁴³ Kɛn Isa jaay taad nan taariŋ se, naan ɔɔɔ ɔɔy makɔŋɔ ɔɔ: «Lazar 'teeco!»

⁴⁴ Gɔtn ese debm ooyga kooy se teeco, ɔɔ teeco se jingɛ te jɛŋge se k'teelinga teel te kala ɔɔ daan kaamin se naade deebiŋ kala. Gɔtn se Isa deek jeege tu ɔɔ: «'Tuutiŋki kalingɛ ron ki se naata ɔɔ ɔŋin ki naan ɓaa.»

Magalgen gɛn Yaudge se end tɛl gɛn tɔɔl Isa

⁴⁵ Yaudgen ɓaadɔ daar ro Mari ki se, naade jaay aak nakŋ Isa tɛɔ se, dɛnin took aal maakɔe don ki.

⁴⁶ Gaŋ jee mɛtingɛ se ɓaa ɔŋ *Parizige ɔɔ taadden nakŋ kɛn Isa tɛɔ se.

⁴⁷ Gɔtn se *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu ute Parizige, naaden *jee kaakŋ mɛtn taargen Yaudge se paac tuso ɔɔ taad ɔɔ: «Gaabm se j'an ki tɛdn ɔɔ di? Naan lɛ tɛdn nakŋ-kɔɔɓge dɛna ɔŋ eyo.

⁴⁸ Kɛn jaay j'ɔŋin te naan se lɛ, jeege paac utu 'tookŋ taar naana. Ɔɔ ɓɛɛ sɔm *Rɔmɛge se utu ade ɓaao ɔɔ utu an tɔkŋ te Bee Raajege ɔɔ utu an tɛɛɛŋ te naanjege.»

⁴⁹ Maakɔe ki se gaaba kalan k'danin Kayip. Baar se, naan ɓo magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, naan deek ɔɔ: «Naase se 'jeelki dim eyo.

⁵⁰ Naase 'saapki kic ɓo ɔŋin ki eyo, ey num bɛɛki se, deb kalan ɓo 'kooyo 'kɔŋ jee dɛna. Bin se naanjege se 'kɔŋ tɛɛɛŋ te magalin eyo.»

⁵¹ Taa ɓaar se naan ɓo magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, bin se taar naan taad se iino maak-saapm naan malin ki eyo, gaŋ taar naan taad se, iino gɔtn Raa ki. Ɔɔ taar naan taad se je taadn ɔɔ: Isa se utu kooy taa Yaudgen te dɛnin,

⁵² ɔɔ naan utu kooy se taa Yaudge kalin ki sum eyo, num gaŋ kooy naan se utu 'tusn gaan Raagen gɔtn ɓaa se paac 'tɛdn kalan.

⁵³ Bii kɛn se sum ɓo, magal Yaudge uun doa taa tɔɔl Isa.

⁵⁴ Taa naan se mɔɔtn Isa baate lee maakŋ Yaudge tu, naan iik tɔk ɓaa maakŋ naan ki kalan bini k'danin Epraim, kɛn gɔɔr te kɔɔɔ-ɓaara. Gɔtn ese ɓo naan ɓaa inŋ te jee mɛtin ki.

⁵⁵ Jeege dɛna iino taa naanje tun kuuy ɔɔ baado Jeruzalem ki, gen tugj daapm rode naan Raa ki, taa *laa Paakj gen Yaudge se ɔɔpga gɔɔɔ.

⁵⁶ Daan boor *Bee Raa ki se naade lee je Isa ɔɔ gɔtn se naade taad te naapa ɔɔ: «Naase tap ɔɔ 'saapinki ɔɔki dɔo? Bɛɛɛ, daam jaay ey num, Isa se ade kɔj baa laa ki se eyo.»

⁵⁷ Taa magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu ute Parizige se, taadga taad jeege tu ɔɔ: «Debm ken jaay jeel gɔtn Isa num, aden taadn gɔtina taa naade an baa kɔkɔ.»

12

Mari ɔt itir je Isa ki

(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

¹ Ken Isa jaay aan Betani ki gɔtn ken naan duro Lazar daan yoge tu se, ɔɔpga bii mɛɛɛ sum ɔɔ, Yaudge 'tɛdn *laa Paak.

² Gɔtn se k'tɛd kɔsɔ taa naana ɔɔ Mart uuno kɔsɔ se, baado tɔndɛsina. Gan maakj jeege tun ing ɔs kɔs te Isa se, Lazar kic utu maakde ki.

³ Gɔtn se Mari uuno itir aas kaam doocj kurku ɔɔ itir se k'danjn *nard* ɔɔ naan se itir salal ɔɔ ɔɔnɔ. Naan jɛɛr itir se dɔ je Isa ki ɔɔ ɔtɔnsɔn ute bɛɛkina ɔɔ bee naade ing maak ki se, oot itir itir sum.

⁴ Gɔtn ese maakj jee mɛtin ki se, debm ken k'danjn Judas Iskariot se, naan ɔɔ ken tɛdga num utu an kut se, deek ɔɔ:

⁵ «Bɛɛki se, itir se jaay k'duginga utu tamma kaar-mɔtɔ* ɔɔ gursn se k'nign jee daayge tu num bɛɛ ey la?»

⁶ Ken Judas jaay taad bin se, taa naan saap ɔɔ do jee daayge tu eyo, num gan taa naan debm boogo; aan gɔɔ naan debm kɔkɔ gursde dey se, naan iinga num lee tuun tuun mɛtn gursn ese.

⁷ Gɔtn se Isa deek ɔɔ: «Mɛnda se ɔɔnin kaam kalan! Nakj naan tɛdum se kɛse ɔɔ aasga gen bii duubuma.

⁸ Jee daayge se daayum utu te naase. Num gan maam se, daayum m'kɔj king te naase eyo.»

Magal Yaudge je tɔɔ Lazar

⁹ Kaad ken se Yaudge dɛna ken booy jaay j'ɔɔ, ɔɔ Isa utu Betani ki se, naade iin baado. Naade baado se taa Isa sum eyo, num naade baado se taa kaakj Lazar ken naan duriɔo daan yoge tu se kici.

¹⁰ Gɔtn se *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu uun doa gen tɔɔ Lazar kici.

¹¹ Taa Lazar se, Yaudge dɛna iin rɛsde ɔɔ baado uun taar Isa.

Isa end Jeruzalem ki aan gɔɔ Gaarge

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-10; Lk 19.29-44)

¹² Mɛtbeenki se, jee den baado gen tɛdn *laa Paak se, booy ɔɔ Isa utu baado Jeruzalem ki.

¹³ Naade gaanjo doomo jidege tu, ɔɔ teec baado dɔɔd Isa. Naade dɔɔdin se, dɔɔb ɔɔy ɔɔ:

«Ozaana†,

*Raa tɛdn bɛɛn do deb ken baado te ro Meljege Raa, naan se ɔɔ Gaar *Israelge‡.»

¹⁴ Isa ɔj goon buur gaaba se ook ingo do ki, aan gɔɔ taar ken k'raanjo do dɔkina ken deek ɔɔ:

¹⁵ Jee maakj gɛgɛr ken Sion ki, Sɔnte 'beerki, aakki gaarse ookoga do goon buur ken gaaba utu baado.*

* 12:5 Tamma kaar-mɔtɔ se aas kɔgɔj deba maakj baar ki. † 12:13 Ozaana se je deekj ɔɔ: Raa aaja.

‡ 12:13 Aak KKR 118.25-26. § 12:15 Sion se, naan ro Jeruzalem kici. * 12:15 Aak Zak 9.9.

¹⁶ Nakgen deel metn-jiki paac se kaad ken se, jee metin ki se on jeel ok te metin eyo. Num gan ken Isa Raa *nookin se jaay bo, naade saap onina nakn Isa ted se, taa nakn se k'raaninoga raanja do dakinna do kese bo nakgen ken jeege tedinsin se.

¹⁷ Anum jee den ingo te Isa jaay aako ken naan danjo Lazar maakn baad ki jaay Lazar duro daan yoge tu se, naade se bo baado os maanin jeege tu.

¹⁸ Aan go naade booyga booy nakn-koom naan tedo se, taa naan se bo jeege teec baado dood Isa.

¹⁹ Gotn se *Parizige baag taadn te naapa do: «Aakki! Naan se le cirga dojege, do borse se le, jeege paac baaga metin ki.»

Grekgen metinge baado je kaakn Isa

²⁰ Bii *Iaa Paak ki se, Grekgen† metinge baado Jeruzalem ki gen keem Raa.

²¹ Naade se bo baado on Pilip ken ino Betsaida ken taa naan Galile ki se do naade tond metin do: «Naka, naaje se k'je kaakn Isa.»

²² Pilip baa on Andre do taadn do naaden di se paac baa taad Isa ki.

²³ Isa terlden do: «Borse kaadn ken *Goon Deba *nookin keem se, aanga.

²⁴ 'Booyki be m'asen taada: kaam teenje jaay j'ocin te ey se, naan ing gotin ki sum. Num gan ken j'ocinga num, kaamin se ut naatn, do ken teeco se baado ooj dena.

²⁵ Debm je ron se, utu kutn kona do debm do naan ki ara jaay je Raa cir ron se, naan se utu 'kon *kaajn gen daayum.

²⁶ Debm jaay je tedn naabm maam se, 'kon metuma. Gotn maam m'utu se, debm tedn naabum se kic 'king te maama. Ken debm jaay tedum naabm maam se, Bubum utu an magala.»

Isa taad do naan utu 'kooyo

²⁷ Ter Isa taad do: «Borse maam m'ing se nirlum aayuma, num gan m'taadn m'oo di? M'taadn m'oo: Bua, aajuma gen kaadn dubar utu 'kaan dom ki se 'sookumsin naatn rom ki bin ne? Got! Maam baado tap bo taa naan se.

²⁸ Bua, *'nookn roi.» Gotn se k'booy mindi taad maakn raa ki do: «Maam se m'nookinga do m'utu m'an nookn daala.»

²⁹ Jee den ing gotn ese jaay booy se, taad do: «Kese Raa bo aata.» Gan jee metinge deek do: «Kese *kadn Raa gam bo taadn.»

³⁰ Gan Isa terl taadden daala do: «Mind taad se taad te maam eyo, anum naan se, taad te naase.

³¹ Borse kaadn ken Raa an kon boro do jeege tun do naan ki se aanga. Bin se bo *Bubm sitange, naan bo Gaar jee kusingen do naan ki se, j'an tuurin naatn.

³² Ken maam se jaay j'uun k'daarumga raan se, maam m'tedn jeege paac ade baa gotum ki.»

³³ Ken naan jaay taad taargen se, naan je taadn do te doobm gay jaay naan utu 'kooyo.

³⁴ Jee denge se deekin do: «Naaje k'booy maakn *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se do: *al-Masi se baadoga num naan se 'ting gen daayum. Anum gen di jaay naai taad do: *Goon Debm j'an tupm tol ro kaag ki do j'an kuun daar raan se? Goon Debm ese ken gay daala?»

³⁵ Isa terlden do: «Gotn wor ken lee worsen got se, kaadn oppga gor. Kaad ken naan utu se, 'leeki maakn gat ken wor se, taa bin se gotn do se asen naar kon do jise ki eyo. Taa debm lee maakn gat ken do se le, naan jeel gotn naan baan se eyo.

† 12:20 Grekgen se jeege metjil Yaudge eyo.

³⁶ Kaadn gətn wəər utu se, 'tookki 'leeki utu gətn wəər se. Taa bin se naase aki tɛdn gaan gət kɛn wəərɔ.»

Kɛn Isa jaay taad nanj taarin se, naan̄ iin̄ ɔnde ɔ baa oom gətn dək te naade.

Yaudge baate tooko gen kaal maakde do Isa ki

³⁷ Ute nakn-kəəbgen Isa tɛd dɛn naande ki se kic ɓo, Yaudge baate kaal maakde don̄ ki rək.

³⁸ Taa naan̄ se ɓo taar kɛn debm taad taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi taadno se aanga doobiñ ki kɛn ɔ:

Mɛljege Raa, taari naaje jaay k'lee k'taad jeege tu se, nana took uunga

ɔ *Mɛljege Raa tap ɓo 'təəgin̄ se, naan̄ taadga nan̄ ki?‡*

³⁹ Yaudge jaay ɔn̄ aal maakde do Isa ki ey se, taa Ezayi se taadga taad taar ese se kici kɛn ɔ:

⁴⁰ *Deere, jee se Raa turumdenga kaamdege ɔ tɛdden naade tɛdga jee do-məngge taa kaamde kaakn̄ kəkən̄ gət eyo ɔ bide booy kəkən̄ taar eyo*

ɔ *ute maakde kic naade kən̄ booy kuun jaay ade tɛrl ro maam ki,*

ey num kaad kɛn naane se, maam Raa m'aden kaaja. §

⁴¹ Kɛn Ezayi jaay taad bin se, taa naan̄ aakga kaak *nookn̄ Isa ɔ taargen naan̄ taado se, taad ute naana.

⁴² Ute naan̄ se kic ɓo maakn̄ magal Yaudge tu se, jeege dɛna aal maakde do Isa ki. Naɓo taa *Parizige se, naade ɔn̄ taadiñ tal naan̄ jeege tu eyo, taa naade ɓeer ɔ sɔm Parizige aden tuur naatn, maakn̄ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn̄ maak ki se.

⁴³ Taa naade je təəm kɛn jikilimge lee təəmdɛ se ɓo, bɛɛ cir kɛn Raa ɓo aden təəmɔ.

Isa se naan̄ ɓo gətn wəər gen jee do naan̄ ki

⁴⁴ Gan̄ gətn se Isa uun mindiñ raan taad ɔ: «Debm jaay aal maakiñ do maam ki se, naan̄ aal maakiñ do maam ki sum eyo, num naan̄ se aal maakiñ do Deb kɛn ɔlumo.

⁴⁵ Ɔ debm kɛn aakumga maam se, aakga Debm kɛn ɔlumo se kici.

⁴⁶ Maam se m'gətn wəər kɛn ɓaado do naan̄ ki se, taa debm jaay aalga maakiñ do maam ki se, naan̄ 'kən̄ kinḡ maakn̄ gət kɛn ɔd̄ eyo.

⁴⁷ Kɛn debm jaay booy taaruma ɔ ɔkiñ maakiñ ki ey se, maam ɓo m'an̄ kəjn̄ ɓəərɔ don̄ ki eyo. Taa maam m'ɓaado se, gen̄ kəjn̄ ɓəərɔ do jeege tun do naan̄ ki eyo, num m'ɓaado se gen̄ kaajn̄ jeege do naan̄ ki.

⁴⁸ Debm jaay ɔd̄ unduma ɔ baate tookn̄ taarum se, ɓəərɔ utu koocn̄ don̄ ki. Taa ɓiin̄ dunia an̄ nan̄ se, taargen maam m'taadiñ se ɓo utu an̄ kəjn̄ ɓəərɔ don̄ ki.

⁴⁹ Taargen maam taad se, m'tɛrɛc te dom eyo. Kɛse Bu kɛn ɔlumo se ɓo ɔlum m'taad taargen se ɔ m'dooy jeege.

⁵⁰ Maam m'jeele taar kɛn naan̄ taadumo gen̄ tɛda se, kɛse ɓo taar kɛn ɛd̄kaaja gen̄ daayum. Taar kɛn maam m'taad se, m'taadiñ aan̄ gəɔ kɛn Bu taadumsiño.»

13

Isa tug je jeengen mɛtiñ ki

(Mt 26.19-20; Mk 10.35-45; Lk 22.14-18,24-27)

¹ Aan̄ gəɔ ɔp̄ga ɓii kalan̄ sum ɓo Yaudge 'tɛdn̄ *laa Paak se, Isa jeelga kaadn̄ kɛn naan̄ 'kiin̄ kən̄ do naana an̄ ɓaa gətn Bubiñ ki se aasga. Ɔ jeengen do naan̄ ki se daayum naan̄ jeden̄ aak eyo. Ɔ naan̄ jeden̄ ute maakiñ paac.

‡ 12:38 Aak Eza 53.1. § 12:40 Aak Eza 6.9-10.

² Kɛn aan kaadn kɔs ki jaay naade baag kɔsɔ se, kaad kɛn se *Bubm sitange endga kɛnd maakn Judas goon Simon Iskariot ki, gɔtn se naan saap je doobm an kutn Isa.

³ Aan gɔɔ Isa se jeel Bu se ɛdɪnga nakge paac kaam jɪna, taa naan iino gɔtn *Raa ki ɔɔ tɛdga num utu 'tɛrl ɔaa gɔtn Raa ki se,

⁴ kɛn naade utu ɔs kɔs se Isa iin ɔɔd aal kal magaliɲa ɔɔ uun dɔɔk maakin ute kal kɛn k'lee k'jɔtn jɛ jeege.

⁵ Tɛr naan ɔmb maane maakn baay ki ɔɔ baag tugn jɛ jee metin ki ɔɔ ɔtdesin te kal kɛn naan uun dɔɔkn maakin ki se.

⁶ Kɛn jaay aan do Simon Pɛr ki se, Simon Pɛr deekin ɔɔ: «Mɛluma, naai ɔo am tugn jɛ maam ne?»

⁷ Isa tɛrlin ɔɔ: «Nakn maam tɛd se, ɔorse naai 'kɔn jeel metin eyo, num gan tɛdga jaay sɔm naai utu 'jeel kɔkn metin bɛɛ.»

⁸ Gɔtn se Simon Pɛr deekin ɔɔ: «Naai ɔo am tugn jɛ maama! Gɔtɔ!» Isa tɛrlin ɔɔ: «Kɛn maam jaay m'tugi te jɛi ey se, dɪm jaay ai tum te maam se gɔtɔ.»

⁹ Gɔtn se Simon Pɛr tɛrlin ɔɔ: «Mɛluma, jɛm sum eyo, num tugum jimge ute dom paac kici.»

¹⁰ Isa deekin ɔɔ: «Debm jaay roogga roog se, kɔn roogn kuuy ey sum kɛn ɔɔpin se 'tugn jɛn sum taa debm roogga se ron paac aacga walak ɔɔ naan tɛdga aak bɛɛ naan Raa ki. ɔorse naase 'tɛdkiga jee aak bɛɛ naan Raa ki, naɔo 'paacki eyo.»

¹¹ Taa debm kɛn jaay utu an kut se, Isa jeeliɲa. Taa dɪ naan deek ɔɔ: «Naan Raa ki se naase aakki bɛɛ 'paacki eyo.»

¹² Kɛn Isa jaay tug jɛ jeenge aas se, naan uun uus kal magaliɲa, ɔɔ ɔaadɔ ing gɔt kɛn naade ing ɔs kɔs se. Gɔtn se naan tɔnd metde ɔɔ: «Nakn maam m'tɛdsen se, naase 'jeel ɔkki metin dey la?»

¹³ Kɛn naase jaay 'danumki ɔɔki: «Debm Dooyje» ɔɔ «Mɛlje» se, taarse se met ki. Deere, maam ɔo m'Debm Dooyse ɔɔ Mɛlse.

¹⁴ Kɛn maam Mɛlse ɔɔ m'Debm Dooyse jaay ɔo m'tugsen jɛsege se, bɛɛki se, naase kic 'lee 'tugki jɛ naapge bin kici.

¹⁵ Kɛn maam jaay m'tɛdsen naan se, taa naase kic ɔo aki kɔn tɛdn aan gɔɔ gen maam m'tɛdseno se kici.

¹⁶ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm tɛdn naaba gɔtn deb ki se, naan se magal cir debm kɛn naan lee tɛdn naaba eyo ɔɔ debm aan naaba deb ki se, naan magal cir debm kɛn lee ɔlin naaba eyo.

¹⁷ Nakgen se, ɔorse naase 'jeel ɔkkiga metiɲa kɛn naase jaay 'tɛdnkiga naan se num, maakse 'raapo.

¹⁸ Taar kɛn maam m'taadse, m'taad te naase paacki eyo, taa jeegen kɛn maam ɔo m'bɛɛr m'tɔɔdɛ se, maam jeelde. Gan taar kɛn k'raanin do dɔkin se, aanga doobin ki kɛn ɔɔ: *Debm kɛn lee ɔs mappa te maam se, 'tɛrlunga naaga.**

¹⁹ «Kɔr nakn se jaay ute kaan se, maam m'taadsesin ɔorse. Bin se nakn se jaay aanga kic num, naase aki 'jeele maam se debm kɛn ting gen daayum.

²⁰ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm dɔɔd ɔk debm kaan naabum jiga se, naan se dɔɔd ɔkum maam mala, ɔɔ debm dɔɔd ɔkum maam se dɔɔd ɔk Debm kɛn ɔlumo.»

Isa taad ɔɔ Judas utu an kutu

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

²¹ Kɛn Isa jaay taad nan taarin se, gɔtn se maakin tuju. ɔɔ naan taaddesin tal ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: maakse ki se deb kalan utu am kutu.»

* 13:18 Aak KKR 41.9.

22 Gətn se jee mətiŋ ki baag tərɫ kaakŋ naapa əɔ saap maakde ki əɔ: «Naan tap ʒo taad te naŋa?»

23 Deb kalan maakŋ jee mətiŋ ki se, naan se ʒo debm kən Isa jen se utu inŋ cɛɛŋ ki†.

24 Gətn se Simon Pier tɛdɪŋ nakŋ kən naan an kaakŋ jeel ro ki əɔ: «N'tənd mətiŋ naan tap ʒo n'taad te naŋa?»

25 Gətn se debm kən mətn Isa kən ese se deŋ kaadn Isa ki tənd mətiŋ əɔ: «Mɛluma, kɛse tap ʒo naŋa?»

26 Isa tərliŋ əɔ: «Kɛse debm kən maam m'utu m'dupm mappa əɔ m'kəl maakŋ baay ki jaay m'an kɛd se.» Gətn se Isa dup mappa əɫ maakŋ baay ki əɔ ɛd Judas goon Simon Iskariət ki.

27 Kən Judas jaay ək mappan ji Isa ki se, gətn ese sum ʒo *Bubm sitange ʒaadə end maakiŋ ki. Gətn se Isa deekiŋ əɔ: «Nakŋ naai 'je 'tɛda se 'naar tɛdɪŋ yəkəɔ.»

28 Gaŋ jee inŋ gətn ese se maakde ki se, mətn taar kən naan taad se, nam tap ʒo booy jeel te mətiŋ eyo.

29 Aan gəɔ Judas ʒo debm bəɔbm gursde dey se, jee mətiŋge saap əɔ kaadn naane Isa jen taadn əɔ n'ʒaa n'dugo nakŋ tɛdn laa, ey lɛ jen taadn əɔ n'ʒaa n'ɛd naka jee daayge tu.

30 Gaŋ gətn se, Judas jaay ək mappan k'dup k'j'ɛdɪŋsiŋ sum se, naan naar teec naatn. Ɔə kaad kən se gəɔ tɛdga nəəɔ.

Isa taaddeŋ əɔ k'je naapa

31 Kən Judas jaay teec sum se, Isa deek əɔ: «Bərse se *Goon Deba se *nookiŋ ute 'keeme əɔ ute ro Goon Deba se Raa kic nookiŋ ute keeme.

32 Aan gəɔ Raa nookiŋa utu 'keem ute doobm Goon Deba se, bin se Goon Deba kic əɔpga baata Raa utu an nooko.

33 Gɛnumge‡ maam se m'kəŋ kiŋ dɛn ute naase ey sum. Naase utu amki jea nabo aan gəɔ kən m'taadə Yaudge tu se, m'taadseŋ naase ki kici, gətn maam m'an ʒaa se, naase aki kəŋ ʒaa eyo.

34 Bərse maam m'taadseŋ nakŋ naase utu aki tɛd se kən kiji: 'jeki naapa. Aan gəɔ kən maam m'jeseno se, bin se naase kic 'jeki naapa.

35 Kən naase jaay 'jeki naapa deer num, ute naan se jeege paac 'jeele, naase se jee mətn maam ki.»

36 Gətn se Simon Pier tənd mətiŋ əɔ: «Mɛluma, naai 'ʒaa gay?» Isa tərliŋ əɔ: «Bərse gətn maam m'an ʒaa se, naai am kəŋ daan eyo. Num kaadn naai am daan se, məətn kuuy jaayo.»

37 Pier tərliŋ əɔ: «Mɛluma, gɛn dɪ jaay naai əɔ bərse maam m'ai kəŋ daan ey se? Taa naai se, maam m'kooyo!»

38 Isa tərliŋ əɔ: «Naai se ʒo 'kooy taa maam ne? 'Booy bɛɛ m'ai taada: kəɔ kəɔŋə ʒo 'kəoy ey sum ʒo, naai 'naajŋ dəɔl məɔə əɔ naai 'jeelum eyo.»

14

*Isa se naan doobm kən əɫ jeege gətn *Raa ki*

1 Ɔn te 'kuunki nirlse, naase aalki maakse do Raa ki əɔ aalki maakse do maam ki kici.

2 Gətn kiŋgi utu dɛna raan maakŋ ʒee Bubum ki. Kən jaay gəɔə num, kaadn naane maam m'taadseŋga. Maam ʒaa ʒaa se taa m'asen ʒaa dɛapm gəɔə.

3 Kən jaay m'ʒaa dɛapsenoga gəɔə num, maam m'ade tərɫ m'utu m'asen təɔə taa j'aki ʒaa kiŋg tɛɫɛ.

† 13:23 Yaudge se kən naade əɔ kəɔə num tood rɛs yɛr kɛrɫ do ji jeele əɔ dofege se əɫiŋ kaam sak tabil.

‡ 13:33 Gɛnumge se gətn se Isa je taadn əɔ jee mətiŋ ki se naan jeɛə aan gəɔə gaan maakiŋge mala.

4 Naase 'jeelki doobm ken maam m'an baa se.

5 Gōtn se Tōma deekiñ ə: «Məlje, gōtn naai 'baan baa se naaje k'jeel eyo, ə doobm se tap 6o j'an jeel ə dī?»

6 Isa deekiñ ə: «Maam 6o doobo, m'taar mət ki ə debm ken ɛd kaaja jeege tu. Ə debm jaay baa gōtn Bubum ki se kaal te doobm maam jaayo.

7 Ken naase 'jeelumki maam se, Bubum kic num naase anki 'jeele. Borse, naase 'jeeliñki ə aakiñkiga te kaamse.»

8 Pilip deekiñ ə: «Məlje, 'taadjēn tu Bua, nabo bεεjega sum.»

9 Isa deekiñ ə: «Do dōkiñ maam m'ting ute naase se 6o ə naai 'jeelum ey ne Pilip? Debm aakumga maam se, naan se aakga Raa Bubu. Gen dī jaay deekum ə: <'Taadjēn tu Raa Bubu se?»

10 Naai 'took ey la ken maam m'ing ute Bua ə Bu ing te maam se, taargen maam m'taadsen se maam m'tεεc ute dom eyo, gan Bu ken naaje k'kalan se 6o lee tēdn naabiña.

11 'Tookki taaruma ken maam m'ing ute Bua ə Bu ing ute maam se, ken 'tookki taarum ey kic num, 'tookki taa nakη-kəɔbgen maam m'lee m'tēd se.

12 'Booyki bεε m'asen taada: debm aal maakiñ do maam ki se, 'kōη tēdn nakgen aan gəə maam m'lee m'tēd se, ə naan se utu 'tēdn nakgen cir gen maam se daala, taa maam baa baa gōtn Bubum ki.

13 Nakgen paacη naase utu aki tōnd meta te ro maam se, maam m'utu m'an tēda bin 6o maam Goono se m'taadn *nookη Bubuma.

14 Nakη ken naase 'tōndki meta ute ro maam se, maam m'utu m'an kōη tēda.»

*Isa deek ə utu ade kəl *Nirl Raa jeenge tu
(1Jn 5.3, 2.3-5; Jn 16.5-15,33)*

15 «Ken naase jaay jemki num, naase aki kōη tēdn nakη ken maam m'taadsen gen tēda se.

16 Maam m'utu m'tōnd mētn Bubuma, ə naan utu aseno kəl debm ken asen king noogη daayum.

17 Debm ken naan ade kəl se, kεse Nirl Raa mala ken taad taar mət ki. Naan se jee do naan ki an kōη kōη eyo, taa naade se əη aakiñ eyo ə jeeliñ eyo. Gan naase se 'jeeliñki taa naan utu te naase ə utu ing maakse ki.

18 Maam m'asen kōη kōη genaalge eyo, maam m'utu m'asen tērl kōηə.

19 Əpγα baata jee do naan ki se am kaak ey sum, gan naase se utu amki kaakum m'ing zεεε, ə naase kic num aki kōη kaaja.

20 Bii ken se, naase aki 'jeele maam m'ing te Bubuma ə Bubum ing ute maam se, naaje k'kalan ə naase ute maam se, naaje k'kalan ki kici.

21 «Taar ken maam m'taadsen gen tēda jaay debm tēdīn se kεse 6o debm jema, ə debm jem maam se, Bubum kic an jea ə maam kic m'utu m'an jea ə m'an taadn roma, taa naan am jeele.»

22 Judn ken Judas Iskariot ey se, deekiñ ə: «Məlje, naai ə ajen taadn roi naaje ki sum ə jee do naan ki jaay ai kaak ey se ajensiñ taadn ə dī?»

23 Isa tērlīn ə: «Debm jem maam se 'tookη kuun taaruma ə Bubum se utu an jea maam te Bubum se k'baa gōtiñ ki, ə k'king tēε ute naaηa.

24 Debm ken jem ey se, naan 'took taarum eyo. Taar ken naase ing 'booyki maam m'ing m'taadsen se m'tεεc te dom eyo, gan naan se Bubum əlumo se 6o taada.

25 Maam m'taadsen nakgen se kaad ken maam m'utu te naase.

26 Bubu se utu ade kəl *Nirl Salal ute ro maama, taa naan asen noogo ə naan asen dooy nakge paac, ə utu asen tēdn naase aki saapm jeel mētn taargen maam m'taadseno se.

²⁷ «Ŋnte 'kuunki nirlse ɔɔ ɔnte 'beerki. Maam m'baa baa se m'asen kɔŋ tɔɔsuma ken asen tɔɔŋɔ maakse, ɔɔ tɔɔsn se bo ken utu maakŋ maam ki kici. Maam m'asesin kɛdse aan gɔɔ ɣɛn jee do naanŋ ki eyo.

²⁸ Naase 'booykiga taar ken maam m'taadsen m'ɔɔ m'baa baaɔ num m'utu m'ade tɛrl m'asen kɔŋɔ. Ken naase jaay 'jemki num maam baa baa ɔɔtn Bubum ki se, bɛɛki num, maakse raapo taa Bubum se naanŋ magal cirum maama.

²⁹ Maam m'taadsen bɔrse kɔr nakgen se aan te ey bɔrt se, ken naade se jaay aanga kic num, naase aki tooko.

³⁰ Naan ki se maam m'kɔŋ taadn dɛn te naase ey sum, taa gaar ɣɛn do naanŋa se utu 'baado. Nabo deere, naanŋ se ɔk tɔɔgɔ dom ki eyo.

³¹ Num ganŋ taa jee do naanŋ ki 'jeel maam se, m'je Bubuma ɔɔ m'tɛdn nakŋ ken naanŋ taadumi. Iiŋki ɔɔtn ara; k'baaki!»

15

*Isa se naanŋ *ko biŋ mala mala*

¹ Isa taad jeege tun mɛtinŋ ki daala ɔɔ: «Maam se aan gɔɔ ko biŋ mala mala ɔɔ Bubum se, naanŋ bo mɛl ko biŋ se.

² Tɛletgen paacŋ dɔɔk ute maama ɔɔ ken ooj ey se, naanŋ gaanŋ tund naatn. Ganŋ tɛletn ken ooj se naanŋ gaanŋ daapiŋa taa koojnŋ dɛn cir ken se daala.

³ Taargen ken maam m'taadsen se, 'daapsenga, akiga bɛɛ naanŋ *Raa ki.

⁴ Inŋ 'dɔɔkki ute maama aan gɔɔ ken maam m'utu m'inŋ m'dɔɔk te naase se. Aan gɔɔ tɛletn ko biŋ k'gaanŋ k'j'undga naatn num ɔŋ ooj ey se se bin bo ken naase jaay inŋ 'dɔɔkki ute maam ey se, naase aki kɔŋ tɛdn nakŋ aak bɛɛ eyo kici.

⁵ Maam se m'ko biŋ ɔɔ naase se 'tɛletunge. Debm inŋ 'dɔɔk te maama ɔɔ maam m'inŋ m'dɔɔk te naanŋ se, debm se utu 'tɛdn nakgen jiga dɛn aak eyo. Anum ken naase jaay 'dɔɔkki te maam ey se aki kɔŋ tɛdn dim eyo.

⁶ Debm ken inŋ 'dɔɔk te maam ey se j'utu j'anŋ gaanŋ kund naatn aan gɔɔ tɛletn ko biŋ k'gaanŋ j'undiŋ se naanŋ utu tuutu ɔɔ j'anŋ tɔsn tɔɔɔ.

⁷ Ken naase jaay inŋ 'dɔɔkki te maama ɔɔ taarum jaay inŋ maakse ki se, 'tɔndki mɛtn nakŋ naase 'jeki ɔɔ naase anŋki kɔŋɔ.

⁸ 'Tɛdki nakgen bɛɛ dɛna, bin se naase aki 'tɛdn jee mɛtum ki ɔɔ nakgen se *'nookŋ Bubuma.

⁹ Maam m'jese aan gɔɔ ken Bubum Raa 'jem maam se kici. Inŋ 'dɔɔkki te maama, bin se naase aki 'jeele maam se m'jese.

¹⁰ Ken naase jaay 'tɛdki nakŋ maam m'taadsen ɣɛn tɛda se num, kɛse naase inŋ dɔɔkki ute maam maakŋ maak-jem ki, aan gɔɔ maam m'tɛd nakgen ken Bubum taadum ɣɛn tɛda se jaay m'inŋ *dɔɔk ute Bubum maakŋ maak-jenŋ ki se.

¹¹ «Maam m'taadsen nakgen se taa naase aki kɔŋ maak-raapuma, ɔɔ maak-raapse se 'tɛdn maak-raapm maraadiŋ ki.

¹² 'Booyki! Nakŋ ken maam m'taadsen ɣɛn tɛda se: 'jeki naapa aan gɔɔ ken maam m'jese se.

¹³ Debm ken jaay ɛd koŋa taa mɛdɛnge se, naanŋ se jede te maakiŋ cir paac.

¹⁴ Nakŋ maam m'taadsen se jaay, naase 'tɛdɛnki se, naase se bo mɛdn maamge.

¹⁵ Maam se mɔɔtn m'asen kɔŋ danŋ buelumge ey sum, taa debm bulu se ɔŋ jeel nakŋ ken mɛlinŋ lee tɛd se eyo. Num naase se maam m'danŋse mɛdumge, taa maam m'taadsenga nakgen paacŋ ken maam booyo ɔɔtn Bubum ki.

¹⁶ Naase 6o 'bɛɛr ɔɔdumki eyo, anum maam 6o m'bɛɛr m'tɔɔdseno se taa m'asen kɔl naaba aki 6aa tɛdn nakɲ aak bɛɛ ɔɔ nakgen tiŋg ɣɛn daayum. Taa bin se nakɲ naase paac 'tɔndkiga mɛta ute ro maam se, Bubum asen 'kɔŋ kɛda.

¹⁷ Nakɲ maam m'taadsen m'ɔɔ aki tɛd se: 'jeki naapa.»

Jee do naaŋ ki utu kɔɔdn kund jee mɛtn Isa ki

¹⁸ «Kɛn jee do naaŋ ki jaay ɔɔd undse se, 'jeelki naade ɔɔd undumoga maam 6o deete.

¹⁹ Kɛn naase jaay mɛtn jee do naaŋ ki num, kaadn naane naade asen jea, taa naase aki 'tɛdn mɛtn naade. Gaŋ naase 'tɛdkiga mɛtn naade eyo, ɔɔ maam se m'bɛɛr m'tɔɔdseno maakɲ naade ki se, naase 'tɛdkiga kalse ki, taa naaŋ se 6o naade ɔɔd undse naatn se.

²⁰ Saapki tu do taar kɛn maam m'taadseno m'ɔɔ: debm tɛdn naaba ɣɔtn deb ki se, naaŋ se magal cir debm kɛn naaŋ tɛdn naaba ɣɔtiŋ ki se eyo. Jee se jaay dabarumo maam se, naase kic, naade utu asen dabara; ɔɔ naade jaay uun taar maam se taar naase kic 6o, naade utu kuunu.

²¹ Naade utu asen tɛdn nakgen se paac dose ki se taa maama, taa naade lɛ jeel debm ɔlumo se eyo.

²² Kɛn maam m'6aado jaay m'taadden te taargen se ey num, naade 'tɛdn jee *kusinge eyo, num 6ɔrse maam m'6aado m'taaddenga jaay naade baate kuun se, naade 'kɔŋ doobm kɛn naade an kɔɔdn dode eyo.

²³ Debm ɔɔd undum maam se, ɔɔd und Bubum kici.

²⁴ Nakɲ kɔɔbgen maam m'tɛd daande ki kɛn 6ii kalaŋ nam tɛdiŋ te ey se, kɛn maam jaay m'tɛdiŋ te ey num, naade kɔŋ 'tɛdn jee kusinge eyo. Num 6ɔrse nakɲ-kɔɔbgen maam m'tɛddesiŋ se naade aakinga ute kaamde. Ute naaŋ se kic 6o naade ɔɔd undum maam te Bubuma.

²⁵ Nakɲ naade tɛd se aanga doobiŋ ki aan ɣɔɔ k'raaŋiŋ maakɲ *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki kɛn ɔɔ: *Jee se ɔɔd undum se, cɛɛ sum.**»

²⁶ Tɛr Isa deekden ɔɔ: «Debm utu ade 6aa jaay asen noogse, ade kiin ɣɔtn Bubum ki, ɔɔ kɛn maam m'6aaga ɣɔtn Bubum ki num, m'asesiŋo kɔlɔ. Naaŋ se 6o Nirl naaŋ Raa mala kɛn taad taar mɛt ki ɔɔ kɛn iinɔ ɣɔtiŋ ki, kɛn naaŋ 6aadoga se naaŋ mala utu am tɛdn saaduma.

²⁷ Naase kic 6o utu amki tɛdn saadumge taa ɣɔtn maam m'baag naabum sum se, naase utuki te maama.»

16

¹ «Maam m'taadsen taar ese se, taa kaal maaksen naase aalki do *Raa ki se aŋki kɔŋ eyo.

² J'utu j'asen tuur maakɲ *6ee kɛn Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ kɛn kaadiŋ utu kaan se, jeege utu asen tɔɔlɔ, maak-saapm naade ki num ɔɔ kaadn naane naade tɛd tɛd naabm Raa.

³ Naade utu 'tɛdn naaŋ se, taa naade jeelum maam eyo ɔɔ jeel Bubum eyo.

⁴ Gaŋ maam m'taadsen naaŋ se, kɛn kaadiŋ aanga kic num, naase aki saapm do taar kɛn maam taadseno se. Kaad kɛn maam m'utu m'baag baag naabum se, maam m'ɔŋ m'taadseno te naaŋ se eyo, taa maam m'utu te naase.»

*Naabm ɣɛn *Nirl Raa*

⁵ 6ɔrse maam taadga taad m'ɔɔ m'6aa 6aa ɣɔtn deb kɛn ɔlumo, na6o maakse ki se, debm jaay 'tɔnd mɛtum ɔɔ naai '6aa gay kic 6o ɣɔtɔ.

⁶ Num gaŋ taa taar maam m'taadsen bin se, tujsenga maakse.

* 15:25 Aak KKR 35.19 ɔɔ 69.4.

⁷ Ey num taar maam m'taadsen se taar met ki; ken maam m'baaga se asen tedn jiga naase ki; ken maam jaay m'baa te ey num, Debm Noogo se ade kan baa eyo. Num gan ken maam m'baaga num m'utu m'ano kol.

⁸ Ken naan baadoga num, naan utu 'taadn jeege tun do naan ki se, naade iigga do maak-saapm ken naade ok do *kusiñ ki, do nak ken ute doobiña, oo ter do kan bor ken Raa utu kan do jeege tu se kici.

⁹ Maak-saap naade ok do kusiñ ki se le taa naade aal maakde dom ki eyo.

¹⁰ Oo maak-saapm ken naade ok do nak ken ute doobiñ se le, taa maam baa baa gotn Bubum ki oo motn naase amki kan kaak eyo.

¹¹ Oo maak-saapm ken naade ok do kan bor ken Raa utu kan do jeege tu se le, taa gaar do naan ki se bor oocga don ki.

¹² «M'ok nakge dena ken m'asen taada, nabo ken m'taadsesinga borse kic bo, naase anki kan booy kok eyo.

¹³ Ken *Nirl Salal ken taad taar met ki utu ade baa se, naan utu asen taddo taa naase aki jeel taar met ki se mala mala. Taa taar naan utu 'taad se, 'terech don ki bo 'taad eyo, gan naan se utu asen taadn taar ken naan utu ade booyo, oo utu asen taadn nakgen utu 'kaan se.

¹⁴ Nirl Salal se utu am *nooko, taa nakgen jaay naan ade booy gotum ki se utu asesiñ taadn naase ki.

¹⁵ Nakgen paacñ Bubum ok se, nakgen se gen maam kici; taa naan se bo maam m'taadsen m'oo: nakgen jaay naan ade booy gotum ki se utu asesiñ taadn naase ki.»

Naase 'maakse utu raapo

¹⁶ «Oopga baata naase utu amki kaak eyo, oo tedga cok jaay som utu amki kaaka.»

¹⁷ Gotn ese maakñ jeenge tu se jee metinge se taad te naapa oo: «Naan tap bo je deekñ oo dio ken taad oo: oopga baata naase utu amki kaak eyo, oo tedga cok jaay som utu amki kaaka, ter deek oo: maam baa baa gotn Bubum ki se?»

¹⁸ Oo taariñ ken oo oopga baata se, je deekñ oo dio? Taar naan taad se naaje j'ond te metiñ eyo.»

¹⁹ Isa se jeele ken naade je tond metiñ se, naan deekden oo: «Naase je aki jeel ute naapa metn taar ken maam m'deeksen m'oo: Oopga baata naase utu amki kaak eyo, oo tedga cok jaay som utu amki kaak se.

²⁰ 'Booyki beε m'asen taada: naase maakse utu tujoo oo aki keeme, gan jee do naan ki se maakde utu 'raapo. Maakse utu tujñ deere, nabo tedga num, maak-tujse se 'del maak-raapo.

²¹ 'Saapki tu do mend ken baa baa koojo se: ken kaadn koojin jaay aanga se, naan dabar bini jaay ooj goono. Ken naan oojga num, dirign te dubariñ se naatn oo naan maakiñ raapo taa goon naan ooj se.

²² Taa naan se, naase kic borse utuki maakñ maak-tuj ki, oo tedga num, maam m'utu m'asen kaaka oo bin se maakse utu raapo oo maak-raapm naase se, nam an kan tuj eyo.

²³ «Bin bo, bii ken se, naase aki tond metn dim gotum ki ey sum. 'Booyki beε m'asen taada: nakñ naase 'tandki meta gotn Bubum ki te ro maam se, naan utu asen keda.

²⁴ Bini borse kic bo, naase 'tandki te metn dim te ro maam eyo; borse 'tandki meta oo utu aki kan, bin se bo maakse 'raap maradiñ ki.»

*Isa taddo cir *dunia*

²⁵ «Taargen maam m'taadseno paac se, m'taadseno ute kaal naagn taara. Gan kaadin utu 'kaan se, maam m'utu m'asen taadn ute kaal naagn taar ey sum. Num naan ki se nakgen taad taa Bubum se m'utu m'asesiñ taadn tal tal.

26 Biin se naase aki tɔnd mɛtn nakge paac ute ro maama. Maam m'asen taada taa naase se maam m'kɔŋ tɔnd mɛtn Bu ey sum;

27 taa Bu mala se jese taa naase 'jemki maama ɔ naase 'jeelkiga maam se m'iino gɔtn Raa ki.

28 Maam m'baado do naan ki se m'iino gɔtn Bubum ki; ɓorse maam m'kiin do naan ki se m'baa gɔtn Bubum ki.»

29 Gɔtn se jee mɛtin ki deekin ɔ: «'Booyo, ɓorse naai 'taadjen tal tal aaljen naagn taar ey sum.

30 ɓorse naaje k'jeele, naai se 'jeel nakge paac ɔ 'je nam 'tɔnd mɛti ey sum. Taa naan se ɓo naaje k'jeele naai se iino gɔtn Raa ki.»

31 Isa tɛrlɛn ɔ: «ɓorse naase 'jeelkiga sum la?

32 'Booyki! Kaadin utu 'kaana, ɔ ɓorse kaadin se aanga, naase utu aki 'kaan wɔkɔ ɔ naan kic ɓo 'kuun doobin doobiɔna ɔ utu amki kɔŋ kalum ki, naɓo maam se m'kalum ki eyo, num Bu se utu te maama.

33 Taargen maam m'taadsesin se, taa ute maam se naase aki 'kɔŋ tɔɔɛ. Deere, naase utu aki 'kɔŋ dubar do naan ki, naɓo aayki kaamse taa maam cirga dunia.»

17

*Isa tɔnd mɛtn *Raa taa jee mɛtin ki*

(ɛb 7.24-28, 4.14-16)

1 Ken Isa jaay taad nan taarin se, naan uun kaamin raan deek ɔ: «Bua, ɓɛɛɛ, kaadin se aasga naai *'nook Gooni, taa Gooni kic ai nooko.

2 Naai ɛdin ga jikilimge paac kaam jin, taa naan kedn *kaajn gen daayum jeege tun naai ɛdinsinga se.

3 Kaajn gen daayum ken ese se taa naade ai jeeli naai Raa mala ken kalan lak ɔ am jeel maam Isa *al-Masi ken naai ɔlumo.

4 Do naan ki se maam nookiga ɔ naabi naai ɛdum se, maam m'tɛd nanjiga.

5 ɓorse Bua, 'nookum naani ki aan gɔ ken naai 'nookumo kaad ken naai aal te dunia ey ɓort se.

6 «Maam m'taaddenga naade jeeliga naai jeegen ken naai 'bɛɛɛ tɔɔdo do naan ki jaay ɛdumden se. Naade se jee naaige, ɔ naai ɛdumdenga kaam jima, ɔ naade booy uunga taar naai.

7 ɓorse naade jeele, nakn naai ɛdumo paac se iino gɔtn naai ki.

8 Taar ken naai 'taadumo se, maam m'taaddesinga kici. ɔ naade took uunga, naade jeelga deere, maam se m'iino gɔtn naai ki ɔ naade tookga naai ɓo ɔlumo.

9 «Maam m'tɔnd mɛti se taa naade sum, ey num gen jee do naan ken ɓaa se paac eyo. Anum m'tɔnd mɛti se gen jee naai ɛdumdeno kaam jima, taa naade se jee naaige.

10 Nakn maam m'ɔk paac se gen naai ɔ nakn naai ɔk paac se ɛ, gen maama; ɔ ute doobm naade se ɓo, jeege 'kaakn nookuma.

11 Naan ki se maam m'kɔŋ king do naan ki ey sum. Gan naade se utu king do naan ki ɔ maam ɛ m'tɛrl tɛrl gɔtn naai ki. Bua, naai Debm *Salal se, ɓɔɔbde ute tɔɔgi ken naai ɛdum se. 'Bɔɔbde taa naade 'tɛdn kalan aan gɔ maam ute naai naaje k'kalan se.

12 Kaad ken maam m'in go te naade se, maam ɛ m'ɓɔɔbdeno ute tɔɔgn ken naai ɛdumo se. Maam se m'ɓɔɔbdenoga maakde ki se nam kalan tap ɓo ut eyo, ɔ deb kalan ken ut se ɛ, taa taar k'raan do dɔkin se 'kaan te doobiɔna.

¹³ Borse maam m'terl terl gōtn naai ki ɔ kɛn borse m'utu do naan ki jaay m'taadden taargen se, taa naade kōŋ maak-raapuma ɔ maak-raapm naade se, 'tɛdn maak-raapm maraadin ki.

¹⁴ Maam m'taaddenga taar naai, gan jee do naan ki se ɔɔd unddenga taa naade se mɛtn jee do naan kɛn ɓaa se eyo, aan gɔɔ maam kic mɛtn jee do naan kɛn ɓaa se ey se.

¹⁵ Maam m'tōnd mɛti se taa aden tōsn naatn do naan ki eyo, num taa aden bōbm ro Deb kɛn ing ɓo gɛn tɛdn *kusiŋ sum se.

¹⁶ Naade se mɛtn jee do naan kɛn ɓaa se eyo, aan gɔɔ maam kic mɛtn jee do naan kɛn ɓaa se ey se.

¹⁷ Ute taar naai mɛt ki se, naai 'tɛdden naade 'tɛdn jee naaigen mala mala; taa taar naai se taar mɛt ki.

¹⁸ Aan gɔɔ kɛn naai ɔlumo do naan ki se, maam kic m'ɔlden do naan ki.

¹⁹ Taa naade se, maam m'ɛdi rom paac, taa naade kic ai kɛdn rode paac ute taar mɛt ki.

²⁰ «Kɛn m'tōnd mɛti se taa naade sum eyo, num m'tōnd mɛti, taa jeegen utu 'tookŋ taarde ɔ utu 'kaal maake dom ki se kici.

²¹ Ōnde naade paac 'tɛdn kalan. Bua, 'tɛdden naade 'tɛdn kalan ute naaje kici, aan gɔɔ naai ing *dōk ute maama ɔ maam m'ing dōk te naai se. 'Tɛdde naade 'tɛdn kalan kici, jaay jee do naan ki se 'jeel naai ɓo ɔlumo.

²² Maam m'taaddenoga nookŋ naai ɛdumo se, ute naan se naade tɛdn kalan aan gɔɔ maam m'utu naai k'kalan se.

²³ Maam m'ing m'dōk te naade, aan gɔɔ naai ing dōk te maam se. Bin se naade 'kōŋ dōkŋ tɛdn kalan, jaay jee do naan ki se 'jeele naai ɓo ɔlumo ɔ naai 'jede aan gɔɔ naai 'jem maam se.

²⁴ Bua, jee se naai ɓo ɛdumdeno ɔ m'je gōtn maam m'ing se, naade 'king ute maam kici. Taa naade kaakŋ nookuma, nookŋ kɛn naai ɛdumo. Taa naai 'jemoga kaad kɛn naai aalo te do naan ey ɓortɔ.

²⁵ Bua, naai se debm daan ki, naɓo jee do naan ki se jeeli te eyo, gan maam se m'jeeli, ɔ jee se kic jeelga kɛn naai ɓo ɔlumo.

²⁶ Maam m'taadden naade jeelga roi, ɔ maam m'utu m'aden tɛdn naade ai jeel kōkō, taa maak-jei kɛn naai ɔk dom ki se 'tɛdn do naade ki kici, bin se jaay maam m'king dōkŋ te naade.»

18

Isa jeege ɓaado ɔkiŋa

(Mt 26.36-54; Mk 14.32-50; Lk 22.39-51)

¹ Kɛn Isa jaay taad nan taarin se, naan iin te jee mɛtin ki gaan kaam maane k'danŋ Sedrōn deel ɓaa jɛŋ kɛn kaam naane. Gōtn se ɔk jinɛɛ ɔ naan ute jee mɛtin ki se ɓaa ɛnd maak ki.

² Gan Judas je kutn Isa se, jeel gōtn ese kici taa Isa ute jee mɛtin ki se, lee ɓaado tus tus gōtn ese.

³ Naan deelo naan dōl asgar *Rōmɛge tu, ute asgargen kɛn lee bōɓ *Bee Raa. Naade se *Parizige ute *magal jee tɛdn serke Raage tu ɓo ɔldeno. Naade ɓaado jinɛɛ ki se, ute jɛl poodge te lōmpdege ɔ ute nakŋ tɛdn bōrdege.

⁴ Num gan Isa jeel paac nakŋ utu kaan don ki se, naan iiko cɛɛde ki deekden ɔ: «Naase 'jeki nan?»

⁵ Naade terlin ɔ: «Naaje k'je Isan kōd Nazaret.» Gōtn se Isa terlden ɔ: «Kese ɓo maama.» Gan Judas debm kɛn je kutin se utu maakŋ jeege tun se kici.

⁶ Kɛn jee se jaay booy Isa deekden ɔ: «Kese maam se,» jee se ter te mɛtde diwir ɔ naade paac si naan ki.

7 Ter Isa tønd metde daala ɔɔ: «Naase tap ɓo, 'jeki nanja?» Naade terlin ɔɔ: «Naaje k'je Isan kɔf Nazaret.»

8 Isa terlden ɔɔ: «Maam m'taadsenoga taada m'ɔɔ kɛse ɓo maama. Ken naase jaay, 'jemki maam sum num, ɔŋki jee metum ki se 'ɓaao.»

9 Taar ken Isa taado se aanga doobiŋ ki ken ɔɔ: *Maakŋ jeege tun ken naai ɛdumdeno kaam jim paac se, nam kalan maam m'utin te eyo.**

10 Gɔtn se, Simon Pier ɔɔd gɔrd-jerlin se, ɔɔ ɔg gaan te bi debm tɛdn naabm magal debm tɛdn serke Raa ki. Naan gaan te biŋ do ji daama ɔɔ gaabm se k'danŋ Malkus.

11 Gan Isa taad Pier ki ɔɔ: «Gɔrd-jerli se ɔlin saapiŋ ki gɔtiŋ ki! *Kɔɔpm dubar ken Bubum ɛdumo se, maam m'an kaayiŋ ey la?»

J'ɔk k'baan te Isa naan Annan ki

(Mt 26.57-75; Mk 14.53-72; Lk 22.54-65)

12 Gɔtn se dɔɔl asgar *Rɔmɛge, ute bubde ɔɔ te asgargen ken lee bɔɔb *Bee Raa ken Yaudge ɔldeno se, iij-ɔk Isa ɔɔ dɔɔkiŋa.

13 Naade ɔk ɓaansiŋo deet se gɔtn Annan ki. Ɔɔ Annan se ɓo moom Kayipm gaaba. Ɔɔ ɓaar ken ese Kayipm ɓo *magal debm tɛdn serke Raa ki.

14 Kayipm ese ɓo ken taado magal Yaudge tu ɔɔ: ken asen tɛdn jiga naase ki se, deb kalan ɓo 'kooyo ɔɔ 'kɔŋ jee dena.

Pier baate Isa

15 Simon Pier ute debm metn Isa ken kuuy se, naade ɔko metn Isa. Num debm metn Isa ken kuuy se, *magal debm tɛdn serke Raa ki se jeeliŋa, gɔtn se naan end te Isa kalan ɓaa daan bɔɔr ɓee magal debm tɛdn serke Raa ki se.

16 Gan Pier se ɔɔp ing naatn taa doob ki, anum debm metn Isa ken kuuy, ken magal debm tɛdn serke Raa ki jeeliŋ se teeco. Ɔɔ ɓaado taad mɛnd ken ing bɔɔb taa doobo se, ɔɔ j'ɔŋ Pier se endo.

17 Ɔɔ mɛnd ken ing bɔɔb taa doobo se, naan deek Pier ki ɔɔ: «Naai kic ɓo maakŋ jeege tun metn gaab ken se la?» Pier terlin ɔɔ: «Maam se metn naade eyo!»

18 Bii ken se kuulu ɔɔŋɔ, taa naan se ɓo jee tɛdn naabge ute asgargen ken lee bɔɔb *Bee Raa se, gɔtn se naade tuuy poodo ɔɔ daar riib riibi. Gɔtn se Pier kic daar riib te naade.

**Magal debm tɛdn serke Raa ki se tɔnd metn Isa*

19 Gan magal debm tɛdn serke Raa ki se baag tɔnd metn Isa se taa jee metin ki ɔɔ do taar ken naan lee dooyde.

20 Isa terlin ɔɔ: «Jee te dɛnde se maam taaddenga tal tal ɔɔ daayum maam m'lee dooyo jeege maakŋ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ m'dooyo jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki, gɔtn ken Yaudge paac ɛ tusn se taar dīm kalan tap ɓo maam m'ɔyiŋ te eyo.

21 Naai tap ɓo 'tɔnd metum bin se taa dīo? Naai 'tɔnd metn jeegen ting booyo taar ken maam m'lee taaddeno se. Ɔɔ metn taar ken maam taaddeno se ɛ, naade jeeliŋ paac.»

22 Do taar ken se sum ɓo maakŋ asgarge tun ken lee bɔɔb Bee Raa se deb kalan ken cɛɛŋ ki se, ɔndiŋ metn biŋ ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Magal debm tɛdn serke Raa ki ɓo k'taadiŋ taar ken bin ne?»

23 Gan Isa terlin ɔɔ: «'Taadum tu taar dī ken maam m'taad m'tujiŋ se! Ɔɔ ken maam jaay m'taadga taar met ki num, gen dī jaay naai ɔndum se?»

24 Isa jaay Annan ɔlin gɔtn Kayipm ken magal debm tɛdn serke Raa ki se, Isa k'dɔɔkinga dɔɔkɔ.

Pier baate Isa kuuy daala

* 18:9 Aak Jn 6.39 ɔɔ 17.12.

²⁵ Kaad ken Simon Pier daar riib riib poodo gōtn ese se, naade deekiñ ə: «Maakñ jeege tun metn gaab ken se, naai kic 6o maakde ki la!» Gōtn se Pier naaj ə: «Maam se metn naade eyo.»

²⁶ Ganj maakñ jee tēdn naabm *magal debm tēdn serke Raa ki se, deb kalan se taasn gaabm ken Pier əg gaanjo te biñ se, naan deek Pier ki ə: «Naai se, maam m'aakioga te naan maakñ jinēn ki daamo?»

²⁷ Ganj ter gōtn se Pier naaj daala ə kaad ken se sum 6o ganj kōrənjə naar əd əyə.

Isa j'ək k'baansiñ naan Pilat ki

(Mt 27.1-2,11-30; Mk 15.1-9; Lk 23.1-25)

²⁸ Tanəriñ nəriñ se, naade əko Isa gōtn Kayip ki ə baansiñ bee magal *Rəmege tu ron Pilat. Ganj naade baate kēnd maak ki taa naade daapga daap rode gen kōsn *laa Paak, taa naade je tēdn kusiña rode ki eyo.

²⁹ Gōtn se Pilat teec əñde naatn ə deekden ə: «Gaabm se naase əkiñki mindiñ gen dī?»

³⁰ Naade terliñ ə: «Gaabm se ken tuj te dim ey sum 6o naaje j'ansiño kəkñ baa gōti ki la?»

³¹ Gōtn se Pilat terlden ə: «Naase mala ək baansiñki, ə taar se, baa aakiñki ute doobm naase.» Ganj Yaudge terliñ ə: «Naaje j'undjen te kulu gen tōl deba eyo.»

³² Bin 6o taar ken Isa taado ə te doobm gay ken naan utu an kooy se, aanga doobiñ ki.

³³ Gōtn se Pilat terl end maak ki daala, əl k'danjo Isa, ə naan tōnd metiñ ə: «Naai 6o Gaar Yaudge la?»

³⁴ Num Isa terliñ ə: «Taar naai 'taad se, naai mala 6o saap əñiñ ləbu, jeege kuuy 6o taadi taa maam le?»

³⁵ Pilat terliñ ə: «Naai aakum maam se, m'kəd Yaud la? Kese jeege mala naaden *jee magal tēdn serke Raa ki se 6o ək baansio gōtum ki je ai kutu. Naai tap 6o tujga dīo?»

³⁶ Gōtn se Isa terliñ ə: «Gaar maam se gen do naanə ara eyo. Ken gaar maam jaay gen do naanə ara num, asgarumge am kəñ kənum Yaudge am kək eyo. Num 6orse gaar maam se, gen do naanə ara eyo.»

³⁷ Gōtn se Pilat deekiñ ə: «Ken bin se, naai gaarge daamo?» Isa terliñ ə: «Yee aan gəə ken naai 'taadiñ se, maam se m'gaarge. Taa naan se 6o maam j'oojuma ə maam m'baado do naan ki se taa m'tēdn saada do taar ken met ki. Ə debm jaay iñg ute taar met ki se, booy kuun taaruma.»

³⁸ Pilat terl Isa ki ə: «Taar met ki se, taar gayo?»

Num ken Pilat jaay taad taar ese se, naan terl teec baa əñ Yaudge daala ə deekden ə: «Gaabm se, maam m'əñ te taar dim kusiñ gōtiñ ki eyo.

³⁹ Aan gəə aanga laa Paakñ gen Yaudge tak 6o, maam m'lee m'təəd talsen təl maakñ jee dangayge tu deba kalan se, 6orse naase 'jeki m'asen kəədn kəl Gaar Yaudge se la?»

⁴⁰ Ter gōtn se naade baag təyə ə: «Naaje k'je Barabas, ey num naan se eyo!» Anum ganj Barabas se, naan debm tujñ nakñ jeege.

19

Isa jeege je an baa kutu

¹ Gōtn se, Pilat əl ə j'ək k'baano te Isa ə k'təndiñ ute mēje.

² Ə asgarage se, uj daapo jekē gen kərəndə baado əndiñ don ki, ter naade uun uusiñ kal gaariñge aac bon.

³ Naade iiko ceen ki oo deekin oo: «Tosse naai ki, Gaar Yaudge!» Gohn se, naade baagin tond metn bin ki.

⁴ Ter Pilat teeco kuuy daala oo deek Yaudge tu oo: «'Booyki, gaabm se maam m'ano koodn teecn naatn. Taa naase aki jeele maam se m'oh te taar dim ken naase okinki mindin ro ki eyo.»

⁵ Gohn se Isa teeco naatn ute jekn korondoo don ki oo te kal gaaringen aac se ron ki. Anum Pilat deekden oo: «Kese bo gaabm se!»

⁶ Num ken *magal jee tedn serke Raa ki te jeedege jaay aakin se, naade baag toodn tooyo oo: «Naan se tupu toohin ro kaag ki! Tupu toohin ro kaag ki!» Gan Pilat taadden oo: «Naase mala ok baa tupu 'tooinki ro kaag ki; ey num maam se m'oh te taar dim ken naase okinki mindin ro ki eyo.»

⁷ Yaudge terlin oo: «Naaje se jok *Ko Taar ken Raa edo Musa ki oo maakn Ko Taar naajege se taad oo debm bin se jan tooo. Taa naan ted ron Goon *Raa.»

⁸ Ken Pilat jaay booy taarde se, beere okin cir daala.

⁹ Pilat terl baa oh Isa maak ki tond metin oo: «Naai tap bo iino gay?» Num gan Isa baate terlin taara.

¹⁰ Gohn se Pilat deekin oo: «Maam ara bo naai 'baate terlum taara ne? Naai 'jeel ey la ken maam m'ok tooyo oo ken m'je num, m'ai koodn koloo oo ken goto le m'ok tooyo ken m'ai tupm too ro kaag ki se?»

¹¹ Gan Isa terlin oo: «Naai se ken Raa jaay edi eyo te tooyo ey se, naai ok tooyo dom ki eyo. Taa naan se bo debm ok olum ji naai ki se, tedga *kusin ciri naai se daala.»

¹² Naan ken se sum bo, Pilat je doobm an koodn kol Isa. Num gan Yaudge baag toodn tooyo deek oo: «Ken naai jaay ood olinga num, naai se medn Sezar* eyo. Taa debm jaay ted ron gaarge se, naan se debm taamooy Sezar.»

¹³ Ken Pilat jaay booy taargen se naan ol k'j'ok k'j'oodo Isa naatn, naan baado ondin got ken j'iin k'daapinga daap te koa ken naan lee ohn booro jeege tu. Gohn se k'danin te taar Ebre: *Gabbata*.

¹⁴ Aan goor te katar se, Pilat taad Yaudge tu oo: «Aakki, kese bo gaarse!» Naan ken se, naade daap daap rode gen tedn *laa Paak gen Yaudge teger.

¹⁵ Num gan Yaudge terl baag toodn tooyo oo: «Naan se, nakin yoa, naan se nakin yoa! 'Baa tupu toohin ro kaag ki gam naane!» Pilat terlden oo: «Gaarse bo, naase 'jeki m'an tupm too ro kaag ki la?» Magal jee tedn serke Raage tu terlin oo: «Naaje se Gaarje Sezar sum, gaar kuuy se naaje k'j'ok eyo!»

¹⁶ Gohn se sum bo, Pilat ok olden Isa taa naade an baa tupm toohin ro kaag ki. Oo gohn se asgarge ok baan te Isa.

Isa k'tupin ro kaag ki

(Mt 27.32-52; Mk 15.21-37; Lk 23.26-46)

¹⁷ Ken Isa teec teec maakn Jeruzalem ki se, naade onin naan mala uun kaagn j'ansin tupm ro ki se, daamin ki. Oo naade baansin got ken k'danin kaadn do deba. Gohn se te taar *Ebre se, ron Golgota.

¹⁸ Oo gohn ese bo naade tupin ro kaag ki oo naade tup jeege dio ro kaagge tu kici; deb kalan j'uun k'daarin ceesin ken kalan oo deb kuuy se j'uun k'daarin ceesin ken kuuy oo naade ol Isa daar daan ki.

¹⁹ Ter Pilat raan ro kaag ki ol k'baa k'tupin raan kaam do kaag ken k'tupm Isa ro ki. Oo taar naan raan se taad oo: «Isan kod Nazaret se, naan Gaar Yaudge».

²⁰ Gan den Yaudge se dooyga taar se, taa gohn k'tupm Isa ro kaag ki se, naan goor te Jeruzalem. Oo taar naan raanin se le raanin te taar Ebre, taar Laatin oo ute taar Grek kici.

* **19:12** Sezar se Gaar magal ing *Rom ki.

21 Num *magal jee tēdn serke Raa ki gen Yaudge se, deek Pilat ki ə: «Ōnte raan ə: naan se Gaar Yaudge, num raan ə: naan 6o taad ə naan Gaar Yaudge.»

22 Gan Pilat terlden ə: «Taar maam m'raanġa se, m'raanġa sum.»

23 Ken asgarge jaay tup Isa ro kaag ki aas se, naade təs kalġnge ə nigin ġətə kaam sə. Deba kic 6o uun bēdġn bēdġna. Ķəp kalġn kalan ken naan uusinga num lee tuusiġn kalgen kuuy do ki se, ə kal se ənd raan bini bəy aan naan ki se ək ġətn kur eyo.

24 Ģətn se asgarge taad te naapa ə: «Kal se j'ənte 'nēepiġki, num gan k'tēdġn salatia, debm ken oociġga 6o 'kuun sum.» Anum nakġ se aanga doobiġ ki aan ġə taar k'raanġo do dəkġn ken ə:

Naade nigga kalumge ute naapa,

ə kalum maak ki se lē, naade tēdġga salatia.†

Ķə kēse 6o naabm ken asgarge tēdā.

25 Cēē kaag ken k'tupm Isa se, ko Isa ute ġenaan mēnda, ə Mari mēnd Kleopas ute Mari ken iinġo Magdala ki, naade utu dāar ġətn ese.

26 Ģətn se, Isa aak koġa dāar dāar cēē debm mētiġ ken naan jēn se, naan deek koġ ki ə: «Kaaya aaka, kēse 6o gooni.»

27 Ter naan taad deb ken mētiġ ki se, ə: «Aaka, kēse 6o koi.» Bii ken se sum 6o debm mētn Isa ki se ək 6aansiġ 6ēē ki.

28 Ken nakgen se jaay deel paac sum se, aan ġə Isa jeel naabm ken naan 6aano ro ki se nanġa, num taa taar k'raanġo do dəkġn 'kaan doobiġ ki se, naan deek ə: «Maam se, maane təoluma.»

29 Ģət ken se ək k'jēlēġe dooc te tətġn koojġ biġ ken mooyo se. Naade uuno kaagġ nakġ k'danġiġ isop‡ ə uuno nakġ uun maane se butiġ taar ki. Naade əliġ maakġ tətġn koojġ biġ ken mooy mooy se ə uun əliġ taar Isa ki taa ŋ'suubu.

30 Ken Isa jaay suub naam tətġn koojġ biġ ken mooy mooy se, naan taad ə: «Naabum aasga.» Ģətn se naan no donā ə əŋ koġ teece.

Isa j'əsiġ cēġken ki te bəəə

31 Aan ġə biin se Yaudge dāap dāap rode ġen tēdn *laa Paak se, naade je jee k'tupde ro kaage tu se, dāar bini kaan *6ii sebit ki eyo. Taa 6ii sebit ese se, 6ii laa magala. Ģətn se naade 6aa tənd mētn Pilat ə: «Jee ken k'tupde ro kaagge tun se, k'6aa k'tənd k'tērcēden jēdege taa ooyga num j'adeno təədn bəy ro kaagge tun k'tupdeno ro ki se.»

32 Ķə ġətn se asgarge 6aado tənd tērc jē gaabm ken deete ə ter tənd tērc jē gaabm ken kuuy se kici. Jee se 6o ken k'tup k'təalde te Isa kalan se.

33 Ken naade jaay aan do Isa ki se, naade əŋiġ naan ooyga. Taa naan se 6o naade baate tənd tērcġ jēġe.

34 Gan maakġ asgarge tun se, deb kalan uuno bəəə ə əsiġ cēġken ki. Ģətn se mooso te maane naar teeco.

35 Debm taad taar ara se, naan mala aakiġga te kaamiġa ə saadn naan se, taar mē ki. Ķə naan jeele saadn naan se ken mē ki, taa biġ se naase kic 6o aki tookġ do taar ken naan taad se.

36 Nakgen se paac jaay aan se, taa taar k'raanġo do dəkġn se, 'kaan doobiġ ki ken ə: *Naan se j'an kəġ tērcġ cēġiġ gam eyo.§*

37 Ķə terl ġət kuuy kic 6o taar k'raanġo do dəkġn se taadga ə: *Jee əsiġo se, naade utu an kaakġ ute kaamde.**

† 19:24 Aak KKR 22.18. ‡ 19:29 Isop se kaagġ iinġ aan ġə məkə ə k'tēdn nakġ oot kooto. Aak Zak 12.10. § 19:36 Aak Ekz 12.46, Nmb 9.12 ə KKR 34.20. * 19:37 Aak Zak 12.10.

Isa k'j'ɔlinga maakɲ baad ki

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Ken nakgen se jaay deel se, Yusup kɔf Arimate se, naan kic maakɲ jeege tun mɛtn Isa ki naɓo taa Yaudge se, naan beere ɔ tɔy tɔy roŋa. Naan ɓo ɓaa tɔnd mɛtn Pilat taa ɓaa kɔɔdn ro Isa ro kaag ki. Gɔtn se Pilat tookin, ɔn Yusup ɓaa ɔɔf ro Isa.

³⁹ Ɔo Nikodem ken ɓii kalan inɲo gɔtn Isa ki nɔɔr se, naan kic ɓaano te itir ken k'tɛdn te maan kaagɲ k'danin mir ute alues† se aas ɓaa ɓaa doocɲ kɔr sik-kaar-mii.

⁴⁰ Yusup te Nikodem se uun ɓɔɔyɔ ro Isa se ro kaag ki. Ɔo uuno darkɔyɔ ɔ tɛdn nakɲ oot nijimi ute itir se ro ki ɔ naade teelin tec aan gɔɔ gen Yaudgen lee duubm yodege.

⁴¹ Gɔtn k'tupm Isa ro kaag ki se, gɔtn se ɔk jinɛnɛ ɔo maakɲ jinɛn ken se, ɔk ɓaada ɔo ɓaadn se aan gɔɔ iɓi, taarin se naade gaasin ute koa. Baadn se j'ɔl k'naam te nam maak ki eyo.

⁴² Aan gɔɔ Yaudge daap daap rode gen tɛdn *laa Paak se, gɔtn ese kic le, ɓaada utu gɔɔr te naade dey se, naade uun ɔl ro Isa maak ki.

20

Naade ɓaa ɔn te Isa maakɲ baad ki eyo

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-11; Lk 24.1-12)

¹ Bii dumas ki, tanɔarin nɔarin ken gɔtɔ utu ilim sum ɓo, Mari ken iinɔ Magdala ki iin ɓaa taa baad ki. Ken naan aan se, aak ko ken k'gaasn taa baad se, k'dircilinga naatn.

² Gɔtn se naan ɔk tɛrl aan ɓaa ɔn Simon Pier ute debm mɛtn Isa ken kuuy ken Isa jen se, naan deekden ɔo: «Mɛljege se, nam ɔɔdinga naatn maakɲ baad ki, ɔo gɔtn k'ɓaa j'ɔlin se naaje k'jeel gɔtin eyo.»

³ Ken Pier ute debm mɛtn Isa ken kuuy jaay booy taar se, gɔtn se naade teeco ɔo iin ɓaa taa baad ki.

⁴ Ken naade jaay ɓaa ɓaa se, naade di paac aan kaana, naɓo debm mɛtn Isa ken kuuy se, aan deel Pier ɔo naan ɓo ɓaa aan deet taa baad ki.

⁵ Ɔo ken naan jaay aan se no aak maakɲ ɓaada, naan aak kalgen k'teelsin se, utu toof gɔtin ki gan naan baate kend maak ki.

⁶ Anum ken Simon Pier ken aano mɛtin ki jaay aan se, naan end maakɲ baad ki. Ɔo naan kic aak kalgen k'teelsin se toof toof gɔtin ki.

⁷ Ɔo naan aak kal k'teelin kaamin se ɓo, toof te kalgen k'teelin roŋ ki se kalan eyo. Kal k'teelin kaamin se, naan aakin k'teel j'aalinga cɛɛs ki.

⁸ Naan ken se jaay debm mɛtn Isa ken aan aan deet se, naan kic end maakɲ baad ki se. Naan aaka ɔo took aal maakin paac.

⁹ Ey num jee mɛtn Isa ki se, booy ɔk te ey ɓɔrtɔ taar ken k'raaninɔ do dakin ken deek ɔo: Isa se, beeki num, ade dur daan yoge tu.

¹⁰ Gɔtn se sum ɓo jee mɛtn Isa ken di se ɔk tɛrl ɓaa beedege tu.

Isa teec naan Mari ken iinɔ Magdala ki

¹¹ Gan Mari daar eem taa baad ki ɔo maakɲ keemin ki se naan no aak maakɲ ɓaada.

¹² Ɔo naan aak *kɔdn Raage dio inɲ king te kaldege raap raapo, gɔtn k'j'aalno ro Isa ro ki se. Deb kalan inɲ kaam don ki ɔo deb kalan inɲ kaam gɔtn jɛnge tu.

¹³ Naade deek Mari ki ɔo: «Mɛnd ara, naai eem gen dio?» Naan tɛrlden ɔo: «Mɛlum se nam ɔɔdinga naata ɔo gɔtn k'ɓaa k'j'ɔl k'j'aalsin ro ki se le, maam m'jeel eyo.»

† 19:39 Mir te alues se kaagɲ k'tɛdn dawa jeege tu ken j'ɔnin taa naan *Israelge tu.

¹⁴ Kēn naan̄ utu taad̄ taad̄ jaay tērl aak bin se, naan̄ aak Isa daar daar gōtn ese. Naḅo naan̄ aak jeelin̄ eyo.

¹⁵ Gōtn se Isa tōnd metin̄ ḅḅ: «Mēnd ara, naai eem gen̄ dīo? Naai 'je nan̄a?» Num gan̄ Mari jaay aakin̄ se, naan̄ saap ḅḅ daan debm ḅḅbm jin̄en̄ se lē daam. Gōtn se naan̄ taadin̄ ḅḅ: «Gaabm ara kēn naai ḅo ḅḅdīnga lē, taad̄um gōtin̄ kēn naai aalsin̄ ro ki se ḅḅ maam m'aan̄ ḅaa kuunu.»

¹⁶ Gan̄ Isa dan̄in̄ ron̄ ki ḅḅ: «Mari.» ḅḅ Mari tērl aakin̄a ḅḅ deekin̄ te taar *Ebre ḅḅ: *Raabuni*. Kēse je deek̄n̄ ḅḅ: Debm dooy jeege.

¹⁷ Gōtn se Isa deekin̄ ḅḅ: «ḅḅnte 'kōkuma, taa maam m'ook̄n̄ m'ḅaa te gōtn Bubum ki ey ḅḅrtḅ. Num naai se, 'ḅaa ḅḅn̄ genaamge se 'taad̄den̄ ḅḅ, maam se m'ook̄n̄ m'ḅaa ḅaa gōtn Bubum ki, ḅḅ Bubum se, Bubm naase kici, ḅḅ m'ḅaa ḅaa gōtn Raam ki ḅḅ m'Raam se *Raa naase kici.»

¹⁸ Gan̄ naan̄ kēn se jaay ḅo, Mari kēn iin̄o Magdala ki se ḅaa ḅḅn̄ jee metn̄ Isa ki se taad̄den̄ ḅḅ: «Maam se m'aakiga Meljege utu kaamuma. ḅḅ 'booyki kēse ḅo taar kēn naan̄ taad̄umo.»

Isa teec naan̄ jee mētinge sik-kaar-kalan̄

(Mk 16.14-18; Lk 24.33-45)

¹⁹ Bii dumas kēn se sum ḅo aan̄ tēgerin̄ ki se, jee metn̄ Isa ki se, end̄ maak̄n̄ ḅee ki ḅḅ dēkel̄ taara dode ki, taa naade ḅeer ḅeer magal Yaudge tu. Gōtn se naade aak Isa mala ḅaado daar daandē ki. ḅḅ naan̄ deek̄den̄ ḅḅ: «ḅḅn̄ tōsn̄ Raa se 'tēdn̄ te naase!»

²⁰ Kēn naan̄ utu daar taad̄den̄ taad̄ se, gōtn se naan̄ tuun taad̄den̄ jin̄ge ute gōtn cēn̄kēna. Kēn jee metin̄ ki jaay aak Meljege se maak̄de raap aak eyo.

²¹ Tērl Isa deek̄den̄ daala ḅḅ: «Raa asen̄ kēdn̄ tōssin̄a. Aan̄ gōḅ Bu ḅlumo do naan̄ ki se, maam kic m'ḅlsen̄ naase.»

²² Kēn Isa jaay taad̄ nan̄ taarin̄ se, naan̄ iib̄den̄ kuulu dode ki ḅḅ deek̄den̄ ḅḅ: «ḅḅkki *Nirl Salal.

²³ Jee kēn tēdga nak̄n̄ *kusin̄ jaay naase 'tēddēkiga kaldē se, Raa kic aden̄ tōḅl kusin̄dege. ḅḅ jeegen naase ḅḅn̄ 'tēddēki te kaldē ey lē, Raa kic aden̄ kōn̄ tōḅl kusin̄dege ey kici.»

Isa taad̄ te Tōma

²⁴ Gan̄ bii kēn Isa jaay ḅaado ḅḅn̄ jeengen metin̄ ki maak̄n̄ ḅee ki se, Tōma kēn k'dan̄in̄ Didim* kēn maak̄n̄ jee metin̄ kēn sik-kaar-di se, gōtḅ te naade.

²⁵ Jee metn̄ Isa kēn kuuy se, ḅaa taad̄ Tōma ki ḅḅ: «Naaje se j'aakkiga Meljege utu kaamje!» Gan̄ Tōma tērl̄den̄ ḅḅ: «Kēn maam jaay m'aak te dōl kēn k'tupin̄ te ponto jin̄ ki eyo, ḅḅ m'ḅl jim m'naam te gōtin̄ eyo ḅḅ tērl̄ cēn̄kēn̄ ki jaay m'ḅl jim naamin̄ te ey se, maam kōn̄ took̄n̄ taarse se eyo.»

²⁶ Kēn aan̄ bii dumas kēn kuuy se, jee metn̄ Isa ki ḅaado tus maak̄n̄ ḅee kēn se daala. Bii kēn se Tōma kic ḅo utu te naade. Kēn Isa ḅḅn̄de se kaam taarde k'dēkel̄in̄ga dēkelē. Naan̄ naar daar daandē ki ḅḅ deek̄den̄ ḅḅ: «Raa asen̄ kēdn̄ tōssin̄a.»

²⁷ Tērl Isa deek̄ Tōma ki ḅḅ: «Aak jimge, ḅḅ ḅl ji naam gōtin̄a. Tērl̄ ḅl ji naam cēn̄kēma. ḅḅnte naajn̄ taara num aal maaki dom ki.»

²⁸ Tōma tērlin̄ ḅḅ: «Naai se Meluma ḅḅ Raama!»

²⁹ Gan̄ Isa tērlin̄ ḅḅ: «Naai aal maaki dom ki se taa naai aakumga kaaka. Num maak-raapo jeege tun aakum te ey jaay ḅo, aal maak̄de dom ki se.»

Taar se k'raan̄in̄ taa dīo

³⁰ Isa se tēdga nak̄n̄-kōḅgen̄ kuuy dēna naan̄ jeege tun metin̄ ki. Naḅo kengen mētinge se j'ḅḅn̄ k'raan̄den̄ te maak̄n̄ Kitap kēn ese se eyo.

* **20:24** Didim se je deek̄n̄ ḅḅ ron̄ḅ.

³¹ Num nakgen k'raanjin maakn Kitap ken ese se, taa asen kəl naase aki jeele Isa se, naan bo *al-Masi, Goon Raa. Ɔo ken naase jaay aalki maakse don ki se, naase aki kəŋ kaaja ute ro naana.

21

Isa teec naan jeenge tun metin ki (Mt 28.16; Lk 5.1-11)

¹ Ken nakgen se jaay deel se, Isa terl baado teec naan jeenge tun metin ki taa baar ken k'danjin Tiberiad. 'Booyki ted ɔɔ di jaay naan teec naande ki se.

² Jee gətn ese se naade Simon Pier ute Toma rəŋə se, Natanael kəɔf Kana ken iino taa naan Galile ki, gaan Zebedege ute jee metn Isa ken kuuy dio. Naade se ing kalan.

³ Num gan Simon Pier deekden ɔɔ: «Maam se m'baa baa təkŋ kenje.» Naade terlin ɔɔ: «Bin num naaje kic k'baa te naai.» Naade teec baa ook maakn markab ki. Num ken naade jaay aan se, maakn nɔɔr ken te magalin se, naade je kenje bini ŋ te eyo.

⁴ Ken gəto jaay iip tək se, naade aak Isa daar daar do jəŋ baar ki. Naɔo jee metin ki se aakiŋa ɔɔ aak jeelin eyo.

⁵ Gan Isa deekden ɔɔ: «Naase gaange, kenje cək kic naase ɔkki ey daamo?» Naade terlin ɔɔ: «J'ok eyo.»

⁶ Gətn se naan deekden ɔɔ: «Uun undki gendse se kaam do ji daam aak markaba. Gətn se bo naase aki kəŋə.» Naade und gendde ɔɔ tɔsɔ maakn gendde ki se, kenje dena num gen kiikin kic bo naade ŋ iikin eyo.

⁷ Gətn se debm metn Isa ken Isa jəŋ se, deek Pier ki ɔɔ: «Kese Meljege!» Ɔo ken Simon Pier jaay booy j'ɔɔ kese Meljege se, naan ɔɔdga kəɔɔf kalin kic bo, uun uusin gətin ki, dək maakin jaay aal ooc maan taa an baa kəŋə.

⁸ Kaad ken se, jee metn Isa ken kuuy se, naade kic ɔɔpdenga gɔɔr kaam tal cili-kaar-di sum bo, kookŋ kaan jəŋ ki. Ken naade jaay baado baa te markabde se, tiiko gendden ken dooc te kenje se.

⁹ Ken naade jaay aan taa baar ki se, bɔɔy naan ki ɔɔ gətn se naade aak naal poodo, ɔɔ do naal pood ken se k'nan nan kenje ɔɔ naade aak mappa gətn ese kici.

¹⁰ Num Isa deekden ɔɔ: «Kenjgen naase 'təkkiro se, 'baankiro kandum.»

¹¹ Gətn se Simon Pier ook maakn markab ki ɔɔ tiiko gend dooc te kenje se baano do jəŋ ki. Ɔo kenj maakn gend ken se, k'met k'j'əŋin kenjgen magal magal salal bo kaar-te-si-mii-kaar-məto. Ɔo te den kenjgen ese se kic bo, gendde nɛɛp te eyo.

¹² Isa deekden ɔɔ: «'Baakiro aki kəsɔ.» Gətn se jee metin ki paac se, nam jaay 'tənd metin ɔɔ: «Naai nanja» kic bo gəto. Taa Meljege se, naade paac aak jeelinga.

¹³ Isa baado ŋde ɔɔ uun mappa se nigdesina, ter kenje se kic naan uun nigdesina.

¹⁴ Ken Isa jaay duro daan yoge tu se, te naan se naan teec dɔɔlga məto naan jeege tun metin ki.

Isa taad te Pier

¹⁵ Ken naade jaay ɔs aas sum se, Isa deek Simon Pier ki ɔɔ: «Simon goon Jan, naai 'jem te maaki cir jee se paac la?» Gətn se Simon terlin ɔɔ: «Yɛɛ Meluma, naai 'jeele ken m'jei se.» Isa terlin ɔɔ: «'Gaamum gaan baatumge.»

¹⁶ Ter naan deekin gen k-dige ɔɔ: «Simon goon Jan, naai 'jem te maaki paac la?» Naan terlin ɔɔ: «Yɛɛ Meluma, naai 'jeele ken maam m'jei se.» Isa deekin ɔɔ: «'Tedn debm gaam baatumge.»

¹⁷ Tēr Isa deekiñ gen k-mətəge tu daala ɔɔ: «Simon goon Jan, naai 'jem la?» Gətn se Pīer maakiñ tuj se ro kən kən Isa tənd mətīñ dɔɔliñ mətə ɔɔ: «Naai 'jem la, 'jem la se?» Gətn se Pīer tərliñ ɔɔ: «Məluma, naai 'jeel nakge paac ɔɔ 'jeelum maam se, m'jei.» Tēr Isa deekiñ ɔɔ: «'Gaamum baatumge.

¹⁸ 'Booy bεε m'ai taada: kən naai utu goon kəɔɔ se, naai mala ɔo tuus kali ɔɔ 'dɔɔk maaki ɔɔ gətn naai maaki je ɔo ɔaa sum. Num kən naai jaay ɔaadɔ gɔɔlga num, utu kuun ji raan nam kuuy ɔo utu ai dɔɔkñ maaki ɔɔ ai ɔaa kəli gət kən naai maaki je eyo.»

¹⁹ Kən Isa jaay taad bin se je taadñ ɔɔ Pīer se ute dɔobm gay j'utu j'an tɔɔlɔ ɔɔ yo naan se utu *nookñ *Raa. Do taar kən se, tēr Isa taadñ ɔɔ: «Naai se ɔk mətuma.»

²⁰ Gətn se Pīer tərli aak mətīñ ki se, naan aak debm mətñ Isa kən Isa jen se utu ɔaadɔ mətde ki. Naan se ɔo kaad kən naade ɔso kəs jaay naan dejo kaadñ Isa ki ɔɔ deekiño ɔɔ: «Məlje, kən utu ai kuti se nanja?»

²¹ Kən Pīer jaay aakiñ se, deek Isa ki ɔɔ: «Məlje, naan se dī an kaan don ki kaca?»

²² Gan Isa tərliñ ɔɔ: «Naan se, kən maam je m'an kəñiñ 'ting bini maam m'utu m'ade ɔaa kic num, naai se ɔli dīo? Naai se, 'ɔaadɔ 'daanuma.»

²³ Taar se jaay genaage ɔaa booyiñ se, naade taad ɔɔ: «Debm mətñ Isa kən ese se 'kooy ey sum.» Num gan taar kən ɔɔ naan 'kooy ey sum se, deer num, Isa taad te bini eyo. Num naan taad ɔɔ: «Kən maam je m'an kəñiñ ting bini maam m'utu m'ade ɔaa kic num, naai se ɔli dī?»

²⁴ Debm kən taad nakgen se ɔɔ jaay raanñ paac se, naan se ɔo debm mətñ Isa kən ese. Naaje k'jeele saadñ naan se, saadñ mət ki.

²⁵ Isa se tɛdga nakge kuuy kic ɔo dɛna. Nakgen se jaay k'raanñ paac kalan kalan ɔɔ k'dirig te kalan ey se, maam m'jeele taargen k'raanjo se do nanja te magaliñ kic ɔo an kəñ kək eyo.

Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage

Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se, kесе kic bo Luk bo raanjo. Ken Isa ook baa gotn Raa ki sum se, naan utu ing daanjege tu nafo j'on j'aakin aan go debkilim ey sum. Naan utu daan jeenge tu se ute Nirl Salal ken booyo do jeenge tu bii laa Pantekot ki do ken lee toodde. Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se, taad metn taar gen wookn Labar Jigan gen Isa al-Masi. Aan go ken Isa mala taaddeno se jee kaan naabinge mala bo baago wookn Labarin Jiga se maakn naan magal Yaudge tun k'danin Jeruzalem bini naade aan maakn naan magal k'danin *Rom. Jo Rom se naan bo naan magal gen jeegen Yaudge eyo do naan se magal cir naangen baa se paac do kaad ken se jee Rom se bo ken ing do jeege tu paac. Luk se naan bo debm taad do ted do di jaay bo Nirl Salal do doobo jeege tu gen booy koken Labar Jiga gen Isa al-Masi se. Nakn ken 'gaas Yaudge ute jeegen Yaudge eyo gen tum kalan se, Nirl Salal tedn tedga goto. Maakn kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se naan baago taadn metn taar king jee Raage. Ken k-dige se naan taad metn taar gen mertn ken Pal leedo gen tedn naabm Raa. Jee kaan naabm Isage ute jeegen utu aal kaal maakde do Isa ki se, jeege iin rode ki dabarde, do metinge se k'toalde. Nafo dim jaay 'gaasn Labar Jiga gen Isa al-Masi ken toog cir nakge paac se tap bo goto.

*Isa taad jeege tun metin ki do *Raa utu adeno kol *Nirl Salal*

¹ Teopil, maakn kitapum ken deet deet se, maam m'raanjio metn taar nakgen paacn ken Isa tedo ute taargen naan lee dooyno jeege do kupm met ki se,

² bini bii ken Raa uun baansin maakn raa ki. Ken naan ook baa te maakn raa ki ey bort se, naan beer toodo jeege ken an tedn jee kaan naabinge, do ute toogin Nirl Salal se, naan taadden nakn ken naade 'teda.

³ Ken naan ooy jaay duro daan yoge tu se, daan biige tun si-soo se, naan lee teec naan jeege tun metin ki do taadden ute doobm nakge dena do taad ronaa do naan utu te kaamina. Gotn se naan taadden metn taar *maakn Gaar Raa.

⁴ Bii kalan ken naan jaay ing os kos ute naade se, naan taadden do j'onte teecn kon maakn geger ken Jeruzalem se, num gan k'j'aak kaam nakn ken Raa Bubu taaddeno do utu adeno ked se. Kесе bo nakn ken naan taaddeno do:

⁵ «Jan se *batizo jeege te maane; num gan naase se, oopga bii kandum se, j'utu j'asen *batizn ute Nirl Salal.»

Isa ook baa maakn raa ki

⁶ Jee ken tus ing cee Isa ki se, tond metin do: «Melje, borse bo kaadn ken naai utu 'kedn gaara *Israelge tu gotin ki la?»

⁷ Isa terlden do: «Gen kaadin ute biin se, Raa Bubu ute toogin se, naan kalin ki sum bo jeele. Num naase se, Raa undse te kulu gen jeel kaadn ken ese eyo.

⁸ Gan Raa utu asen kedn toogin *Nirl Salal ken utu ade booy dose ki. Gotn se aki tedn saadumge maakn geger ken Jeruzalem ki, taa naan Jude te magalina, taa naan *Samari do bini gotn duni 'daar ro ki.»

⁹ Ken jaay Isa taad nan taariñ se, Raa uun baansin maakñ raa ki. Kaad ken jaay naade te daar ond dode raan utu aakiñ kaak se, gapara naar baado oyiña ð gōtn se naade ðñ aakiñ ey sum.

¹⁰ Kaad ken naade utu daar aakiñ kaak ken naan ook kook maakñ raa ki se, gōtn se naade naar aak gaabge dio daar daar ceede ki ute kaldēge raap lak lak,

¹¹ ð naade deekden ð: «Naase, jee taa naan Galile ki, taa di jaay naase 'daar aakki raan maakñ raa ki se? Isan, Raa uuniñ daanse ki jaay baansin maakñ raa ki se, utu ade terl aan gō ð ken naase 'daar aakiñki naan ook baa baa maakñ raa ki se kici.»

*Ro *jee kaan naabm Isage*

¹² Gōtn se, jee metn Isa ki iin ðñ do *kōsn ðlib se ð naade ðk terl baado Jeruzalem ki. Jeruzalem ute kōsn ðlib se, daaniñ aas nakñ kilōmetir kalan.

¹³ Ken naade jaay aan Jeruzalem ki se, naade baa beene. Gōtn se naade ook baa end maakñ bee ken do bee ki raan. Gōtn se bo, gōtn naade lee tusni. Naade se Pier, Jan, Jak ute Andre, Pilip ute Tōma, Bartelemi ute Matiye, Jakñ goon Alpe, Simon ken je kujñ naaniña ute Judn ken goon Jak.

¹⁴ Naade paac maakde kalan ð bii-raa naade tus gen keem Raa ute mendge kandum, daande ki se Mari ko Isa ð ute gena Isage kici.

K'beer k'j'od Matias end gō Judas ki

¹⁵ Maakñ biige tun ese se, bii kalan genaagen aalga kaal maakde do Isa ki, naade tus jeege baa baa nakñ kaar-ute-si-dio. Gōtn se Pier iin daar daande ki ð taadden ð:

¹⁶⁻¹⁷ «Genaage, 'jeelki Judas se naan debm naajege, ey num naan kic ðk naaba daanjege tu kici. Nabo metn taar Judas se, bugjege *Daud kic bo taadoga taad taariña do dakiña. Naan bo debm deelo naan jeege tu ð baado ðl k'j'ok Isa se. Bin bo, taar ken *Nirl Salal ðl Daud taadiño jaay k'raaniñ maakñ Kitap ki se, aanga doobiñ ki.

¹⁸ Judas ute gursn ken j'ogin gen kutn Isa se, naan baa dugñ maakñ-gōtō. ð gōtn se, naan baa ooc ud te mindiña ð gōtn se maakiñ ðp pak ð tiikiñge ru naan ki.

¹⁹ Nakñ aan do Judas ki se, jee Jeruzalem ki paac booyinga. Taa naan se bo maakñ-gōtn ese se, naade daniñ ute taar naande ð: *Akeldama*. Akeldama se je deekñ ð: maakñ-gōtn gen mooso.

²⁰ Kese bo taar ken bugjege Daud raaniño ro Judas ki maakñ Kaa Keem Raa ki ken ð:

Ḑñ bee naan se 'toodn kuudu

*ð mōtn nam 'kiñg maak ki eyo,**

ð ter naan raano daala ð:

Naabm naan se ðñ nam kuuy an kuunu.†

²¹ Bin num, maakñ jeege tun leedoga ute naajege kaad ken k'leekiro metn Meljege Isa ki,

²² jee ken baago lee ute naajege gōtn ken Jan *batizno Isa bini aan bii ken Raa uun baansin maakñ raa ki se; ð jee se ken Isa jaay ooy duro daan yoge tu se, naade aakiña ute kaamde. Ken bin num maakde ki se, k'beer k'j'uunki deb kalan ken utu kend gō Judas ki, taa 'tedn saada ute naajege.»

²³ Ken naade jaay booy taar Pier se, naade tōdō jeege dio: deb kalan roñ Yusupm ken k'daniñ Barsabas ð ken jeege lee daniñ te ro Justus kici ð deb kuuy se k'daniñ Matias.

* **1:20** Aak KKR 69.26. † **1:20** Aak KKR 109.8.

²⁴ Gōtn se naade tōnd mētn Raa ə: «Mēlje, naai 6o debm kēn 'jeel nakn maakn jeege tu paac. Maakn jeege tun di se, debm kēn naai 'bēer ədfin se, 'taadjesina,

²⁵ taa naan 'kēnd gəə Judas ki əə 'tēdn *debm kaan naabm Isa al-Masi. Anum Judas se ɛ, naan mala 6o rēs ən naabiina əə 6aaga gōtn kēn dəədfin naan ki.»

²⁶ Gōtn se naade tēf salatia əə salatia se ooc do Matias ki. Naan kēn se sum 6o, Matias se tum do *jee kaan naabm Isage tun sik-kaar-kalan se.

2

**Nirl Salal bəəyo 6ii Laa Pantekət ki*

¹ Kēn 6ii gēn tēdn laa k'danin Pantekət* jaay aan se, 6ii kēn se jee aal maakde do Isa *al-Masi ki se tusga paac gōtə kaam kalan.

² Gōtn se naade naar booy naka maakn raa ki eemo uu uu aan gəə kuul kēn əl makəəə əə 6aadə end maakn 6ee kēn naade tusn maak ki se əə gōtə se, tēf dir dir.

³ Tēr naade aak ne dīnge se tec aan gəə rəəə poodge bəəy 6aadə wəək tis dodege tu.

⁴ Gōtn se Nirl Salal 6aadə end dooc maakde əə naade baag taadn taar naan jee kuuyu. Kēse Nirl Salal 6o əlde naade taad taar naanjen se.

⁵ Bii kēn se, Yaudgen ək doobm taar Raade əəə se iino gōtn 6aa se paac əə 6aadə Jeruzalem ki.

⁶ Kēn jee se jaay booy nakn tēf dir dir se, naade 6aadə tus dēna gōtn se. Əə kēn naade jaay booy jee aal maakde do Isa al-Masi ki jaay taad taar naanjege se, gōtn se doobm rodē tap 6o, naade jeel eyo.

⁷ Nakn se deel dode əə doobm taadin tap 6o naade jeel eyo əə naade taad ute naapa əə: «Jee taad taargen se ɛ, naade paac Galilege,

⁸ tēf əə dī jaay 6o nanja nanja kic 6o booy naade taadin ute taar naanin naanin se?

⁹ Ey num naajege se jee mētinge iino Paart ki, jee mētinge iino Mēd ki ute Elamit ki əə jee mētinge iino Mēzapotami ki, jee mētinge iino taa naan Jude ki, jee mētinge iino taa naan Kapados ki, jee mētinge iino taa naan Pəə ki ute taa naan Azi ki,

¹⁰ jee mētinge iino taa naan Prigi ki ute gēn Pampili ki, jee mētinge iino taa naan Masar ute gēn Libi kēn cēē Sirenai ki əə jee mētinge iino *Rəm ki,

¹¹ paac naajen kēn k'Yaudge əə jeegen kēn tēdga tēf rodē Yaudge, jee iino Kret ki ute jee iino taa naan Suge tu, paac naaje k'booyki naade taad nakgen magal magal kēn *Raa tēdin ute taar naanjege.»

¹² Nakn se deel dode əə naade jeel doobm taadin eyo. Naade taad ute naapa əə: «Kēse tap 6o je deekn əə dīo?»

¹³ Gan jee mētinge se tērec mētn jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki əə deek əə: «Naade se ɛ, 6ere, aay oonga koono.»

Pier taadjege tun tus gōtn ese

¹⁴ Kēn Pier jaay booy taar se, naan iin daar ute *jee kaan naabm Isa al-Masigen sik-kaar-kalan kuuy se əə uun mindin raan taadden əə: «Naase Yaudge ute naase jee kēn ingki Jeruzalem ki se, udki bi jiga do taar kēn maam m'asen taada əə nakgen deel paac se 'booy əkin ki jiga jaayo.

* **2:1** Laa Pantekət se Yaudge tēdga *laa Paak ək 6ii si-mii jaay 6o naade tēdn laa se. Bii se 6o naade saap do 6ii kēn Raa əədfeno taa naan Masar ki, taa naan se 6o naade tēf maak-raapo. Maakn Kitapm kēn Raa *dəəko kiji ute jeege se 6ii Laa Pantekət ki se 6o, Nirl Salal bəəyo do jeege tun aalga kaal maakde do Isa ki.

¹⁵ Kεn naase ɔki jee se jaay jee kaay koonge num kεse met ki eyo, taa ɔrse se naaje j'utuki maakɲ kaadn mεs ki ɔrtɔ.

¹⁶ Num gan nakɲ aan se, kεse taar kεn debm taad taar teeco taar Raa ki k'danɲ Jɔel kεn taado do dɔkiɲ se ɔo ɔrse aanga doobiɲ ki, kεn taado ɔ:

¹⁷ *Raa deek ɔ:*

*Biigen kaam mɔɔtn se, maam m'utu m'ade kɔl Nirlum
utu 'bɔɔy do jeege tu paac.*

*Bin se gεnsegen gaabge ute kεngen mεndge se,
utu 'taadn taargen teeco taarum ki*

ɔɔ gεnsegen gaan kɔdge se

utu 'kaakɲ nakgen kεn maam m'teecn naande ki

jaay m'aden taadn mεtiɲa

ɔɔ bubsege se kic m'utu m'aden taadn maakɲ nidege tu.

¹⁸ *Deere, bii kεn se, maam m'ade kɔl Nirluma*

utu 'bɔɔy do jee tɛdn naabumge tun gaabge ute kεngen mεndge

ɔɔ naade utu taad taargen teeco taarum ki.

¹⁹ *Maam m'utu m'tɛdn nakgen deel doa maakɲ raa ki*

ɔɔ m'utu m'tɛdn nakɲ-kɔɔbge do naan ki,

jeege 'kaakɲ mooso, poodo ɔɔ ute saa 'kiin tul tul.

²⁰ *Kɔr Mɛljege jaay ade ɔaa se, bii kεn se kaada 'tɛdn ilim dib*

ɔɔ laapa se 'tɛdn aac deɲ aan gɔɔ mooso.

**Bii Mɛljege se 'tɛdn bii kaliɲ ki ɔɔ 'tɛdn bii bεε den aak eyo,*

nabo bii se 'kɔl beere jeege tu.

²¹ *Biin se jaay debm eemga Mɛljege num,*

naan 'kɔɲ kaaja.†»

²² Tεr Pιer taad ɔɔ: «Naase gaan *Israelge, 'booyki taar maam m'asen taada! Ute Isan kεn iino gεger kεn Nazaret ki ɔɔ kεn Raa ɔliɲo gɔtse ki se, naase 'jeelki Raase tɛdga nakɲ-kɔɔbge ute nakgen deel doa daanse ki taa asen taadn tɔɔgɲ Raa.

²³ Gaabm se, Raa mala ɔo ɔnsesɲ jise ki. Taa do dɔkiɲ tap ɔo, Raa se jeele nakɲ naase utu anki tɛdn don ki se. Taa naan se ɔo, naase ɔk ɔliɲki ji jee *kusiɲge tu ɔɔ naade ɔaa tup tɔɔliɲ ro kaag ki;

²⁴ num gan Raa se duriɲoga daan yoge tu ɔɔ ɔɔfiɲga don naatn maakɲ yo ki taa yo se ɔk tɔɔgɔ don ki eyo.

²⁵ Taa naan se ɔo ɔugjege *Daud taado mεtn taar naana maakɲ Kitap ki ɔɔ: *Daayum maam m'aak Mɛljege Raa naanum ki.*

Taa naan utu cεem ki se, maam tap ɔo m'beere dīm ki eyo.

²⁶ *Ɔɔ maam se maakum-raapo ɔɔ m'aar kaa ute maak-raapuma;*

kεn m'ooyga kic ɔo, maam se m'ɔnd dom do Raa ki.

²⁷ *Taa naai Mɛluma, naai se am kɔɲ kɔɲum maakɲ yoge tu eyo,*

ɔɔ naai 'kɔɲ kɔɲ mɛdn doi se 'ruum maakɲ ɔaad ki eyo.

²⁸ *Mɛluma, naai ɔo taadumga doobm kaaja*

ɔɔ daayum naai utu cεem ki se, maam maakum-raap puk.‡»

²⁹ Tεr Pιer taad daala ɔɔ: «Gεnaamgen Yaudge, 'booyki maam m'asen taadn tal. Bugjege Daud se ooyga do dɔkiɲa. Naan j'uun j'ɔliɲga maakɲ ɔaad ki ɔɔ ɔaadɲ se jaaki kic ɔo utu gɔtjege tu ara.

³⁰ Num gan aan gɔɔ naan debm taad taar teeco taar Raa ki se, naan jeele taa Raa se naamga naam taariɲa ɔɔ tɛdga num maakɲ mεtjiliɲ ki se 'kɔɔdn deb kalan se ɔaadɔ 'kɔsn gaara gɔɔɲ ki.

† 2:21 Aak JI 3.1-5. ‡ 2:28 Aak KKR 16.8-11.

³¹ Taa naan se 60, Daud se, naan jeele *al-Masi se baado ooyga kic 60 utu duru daan yoge tu. Taa naan se 60 naan deek ɔ: «Raa se resin te maakn yoge tu eyo ɔ ron ɛ, naan ɔnin ruum te maakn baad ki eyo.»

³² Taa naan se 60 maam m'taadseni: Raa se naan duroga Isa daan yoge tu ɔ naaje se paac j'aakinga ɔ naan se utu te kaamina.

³³ Raa uun baansinga ute tɔginga maakn raa ki. ɔ Raa Bubu se ɛdinga *Nirl Salal ken naan taad ɔ utu kedn jeege tu se. ɔ Nirl se 60 ken Isa ɔlin ɔorse ɔɔy wɔok doje ki aan gɔ ken naase aakin ki ute kaamse ɔ 'booyin ki ute bise se.

³⁴ Ey num bugjege Daud ɛ ook ɔaa te maakn raa ki eyo, gan naan taad ɔ: *Meljege Raa deek Melum ki ɔ: Naai se baado ing do ji daamum ki,*

³⁵ *bii kalan maam m'ai tedi jee taamooyige paac se, naai utu king dode ki.* §

³⁶ ɔn gaan Israelge paac 'jeel taar se: Isan naase 'tup 'tɔlin ki ro kaag ki se, naan se 60 Raa tedin tedga Meljege ɔ naan 60 al-Masi se.»

Jeege dupu-mɔtɔ took aal maakde do Isa ki

³⁷ Ken jeege jaay booy taar ese se, naade maakde tuj kasak kasak ɔ naade tɔnd metn Pier ute *jee kaan naabm Isa al-Masige gen kuuy se ɔ: «Genaajege naaje tap 60 k'tedn roje j'ɔ di?»

³⁸ Gɔtn se Pier terlden ɔ: «'Terlki maakse ɔ nanja nanja kic 60 ɔn ron j'an *batizn ute ro Isa al-Masi, taa Raa an tɔl *kusiŋina bin jaay Raa asen ɔɔy *Nirl Salal dose ki.

³⁹ Taa naan taadga taad ɔ utu ade kɔl Nirl Salal dose ki, do gensege tu ɔ do jeege tun ing ɔɔk te Raa ɔ do jeege tun den ken Raa ute adeno dan se.»

⁴⁰ Gɔtn se ter Pier taaddenga taarge dena taa aden tedn naade 'tooko ɔ kaay kaamde. Naan deekden ɔ: «Jee duni ken ɔorse se, ɔere, naade se jee ken baate Raa! 'Teecki naatn maakde ki taa naase aki 'kɔn kaaja.»

⁴¹ Jee ken took uun taar Pier se, bii ken se sum 60 k'batizde. Naade se ɔaa ɔaa nakn jeege dupu-mɔtɔ ɔ naade baado tum do jeege tun deetn ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se.

King jee Raagen deet deete

⁴² Jee paacn ken aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, naade daayum lee booy taargen *jee kaan naabm Isa al-Masige lee dooyde ɔ naade ing aan gɔ genaagen konde kalan ɔ bubde kalan. Naade lee ɔs kalan ɔ lee eem Raa taa naapki.

⁴³ Ute jee kaan naabm Isa al-Masige se, Raa ted nakn-kɔɔge dena ute nakgen ken taad tɔɔgn Raa. Ute nakgen jaay naade tedse ɔl jeege paac beer Raa ki.

⁴⁴ ɔ jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki se, naade ɔk taarde kalan ɔ nakn paacn jaay naade ɔkse nig aakin ute naapa.

⁴⁵ Naade dugn naatn ute maakn-gɔtdege ɔ ute nakdege ɔ gursn se naade nig aakin ute naapa ɔ nanja nanja kic 60 j'edin nakn ken an kaasn kingina.

⁴⁶ Daayum bii-raa naade tus daan ɔɔr *Bee Raa ki ute maakn kalan. Naade lee ɔs kalan ɔee naapge tu ɔ gɔtn kɔsde ki se, naade lee tɔs ute maak-raapo ɔ taar dim tap 60, naade ɔk maakde ki eyo.

⁴⁷ Ken jeege jaay aakde naade ted bin se, naade jede. ɔ jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki se naade tɔm Raa, ɔ te naan se bii-raa Meljege Isa al-Masi lee aaj jeege maakn *kusiŋde ki ɔ daayum jeege ziif do jeege tun aalga kaal maakde don ki se.

3

Pier ute Jan ed lapi debm k-runگوی ki

¹ Bii kalan teger aan kaada mətə kən k'lee k'jeem *Raa jaay aas se, Pier ute Jan ook ɓaa daan bɔɔr *Bee Raa ki gen keem Raa.

² Gətn se k'juun k'ɓaano ɓaa ute gaaba kalan gətn k'joojin tap ɓo naan k-runگویu. Gaabm se, ɓii-raa naade ɓaado lee təl təndin cɛɛ taa doobm Bee Raa kən k'danjin taa *Doobm Aak Jiga* se ɔɔ ɓii-raa, naan lee baay baay gətn jeege tun lee ɓaado daan bɔɔr Bee Raa ki se.

³ Kən naan jaay aak Pier ute Jan endo kənd daan bɔɔr Bee Raa ki se, naan baay dim gətde ki.

⁴ Kən naade jaay booy taarin se, gətn se naade ək ɗaara ɔɔ ɔndin kaama tak ɔɔ Pier deekin ɔɔ: «'Terl aakjen tu!»

⁵ Gətn se gaabm se terl aakde ɔɔ naan saap maakin ki ɔɔ kaadn naane naade an kədn dim.

⁶ Gan Pier deekin ɔɔ: «Daab ute pudda se maam m'ək eyo, num nakn maam m'ək se ɓo, m'aisin kəda. M'ɔɔ ute ro Isa *al-Masi kən kədn Nazaret se, iin 'lea!»

⁷ Gətn se naan ək in ute ji daamina ɔɔ uun daarina ɔɔ gətn ese sum ɓo kaam kiricina ute kaam jen se naar seej daapa.

⁸ Gətn se naan iin kirit ɔɔ ɗaara ɔɔ baag lea! Naan end ute naade daan bɔɔr Bee Raa ki, lea, taala ɔɔ tɔɔm Raa.

⁹ Jee ute dende paac se aakiina kən naan lea ɔɔ tɔɔm Raa se.

¹⁰ Jee se paac aak jeelina naan ɓo debm kən lee tinjo cɛɛ taa doobm Bee Raa kən k'danjin taa *Doobm Aak Jiga* jaay lee baayo se. Kən naade paac jaay aak nakn tɛd ese se, nakn se deel dode ɔɔ əkden taad eyo.

*Pier taadjee denge tun daan bɔɔr *Bee Raa ki*

¹¹ Gətn se Pier ute Jan naade ɗaar ɗaar metn daab ki ɔɔ daabm se k'danjin *Daabm Salomon*. Gaabm se kək nən naan təkde se ɔɔd ɔlden eyo. Gətn se jeege dɛna aan ɓaado ɔndɛ taa nakn deel paac se əkden taad eyo.

¹² Kən Pier jaay aak jee denge aan ɓaado gətde ki se, naan deekden ɔɔ: «Naase gaan *Israelge, gen di jaay gaabm ese ɔn lapi sum ɓo jaay naase ɔksen taad ey se? Naase aakjeki bin se gen di? Gen naase ki num 'saapki ɔki gaabm kən iin lee se ute tɔɔgje lɔɔ, ɔki j'ək taar Raaje se ɓo ɔn ɓo naan ɔn lapi ɛ?»

¹³ Raa gen bubjege *Abraam, gen Isaka ɔɔ gen *Yakub se*, naan ɓo debm kən *nook Isan, debm tɛdn naabiina, kən naase ək ɔlin ki kaam ji tɔɔgge tu ɔɔ ɔɔ undin ki naan Pilat ki. Ey num Pilat se, je ano kədn kɔɔ.

¹⁴ Naan ɛ, debm *salal ɔɔ debm daan ki naan Raa ki, gan naase 'baatin ki ɔɔ 'jeki debm tɔɔl jeege se ɓo, j'asesin kədn kɔɔ.

¹⁵ Num Mɛl-kaaja tap ɓo, naase 'tɔɔlin ki. Gan Raa se durinoga daan yoge tu ɔɔ naaje se j'aakinga ute kaamje.

¹⁶ Anum gaabm naase aakin ki naanse ki ese se, naase paac 'jeelin ki. Naan jaay ɔn lapi se ute ro Isa, taa naaje j'aalga kaal maakje don ki.

¹⁷ «Num ɓorse, genaamge, maam m'jeele nakn naase ute magalsege 'tɛdin kiro se, naase 'jeel əkkiro te metin eyo.

¹⁸ Gan taar kən Raa ɔlo jee taado taargen teeco taarin ki taado se ɓo, aanga doobin ki kən ɔɔ: *al-Masi ɓaadoga num, utu 'dabara.

¹⁹ Bin se naase 'terl ki maakse ɔɔ 'ɓaakiro gətn Raa ki, taa naan asen tɔɔl *kusiŋse.

²⁰ Bin jaay Mɛljege Raa asen kədn gətn tɔɔl maaka ɔɔ utu aseno kəl Isa, naan ɓo al-Masi kən Raa bɛɛr ɔɔdsesiŋo.

* 3:13 Aak Ekz 3.6, 15.

²¹ Kər se, Isa king maakŋ raa ki bini 'kaan ʒii kən Raa 'tənd ɗaapm nakge paac 'tədn kiji. Kese ʒo nakŋ kən jee salal kən taado taargen teeco taar Raa ki taado do ɗəkin se.

²² Ey num *Musa kic taadoga taad ɗo: *Maakŋ ɣenaasege tu se, Melse Raa utu aseno bɛɛr kəɗn debm taad taar teeco taar Raa ki aan ɣo maama, ɗo taar kən naan utu asen taadn paac se, 'booy uuniŋki.*†

²³ Ɔo debm jaay baate booy kuun taariŋ se, *maakŋ jeenɣe tu se j'an kəkŋ kutn naatn.*‡

²⁴ «Jee taad taar teeco taar Raa ki paacŋ iino do Samuel ki ute jeegen ʒaado mɛtn naan ki se, taadoga taa nakgen kən ʒorse aanga se kici.

²⁵ ɣenaamge, naase se 'gaan jee kən taad taar teeco taar Raa ki do ɗəkiŋa ɗo ɗəkiŋ kən *Raa ɗəko ute bubsege se, ɗəkiŋ ute naase kici. Taa naan se ʒo, naan taad Abraam ki ɗo: *Ute mɛtjil naai se, maam m'tədn bɛɛ mɛtjil jeege tun do naan ki paac.*§

²⁶ Deet deet se Raa ɗo do debm tədn naabiŋ Isa se naase gaan Israeɓge tu. Naan ɗiŋo se taa asen tədn bɛɛ ɗo bin se naŋa naŋa kic ʒo 'tɛrl naaga do nakge tun jig ey kən naan lee tədn se.»

4

*Pier ute Jan naan Yaudge tun *jee kaakŋ mɛtn taarge*

¹ Kaad kən Pier ute Jan utu taad taad jee ɗenge tu ʒort sum ʒo, *jee tədn serke Raage tun mɛtiŋge, magal jeegen iŋg ʒo ʒo *Bee Raa ɗo ute *Sadusegen mɛtiŋge ʒaado ɗŋɗe.

² Ɔotn se naade aak Jan ute Pier se maakde taarde dofe ki pirin, taa naade dooy dooy jee ɗenge ɗo taadden ɗo aan ɣo *Raa duro Isa daan yoge tu se, jee ooyga kooy kic ʒo, naan utu aden dur bin kici.

³ Ɔotn se naade takde ɗo ʒaa ɗombde tood iip ɗanɣay ki taa kaada se ʒaaga.

⁴ Ute naan se kic ʒo, jeegen booy taar Pier ute Jan se maakde ki se jeege ɗena took uun taar se ɗo ɣotn se jee aal maakde do Isa ki se ziid ʒaa ʒaa nakŋ gaabge dupu-mii.

⁵ Ɔan mɛtbeenki se, magal Yaudge ɗo magal taa ʒeedege ute jee jeel taadn təkŋ mɛtn Ko Taar Raage se, naade tus maakŋ ɣeɣer kən Jeruzalem ki.

⁶ Maakde ki se gaabm kən k'danin Annan se, naan ʒo *magal jee tədn serke Raage tu, Kayip ute Jan ɗo Alekzander ute jee kuuy se, naade paac se jee maakŋ bee magal jee tədn serke Raage tu ɗo naade paac utu ɣotn ese kici.

⁷ Ɔotn se naade ɗo do Pier ute Jan se maakŋ ɗanɣay ki ɗo ʒaandeno naande ki ɗo tond mɛtde ɗo: «Gaabm se, naase ɛdiŋki lapi se ute ro naŋa ɗo tɗɗŋ se tap ʒo, naase ɗŋŋkiro gay?»

⁸ Ɔotn se Pier, kən *Nirl Salal ɗoocga ɗooc maakiŋ se, taadden ɗo: «Naase magal Yaudge ute magal taa ʒee Yaudge se,

⁹ jaaki naase 'ʒaanjekiro naanse ki se ɣen tond mɛtje taa gaabm kən k-runɣuy jaay ɗŋ lapi se. Ɔo naase 'je aki jeele ute ɗoobm gay jaay ʒo gaabm se ɗŋ lapia.

¹⁰ Naase jeege paac ɗo naasen paacŋ gaan *Israeɓge se 'jeelki ute ro Isa *al-Masi kən kəɗn Nazaret, kən naase 'tup tɗliŋki ro kaag ki jaay, Raa ɗuriŋoga daan yoge tu se, ute tɗɗŋ Isan se ʒo, gaabm ɗaar naanse ki se ɗŋ lapia.

¹¹ Taar se k'raaninɣa raan maakŋ Kitap ki kən ɗo:
Ko kən naase jee kiin beege baatiŋki jaay ɗo undiŋki naatn se,

† 3:22 Aak Dt 18.15-16. ‡ 3:23 Aak Lb 23.29. § 3:25 Aak Jɛn 22.18 ɗo 26.4.

*naan se bo ken tedga ko ken gaky bea.**

Ko ara se, taad te Isa.

¹² Taa naan se bo 'booyki m'asen taada, ken ed kaaja se, Isa kalin ki sum. Ey num, do naanja ute magalin se, Raa on olo te nam gam kuuy ken 'kaajn jeege eyo.»

¹³ Naan ken se jee ken lee aak metn taar jeege se booy taar ken Pier ute Jan jaay taad beer ey paac paac se, taar se okden taad eyo, gan naade saapm onin Pier ute Jan se jee bin sum, on dooy te den eyo. Na bo naade jeele, naade se jee leedoga ute Isa.

¹⁴ Ken naade jaay aak gaabm ken on lapi jaay daar daar ceede ki se, taar dim ken naade aden terl tap bo on eyo.

¹⁵ Gohn se naade taad oo: «Pier ute Jan se, k'j'ood k'teede naatn maakn bee ken k'lee k'jaak metn taarge se.» Jopden naade Yaudgen jee kaakn metn taarge se bo taad dook taarde ute naapa.

¹⁶ Gohn se naade taad oo: «Jee se tap bo j'adeki tedn oo di? Taa jee Jeruzalem ki paac se le, booyga nakn-koobm naade ted se. Jo nakn-koobm se le tood tal j'aki kon naaj do ki eyo.

¹⁷ Num naaje se k'je eyo ken taar se jaay 'wookn jeege an booy paac se. Bin se j'aacdeki kaama taa naade moatn ro Isa se j'onte taadin nam ki.»

¹⁸ Gohn se naade danjo Pier ute Jan oo aacden kaama oo: «Naan ki se moatn ro Isa se onte 'taadinki nam ki oo onte 'dooyki jeege ute metn taar se!»

¹⁹ Gan gohn se Pier ute Jan terlden oo: «Gen naase ki num naan Raa ki se, ken gay bo doobina? K'booy kuun taar naase lobo k'booy kuun taar Raa le!

²⁰ Deer num, naaje se k'kon do eyo do nakge tun naaje j'aako ute kaamje oo k'booyo ute bije se.»

²¹ Gohn se Pier ute Jan se jee kaakn metn taargen Yaudge se ter aacden kaama daala jaay bo tood talde. Naade on te doobm ken aden dabar eyo, taa naade beer beer jee denge tu oo do nakge tun deel se jeege paac *nook Raa.

²² Anum gaabm ken Pier ute Jan tedn nakn-koobo jaay naan on lapi se, naan baarin cir si-oo.

Jee Raage tond metn Raa taa aden kedn kaay kaama

²³ Ken Pier ute Jan jaay k'tood k'taldeno se, naade baado on jeedege oo taadden taargen ken *magal jee tedn serke Raa ki ute magal taa bee Yaudge taaddeno se.

²⁴ Ken jeedege se jaay booy taar Pier ute Jan se, naade iin taa tond metn Raa ute maakn kalan deek oo: «Raa Sidburku, naai bo debm aalo maakn raa ute do naanja oo baarge oo ute nakgen maakde ki se paac.

²⁵ Buli bubje *Daud se, naai bo debm edino *Nirl salal oo Nirl Salal ese bo ken onin taado oo:

Jee do naan ki ute metjildege paac tap bo ing bo gen je taamooyo

oo dook taarde kalan gen tedn nakn os aay ey se tap bo, taa di?

²⁶ *Gaaringen do naan ki daap rode gen tedn booro;*

oo magalgen do naan ki tusu

taa baatn Meljege Raa ute gaar ken naan beer ondino se.†

²⁷ Deere, taar se taar met ki. Maakn geger ken Jeruzalem ki se, *Erod ute Pons Pilat, tus dook taarde kalan ute jee ken Yaudge ute kengen Yaudge eyo taa baatn Isa debm tedn naabi salal ken naai 'beer oddino.

²⁸ Bin se ute toogi se, naai uunoga doa oo naade tedinga aan goo ken naai maaki jen ro ki.

* **4:11** Aak KKR 118.22. † **4:26** Aak KKR 2.1-2. Gaar ese je taad ute *al-Masi.

29 Mɛlje, naai aaka kiibm kaacn ken naade iib aacje naajen k'bulige se, borse edjen gaab-tɔɔgɔ taa k'taadn taari kic bo k'beer eyo.

30 'Taad tɔɔgi jeege tu, ute ro Isan debm tedn naabi salal se, ed'lapia jee kɔɔnge tu ɔɔ 'tedn nakn-kɔɔbge ute nakgen deel doa.»

31 Ken naade jaay eem Raa aas se, gɔtn naade tusn ro ki se naana tea. Gɔtn se naade paac Raa doocde ute Nirl Salal. Ɔɔ gɔtn se naade baag taadn taar Raa jeege tu beer eyo.

Jee Raage nig nakdege ute naapa

32 Jee ken aal maakde do Isa *al-Masi ki ute dende se, naade ing ute maakn kalan ɔɔ taarde kic bo kalan. Maakde ki se nam jaay 'taadn ɔɔ nakn se gen maama se gɔtɔ. Num gan nakn naade ɔk paac se ɔmbin taa naapki.

33 Ute tɔɔgn Raa se, *jee kaan naabm Isa al-Masige se taad jeege tu tap bo beer eyo ɔɔ: «Mɛlje Isa se duroga daan yoge tu ɔɔ naaje j'aakinga ute kaamje.» Gɔtn se jee Raage paac se Raa teddenga beɛ den aak eyo.

34 Maakde ki se nam tap bo dim daayin eyo. Taa jee ɔk maakn-gɔtɔ ute beege se dugina ɔɔ baano ute gursina.

35 Ɔɔ gursn ese se naade baado edin ji jee kaan naabm Isa al-Masige tu. Ɔɔ nana nana kic bo, j'edin nakn ken an kaasn kingina.

36 Maakde ki se, gaaba kalan ron Yusup ken jee kaan naabm Isa al-Masige danin ute ro Barnabas. (Barnabas se je deekn ɔɔ: goon ed kaay kaama jeege tu.) Naan se metjil gen Lebige ɔɔ naan j'oojin taa naan Sipir ki.

37 Naan se dugn ute maakn gatin ɔɔ gursin se, naan baado edin ji jee kaan naabm Isa al-Masige tu.

5

Ananias ute Sapira ted taar-kɔɔbɔ

1 Num gan maakde ki se, debm kuuy ron Ananias ute mendin ron Sapira, naade se ɔk gɔtɔ. Ɔɔ naade se dɔɔk taarde kalan baa dugn ute gɔtde se naata.

2 Naan ute mendin se, gursn se naade gaan ute metina ɔɔ gɔtn se gaabin baan ute gursn ɔɔp se, ji *jee kaan naabm Isa al-Masige tu.

3 Gɔtn se Pier deekin ɔɔ: «Ananias, gen di jaay naai ɔn *Bubm sitange baado end dooc maak ki bin se? Ken 'gaanɔ met kɔɔpm gursi gɔti ki se kese taar-kɔɔbm ken naai 'ted se tedn *Nirl Salal ki.

4 Ken dugin te ey le gɔtɔ se gen naai tap ey la? Ɔɔ ken naai jaay duginga kic num, gursin se gen naai ey la? Ken ɔli jaay taad taar-kɔɔbɔ se gen di? Taar-kɔɔbm ken naai tedin se, 'tedin jikilimge tu eyo, gan naai tedin *Raa ki.»

5 Ken jaay Ananias booy taar se, naan aal ooc ooyo ɔɔ jeegen paacn jaay booy labar ese se, beere baa ɔkde tak tak.

6 Gɔtn se, gaan kɔɔge baado teelin ute kala ɔɔ uun baa ɔlin maakn iib ki.

7 Ken nakn se deel jaay baa baa nakn ler mɔtɔ se, mend Ananias baado end gɔtn jee kaan naabm Isa al-Masige tu se; naɔo nakn ken aan do gaabin ki se, naan jeel eyo.

8 Gɔtn se Pier teesin ɔɔ: «Gɔtsen naase 'dugin ki se, kese bo gursin paac sum ne?» Menda took ɔɔ: «Yɛɛ. Kese bo gursina.»

9 Gɔtn se Pier terlin ɔɔ: «Gen di jaay naai ute gaabi 'dɔɔkki taarse gen naam *Nirl Raa se? 'Booyo! Jee ken ɔlo gaabi maakn iib ki se aanga taa doob ki. 'Booy gɔtn jede! Naade utu baado ai baa kuun kɔli naai kici.»

10 Gɔtn ese sum bo, menda se naar ooc ooy naan Pier ki. Ken gaan kɔɔge jaay aan se, naade end se ɔnin naan ooyga ɔɔ naade uun baa ɔlin maakn iib ki ceɛ gaabin ki.

11 Gətn se jee *egliz ki paac ute jee kuuy paac jaay booy labar ese se, naade beere baa əkde tak tak.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige tɛd nakŋ-kəəbge dɛna*

12 Raa əl jee kaan naabm Isa al-Masige se tɛd nakŋ-kəəbge dɛna ute nakgen deel doa naan jeege tu. Naade paac taarde kalan əw lee tus mɛtn daabm Salomon ki.

13 Anum jee kuuy se nam tap ɓo took gen tum te naade eyo; gan jee dɛnge se lee təw jee aal maakde do Isa *al-Masi ki se.

14 Ute naan se kic ɓo jeege dɛna, mɛndge ute gaabge, took aal maakde do Isa al-Masi ki əw baado ziid do jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se.

15 Taa nakŋ-kəəbgen jee kaan naabm Isa al-Masige lee tɛd se, əl jeege teecno ute jee kəwŋge tuun taaldeno do danalge tu ey lɛ do raagge tu; naade baado tɛndden do doobge tu, taa kɛn Pier deel deel jaay nirlin deebga dode ki se, sɔm maakde ki se, nam kalan utu 'kəŋ lapia.

16 Gətn se jeegen kuuy kic ɓo dɛna kɛn iino maakŋ naanŋe tun kɛn cɛɛ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki, naade baano ute jee kəwŋdege əw jee kɛn ək kəwŋ sitange. Gətn se naade paac əŋ lapia.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige k'tək k'j'əmbden dangay ki*

17 Do nakge tun tɛd se, *magal jee tɛdn sɛrke Raa ki ute *Sadusegen ute naan se, tɛdn maak-kilimi ro jee kaan naabm Isa al-Masige tu əw gətn se naade iin rode ki.

18 Gətn se naade tək əmbden dangay kɛn k'lee k'təkŋ k'təl jeege.

19 Gan maakŋ nɔər ki se, *kədn Raa baado tədn ute kaam taar dangayge se naatn əw əd teecdeno naatn əw deekden əw:

20 «'Baaki daan bəər *Bee Raa ki əw 'taadki taargen paacŋ kɛn ɛd kaaja se jeege tu.»

21 Gətn se naade took do taar kədn Raa ki əw tanərin nərin sum ɓo, naade baa daan bəər Bee Raa ki əw naade baag dooy jeege gətn ese.

Kɛn *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute jeenŋe jaay aan gətn naade lee aakŋ mɛtn taar jeege se, naade danŋo magalgen taa bee *Israelge tu əw ute jeegen lee aak mɛtn taar Yaudge se, gətn se naade tusu əw əl əw k'baa k'tədo jee kaan naabm Isa al-Masige se naatn maakŋ dangay ki əw k'baandeno.

22 Num jee kɛn j'əldɛ naaba taa baa kaakŋ jee dangayge se, naade aan se əŋden te eyo. Gətn se naade ək tɛrl baado əŋ jee əldeno se əw taaddɛn mɛtn taar nakgen deel se paac əw:

23 «Kɛn naaje jaay j'aan se, k'j'əŋ kaam taar dangayge se k'gaasinga gaas ute lekɛrlɛ əw jee kɛn lee bəəb jee dangayge se lɛ, daar daar taa-doob ki. Naɓo kɛn naaje jaay k'təod kaam taara se, j'əŋ te nam maak ki eyo.»

24 Kɛn magal jeegen lee bəəb Bee Raa ute magal jee tɛdn sɛrke Raage tu jaay booy taar se, gətn se taar naade 'taad tap ɓo jeel eyo. Anum naade tənd mɛtn naapa do nakge tun deel se.

25 Gan gətn se deb kalan iino daan bəər Bee Raa ki baado taaddɛn əw: «'Booyki, ɓɛrɛ, jeegen naase tək əmbdeki dangay ki se, ɓərse naade utu daan bəər Bee Raa ki əw daar dooy dooy jeege.»

26 Gətn se magal jeegen lee bəəb Bee Raa se iin baa ute jeenŋe tək baandeno ute jee kaan naabm Isa al-Masige se, naɓo ute taa təg eyo, taa naade beer beer jee dɛnge tu əw sɔm adɛn tund te ko cɛrɛ.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige naan Yaudge tun *jee kaakŋ mɛtn taarge*

27 Kɛn jee kɛn lee bəəb jee dangay ki jaay tək baano ute jee kaan naabm Isa al-Masige naan Yaudge tun jee kaakŋ mɛtn taarge se, gətn se *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki tɛsde əw:

²⁸ «Naaje k'gaassen j'ɔɔ ɔnten 'dooyki jeege ute ro gaabm se bin ey la? Aakki nakɲ naase 'tɛdki se jaayo? Jeegeen Jeruzalem ki se ɛ, naase 'taad 'dɔɔɔdekiga paac. Naase 'je aki kɔl moosn gaabm se 'kɔɔpm mindje ki.»

²⁹ Gan Pier ute jee kaan naabm Isa al-Masigen kuuy tɛrlɛn ɔɔ: «Bɛɛki num, nakɲ kɛn Raa maakiɲ jen ro ki se ɓo, j'an tɛd jaay k'tɛdn nakɲ kɛn jikilinge maakde jea.

³⁰ Naase ɓo jee kɛn tup tɔɔlki Isa ro kaag ki, gan Raa bubjege, durinoga daan yoge tu,

³¹ ɔɔ uun ɓaa ɔndinga do ji daamiɲ ki, ɔɔ tɛdiɲ naan ɓo tɛdga gaar jeege ɔɔ Debm Kaajɲ jeege taa kɔɔdn doobo gaan *Israelge tu gen tɛrl maakde, ɔɔ Raa aden tɔɔl *kusiɲdege.

³² Do nakge tun deel paac se, naaje k'saadiɲge ɔɔ *Nirl Salal kɛn Raa ɛdjeege tun tookga taariɲ se, kic ɓo saada.»

³³ Kɛn naade jaay booy taar se, maakde taarde piriɲ aan gɔɔ aki doobo, ɔɔ naade je aden tɔɔlɔ.

³⁴ Num gan gaaba kalan naan kɔd *Parizi, naan maakiɲ Yaudge tun jee kaakiɲ mɛtn taarge se kici ɔɔ naan se ron Gamaliel. Naan se debm jeel taad tɔɔkiɲ mɛtn Ko Taar Raa gen Yaudge ɔɔ gaan Israelge paac aaliɲ maak ki. Naan iin daar naan jeege tun se ɔɔ taadden ɔɔ: «Jee se, ɔɔɔdeki naatn jaayo.»

³⁵ Kɛn jee kaan naabm Isa al-Masige jaay j'ɔɔd k'teecdɛn naatn sum se, naan taadden ɔɔ: «Naase genaamgen gaan Israelge, ɔndki kɔndɔ do nakge tun naase 'je aki tɛdn do jeege tun ese.

³⁶ 'Jeelki, gɔɔr gɔɔr ara sum ɓo, gaaba kalan k'daniɲ Tedas. Naan se tɛd ron aan gɔɔ debm k'jeel jeel gɔtiɲa ɔl gaabge ɓaa ɓaa nakɲ kaar-ɔɔ se ɓaa mɛtiɲ ki. Gɔtn k'tɔɔliɲ sum se, gaabgen mɛtiɲ ki se aan wɔɔkɔ ɔɔ naabde se ɛ ɔara.

³⁷ Tɛr kaad kɛn magal jee taa naan *Rom ki jaay iin taa mɛdn jeege se, naan kɛn se, gaaba kalan kɔd Galile k'daniɲ Judas se, naan kic tɛd jeege dɛna ɓaa mɛtiɲ ki. Kɛn naan jaay k'tɔɔliɲ se, jee mɛtn naan ki se kic ɓo aan wɔɔkɔ.

³⁸ Bɔrse, maam m'je m'asen taada: ɔɔdki dose dɔkɔ ro jeege tun ese, ɔndeki naade ɓaa. Kɛn nakɲ naade tɛd se jaay gen jikilinge sum ɛ, utu 'ɔdaar kaliɲ ki.

³⁹ Num, kɛn nakɲ naade tɛd se jaay gen Raa ɛ, naase anki kɔɲ ɔdaar eyo! ɔndki kɔndɔ, ɔm ɓaa naase aki tɛdn jee taamooy Raage!» Gɔtn se naade took uun taariɲa.

⁴⁰ Naade ɔl k'dan k'ɓaano ute jee kaan naabm Isa al-Masige se ɔɔ gɔtn se naade ɔl j'ɔndɛn ute mɛɛje ɔɔ gaasde ɔɔ j'ɔnte taadn ro Isa *al-Masi se nam ki, ɔɔ bin jaay ɓo naade tɔɔd tɔlde.

⁴¹ Kɛn jee kaan naabm Isa al-Masige jaay teeco gɔtn ese se, maakde-raap sakan taa Raa se ɔnde naade se jee an kaasiɲ gen dabar taa Isa.

⁴² Ute naan se kic ɓo, ɓii-raa daan bɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ maakiɲ ɓeege tu se, naade daayum lee dooy jeege ɔɔ taadden Labar Jigan gen Isa se jeege tu. ɔɔ jeege se, naade lee taadden ɔɔ: Isa se ɓo, al-Masi.

6

*Maakiɲ jeege tun maakiɲ *egliz ki se k'bɛɛr k'tɔɔd jeege cili gen tɛdn naaba*

¹ Anum kaad kɛn se jee aalga maakde do Isa *al-Masi ki se ziid tɛd dɛna, ɓaa ute naande. Num gan maakde ki se, Yaudgen taad taar Grɛk se taad naan ki ro Yaudge tun taad taar naande mala se. Taa aanga gɔtn k'nign naka mɛnd-daayge tu se, mɛnd-daaygen taad taar Grɛk se, k'lee k'dirigde dirigi.

² Gɔtn se *jee kaan naabm Isa al-Masigen sik-kaar-di se, dan tus jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se paac ɔɔ deekden ɔɔ: «Naaje se j'kɔɲ kɔɲ gen taadn taar *Raa jeege tu jaay ɓo k'ɓaa lee nign nakɲ kɔɔ jeege tu eyo.

³ Taa naan se genaamge, maakse ki se 'bæer 'tædki gaabge cili ken jeege aalde maak ki æd maakde dooc te *Nirl Salal æd jee jeel-taara. Bin se naaje jee kaan naabm Isa al-Masige se, naabm se j'adesin kan kaam jide.

⁴ Jæ naaje se læ j'kan roje paac gen keem Raa æd gen taadn taar Raa jeege tu.»

⁵ Jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki ken tus gøtn ese paac se, took do taarde ki se. Gøtn se jaay naade bæer æd Etien; naan se debm ken aal maakin paac do Raa ki æd maakin dooc ute Nirl Salal. Naade bæer tædo Pilip, Prokor, Nikanor, Timon, Parmenas æd Nikolas ken kæd Antios ken tædga ron kæd Yaudge se kici.

⁶ Jee tus gøtn ese baano ute jeege k'bæer k'tædden cili se naan jee kaan naabm Isa al-Masige tu æd naade eemden Raa æd tændden jidege dode ki.

⁷ Naan ken se, jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, taad wæck taar Raa se jeege tu. Jæ jee ken jaay aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se ziid tæd dena maakn gæger ken Jeruzalem ki. Gøtn se, *jee tædn serke Raage tu se kic dena baado took aal maakde do Isa al-Masi ki.

Jeege baado kækj Etien

⁸ Etien se, Raa tædinga bæena æd edinga tægo gen tædn nakgen deel doa ute nakn-kæbgen magal magala naan jeege tu.

⁹ Gan do nakge tun naan tæd se bii kalan Yaudgen iino gæger ken Siren ki ute kengen iino gæger Alekzandri ki, naade lee tus tus maakn *bæe ken Yaudge lee tusn maak ki se. Bæe se k'danin *Bæe Yaudgen j'æddenga kæd dode maakn bul ki* æd naade lee tum ute Yaudgen iino taa naan Silisi ki ute gen Azi ki. Gøtn se naaden jee gøtæ kaam sæ se paac baag naajn ute Etien,

¹⁰ æd taar jaay *Nirl Salal ælin naan taadden se, taar naade 'kan jaay an tærl tap bo, naade æn eyo, taa jeel-taar Etien se, Nirl Salal bo ædn.

¹¹ Aan gæ taar naade an tærl kic bo æn ey se, gøtn se naade goon bæa rejo jee taar-kæbge æd naade paac baado taad æ: «Naaje se k'booyga te bije taar ken jaay Etien lee taad taar ing kus ro *Musa ki æd ro Raa ki se.»

¹² Gøtn se naade sæ metn jeege dena, metn magal taa bæe Yaudge ute metn jee jeel taadn tækj metn Ko Taar Raage tu æd naade baado ækina æd baansin naan Yaudge tun *jee kaakn metn taarge.

¹³ Gøtn se naade taad taar-kæbæ ro Etien ki daala æ: «Aakki gaabm daer se, naan bo debm ken lee taad taargen ing kus ro *Bæe Raa ki æd ro *Ko Taar ken Raa ædo Musa ki.»

¹⁴ Naade taad æ: «Naaje se k'booyga booy ute bije ken naan deek æd Isan kæd Nazaret se utu an tækj ute Bæe Raa se naata æd ro nakge tun Musa dooyjeki se læ, naan utu an tærl 'tædn kuuy.»

¹⁵ Ken jee paacn ing maakn bæe ken Yaudge lee aakn metn taarge se, naade paac ænd kaamde tenen Etien ki æd naade aak daan kaamin se tec aan gæ daan kaam *kædn Raa.

7

*Etien taad taara naan Yaudge tun *jee kaakn metn taarge*

¹ Gøtn se *magal debm tædn serke Raa ki tænd metin æ: «Taar k'taad roi ki se, met ki ne?»

² Etien tærlæn æ: «Bubumge ute genaamge, udki bi jiga do taar ken m'asen taad se. Kaad ken *Abraam utu ing king taa naan ken Mezapotami ki se, naan ken se naan taad te taa dætn gæger ken Aran ki ey bærtæ, gøtn se bo *Raa te magalin teec naanin ki,

³ naan deekin æ: *Iin æn naanji ute taasige æd 'baa taa naan ken maam m'ai taada.**

* 7:3 Aak Jen 12.1.

⁴ Gətn se Abraam iin ən taa naan Kaldege əb baa ing Aran ki. Ken bubiñ jaay ooy se, Raa deekiñ əb: «Iin ən gətn ese,» əb naan iin baa ing taa naan ken borse naase utu ingki maak ki se.

⁵ Ken naan jaay aan gətn ese, Raa taadiñ əb utu an kedn taa naan ese əb naan se 'kəəpm metjiliñ ki. Gan kaad ken se gəto cəkə kic bo, Raa edin te eyo əb gətn naan an kəsn metiñ kic bo gəto. Ter naan ken se, Abraam goono kic bo ək eyo.

⁶ Raa taadiñ əb: *Metjiliñ se utu baa king taa naan jeege tu əb jee se utu aden tedn bulu əb aden dabar gen baara kaar-səə.*[†]

⁷ Gan jeegeen utu aden tedn bulu se, Raa deek əb: *Jee se, maam m'utu m'aden kajñ bəəə dode ki əb ken nakgen se jaay deelga num, metjili se utu ade teech maakñ naan ken se əb utu ade baa am lee keem gətn ara.*[‡]

⁸ Gətn se *Raa dək ute Abraam taadiñ əb n'əj pəndə§. Bin bo Abraam oojñ gooniñ Isaka əb ken Isaka jaay j'oojin ək bii marta se, naan əjin pəndə. Əb Isaka kic bo əjn pəndə gooniñ *Yakub ki əb Yakub təj pəndə geniñge tun gaabgen sik-kaar-dio. Naade se bo bugjege.

⁹ «Gətn se bugjege se ted maak-kilimi ro genaade Yusup ki əb naade ək baa dugiñ ji jeege tu əb jee se uun baansiñ Masar ki. Gan Raa se utu te naana,

¹⁰ əb naan ədiniñ naatn maakñ nakge tun ən ken aan doñ ki se paac. Naan edin jeel-taara əb tedin ted debm meteke əb Gaar magal gen Masar se aakiñ se təliñ. Taa naan se bo, naan əndiñ magala taa naan Masar ki əb əniñ been paac kaam jina.

¹¹ Gan cəkə se, bo end taa naan ken Masar ute magaliña əb maakñ taa naan *Kanan ki kici. Bo se təl dabar jeege dēna əb bugjege se je nakñ kəsə kic bo əj eyo.

¹² Ken Yakub jaay booy j'əb nakñ kəsə utu Masar ki se, deet se naan əl bugjege gen baa dugñ nakñ kəsə.

¹³ Ter naan əlden gen k-dige əb naan ken se, Yusup ted genaange aak jeeliña əb gətn se sum bo, k'baa k'taad metjil Yusup se Gaar magal ken taa naan Masar ki se.

¹⁴ Yusup əl danə bubiñ Yakub ken ing taa naan Kanan ki əb naan baado ute jeengen maakñ been ki paac, əb naade paac se jeege sik-cili-kaar-mii.

¹⁵ «Ken Yakub jaay booy se, naan iin baa ute jee maakñ been ki paac taa naan Masar ki. Naan ute bugjege se, naade ting gətn ese bini ooy maak ki.

¹⁶ Yodege se, naade təs baanden geger ken Sicem ki əb baa təlden maakñ iib ken Abraam dugiñ ji gaan Omorge tu ute pudda taa naan Sicem ki se.

¹⁷ «Aan gəə kaadn taar ken Raa taad Abraam ki aan kaan doobiñ ki se, jeegeen ing taa naan Masar ki se, dir ziid tedga dēna.

¹⁸ Naade ting bini aan do gaar ken kuuy gen Masar ken jeel Yusup eyo.

¹⁹ Gaar se, naan deb pitini əb derlo jeejege. Naan dabardeno əb tedden utu taa təəgə əb əlden naade bini ən gendege naatn taa 'kooyo.

²⁰ «Kaad ken se bo, j'oojn *Musa. Naan se goon aak beə ken təl Raa ki. Naan ting beə bubiñ ki se laapa məto.

²¹ Ken bubiñ ute kon jaay baa əndiño naatn əb resino se, gətn se goon Gaar magal Masar ki ken mēnda se, baa əniña. Naan uun baansiñ been ki əb əkiñ kaadiñ ki aan gəə gooniñ mala.

²² Musa k'dooyiñ ute nakgen jee Masar ki jeel paac se, əb naan ted debm jeel-taara əb jeel tedn nakgen jiga jiga.

²³ «Ken Musa jaay baariñ aas si-səə se, naan uun doa gen baa kaakñ genaangen, gaan *Israelge.

[†] 7:6 Aak Ekz 3.12. [‡] 7:7 Aak Jen 15.13-14. § 7:8 *Kojñ pənd ara se bo, kēse nakñ kaakñ jeel ken taad əb *Raa dəkga ute Abraam.

24 Ken naan jaay iin baa kaakɲ genaangen gaan Israelge se, naan ɔŋ kɔɔf Masar dabar dabar genaang kɔɔn Israel. Gɔtn se naan baano naaka, oociɲ metiɲa ɔɔ tɔnd tɔɔl ute kɔɔn Masar se.

25 Bin se Musa saap ɔɔ tɛɔn bin sum ɔɔ, genaangen gaan Israelge se 'jeele, naan se Raa ɔɔ ɔliɲo taa aden kɔɔn dode. Num gan naade se ɔŋ jeel ɔk te metiɲ eyo.

26 Metbeenki se, naan ɔŋ genaangen gaan Israelge dio tɛɔf tɛɔf taara ute naapa. Gɔtn se naan je aden tɛɔn num naade kɔkɲ taasa ute naapa deekden ɔɔ: «Mɛɔdumge, naase lɛ 'gena naapge, num gen di jaay naase 'tɛɔki taara ute naapa se?»

27 Num gan debm ken dabar dabar debiɲ se ɔt ɔl Musa naatn ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Naai se, ken ɔndi magala gen kɔŋɲ bɔɔrɔ doje ki tap ɔɔ, naŋa?»

28 Lɔ naai 'je am tɔɔl aan gɔɔ ken terko naai 'tɔɔlo kɔɔf Masar se lɛ?*

29 Ken Musa jaay booy taar se, naan beere ɔkiɲa ɔɔ naan iin aan baa iɲg taa naan Madian ki aan gɔɔ cɛkɛ. ɔɔ gɔtn naane se ɔɔ, naan toojo gaangen gaabge dio.

30 «Ken naan jaay tiɲg aas baara si-ɔɔ se, bii kalan naan iin baa do kɔɔf-baar cɛɛ ko ken k'danɲɲ Sinai ɔɔ gɔtn se Raa teeciɲ naaniɲ ki aan gɔɔ *kɔɔn Raa ɔɔ naan aakiɲ se aan gɔɔ rɔɔɲ poodo ɔk kɔk maakɲ ji kaag ki.

31 «Ken Musa jaay aak rɔɔɲ poodo ɔk maakɲ ji kaag ki ɔɔ ji kaag se ɔs ey se, naan aak se ɔkiɲ taad eyo. Gɔtn se naan iiko gɔɔrɔ taa an kaakɲ kɔkɔ. Gan naan booy mind Meljege Raa ken taadiɲ ɔɔ:

32 Maam ɔɔ m'Raa gen bugi, Abraam, Isaka ɔɔ Yakub.† Gɔtn se, naan nirlin teece ɔɔ rɔɔɲ poodn ken ɔk kɔk maakɲ ji kaag ki se kic ɔɔ, naan je an kaak eyo.

33 Gɔtn se Meljege Raa deekiɲ ɔɔ: 'Tɔɔɔn ute saai jei ki se naatn, taa gɔtn naai 'daar se, naan gɔtn *salal.‡

34 Deere, kɔɔn yɛɛbm jeemge jaay lee ɔɔɔf yɛɛbde Masar ki se, maam m'aakga ɔɔ daayden naade iɲg daay des des se kic ɔɔ, maam m'booyga. ɔɔ m'booy m'baado se taa m'je m'aden kɔɔn dode. ɔɔ bɔrse naai iin baado, maam m'je m'ai kɔli taa naan Masar ki.§»

35 Ter Etien taadden daala ɔɔ: «Musan ken gaan Israelge ɔɔɔf undiɲ jaay deekiɲ ɔɔ: Naai se ken ɔndi magal gen kɔŋɲ bɔɔrɔ doje ki tap ɔɔ naŋa?*

Naan se ɔɔ ken Raa ute doobm kɔɔn Raa teeciɲo naaniɲ ki maakɲ ji kaag ki se ɔɔ, ken tɛɔga magalde ɔɔ debm kɔɔn dode.

36 Musan ese ɔɔ ɔɔɔɔn naatn taa naan Masarge tu ute nakɲ-kɔɔbge ɔɔ ute nakgen deel do ken naan tɛɔo. Ter naan tɛɔo nakɲ-kɔɔbge kaad ken naan gaanɔeno Baar Ace ute ken naade tiɲgo do kɔɔf-baar ki baara si-ɔɔ se kici.

37 Musan ese ɔɔ ken ter taado gaan Israelge tu daala ɔɔ: Raa utu aseno bɛɛr kɔɔn maakɲ genaasege tu se, deb kalan ken utu 'tɛɔn debm taad taar teeco taar Raa ki aan gɔɔ maama.†

38 Musan se ɔɔ, kaad ken gaan Israelge tus do kɔɔf-baar ki se, debm ken daar daan bugjege tu ute kɔɔn Raa ken daar taadiɲ do ko ken Sinai ki. Naan ɔɔ debm ken Raa taadiɲo taargen ɛɔ kaaja jaay naan baado taadjesiɲki se.

39 Num gan bugjege se baate tookɲ kuun taariɲa, ɔɔ naade ɔɔɔf undiɲa. ɔɔ maakɲ maak-saapde ki se, naade je kɔkɲ terl Masar ki.

40 Gɔtn se naade taad *Aarun ki ɔɔ: 'Tɛɔjeki raagen ken 'lee naanjege tu taa Musan ken ɔɔɔjekiro naatn maakɲ taa naan Masar ki se lɛ, dim jaay aaniɲ don ki se, naaje j'ɔndki te metiɲ eyo.‡

* 7:28 Aak Ekz 2.14. † 7:32 Aak Ekz 3.6. ‡ 7:33 Aak Ekz 3.6. § 7:34 Aak Ekz 3.5, 7, 8 ɔɔ 10.

* 7:35 Aak Ekz 2.14. † 7:37 Aak Dt 18.15. ‡ 7:40 Aak Ekz 32.1, 23.

⁴¹ Kaad ken se, naade doo daap naka tec aan goo goon maraṇa. Naade baado tōjin *serke naanin ki do nakn naade tedin ute jiden ese bo, naade den ute maak-raapo aan goo raade.

⁴² Gōtn se, Raa terlden naaga do res onden naade lee eem nakgen Raa tōndden maakn raa ki gen woor gōto se. Kese aan doobin ki aan goo taar ken k'raanin maakn Kitapm gen jeege tun taad taar teeco taar Raa ki ken do:

*Gaan Israelge, daagen naase 'tōjkiro serke maakn baarge tun si-sō do kōd-baar ki se,
naase 'tōjkiro maam ki ne?*

⁴³ Gōto! Naase 'lee 'tuunkiro bee maragsen k'danin Mōlak do 'lee 'tuunkiro nakn ken tec aan goo k-diji gen maragsen k'danin Rapan; nakgen ken naase 'tedinki ute jisegen se bo tedsenga raasegen naase 'lee ergki naande ki.

Taa naan se bo, maam m'utu m'asen tuur kōl naan taa naan Babilon ki naane. §

⁴⁴ Ter Etien taad do: «Ken bugjege tingo do kōd-baar ki se, naade ok *kōror gōtn ken naade lee doōdn ute Raa. Kōror se Musa daapin aan goo ken Raa taadino do naan tedin tec aan goo ken naan aako gōtn Raa ki se ra ra.

⁴⁵ Gan bugjege se, bee se naade onin gendege tu do gendege se bee se naade tuun baan ute naade do kaad ken se Josue bo naande. Naade end maakn naan ken melinge Raa tuurde naatn do olden naade cirde. Bee se ing daande ki bini aan do Gaar *Daud ki.

⁴⁶ Raa se maakin raap do Daud ki do Daud se tōnd metn Raa do n'an kōnin naan an kōm bee naan Raa gen Yakub se.

⁴⁷ Num gan bee ese se goonin Salomon bo baado iinina.

⁴⁸ Gan Raa Taaro se beegen ken jikilinge bo do te jide se, naan ing maak ki eyo. Aan goo taar ken Raa taado maakn Kitapm debm taad taar teeco taar Raa ki, ken do:

⁴⁹ *Maakn raa se gōtn ken maam m'ing m'asn gaara do do naan le gōtn tōbm jema.*

Bee naase amki kōb tap bo bee tec do di?

Do gōtn jaay am kaasn m'an jamak bo gayo?

⁵⁰ *Nakgen baa se paac se, maam bo m'tedin ute jim ey la?**

⁵¹ Ter Etien taadden daala do: «Naase le jee naan taarge do bi se le booy taar eyo do maakse le, mōngō. Naase le 'tecki bubsege do taar *Nirl Salal taadsen le, naase 'tookki do ki eyo.

⁵² Jeegegen taado taar teeco taar Raa ki do dakin se, bugsege lee dabardenoga. Naade tōlo jee ken taado bii kaan *al-Masi Debm Daan ki se. Ken naan jaay aan se, naase do undin ki do ok tōlin ki.

⁵³ Raa taadseno *Ko Taar ken naan edo Musa ki se utu doobm kōdn Raage, num gan Ko Taarin se naase 'took ingki te do ki eyo.»

Etien k'tund k'tōlin ute koa

⁵⁴ Ken Yaudgen *jee kaakn metn taarge jaay booy taar Etien taad bin se, maakde taarde pirin aan goo doōbo. Gōtn se naade doon taardege do iin ro Etien ki.

⁵⁵ Gan Etien, ken maakin dooc te *Nirl Salal se, uun kaamin aak maakn raa ki tenin do naan aak *nookn Raa woor gōto kelē do aak Isa daar daar do ji daam Raa ki.

⁵⁶ Naan deekden do: «'Booyki! Maam m'aak maakn raa do wan do m'aak *Goon Deba se daar daar do ji daam Raa ki.»

⁵⁷ Kēn naade jaay booy taar se, gōtn se naade tōdf tōy makōnō ð turum bidege. Ter naade iin̄ taa naapm paac baado oociṇa.

⁵⁸ Gōtn se, naade ðk teecṇsiṇ naatn maakṇ gēgēr kēn se ð baagin̄ tund te koa taa an̄ tōlō. Jeegen saadge se tōdf kal magaldege ð baado ombin̄ metn̄ jē goon kōdf ki kalan̄ k'dan̄in̄ Sōl.

⁵⁹ Ðo kaad̄ kēn naade daar tundin̄ tund te ko se, Etien taad̄ ð: «Melum Isa, kom se ðkin̄ kaam̄ ji.»

⁶⁰ Gōtn se naan̄ erg naan̄ ki ð ðdf tōy makōnō ð: «Meluma, *kusiṇ naade tēdf rom ki se, 'tēdfen kaldē.» Kēn Etien jaay taad̄ taar se aas sum 60, gōtn se naan̄ ooyo.

8

¹ Sōl took do taar jeege tun tōl Etien se.

*Jeege dabar jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki*

Bii kēn se sum 60, *eglizn maakṇ gēgēr kēn Jeruzalem̄ ki se, k'baagdēn dabar dēna. Jee Raagen paacṇ gōtn ese se aan̄ wōk̄ baa taa naan̄ gēn Jude ki ute gēn *Samari ki ð ðp̄ *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige sum 60 Jeruzalem̄ ki.

² Jee kēn ðk taar *Raa ðn̄ se, kēn naade jaay baa duubo Etien se, naade tōy dōk̄ taara ðn̄ eyo.

³ Gan̄ Sōl se je eglizn kēn Jeruzalem̄ ki se 'tēdfn̄ gōtō. Naan̄ baa bēe ute bēa tōko mēndge ute gaabgen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se ð baado ombdēn dan̄gay ki.

*Pilip baa taadn̄ Labar Jiga gēn Isa se *Samari ki*

⁴ Jeegen wōk̄ se, naade baa lee maakṇ naange tun kaam̄ ara kaam̄ ara ð naade taad̄ Labar Jiga gēn Isa se jeege tu.

⁵ Kēn Pilip jaay bōy aan̄ maakṇ gēgēr kēn kalan̄ bini taa naan̄ Samari ki se, naan̄ baa taaddēn taar gēn *al-Masi se jeege tu.

⁶ Jee dēn se paac taa naapki took uun taar Pilip, taa naade booyga maan̄ nakṇ-kōōbm̄ kēn naan̄ lee tēdf se ð naade mala kic aakinga ute kaamdē.

⁷ Gōtn se sitange dēna teec ro jeege tu ð kēn naade teec teec se tōdf tōy makōnō ð jee kōōn̄ sitange se ðn̄ lapia. Gōtn se jee k-run̄guyge ute jee cēkedge dēna ðn̄ lapia kici.

⁸ Taa naan̄ se 60, jee kēn maakṇ gēgēr kēn ese se, maakde raap dēn aak eyo.

⁹ Kaad̄ kēn se gaaba kalan̄ utu tin̄g maakṇ gēgēr kēn ese tap ð gaabm̄ se ron̄ Simon. Naan̄ se, do dōkin̄ tap 60 naan̄ debm̄ kōrdō ð iinga num tēdf nakgen kēn jee Samari ki aak kic ðkden taad̄ eyo. Naan̄ tēdf ron̄ aan̄ gō ð debm̄ k'jeel jeel gōtiṇa.

¹⁰ Ðnd do gaange tun sēemē bini aan̄ do jee magalge tu se, naade paac aalin̄ maak ki. Naade deek̄ ð: «Gaabm̄ se 60 tōōgn̄ Raa mala kēn k'dan̄in̄ *Tōōgn̄ Magal se.*»

¹¹ Simon jaay baag tēdfn̄ kōrdin̄ sum se, daanin̄ dōkga. Ute kōrdin̄ se, naan̄ iinga num tēdfen̄ nakṇ-kōōbge ð kēn naade aak tap 60 ðkden taad̄ eyo ð tēdf jeege paac aalin̄ maak ki.

¹² Num kēn naade booy taar Pilipm̄ taaddēn metn̄ taar gēn Gaar Raa ð taar gēn Isa al-Masi se, gōtn se mēndge ute gaabge took uun taariṇa ð naan̄ *batizde.

¹³ Gōtn se Simon kic 60 took aal maakin̄ do Isa al-Masi ki ð naan̄ kic k'batiziṇa ð gōtn se, naan̄ ðk metn̄ Pilip tēc. Kēn naan̄ jaay aak nakṇ-kōōbge ute nakgen deel do kēn Pilip lee tēdf se, naan̄ aak tap 60 ðkin̄ taad̄ eyo.

¹⁴ Kēn *jee kaan̄ naabm Isa al-Masigen Jeruzalem̄ ki jaay booy j'ð jee Samari ki kic took uunga taar Raa se, naade ðldeno Pier ute Jan.

¹⁵ Ken naade jaay aan se, naade tond metn Raa taa jee Samari ki ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se taa Raa aden kedn *Nirl Salal,

¹⁶ taa maakde ki se nam kalan tap bo on te Nirl Salal ey borta, num naade se k'batizde bo ute ro Meljege Isa sum.

¹⁷ Gontn se Pier ute Jan baagden tond jide do jee Samari ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se do naan ken se sum bo, naade on Nirl Salal.

¹⁸ Ken Simon jaay aak jee kaan naabm Isa al-Masigen tond jide do jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki jaay Raa edden Nirl Salal se, gontn se Simon taad Pier ki ute Jan ki do aden kedn gurs.

¹⁹ Naan taadden do: «Edumkiro tອງ se kici, taa debm jaay ken maam m'ondga jim don ki num, 'kon Nirl Salal bin kici!»

²⁰ Gan Pier terlin do: «Naai ute gursi se, on Raa asen kutn kap, taa maaki ki se naai saap do ute gursi se sum bo naai 'kon dugn nakn ken Raa ed jeege tu cer se!

²¹ Maakn naab ken ese se, naai bedi goto ute naaje, taa maakn naai naan Raa ki se, ted nakn ute doobin eyo.

²² Nakn naai 'ted jig ey se, naai doo doi ro ki naatn do tond metn Raa. Bin sum bo som daan Raa utu ai taal *kusiingen maaki ki se.

²³ Taa maam m'aaki naai se do nakge paac se tedn gen naai, do naai se dooga bulu gen tedn kusiina.»

²⁴ Pier ute Jan se, Simon terlden do: «Naase mala 'tondki metn Raa taa maama, taa nakn naase 'taadki se 'kaan dom ki eyo!»

²⁵ Ken Pier ute Jan jaay taado nakn ken naade aako do booyo gontn Isa ki do taada taar Raa jee Samari ki jaay aas se, naade ok terl Jeruzalem ki. Ken naade baa baa se, maakn naan Samarige tun ute denin se, gontn naade aal maak ki paac se, naade taadden Labar Jiga gen Isa.

*Pilip dood ute kod *Etiopi*

²⁶ Ken nakgen se jaay deel se, *kodn Raa kalan taad Pilip ki do: «In 'baa kaam kaam booyo ken gontn kod-baara ken doobm ken iino Jeruzalem ki jaay booy baa Gaza ki se.»

²⁷ Gontn se Pilip naar iin baa. Ken naan baa baa se, naan uun kaamin aak magala kalan, kod Etiopi do naan se kaasi*. Do Neel gen jee Etiopi ken k'danin Kandas se, naan onin maalin paac kaam jin do naan bo debm ken aakin do maalinge tu se. Naan ingo Jeruzalem ki se gen keem Raa.

²⁸ Ken naan terl baa baa se, naan ook ing maakn puusin ki do dooy makono taar ken maakn Kitapm gen debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se.

²⁹ Gontn se *Nirl Raa deek Pilip ki do: «Aan on metn debm puus se.»

³⁰ Gontn se Pilip aan on metn debm puus se, do naan booy gaabm se ing dooy dooy maakn Kitapm gen debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se. Gontn se naan tedn tase do deekin do: «Taar naai ing dooyin se tap bo, naai 'jeel ok metin dey la?»

³¹ Gaabm se terlin do: «Taar se jaay nam taad tokum te metin ey se, m'an jeel m'oo dio?» Gontn se kod Etiopi se taad Pilip ki do: «'Baado ook ing cem ki taa am taad tokn metina.»

³² Kese bo taar Kitapm ken naan ing dooyin se do taar se taad do:

Naan se tec aan gao baatn k'j'ok k'baan gen baa taal,
*do naan aan gao *goon baatn ken j'oj beekin kic tao ey se,*
naan kic bo tec bini taa naan ep te taarin eyo.

³³ Naan se jaakin aan gao nakn cer do gontn kon boor ki se, nam tap bo baa te metin ki eyo;

* **8:27** Do dakin se gaaringe se jee lee boob mendge se naade lee tondden kaasi.

ፊፊ metjiግ naan se le, nam tap bo mፊፊፊn taad te taariግ eyo.

ፊፊ do naan ki se king naan se k'gaanግnsinga duuku.†

34 Gaabm se tፊፊፊ metn Pilip ፊፊ: «'Mooyum tu, ara se debm taad taar teeco taar Raa ki se tap bo, taad ute naግa? Ute naan maliግ ሌፊፊፊ ute nam nam kuuy le?»

35 Gፊፊፊn se Pilip uun mindግna ፊፊ baagiግ taadግ do taar ken naan dooyiግ se ፊፊ ute taar se, naan taadiግ Labar Jiga gen Isa.

36 Ken naade uun doobo ሌaግ ሌaግ se, gፊፊፊn se naade aak maane ፊፊ gaabm se taadiግ ፊፊ: «Aaka, ሌere j'ፊፊግa maane! Ne dim jaay am gaasum am *batiz ey se utu la?»

37 [Pilip deekiግ ፊፊ: «Ken naai jaay aal maaki do Isa *al-Masi ki num, maam m'ai batizi.» Gaabm se terliግ ፊፊ: «Ye, maam se m'tookga Isa al-Masi se Goon Raa.»]‡

38 Gፊፊፊn se naan taad ፊፊ puus se k'daariግna ፊፊ naaden di se paac booy tele maakiግ maan ken se ፊፊ gፊፊፊn se Pilip batizግna.

39 Ken naade jaay teeco maan sum se, Nirግ Raa uun ሌaan ute Pilip se gam. Gaabm se jaay terግ aakiግ se, aakiግ naan gፊፊፊ. Num ken naan jaay uun doobiግ ሌaግ ሌaግ se, ሌaግ ute maak-raapo.

40 Ganግ Pilip aak kaak se, naan aanga kaam Azፊፊፊs ki sum. Maakiግ gegerge tun naan aalo maak ki paac bini aan maakiግ geger Sezare ki se, naan taad Labar Jiga gen Isa al-Masi se jeege tu.

9

Isa teec naan Sፊፊ ki
(*NJKN 22.3-16, 26.9-20; Gal 1.1-16*)

1 Ganግ kaad ken se, Sፊፊ iግ ሌo gen tedn *kusiግna ፊፊ gen tፊፊፊፊ jeeግen aalga kaal maakde do Melje Isa ki. Gፊፊፊn se naan iግ ሌaግ ፊፊ *magal jee tedn serke Raa ki

2 ፊፊ tፊፊፊፊ metiግ ፊፊ anግ kedn maktubm ken anግ kፊፊፊ doobo ፊፊ ute maktubm se naan 'ሌaግ kedn magalge tun gen maakiግ *ሌeeግe tun ken Yaudge lee tusn maak ki maakiግ geger ken Damas ki. Ute naan se jaay, naan 'kፊፊፊ doobo ፊፊ ken jaay ፊፊግa mendge ሌo gaabgen gam ken aalga kaal maakde do Isa ki se, naan adeno tፊፊፊፊፊ dookግ ሌaግ Jerusalem ki.

3 Ken naan ሌaግ ሌaግ doob ki jaay aan gፊፊፊፊ ute Damas se, gፊፊፊn se naan naar aak poodo raap lak lak iግግo maakiግ raa ki ሌaado deebiግ bat.

4 Gፊፊፊn se naan booy ooc naan ki ፊፊ booy mind deba daግiግ ፊፊ: «Sፊፊ, Sፊፊ, naai tap bo 'dabarum bin se gen di?»

5 Gፊፊፊn se Sፊፊ deek ፊፊ: «Meluma, naai tap bo naግa?» ፊፊ mind debm se deekiግ ፊፊ: «Maam ሌo Isan ken naai 'lee 'dabarum se.

6 Ganግ ሌorse se, naai iግ ሌaግ maakiግ geger ken Damas ki ፊፊ gፊፊፊn naane se j'ai ሌaግ taadn nakግ naai utu 'teda.»

7 Ganግ jee metiግ ken k'ሌaግ tel se ሌeere akde se daar yip ፊፊ taad taar eyo. Naade booy mind deba naሌo aak te meliግ eyo.

8 Gፊፊፊn se Sፊፊ iግ daara ፊፊ ken naan jaay ፊፊፊ kaamiግ se, kaamiግ ፊፊ aak eyo. Gፊፊፊn se jeenge okiግ jግ ki jaay ሌo tፊፊፊፊ ሌaansiግ Damas ki.

9 Daan biige tun mፊፊፊፊፊ naan tiግ se, kaamiግ le ፊፊ aak eyo, ፊፊ dim eyo ፊፊ aay eyo.

10 Gaaba kalaግ bin se, ronግ Ananias tiግ maakiግ geger ken Damas ki. Naan se debm aalga kaal maakiግ do Isa ki kici. Gፊፊፊn se Meljege Isa teeciግ naaniግ ki ፊፊ daግiግ ፊፊ: «Ananias!»

Ananias took ፊፊ: «ፊፊፊ Meluma!»

† 8:33 Aak Eza 53.7-8. ‡ 8:37 Taar se, maakiግ Kitapge tun do dakiግ se, metiግe maakde ki se gፊፊፊ.

¹¹ Meljege Isa terlin̄ ɔ: «iin̄ 'baa doob ken k'danin̄ doobm seej *Taal* se ɔ 'baa bee Judas ki se, 'kɔŋ gaabm ken k'danin̄ Sɔl ken kɔd Tars se. Naan̄ utu in̄g gɔtn se eemum keeme,

¹² ɔ aaki aan gɔɔ naai Ananias, end baado ɔŋina ɔ naai ɔndin̄ ji don̄ ki ɔ kaamin̄ ɔd aaka.»

¹³ Num gan̄ Ananias terlin̄ ɔ: «Meluma, maam m'booy jeege ɔsumga maan gaabm se, taa nakgen kusiŋ ken naan̄ lee tedin̄ jeeige tun Jeruzalem ki se.

¹⁴ Maam se m'booyga j'ɔɔ *magal jee tedin̄ serke Raage tu se undinga kulu gen baado takŋ dɔɔkŋ jeeigen gɔtn ara.»

¹⁵ Gan̄ Meljege taadin̄ ɔ: «Ute naan̄ se kic ɔ, iin̄ 'baa ɔŋ gaabm se, taa gaabm se maam ɔ m'ber m'ɔdin̄o. Naan̄ ɔ debm ken am tedin̄ naabuma ɔ utu 'taadn roma jeege tun Yaudge eyo ute gaardege ɔ baa taadn gaan *Israelge tu kici.

¹⁶ Maam mala m'utu m'an̄ taadn dubar ken naan̄ utu kɔŋ taa maama.»

¹⁷ Gɔtn se Ananias iin̄ baa end bee Judas ki, ɔŋ Sɔl ɔ naan̄ ɔnd jin̄ don̄ ki, deekiŋ ɔ: «Sɔl genaama, kese Melje Isan ken teecio naani ki kaad ken naai baado baa doob ki se; naan̄ ɔ ɔlumo gɔti ki taa kaami kɔɔdn kaaka ɔ *Nirl Salal ai dooc maaki.»

¹⁸ Gɔtn ese sum ɔ nakge tec aan gɔɔ naagn̄ kenj parpa se naar sidɔ kaamin̄ ki ɔ gɔtn se kaamin̄ ɔd aak gɔtin̄ ki. Naan̄ iin̄ daara ɔ gɔtn se *k'batizina.

¹⁹ Ken naan̄ jaay ɔɔ ɔ aay se, naan̄ ɔŋ tɔɔgɔ gɔtin̄ ki.

*Sɔl taad taa *al-Masi maakŋ geger ken Damas ki*

Gɔtn se Sɔl tin̄go bii kandum ute jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki, maakŋ geger ken Damas ki.

²⁰ Gɔtn ese sum ɔ, naan̄ naar baag taadn jeege tun maakŋ *beege tun ken Yaudge lee tusn maak ki se, deekden ɔ: «Isa se, naan̄ ɔ Goon *Raa.»

²¹ Jeegen paacŋ lee booy taariŋ naan̄ lee taadden se, taar se ɔkden taad eyo ɔ naade taad ute naapa ɔ: «Gaabm se ɔ ken lee dabaro jeegen aal kaal maakde do Isa al-Masi ken in̄g Jeruzalem ki se ey la? ɔ naan̄ baado tap ɔ taa anden tɔk dɔɔkŋ baa naan̄ *magal jee tedin̄ serke Raage tu daamo?»

²² Gan̄ Sɔl se, naan̄ bii-raa taad taar Raa baa ute naaniŋ sak sak ɔ taadin̄ ute maakiŋ paac. Yaudgen Damas ki se, naan̄ taaddesiŋ tal ɔ Isa se naan̄ ɔ al-Masi. ɔ Yaudge se taar naade an̄ taad kic ɔ jeel eyo.

²³ Gɔtn se Sɔl tin̄giga bii dena maakŋ geger ken Damas ki ɔ kaad ken se ɔ, Yaudge dɔk taarde taa an̄ tɔɔɔ.

²⁴ Num gan̄ deb kalan̄ baado ɔj Sɔl ɔ: «Jeege end kend teli gen kuti, taa Yaudge se tin̄g bɔɔb nɔɔɔ ɔ katara taa doobm gen geger Damas ki se; naade je an̄ kɔkŋ tɔɔɔ.»

²⁵ Gan̄ bii kalan̄ nɔɔ se, jee metn̄ Sɔl ki se ɔk baansiŋa, ɔlin̄ maakŋ baar ki magala ɔ uun bɔɔyiŋ naatn naagn̄ durdur ki.

Sɔl baa maakŋ geger ken Jeruzalem ki

²⁶ Ken Sɔl jaay aan Jeruzalem ki se, naan̄ je doobm ken 'tum ute jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki, nabo naade se beerin̄ beere, taa ken Sɔl jaay aalga kaal maakiŋ do Isa al-Masi ki aan gɔɔ naade se, naade maakde utu naaj naaj don̄ ki.

²⁷ Gɔtn se Barnabas took ɔkiŋa ɔ baansiŋ naan̄ *jee kaan̄ naabm Isage tu ɔ taadden ɔ ken Sɔl baa baa Damas ki jaay aan doob ki se, naan̄ aako Meljege ɔ Meljege se taadiŋo ute taariŋ mala. Ter gɔtn se naan̄ deekden ɔ Sɔl Damas ki se, taado taa Isa jeege tu se, aalo don̄ sak beer eyo.

²⁸ Ute taar naan̄ taadden se, gɔtn se jee kaan̄ naabm Isage se ɔkiŋ cede ki. ɔ kaad ken se maakŋ Jeruzalem ki se, Sɔl lee ute jee kaan̄ naabm Isage se kaam

ara kaam ara ðo ute ro Mɛljege se naan taad taar Raa jeege tu aal don sak beer eyo.

²⁹ Naan iinga num lee taad ute Yaudgen taad taar Grɛk ðo daayum lee naaj ute naade naɓo naade se je doobm an tɔɔɓ.

³⁰ Kɛn gɛnaagen doobm Isa al-Masi ki jaay booy taar se, naade ɔk baan ute Sɔl se maakɲ gɛgɛr kɛn Sezare ki ðo gɔtn naane se, naade ɔlin baa maakɲ gɛgɛr kɛn Tars ki.

³¹ Kaad kɛn se *eglizn gɔtn baa se paac kengen taa naan Jude ki, Galile ki ðo *Samari ki paac ing ute lapia. Naade se ɔk tɔɔgɔ ro taar Raa ki, beer Mɛljege tu ðo *Nirl Salal noogde ted den baa ute naande.

Pier ɛd lapia Ene ki

³² Kaad kɛn se Pier lee daayum maakɲ naanje tu kaam ara kaam ara. Bii kalan naan iin baa kaakɲ jee Isagen ing maakɲ gɛgɛr kɛn Lida ki.

³³ Kɛn naan jaay aan se, naan ɔɲ gaaba kalan k'runɲuyɔ k'danɲ Ene tood tood do nakɲ toodin ki. Gɔtn naan tɛrɛc k'runɲuyɔ sum se, ɔkga baara marta.

³⁴ Gɔtn se Pier deekin ðo: «Ene, naai se Isa *al-Masi ɛdɪga lapia; iini, naai mala 'teel nakɲ toodi!» Gɔtn se Ene naar iin daar tal.

³⁵ Jeegen paacɲ ing Lida ki ute jeegen paacɲ ing taa naan Saron* ki jaay aak nakɲ se, naade took aal maakde do Mɛlje ki.

Tabita ooyo ðo Pier durina

³⁶ Maakɲ gɛgɛr kɛn Japa ki se, ɔk mɛnda kalan bin se, naan aalga kaal maakin do Isa ki ðo mɛnd se ron Tabita. (Tabita ute taar Grɛk se naade danɲ Dɔrkas†). Mɛnd se daayum naan ted bɛɛ jeege tu ðo lee ɛd nakinge *serke jee daayge tu.

³⁷ Kaad kɛn Pier utu Lida ki bɔrt se, Tabita ooc kɔɔɲo ðo ooyo. Kɛn naan jaay ooy sum se, naade roogina ðo uun ook baa aalin maakɲ bee kɛn raan kɛn j'iinin do naapin ki se.

³⁸ Aan gɔɔ Lida gɔɔr ute Japa dey se, jee aalga kaal maakde do Isa ki, kɛn ing Lida ki se, booy ðo Pier utu gɔtn ese se ðo naade ɔl gaabge dio baa danɲo deekin ðo: «'Baado ɔɲje keske tu.»

³⁹ Pier naar iin baa ute naade. Kɛn naan jaay aan se, naade ɔk baansin maakɲ bee kɛn j'aal yo maak ki se. Ɔo mɛnd-daayge se paac baado ɔɲin ute keeme. Gɔtn se naade taadin kaldegen Tabita tɔjdeno kaad kɛn naan utu zɛrɛ se.

⁴⁰ Gɔtn se Pier deek jeege tun gɔtn ese ðo: «K'teec naatn.» Ɔo kɛn jeege jaay teec se, naan ɛrg naan ki ðo eem Raa. Naan tɛrl kaamin aak debm ooyga kooy se deek ðo: «Tabita iini!» Gɔtn se naan ɔɔd kaamina ðo kɛn naan jaay aak Pier se, naan iin ing ute mɛtina.

⁴¹ Pier ɔl jin ɔkina ðo uun daarina. Gɔtn se naan danɲ jee Raage ute mɛnd-daayge. Kɛn naade jaay baado se, Pier taadden ðo Tabita se, naan duroga.

⁴² Kɛn jeegen paacɲ maakɲ gɛgɛr kɛn Japa ki jaay booy taar ese se, maakde ki se jeege dena took aal maakde do Mɛljege tu.

⁴³ Maakɲ gɛgɛr kɛn Japa ki se, Pier tingga dena gɔtn gaab kɛn debm rujɲ daar k'danɲ Simon se kici.

10

**Kɔdn Raa teec naan Kɔrney ki*

* **9:35** Taa naan Saron se naan naan tood patal ðo ɔk kaaga kic dena. † **9:36** Dɔrkas se je deekɲ ðo anɲia.

1 Maakn̄ ḡger̄ ken̄ Sezare ki se, gaaba kalan̄ k'danj̄n̄ K̄rneȳ ɔ gaabm se asgargen̄ kaaru se, naan̄ ɔo bubde. Naan̄ maakn̄ dɔɔl̄ asgarge tun̄ k'danj̄de Italige.

2 Gaabm se ɔk taar *Raa ɔɔn̄ɔ ɔo naan̄ ute jee maakn̄ been̄ ki paac se, beer Raa ki. Naan̄ t̄ed̄ b̄eε̄ Yaudge tun̄ jee daayge ɔo daayum naan̄ lee eem Raa.

3 Bii kalan̄ kaadn̄ t̄eger̄ ki se, K̄rneȳ aak k̄ɔdn̄ Raa tal tal endo k̄end̄ been̄ ki ɔo k̄ɔdn̄ Raa se danj̄n̄ ɔo: «K̄rneȳ!»

4 Ken̄ K̄rneȳ jaay aak k̄ɔdn̄ Raa se, beer ɔkiɔa ɔo naan̄ taad̄ k̄ɔdn̄ Raa ki ɔo: «K̄ese d̄io, Jaamus?» K̄ɔdn̄ Raa t̄erlin̄ ɔo: «Keem Raa ken̄ naai lee eeme ute t̄ed̄n̄ b̄eε̄ ken̄ naai lee t̄ed̄jeege tu se, Raa dirigin̄ te eyo.

5 Borse, ɔl jeege Japa ki taa ade dan̄ Simon ken̄ k'danj̄n̄ Pier se.

6 ɔo naan̄ utu in̄ḡ bee gaab ken̄ k'danj̄n̄ Simon ken̄ debm rujn̄ daara se ɔo gaabm se, naan̄ been̄a taa baar ki.»

7 ɔo ken̄ k̄ɔdn̄ Raa jaay taad̄ taarin̄ aas jaay ɔaa se, ḡɔtn̄ se K̄rneȳ dan̄o maakn̄ jee t̄ed̄n̄ naabinge tu se, jeege dio ute asgar ken̄ j'ed̄insin̄ kaam jin̄ se, ɔo asgar se, ɔk taar Raa ɔɔn̄ɔ.

8 Taar k̄ɔdn̄ Raa taad̄in̄ se, K̄rneȳ taad̄den̄ met̄in̄ paac, jaay ɔo ɔlden̄ k'ɔaa Japa ki.

Pier aak nakn̄ iin̄o ḡɔtn̄ Raa ki

9 Ḡɔtn̄ se jee ken̄ K̄rneȳ ɔlden̄ naaba se iin̄ ɔaa, ɔo met̄been̄ ken̄ naade ɔaa ɔaa doob ki jaay aan̄ ḡɔɔr ute ḡger̄ Japa se, kaad̄ ken̄ se kaad̄ aanga katara. ɔo naan̄ ken̄ se, Pier ook do bee ki raan̄ gen̄ keem Raa.

10 Gan̄ ḡɔtn̄ se Pier nam ɔo t̄ɔɔlin̄a ɔo je k̄ɔsɔ. Kaad̄ ken̄ jaay k't̄ed̄in̄ t̄ed̄k̄ɔsɔ se, naan̄ naar aak ne dim̄ iin̄o ḡɔtn̄ Raa ki.

11 Naan̄ aak maakn̄ raa ɔɔd̄ wan̄ ɔo aak naka aan̄ ḡɔɔ kala magala k'dɔɔkin̄ taarin̄ ḡɔtɔ kaam ɔɔɔ ɔo nakn̄ se b̄ɔɔyɔ bini aan̄ naan̄ ki tak.

12 Maakn̄ nak ken̄ aan̄ ḡɔɔ kala se, naan̄ aak napar daage paac: kengen̄ j̄edege ɔɔɔ, kengen̄ erḡ k̄erḡe ɔo ute napar yeelge paac.

13 Ḡɔtn̄ se naan̄ booy mind̄ deba d̄eekin̄ ɔo: «Pier iin̄i, daagen se 't̄ɔk 't̄ɔɔɔ ɔo ɔsɔ.»

14 Pier t̄erlin̄ ɔo: «A-a Meluma! Ḡɔtn̄ maam̄ tin̄ḡ tap ɔo daagen̄ gen̄ k̄ɔs ey se, ɔii kalan̄ maam̄ m'ɔs te eyo.»

15 T̄er naan̄ booy mind̄ debm se taad̄in̄ kuuy daala d̄eekin̄ ɔo: «Nakn̄ ken̄ jaay Raa t̄ed̄in̄ t̄ed̄ga jiga se, naai ɔn̄te kaakin̄ aan̄ ḡɔɔ nakn̄ aak kusu.»

16 Mind̄ debm ese se taad̄ d̄ɔɔlin̄ m̄ɔtɔ, jaay ɔo nakn̄ aan̄ ḡɔɔ kala se t̄erl̄ ook ɔaa maakn̄ raa ki ḡɔtin̄ ki.

17 Pier, nakn̄ naan̄ aak se, deel don̄a ɔo saap̄ met̄n̄ taar nakn̄ se tap ɔo, naan̄ ɔnd̄ ute met̄in̄ eyo. Naɔo kaad̄ ken̄ se sum ɔo, jee K̄rneȳ ɔldeno se, je je bee Simon ɔo kaad̄ ken̄ se naade aan̄ taa doobm Simon ki.

18 Ḡɔtn̄ se naade dan̄ jee maak ki ɔo t̄ɔnd̄ met̄de ɔo: «Gaabm ron̄ Simon ken̄ k'danj̄n̄ Pier se, utu ḡɔtn̄ ara ki la?»

19 Kaad̄ ken̄ Pier jaay utu in̄ḡ saap̄ saap̄ ɔɔrtɔ do nakn̄ ken̄ naan̄ aako se, ḡɔtn̄ se *Nirl̄ Salal taad̄in̄ ɔo: «'Booyo Pier! Gaabge m̄ɔtɔ utu daar̄ ḡɔtn̄ ese jei jea.

20 Iin̄ b̄ɔɔȳ k̄eske 'ɔaa ɔn̄de, ɔn̄te 'naaja ɔo 'ɔaaki kalan̄ taa jee se, maam̄ ɔo m'ɔldeno ḡɔti ki.»

21 Ḡɔtn̄ se Pier b̄ɔɔȳ ɔaa ɔn̄ jee se ɔo d̄eekden̄ ɔo: «Maam̄ ɔo debm ken̄ naase j̄en̄ki se. Num naase 'ɔaakiro ḡɔtum ki tap ɔo b̄eε̄ d̄ey la?»

22 Naade t̄erlin̄ ɔo: «Naaje se bubm̄ asgargen̄ k'danj̄n̄ K̄rneȳ se ɔo ɔljeno. Naan̄ se debm̄ daan̄ ki ɔo beer Raa ki ɔo Yaudge ute d̄ende paac se, t̄ɔɔmin̄a. Naan̄ se, ɔii kalan̄ *k̄ɔdn̄ Raa ɔaad̄o taad̄in̄ ɔo n̄'ɔl̄ k'ɔaa k'dan̄o Pier ade ɔaa been̄ ki, taa an̄ taad̄n̄ taar Raa naan̄ 'booyo.»

23 Gōtn se Piēr baanden beene ð ðndde merte ð ð naade toof iip gōtin ki.

Piēr baa gōtn Kōrney ki

Metbeenki Piēr iin baa ute naade ð genaage kandum ken doobm Isa *al-Masi ken Japa ki se, daan Piēr.

24 Metbeen ken kuuy se, naan ute jeenge aan maakn gegēr ken Sezare ki. Gan kōr naade utu aan te ey se, Kōrney danjo taasinge ute mēdn donge, naade tus ing aak kaamina.

25 Kaad ken Piēr aan jaay end kend been se, gōtn se Kōrney baado dōdina ð ooc metn jēn ki aan gō ð debm ken baa keem Raa se.

26 Gan Piēr ðk jina ð uun daarin deekin ð: «Ōnte 'tedn bini; iin raan! Bēre, maam kic m'debkilimi aan gō ð naai sum.»

27 Piēr ute Kōrney jaay end kend been se, naade baa baao ð lee taad taad ute naapa. Ken naade jaay aan se, ōj jeege tusga dena.

28 Gōtn se Piēr deekden ð: «'Jeelki, maakn *Ko Taar Raa naaje Yaudge tu se gaasje ð j'ōnte king ute jeegen Yaudge eyo ð j'ōnte lee beedege tu. Gan maam se, Raa taadumga tal ð m'ōnte kaakn jee kuuy se aan gō ð jee aak kusu naanin ki.

29 Taa naan se 60, ken naase ðlki jaay k'danumo se, maam naajo te eyo num m'baadoga. Bōrse se 'taadumki tu, naase tap 60 'danumkiro se taa di?»

30 Kōrney terlin ð: «Bōrse tedga bii mōto aan kaadn do tēger ki aan gō ð kaadn ara se, maam m'ing m'eem keem Raa maakn beem ki m'aak kaak bin se, m'aak gaaba kalan daar daar naanum ki ute kalin raap lak lak.

31 Naan taadum ð: «Kōrney! Keem Raa ken naai lee eem se, Raa booyiga ð bēe ken naai lee ted jeege tu se le, Raa dirigin te eyo.

32 Bōrse, ðl jeege Japa ki, taa ade dan Simon ken k'danin Piēr se, taa ade baa gōtn ara. Naan ute beē gaab ken k'danin Simon ken debm rujn daar ken beēn taa baar ki se.»

33 Gōtn se maam m'naar m'ol jeege Japa ki, taa ai baa danjo ð ken naai aanga se, naaje maakje raap aak eyo. Taa naan se, bōrse naaje k'tusga paac naan Raa ki ð k'je k'booy taar ken Mēljege Raa taadio ð ajen taad se.»

Piēr taad Labar Jiga jeege tun beē Kōrney ki

34 Gōtn se Piēr ēp taarina deekden ð: «Deere, maam se m'jeelga Raa se naan bēer nam eyo.

35 Gan maakn metjil jikilimge tun gay gay kic 60, debm ken beer Raa ki ð tedn nakgen ute doobin se, naan se 60 ken tōl Raa ki.

36 Raa taado taarin gaan *Israelge tu ð ute doobm Isa *al-Masi se, naan baanoga te Labar Jiga ken 'kedn tōse jeege tu. Taa Isa se, naan 60 Mēl jeege paac.

37 Naase 'jeelki nakgen bōrse deel taa naan Jude ki paac se, nakgen se baago taa naan Galile ki, kaad ken Jan-Batist taado metn taar *batem ken naan lee batizo jeege se.

38 Naase 'jeelki Raa ken bēer ðd Isan kōdn Nazaret se, edinga tōgn *Nirl Salal. Ō naase 'jeelki kici, Isa se leedoga gōtn baa se paac ð naan ted bēe jeege tu ð ed lapia jeege tun ken *Bubm sitange tōkdega tōk kaam jina, taa Raa se utu te naana.

39 «Naaje, *jee kaan naabm Isage se, j'aakga ute kaamje ð k'booyga ute bije, nakn ken naan tedo maakn naan Yaudge tu ð maakn gegēr ken Jeruzalem ki se. Naan se 60 ken Yaudge ðk tup tōlin ro kaag ki se.

40 Gan ken ted bii mōto se, Raa durinoga daan yoge tu ð ðlin naan teec naan jeege tu,

⁴¹ naḅo naan se teec te naan jeege tu paac eyo. Gan naan se teec naan naaje ken Raa beer tɔɔdjenoga tɔɔd do dɔkina taa naaje k'tɛdn saadinge. Naaje se, ken naan ooy duro se kic ḅo, naaje j'osoga ḅ j'aayoga ute naana.

⁴² Naan taadjeno ḅ k'ḅaa k'taad Yaudge tu nakḅ ken naaje k'j'aako ḅ k'booyo se ḅ j'aden taadn j'ḅ: Isa se ḅo, debm ken Raa beer ḅdino gen kɔjn ḅḅḅ do jeege tun ooyga kooyo ḅ kengen utu zεεε.

⁴³ Jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin se paac taadoga saadn naana; naade deek ḅ: «Debm jaay aalga maakin do naan ki num, Raa an tɔɔl *kusiḅin se paac naatn.»

*Raa εd *Nirl Salal jeege tun Yaudge eyo*

⁴⁴ Kaad ken Pier jaay utu daar taadden taad ḅɔrt sum ḅo, gɔtn se Nirl Salal naar ḅḅy do jeege tun paac ing booy booy taarin se.

⁴⁵ Yaudgen took aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ken ḅaadɔ ute Pier jaay aak nakḅ se, ḅkden taad eyo taa naade aak Raa se jeege Yaudge ey se kic ḅo, naan took εdden Nirl Salal!

⁴⁶ Taa naade booy jee se taad taad taar naan jeege kuuy ḅ tɔm Raa ḅ: «Raa se, naan debm magal aak eyo.» Gɔtn se Pier taadden ḅ:

⁴⁷ «ḅorse, jee se ε, Raa εddenga Nirl Salal aan gḅḅ naaje kici. Ken bin num j'ḅnte gaasdeki gen *batizn maan.»

⁴⁸ Gɔtn se naan taadden ḅ: «Jee se k'batizde ute ro Isa al-Masi.»

ḅ jee ken k'batizde se taad Pier ki ḅ: «J'ḅḅ j'ing ute naade gen ḅii kandum.»

11

Pier taad metn taar nakḅ ken deelo Sezare ki genaage tun Jeruzalem ki

¹ *Jee kaan naabm Isa al-Masige ute genaagen doobm Isa *al-Masi ken taa naan Jude ki se, ḅaa booy ḅ jeege Yaudge ey se kic ḅo booyga taar *Raa ḅ took aalga maakde do ki.

² Ken Pier jaay ḅk terlo Jeruzalem ki se, Yaudgen doobm Isa al-Masi ki se ḅaadɔ tεsina, ḅ baagin mooyo.

³ Naade deekin ḅ: «Naaje k'booyga j'ḅ naai ingoga ḅee jeege tun Yaudge eyo ḅ ḅsoga ute naade!»

⁴ Gɔtn se Pier uun metn taar nakḅ deel se paac, taaddesiḅ tak tak ḅ:

⁵ «ḅii kalan, maam maakḅ geger ken Japa ki jaay m'eem keem Raa se, maam m'aak naka tal tal iino maakḅ raa ki: nakḅ se magala tec aan gḅḅ kala k'dɔokin taarin gɔtɔ kaam sḅḅ; nakḅ se iin raan bini ḅḅy aan naan ki cεem ki.

⁶ Ken maam jaay m'bil m'aakin se, maam m'aak daagen ḅeene, daagen naata, kengen erg kerε ḅ yeelge.

⁷ Gɔtn se, maam booy mind deba deekum ḅ: «Pier iini, daagen se 'tɔk, 'tɔlɔ ḅ ḅsḅ.»

⁸ Gɔtn se maam terlin m'ḅ: «A-a Meluma! Gɔtn maam m'ting tap ḅo, daagen gen kɔs ey se, ḅii kalan maam m'ḅ te eyo.»

⁹ Ter maam booy mind debm se taadum maakḅ raa ki kuuy daala ḅ: «Nakḅ ken jaay Raa tedin tɛdga jiga se, naai ḅnte kaakin aan gḅḅ nakḅ aak kusu.»

¹⁰ Mind debm se taad dɔolum mɔtɔ, jaay ḅo nakḅ aan gḅḅ kala se, terl ook ḅaa maakḅ raa ki.

¹¹ Kaad ken se sum ḅo, gaabge mɔtɔ naar aan taa doobm ḅee ken naaje k'maak ki se. Naade se iino Sezare ki ḅ j'aldeno gɔtum ki.

¹² ḅ *Nirl Salal taadum ḅ m'ḅaa ute naade, m'ḅnte naaja. 'Booyki, genaagen mεcε ken doobm Isa al-Masi ken ḅaadɔ ute maam Jeruzalem ki ara se, naade se ḅo ken ingo ute maam ḅee gaab ken ese.

¹³ Gaabm se taadjen ɔɔ naan aakga *kɔdn Raa baado been ki ɔɔ kɔdn Raa se deekin ɔɔ: «Borse ɔl jeege Japa ki, taa aio baa dan gaabm ron Simon ken k'danin Pier se.

¹⁴ Naan utu ai taadn taar Raa ɔɔ taar se bo ai kɔdn kaaja naai ki ute jeegeen maakn bee ki paac.»

¹⁵ Ken maam jaay m'aan m'utu m'taad taad sum bo, gotn se Nirl Salal naar booy dode ki aan goɔ ken naan booyɔ deet dojege tu se.

¹⁶ Gotn ese sum bo, maam m'naar m'saap do taar ken Meljege Isa taadjekiro ken ɔɔ: Jan se *batizo jeege te maane, num gan naase se j'utu j'asen *batizn ute Nirl Salal.

¹⁷ Jee se maam m'aakga Raa eddenga Nirl Salal aan goɔ ken naan edjekiro naajege tun jaalkiga kaal maakjege do Isa al-Masi ki se kici. Bin se, maam tap bo m'nanja jaay m'gaasn Raa do nak ken naan baa baa tɛda se?»

¹⁸ Ken naade jaay booy taar ken Pier taadden se, naade paac baa doa. Gotn se naade *nook Raa deek ɔɔ: «Deere, Raa se ɔɔdga doobo jeege tun Yaudge ey se kici, gen terl maakde do Raa ki taa kon *kaajn gen daayum.»

Jee Antios ki se took aal maakde do Isa ki

¹⁹ Ken jaay k'tool Etien sum se, jee doobm Isa *al-Masi ki se, k'baagde dabara. Taa naan se bo, naade aan wɔok baa taa naange tun kuuy. Jee metinge baa taa naan Penisi ki ɔɔ kengen metinge baa taa naan Sipir ki ɔɔ metingen kuuy baa maakn gegɛr ken Antios ki. ɔɔ gotn ken naade aanga ro ki se, naade taad taar Raa se Yaudge tu kalde ki sum.

²⁰ Gan maakde ki se, jee metinge iino taa naan Sipir ki ute maakn gegɛr ken Siren ki jaay aan maakn gegɛr ken Antios ki se, naade taad Labar Jiga gen Meljege Isa se jeege tun Yaudge ey kici.

²¹ Gotn se toogɛ Meljege Raa utu te naade; taa naan se bo jeege dena took taar Raa ɔɔ aal maakde do Meljege tu Isa ki.

²² Jee *eglizn Jeruzalem ki jaay, taar se baa ooc bide ki se, gotn se naade ɔl Barnabas taa ade baa kaakn jee ken aal maakde do Isa al-Masi ken maakn gegɛr ken Antios ki se.

²³⁻²⁴ Barnabas se, naan debm jiga, aal maakin paac do Isa al-Masi ki, ɔɔ naan se maakin dooc ute *Nirl Salal. Ken naan jaay aan Antios ki jaay aak bee ken Raa tɛd jee Isa al-Masige tun gotn ese se, naan maakin raapo ɔɔ dejde ɔɔ j'ing k'dɔok ute Meljege Isa al-Masi se toogɔ. Gotn se jeege dena took taar Meljege ɔɔ ziid do jee Isa al-Masige tun gotn ese.

²⁵ Gotn se Barnabas iin ɔnde ɔɔ baa gegɛr ken Tars ki gen baa je Sol.

²⁶ Ken naan jaay baa onin se, naade k'baado kalan maakn gegɛr ken Antios ki. Maakn baar ken ute magalin paac se, naade lee tus ute jee egliz ken gotn ese ɔɔ jeege dena naade lee dooyde ute taar Raa. Maakn gegɛr ken Antios ki sum bo, jeegeen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se k'baagde dan ute ro: *jee al-Masige.*

Jee al-Masigen maakn gegɛr ken Antios ki se noog jee al-Masigen taa naan Jude ki

²⁷ Kaad ken se, jee ken taad taar teeco taar Raa ki iino Jeruzalem ki, booy baado maakn gegɛr ken Antios ki.

²⁸ Maakde ki se, deb kalan k'danin Agabus, *Nirl Salal ɔlin naan iin daara ɔɔ taad jeege tu ɔɔ: «Gotɔ baa se paac, bo utu tool tɛdn daama jeege tu.» ɔɔ bo ken Agabus taadn ese se, toolo jeege do Gaar magal *Rom ken k'danin Klod.

²⁹ Gotn se jee aal maakde do Isa *al-Masi ken gotn ese se jaay booy taar se, naade uun doa taad ɔɔ: «Nanja nanja kic bo, nakn naan ok se baano kaam do ron rona, taa j'an baa noogɛ genaagen doobm Isa al-Masi ken taa naan Jude ki.»

³⁰ Ken naade jaay tusin aas se, naade edin ji Barnabas ki ute Sol ki taa an baa kedn ji jee naan jee *eglizge tun taa naan Jude ki.

12

**Erød tōal Jak ə ək əl Pier dangay ki*

¹ Kaad ken se, Gaar Erød baag dabar jee *eglizgen metinge.

² Naan ken se Jak gena Jan se, Erød əl k'gaan dona ute gərđ-jerle.

³ Ken naan aak nakn naan ted jaay tōal Yaudge tu se, ter naan ək Pier se əlin dangay ki ə kaad ken se, jeege ted ted Laa mappan ək ərəm eyo.

⁴ Ken naan jaay ək kəl Pier dangay ki se, gətn se naan təmb asgarge sō sō gətə kaam sō taa an bōbō. Naan je bii *laa Paak se jaay deelga num, Pier se naan anə kəkə baa naan Yaudge tu taa an kəjn bōrə don ki.

⁵ Gan ken Pier jaay dangay ki se, gətn se jee egliz ki se daayum tənd mətən *Raa ute maakde paac taa naana.

**Kədn Raa əđ Pier naatn maakn dangay ki*

⁶ Ey num, əp mətbeenki sum bō *Erød je utu 'kəjn bōrə do Pier ki naan jeege tu. Gan maakn nōrin ken se, Pier se tood tood bia daan asgarge tu dio ə jinge se, j'əlin zinzi do jin ken kaam ara ə do jin ken kaam naane kici ə asgargen kuuy daar bōb bōb taa doobo.

⁷ Gan gətn ese sum bō, kədn Meljege Raa naar baado daar cəen ki ə maakn dangay ute magalin se wər kele ə kədn Raa tənd dur Pier deekin ə: «lin yəkə!» Gətn se, zinzi gen jin ki se tōd si naatn kalde ki.

⁸ Jō kədn Raa terlin ə: «'Dəək maaki ə tōal saai jei ki.» Pier took taar kədn Raa ə ted aan gō ken naan taadin. Ter kədn Raa taadin daala ə: «Uun uus kal magali se roi ki ə ək mətuma.»

⁹ Gətn se Pier teeco naatn maakn dangay ki ə ək mətən kədn Raa se. Maakn saapin ki se ə daan naan ni nia le daam; ey num, gətn se naan jeel te eyo nakn kədn Raa ted jaay deer se.

¹⁰ Gətn se, naade deel ən asgargen j'əmbde deet deet se, ə kengen gen k-dige se kic, naade deel ənde ə naade aan cəe kaam taar ken k'daapin ute maala ken j'ədinga num j'end k'baa maakn geger ki se. Ken naade jaay aan gətn ese se, taa doobo se əd kalin ki sum. Ken naade teec gətn ese jaay lee aan gam daan doob ki sum se, naan aak kaakn kədn Raa se gətə cəen ki.

¹¹ Gətn se Pier nam ək rōna ə deek ə: «Bərse jaay, maam m'jeel m'əkga deer deer, Meljege Raa se əloga kədin baado əđdunga naatn kaam ji Gaar Erød ə aajunga do nakge tun ken Yaudge je amsin tedn dom ki se.»

¹² Ken naan jaay jeel ək rōn sum se, naan baa bee mēnd ki kala bini rōn Mari. Mari se naan bō ko Jan ken k'danin Mark kici. Gətn ese se, jeege tusga dēna tənd tənd mətən Raa taa naana.

¹³ Ken naan aan jaay baag tənd taa kaam taar se, gətn ese mēnd tedn naabm ken k'danin Roda se, booy Pier tənd tənd kaam taara se, naan baado taa an kədn kaam taara.

¹⁴ Ken naan jaay booy jeel mind Pier sum se, maakin raapo, ə kaam taara se naan baate kədin, gan naan ək terl aan baa taad jeege tun maak ki ə: «Bere, Pier se baadoga! Naan utu daar taa doob ki naane.»

¹⁵ Naade terlin ə: «Naai se, doi 'derlga le daam!» Gan naan dəək taara ən eyo taadden ə: «Deere.» Gətn se naade taadin ə: «Kaadn naane 'tedn kədn Raana le daam.»

¹⁶ Gan Pier se daar tənd kaam taara se ən eyo. Ken naade baado əđ kaam taara jaay ənin naan se, paac tap bō əkden taad eyo.

17 Gətn se Pier tēdden ute jina əɔ k'doa. Ɔə naan taadden metn taar ken tēd əɔ di jaay Məljege əɔdino maakŋ dangay ki naatn se. Gətn se naan taadden əɔ: «K'baa k'taad Jak ki ute gēnaagen kuuy doobm Isa *al-Masi ki.» Bin jaay, naan teec ənde əɔ baa gət kuuy.

18 Ken metbeenki jaay asgarge aak Pier gətə maakŋ dangay ki se, gətn se naade nirlde teece əɔ doobm rode tap ɓo, naade jeel eyo. Naade taad te naapa əɔ: «Pier tap ɓo, baaga gay?»

19 Gətn se Erəd əl jeege gēn je Pier; naɓo naade je əŋin eyo. Naan danjo asgargen ing ɓəɓɓ Pier se, tond metde taa Pier. Ken naade jaay əŋ tərliŋ te taar dim ey se, naan und kulu jeege tu əɔ jee se k'təalde naata.

Naan ken se, Gaar Erəd iin taa naan Jude ki se baa tiŋg cəkə maakŋ gēgēr ken Sezare ki.

*Kooy Gaar *Erəd*

20 Jee Tir ute jee Sidəŋ ki se, nakŋ kəsde paac se iino taa naan Gaar Erəd ki. Bii kalan, Gaar Erəd se maakiŋ taariŋ dode ki. Taa naan se, naade je doobm ken 'kəkŋ taasa ute naana. Gətn se naade baa əŋ gaaba kalan bini k'danin Blatus əɔ Blatus se, naan ɓo debm ken lee ɓəɓɓ ɓee ken gaarge lee toodn se. Naade tēdin naan tooko əlde naade baa əŋ gaarge taa baa kəkŋ taasa ute naana.

21 Gətn se Gaar Erəd gaannden biia əɔ ken bii naan gaannden jaay aas se, naan uun uus kal gaariŋa əɔ baado ing do kaag do ki əɔ gətn se naan baag taadn taara jeege tu.

22 Ken jee ing gətn ese jaay booy taar naan taad se, naade taad makəŋə əɔ: «Ken taad se debkilimi sum eyo; num kese aan gəɔ Raa mala ɓo taada.»

23 Ken Erəd jaay booy taar jeege taadin bin se, naan don oopo əɔ magal ronə əɔ gətn se naan baate *nookŋ Raa. Kaad ken se sum ɓo, *kədn Raa tēdin ooc kəŋə əɔ əlin kuuru maakiŋ ki əs təlin naata.

24 Naan ken se, jee ken booy taar Raa se baa ziid tēd ro naapki dēna əɔ gətn se jeege dēna took aal maakde do taar Raa ki.

25 Naan ken se, Barnabas ute Səl jaay nan naabde Jeruzalem ki sum se, naade baa baa se ək baan ute deb kalan k'danin Jan-Mark se ute naade.

13

**Nirl Salal əl Barnabas ute Səl naaba*

1 Maakŋ jeege tun *egliz ken Antios ki se, gətn se ək jee ken taad taar teeco taar Raa ki ute jee ken lee dooy jeege ute taar *Raa: jee se naade Barnabas, Simeon ken k'danin Debm ilimi, Lusius ken kəɔ Siren, Səl əɔ Manaen ken teep ute *Erəd Antipas.

2 Bii kalan jee se jaay eem keem Raa əɔ uun *siam se, maakde ki se, deb kalan Nirl Salal əlin deekden əɔ: «Barnabas ute Səl se, 'bēer təddeki maam ki taa m'aden kēdn naabm ken maam m'dandeno taariŋa.»

3 Ken naade jaay eem Raa aasa əɔ baag kəsə se, gətn se naade tondden jide dode ki əɔ əlde gēn baa tēdn naabm ken Nirl Salal danjeno taariŋ se.

Kese naabm deet deet ken Səl tēda

*Barnabas ute Səl baa taa naan Sipir ki**

4 Aan gəɔ *Nirl Salal ɓo əlden gēn tēdn naabiŋ se, Barnabas ute Səl iin ɓəɔy baado Selusi ki. Gətn se naade ook maakŋ markab ki əɔ gaan baar baa taa naan Sipir ki.

* 13:3 Taa naan Sipir se baar ɓo əl gurugiŋa.

⁵ Ken naade jaay aan maakn geger ken Salamin ken taa naan Sipir ki se, naade baag taadn taar Raa jeege tu maakn *beege tun ken Yaudge lee tusn maak ki. Kaad ken se, Jan-Markn ken debm noogde se utu te naade.

⁶ Ken naade jaay aal taa naan Sipir ki bini aan taar ki se, naade aan maakn geger ken k'danin Papos. Gōtn se naade on kod Yaud kalan bini k'danin Bar-Isa. Naan debm kōrdō on ted ron aan gōo debm taad taar teeco taar Raa ki.

⁷ Naan se ting te magal gen taa naan gōtn ese. Magal ese se ron Sirgus Pōlus on gaabm se debm jeel naka. Naan danō Barnabas ute Sōl been ki. Naan je naade an taadn taar Raa naan 'booyo.

⁸ Anum, debm kōrdn ese se ute taar Grek se k'danin Elimas kici, naan took Barnabas ki ute Sōl ki eyo, taa naan je eyo ken magal taa naan gōtn ese jaay 'kaal maakin do Isa ki se.

⁹ Gōtn se Sōl, k'danin Pōl, jaay Nirl Salal dooc maakin se, gaabm se naan aakin on ciu,

¹⁰ on naan deekin on: «Naai le, taar-kōōōo deeliga deele on 'lee 'derl derl jeege. Naai le, 'goon *Bubm sitange on nakn ute doobin se le, naai je eyo on nakn ken Meljege jen ro ki se le, daayum naai je an tujn naatn.

¹¹ Borse 'booyo: Raa ai kōki ute kaaka on naai utu tedn kaam-tōōōō on bii kando kando naai 'kōn kaakn kaad eyo.»

Gōtn ese sum 60, gōtō naar tedin ilim dib on naan on aak dim eyo on naan terl kaam ara kaam ara je nam an kōkn jin ki on an tōōōō.

¹² Ken magal taa naan gōtn ese jaay aak nakn ken aan do gaab ken ese se, naan took aal maakin do Isa ki. Gōtn se taar Meljege se endga maakin ki deer.

Pōl taad taar Raa jeege tun Antiōs ken taa naan Pizidi ki

¹³ Papos ki se, Pōl ute jeenge ook maakn markab ki, on gaan baar 6aa maakn geger ken k'danin Perg ken taa naan Pampili ki. Ken naade jaay aan gōtn ese se, Jan-Mark in resde on ok terl 6aa Jeruzalem ki.

¹⁴ Gan Pōl ute jeenge in Perg ki, naade uun doobm Antiōs ken taa naan Pizidi ki. Ken naade jaay aan gōtn ese se, bii kalan aan *bii sebit ki se, naade 6aa end ing maakn *bee ken Yaudge lee tusn maak ki gen keem Raa se.

¹⁵ Ken k'dooy *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ute ken gen jee taad taar teeco taar Raa ki jaay aas se, gōtn se magalgen gen bee ken Yaudge lee tusn maak ki se ol deba 6aa taadden on: «Genaajege, ken naase jaay okki taar jaay anki dejn jeege num, in 'taaddeki.»

¹⁶ Gōtn se Pōl in daara tedden ute jinā taa k'doa on deekden on: «Naase gaan *Israelge on ute naasen ken jee beer Raa ki se, 'booyki taar ken maam m'asen taad se.

¹⁷ Raa naajen Israelge se, beer tōōōō bubjege; naan dirde ooj ted dena taa naan Masar ki, on ute tōōgin se, naan onddeno naatn maakn taa naan Masar ki.

¹⁸ Do kod-6aar ki se, nakn 6aa 6aa 6aara si-sō se, naan 60 aakdeno dode ki.

¹⁹ Ter, taa naan ken *Kanan ki se metjil jeegen kaam cili se, naan utden naata on naande se, naan edin gaan Israelge tu on naan se tedden naande mala.

²⁰ Ken nakgen se jaay daanin deel paac se, ok nakn 6aa 6aa 6aara kaar-sō-ute-si-mii.

«Ter bubjege naan tōōōōden magalge daande ki, gen kaakn metn taardege. Magalgen ese se, naan lee tōōōōdesin bini aan do Samuel ken debm taad taar teeco taar Raa ki se.

²¹ Aan do Samuel ki se, bubjege tōōōō metn Raa, on naade je gaarge. Gōtn se Raa ondden Saul, goon Kis, ken teeco taa bee Benjamin ki on naan se os gaara gen 6aara si-sō.

²² Ken baara si-saa jaay aas se, Saul se Raa oodni maakn gaarin ki naatn aa naan beer oodden *Daud bo tedden gaarde. Do Daud ki se, Raa taad aa: *Maam m'ongga Daudn goon Jese ken maam jena. Naan bo debm ken utu 'tedn nakgen paacn ken maakum jen ro ki†.*

²³ «Maakn metjil Daud ki se, Raa beer oodo gaaba kalan daan Israelge tu ron Isa, taa aden kaaja. Bin bo, taar do dakin Raa taado Daud ki se, aanga doobin ki.

²⁴ Kaad ken Isa tees te naabin ey bart se, Jan-Batist baado taad gaan Israelge tu paac aa: «'Terlki maakse do Raa ki aa 'baakiro j'asen *batizi.»

²⁵ Aan do nan naabin ki se, Jan-Batist taado aa: «Maakn maak-saapse ki se, naase tap bo aaki maam se nana? Bere, maam se *m'al-Masi ken naase ing aakki kaamin se eyo! 'Booyki, naan se utu baado metum ki aa naan se, gen toodn saa jen ki kic bo, maam m'aas eyo‡.»

²⁶ «Genaaenge, naasen ken metjil *Abraamge, aa naasen ingki maakde ki jaay 'beerki Raa ki se, 'booyki, taa naajege bo Raa baano ute taar se taa ajeki kaaja.

²⁷ Ken Isa jaay aan se, jee Jeruzalem ki ute magaldege se, Isa se naade jeelin te aan gaa al-Masi eyo. Jo taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raango do dakin jaay, aanga bii sebit ki tak bo naade lee dooyin se, naade tedinga aanga doobin ki. Taa naan se bo, naade ojin booro don ki.

²⁸ Ey num, naade aj te taar dim ken aas toolin eyo. Ute naan se kic bo, naade taad Pilat ki aa: «K'tolin naatn!»

²⁹ Ken Yaudge jaay tedni nakge don ki aas aan gaa ken Kitap taado do dakin se, maakde ki se, jee metinge baado uun booyin naatn ro kaag ki aa baa olin maakn iif ki.

³⁰ Num gan Raa se durinoga daan yoge tu.

³¹ Jee leedo ute naan Galile ki bini aan Jeruzalem ki se, ken naan ooy duro se maakn biige tu dena, naan lee teec naande ki. Jo jee se bo borse tedga saadinge naan jeege tu.

³² «Borse naaje k'baado se, taa j'asen taadn labar jiga se kici aa labar se bo, ken Raa taado bubjege tu do dakiina aa tedga num naan utu aden kedn nakn naan taadga aa utu aden ked se.

³³ Taar ken naan taado do dakin aa an ted se, borse naan tedinga do naaje gendege tu ken naan duro Isa daan yoge tu se, aan gaa taar ken k'raaningo do dakin maakn Kaa Keem Raa gen k-dige tu ken aa:

Naai se bo 'goonuma.

Gatn jaaki sum se, maam bo m'tedga bubis.

³⁴ «Raa se duroga Isa daan yoge tu, ron se naan onin ruum te maakn baad ki eyo. Kese bo taar ken naan taado Daud ki do dakiina ken taadn aa:

Maam m'utu m'asen tedn bee den aak eyo aa nakgen met ki

ken maam m'deeko m'aa m'utu m'kedn Daud ki se m'utu m'asesin kedn deer deer.*

³⁵ Taa di gat kuuy kic maakn Kitap ki se, Daud taad Raa ki aa:

Debm naai se, naai an kaj kaniin ruum maakn baad ki eyo†.

³⁶ Num ken naabm ken Raa jen ro ki jaay Daud tedni aas se, gatn se naan ooyo aa j'uun j'ol k'jaalin maakn iif ki do bubinge tu aa naan kic ruumga aan gaa naade se kici.

³⁷ Gan Isa jaay ooy se, ruum te maakn iif ki eyo, num naan se Raa durinoga daan yoge tu.

† 13:22 Aak 1Sam 13.14; KKR 89.21. ‡ 13:25 Aak Mk 1.7. § 13:33 Aak KKR 2.7. * 13:34 Aak Eza 55.3. † 13:35 Aak KKR 16.10.

³⁸ «Genaamge, 'jeelki, naaje k'baado se k'je j'asen taadn nakn ken jaay Isa tedo se. Ute nakn naan tedo se bo, Raa toolsenga *kusiṅsege. Ey num, ute Ko Taar ken Raa edo Musa ki se on noogse 'tedki te aak bεε naan Raa ki eyo.

³⁹ Num gan debm jaay aal maakin do Isa al-Masi ki se, kusiṅin paac se, Raa tooliṅsinga naata.

⁴⁰ Bin se, ondkɪ kɔndɔ, bεε, taar se onte 'baatinkɪ! Ey num, taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dɔkin maakn Kitap ki se, som asen kaan dose ki cεε, ken o:

⁴¹ 'Booyki bεε, naasen ken aalki Raa maak ki ey se,

nakn se le, deelga dose o aksen taad eyo!

Taa naase se utu aki kutn kap!

Taa do naase ki se, m'utu m'tedn nakn ken deel doa

o nakn se ken nam kuuy jaay baado taadsen metin kic bo,

naase le aki 'took ey tap.‡»

⁴² Ken Pol ute Barnabas jaay teec teec naatn maakn bee Yaudge tun lee tusn maak ki se, gotn se jeege taadden o: «Bii sebitn kuuy se, 'terl 'baakiro ajeki taadn metn taar se daala.»

⁴³ Ken jeege wɔk nan se, maakde ki se Yaudge dena, ute jee ken tedga ted rode Yaudge ken ak taar Raa on se baa ute Pol o Barnabas. Ken naade jaay baa baa se, Pol ute Barnabas se taad ute naade, dejde o bεε Raa se, j'okin on.

Naan ki se Pol ute Barnabas kaamde se aan kaakn jee ken Yaudge eyo

⁴⁴ Anum, *bii sebit ken kuuy se, jee maakn geger ken Antios ken taa naan Pizidi ki se, denin baado tus gen booy taar Meljege.

⁴⁵ Num ken Yaudge jaay aak jeege baado tus den se, naade ted maak-kilimi ro Pol ute Barnabas ki o naade baag naajn Pol o taad jeege tu o: «Taar ken Pol taad se, taar ken met ki eyo.»

⁴⁶ Gotn se Pol ute Barnabas se, taad aal dode sen deekden o: «Bee ki se, taar se j'asen taadn naase Yaudge tu bo jaayo. Aan go naase le 'baateki dey se, kese naase malinge bo 'tedki murs rose ki gen kon *kaajn gen daayum eyo. Borse num, naaje se, k'baa taadn taar Raa se jeege tun Yaudge eyo.

⁴⁷ Kese bo naabm ken Meljege oljeno o taadjeno o:

Maam se m'tedi naai 'tedga gotn wɔr gen wɔr metjil jeege paac,

taa naai aden baa taadn taar Raa jeege tu

bini 'kaan gotn duni 'daar ro ki o aden taadn o: Raa se aden kaaja.‡»

⁴⁸ Ken jee ken Yaudge ey jaay booy taar se, naade maakde raapo, *nook Raa deek o: «Taar Meljege Raa se jiga aak eyo.» Gotn se, jee ken Raa beer tooddenga tood gen kon kaajn gen daayum se, took aal maakde do Isa ki.

⁴⁹ Gotn se, taar Meljege Raa se wɔk dood taa naan gotn ese paac.

⁵⁰ Gan Yaudge se os metn magalgen maakn geger ken gotn ese ute mendgen jeedege jee nak denge jaay beer Raa ki se, naade olde metde taa j'dabar Pol ute Barnabas o naade tuurde naatn maakn taa naande ki.

⁵¹ Ken Pol ute Barnabas jaay baa baa se, tup kudn jdege tu* o naade iin baa Ikoniom ki.

⁵² Gan jee ken aal maakde do Isa *al-Masi ken gotn ese se, Raa doocde maakde ute *Nirl Salal tedde naade se, maakde raap den aak eyo.

14

Pol ute Barnabas maakn geger ken Ikoniom ki

‡ 13:41 Aak Aab 1.5. § 13:47 Aak Eza 49.6. * 13:51 Tupm kudn je ki se, gotn Yaudge tu se je taadn o: dim aden tum tap bo goto.

¹ Ken Pól ute Barnabas jaay aan maakñ gegēr ken Ikoniom ki se, naade ɓaa end maakñ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki aan gɔɔ ken naade tɛdo maakñ gegēr ken Antios ki se. Gɔtn se, naade taadden taar *Raa bini ɔl naaden Yaudge ute kengen Yaudge eyo deniñ took aal maakde do Isa *al-Masi ki.

² Gan Yaudgen baate tookñ taarde se ɔs metn jeegen ken Yaudge eyo taa je taara ro jeege tun took aal maakde do Isa al-Masi ki.

³ Ute naan se kic ɓo, Pól ute Barnabas tingoga dena maakñ gegēr ken ese ɔ naade taad taar Meljege se jeege tu ɔ naade taadden taa bɛɛ Raa ken naan tɛdden se, aal dode sen, beer eyo. Ɔo gɔtn se, Raa ɔlden naade tɛd nakñ-kɔɔɓge ute nakgen deel doa taa 'taadñ jeege tu ɔ taar naade taad se, taar met ki.

⁴ Do taarde ki se, jeegen maakñ gegēr ken ese se ɓaa gaan naapa gɔɔ kaam dio: jeegen metinge ɓaa metn Yaudge ɔ kengen kuuy se le ɓaa metn jee kaan naabm al-Masige tu.

⁵ Gɔtn se Yaudge ute jeegen ken Yaudge eyo ute magaldege se, dɔɔkga taarde gen ɓaa kooçñ *jee kaan naabm Isa al-Masige taa aden tund tɔɔl ute koa.

⁶ Ken Pól ute Barnabas jaay booy taar ese se, bin se, naade aan ɓaa taa naan Likaoni ki. Ken naade jaay aan gɔtn naane se, naade ɓaa ting maakñ gegēr ken Listir ute ken Derbe ki ɔ ute naange tun cɛɛs ki cɛɛs ki.

⁷ Ken naade jaay aan gɔtn naane se kic ɓo, naade taad Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tu.

Pól ute Barnabas maakñ gegēr ken Listir ki

⁸ Maakñ gegēr ken Listir ki se, ɔk gaaba kalan bin se gɔtn tingiñ ɓo naan ki sum. Ɔo gaabm se, gɔtn k'j'oojiñ tap ɓo k-runɓuy; ɓii kalan naan lee te eyo.

⁹ Bii kalan, naan ing booy booy taar Raa ken Pól taad se. Gɔtn se Pól ɔndiñ kaama tak, taa naan aak jeel gaabm se aalga maakiñ do Isa *al-Masi ki se, 'kɔñ lapia.

¹⁰ Gɔtn se, Pól uun mindiñ raan deekiñ ɔɔ: «Iiñ 'daara!» Ɔo gaabm se naar iin daar kirit ɔ baag lea.

¹¹ Ken jee denge jaay aak nakñ Pól tɛd se, naade paac baag kul taara gajalan ute taar Likaoni ken taar naande se, ɔ naade taad ɔɔ: «Bɛɛɛ, raage se delga jikilimge ɔ ɓɔɔy ɓaadoga gɔtjege tu!»

¹² Gɔtn se Barnabas se naade danin Zeus. Zeus se je deekiñ ɔɔ: *gaar gen raage*. Ɔo Pól le, naade danin Ermez. Ermez se je deekiñ ɔɔ: *debm taadñ bedina*.

¹³ Raaden Zeus se, been cɛɛ taa doob ken j'end maakñ gegēr ki se, ɔ debm ken lee tɔj serkñ maakñ ɓee ken se, tɔk ɓaano ute kɔs-taarge dio ɔ tamardeno ute pɔɔñ kaagge jaay ɓo ɓaandeno taa ɓee ken ese, taa naan ute jee denge se dɔɔkga taarde je tɔjn *serke Barnabas ute Pól ki.

¹⁴ Gan ken *jee kaan naabm Isage, Barnabas ute Pól, jaay booy taar ese se, naade maakde taju ɔ nɛɛpm te kaldege ɔ gɔtn se, naade naar aan ɓaa ɔñ jee denge se, taadden makɔɔ ɔɔ:

¹⁵ «Ay, naase ara, keɛe naase 'tɛdki nakñ-kɔɔɓm di bini! Bɛɛɛ, naaje se k-jikilimge aan gɔɔ naase se sum kici. Naaje k'taadsen Labar Jiga se taa naase anki rɛsn ute raagen rɛñ rɛñ se. Bɔɛɛ, 'terlkiro maakse do Raa ki naan ken ting zɛɛɛ se! Naan ɓo debm aalo maakñ raa ute do naan ɔ aalo baar ɔ nakgen ɓaa se paac.

¹⁶ Do dakiñ se, metjil jeegen gay gay kic ɓo, Raa ɔnden naade uun doobm ken naade maakde jen ro ki.

¹⁷ Ute naan se kic ɓo, Raa se daayum tɛdden bɛɛ ɔ bɛɛ ken naan lee tɛdden se, naan eedden maane ooñden nakdege ɔ edden kɔsɔ ute maradiña ɔ raapden maakde sakan.»

¹⁸ Ute taar ken naade taadden se kic bo, Pol ute Barnabas tedden bini jaay bo baa gaas jee denge gen tojn serke se.

¹⁹ Ken nakgen se jaay deel se, Yaudgen iino Antios ki so kengen metinge iino Ikoniom ki baado Listir ki so sos metn jee denge gōtn ese so taadden taar Pol ute Barnabas taad se, taar met ki eyo. Gōtn se, Pol naade tundiin ute koa so tiik teecnsin naatn maakn gegēr ki se so baa undin naata, naade saap so kaad naane, naan ooyga.

²⁰ Num ken genaagen doobm Isa al-Masi ki jaay baado tus gurugin se, gōtn se Pol iin daara so ok terl baa maakn gegēr ken Listir ki. Metbeenki se, naan ute Barnabas iin gōtn ese so baa Derbe ki.

Pol ute Barnabas ok terlo Antios ken taa naan Siri ki

²¹ Ken naade jaay aan maakn gegēr ken Derbe ki se, Pol ute Barnabas taad Labar Jigan gen Isa *al-Masi se jeege tu. Gōtn se, jeege dena took aal maakde do Isa al-Masi ki. Naade iin on gōtn ese, ok terl baa maakn gegēr ken Listir ki so Listir ki se naade iin baa maakn gegēr ken Ikoniom ki so Ikoniom ki se, naade iin baa maakn gegēr ken Antios ki ken taa naan Pizidi ki.

²² Maakn gegēge tun, naade aanga tak bo naade edden kaay kaama jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki so taadden so doobm Isa al-Masi ki se j'okin toogō so ter taadden so: «Naajege se, j'utu j'aki dabar den jaay bo j'aki kend *maakn Gaar Raa ki.»

²³ Gōtn ken naade aanga jaay onga *egliz se, naade beer tondden jeegen 'tedn naandege. Gōtn se, naade uun *siam so eem Raa jaay bo, jee se naade onden kaam ji Meljege Isa al-Masi ken naade aal maakde don ki se.

²⁴ Gōtn se, Pol ute Barnabas baa baa se, naade aal teeco taa naan Pizidi jaay baado taa naan Pampili ki.

²⁵ Ken naade jaay aan maakn gegēr ken Perg ki se, naade taad taar Raa jeege tu jaay iin on gōtn ese so baa maakn gegēr ken gōtn k'lee k'daar markabge so gegēr se ron Atalia.

²⁶ Naade iin maakn gegēr ken ese, ook maakn markab ki uun doobm gen terl maakn gegēr ken Antios ken taa naan Siri ki. Gōtn se bo, metn-jiki naade iino ro ki so maakn gegēr ken ese bo, jee Raage ondeno kaam ji Raa taa 'tedn naabm ken borse naade ted aasinoga se.

²⁷ Ken naade jaay aan Antios ken taa naan Siri ki se, Pol ute Barnabas dan tus jee egliz ki. Gōtn se, naade taadden metn taar nakgen ken Raa olden naade tedo se so ter taaddeno so: «Borse se, Raa adga doobo jeege tun Yaudge eyo taa kaal maakde do Isa ki kici.»

²⁸ Gōtn se, naade tinjoga dena ute genaagen aalga kaal maakde do Isa ki.

15

Jeege tus Jeruzalem ki gen kaakn metn taara (Gal 2.1-9)

¹ Gōtn se jee metinge iino taa naan Jude ki so baado maakn gegēr ken Antios ki. Naade baag dooy genaagen doobm Isa *al-Masi ki so: «Ken naase jaay j'ojnsen te pondō aan gōō ken *Ko Taar ken Raa edo Musa ki taadn ey se, naase aki 'kon kaaj eyo.»

² Gōtn se Pol ute Barnabas took eyo do taar naade ki se so do taar ken se, naade naajga dena ute jee se. Taa naan se bo, jee gōtn ese uun doa gen kol Barnabas ute Pol so genaage kandum ken doobm Isa al-Masi ki, taa baa kon *jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee *eglizge tun Jeruzalem ki gen baa kaakn metn taar se.

³ Gətn se, eglizn Antioḥs ki edden ne dim ken naade an ḥaa merte jaay ḥo ḥlden doob ki.

Ken naade ḥaa ḥaa se, aal teec ute taa naan Penisi ḥḥ ute taa naan *Samari. Gətn naade aanga se, taad genaage tun doobm Isa al-Masi ki metn taar jee ken Yaudge ey jaay terlga maakde do Isa ki se. Ken genaagen se jaay booy taar ese se, naade paac maakde raap den aak eyo.

⁴ Ken naade jaay aan Jeruzalem ki se, jee egliz ki, jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee eglizge tu se, doḥḥ ḥkde merte. Gətn se naade taadden metn taar nakgen ken *Raa ḥldeno naade tedo se.

⁵ Num *Parizigen took aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, gətn se naade iin taad jeege tu ḥḥ: «Beeki num, jee ken Yaudge ey jaay took aalga maakde do Isa al-Masi ki se, j'aden tojn pḥndḥ ḥḥ Ko Taar ken Raa edo Musa ki se k'dooyde, naade 'king do ki.»

⁶ Ter gətn se, jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee eglizge tu se tus gen kaakḥ metn taar se.

⁷ Ken naade naaj te naapa makḥḥḥ bini jaay ḥo, Pier iin daara ḥḥ taadden ḥḥ: «Genaamge, naase 'jeelki maam Raa beer ḥḥḥum daanse ki se do dḥkiḥa, taa m'taadh Labar Jiga gen Isa al-Masi se jeege tun Yaudge eyo, taa ken naade jaay booyga num, naade tookḥ kaal maakde do Isa ki.

⁸ Taa Raa se naan jeel nanj maak-saapm jikilimge ḥḥ jee ken Yaudge ey se kic ḥo, naan took ḥkdega ḥḥ eddenga *Nirl Salal aan gḥḥ ken naan edjekiro naajege tu se kici.

⁹ Raa se, aakjeki naanin ki se naaje j'utu naade se j'aaski kaasa. Taa naan se ḥo, naade kic aal maakde do Isa ki sum ḥo, Raa *tug daapdenga maakde.

¹⁰ Bin num, gen di jaay naase 'je aki tujḥ maakḥ Raa se ḥḥ naase je aki kḥnd daam deer do jeege tun Yaudge eyo jaay took aal maakde do Isa al-Masi ki se ey num daam se bubjege ute naajege se j'ḥḥ j'aasinkiro te gen kuunin eyo.

¹¹ Bin num, kese met ki eyo ken j'aki tedn naan se! K'jeelki naajege kic j'aalki maakjege do bee gen Meljege Isa ki aan gḥḥ naaden ken Yaudge ey se kici, jaay ḥo naaje j'ḥḥki kaaja aan gḥḥ ken naade ḥḥ se kici.»

¹² Gətn se jee tus ute dende se do dek ḥḥ naade ḥḥ gḥḥḥ Pḥl ute Barnabas ki taadden metn taar nakḥ-kḥḥḥge ute nakgen deel doa ken Raa ḥldeno naade tedo daan jeege tun Yaudge ey se.

¹³ Ken naade jaay taad nanj taarde se, gətn se Jak uun taara ḥḥ deekden ḥḥ: «Genaamge, udumki bia!

¹⁴ Simon * taadjekiro ḥḥ metn-jiki tap ḥo Raa se beer tḥḥḥoga jeege daan jeege tun Yaudge eyo taa tedn jee naange.

¹⁵ Nakgen deel ese se, aanga doobin ki aan gḥḥ taargen jee taad taar teeco taar Raa ki raandeno do dḥkin ken ḥḥ:

¹⁶ Meljege Raa deek ḥḥ:

Ken nakgen se jaay deelga num, maam m'utu m'ade ḥaaḥ

*ḥḥ kaagḥ bee Gaar *Daudn ken terc se, maam m'utu m'an daar gḥtin ki*

ḥḥ gətn ken tujga aan gḥḥ di kic ḥo, maam m'an daapin 'daar tḥḥḥ gan.

¹⁷ Bin ḥo jeege ḥḥ se utu am je maam Melde.

Deere, jeege ken maam m'utu m'adeno dan se utu 'tedn jee maamge.

Kese ḥo nakḥ ken maakum jen ro ki,†

¹⁸ ḥḥ taar se ḥo ken maam m'taado metin jeege tun do dḥkiḥa.»

¹⁹ Ter Jak taaddeno ḥḥ: «'Booyki! Gen maam ki num, jeege Yaudge eyo jaay terlga maakde do Raa ki se, j'ḥḥte kḥnddeki nakḥ ḥḥḥ doḥe ki.

* 15:14 Simon se naan ḥo Pier sum kici. † 15:17 Aak Am 9.11-12.

²⁰ Num gan borse, k'raandeki maktub j'ooaki: j'ante kosn daa maragge, j'ante keesn naapge ren ren, j'ante kosn daagen moosde ooy te naan ki eyo oo j'ante kosn mooso kici.

²¹ Taa do dakin se, maakn gegere ki tak bo aanga *bii sebit ki bo, jeege lee taad took metn Ko Taar ken Raa edo Musa ki se oo dooyin maakn *beege tun Yaudge lee tusn maak ki.»

²² Gohn se jee egliz ki ute jee naande ki oo jee kaan naabm Isa al-Masige dook taarde kalan oo beer tood jeege daande ki gen baa ute Pol oo Barnabas Antiosn ken taa naan Siri ki. Jee ken naade beer toodde se debm kalan ron Judas ken k'danin Barsabas se kici, oo ken kuuy se k'danin Silas. Naade se genaage paac aalde maak ki.

²³ Naade raan edden maktub jide ki oo maakn maktub ken ese naade deek oo:

Kese naaje k'jee kaan naabm Isa al-Masige, ute naajen naan jee eglizge tu, ute genaagen gohn ara paac k'tedsen toose dena naase genaajegen Yaudge eyo, ken took aalkiga maakse do Isa al-Masi ki, naasen ken ingki taa naan Siri ki oo maakn gegere ken Antios ki ute kengen taa naan Silisi ki.

²⁴ Naaje k'booyga ken jee metin iin gotje ki ara jaay baa gotse ki se, naade utu taar naaden baa taadsen se tujsega maakse oo teecsenga nirlse. Bere, jee se naade baa gen dode, ey num naaje bo k'j'olden eyo.

²⁵ Taa naan se, taar se naaje j'aakin taa naapm jaay k'beer k'tood jeege maakje ki taa baa ute gena koonn maakjege Pol ute Barnabas se gotse ki.

²⁶ Taa Pol ute Barnabas se, edga ked rode *serke taa Meljege Isa al-Masi.

²⁷ Bin num, naaje j'olsen Judas ute Silas se, taa naade asen baa taadn ute taarde mala taar ken naaje k'raansen maakn maktub ken ese.

²⁸ Nirl Salal oo naaje mala j'uun doa k'je nakn ken k'raansen j'oo aki ted se k'je j'asen ziidn dim kuuy do ki ey sum,

²⁹ ken oo: ante koski daa maragge, ante koski mooso, ante koski daagen moosde ooy te naan ki eyo oo ante keeski naapge ren ren. Ken nakgen se jaay naase 'tedinkiga num, kese naase 'tedkiga nakn jiga aak eyo.

Naaje genaagen gohn ara k'tedsen toose dena.

³⁰ Ken naade jaay raan edden maktub jide ki se, gohn se naade alde oo naade iin baa maakn gegere ken Antios ki.

Ken naade jaay aan se, naade dan tus genaagen doobm al-Masi ki oo edden maktubm ese.

³¹ Ken jee doobm al-Masi ken gohn ese jaay booy taar ken k'dooydesin maakn maktub ken se, maakde baa raap aak eyo oo taargen se edden kaay kaama.

³² Judas ute Silas se, naade jee taad taar teeco taar Raa ki. Taa naan se bo, naade dejdenga dena edden kaay kaama oo do kaal maakde ki se, j'ok maakde toogoo.

³³ Naade ute genaagen Antios ki se, tingoga dena gohn ese jaay bo, genaagen doobm Isa al-Masi ken maakn gegere ken ese alde oo k'baa lapia, oo naade ok terl baa gohn jeege tun oldeno.

³⁴ [Na6o, Silas se je king gohn ara bii kandum‡.]

³⁵ Anum Pol ute Barnabas se oop ing Antios ki. Gohn ese, naade ute jeegen kuuy se kic dena lee dooyden ute taar Meljege oo taadden Labar Jiga.

Pol gaan ute Barnabas

(Gal 4.13-15)

³⁶ Ken naade jaay ting aas gohn ese se, Pol deek Barnabas ki oo: «J'ok k'terl k'baa kaakn genaagen doobm *al-Masi ken ing maakn gegerge tun paacn gohn

‡ 15:34 Taar se maakn kitapge tun do dakin se metinge maakde ki se goto.

naaje k'lee k'taado taar Meljege ro ki se. K'baa k'l'aakden tu, naade tap bo ing do di.»

³⁷ Gōtn se, gen Barnabas ki num naan je Jan ken k'danin Mark se kic bo 'baa ute naade.

³⁸ Num gan Pōl took eyo, taa Jan-Mark se res ondenga konoo taa naan Pampili ki do naan on aay ute kaamin gen tedn naaba ute naade eyo.

³⁹ Gōtn se, naade naajga taara dena, nabo taarde baa ok te metn naap eyo. Bin se, Barnabas ute Jan-Mark le ook maakn markab ki gen baa taa naan Sipir ki;

⁴⁰ num Pōl se le, beer uun Silas gen baa ute naana do genaagen doobm al-Masi ken gōtn ese tondde metn Raa do daayum Meljege n'tedden beena.

Pōl baa mertε gen k-dige

⁴¹ Pōl iin gōtn ese do baa lee taa naan Siri ute gen Silisi ki do gōtn naan aanga ro ki se, naan ed kaay kaama *eglizge tu.

16

*Timote baa ute Pōl do Silas gen tedn naabm Isa *al-Masi*

¹ Ter Pōl ute Silas jaay aan maakn gegere ken Derbe ute gen Listir ki se; gōtn ese naan on gaaba kalan debm aalga kaal maakin do Isa ki, ron Timote. Naan se kon mend Yaud ken aalga kaal maakin do Isa ki kici; gan bubin se, kod Gerek.

² Timote se, genaagen doobm al-Masi ken maakn gegerge tun Listir ute ken Ikoniom ki, paac se toomiina.

³ Gōtn se Pōl je do k'baa tele, nabo taa Yaudgen ing maakn gegerge tun ese se, naan onin pondoo, taa jeegen paacn gōtn ese se jeelin naan se bubin kod Gerek.

⁴ Ken naan jaay on pondoo Timote ki aas se, naade iin gōtn ese do baa lee maakn gegerge tu do naade taad genaage tu nakgen ken *jee kaan naabm Isage ute jee naan jee *eglizge tu taado taarin Jeruzalem ki se do naade taadden do: «J'ing do taar ken se.»

⁵ Ute taargen se, jee eglizgen gōtn ese se ted jee al-Masigen mec, do bii-raa naade ziid baa ute naande.

Pōl ni maakn gegere ken Troas ki

⁶ Pōl ute Silas se je baa taadn taar *Raa taa naan Azi ken kaam kalan; nabo *Nirl Salal taadden maakde ki do j'onte baa. Num gōtn se, naade aal teec taa naan Prigi ute gen Galati ki.

⁷ Ken naade jaay aan ceε taa naan Misi ki se, naade je baa taa naan Bitini ki; nabo gōtn ese kic Nirl gen Isa gaasde.

⁸ Taa naan se bo, naade aal teec taa naan Misi ki do booy baa maakn gegere ken Troas ki got ken k'lee k'daar markabge se.

⁹ Maakn Troas ki jaay Pōl tood tood noor se, naan nia do maakn nin ki se, naan aak aan goo kod Masedoan kalan daar daar naanin ki do eemin noo metin ki do: «Iin 'baado Masedoan ki ara taa ajen naaka.»

¹⁰ Ken Pōl jaay taadden metn taar ninga sum se, gōtn se sum bo naaje* k'naar k'je doobm j'an baa Masedoan ki, taa ute metn taar nin se, naaje k'jeelga maakje ki kese Raa bo danje gen baa taadn Labar Jigan gen Isa *al-Masi se, jeege tun gōtn naane.

Pōl aan maakn gegere ken Pilip ki (Plp 1.1-11,27-30)

¹¹ Naaje j'iin maakn gegere ken Troas ki se, gōtn se naaje k'look maakn markab ki do k'l'omb k'gaan baar k'baa taa naan Samotras ken maane gurug

* **16:10** Gōtn se Luk, ken raan maktubm ese se, utu te naade kici.

aalin se. Ter metbeenki se, naaje k'j'iin k'baa maakn gegēr ken Neapoli ki gōtn ken k'lee k'daar markabge se kici.

¹² Gōtn se, naaje k'j'iin k'baa maakn gegēr ken Pilip ki ðo maakn taa naan Masedoan ki se, Pilip se naan gegēr magala ðo ðk *Rōmēge dēna. Gōtn ese se, naaje k'tingga bii kandum.

¹³ Ken *bii sebit jaay aan se, naaje k'j'iin k'teec maakn gegēr ken se ðo k'baa taa oolo ki k'saap j'ðo kaad naane j'kōn gōtn jeege lee eem Raa. Num gan j'aan se j'ōn mēndge kandum sum ðo tusga, k'j'ing cēēde ki ðo k'taadēn taara.

¹⁴ Maakde ki se, mēnda kalan rōna Lidi ðo naan iino maakn gegēr ken Tiatir. Mēnd se, naan beer Raa ki ðo ðk kalge gen zoa ðo kalinge se kalgen te rodege ðo aac kaace. Ken Pōl jaay taad taad taar Raa se, naan ud bi do ki taa Mēljege tēdīn maakin ki gen booy kōkn taar Pōl se ðo naan aal maakin don ki.

¹⁵ Gōtn se, naan ute jeegen maakn been ki se *k'batizde. Ken k'batizde aas se, naan danje ðo k'baa been ki ðo deekjen ðo: «Ken naase 'jeelumki maam se jaay m'aalga maakum do Mēljege tu deer deer num, 'baakiro aki king beem ki.» Gōtn se, naan ðoje bini ðlje naaje k'took k'baa been ki.

Pōl ute Silas se k'tōk k'j'ambde dangay ki

¹⁶ Gan bii kalan naaje k'baa baa gōt ken jeege lee tusn gen keem Raa se, goon mēnda kalan bin se baado ðnje ðo naan mēnd dukaaka ðo ute dukaakin se iinga num taad nakgen ute aki kaan naan ki. Ute mēnd se, mēlinge ðn gurs ro ki dēna.

¹⁷ Naan lee ðk metje naaje j'utu Pōl ðo tōy metje ki makōn ðo dōk taara ðn eyo deek ðo: «Jee ese se, naade jee tēdn naabm Raagen Taaro! Naade baado se taa asen taadn doobm kaaja!»

¹⁸ Mēnd se ðk metje bii kando kando bini ðl bii kalan Pōl ðor se, tērl aakiña ðo deek sitan ken rōn ki se ðo: «Ute ro Isa *al-Masi se m'ðo: 'teec naatn ro mēnd ken se!» Gōtn se sum ðo, sitan se naar teec naatn rōn ki.

¹⁹ Ken mēlinge jaay aakin naan dukaakin le gōtōga ðo doobm naade an kōn gurs kic ðo gōtōga se, naade tōk Pōl ute Silas ðo baanden naan magalge tun gōtn ese.

²⁰ Ter naade baanden naan magalge tun *Rōmēge tōndde se ðo taadēn ðo: «Jee se le, Yaudge ðo baado se gen tujn naanjje!»

²¹ Naade lee dooy jeege ute doobm king naandē ken naaje Rōmēge se ðlje ki ro ki eyo. Kese naaje se j'an kōn tēd eyo.»

²² Gōtn se ðl jee dēnge se iin ro Pōl ute Silas ki. ðo magalgen Rōmēge tōndde se iin tōdn ute kaldege taa tōgō ðo ðl k'j'ōndde te mēje.

²³ Ken naade jaay tōnd dēreñde aas se, naade baa ombden maakn dangay ki ðo taad magal jee dangayge tu se ðo jee se k'bōbde jiga.

²⁴ Ken magal jee dangayge jaay booy taar naade taadīn se, naan tōk ombden maakn dangay ken maak ki ðo tōndēn poolo jēdege tu.

Magal jee dangayge took aal maakin do Isa ki

²⁵ Ken aan gōr ute daan bea se, Pōl ute Silas se eem keem Raa ðo tōmin tōm ute kaa, kaad ken se jee dangaygen kuuy se, ing booy kaadegen naade ing aar kaar se.

²⁶ Gan gōtn ese sum ðo, naanja naar te makōn ðo ðl bee ken naade ing maak ki se kic ðo ute magalin te rig rig. Gōtn se kaam taargen gen bee se tōd kalde ki, naan ken se zinzir k'dōkn jee dangayge se kic ðo tōd si kalde ki.

²⁷ Ken magal jee dangayge jaay dōrl iin maakn bin ki se, naan aak kaam taar jee dangayge se paac toodga wan wan. Gōtn se naan saap ðo kaad naane jee dangayge se aanga. Taa naan se ðo, naan ðod gōrd-jerlīna je tōl rōna.

²⁸ Gan Pōl ðod ðy makōn ðo: «Ay ðn, ðnte tōl roi, bēre naaje j'utu paac!»

²⁹ Gətn se magal jee dangayge se beere əkiŋa əə roŋ ook marga, taad əə j'əəciŋo poodo taa an kaakŋ gəto. Ken k'baano ute poodo sum se, naan naar end baa maakŋ dangay ki əə baa ooc meŋn jə Pəl ute gen Silas ki.

³⁰ Gətn se naan əəə teecdeno naatn əə tənd meŋde əə: «Nakage, maam tap bo m'teđn rom m'əə dī jaay m'kəŋ kaaja se?»

³¹ Naade tərliŋ əə: «Naai aal maaki do Məljege Isa ki əə ute naan se, naai ute jeeigen maakŋ bei ki paac se, aki kəŋ kaaja.»

³² Gətn se naan ute jee maakŋ been ki se, naade taadden taar Məljege Isa.

³³ Maakŋ nəər ken ese sum bo, magal jee dangayge se baanden gətn ək maane. Gətn ese naan tug daapden taan-dudege. Əə naan ken ese sum bo, naan ute jee maakŋ been ki se, Pəl ute Silas *batizde.

³⁴ Gətn se Pəl ute Silas se naan dan baanden been ki əə edden kəsə. Gaabm se, ute jeengen maakŋ been ki se, maakde raapo taa naade aalga maakde do Raa ki.

³⁵ Ken gəto jaay iip se, magalgen *Rəmege təndde se, əlo asgarge baa taad magal jee dangayge tu əə: «Jee se, 'təəđ təldə.»

³⁶ Magal jee dangayge baado taad Pəl ki əə: «Magalgen Rəmege təndde se, əlo asgarge əə baado taadum əə k'təəđ k'təlse. Bin num 'teeckiro naatn maakŋ dangay ki əə 'baaki te lapia.»

³⁷ Gaŋ Pəl deek asgarge tu se əə: «Naade aakjen te meŋn taarje ey sum bo əl k'təndje naan jeege tu, əə baa əlje dangay ki, ey num beere, naaje kic k'Rəmege. Num gaŋ bərse num naade je ajen təəđn təl nam 'jeel gətje ey se meŋ ki eyo. Bin se, əŋde naade malinge bo ade baa utu ajen təəđn naatn maakŋ dangay ki se.»

³⁸ Asgargen j'əldeno jaay ək tər l baa se baa taad taar se magalge tun Rəmege təndde se. Ken magalgen se jaay booy əə Pəl ute Silas kic bo Rəmege se, gətn se beere baa əkde.

³⁹ Naade baado əŋde əə tēdden kaldə jaay təəđ təldə əə taadden əə k'j'iin k'j'əŋde maakŋ gəgerde se.

⁴⁰ Ken Pəl ute Silas jaay teeco maakŋ dangay ki se, naade baa gətn Lidi ki. Ken naade aan se, əŋ genaagen doobm *al-Masi ki. Gətn se, naade edden kaay kaama, jaay bo iin baa.

17

Pəl ute Silas baa maakŋ gəger ken Tesalonik ki (1Tes 1, 2.1-16)

¹ Ken Pəl ute Silas jaay iin əŋo gəger Pilip se, naade aal teeco maakŋ gəger ken Ampipolis ki ute ken Apoloni ki. Əə naade baado maakŋ gəger ken Tesalonik ki. Gətn se, Yaudge ək beere ken naade lee tusn maak ki.

² Aan gəə nakŋ se, naan deelga deel ro ki se, Pəl baa əŋ Yaudge əə daan suukge tun məto se, aanga *bii sebit ki tak bo, naade lee naaj ute naade do taarge tun maakŋ Kitap ki.

³ Naan taad təkden meŋiŋa əə taadden meŋn taar maakŋ Kitap ken taad əə: «*Al-Masi se baadoga num utu dabara utu kooyo jaay naan ade dur daan yoge tu. Al-Masi ken naase inŋ aakki kaamiŋ se, naan bo Isan ken maam m'taadsen taariŋ se.»

⁴ Gətn se Yaudgen meŋiŋe se, taar se baa end maakde ki əə took baa tum ute Pəl əə Silas. Naan ken se Grəkgen beer *Raa ki se kic bo dēna ute mēndge dēna ken gaabdege jee magalge se kic, took baa ute naade.

⁵ Gaŋ Yaudgen baate kaal maakde do Isa ki se, tēd maak-kilimi ro Pəl ute Silas ki əə əŋ jee mursgen lee daan doobge tu se rejdeno ute gurs. Naade baado əəs meŋn jee denge taa tujŋ gəto. Gətn se, naade iin baa terec beere Jason gen je

Pəl ute Silas. Ken naade jaay ɔndenga num, anden təkɲ ɓaa naan jee dɛnge tun tusga se.

⁶ Ken naade ɓaa jaay ɔnden te ey se, naade ɔk ɓaano ute Jason ute genaage kandum ken doobm al-Masi ki naan tɔgge tun gɔtn ese. Gɔtn se, naade tɔɔf tɔɔy ɔɔ: «Jee tuj *dunia te magalin se, ɓere, ɓorse naade aanga ara!

⁷ Ɔɔ Jason se ɓo, debm ken ɔkden ɓeen ki ɔɔ jee se le, Sezar Gaar magal ken ing *Rɔm ki se, naade ɔɔ ansin dim eyo ɔɔ naade taad ɔɔ Gaar magal kuuy utu ɔɔ naan se ɓo, ken ron Isa se.»

⁸ Ken jee ute dende ute tɔɔggen gɔtn ese jaay booy taar se, naade maakde ɓaa tuju.

⁹ Gɔtn se naade ɔl Jason ute genaagen doobm al-Masi ki se, ɓaado dɔnd gurs den jaay ɓo, naade tɔɔf tɔlde.

Pəl ute Silas ɓaa maakɲ gɛgɛr ken Bere ki

¹⁰ Maakɲ nɔɔr ken ese sum ɓo, genaagen doobm Isa *al-Masi ki se, ɔl Pəl ute Silas ɓaa gɛgɛr ken Bere ki. Ken naade jaay aan se, naade ɓaa maakɲ *ɓee ken Yaudge tun lee tusn maak ki se.

¹¹ Gan naade ɓaa ɔɲ Yaudgen Bere ki se jiga cir Yaudgen Tesalonik ki, taa naade booy taar Raa se maakde raap do ki sakan. Bii-raa naade dooy aak taar maakɲ Kitap ki se taa naade an kaakɲ jeel ro ki taar ken Pəl lee dooyden se, met ki lo met ki ey le.

¹² Maakde ki se, jeege dena took aal maakde do Isa ki ɔɔ mend Grekgen gaabdege jee magalge ute gaabge dena took aal maakde do Isa ki.

¹³ Gan Yaudgen maakɲ gɛgɛr ken Tesalonik ki jaay booy ɔɔ Pəl ɓaaga taadn taar Raa maakɲ gɛgɛr ken Bere ki kic se, naade ɓaado ɔɔs metn jeege taa tujɲ gɔto daala.

¹⁴ Gɔtn ese, genaagen doobm Isa al-Masi ki naar ɔl Pəl ɓaa taa baar ki gen ɓaa kookɲ maakɲ markab ki. Num Silas ute Timote se le ɔɔp ing Bere ki.

¹⁵ Jeegen ɓaa kɔl Pəl se, naade ook maakɲ markab ki ute naana, bini ɔliɲo maakɲ gɛgɛr ken Aten ki. Ken naade terlo terl se, Pəl taadɗen ɔɔ ken j'aanga num, k'taad Silas ki ute Timote ki se, k'ɓaado j'ɔɲɲ keske.

Pəl taad taar Raa jeege tun Aten ki

¹⁶ Kor Pəl utu booy booy Timote ute Silas maakɲ gɛgɛr ken Aten ki se, naan aak maakɲ gɛgɛr ese se dooc ute maragge sum ɔɔ naan aak se maakin tuj kasak kasak.

¹⁷ Gɔtn se, naan iin ɓaa maakɲ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki se, naan naaj ute Yaudge ɔɔ ute jee ɓeer Raa ki. Ɔɔ bii-raa bɔɔr maakɲ gɛgɛr ken jeege lee tusn se, naan lee naaj ute jeege kici.

¹⁸ Gɔtn se jaay jee dooy jeegen uun taar Epikirus ute jee dooy jeegen uun taar Zenon se* ing naaj ute naana. Jee metinge deek ɔɔ: «Aakum tu, debm kul taar ren ren ara tap ɓo je deekɲ ɔɔ di?» Jee kuuy deek ɔɔ: «Naan ɓere ɓaanoga ute taar raa jee kuuy.» Naade taad bin se, taa Pəl se taaddega taad taa Isa ɔɔ ute metn taar dur jeegen utu dur daan yoge tu se.

¹⁹ Naade ɔk ɓaansin do ko ken naade lee tusn aakɲ metn taardege se, ɔɔ gɔtn se k'danin Areopag. Gɔtn se naade taadin ɔɔ: «Naaje k'je naai ajen taadn metn taar dooy kijɲ ken naai lee dooy jeege se, taa naaje k'booy kɔkɲ metina.»

²⁰ Ute metn taarigen bii kalan naaje k'booy te ey jaay, naai lee taad bijen doje se, ɓaado taadjen metin tu, taa naaje k'je k'jeel kɔkɲ metina.»

* 17:18 Jee uun taar Zenon se k'dande Stoyisige.

21 (Naade taad bin se taa jee Aten ki ute mertgen baado baao oo kengen ting ting gotn ese se, naade ing bo gen booyo oo gen taadn metn taargen kiji ken naade onga num baado lee taad metin se)†.

22 Gotn se, Pal iin daar daan jeege tun Areopag ki se oo deekden oo: «Naase jee Aten ki, maam m'aakse naase se jee okki maragge se oon aak eyo.

23 Ken maam m'leedo maakn gegerse ki se, maam m'aako gotn ken naase 'lee eemki maragsege oo m'onjo gotn tojn serke kaam kalan bin se k'raanin ro ki j'oo: «Kese raa k'jeel metin eyo.» Taa naan se bo, maam m'baado se m'asen taadn Raa ken naase eemin ki jaay 'jeelin ki ey se.

24 «Raa se, naan bo debm aalo dunia ute nakgen maak ki paac se oo naan bo mel maakn raa ute do naana oo naan se ing maakn beege tun jikilimge bo iinin ute jide se eyo.

25 Oo naan le, olin dim te naabm jikilimge eyo, taa naan kalin ki sum bo ed koa nakge tun ing baa se paac oo naan bo debm edjeki nakgen 'kaasn tingjege.

26 Naan aalo deb kalan sum bo ken tooj dirl metjil jikilimgen do naan ken baa se paac. Oo naan bo debm tonddeno kaadn toojdege oo kaadn kooydege oo gaan edden taa naange oo tonddesin te naan guuringe.

27 «Raa tedn naan se taa naade an jea oo bin sum bo daan naane naade an kon le daam? Taa naan le dok ute naajege eyo.

28 Taa naan se bo, naaje j'ingki oo k'leeki se kic bo ute naana oo borse ken j'utuki zere se kic le ute naana. Kese bo maakn jee kaar bal-zerege tu se, deb kalan maakn kaan ki se taad oo: «Naajege se k'gaan Raage.»

29 Aan goo naajege k'geninge dey se, bin num naaje j'aki kon saapm j'ooki Raa se tec aan goo maraggen ken k'tedden ute daab, pudda ey le ute ko se eyo. Nakgen se jikilimge tedden ute tirddege sum.

30 'Booyki! Do dakin ken naase 'jeelkiro te Raa ey se, naan ken se kic bo, Raa on utsen te eyo. Num borse se, naan dan jeege gotn baa se paac taa terl maakde ade baa gotn naan ki.

31 Taa naan se bo, Raa se ondga kond bin ken naan an kon booro ute doobin do jeege tun do naan ki paac. Ute debm ken naan beer addin gen kon booro do jeege tu se, debm se bo ken naan durin daan yoge tu taa jikilimge se an jeel ro ki.»

32 Ken naade jaay booy Pal oo Raa duroga nam daan yoge tu se, gotn se jee metinge baagin terecin metin ki. Gan jee kuuy se taadin oo: «Do taari ki se, bin kuuy j'utu j'ai dan ajen taadn aan goo ken ese daala.»

33 Naan ken se sum bo, Pal teec onde.

34 Num gan, jee metinge baa on Pal oo took aal maakde do Isa ki. Maakde ki se gaaba kalan ron Denis, naan kic maakn jeege tun lee aak metn taara Areopag ki se kici oo menda kalan ron Damaris ute jeege kuuy kic baa te naana.

18

Pal baa maakn gegere ken Korint ki (1Kor 1.1-9, 2.1-5; 2Kor 11.5-12, 12.12-13)

1 Ken Pal jaay iin on gegere Aten se, naan iin baa maakn gegere ken Korint ki.

2 Gotn se naan baa dood ute kod Yaud k'danin Akilas utu aan kaana oo naan j'oojin taa naan Pon ki. Naan iino taa naan Itali ki ute mendina rona Prisil, taa Gaar magal gen *Romegen k'danin Klod se ol k'tuur Yaudge naatn paac maakn gegere ken Rom ki se. Naan ken se, Pal baa deel ute naade,

† 17:21 Kese Luk mala ken taad taar ese.

³ taa naabin̄ lɛ, tec gɔɔ gen naade dey se. Naabm naade se, lee uj nakgen k'daapm kɔrɔr. Taa naan̄ se ɓo, Pɔl ɓaa ing ute naade ɔɔ naade lee tɛd naaba tɛlɛ.

⁴ Aanga *ɓii sebit ki tak ɓo Pɔl ɓaa maakɲ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gɔtn se, naan̄ lee taad taar *Raa Yaudge tu ute Grekge tu taa naan̄ je naade 'tookɲ do taariɲ ken naan̄ taadden se.

⁵ Gan̄ ken Silas ute Timote ken iin̄o Masedoan ki jaay aan sum se, Pɔl ɔn̄ ron̄ paac gen taadn̄ taar Raa. Naan̄ taad Yaudge tu tal ɔɔ *al-Masi ken naase inj aakki kaamin̄ se, naan̄ ɓo Isa se.

⁶ Gan̄ gɔtn se, Yaudge se iin̄ ron̄ ki ɔɔ naajina. Naan̄ ken se, Pɔl ɔk mind kalina ɔɔ deekden ɔɔ: «Bɛɛɛ, naase se ken dim̄ jaay aanga dose ki kic num, maam se ɔlum eyo ɔɔ j'am kɔkɲ mindum eyo. Naan̄ ki se ɓɛɛɛ, maam m'ɓaa taadn̄ taar Raa jeege tun Yaudge eyo.»

⁷ Naan̄ iin̄ teec gɔtn ese ɔɔ ɓaa ɓee gaab ki kalan̄ k'dariɲ Titus Justus. Naan̄ se debm ɓeer Raa ki ɔɔ ɓeen̄ se ɔnd daamboogo ute ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki se.

⁸ Gɔtn se Krispus, naan̄ ken magal ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki se, naan̄ ute jee maakɲ ɓeen̄ ki paac took aal maakde do Melje ki, ɔɔ jee Kɔrint ken den̄ lee booy taar Pɔl se kic, took aal maakde do Isa ki kici ɔɔ *k'batizde.

⁹ Ken aan nɔɔr se, Meljege Isa mala teec naan̄ Pɔl ki ɔɔ taadin̄ ɔɔ: «ɔn̄te ɓeer jeege tun se, num taad taar Raa ɓaa ute naani sak sak, ɔn̄te doa.

¹⁰ Taa maam m'utu te naai se nam kɔn̄ kɔl jin̄ roi ki eyo. 'Jeele, maakɲ gɛgɛr ken ese se, maam m'ɔk jeege dena.»

¹¹ Gɔtn se Pɔl ɔɔp tinḡ maakɲ gɛgɛr ken Kɔrint ki se ɓaara ute laapa mɛɛɛ. Gɔtn se naan̄ lee dooy jeege ute taar Raa.

*Pɔl j'ɔk k'ɓaansin̄ naan̄ magal *Rɔmɛge tu*

¹² Kaad̄ ken Galion magal taa naan̄ Akayi se, naan̄ ken se Yaudge dɔɔk taarde ɓaa ɔk Pɔl ɔɔ ɓaansin̄ gɔtn kɔjn̄ ɓɔɔr ki.

¹³ Gɔtn se, naade deek Galion ki ɔɔ: «Gaabm se ɔɔs mɛtn̄ jeege ɔɔ j'ɔn̄te keem Raa tec aan gɔɔ ken naaje k'lee k'j'leem se.»

¹⁴ Ey num Pɔl se je taada, naɓo Galion naar taad Yaudge tu ɔɔ: «Naase Yaudge, ken gaabm se jaay tɛd te nakɲ ute doobin̄ eyo, lɔ tujga dim̄ kuuy se, gen naan̄ se num, maam m'asen kaakɲ mɛtn̄ taarse.

¹⁵ Gan̄ naase lɛ, 'lee naajki taara do *Ko Taar Raase ki ute ro jeesege tu. Bin num, kɛse nakɲ naase malinge! Maam se, m'kɔn̄ kɔjn̄ ɓɔɔrɔ do nakge tun bin eyo.»

¹⁶ Gɔtn se, naan̄ tuur ɔɔddeno naatn̄ gɔtn kɔjn̄ ɓɔɔr ki se.

¹⁷ Gɔtn se jeege paac iin̄ gɔtn ese, iij-ɔk Sostɛn magal *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ tɔnd dɛɛn̄ina naan̄ jeege tun gɔtn kɔjn̄ ɓɔɔr ki se. Naɓo Galion ken magal Rɔmɛge aak nakɲ ken naade tɛd se, don̄ ɔkɔ kic ɓo dirin̄ eyo.

Pɔl ɔk tɛrlo maakɲ gɛgɛr ken Antias ken taa naan̄ Siri ki

¹⁸ Maakɲ gɛgɛr ken Kɔrint ki se, Pɔl tinḡga dena, jaay ɓo naan̄ iin̄ ɔn̄ genaaagen doobm Isa *al-Masi ken gɔtn ese. Naan̄ iin̄ ɓaa ute Prisil ɔɔ Akilas maakɲ gɛgɛr ken Sankre ki gɔt ken k'lee k'daar markabge. Gɔtn se, naan̄ dɔs don̄a taa naan̄ naamga naam taariɲa, jaay ɓo naade ook maakɲ markab ki ɔɔ ɓaa taa naan̄ Siri ki.

¹⁹ Ken naade jaay aan maakɲ gɛgɛr ken ɛɓɛz ki se, Prisil ute Akilas se Pɔl ɔn̄den gɔtn ese ɔɔ naan̄ iin̄ ɓaa maakɲ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gɔtn ese naan̄ naaj ute Yaudge taa Isa.

²⁰ Naade tɔnd mɛtin̄ ɔɔ: «ɔɔp injg ute naaje,» naɓo Pɔl baate.

²¹ Ken naan iin onde kon se deekden oo: «Ken Raa jaay je num, biin kuuy jaay m'ade baa gotse ki.» Gotn se naan iin maakn geger ken Epez ki se, ook maakn markab ki oo baa.

²² Ken Pal jaay aan maakn geger Sezare ki se, naan ook baa Jeruzalem ki gen tedn toose *egliz ki, jaay bo, naan booy baa maakn geger ken Antios ken taa naan Siri ki.

²³ Gotn se, naan tingga bii kandum jaay iin baa leedo maakn gegerge tun taa naan Galati ute gen Prigi. Gotn naan aanga tak bo, naan ed kaay kaama genaage tun doobm Isa al-Masi ki.

Apolos baa maakn geger ken Epez ki ute gen Korint ki

²⁴ Kaad ken se gaaba kalan, kod Yaud k'danin Apolos oo naan se k'j'oojin maakn geger ken Alekzandri ki. Jo naan iin baado maakn geger ken Epez ki. Gaabm se jeel taadn taara aak eyo oo jeel ok metn Kitap jiga.

²⁵ Naan se k'dooyinga ute metn taar ken taad taa Meljege. Naan taad taar Raa se maakin raap do ki sakan, oo taar Isa se, naan dooy jeege ute doobin tak tak. Na bo, naan se, jeel bo metn taar *batem gen Jan-Batist sum.

²⁶ Maakn *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se, Apolos baag taadn taar Raa jeege tu kic bo, beer eyo. Gan ken Prisil ute Akilas jaay booy taar naan taad se, gotn se naade ok baansin ute naade oo taadin Doobm Raa se ute doobin tak tak do ki daala.

²⁷ Apolos se, je baa taa naan Akayi ki gen baa taadn taar Raa jeege tu. Taa naan se bo, genaagen doobm Isa *al-Masi ki se, edin kaay kaama oo raan edin maktub jin ki, taa n'baa kedn genaage tun gotn naane, taa ken naan aanga num, naade an doodn koken jiga. Ken naan jaay aan gotn naane se, ute bee ken Raa tedin se, genaagen doobm Isa al-Masi ken gotn naane se, naan noogden dena.

²⁸ Anum, Yaudge tu se, naan taadden tal tal gotn ese oo taar ken naade an terl kic bo, naade on eyo. Jo ute taargen maakn Kitap ki se, naan taadden oo: Isa se, naan bo al-Masi.

Pal baa mertε gen k-motεge

19

Pal terl maakn geger ken Epez ki daala

¹ Kaad ken Apolos utu maakn geger ken Korint ki se, Pal aal teeco taa naan Azi ken maakn koge tu se oo baado maakn geger ken Epez ki. Gotn se, naan on jeege kandum se, aalga kaal maakde do Isa ki.

² Jo naan tond metde oo: «Bii ken naase aalki maakse do Isa ki se, *Nirl Salal tap bo booy te dose ki ey la?» Num gan naade terlin oo: «Nirl Salal ken naai taadn se, bii kalan naaje k'booy te maanin eyo.»

³ Ter Pal tond metde oo: «Naase tap bo *k'batizse j'oo di?» Naade terlin oo: «Naaje se, k'batizjen aan goo ken Jan lee batizo jeege se.»

⁴ Pal taadden daala oo: «Jan se batizo jee ken terloga terl maakde do *Raa ki sum. Jo naan taad Yaudge tu oo j'aal maakde do deb ken utu baado metin ki se oo naan bo debm k'danin Isa se.»

⁵ Ken naade jaay booy taar Pal taadden se, gotn se naade took k'batizde kuuy ute ro Meljege Isa.

⁶ Naan ken se, Pal tond jin dodege tu oo gotn se Nirl Salal booyo dode ki oo naade baag taadn taar naanjen naade jeel metin eyo oo naade taad taargen teeco taar Raa ki.

⁷ Naade paac se, aas nakn gaabge baa baa sik-kaar-dio.

8 Daan laap ken mətə se, daayum Pəl lee baado maakŋ bee ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gətn se, naan taadden mətŋ taar Gaar Raa jeege tu ə naan taadden kic 60 beer eyo. Naan je taa jeegeŋ ing booyiŋ taariŋ se, 'tookŋ do taariŋ ken naan taadden se.

9 Gaŋ jee mətŋŋ se tɛd do mənŋə ə baate tookŋ taariŋa. Do Doobm Isa ken naan taadden mətŋ se, naade tooyiŋ koogo naan jeege tu. Gətn se Pəl iin əndə ə baa ute jee mətŋ ki baa maakŋ ləkəl gən gaaba kalan k'danŋ Tiranəs ə gətn se bii-raa, naan lee dooyde ute taar Raa.

10 Gətn dooyiŋ ken ese se, naan tɛd baara dio, bini əl Yaudge ute Grəkgen taa naan Azi ki paac se, baa booy taar Məljege.

Nakŋ ken gaan Sebage tɛda

11 Anum Raa əl Pəl tɛd nakŋ-kəəbgen deel doa,

12 bini, əl jeege baa tuuno kalge taal do Pəl ki ey lɛ baano ute kalge utn roŋə ə naade təs baano ə taaliŋ do jee kəəŋge tu ə jee kəəŋge se əŋ lapiə ə jee kəəŋ sitange se kic 60, sitange teec əndə.

13 Gətn se, Yaudgen mətŋŋŋ lee maakŋ naanŋe tu gən tuur sitange ro jeege tu se, naade baag tuur sitange ute ro Isa kici. Naade taad sitange tu ə: «Ute ro Isan ken Pəl lee taad taariŋ jeege tu se, m'ə: 'teecki naatŋ ro jeege tu se!»

14 Jeegeŋ tɛdŋ naan se, naade cili. Naade se, gaan kəf Yaud kalan bini k'danŋ Seba, ə naan se maakŋ *magal jee tɛdŋ sɛrkɛ Raage tu.

15 Gaŋ bii kalan, gaabm ək sitan se taadden ə: «Isa se, maam m'jeeliŋə ə Pəl kic lɛ maam m'jeeliŋə, num naase ara tap 60, 'nange?»

16 Gətn se, gaabm ken ək kəəŋ sitan se iin oocde; ken naan jaay baa cirde sum se, naan tənd awarde ə nɛɛpm ute kaldege se naatŋ. Ken naade do bini əŋ dode jaay aən teec se, kaldege kic 60, nɛɛpdən dode ki rəsəm rəsəm.

17 Ə ken Yaudge ute jee ken Yaudge eyo ing maakŋ gɛgɛr ken ɛpɛz ki jaay booy taar se, gətn se naade beere baa əkde. Taa naan se, naade baa *nook ro Məljege Isa se cir daala.

18 Gətn se, jeege dɛna ken aaloga kaal maakde do Isa ki se, baado təəf mətdege naan jeege tu, do nakge tun jig ey ken naade lee tɛd se.

19 Maakde ki se, jee dɛn ken lee ooj rodege se, baano ute maktubdegen ək mətŋ taargen naade lee oojŋ rode se ə gətn se naade təəciŋ naan jeege tu ə maktubdege se jaay j'aak zəŋ se aas tamma gən pudda dupu-si-mii*.

20 Bin 60, ute təəŋ Məljege se taar Raa se wəək ziid baa ute naaniŋa.

Jee ɛpɛz ki iin gən tɛdŋ taara

21 Ken nakgen se jaay deel paac se, *Nirl Salal əl Pəl uun doa gən baa Jeruzalɛm ki ə naan aal teec ute doobm taa naan Masedoan ə ute gən Akayi ki. Gətn se, naan deek gɛnaage tun doobm Isa *al-Masi ki ə: «Bɛɛki num, ken m'aanga Jeruzalɛm ki jaay 60, səm m'utu m'baa *Rəm ki kici.»

22 Jee noogingen di Timote ute Erast se, naan əlde ə j'ənd naana ə k'baa Masedoan ki. Ə naan mala se, əp ing cəkə taa naan Azi ki.

23 Kaad ken se, jeegeŋ maakŋ gɛgɛr ken ɛpɛz ki se, jeege dɛna iin ul taara gajalan taa Doobm Isa.

24 Taa gətn se, ək kəf kərdŋ təəb roŋ Demetrus. Naan se lee əy pudda gən daapm beegen sɛɛm sɛɛm ken tec bee magal gən maragden naade lee eemiŋ ken k'danŋ Artemis se†. Ute naabden ese se, naan ute jeegeŋ k'tɛd naaba tɛlɛ ese, naade lee əŋ gurs dɛna ro ki.

* 19:19 Tamman gən puddn ese se aas gən kəŋŋ nam ken tɛdŋ naaba gən bii dupu-si-mii. † 19:24 Artemis se, marag ken menda. Jeege saap ə naan se ooj nakge, dirl maalge ə tɛd mendge oojə.

25 Bii kalan, naan dan tus jee ken naade tedn naaba tele ute jee ken naabde tec aan goo gen naade se, oo deekden oo: «Medfunge, naase 'jeelki maal naaje k'j'okki se k'j'ojnki ute naabm ese.

26 Num gan naase aakkiga oo 'booykiga nakn ken deel Epez ki paac se oo Pol ese se deek jeege tu oo raagen naaje mala k'tedinki ute jijege se, raagen deer eyo. Do taar ken naan lee taad jeege tu se ol jeege dena took taarina oo baaga metin ki. Nakn se, naan tedn Epez ki sum eyo, num gan taa naan Azi ute magalin paac kici.

27 Ken naan jaay utu tedn nakn se tak num, bere, utu ajeki tujn naabjege. Num naabjege sum eyo, num utu kol jeege maragjegen magal Artemis se kic bo, naade utu an kaal maak ki eyo oo been se kic le, naade an kaakn aan goo nakn cere. Ey num, Artemis se bo, jee taa naan Azi ki ute jee do naan ki paac se lee eemina.»

28 Ken jee tedn naabgen gotn ese jaay booy taar Demetrus se, naade maakde taarde pirin oo baag tooy dookn taara oo: «Artemis se, naan bo maragn magal ken Epez ki!»

29 Gotn se, jeege iin ul taara gajalan maakn geger ken se, oo toko Gayus ute Aristark ken iino Masedoan ki oo lee te Pol tele se. Naade naar baandeno daan boor ken gotn k'lee k'j'ojn booro se.

30 Ey num Pol se, je baa gotn jeege tun tus se kici, nabo genaagen doobm Isa al-Masi ki se, gaasina.

31 Jo maakn magalge tun taa naan Azi ki se, jee metinge se medn Polge oo naade ol nam baa taad Pol ki oo: «Bere, onte baa gotn jeege tun tus se!»

32 Kaad ken jeege tus gotn ese se, jee metinge ul gen dode oo jeegen kuuy se kic le, taad gen dode kici. Jee den jaay baado gotn ese se, metn taar jaay olde naade tusn ro ki se kic bo, naade jeel metin eyo.

33 Maakn jee denge tu se, gaaba kalan kod Yaud ron Aleksander. Maakde ki se, jee metinge baa taadin metn taar se jaay bo Yaudge olin baa naan jeege tu. Naan uun jin jeege tu je aden taadn metn taar se.

34 Nabo ken jee Epez ki jaay booy oo naan kod Yaud se, gotn se naade doob tooy taa naapm caa oo: «Artemis se, naan bo maragn magal ken Epez ki!» Gotn se naade tooy dook taara on eyo baa baa nakn ler dio.

35 Kaam mootn se, gaabm ken debm raan ken ted naaba daan Yaudge tun *jee kaakn metn taargen gotn ese se, ted jeege bini baa doa oo deekden oo: «Naase jee Epez ki, jeege paac se jeeljeki naajege bo ken k'j'okki bee maragn magal ron Artemis se. Jo maragjege mala se le, naan ooco maakn raa ki.

36 Maragjege se, nam demin eyo, num onki ro se urlu oo nakn se 'saap okinki jiga jaayo.

37 Jeegen naase tok baandekiro ara se le, naade uun te dim maakn bee maragjege tu se eyo. Jo naade le, taad te taar ing kus ron ki eyo.

38 Ken Demetrus ute jeenge jaay ok taara ute nam le, naaje j'okki bii gen kojn booro oo jee kojn booringe kic le utu. Bin num, taar se on k'baan gotn naane bo, naade an kaakn ute doobina.

39 Jo ken naasen jee denge se jaay okki taar dim kuuy le, bii ken jeege tusga sum bo, j'utu j'kaakn metin ute doobina.

40 Do nak ken naaje k'tedki jaaki se, j'utu j'ankiro baa te nakn on dojege tu. Bere Romege se le, utu ajeki kokn mindjege 'deekn oo: naajege se bo, jee tujn naange. Taa ken Romege jaay baado tond metjege gen tusjegen jaaki se, naaje j'aki kon taar dim, jaay j'adeki kon taad eyo.»

41 Ken naan jaay taad nan taarin se, jee se naan wookde.

20

Pəl ək tərɫ ɓaa taa naan Masedoan ute taa naan Grəkge tu (1Kər 16.1-7; Rm 15.25-27)

¹ Kən mətɲ taar se jaay deel se, Pəl əl k'dan k'tuso jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki əə naan edden kaay kaama jaay ɓo deekden əə ɲŋki lapia əə naan uun doobm taa naan Masedoan.

² Kaad kən naan aal teeco teec taa naan kən ese se, jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, naan taaddenga taarge dɛna kən edden kaay kaama, jaay ɓo naan iin ɓaa taa naan Grəkge tu.

³ Gətn se, naan ting laapa mətə. Aan kaad kən jaay naan ɓaa kookɲ maakɲ markab ki ɣɛn ɓaa taa naan Siri ki se, naan booy əə Yaudge se, dəkga dək taarde roŋ ki ɣɛn kutiŋa. Taa naan se ɓo, naan uun doa ɣɛn tərɫ ɓaa taa naan Masedoan ki.

⁴ Jeegeɲ kən lee ute naan se, naade se ɓo: Sopatrəs goon Pirus kən iinɔ maakɲ ɣɛɣɛr kən Bere, Aristark ute Sekundus, naade se iinɔ maakɲ ɣɛɣɛr kən Tesalonik ki əə Gayusɲ kən iinɔ maakɲ ɣɛɣɛr kən Derbe əə Tisik ute Tropim kən iinɔ taa naan Azi kən kaam kalan əə kɛse Timote.

⁵ Jee se ənd naana ɓaa booyje* maakɲ ɣɛɣɛr kən Troas ki.

⁶ Gaɲ naaje se k'tɛd Laa mappan ək ərəm eyo aas jaay ɓo, j'iin Pilip ki se, j'ook maakɲ markab ki k'tɛd ɓii mii jaay ɓo k'ɓaa k'j'əŋde maakɲ ɣɛɣɛr kən Troas ki. Gətn se, naaje k'tiŋgo ɓii cili.

Pəl taad jee Troas ki əə ɲŋki lapia

⁷ Kən aan *ɓii sebit ki tɛɣɛr se, naaje k'tus k'j'əs kalan jaay ɓo k'j'uun sɛn-sɛn†. Gətn se Pəl baag taadɲ ɣɛnaage tun doobm Isa *al-Masi kən tus gətn ese. Aan gəə naan mətbeeki sum ɓo ɓaa ɓaa se, naan taadden taara bini aan daan ɓea.

⁸⁻⁹ Maakɲ ɓee kən k'j'əɓiɲ do naapiɲ ki ɣɛn k-mətəge tu se, gətn se ɓo naaje k'tus maak ki əə maakɲ ɓee kən ese se, k'təəc k'təndga ləmpəge dɛna. Gətn se, goon kəɗɗo kalan k'daniɲ Utik se, naan ɲŋ king taa pɛnɛtɛr ki. Aan gəə Pəl taad əŋ ey se, gətn se bi ɓaa əkiɲ se tood seɲ. Gaɲ maakɲ toodɲ biɲ ki se, naan iik ujo əə aal ooc naan ki. Kən deb kalan ɓəəy ɓaa əŋiɲ jaay je aɲ kuun se, əŋiɲ naan ooyga.

¹⁰ Gətn se Pəl ɓəəyo əə no uuniɲ əkiɲ kaadɲ ki əə deekden əə: «Naase əŋki rose urlu. Bɛrɛ, naan utu zɛɛrɛ!»

¹¹ Gətn se, Pəl ək tərɫ ook ɓaa maakɲ ɓee ki gətiɲ ki, naan dup edden mappa əə k'j'əs tɛɛ. Tɛr, naan baagden taadɲ daala bini gətə iipi, jaay ɓo naan deekden əə: «ɲŋki lapia. Maam se m'ɓaaga jaayo!»

¹² Num, kən goon kəɗɲ duro se lɛ, naade ək ɓaansiɲ ɓeeɲ ki əə gətn se, jee paacɲ kən aakiɲ se, maakde raapo.

*Pəl danɔ jee naan *ɛglizge tu*

¹³ Naan kən se, naaje k'j'ook maakɲ markab ki j'ənd naana ɣɛn ɓaa maakɲ ɣɛɣɛr kən Asəs, ɣɛn ɓaa kuun Pəl gətn ese. Taa Pəl se, uunga kuun doa ɣɛn ɓaa ute jɛŋa.

¹⁴ Kən Pəl jaay ɓaa əŋje maakɲ ɣɛɣɛr kən Asəs ki se, gətn se naaje k'j'uuniɲ maakɲ markab ki əə k'ɓaa maakɲ ɣɛɣɛr kən Mitɛlɛn ki.

¹⁵ Mətbeeki k'j'iin gətn ese əə k'ɓaa maakɲ ɣɛɣɛr kən Sio ki, əə mətbeeki kən kuuy se, naaje k'j'iin k'ɓaa maakɲ ɣɛɣɛr kən Saməs ki. Tɛr, ɓii kən kuuy se, j'iin Saməs ki se, k'ɓaa maakɲ ɣɛɣɛr kən Milɛ ki.

* **20:5** Gətn se Luk kic utu te naade. † **20:7** Sen-sɛn se, kəsn kən taadjeki əə Isa se ooy ro kaag ki taa naajege.

¹⁶ Naaje k'j'uun doobm se taa Pəl se, beeki num, je naar 6aa Jeruzalem ki gen 6aa tedn Laa Pantekot. Taa naan se 6o, naan deel ceε geger ken Epez ki kic 6o, baate kaal maak ki, taa naan je takal ronā taa naan Azi ki se eyo.

¹⁷ Ken naaje k'j'aan maakn geger ken Mile ki se, Pəl ol k'6aa k'dano jee naan eglizn Epez ki, taa utu an kon gotn ese.

¹⁸ Ken naade jaay aan onin se, Pəl tedden tase ɔ deekden ɔ: «Gotn maam m'aan gotse ki jaay m'tingo maakse ki sum se, naase 'jeelumki.

¹⁹ Ken maam m'tingo maakse ki se, maam m'ɔpo rom baat jaay 6o m'tedo naabm Meljege Isa se. Kaad ken se, maam m'ingo maakn kaa-maan ki ɔ m'dabarga dena taa Yaudgen dookga dook taarde jaay 'je am taal se.

²⁰ 'Jeelki, naan ken se, maam m'dooyeno ɔ m'taadseno taar *Raa naan jeege tu, ɔ maakn beesege tu se, taargen jaay asen noogse, kalan tap 6o, maam m'dirign te eyo.

²¹ Maam m'taad Yaudge tu ute jeegen Yaudge eyo m'ɔ k'terl maakde do Raa ki ɔ j'aal maakde do Meljege Isa ki.

²² «Borse, maam se m'6aa 6aa Jeruzalem ki. Kese *Nirl Salal 6o olum ɔ m'6aa ɔ maam se m'jeel eyo nakn jaay utu kaan dom ki gotn naane se.

²³ Nabo, maakn geger ken maam m'aanga tak se, Nirl Salal ɔjum ɔ ken maam jaay m'6aaga Jeruzalem ki se, j'utu j'am 6aa kol dangay ki ɔ j'utu j'am dabar dena.

²⁴ Gan maam se m'aak kingum do naan ki se, aan goo nakn ceε; nakn ken onum maam ki tak se, m'je naabm ken Meljege Isa edumsin kaam jim se, m'an tedn kaasin ute doobina ɔ naabm ken Meljege edumsin se taa m'taadn Labar Jigan gen Isa *al-Masi ɔ ute naan se 6o, Raa tedn beena jeege tu.

²⁵ «'Booyki, maam ken m'tingo daanse ki jaay, m'taadseno taar Gaar Raa se moon naan ki se, naase amki kaak ey sum.

²⁶ Taa naan se 6o, jaaki maam m'ok mind kaluma ɔ m'deekseni naan ki se, debm jaay utga num, maam se olum eyo.

²⁷ Taa maam se m'taadsenoga nakn ken paacn Raa maakin jen ro ki, taar dim kalan tap 6o, maam m'oyesen te eyo.

²⁸ «Borse, naase se ing ondki kondɔ ɔ 'saapki do egliz ken Nirl Salal edsesein kaam jise se ɔ aakdeki dode ki; bin se, 'gaamdeki aan goo dool baatge, taa egliz se Raa duginga dugu ute moosina.

²⁹ «Maam m'jeele, ken maam jaay m'6aaga se, jeege se ute ade goon kend maakse ki aan goo k-sogsogigen endga maakn dool baatge tu num, lee wookde se.

³⁰ ɔ maakse ki se kic jee metinge utu dooy jeege ute taargen met ki eyo. Naade utu kol jeegen aalga kaal maakde do Isa ki se, kic 6o utu kuun taarde.

³¹ Bin se, ingki do metekse ki. 'Jeelki maakn 6aar ken motɔ se, nooro katara, maam m'on te eyo ɔ nana kic 6o, maam m'dejinga ɔ taa naase se, maam m'eemga den aak eyo.

³² «Borse, maam m'onse kaam ji Raa ɔ naase 'saapki do taar Raa ken maam m'taadseno m'ɔ: Raa se naan debm beε. Ute taar se 6o, naan asen kedn togo do kaal maakse ken naase aalki do Isa ki se. Ute naan se, naase aki kon bedse ute jee ken naan teddenga tedga jee naangen salal se.

³³ «Gan maam le, m'jede te gurs nam eyo ɔ daab ute kal nam kic le, maam m'jede te eyo.

³⁴ Naase 'jeelki ute naabm ken maam m'ted ute jim mala se 6o, maam m'ute jeemge se aasjen kingie.

³⁵ Ute naabm daayum maam m'ted daanse ki se, maam m'je m'asen taadn m'ɔ: 'tedki naaba jaay 6o j'anki noogn jee daayge. ɔ k'saapki do taar Meljege

Isa ken taaf oo: «Debm ed naka deb ki se, maakin raap cir debm ken j'edim keda.»»

³⁶ Ken Pol jaay taad nan taarin se, naan erg naan ki ute naade paac oo eem Raa.

³⁷⁻³⁸ Gotn se naade paac baag keeme oo nana nana kic bo baado baam ok Pol kaadin ki kaadin ki, oo nakn ken ol maakde tuj se, taa ken Pol taaddenga taaf oo: «Naan ki se, moon naase amki kaak ey sum.»

Gotn se, naade baa olin metn markab ki oo deekin oo: «'Baa te lapia.»

21

Pol baa Jeruzalem ki

¹ Ken naaje jaay k'jiin j'onde Mile ki sum se, naaje j'ook maakn markab ki oo k'gaan k'baa maakn geger Kos ki; oo metbeenki se, naaje k'jiin k'baa maakn geger ken Rod ki. Ken naaje jaay k'jiin Rod ki se, k'baa maakn geger ken Patara, gotn ken k'lee k'daar markabge.

² Patara ki se, naaje j'on markabm ken baa baa taa naan Penisi ki, j'ookn maak ki oo k'baa.

³ Ken naaje jaay k'baa baa do baar ki se, naaje j'aak taa naan Sipir se do ji jeelje ki oo naaje k'deel k'baa taa naan Siri ki. Ken naaje jaay j'aan maakn geger ken Tir ki se, naaje k'booy gotn ese, taa gotn ese bo, nakn maakn markab ki se j'an booy naatn.

⁴ Maakn geger ken Tir ki se, naaje j'on genaagen aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki, oo gotn se naaje k'ting bii cili ute naade. Gan jee se, *Nirl Salal taadden nakn ken utu 'kaan do Pol ki oo naade taaf Pol ki oo: «N'onte baa Jeruzalem ki.»

⁵ Ken k'ting ute naade bii cili aas jaay jiin k'baa baa se, genaagen doobm Isa al-Masi ken gotn ese ute mendge oo gaange paac olje, bini k'teec k'j'on maakn geger se. Ken naaje jaay j'aan taa baar ki se, naaje k'j'erg naan ki do kees ken taa baar ki se, oo gotn se, naaje k'tond metn *Raa.

⁶ Ken naaje jaay k'jiin k'baa baa se, naaje k'taadden j'oo: «Ingki lapia.»

Gotn se, naaje j'ook maakn markab ki oo naade le ok terl baa beedege tu.

⁷ Naaje k'jiin Tir ki se, k'gaan k'baa maakn geger ken Putolemais ki. Oo ken naaje jaay j'aan se, k'baa k'ted toose genaage tun doobm Isa al-Masi ken gotn ese. Naaje k'tood bii kalan ute naade oo gotn ese sum bo, naaje k'booy k'j'on markaba.

⁸ Metbeenki se, naaje k'jiin k'baa maakn geger ken Sezare ki oo k'baa k'booy bae Pilip ken lee wook Labar Jiga gen Isa al-Masi jeege tu se. Pilipm se, debm maakn jeege tun cilin ken k'beer k'tooddeno Jeruzalem ki gen noog *jee kaan naabm Isa al-Masige se.

⁹ Pilip se, ok gaangen mendge soo ken tok te gaabge eyo, oo naade se lee taaf taargen teeco taar Raa ki.

¹⁰ Gotn se, naaje k'tingoga bii dena oo naan ken se, gaaba kalan iino taa naan Jude ki, ron Agabus, baado onje. Naan se lee taaf taargen teeco taar Raa ki kici.

¹¹ Ken naan jaay aan onje se, naan uun nakn Pol lee dookn maakin se, dookn jinge ute jenge, jaay taadden oo: «Aakki, Nirl Salal se taadum oo: nakn dookn maakn nam ese se, malin jaay baaga Jeruzalem ki num. Yaudge se utu an dookn bin kici oo naade utu an kokn kol ji jeege tun Yaudge eyo.»

¹² Ken naaje ute genaagen doobm Isa al-Masi ken maakn geger ken gotn ese jaay k'booy taar se se, gotn se naaje k'j'eem noo metn Pol ki j'oo n'onte baa Jeruzalem ki.

13 Gan naan terljen oo: «Naase eemki bin se gen di? Kese naase ojunki ko maakum bo maane. Maam se m'took naade am dook sum eyo, num maam m'tooko gen baa kooy Jeruzalem ki taa Meljege Isa.»

14 Aan goo, naan le took taarje ey dey se, naaje kic k'j'oniina oo k'baate taadin taar dim kuuy sum. Oo gotn se naaje k'taad j'oo: «Oo Meljege 'tedn nakn ken maakin jen ro ki.»

15 Ken naaje jaay k'ting Sezare ki bii kandum se, gotn se naaje k'daap roje gen kookn baa Jeruzalem ki.

16 Ken k'j'iin Sezare ki jaay k'baa baa se, genaagen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ken gotn ese se, baa ute naaje. Ken naaje jaay j'aan Jeruzalem ki se, naade olje k'baa k'booy gotn gaab ki kalan k'danin Mnason, ken iino taa naan Sipir ki. Gaabm se, gotn aal maakin do Isa al-Masi ki sum se, daanin dokga.

Pal aan Jeruzalem ki se baa aak Jak

17 Ken naaje jaay j'aan Jeruzalem ki sum se, genaagen doobm Isa *al-Masi ken gotn ese, dood okje ute maak-raapo.

18 Metbeenki se, naaje j'utu Pal k'baa gotn Jak ki. Gotn se, naaje j'on jee naan *eglizge se tusga gotn ese kici.

19 Ken naaje k'tedden toose aas se, gotn se Pal taadden metn nakgen ken Raa alin jaay naan tedo daan jeege tun Yaudge eyo se, kalan kalan.

20 Jee se jaay booy taar Pal taadden se, gotn se naade *nook Raa oo taad Pal ki oo: «'Booyo genaaje, borse Yaudgen dupu kando kando se took aalga maakde do Isa al-Masi ki, nabo naade se ok *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se on aak eyo.

21 Oo j'eele, naade se le booyga taar ken jeege lee taad roi ki se, oo naai lee dooy Yaudgen ken ing maakin jeege tun Yaudge ey se, oo lee taadden oo: «J'onte kuun Ko Taar ken Raa edo Musa ki se oo gendenge se le, j'onte tojden pondo oo j'onte tedn nakn bubdege.»

22 Gotn naai baado gotn ara sum se, bere, naade le booyga. Bin se, j'aki tedn j'ooki di?

23 Bin num, 'booy taar naaje j'ai taad se. Naaje j'ok gaabge soo, ken naamga naam taardege naan Raa ki.

24 Jee se 'baande ute naai daan boor *Bee Raa ki oo tug 'daapki rose naan Raa ki oo ogden nakn ken naade an tedn *serke Raa ki se kici. Bin se, naade kic 'kon dosn dode oo ute naan se, jeege paac j'eele taar ken k'lee k'taad roi ki se, met ki eyo. Anum, naade ai kaaki naai kic, ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se.

25 Gen jeege Yaudge ey jaay aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se le, naajege k'raandeki raan j'ooki: j'onte kosn daa maragge, j'onte kosn mooso, j'onte kosn daagen moosin ooy te naan ki eyo oo j'onte keesn naapge ren ren.»

26 Gotn se, Pal took taarde oo metbeenki se, Pal baa ute jee se gen baa tugn daapm rode naan Raa ki. Naan ken se, Pal baa daan boor bee Raa ken maak ki oo on *debm tedn serke Raa ki se, ondin bii, oo deekin oo: «Bii ken naaje *k'tug k'daapga roje naan Raa ki num, nana nana kic bo ano baa ute serkin serkin naan Raa ki.»

*Pal se j'okin daan boor *Bee Raa ki*

27 Ken bii cili jaay oopga goor 'nan se, kaad ken se Yaudgen iino taa naan Azi ki jaay aak Pal daan boor Bee Raa ken maak ki se. Gotn se, naade oos metn jee denge baado iij-ok Pal.

28 Gotn se naade doob ooy oo: «Gaan *Israelge, bere, j'oorjekiro! Gaabm ken lee dooy jeege gotn baa se paac ute taargen jig ey se, baadoga ara. Naan bo debm ken lee taad taargen jig eyo ro gaan Israelge tu, ro *Ko Taar ken Raa edo

Musa ki ɔ ro Bee Raa ki. Borse, naan baadoga daan boor Bee Raa ken maak ki se, ute jeege Yaudge eyo ɔ Bee Raa se le, naan tujinga.»

²⁹ Taa naade aakga kaak Pɔl ute Tropim ken kod Epez se, lee lee kalan maakn gegere ken Jeruzalem ki. Taa naan se bo, naade saap ɔ kaad naane Pɔl ok baanoga ute Tropim daan boor Bee Raa ken maak ki se.

³⁰ Gotn se, jeege maakn Jeruzalem ki paac se, iin ul taar gajalan ɔ jeege dena ken aan baado gotn ese. Pɔl se, naade iij-okina ɔ tiik ɔdin naatn daan boor Bee Raa ki ɔ naade naar gaasn ute kaam taarge se naatn.

³¹ Gotn se, naade je an taal ute Pɔl, gan naan ken se, nam baa taad bubm asgarge tu ɔ: «Bere, maakn gegere Jeruzalem se, tujga!»

³² Gotn se, bubm asgarge se naar tus asgarge ute magaldege aan baa gotn jee denge tu. Ken jee denge jaay aak bubm asgarge ute asgaringe se, Pɔl ken naade tandin tond se kic bo, gotn se naade onina.

³³ Ken bubm asgarge jaay aan on Pɔl se, naan ol asgarge se okina ɔ naade taso zinziri dio baado dookina. Gotn se, naan tond metn jeege ɔ: «Gaabm se tap bo, iino gay ɔ naan tap bo tujga di?»

³⁴ Gan jee denge tus gotn ese se, ul taara gajalan ɔ bubm asgarge se le, je booy kkn metn taarde se, nabo on booy ok eyo. Maakn kul taarde ki se, naan ol asgarge ok baano ute Pɔl maakn *bee toogj ken naade lee toom maak ki se.

³⁵ Aan goo bee se le, do bee ki raan dey se, ken Pɔl jaay ook kook se, jee denge se tuurin kaam ara kaam ara. Ken asgarge jaay aak bin se, uunin dode ki raan;

³⁶ taa gaan Israelgen tus gotn ese paac jaay oko metn se naade tood tooy ɔ: «Gaabm se 'nakin yoal!»

*Pɔl taad metn taarin Yaudge tun tus gotn ese
(NJKN 9.1-19, 26.9-20; Gal 1.11-16; 1Tim 1.12-17)*

³⁷ Kaad ken jaay bubm asgarge baan baa kol maakn *beede ken toogj ken naade lee toom maak ki se, Pɔl taadin ute taar Gerek ɔ: «Onum tu goto, maam se m'ok taara gen taada.» Gotn se, bubm asgarge terlin ɔ: «Tarii, naai kic 'jeel taar Gerek ki.

³⁸ Naai se bo, kod Masar ken goor goor jaay teec sawara baa ting do kod-baar ki ute gaabge dupu-ɔo ken lee os jeege se ey la?»

³⁹ Gan Pɔl terlin ɔ: «Maam se, m'kod Yaud ɔ j'oojum kic bo maakn gegere ken Tars, ken taa naan Silisi ki, ɔ gegere Tars se, jeege paac jeelina. Jo maam m'goon naan gotn ese, ɔ maam m'eemi noo onum m'taadn jeege tun se.»

⁴⁰ Gotn se, bubm asgarge onin goto. Pɔl daar got ken k'lee k'lookn k'baan maakn bee ken raan se. Gotn se, naan uun jin je taadn jeege tu ɔ ken jeege jaay aak jin se, naade do dil ɔ gotn se, naan baagden taadn ute taar Yaud.

22

¹ Pɔl taadden ɔ: «Bubumge ute genaamge, 'booyki borse maam m'je m'asen taadn metn taaruma.»

² Ken naade jaay booy Pɔl taadden ute taar naan naade Yaudge se, gotn se naade ter do dil cir daala. Naan ken se, naan taadden ɔ:

³ «Maam kic m'kod Yaud, nabo j'oojum maakn gegere ken Tars ken taa naan Silisi ki. Gan maam se, m'teep maakn gegere ken Jeruzalem ki ara ɔ gotn ara bo, gotn ken Gamaliel dooyumo ute doobina *Ko Taar ken Raa edo bubjege tu se. Taa naan se bo, maam m'ok taar *Raa se onno, aan goo gen naasen borse utu ingki do ki se kici.

⁴ Jee ken Doobm Isa ki se, maam m'dabardeno bini aan goo m'adenoga taal. Jo mendge ute gaabge se, maam m'ol k'doakdeno ute zinziri ɔ m'baado m'ombden dangay ki.

5 *Magal jee tēdn sērke Raage tu ute magal taa ʔee Yaudge se kic ʔo, jeele nakŋ ken maam m'tēdo se. Naade se ʔo, ken edumo maktub jim ki, taa m'ʔaa kēdn Yaudge tun Damas ki. Ute naan se ʔo, jee ken aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ken gōtn naane se, m'aden ʔaa tōkŋ dōokŋ ute zinziiri ʔo m'andeno ʔaa Jeruzalem ki taa j'aden dabara.»

Pəl taad mētn taar nakŋ ken aan don ki

6 «Ken maam ʔaa ʔaa doob ki jaay, kaada aan gōor ute katara se, naan ken se, maam m'aanga gōor ute Damas. Gan gōtn ese sum ʔo, m'naar m'aak poodo iino maakŋ raa ki raap lak lak ʔaado deebum bat.

7 Gōtn se, maam m'aal m'ooc naan ki ʔo m'booy mind deba danum ʔo: «Səl, Səl, naai 'tap ʔo dabarum bin se, gen di?»

8 Maam m'tōnd mētin m'ʔo: «Mēluma, naai tap ʔo naŋa?» Gan mind debm ese se tērlum ʔo: «Maam ʔo Isan, kōd Nazaretn ken naai 'lee 'dabarin se.»

9 Gan jeegen ʔaa ʔaa ute maam se, naade aak poodn ken iino maakŋ raa ki raap lak lak se sum, ey num mind debm ken taad ute maam se, naade booy te eyo.

10 Gōtn se, maam m'taadŋ m'ʔo: «Mēluma, maam tap ʔo m'tēdn rom m'ʔo di?» ʔo Mēljege tērlum ʔo: «Iin 'ʔaa maakŋ gēger ken Damas ki ʔo gōtn naane se ʔo, j'ai ʔaa taadn nakgen paacŋ ken Raa je ʔo naai anŋin tēd se.»

11 Gan poodn ken iino maakŋ raa ki raap lak lak jaay ʔaado deebum se, tēdum maam m'ōŋ m'aak eyo. Taa naan se ʔo, jeemgen k'ʔaa tēl se, ʔkum jim ki, jaay ʔo tōd ʔaansum Damas ki.

12 «Maakŋ gēger ken Damas ki se, ʔk gaaba kalan ron Ananias ʔo gaabm se, ʔk taar Raa se ʔōŋ, ʔo Ko Taar ken Raa edo Musa ki, paac se, naan tēdŋ ute doobina. Gaabm se, Yaudgen inŋ gōtn ese paac tōmina.

13 Gōtn se, naan ʔaado ŋjuma ʔo deekum ʔo: «Səl, genaama, ŋ kaami se 'kōdŋ kaaka!» ʔo gōtn ese sum ʔo, kaamum naar ʔod aak gōtin ki ʔo Ananias se lē, maam m'aakiŋ tal tal.

14 Tē naan taadum ʔo: «Səl, naai se, Raa gen bubjege ʔo bēer ʔodio se kaad ken j'ooji te ey bōrtō, taa naai 'jeel nakŋ ken tōlin naan ki ʔo Debm Daan ki se, naai utu an kaakŋ ute kaami ʔo 'booy naan ai taadn ute taarin mala.

15 Taa naan se ʔo, do nakge tun naai aako ute kaami ʔo booyo ute bi se, naai 'taadŋ jeege tu paac.

16 Num bōrse tap ʔo, naai 'booy di daala? Iini, ŋ j'ai *batizi ʔo tōnd mētn Isa se, taa ai tōl *kusiŋige se naatn.»

Pəl taad mētn taar naabm naan 'tēdo daan jeege tun Yaudge eyo

17 «Ken maam jaay m'ʔk tērl m'ʔaa Jeruzalem ki se, naan ken se, bii kalan maam m'ʔaa daan bōor *Bee Raa ki gen keem Raa se m'aak ne dīm teeco naanum ki.

18 Gōtn se, maam m'aak Mēljege Isa ʔo naan deekum ʔo: «'Naar 'teec ŋ Jeruzalem se naatn keske, taa jee gōtn ese lē, naade kōŋ took eyo do nakge tun naai aden taadn taa maam se.»

19 Gan maam m'tērlin m'ʔo: «Mēluma, kaadn ken maam m'lee m'tōko jee aalga kaal maakde do naai ki maakŋ ʔeege tun Yaudge lee tus maak ki se, jaay m'ʔl k'tōnddeno ʔo j'ōmbdeno maakŋ dangay ki se, nakŋ se paac, naade jeele.

20 Gōtn ken naade tōlo debm saadn naai Etien se kic ʔo, maam m'utu ʔo nakŋ naade tēd se kic ʔo, maam m'tooko ute naade. Naan ken se, jee tōlinge se, maam ʔo m'debm bōobm kaldege.»

21 Gan Mēljege deekum ʔo: «Ute naan se kic iin 'ʔaa; maam se m'je m'ai kōli dōkō maakŋ jeege tun Yaudge eyo.»

*Pəl ute bubm asgar *Rəmεge*

²² Yaudge se inj booy taar Pəl bini aan do taar ken jaay naan deek ə: «Məljege deekum ə: «maam m'ai kəli gətn jeege tun Yaudge eyo» ə do taar ken se, naade doob əy makəŋ ə: «Gaabm se, 'təəliŋki naatn! Debm bin se ənte kəŋiŋki 'kiŋg do naan ki!»

²³ Gətn se, naade təy dək taara ə təədn ute kal magaldege jaay təndiŋ naan ki əd kudu putur putur.

²⁴ Ə ken bubm asgar Rəmεge jaay aak bin se, naan ə ə k'j'ək k'baano ute Pəl se maakŋ *be ken təəgŋ ken asgarge lee toom maak ki, ə naan je ə j'aŋ kəndiŋ ute mεεje taa bin se naan 'taadn nakŋ ken naan tēd jaay bo ə jeege təəf təyŋ mētiŋ ki se.

²⁵ Gətn se, naan ə ə Pəl se k'dəkiŋa, gaŋ Pəl taad magal asgarge tun cεεŋ ki ə: «Kəf Rəmε jaay j'aak te mētn taariŋ ey sum bo, naase se əkki doobm ken aŋki tənd ute mεεje ne?»

²⁶ Ken magal asgargen gətn ese jaay booy taar se, naan ba taad bubm asgarge tu ə: «Kese naai 'je tēdn di bini, beε, gaabm se le, naan kəf Rəmε.»

²⁷ Gətn se, bubm asgarge baado əŋ Pəl ə tənd mētiŋ ə: «'Deekum tu, naai tap bo kəf Rəmε deer ne?» Pəl tərliŋ ə: «Yeε, maam m'kəf Rəmε.»

²⁸ Bubm asgarge tər Pəl ki ə: «Ken əlum jaay m'tēd kəf Rəmε se, maam m'əgdenga kəgŋ gurs dēn aak eyo.» Ə Pəl tərliŋ ə: «Gaŋ maam se, gətn j'oojum tap bo, m'kəf Rəmε.»

²⁹ Gətn se sum bo, jee ken baan ba kəkə jaay aŋ kənd se, naar əŋiŋa. Ə ken bubm asgarge se jaay ba jeel Pəl kəf Rəmε sum se, naan beere ba əkiŋa, taa naan dəkiŋga dək ute ziŋziri.

*Pəl k'baansiŋ naan Yaudge tun *jee kaakŋ mētn taarge*

³⁰ Num bubm asgarge 'je 'jeel mētn taar ken Yaudge jaay əkŋ mind Pəl se. Taa naan se bo, mētbeenki se, naan ə k'daŋo *magal jee tēdn serke Raage tu ute Yaudgen jee kaakŋ mētn taarge se paac. Gətn se, Pəl se, naan ə k'tuutn ute ziŋziri ə ək baansiŋ naande ki.

23

¹ Ken Pəl jaay aan naan Yaudge tun *jee kaakŋ mētn taarge se, naan əndden kaama tak ə deekden ə: «Genaamge, maam se, leem ken m'lee naan *Raa ki bini aan jaaki se, maam m'jeel maakum ki, maam se m'tuj te diŋ eyo.»

² Gaŋ Ananias ken *magal jee tēdn serke Raa ki se, taad jeege tun ken cεε Pəl ki se ə: «Pəl se, k'j'əndiŋ taariŋ ki.»

³ Gətn se Pəl tərliŋ ə: «Naai ken tec aan gə durdur j'əliŋ rəŋ raap raap se, Raa utu ai kənd naai. Naai bo debm aal *Ko Taar Raa maak ki eyo ə gətn ese se 'je am kəjŋ bəəə dom ki ute Ko Taar Raa ə ə k'j'ənduma.»

⁴ Gaŋ jee inj cεε Pəl ki se, taadiŋ ə: «Naai se bo, 'naaj magal debm tēd serke Raa ki tu ne?»

⁵ Gətn se, Pəl tərlden ə: «Genaamge, ken gaabm se jaay magal debm tēd serke Raa ki se, maam m'jeel eyo. Ey num, Kitap se taadga ə: *Magal jee taa naanŋ ki se ənte naajina.*»*

⁶ Yaudgen jee kaakŋ mētn taargen tus se, Pəl jeel maakde ki se, jee mētiŋge se *Sadusege ə kengen mētiŋge se le *Parizige. Taa naan se bo, naan taadden makəŋ ə: «Genaamge, maam se m'kəf Parizi ə bubum kic bo Parizi, na bo ken ə k'j'ək k'baansumo gətn kəjŋ bəə ki se, taa maam se m'ənd dom do Raa ken utu dur jeege daan yoge tu se.»

* 23:5 Aak Ekz 22.28.

⁷ Ken naade jaay booy Pól taadden taar se, Sadusege ute Parizige se baag naajn ute naapa ð ðl jee denggen tus gøtn ese se, ðaa gaan naapa gøtø kaam dio.

⁸ Taa Sadusege se saap ð jee ooyga kooy se le, 'køn dur ey sum ð ð *kødn Raage ute sitange se kic ðo naade gøtø; gan Parizige se paac tooko ð nakgen se utu.

⁹ Gøtn se, naade iin ul taara gajalan. Ðo maakn Parizige tu se, jee metinge se jee jeel taadn tøkkn metn Ko Taar Raage, naade se iin taad makøn ð: «Gaabm se, j'ønte 'køkin ki mindina taa naan le tuj te ðim eyo. Kaadn naane kødn Raa gam lø ðim gam ðo, taadina le daam.»

¹⁰ Aan gøð naade ul taar gajalan øn ey se, ðl bubm asgarge se kic ðo ðeere ðaa økina ð søm naade an tøl ute Pól se cεε. Taa naan se ðo naan taad asgarge tu ð: «'Bøoy 'ðaa ki maakn jeege tun ese, ð Pól se øk ðaansin kiro maakn *ðee ken tøgg kn asgarge lee toom maak ki se ara.»

¹¹ Gan maakn nør ken ese se sum ðo, Meljege ðaado teec naan Pól ki ðo deekin ð: «Aay kaami! Aan gøð naai 'taadoga taa maama jeege tun Jeruzalem ki se, ðee ki num, 'ðaa taadn saadum jeege tun maakn gεger ken *Røm ki kici.»

Jeege end tel gen kutn Pól

¹² Metbeenki se, Yaudgen metinge døk taarde ð naam rode naan Raa ki ð: «Pól se, jaay k'tølin te ey num, naaje se j'køs eyo ð j'kaay eyo.»

¹³ Jee jaay naam rode naan Raa ki taa taar se, naade se cir gaabge si-ðo.

¹⁴ Jee se ðaa øn *magal jee tødñ serke Raage tu ute magal taa ðee Yaudge ðo deekden ð: «Naaje se k'naamga naam roje naan Raa ki, ken Pól se jaay k'tølin te ey num, naaje se j'køs eyo ð j'kaay eyo.»

¹⁵ Bin se, 'ðaa ki ute ro *jee kaakn metn taarge se, 'ðaa øn ki magal asgarge se 'taadn ki øki n'øk n'ðaaano ute Pól gøtn køjn bør ki ara. Naase se 'tødki raay aan gøð jee ken je kaakn køkn metn taarin jiga. Gan naaje se le, k'daapga daap roje kør naan 'kaan gøtse ki ey sum ðo, naaje j'an tølø.»

¹⁶ Num gan, taar se ðaa ooc bi goon gena Pól ken menda. Naan naar iin *ðee ken tøgg kn asgarge lee toom maak ki se ð end øn Pól se ð aalin bin ki.

¹⁷ Maakn magal asgarge tu se, Pól danjo deb kalan ð deekin ð: «Goon kødn ese se, øk ðaansin gøtn bubm asgarge tu, taa naan se øk taara je an taada.»

¹⁸ Gøtn se, magal asgarge se øk ðaansino gøtn bubm asgarge tu se, ð deek bubm asgarge tu ð: «Pól debm dangay se ðo, danumo ð taadum ð 'ðaaano ute goon kødn ese se, taa naan se øk taara je ai taada.»

¹⁹ Gøtn se, bubm asgarge se øk goon kødø se jin ki ð iik tøkkin sin cεεs ki ð tønd metin ð: «Taari naai 'je am taad se tap ðo, taar di?»

²⁰ Anum, goon kødø se taadn metn taarin deekin ð: «Maam m'booy Yaudge se, døkga taarde ð utu 'tønd meti. Taa Pól se, naade je ð metbeeki se, naai ansin ðaa naan Yaudge tun jee kaakn metn taarge ð naade se le, 'tødñ raay aan gøð jee ken je kaakn køkn metn taarin jiga se.

²¹ Num gan, taar naade se ønte kuunu taa gaabge cir si-ðo se oom koom Pól, taa naade naamga naam rode naan Raa ki ð ken naade jaay tølun te ey num, naade se 'køs eyo ð 'kaay eyo. Ðo ken øp se, naade booy ken naai aden tookn taarde sum.»

²² Ken goon kødø se jaay taad metn taarin aas se, bubm asgarge se taadn ð: «Metn taar ken naai taadum metin se, ønte taadn nam ki.» Jaay ðo, naan ølin ðaao.

Pól k'juun k'ðaansin maakn gεger ken Sezare ki

²³ Gøtn se, bubm asgarge danjo maakn magal asgarge tu se, gaabge dio deekden ð: «'Dan 'tuskiro asgarge kaar-dio, jee sendge si-cili ð asgargen lee

ute bōorde se kic 60 kaar-dio. 'Daapki rose, taa kaadn keeski se, naase aki 6aa maakn geger ken Sezare ki.

²⁴ 'Daapki sendgen ken Pōl 'kookn king do ki se kici, taa ansin̄ki 6aa gōtn Pēliks ken magal taa naan̄ Jude ki se ute lapia.»

²⁵ Gōtn se, naan̄ raan̄in̄ maktub ɔɔ maakn̄ maktubin̄ ki se, naan̄ taadin̄ ɔɔ:

²⁶ Kese maam Klōdius Lisias 60 m'raan̄i maktubm ese. Maam m'raan̄ m'oli tōose naai Pēliks, ken magal taa naan̄ Jude ki.

²⁷ Maam m'raan̄i se taa gaabm ken maam m'ok m'olin̄ gōti ki se, ey num Yaudge je an̄ tōlo. Na6o, ken maam m'booy jaay j'ɔɔ gaabm se kōd *Rōme se, taa naan̄ se, maam m'6aadō ute dōol asgarumge jaay 60 m'ok m'ɔadin̄o jide ki.

²⁸ Aan gōɔ maam m'je m'jeel metn taar ken Yaudge ɔkin̄ mindin̄ se, maam m'okn̄ 6aansin̄o naan̄ jeege tun lee aakden̄ metn taardege se.

²⁹ Ken maam jaay m'booy metn taarde se, m'ɔnin̄ gaabm se naade ɔkin̄ mindin̄ taa *Ko Taar Raade. Gan̄ gen̄ naajege num, gaabm se tēd te dīm jaay 'kaasn̄ j'ansin̄ tōlo, ey le j'ansin̄ kōl dan̄gay ki se eyo.

³⁰ Ter k'l'j'ɔɔjum j'ɔɔ Yaudge se dōokga taarde gen̄ kutina. Taa naan̄ se 6o, maam m'naar m'olin̄ gōti ki, ɔɔ jee ken ɔkin̄ mindin̄ se le, ken naade ɔk taar dīm num ɔnde naade ai 6aa taadn̄ metin̄ naai ki.

³¹ Gōtn ese sum 6o, asgarge iin̄ tēd nakn̄ ken bubm asgarge taaddesin̄ se. Naade ɔk Pōl ɔɔ maakn̄ nōor ken ese sum 6o, naade uun bōoy 6aansin̄ gōtō kaam kalan̄ k'dan̄in̄ Antipatris.

³² Metbeen̄ki se, asgargen̄ 6aa ute jedēge se, ɔk terl 6aadō *6ee ken tōoḡn̄ ken naade lee toom maak ki se, ɔɔp jee sendge kaldē ki sum 6o, 6aan̄ ute Pōl.

³³ Ken jee se jaay aan̄ maakn̄ geger ken Sezare ki se, maktubm ken bubm asgarge raan̄ eddesin̄ jide ki se, naade edin̄ ji magal ken taa naan̄ Jude ken in̄g gōtn ese se. ɔɔ Pōl se kic 6o, naade edin̄sin̄ kaam jin̄a.

³⁴ Ken magal taa naan̄ Jude ki jaay dooy maktubm se aas se, naan̄ tōnd metn Pōl ɔɔ: «Naai tap 6o kōd dī?» Pōl terlin̄ ɔɔ: «Maam se, m'iin̄o taa naan̄ ken Silisi ki.»

³⁵ ɔɔ ken magal taa naan̄ Jude ki jaay booy taar Pōl se, naan̄ deekin̄ ɔɔ: «Jee ɔkki mindi se jaay 6aadoga sum 6o, maam m'utu m'booy metn taari se.» Gōtn se, naan̄ 6aa ɔlin̄ k'bōobin̄ maakn̄ 6ee ken *Erōd iin̄in̄ se.

24

Pōl j'ɔkin̄ mindin̄ naan̄ Pēliks ki

¹ Ken Pōl aan̄ Sezare ki jaay tēd 6ii mii se, naan̄ ken se, Ananias ken *magal jee tēdn̄ serke Raage tu ute magal taa 6ee Yaudge kandum se, naade ɔko gaaba kalan̄ ron̄ Tartelus. ɔɔ gaabm se jeel kōjn̄ bōorō k'6aadō tēle Sezare ki. Gōtn se, naade sakak Pōl gōtn magal ken taa naan̄ Jude ki se.

² Ken naade aan̄ se, magal taa naan̄ ken gōtn ese ɔl k'dan̄o Pōl ɔɔ gōtn ese sum 6o, Tartelus se, baagin̄ kōk mindin̄a. Naan̄ magal taa naan̄ ken gōtn ese, naan̄ taad ɔɔ: «Jaamus, barka ute naai jaay 6o 6orse naan̄je daap se. ɔɔ ute meteki se sum 6o, 6orse naai 'noogjen̄ j'in̄g lapia ute maraadge se.

³ Maakn̄ naan̄je ki se, gōtō 6aa se paac daayum naaje k'tōomi taa bēe ken naai tēdjen̄ se.

⁴ Borse se, maam m'je m'ai tujn̄ naabi eyo, num 'mooyje ud̄bi do metn taar ken naaje j'ai taad se.

⁵ Gaabm ese se, naaje j'ɔnin̄ naan̄ debm jig eyo. Naan̄ se 6o, ken lee ec Yaudgen̄ gōtō 6aa se paac ɔɔ jee uun dōobm kōd Nazaret se le, naan̄ 6o bubde.

⁶ Ey num, naan bo je an tujn te *Bee Raa se kici. [Taa naan se bo, naaje k'j'okino oo k'je j'an kojn booro don ki aan goo ken *Ko Taar Raaje taadjen ro ki.

⁷ Gan gotn se, bubm asgarge baado ute asgaringe addin ute taa tooj jije ki.

⁸ Naan taadjen oo debm jaay je kokn mind Pol num ade baa goti ki.]* Anum, Jaamus, naai mala bo 'tond metn gaabm se. Ute taar ken naan ai taad se sum bo, naai 'jeel taar ken naaje k'taad ron ki se, taar met ki.»

⁹ Yaudgen baado ute naan se kic took do taar ken se oo taad oo: «Deere, taar naan taad se, met ki.»

Pol taad metn taarin Peliks ki

¹⁰ Gotn se magal taa naan Jude ki se, ted ute jin Pol ki oo n'taada. Naan ken se, Pol eep taarin oo: «Jaamus, m'jeele gotn naai baag kojn booro do Yaudge tu sum se, okga baara dena; taa naan se bo, maam m'beer eyo ken m'ai taadn metn taarum se.

¹¹ Gotn m'baado Jeruzalem ki gen keem *Raa daan boor *Bee Raa ki sum se, aas te bii sik-kaar-di eyo. Taarum m'taadi se, ken naai 'tuur metin kic bo an kojn doobin ki.

¹² Daan boor Bee Raa ki lo maakn *beege tun Yaudge lee tusn maak ki, ey le maakn geget ki gotn ken jeege lee tusn se kic bo, naade, bii kalan, onum te naaj naaj te jeege eyo oo m'ooos kooos metn jeege eyo.

¹³ Metn taar naade jaay okum mindum ro ki se, naade aisin kon taadn metin tal tal eyo.

¹⁴ «'Booyo m'ai taada: nakn maam m'jeel se, maam se m'uun doobm Raa bubjege ute doobm ken naade aakin aan goo doobm se doobm jig eyo. Ey num, maam kic m'aal maakum do taarge tun k'raanino maakn *Ko Taar Raa ki ute kengen jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dakin se kici.

¹⁵ Maam se, m'ond dom do Raa ki oo do metn taar ken Raa utu dur jeege daan yoge tu jee ken ted naka ute doobina oo kengen ted naka ute doobin eyo aan goo naade kici.

¹⁶ Taa naan se bo, daayum maam m'aay kaamuma m'lee naan Raa ki oo naan jeege tu se ute maakn kalan.

¹⁷ Maam se, m'okga baara dena m'baado te Jeruzalem ki eyo. Num, ken boorse jaay m'baado se, m'baano ute nakn noogn jee daaygen maakn naanum ki oo m'baano ute *serke Raa ki kici.

¹⁸ Naan ken se, naade onum daan boor Bee Raa ki m'tug m'daap daap rom naan Raa ki. Kaad ken se le, jeege tus te ceem ki eyo oo jeege le ul te taar ey kici.

¹⁹ Gan Yaudgen iino taa naan Azi ki se bo, jee metinge baado onuma. Ken been ki se, ken maam jaay m'tujga dim num naade se bo, jee ken ade baa naani ki am kokn minduma.

²⁰ Ey le, jee ken baado naan naai ki ara ki se, kaad ken jaay naade okuma mindum naan Yaudge tun *jee kaakn metn taarge se, k'taadum nakn ken maam m'tujga se.

²¹ Nakn ken maam m'jeel se, m'taadga bo taara kalan: kaad ken maam m'daaro daan naade ki se, maam m'uuno mindum raan oo m'deekdeno m'oo, jaaki jaay naase 'je amki kojn booro dom ki se, taa maam m'aalga kaal maakum do Raa ken utu dur jeege daan yoge tu se!»

²² Peliksn magal taa naan Jude se, Doobm Isa sum se, naan jeel metina. Taa naan se bo, naan deekden oo: «'Booyki, onki Lisiasn ken bubm asgarge se jaay baado gotn ara ki sum bo, maam m'asen kaakn metn taarse se.»

* 24:8 Taar se (6b-8a) maakn Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se goto.

²³ Gōtn se Pēliks ol magal asgargen naan ɔniŋ Pəl kaam jin se, ɔ n'ḡaa n'ḡoob Pəl se maakŋ dangay ki naḡo j'ɔniŋ doobo ɔ j'ɔnte gaasn jeenge taa ḡaado an lee kaaka ɔ an kaakŋ doŋ ki.

Pəl ting maakŋ dangay ken gōtn ese ḡaara dio

²⁴ Ken tēf bii kandum se, Pēliks ute mēndin Drusil ken mēnd Yaud se, ol k'daŋo Pəl, taa naade se, je Pəl aden taadn mētn taar doobm *al-Masi, Isa.

²⁵ Num gan, kaaf ken Pəl jaay baagden taadn ɔ: «Bēeki num, debkilimi se, 'tēf nakŋ ute doobiŋa naan Raa ki ɔ ḡoobm roŋa, taa Raa se, bii kalaŋ, utu kōjn ḡooro do jeege tu.» Ken Pēliks jaay booy taar se, niriŋ ḡaa teece. Gōtn se, naan deekiŋ ɔ: «ḡorse se, iin ḡaa gōti ki, 'tēdga jaay sōm, maam m'ai o daŋa.»

²⁶ Naan saap ɔ kaadn naane Pəl an kēdn gurs lē ḡaam, taa naan se ḡo, naan daŋ ḡoolin cōk cōk gen kēes ute naan se.

²⁷ Ken Pēliks jaay tēf ḡaara di se, Porsius Pēstus se k'ḡaado j'olin gōoŋ ki. Aan gōo Pēliks je raapm maakŋ Yaudge se, naan ḡaa ḡaa se ɔŋ Pəl ting maakŋ dangay ki gōtin ki.

25

Pəl naan Pēstus ki

¹ Ken Pēstus jaay aan Sezare ki, tēf bii mōto sum se, gōtn se naan ook ḡaa Jeruzalem ki.

² Ken naan jaay aan Jeruzalem ki se, *magal jee tēdn serke Raa ki ute magal Yaudge se, ḡaado sakak Pəl gōtin ki. Gōtn se, naade taaf ḡoak taara,

³ ɔ tōnd mētin ɔ: «Bēeki num, naaje k'je Pəl se, ajensiŋ kōŋ adē ḡaa Jeruzalem ki ara.» Taa naade se, oom koom Pəl taa ken naan jaay ḡaa ḡaa num, naade an tōl doob ki.

⁴ Gan gōtn se, Pēstus tērlēn ɔ: «Pəl se, utu dangay ki Sezare ki naane ɔ maam kic m'tēdga sum ḡo m'utu m'tērl naane.

⁵ Ōŋki magalsege kandum se 'ḡaa ute maam tēl. Ō ken gaabm se jaay tujga ḡim lē, amki ḡaa taadn mētin naane.»

⁶ Ken Pēstus aan Jeruzalem ki se, naan tēdo bii marta lō bii sik sum. Ken naan jaay tērl ḡaa Sezare ki se, mētbeenki sum ḡo, naan ḡaa inŋ gōtn kōjn ḡoor ki ɔ ol k'ḡaa k'daŋo Pəl.

⁷ Ken Pəl jaay aan gōtn kōjn ḡoor ki se, Yaudgen iino Jeruzalem ki ḡaado ute Pēstus se, ḡaado gurugiŋa ɔ baagiŋ tōl taargen inŋ kus dēna doŋ ki. Naḡo taardegen naade taaf se, debm jaay kōŋ taar mēt ken an kōkŋ mindin tap ḡo, gōto.

⁸ Gan Pəl taaf mētn taarin ɔ: «Maam se, m'tuj te *Ko Taar ken Raa edo Yaudge tu se eyo, m'tuj te *Bee Raa eyo ɔ Gaar magal inŋ *Rōm ki ken k'danin Sezar se kic lē, m'tujin te ḡim eyo.»

⁹ Gan Pēstus je raapm maakŋ Yaudge se, taaf Pəl ki ɔ: «Ken 'kookŋ ḡaa Jeruzalem ki jaay j'ai ḡaa kaakŋ mētn taari naanum ki se 'took la?»

¹⁰ Gan Pəl tērlin ɔ: «Aan gōo maam m'ḡaadoga gōtn kōjn ḡoor ken gen Sezar dey se, maam m'je j'am kōjn ḡooro gōtn ara. Taa Yaudge se lē, maam m'tujden te ḡim eyo aan gōo ken naai kic 'jeelin tak se.

¹¹ Deere, ken maam jaay m'tujga ḡim lō tēdga nakŋ jaay aas tōlum se, naan se, maam m'tooko j'am tōlo. Num gan jee ɔkum mindum se lē, nakde mēt ki eyo; bin se, nam tap ḡo am kōŋ kōkŋ kōlum jide ki eyo. Maam se, j'am ḡaa kōjn ḡooro naan Sezar ki.»

¹² Ken Pēstus jaay booy taar se, gōtn se naan ḡaa taaf ute jeenge, jaay ḡo ḡaado tērl Pəl ki ɔ: «Naai 'je j'ai kōjn ḡooro naan Sezar ki dey se, ḡorse maam m'ai kōli 'ḡaa naan naan ki.»

Pestus dan baano ute Pól naan Gaar Agripa ki

¹³ Kén naade aak metn taar Pól jaay téd bii kandum se Pestus aan Sezare ki, gōtn se Gaar Agripa ute genaana mēnda, roŋ Berenis, baano tēdn tōōε.

¹⁴ Aan gōō naade tingga bii dēna gōtn ese se, bii kalan Pestus taadīn metn taar Pól se, oō deekin oō: «Kén Pēliks baa baa se, naan ōnga gaaba kalan maakn dangay ki ara.

¹⁵ Kaad kén jaay maam m'ingō Jeruzalem ki se, *magalgen gen jee tēdn serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge se, baado sakakin gōtum ki oō deekum oō: «Gaabm se ojin bōōō doŋ ki.»

¹⁶ Oō maam m'terlden m'ōō: «Naaje *Rōmēge se, deba se j'aak metn taarin jaayo. Taa jee ōkin mindin se, ade baa k'booy metn taarde oō metn taar naan kici, ey num j'aŋ kōŋ kōjn bōōr doŋ ki, bin sum eyo.»

¹⁷ Gōtn se, magal Yaudge se, iin baado ute maama Sezare ki, oō maam kic m'tood te bi do taar kén se eyo. Metbeenki sum ō, maam m'baado gōtn kōjn bōōr ki oō m'ol k'dan k'baano ute Pól.

¹⁸ Kén jee kén ōkin mindin jaay aan se, maam m'saap m'ōō kaad naane, naade ōkin mindin se do nakge tun *kusiŋ kén naan tēda. Num gan, do nakge tun kén naade ōkin mindin se, kén met ki tap ō, maam m'ōŋ te eyo.

¹⁹ Gan maam m'ōŋde se, naade naaj naaj ō do doobm naade Yaudge tu oō do gaab ki kalan k'danin Isa. Gaabm ese se ooyga kooyo, nabo gan Pól oō gaabm se utu ing zēεε daayum.

²⁰ Taa naan se ō, taargen bin se, maam se m'jeel taad metin eyo. Naan kén se ō, maam m'taad Pól ki m'ōō ŋ'je num ŋ'baa Jeruzalem ki j'aŋ baa kaakn metn taarin naane.

²¹ Gan Pól baate tookn do taar kén se. Naan deek oō: «Naan se, j'aŋ baa kol gōtn Sezar ki se ō an baa kaakn metn taarin.» Taa naan se ō, maam m'ol asgarunge utu bōōbin maakn dangay ki, bini bii kén m'aŋ kolin gōtn Sezar ki.»

²² Gōtn se, Gaar Agripa taad Pestus ki oō: «Gaabm se, maam kic m'je booy metn taarin.» Oō Pestus terlin oō: «Kese jiga. Metbeeki sum ō, naai utu 'booy metn taarin.»

²³ Metbeenki se, Gaar Agripa ute genaana mēnda roŋ Berenis, naade tuso kal gaaringe oō baado ute magal asgarge ute magalgen gen maakn gegēr gōtn ese. Naade baado end maakn bee kén jeege lee tusn se. Gōtn se, Pestus ol k'dan k'baano ute Pól.

²⁴ Oō Pestus εεp taarin oō: «Gaar Agripa oō naasen ingki ute naaje maakn bee ki ara ki paac, aakki, kese ō gaabm se, Yaudge ute dēnde baado ōjum Jeruzalem ki bini k'baado Sezare ki ara. Naade taadum metn taar gaabm se oō tōōd tōōy oō: «Gaabm se, k'tōōlin naatn!»

²⁵ Oō kén maam jaay m'booy metn taarin se, m'ōŋin naan se tuj te dīm jaay 'kaasn j'ansin tōōl ro ki eyo. Num gan naan mala taad oō j'ansin baa naan Gaar magal kén ing Rōm ki dey se. Taa naan se ō, maam m'je m'aŋ kol gōtn naane.

²⁶ Num maam se, taar m'kōŋ jaay m'raan Gaar magal kén ing Rōm ki se, m'ok eyo. Taa naan se ō, maam m'ōkŋ m'baansino naanse ki oō kén tap tap se, naan naai Agripa ki, taa gaabm se jaay 'booyinkiga metn taarin num. Bin sum ō, amki kōŋ metn taar kén maam m'raan Gaar magal kén ing Rōm ki se.

²⁷ Ey num, kén debm dangay jaay j'ōŋ te nakn kén naan tuj te ey se, j'aŋ kōkŋ kol Rōm ki j'ōō dī?»

*Pəl taad mētn taariṅ naan Gaar Agripa ki
(NJKN 9.1-30, 22.1-21)*

¹ Gōtn se, Gaar Agripa taad Pəl ki ɔ: «Borse j'ɔṅiga doobo 'taad mētn taari.» Naan ken se, Pəl uun jin raan tedden tɔɔse jaay baagden taadn mētn taariṅa ɔ:

² «Gaar Agripa, jaaki maam m'daar naani ki ara se, maakum raap aak eyo. Taa maam m'ɔk doobo gen taadn mētn taargen Yaudge lee ɔkum mindum se.

³ Taa naai le, 'jeele nakṅ bubdegen naade lee tēda ute do taargen naade lee naaj do ki se. Taa naan se ɔ, maam m'eemi nɔɔ mēti ki ɔ udum bi do taar ken maam m'ai taad se.

⁴ «'Booy m'ai taada: Yaudge paac se 'jeeluma taa maam le m'teep daandē ki Jeruzalem ki ara.

⁵ Do dakiṅ tap ɔ, naade 'jeeluma, maam se m'uun doobm *Parizigen tēdṅ ɔṅ den se. Naade se jeele ken naade je kic ɔ am tēdn saadumge.

⁶ Jaaki jaay k'j'ɔk k'ɔaansumo gōtn kōṅ bɔɔɔ ki se, taa maam m'ɔndga kōnd dom do nakge tun *Raa taado bubjege tu ɔ utu ajeki kēd se.

⁷ Taa naan se ɔ, taa ɔeejegen sik-kaar-di se eem Raa nɔɔɔ katara; taa naade ɔnd dode ɔ utu kōṅ nakgen ken Raa taad ɔ utu ajeki kēd se. Bin ɔ Gaar Agripa, maam kic m'ɔnd dom do nakge tun se kici, ɔ taa naan se ɔ, Yaudge lee ɔkum mindum se.

⁸ Bin num, gen dī jaay naase Yaudge ɔki Raa se 'kōṅ dur jeegen ooyga kooy ey se?

⁹ «Deere, maam kic maakṅ saapum ki se, ute doobm gay kic ɔ m'do do m'je ro Isan kōd Nazaret se se 'tēdn gōɔ.

¹⁰ Kēse ɔ nakṅ ken maam m'tēdo Jeruzalem ki. Naan ken se, *magalgen gen jee tēdn serke Raage tu se ɔ, undumo kulu ɔ maam se, jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, jeege dēna ken m'tak m'ɔmbdēno dangay ki. ɔ ken naade jaay dōk taarde gen tōlde le, maam kic m'took ute naade.

¹¹ Maam m'lee m'dabarde maakṅ *ɔeege tun ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gōtn se maam m'tēdde ute taa tōgō. M'je naade an rēsn ute doobm Isa se. Maakum jaay taarum dode ki se, ɔlum bini m'ɔaa m'dabarden maakṅ gēgēge tun ken maakṅ taa naan Yaudge te eyo kici.»

¹² Ter Pəl taad Agripa ki ɔ: «Taa naan se ɔ, ɔii kalan *magal jee tēdn serke Raage tu se, ɔlum ɔ m'ɔaa Damas ki gen ɔaa tōkṅ jee ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ken gōtn naane se.

¹³ Gaar Agripa, ken maam m'utu m'ɔaa ɔaa doob ki jaay kaada aan katara ki se, maam m'aak poodo raap lak lak iinō maakṅ raa ki. ɔ poodn se, raap cir kaada, ɔaado deebje maam j'utu jee k'ɔaa ɔaa doob ki tēl se.

¹⁴ Gōtn se, naaje paac k'si naan ki ɔ maam m'booy mind deba taadum ute taar naan Yaudge ɔ: «Səl, Səl, naai 'dabarum tap ɔ taa dī? Kēse naai 'dabar roi cēre aan gōɔ maal ken ɔṅ roṅ mēliṅ dabariṅ ute mēmeyē se*.»

¹⁵ Maam m'tōnd mētiṅ m'ɔ: «Mēluma, naai tap ɔ nanja?» ɔ Mēljege tērlum ɔ: «Maam ɔ Isan ken naai 'lee dabariṅ se.

¹⁶ Num gōti ki se, iin daa raan. Maam m'teeco naani ki se, m'ɔeer m'ɔodi taa am tēdn debm tēdn naabuma. Jaaki, m'teeciga naani ki naai aakumga ute kaami se, maam m'utu m'teeco naani ki ɔ m'ai taadn nakgen kuuy daala.

¹⁷ Yaudge ute jeegen Yaudge eyo ken maam m'ɔli gōtde ki se, maam m'ai kaaj jide ki.

¹⁸ Maam m'ɔli gōtde ki se taa ade kōodn kaamdē 'kaaka. Ute naan se jaay ɔ, naade ade teecṅ maakṅ gōt ken ɔɔd se, ɔ ade ɔaa gōt ken wōɔɔ. ɔ naade

* 26:14 Mēmeyē se, maal k'dōkṅ ro duwal sind ki.

ade teecn maakn ji *Bubm sitange tu o ʼbaa gōtn Raa ki taa Raa se aden tōl *kusiṅdege o naade kōn beḏde ute jee Raagen *salal se taa naade aalga maakde do maam ki.»

¹⁹ «Taa naan se ʼo Gaar Agripa, nakn Raa teec naanum ki jaay taadum m'aakiṅ ute kaamum se, maam m'ōn m'baate te eyo num m'tookga do ki.

²⁰ Gaṅ booyo deet deet se, maam m'taado taar Raa jeege tun Damas ki o jeege tun Jeruzalem ki o m'taad m'doado jeege tun taa naan Yaudge tu paac o ter m'taaddega jeege tun Yaudge eyo se kici. M'taadden m'o, k'terl kingde o j'aal maakde do Raa ki o k'ted nakgen jiga ken 'taadn jeege tu o naade se 'terlga kingde.

²¹ Taa naan se ʼo, Yaudgen kandum se okum daan boor *Bee Raa ki o naade je am tōl.

²² Ute naan se kic ʼo, bini jaaki, Raa utu boobum boobo o maam m'utu m'taad taad taariṅ ken *Musa ute jee taad taar teeco taar Raa ki do dōkiṅa taado o 'tedga num al-Masi utu ade ʼbaa se. Kese ʼo taar ken maam lee taad naan jee j'aalden maak ki ute jee j'aalden maak ki ey kici. Kese ʼo taaruma,

²³ m'o: al-Masi se dabarga o naan ooyga o maakn jeege tun ooyga kooy se, naan ʼo debm ken duro deet daan yoge tu o naan ʼo debm ken woor gōt Yaudge tu o jeege tun Yaudge eyo kici.»

Pōl taad taara Gaar Agripa ki o ṅ'aal maakiṅ do Isa ki

²⁴ Ken Pōl jaay utu taad taad metn taariṅ sum ʼo, Pēstusn ken magal taa naan gōtn ese se uun mindiṅ raan deekiṅ o: «Berε Pōl, naai se debm derle o jeel nakgen ken naai ok se, biga doi.»

²⁵ Gōtn se Pōl terliṅ o: «Jaamus, maam se, dom bi te eyo. Taargen maam m'taad se, taargen met ki o ken ute doobiṅa.

²⁶ O Gaar Agripa se le, nakgen deel se naan 'jeel metiṅa. Taa naan se ʼo, maam m'taad naaniṅ ki kic ʼo m'beer ey se; naan se maam m'jeele, nakgen maam m'taad se le, ken naan jeel metiṅ ey se gōt. Taa nakgen deel ʼorse ese se le jeege paac booyiṅa.

²⁷ Gaar Agripa, taar jee taad taar teeco taar Raa ki taado do dōkiṅ se, tap ʼo naai 'took do ki la? Maam m'jeele, naai se 'tookn do taardege tu se.»

²⁸ Gōtn se Gaar Agripa terliṅ o: «Ute taari se, naai saap o bin sum ʼo, naai 'naar am tedum m'tedn debm *al-Masi bin aa!»

²⁹ Pōl terliṅ o: «Ken ʼorse lō tedga jaayo, maam se m'tōnd metn Raa. Naai ute jeegen ʼorse iṅ 'booyki taar maam m'iṅ m'taadsen se, m'je aki tedn aan gō maama. Naʼo nakn maam m'je 'kaan dose ki ey se, ziṅzir ken k'dōkn sum se sum.»

³⁰ Ken Pōl jaay taad nan taariṅ sum se, gōtn se Gaar Agripa, magal taa naan gōtn ese, Berenis, o jee iṅ ute naade gōtn ese se, paac se iṅ oṅ gōtn ese.

³¹ Ken naade jaay iik tōk cees ki se, naade taad ute naapa o: «Gaabm se le, naan tuj te dīm ken an kaasn jaay j'an tōl lō j'an kōkn dangay ki eyo.»

³² Gōtn se, Agripa taad Pēstus ki o: «Ken gaabm se jaay taad te o j'an ʼbaa gōtn Sezar ki ey num, naai an kōdn kōl.»

27

*Pōl j'ōliṅ ʼbaa *Rōm ki (2Kor 11.25-26)*

¹ Naan ken se, Pēstus uun doa o j'ajen kōl taa naan Itali ki ute markaba. Gōtn se Pōl ute jee dangaygen kuuy se, naan onden kaam ji magal asgar kalan bini k'daniṅ Julius. Naan se, maakn magalge tun gen dōl asgargen gen Sezar Ogusta.

² Markabm j'ookn maak ki se, iino geger ken Adramit ki. Jo naan se baa baa maakn gegerge tun taa baar ken taa naan Azi ki. Gotn se, naaje j'iin k'baa. Jo maakn markab ken ese se, Aristarkus kod Masedoan ken iino maakn geger ken Tesalonik ki se kic, utu te naaje.

³ Metbeenki se, naaje j'aan maakn geger ken Sidon ki so aan goo Julius ro Pol ki naan bee dey se, naan onin doobo gen baa kaakn medinge, taa naade ano kedn nakn ken an noogo.

⁴ Ken naaje jaay j'iin j'on Sidon se, naaje j'aal goor ute do jen taa baar gen Sipir, taa ajen gaasn kuulu. Ey num kuulu se, ol deeb doje ki.

⁵ Gotn se, naaje j'omb k'gaan baar ken taa naan Silisi ute gen taa naan Pampili so naaje k'j'aan maakn geger ken k'danin Mira ken taa naan Lisi ki.

⁶ Ken naaje jaay j'aan gotn ese se, magal asgarge se, on markaba ken iino maakn geger ken Alekzandri ki so ken baa baa taa naan Itali ki. Gotn se, naan tos ombje maak ki.

⁷ Bii kando kando se, markabje se on an den eyo, kor jaay j'aan maakn geger ken Sinid ki se, naaje k'dabarga dena. Anum, aan goo kuulu le ol deeb doje ki se, gaasje gen baa ute naanje. Naaje j'aalo ceo ool kooy ken k'danin Salomone gen baa kon geger Kret ki ken maane ol gurugin se, taa ajen gaasn kuulu.

⁸ Ken naaje k'baa baa se kic bo, k'baa ute dubar. Bini j'aan got ken markabge lee daarni gotn se k'danin *gotn daar markabgen bee*. Naan se ceo geger ken k'danin Lazaya se.

⁹ Naaje k'baa baa se k'tedga doob ki bii dena so kaad ken se, Laa Yaudgen lee eem *Raa taa aden tool *kusiinde se* kic bo, deelga. Kaad ken ese se, maan baar ki se tood kaam kalan eyo. Jo markab se le 'kon komb gaan baar eyo. Taa naan se bo Pol taadden so:

¹⁰ «Medumge, 'booyki. Baa mertjege se, maam m'aakin utu 'tedn aak kusu, taa markaba ute nakgen maak ki paac se denin utu kutu, so ken ted te bee eyo se, naajege kic j'utu j'aki kutu.»

¹¹ Gan magal asgar Romege se, uun taar debm tuur markabm ute gen mel markabge se cir gen taar Pol.

¹² Ken aanga kaadn kuul ki num, gotn daar markabm ese se, jig eyo. Taa naan se bo, jee maakn markab ken ute denin se, naade taad so: «J'iin j'onki gotn ese. Bee ki num, naaje j'aki baa gotn daar markab ken k'danin Peniks se.» Kese bo gotn daar markabgen gen jee Kret ki. Gotn se sak kaam aak gotn kaada toocni so naade se je king gotn naane se bini kaadn kuulu se 'deele.

Guduray doob do baar ki

¹³ Kuulu jaay iino do ji jeelje ki so baag kol salal se, jee maakn markab ki taad ute naapa so: «Kese bo nakn ken k'saapinkiro. Gotn mertjege se utu 'kaan kaama.» Gotn se maal magal ken naade lee daar markaba se, naade uuniino maakn maane ki se naata so naade lee baa ute jen baar ken taa naan Kret ki se.

¹⁴ Ken k'baa coko sum se, guduray k'danin *yurukila* se naar doobo makono do ko Kretge tu so baado aal doje ki.

¹⁵ Gotn se, guduray se baado uun markaba se so jeenge se on ok gaas te markaba se eyo so gotn se, naaje j'on roje guduray tuun baanje.

¹⁶ Ken j'aan se, j'on goto kaam kalan so gotn se, maane ol gurugina so naanja se k'danin Koda. Gotn se bo ken gaasjen guduray se, naaje se k'dabarga den jaay bo, markabm baatn ken lee naakje se, j'uun k'j'aalin do markab ken magal se.

¹⁷ Gotn se jee markabge se booy maan jaay dook daap markabm magal se ute kol, taa naade beer beere so som 'koocn do kees ken sak kaam aak Libi se.

* 27:9 Aak Lb kon 16.

Taa naan se 6o, kaagn ken naade dook jaay lee gakden markabde do baar ki se, naade tuutin onin booy maan. Naan ken se, naade on kuulu 6o tood baanje.

¹⁸ Metbeenki se kic 6o, guduray se ol ted daama oo tuun markaba se baan kaam ara kaam ara. Taa naan se 6o, jee markabge se, tos sin ute nakgen metingen maakn markab ki se, maakn baar ki.

¹⁹ Bii k-motoge tu se, jee tuur markabge mala tos nakn ken naade lee tedn naabm markaba se oo sin maakn baar ki.

²⁰ Daan bii kando kando se, kaada ute k-dijge se j'on j'aakde eyo oo guduray se le, ol ted daama. Taa naan se 6o, naaje k'saap j'oo naaje se j'kon kaaj ey sum.

²¹ Naajen maakn markab ki se, j'okga bii dena j'os te eyo. Gotn se, Pol iin daar daande ki oo deekden oo: «Medumge, 'booyki! Beeki se, naase akiro 'booy kuun taar ken maam taadseno se. Bin se, naase akiro kiin kon Kret eyo. Ken taarum se jaay naase uunkiroga num, kaadn naane dim tap 6o 'tuj eyo oo 'kiig eyo.

²² Borse se, 'booyki m'asen taada: okki maakse toogo, taa maakse ki se, nam kalan tap 6o 'kut eyo. Num markaba kalin ki sum 6o, utu 'kutu.

²³ Ken olum jaay m'taad bin se, taa maakn noor ken deel se, Melum Raa ken maam m'lee m'eemin se, olo kodin kalan baado teec naanum ki.

²⁴ Jo naan taadum oo: «Pol, onte beere! Deere, naai utu 'baa naan Sezar ki se. Anum taa naai se, jee maakn markab ken ute naai paac se, Raa utu aden kaaja.»

²⁵ Taa naan se, medumge, aayki kaamse! Maam se m'aal maakum do Raa ki oo m'jeele taar ken naan taadumga se, utu 'kaan goon ki.

²⁶ Na6o 'jeelki, markabjege se utu 'kasn do jey ken kaam gam oo utu 'terece.»

Markaba ute nakingen maak ki se paac utu

²⁷ Ken naaje k'do baar ken k'danin Adriatik se, gotn guduray doobo sum se okga bii sik-kaar-soo oo guduray se, tuun baanjen kaam ara kaam ara do baar ken se. Bii ken se aan daan noor ki se, jee markabge se saap oo j'aanga goor ute naan.

²⁸ Taa naan se 6o, naade dook maala taa kolki gen naam maane. Ken naade jaay undin se, on maane se jerlin aas keye sik-dio oo ter naaje j'iik cok se, naade undin daala 'doonin se, onin keye sik-kaar-mii.

²⁹ Gotn se, naade beere akde se saap oo: «Som, markaba se 'baa kasn ro ko ken gam.» Taa naan se 6o, naade tuun maalgen deer se soo ken naade lee daar markabde se booyde kaam moon maakn maane ki. Gotn se, naade booy nun ki nun ki sum 6o goto aden kiipi.

³⁰ Gan jee markabge se uun booy maan markabm baatn ken lee naakde se oo naade taad jeege tu oo: «Naaje se k'baa booy nakn ken k'lee k'daar markaba se maan.» Gan naade nakde raaye. Naade se je 6o 'kaan kon markaba se.

³¹ Gotn se, magal asgarge ute asgaringe se Pol taadden oo: «Ken jee se jaay ondeki booy onga markaba se num, bere, naase se aki kon kaaj eyo.»

³² Taa naan se 6o, asgarge se gaan ute kol ken k'doonn markabm baat se, oo naade onin baa do baar ki kalin ki.

³³ Ken naade jaay booy booy nun ki sum 6o goto kiip se, Pol taadden oo: «J'aay kaamde, j'os dim! Jo borse j'okkiga bii sik-kaar-soo se, naase oski te dim eyo oo ingki 6o uunki kuun nirlse sum. Maakn biige tun ese se, dim tap 6o naase os naamki te eyo.

³⁴ Borse, 'booyki m'dejse, oski jaay anki kon toogo taa maakse ki se, nam tap 6o kalan, 'kut eyo.»

³⁵ Ken naan jaay taadnan taarin se, naan uun mappa jin ki oo toom Raa naan jeege tun gotn ese, jaay 6o naan dupina oo baag koso.

³⁶ Ken naade jaay aak Pəl əs sum se, gətn se naade nirlde baado kaadde ki əw naade kic baag kəsə.

³⁷ Maakn markab ki se, naaje k'jeege kaar-dio-ute-sik-cili-kaar-məce.

³⁸ Ken naade jaay əs aasde se, gem ken əw maakn markab ki se kic bo, naade sin naatn maakn baar ki, taa markaba se aden 'kəwpm cεεε.

Jeegen maakn markab ki se paac nam kalan tap bo ut eyo

³⁹ Ken gətə jaay iip se, jee markabge se aak naanə naande ki, naəo naade jeel gət eyo. Gan naade aak taa jən baar ken ək doobm ken maane baadoga num əw end maak ki se, gətn se, naade saap əw: «Bεeki num, naaje j'daar markabje gətn ese.»

⁴⁰ Gətn se, naade gaan ute kəl nakn ken lee gakde markabde do baar ki se əw nakgen se le naade ənde maakn baar ki. Naan ken se, kaaggen naade lee tədn markaba se le, naade tuutiə əw gətn se, naade uun dək raan kal ken kuulu tedinga num lee tədn markaba se, taa kuulu se, aden tədn kəl do kees ken taar baar ki se.

⁴¹ Ken naade jaay aan gətə kaam kalan se, naade baə əs dode do kees ken maakn maane ki əw naan markabde se baə end neə maakn kees ken ese. Gətn se, kuulu əl makə se, uuno maane baado ənd terecin ute metn markaba se naatn.

⁴² Ken asgarge jaay aak markaba terec sum se, naade je an təl ute jee dangayge se, taa naade beer əw səm maakde ki se, deb kalan 'kaan kətə.

⁴³ Aan gəw magal asgarge je kaajn Pəl se, taad asgarge tu əw j'ənte tēdn naan se. Gətn se, naan taad jee dangayge tu əw: «Jee jeel maane se, k'j'əmb k'teec k'deel deete.»

⁴⁴ Ter naan taad jeege tun kuuy se əw: «Jee metinge se 'təkki kaagn markaba se əw kengen kuuy se le, 'təkki nakn markabm ken terecga terec se əw əkki metn jeegen jeel maane se.» Ute naan se bo, tēd jeege paac aan do jən ki ute lapia.

28

Pəl aan maakn naan ken baar əl gurugiə əw naan se k'danin Malti

¹ Ken naaje jaay j'aan do jən ki sum se, k'taadjen j'əw: «Naan baar əl gurugin se, ron Malti.»

² Jee naangen gətn ese se, naade dəw əkje jiga. Aan gəw maane le eed keede əw kuulu kic le əw den se, gətn se naade baado tuuyjen poodo taa k'riibi.

³ Naan ken se, Pəl təso ciiri gen baə kəmb poodn se; gan gətn se, wəwə jaay naam poodo se, teec baado teel ji Pəl ki.

⁴ Ken jee se jaay aak wəwə teel ji Pəl ki se, naade taad ute naapa əw: «Gaabm se, debm təl jeege deer deer. Ey num, ken naan aajga kaaj dēl dēl maakn baar ki se, ute naan se kic bo, *Raa ken tēd naka ute doobin se, ənin te eyo utu an tələ.»

⁵ Gətn se, Pəl siik jinə əw und ute wəwə se maakn pood ki əw naan naam gətin gam tap bo ənin eyo.

⁶ Jee se ing aak kaama əw nun ki jin se 'koopə ey le 'naar kaal koočn 'kooyo. Gan ken naade ing aak kaam bini jaay aak dīm tēdin ey se, gətn se naade baag taadn əw: «Bin eyo! Gaabm se, tēdn raa le daam.»

⁷ Cεε gət ken ese, gaaba kalan k'danin Publius, naan se ək gətə. Naan bo, magal deet deet gen maakn naan gətn ese əw gaabm se, dəw əkje jiga beən ki, gen bii mətə.

⁸ Anum bubm Publius se tood tood danal ki; naan kəwə əw ron əngə əw rəw mooso. Gətn se, Pəl baə aakiə əw tədin metn Raa, əndin jin don ki əw edin lapia.

⁹ Ken jee Malti ki jaay booy se, jee koondege se baado gōtn Pōl ki o naade kic paac oη lapia.

¹⁰ Gōtn se, naade aalje maak ki o okje oηo oη kaadken naaje jaay k'j'iin k'baa baa se, naade edjen nakgen ken ajen kaasn gen baa mertje.

*Pōl baa *Rōm ki
(Rm 1.9-15)*

¹¹ Maakη Malt ki se, naaje k'ting laapa mōto, jaay bo k'j'iin k'baa. Ken naaje k'baa baa se, j'ook maakη markab ken iino maakη gegēr ken Alekzandri ki. Markabm se roη *raa rōηgoge* oη kaadn kuul ki se, naan ting Malti ki.

¹² Naaje j'omb k'gaan k'baa maakη gegēr ken Sirakuz ki o gōtn se naaje j'ok bii mōto.

¹³ Ken naaje jaay k'j'iin gōtn ese se, j'aal gōr ute taa baar, bini j'aan maakη gegēr ken k'danη Regio. Metbeenki se, kuulu dōbo metje ki oηen daan bii di sum bo, naaje j'aan maakη gegēr ken Puzol ki.

¹⁴ Gōtn se, naaje k'baa k'je k'j'ōη genaagen dōobm Isa *al-Masi ki o naade dan baanje beedege tu o naaje k'ting bii cili ute naade, jaay bo k'j'iin k'baa ute jeje maakη gegēr ken Rōm ki.

¹⁵ Ken genaagen dōobm Isa al-Masi ken Rōm ki jaay booy oη naaje j'utu k'baado se, jee mētinge baado dōdjen suuk ken k'danη Apius. Oη jee kuuy se baado dōdjen maakη naan ken ok bee toodn mertge mōto se. Ken Pōl jaay aakde se, edin kaay kaama oη gōtn se naan tōm Raa.

¹⁶ Ken naaje jaay j'aan Rōm ki sum se, Pōl se naade oηin baa je oη bea oη bee naan ing maak ki se og kōgo oη gōtn se naan baa ing maak ki ute asgargen lee bōbin se.

*Pōl taad taar Isa al-Masi jeege tun *Rōm ki*

¹⁷ Ken jaay k'ted bii mōto sum se, Pōl oη k'danηno magal Yaudgen ing gōtn ese. Naade jaay baado tus sum se, gōtn se Pōl taadden oη: «Genaamge, jeejege se, maam m'tujden te dim eyo oη nakη bubjegen ken lee ted se kic le, maam m'taad te taar dim ing kus ro ki eyo. Ute naan se kic bo, m'baa Jeruzalem ki sum bo, Yaudge iij-ōkumo oη oηlum ji Rōmēge tu oη maam m'taad te taar dim ing kus rode ki eyo.

¹⁸ Gan ken Rōmēge jaay tōnd metum sum se, ey num, naade je am kōōdn kōlo, taa naade se, oη te nakη ken maam m'tujnga jaay am kaasn gen tōlum eyo.

¹⁹ Ute naan se kic bo, Yaudge oηum eyo. Taa naan se bo, m'ō maam se, oη j'am baa gōtn Sezar ki bo, am baa kaakη metn taaruma oη maam le m'je sakakη jeemge eyo.

²⁰ Taa naan se bo m'ō k'baa k'danseno oη maam je m'taadn ute naase. 'Jeelki jaaki jaay k'dōokum ute zinzi se, taa maam m'aal maakum do deb ken gaan *Israelge paac utu ing aak kaamin se.»

²¹ Gōtn se naade terlin oη: «Taa naai se, jee taa naan Jude ki se, oη raanjen te maktub eyo. Oη maakη genaage tun baado gōtn ara ki se kic le, nam tap bo oη taadjen te metn taari eyo oη naaje le k'booy te taar ing kus roi ki eyo.

²² Num bōrse se, naaje k'je naai malin bo ajen taadn metn taari se, taa dōobm ken naai uun se le, naaje k'jeele gōto baa se paac jeege lee ul taara ro ki.»

²³ Gōtn se, naade gaanη bii. Ken bii naade gaanη jaay aas se, naade baado jeege den cir ken deete, oη Pōl been ki. Gōtn se, Pōl uun metn taara tanōrin se taadden bini aan tēger oη, ute *Kō Taar ken Raa edo Musa ki oη ute taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki ken raano do dōkin se, naan taadden metn taar *maakη Gaar Raa ute metn taar Isa se. Gōtn se naan taaddesin ute tōgin paac, naan je naade 'tookη do taar ken se.

²⁴ Anum, jee mētinge se took do taarin ki se, gan jee kuuy se le, baate tooko.

²⁵ Kɛn Pɔl aakde naade taarde ɔk mɛtn naap eyo, jaay iin ɓaa ɓaa se, taadden ɔɔ: «Taar kɛn *Nirl Salal jaay ɔl debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taado do dɔkiŋ bubsege tu se, taar se mɛt ki.

²⁶ Naan deek Ezayi ki ɔɔ: *'Baa ɔŋ jee se taadden ɔɔ: Naase utu aki booy ute bise, naɓo aki booy kɔk eyo ɔɔ utu aki kaakŋ ute kaamse naɓo aki kaakŋ kɔk eyo.*

²⁷ *Taa jee se ɛ, taara ɛnd doɗe ki ey sum ɔɔ naade ɛ tɔlga kamba bide ki ɔɔ turumga kaamde. Ey num, naade se ɔk kaam kɛn an kaaka ɔɔ ɔk bi kɛn an booyo ɔɔ ɔk maakŋ kɛn an kɔkŋ taara se.*

Ute naan se, naade ade kɔkŋ tɛrl gɔtn maam Raa ki ɔɔ maam m'utu m'aden kaaja.»

²⁸ Tɛr Pɔl taadden ɔɔ: «'Jeelki taar kɛn ɛd kaajŋ ese se, Raa ɔl k'ɓaanga taadŋ jeege tun Yaudge eyo ɔɔ naade se utu 'booy kuunu.»

²⁹ [Yaudge jaay booy taar kɛn Pɔl taadden se, naade teec teec se naaj ul taara ute naapa.]*

³⁰ Pɔl ting ɓaara dio maakŋ ɓee kɛn naan mala lee ɔg se. Jeege dena ɓaado lee aakiŋa ɔɔ naan ɔkden jiga.

³¹ Naan taadden mɛtn taar maakŋ Gaar Raa ɔɔ dooyden mɛtn taar Mɛljege Isa *al-Masi se ute maraadiŋa ɓeer eyo.

* **28:29** Taar se, maakŋ Kitapge tun do dɔkiŋ se, mɛtiŋge maakde ki se gɔtɔ.

Maktubm ken Pəl raan̄iñ jeege tun Rəm ki Kupm m̄etn taar taad̄jeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raan̄iñ jeege tun Rəm ki

Pəl raan̄iñ maktubm ara se jee al-Masige tun Rəm ki kaad̄ ken se naan̄ in̄go merte gen k-m̄ot̄oge naḅo ɔñ aan te Rəm ki eyo. M̄etn taar ken naan̄ raan̄ ɔlden se, naan̄ je aden kaal bide ki taa naan̄ je ḅaa ḡot̄de ki ɔ taadden m̄etn taar ken naan̄ 'ḅaa dooy jee al-Masigen maak̄ñ ḡeger ken Rəm ki. Maktubm ken Pəl raan̄iñ jeege tun Rəm ki se, naan̄ taad̄ t̄ōk m̄etn taar Raa jeege tu paac paac. Maak̄ñ taarin̄ge tun paac paac se, naan̄ tumin̄ do ko taar ken ɔ: jikilimgen jaay Raa aak̄de aakin̄ b̄ee naan̄iñ ki se, jee ken took aal maak̄de don̄ ki ɔ ute kaal maak̄ñ ese se ḅo, aasga sum (kon̄ 1.17). Maak̄ñ taarge tun naan̄ dooyde se, naan̄ gaan̄iñ ḡot̄o kaam m̄ot̄o: Ken deet deet se (kon̄ 1-8), naan̄ taad̄ t̄ōkde m̄etn taar jee ken tooko do ko taarge tun ken Yaudge in̄g do ki ute daan jee ken took aal maak̄de do Isa al-Masi ki. Gen k-dige se (kon̄ 9-11), naan̄ taad̄ t̄ōk m̄etn taar gaan̄ Israēlge ute daan jee aal maak̄de do Isa ki. Gen k-m̄ot̄oge tu se (kon̄ 12-15), naan̄ taad̄ t̄ōk m̄etn taar king jee Isa al-Masige naan̄ Raa ki ɔ naan̄ jeege tu. Do taar t̄ōlin̄ ki se (kon̄ 16), Pəl t̄ed̄ga t̄ōse jeege tu dena.

*Pəl raan̄iñ ɔl t̄ōsin̄ jee Raage tun maak̄ñ ḡeger ken *Rəm ki*

¹ Ken ara maam Pəl m'ḅul Isa al-Masi ḅo m'raan̄sen maktubm se. Maam se *Raa ḅo t̄ed̄um m't̄ed̄ *debm kaan̄ naabm Isa al-Masi ɔ b̄eer ɔd̄um se, taa m'taad̄n Labar Jigan gen Raa se jeege tu.

² Labar Jigan ese se do d̄okin̄ tap ḅo, Raa taad̄oga taad̄ jeege tun taad̄ taar teeco taarin̄ ki ɔ taar ese se naade raan̄in̄oga raan̄a maak̄ñ Kitapm Raa ki.

³ Labar Jigan ese se taad̄ te Goon̄iñ Isa ɔ Goon̄iñ jaay uuno ro debkilimi se, teeco maak̄ñ m̄etjil Gaar *Daud ki.

⁴ Ɔ ken Raa jaay durin̄o daan yoge tu se, *Nirl Salal taad̄ t̄ōḡñ Isa jeege tu tal ɔ naan̄ Goon̄ Raa ɔ naan̄ ḅo Isa *al-Masi, ken Meljege se.

⁵ Ute Isa se, Raa t̄ed̄jenkiga b̄ee ɔ m't̄ed̄ga debm kaan̄ naabm Isa al-Masi gen taad̄n taarin̄ jeege tun paac̄ñ ken Yaudge eyo taa naade took̄ñ kaal maak̄de don̄ ki ɔ king do taarin̄ ki ɔ an̄ *nook̄ñ roñ.

⁶ Ɔ naasen ken Raa dan̄seno 't̄ed̄kiga gen Isa al-Masi se, naase kic ḅo m̄etn naade.

⁷ Maktubm se, maam m'raan̄sen naasen ken in̄gki maak̄ñ ḡeger ken Rəm ki, ken Raa jese ɔ dan̄se se taa aki t̄ed̄n jee naange. Ɔñ Bubjege Raa ɔ Meljege Isa al-Masi asen t̄ed̄n b̄eeḅde ɔ asen ked̄n lapia.

*Pəl je ḅaa kaak̄ñ ḡenaagen *Rəm ki (Rm 15.23-32)*

⁸ Deet deet se, maam m't̄ōm Raa ute doobm Isa *al-Masi, taa naase paac. 'Jeelki ḡot̄o ḅaa se paac, jeege ɔsn maan̄ gen kaal maaksen naase aalki do Isa ki se.

⁹ Deere, Raa se jeele taar maam m'taad̄ se taar m̄et ki. Maam m't̄ed̄iñ naabin̄ ute maak̄ñ kalan̄ gen taad̄n Labar Jigan gen Goon̄iñ se jeege tu, ɔ ḅii-raa, maam m'saap dose ki.

¹⁰ Daayum maam m't̄ond̄ m̄etn Raa taa ken naan̄ jaay je num, am k̄ōdn̄ doobo m'utu m'ḅaa ḡot̄se ki.

11 Deere, maam se m'je ute maakum paac m'asen 6aa kaaka, taa nakɲ kɛn *Nirl Salal ɛdum se, j'anɲki 6aa nigɲ ute naapa. Ɔɔ ute naan se jaay, naase aki tɛdn jee tɔɔgɲ naan Raa ki.

12 Tapki num, kɛn m'je m'6aa gɔtse ki se, taa j'aki 6aa kɛdn kaay kaama naapge tu, taa kaal maakɲ naase se am kɛdn kaay kaama ɔɔ kaal maakɲ maam ɛ, asen kɛdn kaay kaama naase ki kici.

13 Gɛnaamge, m'je naase aki jeele, maam se m'saap m'ɔɔ daayum m'6aa gɔtse ki, na6o 6orse kic Raa ɔɔdum te doob eyo. Aan gɔɔ maam m'lee m'tɛd naaba gɔtn jeege tun Yaudge ey kɛn gɔtɔ 6aa se paac jaay aan kaama se, m'je gɔtn naase kic 'kaan kaama bin kici.

14 Naabm kɛn Raa je ɔɔ m'an tɛdn tak se taa m'6aa taadn taariɲ jeege tun kaamde ɔɔd aakga kaaka ɔɔ jeege tun kaamde ɔɔd aak te eyo. M'6aa gɔtn jeege tun dooyga dooyo ɔɔ kɛngen paacɲ dooy te ey se kici.

15 Taa naan se, maam m'je m'asen 6aa taadn Labar Jiga gɛn Isa al-Masi naase kɛn iɲgki maakɲ gɛgɛr kɛn Rɔm ki se kici.

*Ute Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi se 6o Raa aaj jeege*

16 Maam se sɔkɔɲ tɔɔlum eyo do Labar Jigan gɛn Isa al-Masi ki, taa naan se tɔɔgɲ Raa mala. Ɔɔ debm jaay aal maakiɲ do naan ki se, Raa an kaaja: taar se, deet deet se k'taadɲo Yaudge tu ɔɔ tɛr k'taadɲ jeege tun 6aa se paac kici.

17 Labar Jigan ese 6o, taad jeege tu ute doobm gay jaay 6o Raa 'tɛdn jikilimge aak bɛɛ naaniɲ ki. Ɔɔ Raa tɛdn naan se, ute kaal maakɲ do Isa ki kaliɲ ki sum, do kupm mɛt ki bini do taar tɔɔliɲ ki. Taa naan se 6o Kitapm Raa taad ɔɔ: *Debm kɛn tɛd nakge ute doobiɲ se 6o 'kɔɲ kaaja taa naan aalga maakiɲ do Raa ki.**

Jeege paac ɔk tuju naan Raa ki

18 Deere, 'booyki m'asen taada: Raa maakɲ raa ki se taad maak-taariɲ do jeege tun tɛdnakgen jig eyo ɔɔ aaliɲ maak ki eyo. Ute nakgen *kusiɲ kɛn naade lee tɛd se, naade gaas jeege gɛn jeel taar mɛt ki.

19 Ey num nakɲ kɛn j'an kaakɲ jeel Raa se, naan tɛddɛsiɲga toodga tal. Nakgen se Raa mala 6o tɛddɛsiɲ toodga tal.

20 Anum Raa se, 6ii kalaɲ nam aakiɲ te eyo. Num ute kaal kɛn naan aal dunia ɔɔ ute nakgen naan tɛd paac se, ute mɛtɛkde se, kɛse jikilimge an kɔɲ kaakɲ jeele, naan 6o Raa, naan tiɲg gɛn daayum ɔɔ tɔɔgiɲ kic tiɲg gɛn daayum. Taa naan se 6o, naade kɔɲ taar kɛn naade an kɔɲ kɔɔdn dode eyo.

21 Ey num naade se jeel Raa, na6o baate *nookiɲa ɔɔ baate tɔɔmiɲ aan gɔɔ kɛn, bɛɛki num, jeege an lee tɛd se. Num gan naade se ɛ jeel dɛrlge ɔɔ jeel dim eyo, ɔɔ naade iɲg 6o gɛn saapm do nakge tun rɛɲ rɛɲ sum.

22 Naade se jee dɛrlge num naade tɛdn rode aan gɔɔ jee jeel-taara,

23 ey num bɛɛki num, naade keem Raa kɛn tiɲg gɛn daayum ute nookiɲ se. Num gan naade ɔɔɔɔ nakgen tec jikilimge, yeelge, daagen jedɛge ɔɔ ɔɔ ute kuurgen ɛrg kɛrg se 6o, naade lee ɛrg naande ki ɔɔ lee eemde.

24 Taa naan se 6o kusiɲ kɛn naade tɛd ɔɲ ey se 6o, Raa ɔɲde maakɲ kusiɲde ki, gɛn tɛdn nakgen kusiɲ gɔɔ kɛn naade maakde jea. Bin 6o naade tuj rode ɔɔ ɔl rode maakɲ sɔkɔɲ ki.

25 Taar mɛt kɛn gɛn Raa se, naade rɛsiɲa ɔɔ naade uun taar-kɔɔ6o 6o ciri. Naade lee ɛrg naan nakge tun Raa aalo ɔɔ lee eemde. Num gan naade baate kɛrgɲ naan Raa kɛn Mɛl Kaal nakge naan kɛn, bɛɛki num, jeege paac daayum lee tɔɔmiɲ se. *Amin.

* 1:17 Aak Aab 2.4.

²⁶ Taa nakŋ jig ey ken naade tɛd se ɓo, Raa ɔŋde gen tɛdn nakŋ sɔkɔŋge. Ey num mɛndge se lee tood ute gaabdege, num gan naade tɛrlɪŋ mɛndge ɓo lee tood ute naapa.

²⁷ Ɔo gaabge kic lee tɛd bini. Naade ɔŋ mɛndge ɔ je ɓo ɓaa lee toodn ute naapa. Naade tɛd nakŋ sɔkɔŋge. Taa naan se ɓo kusiŋ ken naade lee tɛd se, nakŋ ɔŋ lee aan dode ki.

²⁸ Aan gɔɔ naade baate je jeel Raa se, Raa kic ɓo ɔŋde ute maak-saapdegen jig ey se ɔ naade lee tɛd nakgen kusiŋ ɓaa ute naande, bin jaay naade lee tɛd nakgen gen tɛd ey se.

²⁹ Naade maakde dooc ute kusiŋa: naade lee tɛd nakŋ ute doobiŋ eyo, naade tuj ɓaa ute naande, tɛd jee tamage ɔ tɛd nakgen kusiŋa, dɔŋ nakŋ jeege, tɔɔl jeege, mooy ute jeege, aan jeege dala, naade tɛd nakŋ ken maakde jea ɔ taad taargen iŋg kus ro jeege tu,

³⁰ naade lee ɔɔd jeege, je Raa eyo, naade naaj jeege, magal rode, tɛd jee koonge, ɔlde ɓo je doobm gen tɛdn kusiŋ jeege tu, took taar bubdege ute kendege eyo,

³¹ naade se jee tɔɔj eyo, jee tuj ɔrmdɛ, naade je jeege eyo ɔ ɛɛj do jeege tu ey kici.

³² Jee se jeel ɓɔɔr ken Raa utu kɔjŋ do jeege tu ute doobiŋ se, taa Raa taadga taad ɔ: jee tɛdn nakgen bin se, bɛɛki num, j'aden tɔɔɓ. Ɔo ute naan se kic ɓo, naade iŋg ɓo gen tɛdn nakgen se. Naade ɓo lee tɛdɪŋ sum eyo, num gan maakde raap sakan do jeege tun lee tɛd nakgen kusiŋ se kici.

2

**Raa utu kɔjŋ ɓɔɔrɔ do jeege tu ute doobiŋa (Mt 7.1-5; Jak 2.12-13)*

¹ Bin se, naai ken 'lee ɔj ɓɔɔrɔ do jeege tun kuuy se, 'jeele naan Raa ki se, naai 'kɔŋ kɔɔdn doi eyo. Taa nakŋ naai 'taad jeege tu ɔ ɔŋte tɛdɪŋ se, naai kic 'lee tɛdɪŋa. Anum bin se, taari mala ɓo ai kutu.

² Deere, k'jeelki, jee ken lee tɛd nakgen bin se, Raa utu aden kɔjŋ ɓɔɔrɔ dode ki ute ken mɛt ki.

³ Ken naai jaay aakga jeegegen tɛdga *kusiŋ jaay 'lee ɔjɛ ɓɔɔrɔ dode ki se, ɔ kusiŋ se naai 'lee tɛdɪŋ kic se, ken bin num, ɓii ken Raa kɔjŋ ɓɔɔrɔ do jeege tu se, naai 'saap ɔ 'kaan kɔtn ne?

⁴ Bin num Raa ken tɛdɪ bɛɛ den se, naan tɛd maakiŋ deer roi ki ɔ kɛrcɛl roi ki se, ɔŋte kaakiŋ aan gɔɔ nakŋ cɛrɛ. Naan tɛdɪ bɛɛ taa naai 'tɛrl maaki don ki.

⁵ Gan naai ɛ, debm do mɔŋgɔ ɔ 'baate tɛrl maaki. Bin se naai mala 'ɓaano ute maak-taar Raa doi ki. Ɔo 'jeele ɓii ken Raa utu kɔjŋ ɓɔɔrɔ do jeege tu ute doobiŋ se, naai ɓɔɔrɔ utu 'kooocŋ doi ki ɔ utu 'dabar dɛna.

⁶ *'Jeele, nanɔ nanɔ kic ɓo, Raa an kɛdn bɛdɪŋ do naabiŋ ken naan lee tɛda*.*

⁷ Jee ken aay kaamde ɔ je nakŋ ken tɔɔl Raa ki, naade je Raa ɓo aden tɔɔmɔ ɔ aden *nooko ɔ aden kɛdn *kaajŋ gen daayum. Kɛse ɓo nakŋ ken Raa utu aden kɛda kaad ken naade ɓaa tiŋg gen daayum ute naan se†.

⁸ Num gan jee mɛtiŋge se tɛd jee taamooy Raage ɔ je taar mɛt ki eyo ɔ ɔŋ rode ɓo gen tɛdn nakgen ute doobiŋ ey se, jee se, Raa maakiŋ taariŋ dode ki, ɔ naan utu aden dabara.

⁹ Deere, jee paacŋ ken lee tɛd nakgen kusiŋ se, Raa utu aden dabar makɔŋɔ ɔ aden kɔɔdn yɛɛbde, Yaudgen booyo Taar Raa deet se 'tɛdn maak ki ɔ jeegegen Yaudge ey se kici.

* 2:6 Aak KKR 62.12. † 2:7 Aak KKR 62.13.

¹⁰ Anum jee tɛd bɛɛ se, Raa aden kɛdn tɔssina, aden nooko ɔɔ aden tɔɔmɔ: maakŋ jeege tun se, Yaudgen booyo Taar Raa deet se 'tɛdn maak ki ɔɔ tɛr jeegen Yaudge ey se kici.

¹¹ Taa Raa se, naan bɛɛr nam eyo.

¹² Jee kɛn jeel Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ey se, kɛn naade jaay tɛdga kusina num, naade utu kutn naatn ɔɔ *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se lɛ, naade ɔlde maak ki eyo. Num gan jee jeel Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, kɛn naade jaay tɛdga kusina num, Raa aden kɔjn bɔɔrɔ ute doobm Ko Taar ese se.

¹³ Debm jaay Raa aakiŋ naaniŋ ki debm daan ki se, debm kɛn lee booy Ko Taar naan taada ɔɔ iŋg do ki. Num gan debm kɛn lee booy Ko Taar Raa taada ɔɔ iŋg do ki ey se, debm bin se Raa aakiŋ naaniŋ ki se debm daan ki eyo.

¹⁴ Jee kɛn Yaudge ey se, Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, naade jeeliŋ eyo. Naɔo gɔtn metiŋ se, naade lee tɛd nakgen aan gɔɔ kɛn Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki taad jeege tu se. Kɛn naade jaay tɛd bin se, je taadn ɔɔ Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se utu maakde ki.

¹⁵ Kɛn naade jaay tɛd nakgen bin se, kɛse naade je taadn ɔɔ Ko Taar kɛn Raa taad se, Raa mala ɔo ɛddesiŋga kɛd maakde ki, taa naade jeel nakŋ kɛn naade je tɛda. Bin ɔo, maakde lee taadden taara, gɔtn metiŋ kɛn naade tɛdga kusin kic ɔo, naade jeele ɔɔ tɛdga bɛɛ kic lɛ, naade jeele.

¹⁶ Nakgen maam m'taadsen se, utu teecn toodn tal ɔii kɛn Raa ade kɔl Isa *al-Masi gen kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu se. Nakgen jikilimge ɔyiŋ kɔy paac se, utu 'toodn tal. Taar kɛn maam m'taadsen se tec ute Labar Jigan kɛn maam m'taadsen metiŋ se.

Yaudge se ɔŋ took iŋg te do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se eyo

¹⁷ Num naai kɛn 'taad ɔɔ: «Maam se m'kɔd Yaud ɔɔ maam m'jeel *Ko Taar Raa» ɔɔ naai 'tɔɔm roi ɔɔ naai se debm Raa;

¹⁸ naai 'jeel nakŋ kɛn Raa maakiŋ jea, ɔɔ Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se taadiga ɔɔ naai 'jeel bɛɛr kuun nakŋ kɛn jiga.

¹⁹ Naai 'saap ɔɔ naai ɔo debm tɔɔd jee kaam-tɔɔkge ɔɔ naai ɔo gɔtn wɔɔr kɛn lee wɔɔr jeegen maakŋ gɔt kɛn ɔɔɔ.

²⁰ Naai ɔɔ naai ɔo 'tɛdga debm dooy jeegen jeel Ko Taar Raa eyo, ɔɔ 'tɛdga debm dejn jeegen je j'aden dooy teepm doobm Raa ki. ɔɔ ute doobm Raa se naai 'saap ɔɔ 'jeel nakge paac ɔɔ 'jeel taar met ki.

²¹ Anum, naai kɛn 'dooy jeege se, 'dooy ro naai maliŋ jaayo. Naai 'taad jeege tu ɔɔ ɔnten 'ɔoogki ɔɔ naai tap ɔo 'ɔoogo.

²² Naai ɔɔ jeege ɔnten kɛesn mɛnd jeege, ɔɔ naai 'lee ɛɛs mɛnd jeege. Naai ɔo ɔɔd und nakgen k'cɔɔciŋ jaay jeege lee eemiŋ aan gɔɔ raa ɔɔ tɛr naai sum ɔo 'ɔaa tuun nakgen jiga jigan kɛn maakŋ beedege tu se, naai ki.

²³ Naai maaki raap sakan taa naai ɔk Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki, num gan naai se baate tookŋ kiŋg do ki. Bin se, naai 'naaj ro Raa.

²⁴ Taa nakgen bin se ɔo, Kitap taad ɔɔ: «Taa naase Yaudge se ɔo, jee ɔɔp ɔaa se paac naaj Raa‡.»

²⁵ Kɛn naai jaay iŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, *kɔjn pɔndi§ se ɔɔ aay naan Raa ki. Num kɛn naai jaay iŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ey se, kɛn naai ɔjga kɔj pɔndɔ kic ɔo kɔjn pɔndi se aan gɔɔ nakŋ cɛɛ.

²⁶ ɔɔ debm ɔj te pɔnd ey jaay iŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki jiga se, naan Raa ki se, naan aan gɔɔ debm kɛn ɔjga kɔj pɔndɔ.

‡ 2:24 Aak Eza 52.5. § 2:25 Kɔjn pɔnd kɛn Yaudge lee ɔj se taad ɔɔ naade tɛdga gen Raa.

27 Ɔo naai ken j'ojiga koj pɔndɔ ɔo 'jeel Ko Taar Raa jaay ing do ki jig ey se, debm ken j'ojin te pɔnd eyo ɔo ing do Ko Taar Raa ki se, utu ai kojn bɔɔrɔ doi ki.

28 Anum kɔf Yaud mala mala naan Raa ki se, ken j'aakin ute kaama ɔo k'jeelin eyo ɔo kojn pɔnd mala mala kic ɔo aan gɔɔ ken jikilimge lee tɔj se eyo.

29 Daala kɔfn Yaud mala mala se, debm ken Raa tɛrlinga tɛrl maakin ɔo kojn pɔnd mala mala se lɛ, nakj ken *Nirl Salal tɛd maakj debkilim ki. Bin num debm bin se, je jikilimge ɔo an tɔɔm eyo, num Raa ɔo an tɔɔmɔ.

3

**Raa tuj ɔrmin eyo*

1 Bin num debm ken kɔf Yaud tap ɔo bɛɛn di? Ɔo *kojn pɔnd ken naan ɔj se, jigin di?

2 Deere, nakgen se ken j'aakin num noogde aak eyo. Naɔo 'booy m'ai taada. Deet deet se nakj ken Raa utu kɛd se, naan taadinɔ Yaudge tu.

3 Anum Yaudgen metinge jaay tuj ɔrmdɛ ro taar ken se, naan kic koj tujn ɔrmin bin ne?

4 Kɛse gɔtɔ! Ken jikilimge paac tɛd jee taar-kɔɔbge kic ɔo, Raa se naan daayum taad taar mɛt ki. Taa naan se ɔo Kitap taad ɔo:

Naai Raa se, taar ken naai taad se taar se ɔo jeege jeelin taar mɛt ki.

*Gɔtn kojn bɔɔr ki kic ɔo, naai nam tap ɔo koj koj taar jaay ai kɔkj mindi eyo.**

5 Ken naase jaay 'taadki ɔoki *kusin ken k'lee k'tɛdki se ɔo, ɔl jeege jeel Raa debm daan ki, ken bin se, j'asen tɛrl ɔo di? Bin num ken Raa jaay lee dabar jeege taa kusindege se, nakin tɛdn mɛt ki ey daamo? (Ɔo taar maam m'taadsen ese se, kɛse taar ken jikilimge ɔo lee taada.)

6 Anum gɔtɔ! Raa se, naan tɛd nakge ute doobiɔa. Bin ey num naan kojn bɔɔrɔ do jeege tu ɔo di?

7 Gɔtn metin jee kuuy 'kojn taadn ɔo ken maam m'tɛd nakj mɛt ki ey sum ɔo ɔl jeege jeel Raa se taad taar mɛt ki ɔo *nookin se, anum gen di jaay j'ojum bɔɔrɔ dom ki aan gɔɔ debm kusin se?

8 Ken bin num j'aki koj taadn j'ɔoki: «'Tɛdki kusin k'baaki ute naanjege, ɔo te kusinjege se ano ɔaa ute bɛɛ.» Taargen se jee ken lee taad taar ing kus roje ki se ɔo taad ɔo naaje ɔo k'lee k'dooy jeege ute taargen bin se. Ɔo jee se ɔo, bɔɔrɔ utu kooɔn doɔe ki.

9 M'tɔnd mɛtse tu naaje Yaudge se, k'cirki jee ɔɔp ɔaa se paac la? Gɔtɔ. Taa taar se maam m'taadga taad metina m'ɔo: naaje Yaudge ute jeege Yaudge ey paac se, kusina ɔk tɔɔgɔ dojege tu.

10 Taa naan se ɔo Kitap taad ɔo:

Debm daan ki naan Raa ki se gɔtɔ; kalan kic ɔo gɔtɔ.

11 *Maakj jikilimge tu se, nam jaay jeel nakj mɛt ki se, kalan kic ɔo gɔtɔ.*

Ɔo nam jaay je doobm an jeel Raa kic lɛ, gɔtɔ.

12 *Naade se paac tɛrlga naaga Raa ki ɔo naade paac iigga.*

Maakde ki se, debm jaay 'tɛdn bɛɛ jeege tu gɔtɔ, kalan kic ɔo gɔtɔ.†

13 *Yo maakj baad ki jaay ruumga oot ing kus se,*

taar ken teec taarde ki se kic ɔo, tec bin kici.‡

Ute taarde se naade lee aan jeege dala.

Ɔo taar teec taarde ki se, tec aan gɔɔ saam wɔɔjn ken lee tɔɔl jeege se.§

14 *Ute taardege se, naade naam jeege ɔo taad taar kataka jeege tu.**

15 *Jede se lɛ cɛɛp gen ɔaa tɔɔl jeege.*

* 3:4 Aak KKR 51.6. † 3:12 Aak KKR 14.1-3. ‡ 3:13 Aak KKR 5.10. § 3:13 Aak KKR 140.4. * 3:14 Aak KKR 10.7.

16 Gɔtn naade aanga tak ɓo, naade tuj nakge ɔɔ ɔɔd yεεbm jeege.

17 Doobm ken naade an king lapi ute jeege tap ɓo naade jeel eyo†.

18 Naade se, jeege ken beer Raa ki eyo‡.

19 K'jeelki, *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki jaay taad se taad ute jeege jeel Ko Taar Raa ese se. Taa naan se ɓo debm jaay 'kɔŋ taar jaay an kɔɔdn don naan Raa ki se gɔtɔ. Taa naan Raa ki se jeege paac, jeel rode ki naade tujga.

20 Anum debm ing do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki sum ɓo, 'tedn debm daan ki naan Raa ki se, gɔtɔ. Taa ute doobm Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se, ɔlde ɓo naade jeel kusiŋ sum.

Debkilimi 'tedn ɔɔ di jaay tedn debm aak bεε naan Raa ki

(Gal 2.15,16, 3.8-14,22-29; Ep 2.7-9)

21 Anum ɓorse se jaay ɓo, Raa taadga doobm ken debkilimi 'tedn aak bεε naaniŋ ki. Ɔɔ doobm se, ɔliŋ eyo ute nakŋ ken *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ɔɔ k'ted se. Ko Taar ese se, Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ute jeege taad taar teeco taar Raa ki kic ɓo do dɔkiŋ se, taadoga saadiŋ jeege tu.

22 Nakŋ ken ɔl debkilimi tedn aak bεε naan Raa ki se, kaal maakŋ do Isa *al-Masi ki. Taa naan se ɓo jeege paacŋ ken aalga maakde do Isa al-Masi ki se naan teddenga jee aak bεε naan Raa ki, taa Raa se le, naan beer nam eyo.

23 Taa jikilimge paac se le tedga *kusiŋa naan Raa ki ɔɔ tedga dɔk ute Raa ɔɔ kɔŋ kaan maakŋ *nookiŋ ki eyo.

24 Num Raa ute beer se, naan tedden tedga aak bεε naaniŋ ki se, ceεε. Ɔɔ ute doobm Isa al-Masi se ɓo, naan dugdenga dode.

25 Al-Masi se, Raa ɔliŋ taa 'kɔdn ron *serke taa naajege ɔɔ moosiŋ se tugjeki kusiŋjege naajegen ken j'aalkiga maakjege do Isa ki. Ute naan se ɓo Raa taad jeege tu ɔɔ naan se debm daan ki, taa kusiŋ ken jeege lee tedo do dɔkiŋ se, Raa jeele naɓo kaad ken se naan dabarden te eyo.

26 Kaad ken se, Raa udoga bia jeege tu. Ɔɔ ɓorse naan taad jeege tu ɔɔ naan se, debm daan ki. Bin ɓo naan taad jeege tu ɔɔ naan se debm daan ki ɔɔ jeege ken aal maakde do Isa ki se, naan teddenga jee aak bεε naaniŋ ki.

27 Ey num debm took ing do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki te doobiŋ se, naan kɔŋ tɔom ron naɓo debm 'kɔŋ tedn naan se gɔtɔ. Taa di? Taa debkilimi se ken naan aal maakiŋ do Isa al-Masi ki se, ɔs aay cir ken naan ing do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki.

28 Jeelki, jikilimge jaay Raa aakde aak bεε naaniŋ ki se, taa naade ɓo tookga Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ɔɔ ing do ki eyo, num taa naade ɓo aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki.

29 Bin num, Raa se gen Yaudge kaliŋ ki sum la? Gɔtɔ. Naan gen jeege ɓaa se kici. Taa Raa se naan gen jeege paac.

30 Raa se, naan kalaŋ lak ɔɔ ute Yaudge, ey le jeege Yaudge eyo, paac se, debm jaay aalga maakiŋ do naan ki se, tedga aak bεε naaniŋ ki.

31 Ken k'taad jaay j'ɔɔ debm aal maakiŋ do Isa al-Masi ki jaay tedn aak bεε naan Raa ki se, bin num naajen k'juum j'aalga Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se naan ki la? Gɔtɔ. Naaje se j'uun j'ondiŋ kɔnd ɓo doobiŋ ki.

4

**Abraam ted ɔɔ di jaay ted aak bεε naan *Raa ki*

(Gal 3.6-9,29; KKR 32)

1 K'saapki tu do bubje Abraam ki se. Naan mala tap ɓo ɔŋga di gen naan debkilim ki sum se?

† 3:17 Aak Eza 59.7. ‡ 3:18 Aak KKR 36.2.

² Ken naan jaay tedga ted naabm jiga naan Raa ki sum bo tedin debm aak bee naan Raa ki se, naan 'kəŋ tɔm roŋa. Num gan naan Raa ki se, naan 'kəŋ tɔm roŋ eyo.

³ Taa naan se bo Kitap taaf ɔɔ: *Abraam took aal maakin do Raa ki ɔɔ taa naan se bo, Raa aakin aan gɔɔ debm daan ki.**

⁴ Jeelki, debm tedn naaba se j'ogin gɔt-təŋgina. Nakŋ ken j'ogin se aan gɔɔ j'edinsin cɛr eyo, num j'oginsin taa naabm ken naan tedɔ.

⁵ Ken debm jaay ted naab eyo, naɔo aal maakin do Raa ken ted jee *kusinge aak bee naanin ki se, kaal maakŋ ken naan aal do Raa ki se, tedin naan tedga aak bee naan Raa ki.

⁶ Taa naan se bo maakŋ kaa tɔm Raa ki se, Gaar *Daud taaf taa maak-raapm deb ken ted te naab dim eyo, num aal maakin do Raa ki se. Debm ese se Raa aakin aan gɔɔ debm daan ki. Gɔtn se naan deek ɔɔ:

⁷ *Maak-raapo jeege tun ken Raa tɔaldenga tujdege*

ɔɔ kusindege se naan diriginga naata.

⁸ *Maak-raapo deb ken Meljege tɔnd te metn kusinin eyo†.*

⁹ Taar ken Gaar Daud taaf se je taadn ɔɔ: maak-raapo se jeege tun ɔjoga kɔj pɔndɔ kaldɛ ki sum la? Gɔtɔ. Maak-raapo jeege tun ɔj te pɔnd ey kici. Taa naaje k'taadsenoga taada Abraam ted aak bee naan Raa ki se, taa naan aalga kaal maakin bo, do Raa ki.

¹⁰ Num ken Raa jaay aak Abraam aakin bee naanin ki se, kaaf ken naan ɔjga kɔj pɔndɔ lɔbu ɔj te ey lɛ? Ɔɔ kaaf ken se, naan ɔj te ey bɔrtɔ.

¹¹ Abraam se k'taadin te taa *kɔjn pɔnd ey bo, naan tedga ted aak bee naan Raa ki taa kaal maakŋ ken naan aal do Raa ki se. Ɔɔ kɔjn pɔndɔ se, kese Raa tedin nakŋ j'an kaakŋ jeel ro ki, Raa se tedin naan tedga aak bee naanin ki ute kaal maakŋ ken naan aal don ki se. Taa naan se bo Abraam se tedga bugŋ jee ɔj te pɔnd eyo ken aal maakde do Raa ki, taa naade kic tedga aak bee naan Raa ki.

¹² Abraam se naan bugŋ jeege ɔjga kɔj pɔndɔ kici, naɔo naade se kɔnd dode bo do kɔjn pɔnd ki sum eyo, num naade kaal maakde do Raa ki aan gɔɔ gen bugje Abraam se jaayo.

Raa taadga ɔɔ naan utu kedn naka jeege tun aal maakde don ki

(Eb 11.8-19)

¹³ Raa se naan taadga taaf *Abraam ki ɔɔ metjilin ki ɔɔ utu aden kedn do naan ute magalin se naade ki. Ey num Raa ɔɔ ansin ked se taa naade bo took ingga do *Ko Taar Raa ki eyo, num gan taa Abraam took aalga kaal maakin bo do Raa ki. Kese bo ken tedin naan aak bee naan Raa ki se.

¹⁴ Ken jee took ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki sum bo 'kəŋ naan se num, debm aal maakin do Raa ki se kaal maakin se tedga nakŋ cɛrɛ ɔɔ nakŋ ken Raa taaf ɔɔ ute kedn jeege tu se kic lɛ, 'tedga nakŋ cɛrɛ.

¹⁵ Taa Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, jeege ɔŋ ing te do ki jig ey se bo ɔl Raa maakin taarin dode ki. Ɔɔ ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay gɔtɔ se, tuju kic bo, gɔtɔ.

¹⁶ Taa naan se bo nakŋ ken Raa taado ɔɔ utu kedn jeege tu se, debm aalga maakin do naan ki jaay bo 'kəŋ nakŋ se taa Raa lɛ ute beeŋ se, naan ed jeege tu cɛrɛ sum. Bin bo nakŋ ken Raa ɔɔ utu kedn metjil Abraam ki se, metjilin ken ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki kalin ki sum eyo, num metjilin ken aal maakde do Raa ki aan gɔɔ gen Abraam se kici. Taa Abraam se, naan bugjege paac.

* 4:3 Aak Jen 15.6. † 4:8 Aak KKR 32.1-2.

¹⁷ Taa naan se 6o Raa taad Abraam ki maakɲ Kitap ki ɔɔ: *Maam m'tediga naai 'tedga bugɲ metjil jeege dena*‡. Naan Raa ki se Abraam se naan bugjege taa naan aalga maakin do Raa ki. Ɔɔ Raa 6o debm ken dur jeegen ken ooyga kooyo ɔɔ naan 6o debm ken taado ute taarin sum 6o, nakge tɛda.

¹⁸ Ey num Abraam se kɔɲ kɔnd don do dim ki eyo. Ute naan se kic 6o, Abraam aay kaami ɔnd don do Raa ki ɔɔ naan aal maakin paac do Raa ki. Taa naan se 6o naan tedga bugɲ metjil jee dena aan gɔɔ taar ken Raa taadin ɔɔ: *Metjil naai se, utu 'tedn den aak eyo*§.

¹⁹ Kaad ken se Abraam baarin 6aa 6aa nakɲ kaaru, naan gɔɔl nanga tak tak ɔɔ mendin Sara kic le magalga 'kɔɲ koojn goon ey sum. Ute naan se kic 6o, naan aal maakin paac do Raa ki.

²⁰ Anum Abraam se jeele nakɲ ken Raa taadina ɔɔ utu ansin ked se, Raa ansin kɛda. Naan naaj eyo, ɔk kaal maakin do Raa ki se tɔɔgɔ ɔɔ naan *nook Raa.

²¹ Naan jeel maakin ki, Raa se, nakɲ naan taadga ɔɔ utu an ked se, naan ɔk tɔɔgɔ an kɔɲ tɛda.

²² Ute naan se 6o kaal maakin ken naan aal do Raa ki se, Abraam: *Raa aakin se debm daan ki*.

²³ Ken Kitap jaay taad ɔɔ: *Raa aakin debm daan ki se*, taar se taad ute Abraam kalin ki sum eyo,

²⁴ num taar se taad ute naajege kici, ken Raa utu ajeki tedn jee aak beɛ naanin ki se kaad ken naajege j'aalkiga maakjege do Raa ken duro Meljege Isa daan yoge tu se jaayo,

²⁵ ɔɔ naan 6o ɔɲ jeege tɔɔlino taa *kusinjege ɔɔ Raa se durinoga daan yoge tu taa j'aki tedn jee aak beɛ naanin ki.

5

*Isa ɔkjeni taasa ute *Raa (1Pr 1.3-9; 1Jn 4.9,10)*

¹ Deere, Raa tedjeki jaay j'aki beɛ naanin ki se, taa naajege j'aalkiga maakjege don ki. Ɔɔ ute Meljege Isa *al-Masi se, naajege j'ɔɲkiga tɔɔse ute Raa.

² Naajege k'jeelki ute kaal maakɲ ken j'aalki do Isa ki se 6o, Isa ɔljeke k'j'ɔɲkiga beɛ Raa ɔɔ beɛ Raa se 6o, 6orse naajege j'ingki do ki. Ɔɔ naajege maakjege raapo do kɔnd do ken j'ɔndki do Raa ken utu ajeki kol maakɲ *nookin ki se.

³ Anum naajege maakjege raapm taa naan se sum eyo, ter daala ken dubar aanga dojege tu kic 6o, naajege maakjege raapo. K'jeelki dubar se, naan ed kaay kaama taa j'aki tedn jee tɔɔgɔ.

⁴ Ɔɔ kaay kaama se ted deba ted debm mɛc. Taa naan se 6o naajege k'tedkiga jee mɛc ɔɔ j'ɔndkiga dojege do Raa ki.

⁵ Kɔnd do ken j'ɔndki do Raa ki se, cer eyo taa Raa se edjeki maak-jen den aak eyo maakjege tu se, ute *Nirl Salal ken naan edjeki se.

⁶ Deere, naajege do dakin se, naajege j'akki doobm ken j'an ki kɔɔdn dojege eyo. Anum kaadn ken Raa andin jaay aan doobin ki se, al-Masi baado ooy taa naajegen jee *kusinge.

⁷ K'jeelki, debkilimi jaay ɔɲ ron jaay j'an tɔɔlin taa debm ted naka ute doobin se, 6ere, tookin an tedn ɔɲɔ. Baat ey num, daan naan tookɲ j'an tɔɔl kic 6o taa debm ken lee ted beɛ jeege tu.

⁸ Num gan aakki, Raa se taadga maak-jen do naajege tu! Kaad ken naajege k'jee kusinge se 6o, Isa al-Masi baado ooy taa naajege.

‡ 4:17 Aak Jen 17.5. § 4:18 Aak Jen 15.5.

⁹ Ute moosiñ se, borse al-Masi tedjekiga k'tedkiga aak bεε naan Raa ki. Taa naan se, k'jeelki, Isa al-Masi se utu ajeki kaaja ð maak-taar Raa se kəñ bəoy dojege tu ey sum.

¹⁰ Do dakiñ se, naajege k'jee taamooy Raage, num borse, ute yo Gooniñ ken ooy do kaag ki se, Raa əkjekiga taasa ute naana. Ken naajege jaay j'əkkiga taasa ute Raa num, met kando ute dur Isan ken duro daan yoge tu se, naan ajeki kaaja.

¹¹ Kεse daar ara sum eyo, num tεr ute doobm Mεljege Isa al-Masi se, naajege maakjege raap aak eyo do Raa ki, taa borse Raa əkjekiga taasa ute naan kici.

*Bubjege Adum ute Mεljege Isa *al-Masi*

(1Kər 15.21-22,45-49,56-57)

¹² 'Booyki! Bubjege Adum kaliñ ki sum bo ken baano ute *kusiña do *duni ki. Do kusiñ ese se bo ken baano ute yo dojege tu. Taa naan se bo yo se utu təol jeege paac, taa jeege paac ək kusiña.

¹³ Kaad ken Raa εdo te *Ko Taariñ *Musa ki ey bərt se, kic bo kusiñ utu do duni ki tap. Nabo aan gəo Raa taad te Ko Taariñ jeege tu ey bərt se, taa kusiñ naade ted se, Raa tənd te metn kusiñde eyo.

¹⁴ Ute naan se kic bo iin do Adum ki bini aan do Musa ki se, jeege paac yo ək təogə dode ki. Ey num naade se ted te kusiñ tec aan gəo gen Adum se eyo ken baate tookə taar Raa se, ute naan se kic bo, naade lee ooy kooy tap. Ey num Adum se, naan tec aan gəo debm ken utu adε baa se.

¹⁵ Num gan kusiñ ken Adum ted se, aas ute bεε ken Raa ted jeege tu cεε se eyo. Deere, taa kusiñ deb kalan ted se bo, əl jeege dεna utu ooy kooyo. Met kando bεε Raa se dεn aak eyo ð jeege dεna, naan tedden bεε cεε sum ute doobm deb kalan k'daniñ Isa al-Masi se.

¹⁶ Nakə ken Raa εd cεε se, naan tec aan gəo kusiñ ken Adum baano do duni ki se eyo. Ute doobm ken Adum tujno deet deet se bo əl Raa kəjn bəorə do jeege tu paac. Num ken Raa jaay ted bεεñ jeege tu se, ken jeege bo kusiñdege dεn aan gəo dī kic bo, naan ted jeege aak bεε naaniñ ki ð bəorə kəñ kooçə dode ki ey sum.

¹⁷ Deere, ute kusiñ deb kalan lak sum bo yo aan do jeege tu paac, met kando ute Isa al-Masi kaliñ ki sum bo, Raa ted bεεñ dεna jeege tu. Bεε se, naan teddesiñ cεε sum ð naan teddenga naade tedga aak bεε naaniñ ki. Do ute Isa al-Masi se, naade kəsn gaara ð baa tiñg ute naana.

¹⁸ Taa kusiñ Adum ken tedkaliñ ki se əl bəorə ooc do jeege tu paac. Bin bo ute naabm Isan kaliñ ki ken tediñ ute doobiñ se sum bo, naan əd do jeege maakə kusiñ ki ð εdden kaaja.

¹⁹ 'Booyki! Do dakiñ se deb kalan sum bo baate tookə taar Raa ð əl jeege ute dende ted jee kusiñge. Gan Isa se, naan kaliñ ki sum bo debm took taar Raa ð ute naan se, ted jeege dεna ted aak bεε naan Raa ki.

²⁰ Ken Raa jaay εdo Ko Taariñ Musa ki sum se, kusiñ se ziid baa ute naaniña. Num gan gətn jaay kusiñ ziid baa ute naaniñ se, bεε Raa se ziid cir kusiñ se daala.

²¹ Taa naan se bo aan gəo kusiñ baano te yoa do jeege tu se, borse se bεε Raa kic tedga jikilimge aakga bεε naan Raa ki. Bin bo ute doobm Mεljege Isa al-Masi se j'aki kəñ *kaaja gen tiñg daayum.

6

**Kusiñ se ək təogə dojege tu ey sum*
(Kəl 3.1-10)

¹ Anum j'aki taadn j'ɔki di? Naajege j'aki lee tɛdn kusin ɓo taa bɛɛ *Raa se 'ziidn tɛdn den la?

² Gɔtɔ! Taa naajege se aan gɔɔ jeegen ooyga kooyo ɔɔ ute kusin se ɛ, k'gaan̄kiga. Bin num, j'aki king maakn kusin ki ɔɔ di daala?

³ 'Jeelki ey la? Ken naajegen paacn jaay *k'batizjekiro se, naajege k'tɛdkiga kalan ute Isa *al-Masi. Kaad ken se naajege j'ooykiroga tɛɛ ute naana.

⁴ Ute *batɛm ken k'batizjeki se, naajege j'ooykiga ute naana ɔɔ k'duubjekiga ute naan̄ kici. Aan gɔɔ Raa Bubjege duro al-Masi daan yoge tu ute tɔɔgin se, naajege kic ɓo, naan̄ tɛrljekiga kingjege tɛdga kiji.

⁵ Deere, naajege se j'ooykiga kalan ute naana. Ɔɔ aan gɔɔ naan̄ duro daan yoge tu se, naajege kic j'utu j'aki dur daan yoge tu aan gɔɔ gen naan̄ se kici.

⁶ K'jeelki, aan gɔɔ Isa k'tɔɔlin̄ do kaag ki se, naajege ute kingjege do dakin̄ se kic ɓo j'ooykiroga ute naana tɛɛ. Taa naan̄ se ɓo daa rojegen ken ɔljeki k'tɛdki kusin se, 'kɔkn̄ tɔɔgɔ dojege tu ey sum. Bin se, naajege j'aki kɔn̄ tɛdn bul gen tɛdn kusin ey sum.

⁷ Deere, debm ooyga se, ɔɔdnga ute kusina.

⁸ Anum ken naajege jaay j'ooykiga ute al-Masi se, k'jeelki j'aki ɓaa king ute naana kici.

⁹ K'jeelki, al-Masi jaay ooy duro daan yoge tu se, mɔɔtn naan̄ 'kɔn̄ kooy eyo, taa yo se ɔk tɔɔgɔ don̄ ki ey sum.

¹⁰ Num Isa se ooyga ɔɔ naan̄ ooy se jɛ-kalan̄ sum taa kusin̄ jikilimge ɔɔ mɔɔtn naan̄ kooy ey sum. Ɔɔ ɓɔrse jaay naan̄ utu ing zɛɛr se king naan̄ ing se, gen Raa.

¹¹ Ɔɔ naase kic ɓo ingki aan gɔɔ jeegen ooyga kooyo ken 'gaan̄kiga ute kusina. Ɔɔ ɓɔrse ingki king gen Raa, taa naase 'tɛdkiga kalan̄ ute Isa al-Masi.

¹² Ɔn̄te kɔn̄ki kusin̄ kɔkn̄ tɔɔgɔ do daa rose ken utu kooy se ɔɔ ɔn̄te 'tɛdki nakn̄ naan̄ ɓo je se. 'Jeelki, ɓii kalan̄ se, naase utu aki kooyo.

¹³ Ɔn̄te 'kɔn̄ki doobo daa rose ki dimin̄ kalan̄ kic ɓo ɔn̄ten 'tɛdn kusina; ɔɔ ɔn̄ten 'kɔn̄in̄ki *Bubm sitange an lee tɛdn kusina; num gan̄ ɔn̄ki rosege paac kaam ji Raa taa naan̄ an tɛdn nakgen ute doobina, aan gɔɔ jeegen ooy duroga duru daan yoge tu.

¹⁴ Bin num kusin̄ se kɔn̄ kɔkn̄ tɔɔgɔ dose ki ey sum, taa naase se ingki do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ey sum, num naase se ingki ute bɛɛ gen Raa.

Naajege k'tɛdkiga bul Raage

¹⁵ Kɛse tap ɓo je taadn ɔɔ di? Aan gɔɔ naajege ɛ k'j'ingki do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki eyo, num naajege ɛ k'j'ingki ute bɛɛ Raa sum se, bin num j'aki kɔn̄ tɛdn *kusina aan gɔɔ ken maakjege je la? Gɔtɔ!

¹⁶ 'Jeelki, ken naase jaay ɔɔpkiga kaam ji nam ɔɔ 'tookki taarin̄ se, naase 'tɛdkiga bul debm ken naase 'tookin̄ki taarin̄ se. Taa naan̄ se ɓo ken kusin̄ jaay ɔk tɔɔgɔ dose ki se, naase 'tɛdkiga bulu gen tɛdn kusina ɔɔ kusin̄ naase 'tɛdki se, asen kɔl yo ki. Anum ken naase jaay 'took uunki taar Raa se, kɛse naase 'tɛdkiga bul gen Raa ɔɔ naan̄ asen tɛdn aki kaakn̄ bɛɛ naan̄in̄ ki.

¹⁷ Do dakin̄ se, naase ingkiro bulu gen tɛdn kusina, num gan̄ ɓɔrse, naase 'took uunkiga ute maakse paac taar mɛt ken k'dooyseeno se. Taa naan̄ se, k'tɔɔmki Raa!

¹⁸ Naase se Raa ɔɔdsenga dose naatn maakn̄ kusin̄ ki. Ɔɔ ɓɔrse naase 'tɛdkiga bul Raa gen tɛdn nakgen ute doobina.

¹⁹ Ken maam jaay m'taad̄sen ute nakgen jikilimge lee tɛd̄se, taa naase 'booy ɔkumki yɔkɔd̄ eyo do taarge tun maam m'lee m'taad̄sen se. Aan gɔɔ naase ɔn̄kiro rose gen tɛdn nakgen aak kusu ɔɔ jig eyo ken ɔlse naase ingki king gɔrdio naan̄ Raa ki se, ɓɔrse ɔn̄ki rose 'tɛdki bul Raa gen tɛdn nakgen ute doobina; kɛse ɓo ken asen tɛdn jee *salal.

²⁰ Ken naase ingkiro bulu gen tedn kusiñ se, nakñ jaay asen kəl naase aki tedn nakñ te doobiñ taa tōgō se, gōtō.

²¹ Anum kusiñ ken naase 'tedkiro se tap bo ɔñkiga dī ro ki? Taa nakgen naase ing 'tedkiro se, borse ɔlseno maakñ səkōñ ki. 'Jeelki nakgen se ɔl jeege maakñ yo ki.

²² Ɔo gan borse Raa ɔdsenga dose naatn maakñ kusiñ ki ɔ ɔ 'tedkiga bulinge. Bin num borse Raa tedsenga 'tedkiga jee salal ɔ naase utu aki kōñ *kaajñ gen daayum.

²³ Aan gōo debm tedga naaba num j'ɔgin gōt-tōngin se, bin bo debm tedga kusiñ se kusiñin se, bedin yoa. Num gan Raa se, kaajñ gen daayum se, naañ edjesin ki cεε taa naajege k'tedkiga kalan ute Mɛljege Isa *al-Masi.

7

*Jee al-Masige se, *Raa ɔddɛga dode do doobm jikilimge tu*

(Ep 5.25-31; Gal 2.19,20)

¹ Genaaenge, m'je m'asen taadn ute doobm ken jikilimge lee uuno ɔ maam m'jeele doobm se naase kic 'jeelin ki, doobm jikilimge lee ted se ɔk tōgō do debkilim ki kaad ken naañ utu zεεr sum.

² 'Booyki m'asen taada: mɛnda jaay ɔkga gaaba se. Kaad ken jaay gaabin utu ing zεεr se, doobm jikilimge lee ted se, gaasin gen rɛsn gaabiña. Num ken gaabin jaay ooyga se, doobm jikilimge lee ted se, ɔk tōgō don ki ey sum ɔ naañ kōñ kōkñ gaabm kuuy.

³ Anum ken gaabin utu zεεr sum bo, naañ teec baa ɔk gaabm kuuy se, j'an danin mɛnd kɛsn gaaba. Num ken gaabin jaay ooyga se, doobm ken jikilimge lee ted se ɔk tōgō don ki ey sum. Ken naañ ɔk gaaba kuuy kic bo, j'an kōñ dan mɛnd kɛsn gaaba ey sum.

⁴ Genaaenge, naase kic 'tecki bini. Naase se, *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se ɔk tōgō dose ki ey sum taa naase ooykiga ute *al-Masi. Borse naase se 'tedkiga mɛtn deb kuuy, naañ se al-Masi ken Raa durinoga daan yoge tu se, taa naañ se bo naajege j'aki tedn nakgen tōal Raa ki.

⁵ Deere, do dōkin se, naajege k'tedkiro nakñ ken daa rojege bo jea. Ɔo nakgen ɔk tōgō do rojege tu se bo ken ɔljeke k'tedki nakgen ken ajenki kəl yo ki.

⁶ Do dōkin se, naajege j'ingkiro bulu do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se, num borse naajege se aan gōo jee ooyga kooyo na bo al-Masi ɔdjekiga dojege maakñ Ko Taar ken Raa εdo Musa ki jaay tedjeki bulge se. Bin bo naajege borse j'ɔñkiga doobm kiji gen tedn naabm Raa. Ɔo doobm se, *Nirl Salal bo taadjesin ki. Bin num naajege se, k'tedki naabm Raa se ute Ko Taar ken Raa εdo Musa ki jaay k'raaninoga raan do dōkin se eyo, taa doobm se kaadin deelga.

*Naabm ken *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki tɛda*

⁷ Tap ki num j'aki taad j'ɔki dī? Ken ɔl jeege ted *kusiñ se, Ko Taar ken Raa εdo Musa ki la? Gōtō! Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se kusiñ la? Gōtō! Num ken ɔlum jaay maam m'jeel kusiñ se Ko Taar ken Raa εdo Musa ki. Num ken Ko Taar ken Raa εdo Musa ki jaay taad ɔ: *Ɔnte dōñɔ*,* ey se ken maam m'dōñ kic num, m'jeelin nakñ se m'ted te kusiñ eyo.

⁸ Num ken Ko Taar ken Raa εdo Musa ki jaay taadum m'jeel kusiñ sum se, kusiñ ɔñ doobo ɔ ɔlum m'baag dōñ napar nakgen baa se paac. 'Jeelki, ken Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se jaay gōtō se, kusiñ kic bo, gōtō.

⁹ Do dōkin ken maam m'jeel te Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ey se, maam m'utu m'ing zεεrε. Num ken Ko Taar Raa εdo Musa ki taadum nakgen gen tɛda sum se, kusiñ baado taad tōgin dom ki,

* 7:7 Aak Ekz 20.17.

¹⁰ ɔɔ kusiŋ ken ɔk tɔɔgɔ dom ki se, tɛdum maam m'ooyga. Ɔɔ maam ken debm m'ooyga kooy se, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ey num am kɛdn kaaja se, bɔrse, ɔlumga yo ki.

¹¹ Ute doobm nakgen Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki taad ɔɔ gen tɛda se, kusiŋ ɔŋ doobo ɔɔ dɛrlum ɔlum m'tɛdn kusiŋa ɔɔ tɔɔluma.

¹² Ey num Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se doobm *salal ɔɔ nakgen naan taad ɔɔ gen tɛd se kic ɔɔ, salal, ute doobiŋa ɔɔ jiga.

¹³ Bin num nakŋ jigan ese se ɔɔ tɛdga nakŋ ken am tɔɔl la? Gɔtɔ! Num gan ken tɔɔlum se, kusiŋa. Ute nakgen jiga se ɔɔ, kusiŋ ɔŋ doobo gen tɔɔluma. Bin jaay ɔɔ k'jeele kusiŋ se, naan kusiŋ deer deer. Anum ute Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ken taadjeki ɔɔ j'ɔnte 'tɛdki kusiŋ se, ute naan se ɔɔ, kusiŋ taad naabiŋ tood tal ɔɔ naan se, kusiŋ aak eyo.

Kusiŋa se ɔk tɔɔgɔ do jikilimge tu

¹⁴ K'jeelki *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se iino gɔtn Raa ki, num maam lɛ, goon debkilim sum ɔɔ *kusiŋ se, tɛdumga maam tɛdga buliŋa.

¹⁵ Deere, nakŋ maam m'tɛd se m'ɔnd te mɛtiŋ eyo, taa maam m'tɛd nakŋ ken maam m'je eyo; ey num nakŋ maam m'je, tap ɔɔ maam m'ɔŋ tɛdiŋ eyo.

¹⁶ Ken maam jaay m'tɛd nakŋ ken maam m'je ey se, bin se maam m'jeele Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, naan jiga.

¹⁷ Anum ken ɔlum jaay m'tɛdn nakŋ jig ey se, maam mal eyo, num kusiŋa ken utu maakum ki se ɔɔ, ɔlum m'tɛdn naan se.

¹⁸ Maam m'jeele maakŋ maam goon debkilim ki se, nakŋ bɛɛ tap ɔɔ gɔtɔ. Taa maam se m'je m'tɛdn nakŋ bɛɛ, naɔo maam m'ɔk tɔɔgŋ gen tɛdn naan se eyo.

¹⁹ Deere, bɛɛ ken maam m'je se, tap ɔɔ maam m'ɔŋ tɛdiŋ eyo; gan kusiŋ ken maam m'je ey se ɔɔ, maam m'lee m'tɛdiŋa.

²⁰ Ken maam jaay m'tɛd nakŋ ken maam m'je ey se, kɛse maam mala ɔɔ tɛdiŋ ute maakum eyo, num kusiŋ ken maakum ki se ɔɔ, ɔlum m'tɛd naan ese.

²¹ Maam m'jeeliŋ ute maakum se, bɛɛki num, m'tɛdn nakŋ bɛɛ, naɔo kusiŋ se ɔk tɔɔgɔ dom ki ɔɔ ɔlum ɔɔ gen tɛdn kusiŋ sum.

²² Saapm maam ki se, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se tɔɔlumi.

²³ Num maam m'naam maakum ki ne diŋm kuuy ken ɔk tɔɔgɔ ɔɔ ɔŋ ɔnum saapum ɔŋ tɛd nakŋ bɛɛ eyo ɔɔ kusiŋ se ɔɔ tɛdum m'tɛdga bulu gen tɛdn nakgen jig eyo.

²⁴ Maam se kapiŋ tɔɔluma! Num nanja jaay am kɔɔdn doma maakŋ daa ro ken am kɔl yo ki se?

²⁵ Kɛse ute doobm Mɛljege Isa *al-Masi! Bin num k'tɔɔmki Raa!

Taa naan se ɔɔ ute saapum se maam m'je m'tɛd nakŋ bɛɛ; num gan maakŋ daa rom ki se, kusiŋ se ɔk tɔɔgɔ dom ki.

8

*Jeegen ɔk *Nirl Salal maakde ki (Gal 3.13-14, 5.16-25)*

¹ Tɛr daala, bɔrse, jee ken tɛdga kalan ute Isa *al-Masi se, mɔɔtn *Raa aden kɔjŋ bɔɔrɔ dode ki eyo.

² Taa maam m'tɛdga kalan ute Isa al-Masi se, Nirl Salal ken ɔk tɔɔgɔ se, ɛdumga kaaja ɔɔ ɔɔdumga doma maakŋ *kusiŋ ken ɔk tɔɔgɔ dom ki ɔɔ am kɔlum maakŋ yo ki se.

³ *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, ɔko tɔɔgŋ gen kɔɔdn kusiŋ eyo. Taa jikilimge kic lɛ ɔko tɔɔgɔ gen bɔɔbm kɔkŋ Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se eyo. Num gan Raa mala ɔɔ, tɛdiŋ ute doobm ken naan ɔlo Goon maakiŋa ɔɔ Goon

maakin se uuno ro tec gen jikilimge ɔɔ ɛf roŋ *serke taa kusina. Ute naan se Raa ɔŋ bɔɔɔ ooc do Goonin ki taa kɔɔdn kusin jeege.

⁴ Raa tedjeki naan se, taa naajegen ken k'lee k'tedki nakŋ ken daa rojege je se eyo, num naajegen Nirl Salal lee tɔɔdjeki se ɔɔ, taa nakŋ ken Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki taad se j'anŋki tedin ute doobiŋa.

⁵ Deere, jee ken lee aan gɔɔ ken daa rode ɔɔ je se, naade saap do nakgen tun daa rode jea. ɔɔ jee ken Nirl Salal ɔɔ tɔɔdde se le, naade saap ɔɔ do nakge tun Nirl Salal ɔɔ je se.

⁶ Anum debm saap do nakge tun daa ro ɔɔ je se, an kɔl yo ki. Num gan debm saap do nakge tun Nirl Salal je se, naan 'kɔŋ kaaja ute lapia.

⁷ Taa jee ken je nakŋ ken daa rode ɔɔ je se, jee se jee taamooy Raage. Ko Taar Raa se naade took ing do ki eyo taa naade se le ɔŋ aasin eyo.

⁸ Jee ken saap ɔɔ do nakge tun daa rode ɔɔ je sum se, naade kɔŋ tɔɔl Raa ki eyo.

⁹ Anum naase se ingki aan gɔɔ ken daa rose ɔɔ je se eyo, num aan gɔɔ ken Nirl Salal ɔɔ jea, taa naase se, nanja nanja kic ɔɔ *Nirl Raa se utu maakin ki. ɔɔ debm jaay ɔk Nirl gen al-Masi ey se, naan se debm naan eyo.

¹⁰ Ken al-Masi utu maakse ki se, taa kusin se daa rose se utu 'kooyo. Num aan gɔɔ Raa tedsenga aak beɛ naanin ki se, Nirl Salal se ɛdsenga kaaja.

¹¹ Ken Nirl Raa ken duro Isa daan yoge tu se jaay utu ing maakse ki num, Raa ken duro Isa al-Masi daan yoge tu se, ute Nirlin ken utu maakse ki se, 'dur rosen ken utu kooy se daan yoge tu kici.

¹² Taa naan se ɔɔ, genaamge, Raa je ɔɔ tak ɔɔ j'aki king aan gɔɔ ken Nirl Salal ɔɔ jea, num j'ɔnte kingki aan gɔɔ ken daa rojege ɔɔ je se.

¹³ Taa ken naase jaay ingki aan gɔɔ ken daa rose ɔɔ je se, naase utu aki kooyo. Num ken naase jaay ɔŋki Nirl Salal ɔɔ tɔɔdde se, nakŋ ken daa ro ɔlsen 'lee tedki se, naase anŋki resn naata ɔɔ naase aki kaaja.

¹⁴ Taa jee paacŋ ken Nirl Raa tɔɔdde se, naade se tedga gaan Raage.

¹⁵ Nirl Raa, ken ɛdsen se taa asen tedn bulge eyo ɔɔ jee ken ɔk beere maakde ki eyo, num Nirl Raa se, tedsenga 'tedkiga aan gɔɔ geninge mala. Ute Nirlin se ɔɔ, naajege k'danŋki Raa j'ɔki: *Abba* ken je deekŋ ɔɔ: Bua.

¹⁶ Nirl Raa se ɔɔ ken taadjeki maakjege tu ɔɔ naajege se k'gaan Raage.

¹⁷ Deere, naajege k'geninge se, j'utu j'aki kɔŋ nakgen jig aak eyo ken naan bɔɔbin jeenge tu se ɔɔ nakŋ ken Raa bɔɔbin se gen al-Masi ɔɔ naajege se j'utu j'aki kɔŋ bedjege ute naan kici. Ken naajege jaay k'dabarkiga ute naan se, j'utu j'aki ɔaa kend maakŋ *nookin ki kici.

Raa utu kɔl geninge maakŋ nookin ki (Jn 10.27-30)

¹⁸ Maam m'jeele, dubarjegen ken ɔorse jaay, k'dɔjin ute doobm jaay Raa utu ajeki taadn *nookin se, dubar se paac paac aas dim eyo.

¹⁹ Taa nakgen Raa aal paac se, ing aak kaama booy nun ki, Raa utu 'taadn geninge jeege tu tal.

²⁰ Nakgen ken Raa aaldeno paac se, 'tedga nakŋ cere ɔɔ kese naade malinge ɔɔ je eyo, num tɔɔŋ kuuy ɔɔ tedden naade tedn nakŋ cere. ɔɔ ute naan se kic ɔɔ, Raa ɛddenga nakŋ ken naade an kend dode ro ki.

²¹ Taa ɔii kalan se, nakgen Raa aalo paac se, naan utu aden kɔɔdn dode naatn maakŋ nak ken ɔk tɔɔɔ dode ki ɔɔ tedden naade 'ruumu ɔɔ naade utu kɔŋ dode aan gɔɔ gaan Raagen utu kend maakŋ nookin ki.

²² K'jeelki, bini ɔorse kic ɔɔ nakgen Raa aalde paac se, utu dabara dabara aan gɔɔ mend diig ɔaa ɔaa koojo.

²³ Anum naade kalde ki sum bo dabar eyo, num naajegen j'ɔŋkiga *Nirl Raa deet deet ɔ naan utu ajeki kedn nakgen kuuy kic se, naajege kic k'daayki aan gɔɔ mend baa baa koojo se. Kaad ken naajege j'utu j'aakki kaak kaam Raa ken utu ajeki kɔɔdn rojege naatn maakn dubar ki ɔ j'aki tedn geningen mala mala se.

²⁴ Deere, Raa se aajjekiga nabo naajege j'ɔŋ j'aakki ey bɔrtɔ num naajege j'ɔndki dojege don ki. Ɔɔ nakn jaay j'aakin̄kiga ute kaamjege se j'ɔndki do, do ki ey sum, taa nakn jaay j'aakin̄kiga se, j'ɔŋin̄kiga. Naŋa jaay 'kɔnd don do nakn ken naan aakga kaak ute kaamin̄ se? Nam 'tedn naan se tap bo, gɔtɔ.

²⁵ Num naajege j'ɔndki do se, do nakge tun k'j'aakin̄ki te ey bɔrtɔ ɔ ute naan se naajege j'aayki kaamjege j'ing j'aakki kaamina.

²⁶ Daala, naajegen ken j'ɔkki tɔɔgɔ doobm Raa ki ey se, Nirl Raa se bo baado noogjeki. Taa naajege se k'jeelki tɔnd metn Raa ute doobin̄ eyo, num Nirl Raa bo eem Raa taa naajege. Naan eemin̄ ɔ daay des des se ute taargen cir taargen k'lee k'tɔndki metn Raa se.

²⁷ Ɔɔ Raa se ɛ, naan jeel nan maakn jikilimge ɔ jeel saapm *Nirl Salal se kici. Ɔɔ Nirl Salal se tɔnd meta taa jee naange. Naan tɔnd meta se aan gɔɔ ken Raa maakin̄ jen ro ki.

²⁸ K'jeelki, nakn paacn ken aan do jeege tun je Raa se, Raa tedn̄ paac aan kaama taa aden tedn̄ bɛɛ. Do dɔkin̄ tap bo, Raa se uunoga kuun doa ɔ dan̄den taa tedn̄ nakn ken naan maakin̄ jen ro ki.

²⁹ Taa kaad ken Raa utu aal kaal duni tap bo, jeegen ken naan aden tedn̄ 'tecn̄ Goonin̄ se, Raa jeeldenoga. Bin se, Goonin̄ se tedn̄ goon paragŋ gen genaagen dena.

³⁰ Ken Raa jaay uun doa gen tedn̄ nakn se, naan dan̄de gen tedn̄ jeenge. Ɔɔ ken naan jaay dan̄de sum se, naan tedde tedga aak bɛɛ naanin̄ ki. Bin sum eyo, num naan nookdenoga kici.

Raa se jejeki aak eyo

³¹ Bin num j'aki taadn̄ j'ɔɔki dī? Ken Raa jaay ute naajege num, ken ajeki cir tap bo naŋa?

³² Raa se, Goonin̄ kic bo naan ɔŋin̄ baado ooy taa naajege paac. Ɔɔ ken Raa jaay edjeki Goonin̄ mala se, deer deer naan ajeki kɔŋ kedn̄ nakgen baa se paac kic ey la?

³³ Jee ken Raa bɛɛr tɔɔddenga tɔɔd tedga jee naange se, naŋa bo aden kɔkn̄ mindde? Ɔɔ jee se ɛ, Raa mala bo tedden tedga aak bɛɛ naanin̄ ki.

³⁴ Bin num ken aden kɔŋn̄ bɔɔrɔ dode ki se tap bo, naŋa? Gɔtɔ! Taa Isa *al-Masi se ooyga taa naajege, ter Raa durin̄oga daan yoge tu ɔ bɔrse, naan utu ing do ji daam Raa ki ɔ utu eem Raa taa naajege.

³⁵ Ken ajeki gaan ute maak-je al-Masi se tap bo dī? Dubar la? Nakn ɔŋn̄ deel do la? Jee ken lee ɔɔdjeki yɛɛbjege se la? Bo la? Daaye la? Gɔtn̄ jig ey ken utu kutn̄ deba la? Lɔ yo ne? Gɔtɔ! Dim jaay ajeki gaan ute maak-je al-Masi se, gɔtɔ.

³⁶ Aan gɔɔ taar ken Kitap taad ɔ:

Taa naai Raa se, bii-raa jeege je doobm ken ajen tɔɔlɔ;

ɔ naaje se k'tec aan gɔɔ baatgen k'baado baa tɔɔlɔ se.*

³⁷ Num ute tɔɔgŋ debm ken jejeki se, naajege k'cirki nakge paac.

³⁸ Maam se m'jeelin̄ maakum ki deer deer: yoa, 'king bɔrse, *kɔdn̄ Raage, nakgen ɔk tɔɔgɔ raan, nakgen bɔrse ute kengen naan ki, nakgen paac ɔk tɔɔgɔ do jikilimge tu,

* 8:36 Aak KKR 44.22.

³⁹ nakgen raan ð kengen maakŋ naaŋ ki, nakgen Raa aaliŋ paac se, ðim jaay ajeki kŋ gaan ute maak-je Raa ken jejeki ute doobm Meljege Isa al-Masi se tap 60, gŋtŋ.

9

**Raa ute jeengen gaan *Israelge (Gal 4.22-31)*

¹ Genaaŋge, taa maam m'ute *al-Masi se k'kalan se, taar maam m'je taadŋ se met ki, ŋk taar-kŋb eyo. Ðo *Nirl Salal kic taadum ð taarum se met ki ðo maakum kic took do taarge tun se.

² Ðo maam maakum tuj kasak kasak ð daayum nakŋ se ðnum aak eyo.

³ Deere, gen genaaŋge se, ken doobo jaay kuuy gŋtŋ num, ŋŋ Raa am naama ðo m'gaan ute al-Masi, ken naaŋ se jaay 'tedŋ beɛ genaaŋge tun metjilje kalan se ðo naade 'kŋ kaaja se, taa naaŋ se maam m'tooko.

⁴ Naade se 60 gaan Israelge ken Raa beɛ tŋddeno taa tedŋ geninge. Naade ki 60 Raa taaddeno *nookiŋa, *dŋoko ute naade, taaddeno *Ko Taar ken naaŋ edo *Musa ki, taaddeno doobm ken naade aŋ lee keeme ðo taaddeno nakŋ ken naaŋ utu aden keɛa.

⁵ Naade se teeco metjil bugge tun do dŋkiŋa ðo ken al-Masi jaay uuno ro debkilimi se, naaŋ kic 60 teeco metjil bugge tun se. Ðo al-Masi se, naaŋ 60 Raa ðo naaŋ ting do nakge tun 6aa se paac, ðo daayum jeege lee tŋmiŋa. *Amin!

⁶ Bin num j'ŋnte 'saapki j'ŋki nakŋ ken Raa taado ðo utu keɛŋ jeege tu se tedga nakŋ ceɛ. Taa naaŋ se 60 'booyki. Gaan Israelge se, naade paac Israelgen mala mala eyo.

⁷ Gaan *Abraamge sum se dena, na60 naade paac se geningen aan gŋo ken Raa taadŋ se eyo. Taa naaŋ se 60, Raa taad Abraam ki ðo: *Metjil Isaka se 60, 'ted metjil naai.**

⁸ Gŋtn se, Raa je taadŋ ðo gaangen Abraam toojde se, naade paac gaan Raage eyo; num Raa taadŋo geningen mala mala se, keɛdgen ken Raa mala taadŋga taad ðo utu aŋsiŋ keɛ se.

⁹ Nakŋ ken Raa taadŋ ðo utu aŋ keɛ se, naaŋ deekiŋ ðo: *Baar kuuy kaadŋ ara bin se, maam m'utu m'ade teɛle ðo m'kŋ mendi Sara se te goon gaaba jin ki†.*

¹⁰ Bin sum eyo. 'Jeelki, Rebeka se geningen naaŋ toojden di se bubjege tu Isaka ki.

¹¹⁻¹² Num Raa taad Rebeka ki ðo: *Goon naai aŋ koojn deet se utu 'tedŋ bul gen debm baat se‡.* Kaad ken jaay Raa taad taar bin se, gaange se j'toojden te ey 6ŋrtŋ ðo naade le ŋ ted te jiga ey le *kusiŋ ey 6ŋrt kici. Ken Raa jaay taad bin se, taa naaŋ se je taadŋ ðo naaŋ tedŋ nakŋ ken maakiŋ jen ro ki. Naaŋ dan debm ken naaŋ 60 beɛ 6ŋdŋ. Ðo debm ken naaŋ beɛ 6ŋdŋ se, taa naaŋ 60 tedga ted nakŋ beɛ eyo.

¹³ Aan gŋo taar maakŋ Kitap ki Raa taad ðo: *Maam m'jedoga *Yakub ðo Ezo se, maam m'6ŋd m'undinoga naatŋ. §*

¹⁴ Bin num j'aki taadŋ j'ŋki di? Raa se tedŋ nakge ute doobiŋ ey la? Gŋtŋ!

¹⁵ Taa naaŋ se 60, do dŋkiŋ Raa taad Musa ki ðo: *Maam m'tedŋ beɛ debm ken maam m'je m'aŋ tedŋ beɛ ðo m'keejŋ do deb ken maam m'je m'aŋ keejŋ don ki*.*

¹⁶ Ken Raa jaay beɛ 6ŋd deba se taa deba se 60 je eyo lŋ tedga ted nakŋ beɛ eyo, num keɛse Raa mala 60, tedŋ beɛ.

* 9:7 Aak Jen 21.12. † 9:9 Aak Jen 18.10, 14. ‡ 9:11-12 Aak Jen 25.23. § 9:13 Aak Mal 1.2-3.

* 9:15 Aak Ekz 33.19.

17 Ter maakn Kitap ki Raa taad Gaar magal gen Masar ki ɔɔ: *Maam m'oli Gaarge se taa maam m'taadn tɔɔgum doi ki ɔɔ jeegen do naan ki paac am nooko†.*

18 Taa naan se ɔɔ, Raa aak taa-daay debm ken naan je an kaakn taa-daayina ɔɔ debm don mɔng se, Raa ɔnin tɛdn do mɔngɔ baa ute naanina.

Raa se naan aan gɔɔ debm kɔɔ

19 Daan naane naai am taad ɔɔ: ken Raa jaay bɛɛr tɔɔd jeege bin se gen di jaay naan mooy jeege? Nakn ken Raa baa tɛd se, nanja jaay 'tookn do ki ey se?

20 Naai debm taad bin se: naai tap ɔɔ nanja jaay 'naaj ute Raa se? Nakn j'ɔɔinga kɔɔ ute nenje se kɔn taad debm ken ɔɔin se ɔɔ: naai tap ɔɔ ɔɔum bin se, gen di? Gɔɔ!

21 Debm kɔɔm nakge se, naan se mɛl nenje. Ken naan je se ute nenjen ese sum ɔɔ, naan ɔɔ nakn aak bɛɛ ken k'tɔɔɔden naatn ute ɔɔi laa, ey lɛ ɔɔ nakgen kuuy se ken ɔɔi-raa k'lee k'tɛdn naaba, bin ey la?

22 Ken Raa jaay je tɛdn aan gɔɔ debm kɔɔm nakge se, naai tap ɔɔ ɔɔi di maak ki? Ey num Raa se je taadn maak-taarin ute tɔɔgina naɔo naan aay kaamin dena serk jee ken taarin maakin, naaden ken nakn naade tɛd se aasdenga ken Raa utu aden kutu.

23 Ute nakgen naan tɛd paac se Raa se je jeege paac jeele, naan se debm magala ɔɔ ɔk *nooko ɔɔ naan je naajegen ken naan tɛdjeki bɛɛ se j'aki kend maakn nookin ken naan ɔaapinga ɔaap do dakin se.

24 Jee ese se Raa taad ute naajege. ɔɔ Raa se bɛɛr tɔɔɔo maakn Yaudge tu kalin ki sum eyo, num naan bɛɛr tɔɔɔdega maakn jeege tun ɔɔa se paac kici.

25 Aan gɔɔ ken Raa taad maakn Kitapm Oze ki ɔɔ:
Jee ken do dakin jee maamge ey se, ɔɔrse maam m'taadden m'ɔɔ: naase se 'tɛdkiga jee maamge.

ɔɔ mɛtjil jee ken maam m'jede ey se, ɔɔrse maam m'taadden m'ɔɔ: maam se m'jese‡.

26 Daala, jee ken k'taadden j'ɔɔ:
naase se jee maamge ey se, ɔɔrse k'taadden j'ɔɔ: naase se j'utu j'asen dan gaan Raagen zɛɛɛ. §

27 Taa maakn gaan *Israelge tu se debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi kic ɔɔ taadga taad taarina maakn Kitap ki do dakin ɔɔ:
Ken gaan Israelge jaay tɛdga dena aan gɔɔ kɛɛsn taa baar ki kic ɔɔ, maakde ki se jee mɛtinge sum ɔɔ 'kɔn kaaja.

28 Taa Mɛljege Raa taarin naan taad se,
*naan utu an naar tɛdn kaasn ute doobina.**

29 Daala, maakn Kitapm debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taad daala ɔɔ:
Ken Mɛljege Sidburku jaay ɔnte jeejegen mɛtinge ey se, kaadn naane mɛtjil naajege se k'jutkiga aan gɔɔ jee maakn gɛgɛr ken Sɔɔɔm ki ute ken Gɔmɔr ki se. †

Ken tɛd debkilimi aak bɛɛ naan Raa ki (Rm 3.19-29; Gal 3.8-14,21-29)

30 Anum j'aki taadn j'ɔɔki di? Jeegen Yaudge ey se, je te doobm ken tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki eyo. Num gan naade se ɔɔ tɛdga aak bɛɛ naan Raa ki se, taa naade aalga maakde don ki.

31 Ey num gaan *Israelgen ɔk *Ko Taar ken Raa ɛɔo Musa ki ɔɔnɔ ɔɔ ute naan se sum ɔɔ, naade je tɛdn jee aak bɛɛ naan Raa ki se, naɔo naade ɔn aasin te eyo.

† 9:17 Aak Ekz 9.16. ‡ 9:25 Aak Oz 2.23. § 9:26 Aak Oz 1.10. * 9:28 Aak Eza 10.22. † 9:29 Aak Eza 1.9.

³² Anum ken tedden jaay naade ɔŋ aasiŋ ey se tap ɓo ne di? Naade jede te eyo ken naade tedn aak bee naan Raa ki ute doobm kaal maakde se, taa naade se saap ɔɔ taar ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad se, ken naade ted aasinga ute doobiŋ sum ɓo, naade kaakŋ bee naan Raa ki. Kese ɓo ken alde naade rak ko se ɔɔ tooc se.

³³ Taar se Kitap kic ɓo taadga taad ɔɔ:
Aakki! Maam m'ɔndga ko maakŋ geger ken Sion ki
ɔɔ ko se utu rakŋ jeege ɔɔ naan se liŋ ken utu 'tedn jeege tooco.
Num debm jaay aalga maakiŋ do liŋ ken ese se, naan kɔŋ kend maakŋ sakɔŋ ki
eyo‡.

10

¹ Genaamge, maam se m'je ute maakum paac taasum Yaudge se kic 'kɔŋ kaaja. Taa naan se ɓo, maam m'leem *Raa taa naade.

² Deere, maam m'jeele naade se dak maakde do Raa ki, naɓo Raa se naade jeel ɔkiŋ te mala mala eyo.

³ Ɔɔ naade jedo te doobm ken Raa tedn jeege aak bee naaniŋ ki se eyo. Num naade malinge ɓo je doobm ken aden 'tedn aak bee naan Raa ki. Taa naan se ɓo, doobm ken Raa ted jeege aak bee naaniŋ ki se, naade baate tookŋ do ki.

⁴ Taa tɔɔŋ gen *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ɔk do jeege tu se, *al-Masi 'daaringa taa jee paacŋ ken aalga maakde do al-Masi ki se, tedga aak bee naan Raa ki.

*Debm jaay aal maakiŋ do *al-Masi ki se ɔŋga kaaja*

⁵ 'Booyki taar ken *Musa raan do dakiŋ maakŋ *Ko Taar ken Raa edino se, naan ɔɔ taargen Ko Taar Raa taad ɔɔ gen tɛda se: *Debm ken ted aasiŋ ute doobiŋ paac jaay ɓo 'kɔŋ kaaja**.

⁶ Num doobm ken ɔl jeege aal maakde do Raa ki jaay tedn aak bee naaniŋ ki se, Kitap taad ɔɔ: *Ɔnte taadn ute maaki ɔɔ: «Nanɔ jaay 'kookŋ maakŋ raa ki» kese je deekŋ ɔɔ: nanɔ ade dan al-Masi ade bɔɔy do naan ki se.*

⁷ *Tɛr ɔnte taadn ɔɔ: nanɔ jaay bɔɔy ɓaa maakŋ bee yoge tu, kese je deekŋ ɔɔ: nanɔ ade dan al-Masi ade teecŋ daan yoge tu.*

⁸ Num maakŋ Kitap ki taad ɔɔ: *Taar Raa se, naan gɔɔr ute naai; naan utu maaki ki ɔɔ taari ki.†*

Taar Raa ese ɓo naaje k'lee k'taadŋ jeege tu j'ɔɔ j'aal maakde do Raa ki.

⁹ Ken naai jaay 'took ute maaki ɔɔ 'jeel Raa se duroga Isa daan yoge tu, ɔɔ 'taad naan jeege tu ɔɔ Isa se naan ɓo Meli se, kese naai 'kɔŋ kaaja.

¹⁰ Taa ken naajege jaay j'aalkiga maakjege do Isa ki se, k'tɛdkiga aak bee naan Raa ki. Ɔɔ ken k'taadki naan jeege tu j'ɔɔki: naan ɓo Meljege se, j'aki kɔŋ kaaja.

¹¹ Aan gɔɔ taar ken Kitap taad ɔɔ: *Debm jaay aalga maakiŋ do naan ki se, sakɔŋ an tɔɔl eyo‡.*

¹² Anum Yaudge ute Yaudge ey paac se naade ɔŋga kaaja ute doobm kalan sum, taa naade paac se Meldɛ ɓo ken kalan ese sum. Naan ted bee jeege tun paacŋ ken lee eemiŋa.

¹³ Taa naan se ɓo Kitap taad ɔɔ: *Debm jaay eem ro Meljege se, Meljege an kaaja§.*

¹⁴ Ken bin num jeege jaay utu aal te maakde don ki ey ɓort se, naade an keem ɔɔ di? Naade kaal maakde don ki ɔɔ di? Ɔɔ ken nam jaay ɓaado taadde te taariŋ ey se, ute doobm gay jaay naade 'booy ron se?

‡ 9:33 Aak Eza 8.14 ɔɔ 28.16. * 10:5 Aak Lb 18.5. † 10:8 Aak Dt 30.11-14. ‡ 10:11 Aak Eza 28.16. § 10:13 Aak Jl 2.32.

15 Ɔo ken j'ol te jee taadn Taar Raa gɔtde ki ey se, nanja jaay ade ɔaa taadn taar se? Taa naan se ɔo, Kitap taad ɔɔ:

Aakki! Jee ken ɔaano ute Labar Jiga se, jeege maakde raap dode ki den aak eyo.*

16 Anum Labar Jigan ese, jee metinge sum ɔo took aal maakde do ki. Taa naan se ɔo, debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taad maakn Kitap ki ɔɔ:

Melje, taar ken naaje k'taad jeege tu se, nanja ɔo took uunga?†

17 Anum 'booyki: debm jaay took aal maakin do taar ken ese se, booy k'taadnga taar se jaayo. Ɔo taar ken naan booyin ese se, iino gɔtn al-Masi ki.

18 Anum m'tɔnd metse tu: taar se, Yaudge booyin te ey la? Gɔtɔ! Taar se naade booyinga aan gɔɔ ken Kitap taad ɔɔ:

Jeege ɔaa taadga taar Raa se jeege tu gɔtn ɔaa se paac,

ɔɔ taar se jee do naan ki paac booyinga.‡

19 Ter m'tɔnd metse daala: metn taar se tap ɔo, gaan *Israelge booy ɔkin te ey la? Deere, naade booy ɔkinga naɔo baate tookn do ki. Taar se Musa ɔo uuno metin deete ɔɔ taaddeno taar ken Raa ɔɔ:

Naase jeemge se, m'asen tedn aki ni ro jeege tun reŋ reŋ.

Ɔo m'asen tedn naase maakse asen taar do jeege tun jeel dim eyo.§

20 Ter debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se, aay kaamin bini taadden daala ɔɔ:

Maam Raa se, jee ken jem ey se ɔo, ŋumga.

*Ɔo jee ken je te doobum ey se ɔo, maam m'taadden roma.**

21 Gan ute gaan Israelge se Raa taad ɔɔ:

Bii-raa maam m'ɔl jim m'dan gaan Israelge m'ɔɔ ade ɔaa gɔtum ki naɔo naade se, jee naajn taarge ɔɔ baate tookn Taaruma.†

11

*Gaan *Israelge se *Raa baatde te eyo*

1 Ter m'tɔnd metse daala: bin num Raa se, baatega jeenge la? Gɔtɔ! Naan baatden te eyo. Taa maam kic m'kod Israel, m'teeco metjil *Abraam ki ɔɔ m'teeco taa ɔee Benjamin ki.

2 Bin num Raa se jeengen naan beer tɔadden do dakin se, naan baatden te eyo. Ey num naase 'booyin ki te ey la, taar ken k'raanjo maakn Kitap ki, ken taad ute *Eli, debm ken taad taar teeco taar Raa ki, kaad ken naan sakak gaan Israelge gɔtn Raa ki, naan ɔɔ:

3 *Meluma, jee ken taad taar teeco taari ki se, naade tɔaldenoga ɔɔ gɔtn ken k'lee k'tedi *serke se le, naade tɔokinga naatn. Ɔo maam le, m'ɔɔpga m'kalum ki sum. Ɔo naade je am tɔɔɔ.**

4 Num Raa tap ɔo terlin ɔɔ di? *Jeege dupu-cili se, maam m'bɔɔbdenga ɔɔ naade se ŋ erg te naan maragn k'danin Baal ken jeege lee eemin se eyo.†*

5 Borse kic ɔo, maakn gaan Israelge tu se, ɔɔpga jeege cɔkɔ ken Raa beer tɔaddenga ute beerɔa.

6 Raa beer tɔaddɛ se taa naade ɔo tedga nakn beer eyo, num naan beer tɔaddɛ se ute beerɔa, ken bin ey num, beer Raa se kon tedn beer ey sum.

7 Taar se tap ɔo je taad ɔɔ dio? Gaan Israelge se nakn naade je se tap ɔo ŋ te eyo. Num jee ɔɔpm ken Raa beer tɔaddenga tɔad se ɔo, ŋga nakn se. Num jee kuuy se le, tedga jee naajn taarge.

8 Aan gɔɔ ken Kitap taad ɔɔ:

* 10:15 Aak Eza 52.7. † 10:16 Aak Eza 51.3. ‡ 10:18 Aak KKR 19.4. § 10:19 Aak Dt 32.21. * 10:20 Aak Eza 65.1. † 10:21 Aak Eza 65.2. * 11:3 Aak 1Gar 19.10, 14. † 11:4 Aak 1Gar 19.18.

Raa tēdden naade se jee taara end dode ki eyo,
deebdenga kaamde naade ŋ aak ok eyo
ɔɔ turumdenga bidege naade ŋ booy eyo;
bini jaaki kic ɔo, naade utu inŋ gɔtn kingdeki se sum‡.

⁹ Maakŋ Kitap ki se, jee se Gaar *Daud kic ɔo taad rode ki ɔɔ:

Ŋŋ kɔsdege se aden tēdn aan gɔɔ rēecŋ ken aden tɔnd kəkɔ.

Ŋŋ 'tēdn aan gɔɔ nakŋ aden rɔkŋ naade tooco ɔɔ ŋŋ Raa aden dabara.

¹⁰ Ŋŋ Raa ade tɔɔkŋ kaamde mɔɔtn naade kŋŋ kaakŋ dīm eyo,
ɔɔ ŋŋ aden tɔnd daam deere dode kiŋ.

¹¹ Maam m'je m'tɔnd metse daala: ken gaan Israelge jaay rɔkŋ tooc se, gen sɔrɔkin la? Gɔtɔ! Num ute rɔkŋ toocŋ ken naade tooc se, kaad ken se ɔo, Raa kaajŋ jee ken Yaudge eyo. Anum ken Raa jaay aaj jee ken Yaudge ey se, Yaudge se aakdega num, maakde ade kɔɔŋɔ ɔɔ je doobm kaaja kici.

¹² Num kaad ken gaan Israelge jaay baate tookŋ taar Raa se ɔo, Raa tēdn bēēŋ dēna jeege tun ɔaa se paac. Ɔɔ ken Yaudge jaay tēdn jee naajŋ taarge sum se, Raa tēd bēēŋ jeege tun do naan ki paac. Anum 'saapki tu, kaadn ken jaay gaan Israelge utu kŋŋ kaaja se, bēē Raa ese se, utu 'tēdn dēn cir daal ey ne?

Raa aaj jeegen Yaudge eyo

¹³ Bɔrse, maam m'je taadn ute naasen Yaudge ey se. Maam se *m'debm kaan naabm Isa al-Masi taa naasen Yaudge ey se. Taa naan se ɔo, maam maakum raapo do naab ken Raa edumsin se.

¹⁴ Maam m'je taasum Yaudge se, jee metinge kaakŋ naabum se ade rɔɔŋ maakde ɔɔ aden kɔl naade ni ro jeege tu, taa bii kalan jee metinge utu kŋŋ kaaja kici.

¹⁵ Ken Raa rēs gaan *Israelge kaad ken se sum ɔo, naan ok taasa ute jee ken Yaudge eyo. Num kaad ken jaay Raa utu tērl kɔkŋ gaan Israelge jiga se, kēse 'tēdn ɔɔ dī? Kēse tēdn nakŋ bēē aak eyo, 'tēdn aan gɔɔ jee ooyga kooyo ken Raa utu aden kēdn kaaja.

¹⁶ Ken mappa jaay k'dup cɔkɔ j'edga Raa ki se, mappan ɔɔp se paac tēdga gen Raa. Ken kaaga jaay j'edga met kon Raa ki se, letin se kic ɔo, tēdga gen Raa.

¹⁷ Gaan Israelge se tec aan gɔɔ *ko ɔlibm maakŋ jinēne ki ken k'tɔgŋga ute letingen metinge se. Ɔɔ naai ken kɔd Yaud ey se tec aan gɔɔ letn ko ɔlibm maakŋ kaag ki ɔɔ naai j'ɔgio ɔɔ k'ɔaado j'ɔli gɔɔ letn ko ɔlib ken k'tɔgŋga tɔg letingen metinge se. Bɔrse, naai kic inŋ te tɔɔgŋ metn ko ɔlibm ken maakŋ jinēne ki se.

¹⁸ Taa naan se ɔo, ɔnte koono do letn ko ɔlib ken k'tɔgdenoga se. Ken ɔli oon tap ɔo taa dī? Naai lē letē sum. Naai ɔo gak ko kaag eyo num ko kaaga ɔo gaki naai.

¹⁹ Maakse ki se, deb kalan am taadn ɔɔ: «Raa se naan ɔo debm 'tɔgŋ letge ɔɔ uunumo ɔɔ ɔaado ɔlum gɔɔde ki.»

²⁰ Deere, naade se jaay Raa tɔgde se taa naade baatega kaal maakde don ki ɔɔ naai jaay ɔaado k'j'ɔli gɔɔde ki se, taa naai aal maaki don ki. Bin num ɔnte magal roi, ɔɔ ɔnd kɔndɔ.

²¹ Ey num Yaudge se ɔo letgen deer deer. Ute naan se kic ɔo, Raa ŋ ɔnde te eyo. Anum naai letn k'ɔaado k'j'ɔli kɔl gɔɔde ki sum se, ken naai jaay aal maaki don ki ey se, naan utu ai kɔgŋ kundi naatn kici.

²² 'Jeelki, Raa se naan debm jiga naɔo naan debm kɔjŋ bɔɔrɔ do jeege tu kici. Jee ɔn doobm Raa se, naan utu aden kɔjŋ bɔɔrɔ dode ki ɔɔ ute naai se, ken naai jaay inŋ aal maaki do bēēŋ ki se, naan debm jiga ute naai. Ey num, bēē, naan ai kɔɔdn kundi kici.

‡ 11:8 Aak Dt 29.4 ɔɔ Eza 29.10. § 11:10 Aak KKR 69.22.

²³ Bin 6o ken Yaudge jaay terloga gōtn Raa ki se, Raa aden kōŋ tōl gōode ki daala, taa Raa se ək tōogō ken tēdn naan se.

²⁴ Naasen ken Yaudge ey se, 'tecki aan gōo letn ko ɔlibm maakŋ kaag ki ken k'tōgiŋo jaay k'baado k'tōliŋ gōo letn ko ɔlib ken maakŋ jinen ki se. Ken Raa jaay tēdn nakŋ ese se, Yaudge se kic, naan adeno terl tōl gōoŋ ki ey ne, naaden ken letn ko ɔlibm mala mala se?

Yaudge kici utu kōŋ kaaja

²⁵ Anum genaamge, maam m'je m'asen taadn nakŋ ken Raa 6aa tēda jaay naase *'jeelki metiŋ ey se. Bin 6o naase aki tēdn rose aan gōo jee jeel taar eyo. Taa ken gaan *Israelgen metiŋge jaay baate tookŋ kaal maakde do Raa ki se, bini jee 6aa se paac ade 6aa gōtn Raa ki jaayo.

²⁶ Ɔo bin 6o gaan Israelge paac utu 'kōŋ kaaja bin kici aan gōo ken Kitap taad ɔɔ:

*Debm utu 'kōodn do jeege se,**

utu ade kiin maakŋ geger ken Sion ki.

*Ɔo metjil *Yakub se, naan utu aden kōodn dode maakŋ naajŋ taarde ki.*

²⁷ Ter Raa taad ɔɔ:

*Kese *dōokŋ ken maam m'utu m'dōokŋ ute naade,*

*kaad ken se 6o maam m'ade tōol *kusiŋdege†.*

²⁸ Yaudge se baate tookŋ Labar Jiga gen Isa; taa naan se 6o naade tēdga jee taamooy Raage. Kese tēdsenga bēe naase ki. Ey num naade se Raa bēer tōoddenga tōod do dōkiŋa. Naade se Raa jede, taa 6ugdege.

²⁹ Ken Raa jaay bēer ɔodga deba ɔɔ efiŋga naka se, mōotn naan terl taariŋ ey sum.

³⁰ Do dōkiŋ se, naasen ken Yaudge ey se, 'baatekiro tookŋ taar Raa. Num ken 6orse jaay Yaudge baate tookŋ taar Raa sum se, Raa se tēdsenga bēe.

³¹ Ɔo ken Yaudge jaay baate tookŋ taar Raa se, ute naan se jaay naasen Yaudge ey se, Raa tēdsenga bēe. Bin 6o, 6orse Yaudge Raa utu aden tēdn bēeŋ kici.

³² Taa Raa se ɔŋ jikilimge paac baate tookŋ taariŋ se naan ɔnde gōtde ki aan gōo 6ulge taa naan je aden tēdn bēeŋ paac.

Raa se naan magal aak eyo, k'tōomiŋki

³³ Deere, bēe Raa se den bēe eyo! Raa se naan jeel-taara ɔɔ nakge paac naan jeelde. Nakŋ naan saap jaay uun do se, nam tap 6o jeel taadn tōokŋ metiŋ eyo. Nakgen ken naan tēdden paac se, nam tap 6o ɔŋ ɔnd ute metiŋ eyo.

³⁴ Taa Kitap taad ɔɔ:

Saapm Meljege Raa se nanja tap 6o jeele? Bii kalaŋ tap 6o nanja dejiŋga‡?

³⁵ *Lɔbu bii kalaŋ nam efiŋga ne dim deet Raa ki jaay Raa terliŋ nakiŋ la?§*

³⁶ Deere, nakgen 6aa se paac, naan 6o Mel-kaalde. Naan 6o debm ken aakde dode ki ɔɔ nakge se paac kaam jina. Bin num Raa se, ɔŋ jeege daayum an *nooko! *Amin!

12

**Raa aajjeki se gen tēdn naabiŋa*

(Ep 4.1-16; 1Kor 12.12-27)

¹ Genaamge, 'booyki m'asen taada: aan gōo Raa tēdjekiro bēe se, bin se daayum edki rose paac Raa ki, ɔɔ kingse se ɔniŋki *serke Raa ki. Kese 6o serkŋ *salal ken tōol Raa ki. Anum Raa se je ɔɔ j'an keeme ute doobm se.

* **11:26** Debm utu 'kōodn do jeege se k'danŋ Isa. † **11:27** Aak Eza 59.20. ‡ **11:34** Aak Eza 40.13.

§ **11:35** Aak Jb 41.3.

² Ɔnte gen tɛdki aan gɔɔ gen jee duni ken ɔorse lee tɛd se. Num gan ɔnki Raa asen 'tɛrl maakse ute saapm kuuy ken naan asen kɛd se. Ute naan se jaay ɔo, naase aki jeel nakɔ Raa maakin jen ro ki. Ɔo nakɔ Raa maakin jen se, kɛse nakɔ jiga, nakɔ tɔɔlin naan ki ɔo nakɔ mɛc.

³ Ute bɛɛ ken Raa tɛdum se, maam m'taadsen paac m'ɔo: maakɔ kingse ki se ɔnte 'kuunki magala; inɔki ute gɔtn kingse se sum aan gɔɔ ken nanja nanja kic ɔo Raa ɛdɔnga naabin naabin do kaal maakin ki se.

⁴ 'Jeelki, debkilimi se ɔk ro kalan sum, naɔo ron se, tɔp kaam dɛna, ɔo nanja kic ute naabin naabiɔa.

⁵ Ɔo naajegɛ kic k'dɛnki, naɔo taa naajegɛ k'dɔɔkkiga ute *al-Masi se, k'tum k'tɛdkiga daa ro kalan ɔo naajegɛ kic k'tum k'tɛdkiga kalan bini.

⁶ Naajegɛ se Raa ɛdɔkiga naaba, naɔo nanja nanja kic ɔo ute naabin naabiɔa. Nanja kic ɔo tɛdn naaba ute bɛɛ ken Raa tɛdɔn. Taa naan se ɔo, debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, ɔn taargen naan taad se adɛ teecn taar Raa ki te doobm ken Raa taadn ro ki se.

⁷ Debm jaay Raa ɛdɔnga naabm gen noogɔ jeege se, n'aay kaamin n'noog jeege ɔo debm ken Raa ɛdɔnga naabm gen dooy jeege lɛ, n'aay kaamiɔa n'dooy jeege.

⁸ Ken debm jaay naabin gen kɛdn kaay kaam jeege tu se, n'aay kaamin n'ɛd kaay kaama jeege tu. Ɔo debm ken ɛd naka jeege tu se lɛ, n'ɛd naka jeege tu ute maakɔ kalan. Ɔo debm ken Raa jaay ɛdɔnga naabm gen tɔɔdn jeege se, naabin se n'tɛdɔn ute doobiɔa. Ɔo debm ken Raa jaay tɛdɔnga debm kaakɔ taar-daay jeege se, naabin se, n'tɛdɔn ute maak-raapo.

⁹ 'Jeki jeege ute maakɔ kalan. Ɔodki dose naatn ro *kusiɔ ki. 'Tɛdn bɛɛ se, ɔkiɔki tɔɔɔ.

¹⁰ 'Jeki naapa aan gɔɔ gɛnaagen je naapa se ɔo ɔkki naapa ɔnɔ.

¹¹ Ɔnte 'tɛdki jee kaar-naabge, naɔo aayki kaamse, 'tɛdki jee tɛdn naabge. Ɔo Mɛljege se, 'tɛdɔnki naabin ute maakɔ kalan.

¹² Aan gɔɔ naase ɔndkiga dose do Raa ki se, ɔnki maakse 'raapo. Ken nakɔ ɔn aanga dose ki lɛ, ɔkki maakse tɔɔɔ ɔo aayki kaamse, eemki Raa.

¹³ Gɛnaasegen doobm al-Masi ken ɔk dim ey se, aakɔeki doɔɔ ki. Ɔo jee paacɔ ken ɔaa gɔtse ki se ɔkɔeki jiga.

¹⁴ Jee ken lee dabarse se, ɔnte 'naamɔeki naɔo 'tɔndki mɛtn Raa adɛn tɛdn bɛɛ.

¹⁵ 'Tɛdki maak-raapo ute jee ken maakɔ maak-raap ki, ɔo eemki ute jee ken maakɔ kaa-maan ki.

¹⁶ Inɔki bɛɛ ute naapa. Ɔnte 'magalki rose. Ɔo ken j'ɛdsenga naabm baat gɔɔ dɔ kic ɔo, 'tɛdɔnki. Ɔnte 'tɛdki rose aan gɔɔ jee jeel nakge.

¹⁷ Debm tɛdsenga kusiɔa se, ɔnte 'tɛrlɔnsiɔki. Ɔo aayki kaamse, 'tɛdki bɛɛ jeege tu paac.

¹⁸ Ken naai jaay ɔk doobo num, aay kaami inɔ ute lapia ute jeege paac.

¹⁹ Gɛnaa maak-jemge, ken nam jaay tɛdsenga kusiɔa se, ɔnte kɔgki sɛɛse, num ɔnki Raa ɔo 'ɔɔɔy maak-tariɔ doɔɔ ki. Taa maakɔ Kitap ki se, Mɛljege Raa taadga taad ɔo: *Taar-don ɔnɔmsiɔki maam ki ɔo maam ɔo m'asen kɔgɔ sɛɛse.**

²⁰ Bin num Kitap taad ɔo:

Ken debm taamooyi jaay ɔo tɔɔlin se, ɛdɔn kɔɔɔ;

ɔo ken maane ɔo tɔɔlin lɛ, ɛdɔn 'kaaye.

Bin se, naai an kɔl maakɔ sɔkɔn ki.†

* 12:19 Aak Dt 32.35. † 12:20 Gɔtn ese se taad ɔo k'tɔs naal poodo ɔo j'ɔmbiɔ don ki. Aak KKT 25.21.

21 Ɔnte kənki kusiŋ se asen ciri, num naase ɓo 'ciriŋki ute bεε kɛn naase aki tɛda.

13

'Sookki tɔɔgge tu (1Pr 2.13-17)

¹ Tɔɔggen iŋg do jeege tu paac se, 'sookdeki. Taa tɔɔgge se paacŋ iino ɓɔtn *Raa ki ɔɔ kengen ɓorse utu do naan ki se kic ɓo Raa ɓo tɔndde.

² Taa naan se ɓo, debm baate sookŋ tɔɔgge tu se, kɛse aan ɓɔɔ naan baate tookŋ tɛdn nakŋ Raa maakiŋ jen ro ki. Ɔɔ jee baate sookŋ tɔɔgge tu se, nakŋ ɔɔŋ utu kaan doɗe ki.

³ Anum jee tɛdn nakŋ bεε se, naade ɓeer tɔɔgge tu eyo, num jee tɛdn nakŋ *kusiŋ se ɓo, kɛn ɓeer tɔɔgge tu. Kɛn naai jaay 'je ɓeer tɔɔgge tu ey num, 'tɛd bεε. Bin se naade ai tɔɔmɔ.

⁴ 'Jeelki, tɔɔgge se naade se kaam ji Raa taa asen noogo ɓen tɛdn nakgen jiga. Kɛn naase jaay 'tɛdkiga kusiŋ se, 'ɓeerdeki. Taa tɔnd kɛn Raa tɔndde se ɓer eyo, num naan tɔndde se taa an tɛdn naabiŋa ɓen dabar jee kɛn tɛdn nakŋ kusiŋa. Ɔɔ ute doobm se ɓo, Raa taad maak-taariŋ do jeege tun tɛd nakgen jig eyo.

⁵ Kɛn bin num, 'sookki tɔɔgge tu, taa j'asen dabar sum eyo, num 'sookdeki taa naase 'jeelki maakse ki naabde se ute doobiŋa.

⁶ Taa naan se ɓo, naase 'lee ɔɓdeki miiri. Ɔɔ jee kɛn k'tɔndde ɓen lee tiir gurs miiri ɓɔtse ki se, naabm kɛn naade lee tɛdiŋ ute doobiŋ se, naade tɛdiŋ ɓen Raa.

⁷ Jee se jaay nakŋ kɛn naade je ɔɔ j'ade kɔɓse, ɔɓdesiŋki. *Jee tɔkŋ miirge se, 'tiir ɛddeki nakde ɔɔ nakgen paacŋ ɓen kɔɓ se, ɔɓdesiŋki. Tɔɔggen kɛn adeki sook se, 'sookdeki. Jeegeen aaldeki kaal maak ki se aaldeki maak ki kici.

'Jeki naapa (Mt 22.35-40; 1Jn 3.11-23)

⁸ Ɔnte kənki sεε nam dose ki. Num sεε kɛn 'tɛdn dose ki se, 'jeki naapa. Taa debm jaay je naapiŋ se, kɛse *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, naan tɛd aasiŋa ute doobiŋa.

⁹ Taa nakgen kɛn Raa taad ɔɔ ɓen tɛda kɛn ɔɔ: Ɔnte 'kεεsn mɛnd nam, ɔnte 'kεεsn gaaba nam, ɔnte 'tɔɔl nam, ɔnte 'ɓoogŋ nakŋ nam, ɔnten 'dɔŋ nakŋ nam se. Taargen kuuy ɔɔp se kic paac koŋ ɓo kɛn ɔɔ: 'Je naapi aan ɓɔɔ roi mala.*

¹⁰ Anum debm je naapiŋ se tɛdiŋ *kusiŋ eyo. Taa naan se ɓo, debm je jeege se, Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki taad paac se, naan tɛd aasiŋa ute doobiŋa.

'Daapki rose ɓen kaakŋ kaam Isa

¹¹ Bin ɓo ɓenaamge, 'tɛdki nakgen se taa naase 'jeelki kaadn ɓorsen kɛn j'iŋgki maak ki se. Taa kaadn j'an ki kiin maakŋ bijege tu se aanga. Taa kaadn kɛn Raa utu ade ɓaa asen kaaj se, ɔɔpɓa ɓɔɔrɔ. Kaadn se, dɔk eyo aan ɓɔɔ kaadn kɛn j'utu j'aalki kaal maakjege do Isa ki ey sum.

¹² Nɔɔrɔ deelga, ɓɔtɔ ɔɔpɓa baata kiipi. Nakgen kɛn jeege lee tɛd maakŋ ɓɔt kɛn ɔɔd se, ɔɔdki dose ro ki. 'Jeki nakgen kɛn j'an kuɗn ɓɔɔrɔ maakŋ ɓɔt kɛn wɔɔrɔ.

¹³ K'l'iŋgki aan ɓɔɔ debm kɛn lee maakŋ katara ki. Ɔnte 'kɔski anki deel te ɓɔtiŋa ɔɔ ɔnte 'kaayki tɔtɔ kic anki deel te ɓɔtiŋa, ɔnte 'kεεski naapa rɛŋ rɛŋ, ɔnte 'tɛdki nakŋ sɔkɔŋge, ɔnte 'mooyki te naapa, ɔɔ ɔnte 'tɛdki maak-kilimi do naapge tu.

¹⁴ Num ɔŋki gaab tɔɔgse se 'tɛdn Mɛljege Isa *al-Masi. Ɔnte jeki nakŋ kɛn daa rose ɓo dɔŋɔ ɓen tɛdn nakŋ maakse jea.

* 13:9 Aak Ekz 20.13-17.

14

*Ŋnte 'kɔ̃jki bɔ̃ɔɔ do gɛnaage tu
(1Kɔ̃r 4.3-5, 8.1-13, 10.23-33)*

¹ Gɛnaamge, jee maakjege tun kɛn ɔk tɔɔgɔ do doobm *al-Masi ki ey se, ɔkɔfeki jiga. Ŋnte kɔ̃jki bɔ̃ɔɔ do nakge tun naade lee saapin se.

² Maam je m'asen taada taa nakgen jeege lee ɔɔ. Jee metinge se saap ɔɔ ɔk doobo gɛn kɔ̃sn nakgen ɔaa se paac. Num jee metingen ɔk tɔɔgɔ doobm Mɛljege tu ey se, ɔs daa eyo, naɔo lee ɔs kamb zɛɛɛ sum.

³ Debm ɔs daa se, ɔnte kaakɔ̃ gɛnaaɔ̃ kɛn ɔs ey se aan gɔɔ debm naaɔ̃ aalin maak eyo; ɔɔ debm ɔs daa ey se, ɔnte kɔ̃jn bɔ̃ɔɔ do gɛnaaɔ̃ kɛn ɔs daa se. Taa naade paac se, *Raa ɔkɔfega jiga.

⁴ Naai ara tap ɔo naɔa, jaay kɔ̃jn bɔ̃ɔɔ ro deb kɛn tɛf naaba nam ki se? Kɛn naaɔ̃ jaay tɛf jig ey lɛ mɛlin ɔo an kaaka. Ŋo naaɔ̃ se daa tɔɔgɔ, taa Mɛlin Raa se ɔk tɔɔgɔ kɛn an kɔ̃kin naaɔ̃ 'kɔ̃j kooc eyo.

⁵ Naan Raa ki se, jee metinge saap ɔɔ biigen metinge se cir biigen kuuy; num gaɔ̃ jee metingen kuuy se, taad ɔɔ naan Raa ki se, biige paac aas kaasa. Bin se, naɔa naɔa kic ɔo tɛdn aan gɔɔ kɛn naaɔ̃ jeelin maakin ki mala mala.

⁶ Debm saap ɔɔ bii metinge cir kengen kuuy se, ute saapin se naaɔ̃ *nook Mɛljege. Debm kɛn ɔs daa se, naaɔ̃ kic tɛdin gɛn nookɔ̃ Mɛljege, taa kɛn naaɔ̃ ɔaa kɔ̃sɔ se, tɔɔm Raa. Debm kɛn baate kɔ̃sn daa se kic, naaɔ̃ tɛdin gɛn nookɔ̃ Mɛljege, taa naaɔ̃ kic ɔo tɔɔm Raa.

⁷ 'Jeelki, maakjege tu se, nam tap ɔo ing gɛn don eyo ɔɔ nam tap ɔo ooy gɛn don ey kici.

⁸ Taa naaɔ̃ se ɔo, kɛn j'utu j'ingki zɛɛɛ lɛ, naaje j'ingki gɛn Mɛljege. Ŋo kɛn j'aki kooy kic ɔo, j'aki kooy gɛn Mɛljege. Kɛn j'utuki zɛɛɛ lɔ j'ooykiga kooyo, naajege se k'gɛn Mɛljege.

⁹ Taa al-Masi se ooyga ɔɔ duroga daan yoge tu ɔɔ naaɔ̃ ɔo Mɛl jee utu ing zɛɛɛ ɔɔ Mɛl jee ooyga kooy kici.

¹⁰ Naai tap ɔo naɔa jaay ɔj bɔ̃ɔɔ do gɛnaai ki se? Ŋo tɛr naai tap ɔo naɔa jaay aal gɛnaai maak ki ey se? 'Jeelki, naajege paac se j'utu j'aki ɔaa naan Raa kɛn utu ajeki kɔ̃jn bɔ̃ɔɔ dojege tu.

¹¹ Taa naaɔ̃ se ɔo Kitap taad ɔɔ:

*Maam se, m'Raa zɛɛɛ ɔɔ jeege paac utu 'ɔaa kɛrgɔ̃ naanum ki
ɔɔ naade paac utu am nookɔ̃ maam Raa.**

¹² Taa naaɔ̃ se ɔo, naɔa naɔa kic ɔo naaɔ̃ malin ɔo 'ɔaa taadn taarin naan Raa ki.

¹³ Bin se, j'ɔnte kɔ̃jki bɔ̃ɔɔ do naapge tu. Naase ɔnte 'tɛdki nakɔ̃ kɛn 'tɛf gɛnaase 'koocɔ̃ doobm al-Masi ki ey lɛ kɛn an gaasn gɛn tɛdn bɛɛ.

¹⁴ Anum aan gɔɔ maam te Mɛljege Isa k'tɛdga kalaɔ̃ se, maam m'jeel maakum ki, nakɔ̃ kɔ̃sn jaay kɛn tuj debkilimi naan Raa ki se, gɔtɔ. Num kɛn debm jaay aak nakɔ̃ kɔ̃s se aan gɔɔ nakɔ̃ an tujɔ̃ naan Raa ki num, ɔnte kɔ̃sɔ.

¹⁵ Kɛn taa kɔ̃sɔ jaay naai tujɔ̃ maakɔ̃ gɛnaai se, kɛse naai ɔk maakje don ki eyo. 'Jeele, al-Masi se ooyga taa naaɔa, bin num taa kɔ̃sɔ se, ɔnte 'kutn gɛnaai.

¹⁶ Nakɔ̃ kɛn naai saap ɔɔ jiga se, ɔn jee kuuy kic ɔo an kaakin aan gɔɔ nakɔ̃ jiga.

¹⁷ *Maakɔ̃ Gaar Raa se, ɔlin ute nakɔ̃ kɔ̃sɔ ɔɔ ute kaay eyo. Num maakɔ̃ Gaar Raa se je nakɔ̃ ute doobiɔa, lapia ɔɔ maak-raapm kɛn *Nirl Salal lee ɛd jeege tu.

¹⁸ Debm doobm al-Masi ki jaay tɛdn naabm ese se, naaɔ̃ tɔɔl Raa ki ɔɔ jeege paac tɔɔmiɔa.

* 14:11 Aak Eza 45.23 ɔɔ 49.18.

¹⁹ Bin num j'aayki kaamjege gen je lapia ute naapa; k'tedki nakη ken ajeki noogo j'aki ziidn baa ute naanjege doobm al-Masi ki.

²⁰ Taa kəsə se, ɔnte tujn naabm Raa. Deere, nakη kəsɔn tuj debkilimi naan Raa ki se gətə, nabo taa kəs sum bo, 'ted genaai 'kooçn doobm al-Masi ki num, ɔnte kəsɔn kəsɔn se.

²¹ Bεεki se, nam ɔnte ted nakη ken 'ted genaən kooçn doobm al-Masi ki: taa naan se bo ɔnte kəsɔn daa, ɔnte kaay tətə ɔ ɔnte tedn ne dim kuuy ken 'tedn genaai kooçn doobm al-Masi ki.

²² Nakη ken naai jeel maaki ki se, 'bəəbiŋa. ɔn nakη se 'tedn daan naai ki ute Raa sum. Taa naan se bo, debm ken ted naka jaay maakiŋ naaj eyo ɔ jeel nakη naan ted se jaay jiga se, naan se maakiŋ raap aak eyo.

²³ Num debm ted naka jaay maakiŋ naaj do ki ɔ jeeliŋ nakη naan ted se jig ey se, bəərə utu kooçn don ki, taa naan maakiŋ naaj naaja ute naan se kic bo naan ɔs tap. Bin num nakgen k'ted paac jaay, ken k'jeeliŋki maakjege tu ɔ k'naajki do ki ɔ k'tediŋkiga num, kεse k'tedkiga *kusiŋa naan Raa ki.

15

Jeki bεε jeege tun kuuy kici

¹ Naajegen k'təəgki doobm *al-Masi ki se, k'serkki genaajegen ək təəg eyo gen kiŋg doobm *Raa ki se ɔ j'ɔnte jeki nakη ken ajeki təəl naajege tu sum.

² Naŋa naŋa kic bo je nakη ken təəl naapiŋ ki taa an tedn bεε ɔ an noogiŋ kəkη doobm al-Masi se təəgŋ baa ute naaniŋa.

³ 'Jeelki, al-Masi se je te bεε naan mala eyo, num aan gəə ken Kitap taad ɔ: *Naajŋ ken k'naaji naai Raa se, kεse k'naajum maama.**

⁴ Anum taargen ken k'raaniŋo do dəkŋ maakiŋ Kitap ki se, taa ajeki dooyo. Taargen se bo ken ajeki kedn kaay kaama ɔ ajeki sel maakjege taa j'aki kənd dojege do Raa ki.

⁵ ɔn Raa debm kedn kaay kaama ɔ debm sel jeege se, asen tedn aki kiŋg dəkŋ taarse kalan aan gəə ken Isa al-Masi jen ro ki.

⁶ Bin jaay bo, maakse 'tedn kalan ɔ mindse kic tedn kalan, naase aki *nookη Raa ken Bubm Mɛljege Isa al-Masi se.

⁷ Anum əkki naapa jiga aan gəə ken al-Masi əksen naase jiga se. Bin se aki kəl jeege 'nookη Raa.

⁸ 'Booyki m'asen taada: al-Masi jaay baado ted debm tedn naabm Yaudge se, taa nakη ken Raa taado bugŋ Yaudge tu ɔ utu aden ted se, naan teddesiŋga ute doobiŋa ɔ kεse je aden taadn ɔ Raa se naan tuj ɔrmiŋ eyo.

⁹ ɔ naan baado se, taa jeege ken Yaudge ey kic bo nookη Raa taa bεεŋa aan gəə ken Kitap taad ɔ:

Taa naan se bo, maakiŋ jeege tun Yaudge ey se, maam m'utu m'ai təəmə; ɔ maam m'utu m'kaar kaa taa m'nookη roi.†

¹⁰ Ter Kitap taad ɔ:

Naasen jee baa se paac se 'tedki maak-raapo ute jee ken Raa bεer təəddenga təədə ɔ naade tedga jee naange se.‡

¹¹ ɔ ter daala Kitap taad ɔ:

Naasen paacŋ ken Yaudge ey se, 'təəmki Mɛljege Raa

ɔ ɔn jeegegen baa se paac, an nooko.§

¹² ɔ ter debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi kic taadga daala ɔ:

*Deba utu ade teecŋ mɛtjil Jεε *ki se ɔ naan se utu ade baa kəsɔn gaara do jeege tu paac*

* 15:3 Aak KKR 69.9. † 15:9 Aak KKR 18.49. ‡ 15:10 Aak Dt 32.43. § 15:11 Aak KKR 117.1.

* 15:12 Jεε se bubm Gaar *Daud.

ᵋᵋ metjil jeegen do naan̄ ki paac utu kənd dode don̄ ki.†

13 ᵋᵋ Raa ken tɛd jeege ɔnd dode don̄ ki ɔ ken naase aalki maakse don̄ ki se, asen kɛdn̄ maak-raap dɛna ute lapīa. Taa naan̄ se ɓo, ute tɔɔŋ *Nirl Salal se, naase aki kənd dose paac don̄ ki.

Pəl taad metn taar naabiᵋa
(2Kər 10.13-18)

14 Gɛnaamge, maakum ki se maam m'jeele naase se jeegen ken lee tɛd nakgen bɛɛ. ᵋᵋ taar met ki se kic, naase 'jeel ɔkkiga metiᵋa. ᵋᵋ naase se, aaskiga gen deᵋᵋ naapa.

15 Naɓo maakᵋ maktub ken m'raan̄sen ese se, nakgen metiᵋge se maam m'taadsenoga metiᵋ tal, taa naase aki saapm do nakge tun ken naase 'jeeliᵋkiga jeele. ᵋᵋ ken ɔlum jaay m'taadsen metn nakgen se tal se, taa bɛɛ Raa ken tɛdum se,

16 m'tɛdga debm tɛdn̄ naabm Isa *al-Masi daan jeege tun Yaudge eyo. Maam m'ɛd rom paac gen taadn̄ Labar Jiga gen Raa se jeege tu, taa jee Yaudge ey se kic ɓo 'kaal maakde don̄ ki ɔ bin se, naade tɛdn̄ gɔɔ *sɛrkᵋ ken tɔl Raa ki. ᵋᵋ ken tɛdde jaay naade tɛd jee Raage se, kɛse *Nirl Salal.

17 Taa naan̄ se ɓo, maam ken m'tɛdga kalan̄ ute Isa al-Masi se, maakum raap do naabum ken maam m'tɛd Raa ki.

18 Anum maam se m'je m'kuun maan̄ d̄im ey sum, num m'je ɓo m'taadn̄ nakᵋ ken al-Masi tɛd ute doobm maama ken taa jeegen Yaudge ey se tookᵋ taar Raa. ᵋᵋ naabm se, naan̄ tɛdiᵋn̄ ute naabum ken maam m'tɛda ɔ ute taarum ken maam m'taada,

19 ɔ ute tɔɔŋ Nirl Salal se, naan̄ ɔlum m'tɛdn̄ nakᵋ-kɔɔbge ute nakgen deel doa. Bin ɓo gɔtɔ ɓaa se paac, maam m'taadga Labar Jigan gen al-Masi se paac jeege tu, m'baago maakᵋ gɛgɛr ken Jeruzalem ki bini m'aan̄ taa naan̄ ken Iliri ki.

20 Naɓo maam se daayum m'je taadn̄ Labar Jigan gen Isa al-Masi se, gɔtn̄ ken k'taad te ro al-Masi ey ɓɔrtɔ. Anum jee ken booyga booy taar gen jee dooygen kuuy se, maam m'je m'ɓaa gɔtn̄ ese ey sum, taa maam se m'je tɛdn̄ naab eyo do naabm gen deb kuuy ki.

21 Taa naan̄ se ɓo, maam m'tɛd aan̄ gɔɔ ken Kitap taada:

Jee ken booy j'ɔsde te maaniᵋ ey se, naade utu an̄ kaaka.

ᵋᵋ jeegen ken booy te taariᵋ ey se ɛ, naade utu booy kɔkᵋ taariᵋ.‡

Pəl je ɓaa mɛrtɛ

22 Kɛse ɓo nakᵋ gaasumga doobo met dɛna gen ɓaa gɔtse ki.

23 Anum ɓɔrse jaay ɓo, naabum gɔtn̄ ara se nan̄ga. Ey num m'ɔkga ɓaara dɛna ken maam m'je m'ɓaa gɔtse ki, naɓo m'ɔᵋ te doob eyo.

24 Anum ken maam jaay m'ɓaa taa naan̄ Espan̄ ki se, maam m'kaal gɔtse ki. Deere, ken am kɔlum m'ɓaa gɔtse ki se, taa m'asen ɓaa kaak jaay am tɔlɔ ɔ ken maam jaay m'aanga gɔtse ki se, m'tiᵋg cɔkɔ jaay ɓo sɔm amki noogᵋ gen ɓaa taa naan̄ Espan̄ ki.

25 Num ɓɔrse se, maam m'ɓaa ɓaa maakᵋ gɛgɛr ken Jeruzalem ki taa ɓaa noogᵋ jee Raagen gɔtn̄ naane.

26 Taa jee al-Masigen taa naan̄ Masedoan ki ute kengen taa naan̄ Akayi ki se, uuno doa gen tusn̄ naka gen noogᵋ jee Raagen Jeruzalem ki jaay ɔk d̄im ey se.

27 Deere, naade se malinge ɓo uuno doa taa ade noogo. Ken deer se, naade kic ɔk sɛɛ dode ki, taa Yaudge se noogoga jee ken Yaudge ey se gen kɔᵋ bɛɛ Raa. Bin num jeegen Yaudge ey se, naade noogᵋ Yaudge ute maalde kici.

† 15:12 Aak Eza 11.10. ‡ 15:21 Aak Eza 52.12.

²⁸ Ken naabm se jaay m'nanjinga do nakse jaay baa m'edjinga genaage tun Jeruzalem ki se, maam m'utu m'baa taa naan Espan ki do maam m'utu m'kaal gətse ki kici.

²⁹ Maam m'jeele, bii ken m'kaan gətse ki se, *al-Masi asen tedn been den aak eyo.

³⁰ Genaamge, 'booyki m'asen taada: aan goo naajege j'aalki maakjege do Meljege Isa al-Masi ki do ute maak-je ken *Nirl Salal edjeki do naapge tu se, aayki kaamse 'doki gen tond metn Raa taa maama.

³¹ 'Tondki metn Raa ken maam jaay m'aanga taa naan Jude ki num, jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki ey se, am dabar eyo. Do ter 'tondki metn Raa taa nakn ken maam m'baa kedn jee Raage tun maakn geger ken Jeruzalem ki se, nakn se naade an kokin jiga aden tedn be.

³² Bin bo, ken Raa jaay je num, maam m'utu m'baa gətse ki ute maak-raapo do ken m'aanga naane se, m'utu m'baa tool maakuma.

³³ On Raa debm kedn lapia jeege tu se, 'king ute naase paac. *Amin.

16

*Palal tawasin jeege tun *Rom ki*

¹ Maam m'alsen genaajegen mend ken ron Pebe, naan se mend mec do tedn naabm *Raa maakn *egliz ken maakn geger ken Sankre ki.

² Ken naan aan onsega num, aan goo jee Raagen lee ok naapa jiga se, naase kic okin ki jiga bin kici. Maakn naabin ken naan je ted paac se aakin ki jaay dim baatinga num 'noogin ki. Taa naan se noogoga jeege dena do maam mala kic, naan noogunga.

³ 'Tedki tawase Priska ki ute gaabin Akilas ki. Naade se ted naabm Isa *al-Masi ute maam kalan.

⁴ Naade mala kic bo jedo kutn kode taa am kaaja. Taa nakn naade tedo ese se, maam m'kalum ki sum bo m'tawmde eyo, num eglizge paacn maakn taa naange tun malinge Yaudge ey se kic bo tawmde.

⁵ 'Tedki tawase eglizn ken lee tus beede ki se kici.

'Tedki tawase medn dom Epynet ki. Taa naan Azi ki se, naan bo debm aal maakin deet do al-Masi ki.

⁶ Mari ken tedga naaba den taa naase se kic, 'tedin ki tawase.

⁷ 'Tedki tawase Andronikus ki ute Junias ki. Naade se taasumge do k'tokjeno dangay ki kalan kici. Naade se *jee kaan naabm Isa al-Masigen k'jeel jeel gətde. Do naade aalo maakde do Isa al-Masi ki se, deet naan maam ki.

⁸ 'Tedki tawase Ampliatus ki. Doobm Meljege tu se, naan medn doma.

⁹ 'Tedki tawase Urban ki. Naan se debm ken k'tedn naabm al-Masi kalan se. Do Stakis ken medn dom se kic, 'tedin ki tawase.

¹⁰ 'Tedki tawase Apelēsn ken ok doobm al-Masi on se. Do 'tedki tawase jee maakn bee Aristobul ki kici.

¹¹ 'Tedki tawase taasum Eradion ki. Do jee maakn bee Narsis ken aal maakde do Meljege tu se kic 'teddeki tawase.

¹² 'Tedki tawase Tripen ute Tripoz ki, mendgen se tedoga naaba dena Meljege tu. 'Tedki tawase genaam ken mend ken ron Persid ken maam jen doobm al-Masi ki se. Naan kic tedga naaba den aak eyo Meljege tu.

¹³ 'Tedki tawase Rupus ki, naan ken Meljege beer adjinga kood se. Do 'tedki tawase kon ki do kon se tedn aan goo ko maam kici.

¹⁴ 'Tedki tawase Asynkrit ki, Plegon ki, Ermes ki, Patrobas ki, Ermas ute genaangen ute naan se kici.

15 'Tēdki tōsse Pilolog ute Juli ki əɔ Nere ki ute ɣenaan̄ mēnd ɔlympas əɔ jee Raagen paac̄n̄ utu iŋg te naade se kici.

16 Kēn 'baaki ba tēdn̄ tōsse se, 'baam 'təkki naapa əɔ aayki ciil naapge. Eglizgen paac̄n̄ ɣen al-Masi kēn ɣotn̄ ara se, tēdsen tōsse.

Dej̄n̄ Pəl kēn kaam mōatn̄

17 ɣenaamge, 'booyki m'asen taada: əndki kōndə ute jee kēn ɣaan̄ jeege əɔ iig jeege dōobm *al-Masi ki se. Jee se taar kēn k'dooyse jaay naase 'tookki do ki se, naade se, took do ki eyo. ɔɔdki dose dəkə rodē ki!

18 Taa jee se naade tēdn̄ naabm Mēljege al-Masi eyo, num naade saap bo do maakde ki sum. Naade lee taadden̄ taar nijim ute taargen kēn tōɔl jeege tu əɔ ute taargen se naade lee d̄erl̄ jeege kēn jeel m̄et nakgen ese se eyo.

19 Jeege paac̄ jeele, naase se 'tookki taar Mēljege. Taa naase se maam maakum raap aak eyo. Maam m'jese naase aki tēdn̄ jee jeel-taarge ɣen jeel tēdn̄ b̄e, əɔ b̄e ese se, *kusiŋ̄ cəkə kic bo ənt̄e deepmsiŋki.

20 Raa kēn debm kēdn̄ lapia jeege tu se, əɔp̄ga baata *Bubm sitange se naan̄ utu aano t̄er̄eŋ̄ tōɔgiŋ̄ m̄etn̄ j̄ese ki.

ɔŋ̄ Mēljege Isa se asen tēdn̄ b̄eɣna.

21 Timote kēn k'tēdn̄ naaba kalan̄ se tēdsen tōsse. ɔɔ Lusius, Jason əɔ Sosipater kēn taasumge se kic, tēdsen tōsse.

22 ɔɔ maam Tertius, kēn Pəl əlum raan̄ maktubm ara se kic, m'tēdsen tōsse ute ro Mēljegen kēn tumjekiga k'tēdkiga kalan̄ se.

23 Gayus kic bo tēdsen tōsse; maam Pəl se, naan̄ bo debm kēn əkum b̄een̄ ki əɔ jee *egliz ki kic bo lee tus ɣotiŋ̄ ki kici. Erastn̄ kēn debm b̄əɔb̄ gursn̄ ɣen ɣeɣer se kic, tēdsen tōsse əɔ Kartus ɣenaaje kic bo, tēdsen tōsse.

24 [Naase paacki se, əŋ̄ Mēljege Isa al-Masi asen tēdn̄ b̄eɣna. *Amin.]*

**K'nookki Raa*

25 K'tōomki Raa! Taa Raa se naan̄ ək tōɔɔ əɔ ute Labar Jigan ɣen Isa *al-Masi kēn maam m'lee taad̄ jeege tu se, asen tēdn̄ naase aki kək̄ŋ̄ dōobm al-Masi se tōɔɔ. Taa do d̄əkiŋ̄ se m̄etn̄ taar se, *Raa taad̄ te m̄etiŋ̄ jeege tu eyo,

26 num b̄orse ute taargen kēn jee taad̄ taar teeco taar Raa ki raan̄o do d̄əkiŋ̄ se, naan̄ taad̄ga m̄etn̄ taar se tood̄ga tal. Bin bo Raa kēn Daayum se əl k'taad̄ga m̄etiŋ̄ jeege tun̄ ba se paac̄ taa naade kic paac̄ k̄əŋ̄ dōobm ɣen took̄ŋ̄ kaal maakde don̄ ki əɔ took̄ŋ̄ taariŋa.

27 'Tōomki Raa kēn kaliŋ̄ ki sum bo debm jeel-taara se, əɔ daayum daayum k'nookiŋki ute ro Isa al-Masi! *Amin.

* 16:24 Maak̄ŋ̄ Kitapge tun̄ do d̄əkiŋ̄ se, m̄etiŋ̄ge maakde ki se, bersen ara se, ɣotə.

Maktubm deet deetn kēn Pōl raan̄iṅ eglizn Kōrint ki Kupm mētn taar taadjeki dōobm gēn dooy maktubm deet deetn kēn Pōl raan̄iṅ eglizn Kōrint ki

Eglizn kēn maak̄n gēgēr Kōrint ki se, Pōl bō ʔndiṅ kaad̄ kēn naan̄ iṅgo merte gēn k-dige gēn tēdn̄ naabm Mēljege Isa. Maak̄n gēgēre tun kēn taa naan̄ Grēkge tu se, gēgēr Kōrint se k'jeel jeel gōtiṅa. Naan̄ ʔk maala taa gōtn̄ se ʔk gōtn̄ daar markabge se gōtō kaam dio. Anum gēgēr Kōrint se ʔk bulge ute jee daayge dēna. Dēn jeege se iṅg tēdn̄ nakgen gōrdio. Kaad̄ kēn naane se, jee Kōrint ki se, uuno saapm jeegen kuuy bō lee baano ʔʔ uun dōobm raadēge dēna. Dēn jee al-Masigen Kōrint ki se, teeco maak̄n jeege tun ese se kici. Pōl booy labar jee al-Masigen Kōrint ki (1.11 ʔʔ 7.11) kēn aak kiṅg jee Kōrint se ʔʔ kiṅgden̄ ute jee uun dōobm raagen kuuy se, ʔlden̄ saapa ʔʔ tōnd̄ mēta dēna do taarge tun se. Taa naan̄ se Pōl maak̄n maktubiṅ deet deet se, raan̄ tērdēn do taardege tu se.

Pōl ʔl tōʔsiṅ eglizn Kōrint ki

¹ Kēn ara maam Pōl bō m'raan̄sen maktubm se ute gēnaajēge Sostēn. Maam se *Raa bō dan̄umo gēn tēdn̄ *debm̄ kaan̄ naabm Isa al-Masi aan̄ gōʔ kēn naan̄ maakiṅ jen ro ki.

² Maktubm se, maam m'raan̄sesiṅ naase jee *egliz kēn gēn Raa kēn maak̄n gēgēr kēn Kōrint ki. Ute dōobm Isa al-Masi se, Raa tēdsenga tēdkiga jee *salal. ʔʔ Raa dan̄seno se, taa aki tēdn̄ jee naange ute jee gōtn̄ baa se paac̄n̄ kēn lee eem ro Mēljege Isa *al-Masi. Isa se naan̄ bō Mēlde ʔʔ Mēl naajēge kici.

³ ʔṅ Bubjege Raa ute Mēljege Isa al-Masi asen tēdn̄ bēede ʔʔ asen kēdn̄ lapia.

Pōl tōʔm Raa taa jee Isa al-Masigen Kōrint ki

⁴ Daayum maam m'tōʔm Raa taa naase, taa bēe kēn naan̄ tēdseni ute dōobm Isa *al-Masi se.

⁵ Deere, dōʔk̄n̄ kēn naase 'dōʔkkiga tēdkiga kalan̄ ute al-Masi se, Raa ēdsenga nakgen bēe dēn aak eyo, kēn tap ki se tēdsenga 'jeelkiga taad̄n̄ Taar Raa ʔʔ ēdsenga jeel nakge paac̄.

⁶ Taar kēn naaje k'taad̄sen gēn al-Masi jaay naase 'booyki sum se, naase ʔkiṅkiga maakse ki tōʔgō.

⁷ Bin bō, nakgen paac̄n̄ kēn Raa ēd̄jeunge tu se, naase kic ʔṅkiga naasen kēn iṅg aakki kaak kaam Mēljege Isa al-Masi kēn utu adē teec̄n̄ naanse ki pirsil se.

⁸ Raa se naan̄ bō debm̄ kēn asen kēdn̄ tōʔgō bini aki kaan̄ do taar tōʔliṅ ki. Bin bō bii kēn Mēljege Isa al-Masi adē baa se, j'kōṅ ne dīm aak kus rose ki eyo.

⁹ Deere, Raa se naan̄ tuj ʔrmiṅ eyo, naan̄ bō debm̄ kēn dan̄seno, taa aki tum tēdn̄ kalan̄ ute Gooniṅ Isa al-Masi kēn Mēljege se.

*Jee *eglizn Kōrint ki tōp naapa*

¹⁰ Bōrse gēnaamge, ute ro Mēljege Isa al-Masi se, m'leemsen nōʔ mētse ki m'ʔʔ: ʔṅte 'tōpki naapa, naʔo naase 'paacki ʔkki taarse kalan̄. 'Tumki ute naapa, ʔṅki maakse 'tēdn̄ kalan̄ ʔʔ saapse kic bō ʔṅiṅki 'tēdn̄ kalan̄.

¹¹ Deere genaamgen doobm *al-Masi ki, jee maakŋ 6ee Klɔɛ* ki 6aadɔ taadum ɔɔ maakŋ kingse ki se, naase se taarse ɔk mɛtn naap eyo.

¹² Num do taar kɛn se 6o, maam m'je m'asen taadn mɛtina: maakse ki se, deb kalan taad ɔɔ: maam se m'debm Pɔl, debm kuuy deek ɔɔ: maam se m'debm Apɔlɔs, ɔɔ debm kuuy taad ɔɔ: maam se m'debm Piɛr, ɔɔ debm kuuy kic deek ɔɔ: maam se lɛ m'debm al-Masi.

¹³ 'Saapki tu al-Masi se, j'aŋ kɔŋ nigŋ ne? Maam Pɔl 6o kɛn k'tup k'tɔɔlum ro kaag ki taa naase se la? Lɔ *k'batizseno se ute ro maam m'Pɔl la?

¹⁴ Maam m'tɔɔm Raa, taa maakse ki se, jeegen maam m'batizdeno se, Krispus ute Gayus sum.

¹⁵ Taa naan se 6o, nam maakse ki se 'kɔŋ deekŋ ɔɔ naase se k'batizseno ute ro maam Pɔl.

¹⁶ Waay, tɛdumga dirigi. Deere, maam m'batizoga jee maakŋ 6ee Stepanas ki kici. M'jeel ey jaay ey num m'batizo te nam kuuy ey sum.

¹⁷ Taa al-Masi se, ɔlumo gen batizn jeege eyo, num gen taadn Labariŋ Jiga se 6o jeege tu. ɔɔ taariŋ se, maam m'aŋ taadn ute taar nijim kɛn jeege booyiŋ aan gɔɔ gen debm jeel-taar lee taad se eyo, taa kɛn maam jaay taad ute jeel-taar gen jikilimge sum num kooy al-Masi ro kaag ki se, 'tɛdn nakŋ cɛrɛ.

*Jeel-taar Raa se j'ɔŋiŋ gɔtn *al-Masi ki*

¹⁸ Deere, jee iig kiig se, taar kɛn k'taadn gen Isan ooy do kaag ki se, kese naade aakiŋ aan gɔɔ taar jee dɛrlge. Num gan naajegen j'aajki kaaj se lɛ, taar se 6o kɛn taadjeki tɔɔŋ Raa.

¹⁹ Taa maakŋ Kitap ki se Raa taad ɔɔ:
Jee jeel-taarge se, jeel-taarde se maam m'utu m'aŋ daara;
ɔɔ mɛtkdege se lɛ, maam m'utu m'aŋ tɛdiŋ 'tɛdn gɔtɔ.†

²⁰ Bin num gɔtn se jee jeel-taarge se, tap 6o taadn ɔɔ di? ɔɔ jee jeel taad tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage se kic 6o taadn ɔɔ di? ɔɔ jee jeel doobm taadn taargen maakŋ *duni kɛn 6orse se taadn ɔɔ di daala? Taa Raa se, jeel-taar gen jikilimgen ɔk se, naan tɛdiŋ tɛdga nakŋ jee dɛrlge.

²¹ Deere, jikilimge, ute jeel-taar kɛn naade ɔk paac se kic 6o, jeel-taar Raa se naade ɔŋ jeel ɔk te mɛtiŋ eyo. Taa naan se 6o, Raa uunoga doa gen kaajŋ jee kɛn aal maakde do Labar Jigan kɛn k'lee k'taadden se ɔɔ taar se jee kuuy aakiŋ aan gɔɔ taar jee dɛrlge.

²² Jeegen Yaudge se je kaakŋ nakŋ-kɔɔ6gen iino gɔtn Raa ki ɔɔ jee Grɛkge se lɛ, naade je doobm kɛn an jeel-taara.

²³ Gan naaje se, k'taad jeege tu j'ɔɔ al-Masi kɛn Raa taadn se 6o k'tup k'tɔɔliŋ ro kaag ki: kese 6o taar kɛn tuj maakŋ Yaudge ɔɔ jeegen Yaudge ey se lɛ aakiŋ taar ese se, taar jee dɛrlge.

²⁴ Num gan jee kɛn Raa danɔdeno maakŋ Yaudge tu ey lɛ maakŋ Grɛkge tu se, gen naade ki se, al-Masi se naan 6o tɔɔŋ Raa ɔɔ jeel-taar gen Raa ki kici.

²⁵ Taa nakŋ kɛn Raa tɛd jaay jeege aakiŋ aan gɔɔ nakŋ jee dɛrlge se, ute naan se kic 6o, naan jeel-taara cir jeel-taar jikilimge ɔɔ nakŋ Raa tɛd jaay jeege aakiŋ aan gɔɔ naan ɔk tɔɔg ey se lɛ, naan tɔɔg cir tɔɔŋ jikilimge.

²⁶ Genaamgen doobm al-Masi ki, 'saapki tu kaad kɛn Raa danɔseno se kɛn gen jikilimge tu sum num, maakse ki se naase ɔkki jee jeel-taarge se, den eyo. ɔɔ jee tɔɔg kic 6o, naase ɔkki den eyo. ɔɔ jeegen k'jeel jeel gɔtde maakŋ 6eedege tu kic 6o naase ɔkki den eyo.

²⁷ Anum Raa se bɛer tɔɔɔ jeegen kɛn jikilimge aakden aan gɔɔ jee dɛrlge se 6o taa 'kɔl jee jeel-taarge se, ɔkɔŋɔ adɛn tɔɔɔ; ɔɔ jeegen kɛn jikilimge aakden

* **1:11** Klɔɛ se daan naane mɛnd tɛdn suukŋ kɛn lee daan gɛger Kōrint ute gen ɛpɛz ki. † **1:19** Aak Eza 29.14.

aan gōo jeegen ak tōog ey se, Raa bēer tōōddeno se taa 'kəl jeegen ak tōogō se, səkōnō aden tōōl.

²⁸ Raa bēer tōōdo jeegen kēn jikilinge aakden jeegen tōōl sēr eyo, j'aalden maak ki eyo ə j'aakden aan gōo nakŋ gōtō se, bin 6o ute doobm naade se, jee kēn tēd rodē magal magal se, Raa aden tēdn naade se 'tēdn jee rēŋ rēŋ.

²⁹ Raa tēdn naan se taa nam nam 'kōŋ tōōm rōŋ naanŋ ki eyo.

³⁰ Deere, naase se Raa dōōksenga ute Isa al-Masi ə jeel-taar naajegen kēn iino gōtn Raa ki se, naan 6o al-Masi se. Ɔo al-Masi se naan 6o tēdjekiga k'tēdkiga jeegen aak bēe naan Raa ki ə bēer tōōdjekiga k'tēdkiga jee naanŋe ə naan ədjekiga dojege maakŋ *kusiŋ ki.

³¹ Taa naan se 6o Kitap taad ə: *Debm jaay je tōōm rōŋ num, ŋ'tōōm rōŋ do nakge tun Mēljege tēda.*‡

2

*Pəl taad Taar *Raa jeege tun Kōrint ki*

¹ Genaamge, kēn maam jaay m'ingō gōtse ki taa m'asen taadŋ *nakŋ kēn Raa əyinga kōy taad te mētiŋ jeege tu ey se, maakŋ taarumge tu se, maam m'taadŋ te taargen ənō ən eyo ə ute jeel taargen deel do eyo.

² Num maakse ki se, maam m'uunoga doa m'je jeel dīm kuuy eyo, nakŋ kēn maam m'je jeel se, Isa *al-Masi ə Isa al-Masi se 6o k'tup k'tōōliŋ ro kaag ki se.

³ Kēn maam m'ingō gōtse ki se, maam m'naam m'ok rom se tōōgum baata, maam m'beere əkuma ə rom ook marga jēg jēg.

⁴ Taar kēn maam m'taadŋni ute dooy kēn maam m'dooyŋeno se, m'taadŋseŋo se ute jeel-taara kēn jikilinge lee taadŋ nijim se eyo, num gaŋ maakŋ taar kēn maam m'taadŋ se, kēse *Nirl Raa 6o taad tōōgiŋa.

⁵ Bin 6o, kaal maakŋ naase aalki se, 'tēdn do jeel-taar jikilinge tu eyo, num do tōōgŋ Raa ki.

*Jeel-taar kēn *Nirl Raa ədjeege tu*

⁶ Anum kēse 6o jeel-taar kēn naaje k'dooy jee al-Masigen kēn jeel əkga kək doobm Mēljege. Jeel-taar ese se gēn do *duni ara ute jeegen ak tōōgŋ iŋg do jeege tun do duni ki ara ki eyo, naade se 6o kēn utu 'kut se.

⁷ Naaje k'dooy jeege ute jeel-taar Raa ese se kēn jikilinge jeel mētiŋ eyo taa taar se Raa əydesiŋoga kōyo. Ey num Raa se kaad kēn naan aalo te do naan ey 6ōrt se 6o, naan uunoga kuun doa taa ajeki kēdn jeel-taariŋa gēn kēnd maakŋ *nookiŋ ki.

⁸ Ɔo jeel-taar se maakŋ magalge tun iŋg do jeege tu se nam kalaŋ tap 6o booy ək te mētiŋ eyo. Ey num kēn naade jaay booy əkoga kək mētiŋ num, Mēljegen k'nookiŋ se, naade aŋ kōŋ tupm tōōl ro kaag ki eyo.

⁹ Num gaŋ aan gōo kēn Kitap taada:

Nakŋ se nam 6ii kalaŋ aakiŋ te ute kaamiŋ eyo

ə booyiŋ te ute biŋ eyo

ə nam saap aan te do ki ey kici,

*nakgen se Raa tōnd daapiŋoga daap jeege tun jēa.**

¹⁰ Deere, nakgen se te doobm Nirl Raa se, Raa taadjekiga mētiŋ toodga tal. Taa *Nirl Salal se jeel naŋ nakge paac bini nakŋ maakŋ maak-saap Raa ki kici.

¹¹ Saapm debkilimi se tap 6o, naŋa jeele? Gōtō! Kēn jeel saapm debkilimi se, naan maliŋ sum. Ɔo Raa kic 6o nam jeel saapiŋ eyo; kēn jeel saapiŋ se, Nirl naan maliŋ sum.

‡ 1:31 Aak Jer 9.23. * 2:9 Aak Eza 64.3.

¹² Anum Nirl naajege k'j'ɔkki se gɛn do duni ara ki eyo, num Nirl kɛn naajege k'j'ɔkki se iino gɔtn Raa ki. Ute naan se ɓo naajege k'jeelki bɛɛ kɛn Raa tɛdʒeki ute maraadin se.

¹³ Taargen naaje k'taad jeege tu se, ute jeel-taar kɛn jikilimge lee dooy jeege se eyo, naɓo naaje se k'dooy jeege ute jeel-taar kɛn Nirl Raa ɛɗjeni. Naaje k'taad mɛtn nakgen iino gɔtn Nirl Raa ki jeege tun kɛn ɔk Nirl ese se.

¹⁴ Goon debkilim ɔnd don do saapm naan malin ki sum se, 'kɔŋ tookŋ do nak kɛn iino gɔtn Nirl Raa ki eyo. Naan aakiŋ aan gɔɔ nakŋ jee dɛrlge ɔ naan lɛ, ɔŋ aasiŋ gɛn booy kɔkŋ mɛtin eyo, taa nakgen bin se, Nirl Raa kalin ki sum ɓo 'taadn tɔkŋ mɛtin jeege tu.

¹⁵ Num gan debm ɔk Nirl Raa se, naan aak ɔk mɛtn nakge paac. Ɔ naan malin lɛ, nam kuuy an kɔŋ kɔŋn ɓɔɔɔ don ki eyo.

¹⁶ Aan gɔɔ Kitap taad ɔɔ:

Saapm Mɛljege se tap ɓo nanja jeele ɔɔ nanja tap ɓo dejiŋoga?†

Anum naajege se j'ɔkki saapm gɛn *al-Masi se maakjege tu.

3

Jee tɛdn naabm Raage

¹ Deere gɛnaamge, maam m'ɔŋ m'aasiŋ te eyo kɛn m'taadsen taadn naase ki aan gɔɔ jee kɛn ɔk *Nirl Raa. Naase se iŋki aan gɔɔ jee do *duni ki ɔɔ aan gɔɔ gaangen sɛmɛ kɛn doobm *al-Masi ki, taa naan se ɓo maam m'taadseni.

² Maam se m'ɛdseno kɔsn deer eyo, naɓo m'ɛdseno si sum. Taa kɔsn deer se, naase anki kɔŋ kaas eyo. Ɔ ɓɔrse kic ɓo m'jeele, naase anki kɔŋ kaasn gɛn kɔsn kɔsn kɛn deer se eyo,

³ taa naase se iŋki aan gɔɔ jee do duni ki. Taa naase ɔkki maak-kilimi do naapge tu ɔɔ 'tɛdki dekenɛ ute naapa kɛse je taadn ɔɔ naase se iŋki aan gɔɔ gɛn jee do duni ki, ɔɔ kingse se tec aan gɔɔ gɛn jikilimgen ɓaa se paac ey ne?

⁴ Kɛn naase jaay deb kalan taad ɔɔ: maam ara m'debm Pɔl ɔɔ deb kuuy taad ɔɔ: maam ara lɛ m'debm Apɔlɔs, nakŋ naase iŋg 'tɛdki se, kɛse tec gɛn jikilimgen ɓaa se paac ey ne?

⁵ Apɔlɔs tap ɓo nanja ɔɔ maam Pɔl ɓo nanja? Naaje se k'jee tɛdn naabm Raage sum ɔɔ ute doobm naaje se ɓo, naase 'took aalkiga maakse do al-Masi ki. Ɔ naaje se, nanja nanja kic ɓo tɛdn naabm kɛn Mɛljege ɛdiŋo kaam jiŋa.

⁶ Anum maam se m'ɔɔco, Apɔlɔs debm ɔyiŋo maane, num gan debm tɛdin teep se, naan *Raa.

⁷ Bin ɓo debm ɔɔco ute debm kɔɔy maane se, naade se paac ɔk nook eyo. Naɓo kɛn ɔk nooko cir paac se, Raa kɛn tɛdin teep se.

⁸ Debm kɔɔco ute debm kɔɔy maane se, naade aas kaasa ɔɔ nanja nanja kic ɓo Raa utu an kɔŋ dal dubar naabiŋ kɛn naan tɛda.

⁹ Taa naaje se k'tɛdn naaba tɛlɛ ute Raa ɔɔ naase ɓo 'tɛdkiga aan gɔɔ maakŋ-gɔtn gɛn Raa ɔɔ aan gɔɔ ɓee kɛn Raa utu iiniŋ kiini.

¹⁰ Ute bɛɛ kɛn Raa tɛdum se, maam m'ɔndga mɛtn ɓea aan gɔɔ debm tirdi. Ɔ debm kuuy se iin do ki. Naɓo nanja nanja kic ɓo, ɔnd kɔndɔ ute raay kɛn naan 'kiin do ki se.

¹¹ Bɛrɛ, mɛtn ɓee se, j'uunga kuun mɛtiŋa. Ɔ nam ɔnte kuun mɛtn ɓee kuuy. Mɛtn ɓee kɛn maam m'taadsen se lɛ, Raa ɓo uuno mɛtiŋa ɔɔ mɛtn ɓee se, naan ɓo Isa al-Masi.

¹² Do ɓee kɛn j'uun mɛtin se, jee mɛtiŋge 'kiin do ki ute daab, ute pudda ɔɔ ute kogen jiga jiga ɔɔ jeegen kuuy 'kiin do ki ute kaagge, ute mumburu ɔɔ ute tɔɔɔ.

† 2:16 Aak Eza 40.13.

¹³ Num gan̄ bii kēn Raa 'kōjn̄ bōōrō do jeege tu se, naŋa naŋa kic 6o naabin̄ kēn naan̄ tēd se utu 'toodn̄ tal. Taa bii se 'tēdn̄ aan gōō poodn̄ kēn ɔy daab nakge se ɔo bii kēn se 6o naŋa naŋa kic 6o 'kaakŋ jeel naabin̄ kēn naan̄ tēdo.

¹⁴ Debm jaay naabin̄ naan̄ tēd se ɔŋ ɔs te pood ey num, naan̄ se Raa aŋ kōŋŋ bēdīna.

¹⁵ Num debm jaay naabin̄ naan̄ tēd se ɔsga poodo num, naan̄ se 'kiin̄ ute jin̄a. Naan̄ malin̄ se 'kōŋ kaaja na6o aan gōō debm kēn k'naak k'j'ɔodn̄ don̄ maakŋ pood ki.

¹⁶ 'Jeelki, naase se 6o '6ee gen̄ Raa. Ɔo Nirl Raa se utu in̄g maakse ki.

¹⁷ *Bee Raa ese se jaay debm tōōkinga num, naan̄ kic Raa aŋ kutu. Taa 6ee Raa se naan̄ *salal ɔo 6ee Raa ese se, taad ute naase.

¹⁸ Bin se, nam ɔŋte kaan̄ roŋ dala. Maakse ki se jaay debm saap ɔo naan̄ debm jeel-taara aan gōō jee jeel-taargen do duni ki ara num, bεeki se, ŋ'tēd roŋ debm dεrlε naan̄ jeege tu ɔo bin jaay ŋ'tēdn̄ debm jeel-taar mala mala.

¹⁹ Taa jee jeel-taargen do duni ki ara se, Raa aakden̄ naanin̄ ki se aan gōō jee dεrlge. Taa naan̄ se 6o Kitap taad ɔo: *Jee ɔk jeel-taar do duni ki sum se, Raa tōkde do mεtekde ki**.

²⁰ Ter Kitap taad daala ɔo: *Jee ɔk jeel-taar do duni ki sum se, Mεljege Raa jeel saapde ɔo saapm naade se, naan̄ jeelin̄ saapm tōol ser eyo.†*

²¹ Bin num nam ɔŋte tōom roŋ ute nakŋ kēn jikilimge lee tēda. Taa nakge paac se 'gen̄ naase:

²² maam Pōli, Apōlōsi, Pieri, duni 6ōrse, nakŋ kēn utu kaan̄ do kin̄gjege tu ey lε do yojege tu ɔo nakgen̄ 'kaan maakŋ kin̄gjege tun̄ 6ōrse ey lε kēn 'tēdn̄ naan̄ ki se, nakgen̄ se paac se 'gen̄ naase.

²³ Taa naase se 'tēdkiga gen̄ al-Masi ɔo al-Masi se lε naan̄ gen̄ Raa.

4

Naaje se k'jee kaan̄ naabm al-Masige

¹ Tap ki num, aakjeki, naaje se lε, k'jee tēdn̄ naabm al-Masige ɔo nakŋ *Raa kēn ɔyinga kōyō kēn jeege jeel mētin̄ ey se, Raa εdjesinga kaam jije taa j'aŋ taadin̄ jeege tu.

² Anum debm j'ēdīnga naka kaam jin̄ se, ŋ'ɔŋte tujŋ ɔrmin̄ do ki.

³ Maam se ɔlum eyo kēn naase 6o amki kōjn̄ bōōrō dom ki, ey lε kēn jee kōjn̄ bōōrge 6o am kōjn̄ bōōrō dom ki. Ɔo maam mala kic 6o, m'kōjn̄ bōōrō dom ki eyo.

⁴ Deere, maakum ki se, m'jeele maam se m'tuj te dīm eyo. Na6o keŋe am kōŋ daapm taarum eyo. Anum debm kēn am kōjn̄ bōōrō dom ki se, Mεljege.

⁵ Taa naan̄ se 6o kēn kaadin̄ j'ɔndin̄ jaay aan te ey se, ɔŋte 'kōjki bōōrō do nam ki, anum 'booyki Mεljege adē 6aa jaayo. Naan̄ 6o nakŋ kēn j'ɔyinga kōy maakŋ gōt kēn ɔod se, naan̄ utu aŋ kōōdn̄ 'toodn̄ tal. Ɔo taar kēn maakŋ jikilimge tu se, naan̄ utu aŋ kōōdn̄ 'toodn̄ tal kici. Jaay 6o, naŋa naŋa kic j'aŋ tōōmin̄ do naabin̄ kēn naan̄ tēda.

⁶ Taa naan̄ se 6o genaamge, kēn ɔlum jaay m'taad taa Apōlōs ute maam mala se, taa ute nakgen̄ naaje k'tēd se 6o asen dooyo ɔo bin se naase aki kōŋ deel do taar kēn Kitap taad se eyo. Bin se naŋa naŋa kic 6o ɔŋte magal roŋ gen̄ bεer kuun deb kalan̄ ɔo deb kuuy se naan̄ aŋ kōōdn̄ kundu.

⁷ Anum naai tap 6o 'tēd roi jukudum se gen̄ dī? Nakŋ naai ɔk se lε, Raa 6o εdī. Ɔo nakŋ kēn jaay j'ēdisin̄ kēd sum se, gen̄ dī jaay naai 'magal roi aan gōō Raa 6o εdisin̄ ey se?

* 3:19 Aak Jb 5.13. † 3:20 Aak KKR 94.11.

⁸ Naase 'saapki ðaki nakŋ maakse je paac 6o, ɔŋiŋkiga ð naase 6o 'tɛdkiga jee nak dɛnge ð naase 6o 'tɛdkiga gaaringe ð naaje lɛ, k'gaaringe eyo! Maam m'je se kɛn naase 6o gaaringe deer num, ð ute naan se naaje kic j'kɔsn gaara 6orse ute naase.

⁹ Maam m'saapm m'ð naajen *jee kaan naabm Isage se, Raa tɛdjen k'tɛdga mɛtn jeege tu aan gɔɔ jee kɛn k'tɔkde gɛn 6aa tɔɔɔ. Aan gɔɔ naade se Raa ɔŋje naaje kic do *duni ki se j'aakjen mɛtje naan *kɔdn Raage tu ð naan jikilinge tu.

¹⁰ Taa *al-Masi se, naaje j'aakje aan gɔɔ jee dɛrlge, num gan naasen kɛn 'dɔɔkkiga ute al-Masi se lɛ, jeege aaksen naase se 'tɛdkiga jee jeel-taarge! Naaje se j'aakjen aan gɔɔ jee ɔk tɔɔg eyo ð naase lɛ, jeege aakse naase se jee ɔk tɔɔg! Naase se jeege aalsen maak ki, na6o naaje se lɛ, nam tap 6o aaljen maak ki eyo!

¹¹ Bini 6orse kic 6oa ute maane utu tɔɔljen tɔɔl rɔk. Kal tuusje kic 6o utu daayjen daaye ð jeege utu 'lee dabarjen dabara ð naaje j'utu k'lee lee wari rɔk.

¹² Naaje k'dabar k'tɛdn naaba ute jije jaay 6o k'j'ɔsɔ. Jeege naajje ð naaje k'j'ɔddɛn 6ooro. K'dabarje kic 6o naaje k'j'aay kaamje k'j'aasiŋa.

¹³ Naaje se, jeege lee taadjen taar iŋg kus roje ki ð naaje k'taad jeege tun se ute taar nijim kɛn ɛddɛn kaay kaama. Bini 6orse kic 6o jikilingen duni ki se, aakjen naaje se aan gɔɔ idikŋ roa ð aan gɔɔ nakŋ do danos ki.

Jee Kōrint ki se Pəl jede aan gɔɔ gɛniŋge

¹⁴ Kɛn ɔlum jaay maam m'raansɛn taargen se, taa m'asɛn kɔl maakŋ sɔkɔŋ ki eyo, num aan gɔɔ naase gaan maakjemge se, m'je 6o m'asɛn kaal bisi ki.

¹⁵ Anum kɛn ɔobm *al-Masi ki jaay ɔkki jee dooyge dupu-sik kic num, bubse se kalan sum. Ɔɔ maam kɛn m'taadsɛn Labar Jigan gɛn al-Masi se, ɔobm Isa al-Masi ki se, maam sum 6o m'tɛdga bubse.

¹⁶ Bin 6o maam m'dɛjsɛn m'ð: uunki bɔɔɔtn maama.

¹⁷ Taa naan se 6o, maam m'ɔlsɛn Timote kɛn goon kɔɔŋ maakuma ð debm tuj ɔrmin eyo ɔobm Mɛljege tu. Kɛn naan jaay 6aa ɔŋsega se, naan asɛn taadn ɔobm kɛn maam m'leen ɔobm Isa al-Masi ki se. Ɔɔ gɔtɔ 6aa se paac, maam m'dooy jeegeŋ *eglizge tu paac ute ɔobm se.

¹⁸ Jee mɛtiŋge maakse ki se, magal rode. Naade saap ð maam m'kɔŋ tɛrl 6aa gɔtse ki eyo.

¹⁹ Kɛn Mɛljege je num, sɔm m'utu m'6aa gɔtse ki, ð kɛn maam m'aanga num, m'6aa booy mɛtn taar jee kɛn magal rode se sum eyo, num m'kaakŋ nakŋ kɛn naade lee tɛda.

²⁰ Kɛn jeegeŋ jaay Raa ɔs gaar dode ki se, naade taadŋ ute taarde sum eyo, num maakŋ kingde ki se, naade taad tɔɔgŋ Raa.

²¹ Naase tap 6o 'jeki dɪ? M'asɛn 6aa kɔŋ ute taar urlu ð ute maak-je lɔɔu 'jeki m'asɛn 6aa kɔŋ ute sirdɪ lɛ?

5

Jee Raage se mɛtiŋge cɛɛpm ute rode

¹ Gɔtɔ 6aa se paac, jeege taad ð naase se, 'lee ɛɛski naapge rɛŋ rɛŋ. Nakŋ kɛn debse tɛdŋ se, jee jeel *Raa mal ey kic 6o ɔŋ tɛd naan se eyo: naan se tood te mɛnd bubŋa.

² Ute naan se kic 6o naase 'tɔɔmki tɔɔm rose. Ey num naase se, maakse 'tuju ð debm jaay tɛd nakŋ bin se, bɛɛki num, 'tuuriŋki naatn maakse ki.

³ Deere, maam se m'dɔkɔ na6o saapum se te naase. Anum debm tɛd nakŋ bin se, maam m'ɔjiŋga bɔɔrɔ don ki aan gɔɔ maam m'utu maakse ki.

⁴ Kēn naase 'tuskiga ute ro Mēljege Isa se, saapum se ute te naase ɔ gɔtn se Mēljege Isa taadn tɔɔgɪna.

⁵ Naase se, debm tēd nakn bin se, j'ɔnɪn kaam ji *Bubm sitange an dabara taa maakje daa ro kēn naan ɔk se 'tēdn gɔtɔ ɔ bin ɔ *ɔii kēn Mēljege ade ɔaa se, kɔn se 'kɔn kaaja.

⁶ Nakn naase 'tēdki jaay 'tɔɔmki rose ro ki se, doobiɪn eyo. Naase 'jeelki ey la, ɔrɔmɔ ɔkɔ jaay j'ɔmbinga do rujn gēm kēn j'ēcinga kēc se, iinɪn paac.

⁷ Ɔrɔm kēn do dɔkin kēn taad te *kusiɪn se, ɔɔdki dose ro ki. Bin ɔo aki tēdn aan gɔɔ rujn gēm kēn j'utu j'ēcin kēc jaay j'ɔmbin te ɔrɔm ey se. Taa *al-Masi se, naan ɔo ɛd rɔn *sērke taa naajege aan gɔɔ *goon baatn kēn Yaudge lee tɔɔl ɔii *laa Paakde ki se.

⁸ J'ɔnte 'tēdki laajege ute mappan kēn ɔk ɔrɔm do dɔkin se. Ɔrɔm ese se, je taad ute nakgen jig eyo ɔ ute nakgen kusiɪna. Anum k'tēdki laajege se ute mappan kēn ɔk ɔrɔm eyo, kese je deekn ɔ ute maakn kalan ɔ ute kēn mēt ki.

⁹ Maakn maktub kēn maam m'raanɔsen kaam mɔɔtn se, maam m'deeksenga m'ɔ: jee kēn lee ɛs naapa rēn rēn se, ɔnte tɔkdeki mēde.

¹⁰ Kese maam m'je taad ute jee do *duni kēn lee ɛs naapge rēn rēn, ey lē jee lee dɔn nakn jeege, ey lē jee boogge, ey lē jee maragge paac se eyo. Kēn bin num, jee do duni ki se, naase adeki teecn kɔnɔ.

¹¹ Gɔtɔ, bin eyo! Maam m'raanɔsen se taa debm taad ɔ naan gēnaa doobm Isa ki, jaay ɔo ɛesn mēndge rēn rēni, ɔoogo, tēd maraga, ɔɔd jeege, aay tɔtɔ deel te gɔtɪna, ɔo kucun jeege se. Debm bin se, ɔnte 'kɔkin ki mēde ɔo kɔsɔ kic ɔo, ɔnte 'kɔski ute naana.

¹²⁻¹³ Anum jee kēn doobm al-Masi ki ey se, maam ɔo m'ade kɔjn bɔɔrɔ dode ki eyo, num naade se Raa ɔo kēn utu aden kɔjn bɔɔrɔ dode ki. Num naase se, ɔjki bɔɔrɔ do gēnaasege tun doobm Isa al-Masi ki, taa Kitap taadga taad ɔ: *Debm kusiɪn se, 'tuuriɪki naatn maakse ki.**

6

*Gēnaagen doobm *al-Masi ki sakak naapa*

¹ Kēn maakse ki jaay deb kalan ɔk taara ute gēnaan num, naase, ɔnki jee Raage ɔo 'sakakin ki gɔtn jeege tun jeel *Raa mal ey se gēn dī?

² 'Jeelki jee Raage ɔo utu kɔjn bɔɔrɔ do jeege tun do *duni ki se. Num kēn jee duni ki jaay naase ɔo utu adeki kɔjn bɔɔrɔ num, taargen sēem sēem daanse ki se, naase ɔn aaski gēn tɔlin ey ne?

³ Naajege ɔo j'utu j'aki kɔjn bɔɔrɔ do *kɔdn Raage tu se, naase tap ɔo 'jeelki ey la? Kēn bin num, mēt kando naajege j'an ki kaasn gēn taadn tɔɔl taargen do duni ki se!

⁴ Na ɔo kēn naase jaay ɔkki taara daanse ki se, naase 'ɔaaki gɔtn jee kɔjn bɔɔrge tun *egliz aalden maak ki eyo.

⁵ Maam m'taadsen taa ɔkɔn asen tɔɔlɔ. Maakse ki se, gēnaa kēn jeel-taar kēn asen kaakn mētn taarse se tap ɔo, gɔtn ne?

⁶ Num gan j'aak gēnaa kēn doobm Isa al-Masi ki kēn ɔk taara ute gēnaan kēn doobm al-Masi kic se ɔo ɔaa sakakin naan jeege tun doobm al-Masi ki eyo.

⁷ Anum kēn ɔkki taara ute naapa jaay 'sakakki naapa se, kese naase oockiga doobm Raa ki. Kēn deba jaay tujsega se naase ɔn aasiɪki ey ne? Kēn deba jaay 'ɔoogga ne dīmse se naase ɔn aasiɪki ey ne? Kēn naase ɔn aasiɪkiga se, bēe cir kēn naase adeki ɔaa sakak se.

⁸ Num gan naase ɔo 'lee 'tujki jeege tu ɔo 'lee ɔoogki nakn jeege. Ɔo jee kēn naase 'lee 'tēdēki nakn se dode ki se, naade se ɔo gēnaasegen doobm Isa al-Masi ki.

* 5:12-13 Aak Dt 17.7.

⁹ Naase 'jeelki, jeegeŋ kēn tēdn nakge ute doobiŋ ey se, 'kōŋ kēnd *maakŋ Gaar Raa ki eyo. Ōnte 'kaaŋki rose dala: jee lee ees naapa rēŋ rēŋ, jee maragge, gaabgen lee ees mēnd jeege ute mēndgen lee ees gaabm jeege, gaabgen paacŋ kēn lee ees naapa,

¹⁰ jee boogge, jee tamage, jee aay tōtō deel te gōtiŋa, jee kōōdn jeege, jee tujŋ nakŋ jeege, naade se paac 'kōŋ kēnd maakŋ Gaar Raa ki eyo.

¹¹ Bin 6o do dōkiŋ maakse ki se, jee mētiŋge tēdo nakgen se, num gaŋ ute ro Mēljege Isa al-Masi 6o ute Niriŋ se, Raa *tug daapsega, tēdsenga 'tēdkiga jee naange 6o aakkiga bēe naaniŋ ki.

**'Nookki Raa ute rose*

¹² Nam taad 6o: Maam se, m'ok doobo geŋ tēdn nakge paac. Deere, maam se m'ok doobo geŋ tēdn nakge paac na6o, nakge paac maakiŋ se, 6ŋ tōolum ser eyo. Deere, maam se m'ok doobo geŋ tēdn nakge paac, na6o maam se m'kōŋ kōŋ rom geŋ tēdn bul ne dīm eyo.

¹³ Ter nam taad 6o: Nakŋ-kōsō se, k'tēdiŋ taa maaka, 6o maaka se le geŋ nakŋ-kōsō. Deere, num nakŋ-kōsō ute maaka se Raa utu aden tēdn 'tēdn gōtō. Num gaŋ ro se, Raa tēdiŋ geŋ kēesn naapm rēŋ rēŋ eyo, taa rojege se naaŋ geŋ Mēljege, 6o Mēljege se le naaŋ 6o Mēl rojege.

¹⁴ Ōo Raa kēn duro Mēljege daan yoge tu se, ute tōogiŋ se, naaŋ utu ajeki 'dur naajege kici.

¹⁵ Naase 'jeelki naŋa naŋa kic 6o maakŋ ro *al-Masi ki se, naaŋ tēdga roŋ kaam kalaŋ. Bin se, maam se m'kōŋ kuun ro al-Masi kaam kalaŋ jaay m'an tum ute ro mēnd kēesn gaaba la? Kēse gōtō.

¹⁶ 'Jeelki, deba jaay tood ute mēnd kēesn gaaba se, naade tum tēdga ro kalaŋ. Taa Kitap taadga taad 6o: *Naaden di se tum tēd daa ro kalaŋ.**

¹⁷ Num gaŋ debm dōok ute Mēljege se, naaŋ tum tēdga kalaŋ ute naaŋa.

¹⁸ 'Booyki, kēesn naapm rēŋ rēŋ se, 6o dki dose naatn dōkō ro ki! *Kusiŋ paacŋ kēn debkilimi lee tēd se, 6ŋ tuj roŋ aan gōo kēesn mēndgen rēŋ rēŋ se eyo, num gaŋ debm jaay ees mēndge rēŋ rēŋ se, naaŋ ol roŋ paac maakŋ kusiŋ ki.

¹⁹ Naase 'jeelki rosege se tēdga 6ee geŋ *Niri Salal kēn Raa eesesiŋo 6o 6orse, naaŋ utu maakse ki. Bin num rosege se, tēdga geŋ naase 'malinge eyo.

²⁰ Taa Raa se, dugsega dose ute zo 6oŋo. Kēn bin num, 6ŋki rose se 'nookŋ Raa.

7

Mētn taar geŋ tōkŋ naapa

¹ Borse maam m'je m'asen terle do taar kēn naase 'raaŋumkiro maakŋ maktubse ki se. Kēn 'tēdn jiga num gaaba 6ŋte kōkŋ mēnda.

² Na6o, taa aki lee kēesn naapge rēŋ rēŋ ey se, gaabm gay gay kic 6o, ŋ'ok mēnda 6o mēnd gay gay kic le ŋ'ok gaaba.

³ Gaaba jaay je mēndiŋ se, mēnda 6ŋte gaasiŋ roŋa. Ōo kēn mēnda 6o je gaabiŋ kic le, gaabiŋ 6ŋte gaasiŋ roŋa.

⁴ Taa gaaba se, ok tōogō do roŋ ki eyo, roŋ se tēdga geŋ mēndiŋa 6o mēnda kic le, ok tōogō do roŋ ki eyo, roŋ se tēdga geŋ gaabiŋa.

⁵ Kēn naase jaay 'jeki 'gaasn rose taa aki tōnd mētn *Raa se, do naaŋ ki se 'taad tōoliŋki ute naapa; 6o kaad kēn naase 'gaaski rose naapge tu se, 6ŋte 'kingki do ki daaniŋ tēdn dōkō, num 'terl iŋki aan gōo kēn do dōkiŋ naase 'tiŋkiro se. Ey num kēn 6ŋ aasiŋki te do rose ki ey se, sōm *'Bubm sitange 'kōŋ doobo asen naama.

⁶ Kēn olum jaay m'taad bin se, kēse maam m'undsen kund 6o kul eyo, num maam m'taadsen taad 6o doobo sum.

* 6:16 Aak Jēn 2.24.

7 Maam m'je se, jeege paac 'king aan gɔɔ maama kɛn m'ɔk te mɛnd ey se. Nabo nanja nanja kic ɓo Raa ɛdɪn naabiŋ gɛn doŋ doŋa. Deb kalan Raa ɔɔdɪn doobo gɛn kɔkŋ mɛnda ɔɔ deb kuuy se lɛ, Raa tɛdɪn gɛn 'ting arbiya.

8 Arbige ute mɛnd-daayge se, m'taadden m'ɔɔ: kɛn aden 'tɛdɪn jiga se num k'j'ing aan gɔɔ maam kɛn m'ɔk mɛnd ey se.

9 Anum kɛn naade jaay an kaasn do rodege tu ey se, mɛndge lɛ k'tɔkŋ gaabge ɔɔ gaabge kic lɛ k'tɔkŋ mɛndge. Taa debm jaay ɔk kɔk se, bɛɛ cir debm kɛn ɔk te eyo ɔɔ aakga mɛndge num lee dɔŋde ute maakiŋ se.

10 Borse m'je taadn ute jeegen tɔkga tɔk naapa doobm *al-Masi ki. Taar se maam ɓo m'taadiŋ eyo num Mɛljege ɓo taadiŋa: mɛnd jaay ɔkga gaaba se, ɔŋte rɛsn ute gaabiŋa.

11 Kɛn naan rɛsŋga ute gaabiŋ lɛ, ŋ'ɔŋte kɔkŋ gaabm kuuy. Ɔɔ kɛn naan ɓo jega gaaba lɛ, ŋ'tɛrlo ro gaabiŋ ki. Anum gaaba kic ŋ'ɔŋte piir ute mɛndiŋa.

12 Jeege tun kuuy se, kɛse maam ɓo m'taadden ey num Mɛljege eyo, m'ɔɔ: gɛnaa doobm al-Masi ki jaay mɛnd naan ing ɓee se jaay aal te maakiŋ do al-Masi ki ey se, ɔɔ mɛnd se jaay took je king ute naan num, ŋ'ɔŋte piiriŋa.

13 Ɔɔ mɛnd doobm al-Masi ki jaay, gaabm naan ing ɓee ute naan se jaay aal te maakiŋ do al-Masi ki ey se, kɛn gaabm se jaay took je king ute naan num, mɛnd se ŋ'ɔŋte 'rɛsiŋa.

14 Taa gaabm jaay aal te maakiŋ do Isa ki eyo ɔɔ ɔk mɛnd kɛn aalga kaal maakiŋ do Isa ki se, taa mɛnd naan ɔk se tɛdɪn naan tɛdga gɔɔr ute Raa. Mɛnd kɛn aal te maakiŋ do Isa al-Masi ki ey jaay, ɔk gaabm kɛn aalga kaal maakiŋ do Isa ki se, taa gaabm naan ɔk se tɛdɪn naan tɛdga gɔɔr ute Raa kici. Kɛn bin ey num, gɛndɛge se 'tɛdɪn dɔk te Raa, num gan deer deer, naade se gɔɔr ute Raa.

15 Kɛn deba aal te maakiŋ do Isa al-Masi ki ey jaay je an piir ute mɛndiŋ kɛn aalga kaal maakiŋ do al-Masi ki se, ɔŋdeki kɛn naade jaay je piiri num, k'piiri. Kɛn 'tɛdɪn gaaba ey lɛ mɛnda dɪm jaay aden tum ute debm kɛn aal te maakiŋ do Isa ki ey se, gɔtɔ. Taa Raa danŋeno se, taa aki king ute lapia.

16 Anum naai mɛnd doobm Isa al-Masi ki se, 'jeeliŋ gaabi se an kɔŋ kaasn gɛn tɔɔdɪn kɔl gɔtn kaaj ki la? Ɔɔ naai gaabm doobm Isa al-Masi ki se kic, 'jeeliŋ mɛndi se an kɔŋ kaasn gɛn tɔɔdɪn kɔl gɔtn kaaj ki la?

Nanja kic ing gɔtn kingiŋ kɛn Raa danŋi ro ki

17 Taar kɛn kuuy kɛn m'je m'asen taad se, nanja nanja kic ɓo, ing gɔt kɛn Mɛljege ɔndiŋ ro ki ɔɔ gɔtn kingiŋ kɛn ese ɓo Raa danŋo. Anum taargen se ɓo kɛn maam m'lee m'dooy *eglizge paac.

18 Kɛn Raa danŋi ɓo naai ɔjga kɔj pɔndɔ lɛ, ɔŋte kɔyiŋa*, num ing ute *kɔjŋ pɔndi se. Ɔɔ kɛn Raa danŋi jaay naai utu ɔj te pɔndɔ ey lɛ, ɔŋte kɔjŋ pɔndɔ.

19 Debm ɔjga pɔndɔ ɔɔ debm kɛn ɔj te eyo, paac ɓo tɛd dɪm eyo. Num nakŋ jiga cir paac se, debm tɛdɪn nakgen kɛn Raa ɔɔ k'tɛdɪn se.

20 Anum nanja nanja kic ɓo, an 'king gɔtn kingiŋ kɛn Raa danŋo ro ki se.

21 Kɛn Raa danŋo se, naai 'bul lɛ? Ɔŋte kuun nirli, num gan kɛn naai jaay ɔk doobo gɛn kɔɔdɪn doi maakŋ bul ki se lɛ, kɛse ɓo nakŋ jiga.

22 Bul jaay Mɛljege Raa danŋoga se, naan ɔŋga doŋ gɔtn Mɛljege tu; bin ɓo debm bul ey jaay Mɛljege Raa danŋinga se, naan tɛdga bul gɛn *al-Masi.

23 Naase se Raa dugsega dose ute zo ɔŋɔ; bin num naase se ɔŋte 'tɛdki bulu gɛn jikilimge.

24 Gɛnaamge, nanja nanja kic ɓo ing gɔtn kingiŋ kɛn do dɔkiŋ gɔtn kɛn Raa danŋo ro ki se.

* **7:18** Kaadn naane se Yaudgen ɔjga kɔj pɔndɔ se jee mɛtinge daar pɔndɛn naade ɔjiŋga kɔj se ɓo naade je an tuutn ɓɔy gɔtiŋ ki.

Mētn taar jee kēn tōk te gaabge ute mēndge eyo ɔɔ ute gēn mēnd-daayge

²⁵ Borse maam m'je m'asen tērle do mētn taar jeege tun kēn tōk te gaabge ute mēndge eyo. Ɔɔ taar se Mēljege ɔo undum te kul eyo, num maam ɔo m'saapa ɔɔ m'je m'asesin taada; ɔɔ naase 'jeelumki maam se Mēljege tēdumga bēe ɔɔ taar kēn maam m'taad se naase 'tookki do ki taa maam se m'tuj ɔrmum eyo.

²⁶ Ute dubar kēn j'aakin̄ki borse se, m'saap m'ɔɔ: kēn 'tēdn̄ jiga se gaaba ey le mēnda se n'kinḡ bini.

²⁷ Kēn ɔk mēnda le, ɔnte piirin̄a. Ɔɔ kēn ɔk te ey le, ɔnte kōkɔ.

²⁸ Num gan̄ kēn ɔkga mēnda kic num, naai 'tēd te *kusin̄ eyo. Ɔɔ kēn goon mēnda ɔo ɔkga gaaba kic num, tēd te kusin̄ ey kici. 'Jeelki jee in̄g kinḡ bee se kinḡde utu aden tēdn̄ ɔɔn̄ɔ. Taa naan̄ se ɔo maam m'je nakgen se 'kaan dose ki eyo.

²⁹ 'Booyki m'asen taada gēnaamge: bēre, kaadn̄ kēn Raa gaan̄in̄ se ɔɔpga baata. Bin num naan̄ ki se, gaabgen kēn ɔk mēndge se, k'tēdn̄ naaba Raa ki aan̄ gɔɔ jee kēn tōk te mēndge eyo;

³⁰ jee kēn eem keem se, k'tēdn̄ naaba Raa ki aan̄ gɔɔ jee kēn eem keem eyo, ɔɔ jee kēn maakde raap se le, k'tēdn̄ naaba Raa ki aan̄ gɔɔ jee kēn maakde raap eyo, jee kēn lee duḡn̄ nakge se le, k'tēdn̄ naaba Raa ki aan̄ gɔɔ jee ɔk dīm eyo,

³¹ ɔɔ jee kēn tēdn̄ naaba ute nakgen naade ɔk do *duni ki se le, j'ɔnte kōnd saapde do nakge tun se, taa duni ara se utu 'deele.

³² Maam m'je naase aki kuun nirlse eyo. Taa naan̄ se ɔo debm jaay ɔk te mēnd ey se, naan̄ saapm do naabm Mēljege tu ɔɔ naan̄ je ɔoobm nak̄n̄ kēn 'tɔɔl Mēljege tu.

³³ Num gan̄ debm jaay ɔk mēnda se, naan̄ uun nirlin̄ taa nakgen do duni ki ɔɔ naan̄ se saap ɔo je ɔoobm nak̄n̄ kēn 'tɔɔl mēndin̄ ki.

³⁴ Debm bin se, saapin̄ tēdn̄ kaam dio. Anum mēnd ɔk te gaab ey se, ey le goon mēnda se, naade se saap do naabm Mēljege tu ɔɔ maakde ute rode paac, naade ɔn̄in̄ Mēljege tu. Num gan̄ mēnd ute gaabin̄ se, naan̄ uun nirlin̄ taa nakgen do duni ki ɔɔ naan̄ se je ɔoobm nak̄n̄ kēn 'tɔɔl gaabin̄ ki.

³⁵ Maam m'taadsen bin se, taa asen tēdn̄ bēe, ey num maam se m'je m'asen gaasn̄ ɔoob eyo. Nak̄n̄ maam m'je naase aki tēd se, nak̄n̄ kēn bēe cir daala ɔɔ aki tēdn̄ naabm Mēljege se ute maak̄n̄ kalan̄.

³⁶ Kēn goon kōdɔ saap ɔɔ mēnd kēesin̄ se jaay naan̄ ɔkin̄ te ey num, an̄ tuj maakin̄ se ɔɔ kēn naan̄ jaay je mēnd kēesin̄ se deel te gōtin̄, aakin̄ bēeki num, an̄ kōk se, ɔn̄ ɔkin̄a. Kēn naan̄ ɔkinḡa kic ɔo, tēd te kusin̄ eyo.

³⁷ Num gan̄ kēn goon kōdɔ ɔk mēnd kēese, ɔɔ kēn naan̄ jaay aasin̄ do ron̄ ki, ɔɔ naan̄ mala ɔo uun doa, nam ɔo gaasin̄ gēn kōkin̄ ey se, ɔɔ saap ɔɔ an̄ kōn̄ kōk ey se, ɔɔ kēn naan̄ jaay ɔn̄ aasin̄ do ron̄ ki ɔn̄ ɔaa te ron̄ ki ey se, naan̄ tēdga jiga naan̄ Raa ki.

³⁸ Bin ɔo debm ɔk mēnd kēese jaay ɔkinḡa num jiga, num debm jaay ɔkin̄ te ey se, tēr tēdga jiga cir daala.

³⁹ Kēn mēnda jaay gaabin̄ utu ooy te ey se, naan̄ ɔk ɔoobm an̄ rēs eyo. Anum kēn gaabin̄ ooyga jaay ɔo, naan̄ ɔk ɔoobo gēn kōk̄n̄ gaabm kuuy kēn naan̄ maakin̄ jea. Naɔo gaabin̄ se 'tēdn̄ debm ɔoobm *al-Masi ki jaayo.

⁴⁰ Jiga se n'ɔnte kōk̄n̄ gaabm kuuy. Bin se naan̄ 'kinḡ ute maak-raapo cir daala. Kēse ɔo saapm maama ɔɔ maam m'jeele maam kic m'ɔk *Nirl Raa maakum ki.

8

¹ Borse, maam m'je m'asen t̄erl do m̄etn taar daa maragge tu. Aan ḡoo naase ɔ̄ki: Deere, naajege paacki se k'j'ɔ̄kki jeele. Naɔo jeel nak̄j k̄en debkilimi ɔ̄k se, oopin̄ dōna. Num gan̄ maak-je do naapge tu se, noogjeki gen̄ ziid̄n ɔ̄aa ute naanjege.

² K̄en nam jaay saap ɔ̄ naan̄ ɔ̄k jeele se, k̄ese naan̄ utu jeel te d̄im ey ɔ̄ɔ̄tɔ̄.

³ Num gan̄ debm jaay je *Raa se, Raa jeelina.

⁴ Naase ɔ̄ki: daa maragge se, naajege j'ɔ̄kki ɔ̄oobo gen̄ k̄ɔ̄sɔ̄ l̄ɔ̄bu gen̄ k̄ɔ̄s ey l̄e? K'jeelki, maraggen do *duni ki se, nak̄j r̄en̄ c̄ēr̄e ɔ̄ Raa l̄e naan̄ kalan̄ lak, Raa kuuy se, ḡɔ̄tɔ̄.

⁵ Deere, jee m̄etinge taad̄ ɔ̄ raagen kuuy utu maak̄j raa ki ɔ̄ do naan̄ ki kici. Jee bin se ɔ̄k raage ute m̄elge d̄ena k̄en naade lee erg naandege tu ɔ̄ eem̄de.

⁶ Num gan̄ naajege se, k'jeelki Raa se, naan̄ kalan̄ lak. Naan̄ ɔ̄ Bubjege ɔ̄ nakge paac iin̄o ḡɔ̄tn naan̄ ki ɔ̄ k̄en naajege j'utu j'ingki se kic ɔ̄, ute naana. ɔ̄ M̄eljege kic ɔ̄ kalan̄ sum, naan̄ ɔ̄ Isa *al-Masi ɔ̄ ute naan̄ se ɔ̄, nakge paac utu tinḡ ḡɔ̄t̄de ki ɔ̄ naajege kic ɔ̄ kingjege kaam ji naana.

⁷ Num gan̄ taar m̄et k̄en ese se, jeege paac jeel ɔ̄k te m̄etiñ̄ eyo. Jee m̄etinge se, deelga deel ute maragge ɔ̄ ɔ̄orse kic ɔ̄ k̄en naade ɔ̄s k̄ɔ̄s daa maragge num, aakiñ̄ aan ḡoo daa se gen̄ maragge. Anum ute saap̄den k̄en ɔ̄j jeel ɔ̄k m̄etn nakge m̄ēc ey se, naade saap ɔ̄ k̄ese tuj̄denga naan̄ Raa ki.

⁸ K'jeelki, nak̄j k̄ɔ̄sɔ̄ se, ajeki k̄ɔ̄j naak̄j naan̄ Raa ki eyo. K̄en j'ɔ̄skiga l̄e, ajeki ziid̄n d̄im eyo ɔ̄ k̄en j'ɔ̄ski te ey kic l̄e, d̄imjegen 'kut tap ɔ̄ ḡɔ̄tɔ̄.

⁹ Naase se ɔ̄kki ɔ̄oobo k̄en k̄ɔ̄sn nakge paac, naɔo ɔ̄ndki k̄ɔ̄ndɔ̄, ɔ̄nte 'k̄ɔ̄lki jeegen ɔ̄k t̄ɔ̄ḡɔ̄ naan̄ Raa ki ey se, 'koōc̄n̄ ɔ̄oobm Raa ki.

¹⁰ Aan ḡoo naai k̄en 'jeel nak̄j m̄et ki jaay, inḡ ɔ̄ee marag ki ɔ̄ inḡ ɔ̄s k̄ɔ̄s daa maraga se, gen̄aai k̄en saap̄in̄ ɔ̄j jeel ɔ̄k te m̄etn nak̄j m̄ēc ey se jaay aakki naai inḡ ɔ̄s k̄ɔ̄s se, naai an̄ k̄ɔ̄lin̄ naan̄ kic ɔ̄ 'k̄ɔ̄sn daa maraga se.

¹¹ Bin ɔ̄o ute jeeli k̄en naai ɔ̄k se, gen̄aa k̄en saap̄in̄ jeel ɔ̄k te m̄etn nak̄j m̄ēc ey se, naai an̄ k̄ɔ̄lin̄ naan̄ 'kutu, ey num gen̄aa ese ɔ̄ k̄en al-Masi ooy taariñ̄ se.

¹² K̄en naai 't̄ēd̄ bin se, k̄ese naai 't̄ēd̄ *kusiñ̄ gen̄aaige tun saap̄de ɔ̄j jeel ɔ̄k te m̄etn nakge m̄ēc ey se ɔ̄ tuj̄de maak̄de. Bin se naai 't̄ēd̄ kusiñ̄ ɔ̄ al-Masi ki.

¹³ Taa naan̄ se ɔ̄, k̄en taa k̄ɔ̄sɔ̄ sum ɔ̄ 'k̄ɔ̄l gen̄aam koōc̄n̄ ɔ̄oobm Raa ki se, m̄ɔ̄tn maam m'k̄ɔ̄sn daa eyo taa gen̄aam se 'koōc̄n̄ ɔ̄oobm Raa ki eyo.

9

*Nakgen k̄en *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige ɔ̄k ɔ̄oobo do ki*

¹ Anum, maam se nak̄j ɔ̄k t̄ɔ̄ḡɔ̄ dom ki utu la? Maam se, *m'debm kaan̄ naabm Isa ey la? ɔ̄ M̄eljege Isa se, maam m'aakiñ̄oga ute kaamum ey la? Naase se, maam ɔ̄ m'ɔ̄aanseno ɔ̄oobm M̄eljege tu ey la?

² K̄en jee kuuy jaay ɔ̄ maam se m'debm kaan̄ naabm Isa al-Masi ey kic ɔ̄, naase se 'jeelki maam m'debm kaan̄ naabm Isa al-Masi. Aan ḡoo naase 'd̄ɔ̄kkiga ute M̄eljege se ute naase se ɔ̄, jeege jeele maam se m'debm kaan̄ naabm Isa.

³ Jee k̄en ɔ̄kum mindum se, k̄ese ɔ̄ taar k̄en maam m'ɔ̄ko k̄en m'je m'aden t̄erle:

⁴ taa naabm k̄en naaje k't̄ēd̄ se, naaje j'ɔ̄k ɔ̄oobo k̄en naase ajeki k̄ēdn̄ k̄ɔ̄sɔ̄ ute kaaye ey ne?

⁵ Naaje se j'ɔ̄k ɔ̄oobo gen̄ t̄ɔ̄k̄j m̄endgen ɔ̄oobm *al-Masi ki ɔ̄ gen̄ lee ute m̄endjege aan ḡoo jee kaan̄ naabm Isa al-Masigen kuuy ute gen̄aa M̄eljege Isa ɔ̄ aan ḡoo Pier se ey la?

⁶ L̄ɔ̄bu maam m'ute Barnabas kaljeki sum ɔ̄, k't̄ēdn̄ naaba ute jije jaay j'an̄ k̄ɔ̄sn ne?

7 Naase 'booykiga la ken deba uunga asgar jaay, naan malin bo baa jedo gurs taa an kōgŋ ro naan malin se, utu ne? Bii kalan jaay deba naab maakŋ gōtiŋ jaay 'kōŋ kōsn nakŋ maakŋ gōtiŋ ki ey se, utu ne? Lō debm gaama jaay aay si maalinge ey se, utu ne?

8 Anum nakŋ ken maam m'taadsen se, jikilimge bo lee tēdīn sum eyo, num *Ko Taar ken Raa edo Musa ki kic bo taadīnga taada.

9 Taa Ko Taar ken Raa edo Musa ki se k'raan j'oo: *Maran tiiko nakŋ tōnd gēme se, j'ōnte kōlin dīm taariŋ ki ken an gaasn kōsō.**

Bin num gōtn ese se *Raa taad ute maranŋe la?

10 Naan taad ute naajge ey ne? Deer deer, taar se k'raanīn taa naajge. Taa naan se bo debm naabm maakŋ gōtiŋa o debm tōnd gēmiŋ se nanja nanja kic bo oŋd doŋ do nak ken naan utu 'kōŋ se.

11 Naaje jaay k'baa k'taadsen taar Raa aan gōo debm ken ooc maakŋ gōtiŋa o ken k'tōndga metse j'oo k'je dīm gōtse ki se ken bin num k'tōndga metse k'deelga utu gōtiŋ den den la?

12 Ken jee kuuy jaay ok doobo gen kuun dīm gōtse ki num, naaje se met kando j'ok doobo k'cirden naade se daal ey la? Ute naan se kic bo naaje se j'uun te dīm gōtse ki eyo. Anum dubargen jaay an doje ki paac se, naaje j'aasiŋa, taa Labar Jigan gen al-Masi se naaje k'je k'tēdn nakŋ jaay 'gaasn jeege gen booy 'kuun taar se eyo.

13 Jeelki, jee ken tēdn naaba maakŋ *Bee Raa ki se, kōsde se naade oŋ maakŋ nakge tun jeege baano *serke maakŋ Bee Raa ki se. O jee ken tēdn naaba *gōt ken k'lee k'tōjn mooso Raa ki se le, naade se kic oŋ bēdde gōtn ese.

14 Bin bo Meljege taad o: jee ken lee taad Labar Jiga gen al-Masi jeege tu se, oŋ jeege k'lee k'taadden se aden kēdn nakŋ ken 'kaasn gen tingde.

15 Ey num maam se m'ok doobo, naŋo m'uun te nakŋ nam eyo o ken m'raansen maktub se kic bo, oŋte 'saapki oŋki maam se m'je dīm gōtse ki. Maam se ken m'kooy kic num bēe cir ken m'tōnd metn dīm gōtse ki se o nakŋ maam m'tōm rom do ki se m'je nam amsiŋ kōod eyo.

16 Gen taadn Labar Jiga gen al-Masi se, maam m'ok doobm ken m'an tōm rom eyo taa taar se le Meljege bo edumsiŋo o m'an taadiŋ jeege tu tak. O ken maam jaay m'taad Labariŋ Jiga te ey le, naan se am tēdn oŋ aak eyo.

17 Ken naabm se jaay maam m'tēdiŋ ute maraadum sum num, naan se maam m'ok doobo ken j'am kōgŋ dal dubaruma. Num bin eyo! Naabm se le, Raa bo edumsiŋ kaam jima o m'an tēdn tak.

18 Maam tap bo j'am kōgŋ dī? Labar Jiga gen Isa al-Masi ken maam lee taad jeege tu cēre se bo, 'tēdga bēduma. Ey num maam se m'ok doobo taa Labar Jigan maam m'lee m'taad se j'amga kōgŋ dīm, naŋo maam malin bo baate.

*Pōlje ano baa ute jeege paac gōtn *al-Masi ki*

19 Deere, maam se m'bul nam eyo. Num gan m'tēdn rom aan gōo bulu se taa jeege paac, taa m'tēdn jeege dena ade baa doobm al-Masi ki.

20 Ute Yaudge se, maam m'tēd rom kōd Yaud, taa m'ano baa ute Yaudge doobm al-Masi ki. O ken ute jeege inŋ do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki le, maam kic m'tēd rom aan gōo maam kic m'inŋ do Ko Taar ken Raa edo Musa ki. O ken deere num, maam m'inŋ do Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey sum. Ken o lum jaay maam m'tēd naan se, taa m'je jee ken inŋ do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, ade baa doobm al-Masi ki.

21 Ute jeege jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, maam kic m'tēd rom aan gōo m'jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki eyo. Ey num, deere, maam se m'jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki o Ko Taar maam se, naan Ko Taar gen

* 9:9 Aak Dt 25.4.

Labar Jiga gen al-Masi. Ken maam jaay m'ted rom bin se, taa m'aden tedn naade ade baa doobm al-Masi ki.

²² Ken maam jaay m'ute jeegen ok tōogō naan Raa ki ey se, maam m'ing aan gō naade taa m'andeno baa doobm al-Masi ki. Ō maam m'ted ute jeege paac ute doobm gay gay kic bo taa m'kaajñ jee metingen maakde ki se.

²³ Nakgen paac jaay maam m'tedin se, taa Labar Jigan gen Isa al-Masi se 'wōōkñ baa ute naaniña. Ō maam kic bo m'kōñ beduma maakñ bεε Raa ken utu 'tedn jeenge tu se.

²⁴ Jeelki, jee paacñ j'ombde gen nan nan deete ki se, jee paacñ aan se, deb kalan aan deel se bo j'aalin aace ō j'edin bediña. Bin num naase kic aanñi aan gō gen debm aan deel se taa j'asen kaal aace ō aki kōñ bedse kici.

²⁵ Jee paacñ ken lee aan gōtn k'lee k'taan nan nan deete se, naade lee dabar rode den aak eyo. Naade tedn se taa j'aden kaal aace ō kōñ bedde†. Na bo kaal aacñ k'lee k'jaalden naade ki se, tedga sum bo gōtin utu 'deele. Num gan kaal aacñ ken j'aaljeki naajege tu se gōtin 'deel eyo, naan se 'ting gen daayum.

²⁶ Taa naan se bo maam kic m'aan gōtn ren eyo, gan m'aan ute doobiña taa m'kaan gōtn kaan ki. Ō maam se m'tec aan gō debm deelga deel gen cεεpm gen tōnd naapa, na bo gōtn tōndki se m'ōnd gōtn ren eyo.

²⁷ Maam m'dabar rom dena, taa m'an bōōbm kōkō. Ey num maam ken m'taado taar gen Isa al-Masi jeege tu se, sōm m'kutn naanja cεεε.

10

Ōnte 'daanki maraga

¹ Genamgen doobm *al-Masi ki, 'booyki m'asen taadn metn taar bubjegen do dōkiña. Kaad ken *Musa jaay ōdō Bubjege do kōd-baar ki se, naade paac se gapara* bōōbdeno ō naade paac gaanō Baar Aace†.

² Ō gapara jaay bōōbdeno ute gaan baar ken naade gaanō se, kεεε aan gō *k'batizdenga kalan ute Musa.

³ Naade paac ōso kōsn ken bōōyo maakñ raa ki.

⁴ Naade paac aay maan iino gōtn *Raa ki, taa naade se aay maan teeco ro ko ken Raa eddeno ō ko ese se, lee ute naade‡. Ō ko se, naan bo al-Masi.

⁵ Ute naan se kic bo, maakde ki se jee denin bo tedn nakñ ken tōl Raa ki eyo ō maak-taar Raa bōōy dode ki. Naade ooyo ō yodege se ōpo do kōd-baar ki.

⁶ Nakgen se jaay aan dode ki se taa ajeki kaal bijege tu ō bin se j'aki kōñ dōñ nakñ *kusin eyo aan gō ken naade dōño se.

⁷ Ōnte 'daanki maraga aan gō jee metingen maakde ki tedo se. Taa naan se bo Kitap taad ō: *Naade ing naan ki, ōso ō aayo jaay bo naade iin baag daama ō cεεp ute rode.* §

⁸ J'ōnte 'kεεski naapge ren ren aan gō jee metingen maakde ki lee tedo se. Taa naan se bo maakñ bli kalan ki sum bo, jeege dupu-si-di-kaar-mōto ooyo.

⁹ J'ōnte 'naamki Mēljege aan gō jee metingen maakde ki naamiño se. Taa naan se bo jee se wōōjō tōog tōlde*.

¹⁰ Ōnte 'mooyki naan ki dir dir ute Raa aan gō jee metinge maakde ki se lee mooyo. Taa naan se bo *kōdn Raa debm kōōdn ko jeege se 'baado tōlde.

† 9:25 Kaal aacñ k'taadn ara se k'tōndden laatge bo dodege tu ō laatgen se j'ujden ute kamb kaagge.

* 10:1 Gapar ara se je taadn ō Raa utu te naade. Aak Ekz 13.21-22. † 10:1 Kaad ken se Baar Aace gaan kaam dio ō naade aal daan ki do kεεs ken tuutu. Aak Ekz 14.22-29. ‡ 10:4 Taar ara se Pōl uuno taar ken jee dooy gaan *Israelge lee dooy jeege. § 10:7 Aak Ekz 32.6. * 10:9 Aak Nmb 21.5-6.

11 Nakgen se jaay Raa ɔnɪn aan dode ki se, taa kaal bi jeege tun kuuy. Ɔo ken naan jaay ɔnɪn k'raanɪn maakɪ Kitap ki se le, taa ajeki kaal bijege tu naajegen j'aankiga gɔɔr ute ɔii ken duni an nan se.

12 Taa naan se ɔo debm saap maakiɪ ki ɔo naan tɔɔg doobm Raa ki se, n'ɔnd kɔndɔ, n'ɔnte kooco.

13 Jeelki nakɪ naam ken aan dose ki se, lee aan do jeege tu paac kici. Ɔo Raa se naan debm tuj ɔrmiɪn eyo ɔo naan 'kɔɪ kɔɪ nakɪ naam ken aan dose ki se, 'deel dose eyo. Ute nakɪ naam ken aan dose ki se, naan asen taadn doobm ken naase anki kaan kɔtɔ ɔo naan asen kedn tɔɔgɪ ken naase anki kaasn gen sɛrkiɪa.

14 Taa naan se ɔo, jee maakjemge, ɔɔdki dose dɔkɔ ro maragge tu.

15 M'taadse naase ki se aan gɔɔ jee saap ɔɪ taara jaay taada. Taar ken maam m'taadse se, naase 'saap ɔkki mɛtiɪn jiga.

16 Ken naajege k'ɔaaki ɔaa kɔsn, kɔsn Mɛljege jaay j'uunki *kɔɔpm gen tɔtɔ koojɪ biɪ jaay k'tɔɔmki Raa se, kɛse je taadn ɔo: ute moosn Isan ɔɔy se, naajege k'tum k'tɛdkiga kalan ute Isa ey ne? Ɔo ken j'uunki mappa jaay k'dupki k'nigiɪki ute naapa gen kɔsɔ se, kɛse je taadn ɔo: k'tum k'tɛdkiga ro kalan ute al-Masi ey ne?

17 Taa mappan se le kalan sum ɔo naajege k'paacki se k'nig k'j'ɔski naan ese sum; bin ɔo naajegen ute denjege se, k'tum k'tɛdkiga ro kalan.

18 Jeelki, gaan *Israelgen lee ɔso daa ken naade lee tɔjɪn *sɛrke *gɔtn ken k'j'iɪniɪn gen lee tɛdn sɛrke Raa ki se, naade se *dɔɔk ute Raa kalan†.

19 Taar ken maam m'taadse tap ɔo m'je taadn m'ɔɔ dɔo? Bin num daa maraga ute maragiɪge se tap ɔo tɔɔl sɛrɛ ne?

20 Bɛrɛ gɔtɔ! Naade se tɔɔl sɛr eyo. Naɔo aan gɔɔ sɛrkɪ naade lee tɔj se le, sitange tu ey num Raa ki eyo. Taa naan se ɔo maam m'je naase aki 'dɔɔkɪ ute sitange eyo.

21 Anum naase aki kɔɪ kaay tɔtn koojɪ biɪ ken maakɪ kɔɔpm Mɛljege tu jaay tɛr aki ɔaa kaay ken maakɪ kɔɔpm sitange tu se eyo; ɔo naase se aki kɔɪ kiɪng kɔsn kalan do tabil ki ute Mɛljege ɔo tɛr aki ɔaa kɔsn ute sitange eyo.

22 Lɔɔu k'je j'aki kookɪ do Mɛljege tu se le? Naajege se k'tɔɔg k'cirɪki naan la?

*Nakge paac se k'tɛdɪnki taa *nookɪ Raa*

23 Nam taad ɔo: «Debkilimi ɔk doobo gen tɛdn nakge paac.» Naɔo, naajege tu se nakgen se paac tɔɔljeki sɛr eyo. Deere, debkilimi ɔk doobm gen tɛdn nakge paac, naɔo naajege tu se ɔɪ noogjeki gen ɔaa ute naanjege eyo.

24 Nam ɔnte 'saapm do naan maliɪn ki sum, num n'saap do jeege tun kuuy.

25 Naase ɔkki doobo gen dugɪ kɔsn daagen paacɪ maakɪ suuk ki. Ken 'ɔaaki ɔaa kɔs se, ɔnte 'tɔndki mɛta ɔo maakse, ɔnte naajɪn do ki.

26 Taa Kitap taad ɔo: *Do naanɔa ute nakgen do ki paac se gen Mɛljege Raa.‡*

27 Aan gɔɔ debm aal te maakiɪ do Isa ki ey jaay danse ɔo aki ɔaa ɔeeɪ ki se ɔo ken jaay 'ɔaakiga num, kɔsn ken naan ɛdsen se, ɔski, ɔnte 'tɔndki mɛta ɔo maakse, ɔnte naajɪn do ki.

28 Ken nam jaay deeksen ɔo: Kɛse le daa maraga se, naase ɔnte 'kɔski; bin se debm ken aalse bise ki se, naase anki 'tɛdn maakiɪ 'naajɪn do kɔs ki se eyo.

29 Maam m'taad ara se ute maakɪ naan ken utu naaj naaja ey num, ute gen naase eyo. Maam le m'ɔk doobo. Bin num gen dɔi jaay debm maakiɪ utu naaj naaja am gaasn gen kɔsn nakge se?

30 Ken maam m'ɔaa kɔsɔ jaay m'tɔɔm Raa num, gen dɔi jaay naai 'taadum taar iɪg kus do kɔs ken maam m'tɔɔmga tɔɔm Raa taariɪn se?

† 10:18 Aak Lb 7.6. ‡ 10:26 Aak KKR 24.1.

³¹ Bin 6o kēn aki kōsɔ, kēn aki kaaye lɔ aki tēdn dī dī kic 6o, 'tēdnki paac gēn nookŋ Raa.

³² Bin num kēn ute Yaudge, jeegen Yaudge eyo, ey lē ute *eglizn gēn Raa se, paac se, maakŋ kingse ki se, ɔnte 'kɔlki nam 'koocŋ doobm Raa ki.

³³ Bin 6o ingki aan gɔɔ maama: maam m'aay kaamuma ɔɔ do nakge tu paac se, m'je m'tēdn nakŋ kēn 'tɔɔl jeege tu paac. Maam se m'saap do maam malin ki eyo, num maam m'saap taa bεε jee dēna m'je taa Raa aden kaaja.

11

¹ Aan gɔɔ maam m'uun bɔlɔtn *al-Masi se, naase kic 6o uunki bɔlɔtuma.

*Kaad kēn mēndge ute gaabge tusga gēn keem *Raa*

² Maam se m'tɔɔmse, taa naase se tēdga tak 6o, naase 'saapki dom ki ɔɔ naase utu inŋ 'bɔɔbki taar kēn maam m'dooyseeno se.

³ Na6o maam m'je taar se, naase anki jeel kɔkŋ jiga: gaabge paac se, *al-Masi 6o dode ki ɔɔ mēnda lē, gaaba 6o don ki ɔɔ al-Masi lē, Raa 6o don ki.

⁴ Kaadn keem Raa ki jaay 6o gaabm kēn taad taar teeco taar Raa ki ey lē eem keem Raa jaay aal kala don ki se, kēse naan ɔl al-Masi 6o maakŋ sɔkɔŋ ki.

⁵ Num gan kēn mēnda jaay kaadn keem Raa ki, 6aa taadn taar teeco taar Raa ki ey lē 6aa keem Raa jaay aal te kala don ki ey se, kēse naan ɔl gaabin 6o maakŋ sɔkɔŋ ki ɔɔ mēnd bin se tec aan gɔɔ mēnd k'dɔsinga dɔs donna kēn ɔlin sɔkɔŋ tɔolin se.

⁶ Kēn mēnda jaay baate kaal kala don ki se, bεekin se k'dɔsinsin naatn. 'Jeelki, kēn mēnda jaay j'ɔj k'naninga bεekin tak tak ey lē k'dɔsinsinga se, tēdn sɔkɔŋ tɔolina. Bin num ɔn mēnda tak 6o kaal kala don ki don ki.

⁷ Num kēn gaaba jaay 6aa keem Raa num, ɔnte kaal kala don ki, taa gaaba se Raa aalin tecin naana taa an *nooko. Gan mēnda lē, Raa aalin se gēn nookŋ gaabina.

⁸ Taa gaaba se teeco ro mēnd ki eyo, num mēnda 6o teeco ro gaab ki*.

⁹ Gaaba se Raa aalino taa mēnd eyo, num mēnda lē nookŋ gaabina.

¹⁰ Taa *kɔdn Raage se 6o mēnda se n'aal kala don ki ɔɔ ute kal kēn naan aal don ki se je taadn ɔɔ naan se sook deb kēn ɔk tɔɔgɔ don ki se.

¹¹ Ute naan se kic 6o, naan Meljege tu se, mēnda kalin ki sum se kɔŋ kaan kaam eyo ɔɔ gaaba kic lē kalin ki sum se kɔŋ kaan kaam ey kici.

¹² Aan gɔɔ mēnda lē teeco ro gaab ki se, gaab kic lē mēnda 6o oojina; num naade paac se iino gɔtn Raa ki.

¹³ Naase malinge aakin ki tu. Kēn jeege tusga gēn keem Raa jaay mēnda aal te kala don ki ey sum 6o eem Raa se, dɔɔdn ne?

¹⁴ Kēn j'aakin kaak bin kic 6o, gaaba jaay ul bεekin tēd jēr l se, sɔkɔŋ ey ne?

¹⁵ Gan mēnda jaay bεekin dēn se, ɔkina. Bεekin kēn Raa εdin dēn se, tēdn tec aan gɔɔ mēnd kēn aalga kaal kala don ki.

¹⁶ ɔɔ debm jaay je tookŋ do taarge tun maam m'taadsen ey se, maam ute *eglizgen gēn Raa se lē, kēse 6o nakŋ kēn naaje k'lee k'tēda.

Kɔsn gēn Meljege Isa

¹⁷ Do taarge tun maam m'je m'asen taadse, maam m'asen kɔŋ tɔɔm eyo. Taa kēn naase jaay 'tuskiga gēn keem Raa se, naase 'tēdki nakgen *kusin 6o cir kēn bεε.

¹⁸ Anum nakŋ deet deet se k'taadum j'ɔɔ: kēn naase jaay 'tuskiga gēn keem Raa num, naase 'lee 'gaan ki ute naapa. ɔɔ do taar kēn se, m'jeelin kēgen metinge se, met ki.

* 11:8 Aak Jēn 2.18-23.

¹⁹ Bin num maam m'jeele maakse ki se, jeege utu 'gaanj ute naapa, bin jaay bo j'kaakŋ jeel jee ken ok taar Raa on se.

²⁰ Ken naase 'tuskiga gen keem Raa jaay oski kos ute naapa se, ken maam m'aakin ara ki num, aan go kosn gen Meljege eyo.

²¹ Taa ken naase jaay ingkiga gotn kos ki se, nanja nanja kic bo naar os kosin kosin ken naan baano. Bin bo jee metinge le, bo tolde tolde on jeegeen kuuy se le, aay bini oon koono.

²² Ken bin num, oski on aayki beesege tu. Lo naase okki beege ey ne? Ken naase jaay 'tedki bin se, naase uum aalki kaal *egliz gen Raa se bo naan ki on genaagen ok dim ey se le, naase aakdeki kaakŋ metde. Anum do taarge tun ese se, naase 'jeki m'asen taadn m'os di? M'asenga tom la? Got. Do nakge tun naase 'tedki se, maam m'asen kon tom eyo.

²³ 'Booyki! Kese bo taar ken Meljege dooyumo on maam kic m'dooyeno m'os: maakŋ nor ken j'an kon Meljege Isa se, naan uun mappa jin ki,

²⁴ on ken naan jaay tom Raa aas se, naan dupina on deek on: «Kese bo roma ken m'edin *serke taa naase. Nakŋ se 'lee 'edin ki bini on 'saapki dom ki.»

²⁵ Ken naade jaay os aas se, Meljege uun *koom dooc ute totn koojn bin se on edin bin kici, taadden on: «Totn koojn bin ken maakŋ koom ken ese se je taadn ute moosum 'koom se, kese je taadn on: *Raa dokga kiji ute naase. Daayum ken naase 'baaki baa kaaye se, 'edin ki bini on 'saapki dom ki.»

²⁶ Daayum ken naase jaay 'tuskiga gen kosn mappan ese se† on gen kaay totn koojn bin ken maakŋ koom ken ese se, kese naase 'taadki metn taar kooy Meljege bini, dii ken naan ade terl ro ki.

²⁷ Taa naan se bo, debm os mappa gen Meljege on aay totn koojn bin ken maakŋ koom Meljege tu ute doobin ey se, boru utu koocŋ don ki taa daa ro Meljege ute moosin se, naan aalden te maak ki eyo.

²⁸ Taa naan se bo nanja nanja kic ken baa baa kosn mappm ese se on baa 'kaay totn koojn bin ken maakŋ koom ken ese, n'saap do ron ki jaay 'kos on 'kaaye.

²⁹ Anum debm jaay os mappan se on aay totn koojn bin ken maakŋ koom ki se, saap te do ro Meljege tu eyo jaay os on aay se, kese naan malin bo ted boru ooc don ki.

³⁰ Taa naan se bo maakse ki se jeege dena tedga kono, jeege dena kono tujdenga on jee metinge ooyga.

³¹ Ken naajege jaay k'jeelki kon boru do naaje malinge tu se, Raa ajeki kon boru dojege tu eyo.

³² Anum ken Meljege jaay ojeki boru dojege tu se, kese naan dejjeki deije. Taa dii ken naan 'kon boru do *duni ki se, boru 'koocŋ dojege tu ey sum.

³³ Bin bo genaamgen doobm al-Masi ki, ken 'tuskiga gen kosn, kosn Meljege se, 'booyki naapa.

³⁴ Ken debm jaay bo tolin le, n'os been ki. Bin bo ken naase 'tuskiga se, boru 'koocŋ dose ki eyo. Taargen oop se, ken maam m'baaga gotse ki jaay bo, m'asen baa taadn nan metina.

12

*Naabm ken *Nirl Salal edjeege tu gen tedn naabm *Raa*

¹ Genaamgen doobm al-Masi ki, borse maam m'je m'asen terl do metn taar naab ken *Nirl Raa edjeege tu se. Maam m'je m'asen kon naase aki king do derlse ki eyo.

† 11:26 Mappan ese se Meljege Isa taad ute daa ron mala.

² Do dōkiñ, kēn naase 'jeelkiro te Raa mal ey se, kaad kēn naane se, nakñ ək tōgō dose ki se 'tōōd ʼalseno gōtn raasege tun ɔñ taad taar ey se, ɔ naase lē ɔñ aasiñkiro gēn daar tōg eyo.

³ Taa naañ se ʼo, 'booyki m'asen taada: debm jaay taad ɔ: ɔñ Raa 'naam Isa se, debm bin se naañ ək Nirl Raa maakiñ ki eyo. Ɔ debm taad ɔ: Isa se Mēljege se, debm bin se ək Nirl Salal maakiñ ki.

⁴ Nirl Salal se, naañ kalan sum, naʼo nakgen kēn naañ ɛd jeege tu se, dōoliñ dēna.

⁵ Mēljege se kic naañ kalan sum, naʼo naabm kēn naañ ɛd jeege tu se, dōoliñ dēna.

⁶ Raa kēn tēdn naaba maakiñ jeege tu paac se, naañ kalan sum, naʼo dōobm kēn naañ ɛdō gēn tēdn naabiñ se, dōoliñ dēna.

⁷ Naña naña kic ʼo Raa ɛdīñ Nirl Salal maakiñ ki se, taa an tēdn naabm kēn 'noogñ jee Raage paac.

⁸ Deb kalan se, Nirl Raa ɛdīñ jeel-taara gēn taadn taar jeege tu ɔ deb kuuy se, Nirl Raa ese sum ʼo ɛdīñ jeele gēn jeel naka.

⁹ Nirl Raa ese sum ʼo, tēd deb kalan aal maakiñ do Isa ki cir gēn jeege kuuy se ɔ deb kuuy se, naañ ɛdīñ tōgō gēn kēdn lapiā jee kōōngē tu.

¹⁰ Deb kuuy lē, Nirl Raa ɛdīñ tōgñ gēn tēdn nakñ-kōōbge, deb kēn kuuy naañ ɛdīñ tōgñ gēn taadn taar teeco taar Raa ki. Ɔ deb kēn kuuy se, naañ ɛdīñ tōgñ kēn an jeel nakgen kēn iino gōtn Nirl Salal ki ey lē gōtn sitange tu. Ɔ deb kēn kuuy se, naañ ɛdīñ tōgñ gēn jeel taadn taar naanjen jeege jeel eyo. Ɔ tē deb kēn kuuy lē, naañ ɛdīñ tōgñ gēn jeel taadn tōkñ mētn taar naanjen jeege jeel ey se.

¹¹ Ɔ kēse Nirl Raa kalan ese sum ʼo tēdīñ nakgen se paac ɔ naña naña kic ʼo naañ ɛdīñ naabiñ naabiñ aan gōō kēn naañ maakiñ jen ro ki.

Jee al-Masige se tum tēdga aan gōō ro kalan

¹² Aakki tu: ro debkilimi se, naañ kalan sum, naʼo tōp kaam dēna. Ute tōpm kēn naañ tōp kaam dēn se kic ʼo tum tēd ro kalan. Jeege kēn dōōkga ute al-Masi se kic ʼo tec bini.

¹³ Ɔ naajege paacki se kēn Yaudge ey lē Grēkge, ʼulge ey lē ʼulge eyo, *k'batizjekiro ute Nirl Salal kalan ese sum ɔ k'tum k'tēdkiga aan gōō ro kalan. Ɔ Raa ɛdjekiga Niriñ se maakjege tu.

¹⁴ Bin ʼo ro debkilimi se naañ kaam kalan sum eyo, naʼo naañ tōp kaam dēna.

¹⁵ Jē se 'kōñ taadn ɔ: «Maam lē m'ji ey se, m'kōñ tēdn maakiñ ro ki eyo.» Anum kēn naañ taad bin sum ʼo, 'kōñ tēdn maakiñ ro debkilim ki ey ne?

¹⁶ Bi se 'kōñ taadn ɔ: «Maam lē m'kaama ey se, m'kōñ tēdn maakiñ ro debkilim ki eyo.» Anum kēn naañ taad bin sum ʼo, 'kōñ tēdn maakiñ ro debkilim ki ey ne?

¹⁷ Kēn ro debkilimi jaay kaam kalin ki sum num, naañ tap ʼo 'booy ute dīo? Ɔ kēn ro paac ʼo bi kalin ki sum num, naañ 'kootn ute dīo?

¹⁸ Deere, ro debkilimi se, Raa tēdīnsinga ute dōobiñ tak tak aan gōō kēn naañ maakiñ jen ro ki.

¹⁹ Ro debkilim jaay ək ro kaam kalan sum num, kēse j'an kōñ dan ro ute magalin eyo.

²⁰ Deere, ro debkilimi se tōp kaam dēna naʼo kēn tumga se, tēd ro kalan.

²¹ Kaama 'kōñ taadn ji ki ɔ: «Maam se m'an dīm ute naai eyo.» Ɔ do lē 'kōñ taadn jēge tu ɔ: «Maam se m'an dīm ute naase eyo.»

²² Num gan roi kaam kalan kēn naai aakiñ ɔ ək tōg ey se, kēn naañ jaay gōō num, kinji se ai tēdn ɔōō.

²³ Maakŋ ro ki se gōtn kēn kaam kalan j'aalden maak ki ey se, naade se 6o kēn k'lee k'j'okdeki ɔŋɔ. Ɔo kengen k'lee k'toydeki toy se 6o, kēn k'lee k'j'aakki dodege tu dawal dawal,

²⁴ gan kengen k'j'aakdenki tal tal se je j'aden tēdn bin eyo. Anum ro kaam kalan k'toyde toy se 6o, Raa tōdden se, taa j'adenki kōkŋ ɔŋɔ.

²⁵ Ro jaay Raa tēdn bin se, taa 'tōpm naap eyo, num taa naade 'kaakŋ do naapge tu.

²⁶ Kēn ro kaam kalan jaay ɔŋga dubara se, ro ute magalin paac dabara. Ɔo kēn ro kaam kalan jaay 6o tēdga nakŋ bεε k'tōomɪŋga lε, ro ute magalin paac 'tēd maak-raapo.

²⁷ Aan gōɔ ro debkilimi tōp kaam den jaay dōok tum tēd ro kalan se, deere, naase kic 6o 'denki, nabo 'tum 'tēdkiga ro *al-Masi ɔo naŋa naŋa kic 6o utu gōtin gōtina.

²⁸ Bin 6o, maakŋ *egliz ki se, deet deet se, Raa tōnd *jee kaan naabm Isage. Gen k-dige se, naan bεεr tōd jee kēn taad taar teeco taarin ki. Gen k-mōtoge tu se, naan tōnd jee dooy jeege. Ɔo mētn naade ki se, naan tōnd jee tēdn nakŋ-kōɔbge, tēr naan tōnd jeegegen εd lapi jee kōɔŋge tu ɔo tōnd jee mētinge gen noogŋ jeege. Jee mētinge naan tōndde jee kēn 'tōdn jeege ute jee kēn taadn taar naangen jeege jeel eyo.

²⁹ Aakdeki tu: naade paac se lε jee kaan naabm Isagen mētn-jiki sum la? Paac naade taad taar teeco taar Raa ki sum la? Paac jee dooy jeege sum la? Paac jee tēdn nakŋ-kōɔbge sum la?

³⁰ Naade paac se jeegegen kēn εd lapi jee kōɔŋge tu sum la? Paac se, jee kēn taad taar naangen jeege jeel ey se sum la? Ɔo naade paac se jeel taadn tōkŋ taar naangen jeege jeel ey se sum la?

³¹ Bin num naabm jigan kēn *Nirl Raa nig jeege tu se, 'dōŋki kēn jiga cir paac. Borse 'booyki, m'je m'asen taadn dōobm kēn jiga cir paac paac kēn anki lee do ki.

13

K'jeki naapa

¹ Kēn maam 6o m'jeel taadn taar naan jeege paac ɔo kēn m'jeel taar *kōdn Raage kic 6o, nabo kēn maam m'ok maak-je ey se, kεse maam m'tec aan gōɔ ganŋa ey lε aan gōɔ mēndε kēn j'ōndɪŋga num eem tōkŋ bi kiric se.

² Kēn maam 6o m'taad taar teeco taar *Raa ki jeege tu, ɔo kēn m'jeel nakgen paacŋ jeege jeel mētin eyo ɔo m'jeel mētn nakge paac, ɔo kēn maam 6o m'aal maakum paac do Raa ki jaay m'taad koge tu m'ɔo j'iin k'dεεε j'ōŋ gōtn se jaay naade took taarum kic 6o, num kēn maam jaay m'je jeege ey se, maam m'debm tōl sēr eyo.

³ Kēn maam 6o m'nig maalum paac jee daayge tu ɔo bini m'ōŋ rom k'tōocin poodn kic 6o, anum kēn maam jaay m'je jeege ey se, kεse maam m'kōŋ dī ro ki?

⁴ Debm ok maakje do jeege tu se, naan maakin deere ɔo kεrcεε. Naan ok maak-kilimi do nam ki eyo, naan oon eyo ɔo magal roŋ eyo;

⁵ debm ok maak-je do jeege tu se, naan tēd nakŋ sōkōŋ eyo, naan debm nakōŋ eyo, tēd maak-taar eyo, ok nam ute taar-maak eyo;

⁶ debm kēn je jeege se, nakgen ute dōobin ey se, naan maakin raap do ki eyo, num naan maakin raap do taar kēn mēt ki.

⁷ Debm ok maak-je se, kēn k'tēdn *kusin kic 6o, naan an dim eyo. Daayum naan tuj ɔrmin ute jeege eyo, ɔnd don paac do Raa ki ɔo ɔŋ sēr k nakge paac.

⁸ Maak-je se naan 'kōŋ nan eyo. Taargen k'taadīn ken teeco taar Raa ki se le, kaadīn utu 'deele. Ɔo taar naangen jeege jeel ey se utu 'nanja ɔ jeel nakge se le, kaadīn utu 'deel kici.

⁹ Taa jeel naajege se jeel nan metn nakge paac eyo. Ɔo taargen k'taadīn ken teeco taar Raa ki se le, ɔŋ aas ute gen Raa mal eyo.

¹⁰ Anum nakgen mala mala jaay afe ɓaa se, nakgen paacn ken aas te ute doobin ey se, kaadīn utu 'deele.

¹¹ Kaad'ken maam m'utu m'baat se, napar taadn taaruma, saapuma ɔ booy kōkuma, paac se, aan gɔɔ gen gaan seemge; anum ken maam jaay m'aas gaaba sum se, nakn gaan seemge se maam m'rasinga naatn.

¹² Borse se, naajege j'aakki nakge naɓo j'aak j'okki metde eyo aan gɔɔ debm aak daan kaamin maakn kaam-kaay-naan ken aak ɔɔf ey se. Num ɓii kalan se, j'utu j'an kaakin 'toodn tal. Borse se, maam m'jeel m'ok metn nakge paac eyo, naɓo ɓii kalan m'utu m'jeel kōkn metn nakge se mala mala aan gɔɔ ken Raa jeelum maam se.

¹³ Borse nakgen ken 'kōɔpm 'ting se: kaal maakn do Raa ki, kōnd do ken j'ōndki do Raa ki ɔ maak-jea. Ɔo maakn naade ken mōtɔ se, ken cirde paac se, maak-jea.

14

*Naabm *Nirl Salal ed jeege tu se taa noogŋ jee dēna*

¹ Jeki maak-jea ɔ 'dōŋki naabm ken Nirl Salal ed jeege tu ɔ ken tap ki se, jeki doobm gen taadn taargen teeco taar *Raa ki.

² Taa debm ken taad taar naan ken jeege jeel ey se, keŋe naan taad jikilinge tu eyo, num taad Raa ki. Ɔo taar naan ken naan taad se le, nam jeel metin eyo. Ute tōɔŋ Nirl Salal se, naan taad nakgen deel doa ken jeege ɔnd ute met kon eyo.

³ Num gan debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, naan taad jikilinge tu, noogde gen ziidn ɓaa ute naande, dejde ɔ edden kaay kaama.

⁴ Debm taad taar naangen jeege jeel metin ey se, keŋe noogin naan mala gen ziidn ɓaa ute naaniŋa, gan debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, noog jee *egliz ki taa ziidn ɓaa ute naande.

⁵ M'je se, naase paacki se, aki 'taadn taar naangen jeege jeel eyo. Naɓo ken maam m'je cir paac paac se, m'je naase aki taadn taargen teeco taar Raa ki. Taa debm ken taad taar naangen jeege jeelin ey se, ɔŋ deb kalan 'taad tōkn metin jee eglizge tu taa aden noogo naade ziidn ɓaa ute naande, ken bin ey num, debm taad taar teeco taar Raa ki se cir debm ken taad taar naangen jeege jeelin ey se.

⁶ Bin ɓo, genaamgen doobm *al-Masi ki, aan gɔɔ borse maam m'ɓaa gōtse ki jaay m'taadsen ute taar naangen ken naase 'jeelki ey se, taarumgen m'taadsen se le ɔŋ taadsen metn nakgen Raa taadum metin se eyo, edsen te jeel eyo, taadsen taar teeco taar Raa ki eyo ɔ dooyŋ ey se, keŋe asen kōŋ noogŋ ɔ dī?

⁷ Bin ɓo 'jeelki, silere ute kurundu jaay ɓaa metn kaa ki ey se, kaa se j'an jeel j'ɔ dīo?

⁸ Num debm tuuy ɓarlɔ gen bōrɔ se jaay tuuyin met ki ey se, jeege 'kōŋ daapm rode gen ɓaa bōr ki ne?

⁹ Gen naase kic ɓo tec bini. Ken naase 'taadki taar naangen jeege booy ok metin ey se, taarsegen naase 'taadki se, jeege 'jeel kōkn metin ɔ dī? Ken bin num, taar naase ulki se, ulki reŋe.

¹⁰ Deere, do naan̄ ki ara se, taar naan̄ge napariñ d̄ena ð̄ maakde ki se, taar naan̄ kalan̄ jaay k'booy k'l'ōkiñ ey se, ḡot̄o.

¹¹ K̄en deba jaay taadum ute taar naan̄iñ jaay maam m'jeel ey se, debm se maam m'jeeliñ naan̄ se m̄erte. ð̄o maam kic l̄e naan̄ am jeelum maam se, m̄erte.

¹² Aan̄ ḡoo naase 'lee 'd̄oñki naabm k̄en Nirl Salal ed̄jeege tu se, 'd̄oñki naabm k̄en 'nooḡi jee egliz ki 'ziid̄n̄ b̄aa ute naande.

¹³ Taa naan̄ se b̄o, debm taad̄ taar naan̄gen jeege jeel ey se, ñ't̄ond̄ m̄etn̄ Raa an̄ k̄ed̄n̄ jeele ḡen̄ t̄erl̄ taar se jeege tu.

¹⁴ K̄en maam jaay m'leem Raa ute taar naan̄ jeege jeel ey se, deere, maam m'eeiniñ ute maakum paac, nābo taargen teec taarum ki se, saapum ð̄nd̄ ute m̄etiñ eyo.

¹⁵ K̄en bin num m't̄ed̄n̄ m'ð̄o d̄i? M'keem Raa ute maakum paac ute taar naan̄gen jeege jeel ey se nābo maam m'je m'an̄ keemiñ ute doobm k̄en saapum kic b̄o jeel ð̄k̄ m̄etiña. M'je m'kaar kaa ute maakum paac ute taar naan̄gen jeege jeel ey se nābo, m'je m'kaar kaa ute doobm k̄en saapum kic b̄o jeel ð̄k̄ m̄etiña.

¹⁶ K̄en jeege tusga ḡen̄ keem Raa jaay naai 't̄ōom Raa ute saapi paac ute taar naan̄gen k̄en jeege jeel ey se, ð̄o nam lee b̄aad̄o booy taar Raa sum jaay utu maakde ki se, naan̄ 'k̄oñ took̄i *amin̄ ð̄o d̄io, taa taari k̄en 't̄ōom Raa se l̄e, naan̄ ð̄nd̄ ute m̄etiñ eyo.

¹⁷ Baat ey num, taari k̄en naai 't̄ōom Raa se nijim aak eyo, nābo debm inḡ booyi jaay jeel m̄etiñ ey se, ð̄i nooḡiñ ḡen̄ ziid̄n̄ b̄aa ute naaniñ eyo.

¹⁸ Maam m't̄ōom Raa taa maam se m'jeel taad̄n̄ taar naan̄gen jeege jeel ey se m'cirsen, naasen k̄en inḡ 'b̄aaki se paac.

¹⁹ Nābo maak̄i egliz ki se, maam m'je m'taad̄n̄ taarge mii sum k̄en jeege jeel m̄etiña taa aden̄ dooyo, naan̄ se cir k̄en m'taad̄ taara dupu kando kando ute taar naan̄gen jeege jeel m̄etiñ ey se.

²⁰ Ḡenaamge, ð̄nte 'saapki aan̄ ḡoo ḡen̄ gaan̄ s̄eemge, num 'saapki aan̄ ḡoo jee magalge. Num gan̄ ḡen̄ t̄ed̄n̄ *kusiñ num, 't̄ed̄ki rose aan̄ ḡoo gaangen̄ s̄eeme k̄en jeel t̄ed̄ kusiñ ey b̄ort se.

²¹ Taa naan̄ se b̄o maak̄i *Ko Taar k̄en Raa ed̄o Musa ki raan̄iñ se Meljege Raa taad̄ ð̄o:

Jee se maam m'aden̄ taad̄ ute taar naan̄gen kuuy

ð̄o m'ade k̄al̄ jee kuuy b̄o utu aden̄ taad̄n̄ ute taar naan̄dege.

*Ute naan̄ se kic b̄o naade 'booy kuun taarum ey tap.**

²² Taar naan̄gen k'taad̄ jaay jeege jeel ey se, k̄ese Raa b̄o taad̄ t̄ōgiñ do jeege tun aal te maakde do Isa ki eyo. Num jee k̄en aalga kaal maakde do Isa ki se, taar naan̄gen jeege jeel ey se, taad̄ ute naade eyo. Num gan̄ debm jaay taad̄ taar teeco taar Raa ki se, k̄ese naan̄ taad̄ ute jee k̄en aalga kaal maakde do Isa ki ð̄o jee aal te maakde do Isa ki ey se, taar se ð̄lde naade maak ki eyo.

²³ K̄en aan̄ ḡoo egliz ute magaliñ tus jaay jeege paac taad̄ taar naan̄gen jeege jeel eyo, jaay, jee lee b̄aad̄o booy taar Raa sum ey l̄e jee aal maakde do Isa ki eyo b̄aad̄o maakse ki se, asen̄ taad̄n̄ ð̄o naase se jee d̄erlge ey ne?

²⁴ Num gan̄ k̄en naase 'paacki jaay 'taad̄ki taar teeco taar Raa ki ute taar naan̄gen k̄en jeege jeeliñ se, debm aal maakiñ do Isa ki eyo, ey l̄e debm lee b̄aad̄o maakse ki ḡen̄ booy taar Raa sum se, k̄en naan̄ booy taarsege se, an̄ k̄ed̄n̄ saapa ð̄o naan̄ 'jeel roñ ki naan̄ se debm kusiña,

²⁵ ð̄o taar k̄en maakiñ k̄en jeege jeel ey se l̄e, 'tood̄n̄ tal. Ḡotn̄ se naan̄ 'k̄erḡi k̄ond̄ naaniñ naan̄ ki naan̄ Raa ki ð̄o an̄ keeme ð̄o naan̄ 'taad̄n̄ mak̄oñ ð̄o: Deer deer, naase se Raa utu daanse ki!

* 14:21 Aak Eza 28.11-12.

Raa je nakgen ute doobiñ tak tak

²⁶ Gēnaamgen doobm *al-Masi ki, bin se maam m'asen taadn m'əɔ ɔi? Kēn 'tuskiga gēn keem Raa se, naŋa naŋa kic ɔo kēn ɔaa kaar kaa, dooy jeege, taadn mētn nakŋ kēn Raa taadno, taadn taar naanŋen jeege jeel eyo, ey lē tērl taar naan jeege jeel ey se, anum nakŋ naase aki tēd paac se, 'tēdɪŋki taa 'noogŋ *egliz 'ziidn ɔaa ute naaniŋa.

²⁷ Kēn jeege baag taadn taar naanŋen jeege jeel ey se, ɔŋ jeege dio ɔɔ kēn cirga lē jeege mətə sum. Kēn aki taad kic num, deb kalan taad aasga ram jaay ɔo deb kuuy 'taada. ɔɔ ɔŋ nam kuuy aŋ tērlɪŋ jeege tu.

²⁸ Kēn debm kēn aŋ tērlɪŋ taar se jeege tu gətə num, gēnaa kēn taad taar naan kēn jeege jeel ey se, ŋ'əŋte taadn naan jeege tu, num ŋ'taad ute maakiŋa ɔɔ ŋ'taad Raa ki.

²⁹ Num gēn jee taad taar teeco taar Raa ki se lē, ɔŋ jeege dio ey lē mətə sum ɔo, 'taada. ɔɔ jee mētiŋge se, k'booy k'j'ok mētn taar se jiga, taar se ɔaa ute mētn taar Raa ləɔu gətə.

³⁰ Maakse ki se jaay deb kalan Raa taadn mētn nakŋ gam ɔɔ je taadn mētn nakŋ se jeege tu se, deb kuuy kēn taad taad se ŋ'doa ɔɔ ŋ'əŋ gətə deb kēn se.

³¹ Deere, paacki se, ɔkki doobo kēn aki taadn taar teeco taar Raa ki, naɔo kēn deb kalan taad aasga jaay ɔo kəŋ gətə naapiŋ ki. Bin se jeege paac, naase adeki dooyo ɔɔ adeki kēdn kaay kaama.

³² Debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, naan ɔəɔb ɔk taariŋa.

³³ Nakŋ ute doobiñ ey se, Raa je eyo. Num Raa se je naase aki kiŋg ute lapia.

Naase 'tēdki aan gəɔ eglizgen gēn jee Raagen ɔaa se paac,

³⁴ kēn jee al-Masige jaay tusga se, mēndgen maakse ki se, k'doa. Aan gəɔ kēn *Ko Taar kēn Raa ɛdɔ Musa ki taada, maakŋ jee al-Masige tun tusga se, mēndge se ɔk doobo gēn taadn taar eyo num k'j'ing kaam kalan.

³⁵ Kēn naade ɔo je tənd mēta lē, k'ɔaa k'tənd mētn gaabdege ɔeene. Ey num kēn jee al-Masige tusga num, mēndge jaay 'taadn taara se dəɔd eyo.

³⁶ Ləɔu taar Raa se uuno mētiŋ gətse ki sum la? ɔɔ taar se, naase kalse ki sum ɔo 'booyiŋkiro lē?

³⁷ Maakse ki debm jaay saap ɔɔ naan ɔk *Nirl Salal maakiŋ ki ey lē tēdga debm taadn taar teeco taar Raa ki se, ŋ'jeele taar kēn maam m'raanŋen se, kēse Mēljege mala ɔo taadsen nakŋ gēn tēda.

³⁸ Anum taar kēn maam m'raanŋen se jaay debm baate tookŋ do ki se, debm bin se Raa kic ɔo, jeeliŋ eyo.

³⁹ Bin se, gēnaamgen doobm al-Masi ki, 'dəŋki gēn taadn taar teeco taar Raa ki ɔɔ jeege taad taar naanŋen jeege jeel ey se, ɔŋte 'gaaski gēn taada.

⁴⁰ Naɔo nakŋ paacŋ kēn naase aki tēd se, 'tēdɪŋki ute doobiñ tak tak.

15

Deere, Isa se duroga daan yoge tu

¹ Gēnaamgen doobm *al-Masi ki, tēr maam m'je m'asen taada, taa naase aki saapm do Labar Jigan gēn al-Masi kēn maam m'taadseno ɔɔ naase 'tookkiro do ki se ɔɔ ɔərse kic utu ɔkiŋki ɔŋŋə.

² Ute Labar Jigan gēn al-Masi ese se ɔo, naase ɔŋkiga kaaja kēn naase jaay iŋgki do ki aan gəɔ kēn maam m'taadseno se. Ey num, ɔere, kaal maaksen do al-Masi ki se, 'tēdn nakŋ ɔere.

³ Nakŋ cir paac paac jaay maam m'dooyŋeno deet deet se, taar maam mala m'əŋiŋo gətn al-Masi kēn ɔɔ: al-Masi se ooyga taa *kusiŋjege aan gəɔ kēn Kitap taadno.

⁴ Naan̄ ooy se, j'ol̄ino maak̄n̄ baad̄ki, bii k-m̄ot̄oge tu se naan̄ duro daan yoge tu, aan̄ ḡoō k̄en̄ Kitap taad̄no ro ki se kici.

⁵ K̄en̄ naan̄ duro se, naan̄ teeco naan̄ Pier ki ɔ̄ t̄er naan̄ teeco naan̄ jee kaan̄ naab̄inge tun k'dan̄de ute ro jee sik-kaar-di se.

⁶ T̄er naan̄ teeco naan̄ ḡenaage tun d̄oobm Isa al-Masi k̄en̄ tus ing king taa naapki ɔ̄ jee se cir kaar-mii. Maak̄de ki se, jee d̄eniñ̄ utu z̄ε̄ε̄ ɔ̄ k̄engen̄ m̄etiñ̄ge se, ooyga.

⁷ T̄er naan̄ teeco naan̄ Jak ki ɔ̄ t̄er naan̄ teeco naan̄ jee kaan̄ naab̄inge tu paac.

⁸ Anum kaam m̄oat̄n̄ se, naan̄ teeco naan̄ maam ki kici, maam k̄en̄ aan̄ ḡoō goon k̄en̄ j'oojin̄ laap̄in̄ aas te eyo.

⁹ Deere, maak̄n̄ *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tu se, b̄ε̄ki num, maam se ɓo debm k̄en̄ k'kaal mum eyo. Taa maam se m'aas k̄en̄ j'am dan̄ *debm kaan̄ naabm Isa al-Masi eyo. Taa *egliz̄n̄ ḡen̄ *Raa se, maam m'dabar̄in̄oga.

¹⁰ Num gan̄ Raa t̄ed̄umga b̄ε̄ ɔ̄ ute b̄ε̄ naan̄ t̄ed̄um se maam m't̄ed̄ga aan̄ ḡoō k̄en̄ ɓorse naase 'jeelumki se. Anum b̄ε̄ Raa k̄en̄ t̄ed̄um maam ki se, t̄ed̄ te nak̄n̄ c̄er eyo. Naɓo maak̄n̄ jee kaan̄ naabm Isa al-Masi ki paac se, maam m't̄ed̄ naaba m'cir̄de. Num k̄en̄ t̄ed̄ naabm se, maam eyo, naɓo b̄ε̄ Raa ese se ɓo ɔ̄lum maam m't̄ed̄ naabm se.

¹¹ Bin ɓo k̄en̄ 't̄ed̄n̄ maama, l̄o naade, k̄ese ɓo taar kalan̄ k̄en̄ naaje k'taad̄seni ɔ̄ do taar k̄en̄ se ɓo, naase 'took̄ aalkiro maak̄se do ki se.

Raa utu 'dur jeege daan yoge tu

¹² Naaje k'taad̄sen j'ɔ̄ *al-Masi se duroga daan yoge tu. Num ḡen̄ d̄i jaay jee m̄etiñ̄gen̄ maak̄se ki se, taad̄ ɔ̄ jee ooyga kooy se, ad̄e k̄oñ̄ 'dur daan yoge tu ey se?

¹³ K̄en̄ jeege jaay ad̄e k̄oñ̄ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɓo duro utu te daan yoge tu eyo.

¹⁴ K̄en̄ al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, taar naaje k'taad̄seno se, taar r̄eñ̄ε̄ ɔ̄ kaal maak̄sen do al-Masi ki se kic l̄ε̄, c̄ε̄r̄ε̄.

¹⁵ Deere, k̄en̄ jee ooyga kooy jaay ad̄e k̄oñ̄ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɓo Raa duriño te daan yoge tu eyo. Bin se, naaje k't̄ed̄ga saad̄gen̄ ḡen̄ Raa k̄en̄ taad̄ taar m̄et̄ ki eyo taa naaje k'taad̄ jeege tu j'ɔ̄: Raa se duroga al-Masi daan yoge tu se.

¹⁶ K̄en̄ jee ooyga kooy jaay k̄oñ̄ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɓo, duro te daan yoge tu eyo.

¹⁷ Anum k̄en̄ al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, kaal maak̄sen do naan̄ ki kic ɓo, c̄ε̄r̄ε̄. ɔ̄ ɓorse kic ɓo, naase utu ingki maak̄n̄ *kusiñ̄se ki.

¹⁸ K̄en̄ bin num, jee ooyga kooy d̄oobm Isa al-Masi ki se, utga.

¹⁹ K̄en̄ naajege jaay k'j'ond̄ki dojege do al-Masi ki ḡen̄ tinḡ do naan̄ ki ara sum num, maak̄n̄ jikilimge tun do naan̄ ki ara se, ey num b̄ε̄ki se, naajege sum ɓo k̄en̄ jeege ajeki k̄ε̄j̄n̄ dojege tu cir k̄en̄ jeege ɓaa se paac paac.

²⁰ Num gan̄ d̄eere, al-Masi se duroga daan yoge tu ɔ̄ Raa jaay duriño deet deet se, jejeke taad̄n̄ ɔ̄: jeege ooyga kooy se naan̄ utu ad̄en̄ 'dur bin kici.

²¹ Ute d̄oobm deb kalan̄ sum ɓo, yoa aan̄ do jeege tu ɔ̄ ute d̄oobm deb kalan̄ kuuy se, jeege utu ad̄e 'dur daan yoge tu.

²² Aan̄ ḡoō jikilimge paac teeco m̄et̄jil Adum ki se, naade paac ooy aan̄ ḡoō naana. Bin ɓo ḡen̄ jeege paac̄n̄ d̄ook̄ ute al-Masi se, naade paac utu 'k̄oñ̄ kaaja ute naan̄ kici.

²³ Num Raa ad̄e 'dur jeege ooyga kooy se naan̄ ad̄en̄ r̄ε̄sn̄ ute d̄oob̄in̄ d̄oob̄ina. Al-Masi se naan̄ ɓo debm duro deet daan yoge tu jaay ɓo jee naange se utu ad̄e 'dur daan yoge tu ɓii k̄en̄ naan̄ ad̄e ɓaa se.

24 Num sitange, maragge ð nakgen ðk tōgō do jeege tu paac se, al-Masi utu aden 'tēdn 'tēdn gōtō, jaay ðo duni se 'naŋa ðo kaad kēn se sum ðo al-Masi 'kōŋ gaara kaam ji Bubiŋ Raa.

25 Taa al-Masi se 'kōsn gaara *bini jee taamooyinge se Raa aden tēdn naaŋ ðo king dode ki.**

26 Debm wōoy kaam mōōtn kēn j'an kutiŋ kap se, yoa.

27 Ter Kitap taadga taad ðo al-Masi se: *Raa eđinga nakge paac kaam jiŋa.*† Kēn Kitap jaay taad ðo nakge paac tēdga kaam jiŋ se, ðp Raa sum ðo kaam jiŋ eyo. Taa Raa se, naaŋ ðo debm kēn eđiŋ nakge paac kaam jiŋa.

28 Kēn Raa jaay eđga nakge paac kaam ji al-Masi se, naaŋ Gooniŋ mala se, 'kōōpm kaam ji Raa kēn eđiŋ nakge paac kaam jiŋ se. Bin se jaay ðo Raa utu 'kōsn gaara do nakge tun ðaa se paac.

29 Jee kēn je ðo j'ade *batizn taa jeegen ooyga kooy se tap ðo, *batem se aden tēdn dī naade kēn jee ooyga kooy se‡? Kēn jeegen ooyga kooy jaay ade kōŋ 'dur daan yoge tu ey num, gen dī naade ōŋ rode k'batizde taa naade se?

30 Kēn jeegen ooyga kooy jaay 'dur daan yoge tu ey num, gen dī jaay naajege daayum k'lee k'ðaa gōtn ōŋ kēn j'an kutn koje ro ki se?

31 Gēnaamgen dōobm al-Masi ki, daayum maam se m'lee nirl yo ki. Kēse taar met ki, ðo aan gōō gōtn Meljege Isa al-Masi ki se, maam m'tōōm roma taa naase se, taar se met ki kici.

32 Gēnaamge, maakŋ gēger kēn Epēz ki se, maam m'dodega ute jeegen aan gōō daa gaabge se. Kēn jaay gen nakgen do *duni ki sum num, maam tap ðo m'kōŋ dī ro ki? Kēn jeegen ooyga kooy jaay ade kōŋ dur daan yoge tu ey num: *J'ōski ðo j'aayki ute maraadjege, taa naajege se le, metbeeki j'aki 'kooyo.*§

33 Ōŋten 'kaaŋki rose dala, ðere: Mēdgen jig ey se ðo kēn tuj king bēe jeege*.

34 'Terlki saapse ðo ōŋte 'tēdki kuŋa! Maam m'aak jee mētinge maakse ki se jeel Raa eyo; maam m'taadsen bin se taa sōkōŋ asen tōōlo.

Jeegen ooyga kooy se, ade duru daan yoge tu ute ro tec ðo dīo

35 Nam 'kōŋ tōnd mēta ðo: jeegen ooyga kooy se tap ðo ade 'dur ðo dī daan yoge tu? Ōō rode tap ðo 'teçŋ ðo dī?

36 Kalē, debm dērle! Kaam nakŋ naai ðoçinga se, ruumga† jaay teec ey la?

37 Naai 'lee ðoc se, ðoc kaam teene ey le kaam ne dīm kuuy, num naai 'lee ðoc gardiŋ eyo.

38 Kēn naai jaay ðocga se, Raa teeciŋa ðo teep tēdn magala aan gōō kēn naaŋ maakiŋ jen ro ki. Kupm kaam naka tak ðo tecŋ napariŋ kaliŋ ki kaliŋ ki.

39 Nakgen oo ko se paac rode se tec naap eyo. Gen jikilimge le tec kaliŋ ki, gen daage le kaliŋ ki, gen yeelge kic le kaliŋ ki ðo gen kēnjge kic kaliŋ ki.

40 Aan gōō nakgen do naaŋ ki ðk roge se, kēngen maakŋ raa ki se ðk kici. Naðo kaakŋ bēedege se, tec te naap eyo.

41 Kaada wōōriŋ tec kaliŋ ki ðo laapa kic kaliŋ ki ðo k-dijge kic ðo wōōrde tec kalde ki. Ōō ter k-dijge ute naapa kic wōōrde tec kalaŋ eyo.

42 Bin ðo ðii kēn jeege ade dur daan yoge tu se, 'tēdn bin kici. Debkilimi jaay ooy j'ōlinga maakŋ ðaad ki se, ruum naatn. Num gan ðii kēn naaŋ ade 'dur daan yoge tu se, ro kēn Raa aŋ kēd se 'kōŋ ruum ey sum.

43 Ro debkilim ooy jaay j'ōlinga maakŋ ðaad ki se, naaŋ tēd aak kusu. Num ðii kēn naaŋ ade 'dur daan yoge tu se, Raa aŋ kēdn ro aak bēe. Ro debkilim ooy

* 15:25 Aak KKR 110.1. † 15:27 Aak KKR 8.6. ‡ 15:29 Taar Pōl taad ara se taad ute jee al-Masi gen mētingen batiz taa jee ooyga kooyo num gan Pōl se uun te kul eyo gen batizn taa jee ooyga kooyo. § 15:32 Aak Eza 22.13. * 15:33 Taar se Pōl uuno taar gen kōd Grek debm kaar bal-zere. † 15:36 Ute taar kēn k'raaŋ Kitapm se taad ðo kaam naka se ooy, jaay teece.

jaay j'ɔlinga maakŋ ɓaad ki se, naan ɔk tɔɔg eyo. Num bii ken naan ade 'dur daan yoge tu se, Raa an kɛdn ro ken ɔk tɔɔgɔ.

⁴⁴ Debm jaay ooyga num ken j'ɔlinga maakŋ ɓaad ki se, kɛse j'ɔl daa ro sum. Num ken naan jaay ade 'dur daan yoge tu se, ade teecŋ ute ro ken *Nirl Salal an kɛda. Aan gɔɔ do naan ki debkilim ɔk daa ro se, maakŋ raa ki kic ɓo Raa an ɓaa kɛdn ro kuuy.

⁴⁵ Kɛse ɓo Kitap taad ɔɔ: debkilim deet deet se ron Adum, naan se ɔk daa roa ute koa. Adum kaam mɔɔtn se‡, naan se Nirl ken ɛd kaaja jeege tu.

⁴⁶ Debm ken ɓaadɔ deet deet se, debm ɔk Nirl ken ɛd kaaja se eyo, num debm ɔk daa ro ɓo ɓaadɔ deete ɔɔ debm ɔk Nirl ken ɛd kaaja se, ɓaadɔ kaam mɔɔtn.

⁴⁷ Debm deet deet se naan se j'ɔbiŋ ute naanɗa. Debm k-dige se, naan se iinɔ maakŋ raa ki.

⁴⁸ Jeegeen do naan ki ara paac se, tec aan gɔɔ debm ken j'ɔbiŋ ute naanɗa se. Ɔɔ jeegeen maakŋ raa ki se le, tec aan gɔɔ debm ken iinɔ maakŋ raa ki se kici.

⁴⁹ Aan gɔɔ ɓɔrse naajege k'tecki debm ken j'ɔbiŋ ute naanɗa se, naajege k'j'utu j'aki tec debm ken iinɔ maakŋ raa ki se kici.

⁵⁰ 'Booyki genaamgen doobm *al-Masi ki, m'asen taada: ɓɛrɛ, debkilimi ute daa ron ɔk mooso se 'kɔŋ ɓaa *maakŋ Gaar Raa ki eyo. Ɔɔ daa ro se ken utu 'ruum se le, naan se 'kɔŋ ting gen daayum eyo.

⁵¹ Maam m'je m'asen taad ute *nakŋ ken jeege jeel metiŋ ey se: 'Booyki! Naajege se j'aki kooy paac eyo. Anum naajege paacki se, Raa utu ajeki tɛrl rojege kaam kuuy.

⁵² Bii ken pulu 'keem kaam mɔɔtn se, 'ted yɔkɔd aan gɔɔ debm ɔnd kaamin sapac se, kaad ken pulu 'keem se, jeegeen ooyga kooy se utu 'duru ute ro ken 'kɔŋ ruum eyo. Ɔɔ naajegen j'utuki zɛɛr se le, Raa utu ajeki tɛrl rojege kaam kuuy.

⁵³ Ro ken utu 'ruum se, tak ɓo j'utu j'an kɛdn ro ken 'kɔŋ ruum eyo ɔɔ ro kɔŋ kooy se le, j'utu j'an kɛdn ro ken 'kɔŋ kooy ey sum.

⁵⁴ Kaad ken ro ken utu 'ruum se, jaay utu tɛrl ro ken 'kɔŋ ruum eyo, ɔɔ ro ken 'kooy se le j'utu j'an tɛrliŋ ute ro ken 'kɔŋ kooy ey se, bin ɓo taar ken Kitap taad do dɔkiŋ se 'kaan doobiŋ ki ken ɔɔ:

ɓɛrɛ, yo se Raa ciringa naan tedga gɔɔ.

⁵⁵ *Naai yoa, tɔɔgi ken naai 'cir jeege se tap ɓo gay?*

Ɔɔ tɔɔgi ken naai lee tɔɔl jeege se tap ɓo gay?§

⁵⁶ Tɔɔgŋ ken naai 'lee tɔɔl jeege se le, kɛse *kusiŋa. Ɔɔ kusiŋ le, ken ɛdiŋ tɔɔgɔ se, *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki.

⁵⁷ Anum ute doobm Mɛljege Isa al-Masi se, k'tɔɔmki Raa ken ɛdɛjeki tɔɔgɔ k'cirki nakgen ɔk tɔɔgɔ dojege tu!

⁵⁸ Bin ɓo, gena maak-jemge, 'daarki tɔɔgɔ. Ɔŋte 'tɛrlki mɔɔtn! Naabm Mɛljege se ɔŋte 'kɔŋiŋki, 'ted'ɓaansiŋki ute naaniŋa. 'Jeelki, naabm ken naase 'lee dabara 'tediŋki Mɛljege tu se, cɛr eyo.

16

*Genaagen doobm *al-Masi ki tiir gen noogŋ genaagen Jeruzalem ki*

¹ M'je m'asen taada taa gursn ken aki tiir gen noogŋ jee Raagen Jeruzalem ki se: maam m'taadɛga taad metiŋ *eglizge tun taa naan Galat ki. Anum naase 'tediŋki bin kici.

² Bii dumas ki tak ɓo, nanɗa nanɗa kic ɓo do naabiŋ ken naan ted jaay ɔŋo se, maak ki se ŋ'ɔɔd ŋ'ɔmbiŋ gen doŋa taa an noogŋ genaagen doobm al-Masi ken

‡ 15:45 Adum kaam mɔɔtn se taad ute *al-Masi. § 15:55 Aak Eza 25.8.

Jeruzalem ki. Bin se, naase aki kəŋ booy biin ken maam m'aanga jaay aki tiir ey sum.

³ Ken maam jaay m'ḡaa m'aanga gətse ki num, jee ken naase 'bɛɛr 'tɔɔdɔdeki se, maam m'ade kɛdn maktub ute nakŋ ken naase 'tiir 'tusinŋki jide ki se. Ɔo maam m'ade kəl naade aan ḡaa ute nakgen se, Jeruzalem ki.

⁴ Ken aakinŋki bɛɛ jaay maam mala ḡo m'ḡaa kic lɛ, naade 'ḡaa ute maama.

Pəl je ḡaa mɛrtɛ

⁵ Ken maam m'utu m'ḡaa gətse ki se, maam m'kaal teecŋ taa naan Mase-doan ki, taa maam m'kaal ute doobm ese.

⁶ Ken maam jaay m'aanga gətse ki se, baat ey num maam m'tiŋg cəkɔ ute naase, lɔḡu kaadn kuulu se kic daan m'an̄ deel gətse ki jaay ḡo sɔm naase amki je nakŋ ken am noogŋ gen tɛdn mɛrtum naan ki.

⁷ Anum ken ḡorse m'ḡaa ḡaa gətse ki se, m'je m'asen kaakŋ ute do jem sum eyo, naḡo ken Mɛljege jaay ɔɔdumga doobo num, maam m'je m'king ute naase cəkɔ.

⁸ Num gan ḡorse maam se m'tiŋg maakŋ gɛgɛr ken ɛpɛz ki se, bini m'kaan kaadn laa Pantekɔt ki.

⁹ Taa gətn ese se, maam m'ɔŋga doobm gen tɛdn naaba *Raa ki dɛn aak eyo naḡo jee wɔɔyge kic ḡo dɛna utu gətn ese.

¹⁰ Ken Timote jaay aanga gətse ki num, aakinŋki don̄ ki. Bin jaay ḡo naan̄ kic nirlin̄ an̄ kaay eyo; taa naan̄ kic lɛ tɛdn naabm Mɛljege aan gɔɔ maama.

¹¹ Bɛrɛ, Timote se, nam ɔŋte kuum kaalin̄ naan̄ ki, num ɛdin̄ki nakŋ noogo ken naan̄ ade kəkŋ tɛrl gətum ki ute lapi. Taa maam m'ute gɛnaagen gətn ara se, j'utu j'iŋg j'aak kaamiŋa.

¹² Gɛnaajege Apɔlɔs se, ey num maam m'ɛdin̄ga kaay kaam aak eyo m'ɔɔ ute gɛnaage se, n̄'ḡaa gətse ki, naḡo naan̄ took eyo gen ḡaa gətse ki ḡorse se. Anum ken naan̄ ɔŋga jin̄ jaay sɔm utu 'ḡaa gətse ki.

Pəl nan̄ taariŋa ɔɔ ɔl tɔɔsin̄ jeege tun Kōrint ki

¹³ Daayum ingki zɛɛrɛ, kaal maaksen do Raa ki se ɔkinŋki tɔɔgɔ. 'Tɛdki jee mɛc ɔɔ 'daarki tɔɔgɔ.

¹⁴ Ɔo nakŋ naase aki 'tɛd paac se, 'tɛdin̄ki ute maak-jea.

¹⁵ Gɛnaamge, 'booyki m'asen taad daala: 'jeelki Stepanas ute jee maakŋ been̄ ki se, naade ḡo jee ken took aal maakde deet do *al-Masi ki taa naan̄ Akayi ki se ɔɔ naade se ḡo, jee ɔŋ rode gen tɛdn naabm Raa maakŋ jee Raage tu.

¹⁶ Jee bin se ḡo, 'tookki taarde ɔɔ jee ken lee dabar tɛd naaba ute naade se kic ḡo, 'tookdeki taarde kici.

¹⁷ Ken Stepanas, Portunatus ute Akaykus ḡaado aakum se, maam maakum raap aak eyo; gɔɔ naase ki se, naade ḡaado noogumga.

¹⁸ Taa naade se tɛdum maakum tɔɔdga kaam kalan̄ aan gɔɔ naade tɛdsen naase ki se kici. Bin num jee bin se, ɔkdeki ɔŋɔ.

¹⁹ *Eglizgen taa naan̄ Azi ki se, tɛdsen tɔɔsɛ. Akilas ute Priska ɔɔ ute egliz ken lee tus beede ki se kic tɛdsen tɔɔsɛ dɛn aak eyo ute ro Mɛljege.

²⁰ Gɛnaagen doobm Isa al-Masi ken gətn ara se, tɛdsen tɔɔsɛ paac.

'Tɛdki tɔɔsɛ naapge tu ɔɔ 'baam 'tɔkki naapa ɔɔ aayki ciil naapge aan gɔɔ gɛnaa naapge.

²¹ Gətn ara se, kɛse maam Pəl ḡo m'raansɛn tɔɔsn se ute jim mala.

²² Debm jaay je Mɛljege ey se, ɔŋ Raa an̄ naama. Maranaata! (Kɛse je deekŋ ɔɔ: ɔŋ Mɛljege se n̄'ḡaado.)

²³ Ɔŋ Mɛljege Isa asen tɛdn bɛɛŋa.

²⁴ Maam se m'jesɛ paac taa naajege k'dɔɔk k'tɛdkiga kalan̄ ute Isa al-Masi.

Maktubm k-dige kɛn Pɔl raanɔn eglizn Kōrint ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm k-dige kɛn Pɔl raanɔn eglizn Kōrint ki

Kɛn Pɔl raanga raan maktubm deetn gɛn Kōrintge se ɓo jaay naan ɔn labar jee Kōrint ki ɔ tɛr naade raan tɔl maktubge dɛna ute naapa kici (koŋ 2.3). Gɔtn se, Pɔl ute jee al-Masigen Kōrint ki se, taarde ɓaa ɔk mɛtn naap eyo. Taa naan se ɓo kɔr naan tɛrl te gɔtde ki ey ɓɔrt se, naan raanɔn taa aden tɛrl kingde. Maakɔ maktubiŋ ki se Pɔl taad jeege tu ute doobm ɔ di jaay naan tɛd debm kaan naabm Isa se, kɛn je deekɔ ɔ naan se Isa al-Masi ɓo ɔliŋ naaba. Kɛn gɛn Pɔl ki num naan se nakiŋ kaan naaba sum. Ɔo maakɔ naabiŋ kɛn naan tɛd se, naan ɔnga nakgen ɔnɔ kɛn aan doŋ ki, ɔnga dubar ɔ nakgen kɛn ɔl ɓeere deb ki ɔ ute naan se kic ɓo naan ɔn aayga kaamiŋa. Naɓo nakɔ naan je se gɔtɔ ɓaa se paac jeege 'jeel Raa Bubu ɔ Isa al-Masi. Kɛn Pɔl jaay taad taa naan maliŋ se, nakɔ kɛn naan je se, jee Kōrint ki an baatiŋ eyo ɔ 'kɔn baatn dooyiŋ kɛn naan dooydeno se ey kici (koŋ 1-7). Gɛn k-dige se, Pɔl raanɔn ɔ jee ɔk maala se, k'noog jee al-Masigen Jeruzalem ki (koŋ 8-9). Gɛn k-mɔtɔge tu se, Pɔl taadɔn ɔ jee kɛn tɛd rode aan gɔo jee kaan naabm Isa al-Masige se j'ɔnte booy kuun taarde (koŋ 10-13).

Pɔl raan ɔl tɔɔse egliz kɛn Kōrint ki

¹ Kɛn ara maam Pɔl, *m'debm kaan naabm Isa al-Masi aan gɔo kɛn *Raa maakiŋ jen ro ki ɔ maam m'raan maktubm ese se ute gɛnaajeege, Timote. Naaje k'tɛdsen tɔɔse naase ki jee *eglizn kɛn maakɔ gɛgɛr kɛn Kōrint ki ute jee Raagen paacɔ taa naan Akayi ki ute magaliŋa.

² Ɔn Bubjege Raa ɔ Meljege Isa *al-Masi asen tɛdn ɓɛɛde ɔ asen kɛdn lapia.

Raa debm ɛd kaay kaama jeege tun maakɔ dubar ki

³ K'tɔɔmki Raa, Bubm Meljege Isa *al-Masi, naan se Bubm kɛn ɓɛɛn dɛna ɔ naan ɓo Raa debm ɛd kaay kaama ute maraadiŋa.

⁴ Maakɔ nakge tun ɔn kɛn aan dojege tu paac se, naan ɓo debm ɛdɔeki kaay kaama. Ute kaay kaam kɛn Raa ɛdɔeki se, naajeege kic num j'anɔki kaasn gɛn kɛdn kaay kaama jeege tun maakɔ nakge tun ɔn se kici.

⁵ Aan gɔo naajeege j'ɔnki dubar dɛna ute al-Masi se, bin ɓo ute doobm al-Masi se Raa ɛdɔeki kaay kaam dɛn bin kici.

⁶ Kɛn nakɔ ɔn jaay aanga doje ki kic num, taa Raa asen kɛdn kaay kaama kɛn asen kɔl gɔtn kaaj ki. Ɔo naaje jaay Raa ɛdɔen kaay kaama se taa naase kic ɓo dubar aanga dose ki num anɔki kɔn kaasa aan gɔo kɛn naaje dubar aan doje ki jaay j'ɔn j'aasiŋ se kici.

⁷ Ɔo naaje k'jeel maakɔ ki kɔnd dojen jaay j'ɔnd do naase ki se, kɔnd do mɛc. Taa naaje k'jeele naase ɔnkiga dubar ute naaje se, bin se Raa asen kɛdn kaay kaama aan gɔo naan tɛdɔ naaje ki se kici.

⁸ Anum naase gɛnaagen doobm al-Masi ki, naaje k'je naase aki jeele taa naan Azi ki se k'dabarjenoga dɛn aak eyo. Ɔo dubar kɛn naaje k'j'ɔnɔ se deeloga doje, naaje k'saapo j'ɔo naaje se j'kɔn kaaj ey sum.

⁹ Deere, naaje se k'saap j'ɔo ɓiije nanga sum, naaje j'kooyo. Naɓo, naaje se j'ɔnd doje do naaje malinge tu eyo, num naaje j'ɔnd doje do Raa ki, naan ɓo debm lee dur jeege daan yoge tu.

¹⁰ Ɔo Raa se ɔɔɔɔɔɔnoga doje maakɲ yo kɛn gɔtn ese se ɔɔ naan̄ ajen kɔɔɔɔn doje kuuy daala. Deere, naaje se j'ɔnd doje don̄ ki, gɔt kuuy kic ɓo naan̄ utu ajen kɔɔɔɔn doje daala.

¹¹ Naase kic ute keem Raa kɛn naase aki keem se, naase ajeki noogo. Ɔo ute tɔnd mɛtn kɛn jeege dɛna tɔnd mɛtn Raa taa naaje se, Raa ajen tɛɔn bɛɛ. Ute naan̄ se jeege dɛna 'tɔɔm Raa taa bɛɛ kɛn naan̄ tɛɔɔn se.

Gɔtn Pɔl uun doa je ɓaa Kɔrint ki naɓo ɔɲ ɓaa te eyo

¹² Anum nakɲ tɛɔɔn jaay naaje k'tɔɔm roje se, naaje k'jeelin̄ maakje ki, kingjen naaje j'inḡ maakɲ jeege tu, ɔɔ tap tap ute naase se, j'inḡo ute kɛn mɛt ki ɔɔ ute maakɲ kalan̄ naan̄ Raa ki. Num naaje k'j'inḡo bin se ute jeel-taar gɛn jikilinge eyo, num ute bɛɛ Raa kɛn tɛɔɔn se.

¹³⁻¹⁴ Deere, taargen naaje k'lee k'raan̄sesin̄ se, naaje k'raan̄sen te taar d̄im kuuy eyo, num taargen naase 'lee 'dooyin̄ki ɔɔ 'booy ɔkin̄ki se. Aan gɔɔ ɓɔrse naase naka kaam kalan̄ 'booy ɔkjekiro te mɛtin̄ paac ey se, num maam m'saap naase utu ajeki 'booy kɔkɲ mala mala ɔɔ kɛse ɓo taar kɛn maam m'je taada se: *ɓii kɛn Mɛljege Isa ade ɓaa se, naaje k'tɔɔm roje ute naase ɔɔ naase kic lɛ aki tɔɔm rose ute naaje kici.

¹⁵ Deere, maam m'jeel maakum ki maam m'je m'ɓaa gɔtn naase ki ɓo deet jaayo, taa bin se naase aki kɔɲ bɛɛ maam kɛn m'ɓaa gɔtse ki dɔɔl di se.

¹⁶ Maam m'kiin̄ gɔtse ki se m'ɓaa Masedoan ki ɔɔ kɛn m'tɛrl tɛrl Masedoan ki kic ɓo, m'ade kaal dose ki. Ɔo naase ɓo amki je nakɲ kɛn am m'kaasn̄ gɛn ɓaa mɛrtɛ taa naan̄ Jude ki.

¹⁷ Kɛn maam m'uun do gɛn ɓaa mɛrtɛ se, ute maakum paac ey la? Ey lɛ nakɲ maam m'ɓaa ɓaa tɛɔa paac se, m'tɛɔin̄ aan gɔɔ gɛn jikilingen do nak kɛn kalan̄ sum ɓo kɛn naade ɓaan̄ ɓaa tɛɔa num deek ɔɔ: «Yɛɛ» ɔɔ «Yɛɛ eyo» se la?

¹⁸ Taar se Raa kic ɓo jeele, do taar kɛn kalan̄ se, naaje j'ɔɲ k'taadseno te j'ɔɔ: «Yɛɛ» ɔɔ «Yɛɛ eyo».

¹⁹ Taa maama, Silban ute Timote kɛn k'ɓaado k'taadsen taar Goon Raa Isa *al-Masi gɔtse ki se, do taar kɛn kalan̄ sum ɓo, naaje k'taad te ey «Yɛɛ» ɔɔ «Yɛɛ eyo». Num gan̄ taar naaje k'taad se, daayum «Yɛɛ».

²⁰ Ɔo nakɲ kɛn Raa taado utu tɛɔ se, ute dɔobm al-Masi se paac 'tɛɔn mɛt ki. Bin ɓo ute ro Isa al-Masi se, naaje k'deekki j'ɔɔki: *amin Raa ki gɛn *nookɲ ron̄a.

²¹ Raa ɓo kɛn dɔɔkjekiki ute al-Masi k'tɛɔkiga tɔɔg se ɔɔ naan̄ ɓo debm tɛɔɔjeki k'tɛɔkiga jee naange.

²² Naan̄ ɓo debm kɛn tɛɔɔjeki nakɲ kaakɲ jeele, kɛse Nirlin̄ kɛn naan̄ ɛɔɔjeki maakjege tu kɛn je deekɲ ɔɔ naajege se k'tɛɔkiga jee naange ɔɔ ute naan̄ se, naan̄ je ajeki taadn̄ ɔɔ utu ajeki kɛɔn nakɲ kɛn naan̄ taado ɔɔ utu ajeki kɛɔ se.

²³ Maam se ɔɲ Raa am tɛɔn saaduma ɔɔ maam se lɛ m'taad taar mɛt ki. Kɛn maam jaay baate tɛrlo maakɲ gɛgɛr kɛn Kɔrint ki se, m'je m'asen tujɲ maakse eyo.

²⁴ Naaje k'je j'asen tɛɔn utu taa tɔɔg eyo gɛn kaal maakse do Raa ki, taa kaal maakse lɛ, naase utu ɔkin̄ki tɔɔgɔ. Anum naaje k'je j'aki tɛɔn naaba tɛlɛ, taa naase kic ɓo maakse raapo.

2

¹ Maam se m'uunoga doa, m'kɔɲ tɛrl gɔtse ki jaay, m'asen ɓaa tujɲ maakse ey sum.

² Anum kɛn maam jaay 'tujsega maakse se, maam kic ɓo maakum 'taju, bin se nam am tɛɔm jaay maakum raap se gɔtɔ, taa naase lɛ paac, maakse tujga.

³ Kɛn ɔlumo jaay m'raan̄seno maktub se, taa maam m'je eyo kaad kɛn m'ɓaa gɔtse ki se, jeege am kɛɔn maak-raap se ɓo, 'tɛrl am tujɲ maakuma. Maam

m'jeel maakum ki, kēn maam jaay maakum raap se, naase kic 60 'paacki maakse 'raapo.

⁴ Kaad kēn maam m'raan̄seno se, maam maak̄n̄j maak-tuj ki ɔ m'maak̄n̄j kaa-maan ki ɔ m'uun nirlum dēna dose ki. Maam m'raan̄seno se taa m'asen tuj̄n̄ maakse eyo, num taa aki jeele maam se, m'jese dēn aak eyo.

*Pəl taad̄ ɔ: debm tēdga *kusiñ se, k'tēdīñ kaldē*

⁵ Kēn deba jaay tujga maak̄n̄j jeege se, kēse naan̄ tujum maak̄n̄j maam eyo, num naan̄ tuj̄sen maak̄n̄j naase paacki. Na60 taar se j'ɔñte 'tēdīñki 'deel doa.

⁶ Gēn debm bin se, kēn jee dēna uuniñga kaamiñ se 60, bēēñga sum.

⁷ Taa naan̄ se 60 naase 'tēdīñki kaldē, ɔ ēdīñki kaay kaama, ey num sōm maak-tuj̄n̄ ese se 'deel doña.

⁸ 'Booyki m'asen taada, debm bin se 'taadīñki tal, naan̄ 'jeele, naase se 'jenki.

⁹ Anum kēn ɔlumo jaay maam m'raan̄seno maktubm se, kēn naase jaay 'tookki taarum paac lē, maam m'kaak̄n̄j jeel ro ki.

¹⁰ Num 'booyki m'deekseni: debm jaay naase 'tēdīñkiga kaldē se, maam kic m'tēdīñga kaldē, kēn maam 60 m'tēdīñga kaldē naan̄ al-Masi ki kic num, taa naase.

¹¹ Bin 60 *Bubm sitange ajeki k̄ñ̄ kaan̄ dal eyo, ɔ nak̄n̄j naan̄ je tēd̄a se lē, naajege k'jeeliñki tak.

Pəl uun nirlin̄ do Tit ki

¹² Kēn maam jaay m'aan̄ maak̄n̄j gēgēr kēn Troas ki gēn taad̄n̄ Labar Jiga gēn *al-Masi jeege tu se, ey num gōtn se Mēljege ɔd̄fuma dōobo ute maraadiña.

¹³ Na60 kēn m'aan̄ jaay m'ɔñ te gēnaam Tit ey se, maakum tap 60 ɔñ d̄aar eyo. Gōtn se maam m'iin̄ m'ɔñ gēnaagen dōobm al-Masi ki ɔ m'6aa taa naan̄ Masedoan ki.

*Ute Isa *al-Masi se naaje k'cirkiga nakge paac*

¹⁴ K'tōomki *Raa, ute dōobm al-Masi se daayum naan̄ tēd̄jeki k'leeki j'ɔkki mētn̄ Isan cir nakge paac se. Gōtn 6aa se paac Raa ɔljen naaje se 60 k'taad̄ taar al-Masi se jeege tu taa an̄ jeele. ɔ taar naan̄ se lē, tec aan̄ gōɔ nak̄n̄j oot nijimi kēn oot wōak dōad̄ gōt̄o 6aa se paac se.

¹⁵ Deere, naajege se k'tecki aan̄ gōɔ nak̄n̄j oot nijimi kēn al-Masi ed̄ Raa ki se. Naajege k'taad̄ki taar al-Masi jeege tun Raa utu adēn kaaja ɔ jeege tun Raa utu adēn kut kici.

¹⁶ Jee mētingen uun dōobm kutu se lē, nak̄n̄j ootn̄ nijim ese se ootden aan̄ gōɔ nak̄n̄j ooyga kooyo kēn adēn k̄l̄ gōtn̄ yo ki ɔ jee mētingen kuuy uun dōobm kaaja se lē, nak̄n̄j ootn̄ nijim ese se ootden aan̄ gōɔ nak̄n̄j in̄g zēēē kēn adēn k̄l̄ gōtn̄ kaaj ki. Num naabm magal ese se tap 60 nañ̄a jaay an̄ kaasn̄ gēn tēd̄n̄ naan̄ se?

¹⁷ Naaje se k'tecki aan̄ gōɔ jee dēngen kuuy eyo, kēn lee taad̄ taar Raa jeege tu tēd̄īñ̄ aan̄ gōɔ nak̄n̄j suuk̄n̄j gēn k̄ñ̄ d̄im ro ki se. Num gan̄ k'tēd̄kiga kalan̄ ute al-Masi se, naaje k'taad̄ki taar mēt̄ ki ute maak̄n̄j kalan̄ aan̄ gōɔ jee kēn Raa 60 ɔldēno.

3

**Raa dōak̄ kiji ute jeege se kēse 60 jee tēd̄n̄ naabiñge*

¹ Naase aki taad̄n̄ ɔki naaje se k'baagga magal roje daal ne? L̄o naaje kic 60 k'je j'ajen raan̄ kēd̄n̄ maktub̄ jije ki taa j'anjen jeel ro ki aan̄ gōɔ jee mētingen k'raan̄dēno maktub̄ jide ki jaay 6aad̄o taadsen naase ki ɔ je naase kic adēki raan̄ kēd̄ kic la?

² Maktubm naaje se, naase malinge. Naan se k'raaninga raan maakje ki ɔ maktubm se jeege paac dooyina ɔ jeelina.

³ Deere, naan se tood tal, naase se ɔ maktubm ken *al-Masi raaninga ɔ edjesin kaam jije. Naan raaning se ute maan nakgen k'raan ro maktubge tu se eyo, num ute *Nirl Raa zεεε. Naan raaning te ro tircil ki eyo, num naan raaning maakn jikilimge tu.

⁴ Ken ɔlje jaay naaje k'taadsen bin se, taa ute doobm al-Masi se, naaje k'jeel maakje ki naaje se k'j'ond doje do *Raa ki.

⁵ Naaje kaljeki sum se j'aas tedn dim eyo, num Raa ɔ tedjen j'aasga gen tedn nakgen se.

⁶ Naan ɔ tedjekiga j'aaskiga gen tedn jee tedn naabm ken Raa dook kiji ute jeege se. ɔ dookn ken Raa dook kiji ute jeege se iino ro *Ko Taar ken Raa edo Musa ki eyo, num naan se iino gotn *Nirl Salal ki, taa Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, ɔ jeege maakn yo ki anum gen Nirl Salal se ɔ jeege gotn kaaj ki.

⁷ Do dookin se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, Raa raaning ro tircil ki. Kaad ken naan raaning raan se *nookn Raa ted goto wɔɔr kelɛn. Bin ɔ daan kaam *Musa kic ɔ wɔɔr bin kici ɔ gaan *Israelge se ɔn ɔnd kaamde ro daan kaam Musa ki eyo taa daan kaamin se wɔɔr ɔs kaam ki kiric, naɔo tedga sum ɔo ted goto. Num ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki ɔ jeege gotn yo ki jaay taadn nookn Raa ɔ ted goto wɔɔr kelɛn se,

⁸ daala, met kando Raa 'taadn nookina jeege tu, kaad ken Nirl Salal tedn naabin se.

⁹ Taa Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, ted bɔɔɔ ooc do jeege tu ɔ ute naan se kic ɔ taadn nookn Raa se, met kando dookn ken Raa dook kiji ute jeege jaay tedjeki k'tedki jeegeen aak bεε naaning ki se, naan se ajeki taad nookn Raa cir naan se daal ey la?

¹⁰ Nookn Raa ken wɔɔɔ goto do dookin kelɛn se, jaay k'doojin ute nookn ken Raa dook ute jeege kiji se, nookn ken do dookin se aas te dim naaning ki eyo.

¹¹ Deere, dookn ken Raa dooko do dookin ute jeege se ting te gen daayum eyo. Ute naan se kic ɔ Raa taadga nookina, num met kando dookn ken Raa dooko kiji ute jeege gen daayum se, magal cir naan se doko.

¹² Taa naan se ɔ naaje k'jeel maakje ki, nakn naaje j'ond doje ro ki se ɔo, naaje k'taadina.

¹³ Naajege se k'tedki aan goɔ gen Musa eyo ken daan kaamin wɔɔrga num, naan aalin kala taa gaan Israelge se ɔn aasin gen kaakn tenin eyo daan kaamin ken wɔɔɔ ɔs kaam ki kiricn ɔ ken tedga num coko coko jaay 'deel se.

¹⁴ Num gan gaan Israelge se ɔn booy ɔk metn taar se eyo. Jaaki kic ɔo, metjildege booy ɔk ey kici. Ken naade jaay dooy Kitapm ken Raa dooko do dookin ute jeege se, naade booy ɔk metn nakgen se eyo aan goɔ jeelde se k'deebinga deeb ute kala. Anum deb dookga ute al-Masi jaay ɔo kala se tedn goto ɔo naan se booy ɔk metn taar se.

¹⁵ Deere, jaaki kic ɔo ken naade jaay dooy dooy Kitapm Musa se, naade booy ɔk metin eyo, aan goɔ jeelde se k'deebinga ute kala.

¹⁶ Aan goɔ Kitapm Raa taadni: *Ken Musa jaay baaga naan Raa ki se, naan ɔɔdn ute kal daan kaamin ki se naatn.**

¹⁷ Taa Meljege se naan nirli ɔo gotn jaay Nirl Meljege utu se, jeege ɔn dode.

¹⁸ ɔo naajegen paacn j'aalkiga maakjege do al-Masi ki se, kal daan kaamjege tu se, Raa ɔɔdinga naata. Naajege j'aakki nookn Meljege ɔo nookin se tedjeki naajege k'tecin ki tece. Bin ɔo nookn Raa j'aakin gotn naajege tu se, daayum ziidn ɔaa ute naaninga. Kese ɔo naabm Nirl Meljege tedina.

* 3:16 Aak Ekz 34.34.

4

Kōrbōtn maakŋ dukul nēnj ki

¹ Taa naan se ɓo aan gɔɔ *Raa ute bēɛŋa ɛdʒega naabiŋ ese se kaam jije se, naaje j'ok maakje tɔɔgɔ ro ki.

² Nakgen jig ey kēn k'tɛdɪŋ k'l'ɔyiŋ kɔyɔ ute nakŋ sɔkɔŋge se, naaje k'tɛrlɛdenga naaga. Naaje se k'l'aan nam dal eyo ɔɔ taar Raa kic ɛ, k'tɛrliŋ kaam kuuy eyo. Num gan taar mɛt ki se, naaje k'taadɪŋ tood tal, bin ɓo nana nana kic ɓo jeel maakiŋ ki, naan Raa ki se taar naaje k'taad se taar mɛt ki.

³ Anum jee mɛtiŋge Labar Jigan gēn *al-Masi kēn naaje k'taaddēn se, naade booy ɔk te mɛtiŋ eyo. Jeeldē se aan gɔɔ k'deebiŋga ute kala. Kese gēn jeegen ɓaa ɓaa gɔtn kuŋ ki.

⁴ Jeegen ese se aal maakde do Isa ki eyo, taa *Bubm sitange, naan ɓo raa kēn do *duni ki se, gaasde ɔŋ jeel ɔk mɛtiŋ eyo taa naade 'kɔŋ kaakŋ gɔtn wɔɔr gēn Labar Jigan gēn al-Masi se eyo. Ey num kese ɓo kēn taadn *nookŋ al-Masi, ɔɔ al-Masi se naan ɓo kēn tec Raa mala mala se.

⁵ Num naaje se k'taad taa ro naaje malinge eyo, anum naaje k'taad j'ɔɔ: al-Masi se, naan Mɛl jeege paac. Num naaje se ɛ, taa Isa se, k'taadsen j'ɔɔ naaje se k'jee tɛdn naabsege.

⁶ Taa Raa ese sum ɓo kēn deeko ɔɔ: *Ɔŋ gɔtn wɔɔr se, 'wɔɔr maakŋ gɔt kēn ɔɔdɔ,** ɔɔ naan ɓo debm 'wɔɔrjen maakjege kici. Ɔɔ gɔtn wɔɔr ese ɓo taadjeki nookŋ Raa ɔɔ nookŋ Raa ese se ɓo kēn j'aakiŋ wɔɔr kɛɛŋ daan kaam Isa al-Masi ki se.

⁷ Num naaje se k'tec aan gɔɔ dukul nēnjɛ naɓo ɔk kōrbōtn Raa maak ki. Bin num tɔɔŋŋ deel do ese se iino gɔtn Raa ki, ey num gɔtn naaje ki eyo.

⁸ Kaam ara kaam ara paac ɓo gɔtɔ tɛdʒen ɔɔŋɔ, naɓo nakgen se ɔŋ deel te doje eyo; doobm roje tap ɓo k'jeel eyo, naɓo ute naan se kic ɓo j'ɔŋ doobm kēn k'l'ɔɔdn doje.

⁹ Jeege lee dabarje kaam ara kaam ara naɓo Raa rɛsjen te eyo; k'tɔnd k'tundje naan ki naɓo j'ɔŋki cirjen te eyo.

¹⁰ Daayum jeege je ajen tɔɔɔ aan gɔɔ kēn naade je ade tɔɔl Isa se, bin ɓo ute naan se jeege kaakŋ jeele, Isa se utu iŋg zɛɛɛ ɔɔ naan ɓo debm kēn ɓɔɔbjeki j'utu j'iŋgki zɛɛɛ se kici.

¹¹ Maakŋ kingje ki se jeege je ajen tɔɔɔ aan gɔɔ kēn naade tɔɔlo Isa se, bin ɓo ute tɔɔŋŋen gɔtɔ se kic ɓo, naaje j'oooy te eyo. Kese ɓo kēn taad jeege tu 'jeele, Isa se naan utu iŋg zɛɛɛ.

¹² Bin ɓo naaje se k'took gēn lee nirl yo ki, taa ute Labar Jigan naaje k'taadsen se, naase aki kɔŋ kaaja.

¹³ Kitapm Raa taad ɔɔ: *Maam m'aalga maakum do Raa ki; taa naan se ɓo maam m'taad taariŋ jeege tu.†* Taa naaje kic ɓo j'aal maakje tec aan gɔɔ debm kēn Kitap taadno se, taa naan se ɓo naaje k'taad taariŋ jeege tu kici.

¹⁴ Naaje k'jeelki debm duro Mɛljege Isa se, naan utu ajeki dur ute Isa kici ɔɔ naan anjenki ɓaa ute naase tɛɛ naaniŋ ki.

¹⁵ Nakŋ naaje k'ɛrkiŋ paac se, taa asen noogo, bin ɓo bɛɛ Raa se 'ziidn ɓaa ute naaniŋa do jeege tu ɔɔ jeege 'ziidn tɛdn dɛna kēn an tɔɔmɔ ɔɔ naade paac taa naapki an nooko.

¹⁶ Taa naan se ɓo naaje j'ok maakje tɔɔgɔ. K'jeelki, daa rojege se tɔɔŋŋ nan ɔkɔ ɔkɔ bini an kɔliŋ yo ki. Num gan ɔii-raa Raa ɛdʒeki tɔɔŋŋ maakjege tu ɔɔ 'tɛdʒeki jee kiji.

¹⁷ Nookŋ Raa kēn j'utu k'l'aki kēnd maak ki jaay j'aki kɔŋ bɛɛ se k'dɔɔjiŋ ute dubargen ɓorse j'ɔŋŋki do duni ki ara se, j'aakki dubarjege se aas dim eyo ɔɔ

* 4:6 Aak Jɛn 1.3. † 4:13 Aak KKR 116.10.

dubarjege se naan̄ cəkō sum 6o utu 'deele. Ɔo naan̄ se daapjeki daap 6o gen̄ kēnd maakŋ nookŋ Raa kēn tinḡ gen̄ daayum daayum se.

¹⁸ Anum naajege se, j'ondki kaamjege do nakge tun j'aakiŋ ute kaamse eyo, num do nakge tun k'j'ōŋ k'j'aakden̄ eyo. Taa nakgen̄ k'j'ōŋ k'j'aakden̄ ute kaama se utu 'deele, num gan̄ nakgen̄ j'ōŋ j'aakden̄ ey se 6o, 'tinḡ gen̄ daayum daayum.

5

¹ Deere, k'jeelki, kēn rojegen kēn tec aan̄ gōo kōrōr do naan̄ ki se jaay 'tujga kic 6o, *Raa utu ajeki kēdn̄ ro kuuy aan̄ gōo bēe maakŋ raa ki. Ɔo ro se tec aan̄ gōo bēe kēn jikilimge lee ɔb se eyo, num naan̄ se Raa 6o mēl kōbiŋa. Ɔo bēe ese se 'tinḡ gen̄ daayum.

² Kaad̄ kēn naajege k'j'utuki do naan̄ ki ara se, naajege k'dōŋ k'saap j'ol̄ koje pir k'je nan̄a nan̄a kic 6o, Raa an̄ kēdn̄ ro kiji kēn iin̄o maakŋ raa ki se.

³ Kēn Raa jaay ɛdjekiroga ro kiji kēn iin̄o maakŋ raa ki se, kojege se 'kōŋ lee aan̄ gōo kēn naan̄ ɔko ro ey se sum.

⁴ Num kaad̄ kēn naajege j'utuki ute daa rojegen kēn tec aan̄ gōo kōrōr se, naajege k'dabar k'lee k'daay k'dēs dēs aan̄ gōo jeegen uuno daam deere. Deere, naajege se k'je daa rojege se 'tēdn̄ gōt eyo, num naajege k'jeki Raa ajeki tērl̄ rojege kiji aan̄ gōo debm uus kala kiji do kalin̄ ki, bin 6o ro kijin̄ 'tinḡ gen̄ daayum se naan̄ 6o pēlekŋ daa rojegen kēn utu 'kooy se.

⁵ Raa mala 6o 'daapjeki taa j'aki kōŋ ro kijin̄ ese se, ɔ Nirlin̄ kēn naan̄ ɛdjekiro se, naan̄ jejeke taadn̄ ɔ utu ajeki kēdn̄ nakŋ kēn naan̄ taad̄ ɔ utu ajeki kēd̄ se.

⁶ Taa naan̄ se 6o daayum naajege j'ōkki maakjege tōogō. Anum k'jeelki kēn naajege jaay j'utu k'jee daa roge 6ōrt se, naajege j'utu k'dōkki k'j'aanki te gōtn̄ Mēljege tu eyo.

⁷ Taa do naan̄ ki se, naajege k'j'ingki 6o ute kaal maakŋ kēn naajege k'j'aalki maakjege don̄ ki se sum, ey num ute kaamjege se j'ōŋ j'aakiŋki eyo.

⁸ Deere, naajege se j'ōkki maakjege tōog aak eyo. Ɔo daa rojegen aan̄ gōo bēe se, naajege k'je j'an̄ teecŋ kōŋ naata gen̄ 6aa kinḡ cēē Mēljege tu.

⁹ Kēn naajege 6o j'utu j'ingki do naan̄ ki, ey lē rojegen aan̄ gōo bēe se 6o k'teec k'j'ōŋin̄kiga naata gen̄ 6aa kinḡ cēē Mēljege tu kic 6o, kēn deet deet se, k'tēdki nakŋ kēn tōolin̄ naan̄ ki.

¹⁰ Taa 6ii kalan̄ se naajege paac j'utu j'aki 6aa naan̄ *al-Masi ki taa naan̄ ajeki kōjn̄ bōōrō dojege tu. Gōtn̄ se nan̄a nan̄a kic 6o j'an̄ kōŋŋ bēd̄in̄ do naabin̄ kēn naan̄ tēdō kaad̄ kēn naan̄ tingō do naan̄ ki; kēn naan̄ tēdōga bēē ey lē bēē eyo, j'an̄ kōŋŋ bēd̄in̄ do naabin̄ kēn naan̄ tēdō.

Raa je jeege paac kōkŋ taasa ute naan̄a

¹¹ Gen̄ 6eer Mēljege tu sum se, naaje k'jeel mētiŋa. Taa naan̄ se 6o naaje k'je jeege paac 'tookŋ do taar kēn se. Naaje se lē, Raa jeel ɔkje mala mala ɔ maam m'saap, naase kic 6o, maakse ki se 'jeel ɔkŋeki mala mala kici.

¹² Naase se 'taadki ɔki naaje se k'magal magal roje daala. Gōtō! Naaje se k'magal magal roje eyo, num gan̄ naaje se k'taadsen̄ dōobm kēn naase anki tōom rose ute naaje. Bin 6o jee kēn baagga taadn̄ taargen̄ inḡ kusu roje ki se, naase adēki kōŋ tērlē. Taa jee se lē, tēdn̄ nakŋ kēn naadē je jeege 6o aden̄ kaak sum, ey num kēn maakdē ki eyo.

¹³ Jee mētinge jaay taad̄ ɔ naaje k'jee dērlge se. Kēn naaje 6o k'jee dērlge kic num, taa Raa. Kēn naaje 6o k'jee mētekge lē, taa j'asen̄ noogo.

¹⁴ K'jeelki, nakŋ naaje k'teɗki paac se, maakje *al-Masi ɓo ɔljeeki k'teɗiŋki. Ɔo k'jeelki, deb kalan jaay ooyga taa jeege paac se, bin se aan gɔɔ jeege paac naan Raa ki se, ooyga ute naana.

¹⁵ Taa al-Masi se ooy taa jeege paac; bin ɓo jeegeen utu ing zεεε se 'teɗn nakŋ ken tɔolden naade ki eyo, num 'teɗn nakŋ ken tɔoliŋ naan ken ooyo ɔɔ duroga taa naade se.

¹⁶ Taa naan se ɓo mɔɔtn, jikilimge se, naaje j'ade kaal maak ki aan gɔɔ ken jikilimge lee aal naapa maak ki se eyo. Do dakiŋ al-Masi jaay ɓo j'aaliŋo maak ki aan gɔɔ goon debkilimi kic ɓo ɓorse se, naaje j'aakiŋ kaam ken bin ey sum.

¹⁷ Bin ɓo debm jaay dɔɔkga ute al-Masi se, naan teɗga debm kiji. Ɔo kingiŋ do dakiŋ se le deelga, ɓorse nakge paac teɗiŋga kiji.

¹⁸ Nakgen ese se paac, Raa ɓo teɗiŋa. Ɔo naan ɔlo al-Masi se, taa j'aki kɔkŋ taasa ute naan Raa. Ɔo naan eɗjenga naabiŋ kaam jije se taa j'ano ɓaa ute jeege gen kɔkŋ taasa ute naana.

¹⁹ Deere, ute al-Masi se, Raa naan mala ɓo ɔkoga taasa ute jikilimge. Kaaf ken se *kusiŋ jikilimgen teɗo se, naan tɔndo te met eyo. Anum, naan ɔlje se taa k'ɓaa taadn jeege tu j'ɔɔ: Raa se, je kɔkŋ taasa ute naase.

²⁰ Taa naan se ɓo naaje se k'teɗkiga bi al-Masige. Bin ɓo j'eemsen nɔɔ ute doobm naaje se aan gɔɔ Raa mala ɓo danjeno ɔɔ ute ro al-Masi se: ɔkki taasa ute Raa.

²¹ Anum al-Masi se naan ɔŋ teɗ te kusiŋ eyo naɓo, Raa ɔliŋ uun kusiŋ naajege ɓo don ki. Bin ɓo aan gɔɔ naajege k'teɗkiga kalan ute naan se, ute doobm al-Masi se ɓo, naajege j'aki teɗn jee aak bεε naan Raa ki.

6

¹ Aan gɔɔ naaje k'teɗn naaba kalan ute *Raa se, naaje k'l'eemsen nɔɔ j'ɔɔ: bεε Raa ken naan teɗsen se, ɔŋten 'teɗiŋki aan gɔɔ nakŋ cεεε.

² Taa Raa taad maakŋ Kitap ki ɔɔ:

Kaadn m'an teɗn bεε jeege tu jaay aas se, maam m'booyga keemi

*ɔɔ kaad ken maam m'an kaajŋ jeege jaay aas se, maam m'baadoga taa m'ai naaka.**

Bin ɓo 'booyki genaamge, ɓorse ɓo kaadn ken Raa je teɗn bεεŋa jeege tu se aanga ɔɔ ɓorse ɓo kaadn ken naan an kaajŋ jeege se, ɓεεε, aanga kici.

Pɔl taad taa dubariŋa

³ Naaje se k'je 'teɗn nakŋ ken 'tunjŋ maakŋ jeege doobm Raa ki eyo, taa maakŋ naabje ki se k'je jeege 'kɔŋ nakŋ aak kus maak ki eyo.

⁴ Num gan do nakge tun naaje k'teɗ paac se, naaje k'je k'taadn jeege tu ɔɔ naabm naaje k'teɗ se gen Raa. Bin ɓo naaje j'aay kaamje j'aasiŋ do nakge tun ɔŋ ken aan doje ki, ɔɔ do dubarge tun jeege lee dabarje, nakgen lee teecjen nirlje,

⁵ k'tɔndje, k'l'ɔmbje dangay ki, j'ɔl metn jeege iin roje ki, k'teɗn naaba k'l'ɔɔr k'naj tak tak, gɔtn metiŋ bi kaamje kic ɓo k'tood eyo, ɔɔ gɔtn metiŋge se kɔɔ kic ɓo j'ɔs eyo.

⁶ Gen taadn jeege tu naaje k'jee teɗn naabm Raage se, naaje j'ing ute maakŋ kalan, naaje k'jeel nakgen met ki, k'teɗn maakje deere, jee bεε, ɔɔ ute kingje se k'taad jeege tu, naaje se j'ɔk *Nirl Salal ɔɔ k'je jeege ute maakje paac.

⁷ Jeege se naaje k'taadden taar met ki ɔɔ ute tɔɔŋ gen Raa. Naaje se k'teɗ nakgen ute doobiŋa ɔɔ naan se tec aan gɔɔ ɓɔɔrgen do ji daamje ki gen teɗn ɓɔɔrɔ ute jee wɔɔyjeege ɔɔ tec aan gɔɔ daragn j'ɔkiŋ ute ji jeelje gen naakŋ roje se.

* 6:2 Aak Eza 49.8.

⁸ Jeegen mētinge aaljeki maak ki, jeegen mētinge aaljeki maak ki eyo, jee mētinge taad taar ing kus bo roje ki ə jee mētinge se lee tōmje tōmō. Naade aakje aan gō jee taar-kōōbge, num gan naaje se k'lee ute ken mēt ki.

⁹ K'tēdjēn aan gō nam tap bo jeeljen eyo, num gan jeege paac jeelje, j'aakjen aan gō jee k'baaden baa tōō, gan naaje se j'utu j'ing zēere, k'j'ōdjēn yēēbje nabo k'tōōljen te eyo.

¹⁰ Jeege tujjen maakje nabo daayum naaje se j'ing ute maak-raapo; naan jeege tu se naaje k'jee daayge num gan naaje bo k'tēdjēge tēdjē maalge naan Raa ki; j'aakje num aan gō jee ək dīm eyo, num gan naaje se j'ək nakge paac.

¹¹ Naase jee Kōrint ki, naaje se k'taadsenga taar tood tal ə j'ōōdsenga taar maakje ki se ə naaje k'jese.

¹² Naaje se j'ōōd k'nansenga taar maakje ki, num naase bo 'baate kōōdjeki taar maakse ki.

¹³ Anum maam se m'taadsen aan gō bubm ken taad gēninge tu: əōdjeki taar maakse ki ə j'ejeki aan gō ken naaje k'jese se.

*Ōnte 'tumki kalan ute jeegen ken aal te maakde do Isa *al-Masi ki eyo*

¹⁴ Jeegen aal te maakde do Isa al-Masi ki ey se, ōnte 'dōōkki taar se kalan. Anum nakj ute dōōbiŋa ə nakj ken *kusiŋ se, nakj aē tum kalan se utu la? Gōtn wōōr ute gōtn əōd se kōj tum kalan la?

¹⁵ Al-Masi ute *Bubm sitange se 'kōj dōōkj taarde kalan la? Debm aalga kaal maakiŋ do Isa al-Masi ki ute debm ken aal te maakiŋ ey se 'kōj dōōkj taarde kalan la?

¹⁶ *Bee Raa ute bee maragge se, dīm aden dōōkj tum kalan se utu la? Taa naajege paacki se bo bee Raa ken ing zēere, aan gō ken naan malin taadn maakj Kitap ki ə:

Maam m'kiŋg ute naade ə m'lee daande ki,

maam m'tēdn Raade ə naade 'tēdn jeemge.†

¹⁷ Taa naan se bo Mēljege Raa taad jeenje tu ə:

'Teecki naatn maakj jeege tun kusiŋ se ə 'baa ingki gēn dose.

Nakj ken asen tujj naanum ki se

ōnte 'lēkiŋki ə maam m'asen dōōdn kōkj jiga.‡

¹⁸ *Tēr Mēljege Sidburku deek ə: maam m'asen tēdn Bubse*

ə naase amki 'tēdn gēnumgen gaabge ute kēngen mēndge.§

7

¹ Jee maak-jemge, aan gō *Raa taadjenkiga taad ə utu ajeki tēdn nakgen se, k'tug k'daapki rojege: j'ōnte 'saapki ə j'ōnte 'tēdki nakj *kusiŋ naan Raa ki. Aan gō naajege k'beerki Raa ki se, ingki kiŋg ken *salal naaniŋ ki.

Pōl maakiŋ raap do jeege tun Kōrint ki

² Ōōdjeki maakse ə j'ejeki. Naaje lē, k'tēd te nakj *kusiŋ nam ki eyo, k'rēj te nam gēn tuj nam eyo, ə nam lē j'aaniŋ te dal gēn kuun dīmin eyo.

³ Ken maam jaay m'taadsen taargen se, taa m'asen kōkj mindse eyo. Deere, taar se maam m'taadiŋoga taada m'ō: naaje se k'jese ə ken yoje lōbu kaajje, naaje se k'tēdkiga kalan ute naase.

⁴ Maam se m'jeelse, maakum tap bo naaj dose ki eyo. Ute nakgen əō ken aan doje ki se kic bo, maam m'ək maakum tōōg ə ute naan se kic bo, maakum raap dēn aak eyo.

† 6:16 Aak Lb 26.11-12 ə Ezk 37.27. ‡ 6:17 Aak Eza 52.11. § 6:18 Aak 2Sam 7.8, 14.

⁵ 'Jeelki, kēn naaje jaay j'aan taa naan Masedoan ki se, naaje j'ōn te gōtn tōl maakje eyo. Num gōtō baa se paac nakgen oon aan doje ki, jeege iino roje ki oō gōtn se nirlje ondje gak gak.

⁶ Num Raa debm edjen kaay kaama se, naan 6o seljenga maakje oō edjenga kaay kaama ute kaan Titn gōtn ara se.

⁷ Num ute kaaniñ gōtn ara sum eyo, na6o Tit taadjenoga oō naase edin̄kiroga kaay kaama. Kēse 6o kēn seljen maakje oō edjen kaay kaama naaje ki kici. Naase 'jeki okki amki kaakñ ute kaamse tak. Taa nakñ naase 'tedki jig ey se edsenga maak-tuju. Naase se 'je amki naaka ji jee wōoyumge tu. Kēn maam jaay m'booy taar se, maakum raap den aak eyo.

⁸ Taa naan se 6o, maktubm kēn maam m'raan̄sen se jaay tujseenga maakse kic num, na6o maam ki se m'aakiñ se ok taar eyo. Deere, metn-jiki se, maam m'ōō m'raaniñ te ey kic 6o jiga, taa maktubm se maam m'aakiñ se tujseenga maaksen den aak eyo, na6o kēn tujsen maakse se daaniñ dōk te eyo.

⁹ Num gan̄ 6orse, maam maakum raap taa maktubm kēn maam m'raan̄sen se. Ey num maam se maakum raap taa maaksen tujse eyo. Num kēn olum jaay maakum raap se, taa naase 'jeelkiga kusiñse oō 'terlkiga maakse do Raa ki. Taa naan se 6o, maak-tujñ naase se aan gōō kēn Raa maakiñ jen ro ki, bin se naaje se k'tedsen te kusiñ eyo.

¹⁰ Taa maak-tujñ kēn iino gōtn Raa ki se ol deba terl maakiña oō oliñ gōtn kaaj ki; oō maak-tujñ bin se ok taar eyo. Num gan̄ maak-tujñ gen do *duni se le, naan se ol deba yo ki.

¹¹ Deere, maak-tujñ naase se iino gōtn Raa ki. Aakki nakñ kēn naan olse naase 'tedki: 6orse naase 'naar 'terlkiroga gen tedn nakñ bēē, naase 'jeki aki taad 'daapm taarse, nakñ naase 'tedkiro se 'saapiñki okki kēn tedin̄kiro te ey kic 6o bēē, kusiñ naase 'tedki se olsenga 6eere maakse ki, naase je amki kaaka, naase 'dōñki 'je aki tedn nakñ kēn Raa maakiñ jen ro ki, oō debm kēn tedkusiñ se, naase 'jeki j'an̄ dabara. Ute nakgen naase 'tedki paac se, naase 'jeki taadn̄ jeege tu okki maakñ nakge tun se, olsen naase eyo.

¹² Bin 6o, maktubm kēn maam m'raan̄sen se, maam m'raan̄ debm kēn tedkusiñ naapiñ ki se eyo, ey le deb kēn naan k'tujiñ maakiñ se eyo kici. Num maam m'raan̄sen se, taa m'je naan Raa ki se, naase malinge aki jeel rose ki, naase se 'jejeki ute maakse paac oō 'jeelki taar naaje k'taadsen se le, taar met ki.

¹³ Kēse 6o nakñ kēn edjeno kaay kaama. Naan se edjeno 6o kaay kaam sum eyo, num naaje se maakje raapo den aak eyo kēn j'aak Tit jaay maakiñ raap se, taa naase paac 'raapiñkiroga maakiñ aak eyo.

¹⁴ Kēn maam jaay m'oliñ gōtse ki se, maam m'tōomsenga naaniñ ki oō 6orse naase olumki te maakñ sōkōñ ki eyo. Taa taargen paacñ naaje k'taadseno se, met ki oō tōom kēn naaje k'tōomseno naan Tit ki se kic 6o, met ki, k'ted te taar-kōōb eyo.

¹⁵ Kaad kēn naan in̄go gōtse ki se, naase 'dōōd okin̄kiroga jiga, aalin̄kiroga maak ki oō 'took uunkiuroga taariña. Kēn naan jaay saap do nakge tun naase 'tedin̄kiro paac se, oliñ naan̄ jese den cir kēn deete.

¹⁶ Maam se maakum raapo taa m'jeelse, naase se jee kēn maam m'kōñ kaal maakum dose ki paac.

8

Pōl oō k'tiir gen noogñ genaagen Jeruzalem ki

¹ Genaamgen doobm *al-Masi ki, maam m'je m'asen taada: naaje k'je naase aki jeele nakn ken *eglizgen taa naan Masedoan ki ted se. Kese taad ute bee ken *Raa tedden.

² Naade se ute nakgen on den ken aan dode ki on naaden ken daay nan tak tak se kic bo, naade maade raap aak eyo on edga nakge dena ute maraaddde.

³ Kaam do rode sum se, naade edga on maam se m'saada, nakn naade ed se den cir ken naade kon keda. On nakn se naade malinge bo uuno doa gen kedn nakgen se.

⁴ Naade tond meta daar cirr metje ki on ken beeki se, naade kic bo je kedn dim gen noog genaagen doobm al-Masi ken taa naan Jude ki.

⁵ Nakn naade edo se cir nakn ken naaje k'j'ondo doje do ki. Deet deet se naade edo rode Meljege tu, ter naade took gen ted nakn ken naaje k'taaddeno, aan go Raa maakin jen ro ki.

⁶ Aan go Tit baagoga tiir tusn nakge gotn naase jeege tun Kōrint ki se, taa naan se bo naaje k'taad metin j'oo: n'terl n'baa n'nan naabin jiga se gotse ki.

⁷ Naan Raa ki se, naase okki nakge den aak eyo: naase aalkiga maakse paac do Isa al-Masi ki, naase 'jeelki 'taadn taara jiga aak eyo, naase 'jeelki taar met ki, on napar kaay kaam ute maak-je ken naaje j'ok dose ki jaay, naase aakin ki se, naase kic bo 'lee 'tedin ki aan go gen naaje se kici. Taa naan se bo, naase kic num, naabm gen tiir ese se, 'tedin ki ute maakse paac.

⁸ Maam m'taadsen se, m'je naase aki 'tiir se taa toog eyo, na bo ken olum jaay m'taadsen bin se, taa eglizgen kuuy se naar tusga nakn noogo dena. Ute naan se bo, maam m'je aki tedn bin se taa aki taadn jeege tu naase okki maak-je do jeege tun kuuy kici.

⁹ Anum naase 'jeelki bee* gen Meljege Isa al-Masi se: ey num naan se debm ken nakge paac kaam jin, na bo taa naase se, naan on ron ted debm daaye, taa ute daayin se, asen tedn naase jee nak denge naan Raa ki.

¹⁰ Do nakge tun naase aki ked se, maam m'je m'asen taadn maak-saapuma ken asen tedn bee naase ki: dogotge tu se, naase bo uunkiro do deet deet gen keda, on naase bo jee 'baagkiro tiir deet deet kici. On beeki num, borse se, naabm ken naase uunkiro do ro ki se, 'ted nanin ki.

¹¹ Bin num borse naabm se 'ted nanin ki. Aan go naase uunkiro do jiga gen tedn se, 'naar 'ted nanin ki ute nakn ken naase okki jise ki se kici.

¹² Ken naase jaay edki dim ute maakse paac se, Raa took do ki on ken naase jaay okki dim ey se, naan kic tond metse eyo.

¹³ Maam m'je m'asen tedn jee daayge taa jee kuuy bo kon dode eyo, num maam m'jese, naase 'paacki akiga kaasa.

¹⁴ Anum borse naasen ken okki nakge den se, edki jeege tun ken baatde baata, taa bin kuuy jaay naase okki baata on naade ok den se, naade asen kedn naase ki kici. Bin se naase 'paacki akiga kaasa.

¹⁵ 'Tedn aan go ken Kitap taad oo: *Ken jeege jaay toso kosn k'danin maan†se, jee toso den se le on onp te eyo on jee ken toso baat se le, kosn baatden te eyo kici.*

Pal ol Tit Kōrint ki

¹⁶ K'toomki Raa ken ted maakn Tit ki jaay jesen den se, aan go ken naan tedo maakn naaje ki se kici.

¹⁷ Tit se naaje k'tondga metina on naan kic bo tookga gen baa gotse ki. Num naaje sum bo k'taadn j'oo n'baa eyo, num naan mala bo uunoga doa gen baa gotse ki, taa naan je asen baa noogo.

* **8:9** Bee ese se je taad ute kercele. † **8:15** Maan ese se kosn ken Raa booyino maakn raa ki on edo gaan *Israelge tu do dakin do kod-baar ki. Aak Ekz 16.18.

¹⁸ Ɔɔ naaje k'j'ɔlin ute ɣɛnaa kuuy kɛn *eglizge paac tɔɔmina taa Labar Jigan ɣɛn *al-Masi se, naan taadn jeege tu jig aak eyo.

¹⁹ Ter do naabin kɛn naan tɛd se, eglizge bɛɛr ɔɔdɛno taa k'ɔaa mɛrtɛ tɛlɛ, taa ajen noogn ɣɛn 'tiir 'tusn nakge. Naabm jigan ese se, kɛse *'nookɔ Mɛljege mala ɔɔ taadn jeege tu ɔɔ naaje se j'ɔk maak-jea ɣɛn noogn jeege.

²⁰ Gursn kɛn jeege tiir ɛdjeno jije ki se, tɛdga dɛna. Gursn se, naaje k'bɔɔbin jiga taa naaje k'je jeege kɔɔ taadn taar inɔ kus roje ki eyo.

²¹ Taa naaje k'je k'tɛdn nakɔn ute doobin se naan Mɛljege tu sum eyo, num naan jikilinge tu kici.

²² Ɔɔ ute jeege ɔaa se se naaje k'j'ɔlsenga ɣɛnaajen kuuy kici, naaje k'naam k'dɔɔlinga dɔɔlɔ naɔo naaje se j'ɔɔnɔ naan se je naabm Raa. Bɔrse kic ɔo, ter daala, naan ɛd ron paac taa asen noogo taa naan se jeelse naase se jee 'tujki ɔrmse eyo.

²³ Tit se lɛ, naan debuma ɔɔ naaje k'tɛdo naaba tɛlɛ ɔtse ki. ɣɛnaagen k'ɔaa tɛl se, eglizge ɔo bɛɛr tɔɔdde ɔɔ ɔlden ɣɛn ɔaa tɛdn naaba ɔɔ naade ki ɔɔ ute naabm naade lee tɛd se, nookɔ al-Masi.

²⁴ Taa naan se ɔo, jee se, naase ɔkdeki ɔɔnɔ. Bin ɔo eglizgen ɔldeno se jaay booyga num, tɔɔm kɛn naaje k'tɔɔmsen naase se, naade jeele, taarje se mɛt ki.

9

Ɛdki ute maak-raapo

¹ Taa nakgen kɛn k'tiir k'tusin ɣɛn noogn jee Raagen taa naan Jude ki se, taa naan se, maam m'je m'asen raan ziidn do ki ey sum.

² Maam m'jeele naase 'je adɛki noogo ɔɔ naan jeege tun Masedoan ki se, maam m'tɔɔmseno m'deekden m'ɔɔ: «Jee taa naan Akayi ki se dogɔtge tu tap ɔo, naade daapga daap rode ɣɛn tiiri.» Kɛn jee Masedoan ki jaay booy bin se, maakde ki se, dɛnin je tiir ɣɛn noogn jee taa naan Jude ki kici.

³ Naɔo maam m'ɔlsen ɣɛnaagen ese se, taa tɔɔm kɛn maam m'tɔɔmseno naase se tɛd nakɔn cɛɛ eyo. Taa maam se m'je nakgen naase 'tiirinkiga tiir aan ɔɔ kɛn maam m'taadse ro ki se, 'daapinkiga jiga.

⁴ Ey num kɛn jee Masedoan ki jaay baadoga ute maam tɛlɛ ɔɔ ɔnsen naase 'daapki te rose ɣɛn tiir ey ɔɔrt se, ɔɔm naase amki kɔl maakɔn ɔkɔn ki, taa naaje se k'taadenga taad j'ɔɔ naaje k'jeelse, naase se 'daapki daap rose ɣɛn tiir nakgen se. Bin se naase kic ɔo ɔkɔnɔ asen tɔɔlɔ.

⁵ Taa naan se ɔo, maam m'saap m'ɔɔnɔ tɛd jiga se, maam m'ɔl ɣɛnaage kɔnd naana ɔaa ɔɔtn naase ki do naaje ki. Ɔɔ maam m'je nakgen naase aki tiir se anki tusn daapa. Bin ɔo kɔr maam m'ɔaa se, m'an kɔn naase 'tus 'daapinkiga. Ute naan se jeege jeele naase mala ɔo uunki doa ɣɛn tiir nakgen se ute maakse paac, ey num nam ɔo ɔlsen taa tɔɔg eyo.

⁶ 'Jeeleki, debm jaay ɔɔc cɔkɔ se lɛ, kɔj kic ɔo cɔkɔ sum, ɔɔ debm jaay ɔɔc dɛn se lɛ, kɔj kic ɔo dɛna.

⁷ Ɔn nanɔ nanɔ kic ɔo nakɔn naan uunga do ro ki se ɛdin ute maakin paac, ɔnte 'naaja. Nam ɔnte kɔlsen taa tɔɔgɔ ɣɛn tiiri. Taa *Raa se je debm kɛn ɛd ute maak-raapo.

⁸ Raa se ɔk tɔɔgɔ asen tɛdn bɛɛn paac ute maraadiɔa, taa daayum naase aki kɔn nakɔn kɛn asen kaasn kingse, ter naan asen 'ziidn nakge do ki ɔɔ ute nakgen naase ɔkki se, naase aki 'tɛdn bɛɛ paac jeege tu.

⁹ Aan ɔɔ kɛn Kitap taad ɔɔ:

Naan ɛdga nakge ute maraadiɔa jee daayge tu

*ɔɔ bɛɛ kɛn naan tɛd se, daayum naan tɛdin ute doobina.**

* 9:9 Aak KKR 112.9.

¹⁰ Raa ḅo εḁ kupu jeege tu gen kōḅḅ ḅḅ naan ḅo εḁḁen nakḅ kōḅḅ; naan utu asen kēḁn nakge naase ki kici ḅḅ nakgen se naan utu an 'ziidī, ḅḅ ute naan se ḅo naase aki kōḅ tēḁn bēε ḁena jeege tu ute ḁoobīna.

¹¹ Raa asen kēḁn nakgen asen kaasa, bin ḅo ute nakgen se naase aki tēḁn bēε jeege tu ute maraad se. Ute nakgen naase εḁjekiro jaay naaje k'ḅaado k'j'εḁḁen se, naade utu tōm Raa ro ki.

¹² Ute naabm kēn naase 'tēḁki gen tiir tusn nakge se, gen noogn jee Raage sum eyo, num ute naan se 'kāl jeege paac tōm Raa ḁen aak eyo.

¹³ Naabm naase aki tēḁ se taadn jeege tu 'jeele naase se jee 'tujki te ḅrmse eyo ḅḅ ḁeer ḁeer, naase se aalkiga maakse do Labar Jiga gen *al-Masi ki ḅḅ 'took iḅḅkiga do ki. Taa naan se ḅo kēn jee ḁen jaay 'kaakse, naade *nookḅ Raa do ki ḅḅ tē, naade an tōmḅ taa naase εḁki naksege ute maakse paac jee Raage tu ḅḅ jeege tun kuuy kici.

¹⁴ Raa tēḁsenga bēεn ḁen aak eyo. Kēn jeege jaay kaakḅ bēε Raa tēḁsen se, naade asen jea, tōnd mētn Raa taa naase ḅḅ tōm Raa.

¹⁵ K'tōmki Raa taa bēε naan tēḁjeki se, tap ḅo gen taad eyo.

10

Pāl tērl jeege tun ḅkiḅ mindiḅ do naabiḅ ki

¹ Maam m'ḅo kēn jeege taad ḅḅ kēn naan jaay utu te naaje se, naan *debm ḅeere*, ḅḅ kēn naan jaay ḅaaga ḁōk se, *naan taad ḅeer nam ki eyo*. Num aan gōḅ *al-Masi debm bēε ḅḅ dalul se, maam kic maakse ki se m'je tēḁn aan gōḅ naan.

² Maam m'tōnd mēḁse, 'tērlki saapse bin ḅo kēn m'ḅaa gōḁse ki se, m'asen taadn aan gōḅ debm taad ḅeer nam ki ey sum. Taa jee mēḁinge utu maakse ki se taad taar-kōḅḅ ḅḅ: maam m'tēḁ naaba se taa m'aan je ḁīm ro ki aan gōḅ jikilingen lee tēḁ se. Jeeḅen taad bin se, maam m'aden taadn m'ḅeer eyo.

³ Deere, naaje se k'jikilimge aan gōḅ jeeḅen ḅaa se paac. Naḅo ḁo kēn naaje k'ḁo se, tec aan gōḅ gen jikilimge se eyo.

⁴ Gaḅ nakgen naaje k'j'udn ḅōḅḅ se tec gen jikilimge se eyo, num nakgen naaje k'j'udn ḅōḅḅ se, iḅḅo gōḁn *Raa ki. Nakgen se ḅk tōḅḅ gen tōḅḅ *ḅee tōḅḅ kēn jee wōḅyge lee toomni. Jeeḅen ḅk saapm jig ey se taargen naade ḅaa taada se, naaje k'gaasḁe.

⁵ Bin ḅo nakgen paacḅ kēn ḅk tōḅḅ ḅḅ magal roḁe se kēn gaas jeege ḅḅ jeel Raa ey se, naaje k'gaasḁe kici. Jikilimge se naaje k'tēḁḁen naade tērlga maak-saapḁe taa tookḅ taar al-Masi.

⁶ Kaad kēn jaay naase 'booy 'took uunkiga taar al-Masi ute maakse paac se, jee kēn baate tookḅ taariḅ se ε, naaje j'utu j'aden kōnd ḁoob ki.

⁷ Naase aakki nakḅ kēn j'aakiḅ ute kaama sum. Kēn nam jaay ḁeek ḅḅ naan tēḁga gen al-Masi se, ḅ'kōḅ jeele naaje kic ḅo gen al-Masige.

⁸ Kēn do naabum ki se jaay, maam m'tōmga rom ḁen ḁena do tōḅḅ kēn Mēljege εḁumo se, maam sōkōḅ tōolum eyo. Taa Mēljege εḁumo tōḅḅ se, taa m'asen noogo aki ziidn ḅaa ute naan se, ey num gen kutse eyo.

⁹ Ute maktubum gen maam m'raanḅen se, maam m'je tēḁn aan gōḅ debm kēn je asen kāl ḅeere maakse ki eyo.

¹⁰ Taa jee mēḁinge taad ḅḅ: «Kēn Pāl jaay raan maktubge se taaringen maak ki se, taargen ḁeer ḁeere ḅḅ ḅḅḅ, num gaḅ kēn naan jaay ḅaado maakjege tu se, naan tōḅḅḅ ε gōḁ ḅḅ taariḅ ε tōl sēr eyo.»

¹¹ Debm jaay taad bin se, ḅ'jeele, taargen naaje k'ḁōk jaay k'raanḁen maakḅ maktubge tu se, kēn naaje jaay k'ḅaaga maakse ki se, naaje j'an tēḁiḅ aan gōḅ kēn naaje k'raanḅḅ se.

¹² Bεεε, jeegen ese se tεd rode 6o jee magalge, ɔ naaje se le j'kɔŋ k'taadn j'ɔ j'aas kaas ute naade eyo! Ken naade aak rode se, nam aas ute naade gɔtɔ ɔ ken naade 6aa 6aa dɔɔjŋ rode le dɔɔj ute naade malinge sum. Naade se jee do tεdga gen naade eyo.

¹³ Num gan naaje se j'kɔŋ tɔɔm roje j'an deel ute gɔtiŋ eyo. Num naaje se k'tɔɔm roje ute gɔtn naan gur naabm ken Raa taadjeni ken ɔlje bini k'j'aano gɔtse ki.

¹⁴ Ken naaje jaay j'ingɔ te gɔtse ki ey num, kεse aan gɔɔ naaje k'j'aal k'deelga naan gur ken Raa taadjeni. Num naaje k'j'ɔŋki j'aal deel te naan gur se eyo, deere, naaje 6o j'aano deet deet gɔtse ki ute Labar Jigan gen al-Masi se.

¹⁵ Do naabm jeege tun kuuy se, naaje se j'kɔŋ tɔɔm roje eyo, taa naaje le maakŋ naabje ki se, k'tɔɔm roje k'deel te gɔtiŋ eyo. Num gan naaje j'ɔnd doje do naase ki k'je kaal maaksen do Isa al-Masi ki se 'ziidn 6aa ute naaniŋa. Ute naan se 6o naaje k'tεdn naaba ɔ naabje se ziidn 6aa ute naaniŋa aan gɔɔ ken Raa maakiŋ jen ro ki.

¹⁶ Tεr, naaje k'6aa maakŋ naange tun dɔk cir naan naase se, taa gen 6aa taadn Labar Jiga jeege tun ken 6ii kalan booyiŋ te eyo, taa naaje se k'je tɔɔm roje do naab jeege tun kuuy eyo.

¹⁷ Gan aan gɔɔ ken Kitap Raa taad ɔ: *Debm jaay je tɔɔm ron num, ŋ'tɔɔm ron do nakge tun Meljege tεda.**

¹⁸ Taa debm iin sum 6o tɔɔm ron se, tɔɔm ron ken naan tɔɔm se met ki eyo; num gan tɔɔm ro ken met ki se, debm ken tεd nakŋ ken tɔɔl Meljege tu.

11

*Pɔl ute jee ken tεd rode ɔ naade *jee kaan naabm Isa al-Masige*

¹ Bɔrse maam m'je m'asen taadn aan gɔɔ debm dεrlε na6o do taarunge tu se aayki kaamse aasiŋki do ki. Genamge, maam se kic 6o aayki kaamse 'sεrkumki.

² Maam se m'saap do naase ki aan gɔɔ ken *Raa saap dose ki ken tec aan gɔɔ mεnd ken ni taa gaabiŋ se. ɔo maam m'je m'asen kεdn gaab ki kalan ɔ gaabm ese se naan 6o *al-Masi. Taa naan se 6o maam m'je m'asen 6aa naaniŋ ki aan gɔɔ goon mεnd ken ing bɔɔb ron gaabm kεεsiŋ ki sum se.

³ Aan gɔɔ do dakiŋ wɔɔjɔ 6aadɔ dεrl Awa se, maam m'6eer m'ɔɔ sɔm nam asen dεrl bin kici ɔ saapse se tεdn jig eyo ɔ aki tuj ɔrmse ɔ aki kɔŋ dɔɔkŋ ute al-Masi ute maakŋ kalan eyo.

⁴ Nam kuuy 6aadɔ taadsen mεtn taar Isan kuuy tec aan gɔɔ gen naaje k'taadsen se eyo, ɔ taadsen mεtn taar nirl kuuy tec aan gɔɔ ken naaje k'taadsen se eyo ɔ ken naan jaay 6aadɔ taadsen Labar Jigan kuuy ken tec aan gɔɔ gen naaje ey se kic 6o, naase 'sεrkdeki tap.

⁵ Jeegen naase aakdeki aan gɔɔ jee kaan naabm Isagen k'jeel jeel gɔtde ese se, naade se ɔŋ cirum maam eyo.

⁶ Deere, maam m'jeel taadn taara jiga dεn eyo, na6o jeel nakge sum se maam m'ɔkɔ. Naase kic 6o 'jeelki maakŋ nakge tun naaje k'tεd paac se, naaje k'taadsesiŋa tal met dεna.

⁷ Ken maam m'taadseno Labar Jiga gen Raa se, maam m'ɔɔp rom baata ɔ m'uunsen ro naase 6o raan. Labar Jiga gen Raa se le maam m'taadseno cεεε. Bin se maam m'tujiŋa la?

⁸ Kaad ken maam m'tεdɔ naaba gɔtse ki se, maam m'tooko *eglizgen kuuy 6o ɔgumo ɔ naade utu jide taa maama.

* 10:17 Aak Jer 9.23.

⁹ Kaad kēn maam m'ingō gōtse ki jaay, naka 6aa baatum se, maam m'tōnd te mētn dīm gōtse ki eyo. Na6o gēnaagen dōobm al-Masi kēn taa naan Masedoan ki se 6o 6aado edum nakn kēn aasum kinguma. Kaad kēn se, maam se m'tōnd te mēt dīm gōtse ki eyo 6o 6orse kic lē, m'tōnd mētse eyo.

¹⁰ Aan gōo maam m'dōok ute al-Masi se, maam m'taad taar mēt ki, do nakge tun se nam jaay am gaasn gēn tōom rom maakn taa naan Akayi ki se, gōtō.

¹¹ Gēn dī jaay maam m'baate gēn kuun naka gōtse ki se? Bin se maam m'jesen ey la? Num Raa jeele, maam se m'jese.

¹² Nakn maam m'tēd se 6orse kic 6o m'tēd aan gōo naan ese se. Taa bin se jee tēd rodē aan gōo jee kaan naabm al-Masige se kōn tōom rodē eyo deekn 6o naabm naadē se, tec aan gōo gēn naaje.

¹³ Jee se tēd rodē aan gōo naadē jee kaan naabm al-Masige, 6o ute naabm kēn naadē tēd se, naadē aan jeege dala 6o naadē tēd rodē aan gōo jee kaan naabm al-Masige.

¹⁴ Nakn naadē tēd se ajenki kōn kōkn taad eyo. Taa *Bubm sitange kic 6o tēd rōnā aan gōo *kōdn Raa kēn tēd gōtō wōor kēlēn se.

¹⁵ Bin num nakgen se 6nten 'kōksen taad eyo kēn jee tēdn naabm Bubm sitange jaay tēd rodē aan gōo jee tēdn naabm ute dōobin se. Bii kēn 6iide 'nan se, Raa utu ade dabar do nakge tun kēn naadē tēdō se.

Pəl taad taa dubar kēn naan 6n maakn naabin ki

¹⁶ M'an taadn dōal daala, nam 6nten kaakum aan gōo debm dērlē. Kēn naase jaay 'saap 6oki maam debm dērlē kic, num 'tookki aan gōo kēn naase 'saapin ki se, bin se 6numki maam kic m'tōom rom cōkō.

¹⁷ Taar maam m'je m'an taad se Mēljege 6o undum kul eyo, na6o kēn maam jaay m'tōom rom se, maam se m'taadn aan gōo debm dērlē.

¹⁸ Aan gōo jeege dēna lee tōom rodē gēn nakgen do *duni ki sum se, maam kic 6o m'tōom roma.

¹⁹ Kalē, naasen jee jeel-taarge, jee dērlge se kic 6o, naase 'serkdeki ute maak-raapo.

²⁰ Kēn jeege tēdsen 6ulu, aan sen dala, 6s jise, kujunse, naadē tēd rodē magal cirse naase 6o naadē tōndse mētn bise ki kic 6o, naase se aasin ki.

²¹ Taar m'taadn se sōkōn kic 6o tōoluma taa naaje se j'ōk tōog eyo gēn tēdn aan gōo gēn naadē se. Num gan kēn deba jaay 6k nakn kēn naan an tōom rōn ro ki se, maam kic m'ōk nakn kēn m'an tōom rom ro ki kici. Kēse maam taad aan gōo debm dērlē 6o taada.

²² Kēn naadē 6o *Ebrege lē, maam kic m'kōd Ebre. Kēn naadē 6o gaan *Israelge lē, maam kic m'kōd Israel. Kēn naadē 6o mētjil *Abraam lē, maam kic mētjilina.

²³ Kēn naadē 6o 6o naadē jee tēdn naabm al-Masige se lē, maam se m'cirde naadē se. (Gōtn se maam m'taad aan gōo debm dērlē 6o taada.) Maam m'tēdō naaba m'ōor nan tak tak, k'tōkumoga dangay ki mēt dēna, k'tōndumoga ute mēje dēn aak eyo, mēt dēna 6op cōkō sum 6o ey num j'amo tōō.

²⁴ Mētn mii se, magal Yaudge 6okumoga tak 6o tōnd dōolum ute mēje mēt sik-mōtō-kaar-jernan*.

²⁵ Mētn mōtō j'ōk k'tōndumo ute sirdi, jē-kalan k'tōndumo ute koa je j'am tōō, mētn mōtō markaba tēre 6o maam m'ōōpo maakn maane ki, jē-kalan se m'tōdō 6o m'lēko maakn baar ki.

²⁶ Maam m'leedoga mērtē mēt dēna, m'nirlum teece gēn gaan oolge se, jee 6oogge teecumo nirluma, taasum Yaudge teecumo nirluma 6o jee kēn Yaudge ey kic 6o teecumo nirluma, maakn gēgerge tu se 6eer tēdumoga, do kōd-6aarge

* **11:24** Maakn *Ko Taar kēn Raa edo Musa ki se deba jaay tujga num, j'ōnte tōndin ute mēje cir ji si-6ō.

tu se beer tēdumoga, do baar ki beer tēdumoga ə jee kēn tēd rode aan gəə jeegeen doobm *al-Masi ki se kic 6o, teecumo nirluma.

²⁷ Maam m'dabar m'tēdn naaba m'əər nan tak tak mēt dēna, bi kaamum kic m'toof eyo. Gətn mētiŋge se 6o təolumo ə maane kic 6o təolumo, mēt dēna m'əs dīm eyo, kuulu əŋuma ə kala kic 6o aasum eyo.

²⁸ Dubargen kuuy kic 6o utu, na6o m'kəŋ taad ey sum. Daayum maam se m'saap dēna do *eglizge tu paac.

²⁹ Kēn nam jaay ək təəg ey se, m'aakiŋ se tēdum əŋə aan gəə maam kic 6o təəgum gətə. Ə kēn nam jaay tēdga gēnaaŋ oocga maakŋ *kusiŋ ki se, m'aakiŋ se tēdum əŋ aak eyo.

³⁰ Maam se m'je təəm rom eyo num kēn naase 'jeki maam m'təəm rom tak kic num, m'təəm rom do təəgum kēn baat se.

³¹ Raa kēn Bubm Mēljege Isa, naaŋ kēn jeege lee təəmiŋ gēn daayum daayum se, jeele maam se taad taar-kəəb eyo.

³² Do dəkŋ kēn maam m'iŋgo maakŋ gēgēr kēn Damas ki se, gaar taa naaŋ gətn ese roŋ Aretas, magal kēn naaŋ əndiŋ maakŋ gēgēr kēn ese se, tənd jeege taa-doobge tu taa am kəkə.

³³ Gaŋ naade uun əlumo maakŋ baar ki ə uun bəəyumo naagŋ durdur ki ute taa pēnēter ə gətn se, maam m'aan m'ətə.

12

Nakŋ kēn Mēljege teec naan Pəl ki ə taadŋ mētiŋa

¹ Maam m'je təəm rom eyo na6o naase əlumki m'təəm rom tak. Na6o m'aakiŋ se təəl sēr eyo. Bərse maam m'je m'taadŋ ute nakgen Mēljege teeco naanum ki jaay taadumo mētiŋ se.

² Maam m'jeele gaaba kalaŋ debm *al-Masi se, bərse əkga 6aara sik-kaar-səə, ə gaabm se *Raa uun 6aansiŋ maakŋ raa kēn raan cir paac paac, jaay 6o ək tərlo. (Kēn naaŋ ook 6aa raan se kēn utu roŋa lə ute roŋ eyo, maam m'jeel eyo, kēse Raa 6o jeele).

³⁻⁴ M'jeele, gaabm se Raa uun 6aansiŋa gətn naaŋ ki mala (na6o kēn naaŋ ook 6aa raan se utu roŋa lə ute roŋ eyo, maam m'jeel eyo, kēse Raa 6o jeele) ə kēn naaŋ jaay aan gətn naane se, naaŋ booy taargen deel do kēn debkilimi aŋ kəŋ kaasn taad eyo ə Raa undiŋ te kulu gēn taadŋ naaŋ se ey kici.

⁵ Ey num gēn debm bin se, maam m'kəŋ təəm roma, na6o gēn maam malin se, m'təəm rom do təəgum kēn baat se sum.

⁶ Kēn maam jaay m'je təəm rom kic 6o, maam m'kəŋ tēdn debm dər l eyo, taa taargen maam m'taad se, taar mēt ki. Na6o maam se m'je təəm rom eyo taa səm jeege am kaakum aan gəə debm k'jeel jeel gətiŋa ə am kəkŋ maam 6o əŋ cir taar kēn naade booyo teeco taarum ki ute nakgen naade aakum maam m'tēdō se.

⁷ Taa nakgen Mēljege teeco naanum ki jaay taadum mētiŋ se, m'aakdēn se deel doa. Taa m'kəŋ təəm rom do nakge tun maam m'aakdēno ey se, Mēljege əŋo nakŋ aan gəə kərəndə* maakŋ rom ki, ə nakŋ aan gəə kərəndə se *Bubm sitange 6o əlo kədiŋ taa am dabara ə am gaasn m'kəŋ təəm rom eyo.

⁸ Mēt mətə maam m'eem nəə mētn Mēljege tu m'əə nakŋ se ŋ'əədfumsiŋ naatn rom ki.

⁹ Num gaŋ naaŋ tər lum ə: «Bēē maam m'tēdi se 6o, aasiga sum. Taa kaad kēn naai 'təəgi baat se 6o, maam m'taadŋ təəgum ute maradiŋ doi ki.» Bin 6o maam se m'təəm roma do təəgum kēn baat se, taa al-Masi se taadŋ təəgiŋ dom ki.

* **12:7** Nakŋ aan gəə kərəndə ara se taad ute kəŋ kēn dabariŋ maakŋ roŋ ki.

¹⁰ Taa naan se 6o do tōogum ken baat se, ken k'naajuma, nakgen ɔn ken aan dom ki, ken k'dabaruma, ken k'lee k'teecum nirluma, ken nakgen se jaay aan dom ki se, maam maakum raapo taa al-Masi se; taa kaad ken maam tōogum baat se jaay 6o, maam m'ɔn tōogɔ.

Paal saap do jee Kōrint ki

¹¹ Maam m'taadseno aan gɔɔ debm dɛrlɛ se, ɔɔ naan se naase 6o ɔlumki taa tōogɔ. Ey num naase 6o jee ken amkiro magala. Ken naade jaay taad ɔɔ maam se m'tɔɔl sɛr eyo kic 6o, naaden jee ken aak rode aan gɔɔ *jee kaan naabm Isagen k'jeel jeel gɔtde se, ɔn cirum eyo.

¹² Ken maam jaay m'ingɔ gɔtse ki se, naase ɔjumki maam se m'debm maakum deere, ɔɔ m'aasiɔ do nakge tun paacɔn aan dom ki. Ɔɔ ute tōogɔ Raa se, maam m'tɛdɔga nakɔ-kɔɔbge ute nakgen deel doa. Ute nakgen maam m'tɛd se 6o ken taadsen ɔɔ maam se, debm kaan naabm *al-Masi.

¹³ Anum nakgen ken maam m'tɛdɔ *eglizge tun kuuy se, gɔtn naase ki kic 6o maam m'tɛdɔga. Nakgen ken maam m'tɛdɔ te gɔtn naase ki ey se, maam m'tɔnd te mɛtn dɔm gɔtse ki ey sum. Bin se m'tɛdsenga *kusiɔ la? Ken tɛdsega kic num, 'tɛdumki kaldɛ gen ken maam m'tɔnd mɛtn dɔm gɔtse ki ey se!

¹⁴ 'Booyki m'asen taada: tɛr daala bɔrse maam m'daapga roma gen 6aa gɔtse ki gen k-mɔtɔge, ɔɔ m'6aa gɔtse kic 6o maam m'je dɔmse eyo, num maam se m'je naase malinge ey num m'je dɔmse eyo. Taa bubge 6o tus naka gɛndege tu ey num gaange 6o, tus naka bubdege tu eyo.

¹⁵ Maam se ken m'ut jim paac taa naase kic num, maakum raapo. Deere, maam se m'je kutn jim sum eyo, na6o rom paac kic 6o m'an kɛdɔn taa naase. Anum ken maam jaay m'jesɛ dɛn bin se, naase kic amki kɔn je baatn ne?

¹⁶ Naase 'jeelki maam se m'tɔnd te mɛtn dɔm gɔtse ki eyo. Na6o jeegen mɛtinge maakse ki se taad ɔɔ maam se nakum mɛteke ɔɔ maam m'aanseno kaan 6o dala ey num maam m'ɔnga dɔm gɔtse ki.

¹⁷ Maakɔ jeege tun maam m'ɔlden gɔtse ki se, deb kalaɔn maakde ki se ɔsga jise la?

¹⁸ Maam m'daar mɛtn Tit ki cirr ɔɔ m'ɔl genaa kuuy ken maam m'taadseno taariɔ se ute naana. Ken Tit jaay ingɔ gɔtse ki se ɔsoga jise la? Lɔ maam m'ute Tit se naabm ken naaje k'tɛdɔ se ɔɔ saapje se tec naap ey la?

¹⁹ Taargen naaje k'raanseno maakɔn maktub ken esɛ se, naase 'saap ɔki kaadn naane naaje k'je daapm taarje 6o naanse ki sum. Bin eyo! Naaje se k'taadsen naan Raa ki aan gɔɔ ken al-Masi jen ro ki ɔɔ 'jeelki, jee maak-jejege, taargen naaje k'taadsen se, taa asen noogo aki ziidn 6aa ute naanse dɔobm al-Masi ki.

²⁰ Anum ken ɔlum maam m'beer se m'ɔɔ kaadn ken jaay maam m'6aa gɔtse ki se, m'asen kɔn aan gɔɔ ken maam m'jen ro ki eyo ɔɔ naase kic lɛ amki kaakse amki kɔnum aan gɔɔ ken naase 'jenki ro ki ey kici. Maam m'je se m'asen kɔn naase 'tɛdki tɛd dɛkɛnɛ ute naap eyo, 'tɛdki tɛd maak-kilimi ro naapge tu eyo, 'tɛdki tɛd taa mooyo ute naap eyo, 'niki ni ro naapge tu eyo, ɔɔdki kɔɔd naap eyo, 'taadki taad taar ing kusu ro naapge tu eyo, 'magalki magal rosege eyo ɔɔ ɛcki kɛc naap eyo.

²¹ Maam m'beer m'ɔɔ sɔm 6ii ken maam m'tɛrl gɔtse ki kuuy daal se, Raam am kɔlum sɔkɔnɔ am tɔɔl naanse ki. Maam m'beer m'ɔɔ sɔm, ken m'kaan gɔtse ki se, m'kɔn jee kusinge dɛna ken tɛrl te maakde do Raa ki eyo. Kaadn naane, naade utu ing tɛd nakɔ tuj debkilimi naan Raa ki ɔɔ lee ɛɛs naapa rɛn rɛn ɔɔ tɛd nakgen jig eyo ken maakde jen ro ki. Taa naade se 6o ken am kolum maam m'utu m'6aa keeme.

13

Dejn Pōl kaam mōōtn

¹ Maam m'je 6aa gōtse ki ɔ kēn ara se tēdn gen k-mōtōge. Aan gōō kēn Kitap taadni: «*Gen kaakŋ mētn taargen daanse ki se, ɔŋ jeege dīo ey ɛ mōtō 'tēdn saadge.**»

² Kēn maam m'ingō gen k-dige gōtse ki se, jee kēn tēdo *kusiŋ deete ute kengen kuuy se, maam m'taaddenoga taada. Anum 6orse maam dōk ute naase se kic 6o, maam m'taadden daala m'ɔ: «Bii kēn maam m'6aa gōtse ki se maam m'ade kōŋ eyo.»

³ Ute doobm maam se, maa naase je aki jeele, kēse aan gōō *al-Masi mala 6o taada. 'Jeelki, daanse ki se, al-Masi se tōogiŋ baat eyo, num naaŋ se tēd naaba ute tōogiŋa.

⁴ Deere, Isa al-Masi se ɔŋ ron k'tup k'tōoliŋ ro kaag ki aan gōō debkilim kēn tōogiŋ gōtō se. Num ute tōogiŋ *Raa se, naaŋ duroga daan yoge tu ɔ 6orse naaŋ utu ing zεεε. Anum naaje kic num k'dōkga ute naaŋa. Kēn k'j'aakje se, naaje kic num aan gōō jee tōogde baata na6o naaje j'asesiŋ taada, naaje se j'ing k'dōk ute al-Masi se ute tōogiŋ Raa.

⁵ Naase aakki rose jiga ɔ tōndki mētn rose jaayo, kēn naase 6o aalkiga maakse do al-Masi ki deer num, naase kic 6o aki jeele. 'Jeelki ey la kēn Isa al-Masi jaay utu maakse ki se? Kēn naase jaay aak ɔkki te mētn rose jig ey num, 6εεε, naase 'took aalki te maakse do Isa ki eyo.

⁶ Maam m'saapm m'ɔ naase utu aki 'jeele ɔ naaje ɛ k'taadsesiŋga nakŋ kēn naase anjenki kaakŋ jeel ro ki se.

⁷ Naaje k'tōnd mētn Raa se k'je aki kōōdn dose ro kusiŋ ki. Naaje se kēn jeege 6o aakje aan gōō jee kēn taad taar mēt ki ey kic num, naaje k'je j'asen kaakŋ naase aki tēdn nakŋ bεε.

⁸ Taa naaje se j'aŋ kōŋ kaasn gen tēdn nakŋ kēn 6aa kalaŋ ute taar mēt ki ey se, num naaje se j'ōk tōogō gen taadŋ taar mēt ki sum.

⁹ Kaad kēn jaay naase 'tōogki, ɔ naaje tōogje baat se, kēse naaje maakje raapo. Kēse 6o ɔlje naaje k'tōnd mētn Raa, taa asen tērl daapm rose gen kaal maaksen do naaŋ ki.

¹⁰ Taa naaŋ se 6o kēn maam m'dōk ute naase kic num, m'raaŋsen maktubm se taa bii kēn maam m'aanga gōtse ki se, ute tōogiŋ kēn Mēljege edum se, m'asen tēdn ɔŋ ey sum. Taa tōogiŋ naaŋ edumsiŋ se, gen kutn jeege eyo, num gan gen noogŋ jeege 'ziidŋ 6aa ute naande.

Pōl taad naŋ taarina ɔ tēdden tōōse

¹¹ Genaaŋgen doobm *al-Masi ki, 6orse do taar tōoliŋ ki se, m'je m'asen taadŋ m'ɔ: ingki ute maak-raapo, 'tēdki bεε '6aaki ute naanse, edki kaay kaama naapge tu, ɔkki taarse kalaŋ ɔ ingki ute lapiā. ɔ Raa debm je jeege ɔ edden lapiā se, 'kiŋg ute naase.

¹² Kēn '6aaki 6aa tēdn tōōse se, 'baam 'tōkki naapa ɔ aayki ciil naapge†. Jee Raagen doobm al-Masi kēn gōtn ara paac se, kic 6o tēdsen tōōse.

¹³ ɔŋ bεε gen Mēljege Isa al-Masi, maakje gen Raa ɔ tum kēn *Nirl Salal lee tum jeege se, 'tēdn ute naase.

* **13:1** Aak Dt 19.15. † **13:12** Jeeŋen Pōl raanŋden se, kēn naade 6aa 6aa tēdn tōōse naapge tu se, baam tōk naapa ɔ aay ciil naapge.

Maktubm kɛn Pɔl raanɪŋ jee eglizge tun taa naan Galat ki

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm kɛn Pɔl raanɪŋ eglizn Galat ki

Maktubm kɛn Pɔl ɔl jeege tun Galat ki se, kɛse naan raanɪŋ jee al-Masige tun taa naan Galat ki ɔɔ taa naan Galat se naan maakɪ taa naan Turki kɛn bɔrse, ɔɔ naan se kaam kaam kooko. Maakɪ lee mɛrtɪŋ kɛn gɛn k-dige tu ɔɔ kɛn gɛn k-mɔtɔge tu se ɔɔ, Pɔl tɛdɔ naaba jaay tɔndo eglizgen mɛtɪŋge se. Num gan gɔtn mɛtɪŋ ki se, jee kuuy ɔaado taadden taar kuuyu. Aan gɔɔ dɛn eglizge se, eglizn gɛn taa naan Galat kic ɔɔ k Yaudgen aalga kaal maakde do Isa ki ɔɔ ute jee uuno doobm raagen kuuy kici. ɔɔ Yaudge se naade ɪŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki. Kɛse ɔɔ kɛn lee gaasde gɛn kɔsn ute jee uun doobm raagen kuuyu ɔɔ ute jee kɛn tɔj te pɔnd ey se. Jee kɛn taarde ɔaa ute Pɔl ey se, saap ɔɔ jee al-Masige paac se, k'j'ɪŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki se ram jaay ɔɔ k'kaal maakde do Isa al-Masi ki. Num gan taar naade se tec ute gɛn Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se eyo. Taa naan se ɔɔ Pɔl raan jee al-Masige tun Galat ki taa adɛn kɔnd doob ki.

*Pɔl raan ɔl tɔɔsɛ *eglizge tun taa naan Galat ki (Rm 1.1-7)*

¹ Maktubm se maam Pɔl ɔɔ m'raanɪseni, maam kɛn *debm kaan naabm Isa al-Masi ey num nam ɔɔ bɛɛr ɔɔdum eyo ɔɔ debkilimi ɔɔ ɔlumo eyo; num Isa *al-Masi mala ute *Raa Bubu kɛn durɪŋo daan yoge tu, naade se ɔɔ kɛn ɔlumo.

² Maam ute gɛnaagen gɔtn ara, k'tɛdsɛn tɔɔsɛ naase jee eglizge tun taa naan Galat ki.

³ ɔɔ Raa Bubjege te Mɛljege Isa al-Masi asɛn tɛdn bɛɛde ɔɔ asɛn kɛdn lapia.

⁴ Isa al-Masi se ɛf ron *sɛrkɛ taa *kusiŋjege taa ajeki kɔɔdn dojege maakɪ nakge tun jig eyo do *duni ki ara. Naan tɛdn se aan gɔɔ Raa Bubjege maakɪŋ jɛn ro ki.

⁵ Bin se Raa se daayum *k'nookɪŋki. *Amin.

Labar Jiga kalaŋ tak (Gal 3.1-5, 4.9-20, 5.1-12)

⁶ Kɛn maam booy labarse se taar se ɔkum taad eyo! Raa kɛn danɪsɛno ute bɛɛ *al-Masi kɛn tɛdsɛno ɔɔ gan yɔkɔd bin sum ɔɔ, naase 'rɛsnki ute Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se naatn ɔɔ 'tɛrlkiga naaga Raa ki ɔɔ uunkiga labar jigan kuuy,

⁷ m'aakiŋ se aan gɔɔ Labar Jigan kuuy utu. Num labar jigan kuuy se bɛɛɛ, gɔtɔ. Naɔo jee kuuy maakse ki se je an tujɪn ute Labar Jigan gɛn al-Masi se.

⁸ Num kɛn nam kuuy jaay ɔaado taadsɛn labar jigan kuuy kɛn tec gɔɔ kɛn maam taadsɛsiŋ ey se, kɛn tɛdn naaje, ey lɛ *kɔdn Raa bɔɔy raan kic ɔɔ, Raa aŋ naamiŋa!

⁹ Naaje k'taadsɛnoga, tɛr bɔrse m'asesiŋ taadn dɔɔl daala, nam kuuy jaay ɔaado taadsɛnga labar jigan kɛn tec aan gɔɔ kɛn naase 'booyɪŋkiro ey se, nam bin se, ɔɔ Raa aŋ naamiŋa!

¹⁰ Anum bɔrse m'raanɪsen bin se, m'je jikilimge ɔɔ am tɔɔm lɔbu Raa lɛ? Maam m'je jikilimge ɔɔ am tɔɔm eyo. Kɛn m'je jikilimge ɔɔ am tɔɔm num, maam kɔŋ tɛdn debm tɛdn naabm al-Masi eyo.

*Labar Jiga kɛn Pɔl lee taad jeege tu
(NJKN 22.3-16, 26.9-20, 9.1-20,23,30)*

¹¹ 'Booyki gɛnaamge m'asen taada: Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi maam taadseno se taar se iino gɔtn debkilim ki eyo.

¹² Taa taar se, maam booyino gɔtn debkilim ki eyo, ɔɔ nam ɔo dooyum eyo, num gan Isa al-Masi mala ɔo teec naanum ki ɔɔ taadumo mɛtina.

¹³ Naase mala 'jeelki kingum do dɔkiɲ se paac, kɛn maam lee do doobm Yaudge tu se. Kaad kɛn se, maam lee m'dabaro dɛna *eglizn gɛn Raa, ɔɔ m'je doobm m'adeno kutu.

¹⁴ Maakɲ mɛtjilum ki, ute parumgen k'lee doobm Yaudge tu se, maam ɔo debm kɛn m'ɔkiɲ ɔɔɲ dɛna m'cir jee mɛtinge. Taa do doobm bubjege tu se maam ɔo debm m'ing dɔɔk maakum ro ki.

¹⁵ Raa kɛn bɛɛr ɔɔdumo maakɲ koyum ki se, danumo ute bɛɛɲa taa m'an jeelina, ɔɔ gan kaadɲ Raa jen ro ki jaay aan se,

¹⁶ ɔɔ tɛr taadum m'jeelga Goonina taa m'an taadɲ jeege tun Yaudge eyo. Naan kɛn se naar maam m'ɔaa m'tɔnd te mɛtn nam gam ey sum.

¹⁷ Gan kaad kɛn se maam m'ɔaa m'aano te Jeruzalem ki eyo gɛn kaakɲ *jee kaan naabm Isa al-Masigen aalo maakdege deet do maam ki se; num gan maam gaan m'ɔaa taa naan Suge tu ɔɔ m'ɔk m'tɛrl ɔaado maakɲ gɛgɛr kɛn Damas ki.

¹⁸ M'tɛd ɔaara mɔtɔ jaay ɔaa Jeruzalem ki, taa k'ɔaa jeel naapa ute Pɛr. Gɔtn se maam m'ingɔ bii sik-kaar-mii ute naan tɛɛ.

¹⁹ Gɔtn se maam m'aako Jak kaliɲ ki gɛnaa Mɛljege Isa al-Masi, ey num m'ɔaa m'aak te *debm kaan naabm Isa al-Masi gam kuuy ey sum.

²⁰ Raa jeele taar maam m'raanjesin se, taar mɛt ki.

²¹ Tɛr maam m'iiɲ m'ɔaa taa naan Siri te gɛn Silisi.

²² Naɔo eglizgen taa naan Jude ki kɛn gɛn al-Masi se aakum te bii kalan eyo.

²³ Naade booy booy sum ɔo ɔɔ debm lee dabarjekiro do dɔkiɲ se, ɔɔrse aalga maakiɲ do Isa ki ɔɔ baagga taadɲ taar Isa al-Masi jiga se jeege tu; ey num taar se ɔo kɛn do dɔkiɲ naan je an tuj se.

²⁴ Kɛn naade jaay booyo taar maam se, naade tɔɔm Raa taa maama.

2

*Pɔl ute *jee kaan naabm Isa al-Masige kuuy
(NJKN 15.1-29)*

¹ Tɛr kɛn tɛd ɔaara sik-kaar-ɔɔ jaay aas se, maam te Barnabas ɔɔ m'ɔk Tit kici k'tɛrl k'ɔaa Jeruzalem ki tɛɛ.

² Kɛn ɔlum ɔaa se, taa *Raa ɔo teec naanum ki ɔɔ taadum ɔɔ m'ɔaaɔ. Kɛn j'aan se, maam te magalge se, j'iik k'tɔɔk cɛɛs ki gɔtn se, maam taadɛn Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi kɛn maam lee taad jeege tun Yaudge ey se, taa maam m'je naabum m'tɛd tɛd se 'kutn cɛr eyo.

³ Debum Tit se naan kɔf Grek*, gan te naan se kic ɔo naade tɛdɲ te taa tɔɔ eyo taa *kɔɲ pɔndɔ.

⁴ Jeege tɛd rode aan gɔɔ naade ɔo gɛnaagen doobm al-Masi ki se ɔo, ɔaadoga maakjege tu. Naade deek ɔɔ bɛɛki num j'an kɔɲ pɔndɔ. Jee se goon endo maakjege tu se je kaakɲ ɔɔ di jaay naajege j'ɔɲki dojege te Isa al-Masi. Taa naade je ajeki tɛdɲ bulu daala do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki.

⁵ Jee se naaje j'ɔndɛ te doob eyo ɔɔ taarde lɛ k'took te eyo. Taa naaje k'je Labar Jigan gɛn Isa al-Masi kɛn mɛt ki se, naade an kɔɲ tuj eyo, num ɔɲiɲki 'king maakse ki gɔtiɲ ki.

* 2:3 Grekge se naade tɔɲ pɔnd eyo.

⁶ Jee kɛn j'aakde j'ɔɔ jee magal se, magal naade se maam m'an dim eyo: taa naan Raa ki se jeege paac aas kaasa. Jee se maam taadden Labar Jigan gen Isa al-Masi kɛn maam lee taad jeege tu se. Num naade se ɔŋ taadum te taar dim kuuy ey sum.

⁷ Gan naade jeelga Raa se edumga taarin aan gɔɔ kɛn edo Pier ki se kici. Maam ki naan taadum ɔɔ m'baa taadn Labar Jiga jeege tun Yaudge eyo, aan gɔɔ Pier baa taad Labar Jiga, Yaudge tu se.

⁸ Taa Raa kɛn ol Pier ted *debm kaan naabm Isa al-Masi, gen baa taad Taarin Jiga Yaudge tu se, naan bo debm olum maam kici, m'tedga debm kaan naabm Isa al-Masi, gen baa taadn Taarin Jiga se jeege tun Yaudge eyo.

⁹ Gɔtn se Jak, Pier, Jan, kɛn jee Raage jeelde aan gɔɔ jee magaldege se, naade se kic bo jeele Raa se edumga naabin jim ki. Taa naan se bo naade ol jide tok jije maam te Barnabas. Kese je deekŋ ɔɔ taarje tum tedga kalan. Gɔtn se naaje j'iin k'baa taadn Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tun Yaudge eyo ɔɔ naade le, baa taad Yaudge tu.

¹⁰ Naade taadjen naka kalan sum bo gen tɛda. Naade deekjen ɔɔ k'saapm do jee daayge tun Jeruzalem ki. Kese bo nakŋ kɛn maam m'ɔŋ dirigin te eyo.

Pɔl mooy Pier

¹¹ Bii kalan se, Pier baado kaakŋ jee Antiɔs ki; bii se maam taadinsin tal naan jeege tu, taa nakŋ naan ted se jig eyo.

¹² Ey num Pier se lee tɔs tɔs te genaagen doobm *al-Masi kɛn Yaudge eyo. Num gan Yaudgen iino gɔtn Jak ki jaay aan se, Pier aakde se iik tɔk cɛɛs ki, baate kɔsn te naade taa naan beer beer jeege tun se.

¹³ Yaudgen metinge kɛn doobm al-Masi ki se kic bo ted maakdege di di aan gɔɔ Pier se, ɔɔ ol Barnabas kic bo ted aan gɔɔ naade.

¹⁴ Kɛn maam m'aakde jaay naade lee ute kɛn met ki eyo do Labar kɛn Jiga se, maam taad Pier ki naan jeege tu paac m'ɔɔ: naai kɛn kɔd Yaud jaay ing aan gɔɔ jee Yaudge ey se. Gen di jaay naai 'taad jeege tun Yaudge eyo ɔɔ tedn aan gɔɔ Yaudge se?

*Jeege se aalga maakde do *al-Masi ki jaay bo kɔŋ kaaja*

¹⁵ Naaje se k'metjil Yaudge, anum naaje se k'tec aan gɔɔ metjil jeegen Yaudge eyo kɛn jee *kusinge se.

¹⁶ Kɛn bin num naaje k'jeelki, debm kɛn Raa aakin bɛɛ naanin ki se debm kɛn aal maakin do nakge tun Isa al-Masi tedo se, ey num debm kɛn ing do *Ko Taar kɛn Raa edo Musa ki se eyo. Taa naan se bo naaje k'jaalki maakjege do nakge tun al-Masi tedo se kici, taa Raa ajeki kaakŋ kaamin ki se aan gɔɔ jee aak bɛɛ. Num kɛn ajeki tedn j'aki kaakŋ bɛɛ naan Raa ki se Ko Taar kɛn Raa edo Musa ki eyo, ey num te Ko Taar kɛn Raa edo Musa ki se nam jaay 'tedn aak bɛɛ naan Raa ki se gɔtɔ.

¹⁷ Kɛn naaje Yaudge kic bo kɛn k'je j'aki ted jee aak bɛɛ naan Raa ki se, j'aki kaal maakje do al-Masi ki jaayo. Kɛn k'tedki bin se naaje k'teckiga aan gɔɔ jee kusingen ing baa se paac se. Kɛn bin num al-Masi se ɔljekiga maakŋ kusiŋ ki la? Anum gɔtɔ.

¹⁸ Bin eyo kɛn maam jaay m'ok terl gen king do Ko Taar kɛn Raa edo Musa ki kɛn maam resinoga res se num, kese maam mala bo m'ɔŋ bɔɔrɔ ooc dom ki.

¹⁹ Gen king do Ko Taar kɛn Raa edo Musa ki se, maam se aan gɔɔ debm ooyga kooyo. Nakgen se jaay paac aan se taa maam m'king gen Raa. Taa do dɔkin k'tɔɔl Isa al-Masi ro kaag ki se, maam se aan gɔɔ m'ooyga kooy† ute naana.

† 2:19 Kooy ese se kooy deer eyo num je deekŋ ɔɔ debm gaanŋa gen tedn Ko Taar Raa Yaudge se.

²⁰ Taa naan se ken maam m'ing se, Isa al-Masi bo ing maakum ki. Ken borse kingum do naan ki se, maam m'aal maakum do Goon Raa ken jema, oo on ron ooy taa maama.

²¹ Bee Raa se maam m'an kəŋ tɛdn nakŋ cɛr eyo; taa maam se m'kəŋ tɛrl gen king do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se ey sum. Ken debm jaay je tɛdn aak bee naan Raa ki te Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se num, kese je deekŋ oo kooy al-Masi se, nakŋ cɛrɛ.

3

*Jeegen uun *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ute jeegen aal maakde do Isa *al-Masi ki*

(Rm 4, 8.14-17)

¹ Naase jee taa naan Galat ki, naase se jee dɛrlge, nana jaay bisen dose se? Ey num taa kooy Isa al-Masi ro kaag ki se k'taad k'toaksenga metin pak pak.

² Naka kalan tak sum bo maam m'je tond metse: 'taadumki tu metina *Nirl Raa ken *Raa ɛdsen se, taa naase ingki do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki bo onin ki lɔbu Raa ɛdsesin se taa naase 'booykiga Labar Jigan gen Isa al-Masi se oo aalkiga maakse do ki se le?

³ Ken olse 'dɛrlki bin se tap bo ne di? Naase uunkiro metin te toogŋ gen Nirl Raa, num gen di jaay borse je anki nan te toogse mala se?

⁴ Jeelki nakŋ aan dose ki paac se, naase 'saapin ki num ooki nakŋ Raa tɛdsen se cɛrɛ ne? Goto, maam jeele nakŋ Raa tɛdsen se cɛr eyo!

⁵ Raa bo ɛdsen Nirlina oo tɛd nakŋ-kooŋge dena daanse ki! Naan tɛdin se taa naase ingki do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki lɔbu taa 'booykiga Labar Jigan gen Isa al-Masi oo aalkiga maakse don ki le?

*Jee took aal maakde do Isa ki se bo tɛdga gaan *Abraamge*

⁶ 'Booyki! Kese bo taar ken Kitap taado ro Abraam ki oo: *Abraam se, aal maakin do Raa ki oo Raa se aakin debm daan ki.**

⁷ Bin se m'je aki jeele jeegen paac jaay aal maakde do Raa ki se, naade se bo tɛdga metjil gen Abraam.

⁸ Kitap taad oo: bii kalan jeegen Yaudge ey se utu kaal maakde do Raa ki, taa Raa utu tooko aden tɛdn jee aak bee naanin ki. Taa naan se bo Abraam booyo do dakin Labar Jiga ken Raa taadino oo: *Ute metjil naai se, maam m'tɛdn bee jil jeege tun do naan ki paac.†*

⁹ Abraam aal maakin do Raa ki oo Raa tɛdin beena. Bin se jee aalga maakde do Raa ki ute Abraam se, Raa aden tɛdn been kici.

¹⁰ Num jee saap oo naade ing do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki kalin ki sum bo oo aasga se, naade se Raa utu aden kəŋŋ boorɔ dode ki, taa Kitap taad oo: *Debm ken jaay on tɛd te Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki aasin te kart doobin ki ey se, Raa an kəŋŋ boor don ki.‡*

¹¹ K'jeelki, debm jaay ing do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki sum bo oo tɛdn aak bee naan Raa ki se, goto, taa *Debm daan ki se debm aal maakin don ki; naan se bo debm 'kəŋ *kaajŋ gen daayum§.*

¹² Gan debm ing do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ute debm aal maakin do Raa ki se, dim ade tum se goto, taa Kitap deek oo: *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, debm ken tɛdinga te doobin aas kart jaay bo kəŋ kaaja.**

¹³ Borse, naaje j'on j'ingki te do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki te doobin eyo, jaay *al-Masi baado ooy taa naajege se. Ken naan on ron k'toolin se taa ajeki

* 3:6 Aak Jen 15.6. † 3:8 Aak Jen 12.3. ‡ 3:10 Aak Dt 27.26. § 3:11 Aak Aab 2.4. * 3:12 Aak Lb 18.5.

dugŋ dojege, ɣɛn kɛn Raa naamjekiro. Taa naan̄ se ʒo Kitap taad̄ ɔɔ: *Debm kɛn k'tɔɔl k'daariŋ ro kaag ki se, kɛse debm kɛn Raa naaminga naama.*†

¹⁴ Isa al-Masi tɛd bin se, taa bɛɛ kɛn Raa taad̄ ɔɔ tɛd̄n Abraam ki se taa jeege Yaudge eyo kic ʒo 'kɔŋ kici. Taa naan̄ se ʒo naaje j'aki 'kɔŋ *Nirl Salal kɛn Raa taad̄ ɔɔ ajeki kɛda, taa naaje k'j'aalkiga maakjege do naan̄ ki.

**Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki se 'kɔŋ tujŋ bɛɛ kɛn Raa ɔɔ tɛd̄ se eyo*

¹⁵ Gɛnaamge, 'booyki m'asen taad̄n nakŋ kɛn jeege jeelin jeel paac. Kɛn jeege jaay ɔkga taasa ɔɔ dɔɔkga taardɛ kalan̄ se, nam kuuy kɔŋ kɔl taariŋ maak ki eyo.

¹⁶ Te Raa kic ʒo bini. Do dɔkiŋ Raa taad̄ga taad̄ ɔɔ tɛd̄n bɛɛ *Abraam ki te mɛtjiliŋa num deek te ɔɔ mɛtjiliŋge tu eyo. Num gan̄ mɛtjiliŋ kɛn naan̄ taad̄n se taad̄ ute deb kalan̄ sum ɔɔ naan̄ ʒo *al-Masi se.

¹⁷ Kɛse ʒo nakŋ maam saapiŋ m'je m'asen taada: Raa naan̄ *dɔɔk te Abraam se, tɛd̄ ʒaara kaar-sɔɔ-te-sik-mɔtɔ jaay Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki se aana. Bin num Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki se kɔŋ tujŋ dɔɔkŋ kɛn Raa dɔɔko ute Abraam jaay taad̄iŋ ɔɔ an̄ tɛd̄n bɛɛ se eyo.

¹⁸ Kɛn Raa jaay je tɛd̄n bɛɛŋ jeege tun iŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki sum num, kɛse je dɛekŋ ɔɔ bin se bɛɛ kɛn naan̄ taado ɔɔ tɛd̄n jeege tun se tɛd̄ ey sum. Anum Raa se taado maak-jeŋ Abraam ki taa naan̄ taad̄ga taada ɔɔ utu an̄ tɛd̄n bɛɛŋa.

*Taa d̄i Raa ɛd̄o *Ko Taara Yaudge tu*

¹⁹ Kɛn bin num Raa taado Ko Taara Yaudge tu se ɣɛn d̄i? Raa taaddɛno se taa j'aki jeel nakŋ *kusiŋa bini mɛtjil *Abraam kɛn Raa taad̄no se kaana. Naan̄ se ʒo debm kɛn Raa taad̄ ɔɔ an̄ tɛd̄n bɛɛŋ se. Kɛn Raa taado Ko Taara Yaudge tu se, naan̄ ɛd̄iŋo ji kɔd̄n Raage tu ɔɔ naan̄ ɔlo nam ʒo tɛd̄iŋ debm dɔoobiŋa.

²⁰ Anum kɛn Raa taad̄ ɔɔ tɛd̄n bɛɛ Abraam ki se, naan̄ mala ʒo taad̄iŋ te taariŋa, ɔl te debm dɔoobm gam eyo; ɔɔ Raa se kalan̄ lak.

²¹ Bin se je dɛekŋ ɔɔ Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki ute bɛɛ kɛn Raa ɔɔ tɛd̄ se tum ey la? Anum ɣɔtɔ, bin eyo. Kɛn Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki jaay ɛd̄ kaaja jeege tu num, jee uun dɔoobm se kaad̄n naane tɛd̄ga jee aak bɛɛ naan̄ Raa ki.

²² Num gan̄ Kitap taad̄ ɔɔ jee do naan̄ ki paac se iŋg maakŋ kusiŋ ki. Taa naan̄ se ʒo Raa tɛd̄ bɛɛŋa ute nakŋ kɛn Isa *al-Masi tɛd̄o se, do jeege tun aal maakdɛ don̄ ki.

²³ Kaad̄ kɛn jeege ɔŋ te dɔoobm kaal maakdɛ do Isa al-Masi ki ey se, Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki se bɔɔbjeki aan̄ ɣɔɔ jee danggayge. Naaje k'j'iŋgiro do Ko Taar Raa kɛn ese bini Raa ʒaad̄o taadjeki dɔoobm ɣɛn kaal maakjege do nakŋ kɛn Isa al-Masi tɛd̄o se.

²⁴ Anum Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki se bɔɔbjekiro bini Isa al-Masi aan ro ki. Taa naan̄ se ʒo, Isa ʒaad̄o se taa j'aki tɛd̄n jee aak bɛɛ naan̄ Raa ki, taa naajege j'aalkiga maakjege do nakge tun naan̄ tɛd̄o se.

²⁵ Bɔrse, kaad̄n j'an̄ki kaal maakjege do nakge tun al-Masi tɛd̄o se, aanga. Bin se Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki se ɔk tɔɔɔ dojege tu ey sum.

²⁶ Taa naasen paacŋ aalkiga maakse do nakge tun Isa al-Masi tɛd̄o se, 'tɛdkiga gaan Raage. Taa naan̄ se, naase 'tɛdkiga kalan̄ ute Isa al-Masi.

²⁷ Deere, naasen paacŋ jee *k'batizsega te ro al-Masi se, 'tɛdkiga aan̄ ɣɔɔ naan̄a.

²⁸ Bɔrse nam te mɛtiŋ ɣɔtɔ, kɛn naai ʒo kɔd̄ Yaud, kɛn kɔd̄ Yaud eyo, tɛd̄ d̄im eyo; kɛn naai bulu, kɛn bul eyo kic ʒo tɛd̄ d̄im eyo. Kɛn naai mɛnda, kɛn gaaba tɛd̄ d̄im eyo paac. Taa te Isa al-Masi se naase paac 'tɛdkiga kalan̄.

† 3:13 Aak Dt 21.23.

²⁹ Ken naase jaay 'tedkiga jee al-Masige num, kese naase 'tedkiga metjil Abraamge. Taa naan se, naase utu aki kəŋ beε Raa, ken Raa taad əɔ tedn Abraam ki te metjilin ki se.

4

Naaje k'bulge ey sum

¹ Kεse ɓo nakŋ maam saapin m'je m'asen taada: goono jaay utu baat num, booy taar jeege aan gəɔ bul booy taar mɛliŋa. Ey num nakge paac kaam jin̄a.

² Num gan ken naan utu goon cəkə se, jeege ɓo aakin don ki əɔ dejiŋa; naan aden booy kuun taarde bini 'kaan kaad ken bubin mala jen ro ki.

³ Naajege kic ɓo j'ingkiro aan gəɔ gaangen sεem se, nakgen ək təɔgə do *duni ki se tedjekiro bulge.

⁴ Gan kaadn *Raa taadn jaay aan se, Raa ɔlo Goonin do naan ki. Ɔɔ naan se mendə ɓo oojiŋa əɔ ingo do *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki,

⁵ taa dugŋ do jeegen ing maakŋ bul ki do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se. Ute naan se ɓo j'aki tedn gaan Raage.

⁶ Nakŋ ken taad əɔ naase 'tedkiga gaan Raage se, taa Raa ɔloga Nirl gen Gooniŋa maakse ki ken dan əɔ *Abba*. Abba se je deekŋ əɔ: *Bua*.

⁷ Bin se ɓorse naai bul ey sum, num 'tedga goon Raa. Aan gəɔ naai 'tedga goonin se, Raa ute beεŋ se utu ai kedn nakŋ naan ɔŋ geninge tu se kici.

Pəl uun nirlin do jee Raage tun Galat ki

⁸ Do dakin ken naase 'jeelki Raa ey ɓort se, naase ingkiro bul maragge, num gan maragge se raagen deer eyo.

⁹ Num ɓorse naase 'jeelkiga Raa, ey lε m'deekŋ m'ɔɔ Raa jeelsega naase, num taa di jaay naase 'terlki daala do nakge tun ək təɔgə do naan ki ara əɔ ken təɔ ser ey se. Naase 'je aki terl king bulu do nakge tun se daal la?

¹⁰ Taa naase 'taadki əki biigen metinge bii *serke, laapgen metinge əki gen serke, kaadgen metinge əki gen serke, əɔ baargen metinge kic ɓo əki gen serke.

¹¹ Nakŋ naase 'tedki se ɔlum ɓeere maakum ki, taa maam m'je naabm maam m'tedin daanse ki se kutn cεr eyo.

¹² Genamge m'leemsen nəɔ: ɓorse maam tedga aan gəɔ naase se, naase kic ɓo 'tedki aan gəɔ maama. Ey num naase lε 'tujumki te dim eyo.

¹³ Naase 'jeelki, ken maam m'ingo daanse ki se, kaad ken se maam m'kəɔŋo. Naan ken se ɓo, maam m'taadseno Labar Jigan gen Isa *al-Masi se deet deet.

¹⁴ Naase 'dabarkiga taa maama ken maam kəɔŋo se. Num gan te naan se kic ɓo, naase 'baatumki te eyo əɔ 'rεsumki te eyo. Anum naase əkumkiro aan gəɔ *kədn Raa, əɔ aan gəɔ Isa al-Masi mala.

¹⁵ Kaad ken naane se naase maakse 'raapo; num taa di ɓorse naase maakse 'raap ey se! Ey num m'jeele ken m'ingo maakse ki se, ken əkki doobm ken jaay aki toodn kaamsege amdeki kic num, kaadn naane εdumdekiroga.

¹⁶ Num ɓorse ken m'taadsen taar met ki se ɓo, m'delga debm taamooyse la?

¹⁷ Jee ken taadsen taar met ki ey se, je aki ɓaa te naade. Num maak-saapm naade se, maak-saapm jig eyo. Gan ken naade tedbin se je ajeki gaan te naapa, taa naase aki ɓaa te naade.

¹⁸ Beeki se, ɔŋki jeege jaay taarden naade taad se met ki num, dəkki taarse daayum ute naade. Ken maam gətə kic num, beeki se, taar se ɓo naase anki kəkŋ maakse ki daayum.

¹⁹ Gaan maak-jemge, 'booyki m'asen deeke: maam se ter dabar dabar daala aan gəɔ mend ɓaa koojo. Dubar ken maam dabar taa naase se, maam m'je bini naase aki tedn aan gəɔ al-Masi.

20 Maakum ki se m'je m'tɛdn te naase jaay, m'jeel doobm taadina, ey num borse se taar se okum taad eyo.

**Dɔɔkɔ kaam dio ken Raa dɔɔk te jeege*

21 'Deekumki tu, naase jeegen 'jeki ɔɔki aki king do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se: Ko Taar se naase 'jeel okki metin dey?

22 Kitap deek ɔɔ *Abraam se ok gaangen gaabge dio: ken kalan bulin bo oojin ɔɔ ken kalan goon mend gendina.

23 Goon ken bulin bo oojin se, j'oojin aan goo gaangen baa se paac. Gan goon gen mend gendin se koojin tec te bin eyo. Anum goon se, Raa mala bo taadga taad Abraam ki ɔɔ utu ansin keda.

24 Raa je ajeki taadn te doobm nakgen deel se, naan je deekɔ ɔɔ, mendgen dio se tec aan goo dɔɔkɔ kaam dio, ken Raa dɔɔk te jeege. Agar, mendin ken bulu se, tec aan goo dɔɔkɔ Raa dɔɔko te *Musa do ko ken Sinai. Num gaan Agarge se j'oojden bo bulge.

25 Agar, se naan aan goo ko Sinai ken ute taa naan Suge tu se. ɔɔ ter naan aan goo Jeruzalem ken utu ing borse se, taa jeegen ing maak ki se naade bulge do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se.

26 Num gan Jeruzalem maakɔ raa ki se, jeegen ing maak ki se, naade se bulge eyo. Kese bo naan naajege ɔɔ naan se bo aan goo konjege.

27 Taa Kitap taad ɔɔ:

Naai mend, mendkarta raap maaki, naai ken bii kalan naam te dubar kooj ey se tɔɔl nirli,

taa mend ken gaabin resinga res se utu 'kɔɔ gaange den cir mend ute gaabina.*

28 Genamge, borse se naase 'tedkiga gaan Raage mala, aan goo Isakɔ ken Raa taado do dɔɔkin Abraam ki, ɔɔ te ansin ked se.

29 Num gan goon k'j'oojin aan goo gaangen baa se paac se, lee dabaro goon ken j'oojin te tɔɔgɔ *Nirl Raa se. Borse kic bo utu bin kici.

30 Num 'saapki tu Raa tap bo taad ɔɔ di maakɔ Kitap ki: *'Tuur mend bulu se ute goonin naata. Taa goon mend bulu se kɔɔ kasn kaagɔ bee tele ute goon mend gendi se eyo.†*

31 Borse genamge, naajege se k'gaan mend ken bulu se eyo. Num gan k'tedkiga aan goo gaangen gen mend gendin se.

5

*ɔɔnte 'kɔɔki rose j'asen tedn bulge do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki*

1 *Al-Masi se ɔɔdjekiga dojege deer deer. Bin num, daarki tɔɔgɔ ɔɔ ɔɔnte 'kɔɔki nam asen 'tedn bulu daala.

2 'Booyki! Kese maam Pɔl bo m'deekseni: ken naase jaay je aki tojn pɔndo num, nakɔ al-Masi tedsen se 'tedga nakɔ cɛɛɛ.

3 'Booyki m'asen taadn daala: debm jaay je *kɔɔjn pɔndo se, beeki num, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se naan an tedin aas kart.

4 Bin se naase jeegen 'saapki ɔɔki ingkiga do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki sum bo, aki tedn jee aak beɛ naan *Raa ki se; ken bin num naase se 'gaanɔkiga te al-Masi ɔɔ naase se aki kɔɔ beɛ Raa ey sum.

5 Ken gen naaje ki num, naaje se j'ond doje do beɛ Raa ken tɛda. Naan bo debm utu ajenki tedn j'aki kaakɔ beɛ naanin ki, taa naaje j'aalkiga kaal maakjege do nakge tun Isa al-Masi tɛdo se. Taa naan se bo j'utu j'aak kaamin te tɔɔgɔ *Nirl Salal.

* 4:27 Aak Eza 54.1. † 4:30 Aak Jen 21.10.

⁶ Ken debm jaay tɛdga ɣɛn Isa al-Masi se, kɛn ɔj pɔndɔ, ɔj eyo tɛd dɪm eyo. Ken ɔn̄ cir paac se, naaje j'aki kaal maakjege do naan̄ ki, ɔ naan̄ se bo ajeki tɛdn̄ j'aki je naapa.

⁷ Do dɔkiɲ se naase 'leekiro jiga jiga; num bɔrse se naŋa jaay gaassen ɣɛn kuun taar mɛt ki se?

⁸ Raa kɛn dan̄sɛno ɔ aki tɛdn̄ jeɛnge se, nakɲ bɔrse naase 'lee 'tɛdki se naan̄ bo ɔlsɛn eyo.

⁹ 'Booyki taar jeege lee taad ɔ: ɔrɔmɔ cɔkɔ jaay j'ɔmbiŋga do ruɲɲ ɣɛm kɛn j'ɛciŋga kɛc se, iɲɲiɲ paac*.

¹⁰ Bɔrse se naajege paac k'tɛdkiga te Mɛljege kalan̄ ɔ maam m'jeele maak-saapm naase kic bo tec aan̄ gɔɔ ɣɛn maama. Gaŋ debm jaay baadɔ ɛcse se kɛn 'tɛdn̄ naŋa naŋa kic bo, Raa utu aŋ dabara.

¹¹ ɢɛnaamge, kɛn bɔrse jaay maam m'utu m'taad taad mɛtn̄ taar kɔjɲ pɔndɔ num, ɣɛn dɪ jaay jeege utu dabarum dabar rɔk se? Ken bin num ɣɛn dɪ jaay k'lee k'taad mɛtn̄ taar kooy Isa al-Masi ro kaag ki kɛn lee tuj maakɲ jeege se.

¹² Jeeɣɛn ɛcse do Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki jaay ɔ aki kɔjɲ pɔndɔ se, bɛɛki num, m'je naade se tɔjɲ pɔndɔge sum eyo, num k'j'ɔjɲ te ɣɔrumdege paac.

(Rm 8.1-14, 13.12-14)

¹³ Anum naase ɣɛnaage, naase se Raa bo dan̄sɛno taa aki kɔŋ dose. Num ɔŋkiga dose se ɔŋte 'tɛdki nakɲ maakse bo jea. Num 'jeki naapa ɔ 'noogki naapa.

¹⁴ Taa Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki paac se, tum do taar kɛn kalan̄ ese sum. Taar se ɔ: *'Je naapi aan̄ gɔɔ roi mala.*†

¹⁵ Num kɛn naase jaay 'baagkiga tɛdn̄ aan̄ gɔɔ daagen maakɲ kaag kɛn don̄ tɔɔ ɔs naapa se, ɔndki kɔndɔ, ey num naase aki kutn̄ naapa.

*ɔŋki rose *Nirl Salal bo asen tɔɔdɔ*

¹⁶ 'Booyki m'asen taada: ɔŋki rose Nirl Salal bo asen tɔɔdɔ, bin se naase aki kɔŋ tɛdn̄ nakɲ daa rose bo je eyo.

¹⁷ Nakɲ kɛn daa ro debkilimi je se Nirl Salal je eyo, ɔ nakɲ Nirl Salal je se lɛ, daa ro debkilimi je eyo. Naaden di se ɔŋ tum kalan̄ eyo. Taa naan̄ se bo naase ɔŋ 'tɛdki nakɲ kɛn naase 'jeki ro ki ey se.

¹⁸ Ken Nirl Salal bo tɔɔdse num, naase aki kɔŋ tɛdn̄ bulu do *Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki ey sum.

¹⁹ Nakɲ kɛn daa ro debkilimi je se, naan̄ tood tal. Nakɣɛn naan̄ je se: kɛɛsn̄ naapm rɛŋ rɛŋ, nakɲ tuj debkilimi naan̄ Raa ki, tɛdn̄ nakɲ maakɲ jea,

²⁰ daan̄ maragge, oojɲ rɔŋa, tɛd dɛkiɲ te naapa, mooy te naapa, tɛd maak-kilimi, je taamooyo, saap do rɔŋ ki sum, gaan̄ te naapa, taariɲ ɔk mɛtn̄ naapa ute jeege eyo,

²¹ dɔŋ nakɲ jeege, je kaay koono, kaam kɔsɔ ɔ tɛd nakɣɛn kuuy kic bo tec aan̄ gɔɔ naadɛgen se. 'Booyki m'ɔj se, ey num taar se m'taadseŋga taad tap m'ɔ: jeeɣɛn tɛd nakɣɛn bin se kɔŋ kɛnd *maakɲ Gaar Raa ki eyo.

²² Num gaŋ 'booyki, nakɲ kɛn Nirl Salal tɛd se: tɛd jeege je naapa, iŋg te maak-raapo, iŋg te lapiya, tɛdde jee maakde deere, tɛdde jee bɛɛ, jeel tɛdn̄ bɛɛ jeege tu, tɛdden naade tuj ɔrmdɛ eyo,

²³ tɛdde jee dalul ɔ bɔɔb ɔk rode; num Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki jaay ɔ ɔŋte tɛdn̄ nakɣɛn se num, ɣɔtɔ.

²⁴ Jee tɛdga ɣɛn Isa *al-Masi se, nakɣɛn kɛn daa rode je paac se, naade rɛsiŋga. ɢɛn naade ki num nakɣɛn se paac ooyga te Isa al-Masi ro kaag ki.

²⁵ Ken naajege jaay j'iŋgki ute Nirl Salal num, j'ɔŋiŋki naan̄ bo ajeki tɔɔdɔ.

* 5:9 Kɛse je deekɲ ɔ: kusɲ cɔkɔ bin sum bo, tujɲ jeege paac Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki. † 5:14 Aak Lb 19.18.

26 J'ɔ̃nte magalki rojege ɔ̃ j'ookki do naapge tu eyo ɔ̃ j'ɔ̃nte tɛdki maak-kilimi do jeege tu.

6

K'noogki naapa

(Rm 2.3-11; Eb 6.10-12)

1 Genaaṃge, kɛn ɔ̃nkiga nam jaay tɛd tɛd *kusiŋ num, naasen kɛn ɔ̃kki *Nirl Raa se 'noogiŋki, taa naaŋ ade tɛrl doob kɛn jiga. Num 'tɛdiŋki te taar urlu. Naai debm aŋ noog se ɔ̃nd kɔ̃ndɔ ey num sɔ̃m naai kic 'koocŋ maakŋ kusiŋ ki.

2 Kɛn jee mɛtiŋge maakse ki jaay iŋg maakŋ dubar ki num, 'noogki naapa. Kɛn 'tɛdiŋkiga naaŋ se num, naase 'tɛd aaskiga taar *al-Masi.

3 Kɛn debm jaay aak roŋ, ɔ̃ naaŋ sum ɔ̃ cir jeege paac se, naaŋ se debm cɛɛɛ, ɔ̃ dɛrl dɛrl ɔ̃ roŋa.

4 Naŋa kic ɔ̃ aak kiŋgiŋa, kɛn aakiŋ jiga lɛ, bɛɛŋ naaŋ ki. Ey num kɔ̃ŋ tɔ̃m roŋ te nam kuuy eyo.

5 Naŋa naŋa kic ɔ̃ kɔ̃ŋ kaakŋ naabiŋ kɛn *Raa ɛdiŋ jiŋ ki.

6 Debm kɛn lee dooy jeege te taar Raa se, jeege naaŋ lee dooyde se, bɛɛki num, aŋ kɛdn nakŋ jiga jigan naade ɔ̃k se.

7 ɔ̃nte 'dɛrlki rose, Raa se gen cɛɛp eyo; k'jeeliŋki kupm jaay deba ɔ̃c se, aanga kaadŋ kɔ̃j ki kic ɔ̃ naaŋ kɔ̃jŋ naaŋ se sum.

8 Kɛn bin num debm kɛn jaay tɛd nakŋ daa roŋ ɔ̃ je sum se, naaŋ se tec aan gɔ̃ debm ɔ̃c kɔ̃cɔ kɛn tɛdga num utu kɔ̃jŋ nakiŋ se, gaŋ naaŋ se utu kutn roŋa. Num debm kɛn tɛd nakŋ Nirl Raa je se, naaŋ se tec aan gɔ̃ debm ɔ̃c kɔ̃cɔ kɛn tɛdga num utu kɔ̃jŋ nakiŋ se kici, naɔ̃o gen naaŋ se, kɔ̃ŋ *kaajŋ gen daayum.

9 Taa naaŋ se ɔ̃ j'ɔ̃nte 'kɔ̃rki gen tɛdn bɛɛ jeege tu ɔ̃ j'ɔ̃nte kɔ̃niŋki doob ki ɔ̃ kɛn kaadiŋ jaay utu kaan se, nakŋ naaje j'ɔ̃ckiga kɔ̃c se j'utu j'anŋki kɔ̃ŋiŋa.

10 Bin num kɛn ɔ̃rse kaadiŋ utu se, k'tɛdki bɛɛ jeege tu paac ɔ̃ kɛn tap tap se, j'ɔ̃nte dirigiŋki genaagen doobm al-Masi ki.

Pɔl taad naŋ taariŋa

(Plp 3.2-11)

11 Aakki maktubm kɛn raaniŋ magal magal se, kɛse maam mala ɔ̃ m'raaniŋ te jima.

12 Jeege je ɔ̃ aki *kɔ̃jŋ pɔ̃ndɔ taa tɔ̃g se, jee se je taa jeege aden tɔ̃mɔ. Gaŋ kɛn naade jaay tɛd naaŋ se, naade je j'aden dabar eyo taa kooy gen *al-Masi ro kaag ki se.

13 Ey num jeege tɔ̃jga tɔ̃j pɔ̃ndɔ kic ɔ̃, ɔ̃ŋ took iŋg te do *Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki se ute doobiŋ eyo. Naade je j'asen tɔ̃jŋ pɔ̃ndɔ se, taa naade an tɔ̃m rodege*.

14 Kɛn gen maam ki se maam tɔ̃m rom se taa kooy Meljege Isa al-Masi ro kaag ki kaliŋ ki sum. Taa naaŋ se ɔ̃, nakŋ *dunia se ɔ̃lum ey sum. Maam se m'aakiŋ aan gɔ̃ nakŋ cɛɛɛ taa maam se m'ooyga ute Isa al-Masi.

15 Kɛn debm ɔ̃jga pɔ̃ndɔ, lɔ̃ ɔ̃j te eyo, tɛd diŋ eyo. Nakŋ kɛn bɛɛ cir paac se, Raa tɛdjekiga k'tɛdkiga aan gɔ̃ jee kiji.

16 Jeege kɛn uun doobm taar kɛn maam m'dooydeno ese se, ɔ̃ŋ Raa aden kɛdn lapia ɔ̃ aden kɛɛjŋ dode ki ɔ̃ do gaan *Israɛlge tun jee Raage se kici.

17 Naan ki se nam ɔ̃nte kɛcum sum, taa dɔ̃lgen rom ki se taad ɔ̃ maam se m'tɛdga gen Isa.

18 Genaaṃge, ɔ̃ŋ bɛɛ gen Meljege Isa al-Masi se kiŋg ute naase paac. *Amin.

* 6:13 Kɔ̃jŋ pɔ̃ndɔ ɔ̃ŋ Yaudge tu se, kɛse doobm kɛn naade ɔ̃ jeege uun Ko Taar Raade. Taa naaŋ se ɔ̃ naade tɔ̃m rode.

Maktubm ken Pəl raanin eglizn Epez ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raanin eglizn Epez ki

Maktubm ara se Pəl raan eglizn Epez ki ute eglizge tun kuuy ken taa naan Turki ken borse. Kaad ken se naan dangay ki (kon 3.1; kon 4.1). Maakn maktubin ki se, taargen ken naan lee dooydeno kaam moon maakn eglizge tun taa naan gōtn ara se, taargen maakn maktub ken ara se tumden paac. Naan raan maktubm se jeege tun ken Yaudge eyo. Ko taarin tap tapm naan je taada se ɔ: Raa utu 'tusn nakgen maakn raa ki ute kengen do naan ki paac kaam ji Isa al-Masi ɔ naan bo 'tedn gaarde (1.10). Ko taarin kuuy ken Pəl taad maakn maktubin ki ara se taad met taar ken Yaudge ute Yaudge eyo dɔk tum tedga jee Raage se. Taa naade 'booy kɔkn naan se, naan taadden ute nakge kaam mɔtɔ: deet deet se egliz tec aan gɔɔ ro debkilimi ɔ do se naan al-Masi; gen k-dige se egliz tec aan gɔɔ bea ɔ al-Masi se naan bo ko ken gak bee se; gen k-mɔtɔge se aan gɔɔ mendu ute gaabina ɔ egliz se aan gɔɔ mend al-Masi. Jee al-Masige jaay 'dɔkn ute naapa se ken naade dɔkga ute al-Masi jaayo.

Pəl ted tɔɔse jeege tun Epez ki

¹ Maktubm se maam Pəl bo m'raanseni, maam se *Raa bo je m'tedn *debm kaan naabm Isa al-Masi. Maktubm se maam m'olsesin naase jee Raage tun Epez ki ken tujki te ɔrmse eyo ɔ inɔ dɔkki kalan ute Isa al-Masi se.

² ɔn Bubjege Raa ɔ Meljege Isa al-Masi asen tedn beede ɔ asen kedn lapia.

*Bee ken Raa tedjeki ute doobm Isa *al-Masi (Rm 8.15-17,28-30)*

³ K'toomki Raa, naan bo Bubm Meljege Isa al-Masi! Naan tedjekiga bee ɔ edjekiga nakgen jiga aak eyo paacn ken iino maakn raa ki ɔ tedjekiga k'dɔkkiga kalan ute al-Masi.

⁴ Ken do dɔkin Raa aalo te duni ey bɔrt se, Raa beer tɔdjekiroga tɔdɔ taa j'aki dɔkn kalan ute Isa al-Masi taa j'aki tedn jee *salal ɔ jee ɔk dim aak kus rode ki eyo naanin ki.

⁵ Aan gɔɔ naan jejeki se, naan uunga kuun doa do dɔkin tap bo, taa ajeki tedn j'aki tedn aan gɔɔ geninge mala te doobm Isa al-Masi. Kese bo nakn ken naan maakin jen ro ki.

⁶ Taa naan se bo j'an ki tɔmɔ gen been ken jiga aak ey se. Bee se naan tedjesinki ute maraadinu taa k'tedkiga kalan te Goon maak-jena.

⁷ Raa dugjekiga dojege ute moosn Goonina, taa te Goonin se naajege k'tedkiga kalan. Naan tɔljekiga *kusinjege ɔ naan ted bin se je ajeki taadn bee naan ken den se.

⁸ Bee ken naan tedjeki den se, tedjekiga naajege k'tedkiga jee jeel-targe ute jee jeel nakge.

⁹ Nakn ken maakin jen ro ki se naan *taadjekiga metina. Kese bo nakn ken naan uuno doa je an tedin ute doobm Isa al-Masi,

¹⁰ nakn ken naan je tɔda se jaay kaadinu aasga num, Raa utu 'tusn nakgen maakn raa ki ɔ ute kengen do naan ki paac kaam ji Isa al-Masi ɔ naan bo tedn dode.

¹¹ Raa ted nakge paac aan gɔɔ ken maakin jen ro ki. Taa do dɔkin tap bo naan uunga kuun doa taa naajege j'aki tedn kalan te Isa al-Masi, ɔ naan edjekiga bedjege maakn nakge tun jiga ken naan ed jeenge tu se.

¹² Bin se naajege ken j'ondkiga kənd dojege deet do Isa al-Masi ki se, ute doobm naajege se 6o jeege an *nooko ɔɔ an tɔɔmɔ.

¹³ Naasen 'tedkiga kalan te Isa al-Masi se, taa naase 'booykiroga booy taar ken met ki, kese 6o Labar Jigan gen Isa al-Masi ken aaj jeege se. Ken naase aalkiga maakse do Isa al-Masi ki ɔɔ 'tedkiga kalan ute naan se, Raa tedsenga nakn j'ansen kaakn jeel ro ki, kese 6o Nirliŋ ken naan taadɔ ɔɔ utu ajesiŋki keɔ se.

¹⁴ Naan jaay edjekiro Nirliŋ se, naan jejeki taadn ɔɔ utu ajeki keɔn nakn ken naan utu keɔn jeenŋe tu. Nakgen se jaay, j'utu j'adeki kɔŋ se kaad ken Raa utu ajeki kaajn mala mala. Taa naan se 6o jeege an nooko ɔɔ an tɔɔmɔ.

*Pəl eem Raa taa *eglizn Epez ki
(Kəl 1.3-6,9-13; Plp 2.9-11)*

¹⁵ Taa naan se 6o kaad ken jaay maam booy j'ɔɔ naase aalkiga maakse do Meljege tu Isa ki ɔɔ 'jeki jee Raage paac se,

¹⁶ daayum ken maam jaay m'6aa tɔɔm Raa taa naase se, maam m'tond metin m'ɔŋ eyo taa naase kici.

¹⁷ Ŋn Raa ken gen Meljege Isa *al-Masi, naan 6o Raa Bubm ken *k'nookin gɔtn 6aa se paac, naan 6o asen tɔɔn naase aki tɔɔn jee jeel-targe. Bin 6o naase aki jeel kɔkŋ Raa mala mala.

¹⁸ Maam m'tond metin kici taa asen tɔɔn maakse ki aki jeel nakgen jiga ken naase ing ɔndki dose ro ki, taa naan se 6o naan danseno se. Ŋ maam m'je se naase aki jeele maakn nakge tun jigan ken naan utu 'keɔn jeenŋe tu se, naase kic utu aki kɔŋ beɔse.

¹⁹ Bin se, naase aki jeele naan se debm ɔk tɔɔgɔ den aak eyo. Taa di ute tɔɔgin se, naan lee noogjeki naajegen j'aalkiga kaal maakjege don ki se, taa tɔɔgin Raa se naan cir nakge paac.

²⁰ Raa, ute tɔɔgin se 6o, duro al-Masi daan yoge tu ɔɔ uun ɔndin do ji daamin ki maakn raa ki.

²¹ Gɔtn se Isa al-Masi ing do *kɔɔn Raage tu, do *Bubm sitange tu, do maragge tu ɔɔ do nakge tun 6aa se paac, maakn duni ken ara lɔ maakn duni ken kuuy kic 6o nam j'an kənd magal jaay an cir naan se num, gɔtɔ.

²² Deere, nakge paac Raa edinsinga kaam jinɔ ɔɔ Raa uun ɔndinga do nakge tu paac ɔɔ naan tɔɔn tɔɔga do egliz.

²³ Egliz se naan aan gɔɔ ro Isa al-Masi ɔɔ naan mala daayum utu ing maak ki. Taa Isa al-Masi se beɛ Raa paac se, utu gɔtn naan ki.

2

*Naajege j'ɔŋkiga kaaja ute *al-Masi
(Kəl 2.12-13, 3.1-3; Tit 3.3-8)*

¹ Do dɔkin ken aalki te maakse do Isa al-Masi ki ey se, naase aan gɔɔ jee ken ooyga kooyo maakn *kusiŋse ki ɔɔ do nakge tun ken naase 'lee tɔɔnki jig ey se.

² Naase ingkiro bini kici kaad ken se naase uunkiro taar *Bubm sitange. Naan 6o debm ken utu ing ɔs gaara daan maakn raa ute do naanɔ. Naan 6o ken 6orse utu ing tɔɔ naaba maakn jeege tun baate tookn taar *Raa se.

³ Naajege paac kic 6o j'ingkiro aan gɔɔ naade ɔɔ do dɔkin se k'tɔɔo nakgen ken daa rojege jea ɔɔ daayum k'ting k'saapkiro do nakge tun jig eyo ken maakjege jea. Bin se naajege kic k'tɔɔkiro k'jee kusiŋge aan gɔɔ naade ɔɔ naajege kic 6o jee ken Raa maakin ing taarin dojege tu.

⁴ Num gan Raa se naan 6o debm ɛjjeke dojege tu den beɛ eyo taa maak-je naan ken den ɔlin naan jejeki naajege se,

⁵ kaad ken jaay naajegen aan gɔɔ jee ooyga kooy maakɲ kusinjege tu se, naan ɛɖjekiga kaaja ute Isa al-Masi; bin se naan aajjeki se ute bɛɛɲ sum.

⁶ Aan gɔɔ naajege k'tɛɖkiga kalan ute Isa al-Masi se, naan durjekiroga daan yoge tu ute naana ɔɔ Raa se uun ɓaanjekiga maakɲ raa ki ute Isa al-Masi gen kɔsn gaara tɛɛ.

⁷ Anum naan tɛɖjeki bɛɛɲ se ute doobm Isa al-Masi, taa naan je taadn jeege tun ken j'aden toojn do naan ki paac se, ɔɔ naan ɓo debm bɛɛɲ den aak eyo.

⁸ Raa aajse se te bɛɛɲ sum ute kaal maakɲ naase aalki don ki. Ken bin num kaajn ken naan aajse se cɛr sum. Kɛse Raa mala ɓo ɛɖsen kaajn ese.

⁹ Taa naan se ɔnte 'saapki ɔki naase 'tɛɖkiga nakgen jiga ɓo naan aajse, num gan naan se aajse cɛr sum; taa bin se nam kɔɲ tɔɔm ron eyo.

¹⁰ Deere, naajege se Raa mala ɓo tɛɖjekiga. Naan ɓo debm ken ɛɖjekiga kaaja kiji ute Isa al-Masi, taa nakgen jiga ken naan tɔnd daapinoga daap do dɔkiɲ se, taa naajege j'an ki kɔɲ tɛɖa.

*Gɔtn *al-Masi ki se jeegen Yaudge ute Yaudge ey se paac tum tɛɖga kalan (ɛb 10.19-22)*

¹¹ 'Saapki tu do dɔkiɲ se naasen ken Yaudge ey se ɔɔ kaad ken se Yaudge se danse ɔɔ: naase se jeegen tɔj pɔnd eyo; gan naade taad te *kɔjn pɔndɔ se lɛ kɔjn pɔnd ken jikilinge lee tɔj se sum.

¹² 'Saapki tu kaad ken naane se, naase 'jeelki te al-Masi eyo. Naase se mɛrtge taa naan gaan *Israelge tu. *Raa se dooko te gaan Israelge ɔɔ taadeno ɔɔ ute adɛn kɛɖn nakɲ jiga ɔɔ nakɲ jigan naan ɓaa kɛɖn gaan Israelge tu se, ɔlse naase eyo. Taa naase mɛrtge ɔɔ dim jaay naase aki kɔnd dose ro ki se, gɔɔ. Naase 'tingki do *duni ki naɓo 'jeelki Raa mal eyo.

¹³ Gan naasen ken do dɔkiɲ 'dɔkki te Raa se ɓorse 'ɓaakiroga gɔɔɔ ute kooy gen Isa al-Masi ken ooy taa naase se.

¹⁴ Do dɔkiɲ se naka aan gɔɔ durdur se, daaro daan Yaudge tu ute jeegen ken Yaudge eyo. Nakɲ se ɓo ken tɛɖjeki jaay naajege k'jeki naap eyo. Gan ɓorse, te kooy Isa al-Masi do kaag ki se, durdur daanjege tu se, naan tɔɔkinga naata. ɔɔ jee kaam di ese se tum tɛɖga mɛtjil kalan. Naan ɓo debm ken ɓaanjekiro te tɔɔse daanjege tu.

¹⁵ *Ko Taar ken Raa ɛɖo *Musa ki ute nakgen naan taad ɔɔ gen tɛɖa te doobin se, al-Masi tɔɔlinga naata. Naan tɛɖ naan se taa tum Yaudge ute jee ken Yaudge ey se 'tɛɖn kalan. ɓorse, naade se tɛɖga mɛtjil jee kiji. Naan ɓo debm ken ɓaano ute tɔɔse daande ki.

¹⁶ Te kooy naan ro kaag ki se, jee kaam di se naan ɔkdɛnga taasa ute Raa. Nakɲ ken ɔlɛ jaay naade je naap ey se, ɓorse naan tɔɔlinga naata.

¹⁷ Naan ɓaano ute tɔɔse naase jeege tun Yaudge eyo ken dɔkki ute Raa se ɔɔ naan ɓaano ute tɔɔse kici Yaudge tun ken gɔɔr te Raa.

¹⁸ Ute nakɲ ken al-Masi tɛɖ se, naajegen Yaudge ute naasen Yaudge ey se ute doobm *Nirl Raa ken kalan se, naajege j'ɔɲkiga doobm ken ajeki kɔl gɔtn Raa ken Bubu.

¹⁹ Bin se, naase se mɛrtge ey sum ɔɔ cɛkge eyo. Naase se 'tɛɖkiga gaan naange mala ute jee Raage se. Taa naase 'tɛɖkiga jeegen maakɲ ɓee Raa ki aan gɔɔ naade.

²⁰ Naase se aan gɔɔ kogen j'iin ɓea, num ko j'uun mɛtn ɓee ese se, naade ɓo *jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee taad taar teeco taar Raa ki. Gan Isa al-Masi se naan ɓo ko ken gak ɓee se.

²¹ Ute Isa al-Masi se ɓo ɓee se daar tɔɔgɔ ɔɔ iin ɓaa ute naanin raan, taa 'tɛɖn *Bee Raa *salal gen Mɛljege.

22 Aan gɔɔ naase 'tum 'tɛdkiga kalan te Isa al-Masi se, naase 'tum 'tɛdkiga kalan ute jee Raagen kuuy kici. Taa naase 'tɛdkiga Bee Raa kɛn Nirlin an king maak ki.

3

**Raa ɔo je Pɔl 'taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi se jeege tun Yaudge ey kici (Kɔl 1.24-29, 2.1-3; 1Pr 1.10-12)*

1 Taa di maam Pɔl kɛn j'ɔkum dangay taa Isa al-Masi taa naasen Yaudge eyo, 2 deere, naase 'booykiga naabm kɛn Raa ɛdumsina taa m'an tɛdn taa naase se. Naabm se Raa ɛdumsin se ute bɛɛn.

3 Nakn naan uun do do dɔkin gen tɛda kɛn naajege *k'jeel metin ey se, naan taadumga metina. Taa naan se ɔo maam m'raansen taargen kandum se.

4 Kɛn jaay 'dooykiga taargen se num, naase aki 'jeele nakn kɛn Raa uuno do gen tɛdn te al-Masi do dɔkin se, naan taadum maam m'jeelga metina.

5 Do dɔkin nakn se Raa ɔn taado te metin jeege tu eyo. Num ɔorse ute Nirl naan kɛn *salal se, naan taadga metin *jee kaan naabm Isa al-Masige tun salal se ute jeege tun taad taar teeco taar Raa ki.

6 Nakn kɛn jaay k'jeel metin ey se, ɔorse k'jeelkiga metina: taa naasen kɛn Yaudge ey kic ɔo ɔnkiga bɛdse ute Yaudge, taa naase aalkiga maakse do Labar Jiga gen Isa al-Masi ki. ɔorse naase 'tɛdkiga aan gɔɔ daa ro kalan. Bin se nakn kɛn Raa utu kɛdn jeenge tu ute doobm Isa al-Masi se, naase kic ɔnkiga bɛdse.

7 Raa se naan m'tɛdumga bɛɛ ɔo ute tɔogin se, naan tɛdum m'tɛdga debm tɛdn naabina, gen taadn Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tu.

8 Maakn jee Raage tu paac se, maam ɔo m'ko kaam mɔɔtɛ. Ute naan se kic ɔo Raa tɛdumga bɛɛ ɔo tɛdum m'tɛdga debm taadn taarin gen Isa al-Masi kɛn bɛɛn nan ey se, do jeege tun Yaudge eyo.

9 Naan ɛdumga naabin taa m'taad tɔokn metn nakn jeege jeel metin ey se jeege tu. Naan kɛn Mɛl-kaal nakge paac se, do dɔkin se nakn se naan ɔn taad te metin nam ki eyo.

10 Anum ɔorse ute *egliz se, Raa taad *kɔdn Raage tu, ute nakgen ɔk tɔogɔ paacn maakn raa ki se, ute doobm egliz se tɔoggen se jeele, Raa se naan debm jeel-taara dɛn aak eyo.

11 Kɛse ɔo nakn kɛn Raa aal te duni ey tap ɔo, naan uunga kuun doa gen tɛdina. ɔorse ute doobm Mɛljege Isa al-Masi se nakn se naan tɛdinga.

12 Ute Isa al-Masi se naajege k'tɛdkiga kalan taa j'aalkiga maakjege don ki. Taa naan se ɔo naajege j'ɔnkiga dojege ɔo kɛn k'baaki ɔaa gɔtn Raa ki kic ɔo k'beerki ey paac paac.

13 Bin se ɔo maam m'taadseni m'ɔo maakse ɔnte tujju taa dubar kɛn maam m'ɔn taa naase se. Dubar kɛn maam m'dabar se bɛɛn naase ki.

*Tɛr Pɔl eem Raa taa *eglizn Epez ki*

14 Taa naan se ɔo, maam m'ɛrg naan Bubjege tu Raa.

15 Naan ɔo Bubm jeegen kɛn maakn raa ki ɔo gen jeegen do naan ki paac.

16 Deere, Raa se naan magal aak eyo, ɔo naka paac kaam jina. Taa naan se ɔo maam m'tɔnd metina taa Nirlin asen kɛdn tɔogɔ maakse ki ɔo te naan se jaay naase aki tɛdn jee tɔogɔ doobm naan ki.

17 ɔn *al-Masi se 'king maakse ki taa naase aalkiga maakse don ki se. Tɛr maam m'tɔnd metin kici taa naase aki je Raa ɔo aki je naapa. Bin se naase aki 'tɛdn jee tɔogɔ doobm Raa ki aan gɔɔ kaagn iirin ɔooy naan ki ɔo daar tɔogɔ ɔo aan gɔɔ ɔee kɛn j'iinin daar tɔog se.

18 Bin se maam m'je naase ute jee Raagen kuuy se, naase aki kɔn jeel metn kando Isa jejeke ɔo maak-je Isan do naajege tu se, ɔk nan gur ey se.

¹⁹ Bin jaay naase aki jeel maak-je al-Masi ken naan ok dose ki se cir nakge paac oo on nakgen jiga ken maakn maak-saapm Raa ki se 'dooon maak-saapm naase kici.

²⁰ Taa Raa se naan on ted nakge paac ute doobina oo nakn naan ted se deel dojege oo nakgen naan tedjeki se cir nakgen naajege k'jeki naan ajeki teda oo nakgen se naan lee tedn ute toojin ken maakjege tu.

²¹ K'toominki taa beε ken naan tedn egliz ki ute doobm Isa al-Masi se. On jeegen k'toojdega oo ken j'utu j'aden toojn paac se daayum daayum an toom.
*Amin.

4

K'tum k'tedkiga kalan

(Køl 3.12-14; Rm 12.4-8; 1Kor 12.4-31)

¹ Taa naan se bo maam ken j'okum dangay taa Meljege se, m'dejsen m'oo: ingki aan goo ken *Raa danseno doobin ki.

² Maakn nakge tun naase aki 'tedn paac se, onte magalki rose, onki rose urlu oo 'tedki jee maakse deere oo aayki kaamse 'serkki naapa oo 'jeki naapa.

³ Aayki kaamse okki taarse kalan oo ute *Nirl Salal se ingki te tooε ute naapa.

⁴ Jee aalga maakde paac do Isa *al-Masi ki se, naade tedga aan goo daa ro kalan ute *Nirl Raa ken kalan se. Bin se nakn ken Raa danseno oo aki kond dose do ki se kic bo kalan sum.

⁵ Naajege paac se Meljege kalan sum oo paac se k'dooyjeki te doobm taar Raa kalan sum oo k'paacki se *k'batizjeki te doobm kalan sum kici.

⁶ Raa se naan kalan sum oo naan bo Bubm jeege paac, naan ing dojege tu paac, naan ted naaba maakjege tu paac oo naan ing daanjege tu paac.

⁷ Num te al-Masi se Raa se tedjenkiga beε den aak eyo, oo nanja nanja kic bo naan edin naabin kaam do ron ron.

⁸ Aan goo ken k'dooy maakn Kitap ki ken taad oo:

Ken naan jaay ook baa raan se,

naan ciro jee taamooyinge oo tok baandeno ute naana.

*Ter naan ed nakgen beε jeege tu.**

⁹ Taar ken taad oo: «Naan ook baaga raan se» je deekn oo dio? Kese je deekn oo naan booy baadoga do naan ki ara.

¹⁰ Debm booy baado do naan ki se bo, naan se bo ken ok terl baaga maakn raa ki raan taa goto baa se paac, naan utu.

¹¹ Naan bo debm nig naabin jikilimge tu gen teda. Jee metinge naan tedden jee kaan naabinge, kengen metinge naan tedden jee taad taar teeco taar Raa ki, jee metinge naan tedden jee baa wookn Labar Jiga, oo kengen metinge naan tedden jee gaam jeege oo jee kuuy le jee dooy jeege.

¹² Raa ted naan se taa noogn jee Raage 'tedn kaasn naabm Raa, taa jee Raagen ken tedga aan goo ro al-Masi se 'ziidn baa ute naande.

¹³ Bin jaay naajege j'aki tum tedn kalan taa naajege j'aalkiga maakjege do Goon Raa ki oo k'jeelinkiga. Te naan se jaay naajege j'aki kaasn jee Raagen mala mala aan goo al-Masi.

¹⁴ Bin se, j'aki kon tedn aan goo gaangen seem ey sum. Taa naan se jeegen aan jeege dal se ajeki kon derl gen kuun taargen ren ren se eyo, oo j'aki kon tedn aan goo nakgen do maane ken kuulu tuun baanden taa toojo kaam ara kaam ara se eyo.

¹⁵ Num gan 'taadki taar met ki ute naapa oo ute maak-jea, taa j'utu j'aki kaasn aan goo al-Masi mala, naan ken do jee Raage.

* 4:8 Aak KKR 68.19.

16 Naan̄ 6o debm tus jeenge paac tum tēddenga tēdga aan gōo daa ro kalaŋ. Aan gōo ro debkilim kēn taa sēdīnge tumde ute naapa se, kēn debkilimi jaay paac roŋ lapiā se teepe ɔɔ ute jee Raage kic 6o tec bini, kēn naade jaay je naapa se tēd bēē 6aa ute naande.

*Kaajŋ kēn naajege j'ɔŋki te *al-Masi
(Kəl 3.1-16; Gal 5.10-25)*

17 'Booyki taar maam m'asen taad se ute ro Mēljege m'deeksen m'ɔɔ: ɔŋte 'kingki aan gōo jeegen jeel Raa mal ey se. Taa nakgen naade ing saap ro ki paac se nakgen rēŋ rēŋ cērē.

18 Maak-saapm naadege se maak-saapm jig eyo, ɔɔ kaajŋ kēn jaay Raa ɛd jeenge tu se, naade ɔk eyo. Taa naade se tēdga jee do mōŋgge ɔɔ dīm tap 6o naade jeel eyo.

19 Kēn tēd nakŋ *kusiŋ kic 6o dodege dirin̄den eyo, naade ɔŋ rodege 6o gēn je mēndge ute gaabge. Naade tēd nakŋ sɔkōŋge ɔɔ tēdīŋ 6aa ute naande sak sak.

20 Gaŋ naase se, kiŋg tec bin se doobm al-Masi ki se k'dooseno te eyo.

21 Deere, naase se k'taadŋ 'booykiga taariŋa ɔɔ 'tēdkiga kalaŋ te Isa al-Masi ɔɔ k'doosenga ute taar mēt ki gēn Isa.

22 Kēn bin num kiŋgsen do dōkiŋ se 'rēsŋki naatn. Do dōkiŋ se naase ingki 6o gēn saapm do nakge tun jig eyo kaliŋ ki ɔɔ maak-saapsegen jig ey se lee tēdsen naase jee dērige. Gaŋ bōrse kiŋgsen do dōkiŋ se 'rēsŋki aan gōo kal koono kēn k'j'ɔɔd k'j'undiŋ naatn se.

23 ɔŋki Raa 6o asen tēr l maakse ɔɔ asen kēdn maak-saapm kiji.

24 Aan gōo iin̄kiga num 'tuuski kal kiji se, naase kic 'tēdki aan gōo jikilimgen kiji. Jikilimgen kijin ese se, kēse Raa mala 6o tēddeno aan gōo kēn naan̄ jen ro ki: ɔɔ taar mēt ki se tēdden naade tēdga jee *salal ɔɔ jee tēd nakge te doobiŋa.

25 Taa naan̄ se taar-kɔɔbɔ se rēsŋki naata ɔɔ naŋa naŋa kic 6o taad taar mēt ki naapiŋ ki, taa naajege se k'tēdkiga aan gōo daa ro kalaŋ.

26 Kēn 'tēdkiga maak-taara se, ɔŋte 'kōŋki maak-taara se asen kəl aki tēdn kusiŋa. Kēn bin num ɔŋte 'toodki ute maak-taarse maakse ki.

27 ɔŋte kōŋki doobo *Bubm sitange tu.

28 Jee 6oogge se mōɔtn j'ɔŋte 6oogo num gaŋ j'aay kaamde k'tēd naaba ute jidege mala gēn kōsde ɔɔ taa k'kōŋ dīm j'an noogŋ jeegen ɔk dīm ey se kici.

29 Taar ing kus se ɔŋte 'teecŋ taarse ki, num 'taadki taargen jiga kēn 'noogŋ jeege ɔɔ aden tēdn jee bēē doobm Raa ki 6aa ute naande. Bin num kēn aki taadn taara se, 'taadki taar kēn kōŋ deŋŋ jeegen lee booyŋ taarse se.

30 Nirl Salal kēn Raa ɛdsen se, ɔŋte 'tujin̄ki maakiŋa taa Nirl Salal ese 6o kēn tēdsen naase 'tēdkiga jee Raage. Naan̄ se 6o kēn 6ii kalaŋ utu ajeki kaajŋ mala mala.

31 Taar maak-taara se ɔdīŋki naatn maakse ki, ɔŋte 'tēdki taamooyo ute nam, maakse ɔŋte taarse do nam ki, ɔŋte 'mooyki ute naapa, ɔŋte 'naajki nam ɔɔ kusiŋa paac se, ɔdīŋki naatn maakse ki.

32 Anum 'tēdki bēē ute naapa ɔɔ ɛejki do naapge tu. ɔkki naagŋ naapge aan gōo ute al-Masi, Raa tōlsenga kusiŋsege se.

5

*J'ingki gōtn wōɔrɔ
(1Tēs 4.1-8; 1Kōr 6.9-11)*

1 Ingki aan gōo kiŋg gēn *Raa, taa naase se 'tēdkiga gēningēn kēn naan̄ jēde.

2 Ingki te maak-jea aan gōo *al-Masi jejeki, naan̄ kēn ɔŋ roŋ ooy taa naajege ɔɔ ɛd roŋ *sērke ɔɔ sērŋŋ naan̄ se tec aan gōo itir oot nijim kēn tōl Raa ki.

³ Borse naase 'tedkiga jee Raage se, onte 'jeki mendge do mendge le onte je gaabge, onte 'tedki nakn ken asen tujn naan Raa ki, onte 'tedki jee tamage do nakgen bin se, maanin kic bo onte 'koo ski.

⁴ Nakn sokonge ute nakgen jig eyo ute taargen gen taad ey se, onte 'koo ski maanina. Num gan naase se 'toomki Raa.

⁵ 'Jeelki jee je mendge ute jee je gaabge, jee ted nakn ken tujde naan Raa ki, ute jee tamage se kon kend maakn gaar al-Masi ki eyo do ute gen Raa ki eyo. Taa jee tamage se, tama se teddenga aan gao maragde.

⁶ Onte 'konki jeege asen derl ute taargen ren ren se. Nakgen bin se bo ken ol Raa maakin taarina do jeege tun baate tookn taarin se.

⁷ Jee bin se onte 'kolki dose maakn taardege tu.

⁸ Taa do dakin se naase ingkiro maakn got ken doo, num borse se 'tedkiga kalan ute Meljege se naase 'baakiroga maakn got ken wooro. Bin se ingki aan gao jeegen ing maakn got ken wooro.

⁹ Taa gotn woor se ted jeege ted nakn bee, nakn ute doobina do ken met ki.

¹⁰ 'Saap onki nakn jiga ken tool Meljege tu.

¹¹ Onte 'kolki dose maakn naabm jeege tun ted nakgen ren ren maakn gotn ken doo se. Num gan nakdegen jig ey se 'taaddesin ki tal tal.

¹² Taa jee se nakgen naade tedn onyin koy se ken j'uunga maanin kic bo ol sokon 'tooljeki.

¹³ Gan nakgen naade ted se jaay metin teecga do baado gotn woor se j'aak k'jeelde tal tal,

¹⁴ taa nakn baadoga gotn woor se naan tood tal. Taa naan se bo jeege taad do: Naai debm ken 'tood tood bi se iini, 'dur daan yoge tu, do al-Masi ai woor goto.

¹⁵ Ken bin num ing ondko kondoo onte kingki aan gao jee derlgen jeel dim ey se. Num gan ingki aan gao jee metekge.

¹⁶ Taa borse goto tujga, bin se daayum ken kaadin jaay utu se, naase aayki kaamse 'tedki nakn jiga.

¹⁷ Onte 'kaanki rose dala, num gan aayki kaamse booy okki nakn ken Meljege maakin jen ro ki.

¹⁸ Onte kaay 'koonki ey num kaaye koono se asen tujju. Num gan onki *Nirl Salal bo asen doocn maakse.

¹⁹ Taa naan se naase paac aarki kaagen gen toom Meljege, gen magal Raa do kaagen se aardeki ute toogj Nirl Salal, kaagen se aardeki ute maakse paac gen de Meljege.

²⁰ Daayum taa nakgen se paac se 'toomki Raa Bubu ute ro Meljege Isa al-Masi.

*King mendge ute gaabdege doobm *al-Masi ki*

(Kol 3.18-4.1; 1Pr 2.18-25, 3.1-7)

²¹ Naasen paacn 'tookkiga taar al-Masi se, 'booy uunki taar naapa.

²² Naase mendge se 'booy uunki taar gaabsege aan gao ken naase lee 'booy uunki taar Meljege.

²³ Taa gaaba se naan bo do mendin ki aan gao al-Masi do *egliz do egliz se le aan gao ron mala do naan bo Debm Kaajina.

²⁴ Aan gao egliz 'booy uun taar Isa al-Masi se, mendge kic k'booy k'j'uun taar gaabdege do nakge tu paac.

²⁵ Naase gaabge kic 'jeki mendsege aan gao al-Masi je egliz bini on ron ooy taa naan se.

²⁶ Naan̄ tēdīn̄ naan̄ se taa naan̄ je an̄ tēdīn̄ naan̄ 'tēdn̄ *salal̄ ɔɔ naan̄ *tug daapīn̄ ute taarīn̄ aan̄ gɔɔ maan̄ kēn̄ tuḡ daap̄ nakge aak̄ bēē se.

²⁷ Naan̄ je egliz̄ adē ɓaa naanīn̄ ki se, kēn̄ j'aakinga kic̄ ɓo j'an̄ tɔɔmɔ, dīm̄ aak̄ kus tap̄ ɓo roŋ̄ ki gɔtɔ, aak̄ bēē walak̄ walak̄ ɔɔ ɔk̄ tuju roŋ̄ ki eyo. Naan̄ je egliz̄ se 'tēdn̄ salal̄ ɔɔ ɔk̄ taar̄ dīm̄ inḡ kus roŋ̄ ki eyo.

²⁸ Bin̄ ɓo gaaba kic̄ 'je mēndīnā aan̄ gɔɔ roŋ̄ mala, taa debm̄ je mēndīn̄ se je ro naan̄ malīnā.

²⁹ Bii kalan̄ nam tap̄ ɓo baat te roŋ̄ eyo, num̄ gan̄ roŋ̄ se naan̄ ulīnā ɔɔ saap̄ do ki, aan̄ gɔɔ Isa al-Masi kēn̄ saap̄ do egliz̄ ki se.

³⁰ Taa naajege paac̄ se k'tum̄ k'tēdkiga roŋa.

³¹ Taa Kitap̄ taad̄ ɔɔ: *Taa naan̄ se ɓo, gaaba 'teecn̄ kɔŋ̄ koŋ̄ ute bubīnā ɔɔ ɓaa tum̄ ute mēndīnā ɔɔ naaden̄ di se tum̄ tēd̄ daa ro kalan̄.**

³² *Mētn̄ taar̄ k'jeel̄ mētin̄ eȳ ese se, magal̄ aak̄ eyo. Maam̄ m'taadsen̄ naan̄ ese se m'je taadn̄ mētn̄ taar̄ al-Masi ute gēn̄ egliz̄.

³³ Bin̄ se naase gaabge se nan̄a nan̄a kic̄ ɓo 'je mēndīnā aan̄ gɔɔ roŋ̄ mala ɔɔ mēndge se nan̄a nan̄a kic̄ ɓo ŋ'sook̄ gaabīn̄ ki.

6

Kinḡ gaange ute kēndege ɔɔ ute bubdege

¹ Gaange, 'tookki taar̄ kēn̄sege ute gēn̄ bubsege, kēse ɓo nak̄ doobīn̄ ki kēn̄ Mēljege jea.

² Taa Kitap̄ taad̄ ɔɔ: *'Sook̄ koi ki ute bubī ki.** Kēse ɓo taar̄ kēn̄ Raa taad̄ deet̄ deet̄ ɔɔ j'an̄ki tēdā ɔɔ kēn̄ k'tēdīnkiga num̄ naan̄ ajeki tēdn̄ nak̄ jiga.

³ *Bin̄ se naai 'tinḡ dena do naan̄ ki te maak-raapo.†*

⁴ Naase bubm̄ gaange se, ɔŋte 'tujki maak̄ gēn̄sege, num̄ gan̄ gēn̄sege se aak̄deki dodege tu ɔɔ 'dēj ɔnd̄deki doob̄ ki aan̄ gɔɔ doobm̄ kēn̄ Mēljege taadseni.

Bulge ute mēldege

⁵ Naase bulge se 'tookki taar̄ mēlsegen̄ do naan̄ ki, 'sook̄deki, 'ɓeer̄deki ɔɔ 'tēd̄deki naabdege ute maakse paac̄ aan̄ gɔɔ kēn̄ naase 'tēd̄ki *al-Masi ki.

⁶ 'Tēd̄deki naaba naande ki sum̄ eyo, aan̄ gɔɔ naase 'jeki jikilimge ɓo asen̄ tɔɔmɔ. Num̄ 'tēd̄deki naaba aan̄ gɔɔ naase bul̄ al-Masige ɔɔ 'tēdīn̄ki te maakse paac̄ aan̄ gɔɔ kēn̄ *Raa maakin̄ jen̄ ro ki.

⁷ 'Tēd̄deki naaba ute maakse paac̄ aan̄ gɔɔ naase 'tēd̄ki naabm̄ Mēljege, num̄ aan̄ gɔɔ gēn̄ jikilimge eyo.

⁸ Taa naase 'jeelki kēn̄ nam̄ bulu lɔ bul̄ eyo kic̄ ɓo ɔŋte 'dirigki taa debm̄ tēdn̄ naabm̄ jiga se, naabīn̄ jiga kēn̄ naan̄ tēd̄ se utu an̄ kōŋīn̄ gɔt̄ Mēljege tu.

⁹ Naase mēldege se kic̄ 'tēd̄ki bēē bulsege tu, ɔŋte 'dabar̄deki. ɔŋte 'dirigki taa naase ute bulsege se paacki se Mēlse ɓo kalan̄ kēn̄ maak̄ raa kēn̄ ese sum̄. Naan̄ kēn̄ debm̄ bēer̄ nam̄ eyo.

*Nakgen̄ kēn̄ Raa ēd̄jeki gēn̄ kudn̄ ɓɔɔɔ ute *Bubm̄ sitange*

¹⁰ ɓɔɔse se maam̄ m'je m'nan̄ taaruma: ɔkki maakse tɔɔgɔ ute tɔɔḡ gēn̄ Mēljege, taa Mēljege se tɔɔḡ cir̄ nakge paac̄.

¹¹ 'Dirīn̄ki jisege tu nakgen̄ kēn̄ Raa ēdsen̄ gēn̄ tēdn̄ ɓɔɔɔ ɔɔ ɔkīn̄ki jiga, taa kēn̄ Bubm̄ sitange asen̄ d̄erl̄ kic̄ ɓo ute naan̄ se naase aki 'ɗaar̄ tɔɔgɔ.

¹² Kudn̄ ɓɔɔr̄ naajege se ute jikilimge eyo, num̄ kudn̄ ɓɔɔr̄ naajege se ute sitange kēn̄ utu tinḡ daan̄ maak̄ raa ute do naan̄a, naade se ɓo kēn̄ utu inḡ maak̄ gɔt̄ kēn̄ ɔɔɔɔ ɔɔ ɔk̄ tɔɔgɔ do jeege tu se.

* 5:31 Aak̄ Jēn̄ 2.24. * 6:2 Aak̄ Ekz̄ 20.12. † 6:3 Aak̄ Dt̄ 5.16.

¹³ Taa naan se 'dirinki nakgen ken Raa edjeki gen kudn booro ute sitange se, taa ken boor se tedga onn kic num, naase aki 'daar tooo onn aki kon kaan eyo.

¹⁴ Bin num iinki raan onn 'taadki taar met ki, taa taar met ki se naan aan goo kol maakn ken asgarge lee doonk maakdege onn 'tedki nakgen ute doobina taa nakgen ute doobin se tec aan goo debm uus saapo.

¹⁵ Lee 'taadki Labar Jigan ken edlapi jeege tu, naan se tec aan goo jeege tal saa jedege tu.

¹⁶ Onn daayum aalki maakse do Meljege tu Isa *al-Masi ki; kесе aan goo uun darga bo ji ki. Bin se gaan k'pendekgen k'taldenga tal poodn jaay Bubm sitange je ansen tooo se, darga se gaasn gaan k'pendekge se asen kon eyo.

¹⁷ Kaajn ken Raa aajse naase se, tec aan goo laatn asgargen lee tond doodege tu jaay lee boobde gotn boor ki se. Uunki taar Raa se jisege tu, naan se bo aan goo gorc-jerl ken *Nirl Salal edseni.

¹⁸ Daayum 'tondki metn Raa onn ken aki tond meta lo aki keem Raa se, onnki Nirl Salal bo asen tooo. Daayum ingki zere onn 'tondki metn Raa taa jee Raage paac.

¹⁹ 'Tondki metn Raa taa maam kici taa Raa se am kedn jeel m'an taadn taara kic bo m'beer eyo onn kесе bo Labar Jigan gen Isa al-Masi ken *k'jeel metin ey se.

²⁰ Taa naan se bo boorse maam j'okum m'utu m'ing dangay ki ara goo Isa al-Masi ki gen taadn taarin se jeege tu. Bin num naase 'tondki metn Raa taa maama, taa ken m'taadn taarin kic bo m'beer eyo.

Pal edden labarina onn tedden tooo

²¹ Tisik, genaajegen ken maam m'jena onn ken ted naabm Isa *al-Masi ute doobin se, naan bo asen baa taadn labaruma onn ute naan se naase aki 'jeel kici naabum ken maam lee m'teda.

²² Maam m'olin gotse ki tap bo taa naan asen baa taadn labarje onn asen baa kedn kaay kaama kici.

²³ Onn Raa Bubu ute Meljege Isa al-Masi se asen 'kedn tooo onn maak-jea onn asen tedn naase aki kaal maakse paac do Raa ki.

²⁴ Onn Raa 'tedn beena jeege tun paacn je Meljege Isa al-Masi ute maak-je ken nan ey se.

Maktubm ken Pəl raan̄in eglizn Pilip ki Kupm m̄etn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raan̄in eglizn Pilip ki

Kaad ken Pəl t̄ed̄o m̄ert̄in̄ gen k-dige se 60, naan̄ ɔndo eglizn ken Pilip ki se. K̄ese 60 eglizn deet deetn ken Pəl ɔndo taa naan̄ nasarge tu. Ɔ ɔḡeɣer Pilip se, naan̄ maak̄n̄ taa naan̄ Masedoan ki. Masedoan ɛ naan̄ kaam kook̄n̄ kaam kaada took̄n̄o taa naan̄ Gr̄ek ki. Maktubm jaay Pəl raan̄ ɔl jee al-Masige tun Pilip ki se taad̄ ɔ Pəl ute jee al-Masigen Pilip ki se taarde se 6aa jiga aak eyo. Ɔ naan̄ je an̄ t̄ed̄in̄ 't̄ed̄n̄ jiga cir daala. Kaad ken se naan̄ dangay ki ɔ ken naan̄ jaay ɔn̄ t̄ed̄den̄ d̄im̄ eyo ɔ ɔn̄ aakde dode ki ey se, t̄ed̄in̄ ɔn̄ aak eyo. Naan̄ taadden̄ maak-je ken naan̄ ɔk dode ki ɔ naan̄ uun̄ nirl̄in̄ taa naade. Taa jee kuuy se taadden̄ taa al-Masi ute saapm̄ jiḡ eyo taa took̄n̄ kuun̄ taar naade. Pəl dejde ɔ ed̄den̄ kaay kaama do doobm Isa ken naade inḡ do ki se. Maak̄n̄ raan̄in̄ ken naan̄ raan̄ paac se, Pəl taad̄ maak-raap̄in̄ ken naan̄ ɔn̄ do kaal maak ken naan̄ aal do al-Masi ki. Ɔ naan̄ ed̄ kaay kaama jee al-Masige tun Pilip ki taa k'kinḡ ute maak-raapo. Ken naade 60 t̄ɔɔgde baata ey ɛ nak̄n̄ ɔn̄ 60 aan̄ dode ki kic 60, naade maakde raapo ken naade jaay inḡ d̄ɔɔk te naapa ɔ ute M̄eljege Isa se.

Pəl raan̄ ɔl t̄ɔɔe jeege tun Pilip ki

¹ Maktubm se maam Pəl 60 m'raan̄sesin̄a, maam m'ute Timote, naaje se jee t̄ed̄n̄ naabm Isa al-Masige, k'raan̄sen naase jee Raage tu ken inḡ d̄ɔɔk ute Isa *al-Masi, magalsegen naanse ki ute jeegeen lee t̄ed̄n̄ naaba daanse ki ken maak̄n̄ ḡeɣer ken Pilip ki.

² Ɔn̄ Bubjege *Raa ute M̄eljege Isa al-Masi asen t̄ed̄n̄ b̄eɛde ɔ asen k̄ed̄n̄ lapia.

Pəl t̄ɔɔm Raa (K̄ɔl 1.3-11)

³ Daayum ken maam jaay m'saap do naase ki se maam m't̄ɔɔm Raama.

⁴ Daayum ken maam m'6aa m't̄ɔnd̄ m̄etn Raa taa naase paac se, maam m'eemin̄ ute maak-raapo,

⁵ taa naase 'lee 'noogumki noog gen taad̄n̄ Labar Jiga gen Isa *al-Masi se jeege tu ɔ naase 't̄eɛskiro kaad̄ ken naase utu 'took̄ aalkiro kaal maakse do Isa al-Masi ki, bini 6orse kic utu lee 't̄ed̄in̄ki t̄ed̄ r̄ɔk.

⁶ Deere, maam m'jeel maakum ki Raa ken t̄ed̄ naabin̄ jiga daanse ki se, bini 6ii ken Isa al-Masi ano 6aa ro ki se, naan̄ utu an̄ t̄ed̄n̄ kaasn̄ tak.

⁷ K̄ese 60 nak̄n̄ ken ɔlum maam m'saap dose ki taa naase se jee k̄ɔn̄ maakumge ɔ naabjege se t̄ed̄ga kalan̄ ɔ naabm se 60 ken Raa ed̄umo gen taad̄n̄ Labarin̄ Jiga se jeege tu. Ken maam maak̄n̄ dangay ki, ɔ naan̄ jeege tun baate taar Raa se m'taadden̄ Labar Jigan gen Isa al-Masi ɔ ken m'6aa taada se m'6eer eyo ɔ m'taaddesin̄ ute t̄ɔɔgum paac.

⁸ Deere, Raa se jeele naase paacki se, maam m'jese den̄ b̄eɛ eyo ute maak-je gen Isa al-Masi se.

⁹ K̄ese 60 ken maam m'6aa keem Raa taa naase num, m'lee m't̄ɔnd̄ m̄eta m'ɔ Raa asen k̄ed̄n̄ maak-jea ɔ daayum naase aki k̄ɔk̄n̄ naapa ɔn̄. Ute naan̄ se jaay na60, naase aki jeel k̄ɔk̄n̄ Raa se jiga ɔ aki jeel kinḡ jiga naan̄ Raa ki,

¹⁰ taa naan̄ se jaay naase aki 'jeel b̄eɛr kaak̄n̄ k̄ɔk̄n̄ nak̄n̄ ken jiga. Bin se naase aki t̄ed̄n̄ jee *salal ɔ jee ɔk taar d̄im̄ rode ki eyo 6ii ken al-Masi ano 6aa ro ki se.

11 Ute Isa al-Masi se daayum naase aki lee tɛdn nakgen ute doobiṇa. Ken nakgen naase aki tɛdn se jaay jeege aakga se, naade 'tɔm Raa ɔ an magala.

*Labar Jiga gɛn Isa *al-Masi se wɔkɔn baa ute naaniṇa*

12 Bɔrse gɛnaamge, maam m'je naase aki jeele nakgen jaay paacɔn aan dom ki gɔtn ara se, ɔl jeege booyga Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se ɔ taar se wɔk baa ute naaniṇa.

13 Taa asgargen lee bɔb bɛe magal *Rɔmɛge ute jee ken ing gɔtn ese se ɔ ute jeege ing gɔt kuuy paac se, bɔrse naade jeele maam se j'ɔkum dangay ki se taa al-Masi.

14 ɔ kɔkɔn maam j'ɔkum dangay ki se ɔl gɛnaage dɛna dɔkɔga maakde do Mɛljege tu ɔ naade bɛer eyo aay kaamde baa te naande gɛn taadn taar Raa jeege tu.

15 Ganj maakde ki se jee mɛtinge se lee taad taar gɛn Isa al-Masi jeege tu se, naade aak naabum maam m'tɛd se ɔ, naade nini rom ki, ɔ je jeege se ade baa mɛtn naade ki. Num ganj kɛngen mɛtinge se taadn te maak-saapm jiga.

16 Naade se taad Labar Jiga gɛn Isa al-Masi se taa naade jema. Taa naade jeele maam j'ɔkum dangay ki se taa Labar Jiga gɛn Isa al-Masi ken maam m'lee taad jeege tu se taar mɛt ki.

17 Ganj je ken nini rom ki se, taad taar gɛn al-Masi jeege tu kic ɔ taadn ute taar nia. Maak-saapm naade se maak-saapm jig eyo. Ken naade jaay tɛdn bin se saap ɔ daan am ziidn dubar maam maakn dangay ki do ki.

18 Ganj nakn naade tɛd paac se ɔlum dim eyo! Ken naade taad taar gɛn Isa al-Masi se ken nini ɔ rom ki lɔ taadn ute maak-saapm jiga, ken bɛɛ cir paac se, taar gɛn al-Masi se k'taadniga jeege tu. Taa naan se maam maakum-raapo ɔ daayum bɔrse kic maakum utu raap-raap rɔk.

19 Do taar tɔɔlin ki se ute 'tɔnd mɛtn Raa ken naase 'tɔndki taa maama ɔ ute Nirl gɛn Isa al-Masi ken lee noogum se, maam m'jeele maam m'utu m'kɔn kaaja.

20 Taa naan se ɔ maam m'ing m'aak kaama ɔ m'ɔnd dom ro ki, ɔ m'jeele m'kɔn kend maakn sɔkɔn ki eyo. Num ganj maam se ken bɔrse lɔ naan ki kic ɔ m'beer dim ki eyo ɔ m'je jeege se ken maam ɔ m'utu zɛɛɛ lɔ maam m'aki kooyo, do nakge tun 'deel do maam ki paac se, daayum naade 'kaakn *nookn al-Masi.

21 Taa maam se ken m'utu zɛɛɛ lɛ m'ing gɛn al-Masi. Ken m'ooyga lɛ kɛse ɔ m'ɔaa kɔn bɛɛn cir paac.

22 Ken maam jaay m'utu m'ing zɛɛɛ gɛn tɛdn naabm jiga se, ken maam m'aki kooyo, lɔ m'aki king lɛ, gɔtn se maam m'jeel bɛɛr kuun kaam kalan eyo.

23 Gɔtn se maak-saapum baa tɛdga kaam dio: gɛn maam ki se m'je m'ɔaa king te al-Masi. Kɛse ɔ nakn ken maam m'aakin am tɛdn jiga dɛn cir paac paac.

24 Naɔ taa m'asen noogn naase se, ken bɛɛnki se, maam m'kɔɔpm m'king ute naase se ɔ, jiga cir daala.

25 Taa naan se ɔ maam m'jeele maakum ki, maam se bɔrse kic m'utu m'king te naase paac. Taa m'asen noogo naase aki kɔkɔn taar Raa se tɔɔgɔ ɔ anki baa ute naan se ute maak-raapo.

26 Taa naan se ɔ bii ken jaay maam m'utu m'asen tɛrl baa kɔn se, aan gɔɔ naase ute Isa al-Masi kalan ki se maakse raapm dɛn aak eyo taa maama.

*Jee ing do Labar Jiga gɛn Isa *al-Masi
(1Tɛs 2.12-16; ɛb 10.32-36)*

27 Ken bɛɛki se, ingki aan gɔɔ ken Labar Jiga gɛn al-Masi k'dɛjseno ro ki. Taa naan se ɔ ken m'asen baa kaaka lɔ ken m'kɔn baa eyo kic ɔ, maam m'booy

labarse j'oo naase se utu ingki taaɔɔ oo 'dooɔkki taarse kic kalaŋ oo aayki kaamse ingki ute maakŋ kalaŋ oo aalki maakse do Labar Jiga ɣen Isa al-Masi ken k'lee k'dooy jeege se.

²⁸ Paac paac ɔo ɔnte 'beerki jeege tun ken ing lee dabarse se. Kese se je taadn oo naade se utu kutu oo naase le utu aki kaaja, kese Raa mala ɔo tedina.

²⁹ Maam m'taadsen naan ese se taa Raa se naan tedsenga beena taa naase aki kaal maakse ɔo do al-Masi ki sum eyo num aki dabar taa naan kici.

³⁰ Do ken naase lee 'doki se kese ɔo ken naase aakumkiro maam dodo oo ɔorse kic 'jeelki maam m'utu m'do do rok.

2

'Dooɔkki taarse kalaŋ

¹ Kingesen 'dooɔkki ute *al-Masi se, edsen kaay kaama dey la? Oo maakjen dose ki se selsen maakse dey la? Naase ute *Nirl Salal se 'tum 'tedkiga kalaŋ dey la? Naase tap ɔo ingki se 'jeki naapa oo 'tedki beɛ ute naapa dey la?

² Ken bin num naase ing dooɔkki taarse kalaŋ oo 'tedumki maakum-raap te maraadiŋa. 'Jeki naapa, ingki ute maakŋ kalaŋ oo ɔnki maak-saapse kic ɔo 'tedn kalaŋ.

³ Onte 'niki ute naapa oo ɔnte 'magalki rosege taa jeege asen kaaka, num gan ɔɔpki rosege baata oo aakki jee kuuy se aan goo naade se magal cirse naase.

⁴ Naŋa naŋa kic ɔo ɔnte kaakŋ do nakŋ naan ki sum, num gan n'kaakŋ do nakŋ jeege tun kuuy kici.

*Isa ɔɔp ron baat jaay ɔo *Raa uuniŋ ron raan*

⁵ Naase utu naapa se ɔnki maak-saap se tecn aan goo ɣen Isa *al-Masi:

⁶ Naan ken Raa mala mala se,
ute naan se kic ɔo naan tond te met eyo
oo ted te ron ɣen kaasn te Raa eyo.

⁷ Gan naan ɔɔp ron baata
oo baado ted ron aan goo debm tedn naaba
oo baado ted ron debkilimi
oo taad jeege tu oo naan se goon debkilim mala mala.

⁸ Naan ɔɔp ron baata oo took taara bini
oo ɔn ron k'toaliŋa, naan se k'tup k'toaliŋ ro kaag ki.

⁹ Taa naan se ɔo Raa se durinoga daan yoge tu
oo uun ɔndinga raan do jeege tu paac
oo edinga ro ken cir ro jeege paac.

¹⁰ Raa tedn bin se taa jeegen maakŋ raa ki,
jeegen do naan ki oo jeegen ooyga kooy se kic,
paac, utu 'kerŋ naan Isa ki.

¹¹ On jeege paac ute taar naandege se
*nookŋ Raa Bubu oo deekŋ oo: Isa al-Masi se Melde.

*Jee Raage se naade ɔo ken wɔɔr do *dunia*

¹² Bin se, jee maak-jemge, aan goo daayum naase lee 'tookki taar Raa se, aayki kaamse 'tedki nakgen taadn jeege tu oo naase se ɔnkiga kaaja, 'tedki rosege baata oo 'beerki Raa ki. Onte 'tedinki ken maam m'utu sum, num ken maam ɔoto kic ɔo lee 'ted 'baanki ute naaniŋa.

¹³ Taa Raa mala, naan ɔo ken lee ted naabiŋa maakse ki, naan edsen maak-jea ken tedsen naase aaskiga ɣen tedn nakŋ ken naan uuno doa do dakiŋa goo ken naan maakiŋ jen ro ki.

14 Nakɲ naase aki tɛɖn paac se ɔnte 'naajki ute naapa ɔ ɔnte 'mooyki naan ki.

15 Taa bin se ɓo naase aki tɛɖn jee ɔk taar dɪm rode ki eyo, jee *salal, ɔ aki tɛɖn gaan Raagen ɔk tuju rode ki eyo daan jeege tun ɓorse baate Raa. Naade se jee tɔɔj eyo ɔ tɛɖn nakɲ mɛt ki eyo. Daan naade ki se ɓo, naase aki king wɔɔr gɔtɔ aan gɔɔ poodn ken lee ɓaa wɔɔr maakɲ gɔt ken ɔɔɔ se.

16 Naase ɓo ken lee 'taadɛki taar ken ɛɔ kaaja se: ken naase jaay lee 'tɛɖki naan se num, bii ken *al-Masi ade tɛrl se am tɛɖn jiga aak eyo, bin se ɓo taa nakɲ maam m'ting m'lee m'dabar m'tɛɔ se 'tɛɖn nakɲ cɛr eyo.

17 Ken maam ɓo m'kɔɲ rom *serke taa m'tɛɖn kaasn serkɲ ken naase lee 'tɛɖki Raa ki se, maam maakum-raapo. Serkɲ ese se ɓo m'je taadn te kaal maaksen do Isa al-Masi ki jaay ɔlse naase 'tɛɖɪnki naaba se. Taa naan se ɓo maam maakum-raapo ute naase paac.

18 Ɔɔ naase kic 'tɛɖki maak-raapo do naapse ken naase 'tɛɖki ɔ 'tɛɖki maak-raapo ute maam kici!

Pɔl ɔl Timote ute Epaprodit (1Tɛs 3.1-11)

19 Tɛɔga num ute Mɛljege Isa se, maam m'saapm m'utu m'asen kɔl Timote gɔtse ki taa amo ɓaa te labarse ɔ ken jaay m'ɔɲga labarse se, am kɛɖn kaay kaama.

20 Naan ey se maam m'ɔk nam kuuy eyo ken 'king te maam jaay 'saapm taa naase ɔ saapm do nakge tun an dose ki se.

21 Taa jeege kuuy paac se saap do naabm naade ki kalde ki salal ɔ naade se ɔlden te naabm gen Isa *al-Masi eyo.

22 Num nakɲ Timote tɛɔ se, naase kic 'jeeliɲki. Naan se debm mɛc ɔ tuj ɔrmiɲ eyo ɔ naan se tɛɔ naaba ute maama aan gɔɔ goon ken lee noog bubɪna gen taadn Labar Jiga gen Isa al-Masi jeege tu.

23 Ken maam m'aak m'ɔkga nakgen utu kaan dom ki se jaay ɓo, kaad ken se maam m'saapm m'ɔɔ m'utu m'asesɪn kɔlɔ.

24 Maam m'jeele ute Mɛljege Isa se tɛɔga sum ɓo, naan utu am kɔɲum maam kic m'utu m'asen ɓaa kaaka.

25 Ken bɛɛki se, maam je m'asen kɔl Epaprodit. Naan se genaajege ɔ tɛɖn naaba ute maam tɛɛ ɔ naan se aan gɔɔ asgar cɛɛm ki gen kudn ɓɔɔɔ. Naase ɔliɲkiro gɔtum ki se naan ɓaamo ute nakɲ ken am noogo ken am kaasn kinguma.

26 Taa maakiɲ ki se naan je asen ɓaa kaakɲ naase paac ute kaamiɲa. Ey num naan se maakiɲa daar eyo ken naan jaay booy ɔ naase 'booykiga kaad ken naan oocno kɔɔɲɔ se.

27 Ey num ken naan ooco kɔɔɲɔ se ɔpɔ cɔkɔ sum ɓo 'kooyo, gan Raa se tɛɔɲga bɛɛɲa ɔ ɛɔɲga lapia. Raa se tɛɔ bɛɛɲ naan ki sum eyo, num gan tɛɔɲga maam ki kici taa m'king ɓo maakɲ maak-tuj ki kaliɲ ki sum eyo.

28 Maam naar m'je m'asesɪn kɔlɔ taa ken naan jaay aan ɔɲsega ɔ naase jaay aakiɲkiga te kaamse se, bin se asen kɛɖn maak-raapo ɔ maam kic ɓo maakum 'toodn kaam kalan.

29 Ken naan jaay aan ɔɲsega se dɔɔɔ ɔkiɲki ute maak-raapo taa naan se genaajege doobm Mɛljege tu. Jee aan gɔɔ naan se ɔkɛki ɔɲɔ.

30 Taa naabm Isa al-Masi se, ɔpɔga cɔkɔ sum ɓo naan ade kooyo. Ey num naan ade 'kutn koɲa ɔ naan ɓaado se taa am tɛɖn naaba gɔɔ naase ki.

3

*Debm jaay jeel Isa se jiga cir paac**(Gal 5.1-6; Rm 6.3-13; 1Kor 9.24-27; 2Pr 1.5-11)*

¹ Ɔo borse se genaamge, ingki te maak-raapo taa naase 'tedkiga gen Meljege! Taar ken maam m'taadsen se ken maam m'taadn m'doolin kic bo aal adum eyo, taa taargen se asen kon boobo.

² Ondki kando ute jeegen aan goo besge se*, jee tedn nakn *kusiŋa do jeegen ken do jeege *konj pondoo jaay 'tedn jee Raage se.

³ Jeegen ojga pondoo mala mala se kese naajegen k'lee k'leemki *Raa ute Nirliŋa do naajege se k'jeki doobm toom rojege eyo, num gan naajege se k'toomki rojege ute Isa *al-Masi.

⁴ Gen daa ro sum num, maam kic m'ok nakge dena gen toom roma. Ken nam kuuy jaay do ok nakn ken naan an toom ron se, maam se m'ok nakn cir ken naan an toom ron se.

⁵ Gen konj pondoo le j'ojum se m'ok bii marta sum do maam m'kod *Israel mala mala do teeco taa bee Benjamin ki. Maam se m'kod *Ebre ken mala mala. Do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se le maam kod *Parizi.

⁶ Maam se m'doko maakum gen dabar *egliz do do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se le, nam jaay 'konj nakn aak kus rom ki se, goto.

⁷ Nakgen do dakin maam m'onj m'oo bee se, borse taa Isa al-Masi se nakgen se paac os aay eyo.

⁸ Gan nakgen se paac maam m'aakin se os aay eyo, deere jeel ken maam m'jeel Melum al-Masi se bo os aay cir paac paac. Gotn al-Masi ki se nakgen maam m'aakinoo m'oo bee se borse os aay ey sum. Taa nakgen se maam m'aakinoo aan goo nakgen do danos ki, taa m'tedn gen al-Masi mala mala.

⁹ Taa naan se maam m'ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se bo tedum m'aak bee naan Raa ki eyo, gan kaal maakn ken maam m'aal do al-Masi ki se bo tedum m'aakga bee naan Raa ki. Ute kaal maakn ese bo Raa ted'jeege aak bee naan ki.

¹⁰ Maam se m'je naka kalan sum nakn maam m'je se m'jeel konj Isa al-Masi mala do toogŋ ken durin daan yoge tu do m'dabar ute naana, bini m'kooy aan goo ken naan ooy se kici.

¹¹ Taa naan se bo maam m'ing m'ond dom ro ki taa bii kalan maam m'utu m'dur daan yoge tu.

J'aan j'onki Isa

¹² Maam m'konj taadn m'oo gotn maam m'gaan m'baa se m'aan te ey borto, ey le m'konj taadn m'oo maam se m'ted te aak bee naan Raa ki ey borto. Gan borse kic maam m'utu m'aan kaan rok, gen kaan gotn Isa *al-Masi ki naan ken tedum m'tedga gen naan se.

¹³ Goto, genaamge, maam m'aan m'aan te gotn ese ey borto ken maakn maak-saapum ki se gotn m'aano paac se m'diriginga naata, ken m'uun kaamum jaay m'aak ken naan ki se.

¹⁴ Maam m'aay kaamum m'aan gen kaan gotn kaan ki, Raa danjeki raan se, bin bo naajege j'aki konj nakgen se te Isa al-Masi.

¹⁵ Naajegen paacn ken k'tedkiga jee Raage mala mala se, beeki se, maak-saapm naajege se 'tedn aan goo ken ese. Ken maak-saapse bo utu kuuy le, Raa utu asen taadn maakse ki aki jeel metiŋa.

¹⁶ Nabo borse se k'baaki te doobjegen ken j'uunkiro tel se ute naanjege.

¹⁷ Genamge, 'paacki, 'tedki aan goo maama, uunki doobm jee ken uun doobm naaje se.

* 3:2 Jee aan goo besge se jee tedn nakn sokonge.

¹⁸ Ey num daayum maam taadsenoga ɔɔ bɔrse kic maakɲ kaa-maan ki se m'je m'asen taadn daala, taa jeege dena maakɲ nakde ken naade lee ted se, naade je taadn jeege tu ɔɔ naade se je eyo ken k'taad taa kooy Isa al-Masi ro kaag ki se.

¹⁹ Naade se utu kutn rode, nakɲ naade maakde je se bo teddenga raade ɔɔ nakɲ sɔkɔngɛn naade lee ted se maakde raap do ki sakan. Naade ing gen saapm do nakge tun do *duni ki sum.

²⁰ Gan naajege se naanjege mala se maakɲ raa ki ɔɔ bɔrse do naan ki ara se naajege j'ing j'aakki kaam Mɛl Kaajjege Isa al-Masi.

²¹ Naan bo, ro naajege ɔk tɔɔg ey se naan an deelin utu 'tecɲ aan gɔɔ ro naan aak bɛɛ ken durno daan yoge tu se, ute tɔɔgin se naan utu 'tedn nakge paac 'tedn kaam jina.

4

¹ Bin bo gena maak-jemgen doobm *al-Masi ki, maam se m'je m'asen m'baa kaakɲ ute kaamuma. Taa naase se bo jee 'tedumki jaay maakum-raapo ɔɔ maam m'tɔɔm rom ute naase. Bin se genaamge, ute Meljege se 'daarki tɔɔgɔ!

*Ute Meljege se ingki ute maak-raapo
(Plp 2.1-3; Rm 16.1-4)*

² Maam deɲ Ebodi ute Syntis ken taarde baa ey se, m'ɔɔ j'aay kaamde j'ɔk taarde kalan taa naade 'tedga kalan te Meljege se.

³ Naai debum ken k'tedn naaba kalan ɔɔ debm mɛc se, maam m'tɔnd meti mendgen se 'baa noogde. Taa naade kic doɔɔga gen taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi ute maama ɔɔ ute Klema ɔɔ jeege kuuy ken k'tedo naaba kalan. Jee se bo ken rode k'raaninga raan maakɲ Kitapm Kaaj ki.

⁴ Aan gɔɔ 'tedkiga kalan ute Meljege se daayum ingki ute maak-raapo! Taar se m'asesin taadn doal daala, ingki ute maak-raapo!

⁵ ɔnki jeege paac asen jeele naase se jee bɛɛ. Taa Meljege se ɔɔpɔga gɔɔɔ utu 'baado.

⁶ ɔnte 'kuunki nirlse do dim ki, gan daayum nakɲ ken jaay aan dose ki se 'tɔndki mɛtn *Raa taa nakgen naase 'jeki. Ken naase jaay 'baaki baa tɔnd mɛtn Raa num, 'tɔminki ute maakse.

⁷ ɔɔ tɔɔsn gen Raa ken cir maak-saapm naajege se, ute Isa al-Masi se asen bɔɔbɔ ɔɔ maakse 'toodn kaam kalan.

⁸ Genamge, ken ɔɔp m'asen taad se ɔn nakɲ ken met ki, ken jeege jeelin aak bɛɛ, ken te doobina, ken *salal, ken jeege aak jena, ken jeege dɔnina, ken ɔnin aak jiga ɔɔ ken jeege aakin kic bo tɔmin se, kɛse bo nakgen naase aki saapm do ki.

⁹ Taar ken naase 'booykiro maam m'dooyeno ute nakgen naase aakkiro gɔtn maam ki, ken maam teddeno se, naase kic 'lee 'tedin ki bin kici. ɔɔ Raa debm ken ed'lapi se utu king te naase.

*Pɔl tɔɔmde taa nakɲ ken naade edini
(2Kor 9.6-15)*

¹⁰ Maam se maakum-raapo aak eyo ɔɔ m'tɔɔm Meljege taa naase 'terl saapkiga do maam ki daala. M'jeele naase se daayum 'saapki dom ki, naɔo naase ɔnki te doobm ken amki noog eyo.

¹¹ Ken ɔlum jaay m'taad bin se taa m'ɔk dim ey bo m'taad eyo, taa maam se le m'deelga deel roma nakɲ maam m'ɔk se bo aas kingum sum.

¹² Ken maakɲ daay ki lo maakɲ dɛɛɛn ki kic bo, maam se m'deelga rom ro ki. Ken m'ɔk nakɲ kɔsɔ ken m'ɔk eyo, ken maakɲ dɛɛɛn ki lo maakɲ bo ki, maam se ken aanum di di kic le, daayum m'tookɲ do naan ken ese.

¹³ Maam se m'aasiñ do nakge tun ɓaa se paac ute Debm ken lee tɔɔgum maakum se.

¹⁴ Gañ naase se 'tedkiga beɛ ken naase jaay 'ɓaado 'noogumki do nakge tun ɔɔñ aan dom ki se.

¹⁵ Genaamgen Pilip ki, naase mala 'jeelki kaad ken deet deet jaay m'taadseno Labar Jiga gen Isa *al-Masi se ɔɔ ken jaay m'iin m'ɔño Masedoan sum se, maakñ *eglizge tu se, eglizn naase kaliñ ki sum ɓo 'ɓaamoga ute nakñ noogo. Ey num eglizn kuuy se ɔñ ɔlum te ne ðim eyo.

¹⁶ Ken maam jaay m'utu Tesalonik ki se, naañ ken se naase ɔl ɔɔlumkiroga ɔɔɔlɔ nakñ ken am kaasn kinguma.

¹⁷ Ken ɔlum jaay m'taad bin se, m'je je ðim ɓo gɔtse ki eyo. Nakñ maam m'je se beɛ ken naase 'tedkiro se 'ziidn ɓaa ute naaniña.

¹⁸ Maam taadsen nakñ naase jaay ɔlumkiro paac se, maam m'ɔñinga nakgen se aasum cir ciri. Aan gɔɔ Epaprodit eɔdumsinga nakñ naase ɔlumkiro se, ɓorse maam m'ɔk nakge dena ute maraadiña nakgen se tec aan gɔɔ *serkñ jiga ɔɔ oot nijimi ken j'ed Raa ki jaay tɔɔlin se.

¹⁹ Ute Isa al-Masi se, Melum Raa se nakñ jaay naase ɔkki ey paac se naañ asesiñ keda, taa naañ se ðim tap ɓo daayiñ eyo maakñ gaariñ ki.

²⁰ Daayum Raa ken Bubeje se k'lee k'tɔɔmiñki. *Amin.

Pɔl raay nañ taariña ɔɔ ɔlden tɔɔse

²¹ Jee Raagen naase 'tedkiga kalan ute Isa *al-Masi se, 'teddeki tɔɔse ɔɔ genaagen doobm al-Masi ki ken utu te maam gɔtn ara se, tedsen tɔɔse kici.

²² Jee Raagen gɔtn ara paac se tedsen tɔɔse ɔɔ ken tedsen tɔɔse tap tap se jee maakñ ɓee Gaar magal *Rɔm ki.

²³ Ɔñ Meljege Isa al-Masi asen tedn beɛña.

Maktubm kɛn Pɔl raanɔn eglizn Kòlòs ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm kɛn Pɔl raanɔn eglizn Kòlòs ki

Kòlòs se naan gɛgɛr kɛn maakɔn taa naan Turki kɛn bɔrse, daande ute gɛgɛr Ɛpɛz se ɔk kilɔmɛtir 200. Pɔl se daam jaay ey num ɓii kalan ɓaa te Kòlòs ki eyo. Ɔo kɛn ɔnd eglizn Kòlòs ki se, Epapras. Epapras se naan kɔd Kòlòs ɔo naan lee tɛdn naaba ute Pɔl tɛlɛ (kɔn 1.7; kɔn 4.12). Pɔl booyga kɛn jeege lee aande dala jee al-Masigen Kòlòs ki se. Jee se lee dooyde ute taargen tec ute Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se eyo. Naade lee taad jeege tun Kòlòs ki ɔo k'tɛrl do king ɓugdege tun do dɔkina. Ɔo tɛr taadden ɔo nakgen ɔk tɔɔgɔ do nakge tun ɓaa se paac se, k'j'eemde. Kaad kɛn se Pɔl j'okinga kɔkɔ dangay ki. Ɔo aan gɔo naan 'kɔn ɓaa gɔtde ki ey se, naan raanden maktubm ara se. Nakgen jig ey kɛn jeege ɔn aakden ey se, jee Kòlòs ki ɔk ɓeere ro ki taa nakgen se ɔk tɔɔgɔ do jeege tu. Gan al-Masi se, naan ɔk tɔɔgɔ cir nakgen se paac. Ute kooy naan ro kaag ki se, tɔɔgɔ naade ɔk do jikilimge tu se, naan tɛdn tɛdga gɔtɔ. Taa naan se ɓo nakgen ɔk tɔɔgɔ do jikilimge tu ute nakgen tɛdden ɓulge se naan ɔddɛnga dode naatn ro ki.

*Pɔl raanɔn ɔl tɔɔsɛ egliz kɛn Kòlòs ki
(Ɛp 1.15-19; Plp 1.3-6,9-11; 1Tɛs 1.2-4)*

¹ Kɛn ara maam Pɔl, *m'debm kaan naabm Isa al-Masi aan gɔo kɛn *Raa maakin jen ro ki ɔo ute gɛnaajɛge Timote ɓo,
² k'raansɛn maktubm ara se, naase jee Raage tun maakɔn gɛgɛr kɛn Kòlòs ki ɔo naase ɓo gɛnaajɛgen tuj ɔrmdɛ eyo ɔo kɛn ing dɔɔk kalan te *al-Masi. Ɔn Bubjɛge Raa asɛn tɛdn bɛɛna ɔo asɛn kɛdn lapia.

Pɔl tɔɔm Raa ɔo tɔnd mɛtinɔ

³ Daayum, kɛn naaje jaay k'ɓaa ɓaa tɔnd mɛtn Raa Bubm Mɛlɛge Isa *al-Masi taa naase se, naaje k'lee k'tɔɔmina,

⁴ taa naaje se k'booyga j'ɔɔsɛge maana taa kaal maaksɛn aalki do Isa al-Masi ki ɔo ute maak-je kɛn naase ɔkki do jee Raage tu paac se.

⁵ Bin ɓo deet deetn kɛn naase 'booykiro Labar Jigan kɛn mɛt ki se, naase 'booy ɔkkiga Raa se 'bɔɔbsɛnga nakɔn bɛɛ maakɔn raa ki ɔo do taar kɛn se ɓo, naase ing ɔndki dose do ki.

⁶ Ɔo Labar Jigan esɛ se wɔɔkga do naan ki paac bini aanga gɔtse ki. Naan se tec aan gɔo ko kaaggen kɛn teepe ɔo ooj dɛn se ɔo Labar Jiga se kic ɓo tɛdn naabin gɔtn jeege tu ɓaa ute naanina. Bin ɓo naan tɛdn naaba daan naase ki kici, baago deet deet ɓii kɛn naase 'booykiro ɔo 'jeelinɔki bɛɛ Raa se mɛt ki, jaay naase 'took ɔkinɔki jiga se.

⁷⁻⁸ Epapras ɓo debm kɛn dooyɛno mɛtn taargen esɛ se ɔo naan se taadjɛnga tɔɔgɔ kɛn *Nirl Salal ɛdsɛn gɛn je jeege se. Naan se mɛdn kɔɔn maakɛ k'tɛdn naaba kalan ɔo naan se debm tɛdn naabm tuj ɔrminɔ eyo gɛn al-Masi gɔo naaje ki.

⁹ Taa naan se ɓo, ɓii kɛn naaje jaay k'booy labarse sum se, naaje k'tɔnd mɛtn Raa j'ɔn eyo taa naase. Naaje k'tɔnd mɛtinɔ j'ɔo asɛn kɛdn jeel mala mala kɛn naase anki jeel nakɔn kɛn Raa maakin jen ro ki ɔo ɔn Nirlin se asɛn kɛdn jeel-taar mala mala ute mɛtɛkɛ.

¹⁰ Bin jaay 6o kingse 'tedn aak beε naan Meljege tu gen je nakn paacn təoln naan ki. Ɔo naase aki tedn napar nakgen jiga jiga ɔo Raa se naase an 'jeel kəkn 6aa ute naan se.

¹¹ Ɔo naaje k'tənd metin asen tedn jee təogŋ mala mala ute təogŋ naan ken cir nakge paac se, bin 6o ken dubar jaay aanga dose ki kic 6o, naase aki kaay kaamse, anki serke.

¹² Ɔo ute maak-raapo 'təomki Raa Bubm ken tedseno ɔŋkiga doobo gen kəŋ beɔse maakn nakge tun beε ken naan bəɔbin jeenge tu maakn-gət ken wəɔr se.

¹³ Taa Raa se ɔɔdʒekiga dojege maakn-gət ken ɔɔdɔ ken ɔk təogɔ dojege tu ɔo uun 6aanjekiga maakn gaar gen Goon maak-jen ki.

¹⁴ Ute doobm Goonin se 6o Raa dugjekiga dojege ɔo təoljekiga *kusiŋjege se naatn.

Isa se naan 6o magal cir nakge paac

¹⁵ Bii kalan tap 6o nam aak te Raa eyo.

Num, ken Goonin Isa jaay 6aado do naan ki se, naan 6o tec aan gəɔ Raa mala ɔo naan 6o taad Raa se jeege tu.

Aan gəɔ maakn 6ee ki goon paraga 6o naana se, Isa *al-Masi kic 6o, nakgen Raa aaldeno paac se, naan 6o naande ki.

¹⁶ Taa ute Isa se 6o, Raa aalo nakgen maakn raa ki ute kengen do naan ki paac; kengen j'aakde ute kengen j'əŋ j'aakde eyo, nakgen ɔk təogŋ ken j'əŋ j'aakden eyo, təoggen inŋ do jeege tu, *kədn Raage ute magaldege; nakgen se paac, Raa aalde ute Isa ɔo Raa aaldeno se taa naade taadn *nookn Isa.

¹⁷ Nakgen 6aa se paac se, Isa 6o naan ki ɔo ken naade paac jaay utu inŋ gətde ki se, ute təogŋ naana.

¹⁸ Aan gəɔ do 6o təɔd ro te magalin se, Isa al-Masi kic, naan do *egliz. Nakge paac se upo meta do naan ki ɔo maakn yoge tu se, naan 6o debm ken ooy duro deete. Taa bin se maakn nakge tun 6aa se paac se, naan 6o naan ki.

¹⁹ Deere, nakn paacn ken Raa ɔk se utu gətn Goonin ki kici taa Raa se uunoga kuun doa gen tedn naan se.

²⁰ Ute goonin se, Raa tɔdga nakgen do naan ki ute kengen maakn raa ki se paac ɔkga taasa ute naana. Ute moosn goonin ken ɔoy do kaag ki se 6o, Raa 6aanoga ute lapia.

²¹ Anum, naasen jee Kəls ki se, do dəkin se, naase inŋkiro dək ute Raa. Naase 'saapkiro ɔo 'tedkiro nakgen jig eyo. Kese 6o ken gaanjeno ute Raa ɔo tedkiro jee taamooyinge.

²² Num 6orse se, ute kooy ken Goonin ɔn ron ooy do kaag ki se, Raa ɔkga taasa ute naase taa asen 6aa naanin ki se jee *salal, ɔk taar dīm kusiŋ rode ki eyo ɔo ɔk tuj eyo kici,

²³ ken naase jaay kaal maaksen do Isa ki se ɔkin ki jiga ɔo 'daarki do ki təog gan se, ɔo ken naase jaay ɔnki te eyo gen kənd dose do Labar Jigan ken naase 'booyinkiro se. Ɔo Labar Jigan ese se 6o k'taadinga jeege tun do naan ki paac kici ɔo taa naan se 6o maam Pəl se m'tɔdga debm tedn naabin.

Dubar ken Pəl əŋ taa egliz

(Ep 3.1-13; 1Kor 2.7-13)

²⁴ Ɔorse, maam m'dabar dɔna taa naase; ute naan se kic 6o maam maakum raapo. Aan gəɔ Isa dabaro se, maam kic m'dabar roma taa naase *eglizn ken 'tedkiga daa ro gen Isa *al-Masi se. Maam m'dabar se, taa naabin ken ɔop se 'kaasn doobin ki.

²⁵ Maam se m'tədga debm tədñ naabm gen egliz, əð naabm se Raa ədumsin kaam jim se taa naase. Naan ədum naabm se taa Taar Raa se paac m'an taadn nan ute doobin jeege tu.

²⁶ Əð taar ken Raa uuno doa do dakin gen taada jaay *taad te metin metjil jeege tu paac ey se, borse se, naan taadga metin toodga tal jee Raage tu.

²⁷ Əð jee Raagen ese se bo Raa uunoga doa gen taadn nakn bee əð jiga ken jeege jeelo te metin eyo ken Raa tedin taa jeegeen Yaudge eyo. Nakn se naan bo al-Masi ken utu ing maakse ki se əð ute doobm naan se bo, naase əndki doa gen kend maakn *nookn Raa ki.

²⁸ Al-Masi se bo naaje k'taadn jeege tu paac, k'jaalden bide ki əð k'dooyde ute jeel-taar paacn ken Raa ədjen se, taa naaje k'je jeegeen paacn dookga ute al-Masi se, 'tedn jee mec.

²⁹ Taa naan ese se bo maam m'tedn naaba m'doa ute toogñ al-Masi ken cir nakge paac ken ing ted naaba maakum ki se.

2

¹ Deere, maam m'je naase aki jeele, maam se m'ing bo m'do do jet taa naase, taa jeegeen maakn geger ken Laodise ki əð taa jee Raagen kuuy ken bii kalan tap bo aakum te ute kaamde ey se kici.

² Maam m'je naade se k'kaay kaamde əð ute maak-jede se k'dok taarde kalan. Maam m'je naade se jeel kəkñ maakde ki mala mala, bin bo naade 'kəñ jeel *nakn ken Raa əyiño jaay jeege jeel te metin ey se, əð nakn se le, naan bo *al-Masi.

³ Əð gətn al-Masi ki sum bo naajege j'aki kəñ jeel-taar mala mala ute jeel nakge paac.

⁴ Ken əlum jaay m'taadsen bin se, m'je nam tap bo asen derl ute taaringen nijim se eyo.

⁵ Ey num, deere, daanse ki se maam gəto, naəo maam m'utu m'saap dose ki əð maam se maakum raapo aan gəto m'utu maaksen ute kaamuma, naase se nanə nanə kic bo utu 'daar gətin ki tak tak əð kaal maaksen do al-Masi ki se naase utu əkin ki toogə.

*Ute *al-Masi se naase ənkiga nakge paac*

⁶ Aan gəto naase 'tookkiga Melse, Isa al-Masi se, ing 'dookki kalan ute naanə.

⁷ Aan gəto ko kaaga iirin bəoy naan ki jaay 'daar toogə əð aan gəto bee ken j'iinin daar toog se, naase kic bo ing 'dookki kalan ute Isa al-Masi bin kici. Əð kaal maaksen do al-Masi ki se əkin ki toogə aan gəto ken k'dooyeno ro ki; əð 'təmk *Raa ute maakse paac.

⁸ Əndki kəndə, ənte kənkə nam asen derl ute taargen ren ren ken təol ser ey se! Taargen se iino gətn jikilimge tu əð gətn nakge tun ək toogə do *duni ki sum. Num naade se, berə, iino gətn al-Masi ki eyo.

⁹ Taa kaad ken Isa al-Masi ingo do naan ki se nakn Raa ək paac se utu gətn naan ki kici.

¹⁰ Aan gəto naase 'dookkiga kalan ute al-Masi se, naase ənkiga nakge paac ute naanə. Toogge ute nakgen ək toogə do jeege tu paac se, naan bo dode ki.

¹¹ Aan gəto naase 'dookkiga kalan ute al-Masi se, naase se j'əjsenga pəndə naəo *kəjn pənd naase se, tec aan gəto gen jikilimge lee ted se eyo, num kəjn pənd naase se, iino gətn al-Masi ki, naan bo debm ədjekiga dojege ro daa ro ken əljeki maakn *kusiñ ki se.

¹² Ken naase jaay *k'batizse sum se tec aan gəto naase ooykiga əð j'əlsenga maakn baad ki ute al-Masi. Əð ken naase jaay 'teeckiro maan se, tec aan

gəw ooy durkiga ute al-Masi tɛɛ, taa naase aalkiga maakse do təwɣ Raa kɛn duriŋo daan yoge tu se.

¹³ Ɔw do dəkɪŋ se, naan Raa ki se naase aan gəw jee ooyga kooyo taa kusɪŋ kɛn naase lee 'tɛdki w naase se aan gəw jee wj te pənd eyo*. Gaŋ bərsɛ ute al-Masi se, Raa ɛdsɛnga kaaja w naan se təwɣjekiga kusɪŋjege se paac naata.

¹⁴ Ute kooy Isan ooy do kaag ki se, Raa təwɣjekiga sɛɛjege se naatn w nakɪ kɛn *Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki jaay wjkɛki mindjege se kic, naan təwɣliŋga naatn w naan tupiŋga ro kaag ki ute naana.

¹⁵ Təwɣge ute nakgen w təwɣw do jeege tu paac se, Raa bəwɣdɛnga naatn maakɪ gaardege tu. Ute kooy kɛn Isa ooy do kaag ki se, naan cirdega. Naan tək leedeno naan jeege tu w əldɛ səkəŋ təwɣdɛ.

¹⁶ Taa naan se bɔ, wntɛ kəŋki nam asen kəjŋ bəwɣw dose ki taa kəwə, taa kaaye, taa laagen jeege lee tɛdɔ, taa bii *sɛrkɪ ɣɛn taar kaal laapa, ey ɛ taa *bii sebit.

¹⁷ Naadɛ se paac aan gəw kaam nirl nakgen bɛɛ utu adɛ baa naan ki. Ɔw kaam nirl nakgen se taad te al-Masi mala.

¹⁸ Kɛn bin num, jeegeŋ tɛd rode aan gəw jee wəp rode baata w lee eem *kədn Raage w kɛn niiga num wkiŋ wŋ se, wntɛ 'kəŋki jee se asen kəjŋ bəwɣw dose ki. Jee bin se saapdɛ se ɣɛn jikilimge w əlden naadɛ magal rodege.

¹⁹ Naadɛ se wɣ dəwɣk ute al-Masi eyo. Ey num al-Masi se, naan bɔ do *egliz w 'jeelki kɛn tɛd bɛɛ ro ki te magaliŋ se, daan doa. Ɔw daan do se bɔ kɛn tum ro paac, jaay tɛd kalaŋ se. Ɔw jee Raage kic bɔ tec bini w kɛn tɛddɛn jaay teep baa ute naandɛ se ɛ, Raa.

*Ooykiga w durkiga ute *al-Masi*

²⁰ Deere, naase se ooykiga ute al-Masi w nakgen w təwɣw do *duni ki se w təwɣw dose ki ey sum; num gaŋ ɣɛn dɪ jaay naase iŋki aan gəw nakgen se utu w təwɣw dose ki, jaay 'tookki ɣɛn tɛdn nakgen se aan gəw jeegeŋ kɛn utu maakɪ duni ki rək se,

²¹ nakgen kɛn w: «Nakɪ bin se wntɛ ɛkiŋa, wntɛ kuuniŋa, w wntɛ kəsiŋa?»

²² Nakgen se paac taad te nakgen kaadiŋ utu deele. Ɔw nakgen se ɛ, jikilimge bɔ lee saapa w dooyiŋ jeege tu ɣɛn tɛdɔ.

²³ Deere, nakgen kɛn naadɛ taad w ɣɛn tɛdɔ se, naadɛ saapiŋ w ute naan se bɔ, adɛn kɛdn jeel-taara, taa naadɛ taad w wəp roi baata w 'dabar roi w 'tɛd nakgen kɛn jeege taad w ɣɛn tɛdɔ se. Num gaŋ nakgen se paac se, təwɣ sɛr eyo w wɣ tɛd debkilimi w bəwɣ w rəŋ eyo.

3

¹ Taa naan se bɔ aan gəw naase ooy 'durkiga ute *al-Masi se, 'jeki nakgen kɛn maakɪ raa ki, ɣətn ɛsɛ bɔ kɛn al-Masi utu iŋg do ji daam *Raa ki.

² Kɛn bin num, wntɛ 'saapki do nakge tun do naan ki, num 'saapki do nakge tun maakɪ raa ki.

³ Deere, naase se ooykiga ute al-Masi w 'kingse se Raa utu bəwɣsesiŋ kaam ji al-Masi.

⁴ Al-Masi kɛn kingse kaam jɪŋ se, jaay biin adɛ naar teecɣ pirsil se, naase kic aki naar 'teecɣ pirsil ute naana maakɪ *nookiŋ ki.

*King kiji ute *al-Masi*

⁵ Ɔw nakgen jig eyo do naan kɛn utu maakse ki se, 'təwɣliŋki naata aan gəw: kɛɛsn naapm rɛŋ rɛŋ, nakɪ asɛn tujŋ naan Raa ki, nakɪ daa ro bɔ jea, maak-saapm *kusiŋa ute tama, taa tama se tɛdga raa jeege.

* 2:13 Jee wj te pənd ey se, Yaudge aakdɛ aan gəw jee jeel Raa mal eyo.

⁶ Taa nakgen jig ey ese se ʒo, ken utu ano ʒaa ute maak-taar Raa do jeege tun ken baate tookŋ taariŋ se.

⁷ Naase kic, do dakiŋ se, iŋgkiro bini ʒo 'lee 'tedkiro nakgen jig ey se kici.

⁸ Num ʒorse se, nakgen se paac ʒadki dose ro ki aan ʒoo: maak-taara, taamooyo, nakŋ kusiŋa, naaja ʒo taargen ʒen taad ey se kic ʒo, ʒnten 'teecŋ taarse ki.

⁹ ʒo ʒnte 'tedki taar-kooʒo ute naapa; taa kingsen do dakiŋa ʒo ute naksen jig ey naase 'lee 'tedki se le, reŋkiroga naatn.

¹⁰ ʒo ʒorse naase 'tedkiga jee kiji ʒo Raa Mel Kaaljege se daayum tedseŋga aŋki tecŋ naaŋa, taa aŋki jeel kəkŋ mala mala.

¹¹ Taa naaŋ se ʒo maakse ki se: ken kəf Greki, ken kəf Yaudi, debm ʒga pəndə, debm ʒj te eyo, debm cəkε, jee kaagge, jeegen ʒulge ləʒu jeegen ʒulge eyo, naade se paac, naan Raa ki se, debm cir naapiŋ tap ʒo ʒətə. Num ken cir paac se, al-Masi, naaŋ ʒo do nakge tu paac ʒo utu maakŋ jeenge tu paac.

¹² Taa naaŋ se ʒo naase se Raa beer tədsenoga tədsə ʒo 'tedkiga jee naange ken naaŋ jedε. Bin num εjki do naapge tu, 'tedki beε ute naapa, ʒpki rosege baata, 'tedki jee dalul ʒo 'tedki jee maakde deere.

¹³ ʒo 'serkki naapa ʒo ken maakse ki jaay deb kalaŋ tujga naapiŋ ki se, ʒkki naagŋ naapge; aan ʒoo Meljege tədsenoga kusiŋse se, naase 'tedki kalde naapge tu bin kici.

¹⁴ Ken beε cir paac se, 'jeki naapa ʒo ken naase jaay 'jeki naapa se, maakse kic 'tedn kalaŋ tak.

¹⁵ ʒŋ lapi al-Masi se 'kiŋg maakse ki taa Raa danŋseno se taa aki kiŋg ute lapi te naapa, taa naase 'tedkiga aan ʒoo ro kalaŋ. ʒo daayum iŋg 'təomki Raa.

¹⁶ ʒŋ taar al-Masi ute beεŋ se 'doocŋ maakse. 'Dooyki naapa aalki bi naapge tu ute jeel-taar mala mala ken naase ʒkki se. ʒo aarki kaa Raa ki ute maakse paac, 'təominki ute kaagen ken k'lee k'jeemsina ʒo magaliŋki ute kaagen *Nirl Salal əl jeege lee təomsiŋ se.

¹⁷ Taargen paacŋ ken naase 'ʒaaŋki ʒaa taada ute nakgen paacŋ naase 'ʒaaŋki ʒaa tεda se, 'tediŋki ute ro Meljege Isa. ʒo ute doobm naaŋ se, naase 'təomki Raa Bubu kici.

King beε ʒen jee al-Masige

(Ep 5.22-33, 6.1-9; 1Pr 2.18-25, 3.1-7)

¹⁸ Naase mēndge: 'booy uunki taar gaabsege aan ʒoo jee uun doobm Meljege lee tediŋ se.

¹⁹ Naase gaabge kic 'jeki mēndsege ʒo ʒnte taaddeki ute taar təogə.

²⁰ Gaange: 'tookki paac taar keŋsege ute bubsege; keεe ʒo nakŋ ken təol Meljege tu.

²¹ Naase bubm gaange se, ʒnten 'tedki gaansege se maakde aden taara, ey num naade maakde 'tuju.

Bulge ute meldege

²² Naase ʒulge se: melsegen do naaŋ ki se taardege paac 'tookdesiŋki. Ken naade ʒətə kic ʒo 'teddeki naabdege jiga. ʒo ʒnte 'tediŋki aan ʒoo naase 'jeki raapm maakŋ jikilimge sum, num ʒaŋ 'teddeki naaba ute maakŋ kalaŋ taa naase se 'ʒeerki Meljege tu.

²³ Num naabm ken naase 'ʒaaŋki ʒaa tεda paac se, 'tediŋki ute maakse paac aan ʒoo naabm ʒen Meljege ʒo ʒnte 'kaakiŋki aan ʒoo naabm ʒen jikilimge sum.

²⁴ Naase 'jeelki Meljege utu asen keɔn beɔse ute jeenge. ʒo Meljege se, naaŋ ʒo *al-Masi ʒo naabm ken naase 'tedki se le, 'tediŋki naaŋ ki.

²⁵ Num debm 'ted *kusiŋ se, kusiŋiŋ se, utu aŋ terl doŋ ki; taa Raa se, naaŋ beer nam eyo.

4

1 Naase mɛlge se: ɓulsege se 'tɛdɛki nakɲ ute doobiɲa ɔ kɛn mɛt ki taa 'jeelki naase kic ɔkki Mɛlɛ maakɲ raa ki.

*Pəl deɟ jee al-Masigen Kəls ki
(ɛp 6.18-20, 5.14-17)*

2 Daayum aayki kaamse eemki *Raa, ɔɲte 'toodki bia, 'tɔɔmki Raa.

3 Ɔɔ 'tɔndki mɛtn Raa taa naaje kici: taa naaɲ ajen kɔɔdn doobo ɟɛn ɓaa taadɲ nakɲ kɛn ɟɔtn *al-Masi ki jaay *jeege jeel mɛtiɲ ey se. Taa naaɲ se ɓo, maam j'ɔkum danɟay ki taariɲa.

4 'Tɔndki mɛtn Raa taa taar kɛn maam m'je m'aɲ taadɲ tak se 'toodɲ tal.

5 Maakɲ jeege tun doobm al-Masi ki ey se, iɲgki do mɛtɛkse ki. Ɔɔ kɛn doobiɲ jaay utu se, naase 'tɛdɛki bɛɛ.

6 Ɔɲ taarsegen naase aki taad se, 'taadɲki ute taargen nijimi ɔ bɛɛ. Bin ɓo naɲa naɲa kic ɓo aɲki tɛrl taar ute doobiɲa.

Pəl naɲ taariɲa ɔ ɔlden tɔɔsɛ

7 ɟɛnaaje Tisik kɛn debm tɛdn naabm tuj ɔrmiɲ ey kɛn naaje k'jenki ɔ kɛn tɛdn naabm Mɛlɛge ute maam tɛl se, naaɲ ɓo debm asen ɓaa taadɲ labarum paac.

8 Maam m'ɔliɲ ɟɔtse ki tap ɓo taa naaɲ asen ɓaa taadɲ labarje ɔ asen ɓaa kɛdn kaay kaama kici.

9 Onezim kɛn k'jenki, naaɲ kic ɟɛnaajegen tuj ɔrmiɲ eyo, ɔ goon naaɲse mala se utu 'ɓaa ute Tisik. Naade se ɓo asen ɓaa taadɲ nakɲ kɛn aan doje ki paac ɟɔtn ara se.

10 Aristarkɲ kɛn maakɲ danɟay ki ute maam ara se, 'tɛdsen tɔɔsɛ ɔ Markɲ goon taasn Barnabas kic, 'tɛdsen tɔɔsɛ. Markɲ ese ɓo, maam m'taadsenoga taad mɛtn taariɲ m'ɔ kɛn naaɲ jaay ɓaaga ɟɔtse ki num, ɔkiɲki jiga.

11 Isa, kɛn k'danɲiɲ Justus se, 'tɛdsen tɔɔsɛ kici. Ɔɔ maakɲ Yaudge tun took aal maakde do Isa ki se, naade se sum ɓo, kɛn tɛd naaba ute maama ɟɛn *maakɲ Gaar Raa. Naade se ɓo, kɛn ɛdum kaay kaama.

12 Epaprasn, ɟɛn naase mala se kic, 'tɛdsen tɔɔsɛ. Naaɲ se debm tɛdn naabm Isa *al-Masi. Ɔɔ naaɲ se daar cir ɟɛn tɔnd mɛtn Raa taa naase, taa naase daayum aki kiɲɟ tɔɔɟɔ, aki tɛdn jee Raagen mɛc ɔ taa naase aki 'dɔɔkɲ maakse ɟɛn tɛdn nakɲ kɛn Raa maakiɲ jen ro ki.

13 Epapras se, naaɲ tɛd naaba den aak eyo taa naase, taa jee Laodise ki ute jee Erapolis ki se ɔ maam Pəl se m'aakiɲga ute kaamuma.

14 Mɛdɟege daptor Luk ute Demas kic tɛdsen tɔɔsɛ.

15 'Tɛdki tɔɔsɛ ɟɛnaage tun maakɲ ɟɛɟɛr kɛn Laodise ki. Ɔɔ 'tɛdki tɔɔsɛ Nimpa ki ute jee *egliz kɛn lee tus maakɲ ɓɛɛɲ ki se kici.

16 Kɛn naase 'dooyiɲkiga maktubm kɛn maam m'raaɲsesiɲ se num, ɔliɲki egliz kɛn maakɲ ɟɛɟɛr kɛn Laodise ki se kici aɲ dooyo. Ɔɔ naase kic maktubm kɛn maam raaniɲo jeege tun Laodise ki se jaay ɔlsesiɲoga num, 'dooyiɲki kici.

17 Ɔɔ 'taadki Arsip ki: Naabm ɟɛn Mɛlɛgen ɔɲiɲsiɲ kaam jɲ se, ɲ'tɛdn ɲ'aasiɲ ute doobiɲa.

18 Tɔɔsn kɛn maam m'raaɲ m'ɔlsen ese se, maam Pəl mala ɓo m'raaɲiɲ ute jima. Maam se m'danɟay ki. 'Saapki dom ki ɔ ɔɲte 'dirigumki. Ɔɲ Raa asen tɛdn bɛɛɲa.

Maktubm deet deet kɛn Pɔl raanɔn eglizn Tɛsalonik ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm deet deet kɛn Pɔl raanɔn eglizn Tɛsalonik ki

Eglizn Tɛsalonik ki se, Pɔl ɔndin kaad kɛn naan ingo mɛrtɛ gɛn k-dige gɛn tɛdn naabm Raa se. Naan iino gɛgɛr Pilip ki ɔ baado aan maakɔ gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki. Gɛgɛr Tɛsalonik se, naan maakɔ taa naan Masedoan ki. Jee Tɛsalonik ki se naabden kɛn naade lee tɛd se, naade lee tɛd suuk. Ɔ naade ɔk cɛkge dɛna ɔ dɛnin se Yaudge. Yaudgen mɛtinge se took do taar kɛn Pɔl lee dooy jeege se eyo. Taa naan se ɔ naade tuurin gɔtn ese. Pɔl raan jeege tun Tɛsalonik kɛn took aalga maakde do Isa ki ɔ ute maktubm se ɔ naan lee dooyde. Jee jeel taadn tɔkɔn mɛtn Kitapm Raa se, saap ɔ maktubm ara se ɔ, 'tɛdn maktubm kɛn Pɔl raan deet deet jee al-Masige tu. Kɛn bin num maktubm ara se, maakɔ Kitapm kɛn Raa dook kiji ute jeege se, naan ɔ k'raanɔn deete. Pɔl ɛd'kaay kaama gɛnaage tun Tɛsalonik ki ɔ taadden ɔ kaal maakden do Isa al-Masi ki se, j'ɔkin ɔnɔ k'baansin ute naanina. Jee mɛtinge maakɔ jee Raage tu se ooyga kooyo naɔ Isa lɛ aan te ey ɔrtɔ. Jee Raage se tɔnd mɛtn Pɔl ɔ jeege ooy se tap ɔ gɛn naade se 'tɛdn ɔ dɛ. Pɔl tɛrlden ɔ jeege ooyga kooyo ute jee utu inɔ zɛɛɛ se, naade paac dook ute Isa al-Masi, taa ɔii kalan naade utu 'dur daan yoge tu paac.

Pɔl raan ɔl tɔsin jeege tun Tɛsalonik ki

¹ Kɛn ara maam Pɔl ɔ m'raansɛn maktubm se ute Silban ɔ Timote, naase jee *egliz kɛn maakɔ gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki, kɛn 'tɛdkiga gɛn Bubjege *Raa ɔ gɛn Mɛljege Isa *al-Masi. Ɔn Raa asɛn tɛdn bɛɛna ɔ asɛn kɛdn lapia.

Pɔl tɔm Raa taa jee Raagen Tɛsalonik ki (Plp 1.3-6; Kɔl 1.3-8)

² Daayum naaje k'tɔm Raa ɔ k'tɔnd mɛtin k'j'ɔn ey kici taa naase paac.

³ Naan Bubjege Raa ki se, daayum naaje k'saap do kaal maakɔ naase, kɛn naase aalki do Isa *al-Masi ki jaay ɔlsɛn 'tɛdki nakgen jiga se. Ute maak-jee naase ɔkki do Isa ki se ɔlsɛn naase 'tɛdki naaba jiga ɔ aayki kaamse ɔndki dose do Mɛljege tu Isa al-Masi ki.

⁴ Gɛnaa maakjemge, naaje k'jeele Raa se naan jese ɔ naan ɔ bɛɛr tɔdsɛno taa aki tɛdn jee naange.

⁵ 'Booyki, Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se naaje k'taadsɛno se ute taarje sum eyo, num ute tɔgnɔ *Nirl Salal ɔ naaje k'jeel maakje ki taar naaje k'taadsɛno se taar mɛt ki. Naase kic 'jeelki kaad kɛn naaje j'ingkiro tɛl se, nakgen naaje k'tɛdo paac se, k'tɛddɛno taa asɛn noogo.

⁶ Ɔ nakɔ kɛn Mɛljege tɛdo jaay naaje k'tɛd se ɔ, naase 'tɛdki aan gɔ gɛn naaje se kici. Deere, jeege dabarsɛnoga dɛna naɔ ute naan se kic ɔ, naase 'took uunkiro taar Raa maakse ki se ute maak-raapm kɛn Nirl Salal ɛdsɛsin se.

⁷ Bin ɔ naase 'taadkiga doobo jee Raage tun paacɔ taa naan Masedoan ki ute kɛngen taa naan Akayi ki.

⁸ Deere, taar Raa se iino gɔtse ki se bini aanga taa naan Masedoan ki ute taa naan Akayi ki sum eyo, num gɔtɔ baa se paac, jeege booyga kɛn naase aalkiga maakse do Raa ki se. Taa naan se, naaje j'kɔn kɔɔsn maanin ey sum,

⁹ taa jeege paac ðas maanse gen ken naase 'dooð ðkjekiro jiga kaad ken naaje j'inggo gōtn naase ki se. Ðo naade ðas maanse taa naase raagen deer ey se, naase res andenkiga naata ðo 'terlkiga maakse gen tedn naaba Raa ken zεεε ðo ken met ki.

¹⁰ Borse, naase ing aakki kaak kaam Goon Raa afe baa maakn raa ki, goonin se bo, naan durino daan yoge tu ðo naan bo Isan ken ðdjeki dojege taa maak-taar Raa booy dojege tu eyo bii ken naan an kojn booro do jeege tu se.

2

*Naabm *Raa ken Pal ted maakn gegεr ken Tesalonik ki (NJKN 20.18-21,31-35; 2Kor 6.3-10, 12.12-15)*

¹ Genaaenge, naase mala 'jeelin̄ki, ken naaje jaay j'inggo gōtse ki jaay naase 'dooð ðkjekiro jiga se, cεr eyo.

² Num naase kic 'jeelki naaje se k'dabarjenoga ðo k'naajenoga maakn gegεr ken Pilip ki, jaay bo k'j'iin̄ k'baado gōtse ki. Ey num jee wōyge se tap bo paac paac onjen doob eyo, naðo Raa se, εdjenga kaay kaama taa j'asen taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi.

³ Taa taar Raa ken naaje k'baa k'taadsen se, ðk taar-kōob eyo. Ðo naaje le k'j'ok saapm jaay jig ey se do nam ki eyo ðo k'je kaan̄ nam dal eyo.

⁴ Gan̄ Raa se naan̄ aakje naaje j'an̄ kōn̄ kaas se jaay bo, naan̄ εdjeno Labar Jiga gen Isa se kaam jije gen baa taadn jeege tu. Anum naaje k'je k'taad se k'je bo k'tedn nakn̄ ken tōal jikilinge tu eyo, num ken tōal Raa ki, naan̄ ken jeel nan̄ saapm maakjege tu paac.

⁵ Taa naase 'jeelki, naaje k'j'ōn̄ k'taad te taar gen kaan̄ nam dal eyo ðo k'je te doobm tam eyo ðo Raa kic bo jeele.

⁶ Ðo naaje se k'jedō te doobm naase bo ajeki tōom eyo ðo k'je jee kuuy bo aje tōom ey kici.

⁷ Ey num naaje k'jee kaan̄ naabm al-Masige se, naaje bo ken k'jee magal-segen ken j'ok doobo ajekiga tedn naaba, gan̄ naaje k'j'ōn̄ k'tedino te naan̄ se eyo. Num naaje j'inggo maakse ki se k'tedō jeege on̄ rode urlu aan̄ gōo ko gaangen ken aak do gēndege tu.

⁸ Taa maak-je naaje k'j'ok dose ki se, k'je bo j'aseno taadn Labar Jigan gen Raa se sum eyo, num j'ōn̄ roje paac bo taa naase, taa naase 'tedkiga jee kōon̄ maakjege.

⁹ Deere genaaenge, naase utu 'saapki do dubarje ki ðo do naab ken naaje k'ted jaay ðor nan̄jeno tak tak se. Naaje k'tedō naaba nōoro katara, taa maakse ki se naaje k'je k'kōopm kaam ji nam eyo ðo ute naan̄ se bo, naaje k'taadseno Labar Jigan gen Raa se.

¹⁰ Naase kic bo saadjege ðo Raa kic bo saadje: naaje j'inggo daan naase jeege tun aalkiga kaal maakse do Isa al-Masi ki se, kingje se, king *salal ute doobina ðo nakn̄ jaay akiro kōn̄ aak kus roje ki se gōto.

¹¹ Naase 'jeelki, maakse ki se, nan̄a kic naaje j'aakiño don̄ ki aan̄ gōo bubm ken aak do gēninge tu se.

¹² Naaje k'dεjseno ðo k'j'εdseno kaay kaama ðo k'taadseno k'je aki king aan̄ gōo ken Raa maakin̄ jen ro ki, naan̄ ken dan̄seno taa aki kend maakn̄ gaarin̄ ki ðo maakn̄ *nookin̄ ki.

Pal tōom Raa daala taa jee Raagen Tesalonik ki

¹³ Taa naan̄ se bo naaje k'ting k'tōom Raa taa naase booy uunkiroga taar Raa ken naaje k'taadseno se, naase 'tookkiga do ki ðo 'jeelin̄ki taargen se gen

jikilinge eyo num taar Raa. Ɔɔ deere, naan se taar Raa mala. Deere, taar se utu tɛdn naaba maakɔ naase kɛn aalkiga maakse do Isa *al-Masi ki se kici.

¹⁴ Bin num gɛnaamge, naase kic 'tɛdkiga aan gɔɔ jee *eglizgen taa naan Jude ki kɛn tɛdga jee Isa al-Masige se. Naade se, taasde Yaudgen mɛtinge lee dabardeno ɔɔ bɔrse se, naase kic taassege lee dabarse bin kici.

¹⁵ Naade Yaudge se ɔɔ kɛn tɔɔlo Mɛljege Isa ute jee kɛn taad taar teeco taar Raa ki, ɔɔ naade se ɔɔ kɛn lee dabarjeno naaje kici. Ɔɔ nakgen Yaudge tɛd se tɔɔl Raa ki eyo ɔɔ naade se tɛdga jee wɔɔy jikilinge paac.

¹⁶ Naade Yaudgen ese se ɔɔ, gaasjen gɛn taadn taar Raa jeege tun Yaudge eyo taa naade 'kɔɔ kaaj eyo. Kɛn naade tɛd bin se naade lee ziid *kusiɔdege do kusiɔde kɛn naade lee tɛd se. Ɔɔ bɔrse se kusiɔde se deelga gɔtiɔa. Num do taar tɔɔlin ki se, maak-taar Raa se, bɔɔyoga dode ki.

*Pɔlje ɔaa kaakɔ jee Raagen maakɔ gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki
(NJKN 17.14-16)*

¹⁷ Gɛnaamge, gɔtn k'j'iin k'j'ɔnseno sum se, daaniɔ dɔkga k'j'ɔɔ k'j'aakki te daan-kaam naapge eyo. Ute naan se kic ɔɔ, naaje j'utu k'saap dose ki. Bin num, ute doobm gay kic ɔɔ naaje k'je j'asen ɔaa kaakɔ daala. Taa naaje se k'j'ɔk maak-je dose ki dɛn aak eyo.

¹⁸ Taa naaje k'je k'kɔkɔ tɛrl j'asen ɔaa kaaka, kɛn tap ki se maam Pɔl ɔɔ m'taad m'dɔɔlga dɔɔɔ gɛn ɔaa kaak se, naɔɔ *Bubm sitange se gaasjen doobo.

¹⁹ Gɛnaamge, 'jeelki, naase ɔɔ jee kɛn naaje k'j'ɔnd doje dose ki, ɔɔ ɛdjen maak-raapo bii kɛn Mɛljege Isa ade ɔaa se taa naase se naaje doje tɛdn raan. Taa naase ɔɔ kɛn 'taadki jeege tu paac ɔɔki naabje se, naabm jiga.

²⁰ Deer deer, naaje se maakje raapm dose ki ɔɔ naaje *k'nook Raa taa naase.

3

¹ Anum kɛn naaje jaay j'ɔɔ te labarse ey se, j'ɔɔ j'aasiɔ te eyo, naaje k'j'uuno doa gɛn kɔɔpm king maakɔ gɛgɛr kɛn Aten ki kalje ki,

² ɔɔ Timote se ɔɔ naaje k'j'ɔliɔ gɔtse ki. Timote se naan gɛnaaje ɔɔ naaje k'tɛd naabm *Raa kalan. Labar jigan gɛn Isa *al-Masi se, naaje k'taadɔ jeege tu tɛɛ. Naaje k'j'ɔlin gɔtse ki se taa asen noogo ɔɔ asen kɛdn kaay kaama ɔɔ taa naase aki king tɔɔgɔ doobm al-Masi ki.

³ Bin ɔɔ, dubargen aan bɔrse dose ki se asen kɔɔ kɔl naase anki rɛsn ute doobm Raa eyo. Taa naase mala kic 'jeeliɔki, dubargen bin se, utu 'kaan dojege tu.

⁴ Kaad kɛn naaje k'j'ingɔ gɔtse ki se, naaje k'taadɛnoga j'ɔɔ naajege se j'utu j'ajenki dabara ɔɔ nakɔ se aanga dojege tu ɔɔ naan ese se, naase kic 'jeeliɔki.

⁵ Taa naan se ɔɔ, maam m'ɔɔ m'aasiɔ te gɛn king booy dɛn eyo, maam m'ɔlsen Timote, taa ɔaa gɔtse ki taa amo ɔaa ute labarse, naase utu ingki do kaal maakse ki se dey la? Maam m'beer m'ɔɔ sɔm daan naane *Bubm sitange naamsenga ɔɔ ute naan se naabjen k'tɛd daanse ki se 'kutn cɛɛ.

⁶ Bɔrse, Timote kɛn iino gɔtse ki se aan ɔɔjenga ɔɔ naan ɔaanjenoga ute labar jiga gɛn kaal maaksen do Raa ki ɔɔ gɛn maak-je kɛn naase ɔkki ute naapa. Naan taadjen ɔɔ daayum naase utu 'saapki doje ki jiga, ɔɔ je ajeki kaaka aan gɔɔ naajen k'je j'asen kaak se kici.

⁷ Bin num gɛnaamge, maakɔ nakge tun ɔɔɔ ute dubargen aan dojege tu paac se, naase ɛdjekiga kaay kaama ute kaal maakɔ naasen aalki do Mɛljege tu se.

⁸ Bɔrse naase utu ingki tɔɔg doobm Mɛljege tu se, taa naan se naaje kic kingje tɛdga jiga.

⁹ Naaje j'ok taar ken 'kaasn jaay j'an toom Raa se tap bo goto, taa maak-raapm ken naaje j'oko taa naase naan Raa ki.

¹⁰ Nooro katara naaje k'tond metin te maakje paac, taa ajen koodn doobo ter j'asen baa kaaka oo j'aseno dooy nakj ken naase 'jeelki te metin ey borto doobm al-Masi ki taa aki baa ute naan se.

¹¹ On Raa Bubjege mala ute Meljege Isa ajen koodn doobo k'baa gotse ki.

¹² Maakje ken naase okki do naapge tu oo do jeege tu paac se, on Meljege asenin ziidn baa ute naaniina, tecn aan gao ken naaje k'jese naase se kici.

¹³ Oo ter, on Meljege asen toogj maakse taa naan Bubjege tu Raa ki se naase aki tedn jeegen *salal oo nam 'kon dim aak kus rose ki eyo, bii ken Meljege Isa al-Masi ade baa ute jeenge paac se.

4

*Onki kingse se 'taal *Raa ki*

(1Pr 1.14-16, 4.1-5; Ep 5.3-8; 1Kor 6.13-20)

¹ Genamgen doobm *al-Masi ki, borse do taar taalij ki se, naaje k'je j'asen taada: taa naaje k'dooyse noga te doobm jaay naase aki king num taal Raa ki se. Deere, borse se kingse se tecga aan gao naan se. Taa naan se bo naaje k'tond metse ute ro Meljege Isa al-Masi se, kingse bin se, okinki onoo oo 'baansinki te naan se.

² Taa naase 'jeelki nakj ken naaje k'taadseno gen teda se, nakj se Meljege Isa bo taad jeege tu gen teda.

³ Nakj Raa maakin jen ro ki se, naan je naase aki kon rose paac naan ki oo nana kic bo boobm kon roga gen baa je mend jeege eyo oo gen baa je gaabm jeege eyo.

⁴ Oo maakse ki se, nana kic bo on kingin ute mendin se tedn aan gao ken Raa maakin jen ro ki, oo bin se, jeege kic aden kaal maak ki;

⁵ oo onten konki rose gen tedn nakgen jig eyo ken maakse bo jea, aan gao gen jeegen jeel Raa mal eyo lee ted se.

⁶ Oo nam onten tujn ro genaon ken doobm Isa al-Masi ki oo onten 'kaanin dala. 'Jeelki, jeegen jaay ted bin se, Meljege utu aden dabara oo taar se le naaje k'taad k'doalsenga doob.

⁷ Taa Raa danjekiro se taa j'aki king bo gen tedn nakgen jig ey ken maakjege je se eyo, num gan taa j'aki tedn jee *salal.

⁸ Taa naan se bo, debm ken jaay baate booy kuun taarse se, naan ood und debkilim eyo, num naan ood und Raa debm edsen Nirlij Salal se.

⁹ Genamge, gen maak-je daanse ki ute naapa se, naaje j'asen kon raan taarin ey sum, taa Raa mala taadsenga maakse ki oo 'jeki naapa.

¹⁰ Deere, genaagen Masedoan ki se, naase 'jedeki paac. Num naaje j'edsen kaay kaama, maak-je ese se baansinki ute naaniina.

¹¹ Oo aayki kaamse taa aki king ute toose ute naapa, onten kalki dose maakj taar jeege tun kuuy. 'Tedki naaba ute jisege mala jaay bo aki kon dim anki tingi, aan gao ken naaje k'dooyse.

¹² Ken kingse jaay tec bin se, jeegen jeel Raa mal ey jaay 'kaakj se, asen kaal maak ki. Oo naase kic bo 'jeki nam bo asen kul eyo.

Bii ken Meljege Isa ade terle

(1Kor 15.19-58)

¹³ Genamge, naaje k'je naase aki jeele nakj ken utu 'kaan do jeege tun ooyga kooyo, taa naase aki king maakj maak-tuj ki eyo, aan gao jeegen jaay nakj naade an kond dode ro ki got se.

¹⁴ Kɛn naajege jaay k'jeelki Isa se naan̄ ooyoga ɔɔ duroga daan yoge tu num, bin se, naajege kic k'jeelki jeegen aalga kaal maakde do Isa ki jaay ooyoga kooy se, ute doobm Isa se, Raa utu aden duru daan yoge tu kici.

¹⁵ 'Booyki, kɛse ɓo taar Mɛljege dooyno jeege ɔɔ naaje k'je j'asesin̄ taada: ɓii kɛn Mɛljege ade ɓaa se, naajegen j'utuki zɛɛɛ do naan̄ ki se j'aki kɔn̄ deel kɔn̄ jee kɛn ooyoga kooy se eyo.

¹⁶ Taa ɓii kɛn Mɛljege ade ɓaa se, naan̄ mala 'taadn̄ makɔn̄, ade kund kulu magal kɔfinge tu ɔɔ naan̄ 'dan̄ jeege. Naan̄ kɛn se, k'tuuy pul Raa ɔɔ Mɛljege mala ade ɓɔɔy maakn̄ raa ki ɔɔ jee ooyoga kooy doobm *al-Masi ki se, naade se ɓo ade dur daan yoge tu deete.

¹⁷ Jaay ɓo Raa ajeki tɔsn̄ naajegen j'utuki k'zɛɛrki, j'aki tum ute naade tɛɛ ɔɔ j'an̄ki ɓaa dɔɔdn̄ Mɛljege raan̄ maakn̄ gapar ki, ɔɔ j'aki ɓaa tinḡ ute naan̄a gɛn daayum.

¹⁸ Ute taargen se ɓo, ɛdki 'kaay kaama naapge tu.

5

In̄gki zɛɛr daayum

(Mt 24.36-51; Lk 12.35-40; Rm 13.11-14)

¹ Gɛnaamge, gɛn kaadinā ute ɓiin̄ kɛn Mɛljege ade ɓaa se, naase 'jeki j'asenga raan̄ jaay ey sum,

² nakgen se naase mala kic ɓo 'jeelinki jiga: *ɓiin̄ Mɛljege ade ɓaa se tecn̄ aan̄ gɔɔ debm ɓoogɩ ɓaado daan nɔɔr ki.

³ Kaad̄ kɛn jeege deekn̄ ɔɔ: «Naaje j'in̄gki ute tɔɔɛ ɔɔ nakn̄ ajenki tujn̄ maakjege ɛ gɔtɔga sum se,» kaad̄ kɛn se sum ɓo, gɔtɔ se naar tujn̄ kasak kasak, aan̄ gɔɔ mend̄ mend̄kaama kɛn maakin̄ tuunin̄ gɛn koojo, ɔɔ ɓii kɛn se naade 'kɔn̄ kaan̄ kɔt eyo.

⁴ Num, naase gɛnaamge, naase ɛ in̄gki maakn̄ gɔt kɛn ɔɔd̄ ey se; taa naan̄ se ɓo, ɓii se kic asen̄ kɔn̄ kɔkn̄ do jise ki aan̄ gɔɔ debm ɓooḡ eyo.

⁵ Taa naase paac 'tɛdkiga gaan̄ gɔt kɛn wɔɔrɔ ɔɔ jee maakn̄ katara ki; bin se naajege se jeegen lee maakn̄ nɔɔr ki eyo ɔɔ maakn̄ gɔt kɛn ɔɔd̄ eyo.

⁶ Taa naan̄ se j'ɔnten̄ 'toodki bia aan̄ gɔɔ jeegen kuuy ɓɔrse tood̄ tood̄ se, num j'in̄gki zɛɛɛ ɔɔ k'ɓɔɔb̄ k'j'ɔkki rojege.

⁷ Jee toodn̄ bige se ɛ, lee tood̄ nɔɔr ɔɔ jee kaay koonge kic ɛ, lee taay toon nɔɔr.

⁸ Naajege se k'gaan̄ katarge. Taa naan̄ se, k'ɓɔɔb̄ k'j'ɔkki rojege, kaal maakjegen do Isa ki ɔɔ maak-je kɛn k'j'ɔkki do jeege tu se j'adenki tuusn̄ aan̄ gɔɔ saapo. Naajege k'j'ɔndki dojege do *Raa ki naan̄ ɓo debm ajeki kaaja, ɔɔ naan̄ se tec aan̄ gɔɔ debm ɔnd̄ baay maala ɓo don̄ ki.

⁹ 'Jeelki, Raa dan̄jekiro se taa j'aki kɔn̄ kaaja ute doobm Mɛljege Isa al-Masi ɔɔ taa maak-taarin̄ 'ɓɔɔy dojege tu eyo.

¹⁰ Isa al-Masi se ooyga taa naajege, bin ɓo jeegen kɛn utu in̄g zɛɛɛ, ey ɛ jeegen kɛn ooyga kooy se, naajege paac j'in̄g k'dɔɔkki ute naan̄a.

¹¹ Bin num ɛdki kaay kaama naapge tu ɔɔ 'tɔɔgki maakn̄ naapge, aan̄ gɔɔ kɛn naase lee 'tɛdn̄ki tɛd̄ se.

Pɔl nan̄ taarin̄a ɔɔ tɛdden̄ tɔɔɛ

(Rm 12.17-21)

¹² Gɛnaamge, k'deekseni, naaje k'je jeegen jaay lee dabar tɛd̄ naaba daanse ki se, aaldɛki maak ki. Taa naade se, Mɛljege ɓo ɔldeno taa asen̄ tɔɔd̄ ɔɔ asen̄ dɛjɛ.

¹³ Taa naabm naade tɛd̄ daanse ki se ɔkɛki ɔɔn̄ ɔɔ jedeki. In̄gki ute tɔɔɛ ute naapa.

14 Naaje k'ɔeekseni gɛnaamge, jee kaar-naabge se 'mooyɔeki. Ɛɔki kaay kaama jeege tun maakɔe ing kaam kalan eyo, ɔɔ jeege kɛn ɔk tɔɔg ey se 'noogɔeki ɔɔ ɔnki maakse 'tɛɔn deere ute jeege paac.

15 Ɔndki kɔndɔ kɛn nam jaay tɛɔi *kusiŋ se, ɔntɛ tɛrlɪnsɪnɔ, num daayum 'jeki gɛn tɛɔn bɛɛ ute naapa ɔɔ ute jeege paac.

16 Daayum ingki te maak-raapo.

17 Daayum 'tɔndki mɛtn Raa.

18 Ɔɔ maakɔ nakge tun aan dose ki paac se, 'tɔɔmki Raa. Kɛse ɔo nakɔ kɛn Raa maakiŋ jen ro ki ɔɔ anki tɛɔa, naasen kɛn ɔoobm Isa al-Masi ki se.

19 Naabm *Nirl Salal je tɛɔa se, ɔntɛn 'gaasiŋki;

20 jeege jaay taaf taargen teeco taar Raa ki se, taar naaɔɛn taaf se ɔntɛ kuum kaaliŋki naan ki.

21 Num maakɔ nakge tu paac se, aak ɔkiŋ jiga jaay ɔo, kɛn bɛɛ maak ki se, uunki.

22 Napar kusiŋge paac se ɔɔɔki dose ro ki.

23 Ɔn Raa mala kɛn ɛɔjeki tɔɔse se, asen tɛɔn aki tɛɔn jee salal mala mala ɔɔ rose, kose ɔɔ nirlse se ɔn Raa an bɔɔbm jiga ɔɔ bin se j'kɔn ne ɔim aak kus rose ki eyo ɔii kɛn Mɛljege Isa al-Masi aɔe ɔaa se.

24 Raa danɔseno se, naan 'kɔn tɛɔn nakɔ se, taa naan se debm tuj ɔrmiŋ eyo.

25 Gɛnaamge, naase kic 'tɔndki mɛtn Raa taa naaje.

26 'Tɛɔki tɔɔse gɛnaage tun paacɔ ɔoobm al-Masi ki ɔɔ baam 'tɔkki naapa ɔɔnɔ aan gɔɔ gɛnaa naapge.

27 Maam m'ɔeekseni ute ro Mɛljege, kɛn maktubm se jaay ɔniŋkiga num, 'dooyiŋki naan gɛnaage tu paac.

28 Ɔn Mɛljege Isa al-Masi 'tɛɔn ute naase ɔɔ asen tɛɔn bɛɛnɔ.

Maktubm ɣen k-dige ken Pɔl raanɩj eglizn Tesalonik ki Kupm metn taar taadjeki doobm ɣen dooy maktubm ɣen k-dige ken Pɔl raanɩj eglizn Tesalonik ki

Maktubm Tesalonik ɣen k-dige se, taadn metn ko taar ken Pɔl taadɛnoga taad metin maakɩj maktubin ken deet deet se. Biige ɛ deel deele ɔ ɣɔtɔ kic ɛ ɓaa ɓaa ute naaniɩa ɔ Isa ɛ aan te ey ɓɔrtɔ. Kɛse ɓo nakɩj ken ɔl jee al-Masigen Tesalonik ki uun nirdɛ ro ki. Tesalonik ki se, jee al-Masigen metinge, taad ɔ: ɓii ken al-Masi ano ɓaa se, deelga (kon 2.2). Ɔ jee metinge ɛ taad ɔ al-Masi utu aɛ naar ɓaa ɛey se, naade baate tɛɛn naaba (kon 3.6-12). Maktubm ken Pɔl raan ara se, je taadn jee al-Masige tun Tesalonik ki ɔ j'ɔnte naar tookɩj yɔkɔɔɔ aan ɣɔɔ k'l'aanga ɣɔtn kaan ki. Maakɩj kingɛ ken naade inj aak kaak kaam Isa se, aden kɔj gaasn ɣen tɛɛn naabm ken naade an king ro ki eyo. Ter Pɔl taadɛn ɔ kusiɩ se ziid ɓaa ɓaa ute naaniɩa ɔ debm ken Pɔl danɩj debm kusiɩ se ɛ, nakgen kusiɩ ɔk tɔɔɔ do jeege tu paac se utu 'tɛɛn kaam jina. Ken Isa aɛ ɓaa aan ɣɔɔ Mɛl jeeɣen do naan ki se, debm kusiɩa se naan utu an kutin kap. Bin se k'l'ing do metekɛ ki.

Pɔl ute Silban ɔ Timote raan ɔl tɔɔse jeege tun Tesalonik ki

¹ Ken ara maam Pɔl ɓo m'raansɛn maktubm se ute Silban ɔ Timote jee *egliz ken maakɩj ɣɛɣɛr ken Tesalonik ki, ken 'tɛɛkiga ɣen Bubjege *Raa ɔ ɣen Mɛljege Isa *al-Masi.

² Ɔn Bubjege Raa ɔ Mɛljege Isa al-Masi asɛn tɛɛn bɛɛɛɛ ɔ asɛn kɛɛn lapia.

Pɔl ɛɛkaay kaama jee Raage tu

(1Tes 1.2-7; Plp 1.3-6,27-30; Mt 13.40-43, 25.31-46)

³ ɣenaamge, daayum naaje k'tɔɔm Raa taa naase ɔ kɛse nakɩj jiga ɣen tɛɛɛ, taa kaal maaksɛn do Raa ki se ziidn ɓaa ute naaniɩ det det ɔ maak-je ɔkki do naapge tu paac se kic ɓo, ziidn ɓaa ute naaniɩa.

⁴ Taa naan se ɓo naaje j'ɔɔs maanse maakɩj *eglizge tun kuuy se kic ɓo, naaje maak-je raap aak eyo taa naase utu aayki kaamse ɣen kaal maakse do Isa *al-Masi ki ɔ ute dubar ken jeege lee dabarse se ɔ ute nakgen ɔn ken aan dose ki kic ɓo, naase ɔj aasiɩki.

⁵ Nakgen se je ajeki taadn kɔjn ɓɔɔr ken Raa utu kɔjn do jeege tu se ute doobiɩa. Bin ɓo Raa ɔn nakgen se jaay aan dose ki se taa asɛn tɛɛn naase jeeɣen anki kaasa ɣen ken kɛnd maakɩj gaariɩ ki. Taa naan se ɓo naase lee 'dabarki se.

⁶ Deere, Raa se naan debm daan ki ɔ naan se utu dabar jee ken lee dabarse se.

⁷ Ɔ naasen maakɩj dubar ki se, Raa utu asɛn kɛɛn ɣɔtn tɔɔl maaka ute naaje kalaɩ, ɓii ken jeege 'kaakɩj Mɛljege Isa aɛ ɓɔɔy maakɩj raa ki ute kɔɛɛɛɛn tɔɔ se.

⁸ Mɛljege aɛ ɓɔɔy ute poodn ɔk zir zir, taa utu dabar jeeɣen jeel Raa mal eyo, ɔ ken baate booy kuun taar Labar Jiga ɣen Mɛljege Isa se.

⁹ Dubar naade se Raa utu aden kutn kɔɛɛ ɣen sɔɔɔkiɩa. Naade se utu 'tɛɛn ɔkɔ ute Mɛljege ɔ kɔj kaakɩj tɔɔɩɩ ken wɔɔr ɣɔtɔ kɛɛɛɛ se eyo,

¹⁰ ɓii kɛn Mɛljege aɗe ɓaa se. Bii kɛn se ɓo, jeegen paacɩ kɛn aal maakɗe do naanɩ ki anɩ kaak se anɩ tɔɔmɔ ɔ jeegen jaay tɛɗga jee naange se, naade anɩ *nooko. Ɔo naase kic lɛ ute saadɩ naaje se, 'took aalkiga maakse donɩ ki.

¹¹ Taa naanɩ se ɓo, daayum naaje k'tɔnd mɛɩn Raa taa naase, taa Raa asen tɛɗn anɩki kaasa ro nakge tun naanɩ danɩsɛno ro ki. Ɔo ɔn tɔɔgɩ Raa se asen noogo aki tɛɗn nakgen jiga aan gɔɔ kɛn maakse jea ɔ kaal maakse se asen kɔl naase aki tɛɗn naaba jiga.

¹² Bin ɓo jeege nookɩ ro Mɛljege Isa al-Masi taa naase, ɔ naase kic j'ase tɔɔmɔ taa naana ɔ kɛse bɛɛ ɣɛn Raajege ɔ ɣɛn Mɛljege Isa al-Masi.

2

Nakɩ 'kaan jaay ɓo Isa aɗe ɓaa

¹ Ɔɛnaamge, Mɛljege Isa *al-Masi utu aɗe ɓaa ɔ naajege j'utu j'aki tusn cɛɛn ki. Taa naanɩ se naaje k'taadsɛn j'ɔɔ:

² nirlse ɔnten naar teece ɔ ɔnten 'beerki do taar kɛn jeege taad ɔ *ɓiin Mɛljege aɗe ɓaa se aanga. Taar se kɛn nam taad taar teeco taar *Raa ki ɓo ɓaadɔ taadsɛni, lɔ kɛn nam kuuy ɓo taadsɛn ute taariɩa ey lɛ kɛn nam ɓo taadsɛn ɔ naaje ɓo k'raanɩa, ɔnten 'tookki do ki.

³ Ute doobm taar gay kic ɓo, ɔnten kɔnki nam asen dɛrlɛ. Bɛɛki se, kɔr jee dɛna 'kɔɔɗn kund Raa se, Debm Kusinɩ deelga te gɔtinɩ* kɛn Raa anɩ kutinɩ maakɩ poof ki se, j'utu j'anɩ kaakɩ tal.

⁴ Debm Kusinɩ ese se 'gaasn jeege ɣɛn keem Raa ey lɛ ɣɛn kɛrgɩ naan nakge tun kuuy. Bini, naanɩ ɓaa kɛnd kisn kinɩg maakɩ Bee Raa† ki ɔ taadɩ jeege tu deek ɔɔ: maam se ɓo m'Raa.

⁵ 'Saapki tu kaad kɛn j'inɩgkiro tɛl se do nakge tun se maam m'taadsɛnoga ey la?

⁶ Ɔɔrse Debm Kusinɩ kɛn deel te gɔtinɩ ese se nakɩ gaasinɩ doobo se naase kic 'jeelinɩki; num kɛn kaadɩ Raa ɔndinɩ se aasga jaay, naanɩ utu aɗe teecɩ tal.

⁷ Tɔɔgɩ kɛn k'jeel mɛɩnɩ eyo ɣɛn Debm Kusinɩ deelga te gɔtinɩ se ɓɔrse naanɩ tɛɗ tɛɗn naabiɩa naɓo bini debm gaasinɩ doobo se 'tɛɗn gɔtɔ jaay ɓo j'utu j'anɩ kaakɩ naanɩ aɗe 'teecɩ tal.

⁸ Gɔtn se Debm Kusinɩ deelga te gɔtinɩ ese se j'utu j'anɩ kaakinɩ teecɩ tal, ɔ kɛn Mɛljege Isa jaay aɗe ɓaa se, ute kuul 'teecɩ taarinɩ ki se sum ɓo anɩ tɔɔlinɩ mak ɔ ute tɔɔginɩ se naanɩ utu anɩ kutn kap.

⁹ Kɛn Debm Kusinɩ deelga te gɔtinɩ ese aɗe ɓaa ute tɔɔgɩ *Bubm sitange se, naanɩ 'tɛɗn napar nakɩ-kɔɔbge ute nakgen magal magal deel do se, taa anɩ dɛrl jeege.

¹⁰ Naanɩ 'tɛɗn napar nakgen jig ey se kaam dɛna taa anɩ dɛrl jeegen kɛn ɓaa ɓaa gɔtn kut ki. Jee se 'kut se taa naade je tookɩ do taar kɛn mɛt ki eyo. Ey num kɛn naade jaay booy uunoga kuun num, daan Raa aɗeno kaaja.

¹¹ Taa naanɩ se ɓo, Raa ɔlden saapm ɣɛn bi doɗe, kɛn ɔlde naade aal maakɗe do nakɩ kɛn mɛt ki ey se.

¹² Taa naanɩ se ɓo jeegen jaay baate tookɩ do taar kɛn mɛt ki ɔ maakɗe-raapo ɣɛn tɛɗ *kusinɩa sum se, ɓɔɔɔ utu kooɩ doɗe ki.

Naase se jee Raa bɛɛr tɔɔdsɛnoga tɔɔɗɔ

(1Pr 1.2-9)

¹³ Ɔɛnaamge, naasen kɛn Mɛljege jese, daayum naaje k'tɔɔm Raa taa naase. Taa kaad kɛn Raa utu aal kaal duni se ɓo naanɩ bɛɛr tɔɔdsɛnoga tɔɔɗɔ taa asen

* 2:3 Debm Kusinɩ ese se naanɩ debm wɔɔy Raa. † 2:4 Bee Raa ese se je taadɩ ute Bee Raa magal kɛn maakɩ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki.

kaaja ute tɔɔŋɔ *Nirl Salal. Naan tɛdsen naase 'tɛdkiga jee naange ɔɔ aajse se taa naase 'tookkiga took do taar kɛn mɛt ki.

¹⁴ Raa danɣseno se taa asen kaaja ute Labar Jigan ɣɛn *al-Masi kɛn naaje k'taadseno se, taa naase aki kɛnd maakɔŋ *nookɔŋ ɣɛn Mɛljeje Isa al-Masi ki.

¹⁵ Taa naan se, ɣɛnaamge, 'daarki tɔɔɔɔ ɔɔ nakgen paacɔŋ naaje k'taadseno ute taarje, ey lɛ k'raanɣseno maakɔŋ maktub ki ɣɛn tɛda se, ɪŋki do ki.

¹⁶ Ɔɔ Mɛljeje Isa al-Masi naan mala ɔɔ Bubjeje Raa kɛn jejeke, ɔɔ ute bɛɛn se, ɛdʒeki kaay kaam ɣɛn daayum ute nakɔŋ j'an ki kɛnd dojeje do Raa ki ɣɛn kɔŋ kaaja,

¹⁷ asen sel maakse ɔɔ asen kɛdn tɔɔɔɔ ɣɛn tɛdn nakgen bɛɛ, ɔɔ bɛɛ ese se maakɔŋ nakge tun naase 'tɛdki ey lɛ do taarge tun paacɔŋ kɛn naase 'lee taadki kici.

3

*'Tɔndki mɛtn *Raa taa naaje*

(Rm 15.30-32)

¹ ɣɛnaamgen doobm *al-Masi ki, ɔɔrse do taar tɔɔlin ki se, naaje k'je j'asen taada: daayum 'tɔndki mɛtn Raa taa naaje, taa taar Mɛljeje se naar wɔɔkɔŋ ɔaa ɔɔtɔ ɔaa se paac ɔɔ jeege an kaal maak ki aan ɔɔ kɛn naase aalin ki maak ki se kici.

² 'Tɔndki mɛtn Raa taa naaje kici, taa Raa ajen bɔɔbm ro jeege tun tɔɔj eyo ɔɔ kɛn jig ey se, taa jeege paac lɛ took aal maakde do taar kɛn naaje k'taad se eyo.

³ Num Mɛljeje se, naan debm tujɔŋ ɔrmin ey se, naan asen kɛdn tɔɔɔɔ ɔɔ asen bɔɔbm ro *Bubm sitange tu.

⁴ Taa naase se, Mɛljeje taadɣenga maakje ki ɔɔ naaje k'jeelin maakje ki, nakɔŋ naaje k'taadseno se, 'tɛd ɔaansin ki ute naanina.

⁵ Ɔɔ Mɛljeje asen tɛdn maakse ki ɔɔ naase aki 'jeele Raa se naan jejeke ɔɔ nakgen aan dose ki se naase anki sɛrke aan ɔɔ ɣɛn al-Masi sɛrkiŋo se.

'Tɛdki naaba aan ɔɔ ɣɛn Pɔl se

⁶ Ɔɔ ɔɔrse ɣɛnaamge, naaje k'taadseni ute ro Mɛljeje Isa *al-Masi se j'ɔɔ: ɣɛnaagen doobm al-Masi ki kɛn jee kaar-naabge ute naade kɛn baate king do taar naaje kɛn k'dooyɔeno ro ki ey se, naase iikki naatn cɛɛde ki dɔkɔ.

⁷ Taa naase kic 'jeelki, kaad kɛn naaje k'tingkiro tɛl se, naaje k'tɛdo te jee kaar-naabge eyo. Bin num, naase kic 'tɛdki naaba aan ɔɔ naaje.

⁸ Naaje j'ɔso te kɔsn nam cɛr eyo, num nɔɔrɔ katara naaje k'dabar k'tɛdo naaba j'ɔr k'nanɔ tak tak taa k'je k'kɔɔpm kaam jise eyo.

⁹ Ey num naaje se j'ɔk doobo kɛn k'je se naase ajeki kɛdn kɔsɔ. Num kɛn naaje k'tɛdn naaba se k'je taa naase kic aki tɛdn naaba bini.

¹⁰ Kɛn naaje j'ingɔ ɔtse ki se, naaje k'taadsenoga taar se j'ɔɔ: Debm jaay je tɛdn naab ey se, n'ɔntɛ kɔs kici.

¹¹ Kɛn naaje jaay k'taad bin se, taa naaje k'booyga booyo jee mɛtinge maakse ki se, jee kaar-naabge je tɛdn dim eyo, ɔɔ je ɔo lee tɔl dodege maakɔŋ taar jeege tun ɔlden naade eyo.

¹² Jeegen bin se, naaje k'taaddɛn ɔɔ k'dɛjɔdn ute ro Mɛljeje Isa al-Masi j'ɔɔ: k'tɛdn naaba, jaay ɔo k'kɔŋ dim j'an kul rode.

¹³ Num naase ɣɛnaamge, 'tɛdki bɛɛ 'ɔaaki ute naanse, ɔntɛn 'kɔrki.

¹⁴ Kɛn nam jaay baate tookɔŋ do taar kɛn naaje k'raanɣsesin maakɔŋ maktub ki ara se, ɔɔdin ki ɣɛn donɔ, ɔntɛn tumki kalan taa bin se, sɔkɔŋɔ an tɔɔɔ.

¹⁵ Gaŋ ɔntɛn 'kaakin ki aan ɔɔ debm taamooyse, num 'dɛjin ki aan ɔɔ ɣɛnaase.

Pɔl naɲ taariɲa ɔɔ ɔɔd booro jee Raage tu

¹⁶ Ɔɲ Meljegen debm tɔɔɛ, naaɲ mala ute doobm gay kic ɓo asen keɗn tɔɔsiɲa ɣɛn daayum. Ɔɔ ɔɲ Meljege se 'king ute naase paac.

¹⁷ Taar teɗn tɔɔsn ara se, maam Pɔl ɓo m'raaɲsesiɲ te jim mala. Ken maam m'raaɲga maktub tak ɓo, m'ɔnd jim ro ki bini.

¹⁸ Ɔɲ bɛɛ ɣɛn Meljege Isa *al-Masi se teɗn ute naase paac.

Maktubm deet deet ken Pɔl raanɪn Timote ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm deet deet ken Pɔl raanɪn Timote ki

Timote se bubin kɔd Grɛk ɔ kon mɛnd Yaud ken aalga kaal maakin do Isa ki. Ron se, k'j'ɔnɪn kaam dɛna maakɪ kitapm gɛn Naabm jee kaan naabm Isage tu ɔ maakɪ maktubge tun Pɔl raan eglizge tu se kici. Timote se, naan tɛdoga naaba ɔ leedoga mɛrtɛ dɛna ute Pɔl kici. Pɔl ɛdɪnoga naabgen ɔnɔ ɔnɔ se kaam jina, ɔ ken tap tap se ken maakɪ gɛgɛr ken Tɛsalonik ki ute ken Korint ki. Timote se, Pɔl raan ɔlinga maktubge dio. Kaad ken naan raan ɔliɔ maktubgen di ese se eglizge se k'tɔnddɛnga tɔndo. Ken ɔp se jɛ eglizge se j'adɛn kɔnd doob ki ɔ j'adɛn noogɪ kaal maakde se 'tɛdn kaal maakɪ mɛc. Maakɪ maktubin ken deet deet se, Pɔl dɛj jee al-Masige k'king ute tɔsɛ ute naapa bin jaay ɔ taarde 'ɔaa ute jee dɛn se. Pɔl dɛj jee naan jee Raage tu aan gɔɔ: jee ken tɛdn naaba maakɪ jee Raage tu ken noog jee daayge ute jee kɔnɔge ɔ jeegen lee tɔddɛ ɔ dooyde. ɔ naan dɛj Timote ɔ n'tɛdn debm tɛdn naabm jiga gɛn Isa al-Masi, taadin doobm naan n'kaakɪ do jee Raage tu, n'adɛn dooyo ɔ n'adɛn taadn nakɪ naade tɛd kici.

Pɔl raan ɔ tɔsɛ Timote ki (Tit 1.1-4)

¹ Maktubm se maam Pɔl ɔ m'raanɪna, maam ken Isa *al-Masi ken j'ɔndki dojege don ki ute *Raa Mɛl Kaajjege se ɔ tɛdum m'tɛdga *debm kaan naabm Isa al-Masi se.

² Maktubm se maam m'raanɪn naai Timote ki. Naai se aan gɔɔ goonum mala taa naai aalga maaki do Isa al-Masi ki kici. ɔn Raa Bubu ute Mɛljege Isa al-Masi ai tɛdn bɛɛdɛ ai kɛɛjɪn doi ki ɔ ai kɛdn lapiɔ.

ɔnd kɔnd ute jeegen dooy jeege ute do taarge tun mɛt ki eyo (1Tim 6.3-5; Gal 3.10-12,19-24; 2Tim 2.10-18; NJKN 26.9-20)

³ Maam m'je naai se 'kɔɔpm king ɛpɛz ki aan gɔɔ kaad ken maam m'ɔaa ɔaa Masedoan ki jaay m'taadɔ m'ɔɔ ɔp ing gɔtn ese se. Taa naai 'gaasn jee mɛtɪngɛn lee dooy jeege do taarge tun mɛt ki ey se.

⁴ 'Taadden kici j'ɔnte king dɔɔkɪ taara gɛn taadn k'tusugen bubdege lee taadden se ɔ j'ɔnte tuun mɛtjil bubdegen nan ey se. Kɛse ɔaano ute naajɪn taara maakde ki ɛɛɛ, ɔ ɔɪ noogjeki eyo gɛn tɛdn nakɪ ken Raa uuno doa jaay naajege k'j'aalki maakjege do ki se.

⁵ Naaje k'taadden bin se k'je taa naade 'je jeege. ɔ jeegen naade adɛ je se, adɛ je ute maakɪ kalan ken ɔk *kusiɪn eyo, ute maak-saapm jiga ɔ kaal maakden ken aal do Raa ki se tɛdn dɛer dɛer.

⁶ Taa jee mɛtɪnge se ɔnɔga gɛn tɛdn nakgen ese se ɔ nakgen k'dooydɛno se kic ɔ, naade rɛsɪnga naatn, ɔpden gɛn king taadn taargɛn rɛɪ rɛɪ sum.

⁷ Naade je tɛdn jee magalgen jee jeel taadn tɔɔkɪ mɛtn Ko Taar Raa jeege tu, *Ko Taar Raa se dɛere naade taadin ute maakde paac, naɔo taar naade taad jeege tu ɔ dooyde se, naade jeel mɛtɪn eyo.

⁸ K'jeelki Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se naan jiga, ken naajege jaay ɔ k'tɛdki aan gɔɔ ken naan lee taadjeki se.

⁹ K'jeel j'ɔkki mɛtɪn jiga jaayo taa jeegen tɛdn nakɪ ute doobin ɔ Raa taado Ko Taarin eyo, num gan naan taad Ko Taarin jeege tun lee tuj doobina, jee ken

tookin taarin eyo, oo jee ken beerin eyo, jee kusinge, jee ted nakgen ken naan je eyo, jee aalin maak ki eyo, jee taal bubblege ute kendege oo jee ken taal jeege.

¹⁰ Oo Ko Taar ken Raa edo Musa ki se kic taad jeege tun tedn nakn sokonge oo gaabgen ees naapge, jeegeen dug jeege bulu, jee taar-koooge, jee ken uun taar met ki eyo sum bo tal do jeege tu. Raa taado doobin se gen nakgen jig eyo paacn ken jeege lee ted jaay tujin taarin jiga ken k'lee dooy jeege se.

¹¹ Taar ken maam m'taad se kese bo Labar Jiga ken gen Isa *al-Masi ken taad *nookn Raa. Kese naan Raa ken beeki num jeege an toom se bo edumo Labar Jiga se kaam jima.

Pal toom Raa taa bee ken Raa tedn

¹² Maam toom Meljege Isa *al-Masi ken edum toogo gen tedn naabina. Maam toomin se taa naan aakum maam se debm m'aasin gen tedn naabin jaay naan edumsin kaam jima.

¹³ Ey num, do dakin se, maam m'taado taargen jig eyo ron ki m'dabaro jeege oo m'naajino kici. Gan Isa al-Masi se eejumga dom ki, taa nakgen maam m'tedin se m'jeel te metin eyo taa kaad ken se maam m'aal te maakum don ki ey borto.

¹⁴ Meljege se tedumga bee den aak eyo, taa naan se bo maam m'aal maakum don ki oo m'jena taa naaje ute Isa al-Masi se k'tedga kalan.

¹⁵ Taar ken maam m'je taadn ese se taar ken met ki, oo beeki se jeege paac 'tookn taar se ute maakde paac: Isa al-Masi baado do naan ki se taa kaajn jee *kusinge. Oo maakn jee kusinge tu paac se maam bo debm kusiin ken cirde paac.

¹⁶ Gan Raa se eejumoga dom ki, ey num maam bo debm kusiin ken cir jeege paac se. Bin se naan je taadn jeege tu ute doobm maam se oo Isa al-Masi se naan debm maakin deer bee eyo. Naan ted bin se taa 'taadn jeege tun utu kaal maakde don ki jaay kon *kaajn gen daayum se.

¹⁷ On jeege paac *nookn Raa
oo an toom gen daayum,
taa Raa se naan Gaarge gen daayum.
Raa se naan ting daayum zeeere,
ken nam on aakin eyo,
naan bo Raa kalan lak,
daayum 'toominki.
*Amin.

Pal dej Timote oo n'aay kaamina

¹⁸ Timote, goonuma, kese bo taargen maam m'onisin kaam jii oo aan goo taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki taado deete roi ki se, 'saap do taarge tun naade taado roi ki se, taa naai 'do 'tedn naabm jiga.

¹⁹ Bin se naai aal maaki do Raa ki oo ing te maak-saapm jiga. Maak-saapm jigan se bo jee metinge resnga naatn, oo taa naan se bo kaal maakn naade aalo do Raa ki se naade resnga naatn.

²⁰ Maakn jeege tun ese se bo Imene ute Alekzander. Oo naade se maam m'ondega kaam ji *Bubm sitange, maam m'tedin naan se taa nakn se aden deje oo bin se, naade kon naajn ro Raa ey sum.

2

*K'dej jeege gen keem *Raa
(1Pr 3.1-6; Tit 2.3-5)*

¹ Nakn ken maam m'je deet deet se, m'je k'tond metn Raa k'jeemina, k'selin metina oo k'toamina taa jeege paac.

² Ɔɔ 'tɔndki mɛtn Raa taa gaaringe ute tɔɔgge, bin se taa naajege j'aki kɔŋ lapia ɔɔ j'aki king ute maraadjege ɔɔ j'aki kɔkŋ taariŋ ɔɔŋɔ ɔɔ j'aki lee aak bɛɛ naan jeege tu.

³ Kɛse nakŋ aak jiga ken tɔɔl Raa ki, naan ɓo ken Mɛl Kaajege.

⁴ Nakŋ ken tɔɔliŋ se, taa naan je jeege paac kɔŋ kaaja ɔɔ kɔŋ jeel-taar ken mɛt ki.

⁵ Taa

Raa se naan kalan sum,
 ɔɔ debm daan Raa ute jeege se,
 naan kic ɓo kalan sum,
 naan ɓo debkilim k'danŋiŋ Isa *al-Masi se.

⁶ Naan ɓaado ɔŋ roŋ ooy taa dugŋ do jikilimge paac.

Naan tɛdn naan se je taadn ɔɔ kaadn se ɓo ken Raa ɔndiŋ ɔɔ je an kaajŋ jeege.

⁷ Taa naan se ɓo Raa ɔndum ɓorse m'tɛdga debm wɔɔkŋ taariŋ jeege tu ɔɔ *debm kaan naabm Isa al-Masi. Naan ɔndum se taa m'dooy jeege ken Yaudge ey kici ute taar Raa mɛt ki se, taa naade kaal maakde don ki. Taar maam m'taad se taar-kɔɔb eyo, num taar ken mɛt ki.

⁸ Tɛr maam m'je se, ken gɔtn gay gay kic ɓo ken gaabge jaay ɓaa keem Raa se, j'uun jidege raan ɔɔ k'tɔnd mɛta ute maakŋ kalan ken ɔk *kusiŋ eyo. J'ɔnte tɛdn maak-taara ɔɔ j'ɔnte tɛdn dɛkiŋ ute naapa.

⁹ Ɔɔ m'je mɛndge se kic j'ɔnte tuusn kalgen gen koono ken 'kɔl jeege aden kaakŋ naade sum se, num gan k'tɛd rodege miskinge. Ɔɔ j'ɔnte kɔŋ dodege gen koono. J'ɔnte tɔl kɔɔk bi gen daab, ɔɔ j'ɔnte tɔl meedgen ute rode ɔɔ j'ɔnte tuus kalgen ute rode.

¹⁰ Num nakŋ jaay ade tɛdn aak bɛɛ se, tamar ro eyo, num gan k'tɛd nakgen jiga jiga. Kɛse ɓo mɛndgen ɔk taar Raa ɔŋ se nakŋ ken dɔɔdden naade ki.

¹¹ Ken mɛndge jaay ɓaaga dooy gɔtn ken jee Raage tush gen keem Raa se, j'ing kaam kalan, k'booy taar debm ken ing dooyde se.

¹² Maam m'und te kulu mɛndge tu gen dooy gaabge eyo ɔɔ m'je mɛndge ɓo 'king do gaabge tu eyo, num mɛndge se k'j'ing kaam kalan ɔɔ j'ɔnte kul taara.

¹³ Taa do kupm mɛt ken deet se Raa ɔɓo Adum ɓo deete, jaay ɓo ɔɓo Awa.

¹⁴ Adum ɓo ɔŋ roŋ k'dɛrliŋo deet eyo, gan mɛnda ɓo ɔŋ roŋ k'dɛrliŋo deete ɔɔ naan baate tooko taar Raa ɔɔ ɔliŋ maakŋ kusiŋ ki.

¹⁵ Naɓo mɛnda kic utu kɔŋ kaaja se, taa mɛtjil gooniŋ naan utu kooj se, naɓo naan ŋ'aal maakiŋ do Raa ki, je jeege, tɛdn roŋ mɛnd salal naan Raa ki ɔɔ tɛdn roŋ miskini jaayo*.

3

Naan jee Raage

(Tit 1.5-9; 1Pr 5.1-4; NJKN 6.1-6)

¹ Taar ken maam m'je taadn ese se taar ken mɛt ki, debm je tɛdn naan jee Raage se, naabm naan je tɛda se naabm jiga aak eyo.

² Naɓo debm je tɛdn naana se, 'tɛdn debm ken ɔk taar dim roŋ ki gɔtɔ, ɔk mɛnda kalan sum*, debm ɓɔɔb ɔk roŋa, debm saap tɛd naka ute doobiŋa, tɛd nakŋ jeege tɔɔmiŋa, debm kɔkŋ mɛrtge, ɔɔ debm jeel dooy jeege.

³ 'Tɛdn debm aay tɔtɔ deel te gɔtiŋ eyo, debm je kɔnd naapa ute jeege eyo, gan 'tɛdn debm maakiŋ deere ɔɔ debm je taar eyo, debm maakiŋ tama eyo.

⁴ Bɛeki se, 'tɛdn debm jeel king ute mɛndiŋa ɔɔ ute geniŋge ɔɔ geniŋge kic sookiŋ ɔɔ taariŋ naan taadden paac se, naade uunu.

* 2:15 Aak Jɛn 3.15. * 3:2 Gɔtn iŋ tap ɓo jeel mɛnd se sum.

⁵ Taa debm jaay jeel king ute mendin te geninge ey se, naan 'tədn *eglizn gen *Raa se ə dɔo?

⁶ Ken naase jaay 'je aki kənd nam naan jee Raage num, ɔnte 'kəndki debm utu aal kaal maakin do Isa *al-Masi ki. Ey num, naan 'magal rona ə Raa utu an kəjn bəɔrə don ki aan gəə ken naan ɔjo do *Bubm sitange tu se.

⁷ Debm king naan jee Raage se, bεeki se, jee ken doobm Raa ki ey kic ɔo an kaal maak ki. Ken bin ey num, naan kənd maakn ɔkəɔ ki ə naan kənd maakn sεε Bubm sitange tu†.

Jee tədn naabgen daan jee Raage tu

⁸ Jee tədn naabgen daan jee Raage tu se, bεeki se, naade se kic 'tədn jee jeege aalde maak ki, jee taad taardege di di eyo, jee aay tətə dən eyo ə jee je gursn jeege cεr eyo.

⁹ Naade k'kaal maalde do taar ken do dəkin k'jeel metin ey jaay ɔorse k'jeelga metin se ute maak-saapm jiga.

¹⁰ Ken naase jaay 'je aki tənd jee 'tədn naaba daan jee Raage tu se, aak ɔkki naabdege jaayo ə ken ɔnki te taar dim rode ki ey jaay ɔo, 'tənddeki 'tədn naaba daan jee Raage tu.

¹¹ Mendgen 'tədn naaba daan jee Raage tu kic se 'tədn mendgen jeege aalde maak ki, j'ɔnte tədn mēnd kəɔdn jeege, k'ɔəb j'ɔk rode, ə do nakge tu paac se j'ɔnten tujn ɔrmdε.

¹² Jee tədn naabgen daan jee Raage tu se, 'tədn gaabgen mēndge kalan kalan sum, ə jeel dεjn gēndεge ə jeel king ute jee maakn beedege tu.

¹³ Jee tədn naabgen daan jee Raage tu se jaay tɛd naabgen jiga se, kəl jeege paac aden kaal maak ki. Ɔə ken baagga dooy jeege do taar Isa *al-Masi ken naaje k'j'aalki maakjege do ki se kic ɔo, 'taadn beer eyo.

Taar k'jeel metin ey se ɔorse Raa taadjekiga metina

¹⁴ Maam m'raanji maktubm se taa ɔɔpga baata m'saap m'utu m'ai ɔaa kəɔə,

¹⁵ naɔo ken m'aan te yəkəɔ ey kic ɔo, maktubm se ai taada metn taar king jee Raage ute naapa. Jee se ɔo *eglizn gen Raa zεεε. Naade se ɔo jee ɔk taar mɛt ki se təɔgə aan gəə duli y ken gak bee təɔg se.

¹⁶ *Taar mɛt ken k'jeelki metin eyo, jaay Raa taadjeki metin se ken taadjeki king doobm Raa ki ə j'aalki maakjege do ki. Taar se magal dən dɛna nam an kəɔ naaj eyo. Taar ese ɔo ken taad ɔ:

*Al-Masi ɔaado tɛd ron tɛd debkilimi se,

*Nirl Raa taad jeege tu ə naan se ɔo debm ken tɛd nakn ute doobiɔa.

*Kədn Raage kic aakiɔga ute kaamde.

Jeege taaddega taarin jeege tun Yaudge eyo.

Jeegen do naan ken gətn ɔaa se paac aalga maalde don ki,

ə Raa uun ɔaansiɔn maakn raa ki ə *nookiɔga.

4

Jee dooy jeege do taarge tun mɛt ki eyo

(1Jn 4.1-3; Kəl 2.16-23; 2Tim 2.4-6)

¹ Gan *Nirl Raa taad jeege tu tal ə kaad ken jaay dunia ɔɔpga gəəɔ an nan se, jee metinge se utu kəɔn gen kal maalde do taar ken naaje k'j'aalki maakjege do ki se. Ɔə kuun taar sitangen lee dɛrl jeege ə tookn taar ken jig eyo ken sitange ɔl jeege jaay lee dooy jeege se ɔo ɔnɔ.

† 3:7 Ken bin se Bubm sitange kəɔ doobm an tuj saadiɔa.

² Naade se utu kən rode jeege tun tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki kən jee taar-kɔɔbge se ɔɔ jee se ɓo kən maak-saapde tec aan gɔɔ k'tɔɔcinga tɔɔc ute poodo, naade se ɓo kən utu aden kaan dala.

³ Naade dooy jeege ɔɔ j'ɔnte tɔkɲ naapa, tɛr naade taad jeege tu ɔɔ nakɲ kɔsgen mɛtiŋge se kic ɓo j'ɔnte kɔsɔ. Ey num, nakgen se *Raa aaldeno se taa jeegeen aalga maakde do Isa *al-Masi ki ɔɔ jeel-taar Raa mɛt ki se 'kɔsɔ, ɔɔ 'tɔɔm Raa taa nakɲ kɔsgen ese se.

⁴ Taa nakgen Raa aalo paac se, jiga. Nakɲ jaay j'an kɔɔdn kund naatn tap ɓo gɔɔ. Kən j'ɔŋiŋga num, k'tɔɔm Raa.

⁵ Kən tɛdɪŋ nakge jaay tɛd *salal se taar Raa, ute tɔnd mɛtn Raa kən k'lee k'tɔndki mɛtiŋ se.

*Debm tɛdn naabm Isa *al-Masi kən bɛɛ*

⁶ Nakgen se 'dooy gɛnaagen doobm al-Masi ki, bin se naai 'tɛdn debm tɛdn naabm Isa al-Masi kən mɛɛ. Taar Raa kən j'aalki maakjege do ki ute taargen jigan k'dooyio se 'taadn jeege tu ɔɔ naai se utu iŋg do ki jiga.

⁷ ɔnte booy mɛtn taar k'tusugen jig eyo ute taar kən mɛndgen magalge lee taad rɛŋ rɛŋ se. Num gan aay kaami taar Raa se ɔkiŋ ɔɔŋɔ.

⁸ Debm lee tɔɔj ron se ron wɔrgɔ ɔɔ kɛse tɛdɪŋ jiga naɓo cɔkɔ sum. Num gan debm kən ɔk taar Raa ɔɔŋ se, taar se noogin dɛn cir nakgen ɓaa se paac. Taa naan jeele taar se an kɛdn kaaja ɓɔrse ɔɔ daayum daayum.

⁹ Taar se taar mɛt ki, bɛɛki se, taar se jeege paac an tookɲ kɔkɲ ute maakde paac.

¹⁰ Kən naaje jaay k'dabar roje ɔɔ k'j'aay kaamje k'tɛd naaba se, taa naaje j'ɔndga kɔnd doje do Raa kən iŋg daayum zɛɛɛ. Naan ɓo Mɛl Kaajɲ jeege paac, naan aaj tap se jee kən aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki.

¹¹ Taargen se ɓo 'taadɪŋ jeege tu ɔɔ 'dooyde.

¹² ɔnte kɔŋ jeege ai kaal maak ki eyo taa naai 'goon cɔkɔ se. Gan naai ɓo 'taad doobo jee Raage tu ute taar taari ki ute kingi ute maak-je kən naai 'jende, ute kaal maakɲ kən naai aal do Raa ki, ɔɔ ute lei kən aak bɛɛ naan Raa ki.

¹³ Kɔr maam m'ai kɔŋ se taar Raa se daayum aay kaami 'lee 'dooyiŋ naan jeege tu 'dɛjɲ jeege ɔɔ 'lee dooyde ute taar se.

¹⁴ Tɔɔgɲ kən Raa ɛdɔ ɔɔ an tɛdn naabiŋ se, ɔnte kaakiŋ aan gɔɔ nakɲ cɛɛ. Raa ɛdɪnsiŋ se kaad kən Raa ɔlo jeege taadɔ roi ki ɔɔ naan kən se ɓo, jee naan jee *eglizge tɔndio jide doi ki.

¹⁵ Nakgen se ɓo kən naai aden kɔkɲ ɔɔŋɔ, 'tɛdden ute maaki paac, bin se jeege paac ai kaaki naai, naan Raa ki se, 'tɛd bɛɛ ɓaa ɓaa ute naani naan jeege tu.

¹⁶ ɔnd kɔnd do roi ki, ɔɔ ɔnd kɔnd ute taar kən naai 'lee dooy jeege se. Daayum aay kaami 'tɛd naan se. Kən naai jaay 'tɛd naan se num, bin se naai 'kɔŋ kaajɲ roi ɔɔ 'kɔŋ kaajɲ jeegeen lee booy taari se kici.

5

Kɛse taar gɛn dɛjɲ jee Raage

(1Kɔr 9.7-14; ɛp 6.5-8; 1Pr 2.18-20)

¹ Debm gaab-gɔɔɓ se kən an mooy num ɔnte kaaciŋ kaama, num gan taadɪŋ aan gɔɔ bubu mala. ɔɔ gaangen gaabge se kic ɔkden jiga aan gɔɔ gɛnaaige mala.

² Mɛndgen magalge se ɔkden jiga aan gɔɔ kɛniŋge mala. ɔɔ gaangen mɛndge se ɔkden jiga aan gɔɔ gɛnaaigen mala kici, naɓo ute maakɲ kalan kən ɔk *kusiŋ eyo.

Kɛse taar gɛn dɛjɲ jee Raage taa mɛnd-daayge

³ Mɛnd-daaygen ɔk nam aden noogɲ gɔɔ se ɔkden ɔɔŋɔ.

⁴ Ken mend-daay gam jaay ok gaange lo ok bugge se, gaange se k'dooy rode gen kaakɲ do jeege tun maakɲ beedege tu do bubdege tu ute kendege tu, ute naan se jaay bo, taadn do naade ok taar *Raa se doɲo. Kese bo nakɲ ken taal Raa ki.

⁵ Mend-daay ing kalin ki ken ok nam an noogɲ gɔto se, naan se and don do Raa ki. Daayum naan eem Raa nooro katara do selin metina taa an noogo.

⁶ Num gan mend-daay ken utu ing saap saap do nakge tun maakin je sum se, naan num utu ing zere, nabo doobm Raa ki se aan gɔo debm ooyga kooyo.

⁷ Kese bo taargen naai an 'dooy jeege taa mend-daayge se j'kon ne dim aak kus gen taadn rode ki eyo.

⁸ Debm jaay aak do taasinge tu eyo do aak do jeege tun maakɲ been ki ey se, debm bin se resnga ute doobm Isa *al-Masi. Do naan se tedga nakɲ *kusiɲ cir debm ken aal te maakin do Isa al-Masi ki ey borto.

⁹ Mend-daay j'an raan maakɲ mend-daayge tun jee Raage aden noog se, debm ok baara si-mee jaayo do iin bo gaabin kalan sum.

¹⁰ Bee ki se, jeege paac an jeele naan se, mend tedn nakgen jiga, mend ul geninge jiga, mend ok mertge, tug je jee Raage*, noog jee daayge do daayum naan je doobm tedn bee.

¹¹ Gan mend-daaygen utu seem se, onte raan rode ute mend-daaygen jee Raage ade noog se, taa naade se jaay rode baagga je gaabge se, naabm Isa al-Masi se bona aden taal eyo do je doobm 'tokɲ gaabge.

¹² Bin se naade utu kend maakɲ kusiɲ ki taa dookɲ maakden deet deet gen tedn naabm Isa al-Masi se le, naade resnga naatn.

¹³ Ken m'bo j'onte raanden se taa ken k'raandenga num, naade tedn mend kaar-naabge do lee kuun do bee jeege. Num gen kaar-naabdege sum eyo, gan naade tedn mend koodn jeege, taal taardege maakɲ taar jeege tu do taargen gen taad ey kic bo, naade an taada.

¹⁴ Taa naan se bo m'je mend-daaygen seem se, k'tok gaabge do k'j'ooj gaange, k'j'ok beedege doogɔ. Bin se jee taamooyjege se 'kon taar dim kusiɲ rojege tu eyo.

¹⁵ Ken olum taad bin se, taa kengen metinge se res onga doobm Raa se naatn. Naade uunga doobm *Bubm sitange.

¹⁶ Mend aalga maakin do Isa al-Masi ki jaay ok mend-daay gam maakɲ taasinge tu num, n'aakin don ki. Onte kon *egliz bo an kaakɲ don ki, bin se egliz se 'kaakɲ do mend-daayge tun ken ok nam aden noogɲ gɔto.

Kese taar gen dejn jee naan jee egliz ki

¹⁷ Jee naan jee *eglizge tu ken jaay ted naabde aak jiga maakɲ egliz ki se, jee se jaalden maak ki do j'okden doɲo. Tap ki num jee ken lee taad taar Raa jeege tu do dooy jeege ute taar Raa se naade se bo j'okden doɲ cir paac paac.

¹⁸ Taa Kitap deek do: *Maran tiiko nakɲ tond gem se, j'onte kalin dim taarin ki ken an gaasn kas.*† Do ter gat kuuy taar Raa taad do: *Debm tedn naaba se k'j'ogin gɔtɔngina.*‡

¹⁹ Ken nam jaay ok mind debm maakɲ naan jeege tun egliz ki se, ken jeege dio lo moto jaay saadin ey se, onte 'kuun taarina.

²⁰ Jee naan jee Raage tun ted *kusiɲ se 'mooyden naan jeege tu paac, bin jaay jee kuuy aakga kic, num 'beere.

²¹ Maam m'tond meti naan Raa ki, naan Isa *al-Masi ki do naan *kodn Raage tun naan beer doadeno se, uun taar ken maam m'taadi se, onte baa metn nam ki do onte koo metn nam.

* **5:10** Tug je jee Raage se je deekɲ do: debm dood ok mertge jiga. Kese bo nakɲ ken Yaudge lee teta ken mertge aanga gotde ki. † **5:18** Aak Dt 25.4. ‡ **5:18** Aak Luk 10.7.

²² Ɔnte 'naar gen kɔnd ji do nam ki ɔɔ ɔnte 'kɔl doi maakɲ kusɲ nam ki. Naai mala 'bɔɔb roi bɛɛ naan Raa ki.

²³ Ɔnte 'kaay maane kalɲ ki sum, num taa maaki lee ɔɔni se aay tɔtn koojɲ bin ɔkɔ, taa ai tɔɔɔ.

²⁴ Kusɲ jee mɛtinge se kɛn j'ɔndden te bɔɔr ey kic ɔo tood tal, gan gen jee mɛtinge se j'ɔnddenga bɔɔrɔ jaay mɛtiɲ teece.

²⁵ Bin se nakgen jigan kɛn jeege lee tɛd se kic ɔo toodn tal, anum gen jee mɛtingen tɛd nakɲ jiga kɛn j'ɔɲ j'aakden ey se kic ɔo utu 'toodn tal.

6

Taar gen deɲ jee al-Masigen bulge ute mɛldege

¹ Bulgen kaam ji mɛldege se, j'aal mɛldege se maak ki ɔɔ j'uun taardege, taa jeege se 'naajɲ ro *Raa eyo ɔɔ dooy kɛn naaje k'lee k'dooy jeege se kic ɔo naade an naaj eyo.

² Bulgen mɛldege aalga kaal maakdege do Isa *al-Masi ki se, j'ɔnte kaakɲ mɛldege se aan gɔɔ j'aas kaasa. Taa naade k'tɛdga tɛd genaage kalan ute mɛldege doobm Isa al-Masi ki se, num gan mɛldege se, j'aay kaamdege k'tɛdden naabge jiga cir daala. Taa naabgen naade tɛd se tɛd jeege tun kɛn aalga kaal maakdege do Isa al-Masi ki kɛn Raa jede.

Jeegen dooy jeege do taarge tun mɛt ki eyo ɔɔ ɔk maak-je do gurs ki

(Mt 6.19-34)

Kese ɔo nakgen kɛn naai utu an dooy jeege ɔɔ anden deɲɛ.

³ Kɛn nam jaay dooy jeege ute taargen kuuy mɛt ki eyo, baate kɔkɲ taar Mɛljege Isa al-Masi kɛn jiga se ɔɔ baate tookɲ taar Raa kɛn naajege k'lee k'dooyki jeege se,

⁴ debm bin se magal ronɔ ɔɔ naan se jeel dim eyo. Naan se aan gɔɔ debm ɔk kɔɔn gen naajɲ taara, ɔɲga taara se naajɲ ɔɲ eyo. Jeegen bin se ɔo kɛn ɔl jeege dɔɲɔ, tɛd taamooyo, naaj jeege, ɔɔ tɛɛɛ taargen jig eyo ro jeege tu ute dode.

⁵ Naade tiɲg ɔo gen naajɲ taarge ute naapa sum, naade tiɲg ɔo gen saapm do nakge tun jig eyo salal. Aan gɔɔ taar mɛt ki lɛ naade jeel ey se, gen naade ki num naade saap ɔɔ naade ɔk taar Raa ɔɔn se, ute naan se naade tɛdn jee nak denge.

⁶ Deere, kɛn naajege jaay j'ɔkki taar Raajege ɔɔn se, doobm Raa ki se j'ɔkki nakgen den jiga aak eyo. Num gan gen nakgen do naan ki sum se nakɲ naaje j'ɔkki se ɔo ɔɲ maakjege 'raapm do ki.

⁷ Naajege k'baakiro do naan ki se ute jijege sik, ɔɔ biin j'aki kooy kic ɔo j'aki tɛrl gɔtn Raa ki ute jijege sik.

⁸ Kɛn j'ɔkki nakɲ kɔsɔ, kaaye ute kal tuusu se ɔo bɛɛjekiga sum.

⁹ Gan jee je 'tɛdn jee nak denge se, ɔɲ *Bubm sitange naamde ɔɔ naade se ɔlga dodege maakɲ sɛɛn ki. Naade lee je nakgen kɛn lee tuj jeege ɔɔ lee utde kap se.

¹⁰ Je gurs se naan ɔo ko *kusɲge paac. Jee mɛtingen tiɲg ɔo gen je naan se sum se, naade se iigga dɔkɔ ute doobm Isa *al-Masi ɔɔ ɔlga rodege maakɲ dubar ki aan gɔɔ debm j'ɔsinga kɔs ute gɔrdɔ.

Pɔl deɲ Timote

¹¹ Naai debm Raa se, nakgen bin se aan ro ki dɔkɔ. Aay kaami 'tɛd nakɲ ute doobiɲa naan Raa ki. Ɔk taar Raa se ɔɔnɔ ɔɔ daayum aal maaki do Raa ki. 'Je naapi ute maaki paac, aay kaami ɔɔ 'tɛd debm dalul.

¹² Aay kaami 'dɔ ɔk doobm Raa se tɔɔgɔ, kaajɲ naai ɔɲ se ɔkin tɔɔgɔ. Taa naan se ɔo Raa danjo, kɛse ɔo nakɲ kɛn naai mala taado naan jee denge tu, ɔɔ naai aalga maaki do taarge tun jiga se.

13 M'taadi naan Raa ki ken aalo nakgen paacn ute kode ð naan Isa *al-Masi ken taado saadin jiga naan tɔg ken k'danin Pons Pilat se:

14 nakgen ken Raa taad ð gen tɛda se ɔkin tɔgɔ. ɔnte kɔn jeege ai taadn taargen ing kus roi ki. 'Bɔɔb roi bini Raa ade kɔl Meljege Isa al-Masi ano tɛrl maak ki.

15 Naan ade tɛrl se kaad ken Raa mala ɔo ɔndinga kɔndo:

Naan se ɔo Raa ken jeege paac tɔminɔ,
naan kalin ki sum ɔo ing do nakge tu paac,
Naan Gaar gen gaaringe, naan ɔo Mel gen melge.

16 Naan kalin ki ɔo ken ting daayum zεεε,
naan ing gɔtn ken wɔɔɔ,

debm an kaas jaay ɔaa cεen ki se gɔtɔ*.

Nam ɔii kalan aakin te eyo,
ð ɔorse kic ɔo debm an kɔn kaakn naan se gɔtɔ.

ɔn jeege paac *'nookn rɔnɔ,
ð an jeelin daayum naan ɔo debm tɔgɔ, *amin.

17 Gan jee nak denge ɔorse do naan ki se taadden ð j'ɔnte magal rodege, ð j'ɔnte kɔnd dodege do nak denge tun tɛdga sum ɔo utu kut se. Gan j'aal maakdege do Raa ki, naan ken εdjeki nakge paac ute maraadinɔ taa naaje j'aki king ute maak-raapo.

18 Taadden kici ð k'tɛd bεε jeege tu ð k'tɛd nakgen jiga se dena. K'tɛd jee kercelge ð nakdege se k'nigin ute jeege.

19 Bin se nakgen naade tɛd jeege tu se, aden toodn kɔrbɔtn jiga ð ken 'kɔn kut eyo. ɔo naan ki se naade utu kɔn kaajn ken mala mala.

20 Timote goonuma, naabm ken Raa εdisin se ɔɔbin jiga. Maakn taarge tun ren ren ken tɔm Raa ey se, ɔnte kɔl taari maak ki ð maakn jeege tun metingen tɛd rode aan gɔo naade ɔo jeel nakge kalin ki se, ɔɔf doi rode ki.

21 Taa jeel nakdegen ese sum ɔo maakde ki se jee metingen uunga kuun doobm Isa al-Masi se kic ɔo resnɔga naatn.

ɔn Raa asen tɛdn bεenɔ.

* 6:16 Aak Ekz 33.20.

Maktubm gen k-dige ken Pəl raanin Timote ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm gen k-dige ken Pəl raanin Timote ki

Maktubm Timote gen k-dige, ək dejn Pəl ken kaam məətn. Kaad ken se Pəl dangay ki (kon 2.9), ə dən jeege rəsinga (kon 1.15; 4.10-16), ə naan jeele əpina baata naan utu 'kooyo. Taa naan se 60 naan taad Timote ki, debm naade tədō naaba tɛɛ, ken naan jən aan gəə goon maakin se taadin ə n'ing lapia. Maktubm ken Pəl raan Timote ki se, taad metn taar kingina, gen naabina, ə gen dooyin ken naan dooyo jeege, gen dubarin ken naan əno taa Labar Jiga gen Isa al-Masi se. Ə naan taad taar ken naan de j Timote. Pəl de j Timote ə edin kaay kaama kici taa naabm al-Masi se, naan utu dabara (kon 2.1-13). Pəl tɛrl taadin ə taar Raa se n'taadin ute doobina (kon 2.14; 4.15). Taa naan se Timote an kənd te roŋa ə n'ənte king naajn taara do taarge tun metina. Jee tujge se, n'tɛrlɛn naaga, n'uun bələtn king Pəl jiga se. Nakn jaay Pəl ute jee dooygen kuuy dooyo jee Raage se, naai 'tədin ute doobina. Naan taadin ə, Kitap se k'lee k'dooyina. Taargen maakdege tu se «jiga aak eyo gen dooy jeege, ə taargen ken k'lee dooy jeege met ki ey se ɛ, naan taad tək metin toodn tal. Ə Kitapm Raa se ənd jeege do doob ki ə taa jeege 'tədn nakn ute doobina naan Raa ki» (kon 3.16).

Pəl raan əl təəsin Timote ki

¹ Ken ara maam m'Pəl 60 m'raanji maktubm se, maam ken *m'debm kaan naabm Isa al-Masi aan gəə ken *Raa maakin jən ro ki. Naan 60 əlumo taa m'6aa taadn jeege tu taar kaajn ken naan taadga taad ə utu 'kədn jeege tu ute doobm Isa *al-Masi se.

² Maktubm se maam m'raanin naai Timote ki, goon maak-jema: ən Raa Bubu ute Məljege Isa al-Masi tədn bɛɛde, ai kɛɛjn doi ki ə ai kədn lapia.

Pəl təəm Raa taa Timote (2Tim 2.1-12; Ep 1.3-7; 2Tes 2.13-15)

³ Maam se m'təəm Raa ken maam m'lee m'tədin naabin ute maakn kalan aan gəə gen bugumgen lee tədō do dəkin se. Nəəro katara, ken maam jaay m'6aan 6aa keeme se, daayum maam m'tənd metin taa naai Timote.

⁴ Ken maam m'saapo do keemi ken naai eemo taa maam se, maam m'je ute maakum paac tɛrl m'ai 6aa kaakn ute kaamum jaay 60, maakum 'raapo.

⁵ Maam m'saap do kaal maaki ken mala mala ken naai aal do *al-Masi ki se; kaal maakn bin se bugi mənd Lois naan kic aalo maakin do Raa ki jaay 60 koi Enis kic 60 aalo maakin bin kici ə bərsə maam jeel maakum ki, naai kic 60 aal maaki do Isa al-Masi ki bin kici.

Pəl əd kaay kaama Timote ki

⁶ Taa naan se 60 m'je m'ai taada: 'saap do naabm ken Raa ədisin gen tɛda se, kaad ken maam m'əndo jim doi ki. Ə naabm se ənte 'dirigina.

⁷ Taa Nirl ken Raa ədjekiro se ajeki tədn j'aki beer eyo, num *Nirl Raa se, ədjeki gaab-təəgə, maak-je do jeege tu ə tɛdjeki k'bəəb j'əkki rojege.

⁸ Taa naan se 60 ənten tədn səkəno gen tədn saadn Məljege; ə ənten tədn səkəno taa maam ken j'əkum dangay taa *al-Masi. Num gan 'dabar ute maama taa Labar Jigan gen Isa ute təəgn Raa ken ədi se.

⁹ Raa se naan 60 debm aajjekiro jaay danjekiro taa j'aki tədn jee naange. Num naan tədin naan se taa naajege 60 k'tədkiroga tɛd nakn jig eyo, num taa

bεεη̄ kɛn naan̄ mala maakin̄ jen ro ki. Ɔɔ bεε ese se, naan̄ tɛdɪn̄ ute doobm Isa al-Masi kaad̄ kɛn naan̄ taad̄ te taa kaal do naan̄ ey bɔrtɔ,

¹⁰ ɔɔ bɔrse, Mɛl Kaajjege, Isa al-Masi se baado sum se, bεεη̄ se, naan̄ taadin̄ toodga tal. Taa Isa al-Masi se naan̄ ɔk tɔɔgɔ do yo ki, ɔɔ yo se naan̄ tɛdga aan̄ gɔɔ nakn̄ cɛrɛ; ute Labarin̄ Jiga se Isa baanoga te *kaaj̄n̄ gen daayum kɛn 'kɔn̄ daar eyo.

¹¹ Taa Labar Jigan ese se ɔɔ, Raa tɛdum m'tɛdga *debm kaan̄ naabm Isa, debm wɔɔkn̄ taarin̄a ɔɔ debm dooy jeege.

¹² Taa naan̄ se ɔɔ maam m'utu m'dabar dabar rɔk se. Naɔɔ sɔkɔn̄ tɔɔlum eyo, taa debm maam m'aal maakum don̄ ki se lɛ, maam m'jeelin̄a ɔɔ naan̄ ɔk tɔɔgn̄ kɛn 'bɔɔbm nakgen paacn̄ kɛn naan̄ ɔn̄umsin̄ kaam jim se bini 'kaan̄ bii kɛn kaam mɔɔtn̄ kɛn Raa utu 'kɔjn̄ bɔɔrɔ do jeege tu paac.

¹³ Ute kaal maaki ɔɔ ute maak-je kɛn naai ɔk do jeege tu kɛn doobm Isa al-Masi ki se, taar mɛcn̄ kɛn maam m'dooyi se, 'baa te naan̄ se.

¹⁴ Taar kɛn jiga kɛn maam m'dooyi se 'bɔɔbin̄ maaki ki jiga. Ɔɔ *Nirl Salal kɛn utu maakje ki se ai noogo.

¹⁵ Naai 'jeele genaagen paacn̄ kɛn taa naan̄ Azi ki se, rɛsumga. Maakde ki se Pigel ute Ermogen kici.

¹⁶ Ɔn̄ Mɛljege 'tɛdn̄ bεεη̄ maakn̄ ɔee Onezipor ki. Taa Onezipor se daayum ɛdum kaay kaama ɔɔ kɛn maam maakn̄ dangay ki se kic ɔɔ, naan̄ sɔkɔn̄ tɔɔlin̄ eyo taa maama.

¹⁷ Anum kɛn naan̄ aan̄ maakn̄ gɛgɛr kɛn *Rɔm ki sum se, naan̄ jem wɔrɔk wɔrɔk bini jaay ɔaa ɔn̄uma.

¹⁸ Ɔn̄ bii kɛn kaam mɔɔtn̄ Raa kɔjn̄ bɔɔrɔ do jeege tu se, Mɛljege Isa al-Masi an̄ kɛɛjn̄ don̄ ki naan̄ Raa ki. Bεε kɛn naan̄ tɛdumo maakn̄ gɛgɛr kɛn ɛpɛz ki paac se, nam jaay jeelin̄ aan̄ gɔɔ naai Timote se gɔtɔ.

2

*Asgar gen *al-Masi*

¹ Naai goonuma, ɔk maaki tɔɔgɔ do bεε kɛn doobm Isa al-Masi ki se.

² Ɔɔ taar kɛn naai 'booyo maam m'dooyo jeege naan̄ saad̄ge tun dɛn se, taar se 'baa dooyin̄ jeege tun 'booy kɔkn̄ mɛtin̄ mɛc taa naade 'kɔn̄ kaasn̄ dooy taar se jeege tun kuuy kici.

³ Naai kic 'dabar te maama aan̄ gɔɔ asgar Isa al-Masi kɛn mɛc.

⁴ Asgar jaay je 'tɔl deb kɛn uunin̄ se, naan̄ ɔlin̄ te nakgen jeege lee tɛd se ey sum.

⁵ Aakjee taange se: debm aan̄ aanga te doobin̄a ɔɔ aanga deet jaay ɔɔ, j'aalin̄ aace*.

⁶ Debm aay kaamin̄ kurs maakn̄-gɔtin̄ se, kɛn maakn̄-gɔt se jaay oojga num, naan̄ ɔɔ kɔsn̄ nakin̄ deete.

⁷ Saap jiga do taarge tun maam m'taad̄i se. Ɔɔ Mɛljege ai tɛdi naai 'jeel kɔkn̄ mɛtn̄ nakgen se paac.

'Saap do Isa kɛn ooy teeco daan yoge tu se

⁸ Saap do Isa *al-Masi ki: naan̄ se teeco mɛtjil Gaar *Daud ki. Naan̄ se ooyga ɔɔ duro daan yoge tu ɔɔ kɛse ɔɔ Labar Jigan kɛn maam m'lee m'taad̄ jeege tu se.

⁹ Taa Labar Jigan se ɔɔ, maam m'dabar bini, k'j'ɔk k'dɔɔkum aan̄ gɔɔ debm kɛn tujga tuj dɪm. Naɔɔ taar *Raa se, j'an̄ kɔn̄ gaas eyo.

* 2:5 Kaal aacn̄ ara se je taad̄n̄ ute laatin̄ tɔɔm kɛn j'ɔndin̄ don̄ ki.

¹⁰ Taa naan se 60, maam m'serk nakge paac taa jee ken Raa beer tɔɔdfenga tɔɔf do dɔkiŋ se, taa naade kic 'kɔŋ kaaja ute doobm Isa al-Masi ɔ 'kɔŋ *nookŋ gen daayum.

¹¹ 'Booyo! Taargen ese se taargen met ki:

Ken naajege jaay j'ooykiga te naan se,
j'utu j'aki kɔŋ kaaja te naan kici;

¹² ken naajege jaay k'dabarki ute naan se,
j'utu j'aki ɓaa kɔsn gaara te naan kici.

Ken naajege jaay k'baatinkiga se,
naan kic ajeki baat naajege kici;

¹³ ken naajege jaay k'tujkiga ɔrmjege se,
naan se, daayum tuj ɔrmiŋ eyo,
taa naan se 'kɔŋ baatn ron eyo.

Debm tɛdn naabm jiga naan Raa ki

(1Tim 1.3-7,18-20; Tit 1.10-16, 2.11-15; 2Pr 2.1-22)

¹⁴ Taargen se paac 'terl taaddesiŋa. Naan Raa ki se, 'taadden ute tɔɔgi paac: j'ɔnte tɛdn dɛkenɛ do taarge tun mɛtinge se. Taa naajŋ taara se nakŋ cɛɛ ɔ 'kutn jee ken lee booyiŋ se.

¹⁵ Aay kaami, naan Raa ki se 'tɛd debm mɛcn ken 'tɔɔl Raa ki, ɔ tɛd aan gɔɔ debm tɛdn naabm ken ɔk ɔkɔŋ eyo ken taad taar Raa met ki ute doobiŋa naan jeege tu.

¹⁶ Ɔɔf doi do taarge tun jeege lee ul rɛŋ rɛŋ jaay rɛsn ute doobm Raa se. Taa jeegen lee tɛdn naan ese se, naade daayum tɛd *kusiŋa ɓaa ute naande.

¹⁷ Taar naade se aan gɔɔ du ken ɔŋ eep eyo ɔ ɔs ɓaa ute naaniŋa. Imɛnɛ ute Piletɔs se, metn jee se kici.

¹⁸ Jee se rɛŋga ute taar met ki. Ɔɔ naade taad jeege tu ɔ: kaadn ken Raa utu dur jeegen ooyga kooy se, deelga. Bin 60 jee utu aal kaal maakde do Isa ki se, naade tujdenga kaal maakde se kici.

¹⁹ Num gan metn taar ken Raa uuno metiŋ se, utu iŋg gɔtiŋ ki tak; naan se tec aan gɔɔ kuun metn bee ken k'raaniŋ ro ki j'ɔ: «Mɛljege Raa se, jeel jeenge» ɔ «Debm jaay taadga ɔ naan gen Mɛljege se, ŋ'ɔɔf doŋ ro kusiŋ ki.»

²⁰ Debm maal ɔk ɓee magal se maakŋ ɓeen ki se, ɔk nakgen k'daapde ute daab ɔ te pudda sum eyo. Num maak ki se ɔk nakgen j'ɔɓde te nɛŋje ɔ kengen kaagge ɓo k'cɔɔc k'daapde kici. Nakgen jiga se, k'j'ɔɔdde ute ɓiŋ ɓiŋa ɔ kengen mɛtinge se, ken k'lee k'tɛdn naaba ɓii-raa.

²¹ Bin num debm ken ɔɔdga doŋ ro kusiŋ ki ɔ tɛd ron *salal se, naan tɛdga aan gɔɔ nakŋ jiga, ken mɛliŋ ɔɔdiŋ ute ɓiŋ ɓiŋa. Ute naan se naan tɛdn naabgen jiga ken mɛliŋ maakiŋ jen ro ki.

Debm tɛdn naabm Mɛljege

²² Anum nakŋ *kusiŋ ken gaan kɔdge maakde je se, naai iik ro ki dɔkɔ. Num 'je nakŋ te doobiŋa, daayum aal maaki do Raa ki, je jeege ɔ daan jeege tun lee eem Mɛljege ute maakŋ kalaŋ se, naai iŋg te tɔɔsɛ ute naade.

²³ Bin num, ɓɛɛ, ɔnte kɔl doi do naajŋ taarge tun rɛŋ rɛŋ gen jee dɛrlge se. Taa naai 'jeele, naajŋ taargen bin se, lee ɓaano ɓaa ute mooyo.

²⁴ 'Jeele debm tɛdn naabm Mɛljege se, 'kɔŋ mooy te jeege eyo. Num naan 'tɛdn debm je jeege paac, jeel dooy jeege ɔ sɛrkŋ jee naajŋ taarge.

²⁵ Jee ken lee naaj taara se, naai 'taadden te taar urlu. Bin sum 60, daan Raa utu aden terl maakde ɔ naade utu 'jeel taar met ki,

²⁶ ɔ naade 'terl 'tɛdn jee mɛtekge ɔ ade kɔŋ teecn maakŋ ji *Bubm sitange tun ken ey num tɔkdenga tɔk ɓulu gen tɛdn maakjeŋa.

3

Biigen kaam mɔɔtn se utu 'tɛdn ɔɔŋɔ

¹ Daala 'jeele! Biigen kaam mɔɔtn se, jeege kingde utu aden tɛdn ɔɔŋɔ.

² Taa biigen kaam mɔɔtn se, jeege 'tɛdn jee nakɔŋge, 'je gurs, 'tɛdn jee koonge ɔɔ 'magal rode. Naade 'naajŋ *Raa ɔɔ 'tookŋ taar kɛndege ute bubdege eyo. Jee se, bɛɛ kɛn k'tɛdden se kic ɔɔ naade jeele eyo. Nakŋ kɛn jee Raage aaliŋ maak ki se, naade uum aaliŋ naaŋ ki;

³ naade se kɛn 'tɛdn *kusiŋa jeege tu kic ɔɔ ɔlden dɪm eyo, ɛj do jeege tu eyo, 'tɛdn jee kɔɔdn jeege, naade ɔŋ bɔɔb ɔk rode eyo, tɛdn kusiŋ jeege tu kic ɔɔ maakde raap sakaŋ, ɔɔ nakŋ bɛɛ tap ɔɔ, naade je eyo;

⁴ naade je kudŋ gɔɔ jeege, 'tɛdn jee maak-targe, naade magal rode aak eyo ɔɔ nakŋ daa rode ɔɔ je se, naade jeŋ cir Raa.

⁵ Deere, naade se, kɛn aakde num 'deekŋ ɔɔ jee se, jee ɔk taar Raa ɔɔŋɔ, num naade se, tɔɔŋ Raa tap ɔɔ, naade ɔɔf undiŋ naata. Anum jee se, naai ɔɔf doi rode ki dɔkɔ.

⁶ Maakde ki se, jee mɛtinge lee goon ɔɔ baa bee mɛndge tun ɔk tɔɔgɔ doobm Raa ki eyo ɔɔ aasiŋ do rode ki eyo, ɔɔ mɛndgen se ɔk maakje do nakge tun jig eyo kɛn ɔlden maakŋ kusiŋ ki. Jee se lee dɛrlde taa aden kɔkŋ kaam jide.

⁷ Mɛndgen se je ɔɔ 'dooy jeele taar mɛt ki, naɔo naade ɔŋ booy ɔkiŋ eyo.

⁸ Aan gɔɔ Janez ute Jambrez* baate tookŋ taar *Musa se, jee se kic ɔɔ baate tookŋ taar mɛt ki. Naade se jee tɔɔj eyo ɔɔ kaal maakŋ kɛn naade ɔɔ aal do Isa ki se kic ɔɔ, cɛɛ sum.

⁹ Anum naabde se 'kɔŋ ɔɔ dɔk eyo, taa jeege utu aden jeel paac, naade se jee tɔɔj eyo aan gɔɔ Janez ute Jambrez se.

Pɔl dɛj Timote

(2Kɔr 6.3-10; 2Pr 1.19-21; NJKN 20.28-31)

¹⁰ Naai Timote se uunga bɔɔtuma maakŋ dooy kɛn maam lee dooyo jeege se, kinguma, nakgen kɛn maam m'saap do ki gen tɛda, kaal maakum do Isa ki, maakum kɛn deere, maak-je kɛn maam m'ɔk do jeege tu, kaay kaamum se,

¹¹ dubar kɛn jeege lee dabaruma ɔɔ dubar kɛn maam mala m'lee dabara. Naai 'jeele nakŋ kɛn jeege tɛdumo dom ki maakŋ gɛgɛr kɛn Antiɔsn kɛn taa naaŋ Pizidi ki, ute kɛngen maakŋ gɛgɛrge tun Ikɔniɔm ute kɛn Listir ki se, deere, gɔtn se jeege dabarumga dɛn aak eyo. Gaŋ Mɛljege ɔɔdumoga doma maakŋ nakge tun se paac.

¹² Anum 'booyo! Jee paacŋ kɛn je kɔkŋ doobm Isa *al-Masi ɔɔŋ se, naade se jeege utu aden lee dabara.

¹³ Anum jee *kusiŋge ute jee kɔrdge se le, utu 'tɛdn kusiŋ 'ɔɔa ute naande. Naade utu 'dɛrl jeege ɔɔ naade kic jeege utu aden dɛrl naade kici.

¹⁴ Num naai Timote taar kɛn jeege dooyio jaay naai 'tooko ɔɔ aal maaki do ki se, ɔkiŋ tɔɔgɔ. Taa jeege dooyio taar se jaay naai 'took do ki se le, naai kic 'jeelde.

¹⁵ Deere, gɔtn naai iin baatiki tap ɔɔ, naai 'jeel taargen salal kɛn k'raaŋiŋoga raanŋ maakŋ Kitap ki ɔɔ taargen se ɔɔ ɔk tɔɔgɔ kɛn ai tɛdi naai 'jeel taara kɛn ai kaaja ute kaal maaki kɛn naai aal do Isa al-Masi ki se.

¹⁶ 'Booyo: Kitapm Raa se kɛse Raa mala ɔɔ kɛn ɔl jeege raanŋiŋo. Taar se jiga aak eyo gen dooy jeege, ɔɔ taargen kɛn k'lee dooy jeege mɛt ki ey se le, naaŋ taad took mɛtiŋ toof tal. ɔɔ Kitapm Raa se ɔnd jeege do doob ki ɔɔ taa jeege 'tɛdn nakŋ ute doobiŋa naan Raa ki.

* 3:8 Do dɔkiŋ se, Janez ute Jambrez se jee kɛn lee ooj rode gen dɛrl jeege taa naaŋ Masar ki.

¹⁷ Bin jaay 6o, debm tɛdn naabm Raa se 'tɛdn debm mɛɛ, 'kɔŋ daapm roŋa ɔɔ tɛdn naabgen jiga jiga.

4

*'Taad Taar *Raa jeege tu*

¹ 'Booy m'ai taada: naan Raa ki ɔɔ naan Isa *al-Masi ken ade 6aa kɔŋŋ bɔɔrɔ do jeege tun zɛɛɛ ɔɔ do jeege tun ooyga kooy se, ɔɔ naan ken ade 6aa aan gɔɔ gaarge, m'ɔɔ:

² 'wɔɔk Taar Raa jeege tu ken maakŋ gɔt ken jiga ey lɛ ɔɔŋ kic 6o, aay kaami. Ken naai 'dooyde dooy se, daayum udden bia, uunde kaamde, 'dejde ɔɔ 'mooyde.

³ Taa kaadiŋ utu 'kaan se, taar mɛt ki se, jeege je an booy ey sum, num naade je 6o 'tɛdn nakŋ ken maakde jea. Taa naan se 6o naade 'lee 6aa gɔtn jee dooyge tun den ken aden taadn taar ken aden kedn maak-raapo.

⁴ Taargen mɛt ki se, naade 'je an booy eyo. Na6o naade je 6o 'booy taargen ren ren se.

⁵ Anum naai se, do nakge tu paac se, naai iŋg do mɛteki ki. Ken dubar aanga doi ki kic 6o, aay kaami serkiŋa, aan gɔɔ debm ken lee wɔɔk Labar Jigan gen Isa al-Masi. ɔɔ naabi se, 'tɛdn nanŋŋ ute doobiŋa.

⁶ Anum maam Pɔl se lɛ, aan gɔɔ j'ɔk k'tɔɔlumga *serke Raa ki. ɔɔ bii kooyum lɛ ɔɔpɔga gɔɔrɔ.

⁷ Maam se m'tɛdoga tɛd bɔɔr jɛt. ɔɔ maam m'aan m'aanga ute doobiŋa gɔtn kaan ki ɔɔ m'bɔɔbga jiga doobm al-Masi.

⁸ Bɔrse se, nakŋ kaal aacŋ ute doobiŋ* ken Raa amsiŋ ked se te booyum maakŋ raa ki. Kɛse Meljegen debm daan ken utu kɔŋŋ bɔɔrɔ do jeege tu se 6o amsiŋ kedn bii ken se. ɔɔ naan am kedn maam ki kalum ki sum eyo, num naan utu 'kedn jeege tun paacŋ jɛŋa ɔɔ utu iŋg aak kaamiŋ bii ken naan utu ade 6aa se.

Pɔl ɛd labariŋ Timote ki ɔɔ dejiŋa

⁹ Bin se, aay kaami '6aado ɔŋum kɛskɛ.

¹⁰ Taa Demas lɛ rɛsumga, iin 6aaga gɛgɛr ken Tesalonik ki taa naan uunga nakŋ *dunia 6o ciri. Kresen se, j'ɔliŋ 6aaga taa naan Galat ki ɔɔ Tit kic 6o j'ɔliŋ 6aaga taa naan Dalmati ki.

¹¹ ɔɔp Luk kaliŋ ki sum 6o te maama. Ken naai '6aado 6aa num, Mark se '6aamsiŋo, taa naan se utu am noogŋ maakŋ naab ki.

¹² Tisik se, maam m'ɔliŋ 6aaga maakŋ gɛgɛr ken Epez ki.

¹³ Ken '6aakiro 6aa se, uunumo kal kuulum magal se ken maam m'ɔŋiŋo maakŋ gɛgɛr Troas ki gɔtn Karpos ki se. ɔɔ 'tɔs '6aamo ute kitapge ɔɔ ken maam jɛŋ tap tap se kengen k'teeldenga teel se.

¹⁴ Kɔd-kɔrdn-tɔɔl ken roŋ Aleksander se, tɛdumoga *kusiŋ aak eyo. Nakŋ naan tɛd se, Meljege utu anŋiŋ tɛrl don ki.

¹⁵ Naai kic ɔnd kɔnd te gaabm se, taa do taar ken naaje k'dooyjeege se, naan took do ki eyo paac paac.

¹⁶ Kaad ken deet deetn gɔtn kɔŋŋ bɔɔr ki jaay, maam m'taad taargen am naakŋ kɔɔdn dom se, nam tap 6o 6aa te mɛtum ki eyo. Jeege paac rɛsumo. Taa nakŋ naade tɛd se, ɔŋ Raa ɔŋte kɔkdesiŋ ɔŋŋɔ.

¹⁷ Na6o Meljege mala se utu te maama ɔɔ naan ɛdumga tɔɔgɔ bin 6o maam m'taadga taariŋ jeege tu ute maraadiŋa ɔɔ taar Raa se, jeege ken Yaudge ey se kic 6o paac booyga. ɔɔ Meljege se lɛ, aajumga taar tupiy ki.

* 4:8 Aak 2Tim 2.5.

¹⁸ Mɛljege se, maakɲ gət kɛn ɔɲɔ paac se utu am kɔɔɔn doma ɔɔ am kaaja taa ansum ɔaa maakɲ gaariɲ kɛn maakɲ raa ki. Ɔɲ daayum daayum Mɛljege se, jeege an *nooko. *Amin!

Pɔl nan taariɲa ɔɔ raan ɔl tɔɔsiɲ kaam mɔɔtn

¹⁹ 'Tɛɔ tɔɔse Priska ute Akilas ki ɔɔ 'tɛɔ tɔɔse jeege tun maakɲ ɔee Onezipor ki kici.

²⁰ Erast se ɔɔpoga maakɲ gɛgɛr kɛn Kɔrint ki ɔɔ Tropim lɛ, maam m'ɔɲiɲoga maakɲ gɛgɛr kɛn Mile ki, taa naan kɔɲɔ.

²¹ Kɔr kaadɲ kuulu 'kaan se, 'naar 'ɔaadɔ ɔɲuma. Ebul, Pudan, Linus, gena mɛnd Klɔdia ute genaage paac tɛɔ tɔɔse.

²² Ɔɲ Mɛljege se 'tɛɔn ute naai. Ɔɔ ɔɲ naan asen tɛɔn bɛɛɲ naase ki paac.

Maktubm ken Pəl raan̄iñ Tit ki Kupm m̄etn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raan̄iñ Tit ki

Tit se, lee t̄edoga naaba t̄el̄e ute Pəl. Kaad̄ ken Pəl jaay jee K̄erint ki b̄aa t̄ed̄iñ kinḡiñ ð̄ñ se, Tit se t̄edoga t̄ed̄n naabm m̄eç. Kaad̄ ken Pəl jaay raan̄iñ maktub ese se, Tit utu taa naan̄ K̄ret ki. Ð̄o taa naan̄ K̄ret se, maane gurug ð̄liñ daan ki. Ḡoñn̄ ese se naan̄ noog jee al-Masige gen t̄ond̄ ð̄aapm naabdege. Pəl raan̄ Tit ki se ð̄o taad̄iñ doobm ken naan̄ 'b̄eer t̄oðdn̄ jeegen ken 't̄ed̄n naan̄ jee al-Masige (kon̄ 1.5-16). Naan̄ dejiñ ute doobm ken naan̄ an kinḡ ute jee al-Masige aan ḡoo jee magal naan̄iñ ki, m̄end̄ paragge, gaan-k̄od̄ge ute bulge (kon̄ 2.15). Isa al-Masi eð̄ ron̄ serke se taa 'k̄oðdn̄ do jikilinge paac maak̄ñ kusiñ ki (kon̄ 2.14). Jee al-Masigen kinḡde t̄ed̄ga kiji se, inḡ do taar ken se. Kaad̄ ken Pəl raan̄ maktubgen di Timote ki ute ken naan̄ raan̄ Tit ki se, jee al-Masige jeelga Isa se ade k̄ñ b̄aa b̄orse eyo. Bin b̄o naade 'dooy kinḡ ken aden noogo gen tinḡ b̄aa ute naande.

Pəl raan̄ ð̄l t̄oðse Tit ki (2Pr 1.1-4)

¹ K̄ese maam Pəl b̄o m'raan̄i maktubm se, maam ken bul *Raa ð̄o *m'debm kaan̄ naabm Isa al-Masi taa jeegen ken Raa b̄eer t̄oðdfenga t̄oðdo m'aden t̄ed̄n naade kaal maakde paac do Isa al-Masi ki jeel-taar Raa m̄et ki, ken taad̄ ð̄o naade ð̄k taar Raa se ð̄ññ̄o.

² Taa naade k̄ond̄ doðe gen k̄ñ *kaajñ gen daayum. M̄etn taar kaajñ ese se k̄ese Raa mala b̄o taado taar se kaad̄ ken naan̄ aal te do naan̄ ey b̄ort̄o ð̄o Raa le naan̄ taad̄ taar-k̄oðb̄ eyo.

³ Kaad̄ ken Raa jen ro ki jaay aan se, naan̄ taad̄ m̄etn taar kaajñ se jeege tu, taar se b̄o ken naan̄ eð̄umsiñ kaam jima. K̄ese b̄o taar ken Raa M̄el Kaajjege ð̄lum ð̄o m'taad̄iñ jeege tu.

⁴ Tit maam m'raan̄i maktubm se, naai se aan ḡoo goonum mala, taa maam ute naai se k'l'aalga maakje kalan̄ do Raa ki. Ð̄ñ Raa Bubu ute M̄el Kaajjege, Isa al-Masi ai t̄ed̄n b̄eede ð̄o ai k̄ed̄n lapia.

Naabm gen Tit daan̄ jee Raage tun K̄ret ki (1Tim 3.1-7; 1Pr 5.1-4)

⁵ Maam m'õñio K̄ret ki se, taa naai 't̄ond̄ ð̄aapm naabm ken maam m'õñio doob ki se ð̄o naai 'b̄eer t̄ond̄ naan̄ *eglizge maak̄ñ gegerge tun taa naan̄ K̄ret ki aan ḡoo ken maam m'taad̄io se.

⁶ Debm ken naai an̄ b̄eer k̄ond̄ se, debm ken ð̄k taar ð̄im ron̄ ki eyo ð̄o m̄endiñ kalan̄ sum. Geniñge aal maakde do Isa *al-Masi ki ð̄o taargen jiḡ eyo se k'taad̄den rode ki eyo ð̄o naade se jee booy uun taara.

⁷ Aan ḡoo Raa eð̄iñga naaba gen kaak̄ñ do jee naange tu se, debm naan̄ egliz se 't̄ed̄n debm ð̄k taar ð̄im ron̄ ki eyo. Debm bin se õñte t̄ed̄n debm ken ð̄o taar naan̄ taad̄ga sum b̄o 't̄ed̄n m̄et ki, õñte t̄ed̄n debm maak-taara, õñte t̄ed̄n debm aay t̄oð̄o ð̄ena ð̄o õñte t̄ed̄n debm k̄ond̄ naapa ute jeege. Ð̄ñte t̄ed̄n debm k̄oñn̄ gurs jeege ç̄eç̄e.

⁸ Gan̄ debm bin se 't̄ed̄n debm k̄ok̄ñ m̄ertge, debm je t̄ed̄n nak̄ñ jiga, debm inḡ do m̄etekiñ ki, ð̄o t̄ed̄ nakge ute doobiña, debm *salal, debm b̄oðb̄ ð̄k ron̄a.

⁹ Labar Jigan gen Isa al-Masi se naan̄ aal maak̄iñ do ki paac, k̄ese b̄o taar ken naaje k'lee k'dooy jeege. Ð̄o taar se b̄o ken an̄ t̄oðḡñ maak̄iña ð̄o an̄ dejiñ jeege

ute taar Raa jigan ese ð taadn jeege tun baate kaal maakde do taar Raa ki se ð nakn naade ted se met ki eyo.

Jeegen dooy jeege do taarge tun met ki eyo

¹⁰ Taa jeege dena baate kuun taar jeegen naan jee Raage, maakde ki se Yaudgen aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, naade se bo ken derl jeege ð dooyde ute taardegen ren ren se cir paac paac.

¹¹ Ònte kon jee se 'dooy jeege, 'dooy ken naade lee dooy jeege se ðl jeegen maakn ðeege tun metin se uun taarden ken jig ey se, dooy ken naade lee dooy jeege se le, lee on kon jeege cece.

¹² Do donkin maakn jeege tun Kret ki se, deb kalan debm jeel-taara deek ð: «Jee Kret ki se naade se paac jee taar-koooge, naade se ing aan goo daagen naatn, naade se jee kaar-naabge ð ðopden bo kos sum.»

¹³ Taar gaabm taad ro jeege tun Kret ki se met ki, ken bin se naai 'mooyde makno taa naade 'kaal maakde do taar Isa al-Masi ken salal se.

¹⁴ J'onte kuun taar Yaudgen lee taad k'tusdege se eyo ute nakn jikilinge naade lee taad gen tefa. Kese bo ken on onde naade on uun taar Isa al-Masi ken met ki se eyo.

¹⁵ Jee *salal doobm Raa ki aak nakge paac salal naande ki. Gan jee ted nakn *kusiina ð baate kaal maakde do Isa al-Masi ki se, nakn salal naande ki se, gaw. Naade ing bo gen saapm do nakge tun jig eyo naade ted kusiin kic sakon toode eyo.

¹⁶ Jee se ted rode naan jeege tu aan goo naade bo jeel Raa, gan nakn naade ted se tec gen Raa eyo. Nakn naade ted se jeege aakdenga kic bo jede eyo, naade baate tookn taar Raa, ð nakn be tap bo naade on ted eyo.

2

*Pal dej Tit taa jeegen gaalga gaal, gaan kadge ute bulge
(1Tim 2.9-15; 1Pr 3.1-6; Ep 6.5-8; 1Pr 2.18-20)*

¹ Gan naai se, 'dooy jeege ute taargen ken baa ute taar Isa *al-Masi ken salal se.

² O taad gaab-gaalge tu se ð k'boob rode, k'ted jeege aden kaal maak ki, k'j'ing do metekdege tu, j'ok taar Raade jiga, k'je jeege ute maakde paac ð do nakge tun ese paac se j'aay kaamde do ki.

³ Bin se mend-gaalge se kic bo taadden k'tedn nakn ken taal *Raa ki, j'onte kaadn jeege j'onte tedn mend kaayge num k'dooy jeege gen tedn nakgen bece.

⁴ K'dejn mendgen sem se nana kic bo je gaabiina ute geninge,

⁵ k'j'ing do metekdege tu ð k'boob j'ok rode bece k'ted mend king ðeege, k'ted mendgen jiga k'booy j'uun taar gaabdege. Taa bin se nam kuuy kon taadn ing kus ro taar Raa ki eyo.

⁶ O gaan kadge se kic bo dejde j'ing do metekde ki,

⁷ do nakge tun baa se paac. Naai mala 'tedn nakgen jiga ken jeege aakga kic num 'kuun baloti. Ken dooy jeege ute taar Raa se, dooyde ute maaki paac taa naade ai kaal maak ki.

⁸ Taargen naai an 'dooy jeege se, dooyde te taargen ken met ki ken jeege kon taar ing kus maak ki eyo, bin se taa jee taamooyjege se sakono aden taal taa naade on te taar dim kusiin jaay gen taadn rojege tu eyo.

⁹ Taad bulge tu ð daayum k'sook meldege tu do nakge tun k'tedn paac. K'ted nakgen 'raapm maakn meldege ð j'onte naajn taara ute naade.

¹⁰ J'onte boogon dim meldege ð daayum j'onte tujn ormdge ute meldege. Ken naade jaay k'ted naan se, 'kol jeege paac kaal taar Raa Mel Kaajjege se maak ki.

Raa tɛd bɛɛn jeege tu
(*ɛp 2.1-10; 1Pr 1.10-21, 2.13-16; 1Jn 3.1-3*)

¹¹ Taa Raa se taadga bɛɛna, bɛɛn se ɓo kɛn aaj jeege paac.

¹² Bɛɛn se, dooyjeki taa j'aki kɔn nakgen jig eyo naaniŋ ki ɔɔ j'aki kɔn gɛn dɔŋ nakgen jee jeel Raa mal eyo lee dɔŋ se kici. Bin se j'aki kɔn king do naan kɛn ara ki se, j'aki bɔɔbm kɔkŋ rojege, j'aki tɛdn nakgen ute doobiŋa ɔɔ j'aki kɔkŋ taar Raa se ɔɔnɔ,

¹³ j'aki kaakŋ kaam ɓii kɛn Isa *al-Masi adɛ ɓaa, naan ɓo debm naaje j'ɔndki dojege doŋ ki. Naan ɓo Raa magal Debm Kaaja ɔɔ debm tɔɔgɔ.

¹⁴ Isa al-Masi se, naan mala ɓo ɔn roŋ ooy taa naajege taa ajeki dugŋ dojege maakŋ *kusiŋ ki. Ɔɔ naan tugjeki kusiŋjege se, taa j'aki tɛdn jee naangen mala mala, jee daayum maakɛ raap sakan gɛn tɛdn nakgen jiga naaniŋ ki.

¹⁵ Kɛse ɓo taar kɛn naai an dooy jeege, an dɛjɛ ɔɔ an mooy jeege ute tɔɔgi. Ɔɔ naai se nam ɔntɛn kaaki aan gɔɔ debm cɛɛɛ.

3

*Jee Raage tap ɓo king ɔɔ dɪ daan jeege tun jeel *Raa mal ey se*

¹ Tɛr taadden kici jee Raage tu se ɔɔ gaaringe ute tɔɔgge se k'sookɛn, ɔɔ k'tookɛn taarde ɔɔ k'daap rode gɛn tɛdn bɛɛ jeege tu.

² J'ɔnte naaj nam, j'ɔnte tɛdn taara ute jeege j'ɔk jeege rode ki, daayum k'tɛd jee dalul ute jeege paac.

³ Taa naajege kic ɓo do dɔkiŋ se, k'tɛdkiro jee dɛrlge k'baatekiro booy kuun taar Raa. Ɔɔ naaje j'iigkiroga kiigi ɔɔ j'ingkiro gɛn tɛdn nakgen jig eyo kɛn maakjege jea, j'ingki ɓo gɛn tɛdn nakgen *kusiŋa ɔɔ k'tɛdki maak-kilimi ro jeege tu. Jeege jaay aakjeki kic jejeke eyo ɔɔ naajege kic k'jeki naap eyo.

⁴ Gan kaadiŋ jaay aas se, Raa Mɛl Kaajjege taad bɛɛna ɔɔ naan se je jikilinge paac,

⁵ naaje se, taa k'tɛdkiro tɛd nakŋ doobiŋ ki ɓo naan aajjeki eyo, num gan naan aak ɛjjeki kɛɛj ɓo dojege tu. Naan aajjeki ute *Nirl Salal kɛn tugjeki kusiŋjege, ɔɔ tɛdjeki j'oojjekiga kiji ɔɔ tɛrljekiga kingjege tɛdga kiji.

⁶ Raa ɔljekiro Nirl Salal ute maradiŋ se te Mɛl Kaajjege Isa *al-Masi.

⁷ Taa Raa te bɛɛn se tɛdjekiga k'tɛdkiga jee lee tɛd naka ute doobiŋ naaniŋ ki gɛn kɔŋ *kaajŋ gɛn daayum kɛn j'utu j'ing j'ɔndki dojege do ki se.

⁸ Taar maam m'raani se taar mɛt ki, m'je taar se naai 'ɛaar ro ki cirr. Taa jee aalga kaal maakɛ do Raa ki se 'kaay kaamɛ 'tɛdn nakgen aak bɛɛ. Kɛse ɓo taar kɛn jiga kɛn 'noogŋ jeege paac.

⁹ Num gan ɔnte lee je gɔtn naajŋ taargen rɛn rɛn, ɔnte tuun mɛtjil jeege, ɔnte mooy te jeege, naajŋ taara te jeege ro do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. Taargen bin se ɔnte kɔl doi maak ki. Taargen se taargen rɛn rɛn kɛn ɔŋ noog nam eyo.

¹⁰ Debm jaay naai aakiŋ gaan gaan jee Raage te naapa se, ɓaa taadiŋ ɔɔ n'ɔnte tɛdn naan se. Kɛn naan jaay baate booy kuun taari se, tɛr ɓaa taad dɔɔliŋ kuuy daala. Kɛn naan jaay baate booy kuun taari num, debm bin se ɔɔd doi dɔkɔ roŋ ki naatn.

¹¹ Naai 'jeele debm bin se rɛsŋga ute doobm Raa, ɔɔ te kusiŋ naan lee tɛd ɔn ey se, naan maliŋ ɓo ɔj bɔɔrɔ doŋ ki.

Pɔl tɛd tɔɔsɛ jee Raage tun Krɛt ki
(*1Kɔr 16.20-24*)

¹² Tɛdga num m'utu m'ai kɔl Artemas ey lɛ Tisik. Taa maakɛ ki se debm kalan ai ɓaa noogo. Kɛn debm kalan jaay ɓaa aan ɔŋiga naane num, naai aay

kaami 'baado onum Nikopoli ki. Taa maam m'je baa king kaadn kuul ki se gatn naane.

¹³ Zenas ken jeel metn taar kajn boro ute Apolos jaay baa baa mertε se aakden dode ki onten kon dim aden baata.

¹⁴ On genaajegen doobm *al-Masi ki se kic bo dooy jeel tedn beε taa 'noogη jeegen ken, beεki num, j'aden noog se. Bin se kaal maakη naade aal do Raa ki se kon noogη jeege.

¹⁵ Jeegen paacη ute maam gatn ara se tedi tase. On naai kic ted tase genaajege tun doobm al-Masi ken Kret ki, naaden ken jejeki se.

On Raa asen tedn beεη paacki.

Maktubm kɛn Pɔl raanɪn Pilemon ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm kɛn Pɔl raanɪn Pilemon ki

Pilemon se naan debm kɛn k'jeel jeel gɔtɪna. Naan kic took aalga maakin do Isa ki ɔ naan se maakɪ jee al-Masige tun maakɪ gɛgɛr kɛn Kɔlɔs ki. Ɔ naan se mɛdn Pɔl. Naan ɔk ɓulu kalan k'danɪn Onezim kɛn iin aanɔ gɔtɪn ki. Kɛn nakɪ ɔl jaay Pɔl doodo ute Onezim se k'jeel eyo. Kaad kɛn se Pɔl dangay ki. Naɔ Onezim se, naan kic ɓaa took aal maakin do Isa ki. Pɔl uun doa je an kɔl gɔtn mɛlin ki. Naan raan maktubm se je taa mɛlin an kɔkin aan gɔɔ ɓul ey sum, num aan gɔɔ gɛnaa doobm al-Masi ki. Kaad kɛn naane se ɓul aanga jaay j'ɔkinga se, k'tɛdn ɔnɔ. Maakɪ maktubin ki se Pɔl taadin te ute taa doog eyo num taar urlu. Ɔ naan lɛ gaasin te gɛn kɔkɪ Onezim aan gɔɔ ɓulin eyo. Naɔ naan taad Pilemon ki ɔ n'saapa ɔ taar se n'taadin jeege tun kuuy kici, ɔ maak-je al-Masi se ɛd king kiji ɔ king jeege ute naapa se kic ɓo, naan tɛrlin kiji.

*Pɔl ute Timote raan ɔl tɔɔse Pilemon ki
(2Tim 1.1-5; 3Jn 2,6)*

¹ Maktubm se maam Pɔl ɓo m'raani maam kɛn j'ɔkum dangay ki taa Isa *al-Masi. Pilemon maam te gɛnaaje Timote se k'tɛdn tɔɔse. Naai kɛn mɛdn doje ɔ debm tɛdn naabm Isa al-Masi gɔɔ naaje.

² Naaje k'tɛdn tɔɔse gɛnaaje kɛn mɛnda Apia ɔ k'tɛdn tɔɔse Arsip ki kɛn tɛdn naaba ute naaje tɛlɛ aan gɔɔ asgar cɛje ki gɛn kudn ɓɔɔɔ. Ɔ k'tɛdn tɔɔse *egliz kɛn lee tus ɓei ki se kici.

³ Ɔn Bubjege *Raa ɔ Mɛljege Isa al-Masi asen tɛdn bɛɛde ɔ asen kɛdn lapia.

Pɔl tɔɔm Raa taa maak-je Pilemon ɔk do jee Raage tu

⁴ M'tɔɔm Raa ɔ daayum kɛn maam jaay m'ɓaa keem Raa se m'saap do naai ki,

⁵ taa maam booy jeege lee ɔɔs maan gɛn kaal maaki kɛn naai aal do Mɛljege tu Isa *al-Masi ki ɔ ute maak-jei kɛn naai ɔk do jee Raage tu paac se.

⁶ Maam m'tɔnd mɛtn Raa ɔn kaal maakɪ kɛn tumjeki kalan se 'tɛdn tɔɔgɔ, kɛse ɓo kɛn taadn jeege tu bɛɛ kɛn naaje j'ɔkki ute Isa al-Masi.

⁷ Gɛnaama, maak-jei kɛn naai ɔk do jee Raage tu se raapunga maakuma ɔ ɛdumga kaay kaama, taa maak-jei do jee Raage tu se sɛldɛnga maakde dɛn aak eyo.

*Pɔl tɔnd mɛtn Pilemon ɔ n'ɔk Onezim se jiga
(Kɔl 4.7-9; 1Kɔr 13.4-7)*

⁸ Taa dɪ naai 'jeele ey num kɛn m'dɔɔk ute Isa *al-Masi se maam m'ɔk doobm kɛn m'ai taadn naabm kɛn naai 'tɛda, naɔ maam m'je tɛdn naan se eyo.

⁹ Taa naaje k'je naapa se ɓo kɛn maam m'je tɔnd mɛti se. Kɛse ɓo maam Pɔl kɛn gaab-gɔɔl j'ɔkum dangay ki taa Isa al-Masi,

¹⁰ maam m'tɔnd mɛti gɛn Onezim* kɛn maam tɛdn tɛdga aan gɔɔ goonum mala maakɪ dangay ki ara.

¹¹ Do dɔkin se naan debm ɔn noogi te eyo, gan ɓorse se naan tɛdga debm kɛn ajenki kɔn noogo maam m'utu naai se.

* **1:10** Onezim ute taar Grɛk se je deekɪ ɔ: debm 'kɔn tɛdn dɪm.

12 Borse maam tɛrl m'ɔli Onezim gɔti ki, naan̄ kɛn tɛdga debm kɔn̄ maakuma.

13 Ey num m'je m'an̄ gaasiñ ute maam maakñ dangay ki kɛn j'ɔkum taa Labar Jigan gɛn Isa al-Masi. Bɛɛki num, naai ɓo am noogo gan̄ maam m'ɔkinga naan̄ ɓo gɔɔ naai ki.

14 Naɓo borse maam m'je m'an̄ gaasiñ ey se, taa maam m'tɔnd te mɛti ey ɓortɔ. Taa maam m'je naabm naai am tɛd se ute taa tɔɔg eyo, num ute maak-jei mala.

15 Kaadn̄ naane Onezim aan̄ ɔnio gɛn ɓii kandum se, taa naan̄ jaay ɔk tɛrl ɓaa ɔnjiga num ɓaa ting te naai gɛn daayum.

16 Ɔɔ borse se naan̄ aan̄ gɔɔ bul ey sum, gan̄ borse naan̄ tɛdga bɛɛ cir ɓulu taa naan̄ tɛdga gɛnaa kɛn ɔn̄ maaka. Maam se m'jena naɓo naai se an̄ je dɛn cir daala; taa naan̄ kic debkilimi ɔ tɛdga gɛnaa doobm Isa al-Masi ki.

17 Kɛn naai jaay aakum aan̄ gɔɔ gɛnaai doobm Isa al-Masi ki num, Onezim se ɔkiñ aan̄ gɔɔ kɛn naai ɔkum maam mala.

18 Kɛn naan̄ jaay tujiga d̄im lɔ ai kɔgn̄ d̄im kic ɓo, ɔn̄ maam ɓo m'aisiñ kɔgɔ.

19 Taargen m'utu m'ai taadn̄ ara se, maam mala ɓo m'raan̄isiñ ute jima: maam m'aisiñ kɔgɔ. Num gan̄ ɔnte tɛd̄i dirigi taa Mɛljege se naai kic maam m'ɔk sɛɛ doi ki. Sɛɛ maam m'taadn̄ se naai mala.

20 Kɛn bin num gɛnaama, taa Mɛljege naaje k'tɛdkiga kalan̄ se naabm se 'tɛdumsina, aan̄ gɔɔ naaje te Isa al-Masi k'tɛdkiga kalan̄ se 'raapum maakuma.

21 Nakñ maam m'raan̄i se m'jeeliñ maakum ki naai se an̄ kɔn̄ tɛd̄a. Ɔɔ m'jeele nakñ maam m'tɔnd mɛti se naai an̄ kɔn̄ tɛd̄n̄ cir naan̄ se.

22 'Daapum gɔtn̄ m'an̄ ɓaa toodo gɔti ki kici. Taa keem Raa kɛn naase 'lee eemki se, maam m'ɔnd dom do ki. Taa ɓii kalan̄ m'utu m'asen ɓaa kɔn̄ɔ.

Pɔl ute mɛd̄inge tɛd̄ tɔɔsɛ Pilemon ki

23 Epapras kɛn j'ɔkiñ dangay ki ute maam taa Isa *al-Masi se 'tɛd̄i tɔɔsɛ.

24 Ɔɔ Mark, Aristark, Demas, Luk naaden kɛn tɛd̄ naaba ute maam kalan̄ se kic tɛd̄i tɔɔsɛ.

25 Ɔn̄ Mɛljege Isa al-Masi asen tɛd̄n̄ bɛɛn̄a.

Maktubm γεν Ebrege Kupm μετν taar taadjeki doobm γεν dooy maktubm γεν Ebrege

Maktubm γεν *Ebrege se debm ken raanjin se, k'taad te ron eyo do jee ken k'raanden maktubm se kic bo k'jeelde eyo. Debm ken raano maktubm ara se, naan jeel ok Kitapm γεν Raa dooko ute jeege do dookin se jiga. Jee al-Masigen naan raanden maktubm ara se, 'tedn Yaudge. Jee al-Masigen gotn ese se, jaay nakgen doon lee aan dode ki se tedden maakde tuju do kaal maakden metn-jiki se kic bo baa urlga. Do jee metinge se, jenoga resn ute doobm al-Masi se naatn. Anum naan raande se, je aden kedn kaay kaama. Ute doobm al-Masi ken Raa oino se ol jikilimge taarde baa ute Raa (kon 1.1-2.18). Deere, al-Masi se naan Goon Raa do naan se Raa mala mala. Do naan baado tedga debkilimi mala mala (kon 1.3). Kooy ken naan ooy se aan goo jikilingen lee ooy se, kusiin ken ok toogo do jeege tu se, toogin se naan tedinga tedga goto (kon 2.14). Ute bee ken al-Masi ted se bo, jee took aal maakde don ki se 'kon baa cesn Raa ki (kon 3.1-5.10). Taa al-Masi se ook baaga bini aanga gotn Raa ki do naan bo Raa ondinga tedga magal debm tedn serke Raa ki γεν jee ken took aal maakde don ki (kon 5.11-10.31). Isa se tec aan goo magal γεν jee tedn serke Raa ki do dookin se eyo taa naan se ting γεν daayum. Maakn Kitapm ken Raa dooko ute jeege do dookin se, jee tedn serke Raa ki se daayum naade lee taal mooso taa Raa aden taal kusiinde. Num gan al-Masi se ed ron serke taa kusiin jeege je-kalan sum do γεν sorokina. Taa naan se bo borse jee al-Masige se ingga do doob ken kiji do naade se 'kon terl ute metde ey sum. Bin bo kaal maakn γεν jee do dookin se taaddesin taa aden tedn saada (kon 11-12). Saadn ken naan taadden ese bo ken edden kaay kaama maakn nakge tun doon ken aan dode ki ute nakn naam ken borse aan dode ki se kici.

**Raa taadjeki ute taar Goonina*

¹ Do dookin se, Raa lee taado bugjege tu ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki se met dena do ute doobm jeege dena.

² Gan borse se maakn biige tun kaam moon ara se, naan taadjekiga ute doobm Goonina do Goonin se bo, naan beer ondingo do edinga nakge paac kaam jina. Do ute doobm Goonin se bo naan aalo nakgen baa se paac kici.

³ Goon ese se bo ken taad *nookn Raa ken wor goto kelon do naan se tec Raa mala mala. Ute taar naan ken ok toogo se bo, nakgen baa se paac naan tedde utu ting gotde ki. Ken naan jaay tug *kusiin jikilimge aas sum se, naan ook baa ing maakn raa ki do ji daam Raa Sidburku ki.

*Isa se naan magal cir *kodn Raage*

⁴ Goonin se, Raa ondinga raan do kodn Raage tu do bin bo ro ken Raa edin se, cir γεν kodn Raage.

⁵ Taa bii kalan tap bo Raa taad te kodin ken gam eyo, ken an deekn do:
Naai se, 'Goomuma,

*jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac maam bo m'Bubi.**

Ter daala kodn Raa ken gam tap bo Raa taadin te eyo, ken an deekn do:

Maam se m'tedn Bubi do naai le am 'tedn goonuma.†

⁶ Num ter daala, kaad ken naan olo Goon paragin‡ do duni ki se, naan deek do:

* 1:5 Aak KKR 2.7. † 1:5 Aak 2Sam 7.14 do 1Krk 17.13. ‡ 1:6 Isa se naan goon paragin kalan lak, goosin goto.

⁸ *Nakgen paacɿ naai aaldeno se naai ɿnɿnsinga kaam jinɿ.**

Ken Raa jaay ɛdɿnga nakge paac kaam jin se, ne dɿm jaay Raa ɛdɿn te kaam jin ey se, gɿtɿ. Nabo bɿrse nakge se paac naajege j'aakiɿki ute kaamjege se aan gɿɿ tɛd te kaam jin ey bɿrtɿ.

⁹ Gaɿ naajege j'aakki Isa se, kaad ken Raa tɛdɿno jaay naaɿ ɿɿ roɿ ɿpo baata aas te kɿdɿn Raage ey se, cɿkɿ sum. Taa naaɿ dabaro ɿɿ roɿ ooy se, bɿrse se, Raa nookiɿga ɿɿ magaliɿga aan gɿɿ gaarge. Bin ɿo ute bɿɿ Raa se, naaɿ ooyo taa jikilinge paac.

¹⁰ Raa se aalo nakge paac ɿɿ bɿɿbde ting gɿtde ki. Bin ɿo Raa je ano ɿaa ute geniɿge dena taa 'kɛnd maakiɿ nookiɿ ki. Taa dubar Isa ɿɿo se ɿo, Raa tɛdɿn naaɿ tɛd aas naabiɿn ute doobiɿa. Isa se naaɿ ɿo debm tɿɿd ɿlde gɿtn kaaj ki.

¹¹ Taa Isan ken debm tugɿ *kusiɿ jeege ute jee ken naaɿ tugde kusiɿdege se, naade paac Bubde Raa kalan ese sum. Taa naaɿ se ɿo ken Isa danɿde ɿɿ naade k'genaaɿge se kic ɿo, sɿkɿɿ tɿɿliɿ eyo.

¹² Taa naaɿ se ɿo Isa deek Raa ki ɿɿ:

Maam se m'utu m'taadɿn taa naai geniɿamge tu;

ɿɿ gɿtn ken jeeige jaay tusnga se, maam m'ai tɿɿm daande ki.†

¹³ Ter Isa taad daala ɿɿ:

Maam se m'utu m'kɿnd maakum doi ki.‡

Ter naaɿ taad daala ɿɿ:

Maam m'utu ara ute gaangen ken naai Raa ɛdumo se.§

¹⁴ Bin ɿo aan gɿɿ gaan jikilinge paac ɿk daa roa ute mooso se, naaɿ kic ɿo ɿk daa roa ute mooso tecde naade se kici. Bin ɿo ute kooy Isa se, Iblisɿ, debm tɿkɿ mind jeege, naaɿ ɿo debm ken ɿaano ute yo do jeege tu se, tɿɿgɿ naaɿ ɿk se, Isa naɿɿnsinga tak.

¹⁵ Bin ɿo jeege ting aan gɿɿ bulge taa naade ɿeer yo ki se, naaɿ adɛn kɿɿ kɿɿdɿn dode.

¹⁶ Deere k'jeelki, naaɿ ɿaado gen noogɿ kɿdɿn Raage eyo, num naaɿ ɿaado se gen noogɿ metjil *Abraamge.

¹⁷ Taa dɿ naaɿ tɛd roɿ debkilimi tec naajege geniɿamge mala mala, bin ɿo naaɿ tɛd *magal debm tɛdɿn serke Raa ki debm bɿɿ ɿɿ tuj ɿrmiɿ eyo gen tɛdɿ naabm Raa. Taa naaɿ se ɿo naaɿ ɛd roɿ *serke gen tɿɿl kusiɿ jeege.

¹⁸ Deere, Isa se naaɿ dabaroga ɿɿ ɿɿoga nakɿ naama; taa naaɿ se ɿo naaɿ aɿ kaasa gen naakiɿ jeege nakɿ naama aan dode ki.

3

*Isa se naaɿ cir *Musa*

¹ Genaaɿge, *Raa danɿsɛno taa aki tɛdɿn jee naaɿge. Taa naaɿ se ɿo ɿndki saapse do Isa ki, naaɿ ɿo debm kaan naabm Raa ɿɿ debm tɛdɿn serkɿ magal gen Raa. Naaɿ ɿo ɿkjeki taasa ute Raa ɿɿ do nakge tun se ɿo, naajege k'j'aalki maakjege do ki ɿɿ k'taadki naaɿ jeege tu.

² ɿɿ Isa se Raa bɿɿɿ ɿndiɿ gen tɛdɿn naabiɿa ɿɿ maakiɿ naabiɿ ki se naaɿ tuj te ɿrmiɿ eyo, aan gɿɿ Musa ken tɛdɿ naaba maakiɿ *Bee Raa ki paac jaay tuj te ɿrmiɿ ey se*.

³ Kɛse doobiɿa ken Isa jaay *nookiɿ eem cir gen Musa se tec aan gɿɿ debm kɿɿm ɿee ken k'nookiɿ cir ɿee ken naaɿ ɿɿo.

⁴ K'jeelki, ɿee tak ɿo ɿk mɛl kɿɿbiɿ kɿɿbiɿa, num mɛl kɿɿm nakgen ɿaa se paac se, naaɿ Raa.

* 2:8 Aak KKR 8.5-7. † 2:12 Aak KKR 22.23. ‡ 2:13 Aak Eza 8.17. § 2:13 Aak Eza 8.18. * 3:2 Aak Nmb 12.7.

⁵ Maakŋ Bee Raa ki paac se, Musa tɛdɔga naaba tuj te ɔrmiŋ eyo ɔɔ naaŋ tɛdɔ naabiŋ se aan gɔɔ debm tɛdŋ naaba gɛn taadŋ jeege tu nakŋ kɛn Raa utu aden taadŋ mɛtiŋ naan ki.

⁶ Num ganj *al-Masi se, naaŋ Goono, Goon kɛn tuj te ɔrmiŋ eyo ɔɔ Bee Raa paac se Raa ɔnɪnsinga kaam jina. Ɔɔ naajege se ɔɔ aan gɔɔ k'bee naaŋa kɛn naajege jaay k'beerki eyo ɔɔ j'ɔndki dojege don ki ute maak-raapo se.

Raa 'kɛdŋ gɔtn tɔɔl maaka jeenge tu

⁷ 'Booyki taar kɛn *Nirl Salal taad maakŋ Kitap ki ɔɔ:

Jaaki jaay kɛn 'booykiga mind Raa num,

⁸ ɔntɛn 'tɛdki do mɔŋgɔ

aan gɔɔ kɛn do dɔkiŋ bugsege baate tooko taariŋ se

ɔɔ naaŋ kɛn se, naade naamiŋoga do kɔd-baar ki.

⁹ Tɛr Raa taad ɔɔ:

Ute nakgen bɛɛ maam m'tɛdɔ baara si-sɔɔ se kic ɔɔ,

bugsege naamumo ɔɔ naade je am 'kaakŋ mɛtuma.

¹⁰ Taa naaŋ se ɔɔ maam maakum taarum do jeege tun ese

ɔɔ maam m'taad ute maakum m'ɔɔ: Jee se lɛ daayum lee tɛrlum naaga

ɔɔ nakŋ maam tɛd se lɛ, naade booy ɔk eyo.

¹¹ Kɛn maakum taarum se, maam m'naam taarum m'ɔɔ:

Jee se 'kɔŋ kɛnd gɔt kɛn maam m'daapiŋ gɛn tɔɔl maaka se eyo.†

¹² Gɛnaamge, ɔndki kɔndɔ nam ɔntɛ kɔŋ maakiŋ 'tɛdŋ aak kusu kɛn aŋ kɔliŋ naaŋ 'tookŋ kaal maakiŋ do Raa ki eyo ɔɔ tɛrl naaga Raa kɛn zɛɛr se.

¹³ Ganj kaad kɛn naase utu 'tingki ting maakŋ kaad kɛn Raa danj *jaaki* se, bii-raa ɛdki kaay kaama naapge tu, ɔntɛn kaanŋki rose dala ute *kusiŋa ɔɔ ɔntɛn 'tɛdki do mɔŋgɔ.

¹⁴ Anum kɛn naajege jaay kaal maakjegen do kupm mɛt ki se jaay j'ɔkiŋki tɔɔgɔ bini do taar tɔɔliŋ ki se ute naaŋ se, naajege j'aki tɛdŋ naaba kalan ute *al-Masi.

¹⁵ Bin ɔɔ Kitap taad ɔɔ:

Jaaki jaay kɛn 'booykiga mind Raa num,

ɔntɛn 'tɛdki do mɔŋgɔ

aan gɔɔ kɛn do dɔkiŋ bugsege baate tooko taariŋ se

ɔɔ naaŋ kɛn se, naade naamiŋo do kɔd-baar ki.‡

¹⁶ Anum jeegen booyo taar Raa jaay baate tooko ɔɔ tɛrlo naaga Raa ki se, tap ɔɔ nanje? K'jeelki jeegen se ɔɔ kɛn jeegen paacŋ *Musa ɔɔddeno maakŋ taa naaŋ Masar ki.

¹⁷ Maakŋ baarge tun si-sɔɔ se tap ɔɔ, Raa maakiŋ taariŋ do nanje tu? K'jeelki, Raa se maakiŋ taariŋ do jeege tun tɛdɔ kusiŋ jaay ooyo do kɔd-baar ki se§.

¹⁸ Ɔɔ jeegen kɛn Raa naam taariŋ rode ki ɔɔ: naade se kɔŋ kɛnd gɔt kɛn maam m'daapiŋ gɛn tɔɔl maak ki ey se, tap ɔɔ nanje? Naade se ɔɔ jee kɛn baate tooko taar Raa ɔɔ tɛrliŋo naaga se.

¹⁹ Bin ɔɔ k'jeelki, naade se jaay ɔŋ ɛnd te gɔt kɛn Raa daapiŋ gɛn tɔɔl maak ey se, taa naade se baate tooko kaal maakde don ki.

4

¹ Do dɔkiŋ se, *Raa taad jeege tu ɔɔ utu ade kɛdŋ gɔtn kɛn naaŋ daapiŋga daap gɛn jamaka se ɔɔ ɔɔrse kic gɔtn se utu booy jeege. Bin num ɔndki kɔndɔ nam ɔntɛn tɛdŋ *kusiŋa jaay kɔŋ ron 'kɔɔpm kaam mɔɔtn jaay 'kɔŋ kɛnd gɔt kɛn ese ey se.

† 3:11 Aak KKR 95.7-11. ‡ 3:15 Aak bersege 7, 8. § 3:17 Aak Nmb 14.29, 32.

² Naajege kic bo booykiga Labar Jiga aan gəə jeegeen tingo do kəf-ḅaar ki. Naade se booyga taar se, naḅo taar se tēf te dim maakde ki eyo, taa naade baate tooko kaal maakde do taar ken ese se.

³ Naḅo naajegen j'aalkiga maakjege do labar ken jiga se, j'aki kəŋ kənd gət ken Raa ḅaapiŋga ḅaap gen təəl maaka se. Ey num jee ken baate kaalo maakde se, Raa taad əə:

Ken maakum taarum se maam m'naam taarum m'əə:

*jee se kəŋ kənd gət ken maam m'daapiŋ gen təəl maaka se eyo.**

Kese bo taar ken Raa taado kaad ken naaŋ aalo do naaŋa əə naŋo naabiŋ se, ey num bii gen jamaka se utu tap.

⁴ Bin num gen bii k-cilige tu se maakŋ Kitap ki se gət kaam kalaŋ nam taadga taad əə: Bii mēē se Raa tēf naŋ naabiŋ paac əə: *Bii k-cilige tu se, naaŋ jamakŋ ro ki.†*

⁵ Əə daala gətn ese se kic taad əə: *Jee se kəŋ kənd gət ken maam m'daapiŋ gen təəl maaka se eyo.‡*

⁶ Bin bo Raa se uunoga doa gen jee mētiŋge se ək doobo gen kənd gət ken naaŋ ḅaapiŋga ḅaap gen jamaka se. Num gaŋ jee ken booyo Labar Jiga deet deetn jaay baate tookŋ taar Raa se, naade se 'kəŋ kənd gət ken ese se eyo.

⁷ Taa naaŋ se bo Raa əndga bii kuuy ken naaŋ daŋiŋ *jaaki*. Ken Raa ənd bii ese se, gaan *Israelge se tērlga tērl naaga Raa ki daaniŋ dəkga jaay naaŋ taaddeno maakŋ Kitap ki ute taar Gaar *Daud əə:

Jaaki jaay ken 'booykiga mindiŋ num, ənten 'tēdki do-məŋgəŠ.

⁸ Jəsuē jaay əloga gaan Israelge taa naaŋ ken naade saap əə gətn jamak ken mala mala num, deere bin se, Raa kəŋ taadn taa bii gen jamakŋ ken kuuy ey sum.

⁹ Bin bo aan gəə Raa naŋ naabiŋa əə jamakŋ bii k-cilige tu se, jee Raage kic Raa utu aden kēdn gətn jamaka bin kici.

¹⁰ Taa debm jaay əndga gət ken Raa ḅaapiŋ gen jamaka se, naaŋ se naŋa naabiŋa əə jamakŋ aan gəə Raa ken naŋ naabiŋ jaay jamakŋ ro ki se kici.

¹¹ Bin se j'aayki kaamjege gen kənd maakŋ gət ken Raa ḅaapiŋga ḅaap gen jamaka se; j'əndki kəndə maakjege tu se, nam ənte naaŋ taara aan gəə gen gaan Israelge səm aŋ kəliŋ 'koocŋ jaay 'tookŋ taar gen Raa ey se.

¹² Taa taar Raa se naaŋ iŋg zēēə əə ək təəgŋ ken əs maakŋ jeege. Əə naaŋ se aat cir gərd-jērlē ken taariŋgen di paac taat ranan ranan se. Naaŋ end maakŋ nakge tun maakŋ ro debkilim ki se paac, naaŋ end bini əŋ cēŋgē, saapa əə koa. Nakŋ maakŋ saapjege tu ute kengen naaje k'jeki se, naaŋ bo jeel naŋiŋ tak əə lee taadjeke mētiŋ naajege tu.

¹³ Nakge paac se Raa bo aaldeno əə debm jaay Raa əŋ aakiŋ ey se, gətə. Naan Raa ki se nakŋ ko k'kəyiŋ tap bo gətə; nakge paac tood tal. Əə naan Raa ki se bo, naŋa naŋa kic bo 'ḅaa taadn mētn taariŋ taariŋa.

*Isa se *magal debm tēdn sērke Raa ki*

¹⁴ Taa naajege se j'əkki debm tēdn sērŋ ken magal cir jee tēdn sērŋgen ḅaa se paac. Naaŋ se ook ḅaaga maakŋ raa ki cēēsn Raa ki. Naaŋ se Isa, Goon Raa. Taa naaŋ se bo kaal maakjegen do Isa ki jaay k'lee k'taadki mētiŋ jeege tu se, j'əkiŋki təəgə.

¹⁵ Deere, naajege se j'əkki debm tēdn sērŋ magal ken aas kaakŋ taa-daayjege. Naaŋ se əŋoga napar nakŋ naamge paac aan gəə naajege, naḅo naaŋ se əŋ tēf te *kusiŋ eyo.

¹⁶ Bin num j'ənten 'ḅeerki, k'ḅaaki gətn kaag do Raa ken debm ajeki kēējŋ dojege tu əə ajeki tēdn bēē kaad ken naaje k'jeki naaŋ aajjeke noogo.

* 4:3 Aak KKR 95.11. † 4:4 Aak Jēn 2.2. ‡ 4:5 Aak KKR 95.11. § 4:7 Aak Keem Kaa Raa 95.7-8.

5

1 *Magal debm tēdn serke Raa ki tak 6o k'beer k'l'ōdīn maakŋ jikilimge tu gen tēdn naabm *Raa taa tōnd ɗaapm jeege naanīn ki. Naan Raa ɔndīn se taa an kēdn nakge *serke ɔ kōjŋ mooso taa *kusiŋ jeege.

2 Magal debm tēdn serke Raa ki se, naan kic 6o ɔk tōg eyo aan gōo jikilimgen 6aa se paac, taa dī jeegeen jeel ɔk mētn doobm Raa eyo ɔ tēdn nakgen mēt ki ey se, naan aden keejŋ dode ki.

3 Aan gōo naan kic ɔk tōg ey se, naan 'kēdn serke Raa ki taa kusiŋ jeege sum eyo, num taa kusiŋ naan malīn kici.

4 Naan se kalīn ki sum 6o 'kōŋ kuun roŋ raan gen tēdn magal debm tēdn serke Raa ki se eyo, num magal debm tēdn serke Raa ki se, Raa mala 6o beer ɔdīna aan gōo ken naan beer ɔdō *Aarun do dōkiŋ se.

5 Bin 6o *al-Masi kic naan mala 6o uun roŋ raan gen tēdn magal debm tēdn serke Raa ki eyo. Num naan se Raa 6o beer ɔdīno ɔ deekiŋ ɔ:

Naai se Goonuma,

jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac, maam 6o m'Bubi.*

6 Ɔo gōt kuuy maakŋ Kitap ki kic Raa taadga taad ɔ:

Naai se debm tēdn serke Raa ki gen yemīna aan gōo Melkisedek.†

7 Ken Isa iŋgo do naan ki se, naan tōnd meta, eem nōo ɔ tōyo ute kaa-maane mētn Raa ki naan ken je num an kōŋ kaajŋ maakŋ yo ki. Ɔo Raa se booyīnga keemīna taa naan se debm took uun taariŋa.

8 Isa se naan 6o Goon Raa. Ute naan se kic 6o naan aakoga dubar ɔ ute doobm se 6o naan deel roŋa gen tookŋ kuun taar bubīna.

9 Ɔo Raa tēdīno naan tēd aasoga naabiŋ paac ute doobiŋa ɔ naan tēdga debm *kaajŋ gen daayum gen jeegeen paacŋ took uunga taariŋa.

10 Anum Raa se taadga tal ɔ naan se magal debm tēdn serke Raa ki aan gōo Melkisedek.

Kaal maakse se ɔkiŋki tōgō

11 Do taarge tun se, naaje j'ok taarge ɗena gen taada, na6o ken j'asen taadn mētiŋ se tēdjen ɔnō, taa naase se 'tēdkiga jeegeen 'booy ɔkki taara yōkōd eyo.

12 Ey num do dōkiŋ tap 6o naase k'dooyseenoga dooy nakgen se ɔ beeki num, naase kic aki tēdn jee dooy jeege, na6o maam m'aakse naase se 'jeki j'asen dooy ute nakgen ken k'lee k'dooy jeegeen ken utu aal kaal maakde do Raa ki. Anum 6orse kic 6o, maam m'aaksen naase se 'jeki 6o j'asen kēdn sia, ey num kōsgen deer se, naase ɔŋ aasiŋki eyo.

13 K'jeelki, debm utu aay kaay si se naan goon k'taace; debm bin se 'kōŋ beer kuun nakŋ ute doobiŋ eyo.

14 Num gan kōsn deer se gen jee magala. Ɔo naade se jeel ɔk nakŋ jiga ɔ nakŋ ken *kusiŋa, taa nakgen se naade lee tēdīn tēda.

6

1 Bin 6o mētn taar *al-Masi ken k'dooy jeegeen utu aal kaal maakde don ki se, j'ōŋiŋki kiŋg gōtiŋ ki aan gōo ken do kuun mēt ki, num naajege se, k'6aaki ute naanjege taa j'aki tēdn jee magala. J'ōŋten tērl do nakge tun do kuun mēt ki se aan gōo: ken gen tērl naaga do nakge tun ajenki kōl yo ki ɔ j'aalki maakjege do *Raa ki;

2 j'ōŋte kiŋgki do dooy gen napar tugŋ ɗaapm ro naan Raa ki ɔ gen tōnd jī do jeege tu taa Raa aden tēdn be; j'ōŋten kiŋgki do taar ken Raa taad ɔ jeegeen ooyga kooy se utu duru daan yoge tu ɔ taar ken Raa utu kōjŋ bōoro kaam mōotn gen sōrōkiŋa do jeege tu.

* 5:5 Aak KKR 2.7. † 5:6 Aak KKR 110.4 ɔ *Ebrege koŋ 7 kici gen Melkisedek.

3 J'ɔnten kingki gɔtn ese sum, num k'baaki ute naanjege aan gɔɔ kɛn Raa maakiŋ jen ro ki.

4-6 K'jeelki, jeegen tɛrlga tɛrl naaga Raa ki ɔɔ ɛndga maakŋ *kusiŋ ki se, ey num naade se aakoga gɔtn wɔɔr kɛn iino gɔtn Raa ki, ɔŋga nakŋ nijim kɛn Raa ɛd jeege tu, ɔŋga *Nirl Salal ute jee Raage kici, naade naam ɔkga taar Raa se nijimi, naade jeelga king kiji ute al-Masi se ɔk tɔɔgɔ bɔrse ɔɔ naan ki ɔɔ ute naan se kic ɓo, kɛn naade jaay tɛrlga naaga Raa ki se, doobm je kɔŋ kuuy jaay naade aɛ tɛrl maakde ɔɔ j'andeno tɛrl gɔtn al-Masi ki daal se, gɔtɔ. Taa jee se, aan gɔɔ naade malinge ɓo tup tɔɔl Goon Raa se ro kaag ki daala ɔɔ naade tɛrl ɔliŋga maakŋ sɔkɔŋ ki naan jeege tu.

7 Aakki maakŋ-gɔtn jaay maane bɔɔy daayum maak ki se kɛn nakŋ kɔsiŋ maak ki jaay oojga jiga mɛl maakŋ gɔt ki se, gɔtn se, Raa tɛdɪŋ beɛŋa.

8 Num kɛn maakŋ-gɔtn se jaay iin muge ute kɔrɔndge sum num, maakŋ-gɔtn ese se ooj te dɪm ey se, gɔtn se Raa aŋ naama ɔɔ j'aŋ toocŋ naatn gɛn sɔrɔkiŋa.

9 Jee maak-jemge, kɛn naaje k'taad bin kic ɓo naaje se k'jeele naase se utu inŋki do doob kɛn jiga kɛn asen kaaja.

10 Taa Raa se naan debm tɛd nakge ute doobiŋa ɔɔ naan kɔŋ dirig eyo naabm kɛn naase 'tɛdɪŋkiro ute maak-jea taa naana gɛnaasege tu ɔɔ bɔrse kic naase utu 'lee 'tɛdɪŋki tɛd se.

11 Anum naaje se k'je maakse ki se naŋa naŋa kic ɓo nakgen naan 'tɛd bɔrse se ɔnte kɔniŋa, num aay kaamiŋ ɔnd don do nakŋ kɛn naajege j'ɔndki dojege do ki kɛn utu kaan ute doobiŋa bini kaan do taar tɔɔliŋ ki.

12 ɔnte 'kɔrki, aayki kaamse, uunki doobm jee kɛn aal maakde do Isa ki ɔɔ aay kaamde do ki ɔɔ ute nakgen se ɓo naade utu 'kɔŋ nakŋ beɛ kɛn Raa taad ɔɔ utu 'kɛdŋ jeenge tu se.

Nakŋ kɛn Raa taad ɔɔ kɛdŋ jeenge tu se deere utu 'kaana

13 Naase 'jeelki do dɔkiŋ se, Raa taadoga taad ɔɔ utu kɛdŋ naka bujjege tu *Abraam ki. Kaad kɛn naan taadiŋ taar se, naan naam taariŋ ute ron mala taa nam jaay magal cirin naan Raa se, gɔtɔ*.

14 Naan taadiŋ tal ɔɔ: *Deere, maam se m'ai tɛdŋ beɛ dena, ɔɔ m'ai dirɪ mɛtjili 'tɛdŋ den aak eyo.*†

15 Taar kɛn Raa taad Abraam ki se, Abraam aay kaamiŋ booyiŋga dena ɔɔ aal maakiŋ paac do ki ɔɔ ute naan se, Raa baado ɛdɪŋ nakŋ kɛn naan taadiŋo ɔɔ an kɛd se.

16 Kɛn jikilinge jaay ɓaa ɓaa naam taarde se, naade naam ute ro debm kɛn magal cirde; bin ɓo taarde se naade tɔɔliŋ ute naam kɛn naade naam taarde se.

17 Bin ɓo jee kɛn Raa taadoga taad ɔɔ utu adɛn kɛd naka se, naan taaddesiŋ tal cir daala ɔɔ naan se 'kɔŋ tɛrl taariŋ kuuy eyo. Taa naan se ɓo do taar kɛn ese se, naan naam taariŋ do ki.

18 Ute nakgen kɛn naan taad ɔɔ utu adɛn kɛda ɔɔ ute naam taariŋ kɛn naan naam se, k'jeelki ute nakgen di ese se, Raa se 'kɔŋ tɛdŋ taar-kɔɔb eyo. Bin ɓo naajegen kɛn j'ɔŋkiga gɔtn koomo gɔtin ki se, taariŋgen di se ɓo kɛn ɛdjekiga kaay kaam mɛc, kɛn ajeki kɔl j'aki kɔnd dojege tak do nakge tun kɛn naan taadjeki ɔɔ utu ajeki kɛd se.

19 Aan gɔɔ maal kɛn tɔɔgɔ kɛn lee gak ɗaar markaba se, kɔnd do naajege kic ɓo tɛd kingjege se tɔɔg gan tec bin kici. ɔɔ kɔnd do ese se ɛnd bini deel kal deer kɛn k'gaan gɔtn *Bee Raa kɛn *salal‡ ɔɔ naan se ɓaa bini aan gɔtn Raa ki mala.

* 6:13 Aak Jen 22.16. † 6:14 Aak Jen 22.17. ‡ 6:19 Aak Mt 27.51.

²⁰ Gətn ese se ʒo Isa endo naanjege tu ʒo naan endo se taa naajege kici. ʒo naan tɛd naan ese se, taa naan [†]tɛdga *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki gɛn daayum aan gəɔ Melkisɛdɛk.

7

*Melkisɛdɛk se naan gaarge ʒo *debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki*

¹ Melkisɛdɛk se naan ʒo ingo gaar gɛn gɛgɛr Salem ki ʒo debm tɛdn sɛrkɛ gɛn *Raa Taaro. Kaad kɛn *Abraam iino gət kɛn naan tɛdo bəɔrə ute gaaringe jaay ʒaado ʒaa se, Melkisɛdɛk ʒo dəɔdɪna ʒo ʒɔdɪn ʒoooro.

² Abraam nakgen jigan naan təso gətn bəɔr ki paac se, naan nigin gətə kaam sik ʒo kɛn kaam kalan se, naan uun ɛdɪn Melkisɛdɛk ki*. Nakɛ kɛn maam m'je taadn deet se: Ro Melkisɛdɛk se je deekɛ ʒo: Gaar kɛn tɛd naka ute doobɪna. ʒo tɛr naan se Gaar gɛn gɛgɛr Salem[†], kɛse je deekɛ ʒo: Gaar kɛn ɛd lapia jeege tu.

³ ʒo Melkisɛdɛk se, Kitap taad te taa bubiɛ eyo, taa koɲ eyo, taa mɛtjiliɲ kɛn naan teecɲno ro ki eyo, ʒo taa koojiɲ eyo ʒo taa kooyiɲ eyo. Anum naan se tec Goon Raa ʒo naan se debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki gɛn daayum.

⁴ K'saapki tu do Melkisɛdɛk ki, naan se magal aak eyo bini Abraam kɛn mɛtjil gaan *Israelge baago do naan ki se kic ʒo, nakgen jigan naan təso gətn bəɔr ki se, naan nigin gətə kaam sik ʒo kɛn kaam kalan se, ɛdɪn naan ki.

⁵ Maakɛ *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, maakɛ mɛtjil gaan Lɛbigɛ tu se, jee mɛtinge se jee tɛdn sɛrkge Raa ki ʒo gaan Israelgen kuuy se maakɛ nakdege tun paac se, naade nigin kaam sik ʒo kɛn kaam kalan se ɛdden naade ki. K'jeelki, naade se kic gɛnaa naapge ʒo naade se paac teeco mɛtjil Abraam ki.

⁶ Anum Melkisɛdɛk se naan teeco mɛtjil gaan Lɛbigɛ tu eyo, naʒo Abraam nig nakiɲge kaam sik ʒo kɛn kaam kalan se, ɛdɪn naan ki. ʒo tɛr naan ʒɔdɪn ʒoooro Abraam kɛn Raa taadɪnga taad ʒo utu an kɛdn nakge se.

⁷ Deere k'jeelki, debm magal ʒo ʒɔd ʒoooro deb kɛn baata.

⁸ Gɛn mɛtjil gaan Lɛbigɛn kɛn k'lee k'nig nakge kaam sik jaay kɛn kaam kalan k'lee k'j'ɛdden se, naade se jikilingen lee ooyo aan gəɔ jee ʒaa se paac; Melkisɛdɛk kic ɔɲga bɛdɪna aan gəɔ naade se, naʒo Kitap taad ʒo naan se utu iɲg zɛɛɛ.

⁹ Lɛbi ute doobm mɛtjil naan se, ʒorse kic gaan Israelge lee nig nakdege gətə kaam sik ʒo kɛn kaam kalan se, naade utu lee ɛdden. Bin num j'aki taad j'əki di: Lɛbi mala kic ute mɛtjiliɲ se, ute doobm ʒugde Abraam se, nakdegen k'nigin gətə kaam sik se, kɛn kaam kalan se naade ɛdoga Melkisɛdɛk ki.

¹⁰ Deere, kaad kɛn se Lɛbi j'oojiɲ te ey ʒortə, num naan kɛn se, naan utu durn ʒugin Abraam ki kaad kɛn Melkisɛdɛk ʒaado dəɔd ute ʒugin Abraam se.

Isa se naan debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki aan gəɔ Melkisɛdɛk

¹¹ Maakɛ *Ko Taar Raa kɛn Musa ɛdo gaan *Israelge tu se, k'jeelki gaan Lɛbitge ʒo kɛn Raa bɛɛr təɔdden gɛn tɛdn *sɛrkɛ Raa ki. Kɛn naabde se jaay tɛdga ute doobiɲ num, gɛn di jaay Raa [†]bɛɛr [†]kəɔdn debm tɛdn sɛrkɛ kuuy aan gəɔ Melkisɛdɛk se? Kɛn doobiɲ ki num k'bɛɛr kəɔdn mɛtjil *Aarun ki sum ey la?

¹² ʒo kɛn jee tɛdn sɛrkge Raa ki jaay k'pɛlɛkdɛnga ute taa ʒee kuuy se num, bin se Ko Taar kɛn ɔl k'təndde naade se kic ʒo j'an pɛlɛkɛn kuuy tak.

¹³ Taar se taad ute Mɛljege Isa ʒo naan se teeco taa ʒee kɛn kuuy. ʒo taa ʒee naade se nam tap ʒo ʒii kalan tɛd te naabm gɛn tɛdn sɛrkɛ Raa ki eyo.

* 7:2 Aak jɛn 14.17-20. † 7:2 Ro Salem se je deekɛ ʒo: lapia.

¹⁴ Anum k'jeelki, Meljege Isa se teeco taa 6ee Juda ki. Kaad ken *Musa jaay taado taa *jee tedn serke Raa ki se, taa 6ee jeegen ese se, naan taado te taa naade eyo.

¹⁵ Daala, taar ken k'taadkiro do ki se, 6orse toodga tal. Debm tedn serkn kuuy se, aanga ɔ naan se aan gɔɔ Melkisedek.

¹⁶ Ken ɔl jaay naan ted *debm tedn serke Raa ki se taa gen metjilin do naan ki eyo, num taa naan se ɔk tɔɔgɔ gen ting gen daayum.

¹⁷ Taa naan se 6o Kitap taad ɔɔ:

Naai se debm tedn serke Raa ki gen daayum aan gɔɔ gen Melkisedek.‡

¹⁸ Ko Taar ken Raa edo Musa ki se ɔk tɔɔg ey jaay k'pelekin ute ken kuuy se, taa naan se ɔn noog te jeege den eyo.

¹⁹ Taa Ko Taar ken Raa edo Musa ki se ɔn ted te dim aak bee naan Raa ki eyo. Num gan kond ken naaje j'ondki dojege 6orse se bee cir paac paac ɔ ute kond do se 6o ken tedjeki naajege k'gɔrki ute Raa se.

²⁰ Ter do ki daala, ken Isa jaay Raa ondin magal debm tedn serke se, Raa naamga naam taarin jaayo. Gan gen jee tedn serke Raa ki ken kuuy se, Raa ɔn naam te taarin eyo.

²¹ Anum Isa se ken Raa jaay ondin debm tedn serke se, naan naam taarin ɔɔ:
Maam Raa Mele se, m'naamga naam taaruma
ɔɔ taarum se m'an kɔn terl kuuy eyo, m'ɔɔ:

Naai se 'tedga debm tedn serke Raa ki gen daayum.§

²² Taa naan se 6o ute Isa se kic 6o, naajege k'jeelki *dɔɔkn ken Raa dɔɔk ute naajege se jiga cir paac paac.

²³ Ter daala, jee tedn serkge se k'tolga dena, nabo yo se ɔn ɔnde te gen tedn naabde se gen daayum eyo.

²⁴ Num gan Isa se, naan ting gen daayum ɔ naabin ken naan lee ted se kic le ting gen daayum.

²⁵ Taa naan se 6o jee ken baado naan Raa ki ute doobm naan se, Isa ɔk tɔɔgɔ ken aden kaajn gen sɔrɔkina, taa naan se daayum ting zere gen tond metn Raa taa naade.

²⁶ Isa se naan 6o *magal debm tedn serke Raa ki ken dɔɔdjeki naajege tu. Naan se debm *salal, ɔk tuj eyo ɔɔ ɔk *kusiñ eyo. Anum ne dim jaay an tum ute jee kusiñge tap 6o gɔtɔ ɔɔ naan se Raa uun baansinga raan ondinga do nakge tu paac.

²⁷ Ɔɔ naan se aan gɔɔ magal tedn serke Raa ki ken do dɔkin se eyo. Naade se lee ted serke taa kusiñ naade malinge jaay 6o ted serke taa kusiñ gen jeege se. Gan Isa se naan mala edron serke je-kalan sum ɔɔ gen sɔrɔkina.

²⁸ Magalgen jee tedn serke Raa ki ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki tondde se, naade se jikilinge sum ɔɔ naade se ɔk tuj naan Raa ki. Anum taar ken Raa jaay naam taarin se baado end gɔɔ Ko Taar ken Raa edo Musa ki ɔɔ taar se 6o ken ted Isa ted magal debm tedn serke Raa ki gen daayum. Goonin se 6o ted nakge paac aasin ute doobina.

8

*Isa se naan 6o *magal debm tedn serke Raa ki gen naajege*

¹Booyki! *Ko Taar ken naaje k'taadsen metin se, kese 6o napar magal debm tedn serke Raa ki ken naajege k'j'okki se. Ɔɔ naan se ookga maakn raa ki utu ing do ji daam kaag do *Raa ki ɔɔ Raa Sidburku 6o gaar magal ken cir nakgen 6aa se paac.

‡ 7:17 Aak Jen kon 13 ɔɔ KKR 110.4. § 7:21 Aak KKR 110.4.

² Isa tēdn naabm *salal maakŋ *kōrōr Raa kēn mala mala ɔ kōrōr se jikilimge ɔ daapin̄ eyo num Mēljege ɔ debm daapina.

³ Magal jee tēdn sērke Raa ki paacŋ kēn k'tōndde se naŋa naŋa kic ɔ k nakŋ kēn naaŋ 'kēdn Raa ki ɔ aŋ kōjn̄ mōoso. Bin ɔ magal debm tēdn sērke Raa ki gēn naajege se kic 'kōkŋ dīm tak kēn 'kēdn Raa ki.

⁴ Kēn *al-Masi jaay debm do naaŋ ki sum num, naaŋ 'kōŋ tēdn debm tēdn sērke Raa ki eyo*, taa kaad kēn se jee kuuy utu kēn lee εd nakge *sērke Raa ki aan gō kēn Ko Taar kēn Raa εdo Musa ki taadno se.

⁵ Naade se ɔee kēn naade tēdn naaba maak ki se, naaŋ se kaam nirli sum ɔ tec tec ɔ *Bee Raa mala mala kēn maakŋ raa ki. Bin ɔ kēn Musa jaay ɔaa daap kōrōr magal se, Raa dejin̄ ɔ: *Aakin̄ jiga. 'Baa daapin̄ 'tec raa raa aan gō kēn maam m'taadisin̄ do ko ki se.*†

⁶ Deere, ɔorse, naabm Isa se magal cir paac paac. Taa *dōkŋ kēn Raa dōk ute jeege, ute dōobm naaŋ se jiga cir paac paac. ɔ Isa se naaŋ ɔ daan Raa ute jeege ɔ ute dōobm naaŋ se, Raa taadga taad ɔ utu kēdn nakgen bēε cir paac paac jeege tu.

**Dōkŋ kēn Raa dōk kiji ute jeege*

⁷ Kēn dōkŋ kēn Raa dōko ute jeege do dōkin̄ se jaay tēd naabin̄ aasga ute dōobin̄ num, Raa se 'kōŋ dōkŋ ute jeege kuuy eyo.

⁸ Num kēn Raa jaay mooy jeeŋge se taa *kusiŋ naade tēd se naaŋ deek ɔ: *'Booyki, maam Mēle m'taadsen m'ɔ biigen utu ade ɔaa naan ki se, maam m'utu m'dōkŋ kiji ute metjil gaan *Israēlge ɔ ute taa ɔee Juda‡kici.*

⁹ *Dōkŋ kēn maam m'dōko ute naade se 'tec aan gō dōkŋ kēn maam m'dōko dōkin̄ ute bugdege se eyo.*

Kaad kēn naane se ɔ, maam m'tōkdeno jide ki ɔ m'tōd m'ōddeno naatn maakŋ taa naaŋ Masar ki. Gan̄ dōkŋ kēn maam m'dōko ute naade se, naade tujga ɔrmde ro ki. Taa naaŋ se ɔ maam m'tērleno naaga. Kεse ɔ taar Mēljege taada.

¹⁰ *Tēr Mēljege Raa taad ɔ: Taa dōkŋ kēn maam m'utu m'dōk ute gaan Israēlge, kēn biigen ade ɔaa naan ki se, maam m'ade kēdn jeele gēn jeel dōobumge ɔ dōobumge se m'adesin̄ taadn kōmb maakde ki. Maam m'aden tēdn Raade ɔ naade tēdn jee maamge.*

¹¹ *Maakde ki se nam 'dooy naapin̄ ute gēnaaŋ gēn jeel Raa ey sum, taa jeege paac am jeelum maam Raa, 'kōnd do gaange tu bini 'kaan do jee magalge tu.*

¹² *Taa ute bēεm se, maam m'aden tōl tujdege ɔ kusindege se m'aŋ dirigin̄ naatn.§*

¹³ Kēn Raa jaay dan̄ dōkŋ kēn naaŋ utu dōkŋ ute naade kiji se, naaŋ je taadn ɔ dōkŋ kēn naaŋ dōko deet deet se gōtin̄ deelga; taa nakŋ jaay daanin̄ dōkga se naaŋ ooyga koono ɔ ɔpga baata utu 'deele.

9

Raa se tap ɔ j'aŋ keem j'ɔ dī

¹ *Dōkŋ kēn *Raa dōko ute jeege deet deet se, ɔk dōobge ute ɔee do naaŋ ki ara gēn keem Raa.

* **8:4** Kēn Isa jaay 'kōŋ tēdn debm tēd sērke Raa ki ey se, taa naaŋ teeco metjil Juda ki. † **8:5** Aak Ekz 25.40. ‡ **8:8** Taa ɔee Juda se maakŋ gaan Israēlge tu kici. § **8:12** Aak Jer 31.31-34.

² Taa 6ee se naade ɗaap *kɔrɔr magal ɔɔ gaanjɪŋ gɔtɔ kaam dio ute kal deere. Gɔtn naan ki se k'danjɪŋ gɔtn *salal ɔɔ gɔtn se ɔk lɔɔmpɔ kɛn ɔk jige cili ɔɔ ɔk tabil, ɔɔ do tabil ki se ɔk mappagen kɛn j'ɛdɪŋga kɛd *sɛrkɛ Raa ki.

³ Ɔɔ 6ee maak ki kɛn naagɪŋ kal ki se, k'danjɪŋ gɔtn salal cir paac paac.

⁴ Ɔɔ gɔtn se ɔk bejɛŋɛ gɛn daab kɛn k'lee k'tɔɔcn nakɪŋ oot nijimi ɔɔ ɔk *sandukɪŋ kɛn Raa dɔɔk ute jeege do dɔkiŋa ɔɔ sandukɪŋ se naagiŋa ɔɔ maakiŋa paac k'j'ɔɔyiŋ ute daab. Maakɪŋ sanduk ki se ɔk nakɪŋ kɛn k'ɗaapiŋ ute daab ɔɔ maakɪŋ nak kɛn se ɔk kɔsɔ kɛn k'danjɪŋ maan*, sirdɪŋ gɛn *Aarun kɛn iino pɔɔŋɔ ɔɔ ute tircil kɛn k'raaŋga raaj ro ki taargen gɛn Raa dɔɔko ute jeenge.

⁵ Do sanduk ki se, naade ɗaap tɔnd *kɔdn Raage dio kɛn k'danjɛ *cerubige* kɛn taad *nookɪŋ Raa. Kɔd Raagen di se ɔk taa bɛɛkɪŋ kɛyɗege kɛn deeb taa sanduk ki se. Do sanduk ki se 6o gɔtn kɛn k'lee k'siikɪŋ mooso kɛn url maakɪŋ Raa. Na6o 6ɔrse, maam m'ɔk gɔtn kɛn m'asen taadɪŋ mɛtn nakgen se paac eyo.

⁶ Aan gɔɔ nakge paac naade tɔndɪŋga ute dɔobiŋ bin se, *jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu 6ii-raa naade ɛnd maakɪŋ 6ee kɛn naan ki se gɛn tɛdn naabɗe.

⁷ Num maakɪŋ 6ee kɛn maak ki se, magal debm tɛdn sɛrkɛ kaliŋ ki sum 6o, maakɪŋ 6aar ki se ɛnd jɛ-kalan sum. Ɔɔ kɛn naan ɛnd kɛnd se, naan 6aan ute mooso gɛn sɛrkɛ jɪŋ ki tak, taa *kusiŋiŋa ɔɔ taa kusiŋ gɛn jee dɛngen kɛn naade tɛdɪŋ jaay ɔnd eyo.

⁸ Ute nakgen se *Nirl Salal je ajesiŋki taada ɔɔ kɛn jeege jaay utu tɛd tɛd naabm maakɪŋ 6ee kɛn naan ki rɔk se, kɛse je deekɪŋ ɔɔ dɔobm kɛn jeege an kɛnd maakɪŋ 6ee kɛn maak ki kɛn gɔtn salal cir paac paac se j'utu k'j'ɔɔdɪŋ te ey 6ɔrtɔ.

⁹ Nakgen se kaam nirli gɛn nakgen 6ɔrse aanga se. Taa nakgen k'j'ɛd sɛrkɛ Raa ki ute moosn kɛn j'ɔj Raa ki se aas eyo gɛn tugɪŋ ɗaapm maakɪŋ debm kɛn 6aadɔ keem Raa ute dɔobm ese se.

¹⁰ Nakgen se taad taa kɔsɔ, taa kaaye, taa napar tugɪŋ ɗaapm roa naan Raa ki ɔɔ kɛse dɔobm kɛn jikilimge 6o lee tɛd sum. Nakgen se ɔs aay bini aan kaadɪŋ kɛn Raa 6aadɔ tɛrl nakge paac kiji.

¹¹ Num gan 6ɔrse *al-Masi aanga, naan 6o *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki kɛn 6aano ute bɛɛ kɛn naajege k'naamiŋkiga naam se. Gɛn tɛdn naan ese se, naan ɛnd maakɪŋ kɔrɔr kɛn magala ɔɔ salal kɛn cir kɔrɔr do naan kɛn jikilimge 6o ɗaapiŋ se ɔɔ kɔrɔr se tec aan gɔɔ nakgen Raa aaldɛno do naan ki ara ki se eyo.

¹² Kɛn al-Masi jaay ɛnd jɛ-kalan gɛn sɔrɔkiŋa maakɪŋ 6ee kɛn *gɔtn salal cir paac paac* se, naan ɛnd ute moosn baalge te moosn gaan maraŋge eyo; num naan se ɛd moosn naan malɪŋa, bin 6o naan dugjega dojege gɛn sɔrɔkiŋa.

¹³ Kɛn moosn baalge ute gɛn kɔs-taarge ute burkɪŋ maraŋ mɛnd k'tɔɔliŋa ɔɔ k'tɔɔciŋ jaay k'tɔs k'siikiŋ do jeege tun roɗege aak kusu naan Raa ki taa roɗege se tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki se,

¹⁴ mɛt kando moosn al-Masi cir nakgen ese se! Taa al-Masi se naan debm salal ɔk kusiŋ eyo ɔɔ naan mala ɛd ron sɛrkɛ Raa ki ute tɔɔgɪŋ Nirl Salal ting daayum se. Ɔɔ ute moosn naan se 6o, tugjeki maakjege kɛn ɔk nakgen tɔɔl sɛr eyo kɛn ajeki kɔl yo ki, taa bin jaay 6o naajege j'aki tɛdn naabm Raa kɛn zɛɛɛɛ.

¹⁵ Taa naan se 6o al-Masi se, naan 6o debm daan Raa ute jikilimge ɔɔ ute dɔobm naan se 6o Raa dɔɔk ute jeege kiji. Naan ooy se taa dugɪŋ do jeege kɛn tujo kaad kɛn Raa dɔɔko ute jeenge do dɔkiŋ se. Ɔɔ bin 6o jee kɛn Raa danɗe se, naade 'kɔŋ bɛdɗe maakɪŋ nakge tun kɛn Raa bɔɔbiŋga bɔɔb gɛn daayum jeenge tu ɔɔ taadɗɛnga taad ɔɔ utu adesiŋ kɛd se.

* **9:4** Maan ara se kɔsn kɛn Raa sidɔ gaan *Israelge tu kaad kɛn naade tingɔ do kɔd-6aar ki.

16 Ken deba jaay raanjo oo: ken maam m'ooyga num nakumge se, niginkii jeege tu se, debm bin se k'booy ken naan ooyga jaay bo, nakinge se j'an nigina.

17 Ken taar ken naan raanin se naan ooyga jaay bo as aaye; ey num ken naan utu zere se, nam 'kən nig nakinge eyo.

18 Taa naan se bo dookni ken Raa dooko ute jeenge do dookin se ken jaay k'tool te moos ey se, naan ok too eyo.

19 Ken *Musa jaay tus jeege oo naande ki se naan taadden tal *Ko Taar Raa ute taargen maak ki ken gen tēda se, jaay bo naan uuno mooso gen gaan marange ute gen baalge ken k'toolde serke se oo naan deepina ute maane, naan terece kamb kaaga ken k'danin isop oo dookin te beeki baatn aac kaace. Naan olin maaki moos ki se oo naan siik mooso se do Kitap ki oo do jeege tu.

20 Naan taadden oo: *Kese bo moosn ken taad oo Raa dookga ute naase. Naan taadseno doobin se, akinki jiga.*†

21 Ter mooso se, Musa siikin ro koror ken magala oo do nakge tun paacn ken k'tēdn naaba maak ki se.

22 K'jeelki, maaki Ko Taar Raa ki se den nakge paac se mooso bo ken *tug daapde ted aak bee naan Raa ki. Oo ken mooso jaay goto se, kusiin kic bo j'an kən tool eyo.

*Moosn Isa kalin ki sum bo ad *kusiin jeege*

23 Ken nakgen do naan ken kaam nirl nakgen maaki raa ki jaay k'tugde ute mooso tak jaay ted aak bee naan Raa ki se, nakgen mala mala maaki raa ki se kic bo je *serki ken bee cir paac paac tak jaay bo aden tugni daapm aak bee naan Raa ki.

24 Anum *al-Masi se end te maaki *Bee Raa ken jikilimge bo daapin se eyo. Taa bee ken jikilimge bo daapin se le, kaam nirl Bee Raa ken mala mala sum. Num naan se ook baaga maaki raa ki oo borse naan utu naan Raa ki oo naan bo debm naakjege.

25 Ey num *magal debm tēdn serke Raa ki gen Yaudge se aanga baara tak bo naan lee end maaki *Bee Raa ki gotn ken *salal cir paac paac se ute moosn gen maalge. Num gan al-Masi end se gen kēdn ron serke 'dool met den eyo.

26 Ken bin ey num, kaadn naane gotn Raa aalo do naana sum se, naan dabar 'dool dena. Num naan se baado je-kalan sum bo do taar toolin ki; naan malin bo ed ron serke Raa ki taa tool kusiin jeege.

27 Debkilimi se ooy je-kalan sum oo ken naan ooyga se, naan baa naan Raa ki taa Raa an kōjn booro don ki.

28 Bin bo al-Masi se, naan kic ed ron serke je-kalan sum gen kōdn kusiin jee den se naatn oo ken naan ade baa kuuy se taa kōdn kusiin jikilimge ey sum, nabo taa 'kaajni jeegen inq aak kaak kaamina.

10

1 *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se taadjeki bo kaam nirl nakgen bee utu ade baa naan ki sum; kese taad te nakgen mala mala eyo. Anum ute Ko Taar ken Raa edo Musa ki se aanga baara tak bo jeege lee ted *serki kaam kalan ese se sum bo *Raa ki, nabo jee ken lee baado naan Raa ki gen tēdn serkgen ese se, serkdege se, on aasde gen daapde kaaki bee naan Raa ki eyo.

2 Bin ey num jeegen lee tedo serkgen ese se, kaadn naane *kusiindege se Raa tugdesinga naatn gen sarakina. Oo naade kōn jeel rode ki naade se jee kusinge eyo, moatn naade tēdn serke Raa ki taa kusiindege ey sum.

3 Num gan serkgen ken aanga baara tak bo, naade lee ted se, ute naan se, naade jeel rode ki kusiindege se utu gotin ki.

† 9:20 Aak Ekz 24.8.

⁴ Taa moosn kəs-taarge ute gen baalge se, ɔŋ aas te gen kəɔdn kusiŋ jeege eyo.

⁵ Taa naan se ɓo kaad ken *al-Masi iino gen ɓaado do naan ki se, naan taad Raa ki ɔɔ:

*Moosn maalge ute nakgen k'lee k'j'edi se tap ɓo,
naai je eyo, num naai edumo roa.*

⁶ *Maalgen k'taldede jaay k'taldede ute moosn ken k'tajo serke taa kusiŋ se tap ɓo,
tɔli naai ki eyo.*

⁷ *Anum maam m'taado m'ɔɔ: Aan gɔɔ k'raanjo do dakiŋ maakŋ Kitap ki taa maam se,*

*maam m'ara se, m'baadoga, Raa, taa m'ai ted nakŋ maaki jea.**

⁸ Deet deet se al-Masi taad ɔɔ: «Naai 'je te serkŋ maalge eyo, gen nakgen j'edi se eyo, ɔɔ naai je te jaay tɔl maal j'aisiŋ tɔc eyo ɔɔ ute serkgen k'tedi taa tɔl kusiŋ jeege se eyo kici, nakgen se naai tap ɓo 'je eyo, taa naade se paac tɔli naai ki eyo.» Ey num k'jeelki, serkgen ese se Ko Taar ken Raa edo Musa ki taadga taad ɔɔ jeege an lee tɔda.

⁹ Ter naan taad ɔɔ: «Maam m'ara m'baado se gen tedn nakŋ ken naai maaki jea.» Bin ɓo doobm ken jeege lee eem Raa do dakiŋ se ɔŋinga cɛɛs ki ɔɔ naan ɓaanoga ute doobm kuuy gɔɔŋ ki.

¹⁰ Isa al-Masi se tedga nakŋ ken Raa maakiŋ jen ro ki; naan mala ed ron serke Raa ki je-kalan sum gen sɔrakiŋa. Ute serkŋ naan se ɓo, naajege k'tedkiga jee *salal naan Raa ki.

¹¹ K'jeelki, *debm tedn serke Raa ki se, nanja nanja kic ɓo, ɓii-raa naan daar ute jɛna gen tedn naabiŋa. Daayum se, naan lee ted serkgen ese sum, naɓo serkgen se, ɔŋ aas te gen kəɔdn kusiŋ jeege eyo.

¹² Gan al-Masi se, naan ted serke met kalan lak taa kusiŋ jeege se ɔɔ serkŋ naan se ɔs aay gen daayum ɔɔ ɓorse naan utu inŋ do ji daam Raa ki.

¹³ Ɔɔ naan ki se, naan utu inŋ booy bini jee wɔɔyinge se, Raa aden tedn naan ɓo utu king dode ki.

¹⁴ Bin ɓo ute serkŋ naan ted je-kalan se gen tugŋ kusiŋ jeege se, jee naange se naan tedden tedga jee salal naan Raa ki gen sɔrakiŋa.

¹⁵ Naan se Nirl Salal kic ɓo ajeki tedn saada taa taargen jaay naan taad ɔɔ:

¹⁶ *Meljege Raa deek ɔɔ: Biigen ade ɓaa naan ki se, maam m'utu m'dɔkŋ ute naade. Maam m'ade kedn jeele gen jeel doobumge
ɔɔ doobumge se m'adesiŋ taadn komb maakde ki.*

¹⁷ Ter naan taad ɔɔ:

Kusiŋdege ute tujdege se, mɔɔtn maam m'saapm do ki ey sum.†

¹⁸ Anum, ken jeege jaay kusiŋde k'taldesiŋga naatn se, mɔɔtn naade 'tedn serke taa kusiŋdege ey sum.

K'ɓaakiro naan Raa ki

¹⁹ Bin ɓo, genaamge, moosn Isa se tedjekiga j'aaskiga gen kend maakŋ gɔt ken *salal cir paac paac se ute maraadjege.

²⁰ Isa ɓo debm ɔɔdjeki doobm kiji ɔɔ gen kaaja ute doobm kal deer ken nɛɛp se ɔɔ kal deer nɛɛpm se ɛ, taad te ron ken ooy ro kaag ki se.

²¹ Ɔɔ naajege j'ɔkki *debm tedn serke Raa ki magala ken j'ɔndiŋ naan ɓo naan *Bee Raa.

²² Bin num k'ɓaakiro naan Raa ki ute maakŋ kalan, j'aalki maakjege paac don ki, taa *kusiŋ maakjege tu se ɛ Isa tug ɔɔdinga naatn maakŋ-saapjege tu ɔɔ rojege kic ɓo naan *tug daapinga ute maan jiga.

* 10:7 Aak KKR 40.7-9. † 10:17 Aak Jer 31.33-34.

23 Taar ken naajege k'taadki naan jeege tu j'ɔki j'ɔndki dojege do ki se, j'ɔnten naajki, taa Raa se naan tuj ɔrmin eyo, nakɔ naan taadga ɔ an tɛd se lɛ, naan utu an tɛdn deere.

24 K'saapki do naapge tu ken ajeki kɔl j'aki je naapa ɔ j'aki lee tɛdn nakgen jiga.

25 J'ɔnte kɔnki gen tus ute naapa aan gɔɔ jee metingen lee tɛd se, naɔo j'ɛdki kaay kaama naapge tu, taa 'tap se k'jeelki, bii ken Meljege ade ɔaa se, ɔɔpga gɔɔɔ.

26 Anum naajegen k'jeelkiga jeel mala mala nakɔ ken met ki se jaay ken naajege malinge sum ɔo j'ingki k'tɛdki kusin se, ɔere, taa kusin se, *ɛrkn kuuy gɔɔ.

27 Num ɔɔp ɔo nakɔ ɔɔn ken utu booyjeki se bɔɔr ken utu koocɔ dojege tu ɔo ute poodn ɔngɔ ken utu kɔsn jeegen baate tookɔ taar Raa se.

28 'Jeelki, debm jaay tujga do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, ɔo ken jeege dio ey lɛ mɔtɔ tɛdga saadge se, debm bin se j'an kɛejɔ don ki eyo, j'an tɔɔɔ‡.

29 'Saapki tu Goon Raa se debm jaay aalin maak ki eyo, ɔo moosin ken *dɔɔkjeki ute Raa jaay tɛdjeki jee salal se kic, naan aakin aan gɔɔ nakɔ ɔere ɔo naaj *Nirl Raa ken tɛdjeki bɛɛ se, debm bin se, met kando Raa an dabar makɔn cir daal ey la?

30 Deere, naajege se k'jeelki debm ken taadɔɔ: *Maam mala m'utu m'kɔgn sɛem ute doobinɔ ɔo nanɔ nanɔ kic ɔo, maam m'an kɔgn bɛdin do kusinin ken naan tɛda. ɔo tɛr naan taadɔɔ: Meljege Raa se utu kɔjn bɔɔrɔ do jeenge tu. §*

31 Bɛɛ, debm jaay oocga ji Raa ken zɛɛɛ se, utu an tɛdn ɔɔn aak eyo.

32 'Saapki tu, do kingse ken deet deete ken naase aakkiro gɔtn wɔɔr ken iino gɔtn Raa ki ɔo kaad ken naane se, deere, naase 'dabarkiroga den aak eyo ɔo dokiroga do jɛt.

33 Gɔtn metinge jee maakse ki se k'naajdenoga ɔo k'dabardenoga naan jeege tu anum naasen jee kuuy se jee ken k'lee k'dabardeno se, naase ɔndeki te kalde ki eyo.

34 Bin ɔo genaasegen dabar maakɔ danɔay ki se, dubarde se ɔɔnse naase kici. ɔo ken jeege jaay ɔaado tɔsnga ute naksege se, naase ɔndesin ki ute maak-raapo, taa naase 'jeelki maal ken naase utu aki kɔn se naan jiga cir paac paac ɔo ting gen daayum.

35 Nakɔ ken naase 'jeel ɔkkiga metin maakse ki se ɔkin ki tɔɔgɔ ɔo ute naan se, naase aki kɔn nakɔ bɛɛ den aak eyo.

36 Bɛɛki se, naase 'jeki kaay kaama taa ken naase jaay 'tɛd aaskiga nakɔ ken Raa maakin jen ro ki se, Raa se naan utu asen kɛdn nakɔ ken naan taadsenga taadɔɔ utu asen kɛd se.

37 Taa Kitap taadɔɔ:

*Kaadin ɔɔpga baata, ɔɔpga ɔɔkɔ sum ɔo**

ɔo debm ken utu ade ɔaa se, naan utu ade naar ɔaa,

ɔo bɛɛ, naan 'kɔn booy ey sum.

38 *ɔo debum ken tɛd nakge ute doobin se*

utu 'kɔn kaaja taa naan aalga maakin dom ki.

Num gan ken naan jaay ɔk tɛrlga doob ki num,

debm tɛd bin se tɔɔlum maam ki eyo. †

39 Num gan naajege se k'mɛtn jee ɔk tɛrlga doob ki se eyo gen ɔaa gɔtn kut ki se, num naajege se k'mɛtn jee ken aal maakde do Raa ki gen kaajn kode.

‡ 10:28 Aak Dt 17.6. § 10:30 Aak Dt 32.35-36. * 10:37 Aak Eza 26.10. † 10:38 Aak Aab 2.3-4.

11

*Kaal maakŋ do *Raa ki*

¹ Debm jaay aal maakiŋ do Raa ki se, nakŋ naan ɔnd don do ki se, jeeliŋ maakiŋ ki naan ɔŋinga ɔ ute doobm kaal maakiŋ do Raa ki se nakŋ naan ɔŋ aakiŋ ey se, jeeliŋ maakiŋ ki, nakŋ se utu.

² Jeegen do dɔkiŋ se, taa kaal maakden do Raa ki sum ɓo, Raa aakden se, tɔoliŋ.

³ Ute kaal maakjegen do Raa ki se ɓo, naajege k'jeelki nakgen ɓaa se paac se, Raa aaldeno ute taariŋa; nakgen k'j'aakdeki ute kaamjege paac se, naan aaldeno ute taariŋ ken k'j'ɔŋ k'j'aakiŋ ey se.

⁴ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Abel ɛd *sɛrke Raa ki ɔ sɛrkŋ naan se bɛɛ cir gen gɛnaan Kayn. Ute kaal maakiŋ se ɓo, Raa aakiŋ aan gɔɔ debm tɛdn nakge ute doobiŋ naaniŋ ki ɔ sɛrkŋ naan ɛd se tɔal Raa ki. Ey num, Abel se naan ooyga naɓo ute kaal maakiŋ se, ɓorse kic ɓo aan gɔɔ naan utu taadjeki taad rɔk.

⁵ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Enɔk se Raa uun ɓaansiŋ zɛɛɛ maakŋ raa ki taa naan 'kooy naam eyo ɔ nam lɛ aakiŋ te ey sum taa Raa se uun ɓaansiŋa. Kaad ken Raa uun ɓaansiŋ te ey ɓort se, Kitap taado ɔ: *Enɔk se naan debm tɔal Raa ki.**

⁶ Ɔ debm jaay aal te maakiŋ do Raa ki ey se, paac paac 'kɔŋ tɔal Raa ki eyo, taa debm ken je ade ɓaa naan Raa ki se 'jeel maakiŋ ki tak, Raa se utu ɔ naan ɓo debm lee ɛd naka ute maraadiŋa jeege tun lee jeŋa.

⁷ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Raa taad Noe ki nakgen ken utu kaan naan ki ken naan ɔŋ aakiŋ ute kaamiŋ ey ɓort se. Ɔ taar ken Raa taadiŋ se, naan took ute maakiŋ paac do ki ɔ naan ɔɔc markabm magala gen kaajŋ naan maliŋa ute jee maakŋ ɓeen ki. Ute kaal maakiŋ do Raa ki se, Noe tɛd nakge ute doobiŋa ɔ nakgen naan tɛd se, taad ɔ jeegen kuuy se naade jee *kusinge ɔ jee se ɓɔɔɔ ute kooɔn dode ki. Bin ɓo Raa se aak Noe se aan gɔɔ debm tɛdn nakge ute doobiŋ naaniŋ ki taa naan aal maakiŋ don ki.

⁸ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, *Abraam se ken Raa danŋ se, naan tooko ɔ iŋ ɓaa taa naan ken Raa taadiŋa taad ɔ utu an kɛda. Naɓo taa naan ɔtn naan an ɓaa ro ki se, naan jeel eyo.

⁹ Ute kaal maakiŋ se, Abraam aan maakŋ naan ken Raa taadiŋo ɔ an kɛd se ɔ naan tiŋg ɔtn ese se maakŋ kɔrɔr ki aan gɔɔ cɛkɛ. Bin ɓo Isak ute *Yakub kic ɓo tiŋgo aan gɔɔ naana, ey num naade kic Raa taaddenga taad ɔ utu ade kɛdn taa naan ese se kici.

¹⁰ Taa Abraam se iŋg aak kaam gɛgɛr ken 'tiŋg gen daayum ɔ gɛgɛr ese se Raa ɓo saapo gen kiŋiŋa ɔ naan mala ɓo mɛl kɔbiŋa.

¹¹ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Sara mendkarta se, gɔal nanga tak tak se kic ɓo, naan ɓaado tɛd mendkaama taa naan jeel maakiŋ ki Raa se tuj ɔrmiŋ eyo ɔ nakŋ ken naan taadiŋa taad ɔ utu an kɛd se, naan utu anŋiŋ kɛda.

¹² Taa naan se ɓo ute Abraam kaliŋ ki sum, naan ken gɔal nan tak tak se kic ɓo, ooj metjili se dirɔ tɛd dena aan gɔɔ k-dijgen maakŋ raa ki ɔ aan gɔɔ kɛɛsn taa baar ki†.

¹³ Jeegen se paac aal maakde do Raa ki bini ooy maak ki. Anum nakgen ken Raa taaddenoga utu ade kɛd se, naade ɔŋiŋ te eyo, num nakgen se naade aakiŋ daande dɔkɔ ɔ naade maakde raap do ki. Ɔ naade se lɛ jeeliŋ rofe ki, naade se cɛkge ɔ mɛrtge do naan ki ara‡.

¹⁴ Ken naade jaay taad bin se, jee se je taadn tal ɔ naade se je je taa naande mala.

* 11:5 Aak Jen 5.24. † 11:12 Aak Jen 15.15. ‡ 11:13 Aak Jen 23.4.

15 Kɛn naade jaay saapoga taa naan kɛn naade iin ɔniɔ se sum num, kaadn naane, naade ɔnga doobm gen kɔkɔ tɛrl gɔtde ki.

16 Kɛn deer se, jee se je taa naan kɛn jiga cir taa naan kɛn naade ɔno ɔ taa naan kɛn naade je se, utu maakɔ raa ki. Taa naan se bo Raa se sɔkɔn tɔɔlin eyo kɛn naade danɔ Raade se. Taa naan iin daapdega gɛgɛr.

17 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, Abraam kɛn Raa naamina ɔ n'an kɛdn goonin Isaka sɛrke se, naan tooko gen kɛdn goonin kalan lak. Ey num kɛse bo goon kɛn Raa taadɔnga taad ɔ utu ansin kɛd se.

18 Taa goon ese se bo Raa taadin ɔ: *Ute goonin Isaka se bo j'ai toojn metjili.* §

19 Gɔtn se Abraam taad te maakin ɔ Raa se ɔk tɔɔgɔ gen dur debkilimi maakɔ yoge tu. Taa naan se bo goonin Isaka se, naan ɔnin se tec aan gɔɔ debm ooyga kooy deer deere, jaay bo duro daan yoge tu.

20 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, Isaka ɔɔd booro Yakub ki ute Ezo ki ɔ taadden taa bɛɛ kɛn naade utu kɔn naan ki.

21 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, Yakub se kɛn naan ɔɔpga gɔɔrɔ 'kooy se, gaan Yusupge se nanja nanja kic bo naan ɔadin booro booro; *naan iin ɔnd jin do kaag derin ki ɔ eem Raa.**

22 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, Yusup se ɔɔpga gɔɔrɔ 'kooy se, naan taad ɔ naan ki se gaan *Israelge, Raa utu aden kɔɔdn maakɔ taa naan Masar ki ɔ naan taaddeno ɔ kɛn naade k'baa baa se, k'tɔs k'baan ute cɛngingen ese kici.

23 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, ko *Musa ute bubm Musa se kaad kɛn jaay naade ooj goonde se, naade ɔyin gen laapa mɔtɔ taa naade aak goonde se aak bɛɛ. Taa naan se bo taar gaargen taad se, naade beer te do ki eyo.

24 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, Musa se, kɛn naan jaay aas gaaba sum se, kɛn k'danɔn Goon gaar Paraon mɛnda se†, naan baate.

25 Kɛn k'dabarin ute jee Raage se, Musa aakin bɛɛ cir kɛn naan 'king maakɔ maak-raap kɛn gɔtin utu 'deele ɔ kɛn tɛdga sum bo an kɔlin naan 'tɛdn debm kusina naan Raa ki se.

26 Deere, taa naan Masar se ɔk maala dɛna, naɔo Musa se je j'an dabara aan gɔɔ kɛn j'utu k'dabar *al-Masi se aakin se bɛɛ cir maal kɛn taa naan Masar ki se, taa naan se bo naan ing aak kaam bɛɛ kɛn Raa utu an tɛdn naan ki se.

27 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, Musa se naan iin ɔn taa naan Masar. Gaar taa naan Masar ki se maakin-taarin don ki, naɔo Musa se ɔn beer te eyo taa naan ɔk maakin tɔɔgɔ aan gɔɔ naan aak Raa ute kaamina, Raa kɛn jeege ɔn aakin ey se.

28 Ute kaal maakɔ do Raa ki se Musa se tɛd'laa kɛn Raa ɔɔddeno dode maakɔ taa naan Masar ki‡ ɔ naan ɔl k'j'ɔt mooso do kaam-taar beedege tu ɔ do bɛrtn taardege tu, taa *kɔdn Raa kɛn debm tɔɔl jeege se 'kɔn tɔɔl gaan paraggen gen gaan Israelge se eyo.

29 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, gaan Israelge se kɛn naade aan taa Baar kɛn Aac se, baar se ɔɔp kaam dio ɔnden doobo naade deel maak ki aan gɔɔ do naan kɛn tuutu; num kɛn jee Masar ki jaay je gaan aan gɔɔ gen naade se, maane ɔsde paac.

30 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, gaan Israelge lee gurug gɛgɛr Jeriko se bii cili ɔ bii k-cilige tu se bo durdorgen ɔl gurug gɛgɛr se ru aan naan ki tak tak.

31 Ute kaal maakɔ do Raa ki se, Raabm mɛnd kɛesn gaaba se, j'ɔn k'tɔɔlin te ute jee kusingen baate tookɔn taar Raa se eyo, taa jeege baado kaakɔn baara se, Raab dɔɔd ɔkdenga been ki jiga§.

§ 11:18 Aak Jen 21.12. * 11:21 Aak Jen 47.31. † 11:24 Aak Ekz 2.10. ‡ 11:28 Laa se jee mɛtinge k'danɔn *Iaa Paak. § 11:31 Aak Jos 6.12-21.

³² Ey num maam se m'je m'taadn dena taa jee se, naʒo kaada am baata gen taad metn taar Jedeon, gen Barak, gen Samson, gen Jεpta, gen *Daud, gen Samuel ute gen jee taad taar teeco taar Raa ki do dakiṇa.

³³ Naade kici ute kaal maakden do Raa ki se, naade ʒso taa naan gaaringe, naade ʒjo bʒʒo do jeege tu ute doobiṇa ʒ naade ʒjo nakṇ ken Raa taaddeno ʒ utu aden keḏa. Naade gaas taa tupiyge ʒ ʒsden te eyo,

³⁴ naade tʒʒo poodn ʒk zir zir ʒ ken jeege baadeno tʒʒl ute gʒrd-jerl se, naade aan ʒtʒ. Naade se tʒʒge gʒtʒ naʒo ute kaal maakden do Raa ki se, naade tʒf jee tʒʒgʒ; gʒtn kudn bʒʒr ki se naade jee gaabm bʒʒrge ʒ jee wʒʒydege, naade cirde ʒ tuurde naatn.

³⁵ Ute kaal maakde do Raa ki se ʒo mʒndgen mʒtinge kic, jeedegen ooyga kooy se, naade aakden duro daan yoge tu.

Jee mʒtingen kuuy se jeege dabarde bini ooy maak ki. Ken j'aden kʒʒdn dode maakṇ dubar ken ese kic ʒo, naade baate, taa naade jeele Raa se utu aden duru daan yoge tu ʒ ade keḏn gʒtn king jiga cir daala.

³⁶ Kengen mʒtingen kuuy se k'dabarde ʒ j'aakden metde, k'tʒndde ute mʒʒʒe, k'dʒʒkden ute zinziṇi ʒ j'ʒmbden maakṇ dangay ki.

³⁷ Jee mʒtinge lʒ k'tund k'tʒʒlde ute koa, kengen mʒtinge k'tʒj k'gaande daan ki, kengen kuuy se k'tʒʒlde ute gʒrd-jerle, jee metiṇ kuuy daal se, ken k'dabarde se ʒlde naade lee wari; jee se lee dʒʒk daar baatge ute gen beṇge sum ʒo metde ki. Jee se ʒk diṇ eyo, jeege lee dabarde ʒ tʒdden nakṇ kusiṇ dode ki.

³⁸ Naade lee wari do kʒf-baarge tu ʒ do koge tu; naade toof maakṇ iibge tu ʒ maakṇ gʒʒge tu. Jee ese se beʒ aak eyo ʒ jee ken do *duni ken ara se aas te gen kʒkṇ naade se eyo.

³⁹ Jee se paac aalo maakde do Raa ki, taa naan se ʒo Raa aakdeno se, tʒʒliṇ. Naʒo nakṇ ken Raa taaddeno ʒ utu aden keḏ se, naade ʒṇiṇ te eyo.

⁴⁰ Taa Raa uunoga kuun doa jee se 'kʒṇ 'tʒdn aak beʒ naaniṇ ki se kalde ki sum eyo, num ute naajege paacki jaayo.

12

Maakṇ dubar ki se j'aayki kaamjege

¹ Bin ʒo jeege paacṇ aalo maakde do *Raa ki se, naade se dʒʒl saadgen ʒl gurugjeki. Taa naan se ʒo j'ʒʒdki dojege do nakge tun paacṇ deer ken gaasjeki j'ʒṇ k'leeki eyo aan gʒʒ *kusiṇ ken j'ʒṇiṇki yʒkʒf sum ʒo lee gurugjeki se ʒ j'aayki kaamjege j'aanṇki bini j'aki kaan gʒtn ken Raa taadʒeki.

² Taa naan se j'ʒndki kaamjege do Isa ki, naan ʒo debm tʒfjeki jaay j'aalki maakjege do Raa ki ʒ kaal maakjege se naan ʒo debm ken tʒdn tʒf mʒc se. Anum Isa se, naan ʒo debm ken tooko ʒṇ roṇ k'tup k'tʒʒliṇ ro kaag ki ʒ end maakṇ ʒʒkʒṇ ki, naʒo taa maak-raapm ken naan utu kʒṇ naan ki se, ʒʒkʒṇ ken tʒʒliṇ se kic ʒo, naan an diṇ eyo. ʒ ʒʒrse naan utu iṇg do ji daam gen kaag do Raa ki.

³ Deere, k'saapki do naan ken jee kusiṇge dabariṇo, naʒo kic ʒo naan aay kaamiṇ aasiṇoga. Bin ʒo ʒṇte 'kʒʒrki aayki kaamse.

⁴ Anum maakṇ bʒʒr ki ken naase 'tʒdki ute kusiṇ se, ʒʒrse kic naase ʒṇ aasiṇki te ey bini ooyki te maak ki eyo.

⁵ Naase, deṇj ken Raa deṇse aan gʒʒ geṇiṇge se, 'dirigkiga la ken ʒ:

Goonuma, ken Mʒljege jaay deṇi se, ud'bia
ʒ ken naan jaay mooyi se, maaki ʒṇte tujʒ.

⁶ *Taa Mʒljege se naan deṇ debm ken naan jeṇa*
ʒ goon ken naan jeeliṇ naan gooniṇ se, naan tʒndiṇa.*

* 12:6 Aak KKT 3.11-12.

⁷ Dubar ken aan dose ki se, naase 'jeelinki Raa bo dejsse se, aayki kaamse ro ki. Naan dejsse bin se taa naase geninge. 'Jeelki, goon jaay bubin dejin ey se, ken gayo?

⁸ Taa naan se bo ken naase jaay k'j'ɔŋ k'dejsen te eyo aan gɔɔ gaangen paacŋ k'lee k'deɟde se, naase se gaangen mala mal eyo, naɔo naase se gaan bumige.

⁹ K'jeelki, bubjegen do naan ki ara se lee dejjeki ɔ naajege k'lee k'tookki taardege. Bin num, met kando j'aki 'tookŋ taar bubjegen maakŋ raa ki se cir daala ey la ɔ ute naan se j'aki kɔŋ kaaja.

¹⁰ Bubm koojege se dejjeki do naan ki ara sum aan gɔɔ ken naade jen ro ki. Num gan Raa se dejjeki se taa ajeki tɛdn bɛɛ. Naan je ajeki tɛdn jee *salal aan gɔɔ naana.

¹¹ Ken j'utu k'dejjeki deɟ metn-jiki se tujjeki maakjege ɔ ɔŋ ɛɟjeki maak-raapo eyo. Num naan ki se, jee ken k'deɟdega deɟ se, deɟde se ade kedn lapiya ɔ ade kɔl naade 'tɛdn nakge ute doobiŋa.

¹² Taa naan se bo, jisen ɔarga kɔɔr se ɔkiŋki tɔɔgɔ, ɔŋte kɔŋiŋki 'kɔŋŋ walak ɔ kɛɛcsegen tɔksen se kic bo 'daariŋki tɔɔgɔ.

¹³ 'Daapki doobm 'toodn tal ken anki lee do ki.† Bin bo debm cɛkɛde se jɛŋ ba cɛɛs ki eyo, num naan se kɔŋ lapiya.

Raa aal bi jeege tu

¹⁴ Aayki kaamse, 'jeki doobm ken anki kiŋg ute lapiya ute jeege paac ɔ iŋgki kiŋg *salal. Ken bin ey num, nam tap bo 'kɔŋ kaakŋ Mɛljege eyo.

¹⁵ ɔndki kɔndɔ nam tap bo ɔŋten tɛrl naaga bɛɛ Raa ki. ɔɔ maakse ki se nam ɔŋten tɛdn aan gɔɔ ko kaagŋ ataka ken asen kɛcŋ pɛrpeleŋ ɔ dɛɛtn jeege deŋa.

¹⁶ ɔndki kɔndɔ nam ɔŋten tɛdn debm kɛɛsn mɛndge ɔ nakŋ gen Raa se nam ɔŋten kuum kaaliŋ naan ki aan gɔɔ Ezo ken taa kɔsn jɛ-kalaŋ sum bo naan dugŋ te bɛdn goon paragiŋa.

¹⁷ 'Jeelki kaam mɔɔtn se, naan je ɔ bubin an kɔɔdn booro naɔo ɔdŋŋ te eyo. Gɔtn se naan tɔɔyɔ ɔ sɛl metn bubina naɔo taar ken bubin taado se, naan ɔŋ tɛrlin te kuuy eyo.

¹⁸ Anum naase 'baakiro gɔtn Raa ki se tec aan gɔɔ do ko‡ ken gaan *Israelge baado met ki se eyo. Ko ese se j'ɔŋki j'utin ute ji eyo. Naade aak poodo ɔk do ki zir zir, gɔtɔ ɔɔd dɔrɔd, gɔtɔ paac ilim dib, naade aak kuulu ɔl makɔŋɔ,

¹⁹ naade booy k'tuuy pulu ɔ booy mind nam. Ken gaan Israelge jaay booy se, beere ɔkde ɔ naade taad ɔ mɔɔtn naade je booy taar kuuy ey sum.

²⁰ Taar ken k'taadde se naade ɔŋ aasiŋ te gen booyin eyo. Taar se taaddeŋ ɔ: *Nam jaay baa utga ro ko se, ken maala kic bo j'an tund tɔɔlin ute koa. §*

²¹ Nakŋ ken gaan Israelge aak se, nakŋ teecŋ nirli. Taa naan se bo *Musa deek ɔ: *Maam kic beere ɔkuma ɔ rom ook marga jɛg jɛg.**

²² Gan naase se 'baakiro met ko ken k'danin Sion, do ko ken se bo ɔk gɛgɛr gen Raa zɛɛɛ, naan se bo Jeruzalem ken maakŋ raa ki. Gɔtn ese se bo gɔtn *kɔdn Raage tusn dupu kando kando gen tɛdn maak-raapde se.

²³ ɔɔ naase se 'baakiroga gɔtn ken gaan paraggen gen Raage tusni ken Raa raanŋa raan rode maakŋ raa ki ɔ 'baakiroga naan Raa ki naan bo debm kɔŋŋ bɔɔrɔ do jeege tu paac. Naase se 'baakiroga gɔtn ko gen jee ooyga kooy ken tɛdo nakgen ute doobiŋa ɔ ken tɛdga jee mɛc naan Raa ki se.

²⁴ Naase se 'baakiroga gɔtn Isa ki, naan bo debm daan Raa ute jikilimge ɔ ute moosiŋ se bo naan tɛd jeege *dɔɔkga kiji ute Raa ɔ moosn naan ɔy se taadjeki cir gen Abel†.

† 12:13 Aak KKT 4.26. ‡ 12:18 Ko ara se ron Sinai. § 12:20 Aak Ekz 19.12-13. * 12:21 Aak Dt 9.19.
† 12:24 Aak Jen 4.10. Abel se genaŋ bo tɔliŋa ɔ moosn naan ɔy se ɔk taar-doa, num gan moosn Isan ɔy se taa tɛd bɛɛ jeege tu.

²⁵ Ɔndki kɔndɔ! Debm taadsen taar ese se ɔnten baateki gen booy taarin. Do dɔkiɲ se jeegen baate booyo kuun taar debm ken Raa ɔliɲo jaay taaddɛn taarin do naan ki se. Taa naan se bo naade ɔɲoga dubar, num gan naajegen k'booyki Raa taadjeki maakɲ raa ki se, ken naajege jaay k'terliɲkiga naaga se, mɛt kando j'aki kɔɲ dubar cir gen naade se ey ne?

²⁶ Do dɔkiɲ se Raa taad sum bo, naanja tea; gan boorse kic naan taadjekiga nakɲ ken naan utu 'teda, naan ɔɔ: *Daala, maam m'utu m'te do naanja sum eyo num m'te maakɲ raa kici.*‡

²⁷ Taargen naan taad ɔɔ: *daala* se, je deekɲ ɔɔ nakgen ken Raa aalo paac se Raa utu an 'tediɲ 'te makɔɲ ɔɔ utu 'tedn gɔɔ. Anum ken 'kɔɔpm king jaay 'te ey se, nakgen gen Raa ken j'ɔɲ j'aakden ey se.

²⁸ Bin bo naajege se Raa ɔsga gaara dojege tu ɔɔ gaar naan se, ɔɲ te eyo. Taa naan se k'tɔɔmki Raa ɔɔ 'tediɲki naabm ken tɔɔliɲ naan ki, k'beerɲki ɔɔ k'sookiɲki.

²⁹ *Deere, beer, Raa naajege se, naan aan gɔɔ poodo. Ɔɔ jeegen ted nakgen tɔɔliɲ naan ki ey se, naan ɔsden naata.*§

13

*King ken tɔɔ *Raa ki*

¹ Daayum 'jeki naapa aan gɔɔ genaage.

² Mɛrtge se ɔkɔdeki jiga, ɔnten kɔɲdeki. Taa jee mɛtiɲge se mɛrtgen naade lee dɔɔɔ ɔkden se gɔtn mɛtiɲge naade le dɔɔɔ ɔk *kɔɔn Raage naɔo naade jeelden eyo.

³ 'Saapki do jeege tun maakɲ dangay ki aan gɔɔ naase kic bo k'tɔksenga maakɲ dangay ki ute naade. 'Saapki do jeege tun k'lee k'dabarɔe, taa dubar ken k'dabarɔe naade se aan gɔɔ k'dabarse naase kici.

⁴ Taar ken Raa taad ro tɔkɲ naap ki se ɔɲ jeege paac tookɲ do ki. Mɛnd ute gaabiɲ se ɔnten keesn gaabm kuuy ɔɔ gaabm ute mendiɲ kic bo ɔnten keesn mɛnd kuuy. Taa jee ken ɛs naapa reɲ reɲ ute jee ken ɛs mɛnd jeege ute gaabm jeege se, Raa utu adɛn kɔɲ bɔɔɔ dɔɔe ki.

⁵ Ɔnten 'kɔndki maakse bo gen je gurs sum, num ɔɲ maakse raapo do nakge tun ken naase ɔkki. Taa Raa deek ɔɔ:

*Maam se m'ai kɔɲ eyo ɔɔ m'ai baati eyo.**

⁶ Ute taargen Raa taad se, naajege j'aki kɔɲ beer ey sum, num j'aki kɔɲ deekɲ j'ɔɔki:

Mɛljege se naan bo debm naakuma, maam m'beer dim ki eyo.

Debkilimi se tap bo am tedn di kaca?†

⁷ 'Saapki tu do jeegege tun naanse ki ken lee tɔɔdseno ɔɔ taadseno taar Raa se; 'saapki tu do kingɔe ken bini naade ooy maak ki ɔɔ uunki bɔɔtn ken naade aalo maakɔe do Raa ki se.

⁸ Isa *al-Masi se tiɲg gɔɔɲ ki. Terko, jaaki ɔɔ gen daayum daayum naan 'kɔɲ terl kuuy eyo.

⁹ Ɔndki kɔndɔ, ɔnte kɔɲki jeege asen derle ute napar dooygen kuuy ken teec gen naajege ey se. Bɛɛki se ken tɔɔg maakɲ debkilimi se, bɛɛ Raa, ey num do doobm ken taad taar kɔsge se eyo. Taa doobgen taad taa kɔsge se jee ken inɲ do doobm ken ese se, ɔɲ teddeno te nakɲ bɛɛ eyo.

¹⁰ Naajege se j'ɔkki gɔtn tedn *serke Raa ki, naɔo Yaudgen ken lee ted naaba maakɲ *kɔɔr Raa ki se ɔk doobm gen kɔsn kɔsgen j'ɔmbiɲ do gɔt ken k'lee k'tedn serke se eyo.

‡ 12:26 Aak Aag 2.6. § 12:29 Aak Dt 4.24. * 13:5 Aak Jɔs 1.5. † 13:6 Aak KKR 118.6.

¹¹ Taa maalgen ken *magal debm tedn serke Raa ki tɔɔɔde jaay moosin uun baan maakn *Bee Raa ki gɔtn ken *salal cir paac paac gen tɔɔɔl *kusin jeege se ɔɔ maalgen ese se k'dirin k'teeden naatn maakn gegɛr ki ɔɔ k'baa k'tɔɔɔde naata‡.

¹² Taa naan se ɔɔ gen tugn daapm jeege ute moosn naan malin se, Isa kic j'ɔɔɔki teecnsin naatn maakn gegɛr ki ɔɔ k'dabarina.

¹³ Bin num, naajege kic k'teecki naatn maakn gegɛr ki se ɔɔ k'baa k'j'ɔnki Isa. ɔɔ k'took k'j'endki maakn sɔkɔn ki aan gɔɔ naana.

¹⁴ Taa naajege se, do naan ki ara se, j'ɔkki gegɛr ken ting gen daayum eyo; num naajege k'jeki gegɛr ken utu 'tedn naan ki se.

¹⁵ Bin num ute doobm Isa se, daayum k'tɔɔmki Raa. Kese aan gɔɔ serkn naajege k'j'edinki naan ki. Serkn se je taadn ute taargen ken naajege k'lee k'tɔɔmki Raa§.

¹⁶ ɔɔnten 'dirigki gen tedn bee ute naapa ɔɔ gen nign nakgen naase ɔkki ute naapa taa kese ɔɔ dɔɔl serkn ken tɔɔl Raa ki.

¹⁷ Jee naanse ki se 'tookdeki taardege ɔɔ 'sookdeki, taa naade ɔɔ jee ken lee aaksen dose ki ɔɔ do naabde ki se, Raa utu baa tɔnd metde. Anum 'took uundeki taarde, bin jaay naade tedn naabde ute maak-raapo. Bin ey num naade mooy naan ki nɔr nɔr ɔɔ asen kɔn noog eyo.

¹⁸ 'Tɔndki metn Raa taa naaje. Naaje se k'jeel maakje ki j'ɔk taar dim eyo, taa naaje se k'je ɔɔ do nakge tu paac k'tedn nakn ken bee.

¹⁹ Maam m'tɔnd metse ɔɔ ken tap ki se m'je aki tɔnd metn Raa am kɔɔdn doobo m'naar terl gɔtse ki yɔkɔɔ.

Debm raan maktubm ara se, taad tɔɔl taarina ɔɔ tedden tɔɔse

²⁰ Raa debm kedn lapia jeege tu se, naan ɔɔ debm duro Meljege Isa daan yoge tu ɔɔ tedn tedga Debm Gaam Magala gen naaje baatinge. Ute moosin se ɔɔ naan *dɔɔkjekiga ute Raa gen daayum.

²¹ ɔɔn Raa se asen tedn anki kaasn gen tedn nakgen bee paac taa aki tedn nakn ken naan maakin jen ro ki. Ute Isa *al-Masi se, ɔɔn Raa 'tedn maakjege tu nakn ken an tɔɔl naan ki. Bee ki se ɔɔn jeege paac *'nookn Isa al-Masi gen daayum daayum. *Amin!

²² Genaaenge, 'booyki m'asen taada: Taargen maam m'raansesin se aayki kaamse do ki ɔɔ serkin ki ɔɔ maktubm ken maam m'raan m'olsesin se le, jerl eyo.

²³ 'Jeelki, genaajege Timote se j'ɔɔdinoga naatn maakn dangay ki. Ken naan aan ɔɔnumga yɔkɔɔ num, j'asen baa kaakn tele.

²⁴ 'Tedki tɔɔse jeege tun paacn naansege tu ɔɔ 'tedki tɔɔse jee Raage tu paac. Jee Raagen taa naan Itali ki tedsen tɔɔse kici.

²⁵ ɔɔn Raa asen tedn beɛn paacki.

‡ 13:11 Aak Lb 16.27. § 13:15 Aak KKR 50.14, 23.

Maktubm gɛn Jak

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm gɛn Jak

Maktubm kɛn Jak raanɪn se tec aan gɔɔ taar kɛn deba iin taad naan jeege tu. Taaringe se, gɛn dooy jeege ɔɔ gɛn kɛdn kaay kaama eglizge tun k'tɔndde gɔɔ baa se paac. Jee al-Masigen naan raandɛn maktubm ara se, 'tɛdn Yaudge. Maakɪ maktubiɪ ki se Jak taadden ɔɔ k'je doobm kɛn j'an jeel-taara. Kɛse je deekɪ ɔɔ naade k'king do taar kɛn k'dooyde jaay naade k'took k'j'aal maakde do ki se. Ko taar kɛn naan je taada tap tap maakɪ maktubiɪ ki se, naan je taadn ɔɔ kaal maakɪ do Isa ki ute tɛd nakgen bɛɛ se, baa taa naap ki (kon 2.14-26). Nakɪ jaay maktubm ese je ɔɔ jeege 'tɛd se naan tood tal: naan taad ɔɔ debm aalga maakiɪ do Isa ki se ɔɔ, bɛɛ sum eyo, num an taadiɪ maakɪ naabiɪ ki toodn tal. Taa naan se ɔɔ: aan gɔɔ debkilimi kon teecga num ooy se, kaal maakɪ kɛn do Raa ki jaay ɔɪ tɛd bɛɛ ey se, tec bin kici (kon 2.26).

Jak tɛd tɔɔse jee Raage tu

¹ Kɛse maam Jak m'debm tɛdn naabm *Raa ɔɔ gɛn Meljege Isa *al-Masi ɔɔ m'raan m'ɔlsen tɔɔsum naase jee Raage tun wɔɔkkiga taa naange tun gɔɔ baa se paac se.

Kɛn nakɪ ɔɔn jaay aanga dose ki num

² Genaa gɛn, kɛn nakɪ ɔɔn jaay aanga dose ki num, ɔɔnki maakse 'raapo.
³ 'Jeelki, nakgen ɔɔn se jaay aan dose ki se, taa kaal maaksen kɛn naase aalki do Raa ki se, asen kɛdn kaay kaama.
⁴ Num ute kaay kaamse se 'daarki tɔɔgɔ bini aki kaan do taar tɔɔliɪ ki. Kɛn bin se naase aki tɛdn jee *salal ɔɔ dim tap ɔɔ asen daay eyo.

'Tɔndki mɛtn Raa asen kɛdn jeel-taara

⁵ Kɛn maakse ki jaay nam jeel-taar ey num, n'tɔnd mɛtn Raa an kɛdn jeel-taara. Taa Raa se, naan ɛd naka ute maraadiɪna ɔɔ uun kaam nam eyo. Deer deer, debm tɔnd mɛta se, naan an kɔɪ kɛda.
⁶ Num debm jaay baa tɔnd mɛtn Raa num, n'aal maakiɪ paac do Raa ki ɔɔ n'ɔnte naaja, taa debm maakiɪ naaj naaj se, tec aan gɔɔ maan baar kɛn kuulu ɔɔ baaansiɪ kaam ara kaam ara se.
⁷ Debm bin se, ɔɔnten saapm n'ɔɔ naan 'kɔɪ dim gɔtn Meljege tu.
⁸ Taa debkilim bin se, ɔɔn saapiɪn ing kaam kalan eyo, ɔɔ dim naan 'bɛɛr kuun jaay an tɛdiɪ 'kaan kaama tap ɔɔ, gɔɔ.

Jee daayge ute jee maalge

⁹ ɔɔn genaa doobm *al-Masi kɛn debm daaye se, n'tɛdn maak-raapo, taa Raa utu an magaliɪ naaniɪ ki.
¹⁰ Genaa debm maala kɛn doobm al-Masi ki se kic, n'ɔn maakiɪ raapo do kɛn kɛn Raa tɛdiɪ n'ɔɔp ron baat se. Taa debm maala se, naan kic utu deel aan gɔɔ pɔɔn kambgen maakɪ kaag ki.
¹¹ Taa kɛn kaada jaay ookoga ɔɔ ɔɔngga se, tuutn ute muge se naatn ɔɔ pɔɔningɛn aak bɛɛ se lɛ utu sia. Bin ɔɔ debm maala kic, ɔɔii kalan maakɪ naabiɪge tun naan ing tɛd paac se, naan utu 'kooy deel bin kici.

Nakɪ naama

¹² Maak-raapo deb kɛn jaay aay kaamin daar tɔɔgɔ ro nakge tun ɔɔn kɛn Raa ɔɔniɪ aan don ki. Kɛn naan jaay ɔɪ aasiɪga do ron ki se, naan utu 'kɔɪ bɛdiɪna.

Kese 6o *kaajñ gen daayum ken Raa taadga taad ɔɔ utu 'kɛdn jeege tun paacñ jen se.

¹³ Ken nam jaay nakñ naama aanga donñ ki num, ɔñten deekñ ɔɔ: kese Raa 6o naamuma. Taa Raa se nam tap 6o anñ kəñ naam jaay anñ kəlinñ 'tɛdn *kusiñ eyo. Ɔɔ naanñ kic le naam nam eyo.

¹⁴ Ganñ debkilimi se jaay nakñ naam aanga donñ ki se, kese saapm jig ey iino maakiñ ki se 6o ken ɔlinñ naanñ lee dəñɔ.

¹⁵ Ken saapm jig ey se jaay utu maakiñ ki num, naanñ ooñ kusina ɔɔ ken kusinñ jaay dengə roi ki num, ɔli yo ki.

¹⁶ Genaa maakjemge, ɔñten kaanñki rose dala:

¹⁷ nakgen jiga ɔɔ aak bɛɛ paac se, iino gətn Raa ki, naanñ 6o Mɛl-kaal gətn wɔɔrɔ. Bɛɛɛ, Raa se, ɔñ tɛrl roñ aan gɔɔ nakgen do naanñ ken lee tɛrl rode se eyo. Daayum naanñ ting gəɔinñ ki.

¹⁸ Raa uunoga doa ɔɔ aajjekiga aan gɔɔ ken maakiñ jen ro ki ute taarinñ ken mɛt ki se, taa bin 6o naajege se, maakñ nakge tun naanñ aaldeno paac se, naajege 6o j'aki tɛdn deete.

'Booyo ɔɔ 'took uunu

¹⁹ 'Booyki genaa maakjemge, 'saapki do taar ken maam m'je m'asen taad se: nanja nanja kic 6o naar ud'bia do taar ken k'taadsen se. Ɔɔ ken nam jaay je kuun taara 'taad kic num, ɔñ roñ urlu ɔɔ ɔñten naar tɛdn maak-taara.

²⁰ Taa debm jaay maakiñ taaringa se, naanñ kəñ tɛdn nakñ ken ute doobinñ eyo aan gɔɔ ken Raa maakiñ jen ro ki.

²¹ Taa naanñ se 6o, nakgen paacñ asen tujñ rose se, ɔɔdki dose ro ki ɔɔ nakgen kusinñ se paac kic 6o ɔɔdki dose ro ki. Ɔñki rose urlu gen kəknñ taar ken naase 'booyinñkiga se, taa taar se 6o ɔk tɔɔgɔ ken asen kaaja.

²² Nakñ ken taar Raa taadsen se, 'tɛdninñki, ɔñten 'booyinñki ute bise sum. Taa debm jaay booy taar ken Raa taadinñ ɔɔ tɛdninñ ey se, kese naanñ mala 6o aan roñ dala.

²³ Debm jaay booy taar Raa ɔɔ 'took do ki ey se, naanñ se tec aan gɔɔ debm aak daan-kaaminñ maakñ kaam-kaay-naanñ ki,

²⁴ na6o ken naanñ aak aas jaay 6aa 6aa se, ken naanñ 6o tec ɔɔ di kic 6o, naar tɛdninñ dirigi.

²⁵ Num ganñ debm jeel ɔk *Ko Taar mɛc gen Labar Jiga ken ɔɔd do jeege maakñ kusinñ ki ɔɔ ɔkinñ ɔñ se, ken naanñ jaay booyinñga se diriginñ eyo num inñ do ki. Debm bin se, maakiñ-raapo do nakge tun naanñ tɛd se paac.

²⁶ Debm saap ɔɔ ɔk taar Raa ɔñnɔ jaay ɔñ bɔɔb ɔk rəɔñinñ ey se, kese naanñ dɛrl ro naanñ malina ɔɔ doobm Raa naanñ uun se le, ɔs aay eyo.

²⁷ 'Booyki! Debm jaay uun doobm Raa mala mala ɔɔ tɔɔl Bubjege tu Raa ki se, kese debm ken aak do genaalge tu ɔɔ aak do mɛnd-daayge tu maakñ dubarɛ ki, ɔɔ bɔɔb ɔk roñ ro nakge tun kusinñ ken maakñ *duni ki.

2

Ɔñten 'bɛrki naapa

¹ Genaaenge, naasen ken aalki maakse do Meljege tu Isa *al-Masi ki, naanñ ken debm magala ɔɔ *nookinñ eem cir paac se, ɔñten 'bɛrki naapa!

² Num aan gɔɔ gətn tus ki, jeege dio 6aado end ɔñse. Deb kalanñ tuuso kal te roñ, tɔlo kəɔkñ daabge jinñ ki, ɔɔ deb kalanñ kuuy se, naanñ debm daaye tuuso kalgen koono.

³ Ken naase jaay aakki debm tuuso kal te roñ se, naase ɔkinñki ɔñnɔ ɔɔ deekinñki ɔki: «Naai se, '6aa inñ gət ken jiga se.» Ɔɔ debm daaye ki se le, naase 'deekinñki ɔki: «Naai se 'daar daara,» ey le «'Baa inñ naanñ ki gam naane.»

⁴ Ken naase 'tedki bin se, kесе naase 'beerki beer naap ey la? Bin num kесе naase 'tedkiga jee kojn booro do jeege tu oo saapm naase okki do jeege tu se, saapm jig eyo.

⁵ 'Booyki genaа maakjemge: *Raa se danj beer tooo jee daayge taa naade kaal maakde paac do Isa al-Masi ki oo naade kosn gaara tele aan goo ken naan taadga taad jeege tun ken jen se.

⁶ Num gan naase se, jee daayge se, naase aaldeki maak ki eyo! Ey num naade jee maalge se bo ken lee dabarse ey la? Oo naade bo lee tok baansen gotn kojn boor ki ey la?

⁷ Naaden jee maalge se bo ken lee naaj ro Meljegen jiga se, ey num ute ro Meljege se bo Raa danjeno.

⁸ Ken naase jaay ingki do *Ko Taar gen Labar Jiga se deer deer num aan goo ken Kitap taad oo: *Naai se 'je naapi aan goo roi mala*, naase 'tedkiga nakj jig aak eyo.

⁹ Num ken naase jaay 'beerki beer naapa num, kесе naase 'tedkiga *kusiina oo Ko Taar ken Raa edo *Musa ki se asen kokj mindse taa naasen uum aalinkiga naan ki.

¹⁰ Ken nam jaay took do taarge tun Ko Taar ken Raa edo Musa ki paac jaay tujn te ken kalan se, kесе aan goo Ko Taar Raa paac se, naan tujinga.

¹¹ Taa Raa se taadga taad oo: *On ten keesn mend nam, on te 'keesn gaaba nam* oo ter taad oo: *On ten taal nam*. Num ken naai jaay es te mend nam eyo oo taalga nam se, kесе aan goo naai uum aalga Ko Taar Raa se paac naan ki.

¹² Taa naan se bo, maam m'taadse m'oo: do nakge tun naase aki teda ey le aki taad se, 'jeelki Raa se asen kojn booro dose ki ute Ko Taar gen Labar Jigan ken ood do jeege maakj kusin ki se.

¹³ Taa debm baate keejn do jeege tu se, Raa kic an keejn don ki eyo. Num debm jaay esj do jeege tu se, bii ken Raa kojn booro do jeege tu se, Raa an keejn don ki.

Kaal maaka ute nakgen k'teda

¹⁴ Genaaenge, ken nam jaay deek oo: «Maam se m'aal maakum do *al-Masi ki,» oo nakgen Raa taad oo gen teda jaay naan on tedin ey se, debm bin se, kaal maakj naan se, an koj kaaj ne?

¹⁵ Ken aan goo genaа gaaba ey le menda jaay, bii-raa kosde goto oo kal tuusde kic bo goto,

¹⁶ oo maakse ki se, deb kalan deekden oo: «'Baaki ute lapia. On Raa asen kedn kosoo oo aki kosn te maraadse oo asen kedn kal rosege,» oo jaay edden dim ey se, taargen bin se os aay eyo.

¹⁷ Bin bo, ken naai oo aal maaki do Raa ki oo 'jeel tedn bee ey se, kaal maakj naai se, kaal maakj renje.

¹⁸ Gan deb kalan maakse ki se deek oo: «Naai se oo aalga maaki do Raa ki oo maam se le, m'lee m'ted nakgen bee. 'Taadum tu naai oo aalga maaki do Raa ki jaay on 'ted bee eyo, oo maam m'ai taadn kaal maakum do Raa ki ken olum m'ted nakgen bee se.»

¹⁹ Naai 'jeel maaki ki oo Raa se kalin ki sum bo Raa. Kесе nakj jiga. 'Jeele, sitange kic bo jeelin maakde ki bini nafo naanin ki se, naade beere oo rode ook marga jeg jeg.

²⁰ Kale, debm derle! 'Jeele debm aal maakin do al-Masi ki jaay, ted nakgen bee ey se, kaal maakj naan se, kaal maakj renje.

²¹ 'Jeelki, bubjege *Abraam se ted oo di jaay Raa aakin aan goo debm daan ki se? Taa naan took je baa kojn goonin Isaka gotn kojn *serke Raa ki*.

* 2:21 Aak Jen 22.9.

22 'Jeele debm jaay aal maakiñ do Raa ki mala se, 'tedn nakgen bæε kici. Taa kaal maaka ute nakgen bæε ken k'lee k'tedse naade tum baa taa naap ki ð kεse bo ted kaal maakiñ mεc.

23 Taar ken Raa taadn maakiñ Kitapiñ ki se aanga doobiñ ki ken ð: *Abraam se aal maakiñ do Raa ki, ð naan aakiñ aan gð debm daan ki.*† Taa naan se bo Raa danjñ mεdina.

24 Ute naan se, naase 'jeelki debkilimi jaay Raa aakiñ debm daan ki se, taa ken naan aal maakiñ don ki sum eyo, num taa nakgen bæε ken naan lee ted se kici.

25 'Jeelki Raabm do dakiñ ken ingo mend keesn gaaba se kic bo tedo bin kici. Bii kalan naan ted bæε jeege tun gaan *Israelge aldeno gen kaakiñ baara. Jee se, mend se dðd ðkden been ki, bini alden naade aan ðt te doobm kuuy. Taa bæε ken naan ted se bo, Raa aakiñ naan se mend daan ki.

26 Aan gð debkilimi kon teecga num ooy se, kaal maakiñ do Raa ki jaay ð ted bæε ey se, tec bin kici.

3

Rðñð se aan gð poodn ken ðs gðtð (Mt 12.33-37)

1 Genaaenge, maakse ki se, j'onten jeki doobm jaay bo j'aki tedn k'denki jee dooy jeege. 'Jeelki naajegen k'je dooy jeege se, *Raa utu ajeki køjñ bðro dojege tu ðñ cir gen jeegeen baa se paac.

2 Naajege paac se k'lee k'tujki gðtð kaam dena. Anum debm jaay taad tujñ ey se, debm bin se debm mεc ð aasiñ gen bðbm kðki roña.

3 'Jeelki ken naajege jaay k'lee k'talki aljam taar sendge tu se, taa k'teddeki naade 'tookñ taarjege, ð gðtn k'jeki bo k'baandeki sum.

4 'Jeelki markabge se, kengen magal magal se kic bo, ðk naka kalan maak ki cðk bini. Ð ken kuulu jaay ðl makñ se deebo don ki aan gð ði kic bo, ute nakñ cðk se sum bo, debm toodiñ se, baan gðt ken naan maakiñ jen ro ki.

5 Rðñð kic naan tec bini. Ey num maakiñ daa ro ki se naan bo baata, naðo rðñð se taad taargen magal magala. Aakki naal poodn cðk se jaay ðkga se, kðsn maakiñ kaaga ute magaliñ se paac.

6 Rðñð se naan tec aan gð poodo ð taargen ing kus paac teeco ro ki. Naan kic bo maakiñ rojege tu, ð tujjeki rojege paac paac. Kingjegen iino gðtn ken k'toojjeke bini j'anki kooy maak ki se, rðñjege se aan gð poodn ðs gðt ken iino gðtn *Bubm sitange tun poodn ken dubariñ køj nan eyo.

7 'Jeelki, debkilimi se napar daagen maakiñ kaag ki, yeelge, kuurge ð kenjgen maakiñ maane ki paac se, naan bo debm ken ðk tðgð dode ki ð tedde naade tookiñ taariña.

8 Num rðñð jaay debm ð an kaasn bðbm kðk se, gðtð. Naan se ing kaam kalan eyo ð naan dooc te naa* ken tðl tðl jeege.

9 Ute rðñð se bo, naaje k'tòmki Bubjege Raa naan ken Meljege. Ter ute rðñð se sum bo, naaje k'naamki jikilingen ken Raa aaldeno tecin tece.

10 Ute taar kalan ese sum bo k'j'ðdñki booro jeege tu ð k'naamki jeege kici. Ken deer num, genaamge, k'j'onten 'tedki bini.

11 Maan maakiñ bud ken kalan jaay j'køj ken ing king kaata ute ken jiga se, gðtð.

12 Genaaenge, mðngð se 'køj koojñ lemun eyo. Ð papay se 'køj koojñ goyab eyo. Ð gen budn maane se kic bo bin sum. Maakiñ budn ken maaniñ ing king kaata se, 'køj ni maan jiga se, gðtð.

† 2:23 Aak Jen 15.6. * 3:8 Naa se bo, saam sum.

Jeel-taar ken iino gɔtn Raa ki ute gen jikilimge

¹³Maakse ki se, nanja ɓo metεε ɔɔ jeel-taara se? Debm jeel-taar se, ɔŋ 'taad jeege tu ute kingina maakŋ nakge tun naan̄ tɛd paac se ŋ'ɔŋ roŋ urlu ɔɔ ŋ'tɛdɪŋ ute jeel-taara.

¹⁴Num ken naase jaay ɔkki maak-kilimi ɔɔ niki ro naapge tu se ɔɔ tɛr 'saapki ɓo do naase malinge tu sum se, ɔŋten 'tɔɔmki rose ɔɔ taar met ki se, ɔŋte 'tujin̄ki ute taar-kɔɔɓsege.

¹⁵Num jeel-taar bin se iino gɔtn Raa ki eyo; kɛse jeel-taar ken iino do naan̄ ki ara sum. Naan̄ se jeel-taar gen jikilimge ɔɔ naan̄ se iino gɔtn *Bubm sitange tu.

¹⁶Taa gɔtn jaay jeege ɔk maak-kilimi ey lɛ ni ro naapge tu se, gɔtn ese jeege tɛd nakge paac ute doobin̄ eyo ɔɔ tɛd nakgen paacŋ jig eyo.

¹⁷Num gan̄ jeel-taar iino gɔtn Raa ki se, deet se naan̄ se *salal, naan̄ ɓaano ute tɔɔsɛ daan̄ jeege tu, tɛdden̄ jeege ɔŋ rode urlu, dode mɔŋg eyo, εej do jeege tu, daayum tɛd nakgen jiga, bɛɛr nam eyo, naan̄ tɛd jeege taad taar maakde ki.

¹⁸Debm jaay je tɔɔsɛ se, naan̄ noog jeegeen̄ kuuy taa king ute tɔɔsɛ kici. Debm bin se nakŋ naan̄ 'kɔŋ se nakŋ ken ute doobin̄ doobin̄ aan̄ gɔɔ debm ɔɔcga maakŋ gɔtin̄ num ɔŋ bɛɛŋ se.

4

*Jeegen je nijim *dunia*

(1Pr 5.5-9)

¹Ken ɔlsen jaay tɛdki dɛkɛŋε ɔɔ mooyki ute naapa tap ɓo ne dɪ? Kɛse nakŋ daa rose jese ɓo ɔlsen 'tɛdki nakgen ese.

²Ken naase 'jeki dɪm jaay ɔŋki te ey se, ɔlsen naase 'tɔɔlki jeege. Naase 'dɔŋki nakgen ken naase ɔkki eyo jaay ɔŋki te ey se. Naase 'mooyki te naapa ɔɔ 'tɔndki naapa. Ken naase jaay 'jeki naka ɔɔ ɔŋki te ey se, taa naase 'tɔndkiro te mɛtn *Raa eyo.

³Naase 'tɔndki mɛta jaay ɔŋki te ey se, taa naase 'tɔndki te mɛta jig eyo. Naase ɔkki saapm jig eyo ɔɔ ken ɔŋkiga kic ɓo, aŋki kutn gen nijim daa rose cɛr sum.

⁴Naase se, jeegeen̄ maakse kalan̄ do Raa ki eyo! Naase 'jeelki jeegeen̄ jaay je nijim dunia paac se tɛdga jee wɔɔy Raage. Ɔɔ debm je nijim dunia se, naan̄ se tɛdn̄ debm wɔɔy Raa.

⁵Ɔŋten 'saapki ɔɔki taar Kitapm taad se cɛrɛ, ken taad ɔɔ: Raa jaay εdjeki *Nirl Salal se, taa naajege se k'tɛdkiga jee naange ɔɔ naan̄ je ɔɔ j'aki king ute Nirl naan̄ se sum.

⁶Anum Raa se, bɛɛ naan̄ tɛdjeki se cir nakge paac. Taa naan̄ se ɓo, Kitap deek ɔɔ:

Jeegen jaay magal rode naanin̄ ki se Raa tookden̄ eyo.

Num jeegeen̄ jaay ɔɔp rode baat naanin̄ ki se, naan̄ tɛdden̄ bɛɛŋa.*

⁷Taa naan̄ se ɓo, naase 'took uunki taar Raa ɔɔ 'daarki tɔɔgɔ naan̄ *Bubm sitange tu ɔɔ naan̄ 'kaan̄ naatn̄ dɔkɔ rose ki.

⁸'Baakiro gɔɔrɔ cɛɛsn̄ Raa ki ɔɔ naan̄ kic ade ɓaa gɔɔr cɛɛsse ki. 'Tug 'daapki jisege naasen̄ jee tɛdn̄ *kusinge se. Ɔɔdki kusiŋ ken maakse ki, naasen̄ maaksege di di se.

⁹Ɔŋki maakse 'taju taa kusiŋ ken naase 'tɛdki. 'Tɔɔyki makɔŋɔ ɔɔ eemki nɔɔ, 'kooy koogse se utu 'dɛl keemɛ, ɔɔ maak-raapse se utu 'dɛl maak-tuju.

¹⁰Ɔɔpki rose baata naan̄ Mɛljege tu, ɔɔ naan̄ ɓo debm asen̄ kuun rose raan̄.

Ɔŋten kɔŋŋ bɔɔrɔ do gɛnaai ki

* 4:6 Aak KKT 3.34.

¹¹ Genaaṃge, ɔnte kɔɔdki naapa. Taa debm jaay taad taargen ing kus ɔo ro genaṃ ki ey le ɔjin bɔɔrɔ don ki se, kɛse aan gɔɔ naṃ taad taargen ing kus ɔo ro *Ko Taar ken gen Labar Jiga se. Bin se naṃ took ing do ki eyo, num naṃ taad taargen ing kus ɔo ro Ko Taar ken gen Labar Jiga ki sum.

¹² Raa se naṃ kaliṃ ki sum ɔo debm ked Ko Taar jeege tu, ɔɔ naṃ kaliṃ ki sum ɔo debm 'kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu. Ɔɔ naṃ sum ɔo debm aaj jeege ey le ken utde. Num naai se, naṃ kaca jaay ɔo 'kɔjn bɔɔrɔ do naapi ki se?

Ɔnten magalki rose

¹³ Num 'booyki bɛɛ, naasen ken 'taadki ɔɔki: jaaki ey le metbeeki se, naaje k'kiin ɔaa king maakɔ geger ken se, j'ade 'tedn suuk j'ade looko ɔɔ j'ade kɔn gurs dena!

¹⁴ Naase 'taadki bin se, nakɔ ken 'tedn metbeeki se kic ɔo naase 'jeelki eyo. Naasen 'tecki aan gɔɔ muubm ken iino ɔɔ naar wɔɔk naatn se sum.

¹⁵ Bɛɛki num, naase aki deek ɔɔki: ken Meljege je num, ajeki bɔɔbm kojeye jaay j'aki kɔn tedn nakgen se.

¹⁶ Num naase 'magalki rosege ute taargen naase 'taadki ɔɔ magal ro bin se, ɔɛɛ, jig eyo.

¹⁷ Taa naṃ se ɔo, debm jaay jeel tedn bɛɛ ɔɔ ɔn tedn te ey se, kɛse naṃ tedga *kusiṃa.

5

Nakɔ ɔɔn utu 'kaan do jee maalge tu

¹ 'Booyki ɔɔrse naasen jee maalge se, eemki ɔɔ tɔɔd 'tɔɔyki makɔnɔ, taa nakɔ ɔɔn utu 'kaan dose ki.

² Maalsege se utu 'ruumu ɔɔ kal koonsege se diidi utu aden kɔɔɔ.

³ Daabsege ute puddagen naase ɔkki paac se, naṃa ɔɔ tujdenga. Ɔɔ taa ken naade ɔɔ tuj ɔɛr se sum ɔo, utu asen ɔaa kɔkɔ mindse ɔɔ naṃ se utu 'ɔaa kɔsn daa rose aan gɔɔ poodo. Ey num duni se ɔɔpɔga gɔɔrɔ 'naṃa, naɔo naase utu ing 'tuski tus maala rɔk.

⁴ 'Booyki! Jeegen tedsen naabge maakɔ-gɔtsege tu se, naase 'derldeki derle, taa ken naade ted naaba lek tɛc tɛc ɔɔ naase 'baate kɔgdeki gursdege. Taa naṃ se ɔo jeegen ɔjseno maakɔ-gɔtsege se, naade tɔɔd tɔɔy makɔnɔ, num keem naade se Meljege Sidburku booyga.

⁵ Do naṃ ki ara se, naase ɔski te maraadse ɔɔ 'tedki nakɔ ken maakse jea. Naase 'teerki aan gɔɔ maranɔgen teer sal sal gen tɔɔl kɔɔɔ se.

⁶ Naase 'tɔkkiro mind jee tuj te dim eyo ɔɔ tɔɔldekiro. Ɔɔ naade le, tedseno te taar eyo.

Bii kaan Meljege se ɔɔpɔga gɔɔrɔ

⁷ Genaaṃge, taa naṃ se ɔo aayki kaamse bini Meljege ade terle. Naase aakki debm kursu se, naṃ ting taak kaama bini maane bɔɔy maakɔ-gɔtin ki, jaay ɔo nakgen naṃ naab ɔar ki se koojn jiga. Naṃ ing aak kaam maan 'keedn met-kijirki bini teecɔ taa ɔar ki ɔɔt.

⁸ Naase kic num ing aakki kaama, aayki kaamse ɔɔ ɔkki maakse tɔɔgɔ, taa bii kaan Meljege se ɔɔpɔga gɔɔrɔ.

⁹ Genaaṃge, ɔnten 'lee mooyki nɔr nɔr te naapa; taa bin se *Raa kic asen kɔjn bɔɔrɔ dose ki eyo. 'Jeelki, ɔɛɛ, debm kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu se, aanga taa doobse ki.

¹⁰ Genaaṃge, naase 'saapki tu, jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin ken taado taarge ute ro Meljege se, naade kic dabaroga ɔɔ aayoga kaamde do ki. Ɔɔ naase kic uunki doobm naade se.

¹¹ Deere, jeegen paac jaay aasinga do dubarde ki se, naade se bo k'taadki j'ɔki, naade se bo jee maak-raapge se. Naase 'jeelki metn taar gaabm do dɔkiŋ k'daŋiŋ Job se, naan aay kaamiŋ aasinga do dubar ken aan don ki. Ɔo do taar tɔliŋ ki se, naase 'jeelki nakŋ ken Raa tediŋ se. Taa Raa se, naan bo debm tef bεε jeege tu ɔo εεj do jeege tu.

¹² Ken bin num genaamge, ɔnten 'naamki rose ute maakŋ raa ey ε ute do naana, ɔo ɔnten 'naamki ute ro dim kuuy kici. Num ken taarse bo met ki, ɔki: «Yεε, met ki» ɔo ken met ki ey ε, ɔki: «A-a, met ki eyo». Taa ken naase jaay 'tedki bin se, Raa kic asen kɔŋ bɔɔɔ dose ki eyo.

'Tɔndki metn Raa

¹³ Ken nam maakse ki jaay maakŋ dubar ki num, ŋ'tɔnd metn Raa. Ken nam jaay maakŋ maak-raap ki ε, ŋ'tɔm Raa ute kaa.

¹⁴ Ɔo ken maakse ki jaay nam kɔɔɔ num, ŋ'ɔl k'daŋiŋ jeegen naan jee *egliz ki, taa naade an kɔtn uubu ute ro Meljege, ɔo an tɔnd metn Raa.

¹⁵ Jeegen tɔnd meta jaay aal maakde do Raa ki paac se, Meljege aden booyo ɔo debm kɔɔɔ se, Meljege an kedn lapi ɔo naan 'kiini. Ken naan bo tefga *kusiŋa kic ε, Meljege an tɔl kusiŋ se naatn.

¹⁶ Taa naan se bo kusiŋ naase 'tedki se, naan Raa ki se 'taadiŋki ute naapa ɔo 'tɔndki metn Raa naapge tu, taa aki kɔŋ lapi rosege. Taa debm daan ki jaay tɔnd meta gɔtn Raa ki se, tɔnd metiŋ se ɔk tɔɔɔ aak eyo naan Raa ki.

¹⁷ 'Jeelki, *Eli ken taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋ se, naan kic debkilimi aan gɔo naajege sum, nabo naan tɔnd metn Raa ɔn eyo, deekiŋ ɔo ŋ'ɔnte keedn maane, Raa booyiŋ ɔo tookiŋ. Gɔtn se, maakŋ baar ki mɔtɔ ute laapa mεε se, maane eed te eyo.

¹⁸ Ter naan tɔnd metn Raa kuuy daala, ɔo maane booyo do naan ki ɔo nakgen do naan ki se, baag koojo gɔtiŋ ki.

¹⁹ Genaamge, ken maakse ki jaay nam rεsn ute doobm taar met ki ɔo nam kuuy noogiŋ jaay naan ɔk terloga num,

²⁰ 'Jeelki, gena a igga kiigi ɔo rεsŋga rεs ute doobm taar met ki jaay nam maakse ki noogiŋ naan ɔk terloga se, keese naan aajiŋga maakŋ yo ki, ɔo kusiŋgen den se ε, Raa aden tɔl naata.

Maktubm Pier raanin deet deet Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktub Pier ken deet deet

Maktubm ken Pier raano jee al-Masige tun deet deetn ara se, naan raanin jee al-Masige tun taa naan kaam mii taa naan Turki ken borse. Naade ting aan gaa cekge taa naade se jee al-Masige (kon 1.1; 2.11). Naade se jeege aalde maak ki eyo aa ad uunde. Naade se k'lee k'tokde minddege ute taargen met ki eyo aa gatn metinge se k'dabarde kici. Pier raanden maktubm se taa aden noog do kaal maakde ki aa do kond dode ken naade ond do al-Masi ki. Naan edden kaay kaama taa k'king aan gaa jee ken Raa beer toodfenga tedga jee naange se. Pier raanden maktubm deet ara se, jee al-Masigen tun teeco maakn jeege tun ak doobm raage dena. Borse naade se tedga jee kiji aa uun doobm bubdege eyo aa kingde kic tec aan jee ken naade ing daande ki se eyo (kon 1.13–2.4). Naade se tedga jee Raage (kon 2.4–10). Naade se aasin gen serkn nakn aa ute dubar ken aan dode ki se. Anum ken tedden jaay naade aasin se, taa naade ondga dode do al-Masi ki (kon 1.3, 13, 21; 3.15).

Pier raan al tassin jee Raage tu

¹ Ken ara maam m'Pier, ken *debm kaan naabm Isa al-Masi bo m'raansen maktubm se, naase ken *Raa beer toodsenoga toodo aa ingki aan gaa cekge aa wookkiga maakn naange tun Pon ki, Galat ki, Kapados ki, Azi ki aa Bitini ki se.
² Naase se Raa Bubu beer toodsenoga toodo do dakiina, kaad ken naan uuno doa aan gaa ken naan maakin jen ro ki. Oo ute *Nirl Salal se, naan tedsenga 'tedkiga jee naange gen tookn taar Isa *al-Masi taa naan asen tugn daapm ute moosina. On Raa asen tedn beena aa asen kedn lapin se te maraadiina.

K'toomki Raa ken aaj jeege

³ K'toomki Raa, naan Bubm Meljege Isa *al-Masi! Naan se ejjeki dojege tu aa oojenkiga koojn kiji ute doobm Isan ken naan durino daan yoge tu se. Taa naan se bo, daayum naajege k'j'ondki dojege gen kon kaaja,
⁴ aa j'aakki kaama gen nakgen bee bee ken Raa utu baabin jeenge tu maakn raa ki. Oo nakgen bee bee ese se, tuj eyo, ruum eyo aa on ted koono eyo.
⁵ Taa kaal maaksen naase aalki do Raa ki se, Raa mala asen baabm te toogina bini bii ken kaam moon; bii ken se, naan asen taadn tal aa naan aajsega.
⁶ Taa kaajn naase onki se, naase 'maakse raap sakan. Oo ken napar dubargen aan dose ki se jaay asen kedn maak-tuju kic bo, coko sum bo dubargen se utu 'deele.
⁷ Daab se naan kon tuju, ute naan se kic bo j'oyin poodn jaay ted daabm mec. Kaal maakse kic Raa tedn tec bini, taa kaal maaksen do Raa ki se, naan cir daab. Aan gaa daab k'j'oyinga poodn jaay ted daabm mec se, kaal maakjege kic bo ute dubargen aan dojege tu se, ute naan se jaay bo kaal maakjegen do Raa ki se 'tedn togo aa j'ansin kaakn jeele. Taa naan se bo, bii ken Isa al-Masi ade baa se, Raa utu asen toom, asen *nooko aa asen magala.
⁸ Ey num Isa se, naase aakin ki te eyo naoo naase 'jenki. Borse kic naase aakin ki te eyo, naoo naase aalki maakse don ki. Ute naan se kic bo, naase maakse raap sakan don ki aa maak-raapm naase se maak-raapm taad eyo.
⁹ Taa naase 'jeelki, ute kaal maaksen naase aalki don ki se bo, naase utu aki kaajn kosege.

¹⁰ Kaajñ ese se, jee taad taar teeco taar Raa ki do dakiñ se, jedoga metiñ den aak eyo. Naade taadoga jeege tu taa bæε ken Raa taadoga taada ðo utu asesiñ tæd se.

¹¹ Nirl al-Masi ken maakde ki se, taadden ðo al-Masi se utu 'dabara jaay bo utu 'kəñ nooko. Taa naan se bo, jee taad taar teeco taar Raa ki jedo metiña ðo jedo jeel kaadñ ken nakgen se tap bo utu 'deel ðo dī.

¹² Anum taar ken Raa taado jee taad taar teeco taar Raa ki do dakiñ se, taar se taad te naade eyo num taad te naase. Borse jee taad Labar Jigan gen Isa al-Masi ute *Nirl Salal ken Raa ðliño maakñ raa ki baado taadsen metn taar se mala naase ki kici. Ðo taar se, *kədn Raage kic bo, je doobm 'jeel kəñ metiña.

*'King aak bæε naan Raa ki
(1Tes 5.8-9; Tit 2.11-14)*

¹³ Ken bin num, 'daapki rose gen tædn naaba, ingki do metεkse ki ðo aakki kaama do bæε ken Isa *al-Masi baadoga num utu asen tæd se.

¹⁴ Tookki taar Bubse Raa ðo ðnte 'tædki nakñ ken daa rose bo jea aan gəð kaad ken naase utu 'jeelki te Raa ey bərt se.

¹⁵ Aan gəð Raa ken danse naan debm *salal se, naase kic maakñ kingse ki se, 'tædki jeegen salal kici;

¹⁶ taa Kitap se taadga taad ðo: «'Tædki jeegen salal taa maam se m'debm salal.»

¹⁷ Raa ken naase 'danjñki Bubse se, naan bo ken aak jeege paac aas kaasa ðo nana kic naan ðjiñ bəəð te ken met ki do nakge tun naan lee tæd se. Bin num, kaad ken naase utu 'tingki ting do naan ki se, Raa se 'beerjñki.

¹⁸ Ute kingsen aan gəð gen bubsegen do dakiñ se ðs aay eyo. Taa naan se 'jeelki, Raa se dugsega dose ute zo ðñə. Naan dugse dose se, ute nakgen aan gəð daab ute pudda eyo taa naade se utu 'tju;

¹⁹ num gan naan dugseno dose ute moosn al-Masi, aan gəð *Goon Baatn sal sal ken ək tju roñ ki eyo jaay εd roñ *serke se.

²⁰ Naan se Raa bo bæεr ðdño taa kaajñ jeege, kaad ken naan utu aalo te duni ey bərtə. Ðo naan baado maakñ biige tun kaam məətn taa naase.

²¹ Ute doobm al-Masi se bo, naase aalki maakse do Raa ken duriño daan yoge tu ðo *nookiñ se. Ute naan se bo, naase aalki maakse ðo əndki dose do Raa ki.

Ðkki maak-jea do naapge tu

²² Taa naase 'tookkiga do taar ken met ki se, naase 'tædkiga jeegen *salal. Ken bin num 'jeki naapa aan gəð genaage. Ðkki naapa ðñə ðo 'jeki naapa ute maakñ kalañ.

²³ Taar Raa se, naan aan gəð kupm ken ruum eyo ðo tuj eyo, num naan ting gen daayum daayum ðo ute taar Raa aan gəð kupu se, naan əlsen j'oojsenga koojñ kiji.

²⁴ Taa Kitap taadga taad ðo:

Jikilimge paac aan gəð mu zεεε

ðo kaakñ bæede le aan gəð pəəñ kaaga.

Ken kaadñ aanga se, mu se 'tuutu ðo pəəñ le 'sia.

²⁵ Num gan taar Raa se, naan ting gen daayum.*

Ðo taar se bo, Labar Jigan gen Isa *al-Masi ken k'baado k'taadsesiñ se.

* 1:25 Aak Eza 40.6-8.

2

¹ Taa naan se, onte 'tedki *kusina, onte 'kaanki jeege dala, onte 'tedki rose aan gaa jee ken taad taar met ki te naapa, onte 'tedki maak-kilimi te naapa aa onte 'koodki naapa.

² Aan gaa gaangen k'taacege je si kendege den se, naase kic taar *Raa ken *salal se 'jenki den bin kici. Ute naan se naase aki teepe aa utu aki kaa kaaja.

³ Deere, bee Meljege se le, naase 'naam okinkiga jiga.

*Raa bo beer tadseno taa aki tedn jee naange
(Ep 2.20-22; Mt 21.42-44; Rm 9.24-33)*

⁴ 'Baakiro gotn Meljege tu Isa ki, naan bo ko ken ed kaaja. Naan bo ko ken jikilinge aad undina, na bo Meljege Raa beer adina aa naan se bo ken aakin bee kaamin ki.

⁵ Naase kic aan gaa kogen onga kaa kaaja, 'tookki onki rose Raa an kiin bee ken Nirliu utu 'king maak ki se. aa maakn bee ken se, naase aki tedn jee tedn serkgen *salal aa ute doobm Isa *al-Masi se, naase anki tedn *serkn ken tolin naan ki.

⁶ Anum 'booyki taar ken Raa taad maakn Kitap ki ken aa:

Aakki! Maam m'beer m'onga ko ken aak bee kaamum ki

aa maam m'utu m'an kand maakn geger ken Sion ki

aa naan bo ko ken utu 'gakn bea ken j'utu j'an kiin se.

Debm ken aal maakin do naan ki se, 'koo kend maakn sakoo ki eyo.*

⁷ Naasen ken aalkiga kaal maakse don ki se, ko se jigsen aak eyo. Num gan jee ken baate kaal maakde don ki se, taar ken Kitap taad se aanga gaa ki ken aa:

Ko ken jee kiin beege aad undin naatn se,

Naan bo ko mac ken cir kogen j'iin bee se paac.†

⁸ aa got kuuy kic Kitap taadga taad aa:

Ko se bo ken raa k jeege

aa kese bo lin ken tund jeege.‡

Naade jaay raa kn tooc se, taa naade baate kaal maakde do Taar Raa ki. Kese nakn ken Raa uunoga kuun doa do dakin se bo utu kaan dose ki.

⁹ Anum naase se, metjil jee ken Raa beer tadsenga tado, naase se jee tedn serkn gen gaaringe, naase se jee naange aa naan bo debm ken dugsenga dose. Naan dan tadseno maakn got ken tado aa baanseno maakn gotin ken woor jiga se, taa naase aki waa kn Taar Raa se jeege tu, do nakge tun magal magal ken naan tedn se.

¹⁰ Do dakin se naase jee Raage eyo, num borse se, naase 'tedkiga jee naange. Do dakin se naan ejo te dose ki eyo, num borse se, naan ejsenga dose ki.

*Ingi aan gaa king gen jee Raage daan jeege tun jeel Raa eyo
(Rm 13.1-8; Ep 6.5-8)*

¹¹ Jee maak-jemge, maam m'dejse, do naan ki ara se naase aan gaa mertge aa aan gaa cekge. Bin num onte 'doo kn nakn ken daa rose bo jea; bere, nakgen daa rose bo je se lee ted boor ute kose.

¹² Maakn jeege tun jeel Raa mal ey se, ingki aak bee naan Raa ki. aa ken naade jaay baagga taad taargen ing kus rose ki aan gaa naase jee ted *kusin jeege tu kic bo, ute naabsen naase 'tedn jiga se, dii ken Raa ade baa se, jeege jeel Raa mal ey se, an *nooko.

¹³ 'Sookki taa ge tu taa Meljege Isa *al-Masi se, aa 'sookki gaar tu taa naan bo debm do jeege tu paac,

* 2:6 Aak Eza 28.16. † 2:7 Aak KKR 118.22. ‡ 2:8 Aak Eza 8.14.

14 'sookki magalge tun gaarge tøndde se. Naan tøndde se taa 'dabar jee ken lee tuj jeege tu ð 'tømm jee ken lee tēf bēē.

15 Taa Raa se, je naase aki tēdn nakgen jiga jiga ð bin ðo jee dērlgen jeel dīm ey se, 'kōj taar taad eyo.

16 Ing aalki dose sēn aan gōō jee ken ōngā kōj dode. Naase se ōnkiga dose, naðo kōj dosen ōnki se, ōnten 'saapki ðōki ōnkiga ðoobo gēn tēdn kusina. Num gan naase se, ingki aan gōō jee tēdn naabm Raage.

17 Jikilimge paac aaldēki maak ki, 'jeki gēnaasegen ðoobm Isa al-Masi ki, 'ðeerki Raa ki ð 'sookki gaar tu.

Ōnki kingse se 'tecŋ aan gōō gēn Isa

18 Naase jeegen ken 'lee 'tēdki naaba gōtn jeege tu se, 'booy uunki taar mēlsege. Ken aki booy taar mēlsege se, ōnte 'booyki taar jee ken tēdsen bēē ð jese sum eyo, num gan 'booy uunki taar mēlsegen kusin kusin se kici.

19 Ken k'dabarse cēē se kic jaay naase aasin ki se, taa taar Raa sum ðo naase ōnki rose k'dabarse se; kēse ðo nakj ken tōl Raa ki.

20 Ken 'tēd *kusin jaay k'dabari se, bēēn tap ðo dī? Anum ken 'tēdki bēē jaay ōnki rose k'dabarse se, kēse nakj jiga aak eyo naan Raa ki.

21 Raa dan seno se taa naan se, taa Isa *al-Masi se kic dabaroga taa naase ð naan ðo debm taadsen ðoobo taa naase kic aki kuun bōlōtina.

22 *Naan se tēd te kusin eyo ð bii kalan tap ðo tēd te taar-kōōb eyo. §*

23 Ken k'naajin kic ðo naan tērl te taar ing kus nam ki eyo. K'dabarin kic ðo, naan tēd te kusin nam ki eyo. Num nakge paac naan ōnin kaam ji debm ken utu 'kōjn bōōō te ðoobin se do jeege tu.

24 Ken Isa ooy do kaag ki se, naan uun kusinjēge doŋ ki taa ajeki gaan te kusina ð j'aki king gēn tēdn nakgen te ðoobina. ðo ute dubar ken naan ōj se ðo, ēdjeki kaaja.

25 Do dōkin se naase aan gōō baatgen iigga kiigi, num ðorse se naase ðk 'tērlkiroga gōtn debm gaam ki. Naan ðo debm bōōb kose.

3

'King mēndge ute gaabge

(1Tim 2.9-15; Ep 5.22-33)

1-2 Naase mēndge kic 'booy uunki taar gaabsege. Bin ðo gaabgen mētingen baate tookj taar *Raa se, 'kaakj king mēnddegen jiga se, ken taadden te taar Raa ey kic ðo, ð ken naade asen kaakj naase jaay ingki te maakj kalan, ð 'tookdeki taardege se, naade utu 'tookj kaal maakde do Raa ki.

3 Ōnte 'jeki ðoobm tamar rosege taa aki kaakj bēē naan jeege tu: aan gōō napar kōgn dosege, ðo napar tōl kōdōkn daabsege ðo ute tuusn kalsegen te roŋ se.

4 Num kaakj bēē naase se, ōninki 'tēdn maakse ki. Naase 'tēdki jee bēē ðo jee dalul. Kēse ðo nakj kaakj bēē tuj eyo ðo ken jiga naan Raa ki.

5 Bin ðo mēndgen do dōkin aalo maakde do Raa ki se, naade kingde tec bini; naade se tooko taar gaabdege.

6 Aakki Sara se tooko taar gaabin *Abraam bini danj ðo «mēluma.» Naase kic 'tēdkiga gaan Sarage ken naase jaay 'lee 'tēdki bēē ðo 'ðeerki dīm ki ey se.

7 Naase gaabge kic, maakj kingse ki se, aakki do mēndsege tu jiga. Taa mēndge se, naade tōōg aas te gaabge eyo. Maakj kingse ki se aaldēki maak ki. 'Jeelki, naade kic utu 'kōj kaaja te naase tēē. Ken naase jaay ingki jiga bin num, dīm asen gaasn gēn tōnd mētn Raa se gōtō.

§ 2:22 Aak Eza 53.9.

Kingjiga ute naapa
(Rm 12.14-21; Mt 10.24-31)

⁸ Do taar tɔlin ki ara se, m'je m'asen taada: ɔnki taarse 'kɔkɔ mɛtn naapa, ɛɛjki do naapge tu, 'jeki naapa aan gɔɔ genaage, 'tɛdki bɛɛ te naapa ɔɔ ɔnte magalki rose.

⁹ Jee tɛdsen *kusiŋ se, ɔnte 'tɛrlɛdɛki kusiŋa ɔɔ jee naajse kic num ɔnte naajɛdɛki. Num 'tɛrlɛdɛki ɔɔki: «Ɔn Raa asen tɛɛn bɛɛŋa!» Taa naan se ɔo Raa danŋeno; bin ɔo naase kic Raa asen tɛɛn bɛɛŋa.

¹⁰ 'Booyki Kitap kic ɔo taadga taad ɔɔ:

Debm jaay je 'kingj te lapia ɔɔ te maak-raapo se,
ɔnte kɔɔɔn nam ɔɔ ɔnte taadn taar-kɔɔɔ.

¹¹ *Debm bin se n'ɔɔɔ don ro kusiŋ ki, n'tɛɛn bɛɛ.*
N'aay kaamin n'je doobm kɛn kingj lapia te jeege.

¹² *Raa se naan aak do jeege tun tɛd nakge ute doobiŋa*
ɔɔ daayum naan lee booy keemde.

*Gan jee tɛɛn nakj kusiŋ se, Raa te naade eyo.**

¹³ Kɛn naase jaay 'jeki tɛɛn bɛɛ jeege tu te maakse paac se, nanja ɔo kɛn asen kɔkɔ tɛɛn kusiŋa.

¹⁴ Ɔo bɛɛ naase 'tɛdki jaay jeege lee dabarse se, taa naan se Raa utu asen tɛɛn bɛɛŋa. Ɔnte 'bɛerki nam ki ɔɔ nirlse ɔnte 'kaayse.

¹⁵ 'Jeeliŋki maakse ki *al-Masi sum ɔo Mɛlse. Ɔo daayum 'daapki rose, kɛn jeege ɔo tɔnd mɛtse, taa di naase ɔndki dose do al-Masi ki se, naase adɛki kɔkɔ taadn mɛtiŋa.

¹⁶ Naɔo kɛn adɛki tɛrl se 'taadɛdɛki ute taar urlu, aaldɛki maak ki ɔɔ 'tɛɛfɛnki ute maakj kalan. Taa kingŋen jiga doobm al-Masi ki se, kɛn jeege jaay taadsen taargen ing kus rose ki kic ɔo, naade se sɔkɔnɔ adɛn tɔɔɔ.

¹⁷ Kɛn naase 'dabarki gɛn tɛɛn bɛɛ aan gɔɔ kɛn Raa maakiŋ jen ro ki se, jiga cir kɛn 'tɛdki kusiŋ jaay ɔo k'dabarse se.

Isa tɔɔg cir nakge paac

¹⁸ Taa *al-Masi se, ooy jɛ-kalan sum ɔo taa *kusiŋ jeege paac. Naan kɛn tuj te dim ey se ɔo, ooy taa jee kusiŋge taa adɛn kɔl gɔtn Raa ki. Jeege tɔɔliŋa naɔo *Nirl Salal durino daan yoge tu.

¹⁹ Ute tɔɔgɔ Nirl Salal se, naan ɔaa taado taar Raa jeege tun ooyga kooy kɛn tingj maakj danjay ki.

²⁰ Jee ooyga kooy ese se ɔo, jee do dɔkiŋ kɛn baate tooko taar Raa kaad kɛn Raa udden bia kaad kɛn Noe daap daap markabm magal se. Kɛn maane ɔaado ɔɔ do naanja se, jeege marta kɛn endo maakj markab ki, naade se sum ɔo aaja.

²¹ Maan ɔso do naanja se, naan aan gɔɔ maan kɛn *k'batizseno maak ki. Ɔo maan se gɛn tugj yidikiŋ ro eyo, num gɛn tugj maaka. *Batɛm se jaay aajse se, taa Isa al-Masi ooy duroga daan yoge tu,

²² ɔɔ ook ɔaaga maakj raa ki ɔɔ ingga do ji daam Raa ki. Ɔo ɔorse maakj raa ki se, sitange, maragge ute *kɔɔn Raage paac kaam ji al-Masi.

4

*Ɔɔdki dose naatn ro *kusiŋ ki*

¹ Taa naan se ɔo 'jeelki, *al-Masi ɔaado do naan ki se dabarga. Bin num naase kic 'daapki rose gɛn dabar aan gɔɔ naan kici. Ɔo debm jaay dabarga se, mɔɔtn 'kɔkɔ kɔl donj maakj kusiŋ ki ey sum.

² Biisen ɔɔpm kɛn anki tingj do naan ki se, ɔnte 'tɛdki nakj kɛn maakse ɔo jea, num 'tɛdki nakj kɛn tɔɔl *Raa ki.

* 3:12 Aak KKR 34.13-17.

³ Deere, maakŋ kingse ken do dakiŋ se, naase 'tedkiro nakgen jig ey dena aan goo jee jeel Raa mal eyo. Naase 'lee eskiro naapa, 'lee dakiro nakŋ jeege, 'lee aay oonkiro, 'lee 'jekiro kos bæe salal, ŋkiga gōtn kaaye le aay 'deelkiro te gōtina do 'lee 'tedkiro maraggen Raa jede eyo paac paac.

⁴ Borse jaay naase 'tedki aan goo naade ey se, naade aaksen se paac bo akden taad eyo. Taa naan se naade lee naajse.

⁵ Gan bii kalan Raa ken utu 'kōjn bōro do jeege tun ooyga kooyo do do jeege tun zeer se, utu 'tōnd metde do nakde ken jig ey naade ted se.

⁶ Jee ooyga kooy do dakiŋ se kic bo, Isa baa taaddenoga Labar Jiga se kici. Taa naan se bo, naade kic Raa ojdenga bōro dode ki aan goo jikilimgen baa se paac. Bin se ute *Nirl Raa se, naade 'kōŋ 'king aan goo ken Raa jen ro ki.

Nanja nanja kic bo Raa edin naabin naabina

⁷ Duni se oopga baata 'nanja. Taa naan se ingki do metekse ki do 'daapki rose taa aki keem Raa.

⁸ Ken cir paac paac se, 'jeki naapa ute maakŋ kalan, taa ute maak-jese se, ken deba tedi *kusina aan goo di kic bo an kōŋ tedn kalde.

⁹ Jee ken baado gotse ki se, akdeki jiga do ŋte teddeki bes.

¹⁰ 'Jeelki nanja nanja kic bo Raa edinga naabin naabina. Bin se 'noogki naapa, taa naase se 'tedkiga jee tedn naabm Raage gen tedn naabgen paacŋ ken naan edsesin se, ute doobina.

¹¹ Debm jeel taadn taara se, ŋ'taad taar Raa jeege tu. Do debm Raa edinga maak-je gen tedn naaba jeege tu se, ŋ'tedin ute tōogŋ ken Raa edin se. Ute naan se jaay bo, jeege paac 'tōom Raa ute doobm Isa *al-Masi. Naan bo debm magala do tōogŋ gen daayum daayum! *Amin.

*Jee ken k'dabarde taa *al-Masi*

¹² Jee maak-jemge, nakŋ oŋ jaay aanga dose ki se, ŋte kaakiŋki aan goo nakŋ deel doa do aksen taad eyo. Num aakiŋ aan goo nakŋ ken lee aan kaan do jeege tu tap.

¹³ Num ken naase jaay 'dabarki taa al-Masi se, ŋki maakse 'raapo. Taa biin naan ade baa maakŋ gaariŋ ki se, naase kic utu aki kōŋ maak-raapm gen taad eyo.

¹⁴ Ken k'naajse taa Isa al-Masi se, ŋki maakse 'raapo. Taa *Nirl Salal ken ak *nooko ken iino gōtn Raa se, 'tedn ute naase.

¹⁵ Anum maakse ki se, nam j'ŋte dabariŋ taa tōol nam, taa boogo, taa tedn *kusina, ey le taa ol don maakŋ taar jeege tu.

¹⁶ Num ken k'dabariŋ taa al-Masi se, sōkōŋ ŋte tōolina na bo ŋ'tōom Raa taa jeege danin naan debm al-Masi.

¹⁷ Kaad ken Raa an kōjn bōro do jeege tu se, borse aanga. Do ken Raa jaay 'baagŋ kōjn bōro do jee naange tu bo deet se, bin num jee ken jaay baate tookŋ kaal maakde do Labar Jigan gen Raa ki se, 'tedn do dio?

¹⁸ Taa Kitap taad do:

Ken jee tedn nakgen ute doobiŋ kic bo, utu oŋ jaay 'kōŋ kaaja se,

num jee aal Raa maak ki eyo ute jee kusinge se tap bo k'tedin rode j'bo dio?*

¹⁹ Bin bo, jee ken Raa je do naade 'dabar se, j'aay kaamde k'ted nakŋ bæe. Taa Raa ken tuj ormin ey se, naan bo Mel Kaalde do j'ōŋ rode kaam jina.

5

Pier dej naan jee Raage (1Tim 3.1-7)

* 4:18 Aak KKT 11.31.

¹ Borse maam m'taad ute naan eglizgen utu maakse ki se. 'Booyki, maam kic naan *eglizge tun aan gəə naase se kici. Ken *al-Masi dabaro se, maam m'aakiṅoga te kaamuma əə bii ken naan ade ɓaa maakŋ *nookiṅ ki se, maam kic m'ək beɗɗe te naan kici:

² Aakki do jee Raage tun ken *Raa edsesiṅ kaam jise se, aan gəə debm gaam ken aak do baatiṅge tu se. Naabm se ɔnte 'teɗiṅki aan gəə j'olsen taa təəgə, gaŋ 'teɗiṅki aan gəə ken Raa ɓo jea. ɔnte 'teɗki geŋ jee maala, gaŋ 'teɗiṅki ute maakŋ kalaŋ.

³ Jee Raage se, ɔnte 'teɗɗeki taa təəgə, gaŋ ute kingse se, 'taadɗeki ɗoobo taa naade kic kiŋg aan gəə naase kici.

⁴ Ken naase jaay 'teɗki bin num, ɗiin ken Debm Gaam Magal ade teecŋ pirsil se, naan utu asen keɗn laatin təəmə ken nookiṅ paac 'kəŋ deel eyo.

⁵ Gaan kəɗge naase kic, jee naan jee Raage se, 'booy uundeki taarde. 'Booyki m'asen taada: Maakŋ kingse ken ute naapa se, naŋa naŋa kic ɓo teɗ ron əəp baata, taa Kitap taadga taad əə:

Jee magal rode se, Raa ute naade eyo.

Gaŋ naan se teɗn beɛŋ do jeege tun teɗ rode əəp baata.*

⁶ Anum, ɔŋki rose kaam ji Raa təəgə əə 'teɗki rose əəp baata jaay ɓo kaad ken Raa jen ro ki se, naan asen kuun rose raan.

⁷ Nakgen teɗsen jaay uunki nirlse ro ki se, ɔndeki paac kaam ji Raa. Taa Raa se, naan ɓo debm ken lee aaksen dose ki.

⁸ Bin num 'bəəbki rose, əə iŋki zεεε, taa debm wəəyise, *Bubm sitange se, lee jese aan gəə tupiyu ken lee təəy je daa ken 'kəkŋ kəsə.

⁹ Aayki kaamse, 'ɗaarki təəgə əə aalki maakse do Raa ki. 'Jeelki do naan ki ara paac se, geŋaasegen ɗoobm Isa al-Masi ki se utu dabar aan gəə naase kici.

¹⁰ Naɓo dubarse se, utu 'ɗaar duuku. Taa Raa ken lee teɗ beɛŋ jeege tu se, naan ɓo debm danŋeno taa aki keɗn maakŋ gaariṅ ken geŋ daayum ken kaam ji al-Masi. Naan asen teɗn naase aki teɗn jee təəgə əə jee meɗŋ ken aasiṅ do nakge tu paac.

¹¹ Naan ɓo debm ək təəgŋ geŋ daayum daayum! *Amin!

Pier taad naŋ taariŋa əə teɗɗen təəse

(1Tεs 5.23-28)

¹² Silban ɓo noogum jaay maam m'raan m'olsen maktubm duuk se. Maam m'jeeliṅ naan se geŋaa ken tuj ɔrmiṅ eyo. Maam m'raanŋen se, m'je m'asen keɗn kaay kaama əə m'je m'asen taadn m'əə keŋe ɓo beɛ Raa mala mala. ɔə beɛ ese se ɓo, naase se ɔkiṅki ɔəŋə.

¹³ Jee Raagen Babilon† ken ara se, ken Raa beɛr təəɗɗenoga aan gəə naase se, teɗsen təəse. ɔə goonum Mark kic ɓo teɗsen təəse.

¹⁴ 'Teɗki təəse te naapa əə 'baam 'təkki naapa ute maak-jea, aayki ciil naapge aan gəə geŋaa naapge.

Naasen paacŋ ken 'ɗoobm *al-Masi ki se, ɔŋ təəsn Raa 'kiŋg ute naase.

* 5:5 Aak KKT 3.34. † 5:13 Babilon je taad ute gegεε *Rəm ki.

Maktubm Pier raanin gen k-dige

Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy

maktubm Pier gen k-dige

Maktubm se, Pier raan jee al-Masige tun gɔtɔ ɓaa se paac. Ko taar ken naan je taada se, naan iin ro jeege tun lee dooy jeege ute taar Raa met ki eyo. Ɔo jee se goon tenddɔga maakɲ eglizge tu. Taar ken naade dooy jeege se, je taa jeege king tɛdn nakɲ ken maakde jen ro ki. Pier deekden ɔo jee se se j'ɔnte tookɲ taarde ɔo k'je doobm jeel mala mala ken Raa ɛd jeege tu ɔo k'dɔakɲ ute Isa al-Masi ɔo taargen jee ingo te Isa jaay booyo ɔo nakɲ naade aako jaay lee dooydeno paac se j'ing do ki.

Pier raan al tɔɔse jee Raage tu

¹ Kɛse maam Simon Pier, maam ken m'debm tɛdn naabm Isa *al-Masi ɔo m'debm kaan naabin se ɓo, m'raansen maktubm ara se, naase jeege tun ken took aalkiga maakse jiga do al-Masi ki aan gɔɔ naaje se kici, ute nakgen ken Raajege ɔo Mɛl Kaajjege Isa al-Masi tɛdin ute doobin se.

² Ute jeel ken naase 'jeelki *Raa ute Mɛljege Isa al-Masi se, ɔn Raa asen tɛdn bɛɛ ɔo asen kɛdn lapia ute maraadin.

Aayki kaamse 'tedki jee Raagen jiga

(Tit 2.11-14; Plp 1.9-11, 3.8-14)

³ Taa ute tɔɔgɲ Raa se naan ɛdfjekiga nakgen jiga ken ajeki kaasn gen tingi ɔo gen kɔkɲ taarin ɔonɔ. Naan tɛdfjekiga k'jeelkiga debm danjekiro taa j'aki kend maakɲ *nookin ki mala ɔo j'aki kɔn bɛɛ naan ken jiga cir paac se.

⁴ Ute nakgen se ɓo nakgen jig aak eyo ken do dɔkin Raa taadjekiro ɔo ajeki kɛd se, naan ɛdjesin kiga. Bin ɓo ute nakgen naase ɔnjinkiga se asen tɛdn naase aki kaan kɔtn ro nakge tun jig ey ken jee jeel Raa mal eyo, lee dɔn se ɔo naase aki king tec aan gɔɔ king gen Raa.

⁵ Taa naan se aayki kaamse 'ziidki do kaal maakse ki se, king ken aak bɛɛ naan jeege tu, ɔo do king ken aak bɛɛ naan jeege tu se, 'ziidin ki jeel Raa,

⁶ ɔo do jeel Raa ki se, 'ziidin ki 'bɔɔb kɔkɲ ro jiga ɔo do bɔɔb kɔkɲ ro ken jiga se, 'ziidin ki tɔɔgɲ maaka ɔo do tɔɔg maak ki se, 'ziidin ki kɔkɲ taar Raa ɔonɔ,

⁷ ɔo do kɔkɲ taar Raa ken ɔon se, 'ziidin ki kɔkɲ naapm ɔonɔ ɔo do kɔkɲ naap ken ɔon se, 'ziidin ki maak-jea kici.

⁸ Ken napar nakgen se jaay naase ɔkki ute maradin se, naase aki kɔn tɛdn nakgen jiga aki ɓaa ute naan se. Bin jaay naase aki jeel kɔkɲ Mɛljege Isa *al-Masi se jiga.

⁹ Num gan debm ken tɛdn nakgen ese ey se, naan se aan gɔɔ debm kaam-tɔɔkɲ ken ɔn aak ɔk gɔtɔ jig eyo. Ey num Raa se, *kusiin do dɔkin se naan tɔolin singa, naɓo naan se, dirigin ga naata.

¹⁰ Taa naan se ɓo genaamge, aayki kaamse daala 'dɔɔkki maakse do Raa ken danseno ɔo 'bɛɛr tɔɔdseno se. Ken naase jaay 'tedki bin num, mɔɔtn naase aki kɔn koocɲ doobm Raa ki eyo.

¹¹ Deere bin ɓo, Raa asen kɔɔdn taa doobm toodn wan gen maakɲ gaar daayum gen Mɛljege ɔo Debm Kaajjege Isa al-Masi se ɔo naase aki kend maak ki.

Taar Raa ken k'dooyse se ɔkin ki jiga

¹² Taa naan se 60 daayum m'asen lee taadn dɔɔl daala mɛtn taargen se, ey num taargen se naase 'jeeldekiga ɔ borse kic 60 utu ingki jiga do taarge tun ken mɛt ki ken k'dooyenso se.

¹³ Deere, kaad ken maam m'utu m'ing zeer se, m'je daayum taargen se m'asen lee taadn dɔɔlɔ.

¹⁴ Maam se m'jeele ɔpɔga baata m'kooyo taa Meljege Isa *al-Masi se taadumga taada.

¹⁵ Bin se 60 maam m'aay kaamum m'taadsen taargen se, taa ken maam m'ooyga kic 60, daayum naase aki kɔn dirign taargen se eyo.

Naaje j'aakkiga tɔɔɔɔ Isa al-Masi se ute kaamje

¹⁶ Taa naaje se k'taadsenoga j'ɔɔ Isa *al-Masi se utu ade 6aa ute tɔɔɔɔɔ ɔ taargen naaje k'taadseno se tec aan gɔɔ taargen ken jikilimge lee tɛɛɛc ute daan dodege 60 taad se eyo. Num gan naaje se j'aako *nookina ute kaamje mala.

¹⁷ Kaad ken jaay Raa Bubu nookina ɔ magalin se, naan ken se naaje mala j'utu. Naaje k'booyo taargen Raa ken magal cir nakge paac ken taadin ɔ: «Naa se Goonuma, Goon maak-jema ɔ naan tɔɔlum jaay maam m'bɛɛr m'ɔɔɔɔɔ.»

¹⁸ Kaad ken se naaje kic 60 j'utu te naana do ko ken *salal ese ɔ taar ken Raa taado maakn raa ki se, naaje mala kic 60 k'booyinoga ute bije.

¹⁹ Do naan ki se tɛr naajege j'ɔkki taar jee gen taad taar teeco taar Raa ki. ɔ taar naadege se taar mɛɛɛ ɔ ken naase jaay ing udki bi do ki se, taar se mɛt ki. Taa taar naadege se tec aan gɔɔ bɔmpɔ ken ing wɔɔr gɔtn ken ɔɔɔ kɔr bini gɔtɔ kiipi ɔ k-dijn, ken k'danin bebɛɛ se, ade kooko ɔ asen wɔɔr maakse*.

²⁰ Deet deet se taargen se 'jeeldeki jiga: taargen jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin raaninɔ maakn Kitap ki se, taargen se naade uun dodege tu sum 60 taad eyo.

²¹ Num taargen jaay jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin taado se, iinɔ maakn maak-saapm jikilimge tu eyo. Gan taargen se Nirl Salal 60 ɔldeno naade taado ɔ taargen naade taado se, iinɔ gɔtn Raa ki.

2

Jee tɛɛf rode aan gɔɔ jee dooy jeege ute taar mɛt ki (Jud 3-16; 2Tim 3.1-9)

¹ Do dɔkin se jeegen tɛɛf rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar *Raa ki tingo daan gaan *Israelge tu; bin 60 jee ken tɛɛf rode aan gɔɔ jee dooy jeege ute taar Raa mɛt ki se, goon tɛnddoga maakse ki ɔ naade dooy jeege do taarge tun ken tuj jeege. Jeegen se Melde Isa *al-Masi ken dugdeno dode maakn *kusin ki se kic 60, naade 'baatina. ɔ taa nakgen naade tɛɛf se utu ano naar 6aa ute nakn ɔn ken aden kutu.

² ɔ jeege dena utu kuun doobm naaden ken lee ɛɛs naapa rɛn rɛn se, taa naade se, jeege taadn taargen ing kusu ro doobm taar ken mɛt ki se.

³ Naade se jee tamage ɔ utu asen lee kaan dala ute taar nijimdege se taa kɔn dim gɔtse ki. Taa naade se do dɔkin tap 60 Raa taadoga taad gen kɔjn bɔɔrɔ dode ki ɔ nakn ɔnɔ utu naar kooɔn dode ki.

⁴ Num gan *kɔdn Raagen do dɔkin jaay tujo Raa ki ɔ Raa ɔn ɔndeno te eyo, num tɔk ɔmbdeno maakn gɔɔ ken jɛrl zuzu ɔ ɔɔd se, naan utu bɔɔbden gɔt ken ese bini 'kaan bii ken naan an kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu paac.

⁵ Do naan do dɔkin se kic 60 Raa ɔn ɔnin te eyo, num gan naan 6aano ute maane gɔɔb tɔɔlo jeegen ken aal Raa maak ki ey paac se. ɔp Noe ken taad

* 1:19 K-dijn Bebele se taad ute al-Masi. Aak Apok 22.16.

jeege tu ɔɔ k'tɛdn nakgen te doobina, gɔtn se naan ute jeege kuuy cili sum ɔɔ aaja.

⁶ Tɛr jeege maakɲ gɛgɛr kɛn ɔɔdɔm ute kɛn Gɔmɔr ki se kic Raa tɔɔl utdɛno kap ute poodo ɔɔ ɔɔp burku ɔɔ tood sum. Naan tɛd bin se je taadn jeege tun aal Raa maak ki ey se, naan utu adɛn tɛdn bin kici.

⁷ Kaad kɛn se ɔɔ Lɔt, naan debm daan ki, Raa ɔɔd teecɲsiɲ naatn kaliɲ ki, taa naan aak kingden jig eyo ute kɛn naade lee ɛɛs naapa rɛɲ rɛɲ se, tujɲ maakiɲa.

⁸ Lɔt debm daan ki se tiɲg daan jeege tun ese se. Daayum gɔtɔ iipga ɔɔ naan booyo ɔɔ aak nakdegen jig ey kɛn naade lee tɛd se. Naan kɛn saap nakgen ute doobin se kɛn naan aak nakdegen jig ey kɛn naade lee tɛd se, tujɲ maakiɲa.

⁹ Kɛn bin num Mɛljege Raa se jee ɔk taariɲ ɔɔɲ se, naan jeel doobm adɛn kɔɔdn dode do nak kɛn ɔɔɲ kɛn aan dode ki ɔɔ jee aal Raa maak ki ey se ɛ, naan utu bɔɔbde taa ade dabara ɔɔii kɛn naan utu kɔɲɲ bɔɔrɔ do jeege tu se.

¹⁰ Kɛn tap se, Raa utu ade dabara jee kɛn tɛd nakɲ daa rodege ɔɔ je se. Jee se je ɔɔ tɛdn nakgen aak kusu ɔɔ Mɛljege Raa se ɛ, naade aaliɲ maak ki eyo. Jee se, naade ɔnd do do naade malinge tu sum ɔɔ magal rode ɔɔ kɔdn Raagen ute nookdege se kic ɔɔ, naade se ɔɔberden eyo, naajde.

¹¹ Anum kɔdn Raage ute naapa se kic ɔɔ ɔɲ tɔk te mind naapge ɔɔ naaj te naapa naan Mɛljege tu eyo. Ey num kɔdn Raage se naade se magala ɔɔ tɔɔg cir jee se.

¹² Gan jee ese se naaj nakgen naade paac jeel mɛtiɲ eyo. Naade ɔk maak-saap eyo tec aan gɔɔ daagen maakɲ kaag ki kɛn j'ɔnga ɔɔ k'tɔɔl sum se. Deere, naade se utu kooy aan gɔɔ daagen maakɲ kaag ki se.

¹³ Naade se Raa utu adɛn dabara aan gɔɔ kɛn naade lee dabar jeege se. Naade se daayum tɛd nakɲ daa rode ɔɔ jea ɔɔ lee tɛdin ute kaam kaada. Kɛn naase iɲg ɔski kɔs kalan bɔɔr ki ute naade se, naade iɲg tɛdn nakɲ ɔkɔnge ute nakgen gen tɛd eyo ɔɔ kɛn naade iɲg dɛrlse ute taar-kɔɔbdege se, maakde raap aak eyo.

¹⁴ Naade se kɛn aakga mɛnd jeege ɔɔ dɔɲo je andɛn toodo ɔɔ naade se ɔlde ɔɔ gen tɛd kusina sum. ɔɲga jee kɛn ɔnd maakde kaam kalan ey se naade dɛrlde, daayum naade aak nakɲ jeege se dɔɲo ɔɔ jee se Raa naamdenga naama.

¹⁵ Doobm Raa bɛɛ se, naade rɛsɲga naatn ɔɔ naade se iigga ɔɔ uunga doobm Balaam goon Bɛor*. Naan ɔɔ debm kɛn ɔɲ roɲ k'dɛrliɲ ute gurs gen tɛdn nakɲ kɛn ute doobin ey se.

¹⁶ Gɔtn se Raa uuniɲ kaamiɲa ute goon buuru taa Balaam took te taariɲ eyo. 'Jeelki, buuru se taad taar eyo, num gan, ɔɔii kɛn se, buuru taadin aan gɔɔ debkilimi. Naan gaas doobo debm taad taar teeco taar Raa ki taa nakɲ dɛrlgen bin se, naan an 'tɛd eyo.

¹⁷ Jee tɛd rode aan gɔɔ jee dooy jeege ute taar Raa mɛt ki se, naade tec aan gɔɔ kɛɲ kɛn maaniɲ ookga kooko, ɔɔ tec aan gɔɔ gapargen kuul ɔl makɔɲo wɔɔkden jaay ɔɲ eed maan ey se kici. ɔɔ naade se Raa daapdenga gɔtn kingde se ilim dib.

¹⁸ Taa naade se taad taargen deel dode ɔɔ taargen naade taad se, taargen rɛɲ rɛɲ. Ute taardegen se ɔɔ jeege kɛn utu ɔɲ kɔɲ doobm jig eyo ɔɔ took taar Raa se naade dɛrlde ute nakɲ kɛn daa ro debkilimi je se.

¹⁹ Naade taad jeege tun se ɔɔ j'kɔɲ dodege, naɔo naade kic ɔɔ bul nakgen naade lee tɛd jaay utu adɛn kut se. Taa debm jaay nakɲ cirga don se naan tɛdga bulina.

²⁰ Kɛn mɛtn-jiki jeege jaay jeelga jeel Mɛljege ɔɔ Debm Kaajjege, Isa al-Masi ɔɔ ɔɲga nakgen do *duni ki kɛn lee tuj jeege doobm Raa ki se, kɛn naade jaay

* 2:15 Aak Nmb 22.5.

ək terloga ro nakge tun jig ey se, ɔ baagga tɛdn nakgen se num, nakgen naade ɔndeno se aden tɛdn naade 'tɛdn ɓulu daala. Bin se kiŋ naade se 'tɛdn aak kus cir kɛn deete.

²¹ Doobm kɛn ɔl deba tɛd naka ute doobiŋ se jaay naade jeeliŋ te ey kic ɓo bɛɛ cir kɛn naade jeel doobm se jaay ɓo terl naaga do taarge tun kɛn Raa taaddeno ɔ k'tɛd se.

²² Nakŋ jee se jaay tɛd se, je ajeki taadn ɔ kaan kaa taar se mɛt ki kɛn taad ɔ: *Bisi jaay tɔɔd tɔlga num terl baado ɔs tɔɔd tɔliŋ se daala.*† Ɔ kɛn kuuy taad ɔ: «Kiŋzir jaay k'roogiŋa se ək terl ɓaa ɛnd maakŋ ɔrb ki gɔtiŋ ki.»

3

Mɛljege utu ade terle

(Mt 24.37-38; 2Tɛs 1.7-10; Jud 17-23)

¹ Naase mɛdn kɔɔŋ maakumge, kɛse maktubm kɛn maam m'raansɛn gen k-dige. Maakŋ maktubge tun di kɛn maam m'raansɛn se maam m'taad m'dɔɔlsɛn mɛtn taargɛn naase 'jeeliŋkiga jeele, taa taargɛn se asɛn kɔl naase aki 'saapm do ki jiga.

² 'Saapki do taarge tun do dɔkiŋ kɛn jee taad taar teeco taar *Raa ki kɛn *salal taado ɔ 'saapki do nakŋ kɛn Mɛljege ɔ Debm Kaajjege ute jee kaan naabiŋge kɛn taado ɔ j'anŋki tɛd se kici.

³ Deet deet se, 'jeelki, ɓiiŋgen kaam mɔɔtn se, jeegen jee kaakŋ mɛtn jeege se utu ade ɓaao ɔ naade se lɛ tɛdn nakŋ daa rodege ɓo jea.

⁴ Naade utu 'taadn ɔ: «Taar kɛn naan taado ade ɓaa se tap ɓo 'tɛdn nuŋ ki? Ey num do dɔkiŋ gɔtn ɓugjege ooy sum se, ɓɔrse kic nakge paac utu iŋg gɔtɛ ki aan gɔɔ kɛn Raa utu aalo kaal dunia tap!»

⁵ Do dɔkiŋ se kɛn Raa aalo maakŋ raa ute do naanɔ se ute taariŋa, Raa 'tusn maane kaam kalan jaay ɔŋ do naanɔ ɔ do naanɔ se kic ɓo naan aaliŋ ute maane. Gaŋ do taar kɛn ese se jee se baate tooko.

⁶ Ute maane se ɓo, Raa gɔɔb tɔɔlo jeegen do dɔkiŋ do naan ki se kici.

⁷ Maakŋ raa ute do naan se ɓɔrse kic ɓo Raa ɓɔɔbɛde ute taariŋa, bini 'kaan ɓii kɛn naan an tɔɔciŋ ute poodo. Naan ɓɔɔbɛde se taa ɓii kɛn naan an kɔjŋ ɓɔɔrɔ do jeege tu se; jee aal Raa maak ki ey se, naan adɛn kutn naatn kap.

⁸ Naase, mɛdn kɔɔŋ maakumge, ɔnte 'tɛdsɛn dirigi taa naan Raa ki se, ɓii kalan se aan gɔɔ ɓaar dupu ɔ ɓaar dupu se aan gɔɔ ɓii kalan.

⁹ Mɛljege se nakŋ naan taadga ɔ an tɛd se utu an naar tɛda, gaŋ jee mɛtiŋge se saap ɔ Raa se deer dɛn dɛna. Num naan baate tɛdiŋ yɔkɔd se taa naase; taa naan je nam 'kut eyo ɔ je jeege paac terl maakde.

¹⁰ Kɛn kaadiŋ jaay 'kaan se, Mɛljege ade ɓaa aan gɔɔ debm ɓoogo. *Biin Mɛljege ano ɓaa se jeege booy aan gɔɔ Raa taata naɓo 'taatn cir kaad kɛn maane eed keede ɔ ɓii kɛn se maakŋ raa kic ɓo 'kaan kiigŋ gam. Nakgen maakŋ raa ki paac se 'kɔsn poodo ɔ do naanɔ ute nakgen do ki paac se mɛtiŋ utu toodn tal.

¹¹ Aan gɔɔ nakge paac utu kɔsn poodo se, bin se 'leeki aak bɛɛ naan Raa ki ɔ Raa se 'ɓeerinŋki!

¹² Aakki kaam ɓiin kɛn Raa ano ɓaao, bin se ɓo aayki kaamse 'tɛdki nakŋ jiga ɔ kɛse ɓo kɛn an kɔliŋ naan ade naar ɓaao. Bii kɛn se ɓo maakŋ raa ute magaliŋ se 'kɔsn poodo ɔ nakgen maakŋ raa ki se 'kɔsn poodo paac.

¹³ Num gaŋ naajjege se, Raa taadjekiga taad ɔ utu ajeki kaal maakŋ raa ute do naan kiji ɔ gɔtn naane se ɓo nakge paac 'tɛdn ute doobiŋa. Kɛse ɓo nakŋ kɛn naajjege j'iŋg j'aakki kaama.

† 2:22 Aak KKT 26.11.

¹⁴Taa naan se 6o naase medn koon maakumge, aan gaa naase utu ing aakki kaak kaam Meljege utu ade 6aa se, aayki kaamse 'tedki jee salal aa nakn aak kus se j'onte kon rose ki aa naan asen kon se, naase utu ingki king ute lapia.

¹⁵'Jeelki, Meljege jaay baate baado yokod se, naan je taa naase aki kon kaaja. Taa naan se 6o genaajege Pol naan ken medn koon maakjege se, naan raansenoga taargen se ute jeel-taar ken Raa edin se.

¹⁶Maakn maktubge tun ken naan raandeno paac se, naan taadoga metn taar nakgen se aa metn taar nakgen naan taadno se booy kokin onoo. Taa naan se 6o jee jeel ok te metn taar Raa eyo aa ing kaam kalan ey se, metn taargen ese se, naade lee taadin ute doobin eyo aan gaa ken naade lee taad tuj Taar Raa got kuuy se kici. Ken naade jaay ted bin se, naade ut kut 6o rodege.

¹⁷Bin 6o, naase medn koon maakumge, taa taargen se le, maam m'aalsenga bise ki: taa naan se 6o m'aa ondko kondo aa ingki do metekse ki. On te konki rose jee aal Raa maak ki ey se asen kiigi num 'daarki tooo.

¹⁸On bea ute jeel gen Meljege aa Debm Kaajjege Isa al-Masi se 'ziidn 6aa ute naanin maakse ki.

On jeege paac an *nookn 6orse aa gen daayum daayum. *Amin.

Maktubm Jan raan̄in deet deet Kupm m̄etn taar taadjeki doobm ḡen dooy maktubm Jan k̄en deet deet

Jee do d̄akin̄ se saap ɔ maktubgen m̄otɔ se Jan ɔ debm raan̄de. Naɔo maak̄n̄ maktubgen ese se k'taad te taa ron̄ eyo. Ɔ jee k̄en naan̄ raan̄de maktubm deet deet se kic ɔo, naan̄ taad te taarde eyo. Num naan̄ taad m̄etn taar kinḡ jee k̄en naan̄ raan̄den maktubm ese se. Aan ḡoo kaad k̄en naane se, den̄ jee al-Masige se aak jeegen k̄en uun doobm raagen kuuy se k̄en d̄akɔ ute doobm k̄en jeege aal maakde do Isa ki se ɔ naan̄ se, ɔlde naade kic ɔo je t̄ed̄n aan ḡoo naade. Taa naan̄ se ɔo debm raan̄ maktubm ara se je aden taad̄n ko taarge dio: deet deet se ɛd̄den kaay kaama ɔ j'inḡ k'd̄ok ute Raa ɔ ute goon̄in̄ Isa al-Masi ɔ k'je naapa aan ḡoo ḡenaage; ɔ t̄er ḡen k-dige: k'do do taarge tun m̄et ki eyo k̄en naade lee dooy jeege k̄en ɔl jeege tuj ɔrm̄de do Labar Jigan ḡen Isa al-Masi se kici.

*Taar *Raa ɛd̄jeki kaaja
(Jn 1.1-14)*

¹ Naaje k'taadsen ute debm k'dan̄in̄ Taara k̄en ɛd̄ kaaja se. K̄en Raa aalo te duni ey ɔort se, debm k̄en k'dan̄in̄ Taara se utu tap. Naaje k'booyoga taarin̄ k̄en naan̄ taad se, ɔ j'aakinḡa ute kaamje mala kici. Naaje j'aak j'okinḡa ɔ k'naaminḡa ute jije.

² K̄en debm ɛd̄ kaaja jaay ɔaado se, naaje j'aakinḡa ute kaamje ɔ naaje se k'saadinḡe. Ɔ naaje k'taadsen se ro taar debm k̄en ɛd̄ *kaajn̄ ḡen daayum. Do d̄akin̄ se naan̄ tinḡo ute Raa Bubu, ɔ ɔorse Raa taadjenkiga m̄etin̄ naajege tu.

³ Nakgen naaje mala j'aako ute kaamje ɔ k'booyo ute bije se ɔo, k'taadsesin̄ naase ki kici, taa naase kic ɔo aki tum kalan̄ ute naaje. Ɔ tum k̄en j'aki tum kalan̄ se, j'aki tum ute Raa Bubu ɔ ute Goon̄in̄ Isa *al-Masi.

⁴ Naaje k'raan̄ j'olsen taargen se taa maak-raapjege se, 't̄ed̄n maak-raapm maraad̄in̄ ki.

*Debm k̄en t̄ed̄ *kusiṅa se tum ute Raa eyo*

⁵ Booyki k̄ese ɔo taar k̄en naaje k'booyo ḡotn̄ Goon̄in̄ ki ɔ k'taadsesin̄a: Raa se naan̄ ḡotn̄ w̄ooɔ ɔ ḡotn̄ ɔd̄ se ḡotn̄ naan̄ ki ḡotɔ.

⁶ K̄en naajege jaay k'taadki j'ɔoki naajege j'utuki Raa se, k'tum k't̄ed̄kiga kalan̄ se, ɔ jaay k'leeki maak̄n̄ ḡot k̄en ɔd̄ num, k̄ese naajege ɔo k'jee taar-k̄ooɔge ɔ k't̄ed̄ki nak̄n̄ k̄en m̄et ki eyo.

⁷ Num gan̄ k̄en k'leeki maak̄n̄ ḡot k̄en w̄ooɔ, aan ḡoo Raa mala kic inḡ ḡot k̄en w̄ooɔ se, bin se naajege k'tum k't̄ed̄kiga kalan̄ ute naapa ɔ moosn̄ Goon̄in̄ Isa se ajeki tuḡn̄ kusiṅjege.

⁸ K̄en naajege jaay k'deekki j'ɔoki naajege k't̄ed̄ki te kusiṅ ey se, k̄ese j'an̄ki ro naaje malinḡe ɔo daala ɔ taar Raa m̄et ki se, maakjege tu ḡotɔ.

⁹ Anum k̄en naajege jaay k'taadki kusiṅjege se, k̄en bin se Raa utu ajeki t̄ool kusiṅjege, ɔ naan̄ ajeki tuḡn̄ daapm naan̄in̄ ki ɔ kusiṅjege se naan̄ an̄ k̄ooɔn̄ naatn̄. Taa Raa se naan̄ debm daan̄ ki ɔ tuj ɔrmin̄ eyo.

¹⁰ K̄en naajege jaay k'deekki j'ɔoki naajege k't̄ed̄ki kusiṅ ey se, k̄en bin se naaje k't̄ed̄ki Raa ɔo debm taar-k̄ooɔ ɔ taar naan̄ taadjeki se naaje j'okinḡin̄ki maakjege tu eyo.

2

¹ Genumge, maam m'raansen nakgen se taa naase aki tēdn *kusiñ eyo. Num ken maakse ki jaay debm tēdga kusiñ le, naaje j'akki debm koocñ metjege naan Bu ki, naan 6o Isa *al-Masi Debm Daan ki se.

² Naan 6o debm εd ron *serke, taa *Raa ajeki tōl kusiñjege. Kusiñ naajege sum eyo, num Raa utu tōl kusiñ jeegen do naan ki paac.

Raa ɔ: k'jeki naapa

(Mt 7.21-23; Jn 13.34,35, 14.21-24)

³ Nakñ jaay taad ɔ naajege k'jeelki Raa se, taa taar ken naan taadjeki gen tēda se naajege k'lee k'tēdñki.

⁴ Ken deba jaay deek ɔ naan jeel Raa ɔ baate tēdn nakgen Raa taadñ gen tēda se, naan se debm taar-kōbō ɔ taar Raa met ki se, maakiñ ki gōtō.

⁵ Anum debm took uun taariñ se, naan se 6o debm ken je Raa ute maakiñ paac; ute naan se 6o naajege k'jeelki naajege se k'tēdkiga kalan ute naana.

⁶ Debm ken taad ɔ naan ing dōk ute Raa se, bεeki num, naan 'lee doobm ken Isa leeno se.

⁷ Jeegen maam m'je se, taar maam m'raansen gen tēd se, taar kiji eyo. Gan taar se do kuun met ki tap 6o k'taadseñoga, naase 'jeeliñki; ɔ taar ken maam m'raanseno gen tēda se, kese 6o taar Raa ken naase 'booyiñkiro se.

⁸ Gan taar ken maam m'raansen gen tēda se, naan se kiji kici. Naan se 6o ken Isa *al-Masi tēdño deere ɔ borse naase kic utu 'lee 'tēdñki se. Taa gōtn ɔd se deel deele ɔ gōtn wōr mala se, baagga wōr gōtō.

⁹ Debm ken taad ɔ naan ing maakiñ gōt ken wōr ɔ ɔ ɔd und genaana se, debm bin se daayum utu ing maakiñ gōt ken ɔdō.

¹⁰ Gan debm jaay je genaana se, naan se ing maakiñ gōt ken wōr ɔ. Debm bin se ðim jaay an kōliñ naan rēsn doobm Raa se gōtō.

¹¹ Anum debm jaay ɔd und genaana se, debm bin se borse kic utu ing maakiñ gōt ken ɔdō ɔ lee maakiñ gōt ken ɔdō. Doobm naan baan se kic 6o naan jeel eyo, taa gōtn ɔd se gaasiñga gōtō naan ɔñ aak eyo.

¹² Genumgen sεεmε, maam m'raansen taargen se, taa ute ro Isa se Raa tōlsenga *kusiñsege.

¹³ Bubge, maam m'raansen taargen se, taa naase 'jeelki, debm ken Raa utu aalo kaal duni kic 6o, naan utu tap.

ɔ naase gaan kōdge maam m'raansen taar se, taa naase 'cirkiga bubm jee kusiñge.

¹⁴ Naase genumgen sεεmε, tē maam m'raansen daal se, taa naase 'jeelkiga Raa Bubu.

Bubge tē maam m'raansen daala, taa naase 'jeelki, debm ken Raa utu aalo kaal dunia kic 6o, naan utu tap.

Naase gaan kōdge tē maam m'raansen daala, taa naase se jee tōgki

ɔ taar Raa se utu maakse ki ɔ naase 'cirkiga bubm jee kusiñge.

¹⁵ ɔñte 'kōndki maakse do nakge tun do *duni ki ɔ nakgen jee do duni ki je se, ɔñte 'kōndki maakse do ki. Debm jaay ɔnd maakiñ do nakge tun do duni ki se, debm bin se je Raa Bubu eyo.

¹⁶ Nakgen paacñ do duni ken jig ey se, naade se 6o kengen ese: ken jeege tēdn nakñ ken maakde jea, ɔ ken aakga nakñ nam se naade dōñ ɔ naade je nakñ ken an magal rode. Nakgen se paac se nakñ do dunia, ey num naade se iino gōtn Raa ki eyo.

¹⁷ 'Jeelki, nakgen do duni ki se utu 'deele, ɔɔ nakgen jeege aak jaay lee dɔŋ se kic utu 'deele. Num ganj debm kɛn tɛd nakŋ kɛn Raa maakin jen ro ki se, debm bin se naan ting gɛn daayum.

*Jee gɛcn *al-Masi*
(Jn 16.13-15)

¹⁸ Gɛnumge, dunia se ɔɔpɔga baata. Taar k'taadseno se naase 'booyinkiroga debm kɛn gɛc al-Masi se utu ade ɔaao; ɔɔrse naase 'jeelki jee gɛc al-Masi se teecoga dɛna, ɔɔ ute naan se k'jeelki, dunia se ɔɔpɔga baata.

¹⁹ Jee se do dɔkin se naade mɛtn naajege, num ganj naade se kɛn deer num mɛtn naajege eyo. Kɛn naade jaay mɛtn naajege num, kaadn naane naade tɛdn ɔɔp ingga ute naajege. Ganj nakgen se jaay aan paac se, taa j'aden kaakŋ jeel tal, naade se mɛtn naajege eyo.

²⁰ Ganj naase se, al-Masi ɛdsenga Nirliŋa ɔɔ naase paac 'jeelkiga taar mɛt ki.

²¹ Raan kɛn maam m'raansen se, m'jesen taadn m'ɔɔ naase se 'jeelki taar kɛn mɛt ki. Taa naan se ɔɔ naase 'jeelki, taar-kɔɔɔɔ ute taar kɛn mɛt ki se ɔŋ tum kalan eyo.

²² Debm taadn taar-kɔɔɔɔ se kɛn gay? Naan se debm kɛn naaj ɔɔ Isa se naan al-Masi eyo, naan se ɔɔ debm gɛc al-Masi. Naan se ɔɔd und Raa Bubu ute Goonina.

²³ Debm ɔɔd und Goono se, naan ɔɔd und Raa Bubu kici; ɔɔ debm jeel Goono te maakin jaay taad naan jeege tu se, jeel Raa Bubu kici.

²⁴ Kɛn taar naase 'booykiro do kuun mɛt ki se jaay utu ingg maakse ki num, ute naan se jaay naase aki dɔakŋ ute Goon Raa ɔɔ ute Raa Bubu tɛɛ.

²⁵ Taa Goon Raa 'taadjekiroga taada ɔɔ tɛdga num naan utu ajeki kɛdn *kaajŋ gɛn daayum.

²⁶ Kɛse ɔɔ kɛn ɔlum jaay maam m'raanseno do taar jeege tun kɛn lee ansen dal se.

²⁷ Ganj naase se Isa al-Masi ɛdsenga Nirliŋ maakse ki. Aan gɔɔ Nirl naan mala ɔɔ utu maakse ki se, naase 'jeki nam kuuy ɔɔ asen dooy eyo. Taa Nirl naan se asen dooy nakgen paac kɛn mɛt ki ɔk taar-kɔɔɔ eyo. Taa naan se ɔɔ ingg 'dɔakki ute al-Masi aan gɔɔ kɛn naan dooyseno se.

Naajege k'gaan Raage
(Rm 8.14-19)

²⁸ Bin se gɛnumge, ingg 'dɔakki ute *al-Masi, taa ɔiin kɛn naan ade teecn pirsil se naaje j'aki kɔŋ beer ey paac paac ɔɔ ɔii kɛn naan ade ɔaa se sɔkɔŋ ajeki tɔɔ naaniŋ ki eyo.

²⁹ Aan gɔɔ naase 'jeeliŋki al-Masi debm daan ki se, bin se naase kic ɔɔ aki jeele debm jaay tɛdn nakge ute doobiŋ se, naan se goon Raa.

3

¹ 'Booyki, *Raa Bubu se jejeki dɛna naan danjeki k'gɛninge ɔɔ deer deer, k'tɛdkiga gɛninge! Jee do naan ki jaay ɔŋ jeeljeki naajege k'gaan Raage ey se, taa naade ɔŋ jeel te Raa eyo.

² Jee maak-jemge, ɔɔrse se naajege k'gaan Raage; naɔo nakŋ kɛn tɛdga num Raa utu ajeki tɛd se, Raa taadjeki te mɛtiŋ ey ɔɔrtɔ. Anum nakŋ naajege k'jeel se, ɔii kɛn naan ade teecn pirsil se, naajege j'utu j'anŋki tec naana, taa j'utu j'anŋki kaakŋ naan mala ute kaamjege.

³ Debm jaay ɔnd don do naan ki se, tɛd ron debm *salal aan gɔɔ Isan kɛn salal se.

⁴ Debm daayum ting tɛd *kusiŋ se, naan̄ uum aal *Ko Taar kɛn Raa ɛdo se ɓo naan̄ ki; deere debm tɛd kusiŋ se naan̄ uum aal Ko Taar kɛn Raa ɛdo se ɓo naan̄ ki.

⁵ Gaŋ naase 'jeelki Isa ɓaado do naan̄ ki se, taa kooɗn kusiŋ jeege. Ey num naan̄ ɛ ɔk kusiŋ eyo.

⁶ Taa naan̄ se ɓo debm ing dɔɔk ute naan̄ se lee tɛd kusiŋ eyo. Num gaŋ debm lee tɛd kusiŋ se, naan̄ se jeeliŋ eyo ɔ aakiŋ te te eyo.

⁷ Genumgen sɛɛmɛ, ɔŋte 'kɔŋki nam asen kaan̄ dala. Debm tɛd nakge ute doobiŋ se, naan̄ debm daan ki aan̄ gɔɔ Isan debm daan ki se.

⁸ Gaŋ debm ting tɛd kusiŋ se, naan̄ debm *Bubm sitange. Taa Bubm sitange se, naan̄ baago tɛdn kusiŋa se kaad kɛn Raa utu aalo kaal do naan̄a. Taa naan̄ se ɓo Goon Raa ɓaado se, taa tujŋ naabm Bubm sitange se.

⁹ Debm tɛdga Goon Raa se, naan̄ ing maakŋ kusiŋ ki eyo. Taa *Nirl Raa se utu ing maakiŋ ki se, naan̄ 'kɔŋ tɛdn kusiŋ eyo taa naan̄ se tɛdga goon Raa.

¹⁰ Debm tɛd nakgen ute doobiŋ eyo ɔ je genaanaŋ ey se, naan̄ se debm Raa eyo. Ute naan̄ se ɓo, k'jeelki keŋe gaan Raage ɔ keŋe gaan Bubm sitangege.

K'jeki naapa

¹¹ Keŋe ɓo taar naase 'booykiro do kuun mɛt ki kɛn deek ɔ: k'jeki naapa.

¹² J'ɔŋte 'tɛdki aan̄ gɔɔ Kayn *, naan̄ se mɛtn bubm jee *kusiŋge. Naan̄ se ɓo debm kɛn tɔɔɔ genaanaŋa. Taa di kɛn naan̄ tɔɔliŋa? Taa Kayn se nakŋ naan̄ tɛd se jig eyo, num gaŋ nakŋ genaanaŋ tɛd se ɓo, kɛn ute doobiŋa.

¹³ Genaaŋge, kɛn jee do naan̄ ki jaay ɔɔf und se num, naase ɔŋte 'kaakiŋki aan̄ gɔɔ nakŋ deel dose.

¹⁴ K'jeelki naajege se k'teeckiga maakŋ yo ki ɔ ɓɔrse j'ɔŋkiga kaaja taa naajege k'jeki naapa. Debm jaay je genaange ey se, naan̄ se utu ing king maakŋ yo ki.

¹⁵ Debm jaay ɔɔf und genaanaŋ se, naan̄ se debm tɔɔl jeege ɔ 'jeelki debm tɔɔl jeege se ɔk *kaajŋ gen daayum eyo.

¹⁶ 'Booyki, Isa se ɓaado ɛd ron̄ taa naajege se: ute naan̄ se jaay naajege k'jeelki naan̄ se taadjeki doobm j'aŋki je genaajege. Bin se naajege kic ɓo j'aki keɗn rojege taa genaajege.

¹⁷ Kɛn debm jaay ɔk diŋ ɔ aak genaanaŋ ɔk diŋ ey jaay ɛɛjiŋ don̄ ki ey se, debm bin se kɛn naan̄ ɔ je Raa kic ɓo jeŋ eyo.

¹⁸ Taa naan̄ se ɓo genumgen sɛɛmɛ, j'ɔŋte 'jeki naapa ute taarjege sum, num k'tɛdki nakgen kɛn taad ɔ naajege se k'jeki naapa mala mala.

¹⁹ Bin se jaay j'aki 'jeele naajege se k'tɛdkiga gaan Raagen deere. Taa naan̄ se ɓo nirljege ajeki kaay naaniŋ ki eyo.

²⁰ Bin se, naajege k'jeelki te maakjege kɛn naajege k'tujkiga diŋ jaay nirljege aayjeki kic num, Raa se naan̄ magala ɔ jeel nan̄ nakŋ maakjege tu paac.

²¹ Jee maak-jemge, kɛn nirljege jaay aayjeki ey se, k'ɓaakiga naaniŋ ki gen keemiŋ kic ɓo j'aki ɓeer ey paac paac.

²² Nakgen paac naajege k'tɔndki mɛta gɔtiŋ ki se, naan̄ ɛdjeki, taa naajege k'lee k'tɛdki nakgen kɛn naan̄ lee taadjeki gen tɛda ɔ k'tɛdki nakŋ kɛn tɔɔliŋ naan̄ ki.

²³ 'Booyki, keŋe ɓo nakŋ kɛn naan̄ taad ɔ gen tɛda: nakŋ naan̄ je se, j'aki kaal maakjege do Gooniŋ Isa *al-Masi ki, ɔ ter j'aki je naapa aan̄ gɔɔ kɛn Raa taadjeki ɔ j'aki tɛd se.

* **3:12** Kayn se, naan̄ goon paragŋ Adum.

²⁴ Debm ken ing do nakge tun ken Raa taad ɔɔ gen tɛda se, naan se ing dɔɔk ute Raa ɔɔ Raa kic ing dɔɔk utu naana. Ute naan se jaay naajege k'jeelki Raa se ing dɔɔk ute naajege, ute doobm Nirl ken naan ɛɔjekiki se.

4

Jee sitange ute jee Raage se j'aden jeel j'ɔɔ di

¹ Jee maak-jemge, ken jeegen jaay baado taadsen ɔɔ naade ɔk *Nirl Raa se, naase ɔnte 'naar 'tookki mɛtn taarde, num gan aak ɔkdeki jiga jaayo. Ute naan se jaay ɔo, naase aki jeele ken naade se jee Raage deer num. Taa jee ken tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar *Raa ki se, baadoga dena ɔɔ wɔɔkga do naan ki.

² Ute naan se jaay ɔo naase aki 'jeel debm ɔk Nirl Raa se: debm ken taad ɔɔ Isa *al-Masi baado do naan ki ɔɔ tɛɔga debkilimi se, naan se ɔo debm ɔk Nirl Raa.

³ Gan debm jaay baate tookɔ ɔɔ Isa al-Masi tɛd te debkilimi do naan ki ey se*, debm bin se ɔk Nirl Raa eyo. Maak-saapm naan se iino gɔtn debm ken gɛc Isa al-Masi. Naan se ɔo ken naase 'booykiga ɔɔ utu baado ɔɔ ɔorse se naan utu do *duni ki.

⁴ Num naase genumgen sɛɛmɛ, naase se jee Raage ɔɔ naase se 'cirkiga jeegen tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ken ese se, taa debm utu ing ute naase maakse ki se, naan tɔɔg cir debm utu ing do duni ki se.

⁵ Jeegen tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se, naade se jee do duni ki. Taa naan se ɔo, naade taad te nakgen gen do dunia ɔɔ jee do duni ki se, booy uunden taarde.

⁶ Gan naajege se k'jee Raage. Debm jeel Raa se, booyjeki taarjege ɔɔ debm ken gen Raa ey ɛ, booyjeki taarjege eyo. Ute naan se ɔo, naajege j'aki jeele debm ɔk Nirl Raa maakin ki se taad taar mɛt ki, ɔɔ debm ɔk Nirl Raa maakin ki ey se ɛ, taad taar-kɔɔɔ.

Raa se naan Debm maak-jea

⁷ Jee maak-jemge, k'jeki naapa, taa maak-je se iino gɔtn Raa ki ɔɔ debm je jeege se, naan se goon Raa ɔɔ naan jeel Raa.

⁸ Debm jaay je jeege ey se, naan se jeel Raa eyo, taa Raa se naan Debm maak-jea.

⁹ 'Booyki, Raa se ɔlo Goonin kalan lak do naan ki, taa j'aki kɔn kaaja ute doobm naana. Naan tɛɔn naan se taa ajeki taadn ɔɔ naan jejeki aak eyo.

¹⁰ 'Booyki, kɛse ɔo maak-je ken Raa taadni: Raa se, naajege ɔo k'jenkiro deet eyo, anum naan ɔo debm jejekiro deete ɔɔ naan ɔlo Goonina baado ɛɔ ron *sɛrkɛ taa ajeki tɔɔl *kusinjege.

¹¹ Jee maak-jemge, aan gɔɔ Raa jejeki bin se, bɛɛki num naajege kic ɔo j'aki je naapa.

¹² Raa se ɔii kalan nam aakin te eyo, ken naajege jaay k'jeki naapa se, Raa kic ing dɔɔk ute naajege. Maak-je ken naan jejeki se ɔo, ɔljeki naajege kic k'jeki jeege se.

¹³ Ute naan se ɔo, naajege k'jeelki, naajege se j'ing k'dɔɔkki ute naana ɔɔ naan kic ing dɔɔk ute naajege, taa naan ɛɔjekiga Nirlin mala.

¹⁴ Raa Bubu ɔlo Goonin do naan ki se, naaje mala j'aakinoga ute kaamje naan ɔo Debm Kaajn jeegen do naan ki. Kɛse ɔo saadn ken naaje k'lee k'taadn jeege tu.

* **4:3** Jee mɛtinge se, maakɔn maak-saapde ki se ɔɔ Isa al-Masi se naan baado do naan ki se tec te debkilim mala mala eyo.

¹⁵ Debm taad ɔɔ Isa naan̄ Goon Raa se, debm bin se Raa inḡ dɔɔk ute naan̄a ɔɔ naan̄ kic ɓo inḡ dɔɔk ute Raa.

¹⁶ Naaje k'jeelki Raa se jejeki, ɔɔ naajege j'aalkiga maakjege do Raa ken jejeki se, taa Raa se naan̄ Debm maak-jea ɔɔ debm jaay je jeege daayum se, naan̄ inḡ dɔɔk ute Raa ɔɔ Raa kic inḡ dɔɔk ute naan̄a.

¹⁷ Taa naan̄ se ɓo maak-je ken naan̄ jejeki jaay, ɔljeki naajege kic k'jeki jeege se, taa ɓii ken jaay Raa utu kɔjn̄ ɓɔɔɔ do jeege tu paac se, naajege j'aki kɔn̄ ɓeere ey paac paac. Taa kingjegen do naan̄ ki se tecga aan̄ gɔɔ gen̄ Isan ken tingno do naan̄ ki se kici.

¹⁸ Debm ken jeel maakin̄ ki Raa jen̄ se inḡ kic ɓo, maakin̄ ɓeer eyo. Je ken Raa jejeki se tɛdjeki naajege se maakjege ɓeer eyo. Taa debm maakin̄ ɓeer se, naan̄ inḡ booy nak̄ ɔɔn̄ utu kaan̄ don̄ ki. Taa debm ken inḡ jaay maakin̄ ɓeer se, je ken Raa jen̄ se kic ɓo, ɔn̄ tɛdin̄ dim̄ eyo.

¹⁹ Ken̄ ɔljeki jaay k'jeki Raa ɔɔ k'jeki jeege se, taa Raa ɓo jejekiroga deete.

²⁰ Ken̄ debm jaay deek ɔɔ naan̄ je Raa ɔɔ ɔɔd'und̄ genaanā se, debm bin se naan̄ debm taar-kɔɔɓɔ. Deere, debm ken̄ genaanā ken̄ naan̄ aak̄ ute kaamin̄ jaay jen̄ ey se, Raa ken̄ naan̄ aakin̄ ute kaamin̄ ey se, naan̄ an̄ kɔn̄ je ey kici.

²¹ 'Booyki, kɛse ɓo nak̄ ken̄ Raa taadjekiro gen̄ tɛda: debm je Raa se 'je genaanā kici.

5

*Naajege k'cirkiga nakgen *kusiŋ ken do *duni ki*

¹ Debm ken̄ jaay took ɔɔ Isa se naan̄ ɓo *al-Masi se, debm bin se naan̄ se ɓo goon̄ *Raa. Debm jaay je bubin̄ se, 'je genaangen̄ gaan̄ bubinge se kici.

² Ken̄ naajege jaay k'jeki Raa ɔɔ k'tɛdki nak̄ ken̄ naan̄ taadjeki gen̄ tɛda se, bin se naajege k'jeelki naajege se k'jeki gaan̄ Raage.

³ 'Booyki, ken̄ naajege jaay k'jeki Raa deer̄ num, nakgen naan̄ taadjeki ɔɔ gen̄ tɛda se, j'aki kinḡ do ki. ɔɔ nakgen naan̄ taadjeki gen̄ tɛda se le, ɔn̄ eyo.

⁴ Taa debm tɛdga goon̄ Raa se, naan̄ tɔɔḡ cir nakgen kusiŋ do duni ki se. ɔɔ ken̄ tɛdjeki jaay k'tɔɔgki cirki nakgen kusiŋ do duni ki se, taa naaje j'aalkiga kaal maakjege do al-Masi ki.

⁵ Naŋa jaay tɔɔḡ cir nakgen kusiŋ do duni ki se? Debm tɔɔḡ cir nakgen kusiŋ do duni ki se, debm ken̄ took ute maakin̄ paac ɔɔ Isa al-Masi se Goon̄ Raa.

⁶ Isa al-Masi ese ɓo ken̄ ɓaado do naan̄ ki se, *k'batizin̄ maan̄ ɔɔ ɔn̄ ron̄ *serke ɔɔ moosiŋ ɔɔyo. Naan̄ ɓaado se k'batizin̄ maan̄ sum eyo, num ɔn̄ moosiŋ ɔɔyga kici. *Nirl Raa mala kic ɓo taadjekiga saadin̄a, taa Nirl Raa se taad̄ taar̄ mɛt ki.

⁷ Naaden̄ mɔtɔ se ɓo ken̄ saadge:

⁸ Nirl Raa, maan̄ k'batizn̄ Isa ɔɔ moosn̄ Isa, naaden̄ mɔtɔ se paac taad̄ mɛtn̄ saadn̄ kalaŋ sum.

⁹ K'jeelki ken̄ jeege jaay ɓaado taadjeki saad̄fege se, naajege k'lee k'tookki; bin num saadn̄ gen̄ Raa se, mɛt ki cir daala. 'Booyki, kɛse saadn̄ gen̄ Raa ɔɔ: naan̄ se ɓo taadjeki saadn̄ gen̄ Gooniŋ se.

¹⁰ Debm jaay aal maakin̄ do Goon̄ Raa ki se, naan̄ took do saadn̄ Raa ki se. Debm jaay baate kaal maakin̄ do Raa ki se, naan̄ tɛd̄ Raa ɓo debm taar-kɔɔɓɔ. Taa naan̄ baate took̄ do saad̄ ken̄ Raa taado ro Gooniŋ ki se.

¹¹ Kɛse ɓo saadn̄ ken̄ Raa taadjeki: Raa se ɛdjekiga *kaajŋ gen̄ daayum, ɔɔ kaajŋ gen̄ daayum ese se naan̄ ɛdjesiŋki ute doobm Gooniŋa.

¹² Debm jaay inḡ dɔɔk ute Goon̄ Raa kalaŋ se, naan̄ ɔn̄ga kaaja; ɔɔ debm jaay inḡ dɔɔk ute Goon̄ Raa kalaŋ ey se, naan̄ ɔk̄ kaaj eyo.

¹³ Maam m'raanseno nakgen se paac se, taa naase jee aalkiga kaal maakse do Goon̄ Raa ki se, aki jeele naase se ɔnkiga kaajŋ gen̄ daayum.

Naan Raa ki se naajege k'beerki dīm ki ey paac paac

¹⁴ Naan Raa ki se naajege k'beerki dīm ki ey paac paac, taa ken k'tōndkiga mētn dīm ken naan maakin jen ro ki se, naan lee booyjeki booyo.

¹⁵ K'jeelki nakŋ ken naajege k'tōndkiga mētn dīm gōtin ki 60, naan lee booyjeki booy dey se, bin se nakŋ jaay ken k'tōndkiga meta gōtin ki se, k'jeelinŋki maakjege tu aan gōō k'j'ōŋinŋkiga.

¹⁶ Ken debm jaay aak genaan tēf tēf *kusiŋ se ɔ kusiŋ naan tēf tēf se jaay an kōlin gōtn kut ki ey num, ŋ'tōnd mētn Raa taa genaan se, ɔ Raa utu an kēdn kaaja; ken kusiŋ gena tēf tēf se jaay an kōl gōtn kut ki ey se, taa kusiŋ kalan se, debm tēdīŋga num ɔlin gōtn kut ki. Maam m'taadsen m'ɔ aki tōnd mētn Raa se, taa debm ken tēf kusiŋ an kōl gōtn kut ki se eyo.

¹⁷ Nakgen k'tēdki ute doobiŋ ey paac se, naade se kusiŋa naan Raa ki. Na60 kusiŋa paac se ɔŋ ɔl deba gōtn kut ki eyo.

¹⁸ Naajege k'jeelki debm tēdga goon Raa se, naan lee tēf kusiŋ eyo, taa Goon Raa se bōōbiŋa, ɔ Bubm jee kusiŋge se, ɔk tōōgō doŋ ki eyo.

¹⁹ K'jeelki naajege se k'tēdkiga jee Raage, num gan jee do naan ki paac se naade se kaam ji Bubm jee kusiŋge.

²⁰ Naajege k'jeelki Goon Raa 6aado do naan ki se ɔ edjekiga jeele ken j'anki jeel Raa deere. Ute Gooniŋ Isa *al-Masi se, naajege k'dōōkkiga kalan ute Raa deer se. Naan se 60 Raa ken deer deer ɔ ken ed kaaja daayum jeege tu.

²¹ Genumgen sεεmε, ɔdki dose dōkō ro maragge tu.

Maktubm Jan raanin gen k-dige Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm Jan gen k-dige

Debm raan maktubm ara se taad ɔɔ naan *naan jee al-Masige*. Naɔo do taaringe tun naan raan se, naan aan gɔɔ naan ɔo magal jee ken naan raanden maktubm ese se. Naan raan ɔɔ «m'raani maktubm se naai ki ute genige, naai ɔo Mend ken Raa bɛɛr ɔɔɔio.» Jee metinge saap ɔɔ *Mend* ara se je taadn ute egliz ɔɔ ute jeegeen maak ki. Aan gɔɔ maakn maktubm ken deet deet se, maakn maktubm gen k-dige tu se kic ɔo, naan taadjeege tun ken naan raanden ɔɔ j'ing j'ond kɔndɔ ɔɔ j'aay kaamde, ɔɔ kaal maakn met ki se j'okin jiga.

Jan raan ɔl tɔɔɛ jeege tun egliz ki

¹ Maam ken naan egliz ɔo m'raani maktubm se naai ki ute genige, naai ɔo Mend* ken *Raa bɛɛr ɔɔɔio. Maam se m'jese ute maakum paac. Maam m'kalumki sum ɔo m'jese eyo, num gan jee jeel taar met ki paac se jese kici.

² ɔɔ taar met ki se utu ing maakjege tu ɔɔ daayum utu ting ute naajege.

³ ɔɔ Raa Bubjege ute Goonin Isa *al-Masi se ajeki tedn bɛɛde, ajeki keejn dojege tu ɔɔ ajeki kedn lapia. Bin ɔo j'aki king ute maak-jea ɔɔ ute ken met ki.

Taar met ki ute maak-jea (1Jn 5.1-3)

⁴ Maam se maakum-raap aak eyo ken m'ɔn genigen metinge jaay lee doobm Raa ken met ki se. Naade se ted nakgen ken Raa Bubu taadjeki gen tɛda se.

⁵ Bin se Mendɔ, ɔorse maam m'taadi m'ɔɔ: k'jeki naapa. ɔɔ nakn ken Raa taadjeki gen tɛda se jaay ɔlum maam m'raani se, kɛse kiji eyo. Gan kɛse taar ken naajege k'booyinkiro do kuun met ki.

⁶ Ken naajege jaay k'jeki Raa se: kɛse naajege k'tɛdki nakn ken Raa taad ɔɔ gen tɛda. Taa nakn ken Raa taado gen tɛda ken naase 'booyinkiro do kuun met ki se, ingki do taar ken se.

(1Jn 4.1-6, 2.18-23)

⁷ Jeegeen lee aan jeege dal se baadɔga dɛna do naan ki. Num jee se ɔo ken Isa *al-Masi jaay baadɔ ted ron debkilimi do naan ki se, naade took do taar ken se eyo. Debm ken ted bin se ɔo ken lee aan jeege dala ɔɔ naan ɔo debm ken gec al-Masi.

⁸ Taa naan se ɔo naase ɔndki kɔndɔ taa naabsen 'tedki se 'kutn cɛr eyo, anum naabsen 'tedki se utu aki kɔn bɛdse ute maraadse.

⁹ Jeelki debm jaay naar aan deel naan ki ɔɔ ing do taar al-Masi dooyjekiro ey se, debm bin se Raa ute naan eyo. Gan debm jaay ing do taar al-Masi dooyjekiro se, debm bin se naan ing dook ute Raa Bubu ɔɔ ute Goonina.

¹⁰ Taa naan se ɔo nam jaay baadɔ taadsenga taar ken jaay tec gen Isa al-Masi ken k'lee k'dooyjekiro ro ki ey se, debm bin se ɔnte 'kɔkin ki ɔesege tu ɔɔ ɔnte 'tedin ki tɔɔɛ.

¹¹ Num debm jaay tedinga tɔɔɛ ɔkin ɔɔn se, debm bin se endga maakn *kusiɔn ken debm se lee ted se.

Jan raan nan taarina

* **1:1** Jee metinge saap ɔɔ Mend ara se je taadn ute jee egliz ken lee tus gɔɔ kaam kalan.

¹² Ey num maam m'ok nakge dena ken m'je m'asen raana, nabo taargen se m'je m'aden raan maakn maktub ki eyo. Taa maam mala m'saap m'utu m'asen baa kaaka o ken m'aanga naane nabo j'aki taadn taara ute taara. Taa bin se maak-raapjege se 'tedn maak-raap maraadin ki.

¹³ Genai Mend ken Raa beer addino ute geninge se 'tedi toose naai ki kici.

Maktubm Jan raan̄in̄ gen k-mõtøge Kupm m̄etn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm k-mõtøge gen Jan

Maktubm ara se kic 60 debm ken taad ɔ naan̄ naan̄ jee al-Masige se 60, debm raan̄ina. Maktubm se naan̄ raan̄in̄ gaab ki kalan̄ bini k'dan̄in̄ Gayus. Gayus se k'jeelin̄ eyo na6o naan̄ se tuj ɔrmin̄ te Isa al-Masi eyo. Nak̄n̄ naan̄ t̄ɛd se 6aa te gen Deotrep kalan̄ eyo. Taa Deotrep se lee taad̄ taargen̄ in̄g kusu ro deb ken naan̄ jee al-Masige tu se ɔ naan̄ je k̄ak̄n̄ m̄ertge eyo. Ute maktubm ese 6o k'jeelki k̄ak̄n̄ m̄ertge ɔ ute k̄ak̄n̄ genaagen̄ ɔn̄ se, k̄ese taad̄n̄ maak-jea ɔ taad̄ ɔ do taar ken m̄et ki se k'tujki te ɔrmjege eyo.

Jan raan̄ ɔl maktub Gayus ki (Mt 10.40-42)

¹ Maam ken naan̄ egliz 6o m'raan̄i maktubm se naai Gayus ki. Naai 6o debm ken maakum jei ɔ maam se m'jei ute maakum paac.

² M̄ɛd̄n̄ k̄ɔn̄ maakuma, maam m'je se, nak̄n̄ naai t̄ɛd paac se 'kaan̄ kaama. ɔ m'je lapi roi se 't̄ɛd̄n̄ jiga aan̄ ḡɔɔ ken naai 'lee jiga doobm *Raa ki se.

Gayus se jeege t̄ɔamin̄a

³ Maam se maakum-raap aak eyo, taa genaagen̄ iin̄o ḡoti ki jaay lee 6aad̄o ḡotje ki ara se, taadjenga saad̄n̄ naai ken in̄g do taar ken m̄et ki jiga se: deere, naai se utu in̄g do taar ken m̄et ki.

⁴ Ken maam jaay booy j'ɔɔ ḡenun̄ge utu in̄g jiga do taar ken m̄et ki se, k̄ese ɛd̄um maak-raapo d̄en aak eyo.

⁵ M̄ɛd̄n̄ k̄ɔn̄ maakuma, naai se debm utu in̄g do taar ken k'dooyio se jiga ɔ genaagen̄ iin̄o ḡot kuuy ken naai jeel̄de eyo jaay 6aad̄oga m̄ert̄e ḡoti ki kic 6o, naai ɔkden̄ jiga.

⁶ Jeegeen̄ naai ɔkden̄o jiga se, ken 6aad̄oga ḡotn̄ ara num naade t̄ɔmi naan̄ jeege tun̄ *egliz ki ɔ deek ɔ naai se debm 'jede d̄ena. Bin se m'taad̄i m'ɔɔ aay kaami ɔ jee bin se lee nooḡde daayum ute nooḡn̄ naai se jaay 6o, aden̄ nooḡn̄ maak̄n̄ lee m̄ert̄dege tu aan̄ ḡɔɔ ken Raa jen ro ki.

⁷ Taa naade lee m̄ert̄e se gen̄ t̄ɛd̄n̄ naabm̄ *al-Masi ɔ jeegeen̄ jeel̄ Raa mal ey se d̄im tap 6o naade t̄ɔnd̄ meta ḡot̄de ki eyo.

⁸ Taa naan̄ se 6o naajege se, jeegeen̄ bin se naajege j'adeki noogo, taa j'aki t̄ɛd̄n̄ naaba kalan̄ ɔ taar m̄et ken j'aki taad̄n̄ jeege tu se 6aa ute naan̄ina.

Deotrep ute Demetrus (1K̄ɔr 4.18-21)

⁹ Ey num maam m'raan̄ m'ɔlga maktub̄ *egliz ki, na6o Deotrep se baate took̄n̄ taarje, taa naan̄ se je 6o ḡotn̄ magal roŋa daan̄ jee Raage tu.

¹⁰ Taa d̄i ken jaay maam m'utu m'asen̄ 6aa k̄ɔn̄ se, m'asen̄ 6aa taad̄n̄ nak̄n̄ jig eyo ken naan̄ in̄g t̄ɛd̄ se, ute taar-k̄ɔɔbm̄ naan̄ lee t̄ɔkjen̄ doje ki. Naan̄ ese sum eyo, num gan̄ naan̄ t̄ɛd̄ nakgen̄ cir naan̄ se daala, naan̄ se baate k̄ak̄n̄ genaagen̄ doobm Raa ki ɔ jee ken je ɔ aden̄ k̄ɔk̄ kic 6o, naan̄ gaasde ɔ tuurden̄ naatn̄ maak̄n̄ egliz ki.

¹¹ M̄ɛd̄n̄ k̄ɔn̄ maakuma, ɔn̄te kuun̄ b̄ɔl̄ɔtn̄ jeegeen̄ lee t̄ɛd̄ nakgen̄ jig ey se, num gan̄ uun̄ b̄ɔl̄ɔtn̄ jeegeen̄ lee t̄ɛd̄ nakgen̄ jiga. Taa debm t̄ɛd̄ nak̄n̄ jiga se, naan̄ debm Raa. Num gan̄ debm t̄ɛd̄ nak̄n̄ jig ey se, naan̄ se jeel̄ Raa eyo.

¹² Anum jeege se paac taad taargen jiga ro Demetrus ki ðo king naan inq jiga do taar ken met ki se kic ðo tediñ saada. Naaje kic ðo k'saadinge. Taa naan se ðo naai kic 'jeele saadn naaje se saadn met ki.

Jan taad nan taariña

¹³ Ey num m'ok nakge dena ken m'je m'aisiñ raana, naðo m'je m'aisiñ raan maakñ maktub ki eyo.

¹⁴ Taa maam se ðopga gøro m'saap m'utu ðaa gøti ki, ðo ken ðaa m'øñiga jaay ðo k'ðaa taadn taara ute taara.

¹⁵ Oñ Raa ai kedn lapia. Medigen gøtn ara se tedi tøøse ðo medigen gøtn naane se, nan nañ kic ðo naai 'tediñ tøøse.

Maktubm ɣɛn Jud Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy maktubm ɣɛn Jud

Maktubm kɛn Jud raanɪn se, naan raanɪn jee al-Masige tun ɣɔtɔ ɓaa se paac. Taar kɛn naan taad se, tec tec naapa ute taargen j'ɔɪɪn maakɪ maktubm ɣɛn Pɪɛr ɣɛn k-dige se. Maakɪ raanɪn ki se naan iin ro jeege tun dooy jeege ute taar-kɔɔɓɔ ɔɔ inɣ tɛdn aan ɣɔɔ kɛn maakde jɛn ro ki se. Jud maakɪ raanɪn ki se, naan tuun tɔl taargen maakɪ Kitapm kɛn Raa dɔɔko ute jeege do dɔkiɲa ɔɔ ute taargen se ɓo, naan dooy jee al-Masigen do naan ki. Naan tuun tɔl taargen maakɪ kitapm Yaudge tu kici naɓo maakɪ Kitap kɛn Raa dɔɔko ute jeege do dɔkiɲ se, kitapgen se, ɣɔtɔ (bersege 9, 14 ɔɔ 15). Ɔɔ naan taad ɔɔ Raa se jee kɛn baate tookɪ taar kɛn Raa taadden ɔɔ naan jede se, naan utu aden dabar ɔɔn aak eyo. Ute naan se kic ɓo Raa je aden kut eyo naɓo naan je aden kaaja.

Jud raanɪn ɔl tɔɔse jee al-Masige tu

¹ Maam m'Judn kɛn debm tɛdn naabm Isa *al-Masi ɔɔ m'ɣɛnaa Jak ɓo m'raansɛn maktubm ese se, naase jeege tun *Raa Bubu jese ɔɔ danɣeno ɔɔ ɓɔɔbse te Isa al-Masi se.

² Ɔɪ Raa asen kɛɛɪɲ dose ki, asen kɛdn lapia ute maak-jɛɲ se ute maraadiɲa.

Jeegen dooy jeege do taarge tun mɛt ki eyo

(2Pr 2.1-22, 3.1-3)

³ Naase mɛdn kɔɔn maakumge se, maam se m'je bɛɛ eyo kɛn m'asen raan maktubm se taa mɛtn taar kaajɲ kɛn Raa aajjeki taa naapm paac se. Nakɪ kɛn ɔlum jaay maam m'aay kaamum m'raansɛn maktubm se, taa m'asen kɛdn kaay kaama, taa naase aki do do taarge tun naase k'dooyeno jaay aalki maakse do ki ɣɛn sɔrɔkiɲ se.

⁴ Taa jee mɛtiɲge se goon ɛndoga maakse ki, naade se ɓo kɛn Raa do dɔkiɲ tap ɓo ɔjdɛnga kɔɲɲ ɓɔɔrɔ dode ki aan ɣɔɔ kɛn k'raanɪno maakɪ Kitap ki. Jee se, taar kɛn Raa taadjeki taa maak-jɛɲ se, naade tɛrliɲ kaam kuuy taa naade 'kɔɲ doobm kɛn an tɛdn nakɪ kɛn maakde jɛn ro ki. Kɛn naade jaay tɛd bin se, naade ɔɔd und Isa *al-Masi naan kɛn Magaljege ɔɔ Mɛljege kalan lak se.

⁵ Tɛr m'je m'asen taadn daala, 'jeelki, do dɔkiɲ se Mɛljege Raa aajo gaan *Israelge kaad kɛn naan ɔɔddɛno naatn maakɪ taa naan kɛn Masar ki. Gaɲ maakde ki se jeegen baate kaal maakde do naan ki se, naan tɔɔldɛ naatn.

⁶ 'Saapki do *kɔdn Raage tun, magal kɛn Raa ɛdden se naade ɔkiɲ te tɔɔg eyo, iin ɛsno ute ɣɔtn kɛn Raa tɔndɛn ro ki. Taa naan se ɓo Raa tɔk dɔɔkde ɔɔ ɔmbɛn maakɪ ɣɔt kɛn ɔɔdɔ ɣɛn tiɲɣ daayum ɣɔtn ese bini 'kaan ɓii kɛn naan an kɔɲɲ ɓɔɔrɔ do jeege tu paac se.

⁷ 'Saapki do jeege tun kɛn tiɲgo maakɪ ɣɛɣɛr kɛn Sɔdɔm ute Gɔmɔr* ɔɔ ute jeegen tiɲgo maakɪ ɣɛɣɛrge tun cɛɛsde ki: naade se kic tɛdo *kusiɲ bini naade lee ɛɛso naap rɛɲ rɛɲ ɔɔ tɛdo napar nakgen jig eyo kɛn jikilimge tap ɓo lee tɛdn eyo. Naade se Raa dabardɛnga maakɪ pood kɛn ɣɛn daayum.

⁸ Jee kɛn goon ɛndo maakse ki se tɛd nakgen jig eyo bin kici. Ɔɔ naade se ute nigen kɛn naade lee ni se ɓo ɔlden ɣɛn kɛɛs naapgen rɛɲ rɛɲ. Jee ese se kɛn Raa jaay Mɛldɛ se, naade took eyo ɔɔ kɔdn Raagen ute nookdege se kic ɓo, naade naajde.

* 1:7 Aak Jɛn kɔɲ 18 ɔɔ 19.

⁹ Gan bubm kədn Raagen k'danin Mikael se kic 60, kaad ken naade mooyo te *Bubm sitange gen naar yo *Musa se, naan naajin te ute taar ing kus eyo, num naan deekin ɔ: «Naai se, Raa utu ai dabara.»

¹⁰ Num gan jeegen ese se naade naaj ute taargen naade kic 60 jeel metin eyo. Naade se aan gɔɔ daagen maakn kaag ki ken ɔk maak-saap ey se ɔ nakgen naade lee ted se 60 ken utu aden kutu.

¹¹ Naade se utu aden tedn ɔn aak eyo, taa naade se uunga doobm Kayn†. Naade ted nakgen jig eyo taa an kɔn gurs ro ki aan gɔɔ ken Balaam‡ tedo do dakin se. Naade utga rode aan gɔɔ Korɛ§ debm ken baate tookn taar Raa se.

¹² Ken naase aki kɔs kalan jaay, naade ute maakse ki num, naade 60 ken lee tujsen gotn kɔs se. Naade ɔɔ, ɔ aay te maraaddɛ sɔkɔn kic 60 tɔɔde eyo ɔ naade lɛ saap do naade malinge tu sum. Naade se tec aan gɔɔ gapar ɔn eed maan ey jaay kuulu wɔɔkin naatn se. Naade aan gɔɔ kaaggen ken kaadn koojɛge aan kaace num ɔk kooj ey se. Kaaggen se 60 ken k'tɔɔdde ute met iirin jaay j'ɔnde ooy se.

¹³ Naade se tedn nak sɔkɔnge tec aan gɔɔ ool doocga num tɔl gupiyin jɛn ki se; naade tec aan gɔɔ k-dijgen metingen tɔɔd lee wari se ɔ jee se Raa utu aden kɔmb got ken ɔɔd dɔrɔd gen daayum daayum.

¹⁴ Do dakin se gaaba kalan k'danin Enok*. Naan se bugn gen k-cilige gen Adum. Taa jee ese se naan taadoga taad teeco taar Raa ki ken ɔ: 'Booyki, Meljege Raa se utu baado ute jee naangen *salal ken dupu kando kando se

¹⁵ taa kɔjn bɔɔɔ do jeege tu paac ken aal Raa maak ki eyo ken baate tooko Raa 60 gaarde se, naade se 60 j'aden jeel naade se jee kusinge, taa taargen naade taad ing kus ro Raa ki se.

¹⁶ Jee se ting 60 maakde raap eyo ɔ ing 60 gen tɔkn mind jeege. Naade se tedn nakn maakde je sum ɔ naade taad taargen deel dode ɔ aan jeege dala ute taar nijimi taa naade kɔn dim gotde ki.

*Jud deɟ genaagen doobm *al-Masi ki*

¹⁷ Num gan naase, medn kɔɔn maakumge se 'saapki do taarge tun ken jee kaan naabm Meljege Isa al-Masi taadseno do dakin se.

¹⁸ Naade taadseno ɔ: «Bii ken kaam mɔɔtn dunia an nan se, jeegen jee kaakn metn jeege se utu ade baao ɔ naade se lɛ aal Raa maak ki eyo ɔ tedn nakn maakde jea.»

¹⁹ Deere, kɛse 60 naade! Ɔɔ naade se 60 ken gaan jeege ute naapa; ɔ naade se nakn daa rode je se 60 naade tedina ɔ jee se ɔk *Nirl Raa maakde ki eyo.

²⁰ Num gan naase, medn kɔɔn maakumge, 'noogki naapa ɔ ingki tɔɔgɔ do taar Raage tun k'dooyeno jaay naase 'took aalki maakse do ki se. Ken aki tɔnd metn Raa se, ɔnki *Nirl Salal 60 asen tɔɔdɔ.

²¹ Kaad ken naase utu aakki kaak kaam kaadn ken naase utu aki kɔn *kaajin gen daayum ken Meljege Isa al-Masi ute beɛna utu ajeki ked se, ingki maakn maak-je Raa ki.

²² Jeegen maakde utu naaj naaj bɔrt se, naase ɛɛjɛdeki dode ki.

²³ Ɔɔ jeegen metingen kuuy ken 6aa 6aa poodn se, naase aajɛdeki. Kengen kuuy kic 60 ɛɛjɛdeki dode ki, naɔo ɔndki kɔndɔ ɔnten tumki te naade, bini jee se kaldegen *kusiɛdege tujɛnga tuj se kic 60, naase 'yɛɛmde ki.

K'tɔɔmki Raa

²⁴ K'tɔɔmki Raa, naan ken ɔk tɔɔgɔ asen bɔɔbɔ taa naase aki kooɔn doobin ki eyo. Naan asen 6aa naanin ki se jee ɔk tuju rode ki eyo ute maak-raapo, maakn gaarin ken wɔɔr gɔtɔ kɛlɛn kɛlɛn se.

† 1:11 Kayn se goon Adum ken tɔɔl genaən Abel. Aak Jen 4.5-16. ‡ 1:11 Aak Nmb 22-24. § 1:11 Aak Nmb 16.1-5. * 1:14 Aak Jen 5.21-24.

²⁵ Raa se naan̄ kalaŋ lak. Naan̄ 6o Debm̄ aajjeki ute doobm̄ Meljege Isa *al-Masi. Ɔn̄ jeege paac an̄ *nooko, an̄ magala ɔɔ an̄ jeelin̄ naan̄ 6o, debm̄ ɔk tɔɔgɔ ɔɔ tɔɔgɛ naan̄ se gɔtn̄ do dɔkin̄ tap 6o naan̄ utu tap, ken̄ 6orse ki ɔɔ gen̄ daayum daayum. *Amin.

Kitapm k'danin Apokalips ken Jan raano Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy kitapm k'danin Apokalips ken Jan raano

Jan debm ken raan kitapm ara se taad metn nakgen ken Isa al-Masi taadino metin tood tal se. Kaad ken se naan j'ok k'baansin gotn maane ol gurugin daan ki k'danin Patmos se. Ken ol jaay j'ok k'baansin se taa naan taad Labar Jiga gen Isa al-Masi jeege tu, kaad ken se bo gaar magal *Rom ki lee dabar dabar jee al-Masige se. Naan raan eglizge tun cili ken taa naan Turki ken borse se gotn ken markabge lee daarni, oo gotn se k'danin Smirn. Jee al-Masige jaay k'dabarde se taa naade jeel melde bo Isa al-Masi kalin ki sum. Kaad ken goto tedden on se bo, Jan raanden kitapm se taa aden toogon maakde do kaal maakde ki oo do kond dode ken naade ond do Raa ki se. Maakn kitapin ki se Jan taad metn nakgen Isa taadin metin ute napar taargen aan goo j'aal kaal naan taara. Nabo nakgen se jee al-Masigen jeel Kitapm ken Raa dooko ute jeege do dakin se bo jeel ok metina, ey num jee kuuy se, naade jeel ok metin eyo. Nakgen Isa al-Masi teec naan Jan ki jaay taadin metin se, naporde kalan eyo, nabo ko taarin se kalan sum. Ko taar ken Jan jen taada tap tap se naan je deekn oo borse j'aak aan goo nakgen ok toogo do jeege tu se bo cirga goto baa se paac, nabo Isa al-Masi, naan ken Mel kalan sum se utu 'cir nakgen ok toogo do jeege tu se gen sorokina. Naan 'tedn naan se taa gen Raa oo gen jeenge.

Jan taad metn nakgen ken naan aako

¹ Kese bo metn taar nakgen k'jeel metin ey jaay *Raa taad metin Isa *al-Masi ki oo Isa ol kod naan se baa taad metin bulin Jan ki, taa Jan baa taad metin jee tedn naabm Raage tu nakgen ken utu 'kaan naan ki se.

² Jan se aako utu kaamina oo taad metin paac jeege tu oo kese Taar Raa mala oo kese bo nakgen met ken k'jeel metin ey jaay Isa al-Masi mala taadino metin se.

³ Maak-raapo debm ken dooy taar se jeege tu oo maak-raapo jeege tun booy taar ken teeco taar Raa ki ken k'raanino ara oo took do ki. Taa nakgen se kaadin oppga gooro utu 'kaana.

*Jan raan ol toosin *eglizge tun taa naan Azi ki*

⁴ Kese maam Jan bo m'raansen kitapm se naase eglizge tun maakn gegerge tun kaam cili ken taa naan Azi ken kaam kalan. On Raa ken do dakin, borse, oo ken utu baado oo ute nirl Raagen cilin naan kaag don ki se asen tedn beena oo asen kedn toosina.

⁵ On Isa *al-Masi debm saadn met ki oo naan bo debm duro deet deet daan yoge tu oo naan bo Gaar gen gaaringen do naan ki se, on asen tedn beena oo asen kedn toosin kici.

Isa se, naan bo debm jejeki, oo ute moosin se, naan oadjekiga dojege maakn *kusin ki.

⁶ Naan oljekiga maakn gaarin ki oo tedjekiga k'tedkiga jee tedn *serke gen Bubin Raa. Bin num on jeege paac an *nooko oo on toogon naan se le 'ting gen daayum daayum. *Amin!

⁷ Booyki! Isa utu ade baa maakn gapar ki,

oo jee toosino do kaag ki ute jeege paac,

naade utu an kaakn ute kaamde.

Bii ken se, jeegen do naan ki paac utu 'tooyo oo 'keem noo.

Taar se utu 'tɛdn deer deer. Amin!

⁸ Meljege Raa deek ɔɔ: «Maam m'Alpa ɔɔ m'Omega* ɔɔ maam m'Sidburku, maam kɛn do kupm mɛt ki, kɛn bɔrse ɔɔ kɛn utu ade ɓaa.»

Jan aak Isa maakɲ gaariɲ ki

⁹ Kɛn ara maam gɛnaase Jan kɛn utu ɔɔd yɛɛbiɲ ute naase. Ɔɔ maam kic m'ɔɲga bɛdum *maakɲ Gaar Raa ki te naase. Taa Isa se, maam kic m'utu m'aay kaamum te naase. Kɛn ɔl jaay k'j'ɔk k'ɓaam gɔtn kɛn maane ɔl gurugiɲ kɛn k'daɲiɲ Patmos se, taa taar Raa ɔɔ taa saadɲ Isa kɛn maam m'lee m'taad se.

¹⁰ Bii kalaɲ *Nirl Salal bɔɔy dom ki ɔɔ gɔtn se maam booy mind nam taad mɛtum ki makɔɲɔ aan gɔɔ pulu ɔɔ ɓii kɛn se ɓii dumas†.

¹¹ Mind nam ese se taadum ɔɔ: «Nakɲ naai aakiɲ se 'raaɲiɲ maakɲ kitap ki ɔɔ ɔlinɲ *eglizge tun maakɲ gɛgɛrge tun kaam cili jee kɛn: Epez ki, Smirn ki, Pergam ki, Tiatir ki, Sarde ki, Piladelpi ki ute jee Laodise ki kici.»

¹² Kɛn maam jaay m'booy mind nam se, m'tɛrl m'aak mɛtum ki. Num kɛn maam jaay m'tɛrl se, m'aak lɔmpɔn daabge cili.

¹³ Maam m'aak nam aan gɔɔ Goon Debkilimi‡ ɗaar ɗaar daan lɔmpge tun cili se; kaliɲ ronɲ ki se jɛrlɛ bini aan naagɲ jɛɲ ki. Ɔɔ naaɲ dɔɔk kaadiɲ ute kɔl kɛn k'ɗaapiɲ ute daab;

¹⁴ ɔɔ bɛɛkɲ don se raap lak lak aan gɔɔ kuubu ɔɔ kaamiɲ se lɛ aal bilik bilik aan gɔɔ poodo.

¹⁵ Ɔɔ jɛɲge se aan gɔɔ maal kɛn j'ɔliɲo poodɲ jaay aac dɛɲ se, ɔɔ mindiɲ lɛ aan gɔɔ keem ool kɛn ɗoocga num eem uu se.

¹⁶ Ɔɔ maakɲ ji daamiɲ ki se, naaɲ ɔk k-dijge cili. Ɔɔ gɔrd-jɛrlɛ kɛn taariɲgen di taat ranan ranan se, teeco taariɲ ki ɔɔ daan-kaamiɲ se aan gɔɔ kaadɲ kɛn aanga katar ki num ɔs tɔk kaama kiric se.

¹⁷ Kɛn maam jaay m'aakiɲ se, maam m'ooc mɛtn jɛɲ ki aan gɔɔ debm ooyga kooyo. Num gaɲ naaɲ ɔnd ji daamiɲ dom ki ɔɔ deekum ɔɔ: «Ɔɲte 'ɓeere! Maam ɓo debm kɛn deet deete ɔɔ kɛn kaam mɔɔtn.

¹⁸ Maam ɓo debm m'ing zɛɛrɛ. Maam se m'ooyoga kooyo naɓo m'duroga daan yoge tu ɔɔ bɔrse m'utu m'ing zɛɛrɛ gɛn daayum daayum. Maam se m'ɔk tɔɔgɔ do yo ki ɔɔ do ɓee yoge tu kici.

¹⁹ 'Booyo! Nakgen kɛn naai aakiɲga kaaka ɔɔ kɛngen utu ade ɓaa naan ki se, 'raaɲiɲ maakɲ kitap ki.

²⁰ K-dijgen cilin kɛn maam m'akiɲ ji daamum ki ute lɔmpɔn daabgen cili kɛn naai aakiɲo jaay *'jeel mɛtiɲ ey se, 'booyo: k-dijgen cili se taad te *kɔdn Raagen cilin gɛn eglizgen maakɲ gɛgɛrge tun kɛn kaam cili se. Ɔɔ lɔmpɔn gɛn daabgen cili se lɛ, je taadɲ ute eglizgen maakɲ gɛgɛrge tun kaam cili se kici.»

2

*Maktubm se k'raaɲiɲ *eglizn kɛn Epez ki*

¹ *Kɔdn Raa kɛn lee ɓɔɓb eglizn maakɲ gɛgɛr kɛn Epez ki se, 'raaɲiɲ maktub ɔɔ:

'Booyo! Debm kɛn ɔk k-dijge cilin ji daamiɲ ki ɔɔ kɛn lee daan lɔmpge tun cilin gɛn daab se taadi ɔɔ:

² «Naabse kɛn naase 'tɛdki paac ute kaay kaamse kɛn naase ɔkki maakɲ naabse ki se, maam m'jeele. Ɔɔ maam m'jeele naase se ɔɲki 'sɛrkɲ jee *kusiɲge eyo. Jee kɛn tɛd rode aan gɔɔ *jee kaaɲ naabm Isage se, naase

* **1:8** Alpa ɔɔ Omega se je deekɲ ɔɔ: maam ɓo m'do kupm mɛt ki ɔɔ m'taar tɔɔliɲa. † **1:10** Bii dumas se ɓii gɛn Meljege. ‡ **1:13** Aak Dan 7.13.

aak 'jeeldeki naade se jee kaan naabm Isage eyo, naase andeki naade se, jee taar-koõbge.

³ Anum naase se daayum aayki kaamse; naase se 'dabarkiga taa maama oõlki te metse ceeb ki eyo.

⁴ Num maam se m'ok taara te naase gen taada: maak-je ken naase okki do maam ki deet se, boorse aan goo ken do dakiñ eyo.

⁵ Saapki tu! Ey num naase uunkiroga metn naabse jiga nafo naase aal oockiga. Bin num 'terlki kingse oõ 'terlki tedn naabse aan goo ken naase 'lee tednkiro do dakiñ se. Ken bin ey num, maam se m'utu m'asen kono oõ ken naase jaay 'terlki te kingse ey se, loompse gen daab se, m'an kuun detn got kuuy.

⁶ Nafo naase kic utu 'tedki nakj jiga. Aan goo maam m'oõd m'uun naabm jee Nikolait* ted se, naase kic oõd undeki bin kici.

⁷ «Debm ken ok bi booyo num, 'booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun goto baa se paac se: nakgen se jaay debm cirdega num, maam m'an kedn koojn kaagn ken ed kaaja ken maakj jinen Raa ki se.»

*Maktubm se k'raanin *eglizn ken Smirn ki*

⁸ *Kodn Raa ken lee boob eglizn maakj geger ken Smirn ki se, 'raanin maktub oõ:

'Booyo! Debm deet deet oõ ken kaam moon, naan ken ooyo oõ duroga daan yoge tu se taadsen oõ:

⁹ «Maam se m'jeel dubarse ute daayse, nafo naan *Raa ki se, naase se jee maalge. Kodn ken jee ted rode aan goo Yaudge lee oõdse se, maam m'utu m'booyo. Naade se Yaudge eyo, num naade se jee *Bubm sitange.

¹⁰ Naase se utu aki dabara nafo onte 'beerki. 'Booyo! Bubm sitange utu tokj jeesegen metinge ade komb danjay ki taa asen naama oõ naase aki dabara gen bii sik. Num aayki kaamse bini ken j'asen taal kic num onten tujki omse oõ maam m'utu m'asen kedn laatn toomoo† ken taad oõ naase se ankiga kaaja gen daayum.

¹¹ «Debm ken ok bi booyo num, 'booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gotn baa se paac: debm jaay aasinga oõ on cirga se, yo gen k-dige se an kon tedn dim eyo.»

*Maktubm se k'raanin *eglizn ken Pergam ki*

¹² *Kodn Raa ken lee boob eglizn maakj geger ken Pergam ki se, raanin maktub oõ:

'Booyo! Debm ken ok gard-jerl taaringe di paac taat ranan ranan se, taadsen oõ:

¹³ «Maakj geger ken naase ingki se, maam m'jeelse. *Bubm sitange utu ing gotn se oõ gotse ki se, naan gaarge. Num ute naan se kic, naase utu 'doõkki ute maama. Ey num maakj geger ken se fo naade tolo Antipas debm saadum ken tuj te ormin ey se. Ute naan se kic fo naase onki te eyo, utu aalki kaal maakse dom ki tap, ey num Bubm sitange se utu ing gotse ki.

¹⁴ «Num maam se m'ok taara te naase gen taada: gotn naase ki se, naase okki jeegen ken uun doobm Balaam‡ ken dej Gaar Balak jaay ol gaan *Israelge terl naaga Raa ki oso daa maraga do dakiña oõ eso naapa.

¹⁵ Oõ ter gotn naase ki se, naase okki jeegen took uun taar ken jee Nikolaitge§ lee dooy jeege se kici.

* **2:6** Jee Nikolait se dooy jeege ute Taar Raa ken met ki eyo. † **2:10** Laatn toomoo se je deekj oõ j'asen kedn nakj ken asen raap maakse. Naan se aan goo bede kici. ‡ **2:14** Balaam se debm kord ken Balak, Gaar Moabge, rejino taa baado naam gaan *Israelge. Aak Nmb kon 22-24, 25.1-2 oõ 31.16. § **2:15** Aak berse 6.

16 Bεεε, naase se 'terlki kingse! Ey num əppga gəwə maam m'utu m'baado əw m'utu m'aden kooco ute gərd-jerl kən 'teecn̩ taarum ki se.

17 «Debm kən ək bi booyo num, 'booy taar *Nirl Raa taad eglizge tun gətn baa se paac: debm aasinga do nakge tun se num, maam m'an̩ kədn̩ kəsn̩ k'danj̩n̩ maan* kən Raa əyiŋo kəy se. Ɔw tər m'an̩ kədn̩ ko raap raapo. Ɔw ko kən ese se, k'raan̩ga raan̩ ro kiji ro ki. Ɔw debm j'an̩ kədn̩ ko se sum 6o 'jeel ro se, ey num nam kuuy se kəŋ jeel eyo.»

*Maktubm se k'raan̩n̩ *eglizn̩ kən Tiatir ki*

18 *Kədn̩ Raa kən lee bəəb eglizn̩ maakŋ geger kən Tiatir ki se, raan̩n̩ maktub əw:

'Booyo! Goon Raa kən kaamin̩ aan gəw poodn̩ ək kəkə əw jən̩ge aan gəw maal zεεr kən j'əddiŋo poodn̩ aac dən̩ se, taadsen əw:

19 «Nakŋ naase 'tədki paac se maam m'jeele. Maam m'jeel maak-je kən naase əkki do jeege tu, əw bərsə kic naase utu aal kaal maakse dom ki rək. Maam m'jeel naabsen kən lee 'tədki ute kaay kaam kən naase əkki se. Ɔw m'jeele naabsegen naase 'tədki kaam məətn̩ se dən̩ cir kən deete.

20 «Num maam se, m'ək taara te naase: Jezabel mēnd tədron̩ aan gəw mēnd taad taar teeco taar Raa ki se, naase əŋiŋki naan̩ lee dər̩l jee tēdn̩ naabumge əw dējde əw k'terl naaga Raa ki əw əlde naade se əs daa maraga.

21 Maam m'əŋ biia, m'əw bin sum 6o, naan̩ 'terl kingiŋa əw kəŋ kεεsn̩ gaabiŋa. Num gan̩ naan̩ baate kəŋə.

22 'Booyki! Bərsə maam m'an̩ kaaliŋ do dan̩al ki, naan̩ dabar makəŋə. Ɔw gaabgen εsiŋ naan̩ se jaay tər̩l te kingde ey num, naade kic m'utu m'aden dabar bin kici.

23 Maam m'an̩ təəl te gēniŋge se naatn̩. Bin 6o eglizge paac 'jeele, maam se m'jeel m'nan̩ taar kən maakŋ jikilimge tu. Ɔw nan̩a nan̩a kic 6o, maakse ki se, maam m'an̩ dabara do nakge tun naan̩ tēda.

24 Num naasen, jee əp maakŋ Tiatir kən əlsen maak ki ey se, taar jee se lee dooy jeege se, naase lε 'took uunki te eyo, naase lε 'jeki te jeel taar maakŋ *Bubm sitange tu aan gəw gēn naaden lee saapiŋ se eyo. Taa naan̩ se maam m'asen kəŋ kənd̩ dīm kuuy dose ki ey sum.

25 Na6o nakŋ kən naase 'booyiŋkiga jaay aalkiga maakse do ki se, əkiŋki təəgə bini maam m'ade baa maak ki.

26 «Nakgen se jaay debm cirdega əw iŋga do naabum ki bini nan̩iŋga tak se, maam m'aden tənd̩ naade 6o 'tiŋg do mətjil jikilimge tun do naan̩ ki paac.

27 Ɔw jee baa se paac naade aden lee tənd̩ ute sird̩n̩ k'daapiŋ ute maala. Ute naan̩ se, naade ade lee tənd̩ təkŋ aan gəw kən k'lee k'tənd̩ k'tək dugul nēŋjge se.†

28 Aan gəw Bubum εdum təəgə do jeege tu se, maam kic m'ēdden naade ki bin kici. Ɔw tər maam m'utu m'aden kədn̩ Bεbəl gēn do mətbeeki se kici.

29 «Debm kən ək bi booyo num, booy taar kən *Nirl Raa taad eglizge tun gətn baa se paac.»

3

*Maktubm k'raan̩n̩ *eglizn̩ kən Sarde ki*

1 *Kədn̩ Raa kən lee bəəb eglizn̩ maakŋ geger kən Sarde ki se, raan̩n̩ maktub əw:

'Booyo! Debm ək Nirl Raagen cili* ute k-dijgen cili se taadsen əw:

«Maam m'jeel naabse kən naase 'lee 'tədki se. Nookse eem aan gəw jee utu zεεε; num gan̩ naase se jeegen ooyga kooyo.

* 2:17 Maan se kəsn̩ kən Raa sidə gaan Israēlge tu kaad̩ kən naade tiŋgo kəf-6aar ki. † 2:27 Aak KKR

2.9. * 3:1 Nirl Raagen cili se je taad̩ ute Nirl Raa mala mala.

² Iiŋki raan! Naabsegen mētingen ɓaa ɓaa tuju se əkɗeki jiga taa naan Raam ki se, naabm naase 'tɛɗki se maam m'ɔŋiŋ paac ɓo aac eyo.

³ 'Saapki do taar ken 'booyiŋkiro se ɔɔ ken k'dooyoseno jaay naase 'took aalkiro maakse do ki. Bin se 'bɔɔbiŋki jiga ɔɔ 'tɛrki maakse. Num ken naase jaay iŋgki zɛɛɛ ey num, maam m'ade ɓaa aan gɔɔ debm ɓoogo kaad ken naai 'jeel eyo ɔɔ m'ai kɔki do jii ki.

⁴ Ey num Sarde ki se, jeesegen mētinge se, kaldege se naade ɔŋ ilimiŋ te eyo. Naade se ɓo jeegen tuso kaldegen raap raap se ɔɔ naade lee ute maama taa naade aŋ kɔŋ kaasiŋa.

⁵ «Bin num 'booyki: nakgen se paac jaay debm cirdenga num, j'aŋ tusn kalgen raap raapo. Ɔɔ roŋ maakŋ Kitapm Kaaj ki se le, m'aŋ kɔŋ tɔɔl eyo, num naan Bubum ki ɔɔ naan kɔɗiŋge tu se, maam m'taadn m'ɔɔ: naan se debm maama.

⁶ «Debm ken ɔk bi booyo num, 'booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gɔtn ɓaa se paac.»

*Maktubm se k'raaniŋ *eglizn ken Piladelpi ki*

⁷ *Kɔɗn Raa ken lee ɓɔɔb eglizn maakŋ gɛgɛr ken Piladelpi ki se, raaniŋ maktub ɔɔ:

'Booyo! Debm *salal ɔɔ debm ken lee te ken mɛt ki, naan ɓo debm ken ɔk lɛkɛrlɛ gen taa ɓee *Daud, ken naan jaay ɔɔɗga taa doobo se, nam kuuy tap ɓo ɔŋ ɗɛkeliŋ eyo. Ɔɔ ken naan ɗɛkeliŋga le, nam kuuy ɔk doobm ken aŋ kɔɔɗ eyo, taadsen ɔɔ:

⁸ «Naabm ken naase 'tɛɗki paac se, maam m'jeele. Aakki! Maam m'ɔɔɗiga taa doobo naanse ki, nam tap ɓo aŋ kɔŋ gaas eyo. Ey num naase se 'tɔɔgse kic ɓo baata. Ute naan se kic ɓo, naase 'took uunki taaruma ɔɔ ɔŋ 'baatum te eyo.

⁹ 'Booyki! Jee *Bubm sitangen tɛɗ roɗe ɔɔ naade Yaudge se, ɓɛɛ, naade se jee taar-kɔɔɓge ɔɔ naade se maam m'ɛɗisiŋga kaam jise. 'Booyki. Maam m'utu m'adeno tɔɔɗn ɓaa gɔtse ki ɔɔ naade utu 'kɛrgŋ mɛtn jɛse ki ɔɔ asen jeel naase se maam m'jese.

¹⁰ Aan gɔɔ naase aayki kaamse 'bɔɔbkiga taarum se, maam kic m'utu m'asen ɓɔɔɔ kaad ken dubara ade ɓaa do jeege tun do naan ki jaay utu ade naam se.

¹¹ Ɔɛɛ, maam se ɔɔpɓa gɔɔɔ m'ade ɓaa. Bin num taar *Raa ken naase 'booyiŋki se, ɔkiŋki tɔɔgɔ taa laatn tɔɔm k'j'ɛɗɗesiŋ se, nam tap ɓo aŋ 'kɔŋ kuun eyo.

¹² «Nakgen se jaay debm cirdɛga num, maam m'aŋ tɛɗiŋ aan gɔɔ duliyu maakŋ *Bee Raam ki ɔɔ nam tap ɓo aŋ kɔŋ kɔɔɗ eyo. Ɔɔ maam m'aŋ raan ro Raama ɔɔ ro gɛgɛr Jeruzalem kiji ken gɛgɛr Raam se roŋ ki ɔɔ gɛgɛr se Raa ɓɔɔyiŋo maakŋ raa ki. Ɔɔ tɛr m'aŋ raan rom kiji roŋ ki kici.

¹³ «Debm ken ɔk bi booyo num, 'booy taar gen *Nirl Raa taad eglizge tun gɔtn ɓaa se paac.»

*Maktubm se k'raaniŋ *eglizn ken Laodise ki*

¹⁴ *Kɔɗn Raa ken lee ɓɔɔb eglizn maakŋ gɛgɛr ken Laodise ki se, raaniŋ maktub ɔɔ:

'Booyo! Debm saadn ken tuj ɔrmiŋ eyo ɔɔ lee te mɛt ki ken k'daniŋ *Amin, ɔɔ ute doobm naan se ɓo Raa aalo nakge paac se, naan taadsen ɔɔ:

¹⁵ «Naabsen ken naase 'tɛɗki paac se, maam m'jeele: naase le urlki eyo ɔɔ ɔŋgki eyo. Maam je naase 'tɛɗki ɔŋgo ey le urlu.

¹⁶ Taa naase le uurlki eyo ɔɔ ɔŋgki kɛɗɛk ey se, num aan gɔɔ naase ɔŋgki zom sum se, maam m'asen tɔɔɗn tɔl naatn.

17 Taa naasen 'taadki əski: maam se m'ək maala ə m'tədga debm maal gətɪn gətə ə dɪm tap ʃo daayum eyo. Gaŋ naase 'jeelki eyo ey num naase ʃo jee kəədɪn yɛɛʃgen jeege aakse kic ɛjsen dose ki. Naase se jee daayge, 'kaam-təəkki ə m'ɛt-beerki.

18 'Booyki m'asen dɛjɛ: 'ʃaakiro gətum ki, 'dugki daabm k'j'əyɪŋa kəy poodɪn taa aki tɛdɪn jee maalge. 'Baakiro 'dugki kalgen raap raapo taa asen kəy m'ɛt-beerse. Ə ʃaakiro 'dugki dawa kaama ə 'təmbki kaamse ki taa kaamsege 'təədɪn taaka.

19 'Booyki! Debm kɛn maam m'jɛŋ se, maam m'mooyɪŋa ə m'dɛjɪŋa. Bərsɛ se, 'tɛrlki kɪŋse ə əkumki əŋə.

20 'Booyki! Maam se m'daar taa doob ki ə m'tənd kaam taara. Ə nam jaay booyga minduma ə ədʊmga kaam taara se, maam m'kɛnd ʃɛɛŋ ki ə m'ʃaa kɪŋ kəsn te naaŋa.

21 «Nakgen se jaay debm cirɔega num, maam m'aŋ kuun kənd do kaag dom ki ə naaŋ kɪŋ te maama an gə kɛn maam m'cir nakgen se jaay bərsɛ m'ɪŋ do kaag do ki te Bubum kic se.

22 «Debm kɛn ək bi booyo num, 'booy taar kɛn *Nirl Raa taad eglizge tun gətɪn ʃaa se paac.»

4

*Jan aak jeege eem keem *Raa maakŋ raa ki*

1 Kɛn nakgen se jaay deel se, tɛr maam m'aak maakŋ raa ki se, taa doobo əd wəŋ.

Gətɪn se m'booy mind nam kɛn taadumo deet deet makəŋ an gə pulu se deekum ə: «Ooko, 'ʃaado raan ara ə maam m'utu m'ai taadɪn m'ɛtn nakgen səm utu 'kaan se.»

2 Gaŋ gətɪn se sum ʃo, *Nirl Salal naar bəy dom ki ə m'aak kaag do maakŋ raa ki ə nam ɪŋ kɪŋ do ki.

3 Nam kɛn ɪŋ do ki se, daan kaamɪŋ əmb bɪrɪŋ bɪrɪŋ an gə kogen kɛn te rode, kɛn k'daŋɪŋ jasp ute sardoin əmb bɪrɪŋ bɪrɪŋ se. Ə kaag do se, wəyŋ maakŋ raa əl gurugiŋa. Ə wəyŋ maakŋ raa se aak bɛɛ əmb bɪrɪŋ bɪrɪŋ ə zɛɛr m'ɛt ki cidɪd an gə ko kɛn k'daŋɪŋ emorid.

4 Kaag do se, kaag doge kuuy sik-di-kaar-sə se əl gurugiŋ ə magalge sik-di-kaar-sə tɪŋ do kaag doge tun se. Kaldegen rode ki se raap lak lak ə laatn gaarɪŋen k'tɛdɪŋ ute daab se dode ki tak tak.

5 Maam m'aak m'ɛtn kaag do ki se maane aal wusuk wusuk m'booy mind jeege ute raa kɛn taat tɪrɪŋ tɪrɪŋ se gətɪn ese kici. Naan kaag do ki se m'aak jɛl poodge cili ək kəkə. Jɛl poodgen cili se, kɛse je taad ute nirl Raagen cili.

6 Ə tɛr naan kaag do ki se naka kalan tood an gə baar maan tood yel yel se.

Tɛr ne-dɪmge sə gurug aal kaag do se, ə nakgen se naagde ə maakde paac ək kaama.

7 Ne-dɪmgen se, kɛn deet se tec tupiyu, gen k-dige se tec goon maraŋa, gen k-mətoge se daan-kaamɪŋ tec an gə gen debkilimi ə gen k-səge se tec an gə doobm kɛn tiŋ tiŋ raan se.

8 Ne-dɪmgen sə se, naŋa naŋa kic ək taa bɛɛkŋ kɛy mɛɛ mɛɛ ə taa bɛɛkŋ kɛydege se, maakɪŋ ə naagiŋ ək kaamge. Ne-dɪmgen se təəm Raa nəwə katara əŋ eyo ə:

«Mɛlje, naai ʃo debm salal cir paac,

naai ʃo Raa Sidburku

kɛn do dəkɪŋa, kɛn bərsɛ ə kɛn utu ʃaado se.»

⁹ Raa ken ing do kaag do ki ðo ting zεεε daayum daayum se, ne-dimgen se jaay eemiņa, *nookiņa ðo tðomiņ se,

¹⁰ magalgen sik-di-kaar-sðo se ðaado erg naan nam ken ing do kaag do ki se ðo eemiņ naan ken ting daayum daayum zεεε se. Naade tðod naatn ute laan gaaringe doðe ki ðo ombiņ naan kaag do ki se ðo taad ðo:

¹¹ «Melje Raa,

tðogð se iino gøtn naai ki,

naai kali ki sum ðo ken jeege ai tðomð ðo ai nooko,

taa nakge paac se, naai ðo Debm Kaalde,

ðo naai aalde ðo ðorse utu se kic ðo te maak-je naai.»

5

*Jan aak Kitap ute *Goon Baatn Raa*

¹ Ter maam m'aak nam ken ing do kaag do ki se, ðk kitap k'teelinga teele do ji daamiņ ki, ðo kitapm se ðk raanja naagiņ ki ðo maakiņ ki. Kitapm se k'teeniņa teene ute tiibm teeje gøto kaam cili.

² Ðo maam m'aak *kødn Raa kalan se, ðk tðogð ðo naan taad makøn ðo: «Nanja jaay ðk doobo an kaasn gen tðodn tiibm teejn gøto kaam cili jaay 'kødn kaakj kitapm se?»

³ Naðo maakj raa ki, do naan ki, ðo metn naan ki, nam jaay an kaasn gen kðodn kaakj kitapm se tap ðo, gøto.

⁴ Gøtn se maam m'baag keem makønð taa nam jaay ðk doobo gen kðodn kaakj kitapm se gøto.

⁵ Ter maakj magalge tu se, deb kalan taadum ðo: «Ðnten keeme. 'Booyo! Tupiy teeco taa ðee Juda ki se*»; naan se teeco metjil Gaar *Daud ki. Naan ðo debm ken cir nakge paac ken utu 'tðodn tiibm teejn k'teeniņ gøto kaam cili se ðo kðodn kaakj kitapm se.»

⁶ Ter maam m'aak kaag do ken ne-dimgen sðo ute magalgen sik-di-kaar-sðo gurug ðliņ daan ki se ðo maam m'aak *Goon Baatn Raa k'tøoliņo se ðaar ðaar daan ki. Naan ðk kaajge cili ðo kaamge kic cili† ðo kaamgen cili se je taadn ute Nirl Raagen cili ken naan øldeno do naan ki paac.

⁷ Goon Baata se ðaa øj nam ken ing do kaag do ki se, ðo øko kitapm ken ji daamiņ ki se.

⁸ Ken naan jaay øko kitap sum se, ne-dimgen sðo ute magalgen sik-di-kaar-sðo se erg naan Goon Baat ki. Ðo nanja nanja kic øk nakj tec kurundu ute bejeņgen gen daab ðo dooc ute nakgen oot nijimi. Kεse je taadn ute keem jee Raage.

⁹ Gøtn se naade aar kaa ken kiji ðo maakj kaade ki se, naade taad ðo:

«Deere, naai kali ki sum ðo

aas gen kaakj køkj kitapm se,

ðo gen tðodn tiibm teejn ro ki se.

Taa naai se k'tøolioga

ðo ute moosi se, naan *Raa ki naai 'dugga do jeege

ute metjildege paac ute taar naanðege ute taa beedege

ðo ute taa naanðege.

¹⁰ Naai 'tøddenga tødga jee naaige

ðo naai 'køsn gaara doðe ki

ðo naai 'tøddenga tødga *jee tødñ serke Raajege tu.

* 5:5 Tupiyu se je taadn ute Isa al-Masi. Aak Jen 49.8-9. † 5:6 Maakj Kitapm Raa ki se kaag do se taad ute tðogð ðo kaama taad ute jeele ðo cili se taad ute nakj bæe salal, jiga, aak bæe. Aak Zak 3.9 ðo 4.10.

ጋ naade se utu kəsn gaara tɛɛ ute naai do jeege tun do naan ki.»

¹¹ Ne-dimgen sɔɔ ute magalgen sik-di-kaar-sɔɔ kən gurug əl kaag do daan ki se, maam m'aaka əɔ m'booy kədn Raage dupu kando kando əɔ dən ɲasan ɲasan baado gurug əldɛ naade se daan ki.

¹² Naade aar kaa makəŋə əɔ maakŋ kaade ki se, naade taad əɔ:

«Goon Baatn k'təəliŋə se ʒo, aas debm kən Raa an kədn təəgə, nakge paac kaam jina, jeel-taara, təəg cir nakge paac.

ጋ jeege paac an *nooko an təəmə əɔ an magala.»

¹³ Ter nakgen Raa aalo paac se, kengen maakŋ raa ki, do naan ki, metn naan ki, əɔ kengen maakŋ maane ki ute nakgen ʒaa se paac m'booyde aar kaa əɔ maakŋ kaade ki se, naade taad əɔ:

«Nam inŋ do kaag do ki ute Goon Baata se,

taa təəgə se iinə gətn naade ki

ute naan se k'təəmdɛki, k'magalɛki əɔ k'nookɛki,

gen daayum daayum.»

¹⁴ Gətn se ne-dimgen sɔɔ se took əɔ: «*Amin.» ጋ magalge se baado ɛrge əɔ eemiŋa.

6

**Goon Baatn Raa təədn tiibm teejn k'teenin gətə kaam mɛɛɛ*

¹ Kaad kən maam m'aak kaak Goon Baatn Raa se, maakŋ tiibm teejn kən k'teenin gətə kaam cili se, naan əɔd tiibm teejn k'teenin deet se əɔ maakŋ ne-dimge tun sɔɔ se, maam m'booy deb kalan taad aan gəɔ raa kən taat se əɔ: «'Baado!»

² Gətn se maam m'aak sindi raap raapo əɔ debm ooko do ki se ək k'pendɛkɛ. Debm ese se j'əndinə laatin gaarinŋe. Naan debm gaabm bəər lee əs naanŋe əɔ ter naan teecga gen ʒaa kəsn naanŋen kuuy daala.

³ Kən Goon Baata jaay əɔd naatn ute tiibm gen k-dige se, maam m'booy ne-dim gen k-dige se, taad əɔ: «'Baado!»

⁴ ጋ gətn se, maam m'aak sind kuuy teeco əɔ sind se aac dɛŋ. Debm ooko do ki se j'ɛdin gərd-jɛrlɛ əɔ magala jin ki əɔ j'undin kulu taa naan tɛdn təəse se 'tɛdn gətə do naan ki əɔ kəl jikilimge 'təəl naapa.

⁵ Kən Goon Baata jaay əɔd naatn ute tiibm gen k-mətəge se, maam m'booy ne-dim gen k-mətəge se taad əɔ: «'Baado!» ጋ gətn se maam m'aak sindi ilim kilimi əɔ debm ooko do ki se, ək nakŋ kən k'lee k'dəəjn nakge se jin ki.

⁶ Ter maakŋ ne-dimge tun sɔɔ se, maam m'booy aan gəɔ mind nam taad əɔ: «Kəəl gen kəər kaaria se, aas gen kəgŋ nam kən tɛdn naaba ʒii kalan. ጋ kəər muriya kalan ute kəəlin se lɛ, aas gen kəgŋ nam kən tɛdn naaba ʒii kalan kici. Num kən gen uubu ute tətn koojn bin se, ənten lekɛ.»

⁷ Kən Goon Baata jaay əɔd naatn ute tiibm gen k-səəge se, m'booy ne-dimgen gen k-səəge se taad əɔ: «'Baado!»

⁸ ጋ gətn se, maam m'aak sindi əɔ ron se tec aan gəɔ gen debm ooyga kooyo. ጋ debm ooko do ki se, ron Yoa əɔ beɛ yoge se kic əko metina. Do naan se, k'nigin gətə kaam sɔɔ, əɔ jee kaam kalan se, j'undden kulu taa aden təəl ute gərd-jɛrlɛ, ʒoa, kəəŋgen dɛɛt dɛɛtɛ, ute daa gaabge.

⁹ Kən Goon Baata jaay əɔd naatn ute tiibm gen k-miige se, maam m'aak *gətn k'jinin k'lee k'tɛdn sɛrkɛ Raa ki. Metn nakŋ kən k'jinin se, maam m'aak ko jeegen k'təəldɛ taa taar *Raa əɔ taa saadn kən naade lee tɛdɔ se.

¹⁰ Ko jeegen se təəd təəy makəŋə əɔ: «Mɛlje, naai Debm *Salal əɔ kən met ki se, jee do naan ki se, tap ʒo bini nun ki jaay naai aden kəjn bəərə dɛdɛ ki əɔ aden dabara taa naade təəljeno naaje se?»

¹¹ Gətn se, naade se nanja nanja kic bo j'edfin kal raap raapo əw jərɪl aan naagn jɛdege tu əw k'deekden j'əw udki bi cəkə, taa genaasege se kaamde aas te ey bərtə. Ɔw jee kuuy uun doobm Isa *al-Masi aan gəw naase se kic j'utu j'aden təəl aan gəw naase se kici.

¹² Tɛr kɛn Goon Baata jaay əwɔf naatn ute tiibm gɛn k-mɛcɛge se, maam m'aak naanja te makəŋə əw kaada se tɛd ilim dib aan gəw jeege tus kal kəl doa* əw laapa ute magalin se tɛd aac aan gəw mooso.

¹³ K-dijge se si rutuk rutuk do naan ki aan gəw kuriŋ koojŋ ko ba kuulu əl makəŋ jaay siŋ taa-təw se.

¹⁴ Maakŋ raa se aən iig kilu aan gəw raagn kɛn nam teel baani. Koge əw naangen maane gurug əlde daan ki se kic bo paac tɛd gətə.

¹⁵ Tɛr gaaringen do naan ki, magalge, bubm asgarage, jee nak dɛnge, jee təwɔ, bulge əw kɛngen bulge eyo, paac aən ba toom maakŋ iibge tu əw pakal linje tu.

¹⁶ Naade taad makəŋə əw: «Ɔŋ koge ute linje se si rujŋ dojege tu, taa nam inŋ do kaag do ki se ute Goon Baatn Raa se ajenki kəŋ kaak eyo əw maak-taarde 'bəw dojege tu eyo.

¹⁷ Taa bi i əw kɛn naade an kəŋ bəw do jeege tu ute maak-taarde se, bɛrɛ, aanga. Ɔw bi kɛn se, nanja jaay kəŋ daa naande ki?»

7

**Kədn Raage tənd nakŋ kaakŋ jeele naan jee Raage tu*

¹ Kɛn nakgen se jaay deel se, mɛtn naan kɛn kaam səw se, maam m'aak gətə bo kədn Raa daa ro ki tak tak. Naade gaas kuul iinə gətə kaam səw taa kəl do naan ki eyo, do maane ki eyo əw ro kaagge tu eyo.

² Ɔw gətn se, maam m'aak kədn Raa kuuy iinə kaam kaada tookŋə. Ɔw kədn Raa se, ək nakŋ *Raa zɛrɛ kɛn k'tənd naan jeege tu gɛn kaakŋ jeelde se. Kədn Raagen kaam səw kɛn j'undden kulu gɛn tujŋ do naanja ute maane se, naan dan taadden makəŋə əw:

³ «Ɔŋki! Ɔŋten 'tɛdki nakŋ *kusiŋ do naan ki, do maane ki ute kaagge tu se bini naaje k'tənd kaasn nakŋ kaakŋ jeele naan jee tɛdn naabm Raage tu se jaayo.»

⁴ Gətn se maam m'booy k'mɛd jee kɛn k'təndɛga tənd nakŋ kaakŋ jeel naande ki se; naade aas dupu-kaar-te-sik-səw-kaar-səw (144 000) əw jee se paac teeco taa bɛe gaan *Israelge tu.

⁵ Taa bɛe Juda se, dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gɛn Ruben naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gɛn Gad naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

⁶ gɛn Aser naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gɛn Nɛptali naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gɛn Manase naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

⁷ gɛn Simɛon naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gɛn Lɛbi naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gɛn Isakar naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

⁸ gɛn Zabulon naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gɛn Yusup naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gɛn Benjamin kic naade dupu-sik-kaar-dio (12 000).

Jeege se paac ək nakŋ kaakŋ jeele naandege tu.

Jan aak jeege dɛn ŋasaŋ ŋasaŋ naan kaag do Raa ki

* 6:12 Kal kəl do Yaudge se ilim kilimi.

⁹ Ken nakgen se jaay deel se, maam m'aak metjil jeege den nasan nasan, so jee se j'aden kon med eyo. Jeege paac ute metjildege taa beedege, taar naandege so taa naandege so tuso kalgen jerle so raap raapo, oko doomo jidege tu so daar naan kaag do Raa ki ute gen *Goon Baatn Raa ki.

¹⁰ Naade taad makon so:

«'Booyki! Raajegen ing do kaag do ki
ute Goon Baata se,
naade bo ken aaj jeege.»

¹¹ So *kodon Raagen paacn gurug ol kaag do daan ki ute magalge so ne-dimngen so se, erg und naande naan ki naan kaag do Raa ki so naade toom Raa,

¹² so took so:

«*Amin! Deere, Raa naajege se ok togo,
jeel-taara, toog cir nakge paac.
K'toominki, k'denki, *k'nookinki so k'magalingi
gen daayum daayum. Amin!»

¹³ Anum maakn magalge tu se, deb kalan tond metum so: «Jee te kaldege raap raap se tap bo, nanje? So naade se iino gay?»

¹⁴ Maam m'terlin m'oo: «Bubm naka, jee se naai bo 'jeelde.» Naan terlum so: «Jee se bo, dubar ken deel do, aano dode ki. Naade se bo jee ken tugo kaldege ute moosn Goon Baatn Raa jaay kaldege ted raap lak lak se.

¹⁵ Taa naan se bo,
naade daar naan kaag do Raa ki so tedn naaba
so toomin nooro katara maakn Been ken jeege lee eemin se.
So debm ken ing do kaag do ken ese se aden boobo.

¹⁶ So naade se moosn bo ute maane se aden tool ey sum;
so kaada ute goto ong diwil diwil se kic naade naam eyo.

¹⁷ Taa Goon Baatn Raa ing daan kaag do ki se aden tedn Mel gaamde
so aden toodn kol gotn maan ken tood soy kol kol so ed kaaja se.
So Raa se le utu aden koton kaa-maande.»

8

**Goon Baatn Raa soo tiibm k'teenin gen k-cilige*

¹ Ter ken Goon Baatn Raa jaay soo tiibm k'teenin gen k-cilige se, maakn raa ki goto baa tood dil daanin baa baa ceesn ler.

² Gotn se maam m'aak *kodon Raage cili* daar daar naan *Raa ki. So naade se j'edden pulge cili.

³ So kodn Raa kuuy se baado daar cees ki, *gotn ken k'lee k'tedn serke Raa ki. Naan ok bejen daab jin ki so j'edin nakn oot nijim se dena, naan ute keem Raa ken jee Raage lee eemin se, taa an baa kedn Raa ki got ken k'lee k'tedn serke Raa ki se, so gotn se k'jiinin ute daab so daar naan kaag do ki.

⁴ Naan tooc nakn oot nijim ese se, so saan se iin ji kodn Raa ki ute keem Raa ken jee Raage lee eem se, ooko bini aan gotn Raa ki. Kodn Raa ara se naan maakn kodn Raage tun cili naan Raa ki.

⁵ Ter kodn Raa tos poodn *gotn ken k'lee k'tedn serke Raa ki se dooc bejenge so poodn se, naan sin do naan ki. Gotn se Raa taata, goto ted dir dir, goto aal wusuk wusuk so naan kic bo tea.

Kodon Raage tuuy pul soo ken deet deete

⁶ Ter *kodon Raagen cilin ken ok pulu cili se, daap rode gen tuuyu.

* 8:2 Maakn kodn Raage tu paac se kodn Raagen cili ara se naade se bo magaldege.

⁷ Ken kədn Raa deet deet jaay tuuyu puliŋ se, isi te poodo deep ute mooso se, sidō do naan̄ ki. Do naan̄a jaay k'nigiŋ gətō kaam mətō se: ken kaam kalan̄ se əs poodo əs kaagge kic ken k'nigiŋ gətō kaam mətō se, ken kaam kalan̄ se əs poodo əs mu zεerge se paac əs poodo kici.

⁸ Ken kədn Raa k-dige jaay tuuyu puliŋ se, naka magala aan gəə ko te poodiŋ zir zir j'ət j'əliŋ ooc maakŋ baar ki. Əs baar k'nigiŋ gətō kaam mətō se, ken kaam kalan̄ se dəl mooso.

⁹ Nakgen maakŋ baar ken gətn ese se, k'nigiŋ gətō kaam mətō se, ken kaam kalan̄ se paac ooyo. Əs markabgen gətn ese se kic k'nigiŋ gətō kaam mətō se, ken kaam kalan̄ se tuj paac.

¹⁰ Ken kədn Raa k-mətōge jaay tuuyu puliŋ se, k-diji magala ute poodiŋ aan gəə jεle əs oolge ute gətn ək maange jaay k'gaan̄iŋ gətō kaam mətō se, naan̄ ooc do ken ken kaam kalan̄.

¹¹ K-diji ese se, k'dan̄iŋ sii. Əs maan k'nigiŋ gətō kaam mətōn ese se, ken kaam kalan̄ se təd ataka kan̄ aan gəə sii. Jee aay naan̄ se dēniŋ 6o ooyo, taa maan naade aay se ataka.

¹² Ken kədn Raa k-səəge jaay tuuyu puliŋ se, kaada, laapa, əs k-dijge jaay k'gaan̄de gətō kaam mətō se; gətden kaam kalan̄ se paac ooyo. Taa naan̄ se 6o, katara ute nəəəə jaay k'nigiŋ gətō kaam mətō se; ken kaam kalan̄ se wəə ey sum.

¹³ Kaad'ken maam m'aaka əs m'booy doobo maakŋ raa ki raan taad makəŋə əs: «Wəəy! Wəəy! Jee do naan̄ ki se utu asen kəəŋ dēn aak eyo, taa pul kədn Raagen mətōn utu tuuy pulde daal se.»

9

**Kədn Raa tuuy pul gen k-miige*

¹ Ken kədn Raa k-miige jaay tuuyu puliŋ se, maam m'aak k-diji bəəy ooco naan̄ ki. Əs k-diji se j'ed̄iŋo lekerle gen kəədn taa gəə ken jər̄l zuzu se.

² Ken naan̄ jaay əd̄ taa gəə ken jər̄l zuzu sum se, saa teeco tul tul aan gəə saa baal magal gidi gidi. Əs gətn se kaada ute maakŋ raa se təd ilim dib.

³ Maakŋ saa ken se, iimge teeco əs wəək do naan̄ ki. Əs iimgen se j'ed̄den təəgə gen təbm jeege aan gəə iingen lee təb jeege se.

⁴ Əs iimgen se, k'taadden j'əə j'ənte lekŋ mu zεεε, kaaga əs nakŋ zεergen gam, nabō k'baa ro jeege tun ək nakŋ kaakŋ jeel *Raa naandēge tu ey se.

⁵ Əs k'taadden j'əə j'ənte təəde, num gan̄ j'əədden yεεbde 6o gen laapa mii. Əs iimgen se əd̄den yεεbde aan gəə debm ken iini əbiŋga num əd̄iŋ yεεbiŋ se.

⁶ Əs kaad'ken se jikilimge je yo te rode, nabō kəŋ eyo; dəŋ yo rode ki, nabō yo se aden kaan̄a.

⁷ Iimgen se, tec aan gəə sendgen k'dəək k'daapden rode gen 6aa bəə ki. Əs iimgen se ək nakge dodege tu aan gəə laan̄ daab əs daan-kaamdege se tec gen jikilimge.

⁸ Iimgen se bεekdege tec aan gəə bεekŋ mēndge əs naan̄dege le tec aan gəə gen tupiyu.

⁹ Naade ək naka rodege tu aan gəə saapo, əs taa bεekŋ keydege se, eem aan gəə puusn sendgen dēn 6aa 6aa bəə ki se.

¹⁰ Əs yeldege se tec aan gəə gen iini əs ute naan̄ se 6o naade lee təbm jeege. Əs ute yeldege se 6o ken naade təbga jeege num əd̄den yεεbde gen laapa mii se.

¹¹ Əs gəə jər̄l zuzu ken iimge teeco maak ki se, əkga gaara, əs gaarde se ute taar *Ebre se k'dan̄iŋ *Abaddon* əs ute taar Grək le k'dan̄iŋ *Apolion* ken je deekŋ əs: *debm tujŋ gətō*.

12 Nakɲ ɔɲ deet deet se deelga; ɔ ɓorse ɔppga nakgen ɔɲ ɔɲ dio kɛn te aɗe ɓaa do naan ki kuuy daala.

**Kɔɗn Raa tuuy pul gen k-mɛɛge*

13 Kɛn kɔɗn Raa k-mɛɛge jaay tuuy pulɲ se, *gɔtn tɛɗn sɛrke Raa ki kɛn k'daapiɲ ute daab ɔ ɔk kaaja gɔtɔ kaam ɔɔ kɛn daar naan Raa ki se, maam m'booy mind nam taad gɔtn se.

14 Naan taad kɔɗn Raa kɛn gen k-mɛɛge tu kɛn ɔk pulu se ɔɔ: «Kɔɗn Raagen ɔɔ k'dɔɔkɗega dɔɔk taa ool magal kɛn k'danɲ Eprat se 'ɓaa tuutɗen naatn.»

15 Ɔɔ kɔɗgen ɔɔ se k'tuutɗen naata ɔ kɛn k'tɔɔɗ k'tɔɗɗega se, do dɔkiɲ tap ɓo naade ing booy booyo maakɲ ɓaar kɛn se, maakɲ laapiɲ ki, maakɲ ɓiɲ ki ɔɔ maakɲ lɛriɲ ki sum ɓo, k'taaddɛnga taad j'ɔɔ jikilimgen jaay k'nigɗe gɔtɔ kaam mɔtɔ se, jee kaam kalan se, k'tɔɗɗe paac.

16 Tɛr maam m'aak jee sendge aas dupu-kaaru-dio (200 000 000) ɔɔ kɛn k'mɛɗɗe se, maam m'booyga.

17 Bin ɓo maam m'aak sendge ute mɛɗɗe teeco naanum ki. Ɔɔ mɛɗɗe se tuuso saapo aac aan gɔɔ poodo, zɛɛr ciɗiɗ aan gɔɔ koa, ɔɔ kɔɔs aan gɔɔ kuɗn poodo. Ɔɔ do sendɗege tu se tec aan gɔɔ do tupiyge. Ɔɔ poodo, saa ɔɔ kuɗn gen poodo se teeco taardege tu ɓuluk ɓuluk.

18 Nakgen mɔtɔn kɛn teec taardege tu se ɓo, jeege jaay k'nigɗe gɔtɔ kaam mɔtɔ se, jee kaam kalan se, naade tɔɗɗe paac.

19 Ɔɔ tɔɔgɲ sendgen ese se, teeco taarde ki ɔɔ iɲo yɛɗɗege tu; taa yɛɗɗege se tec aan gɔɔ wɔɔjɔ ɔɔ ɔk daan doa ɔɔ ute naan se ɓo naade lee dabar jeege se.

20 Gan jee ɔppm kɛn nakgen se ɔɲ tɔɗɗe te ey se, ute naan se kic ɓo, naade baate tɛrl maakɗege do Raa ki. Gan naade ing ɓo gen keem maragɗege, sitandɗege ute raadege kɛn naade daapiɲ ute daab, pudda, maal zɛɛɛ, koa ɔɔ te kaagge se, ey num raadege se lɛ aak eyo, booy eyo ɔɔ lee eyo.

21 Ute naan se kic lɛ, naade ɔɲ eyo gen tɔɗ jeege gen koojɲ rodege, gen kɛɛsn naapa ute ɓoogo.

10

**Kɔɗn Raa ɔk kitapm baata k'wɔrginga wɔrgo jin ki*

1 Tɛr maam m'aak kɔɗn Raa kuuy tɔɔgɔ ɓɔɔyo maakɲ raa ki. Ɔɔ naan uuso kal gapara ɔɔ teelo don ute wɔɔjɲ maakɲ raa; ɔɔ daan-kaamiɲ aan gɔɔ kaada ɔɔ jɛɲge magal aan gɔɔ duliyyu ɔɔ tec poodo.

2 Naan ɔk kitapm baata k'paatinga paat se jin ki. Ɔɔ jɛ daamiɲ se, naan ɔɓiɲ do baar ki ɔɔ jɛ jeeliɲ se lɛ, naan ɔɓiɲ naan ki.

3 Gɔtn se naan ɔɗɗɔy makɔɲ aan gɔɔ tupiyu. Kɛn naan jaay ɔɗɗɔy se, maam m'booy raa taat tiiriɲ tiiriɲ gɔtɔ kaam cili.

4 Ɔɔ kɛn Raa jaay taat aas se, maam m'je m'raan mɛtn taariɲa, naɓo m'booy mind nam maakɲ raa ki taadum ɔɔ: «Mɛtn taar kɛn Raa taatn gɔtɔ kaam cili se, ɔkiɲ maaki ki, ɔɲte 'raaniɲa.»

5 Tɛr kɔɗn Raa kɛn jaay maam m'aakiɲo ɔɓo jɛɲ kalan do baar ki ɔɔ kɛn kalan do naan ki se, uun ji daamiɲ raan.

6 Gɔtn se naan naam taariɲa ute ro debm kɛn tiɲg daayum daayum se, naan ɓo debm kɛn aalo maakɲ raa ute nakgen maak ki paac, do naan ute nakgen do ki paac ɔɔ baar ute nakgen maak ki paac. Naan taad ɔɔ: «Naan ki se, j'aden kɔɲ gɔt ey sum.

7 Taa do dɔkiɲ se, *Raa taadɗega jee kaan naabiɲge tun taad taar teeco taariɲ ki kaad kɛn naan utu tɛɗn nakɲ kɛn naan uuno do ro ki jaay *jeege jeel mɛtiɲ ey se. Kɛn kɔɗn Raa k-cilige jaay tuuyga pulɲ num, Raa utu 'tɛɗn nakɲ se 'kaan doobiɲ ki.»

⁸ Ter mind nam ken maam m'booyino taadum maakn raa ki se, taadum kuuy daala o: «'Baa gotn kodn Raa ken ob jen kalan do baar ki o ken kalan do naan ki se, oko kitapm ken k'paatinga paatn ken naan okin jin ki se.»

⁹ Gotn se, maam m'baa m'onjina o m'tond metin m'oo edumo kitapm baatn ken jii ki se. Naan deekum o: «Ok osin paac! Ken naai jaay utu osin kos se, ai nijim taari ki aan go teeje, nabo ken naan booyga maaki ki se, ai kaacn kaadi.»

¹⁰ Ken maam m'oko kitapm baatn ji kodn Raa ki jaay m'osin se, m'naamin taarum ki se, nijim aan go teeje. Num ken naan jaay booy aan maakum ki sum se, m'naamin aacum kaaduma.

¹¹ Ter k'taadum j'oo: «Jeegen te dende, ute metjildege, ute taar naandege o ute gaardege se, 'baa taadden taar teeco taar Raa ki se kuuy daala.»

11

Saadgen dio

¹ Gotn se k'jedum naala tec aan go nakn ken k'lee k'doojn goto, o k'deekum j'oo: «Iin 'baa 'doojn *Bee Raa ute *gotn ken k'jiin k'daapin gen tedn serke Raa ki o m'edjee ken ing eem *Raa gotn ese.

² Num daan boorin naatn se onte 'doojina taa gotn se j'onjina kon jeege tun jeel Raa mal eyo. O geger *salal gotn ese se, naade utu an kosn gen laapa sik-oo-kaar-dio (42).

³ Saadumgen di se, maam m'utu m'aden kol naade 'tuusn kal kol doa. O maakn bii ken dupu-te-kaar-di-te-sik-mee se (1 260), naade taadn taargen teeco taar maam ki jeege tu.»

⁴ Saadgen di se, naade aan go *ko alibgen dio o aan go loompngen di ken daar naan Meljege tun ken Mel kaal do naanja se.

⁵ Jee se jaay debm je aden tedn *kusin num, poodo aden teecn taardege tu o kosn jee taamooydegen ese se naatn. Deere, bin bo debm jaay je aden tedn kusi naade ki se, naade an tol bin kici.

⁶ Naade ok too go gen gaasn maane 'keedeyo o kaadken jaay naade taadjeege tu taargen teeco taar Raa ki se, maane tap bo 'keedeyo; o ter naade ok too gn 'del maane tedn mooso, o naade ano baa ute dubar naparin dena do naan ki aan go ken naade maakde jen ro ki.

⁷ Ken saadgen di se jaay taad nan taarde se, daa-gaabm ken ade kookn maakn go ken jerl zuzu se utu ade kooco. Ken naan jaay cirdega num, utu aden tol.

⁸ O yodege se, naade utu ade kon toodn daan boor geger ken magala, gotn ken k'danin ute ro Sodom ey le Masar se. Gotn se bo gotn ken k'tup k'tol Melde ro kaag ki se kici.

⁹ Jeege paac ute metjildege, ute taa beedege, ute taar naandege, ute taa naandege utu ade baa kaakn yogen k'tol k'j'onde tood bii moto ute ler sik-kaar-di se. Yogen se naade baate duubde o gaas jeege o j'onte duubde.

¹⁰ Ken jee se jaay ooy se, jee do naan ki maakde raapo. Maakn maak-raapde ki se, naade ted bee ute naapa o maakn ted beedege tu se, nana nana kic bo ed naka naapin ki naapin ki. Taa jee taad taar teeco taar Raa ki ken di ese se, oaddenoga yeebe den bee eyo.

¹¹ Ken bii moto ute ler sik-kaar-di jaay deel se, Raa baado alden koa o jee se duro o gotn se naade iin daar ute jedde. Ken naade jaay aakde se, nirlde baa teece.

¹² Jee di ken taad taar teeco taar Raa ki se booy mind nam taadden makono maakn raa ki o: «Ooko 'baakiro ara!» O naan jee taamooydege tu se sum bo, naade end maakn gapar ki o ook baa maakn raa ki.

¹³ Kaad kɛn se sum ɓo, naan̄a te makɔ̄nɔ ɔɔ gɛgɛr se jaay k'nigin̄ gɔtɔ kaam sik se, kɛn kaam kalan̄ ru se, tɔɔl jeege dupu-cili. Num jee kɛn ɔɔp se, ɓeere ɓaa ɔkde ɔɔ naade taad ɔɔ: «Deere, naai sum ɓo Raa kɛn magala ɔɔ tɔɔgɔ.»

¹⁴ ɓɔrse nak̄n̄ ɔɔn̄ gɛn k-dige se deelga; num ɓɛɛɛ, gɛn k-mɔtɔge tu se kic ɔɔpga baata utu 'kaana.

**Kɔdn̄ Raa gɛn k-cilige se tuuy pulin̄a*

¹⁵ Kɛn kɔdn̄ Raa k-cilige jaay tuuy pulin̄ se, maam m'booy maak̄n̄ raa ki se, jeege taad makɔ̄n̄ ɔɔ:

«ɓɔrse, do naan̄a se tɛd̄ga kaam ji Mɛljege Raa ute gɛn *al-Masiin̄a.

Ɔɔ do naan̄a se daayum, naan̄ ɓo 'tɛdn̄ gaarin̄a.»

¹⁶ Ɔɔ magalgen sik-di-kaar-ɔɔ kɛn tinḡ do kaag dodege tun kɛn naan̄ Raa ki se, ɛrg und naande naan̄ ki naan̄ Raa ki ɔɔ eemin̄a.

¹⁷ Naade deek ɔɔ:

«Mɛlje Raa Sidburku, naaje k'tɔɔmi,

naai kɛn ɓɔrse ɔɔ kɛn do dɔkin̄a.

Taa naai 'taad̄ga tɔɔgi ɔɔ uunga gaari.

¹⁸ Ey num jeege do naan̄ kɛn jeel Raa mal ey se, maakde

taardega doi ki,

num ɓɔrse maak-taar naai ɓo ɓɔɔyga dode ki.

Taa kaad̄n̄ kɛn naai an kɔjn̄ ɓɔɔrɔ do jeege tun ooyga kooy se, aanga,

ɔɔ jee tɛdn̄ naabigen taad̄ taar teeco taari ki,

ute jeeige ɔɔ jee kɛn ɓeeri naai ki,

jee j'aald̄n̄ maak ki ɓɔ jee j'aald̄n̄ maak ki ey se,

ɓɔrse kaad̄n̄ aasga kɛn naai aden tɛdn̄ ɓɛɛ;

ɔɔ kaad̄n̄ naai an kutn̄ jeege kɛn lee tuj do naan̄a se ɓɛ, aanga kici.»

¹⁹ Ter maam m'aak *Bee Raa kɛn maak̄n̄ raa ki se, nam ɔɔd̄inga kɔɔf kaam taarin̄a. Ɔɔ maak̄n̄ Bee kɛn se, maam m'aak *sanduk̄n̄ kɛn *Raa dɔɔko ute jeege do dɔkin̄ se, teeco naanum ki. Ɔɔ gɔtn̄ se, maam m'aak gɔtɔ aal wusuk wusuk, m'booy mind jeege ute Raa kɛn taat makɔ̄n̄, naan̄a tea ɔɔ isi sidɔ rutuk rutuk.

12

K-lamaga ute Mɛnda

¹ Ɔɔ maam m'aak nak̄n̄ deel doa teeco maak̄n̄ raa ki: nak̄n̄ maam m'aak se, mɛnda uuso kal gɛn kaada ɔɔ inḡ tɔɔ jɛn̄ge do laap ki, ɔɔ ɔk laata don̄ ki gɛn k-dijge sik-kaar-dio.

² Mɛnd se mɛndkaama, inḡ diig daay dɛs dɛs ɓaa ɓaa koojo.

³ Ter maam m'aak nak̄n̄ deel doa kuuy maak̄n̄ raa ki daala: nak̄n̄-kɔɔɓm maam m'aak se k-lamaga magala. Naan̄ aac aan̄ gɔɔ poodɔ ɔɔ ɔk daan don̄ge cili ɔɔ kaajin̄ge sik. Ɔɔ daan don̄gen cili se, ɔk laatn̄ gɛn gaarin̄ge cili kici.

⁴ K-dijge jaay k'gaan̄de kaam mɔtɔ se ɔɔ kɛn kaam kalan̄ se, naan̄ tɔɔd̄ sideno paac naan̄ ki te yɛlin̄a. Gɔtn̄ se k-lamaga se ɓaa daar naan̄ mɛnd kɛn ɓaa ɓaa koojo se, taa kɛn mɛnd se jaay oojga num, goonin̄ se naan̄ utu an̄ kɔsn̄ naatn̄.

⁵ Mɛnd se ooj goono ɔɔ goonin̄ se gaaba. Goon se utu tɔɔdn̄ jeege paac ute sird̄n̄ maala. Anum goon se, j'uun k'ɓaansin̄ naan̄ *Raa ki ɔɔ naan̄ kaag don̄ ki.

⁶ Gɔtn̄ se mɛnda se aan̄ ɓaa do kɔd̄-ɓaar ki ɔɔ gɔtn̄ se ɓo gɔt kɛn Raa daapin̄sinḡa daapa taa an̄ ɓaa kulin̄ gɛn ɓii dupu-te-kaar-di-te-si-mɛɛɛ (1 260).

⁷ Ter maam m'aak ɓɔɔrɔ iin̄ maak̄n̄ raa ki. Magal *kɔdn̄ Raa k'dan̄in̄ Mikael te kɔd̄in̄ge baag tɛdn̄ ɓɔɔrɔ te k-lamaga ɔɔ k-lamaga kic ɓo te kɔd̄in̄ge,

⁸ naḅo k-lamaga se naade ḅaa cirina. Taa naan se ḅo k-lamaga ute kōdinge se ɔŋ te gōtn daar maakŋ raa ki eyo.

⁹ Gōtn se k-lamagn ese se k'tuuriŋo maakŋ raa ki, naan se ḅo wōɔjn ken te do dōkiŋ ken k'danin Iblis ɔɔ *Bubm sitange kici, naan ḅo debm ken lee derl jee do naan ki ute magalina. Naan ute kōdinge se paac k'tuur kl'j'oldeno do naan ki.

¹⁰ Ter m'booy mind nam taad makōŋo maakŋ raa ki ɔɔ:
«Borse, kaadn ken Raaje taadn tōgina, kuun gaarina
ɔɔ kaajn jeege se, aanga. Borse, naan edga tōgō *al-Masiin ki.
Anum debm ken lee tōkŋ mind
genaajege naan Raa ki se k'tuuriŋoga naatn,
ey num naan ḅo debm ken lee tōkde mindde nōoro katara naan Raa ki.

¹¹ Gan genaajege se tōg ciringa
ute doobm moosn gen *Goon Baatn Raa
ɔɔ ute Taar Raa ken naade lee taad jeege tu;
naade took ɔŋ rode taa j'aden tōlo.

¹² Taa naan se ḅo naase jeegen ingki maakŋ raa ki se 'tedki maak-raapo!
Num asen kōŋ naase jeegen ken do naan ki
ute kengen do baar ki,
taa Bubm sitange te maak-taarin se, ḅere,
ḅōy ɔŋsenga, taa naan jeele kaadin se ɔpga baata.»

¹³ Ken k-lamaga jaay aak k'tuur kl'j'oliŋo do naan ki se, gōtn se naan baag tuur mend ken ooj goon gaaba se.

¹⁴ Gan mend se j'edin taa beekŋ keye magal magal aan gōo gen doobo taa an kiin ḅaa do kōd-ḅaar ki dōk ute k-lamaga se ɔɔ gōtn naane se ḅo, gōt ken k'daapinsin taa j'an ḅaa kul gen ḅaara mōto te laapa mēce se.

¹⁵ Gōtn se k-lamagn ken ɔko metn menda se, ɔd ɔlo maan maakin ki aan gōo ool doocoga dooc se taa an gōobm tōlo.

¹⁶ Num gan naanja ḅaado naakŋ mend se ɔɔ naan se ep taarina ɔɔ aay te maan ken k-lamaga ɔd ɔliŋo se.

¹⁷ Num k-lamaga ute maak-taarin se, ɔk terl ḅaado gen tedn ḅōoro metjil mend ken ɔp se. Naade se ḅo jee ken tedn nakŋ Raa ɔɔ k'teda, jee ɔk taar Isan ken met ki se.

¹⁸ Anum, gōtn se, k-lamaga ḅaa daar do kees ken taa baar ki.

13

Daa-gaaba ken teeco maakŋ baar ki

¹ Ter maam m'aak daa-gaaba kalan teeco maakŋ baar ki. Naan ɔk kaajge sik ɔɔ donge cili ɔɔ do kaaja kalan se, ɔk laatn gaaringe tak tak. ɔɔ daan donge tu se, ɔk rogen ken naaj *Raa.

² Daa-gaabm ken maam m'aakin se tec aan gōo mērenē, naḅo jenge se aan gōo je duuyu ɔɔ ɔk kōkge aan gōo gen tupiyu ɔɔ taarin kic gōo gen tupiyu. Daa-gaabm se k-lamaga edin tōgina ɔɔ ondin do kaag don ki ɔɔ edin magala.

³ Daan don kalan k'awarin se, ey num dun se ḅaan ḅaa tōlo, naḅo dun se ḅaa urlu. ɔɔ ken jee do naan ki paac jaay aakin se, nakŋ se tap ḅo ɔkden taad eyo ɔɔ naade baagin daana.

⁴ Taa k-lamaga edga gaara daa-gaab ki se, jeege paac erg naan k-lamaga ki se. ɔɔ naade tōom daa-gaabm se kici ɔɔ deek ɔɔ: «Daa-gaabm se tap ḅo nanja aas te naanja ɔɔ nanja kōŋ daar naanin ki?»

⁵ Daa-gaabm se, j'undin kulu gen taadn taargen deel doa ɔɔ gen naajn Raa. Naan j'edin tōgō gen laapa sik-sōo-kaar-dio (42).

⁶ Naan̄ εεp taarin̄ naaj Raa, naaj ro Raa, naaj *Bee Raa ken̄ maakn̄ raa ki ute jee ken̄ maakn̄ raa ki.

⁷ J'undin̄ kulu gen̄ tēdn̄ bōōrō ute jee Raage ṣṣ ade ciri. ṢṢ jee do naan̄ ki paac te metjildege, taa beedege, taa naan̄dege ṣṣ te taar naan̄dege, j'ēdn̄sin̄ kaam jina.

⁸ Jee do naan̄ ki paac utu 'kergn̄ naanin̄ ki, num jee 'kerg ey se, jee ken̄ rode k'raan̄denoga raan̄ maakn̄ Kitapm̄ Kaajn̄ gen̄ *Goon Baatn̄ Raa ki do dōkin̄ ken̄ Raa utu aalo kaal dunia. ṢṢ Goon Baat se ḡo ken̄ ṣṣ roṅ k'tōolin̄o *serke se.

⁹ Debm̄ ken̄ ṣṣ bi gen̄ booy taar se num, booyin̄ taar se jiga.

¹⁰ Debm̄ ken̄ Raa taad̄ ṣṣ j'utu j'an̄ kōkn̄ ḡulu ε,

j'utu j'an̄ kōkō

ṣṣ ken̄ ṣṣ j'utu j'an̄ tōal ute gōrd-jērle ε,

j'utu j'an̄ tōal kici.

Bin num, jee Raage j'aay kaamde j'aal maakde do Raa ki.

Daa-gaabm̄ ken̄ kuuy teeco maakn̄ naan̄ ki

¹¹ Tēr m'aak daa-gaabm̄ kuuy teeco maakn̄ naan̄ ki. Naan̄ ṣṣ kaajge dio tec aan gōṣ gen̄ goon baata, nabō ken̄ naan̄ taad̄ se tec aan gōṣ k-lamaga.

¹² Daa-gaabm̄ deet deet se, ṣṣlin̄ tēd̄ nakgen̄ deel doa naanin̄ ki. Naan̄ ṣṣ jeegen do naan̄ ki paac εrg naan̄ daa-gaab ken̄ deet deet ken̄ k'awarin̄ ḡaa ḡaa kooyo jaay duṅ urlo se.

¹³ Naan̄ tēd̄ nakgen̄ magal deel doa naan̄ jeege tun do naan̄ ki paac bini bōoyo pōodo raan̄ naande ki.

¹⁴ Naan̄ j'undin̄ kulu gen̄ tēdn̄ nakgen̄ deel doa naan̄ daa-gaab ken̄ deet deet se, ṣṣ ute naan̄ se naan̄ dērl jeegen do naan̄ ki ṣṣ deekden̄ ṣṣ k'tēd̄ naka tec aan gōṣ daa-gaabm̄ ken̄ deet deetn̄ k'awarin̄o ute gōrd-jērle jaay ooyo te ey se.

¹⁵ Daa-gaabm̄ ken̄ teeco maakn̄ naan̄ ki se, j'ēdn̄ tōṣṣ gen̄ kōl ko maakn̄ nak ken̄ naan̄ tēdn̄ tec aan daa-gaabm̄ deet deet se, ṣṣ nakn̄ se, baag taada aan gōṣ debkilimi ṣṣ taa jeegen paacn̄ ken̄ baate kergn̄ naan̄ daa-gaab ken̄ deet deet se, naan̄ ṣṣ k'tōk k'tōalde naata.

¹⁶ Jee j'aalden̄ maak ki ute jee j'aalden̄ maak ki eyo, jee maalge ute jee daayge, ḡulge ute jeegen ḡulge eyo, paac naan̄ ṣṣ k'tōndde nakn̄ kaakn̄ jeele ji daamdege tu ey ε do naandēge tu.

¹⁷ Debm̄ jaay ṣṣ nakn̄ kaakn̄ jeele roṅ ki ey se, k'dugn̄ nakin̄ eyo ṣṣ naan̄ kic ε kōn̄ dugn̄ nakn̄ nam eyo. Nakn̄ kaakn̄ jeel ese se ḡo, naan̄ ro daa-gaabm̄ ese ṣṣ mēdn̄ ese se ken̄ tum ute numirin̄ kici.

¹⁸ ṢṢ jeege booy jeel kōkn̄ mētn̄ taar ese se jiga. Debm̄ mētek se, ṣṣ dooy jeel mētn̄ taar numir ro daa-gaab ken̄ ese se ṣṣ numir ese se ḡo tum te ro debkilim se. Numir se jaay k'mēdn̄ se kaar-mεεε-ute-sik-mεεε-kaar-mεεε (666).

14

**Goon Baatn̄ Raa ute jeenge*

¹ Tēr maam m'aak Goon Baata daar daara ute jeege dupu-kaar-te-sik-ṣṣṣ-kaar-ṣṣṣ (144 000) do ko ken̄ Sion ki ṣṣ jee se k'raan̄den ro naan̄a ute gen̄ Bubin̄ do naandēge tu.

² Ḡōtn̄ se maam m'booy mind nam taad̄ maakn̄ raa ki tec aan gōṣ maan zoor uu uu se, ṣṣ aan gōṣ Raa ken̄ taat makōṅṅ ṣṣ m'booyin̄ se tec aan gōṣ jee ṣṣnd kōnd kurundu.

³ ṢṢ naade se aar kaa kiji naan̄ kaag do ki naan̄ ne-dimge tun ṣṣṣ ṣṣ naan̄ magalge tu. Kaade se nam tap ḡo jeel kaarin̄ eyo, nabō jee aarin̄ se se, naaden̄ jee dupu-kaar-te-sik-ṣṣṣ-kaar-ṣṣṣ (144 000) ken̄ k'dugdenoga dug dōde do naan̄ ki se sum.

⁴ Jee se, bii kalan tap bo baa te ro mendge tu eyo nabo naade boob rode *salal gen *Raa. Jee se se, gotn Goon Baata baa bo, naade daanina. Jo maakn jikilinge tun do naan ki se, naade se jee ken k'dugdenoga dug dode do naade se aan goo *nakn ooj deet deetn maakn-got ki jaay j'edn *serke Raa ki do Goon Baat ki se.

⁵ Naade se, bii kalan ted te taar-koo eyo do taar ing kus kic le j'on te rode ki eyo.

**Kodn Raagen moto*

⁶ Ter maam m'aak kodn Raa kuuy iin lee daan maakn raa ki raan. Naan se ok Labar Jigan gen daayum se gen taadn jeege tun do naan ki. Labar se, naan an taadn jeege tun do naan ki paac ute metjildege ute taa beedege do ute taar naandeege.

⁷ Naan taadn makon do: «'Beerki Raa ki do *'nookinki, taa kaadn ken naan kon booro do jeege tu se, aanga. Naase ergki naan Mel ken aalo maakn raa ute do naana, baar ute gotgen ken ok maane se paac.»

⁸ Kodn Raa kuuy gen k-dige ok metina do deek do: «Berε, geger magal Babilon se terεga! Deer deer, naan se terεga kamac kamac! Naan se bo ken ol metjil jeege do naan ki paac ted nakn ken naan maakin jen ro ki aan goo totn koojn bin ken naan ol jeege paac aay te maraadde se. Naan se tec aan goo mend keesn gaabm ren ren do nakn ken naan ol jeege ted se, nakn *kusiñ salal.»

⁹ Ter kodn Raa kuuy gen k-motoge oko metn naade se kici. Naan se taad makon do: «Debm jaay erg naan daa-gaab ki se ute nakn k'cociñ tecin tece do ok nakn kaakn jeele do naanin ki lo jin ki se,

¹⁰ naan kic utu kaay totn koojn bin salal ken maakn *koozm maak-taar Raa ki se. Debm se, Raa utu an kal poodn do maakn kud ken ok poodo buluk buluk se naan kodn Raage tun salal do naan Goon Baatn Raa ki.

¹¹ Jo saa poodn dubarde se iin tul tul daayum daayum. Jee ken erg naan daa-gaab ki do naan nakn ken k'cociñ tecin tece do jeege ok numirin rode ki se, nooro katara naade kon gotn an tool maakde eyo.»

¹² Kaad ken se bo naase aayki kaamse, naasen jee Raage se 'tedki nakn ken Raa taad do gen teda do aalki maakse do Isa ki!

¹³ Ter maam m'booy mind nam taadum maakn raa ki do: «'Raan do: maak-raapo jeege tun ooy borse doobm Meljege tu!» Jo ter *Nirl Raa taadum do: «Deere, naade se onga gotn tool maakde do taa beε paacn naade tede se, naade utu an kon.»

Kaadn kjo

¹⁴ Ter maam m'aak gapara raap lak lak do maakn gapar ken se, m'aak nam tec debkilimi ing king do ki. Jo nam se ok laatin gen toomdo gen daab don ki do naan ok kinjer aata jin ki.

¹⁵ Ter m'aak *kodn Raa kuuy teeco maakn *Bee Raa ken maakn raa ki. Naan taad makono deb ken ing do gapar ki se do: «Borse kaadn kon nakgen do naan ki se aasga; ute kinjeri se 'baa ojde.»

¹⁶ Gotn se, debm ing do gapar ki se ute kinjerin se, naan baa oj nan nakgen do naan ki se paac.

¹⁷ Ter maam m'aak kodn Raa kuuy teeco maakn Bee Raa ken maakn raa ki. Naan kic ok kinjer aata jin ki.

¹⁸ Ter maam m'aak kodn Raa kuuy daala teeco *gotn ken k'lee k'tedn serke Raa ki se. Naan se ok toogdo do pood ki do naan taad makono deb ken ok kinjer ken aat se do: «Borse koojn bingen do naan ki se aacga. Ute kinjeri aat se 'baa ojde.»

¹⁹ Gətn se kədn Raa ken ək kinjɛr aat se, iin ɓaa əj koojn biɲ se əɔ təs əmbin maakɲ dukudn magal gen maak-taar Raa ki se.

²⁰ Dukudn se, naan naatn maakɲ gɛgɛr ki əɔ koojn biɲ se jaay k'riin se, teec mooso əɔ moosin se əɔy dar dar əɔ ken k'dəɔjin se, jɛrlin se aal sindi aljam. Gətn mooso əɔy uun paac se aas kilɔmɛtir kaar-məɔ.

15

**Kədn Raagen cili ək dubargen cili jidege tu*

¹ Ter maam m'aak maakɲ raa ki nakɲ-kəɔbm kuuy magala əɔ deel doa. Maam m'aak kədn Raage cili ək dubargen cili jidege tu ken utu ade ɓaa kaam məɔtn se. Ute nakgen se ɓo *Raa nanj maak-taarina.

² Ter maam m'aak naka tood yel yel aan gəɔ baar maane əɔ ək poodo ɓuluk ɓuluk maak ki. Do baar ken tood yel yel ese se maam m'aak jeege daara daara do ki əɔ jeege se ɓo ken ciro daa-gaabm ute nakɲ ken k'cəɔcin tecin tece əɔ ute numirin se. Ɔo naade se, Raa edden nakgen tec kurundge se jidege tu.

³ Naade aar kaa gen *Musa, debm tedn naabm Raa əɔ kaa gen *Goon Baatn Raa. Naade aar əɔ:

«Mɛljege Raa Sidburku,
nakɲ naai 'ted se, deel doa əɔ aak bɛɛ aak eyo.

Gaar do naanja paac, doobm naai se,
doobm ken daan ki əɔ ken mɛt ki.

⁴ Mɛlje, debm jaay ai beer naai ki eyo

əɔ ai *nookɲ roi ey se tap ɓo, nanja?

Taa naai kali ki sum ɓo debm *salal.

Mɛtjil jee do naanj ki paac se

utu 'kɛrgɲ naani ki.

Nakɲ naai 'tedinɔ ute doobin se naade 'kaakɲ jeele.»

⁵ Ken nakgen se jaay deel se, maam m'aak *Bee Raa ken maakɲ raa ki se əɔɔf wan əɔ m'aak *kəɔr Raa se maak ki.

⁶ Maam m'aak kədn Raagen cili ken teeco maakɲ Bee Raa ki əɔ kədn Raage se, tuuso kalgen salal aak bɛɛ əmb mɛt ki birin birin se. Kaaddege se naade dəɔkin ute kəl k'daapin ute daab əɔ naade se ɓo utu ano ɓaa ute dubargen cili se.

⁷ Ter maakɲ ne-dimge tun səɔ se, deb kalan nig kədn Raage tun cili se, *kəɔpm gen daab tak tak. Ɔo maakɲ kəɔpge tun se, dooc ute maak-taar Raa ken tinj gen daayum daayum.

⁸ Ɔo maakɲ Bee Raa se paac dooc ute saa əɔ saa se taad əɔ təɔgɲ Raa ken wəɔr gəɔ kɛlɛɲ se utu gətn se. Nam tap ɓo əɲ end maak ki eyo, bini dubargen cilin ken kədn Raagen cili ɓaandeno se, deel jaayo.

16

**Kəɔpgen cilin ken dooc ute maak-taar *Raa*

¹ Ter maam m'booy mind nam maakɲ *Bee Raa ken maakɲ raa ki taad makəɲ *kədn Raage tun cili se əɔ: «Kəɔpsegen cilin dooc ute maak-taar Raa se, 'ɓaa təɔydeki do naanj ki.»

² Kədn Raa ken deet deet se, iin ɓaa əɔy maak-taar Raa maakɲ kəɔpin ki se do naanj ki əɔ jee ken ək nakɲ kaakɲ jeele gen daa-gaaba əɔ lee ɛrg naan kaag ken k'cəɔcin tecin tec se, naade paac rode təɔd taan-dua əɔ taan-dude se əsde aak eyo.

³ Kədn Raa ken gen k-dige se, iin ɓaa əɔy maak-taar Raa ken maakɲ kəɔpin ki se maakɲ baar ki əɔ maan maakɲ baar ki se dɛl aan gəɔ moosn debm ooyga kooyo. Ɔo nakgen paacɲ maakɲ baar ki se ooyo.

⁴ Kədn̄ Raa gɛn̄ k-mətəge se, kəəpɪn̄ dɔoc ute maak-taar Raa se, ɓaado əyɪn̄ maakɲ oolge tu ə gətge tun ək maan maane paac se. Ɔo maangen se paac dɛl mooso.

⁵ Gətn̄ se, maam m'booy kədn̄ Raa kɛn̄ mɛl maane se taad ə:

«Naai debm daan ki,
naai kɛn̄ ɓorse ə kɛn̄ do dəkɪna,
naai kali ki sum ɓo debm *salal.
Nakɲ naai 'tɛd paac se ute dɔobɪna.

⁶ Aan gəə naade əyga moosn̄ jeeige ute gɛn̄ jee taad taar teeco taari ki se, ɓorse naade kic ɛddɛn̄ mooso ɓo naade kaaye.

Kɛse ɓo nakɲ kɛn̄ doden naade ki.»

⁷ Tɛr maam m'booy mind nam taad *gət kɛn̄ k'lee k'tɛdn̄ sɛrkɛ se ə:

«Deere, Mɛljege Raa Sidburku,
ɓəər kɛn̄ naai əj do jeege tu se,
kɛn̄ mɛt ki ə ute dɔobɪna.»

⁸ Kədn̄ Raa gɛn̄ k-səge se kəəpɪn̄ dɔoc ute maak-taar Raa se əyɪn̄ do kaad ki ə kaada se ɓaa tɛdn̄ əŋgə ə nəəd̄ jeege aan gəə poodo.

⁹ Jee se jaay kɛn̄ kaada nəəd̄ tɛddɛn̄ daama se, naade naaj Raa kɛn̄ ɓaano ute dubargen se. Gaɲ, ute naan̄ se kic, naade baate tɛrl̄ maakdege do Raa ki ə baate *nookɪna.

¹⁰ Kədn̄ Raa gɛn̄ k-miige se, kəəpɪn̄ dɔoc ute maak-taar Raa se, əyɪn̄ do kaag do daa-gaab ki se. Ɔo taa naan̄ kɛn̄ naan̄ ɓo gaarin̄ se, gətə ɓaa tɛd̄ ilim dib. Jikilinge jaay naka əndɛ se dəən̄ taardege.

¹¹ Naade naaj Raa kɛn̄ maakɲ raa ki taa dubargen naade əŋo ə ute dugen rode ki se. Ute naan̄ se kic ɓo, naade baate kəŋ nakdegen *kusiŋ kɛn̄ naade lee tɛd̄ se.

¹² Kədn̄ Raa gɛn̄ k-mɛcɛge se, kəəpɪn̄ dɔoc ute maak-taar Raa se, naan̄ əyɪn̄ maakɲ ool kɛn̄ magal kɛn̄ k'dan̄jɪn̄ Eprat se. Ɔo ool se maan̄jɪn̄ ooko ə əŋ dɔobo gaaringe tun iɪŋo kaam gətn̄ kaada tookɲo.

¹³ Tɛr m'aak maakɲ taar k-lamaga ki, maakɲ taar daa-gaab ki ə maakɲ taar debm kɛn̄ tɛd̄ron̄ aan gəə debm taad taar teeco taar Raa ki se teeco sitange mətə tec aan gəə kaarage.

¹⁴ Sitange se ɓo kɛn̄ jeege təndde tɛd̄ maragge se ə naade ɓo kɛn̄ tɛd̄ nakɲ-kəɓge, naade lee tus gaaringen do naan̄ ki se paac taa ɓaa tɛdn̄ ɓəərə ute Raa Sidburku, ɓii se ɓii əŋə kɛn̄ naan̄ mala əndɪŋa kəndə.

¹⁵ Mɛljege taad ə: «'Booyki! Maam se, m'utu m'ade ɓaa aan gəə debm ɓoogo! Maak-raapo deb kɛn̄ ɪŋ zɛɛɛ ə ɓəəb kalinge taa naan̄ lee mɛt-beer eyo ə kend̄ maakɲ səkəŋ ki eyo.»

¹⁶ Tɛr sitangen mətə se ɓaa tuso gaaringe gətə kaam kalan̄ bini k'dan̄jɪn̄ ute taar *Ebre *Armagedon*.

¹⁷ Kədn̄ Raa gɛn̄ k-cilige kəəpɪn̄ dɔoc ute maak-taar Raa se əyɪn̄ raan ə maam m'booy maakɲ Bee Raa kɛn̄ raan ə gətn̄ kaag do ki se, mind nam taad makəŋ ə: «Bɛɛ, naaba nan̄ga!»

¹⁸ Gətn̄ se maam m'aak maakɲ raa aal wusuk wusuk, tɛd̄ gajalan̄, Raa taat makəŋ ə naan̄a kic ɓo te makəŋə. Te kɛn̄ naan̄ te se, gətn̄ Raa aal debkilimi ɓii kalan̄ tap ɓo naan̄a te te bin eyo.

¹⁹ Naan̄ kɛn̄ se, gɛgɛr kɛn̄ magal se ɓaa təp gətə kaam mətə ə gɛgɛrgen do naan̄ ki paac se rua. Gətn̄ se Raa saap do gɛgɛr kɛn̄ Babilon kɛn̄ magal se ə naan̄ an̄ kɛdn̄ kaay kəəpm kɛn̄ dɔoc ute maak-tarin̄ kɛn̄ kusiŋ se.

²⁰ Naan̄gen kɛn̄ maane gurug əldɛ daan ki paac ə ute koge se, 'tɛdn̄ gətə paac.

21 Isi magal magal sidŕo maakŕa raa ki do jeege tu. Isi kalan se deer 6aa 6aa kaasn kaam kŕar teene si-dio. Ɔŕo jeege se naaj Raa taa dubar ken isi dabarde se. Taa dubargen aan dode ki se dubar gen teecn nirli.

17

Geger Babilon se, bŕarŕo oocga don ki

1 Ɔŕo maakŕa *kŕdn Raage tun cilin ken ŕk *kŕppgen cili ken dooc te maak-taar *Raa jidege tu se, deb kalan 6aadŕo ŕnuma ŕŕ deekum ŕŕ: «'Baadŕo, m'ai taadŕn metn taar bŕar ken utu koocŕn do mend keesn gaabm ken jeege paac jeel gŕtŕna ŕŕ mend keesn gaabm se taad te geger magal ken utu taa oolge tu se.»

2 Gaaringen do naan ki paac se, naan deeldenga tedga jee keesn mendge; ŕŕ jee do naan ki paac se, naan lee edden tŕtn koojn bin aay oono ŕŕ lee esŕna.

3 Gŕtn se *Nirl Raa bŕay dom ki ŕŕ kŕdn Raa uun 6aansum do kŕd-6aar ki ŕŕ m'aak menda ing king do daa-gaab ki ŕŕ daa-gaabm se aac den den. Ron se paac gurug te taargen naaj Raa ŕŕ daa-gaabm se, donge cili ŕŕ kaajinge sik.

4 Mend se uuso kal ute ronŕa aac den, ŕk daab ro ki ŕmb birŕn birŕn, ŕk kogen ute rodege ŕŕ meedgen* ute rodege kici. Mend se ŕk kŕppm gen daab jin ki ŕŕ kŕppm se dooc ute nakgen jig eyo gen keesn gaabinge.

5 K'raanŕn do naanŕn ki ro ken k'jeel metŕn eyo j'ŕŕ:

Maam 6ŕ m'geger Babilon magal
maam 6ŕ ko mend keesn gaabge paac

ŕŕ do naan ki paac se,

maam sum 6ŕ m'tedŕn nakgen *kusiŕn cir paac paac.

6 Maam m'aak mend se, aay oon moosn jee Raage ken saadŕn Isage se. Ken maam jaay m'aakiŕn se, nakŕ se tap 6ŕ ŕkum taad eyo.

7 Gŕtn se kŕdn Raa deekum ŕŕ: «Gen dŕ jaay nakŕ se ŕki taad ey se? 'Booyo! Maam m'utu m'ai taadŕn metn taar mend ken ing do daa-gaab ki se ute metn taar daa-gaabm ken donge cili ŕŕ kaajinge sik jaay *k'jeel metŕn ey se kici.

8 Daa-gaabm ken naai aakiŕo tinŕo se, 6ŕrse naan gŕtŕ ŕŕ tedga num naan utu ade teecn maakŕa gŕŕ ken jŕrl zuzu se, ŕŕ 6aa gŕtn kut ki. Num jee do naan ken rode gŕtŕ maakŕa Kitapm Kaaj ken Raa raanŕno do dŕkiŕn ken naan utu aalo kaal dunia se, ken naade jaay kaakŕa daa-gaabm ese se, aden kŕkŕ taad eyo, taa naan 6ŕ ken tinŕo, 6ŕrse naan gŕtŕ ŕŕ tedga num utu ade teecn daala.

9 «6ŕrse, ŕn jeege tedŕn metekŕe ŕŕ jeel-taara taa jeel metn nakgen se: dogen cili se, je taadŕn te kogen cilin ken mend ing do ki se ŕŕ je taadŕn ute gaargegen cili se kici.

10 Maakŕa gaaringe tun cili se, jee mii se, kaadde deelga, ŕŕ ken gen k-mecge se, 6ŕrse naan 6ŕ gaarge, ŕŕ ken gen k-cilige se le aan te ey 6ŕrtŕ; anum ken naan jaay ade 6aa kic 6ŕ 'ting den eyo.

11 Daa-gaabm ken tinŕo ŕŕ 6ŕrse gŕtŕ se, naan kic 6ŕ maakŕa gaargege tun cili se sum ŕŕ naan 6ŕ ken utu kŕsn gaar gen k-martage se ŕŕ naan kic Raa utu an kutu.

12 Ɔŕo kaajgen sikŕn ken naai aako se le, je taadŕn ute gaaringen sikŕn ken utu kŕsn gaara ute daa-gaaba se tele gen ler kalan sum.

13 Gaaringen sik se paac utu tum dŕkŕn taarde kalan ŕŕ tedŕn naaba ute tŕgde paac daa-gaab ken se.

14 Naade utu 6aa 'tedŕn bŕarŕo ute *Goon Baatn Raa ŕŕ Goon Baatn Raa se utu aden ciri, taa naan 6ŕ Mel gen Melge ŕŕ naan 6ŕ Gaar gen gaaringe. Ɔŕo jeege ken naan danŕeno ŕŕ beer tŕddeno tedga jee naange ŕŕ ken tuj ŕrmdŕ ey se, naade kic utu aden ciri.»

* 17:4 Meedgen ute rodege se ute taar nasar se je deekŕa ŕŕ: *perles*.

¹⁵ Ter kɔdn Raa taadum ɔɔ: «Oolgen ken naai aak mend keesn gaaba ing taar ki se, je taadn ute jee denggen do naan ki ute metjildege, ute taa naandege ɔɔ ute taar naandege paac.

¹⁶ Kaajgen sikj ken naai aakdeno ute daa-gaaba se, utu kɔdn kund mend keesn gaabm ken gotin got se naata, ɔɔ an tɔsn ute nakinge paac ɔɔ an kɔnin met-beere. Naan malin kic, naade an kɔsɔ ɔɔ met kɔopin se le naade an tɔɔɔ.

¹⁷ Gaaringen sik se, Raa mala teddenga ted maakde ki, naade tedn naaba daa-gaab ki se, taa daa-gaabm se king maakj gaarin ki. Raa ɔlde tedn naan se, taa naade tedn nakj ken naan uuno doa aan gɔɔ ken naan maakin jen ro ki. Daa-gaabm se king maakj gaarin ki bini taar ken Raa taad se 'kaan doobin ki.

¹⁸ «ɔɔ mend ken naai aakinɔ se le, je taadn ute geger magal, ken ing do gaaringe tun do naan ki paac se.»

18

Babilon terecga

¹ Ken nakgen se jaay deel paac se, maam m'aak *kɔdn Raa kuuy booyo maakj raa ki ɔɔ kɔdn Raa se ɔk tɔɔg dena ɔɔ ute tɔɔgin se naan wɔɔr do naanja se kelɛj kelɛj.

² Naan taad makɔnɔ ɔɔ:

«Geger magal Babilon se terecga!
Deere, naan se terecga kamac kamac!
Borse gotin se ɔɔp tedga gotn maragge,
gotn sitange ɔɔ gotn yeelge ute daagen jig ey
ken jeege yemɛmde yem se.

³ Naan se bo ken ɔl jeege ted nakj ken naan maakin jen ro ki aan gɔɔ tɔtn koojn bin ken naan ɔl jeege paac aay te maraadde se. ɔɔ nakj ken naan ɔl jeege ted se, nakj *kusiɔ salal.

ɔɔ gaaringen do naan ki se,
naan ɔlde aay tɔtiɔa ɔɔ ɛɛsiɔa.
ɔɔ jee tedn zogen do naan ki se le,
tedjee nak dengge se, ute maal naan ken den se.»

⁴ Ter m'booy mind nam kuuy taad maakj raa ki ɔɔ:

«Naasen jeemge se, 'teecki naatn maakj gegere ken se,
ey num naase kic aki kɔl dose maakj kusiɔde ki,
ɔɔ dubar utu kaan dode ki se,
utu kooɔn do naase ki kici;

⁵ taa kusiɔ maakj gegere ken ese se,
ziid bini ook aanga maakj raa ki
ɔɔ *Raa se saapga do nakge tun
te doobin ey ken jeenge lee ted se.

⁶ Nakj naan ted jeege tu se,
naase kic 'tedinsinki naan ki met dio;
aan gɔɔ ken naan lee ed tɔtn k'deepin atak
maakj *kɔopin ki jeege tu se,
naase kic edinki tɔtn atak cir
gen naan se met dio.

⁷ Aan gɔɔ naade ɔɔo maala ɔɔ ɔɔo dode se,
borse naase 'dabardeki makɔn bin kici
ɔɔ ɔɔnɛdeki kapin aden tɔɔɔ,
taa gegere se taadga taad ute maakin ɔɔ:
«Maam se m'tedga neelge do kaag dom ki se.

M'mænd-daay eyo ð mɔɔtn kapin lɛ am tɔɔl eyo.»

⁸ Taa naan se ɓo, ɓii kalan sum ɓo
nakgen ðn se utu kaan don ki,
aan gɔɔ yoa, kɔl doa ð ɓoa.
Ɔo naan se j'utu j'an tɔɔcɔ,
taa Mɛljege Raa Sidburku se
utu an kɔjn ɓɔɔɔ don ki.»

⁹ Num gaaringen do naan ki ken endo maakn kusin geger ken ese se ð tɛdɔ
maala gɔtn ese se, kaad ken naade utu kaakn saa poodn geger ken k'tɔɔcin se,
naade utu tɔɔyɔ ð keem nɔɔ taarɪna.

¹⁰ Naade ɗaar dɔkɔ ð beer ð sɔm dubar ese se kooɔn doɗe ki ð gɔtn se naade
tɔɔyɔ ð keem nɔɔ:

«Wɔɔy, wɔɔy nakage, aakki tu geger Babilon,
geger magala, naan ɔk maala se!
Lɛr kalan sum ɓo Raa tujɪna.»

¹¹ Jeegen ɔk nakn zogen do naan ki paac eeme ð ɔl doa taa geger se, taa
nakn zodege se, nam tap ɓo dug ey sum.

¹² Nakn zodege se: daab, pudda, kogen ute roɗe, meedgen ute roɗe, kalgen
ute roɗege ð ken deer taac bon bon se, kalgen ute roɗege cɛɛpɛ ð aac dɛn
dɛn; kaaggen oot nijimi, nakgen k'daapɗe ute naan ceedge, kaaggen mɔnɔgɔ,
maal-zɛɛɛ ute maal-kilimi, ute kogen raan aak bɛɛ bɛɛ,

¹³ naagn kaagn nijimi, nakgen oot nijimi, itir, dudgen oot nijimi ute kaaggen
oot koot kici, tɔtn koojn bin, uubu, ruju ute gemɛ, marange ute bɛnɔge, sendge
ute puusɗege, ɓulge ute jee danɔayge, nakgen se paac nam tap ɓo mɔɔtn 'dug
ey sum.

¹⁴ K'taad jeege tun maakn geger ken ese j'ɔɔ: «Nakn naase maakse 'je paac se
gɔtɔga. Maala ute nakgen tɛdsen jaay jeege je se se, paac utga naatn. Nakgen
bin se mɔɔtn j'an kɔn maakn gegerse ki ey sum.»

¹⁵ Jee tɛdn zogen lee ɓaado tɛd maala maakn geger ken ese se, naade kic 'ɗaar
dɔkɔ ð beer ð sɔm dubar se kooɔn doɗe ki. Gɔtn se naade tɔɔyɔ ð eem nɔɔ:

¹⁶ «Wɔɔy, wɔɔy nakage, aakki tu geger magal,
aan gɔɔ mɛnd ken tuuso kalgen deer taac bon bon
ute kengen cɛɛp taac dɛn dɛn
ð tɔlo kɔɗɔkn bi gen daab
ute meedge ð kogen ute roɗe se!

¹⁷ Maalin ute dɛniɪn se, maakn lɛr ken kalan ki sum ɓo utga paac!»

Gɔtn se, jee tuur markabgen magal magala ute jee tɛdn naabɗege ð jeegen
maak ki paac se, ute jeegen tɛd naaba do baar ki paac se, naade kic ɗaar dɔkɔ.

¹⁸ Ken naade jaay aak saa poodn iin se, tɔɔd tɔɔy ð:
«Geger jaay magal aas te geger se, bɛɛɛ, gɔtɔga!»

¹⁹ Naade tɔs naanɔa ɓɔy doɗege tu ð tɔɔd tɔɔyɔ ð eem nɔɔ:

«Wɔɔy, wɔɔy nakage, aakki tu geger magal dooc te maala
ð jeegen ɔk markabgen magal magala do baar ki paac se, naade ɔnɔ maala
paac gɔtin ki,
ð maakn lɛr ken kalan ki sum ɓo, maaldɛ se utga!»

²⁰ Num naase, jee maakn raa ken jee Raage,
naase *jee kaan naabm Isage
ute jee taad taar teeco taar Raa ki se,
'tɛdki maak-raapo!
Ute dubar ken Raa ɓaano don ki se
naan ɔgsenga sɛɛse.

²¹ Gōtn se maam m'aak kōdn Raa tōgō uuno ko deer aan gōō ko tooto undin maakn baar ki ɔɔ deek ɔɔ:

«Taa naan se ʒo Babilon, gēgēr magal se, j'utu j'an kund bin kici ɔɔ mōōtn nam an kaak ey sum!

²² Jee kōnd kurundge, jee kaage, jee tuuy kaage ute jee tuuy pulge mōōtn j'aden 'booy 'tēdn kaa gōti ki ey sum; jee tirdge se mōōtn j'aden kōn gōti ki ey sum. ɔɔ mōōtn nam 'booy keem tooto gōti ki ey sum.

²³ Nam tap ʒo kaakn pōōdn lōōmpō gōti ki ey sum ɔɔ mōōtn nam tap ʒo taadn taa kōkn mēnda gōti ki ey sum, taa jeegen ɔko nakn zo gōti ki se, naade ʒo jee maalgen cir jeegen do naan ki se paac.

Taa naai ute kōrdi kēn 'lee tēd se, dērl mētjil jeegen do naan ki paac.

²⁴ Gōtn naai ki se ʒo gōtn k'tōōlo jee taad taar teeco taar Raa ki, jee Raage ɔɔ jeegen paacn k'tōōlde do naan ki se.»

19

*Jeege tēd maak-raapo gēn kōkn mēnd *Goon Baatn Raa*

¹ Kēn nakgen se jaay deel se, m'booy gōtō tēd gajalan maakn raa ki aan gōō dōōl jeege dēn ʒo ul taara deek ɔɔ:

«Alēluia!
K'tōōmki *Raa taa Raa naajege se,
Raa magala ɔɔ tōōgō;
naan ʒo Debm Kaajn jeege.

² Taa nakn naan tēd paac se mēt ki ɔɔ te doobiṅa. Naan ɔjga bōōrō do mēnd kēesn gaabm kēn tuj do naan ute nakgen *kusiṅ kēn naan lee tēd se. Raa dabariṅ se taa naan tōōlga tōōl jee tēdn naabiṅge.»

³ Tēr maam m'booy naade deek daala ɔɔ:

«Alēluia!
Mēnd kēesn gaabm se,
naan ʒo gēgēr k'tōōciṅ jaay saan tiṅ gēn daayum daayum se.»

⁴ Gōtn se magalgen sik-di-kaar-sōō ute ne-dimgen sōō se, ʒaado erg naan Raa kēn iṅg do kaag do ki se, eemiṅa ɔɔ deek ɔɔ:

«Amin! Alēluia!»

⁵ Tēr m'booy mind deba gōtn kaag do ki se taad ɔɔ:

«Naase paac jee tēdn naabiṅge, jeegen ʒeerin,
jee aaliṅ maak ki ɔɔ jee aaliṅ maak ki eyo,
paac, k'tōōmki Raajege!»

⁶ Tēr maam m'booy gōtō tēd gajalan aan gōō dōōl jeegen dēn ʒo taada, aan gōō maan zoor uu uu se ɔɔ aan gōō Raa kēn taat makōnō se kici, tōōd tōōy makōnō ɔɔ:

«Alēluia!
Taa Mēljege Raa se, naan ʒo Sidburku, ʒorse naan uunga gaariṅa.

⁷ K'tēdki maak-raapjege ɔɔ ɔn maakjege raapm sakan ɔɔ *k'nookki Raa!

Taa kaadn Goon Baatn Raa an kuun mēndin se aasga ɔɔ mēndin kic lē ɗaapga ron aakga bēē bēē.

⁸ Naan j'ēdin uus kal te ronā, cēēpē, aak bēē ɔɔ ɔmb biriṅ biriṅ.»

Ɔo kal ese se je taadn te naabm bεε ɔɔ ute doobin ken jee Raage lee tɛda.

⁹ Gɔtn se *kɔdn Raa kalan deekum ɔɔ: «'Raan ɔɔ: 'Maak-raapo jeege tun k'danjɛ gen ɓaa kɔsn gɔtn kɔkn mɛnd Goon Baatn Raa ki se.» Tɛr naan taadum ɔɔ: «Taar se taar mɛt ki. Kɛse taar Raa mala ɓo taada.»

¹⁰ Gɔtn se maam m'erg mɛtn jɛn ki m'je m'an keeme. Nabo naan deekum ɔɔ: «Ɔnɔ! Ɔnte 'kergn naanum ki. Maam kic m'dɛbm tɛdn naaba aan gɔɔ naai ɔɔ aan gɔɔ genaaigen aal maakɛ do taar Isa ken taado se. Anum naai erg naan Raa ki kalin ki sum.» Taa taar ken Isa taado jeege tu se ɓo, kɛse ko mɛtn taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki taado se.

Nam ooko do sind ki raap lak lak

¹¹ Tɛr gɔtn se, maam m'aak maakn raa ɔɔd wan ɔɔ m'aak sindi raap lak lak. Ɔo debm do ki se ron «Debm lee te ken mɛt ki» ɔɔ «Debm tuj te ɔrmin eyo.» Ɔo naan ɔj bɔɔrɔ ɔɔ do ute ken mɛt ki.

¹² Kaamin se lɛ aan gɔɔ poodn ɔk kɔkɔ. Ɔo naan ɔk laatn gaaringe dena don ki. Ɔo k'raanin ron ro ki ɔɔ ro se naan kalin ki sum ɓo jeelina.

¹³ Kal naan uuso se, j'alinga kɔl maakn moos ki. Ɔo naan mala se, k'danin «Taar gen Raa.»

¹⁴ Ɔo dɔɔl asgargen maakn raa ki tuuso kalgen te rodege, cɛɛpɛ ɔɔ taak bεε bεε. Naade tooko do sendge tun raap raapo ɔɔ daanina.

¹⁵ Ɔo debm ken ooko do sind ken raap lak lak se, gɔrd-jɛrl aata teeco taarin ki gen tɔɔl jee do naan ki. «Ɔo jeege se naan utu adɛ tɔnd ute sirdn k'daapin ute maala*.» Ɔo naan utu adɛn daal maakn dugudn maak-taar Raa Sidburku ki ken *kusin aan gɔɔ ken k'daal koojn bin jaay maanin tɛd tɔtɔ se.

¹⁶ Ro kalin ki ɔɔ ro pɛelin ki se, k'raaninga raan ron j'ɔɔ: Kɛse Gaar gen gaaringe ɔɔ Mel gen melge.

¹⁷ Tɛr maam m'aak maakn kaad ki se, *kɔdn Raa daar daara. Gɔtn se, naan ɔɔd ɔɔy makɔnɔ ɔɔ dan yeelgen tiin maakn raa ki raan paac se ɔɔ: «'Tuski naapa ɔɔ 'baakiro utu aki kɔsn kɔsn ken Raa tɛdin den se.

¹⁸ 'Baakiro aki kɔsn gaaringen ooyga kooyo, magal asgarge, bubm asgarge, sendge ɔɔ jee tooko do ki, jeege paacn bulge ute jeege bulge eyo, jeege j'aalden maak ki ɔɔ ute kengen j'aalden maak ki eyo.»

¹⁹ Gɔtn se tɛr maam m'aak daa-gaabm deet deetn ken ooko maakn baar ki, gaaringen do naan ki ute asgardege, naade paac tusu gen tɛdn bɔɔrɔ ute debm ken ooko do sind ken raap lak lak ute asgaringe se.

²⁰ Anum daa-gaabm se, ken k'cirin se, k'ɓaa k'j'ɔkina ɔɔ debm ken tɛd ron aan gɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki ken lee tɛd nakgen deel doa naanin ki jaay lee dɛrl jeege ɔk nakn kaakn jeele rode ki ken daa-gaaba tɔndɛ se ɔɔ lee erg naan nakn ken k'ɔɔcin tecin tec se, naan se kic j'ɔkina. Naade di se paac k'tɔk k'j'ɔmbden zɛɛɛ maakn baar pood ken ɔk nakn aan gɔɔ kudn poodn ɔk buluk buluk se maak ki.

²¹ Jee mɛtinge lɛ, debm do sind ki se tɔɔldɛ ute gɔrd-jɛrlɛ ken teeco taarin ki se. Ɔo yodege se yeelge ɔsɛ te maraaddɛ.

20

**Bubm sitange j'ɔkin dangay gen baara dupu*

¹ Tɛr maam m'aak *kɔdn Raa bɔɔyo maakn raa ki ɔɔ naan ɔk lɛkɛrlɛ gen taa gɔɔ jɛrl zuzu se ute zinzi magala jin ki.

² Ɔo k-lamaga se naan ɓaa iij-ɔkina. K-lamagn se naan ɓo wɔɔjn do dɔkina ɔɔ naan ɓo Bubm sitangen ken k'danin Iblis se kici. Gɔtn se naan dɔkin te zinzi gen baara dupu.

* 19:15 Aak KKR 2.9.

³ Naan̄ uun undin̄ maak̄n̄ gōō k̄en̄ j̄erl̄ zuzu se, ð ðekelin̄ taara don̄ ki ð ðedin̄ nak̄n̄ k̄en̄ nam tap̄ ðo ðk̄ doobm̄ an̄ k̄on̄ k̄oof̄ eyo, taa naan̄ m̄oatn̄ 'k̄on̄ derl̄ jee do naan̄ ki eyo bini ðaar dupu se kaasa. K̄en̄ ðaar dupu se jaay deelga num, j'utu j'an̄ k̄oof̄n̄ k̄ol̄o nafo k̄on̄ tinḡ den̄ eyo.

⁴ Ter maam m'aak̄ kaag doge ð jee tinḡ do ki se, j'undden̄ kulu gen̄ k̄on̄ b̄oōro do jeege tu ð ko jeegegen̄ k't̄oalde taa saad̄n̄ Isa ð taa Taar *Raa. Naade se ðn̄ erg te naan̄ daa-gaab ki eyo ð naan̄ nak̄ k̄en̄ k'c̄oocin̄ tecin̄ tec se eyo ð nak̄n̄ kaak̄n̄ jeele k̄en̄ naan̄ t̄ond̄ naan̄ jeege tu ute ji jeege tu se kic, naade ðk̄ eyo. Naade se ðo jee k̄en̄ duro daan̄ yoge tu ð k̄osn̄ gaara ute *al-Masi gen̄ ðaara dupu se.

⁵ Naade se ðo jee k̄en̄ utu dur deet deet daan̄ yoge tu ð yogen̄ kuuy se le, k̄on̄ dur eyo bini ðaar dupu se deel jaayo.

⁶ Maak-raapo jeege tun̄ *salal̄ k̄en̄ Raa durdeno deet deet daan̄ yoge tu se. Taa yo gen̄ k-dige se ade k̄on̄ t̄ed̄n̄ ðim̄ eyo. Naade se utu t̄ed̄n̄ jee t̄ed̄n̄ serkge gen̄ Raa ð te gen̄ al-Masi. Jo naade se utu k̄osn̄ gaara gen̄ ðaara dupu te al-Masi.

**Bubm̄ sitange b̄oōro ðsinga*

⁷ K̄en̄ ðaara dupu jaay deelga num, Bubm̄ sitange se j'utu j'an̄ k̄oof̄n̄ naatn̄ maak̄n̄ dan̄gay ki.

⁸ Jo naan̄ utu ðaa derl̄ jeegegen̄ m̄etn̄ naan̄ k̄en̄ kaam̄ s̄oō paac̄n̄ k̄en̄ k'dan̄de utu ro Gog ð Magog* se. Naade utu tusn̄ dena aan̄ gōō k̄eesn̄ maak̄n̄ baar ki gen̄ ðaa t̄ed̄n̄ b̄oōro.

⁹ Naade w̄oōk̄n̄ d̄oof̄n̄ do naan̄a paac̄ ð ðaado guruḡ ð jee Raagen̄ maak̄n̄ ḡeger̄ k̄en̄ Raa j̄en̄ se. Nafo poodo b̄oōyo maak̄n̄ raa ki ðaado ðsde paac̄.

¹⁰ Jo Iblisn̄ k̄en̄ lee derlde se j'uun̄ j'undin̄ maak̄n̄ baar pood̄ k̄en̄ ðk̄ nak̄n̄ aan̄ gōō kud̄n̄ pood̄n̄ ðk̄ buluk̄ buluk̄ se. K̄ese ðo ḡotn̄ daa-gaaba ute debm̄ k̄en̄ t̄ed̄ ron̄ aan̄ gōō debm̄ taad̄ taar teeco taar Raa ki se, k'side maak̄ ki. Jo ḡotn̄ se, n̄oōro katara, naade dabar gen̄ daayum daayum.

Bii k̄on̄ b̄oōr̄ kaam̄ m̄oatn̄

¹¹ Ḡotn̄ se ter maam m'aak̄ kaag do magal raap raapo ð debm̄ in̄g do ki se. Maak̄n̄ raa ute do naan̄a se aan̄ iig naanin̄ ki kilu.

¹² Ter maam m'aak̄ jee ooyga kooyo paac̄: jee j'aalden̄ maak̄ ki ð jee j'aalden̄ maak̄ ki ey se ðaar ðaar naan̄ kaag do ki se. Jo ḡotn̄ se, k't̄oof̄ k'taal̄ kitapge. Jo m'aak̄ kitapm̄ kuuy se j'ooof̄ j'aalinā ð naan̄ se Kitapm̄ Kaaja. Jo jee ooyga kooy paac̄ se, j'ojde b̄oōro do nakge tun̄ naade t̄ed̄a jaay k'raan̄in̄oga raan̄ maak̄n̄ kitapge tun̄ ese se.

¹³ Maane le, jee k̄en̄ naan̄ t̄oaldeno paac̄ se, naan̄ ðaandeno. Yo ute ðee yoge kic ðaano ute yodegen̄ k̄en̄ naade t̄okdeno se. Jo yoge se nan̄a nan̄a kic ðo j'ojin̄ b̄oōro do nakge tun̄ naan̄ t̄ed̄o.

¹⁴ Ḡotn̄ se Yo ute ðee yoge se, k't̄as̄ k'j'ombde maak̄n̄ baar pood̄ ki. Jo maak̄n̄ baar pood̄ k̄en̄ se ðo ḡotn̄ yo gen̄ k-dige se.

¹⁵ Debm̄ jaay k'j'on̄ te ron̄ maak̄n̄ Kitapm̄ Kaaj ki ey se, naan̄ se j'an̄ kuun̄ kundin̄ maak̄n̄ baar pood̄ ki.

21

Maak̄n̄ raa ute do naan̄ kiji

¹ Ter maam m'aak̄ maak̄n̄ raa kiji ute do naan̄a kiji taa maak̄n̄ raa ute do naan̄ do ðakin̄ se le, aan̄ iigga ð baar se t̄ed̄ ḡot̄o.

* **20:8** Gog ð Magog se taad̄ te ro taa naan̄gen̄ jeege jee w̄oōy jee Raage. Aak Ezk̄ kon̄ 38 ð 39.

2 Maam m'aak geger *salal ken k'danin Jeruzalem kiji ken *Raa booyino maakn raa ki. Geger se daapga ron aan goo mend ken daapga rona ing aak kaak kaam gaabin se.

3 Gotn se, maam m'booy mind deba gotn kaag do ki doo dooy makono deek do: «Borse Raa ondga *koronin daan jikilimge tu do naan utu ting te naade do naade se tedn jeenge. Raa mala ting te naade do naan bo tedn Raade.

4 Naan utu aden kotn kaa-maande. Yo tedn goto, kol doa, tooyo, dubar, naade se paac mootn 'tedn goto, taa duni do dakin se, 'tedga goto.»

5 Do debm ken ing do kaag do ki se deek do: «Borse, nakge paac maam m'tedinga tedga kiji.» Ter naan deekum do: «'Raan do: deer deer, taar se taar met ki!»

6 Ter naan taadum do: «Borse, naaba aasga doobin ki. Maam bo m'Alpa do m'Omega, maam bo m'kupm meta do m'taar toolina. Do debm maane toolin num, baado do maam m'an kedn maan ken ed kaaja se cere.

7 Do debm jaay cirga se, naan utu 'kohn kaagn bea, do kaag bee naan kos se je deekn do maam m'an tedn Raana do naan am tedn goonuma.

8 Num gan jee ak nakge paac on eyo, jee tuj ormdge, jee ted nakgen *kusina, jee taal jeege, jee keesn mendge te gaabge, jee ooj rode, jee maragge ute jee taar-koooge, paac se utu baa maakn baar poof ken ak nakn aan goo kudn poofn ak buluk buluk se. Kese bo gotn ken k'danin yo gen k-dige se.»

Jeruzalem ken kiji

9 Gotn se maakn *kohn Raage tun cilin ken ak *koom dooc te dubar se, deb kalan baado onuma do deekum do: «'Baado, m'ai taadn mend *Goon Baatn Raa ken utu an kok se.»

10 Gotn se *Nirl Raa booy dom ki do uun olum do ko ken magala do jerle do naan taadum geger *salal ken k'danin Jeruzalem se do geger se bo ken maam m'aakino Raa booyino booy maakn raa ki se.

11 Do maakn geger ken ese se, tooon Raa woorin keley do woorin aan goo ko ken te ron, ken k'danin jasp do jasp se tec aan goo maan toof yel yel se.

12 Geger se ak durdur do durdurin se jerle do paata. Naan ak taa doobge sik-kaar-dio do taa doobgen sik-kaar-di se ak kohn Raage tak tak. Do taa doobgen se k'raande ro taa bee gaan *Israelgen sik-kaar-di se ro ki.

13 Taa doobgen sik-kaar-di se k'toode goto kaam soo: kaam kaada tookno se ak taa doobo moto. Kaam kaam kooko se ak taa doobo moto, kaam kaam booyo se, ak taa doobo moto do kaam kaada tooon kic ak taa doobo moto.

14 Do durdur geger se le k'rees koge sik-kaar-dio do naapge tu jaay j'iinin do ki. Do kogen sik-kaar-di se k'raanin ro gen jee kaan naabm Goon Baatn Raagen sik-kaar-di se rodege tu.

15 Do debm ken daar taad te maam se, ak nakn doojn goto jin ki do nakn doojin se le gen daab. Gotn se geger, taa doobinge do durduringe se paac, naan doojde.

16 Do geger se, kaam mendin ute kaam gaabin se k'doojde se aas kaas te naapa. Naan doojin ute nakn dooyo se. Do doojin se onin staad* dupu-sik-kaar-dio (12 000). Naan dooj kaam gaabina kaam mendina do kaam jerlin ook kook se, naan onde aas kaasa.

17 Naan dooj durdur do doojin se, onin aas cili kaar-te-si-soo-kaar-soo (144)†. Do kohn Raa doojin ute cili aan goo gen jikilimge se sum.

18 Durdur gen geger j'iinin te ko ken k'danin jasp. Do geger se le, paac k'tedin te daab. Do daabin se le, daabm salal do toof yel yel aan goo maane.

* 21:16 Staad kalan se baa baa kaasn nakn metir kaar-dio. † 21:17 Kese aan goo metir 65.

¹⁹ Kogen jaay j'uuno metn durdur geger ese se, k'tamariño ute napar kogen te rode ð taak bæε bæε. Ko ken j'uuno meta deet deet se, ron jasp. Gen k-dige se, k'danin sapir ð ko se zεεr zεεrε. Gen k-mətəge se, k'danin kalsedoan. Naan se raan zεεr zεεrε. Ko gen k-səəge se ron emorid. Naan se zεεr cidid.

²⁰ Ko gen k-miige se, ron sardoan. Naan se aac deη. Ko gen k-mεcεge se, ron kornalin. Naan se aac ilim kilimi. Ko gen k-cilige se, ron krizolit. Naan se zεεr əmb met ki birin birin. Ko gen k-martage se, ron beril. Naan se zεεr kəəs kəəsə. Ko gen k-jernange se ron topaz. Naan se kəəs kəəsə. Ko gen k-sikge se ron krizopraz. Naan se zεεr kəəs kəəs met ki. Ko gen k-sik-kaar-kalan se, ron iasint. Naan se zεεr ilim kilim met ki. Ko gen k-sik-kaar-di se, ron amatist. Naan se zεεr ilim kilimi.

²¹ Taa doobingen sik-kaar-di se, ək meedgen te rode se sik-kaar-dio. Ə taa doobo bo ək meede kalan tak tak. Ə geger se boərin se paac te daab ə daabin se salal ə tood yel yel aan gəə maane.

²² Gan maakη geger se, maam m'aak te *Bee Raa eyo taa Meljege Raa Sidburku ute Goon Baatn Raa utu gətn ese ə naade se bo Bee Raa mala.

²³ Geger se je kaad eyo ə je laap eyo taa Raa mala te *nookina ə Goon Baatin bo, wəərde.

²⁴ Metjil jee do naan ki paac se, naan bo lee wəərden gəto. Ə gaaringen do naan ki se utu ano baa te maaldege se paac maakη geger ken ese.

²⁵ Geger se, taa doobinge k'gaasde eyo, taa gətn ese nəəro gəto.

²⁶ Gətn se jee do naan ki ano baa ute maaldege ute nakη koondege maakη geger ken ese.

²⁷ Ə nakgen jig eyo, kəη kend maakη geger ken ese eyo. Ə jee tēdn nakgen *kusiη ken ək taad eyo ute jee taad taar-kəəbo, naade se kici 'kəη kend maakη geger ken ese eyo. Anum jee kend maakη geger ken ese se, jee ken k'raanja raan rodege maakη Kitapm Kaajn gen Goon Baatn Raa ki se jaayo.

22

¹ Ter *kədn Raa taadum oolo ken ək maan ken εdkaaja. Ool se iino gətn kaag do *Raa ki ute gen *Goon Baatn Raa ki. Ə ool se maanin tood yel yel.

² Ool se əy teec daan boə ken maakη geger ki. Ə kaagη ken εdkaaja jeege tu se daar jēninge tu. Kaagη se maakη baar ki se naan ooj dəəl met sik-kaar-dio. Ə maakη laap ki tak bo naan oojo. Ə kambin se bo ken lee εd lapia metjil jikilime tu paac.

³ Maakη geger ken ese se, nakgen k'naamdega naam se tēdn gəto. Kaag do Raa ute gen Goon Baatn Raa se 'tēdn gətn ese ə jee tēdn naabm Raage se utu an lee keeme.

⁴ Naade utu kaakη daan kaamina ə ro Raa se j'utu j'adesin raan do naandege tu.

⁵ Gətn naane se, nəəro gəto. Kaada ute ləəmpə se, nam tap bo je ey sum, taa Meljege Raa mala utu aden wəər gəto. Ə naade se utu 'kəsn gaara ute naan gen daayum daayum.

Bεε, Isa utu baado

⁶ Ter *kədn Raa taadum ə: «Deer deer, taar se taar met ki. Meljege Raa ken εdo Nirlin jeege tun taad taar teeco taarin ki se, naan debm əlo kədn gen taadn nakgen əpγα baat utu kaan se jee tēdn naabinge tu.»

⁷ Isa deek ə: «'Booyki! Bεε, maam m'əpγα gəəro m'utu m'ade baa. Maak-raapo deb ken booy uun taar ken k'taadin maakη kitap ken ese se, taa taar se teeco taar Raa ki.»

⁸ Debm ken booyo ð aako nakgen deel paacn ese se, kese maam Jan. Ken maam jaay m'booyo ð m'aako aas se, maam m'ooc metn je kɔdn Raa ken taadum nakgen deel ese se, m'je m'an keeme.

⁹ Naðo naan taadum ð: «Ŋnð! Ŋnte 'kergn naanum ki. Maam kic m'debm tɛdn naaba aan gɔð naai ð aan gɔð genaigen jee taad taar teeco taar Raa ki ute jee ken booy uun taar ken k'raanin maakn kitap ken ese se. Anum naai se, eem Raa kalin ki sum!»

¹⁰ Ter naan deekum ð: «Taargen ken maakn kitap ken ese se, teeco taar Raa ki; ŋnte 'koyina, taa kaadn ken Raa an tɛdn nakgen se ðppga gɔðo.

¹¹ Bin se, debm ken jaay tɛd naka te doobin ey se, n'tɛd n'baan sak sak ð debm tɛdn nakgen jig ey se kic le, n'tɛdn n'baa sak sak. Num debm tɛd naka ute doobina, n'tɛd n'baa te naanina ð debm ken *salal se, n'tɛdn salal n'baa te naanin kici.»

¹² Isa deek ð: «'Booyki! Bere, ðppga gɔðo maam m'utu m'ade baa. Ŋ ken maam m'ade baa se, m'ano baa ute nakn ken nana nana kic bo utu m'an kɛdn bedin do nakgen tun naan tɛdo.

¹³ Maam se m'Alpa ð m'Omega*, maam bo m'debm m'deete ð debm kaam mɔtn. Ŋ maam bo m'kupm meta ð m'taar tɔlina.»

¹⁴ «Maak-raapo jeege tun lee tug kaldege. Ute naan se naade ak doobo gen kɔsn koojn kaagn ken ɛdkaaja maakn gegɛr ken ese se ð kɔn kend te taa doobo.

¹⁵ Num gan jee tɛdn nakn sɔkɔnge, jee ooj rodege, jee keesn mendge ute gaabge, jee tɔl jeege, jee maragge ð jee lee tɛd taar-kɔbge se, naade se paac 'kɔppm naatn.»

¹⁶ «Maam m'Isa m'olo kɔfum taa 'baa tɛdn saadum naan *eglizge tun gɔtn baa se paac. Maam se, m'teeco metjil gen Gaar *Daud ki ð maam bo Bebele.»

¹⁷ Gɔtn se Nirl Raa ute mend *Goon Baatn Raa deek ð: «'Baado!» Ŋ debm ken booyga taar se kic bo n'deek n'ð: «N'baado! Debm ken maan tɔlina ð je kaay maan ken ɛdkaaja se, n'baado n'kaay cɛɛ.»

Jan taad nan taarina

¹⁸ Jee paacn ken booy taar Raa ken k'raanin maakn kitap ken teeco taar Raa ki ese se, maam Jan m'deeksen m'ð: debm jaay ziid taara do taar ken se num, Raa kic utu an ziidn dubar ken k'raanin maakn kitap ki se do ki.

¹⁹ Ŋ taar Raa ken k'raanin maakn kitap ken teeco taar Raa ki ese se jaay, debm ðdn naatn ute ken kalan se, naan se 'kɔn kɔsn koojn kaagn ken ɛdkaaja se eyo ð 'kɔn kend maakn gegɛr ken *salal se ey kici.

²⁰ Ter Isan ken taad nakgen ara se taad ð: «Deere, maam se ðppga gɔðo m'utu m'baado.»

*Amin! Meljege Isa, 'baado!

²¹ Ŋ Meljege Isa asen tɛdn beɛn naase ki paac.

* 22:13 Aak Apok 1.8.